

TÜRK PARLAMENTO TARİHİ

TBMM - XV. DÖNEM
(1973 - 1977)

II. CİLT

Prof. Dr. H. Emre BAĞCE

TBMM KÜLTÜR, SANAT VE YAYIN KURULU YAYINLARI No.: 148

TÜRK PARLAMENTO TARİHİ

TBMM - XV. DÖNEM
(1973 - 1977)

II. CİLT

DENETİM

Prof. Dr. H. Emre BAĞCE

TÜRK PARLAMENTO TARİHİ ARAŞTIRMA GRUBU

ISBN : 978 - 605 - 4700 - 09 - 7 (Tk. No.)

ISBN : 978 - 605 - 4700 - 11 - 0 (2. Cilt)

ÖNSÖZ

Parlamentolar, ülkelerin siyasi tarihlerinin oluştuğu demokratik merkezî kurumlardır. Şüphesiz her ülkenin siyasi tarihi ve parlamento geçmişi aynı zamanda, ülkelerin demokratikleşme süreçlerinin panoramik görünümleridir. Bu bakımdan, Türk parlamento tarihi, yaşanan tecrübelerle ayrı bir önem taşır.

1876’da Kanun-ı Esasî’nin kabulünden sonra (1877) kurulan iki meclisli (Meclis-i Mebusan ve Meclis-i Âyân) Meclis-i Umumi, ilk anayasalı ve demokratik nitelikli parlamento hayatına geçiş denememizdir. Elbette bu olay, Türk parlamento tarihinin de başlangıcını teşkil eder. Türkiye, bu anayasanın kabulü ve kurulan meclisle parlamenter sistemle tanışmış ve ilk kez millet, siyasal iktidara ortak olmaya çalışmıştır.

Ancak bu ilk parlamento, modern siyasi rejimlerde karşılığını bulan tam bir yasama organı görevini yerine getirmemiştir. Yine de sürekli açılıp kapanmalar dolayısıyla kesintiye uğramasına rağmen, bir ‘parlamento geleneği’ oluşmasına az da olsa katkıda bulunmuştur.

Ülkemizde parlamento geleneği, bütün kurum ve kurallarıyla ancak, Büyük Millet Meclisinin açılmasıyla oluşmaya başlamıştır.

İstanbul’dan Meclis-i Mebusan üyelerinin de içinde bulunduğu, Ankara’da 23 Nisan 1920’de kurulan Büyük Millet Meclisi ile Türk parlamento tarihi, önemli bir dönüşüm yaşamıştır. Kurtuluş Savaşı’nda oluşturulan ve Millî Mücadele’yi fiilen yöneterek ülkeye bağımsızlığını kazandıran bu parlamento, dünyadaki tek “Gazi Meclis” olmuştur. Cumhuriyetin ilanının ardından yaşanan siyasi gelişmeler ise parlamenter rejimimizi olgunlaştırmış, zengin ve çok değişik cepheleri olan parlamento hayatı, cumhuriyetimize ve demokrasimize yön vermeye devam etmiştir.

Meclisimiz, kurulduğu günden bugüne, üzerine düşen tarihî sorumluluğu yerine getirmenin gayreti içerisinde olmuş ve Meclisimizin önderliğinde ülkemiz ve demokrasimiz, geride bıraktığımız yıllarda büyük mesafeler almış ve önemli kazanımlar elde etmiştir.

Çok partili siyasi hayat, işleyen bir demokratik sistem, Meclis’te tecessüm eden millî irade bizim en büyük kazanımlarımızdır. Bunları korumak ve geliştirmek hepimizin ortak sorumluluğudur.

19. asır sonundaki parlamenter hayat denememiz ve dolayısıyla demokratikleşme sürecimiz nasıl kesintilere uğradıysa, 20. asırda da çeşitli şekillerde kesilmiştir. Parlamento tarihimiz, bütün bu kesintileri ve sorunları bünyesinde taşımaktadır. Parlamentomuz ve demokrasimiz, kesintilerle ve sorunlarla bugüne gelmiştir. Bu süreç önemli kayıplara sebep olmuş, ancak ibre demokrasiden hiç şaşmamış ve sekteye uğramalara rağmen demokrasi hep galip gelmiştir.

135 yıllık parlamento ve aynı zamanda demokrasi tecrübemiz, zengin bir siyasi tarih birikimini içermektedir. Bu zenginliğin günümüze kazandırılması kadar, gelecek kuşaklara aktarılması da çok önemlidir. Bu anlayışla başlatılan parlamento tarihi yazım çalışmaları, TBMM'nin 18. döneminden bugüne kadar devam etmiş ve Meclisimiz "Türk Parlamento Tarihi" isimli eseri hazırlayarak demokrasi tarihimizin zenginliklerini gün ışığına çıkarmıştır.

Bu çalışmayı başlatan ve sürdüren önceki Meclis Başkanlarımızı şükranla anıyorum. Çalışmalarda yer alan bilim insanlarımıza, katkıda bulunan Meclis çalışanlarımıza teşekkür ediyorum. Yakın siyasi tarihimizi, parlamento geçmişimizi ve dolayısıyla millî siyaset hafızamızın önemli bir kısmını oluşturan bu eserin yararlı olmasını diliyorum.

Cemil ÇİÇEK
TBMM Başkanı

TEŞEKKÜR VE AÇIKLAMA

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Saygıdeğer Başkanları Sn. Bülent Arınç, Sn. Köksal Toptan, Sn. Mehmet Ali Şahin ve Sn. Cemil Çiçek'e;

Başkanvekilleri ve Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Başkanları Sn. Nevzat Pakdil ve Sn. Prof. Dr. Mehmet Sağlam'a;

Genel Sekreterler Sn. Rauf Bozkurt, Sn. Ali Osman Koca, Sn. Sadettin Kalkan ve Sn. Dr. İrfan Neziroğlu'na;

Yasama Genel Sekreter Yardımcıları Sn. H. Hasan Sönmez ve Sn. İbrahim Araç ile Bilgi ve Bilişim Hizmetleri Genel Sekreter Yardımcısı Sn. Ercan Durdular'a;

Personel ve Özlük İşleri, Kütüphane, Dokümantasyon ve Tercüme, Basın ve Halkla İlişkiler, Kültür Sanat ve Yayın Kurulu ve Basımevi görevlilerine, Sn. Sabit Demirtunç ve Sn. Cemil Tatal'a;

Yoğun mesailerleriyle yazım sürecinde görev ve sorumluluk üstlenen Türk Parlamento Tarihi Araştırma Grubu'nun üyeleri değerli meslektaşlarım:

Prof. Dr. Mustafa Çufalı, Prof. Dr. Zühtü Arslan, Prof. Dr. Mehmet Seyitdanlıoğlu, Prof. Dr. Erdal Onar, Prof. Dr. Menderes Çınar, Prof. Dr. H. Emre Bağce, Prof. Dr. Esat Arslan, Prof. Dr. Yusuf Sarınoy, Prof. Dr. Recep Boztemur, Prof. Dr. Burhanettin Duran, Doç. Dr. Celalettin Yavuz, Prof. Dr. Temuçin Faik Ertan, Doç. Dr. Ahmet Yıldız'a ayrı ayrı teşekkürlerimi ve iyi dileklerimi sunarım.

Yasama dönemlerine ait ciltlerin yazımı ve basımı “birinci cilt: yasama”; “ikinci cilt: denetim” ve “üçüncü cilt: biyografi” olmak üzere üç ana başlık altında gerçekleştirilmiştir. Bazı dönemlerde yasama ve denetim ciltleri birden fazladır; fakat pek çok dönem üç ciltte tamamlanmıştır ve her cildin sonuna dizin eklenmiştir.

Türk Parlamento Tarihi adlı bu büyük projenin bütün aşamaları, uzun süren, yoğun emek ve zorlu çabanın ürünüdür; yazarlar ve yetkililer bu süreçte katkılarını birleştirmiş ve eşgüdüm içinde bir ortaklıkla yasama dönemlerine ait ciltlerin yazımı ve basımı tamamlanmıştır.

Kullanıcılar için yararlı olması dileğiyle.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Türk Parlamento Tarihi Araştırma Grubu

Koordinatörü ve Editörü

Prof. Dr. Hikmet Özdemir

SUNUŞ

Cumhuriyet yasama, yürütme ve yargı güçlerinin ayrımına dayanır. Ancak bu güçler içinde yasama organının kendine özgü ve özel bir konumu bulunur. Yasama milli iradenin tecelli ettiği en yüksek organ olarak yürütme ve yargı organlarını düzenlemekle kalmaz, aynı zamanda kendi içinden çıkardığı yürütme organının belirli ölçülerde denetimini de yürütür. Bu çerçevede, Türkiye Büyük Millet Meclisi denetleme yetkisini, sözlü ve yazılı soru, Meclis araştırması, genel görüşme, gensoru ve Meclis soruşturması yollarıyla kullanır.

Bu ciltte, 1973-1977 döneminde verilen, sözlü ve yazılı soru önergeleri, genel görüşme önergeleri, Meclis araştırma önergeleri ve gensoru önergeleri ele alınmaktadır. İlk iki bölümde, yazılı ve sözlü soru önergelerinin, üçüncü bölümde ise araştırma önergelerinin kapsamlı bir dökümü yer almaktadır. Yazılı, sözlü ve araştırma önergeleri, herhangi bir önerenin geçirdiği sürecin ve son durumunun kolaylıkla takip edilebileceği şekilde düzenlenmiştir. Dördüncü ve beşinci bölümlerde ise genel görüşme ve gensoru önergeleri ayrıntılı olarak incelenmektedir. Bu açıdan elinizdeki yapıt konu üzerinde daha ileri düzeyde çalışma yapacak araştırmacılar için de yön gösterici bir nitelik taşımaktadır.

Bu çalışma sırasında sağladıkları olanaklar ve katkılar için TBMM Başkanlığı'na, Türk Parlamento Tarihi Araştırma Grubu Koordinatörü sayın Prof. Dr. Hikmet Özdemir'e; Türk Parlamento Tarihi Grubu personeli sayın Sabit Demirtunç, Şerife Bardakcıoğlu, Hafize Özgün, Satı Yaşar ve Ünzile Arıcı'ya; metinleri bilgisayar ortamına aktarmama yardımcı olan Abdulkadir Alkan'a; maddi ve manevi bakımdan her zaman yanımda olan ve değerli katkılarını benden hiçbir zaman esirgemeyen sevgili anneme ve eşime sonsuz teşekkür eder, çalışmanın okuyuculara ve araştırmacılara yararlı olmasını dilerim.

Prof. Dr. H. Emre BAĞCE

İÇİNDEKİLER

BAŞKAN ÖNSÖZ	iii
TEŞEKKÜR VE AÇIKLAMA	v
SUNUŞ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
GİRİŞ	889
1. SÖZLÜ SORU ÖNERGELERİ.....	893
1.1. 1973-1977 Döneminde Verilen Sözlü Soru Önergeleri	893
1.2. Sözlü Soru Önergelerinin Yanıtlanma Durumu	918
1.3. Sözlü Soru Önergelerinin Milletvekillerine Göre Sayısal Dağılımı	944
2. YAZILI SORU ÖNERGELERİ.....	949
2.1. 1973-1977 Döneminde Verilen Yazılı Soru Önergeleri.....	949
2.2. Yazılı Soru Önergelerinin Yanıtlanma Durumu	1062
2.3. Yazılı Soru Önergelerinin Milletvekillerine Göre Sayısal Dağılımı	1173
3. MECLİS ARAŞTIRMA ÖNERGELERİ.....	1182
4. GENEL GÖRÜŞME ÖNERGELERİ.....	1216
4.1. Ortaöğretim ve Öğretmen Okullarında Meydana Gelen Olaylar Konusunda Genel Görüşme Önergesi	1216
4.2. Amerikan Askerî Yardımı ve Türkiye'nin Dış Güvenliği Hakkında Genel Görüşme Önergesi.....	1235
4.3. Hükümetin İzlediği Dış Politika ve Türk-Yunan İlişkileri Konusunda Genel Görüşme Önergesi	1320
4.4. Harp Sanayi Hakkında Genel Görüşme Önergesi.....	1323
4.5. Doğu Anadolu Bölgesindeki Okullarda Eğitim Eşitliğinin Zedelenmesi Hakkında Genel Görüşme Önergesi	1325
4.6. DGM'lerin İşlevi ve Uygulamaları Konusunda Genel Görüşme Önergesi.....	1327

4.7. Samandağ Lisesinde Öğrenimin Aksaması Nedeniyle Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem Hakkında Genel Görüşme Önergesi.....	1330
4.8. Türkiye Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) İlişkileri Konusunda Genel Görüşme Önergesi	1331
4.9. Amerikan Merkezî Haber Alma Teşkilâtı'nın (CIA) Türkiye'deki Faaliyetleri Konusunda Genel Görüşme Önergesi	1333
4.10. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun Sorunlarının Tespiti ve Çözüm Aranması Konusunda Genel Görüşme Önergesi.....	1336
4.11. Ege Denizi Kıta Sahanelığı Konusunda Genel Görüşme Önergesi.....	1338
4.12. Alman Sanayiciler Heyetinin İncelemeleri, Yatırım Teklifleri, İstekleri ve Temasları Konularında Genel Görüşme Önergesi.....	1340
5. GENSORU ÖNERGELERİ	1343
5.1. Eğitim Politikasındaki Tutumu Dolayısıyla Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ Hakkında Gensoru Önergesi	1343
5.2. Uyguladığı Petrol Politikası ile Devleti Zarara Uğrattığı İddiasıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç Hakkında Gensoru Önergesi	1362
5.3. Uyguladığı İç Politika ile Temel Hak ve Özgürlükleri Kullanma Olanasını Ortadan Kaldırdığı İddiasıyla İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk Hakkında Gensoru Önergesi	1382
5.4. Yahya Demirel'in Hayali İhracat Yapmasını Önlemeyerek Görev-lerini Kötüye Kullandıkları İddiasıyla Başbakan Süleyman Demirel, Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon ve Ticaret Bakanı Halil Başol Hakkında Gensoru Önergesi	1415
5.5. Başbakan Süleyman Demirel Hakkında Gensoru Önergesi	1452
5.6. Türkiye'yi Hükümet İcraatı ile Genel Bir Bunalım Ortamına Sürüklediği İddiasıyla Başbakan Süleyman Demirel Hakkında Gensoru Önergesi	1550
DİZİN	1607

GİRİŞ

Türkiye Büyük Millet Meclisi sözlü ve yazılı soru, Meclis araştırması, genel görüşme, gensoru ve Meclis soruşturması yollarıyla denetleme yetkisini kullanır. Soru Bakanlar Kurulu adına sözlü veya yazılı olarak yanıtlandırılmak üzere Başbakan veya bakanlardan bilgi istemekten ibarettir. Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinmek için yapılan incelemedir. Genel görüşme toplumu ve devlet faaliyetlerini ilgilendiren belirli bir konunun TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmesidir.

Gensoru önergesi, bir siyasi parti grubu adına veya belirli sayıdaki milletvekili tarafından verilir; Bakanlar Kurulu'nun veya bir bakanın güvensizlik oylaması yoluyla düşürülmesi amacını güder. Meclis soruşturması görevde bulunan veya görevinden ayrılmış olan başbakan veya bakanlar hakkında açılır. Soruşturma önergesinde, Bakanlar Kurulu'nun genel siyasetinden veya bakanlık görevleriyle ilgili işlerden dolayı hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakanın cezai sorumluluğunu gerektiren fiiller ve bu fiillerin hangi kanuna aykırı olduğu belirtilir. Soruşturma komisyonu raporunun Genel Kurul'da oylanması ile ilgililerin Yüce Divan'a sevk edilip sevk edilmeyeceği kararlaştırılır.

Bu ciltte, 1973-1977 döneminde verilen, sözlü ve yazılı soru önergeleri, genel görüşme önergeleri, Meclis araştırma önergeleri ve gensoru önergeleri ele alınmaktadır.

1973-1977 döneminde toplam 424 sözlü soru önergesi verilmiştir. 424 sözlü soru önergesinin 231'i daha önce yazılı soru önergesi olarak verilen önergelerden oluşmuştur. Bu önergelerden 3'ü daha sonra yeniden yazılı soruya çevrilmiştir. İlk defa sözlü soru olarak verilen 191 önergenin ise 18'i yazılı soru önergesine çevrilmiştir. Bunlardan ikisi daha sonra yeniden sözlü soruya çevrilmiştir.

Dönem içinde sözlü soru önergelerinin 41'i yanıtlanmış; 61'i geri alınmış; 42'si ise önerge sahipleri ilgili oturumlarda iki kez hazır bulunmadıkları için düşmüştür. 261 soru önergesi dönem içinde yanıtlanmamıştır. 2 soru önergesi ise soru sahibinin vefatı nedeniyle gündemden çıkarılmıştır. Bu sonuçlara göre sözlü soru önergelerinin yanıtlanma oranı % 10'un altında kalmıştır.

Bu dönemde, sözlü soru önergesi veren Milletvekili sayısı 144 olmuştur. Bu Milletvekilllerinden 66'sı 1 sözlü soru önergesi vermiştir. 31 sözlü soru önergesi ile Muğla Milletvekili Halil Dere en fazla sözlü soru önergesi veren Milletvekili olmuştur. 26 sözlü soru önergesi ile Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı 2. sırada, 14 sözlü soru önergesi ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker 3. sırada yer almıştır.

1973-1977 döneminde toplam 1745 yazılı soru önergesi verilmiştir. Bunlardan 231'i daha sonra sözlü soru önergesine çevrilmiş, ancak bu önergelerden 3'ü yeniden yazılı soruya çevrilmiştir. Ayrıca yazılı soru önergelerinin 18'i daha önce sözlü soru olarak verilen önergelerden oluşmuştur -ki bunların ikisi daha sonra yeniden sözlü soru önergesine çevrilmiştir.

Dönem içinde yazılı soru önergelerinin 1457'si yanıtlanmış; 4'ü geri alınmıştır. Bu sonuçlara göre yazılı soru önergelerinin yanıtlanma oranı % 83,5 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, iki veya daha fazla Bakan tarafından yanıtlanan soru önergeleri dikkate alındığında bu oranın daha yüksek olacağını belirtmek gerekir.

1973-1977 döneminde yazılı soru önergesi veren Milletvekili sayısı 225 olmuştur. Bu Milletvekilliklerinden 69'u 1 yazılı soru önergesi vermiştir. 117 yazılı soru önergesi ile, sözlü soru önergelerinde olduğu gibi, Muğla Milletvekili Halil Dere en fazla yazılı soru önergesi veren Milletvekili olmuştur. 75 önerge ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker 2. sırada; 62 yazılı soru önergesi ile İstanbul Milletvekili Mehmet Emin Sungur 3. sırada yer almıştır.

1973-1977 döneminde 173 Meclis Araştırma Önergesi verilmiştir. 29 önergenin ön görüşmesi yapılmıştır. Bu önergelerden 22'si kabul edilerek Meclis Araştırma Komisyonu kurulması kararlaştırılmış; 7 önerge ise reddedilmiştir. Öte yandan, 3 önergenin ön görüşmelerine başlanmış ancak öngörüşmeler tamamlanamamıştır. 1 önerge geri alınmış; 140 önerge ise ön görüşmesi yapılmak üzere gündeme alınmış veya gelen kâğıtlarda kalmıştır.

Meclis denetim faaliyetleri kapsamında, bu dönemde toplam 12 genel görüşme önergesi verilmiştir. Bu önergelerden ortaöğretim ve öğretmen okullarında meydana gelen olayların incelenmesi konusunda verilen önergenin ön görüşmesi yapılmış; ancak önergenin görüşülmek üzere gündeme alınıp alınmayacağına dair yapılan oylama sonucunda, önerge kabul edilmemiştir. Amerikan askerî yardımı ve Türkiye'nin dış güvenliği hakkındaki genel görüşme önergesinin ilk görüşmeleri yapılmış, görüşme açılması konusunda yapılan oylama sonucunda önerge kabul edilmiş ve genel görüşme yapılmıştır. 8/2 nolu önerge geri alındığı için gündemden çıkarılmış; geri kalan dokuz önerge ise sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündeme alınmış; ancak görüşülememiştir.

1973-1977 döneminde; eğitim politikasındaki tutumu nedeniyle Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ hakkında; uyguladığı petrol politikası ile devleti zarara uğrattığı iddiasıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç hakkında; uyguladığı iç politika ile temel hak ve özgürlükleri kullanma olanağını ortadan kaldırdığı iddiasıyla İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk hakkında; Yahya Demirel'in hayali ihracat yapmasını önlemeyerek görevlerini kötüye kullandıkları iddiasıyla Başbakan Süleyman Demirel, Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon ve Ticaret Bakanı Halil Başol hakkında; Başbakan Süleyman Demirel hakkında; ve Türkiye'yi Hükümet icraatı ile genel bir bunalım ortamına sürüklediği iddiasıyla Başbakan Süleyman Demirel hakkında olmak üzere toplam 6 gensoru önergesi verilmiştir. Yapılan ön görüşmeler sonucunda gensoru önergelerinin hiçbirini kabul edilmemiştir.

1. SÖZLÜ SORU ÖNERGELERİ

İlk kısımda 1973-1977 döneminde verilen sözlü soru önergeleri, ikinci kısımda bu sözlü soru önergelerinin yanıtlanma durumu; üçüncü kısımda ise sözlü soruların Milletvekillerine göre sayısal dağılımı yer almaktadır.

1.1. 1973-1977 Döneminde Verilen Sözlü Soru Önergeleri

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1	Mardin	Talât Oğuz	Türkiye'de suçların önlenmesi bakımından alınan tedbirlere dair	İçişleri Bakanı	09.01.1974	1	27
2	Mardin	Talât Oğuz	Kaçakçılığın önlenmesi için alınan tedbirlere dair	İçişleri Bakanı	09.01.1974	1	27
3	Mardin	Talât Oğuz	Türkiye'de su ihtiyacının karşılanması için yapılan çalışmalara dair	Köy İşleri Bakanı	09.01.1974	1	27
4	Ankara	Rauf Kandemir	Ekmeklik buğdayın ofislerce fırınlara tahsisine dair	Ticaret Bakanı	09.01.1974	1	27
5	Adana	Osman Çıtırık	Basında yer alan Devlet ormanlarının nüfuzlu kişiler tarafından paylaşıldığı iddialarına dair	Orman Bakanı	09.01.1974	1	27
6	Kars	Hasan Yıldırım	Halen hizmette bulunan hâkim ve savcılara dair	Adalet Bakanı	09.01.1974	1	27
7	Kars	Hasan Yıldırım	Ankara veya İzmir Belediyesince Göлтаş Şirketine teminat mektubu verilip verilmediğine dair	Başbakan	09.01.1974	1	27
8	Muş	Ahmet Hamdi Çelebi	Muş-Bulanık karayoluna dair	Bayındırlık Bakanı	15.01.1974	1	29
9	Muş	Ahmet Hamdi Çelebi	1973 yılında Doğu ve Güneydoğu illerine kuraklık nedeniyle yapılacak yardımlara dair	Başbakan	15.01.1974	1	29
10	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Doğu-Anadolu'da çekilen yem sıkıntısına dair	Tarım Bakanı	15.01.1974	1	29
11	Adana	Osman Çıtırık	Çalışma Bakanlığı basın uzmanı Gökhan Evliyaoğlu'na dair	Çalışma Bakanı	15.01.1974	1	29
12	Mardin	Nurettin Yılmaz	Nusaybin ilçesi Mezrik Köyünün jandarmalar tarafından usulsüz arandığına dair	Başbakan	15.01.1974	1	29
13	Mardin	Nurettin Yılmaz	Son aylarda istifa eden savcı ve yargıçlara dair	Adalet Bakanı	29.01.1974	1	34

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
14	Mardin	Nurettin Yılmaz	Güneydoğuda çekilen yem sıkıntısına dair	Tarım Bakanı	29.01.1974	1	34
15	Mardin	Talât Oğuz	Ağır ceza mahkemelerine dair	Adalet Bakanı	29.01.1974	1	34
16	İçel	Süleyman Şimşek	Boykota katılıp ceza alan öğretmenlere dair	Millî Eğitim Bakanı	29.01.1974	1	34
17	Mardin	Nurettin Yılmaz	Güneydoğu bölgemizdeki mayın tarlalarına dair	Başbakan	29.01.1974	1	34
18	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Bakanlar Kurulu kararıyle 15 Ekim 1973 tarihinden sonra tâyin edilenlere dair	Başbakan	29.01.1974	1	34
19	Manisa	Gündüz Sevilgen	Üniversite ve yüksek okullara alınan öğrencilere dair	Millî Eğitim Bakanı	29.01.1974	1	34
20	İstanbul	Doğan Öztunç	İşçilerin konut kredisine dair	Çalışma Bakanı	29.01.1974	1	34
21	Urfa	Abdülkadir Öncel	Urfa iline tohumluk ve yem tahsisine dair	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	29.01.1974	1	34
22	Tunceli	Süleyman Yıldırım	Tunceli ili ve ilçelerindeki öğretmen sıkıntısına dair	Millî Eğitim Bakanı	01.02.1974	1	35
23	Tunceli	Süleyman Yıldırım	Tunceli-Mazgirt Kaymakamına dair	İçişleri Bakanı	01.02.1974	1	35
24	Urfa	Celal Paydaş	Urfa-Suruç ilçesi Aligöz köyünde meydana gelen olaya dair	İçişleri Bakanı	01.02.1974	1	35
25	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Doğu Anadolu'nun yem ihtiyacına dair	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	12.02.1974	1	39
26	Ankara	Rauf Kandemir	Devlet kuruluşlarındaki israfın önlenmesine dair	Başbakan	12.02.1974	1	39
27	İstanbul	Engin Ünsal	Türk Hava Yollarının pilot ihtiyacına dair	Ulaştırma Bakanı	12.02.1974	1	39
28	Muş	Ahmet Hamdi Çelebi	Geçici olarak tayin edilen ilkokul öğretmenlerine dair	Millî Eğitim Bakanı	13.02.1974	1	40
29	Muş	Ahmet Hamdi Çelebi	1950 yılından evvel emekli olanların özlük haklarına dair	Maliye Bakanı	13.02.1974	1	40
30	İçel	İbrahim Göktepe	İçel'in bazı ilçelerinin televizyon yayın sahası içinde bırakılmasına dair	Başbakan	19.02.1974	1	42
31	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Peynir üretim ve tüketimine dair	Ticaret Bakanı	19.02.1974	1	42
32	Mardin	Talât Oğuz	Toprak tevzi komisyonlarına dair	Köy İşleri ve Kooperatifler	19.02.1974	1	42
33	Mardin	Talât Oğuz	Teminindeki güçlük zammına dair	Başbakan	19.02.1974	1	42
34	Antalya	İhsan Ataöv	MİT Teşkilâtına dair	Başbakan	19.02.1974	1	42

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEC. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
35	Bingöl	Abdullah Bazencir	Bingöl iline ayrılan imam kadrolarına dair	Devlet Bakanı	19.02.1974	1	42
36	İstanbul	İsmail Fehmi Cumaloğlu	Zeytinyağı skandalına dair	Adalet Bakanı	19.02.1974	1	42
37	Denizli	Sami Arslan	Karaların Memetler adlı tiyatro oyununa dair	Başbakan	19.02.1974	1	42
38	İstanbul	Cemil Yavaş	Hâkim ve savcılara dair	Adalet Bakanı	19.02.1974	1	42
39	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Gaziantep'in su sıkıntısının giderilmesine dair	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
40	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	1976 yılında imtiyazı sona erecek olan Osmanlı Bankası'nın durumuna dair	Başbakan	--	--	--
41	Antalya	İhsan Ataöv	Öğretmenlere dair	Millî Eğitim Bakanı	21.02.1974	1	44
42	Burdur	Ali Sanlı	Türkiye Şeker Fabrikalarında uygulanan ihale yöntemine dair	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	21.02.1974	1	44
43	Kastamonu	Mehdi Keskin	Orman muhafaza memurlarına dair	Orman Bakanı	26.02.1974	1	45
44	İstanbul	Gülhis Mankut	Ev kadınlarının sosyal güvenlik haklarına dair	Başbakan	26.02.1974	1	45
45	İçel	İbrahim Göktepe	TRT Genel Müdürünün tayinine dair	Başbakan	26.02.1974	1	45
46	Sakarya	Nadir Lâtif İslâm	Bazı suçlardan tutuklu ve hükümlü sayısı ile milletvekili dokunulmazlık dosyalarına dair	Başbakan	26.02.1974	1	45
47	Kocaeli	Sedat Akay	Orman Genel Müdürlüğü bölge kâtip ve mutemetlerine dair	Başbakan	26.02.1974	1	45
48	Mardin	İbrahim Aksoy	Mardin iline bağlı bâzı ilçe ve köylerinde hüküm süren asayişsizliğe dair	Başbakan	--	--	--
49	Çorum	Etem Eken	Tuz fiyatlarına yapılan zamlara dair	Gümrük ve Tekel Bakanı	--	--	--
50	İstanbul	Mustafa Parlar	Kamu Araştırma Kurumlarına dair	Devlet Bakanı	28.02.1974	2	47
51	İstanbul	Mustafa Parlar	Elbistan Termik Santralına dair	Maliye Bakanı / Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	28.02.1974	2	47
52	İstanbul	Mustafa Parlar	İşçi dövizlerine dair	Başbakan	28.02.1974	2	47
53	İstanbul	Mustafa Parlar	Devletleştirilen Özel Yüksekokullara dair	Millî Eğitim Bakanı	28.02.1974	2	47
54	Samsun	İlyas Kılıç	Samsun'da kurulacak televizyon istasyonuna dair	Turizm ve Tanıtma Bakanı	05.03.1974	2	48

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
55	Sivas	Enver Akova	Sivas iline bağlı bazı ilçe karayollarına dair	Bayındırlık Bakanı	05.03.1974	2	48
56	Sivas	Enver Akova	4. Demir-çelik fabrikasının kurulmasına dair	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	05.03.1974	2	48
57	Kars	Hasan Yıldırım	Kars Devlet Hastanesinin doktor ihtiyacına dair	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	05.03.1974	2	48
58	Kars	Hasan Yıldırım	Kars'ın Cıldır ilçesine bağlı Kurtkale nahiyesini Hanak ilçesine bağlayacak olan yolun yapımına dair	Bayındırlık Bakanı	05.03.1974	2	48
59	Kars	Yasin Bozkurt	Kars Çimento Fabrikasına dair	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	05.03.1974	2	48
60	İstanbul	Engin Ünsal	Sosyal Sigortalar Kurumu kapsamında olup emekliliğe hak kazanan işçilere dair	Çalışma Bakanı	05.03.1974	2	48
61	Kars	Yasin Bozkurt	Kars'a havaalanı yapılmasına dair	Ulaştırma Bakanı	05.03.1974	2	48
62	Kars	Yasin Bozkurt	Devlet ormanlarına dair	Orman Bakanı	05.03.1974	2	48
63	Denizli	Sami Arslan	Ziraat Bankası İzmir-Çiğli Şubesindeki yolsuzluğa dair	Ticaret Bakanı	05.03.1974	2	48
64	Manisa	Süleyman Tuncel	Ege ekici tütün piyasası açılmadan önce Bakanlıkça tütün randımanlarının açıklanıp açıklanmayacağına dair	Gümrük ve Tekel Bakanı	--	--	--
65	Antalya	İhsan Ataöv	Bütçe tasarruflarına ilişkin	Maliye Bakanı	07.03.1974	2	50
66	Yozgat	İhsan Arslan	Turizm ve Tanıtma Bakanlığındaki yolsuzluk iddialarına dair	Turizm ve Tanıtma Bakanı	12.03.1974	2	51
67	Hakkari	Mikail İlçin	Mahrumiyet bölgelerinde vazife gören ilkokul öğretmenlerine yan ödeme verilmesine dair	Başbakan	--	--	--
68	Hakkari	Mikail İlçin	Devlet memurlarından kesilen % 5 keseneklere dair	Maliye Bakanı	--	--	--
69	İçel	Rasim Gürsoy	İçel köylerinde yapılan ilkokullara ilişkin	İçişleri Bakanı	19.03.1974	--	--
70	İçel	Rasim Gürsoy	İçel Valisine ilişkin	İçişleri Bakanı	19.03.1974	2	54
71	Muğla	Ahmet Buldanlı	Ortak Pazara dair	Başbakan Yardımcısı Devlet Bakanı	--	--	--
72	Kastamonu	Mehdi Keskin	Kastamonu'da bulunan vakıf mallara ilişkin	Başbakan	19.03.1974	2	54
73	Kastamonu	Mehdi Keskin	Köylerin ilçelere telefon bağlantısına ilişkin	İçişleri Bakanı	19.03.1974	2	54

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
74	Kastamonu	Mehdi Keskin	Kastamonu'ya televizyon imkânının sağlanmasına ilişkin	Başbakan	19.03.1974	2	54
75	Kastamonu	Mehdi Keskin	Kastamonu ve ilçelerinde yapılmakta olan barajlara ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	19.03.1974	2	54
76	Kars	Yasin Bozkurt	Et taban fiyatına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	19.03.1974	2	54
77	Antalya	İhsan Ataöv	Yurtlarda kalan öğrencilere ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	19.03.1974	2	54
78	Denizli	Sami Arslan	Cumhuriyetin 50. yılı münasebetiyle İstanbul'da dikilen heykellere ilişkin	İçişleri Bakanı	19.03.1974	2	54
79	İstanbul	Doğan Öztunç	Amerikalı iki parlamenterin haşhaş ekimi ile ilgili Türkiye'ye gelmelerine ilişkin	Dışişleri Bakanı	21.03.1974	2	56
80	Manisa	Süleyman Çağlar	Kuru üzüm fiyatlarına ilişkin	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	21.03.1974	2	56
81	Sivas	Enver Akova	Sivas ilinin televizyona kavuşturulmasına ilişkin	Başbakan	21.03.1974	2	56
82	Mardin	Nurettin Yılmaz	Türk vatandaşlarının Suriye'deki arazilerine ilişkin	Dışişleri Bakanı	21.03.1974	2	56
83	Hatay	Mehmet Sönmez	Hatay'ın bazı ilçelerinde televizyon yayınlarına ilişkin	Başbakan	21.03.1974	2	56
84	İçel	Nazım Baş	Son günlerde meydana gelen gençlik olaylarına ilişkin	Başbakan	26.03.1974	2	57
85	Ankara	Necdet Evliyagil	Paris'te çıkan aylık bir gazetenin Türkiye ile ilgili yayımına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	26.03.1974	2	57
86	Muğla	Ahmet Buldanlı	Devlet dairelerinde çalışan personelle yeni müşavir kadrolarına ilişkin	Maliye Bakanı	27.03.1974	2	58
87	Muğla	Ahmet Buldanlı	TRT programlarına ilişkin	Başbakan	02.04.1974	2	60
88	Sakarya	Nadir Lâtif İslâm	Sıkıyönetim ve Devlet Güvenlik Mahkemelerindeki davalara ilişkin	Milli Savunma Bakanı	02.04.1974	2	60
89	Bolu	Müfit Bayraktar	Merhum Menderes, Polatkan ve Zorlu'nun naaşlarının nakline ilişkin	Başbakan	02.04.1974	2	60
90	İçel	İbrahim Göktepe	Ankara-Kızılay meydanındaki panonun kaldırılmasına ilişkin	Başbakan	02.04.1974	2	60
91	Afyon K.	Mete Tan	Hekimlerin rotasyonuna ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	02.04.1974	2	60

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
92	Diyarbakır	Hasan Değer	Diyarbakır'ın Dicle ilçesindeki sel afetine ilişkin	Başbakan / İmar ve İskan Bakanı	03.04.1974	2	61
93	Muğla	Ahmet Buldanlı	C.H.P. Siverek İlçe Başkanı hakkındaki gazete haberine ilişkin	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	03.04.1974	2	61
94	Muğla	Ahmet Buldanlı	Vakıf gayri menkullere ilişkin	Başbakan	03.04.1974	2	61
95	Niğde	Mehmet Bıyık	Yunanistan'da Türkiye aleyhine başlatılan kampanyaya ilişkin	Dışişleri Bakanı	09.04.1974	3	63
96	Sivas	Ekrem Kangel	Sivas'ın Kangal ilçesindeki linyit kömürü yataklarına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	09.04.1974	3	63
97	Muğla	Ahmet Buldanlı	Türkiye'de Mason ve Siyonist teşkilâtına ilişkin	Devlet Bakanı	09.04.1974	3	63
98	İçel	Rasim Gürsoy	Siyonist ve mason derneklerine ilişkin	İçişleri Bakanı	09.04.1974	3	63
99	Samsun	Hilmi Türkmen	"Türk Yükseltme Cemiyeti"nin adını değiştirmesine ilişkin	Adalet Bakanı / İçişleri Bakanı	09.04.1974	3	63
100	Hatay	Ali Yılmaz	Konya'nın Kulu İlçesi Merkez İlkokulu öğretmenine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	11.04.1974	3	65
101	Muğla	Ahmet Buldanlı	İçişleri Bakanının Bütçe Komisyonundaki beyanlarına ilişkin	İçişleri Bakanı	11.04.1974	3	65
102	Kastamonu	Mehdi Keskin	Kastamonu'da Sosyal Sigortalar Kurumu şubesinin açılmasına ilişkin	Çalışma Bakanı	11.04.1974	3	65
103	Kocaeli	Sedat Akay	Kocaeli hudutları içindeki trafik kazalarına ilişkin	Başbakan	11.04.1974	3	65
104	Muğla	Ahmet Buldanlı	Meteoroloji Genel Müdürlüğünün yerinden alınmasına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	11.04.1974	3	65
105	Afyon K.	Mete Tan	Haşhaş ekicilerinin durumlarına ilişkin	Başbakan	11.04.1974	3	65
106	Hatay	Sabri İnce	Yemeklik margarinlere ilişkin	Ticaret Bakanı / Sanayi ve Teknoloji Bakanı	16.04.1974	3	66
107	Manisa	Süleyman Tuncel	Üzüm üreticilerine ilişkin	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	16.04.1974	3	66
108	Balıkesir	İlhan Aytekin	İlçe müftülüklerine ilişkin	Başbakan	18.04.2004	3	68
109	Kastamonu	Mehdi Keskin	Kastamonu'da bir fakülte açılmasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	30.04.1974	3	69
110	Kastamonu	Mehdi Keskin	Kastamonu'da kâğıt fabrikası kurulmasına ilişkin	Başbakan	30.04.1974	3	69

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
111	Burdur	Faik Kırbaşlı	Türk Medenî Kanununun değiştirilmesine ilişkin	Adalet Bakanı	30.04.1974	3	69
112	Ordu	Senai Yazıcı	Fındık ürününe ve üreticisine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	30.04.1974	3	69
113	Ordu	Senai Yazıcı	Fındık taban fiyatına ilişkin	Ticaret Bakanı /Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	30.04.1974	3	69
114	Muğla	Ahmet Buldanlı	Başbakan Yardımcısının çalışma odasında bulunduğu iddia edilen parti bayrağına ilişkin	Başbakan Yardımcısı Devlet Bakanı	30.04.1974	3	69
115	Muğla	Ahmet Buldanlı	Bozkurt rozetine ve Köy Enstitülerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	30.04.1974	3	69
116	İçel	Nazım Baş	Devlet Su İşlerinin Adana bölgesindeki bir müteahhidine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
117	Ankara	Mustafa Kemal Erkovan	Tevşik tedbirlerinden yararlandırılan projelere ilişkin	Başbakan	--	--	--
118	Hatay	Mehmet Sönmez	Ödenmemiş vergilere dair	Maliye Bakanı	--	--	--
119	Antalya	İhsan Ataöv	Cumhuriyet Halk Partisine yeni giren milletvekillerine ilişkin	Başbakan	09.05.1974	3	73
120	İstanbul	Hüseyin Özdemir	Tunceli Öğretmen Okulunda meydana gelen olaylara ilişkin	Başbakan /Millî Eğitim Bakanı	16.05.1974	3	76
121	Ankara	Mustafa Kemal Erkovan	TÖS boykotuna iştirak eden öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	21.05.1974	4	81
122	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Çoruh nehrinden elektrik üretiminde faydalanılmasına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	21.05.1974	4	81
123	Kars	Cemil Ünal	Anarşik olaylara katılan kişilere ilişkin	Başbakan	22.05.1974	4	82
124	Sakarya	Nadir Lâtif İslâm	1918 sayılı Kanun hükümlerine göre ödenen ikramiyelere ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	22.05.1974	4	82
125	Çanakkale	Zekiye Gülsen	Zeytin güvesi mücadelesine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	27.05.1974	5	87
126	Kocaeli	Sabri Yahşi	Dışişleri teşkilâtında çalıştığı iddia edilen bir memureye ilişkin	Dışişleri Bakanı	27.05.1974	5	87
127	Giresun	Orhan Yılmaz	Giresun-Aksu'da meydana gelen faciaya ilişkin	İçişleri Bakanı	05.06.1974	6	92
128	Ankara	Necdet Evliyagil	İstanbul Festivali için Fransa'da yaptırılan afişe ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	05.06.1974	6	92

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
129	Kars	Cemil Ünal	Sosyal Sigortalar Kurumuna kira borcu olanlara ilişkin	Başbakan	11.06.1974	6	94
130	Muğla	Ahmet Buldanlı	Türk Kıt'a Sahanelğinde yapılan petrol aramalarına ilişkin	Dışışleri Bakanı	12.06.1974	6	95
131	Muğla	Ahmet Buldanlı	Bazı mahkûmların yazdığı makalelerin yayımlanmasına ilişkin	Adalet Bakanı	12.06.1974	6	95
132	Bolu	Müfit Bayraktar	12 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ilişkin	Başbakan	12.06.1974	6	95
133	Balıkesir	Cihat Bilgehan	Bakanlar Kurulunun 7/8083 sayılı kararına ilişkin	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	18.06.1974	6	97
134	Antalya	İhsan Ataöv	Gümrük ve Tekel Bakanına ilişkin	Başbakan	--	--	--
135	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir'de Soma fabrikası açılmasına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	--	--	--
136	Muğla	Ahmet Buldanlı	İstanbul Belediyesinin otobüs ve dolmuşlara yaptığı zamlara ilişkin	Başbakan	20.06.1974	6	99
137	K. Maraş	İsmet Ağaoğlu	Kahraman Maraş ili sınırları içindeki belediyelere ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	--	--	--
138	Balıkesir	Behram Eker	Balıkesir özel İdare binası üzerindeki lojmanlara ilişkin	İçişleri Bakanı	02.07.1974	6	104
139	İçel	Süleyman Şimşek	Süleyman Demirel'in Almanyada yayınlanan bir gazeteye verdiği beyanata ilişkin	Dışışleri Bakanı	02.07.1974	6	104
140	Muğla	Ahmet Buldanlı	Türk-Sovyet siyasetine ilişkin	Dışışleri Bakanı	02.07.1974	6	104
141	Ağrı	Kerem Şahin	C.H.P.'li bazı parlamenterlerin Ağrı Belediye seçimlerindeki beyanlarına ilişkin	Başbakan	--	--	--
142	Muğla	Ahmet Buldanlı	Of Lisesi İngilizce Öğretmenine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	02.07.1974	6	107
143	İstanbul	Mustafa Parlar	Kamu Araştırma Kurumlarına dair	Devlet Bakanı	--	--	--
144	İstanbul	Mustafa Parlar	Elbistan Termik Santralına dair	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
145	Niğde	Mehmet Bıyık	Elma ürününe ilişkin	Başbakan	11.07.1974	6	111
146	İçel	Süleyman Şimşek	Kıbrıs çıkarmasında şehit düşenlerin ailelerine maaş bağlanmasına ilişkin	Millî Savunma Bakanı	01.11.1974	7	1
147	İçel	Rasim Gürsoy	İçel-Silifke ilçesine bağlı bazı köylerin içme suyuna ilişkin	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	01.11.1974	7	1
148	İçel	Nazım Baş	İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Göz Kliniği ile ilgili basında yer alan haberlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
149	İzmir	Süleyman Genç	1965–1974 yılları arasında Tariş'te, Tariş'in yan ve iştiraki olan kuruluşlarında yönetim kurulu üyelerine ilişkin	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	--	--	--
150	İzmir	Şinasi Osma	Ortak Pazara ilişkin	Devlet Bakanı (Başbakan Yardımcısı)	--	--	--
151	Kars	Doğan Araslı	Canlı hayvan taban fiyatının tespitine ilişkin	Maliye Bakanı	--	--	--
152	İzmir	Şinasi Osma	Buca Belediye Başkanı ve İzmir Vali Vekiline ilişkin	Başbakan	--	--	--
153	Ankara	Mustafa Kemal Erkovan	Afşin-Elbistan projesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	07.11.1974	7	4
154	İçel	Süleyman Şimşek	Pamuk ürününe zarar veren beyaz sinekle mücadele konusunda alınmış ve alınacak tedbirlere ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	12.11.1974	7	5
155	İçel	Süleyman Şimşek	Yurt içinde ve dışında çalışan işçilerimizin sigorta ödentileri ile memleketimize gönderdikleri yıllık döviz miktarına ilişkin	Çalışma Bakanı	27.11.1974	7	10
156	Muğla	Ahmet Buldanlı	Muğla Valisiyle ilgili basında çıkan haberlere ilişkin	İçişleri Bakanı	29.11.1974	7	11
157	Hatay	Mehmet Sönmez	1974 yılında İçel ilinde sanayide soda üretmek amacıyla kurulan şirkete kömür tahsisinde usulsüzlük bulunduğuna ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	03.12.1974	7	12
158	Muğla	Ahmet Buldanlı	Türkiye Radyo Televizyon Kurumuna ilişkin	Başbakan	04.12.1974	7	13
159	Muğla	Ahmet Buldanlı	Eski Tokyo Büyükelçisine ilişkin	Dışişleri Bakanı	11.12.1974	7	16
160	İstanbul	Mustafa Parlar	Şile'nin Göknaşlı köyü sulama projesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
161	Ankara	Necdet Evliyagil	Atina Büyükelçimize dair basında çıkan habere ilişkin	Dışişleri Bakanı	--	--	--
162	Muğla	Ahmet Buldanlı	Bakanlık teşkilâtında çalışan bir müşavirin politikayla meşgul olduğuna ilişkin	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	02.01.1975	7	21
163	Mardin	Nurettin Yılmaz	Mardin-Savur ilçesinin Sürgücü bucağında vazifeli bir öğretmenine uğradığı tecavüze ilişkin	İçişleri Bakanı	02.01.1975	7	21
164	Erzurum	Rıfki Danişman	Erzurum Yavuz Selim Öğretmen Okulunda meydana gelen olaylara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	07.01.2005	7	22

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEC. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
165	Kastamonu	Hasan Tosyalı	Kapatılmış bulunan askerlik şubelerinin yeniden açılmasına ilişkin	Milli Savunma Bakanı	09.01.1975	7	24
166	Hatay	Ali Yılmaz	Hacdan dönen vatandaşların getirdikleri hurmaların imhasına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	14.01.1975	7	25
167	Antalya	İhsan Ataöv	Kıbrıs Barış Harekâtı zamanında televizyon ve radyo programlarında çalınan bir plağa ilişkin	Başbakan	16.01.1975	8	27
168	İçel	Süleyman Şimşek	Kimyevî gübre ve tarımsal ilaçlara ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	16.01.1975	8	27
169	Hatay	Ali Yılmaz	Hatay-Kırıkhan ilçesine bağlı bazı köylerinde vuku bulan depremle ilgili alınan tedbirlere ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	16.01.1975	8	27
170	İstanbul	İhsan Toksarı	İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	21.01.1975	8	28
171	İstanbul	Reşit Ülker	Sirkeci Halkalı arasında işleyen elektrikli trenlerin ihtiyacı karşılayamadığına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	--	--	--
172	İstanbul	İhsan Toksarı	Besni Öğretmen Okulundaki bazı öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	22.01.1975	8	29
173	Kocaeli	İbrahim Akdoğan	Hürriyet Gazetesinde neşredilen kaçak silah tüccarlarına ilişkin	İçişleri Bakanı	04.02.1975	8	34
174	Samsun	İrfan Yankutan	Tütün üreticilerinin kredi durumlarına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	11.02.1975	8	37
175	Zonguldak	Kemal Anadol	Silahlı Kuvvetlere yapılan yardım kampanyasına ilişkin	Başbakan	19.02.1975	9	42
176	Muğla	Ahmet Buldanlı	TRT Kurumunun neşrettiği aylık televizyon programında yapılan değişikliklere ilişkin	Başbakan	21.02.2005	9	44
177	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir-Çardak köyü yakınında Karamanoğlu Mehmet Beyden kalma caminin onarımına ilişkin	Devlet Bakanı	--	--	--
178	İstanbul	Mustafa Parlar	Ortak Pazar ülkelerindeki dış devlet temsilciliklerimize ilişkin	Başbakan			
179	İçel	Süleyman Şimşek	Kimyevî gübre fiyatlarına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi	Başbakan	02.04.1975	11	59
180	Urfa	Abdülkadir Öncel	Urfa Ticaret Lisesindeki olaylara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	02.04.1975	11	59
181	Gümüşhane	Turgut Yücel	Enerji nakil hatlarının yapımına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEC. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
182	İzmir	Yüksel Çakmur	Çeşitli firmalara uygulanan usulsüz yatırım indirimlerine ilişkin	Başbakan	17.04.1975	11	68
183	Bolu	Abdi Özkök	Bolu ili ve ilçelerindeki elektrifikasyon projelerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
184	Ankara	Mustafa Kemal Erkovan	TRT'nin (kuruluş ve görev) yönetmeliğine ve tatbik şekline ilişkin	Başbakan	--	--	--
185	İçel	Süleyman Şimşek	Yüksek dereceli memurlarla ilgili basında çıkan haberlere ilişkin	Başbakan	12.04.1975	11	65
186	Hatay	Mehmet Sönmez	Hükûmete Güvenoyu hakkındaki iddialara ilişkin	Başbakan	15.04.1975	11	66
187	Afyon K.	Süleyman Mutlu	İşsizliğin önlenmesi için saptanmış bir çalışma olup olmadığına ilişkin	Başbakan	--	--	--
188	Zonguldak	Kemal Anadolu	Ankara'da sahneye konan Ana adlı oyunun yasaklanmasına ilişkin	Başbakan	30.04.1975	11	71
189	Sivas	Mustafa Timisi	Televizyonda yayınlanan Aşk-ı Memnu adlı dizi filmde geçen konuşmalara ilişkin	Başbakan	30.04.1975	11	71
190	İstanbul	İhsan Toksarı	İstanbul Beyoğlu Ağacamii imam ve müezzin lojmanlarına ilişkin	Başbakan	--	--	--
191	K. Maraş	Halit Evliya	Bakanlığın yüksek dereceli memurlarından bazılarının siyasi toplantılara katıldıklarına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	13.05.1975	12	75
192	Muğla	Ahmet Buldanlı	TRT Kurumu Genel Müdürüne ilişkin	Devlet Bakanı	20.05.1975	12	78
193	İzmir	Yüksel Çakmur	Sağlık Bankası Yönetim Kurulu üyelerine ilişkin	Başbakan	--	--	--
194	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul'da Kuran kursu olarak inşa edilen binanın pansiyon olarak kullanılmasına ilişkin	Devlet Bakanı	--	--	--
195	Samsun	Ali Acar	Eski Gençlik ve Spor Bakanı Zekâi Baloğlu'nun, Spor Akademisinin açılmasını geciktirmesine ilişkin	Başbakan / Millî Eğitim Bakanı	22.05.1975	12	80
196	Muğla	Ahmet Buldanlı	Ortadoğu Teknik Üniversitesindeki bazı öğrencilerin eylemlerine ilişkin	İçişleri Bakanı	03.06.1975	12	83
197	Zonguldak	Orhan Göncüoğlu	Basın Yayın Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Türkiye 1975" adlı kitaba ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	--	--	--
198	Gaziantep	Yusuf Öztürkmen	Sosyal Sigortalar Kurumunda memur statüsünde iken işçi ikramiyesi alanlara ilişkin	Sosyal Güvenlik Bakanı	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
199	Diyarbakır	Mahmut Uyanık	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan'ın bir şahsın işi ile ilgili konuşmasına ilişkin	Devlet Bakanı (Başbakan Yardımcısı)	--	--	--
200	Ordu	Senai Yazıcı	Fındık taban fiyatına ilişkin	Ticaret Bakanı / Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	05.06.1975	12	85
201	Muğla	Ahmet Buldanlı	TRT eski Genel Müdürüyle ilgili Danıştay kararına ilişkin	Başbakan	10.06.1975	12	86
202	Burdur	Ali Sanlı	Bakanlık eski müsteşarına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	--	--	--
203	Adana	İlter Çubukçu	Çukurova'da uygulanacak enerji nakline ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
204	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Millî Eğitim Bakanlığında yapılan bazı atamalar ile Sosyal Sigortalar Kurumuna ilişkin	Başbakan	--	--	--
205	Ordu	Mustafa Kemal Gönül	Ordu ilinin sel felâketinden kurtarılmasına ilişkin	Başbakan	26.06.1975	13	94
206	Ordu	Mustafa Kemal Gönül	Evlenen Bayan Öğretmenlerin nakillerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	26.06.1975	13	94
207	Ankara	Cevat Önder	Hükümet üyelerinden bazılarının makam araçlarına parti amblemini çekerek seyahat etmelerine ilişkin	Başbakan	--	--	--
208	İstanbul	İlhan Özbay	Basın-Yayın Genel Müdürlüğüne ilişkin	Başbakan	--	--	--
209	Diyarbakır	Hasan Değer	Ayasofya Camiine ilişkin	Başbakan	--	--	--
210	Yozgat	Nedim Korkmaz	Yozgat'ın bazı kasabalarında 23 Nisan günü M.H.P.'ne mensup görevlilerin, öğrencileri tören harici gösterilere teşvik etmelerine ilişkin	Başbakan	--	--	--
211	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Yusuf Kahraman Polis Okulundan ihraç edilen gençlere ilişkin	İçişleri Bakanı	02.07.1975	13	98
212	Muğla	Ahmet Buldanlı	Paris'te Türkiye aleyhine yapılan gösterilere katılan Türk öğrencilerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	16.07.1975	13	102
213	Nevşehir	Mehmet Zeki Tekiner	Nevşehir-Avanos ilçesinde karakola götürülen C.H.P.'li gençlere ilişkin	İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
214	Muğla	Ahmet Buldanlı	Ankara Belediye Başkanının Moskova seyahatine ve İspanya Büyükelçiliğine karşı tutumuna ilişkin	İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEC. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
215	Kocaeli	İbrahim Akdoğan	Yabancı memleketlerde elçilik ve konsolosluklarımıza yapılan suikastlere ve alınan koruma tedbirlerine ilişkin	Dışişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
216	K. Maraş	Ali Zülfikâröğlu	1974-1975 yılında kimyevî gübre üretim, ithal ve dağıtımına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
217	Sivas	Mustafa Timisi	Cumhurbaşkanlığına özel uçak almacağına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
218	Adana	İlter Çubukçu	Adana cezaevinde bazı tutuklulara dayak atıldığı ve işkence yapıldığı iddialarına ilişkin	Adalet Bakanı	25.12.1975	14	33
219	Kars	Doğan Araslı	Koalisyon Partileri il örgütlerinin bazı tayin ve nakillerde etkili olduğu iddialarına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
220	İstanbul	Necdet Ökmen	Türk Tiyatrosunda Tuluatı yasaklayan genelgeye ilişkin	Adalet Bakanı	25.12.1975	14	33
221	İçel	Süleyman Şimşek	Çiftçi borçlarının ertelenmesine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
222	Antalya	Fahri Özçelik	Antalya-Aspendos Tiyatrosunun siyasî örgütlere tahsisine ilişkin	Kültür Bakanı	--	--	--
223	Antalya	Ömer Buyrukçu	Antalya-Aspendos Tiyatrosunun siyasî örgütlere tahsisinde taraf tutulduğuna ilişkin	Kültür Bakanı	--	--	--
224	Ankara	Necdet Evliyagil	Bulgaristan gümrüğünü denetleme teşebbüsüne ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	--	--	--
225	Antalya	Fahri Özçelik	Antalya-Ahatlı Köyüne ilişkin	Başbakan	--	--	--
226	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul Kapalı Çarşısına ilişkin	Devlet Bakanı	--	--	--
227	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Dış temsilcilikler için yapılan harcamalarda tasarruf yapılmasına ilişkin	Başbakan	--	--	--
228	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Demir-Çelik mamulleri ithalatına tahsis edilen dövize ilişkin	Başbakan	--	--	--
229	Muğla	Ahmet Buldanlı	TRT Kurumu eski Genel Müdürüne ilişkin	Başbakan	--	--	--
230	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Gümrüksüz satış mağazalarına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	--	--	--
231	Isparta	Mustafa Cesur	Ecevit ve Irmak Hükümetleri zamanında verilmiş, Danıştayın yürütmenin durdurulması veya iptal kararlarına ilişkin	Başbakan	--	--	--
232	Siirt	Nebil Oktay	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan ve Bayındırlık Bakanı Fehim Adak'ın Güneydoğu gezilerindeki sözlerine ilişkin	Başbakan	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEC. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
233	Siirt	Nebil Oktay	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan'ın Siirt'te "Manevî İlimler Üniversitesi" açılmasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
234	Hatay	Sabri İnce	Hatay iline atanan Millî Eğitim Müdürüne ilişkin	Başbakan	--	--	--
235	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul metrosu ve büyük belediyelerin çeşitli sorunlarına ilişkin	Başbakan	--	--	--
236	Muğla	Halil Dere	Ülkemizdeki işsizliğe ilişkin	Başbakan	--	--	--
237	Muğla	Halil Dere	Görevden alınan Millî Eğitim müdürlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
238	İstanbul	Necdet Ökmen	Uluslararası Türk Folklor Kongresine iştirak ettirilmeyen iki profesöre ilişkin	Kültür Bakanı	--	--	--
239	Balıkesir	Necati Cebe	TRT Genel Müdürlüğü yetkisinin Danıştay kararına rağmen Prof. Nevzat Yalçıntaş'ta bulundurulmasına ilişkin	Başbakan	--	--	--
240	Kars	Doğan Araslı	Anarşik olaylara ilişkin	Başbakan / Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı	14.01.1976	14	39
241	Ankara	Oğuz Aygün	Herkesin yüksek öğrenim yapması için gerekli tedbirlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
242	Tekirdağ	Yılmaz Alparslan	Tekirdağ-Hayrabolu ilçesine bağlı bazı köylerde yapılan NATO askerî tesislerine ilişkin	Başbakan	--	--	--
243	Çorum	Etem Eken	Kamu kuruluşlarında yapılan atamalara ve Danıştay kararlarının uygulanmamasına ilişkin	Başbakan	--	--	--
244	Kars	Doğan Araslı	Veteriner fakültesi açılmasına ilişkin	Başbakan	--	--	--
245	Urfa	Celal Paydaş	Siverek Kız Enstitüsüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
246	Ankara	Necdet Evliyagil	Bir Danıştay kararı ile bazı bakanlık memurlarına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	--	--	--
247	Amasya	Vehbi Meşhur	İmam-Hatip kadrolarının dağıtımına ilişkin	Başbakan	--	--	--
248	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Bakanlık Müsteşarının köy öğretmenleriyle ilgili sözlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
249	Sakarya	Hayrettin Uysal	Sakarya Millî Eğitim Müdürüne ve nakledilen öğretmenlere ilişkin	Başbakan / Millî Eğitim Bakanı	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
250	Kayseri	Tufan Doğan Avşargil	Öğretmen tayin ve nakillerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
251	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	TRT Genel Müdürünün Kıbrıs gezisine ilişkin	Başbakan	--	--	--
252	Hatay	Malik Yılman	Hatay Millî Eğitim Müdürü ile Eğitim Enstitüsü ve Lise Müdürlerine ilişkin	Başbakan	--	--	--
253	Adana	İlter Çubukçu	Hükümetin Komünizm tehlikesine karşı aldığı tedbirlere ilişkin	Başbakan	--	--	--
254	Adana	İlter Çubukçu	Yurt dışına kaçan Mıgırdıç Şellefyan'a ilişkin	Başbakan	--	--	--
255	Hatay	Malik Yılman	Yaygın Yüksek Öğretim Kurulu Genel Sekreterine ilişkin	Başbakan	--	--	--
256	Adana	Osman Çıtırık	Düziçi Öğretmen Okulu Müdürü ve bazı öğretmenlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
257	Muğla	Halil Dere	Gazi Eğitim Enstitüsünde öğretmen ve öğrenci münasebetlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
258	Muğla	Halil Dere	Bir genel müdüre ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
259	Ankara	Muammer Alıcı	Ankara'nın bazı ilçelerindeki öğretmen tayin ve nakillerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
260	Trabzon	Mehmet Özgür	İktisadi ve Ticarî İlimler Akademilerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
261	Balıkesir	Necati Cebe	Deneme Yüksek Öğretmen Okulunun kapatılma kararına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
262	Muğla	Halil Dere	Öğretmen tayin ve nakillerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
263	Balıkesir	Necati Cebe	Tayin ve nakillerle saldırıya uğrayan öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
264	Giresun	Orhan Yılmaz	Eylemli öğrenci olayları ile alınması gereken tedbirlere ilişkin	Başbakan	--	--	--
265	Burdur	Ali Sanlı	Öğretmen lisesi mezunlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
266	Malatya	Hüseyin Deniz	Öğretmen toplumunun huzur ve güvenine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
267	İzmir	Kaya Bengisu	Emekli subay ve astsubaylarla ilgili kararnameye ilişkin		--	--	--
268	Muğla	Halil Dere	Yükseköğrenim gençliğinin sorunlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
269	Urfa	Celal Paydaş	Tevhik belgesi, vergi iadesi ve gümrük indiriminden faydalanan şahıs ve firmalara ilişkin	Başbakan	16.03.1976	18	76

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEC. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
270	Eskişehir	Murat Kahyaoglu	Eskişehir Eğitim Enstitüsü ile Yunus Emre Öğretmen lisesi müdürlerine ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	--	--	--
271	İçel	Süleyman Şimşek	Ankara Millî Eğitim Müdürlüğüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
272	Antalya	Faiz Sarlar	Ortak Pazarla ilişkin	Başbakan Yardımcısı	--	--	--
273	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ve ilçelerinde yasaklanan (GREV VAR) adlı oyuna ilişkin	Başbakan	--	--	--
274	Ordu	Senai Yazıcı	Orta ve yüksek dereceli okullarla fakültelerdeki boykot ve kapatma olayına ilişkin		--	--	--
275	İstanbul	Doğan Öztunç	Yahya Demirel'in askerliğine ilişkin	Başbakan	--	--	--
276	Muğla	Halil Dere	Almanya'ya gönderilecek öğretmenlerin seçimi için yapılacak sözlü sınava ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
277	Manisa	Veli Bakırlı	İstanbul'da yayınlanan Güneş Gazetesinin "Günün yorumu" köşesinde çıkan bir yazıya ilişkin	Başbakan	--	--	--
278	Muğla	Halil Dere	Yapılan tayin ve nakillere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
279	Muğla	Halil Dere	Ülkü-Bir'in kuruluş ve çalışmalarına ilişkin	Başbakan	--	--	--
280	İçel	Çetin Yılmaz	1974-1976 yıllarında Ankara Millî Eğitim Müdürlüğüne atılan tahsisatla yapılan harcamalara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
281	Ağrı	Cemil Erhan	Emniyet Genel Müdürlüğü örgütüne ilişkin	Başbakan	--	--	--
282	Konya	Ali Kökbudak	Millî Eğitim teşkilâtında yapılan nakil ve atamalarla eğitim sistemindeki değişikliğe ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
283	Trabzon	Ahmet Şener	Okul kitaplıklarından toplatılan kitaplara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
284	Gaziantep	Mustafa Güneş	28.10.1975 günü basına verdiği demece ilişkin	Başbakan	--	--	--
285	Kastamonu	Sabri Tıgılı	Vakıflara ait konut ve işyeri kiralarna ilişkin	Başbakan	--	--	--
286	Tekirdağ	Yılmaz Alparslan	Dış ödemeler dengesinin sağlanmasına ve Ortadoğu ülkeleriyle ekonomik işbirliği yapılmasına ilişkin	Başbakan	--	--	--
287	Kırşehir	Sait Saylam	Son olaylarda yakalanan eylemcilerin kimliklerine ilişkin	Başbakan	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEC. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
288	Manisa	Hasan Zengin	Manisa Millî Eğitim örgütünde yapılan değişikliklere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
289	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Borçka Ticaret Lisesindeki Atatürk Panosunun indirilmesine ve tayin edilen lise müdürleriyle öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
290	Hatay	Ali Yılmaz	Türkiye’de dinî vecibelerin müslüman ülkelerden ayrı zamanlarda ifa edilmesine ilişkin	Devlet Bakanı	--	--	--
291	Ankara	Cevat Önder	1973 genel seçimlerinden bugüne kadar kamu ve özel teşebbüste görev alan, bir siyasî partiye mensup kişilerle milletvekili ve senatörlere ilişkin	Başbakan	--	--	--
292	Muğla	Halil Dere	Eğitim Araçları ve Teknik İşbirliği Genel Müdürlüğünün Yay-Kur’a bağlanmasına ilişkin		--	--	--
293	Muğla	Halil Dere	Gazi Eğitim Enstitüsü öğrenci sayısı ile derslere girmeyen öğrencilerin sorunlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
294	Aydın	İsa Ayhan	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çekirtmelere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
295	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Hükümetin göreve başlamasından bugüne kadar Genel İdare Teşkilâtında yapılan tayin ve nakillerle bunların kimliklerine ilişkin	Başbakan	--	--	--
296	Muğla	Halil Dere	YAY-KUR (Açık Üniversite) ve Genel Sekreterine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
297	Hatay	Mehmet Sönmez	İşçi haklarının geri alınmasını amaçlayan girişimlere ilişkin	Başbakan	--	--	--
298	Kayseri	Tufan Doğan Avşargil	Kayseri Mimar Sinan İlköğretmen Okulu Müdürlüğüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
299	Kocaeli	İbrahim Akdoğan	Hazineye zarar verenlerden hesap sorulup sorulmayacağına ilişkin	Başbakan	--	--	--
300	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	İzmir Buca olaylarına ilişkin	Başbakan	--	--	--
301	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize Valisinin TÖB-DER üyesi öğretmenlere karşı tutumuna ilişkin	Başbakan / Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
302	Siirt	Abdulkerim Zilan	Siirt İli ve bazı ilçelerinin öğretmen ihtiyacına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
303	Ankara	Necdet Evliyagil	Türkiye ile ilgili bir yapıtın İsviçre’deki Nagel Yayınevinde basılması için sürdürülen temaslara ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
304	İstanbul	Orhan Birgit	Koalisyon partilerinin şiddet olayları karşısındaki tutumlarına ilişkin	Başbakan	--	--	--
305	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı tarafından uygulanmayan Danıştay kararlarına ilişkin	Başbakan	--	--	--
306	Ankara	Cevat Önder	Ankara-Yenimahalle ilçesinin bazı köylerinin kamulaştırılan tarım arazilerine ilişkin	Başbakan	--	--	--
307	Afyon K.	Süleyman Mutlu	1968-1975 yılları arasında İstanbul'daki tarihi eserlerin bakım ve onarımı için yapılan masraflara ilişkin	Devlet Bakanı	--	--	--
308	Muğla	Halil Dere	Öğrencilerin okullarda siyasi parti rozetleri taşımalarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
309	Muğla	Halil Dere	Bakan olduğundan beri yaptığı atamalardan kaçtığı hakkında Danıştay'ca yürütmeyi durdurma kararı alındığına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
310	Manisa	Veli Bakırlı	Adalet Partisi Grup toplantısından sonra yapılan açıklamaya ilişkin	Başbakan	--	--	--
311	Balıkesir	Necati Cebe	Balıkesir il ve ilçelerinden nakledilen ve işten el çektirilen öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
312	Urfa	Celal Paydaş	Urfa Kız öğretmen Okuluyla, Siverek Meslek Lisesinden çıkarılan öğrencilere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
313	Manisa	Gündüz Sevilgen	İktisadî Devlet Teşekküllerinin son beş yıldaki kâr ve zarar durumlarına ilişkin	Başbakan	--	--	--
314	Muğla	Halil Dere	Ülkü-Bir'in millî eğitim müdürleriyle yaptığı yemekli toplantıya ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
315	Manisa	Mustafa Ok	Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği tarafından Türkiye'ye dolaysız olarak yapılan ekonomik yardımlara ilişkin	Başbakan	--	--	--
316	K. Maraş	Mehmet Özdal	Kahramanmaraş Eğitim Enstitüsü ile öğretmen Lisesinin öğrenci alış şekline ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
317	Eskişehir	Niyazi Onal	Okul kitaplarıyla ilgili beyanatının Tebliğler Dergisinde yer aldığına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
318	K. Maraş	Oğuz Söğütü	Bağ-Kur Genel Müdürlüğüne atanan kişiye ilişkin	Başbakan	--	--	--
319	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir Vakıf Çifteler Çiftliğine ilişkin	Başbakan	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEC. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
320	İstanbul	Reşit Ülker	İskenderun Demir ve Çelik tesislerine işçi alımında siyasi tercih yapıldığı iddialarına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	01.06.1976	20	105
321	İstanbul	Reşit Ülker	İskenderun Demir ve Çelik tesislerinde devrim yasalarına aykırı hareket edildiği iddialarına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	01.06.1976	20	105
322	İstanbul	Reşit Ülker	Tarım Kredi Kooperatiflerinin Son Havadis Gazetesine abone olmasının istenmesine ilişkin	Ticaret Bakanı	03.06.1976	20	107
323	Çorum	Cahit Ançın	Türkiye’de yatırım yapan yabancı kuruluşlara ilişkin	Maliye Bakanı	--	--	--
324	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Isparta Valisine ilişkin	İçişleri Bakanı	--	--	--
325	Muğla	Halil Dere	Öğretmen Okulları Genel Müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
326	Muğla	Halil Dere	Görevden alınan ve nakledilen ilköğretim müfettişleriyle ilgili beyanının yerine getirilmediğine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
327	Muğla	Halil Dere	Yatağan Termik Santrali inşaatıyla çevredeki linyit ocaklarına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
328	İstanbul	Vahit Yaşar Çalın	1975 yılında demir-çelik ara ürünleri için verilen ithal izin belgelerine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	--	--	--
329	İstanbul	Vahit Yaşar Çalın	Demir çelik ara ürünleri ithali için transfer talebinde bulunan firmalara ilişkin	Maliye Bakanı	--	--	--
330	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale Lisesi Müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
331	Manisa	Veli Bakırlı	Münih’teki Türk Turizm Pavyonunda yapılan soruşturma faaliyetine ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	--	--	--
332	İstanbul	Engin Ünsal	Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü uygulama ve biçimine ilişkin	Kültür Bakanı	--	--	--
333	İçel	Oral Mavioğlu	Türk Hava Yolları Kompüter projesine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	--	--	--
334	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Bakanlık Müsteşarı ile muavininin görevlerini kötüye kullandıkları iddialarına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	--	--	--
335	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Şevket Demirel’in, özel kuruluşlarda idare meclisi üyeliği ile ortaklığına ilişkin	Ticaret Bakanı	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
336	Adana	İlter Çubukçu	Çukurova Elektrik Anonim Şirketinin (ÇEAŞ) imtiyaz sözleşmesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
337	Adana	İlter Çubukçu	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki siyasal yakınlaşmaya ilişkin	Başbakan	--	--	--
338	Eskişehir	Murat Kahyaoglu	Ankara Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli vekil öğretmenlere ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	--	--	--
339	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Özel kalkınma fonundan Bingöl iline yapılacak tahsise ilişkin	Başbakan	--	--	--
340	Balıkesir	Necati Cebe	1975 mali yılında hangi firma ve şahıslara hangi mallar için hangi oranda ve ne miktarda vergi iadesi ödendiğine ilişkin	Başbakan	--	--	--
341	Kars	Doğan Araslı	Kars'ın bazı ilçe ve köylerinin arazi sulama projelerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
342	İzmir	Arif Kemal Önder	T.C. Devlet Demiryollarının ithal işlemlerine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	--	--	--
343	Adana	Hasan Cerit	Üç öğrencinin öldürülmesi ile sonuçlanan son olaylarda görevli polis amir ve memurlarının kimliklerine ilişkin	İçişleri Bakanı	--	--	--
344	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Başbakanın akrabası olduğu iddia edilen bir müteahhide Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca kredi verilmesine ilişkin	Başbakan	--	--	--
345	Adana	Hasan Cerit	Adana Ticaret Lisesinde ve diğer okullarda M.H.P.'nin programı niteliğinde olan Dokuz Işık kitabının özetinin çıkarılması için ev ödevi olarak verilip verilmediğine ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	--	--	--
346	Muğla	Halil Dere	Mektupla öğretimin ikinci sınıfına geçen öğrencilerin durumlarına ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	--	--	--
347	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin doktor ve ebe ihtiyacına ilişkin	Başbakan	--	--	--
348	Muğla	Halil Dere	Muğla-Milas ilçesinde Sosyal Sigortalar hastanesi yaptırılmasına ilişkin	Sosyal Güvenlik Bakanı	--	--	--
349	Giresun	Orhan Yılmaz	Elbistan Maden Sitesi Sosyal tesisleri ve lojmanları inşaatına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
350	İzmir	Neccar Türkcan	Hazine arazisi üzerine kurulduğu iddia edilen fabrikaya ilişkin	Maliye Bakanı	--	--	--
351	Çorum	Cahit Angın	Alpagut-Dodurga linyit işletmelerinin müdürüne ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
352	Çanakkale	Osman Osman Orhan Çaneri	Nazilli Öğretmen Meslek Lisesinden, Ankara Atatürk Öğretmen Lisesine nakledilen bir öğrencinin akıbetine ilişkin	Başbakan	--	--	--
353	İçel	İbrahim Göktepe	Genel-İş Sendikası Genel Başkanı, Eğitim Uzmanı ve İzmir Belediye Başkanının Moskova'ya gidip gitmediklerine ilişkin	Başbakan	--	--	--
354	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir'de görev yerleri değiştirilen öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
355	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir'de Etibank-MTA ve DSİ'nin 1976 yılı yatırımlarına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
356	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Çifteler İlköğretim Müdürlüğüne atanan kişinin durumuna ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
357	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Sivrihisar Lisesi Müdürü ile Müdür Muavini tarafından dövülen bir öğrenciye ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
358	İzmir	Neccar Türkcan	Siirt-Şırnak ilçesinde öldürülen bir komiserin cenazesinin İzmir'e gönderilmesine ilişkin	İçişleri Bakanı	--	--	--
359	Çanakkale	Osman Osman Orhan Çaneri	Çanakkale ilinde projeleri yapılan barajlara ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
360	Ankara	Necdet Evliyagil	Turizm ve Tanıtma Bakanlığı müsteşarına ilişkin	Başbakan	--	--	--
361	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Bakanlıktaki yolsuzluk iddialarıyla ilgili sorularına cevap verilmediğine ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	--	--	--
362	Muğla	Halil Dere	Muğla-Milas ilçesi Ören köyünün yerleşim durumuna ilişkin	Başbakan	--	--	--
363	Muğla	Halil Dere	İlköğretim müfettişliği kadrolarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
364	Muğla	Halil Dere	Köyceğiz ilçesi Dalaman Tersakan projesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
365	Muğla	Halil Dere	Muğla Devlet Su İşleri Başmühendisine ve yatırımlara ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
366	Adana	Hasan Cerit	Yay-Kur için hangi firmalardan kaç adet televizyon alındığına ilişkin	Başbakan	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEC. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
367	Amasya	Orhan Kayıhan	Yeşilırmak suyunun bir kısmının Kelkit Çayına akıtılmasının mahsurlarına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	--	--	--
368	İstanbul	Reşit Ülker	Toprak Mahsulleri Ofisinin İstanbul-Çatalca ilçesindeki buğday alımlarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	14.09.1976	20	132
369	İstanbul	Reşit Ülker	Trakya'da Toprak Mahsulleri Ofisinin alımları yavaşlatarak buğday üreticisini zor durumda bıraktığı iddiasına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	14.09.1976	20	132
370	İstanbul	Reşit Ülker	Altındağ Kaymakamlığının, Ergenekon tablosunu okula astırmayan iki öğretmeni ağır ceza mahkemesine sevk ettiği iddiasına ilişkin	İçişleri Bakanı	14.09.1976	20	132
371	İstanbul	Reşit Ülker	Mersin Vergi Kontrol Memurunun nakil nedenine ilişkin	Maliye Bakanı	14.09.1976	20	132
372	İstanbul	Reşit Ülker	Adana Cezaevinde, tutuklulara işkence yapıldığı iddiasına ilişkin	Adalet Bakanı	14.09.1976	20	132
373	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul-Üsküdar Kız Lisesinden tayin edilen öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	01.11.1976	21	1
374	İçel	Süleyman Şimşek	Orta Doğu Teknik Üniversitesinin Mersin bölgesinde açacağı Deniz Bilimleri Bölümünün engellenmesine ilişkin	Başbakan	--	--	--
375	Konya	Faruk Sükan	Başbakanlık, Bakanlıklar ve 3659 ve 440 sayılı Kanunların kapsamına giren kuruluşların kadrolarına ilişkin	Başbakan	--	--	--
376	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Üniversitelere girecek talebelerin tespiti için yapılacak merkezî sistem sınavlarına ilişkin	Başbakan	--	--	--
377	Manisa	Mustafa Ok	1975 yılı kütlü pamuk taban fiyatı ile ihraç fiyatı arasındaki farkın üreticiye ödenmesine ilişkin	Başbakan	--	--	--
378	Trabzon	Ahmet Şener	Karadeniz Teknik Üniversitesiyle ilgili Anayasa Mahkemesi kararının uygulanmamasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
379	Bolu	Abdi Özkök	Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okuluna 1975-1976 öğretim yılında düşük puan ve sahte belgelerle öğrenci alındığı iddiasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
380	İzmir	Neccar Türkcan	Kütlü pamuk fiyat farkının üreticiye ödenmesiyle yağ ithalinin durdurulmasına ilişkin	Ticaret Bakanı	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
381	İzmir	Arif Kemal Önder	Ticaret Sicili Gazetesinin Odalar Birliğine iade ediliş nedenlerine ilişkin	Başbakan / Ticaret Bakanı	--	--	--
382	Sakarya	Nadir Lâtif İslâm	İmam-hatip okulları mezunları ve öğrencilerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
383	Sivas	Vahdettin Karaçorlu	Kamu İktisadî Teşebbüsleri ile müesseseleri ve iştiraklerinin yönetim kurulu üyelerine ilişkin	Başbakan	--	--	--
384	Antalya	Fahri Özçelik	Hükümetin kuruluşundan bugüne kadar görevden alınan veya yerleri değiştirilen kamu görevlileri ile bu konuda Danıştay'ca verilen yürütmeyi durdurma kararlarına ilişkin	Başbakan	--	--	--
385	Manisa	Gündüz Sevilgen	Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planına ilişkin	Başbakan	--	--	--
386	Konya	Faruk Sükan	Emekli Sandığı Müdürler Kurulunun iki üyesi hakkında Danıştay Dava Daireleri Kurulunca verilen kararın uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin	Başbakan	--	--	--
387	İstanbul	Reşit Ülker	Devlet İstatistik Enstitüsünde bazı memurların dövüldükleri ve tehdit edildikleri iddialarına ilişkin	Devlet Bakanı	09.11.1976	21	5
388	Muğla	Halil Dere	1975-1976 öğretim yılında İlköğretmen okulları ve Eğitim Enstitülerinde derslerin kesilme nedenleriyle bu okullarda okuyan öğrencilerin durumlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
389	Muğla	Halil Dere	TİM-DER Genel Kurul Toplantısında ileri sürülen iddialara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
390	Muğla	Halil Dere	Görev yeri değiştirilen bir şube müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
391	Muğla	Halil Dere	Mektupla öğretimin kaldırılacağına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
392	İstanbul	Reşit Ülker	Trafik kazalarının önlenmesi için alınacak tedbirlere ilişkin	İçişleri Bakanı	--	--	--
393	İçel	Çetin Yılmaz	İlkokul kitaplarında yapılan değişikliklere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
394	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin yol ve ulaşım sorununa ilişkin	Başbakan	--	--	--
395	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul Üsküdar Kız Lisesinden atılan bazı öğrencilere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	07.12.1976	21	15
396	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eğitim enstitülerine öğrenci alınış şekline ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
397	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Eğitim enstitülerine öğrenci almış şekline ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
398	Hatay	Mehmet Sönmez	Askerlik görevi yaparken ticaretle iştigal eden bir kişiye ilişkin	Başbakan	--	--	--
399	İstanbul	Şükriye Tok	Kamyon montaj fabrikaları ile kamyon satış fiyatlarına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	--	--	--
400	Antalya	Fahri Özçelik	Eğitim enstitülerine öğrenci alımında merkezî sistemden özel mülakat sistemine geçişin nedenlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
401	Bolu	Abdi Özkök	Kur'an kurslarında öğretildiği iddia edilen gizli yemine ilişkin	Başbakan	--	--	--
402	Bolu	Abdi Özkök	İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Halk Edebiyatı Dersi öğretmenine ve Ankara'da bazı okullarda alınan önkayıt ücretlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
403	İçel	Çetin Yılmaz	1975-1976 öğretim yılında Bakanlıkça bastırılan ders kitaplarına ve ilkokullar ile orta dereceli okulların sınıf durumlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
404	Muğla	Halil Dere	Eğitim enstitülerine alınacak öğrenci sayısı ile öğrenci almış şekline ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
405	Muğla	Halil Dere	Ankara'daki sanat okullarından birinin girişindeki Ülkü ocaklarıyla ilgili yazıya ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
406	İçel	Çetin Yılmaz	İstanbul Boğaziçi Üniversitesinde öğrenim karşılığı para alınıp alınmadığına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
407	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ili ve ilçelerinin okul ve öğretmen durumları ile Türkiye'deki eğitim enstitüleri ve meslek liselerinin sayısına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
408	Trabzon	Ahmet Şener	Trabzon ilindeki YSE çalışmalarına ve toplu sözleşmeden yararlanamayan yol-su işçilerinin durumlarına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	--	--	--
409	Ordu	Ferda Güley	Ordu-Gölköy-Düzyayla Belediyesi sınırları içinde yapılan ortaokulun yerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
410	Hatay	Malik Yılman	Hatay Millî Eğitim Müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
411	İçel	Oral Mavioğlu	İçel-Silifke ilçesi Uzuncaburç Ortaokuluna ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
412	Muğla	Halil Dere	İşini takibeden bir vatandaşın Bakanlıkta dövüldüğü iddiasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
413	Ordu	Memduh Ekşi	Giresun Eğitim Enstitüsünde yapılan giriş sınavlarında öğrencilere yöneltilen sorulara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
414	İçel	Çetin Yılmaz	Alman Sanayicileri Birliğinin Türkiye'ye yaptığı ziyarete ilişkin	Başbakan	--	--	--
415	Balıkesir	Necati Cebe	Eğitim Enstitülerinde görevli öğretmenler ile yapılan giriş sınavlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
416	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Barit cevheri işleten ve üreten firmalara ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	08.02.1977	23	42
417	Burdur	Osman Aykul	Hükümetin kuruluşundan bugüne kadar isteği dışında tayin edilen öğretmen ve ilkokul müfettişlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
418	Adana	Hasan Cerit	Öğretmen liseleri ile eğitim enstitülerine öğrenci alım şekline ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
419	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Yurdumuzda üretilen ve ithal edilen demire ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	--	--	--
420	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Film-San Vakfına ve düzenleyeceği festivale ilişkin	Devlet Bakanı	--	--	--
421	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Temeli atılan tesislerin durumuna ilişkin	Başbakan	--	--	--
422	Burdur	Ali Sanlı	Görevle Suudi Arabistan'a giden Bakanlara ilişkin	Başbakan	--	--	--
423	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Orta dereceli okulların öğrenci sayısı ile öğretmen ihtiyacına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	--	--	--
424	Ankara	Necdet Evliyagil	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün, uçak seferlerini değiştirdiği iddialarına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	--	--	--

1.2. Sözlü Soru Önergelerinin Yanıtlanma Durumu

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1	Talât Oğuz	Türkiye’de suçların önlenmesi bakımından alınan tedbirlere dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	22.01.1974	1	32
2	Talât Oğuz	Kaçakçılığın önlenmesi için alınan tedbirlere dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	22.01.1974	1	32
3	Talât Oğuz	Türkiye’de su ihtiyacının karşılanması için yapılan çalışmalara dair	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Orhan Kürümoğlu	22.01.1974	1	32
4	Rauf Kandemir	Ekmeklik buğdayın ofislerce fırınlara tahsisine dair	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Fehim Adak	28.02.1974	2	47
5	Osman Çıtırık	Basında yer alan Devlet ormanlarının nüfuzlu kişiler tarafından paylaşıldığı iddialarına dair	Yanıtlandı	Orman Bakanı İsa Hisan Bingöl	22.01.1974	1	32
6	Hasan Yıldırım	Halen hizmette bulunan hâkim ve savcılara dair	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Hayri Mumcuoğlu	22.01.1974	1	32
7	Hasan Yıldırım	Ankara veya İzmir Belediyesince Göлтаş Şirketine teminat mektubu verilip verilmediğine dair	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Fehim Adak	21.02.1974	1	44
8	Ahmet Hamdi Çelebi	Muş-Bulanık karayoluna dair	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe	12.02.1974	1	39
9	Ahmet Hamdi Çelebi	1973 yılında Doğu ve Güneydoğu illerine kuraklık nedeniyle yapılacak yardımlara dair	Yazılı soruya çevrildi (7/56)		20.02.1974	1	43
10	Hasan Celâlettin Ezman	Doğu-Anadolu’da çekilen yem sıkıntısına dair	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	12.02.1974	1	39
11	Osman Çıtırık	Çalışma Bakanlığı basın uzmanı Gökhan Evliyaoğlu’na dair	Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Önder Sav	12.02.1974	1	39
12	Nurettin Yılmaz	Nusaybin ilçesi Mezrik Köyünün jandarmalar tarafından usulsüz arandığına dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	23.01.1974	1	33
13	Nurettin Yılmaz	Son aylarda istifa eden savcı ve yargıçlara dair	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Şevket Kazan	12.02.1974	1	39
14	Nurettin Yılmaz	Güneydoğuda çekilen yem sıkıntısına dair	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	12.02.1974	1	39
15	Talât Oğuz	Ağır ceza mahkemelerine dair	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Şevket Kazan	12.02.1974	1	39
16	Süleyman Şimşek	Boykota katılıp ceza alan öğretmenlere dair	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	21.02.1974	1	44

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
17	Nurettin Yılmaz	Güneydoğu bölgemizdeki mayın tarlalarına dair	Yanıtlandı	Devlet Bakanı İsmail Hakkı Birler	12.02.1974	1	39
18	Osman Orhan Çaneri	Bakanlar Kurulu kararıyle 15 Ekim 1973 tarihinden sonra tayin edilenlere dair	Düştü		21.02.1974	1	44
19	Gündüz Sevilgen	Üniversite ve yüksek okullara alınan öğrencilere dair	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	12.02.1974	1	39
20	Doğan Öztunç	İşçilerin konut kredisine dair	Yanıtlandı	Sosyal Güvenlik Bakanı Ahmet Mahir Ablum	22.12.1976	22	22
21	Abdülkadir Öncel	Urfa iline tohumluk ve yem tahsisine dair	Yazılı soruya çevrildi (7/57)		21.02.1974	1	44
22	Süleyman Yıldırım	Tunceli ili ve ilçelerindeki öğretmen sıkıntısına dair	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	12.02.1974	1	39
23	Süleyman Yıldırım	Tunceli-Mazgirt Kaymakamına dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	28.02.1974	2	47
24	Celal Paydaş	Urfa-Suruç ilçesi Aligöz köyünde meydana gelen olaya dair	Yazılı soruya çevrildi (7/193)		11.06.1974	6	94
25	Hasan Celâlettin Ezman	Doğu Anadolu'nun yem ihtiyacına dair	Geri alındı		21.02.1974	1	44
26	Rauf Kandemir	Devlet kuruluşlarındaki israfın önlenmesine dair	Düştü		28.04.1976	19	94
27	Engin Ünsal	Türk Hava Yollarının pilot ihtiyacına dair	Düştü		05.05.1976	19	97
28	Ahmet Hamdi Çelebi	Geçici olarak tayin edilen ilkokul öğretmenlerine dair	Düştü		09.02.1977	23	43
29	Ahmet Hamdi Çelebi	1950 yılından evvel emekli olanların özlük haklarına dair	Düştü		08.12.1976	21	16
30	İbrahim Göktepe	İçel'in bazı ilçelerinin televizyon yayın sahası içinde bırakılmasına dair	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit	19.03.1974	2	54
31	Osman Orhan Çaneri	Peynir üretim ve tüketimine dair	Yazılı soruya çevrildi (7/408)		12.02.1975	8	38
32	Talât Oğuz	Toprak tevzi komisyonlarına dair	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	08.12.1976	21	16
33	Talât Oğuz	Teminindeki güçlük zammına dair	Geri alındı		16.12.1976	22	20
34	İhsan Ataöv	MİT Teşkilâtına dair	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	17.11.1976	21	9
35	Abdullah Bazencir	Bingöl iline ayrılan imam kadrolarına dair					
36	İsmail Fehmi Cumalıoğlu	Zeytinyağı skandalına dair	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Şevket Kazan	19.03.1974	2	54
37	Sami Arslan	Karaların Memetleri adlı tiyatro oyununa dair	Yanıtlandı	Tanıtma Bakanı Orhan Birgit	19.03.1974	2	54

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
38	Cemil Yavaş	Hâkim ve savcılara dair	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Şevket Kazan	19.03.1974	2	54
39	İbrahim Hortoğlu	Gaziantep'in su sıkıntısının giderilmesine dair	Bkz. (7/10) Geri alındı		09.05.1974	3	73
40	İbrahim Hortoğlu	1976 yılında imtiyazı sona erecek olan Osmanlı Bankası'nın durumuna dair	Bkz. (7/12) Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	28.02.1974	2	47
41	İhsan Ataöv	Öğretmenlere dair					
42	Ali Sanlı	Türkiye Şeker Fabrikalarında uygulanan ihale yöntemine dair	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	17.11.1976	21	9
43	Mehdi Keskin	Orman muhafaza memurlarına dair	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	08.12.1976	21	16
44	Gülhis Mankut	Ev kadınlarının sosyal güvenlik haklarına dair	Düştü		05.05.1976	19	97
45	İbrahim Göktepe	TRT Genel Müdürünün tayinine dair	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit	19.03.1974	2	54
46	Nadir Lâtif İslâm	Bazı suçlardan tutuklu ve hükümlü sayısı ile milletvekili dokunulmazlık dosyalarına dair	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Şevket Kazan	19.03.1974	2	54
47	Sedat Akay	Orman Genel Müdürlüğü bölge kâtip ve mutemetlerine dair	Geri alındı		04.06.1975	12	84
48	İbrahim Aksoy	Mardin iline bağlı bâzı ilçe ve köylerinde hüküm süren asayişsizliğe dair	Bkz. (7/24) Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	28.02.1974	2	47
49	Etem Eken	Tuz fiyatlarına yapılan zamlara dair	Bkz. (7/23) Geri alındı		17.11.1976	21	9
50	Mustafa Parlar	Kamu Araştırma Kurumlarına dair	Yazılı soruya çevrildi (7/160) Yeniden sözlü soruya çevrildi Bkz. (6/143)		15.05.1974	3	75
51	Mustafa Parlar	Elbistan Termik Santralına dair	Yazılı soruya çevrildi (7/161) Yeniden sözlüye çevrildi Bkz. (6/144)		15.05.1974	3	75
52	Mustafa Parlar	İşçi dövizlerine dair	Yazılı soruya çevrildi (7/162)		15.05.1974	3	75
53	Mustafa Parlar	Devletleştirilen Özel Yüksekokullara dair	Yazılı soruya çevrildi (7/163)		15.05.1974	3	75
54	İlyas Kılıç	Samsun'da kurulacak televizyon istasyonuna dair					
55	Enver Akova	Sivas iline bağlı bazı ilçe karayollarına dair	Düştü		12.01.1977	23	31
56	Enver Akova	4. Demir-çelik fabrikasının kurulmasına dair	Düştü		22.12.1976	22	22
57	Hasan Yıldırım	Kars Devlet Hastanesinin doktor ihtiyacına dair	Geri alındı		17.11.1976	21	9

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
58	Hasan Yıldırım	Kars'ın Çıldır ilçesine bağlı Kurtkale nahiyesini Hanak ilçesine bağlayacak olan yolun yapımına dair	Geri alındı		17.11.1976	21	9
59	Yasin Bozkurt	Kars Çimento Fabrikasına dair	Düştü		22.12.1976	22	22
60	Engin Ünsal	Sosyal Sigortalar Kurumu kapsamında olup emekliliğe hak kazanan işçilere dair	Düştü		05.05.1976	19	97
61	Yasin Bozkurt	Kars'a havaalanı yapılmasına dair	Düştü		08.12.1976	21	16
62	Yasin Bozkurt	Devlet ormanlarına dair	Geri alındı		05.01.1977	22	28
63	Sami Arslan	Ziraat Bankası İzmir-Çiğli Şubesindeki yolsuzluğa dair	Düştü		08.12.1976	21	16
64	Süleyman Tuncel	Ege ekici tütün piyasası açılmadan önce Bakanlıkça tütün randımanlarının açıklanıp açıklanmayacağına dair	Bkz. (7/27) Geri alındı		11.06.1974	6	94
65	İhsan Ataöv	Bütçe tasarruflarına ilişkin	Geri alındı		28.12.1976	22	24
66	İhsan Arslan	Turizm ve Tanıtma Bakanlığındaki yolsuzluk iddialarına dair					
67	Mikail İlçin	Mahrumiyet bölgelerinde vazife gören ilkokul öğretmenlerine yan ödeme verilmesine dair	Bkz. (7/31) Düştü		09.02.1977	23	43
68	Mikail İlçin	Devlet memurlarından kesilen % 5 keseneklere dair	Bkz. (7/36) Düştü		08.12.1976	21	16
69	Rasim Gürsoy	İçel köylerinde yapılan ilkokullara ilişkin	Yazılı soruya çevrildi (7/392)		05.02.1975	8	35
70	Rasim Gürsoy	İçel Valisine ilişkin	Yazılı soruya çevrildi (7/393)		05.02.1975	8	35
71	Ahmet Buldanlı	Ortak Pazara dair	Bkz. (7/71). Düştü		09.02.1977	23	43
72	Mehdi Keskin	Kastamonu'da bulunan vakıf mallara ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Hasan Aksay	22.12.1976	22	22
73	Mehdi Keskin	Köylerin ilçelere telefon bağlantısına ilişkin	Yazılı soruya çevrildi (7/409)		12.02.1975	8	38
74	Mehdi Keskin	Kastamonu'ya televizyon imkânının sağlanmasına ilişkin	Düştü		17.11.1976	21	9
75	Mehdi Keskin	Kastamonu ve ilçelerinde yapılmakta olan barajlara ilişkin					
76	Yasin Bozkurt	Et taban fiyatına ilişkin					
77	İhsan Ataöv	Yurtlarda kalan öğrencilere ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	28.04.1976	19	94

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
78	Sami Arslan	Cumhuriyetin 50. yılı münasebetiyle İstanbul'da dikilen heykellere ilişkin					
79	Doğan Öztunç	Amerikalı iki parlamenterin haşhaş ekimi ile ilgili Türkiye'ye gelmelerine ilişkin					
80	Süleyman Çağlar	Kuru üzüm fiyatlarına ilişkin	Geri alındı		15.01.1976	14	40
81	Enver Akova	Sivas ilinin televizyona kavuşturulmasına ilişkin	Düştü		22.12.1976	22	22
82	Nurettin Yılmaz	Türk vatandaşlarının Suriye'deki arazilerine ilişkin					
83	Mehmet Sönmez	Hatay'ın bazı ilçelerinde televizyon yayınlarına ilişkin	Düştü		22.12.1976	22	22
84	Nazım Baş	Son günlerde meydana gelen gençlik olaylarına ilişkin					
85	Necdet Evliyagil	Paris'te çıkan aylık bir gazetenin Türkiye ile ilgili yayımına ilişkin					
86	Ahmet Buldanlı	Devlet dairelerinde çalışan personelle yeni müşavir kadrolarına ilişkin	Geri alındı		16.12.1976	22	20
87	Ahmet Buldanlı	TRT programlarına ilişkin	Düştü		09.02.1977	23	43
88	Nadir Lâtif İslâm	Sıkıyönetim ve Devlet Güvenlik Mahkemelerindeki davalara ilişkin	Düştü		28.04.1976	19	94
89	Müfit Bayraktar	Merhum Menderes, Polatkan ve Zorlu'nun naaşlarının nakline ilişkin					
90	İbrahim Göktepe	Ankara-Kızılay meydanındaki panonun kaldırılmasına ilişkin					
91	Mete Tan	Hekimlerin rotasyonuna ilişkin					
92	Hasan Değer	Diyarbakır'ın Dicle ilçesindeki sel afetine ilişkin	Geri alındı		14.12.1976	22	18
93	Ahmet Buldanlı	C.H.P. Siverek İlçe Başkanı hakkındaki gazete haberine ilişkin	Düştü		05.01.1977	22	28
94	Ahmet Buldanlı	Vakıf gayri menkullere ilişkin	Düştü		09.02.1977	23	43
95	Mehmet Bıyık	Yunanistan'da Türkiye aleyhine başlatılan kampanyaya ilişkin	Vefatı nedeniyle önerge gündemden çıkarıldı		07.01.1975	7	22
96	Ekrem Kangal	Sivas'ın Kangal ilçesindeki linyit kömürü yataklarına ilişkin					

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
97	Ahmet Buldanlı	Türkiye’de Mason ve Siyonist teşkilâtına ilişkin	Yazılı soruya çevrildi (7/394)		05.02.1975	8	35
98	Rasim Gürsoy	Siyonist ve mason derneklerine ilişkin	Yazılı soruya çevrildi (7/395)		05.02.1975	8	35
99	Hilmi Türkmen	“Türk Yükseltme Cemiyeti”nin adını değiştirmesine ilişkin					
100	Ali Yılmaz	Konya’nın Kulu İlçesi Merkez İlkokulu öğretmenine ilişkin	Geri alındı		28.04.1976	19	94
101	Ahmet Buldanlı	İçişleri Bakanının Bütçe Komisyonundaki beyanlarına ilişkin	Yazılı soruya çevrildi (7/396)		05.02.1975	8	35
102	Mehdi Keskin	Kastamonu’da Sosyal Sigortalar Kurumu şubesinin açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sosyal Güvenlik Bakanı Ahmet Mahir Ablum	05.05.1976	19	97
103	Sedat Akay	Kocaeli hudutları içindeki trafik kazalarına ilişkin	Düştü		12.01.1977	23	31
104	Ahmet Buldanlı	Meteoroloji Genel Müdürlüğünün yerinden alınmasına ilişkin					
105	Mete Tan	Haşhaş ekicilerinin durumlarına ilişkin					
106	Sabri İnce	Yemeklik margarinelere ilişkin	Düştü		12.01.1977	23 /	31 /
			Düştü		17.11.1976	21	9
107	Süleyman Tuncel	Üzüm üreticilerine ilişkin	Geri alındı		11.06.1974	6	94
108	İlhan Aytekin	İlçe müftülüklerine ilişkin					
109	Mehdi Keskin	Kastamonu’da bir fakülte açılmasına ilişkin					
110	Mehdi Keskin	Kastamonu’da kâğıt fabrikası kurulmasına ilişkin					
111	Faik Kırbaşı	Türk Medenî Kanununun değiştirilmesine ilişkin					
112	Senai Yazıcı	Fındık ürününe ve üreticisine ilişkin	Geri alındı		28.05.1975	12	81
113	Senai Yazıcı	Fındık taban fiyatına ilişkin	Geri alındı		28.05.1975	12	81
114	Ahmet Buldanlı	Başbakan Yardımcısının çalışma odasında bulunduğu iddia edilen parti bayrağına ilişkin					
115	Ahmet Buldanlı	Bozkurt rozetine ve Köy Enstitülerine ilişkin					
116	Nazım Baş	Devlet Su İşlerinin Adana bölgesindeki bir müteahhidine ilişkin	Bkz. (7/82)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
117	Mustafa Kemal Erkovan	Teşvik tedbirlerinden yararlandırılan projelere ilişkin	Bkz. (7/87) Geri alındı		04.06.1974	6	91
118	Mehmet Sönmez	Ödenmemiş vergilere dair	Bkz. (7/54) Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	08.12.1976	21	16
119	İhsan Ataöv	Cumhuriyet Halk Partisine yeni giren milletvekillerine ilişkin	Düştü		09.02.1977	23	43
120	Hüseyin Özdemir	Tunceli Öğretmen Okulunda meydana gelen olaylara ilişkin					
121	Mustafa Kemal Erkovan	TÖS boykotuna iştirak eden öğretmenlere ilişkin	Geri alındı		07.05.1975	12	73
122	Ekrem Şadi Erdem	Çoruh nehrinden elektrik üretiminde faydalanılmasına ilişkin					
123	Cemil Ünal	Anarşik olaylara katılan kişilere ilişkin	Düştü		12.01.1977	23	31
124	Nadir Lâtif İslâm	1918 sayılı Kanun hükümlerine göre ödenen ikramiyelere ilişkin					
125	Zekiye Gülsen	Zeytin güvesi mücadelesine ilişkin					
126	Sabri Yahşi	Dışişleri teşkilâtında çalıştığı iddia edilen bir memureye ilişkin	Geri alındı		09.01.1975	7	24
127	Orhan Yılmaz	Giresun-Aksu'da meydana gelen faciaya ilişkin	Yazılı soruya çevrildi (7/397)		05.02.1975	8	35
128	Necdet Evliyagil	İstanbul Festivali için Fransa'da yaptırılan afişe ilişkin					
129	Cemil Ünal	Sosyal Sigortalar Kurumuna kira borcu olanlara ilişkin	Düştü		17.11.1976	21	9
130	Ahmet Buldanlı	Türk Kıt'a Sahanelğinde yapılan petrol aramalarına ilişkin	Düştü		09.02.1977	23	43
131	Ahmet Buldanlı	Bazı mahkûmların yazdığı makalelerin yayımlanmasına ilişkin					
132	Müfit Bayraktar	12 sayılı Kanun Hükmünde Karamameye ilişkin	Düştü		17.11.1976	21	9
133	Cihat Bilgehan	Bakanlar Kurulunun 7/8083 sayılı kararına ilişkin	Düştü		09.02.1977	23	43
134	İhsan Ataöv	Gümrük ve Tekel Bakanlığına ilişkin	Bkz. (7/132)				
135	Ragıp Üner	Nevşehir'de Soma fabrikası açılmasına ilişkin	Bkz. (7/140). Yazılı soruya çevrildi (7/423)		13.02.1975	8	39

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
136	Ahmet Buldanlı	İstanbul Belediyesinin otobüs ve dolmuşlara yaptığı zamlara ilişkin					
137	İsmet Ağaoğlu	Kahraman Maraş ili sınırları içindeki belediyelere ilişkin	Bkz. (7/144)				
138	Behram Eker	Balıkesir Özel İdare binası üzerindeki lojmanlara ilişkin	Yazılı soruya çevrildi (7/398)		05.02.1975	8	35
139	Süleyman Şimşek	Süleyman Demirel'in Almanya'da yayınlanan bir gazeteye verdiği beyanata ilişkin	Düştü		09.02.1977	23	43
140	Ahmet Buldanlı	Türk-Sovyet siyasetine ilişkin	Düştü		09.02.1977	23	43
141	Kerem Şahin	C.H.P.'li bazı parlamenterlerin Ağrı Belediye seçimlerindeki beyanlarına ilişkin	Bkz. (7/167) Geri alındı		20.04.1976	19	91
142	Ahmet Buldanlı	Of Lisesi İngilizce Öğretmenine ilişkin					
143	Mustafa Parlar	Kamu Araştırma Kurumlarına dair	Bkz. (6/50). Bkz. (7/160) Düştü		09.02.1977	23	43
144	Mustafa Parlar	Elbistan Termik Santralına dair	Bkz. (6/51). Bkz. (7/161)				
145	Mehmet Bıyık	Elma ürününe ilişkin	Vefatı nedeniyle gündemden çıkarıldı		07.01.1975	7	22
146	Süleyman Şimşek	Kıbrıs çıkarmasında şehit düşenlerin ailelerine maaş bağlanmasına ilişkin	Düştü		28.04.1976	19	94
147	Rasim Gürsoy	İçel-Silifke ilçesine bağlı bazı köylerin içme suyuna ilişkin	Düştü		09.02.1977	23	43
148	Nazım Baş	İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Göz Kliniği ile ilgili basında yer alan haberlere ilişkin	Bkz. (7/172)				
149	Süleyman Genç	1965-1974 yılları arasında Tarih'te, Tarih'in yan ve iştiraki olan kuruluşlarında yönetim kurulu üyelerine ilişkin	Bkz. (7/181) Düştü		12.01.1977	23	31
150	Şinasi Osma	Ortak Pazarı ilişkin	Bkz. (7/191) Yazılı soruya çevrildi (7/276)		05.11.1974	7	2
151	Doğan Araslı	Canlı hayvan taban fiyatının tespitine ilişkin	Bkz. (7/202)				
152	Şinasi Osma	Buca Belediye Başkanı ve İzmir Vali Vekiline ilişkin	Bkz. (7/228). Yazılı soruya çevrildi (7/277)		05.11.1974	7	2
153	Mustafa Kemal Erkovan	Afşin-Elbistan projesine ilişkin	Geri alındı		07.05.1975	12	73

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
154	Süleyman Şimşek	Pamuk ürününe zarar veren beyaz sinekle mücadele konusunda alınmış ve alınacak tedbirlere ilişkin					
155	Süleyman Şimşek	Yurt içinde ve dışında çalışan işçilerimizin sigorta ödentileri ile memleketimize gönderdikleri yıllık döviz miktarına ilişkin					
156	Ahmet Buldanlı	Muğla Valisiyle ilgili basında çıkan haberlere ilişkin	Yazılı soruya çevrildi (7/399)		05.02.1975	8	35
157	Mehmet Sönmez	1974 yılında İçel ilinde sanayide soda üretmek amacıyla kurulan şirkete kömür tahsisinde usulsüzlük bulunduğu ilişkin					
158	Ahmet Buldanlı	Türkiye Radyo Televizyon Kurumuna ilişkin					
159	Ahmet Buldanlı	Eski Tokyo Büyükelçisine ilişkin	Geri alındı		18.12.1974	7	19
160	Mustafa Parlar	Şile'nin Göknaşlı köyü sulama projesine ilişkin	Bkz. (7/259)				
161	Necdet Evliyagil	Atina Büyükelçimize dair basında çıkan habere ilişkin	Bkz. (7/275) Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	12.01.1977	23	31
162	Ahmet Buldanlı	Bakanlık teşkilâtında çalışan bir müşavirin politikayla meşgul olduğuna ilişkin					
163	Nurettin Yılmaz	Mardin-Savur ilçesinin Sürgücü bucağında vazifeli bir öğretmenin uğradığı tecavüze ilişkin					
164	Rıfkı Danışman	Erzurum Yavuz Selim Öğretmen Okulunda meydana gelen olaylara ilişkin	Geri alındı		07.05.1975	12	73
165	Hasan Tosyalı	Kapatılmış bulunan askerlik şubelerinin yeniden açılmasına ilişkin					
166	Ali Yılmaz	Hacdan dönen vatandaşların getirdikleri hummaların imhasına ilişkin	Geri alındı		28.04.1976	19	94
167	İhsan Ataöv	Kıbrıs Barış Harekâtı zamanında televizyon ve radyo programlarında çalışan bir plağa ilişkin					
168	Süleyman Şimşek	Kimyevi gübre ve tarımsal ilaçlara ilişkin					

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
169	Ali Yılmaz	Hatay-Kırıkhan ilçesine bağlı bazı köylerinde vuku bulan depremle ilgili alınan tedbirlere ilişkin	Geri alındı		28.04.1976	19	94
170	İhsan Toksarı	İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğüne ilişkin					
171	Reşit Ülker	Sirkeci Halkalı arasında işleyen elektrikli trenlerin ihtiyacı karşılayamadığına ilişkin	Bkz. (7/301) Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Mentеше	05.05.1976	19	97
172	İhsan Toksarı	Besni Öğretmen Okulundaki bazı öğretmenlere ilişkin					
173	İbrahim Akdoğan	Hürriyet Gazetesinde neşredilen kaçak silâh tüccarlarına ilişkin					
174	İrfan Yankutan	Tütün üreticilerinin kredi durumlarına ilişkin					
175	Kemal Anadol	Silâhlı Kuvvetlere yapılan yardım kampanyasına ilişkin					
176	Ahmet Buldanlı	TRT Kurumunun neşrettiği aylık televizyon programında yapılan değişikliklere ilişkin					
177	Ragıp Üner	Nevşehir-Çardak köyü yakınında Karamanoğlu Mehmet Beyden kalma camiin onarımına ilişkin	Bkz. (7/364) Geri alındı		14.05.1975	12	76
178	Mustafa Parlar	Ortak Pazar ülkelerindeki dış devlet temsilciliklerimize ilişkin	Bkz. (7/380)				
179	Süleyman Şimşek	Kimyevi gübre fiyatlarına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi					
180	Abdülkadir Öncel	Urfa Ticaret Lisesindeki olaylara ilişkin					
181	Turgut Yücel	Enerji nakil hatlarının yapımına ilişkin	Bkz. (7/421) Geri alındı		04.11.1976	21	4
182	Yüksel Çakmur	Çeşitli firmalara uygulanan usulsüz yatırım indirimlerine ilişkin					
183	Abdi Özkök	Bolu ili ve ilçelerindeki elektrifikasyon projelerine ilişkin	Bkz. (7/446) Geri alındı		04.11.1976	21	4
184	Mustafa Kemal Erkovan	TRT'nin (kuruluş ve görev) yönetmeliğine ve tatbik şekline ilişkin	Bkz. (7/449) Geri alındı		07.05.1975	12	73
185	Süleyman Şimşek	Yüksek dereceli memurlarla ilgili basında çıkan haberlere ilişkin					
186	Mehmet Sönmez	Hükümete Güvenoyu hakkındaki iddialara ilişkin	Yazılı soruya çevrildi (7/502)		16.04.1975	11	67

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
187	Süleyman Mutlu	İşsizliğin önlenmesi için saptanmış bir çalışma olup olmadığına ilişkin	Bkz. (7/452) Düştü		09.02.1977	23	43
188	Kemal Anadol	Ankara’da sahneye konan Ana adlı oyunun yasaklanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Giyasettin Karaca	09.02.1977	23	43
189	Mustafa Timisi	Televizyonda yayınlanan Aşk-ı Memnu adlı dizi filmde geçen konuşmalara ilişkin					
190	İhsan Toksarı	İstanbul Beyoğlu Ağacamii imam ve müezzin lojmanlarına ilişkin	Bkz. (7/461)				
191	Halit Evliya	Bakanlığın yüksek dereceli memurlarından bazılarının siyasi toplantılara katıldıklarına ilişkin					
192	Ahmet Buldanlı	TRT Kurumu Genel Müdürlüğüne ilişkin					
193	Yüksel Çakmur	Sağlık Bankası Yönetim Kurulu üyelerine ilişkin	Bkz. (7/479)				
194	Reşit Ülker	İstanbul’da Kuran kursu olarak inşa edilen binanın pansiyon olarak kullanılmasına ilişkin	Bkz. (7/478)				
195	Ali Acar	Eski Gençlik ve Spor Bakanı Zekâi Baloğlu’nun, Spor Akademisinin açılmasını geciktirmesine ilişkin					
196	Ahmet Buldanlı	Ortadoğu Teknik Üniversitesindeki bazı öğrencilerin eylemlerine ilişkin					
197	Orhan Göncüoğlu	Basın Yayın Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Türkiye 1975” adlı kitaba ilişkin	Bkz. (7/498)				
198	Yusuf Öztürkmen	Sosyal Sigortalar Kurumunda memur statüsünde iken işçi ikramiyesi alanlara ilişkin	Bkz. (7/504)				
199	Mahmut Uyanık	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan’ın bir şahsın işi ile ilgili konuşmasına ilişkin	Bkz. (7/505)				
200	Senai Yazıcı	Fındık taban fiyatına ilişkin					
201	Ahmet Buldanlı	TRT eski Genel Müdürlüğüyle ilgili Danıştay kararına ilişkin					
202	Ali Sanlı	Bakanlık eski müsteşarına ilişkin	Bkz. (7/514)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
203	İlter Çubukçu	Çukurova’da uygulanacak enerji nakline ilişkin	Bkz. (7/521)				
204	Murat Kahyaoğlu	Millî Eğitim Bakanlığında yapılan bazı atamalar ile Sosyal Sigortalar Kurumuna ilişkin	Bkz. (7/523)				
205	Mustafa Kemal Gönül	Ordu ilinin sel felâketinden kurtarılmasına ilişkin					
206	Mustafa Kemal Gönül	Evlenen Bayan Öğretmenlerin nakillerine ilişkin					
207	Cevat Önder	Hükümet üyelerinden bazılarının makam araçlarına parti amblemini çekerek seyahat etmelerine ilişkin	Bkz. (7/527)				
208	İlhan Özbay	Basın-Yayın Genel Müdürlüğüne ilişkin	Bkz. (7/529)				
209	Hasan Değer	Ayasofya Camiine ilişkin	Bkz. (7/554)				
210	Nedim Korkmaz	Yozgat’ın bazı kasabalarında 23 Nisan günü M.H.P.’ne mensup görevlilerin, öğrencileri tören harici gösterilere teşvik etmelerine ilişkin	Bkz. (7/556)				
211	Hasan Celâlettin Ezman	Yusuf Kahraman Polis Okulundan ihraç edilen gençlere ilişkin					
212	Ahmet Buldanlı	Paris’te Türkiye aleyhine yapılan gösterilere katılan Türk öğrencilerine ilişkin					
213	Mehmet Zeki Tekiner	Nevşehir-Avanos ilçesinde karakola götürülen C.H.P.’li gençlere ilişkin					
214	Ahmet Buldanlı	Ankara Belediye Başkanının Moskova seyahatine ve İspanya Büyükelçiliğine karşı tutumuna ilişkin					
215	İbrahim Akdoğan	Yabancı memleketlerde elçilik ve konsolosluklarımıza yapılan suikastlere ve alınan koruma tedbirlerine ilişkin					
216	Ali Zülfikâroğlu	1974-1975 yılında kimyevî gübre üretim, ithal ve dağıtımına ilişkin					
217	Mustafa Timisi	Cumhurbaşkanlığına özel uçak alınacağına ilişkin					
218	İlter Çubukçu	Adana cezaevinde bazı tutuklulara dayak atıldığı ve işkence yapıldığı iddialarına ilişkin					

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
219	Doğan Araslı	Koalisyon Partileri il örgütlerinin bazı tayin ve nakillerde etkili olduğu iddialarına ilişkin					
220	Necdet Ökmen	Türk Tiyatrosunda Tuluatı yasaklayan genelgeye ilişkin					
221	Süleyman Şimşek	Çiftçi borçlarının ertelenmesine ilişkin					
222	Fahri Özçelik	Antalya-Aspendos Tiyatrosunun siyasi örgütlere tahsisine ilişkin	Bkz. (7/564) Yanıtlandı	Kültür Bakanı Rıfıkı Danışman	14.04.1976	18	89
223	Ömer Buyrukçu	Antalya-Aspendos Tiyatrosunun siyasi örgütlere tahsisinde taraf tutulduğuna ilişkin	Bkz. (7/566) Düştü		09.02.1977	23	43
224	Necdet Evliyagil	Bulgaristan gümrüğünü denetleme teşebbüsüne ilişkin	Bkz. (7/568)				
225	Fahri Özçelik	Antalya-Ahatlı Köyüne ilişkin	Bkz. (7/593)				
226	Mehmet Emin Sungur	İstanbul Kapalı Çarşısına ilişkin	Bkz. (7/594)				
227	Mustafa Şükrü Koç	Dış temsilcilikler için yapılan harcamalarda tasarruf yapılmasına ilişkin	Bkz. (7/596)				
228	Mustafa Şükrü Koç	Demir-Çelik mamulleri ithalatına tahsis edilen dövize ilişkin	Bkz. (7/597)				
229	Ahmet Buldanlı	TRT Kurumu eski Genel Müdürüne ilişkin	Bkz. (7/614)				
230	Mehmet Emin Sungur	Gümrüksüz satış mağazalarına ilişkin	Bkz. (7/617)				
231	Mustafa Cesur	Ecevit ve İrmak Hükümetleri zamanında verilmiş, Danıştayın yürütmenin durdurulması veya iptal kararlarına ilişkin	Bkz. (7/623) Düştü		09.02.1977	23	43
232	Nebil Oktay	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan ve Bayındırlık Bakanı Fehim Adak'ın Güneydoğu gezilerindeki sözlerine ilişkin	Bkz. (7/630)				
233	Nebil Oktay	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan'ın Siirt'te "Manevi İlimler Üniversitesi" açılmasına ilişkin	Bkz. (7/631)				
234	Sabri İnce	Hatay iline atanan Millî Eğitim Müdürüne ilişkin	Bkz. (7/637)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
235	Mehmet Emin Sungur	İstanbul metrosu ve büyük belediyelerin çeşitli sorunlarına ilişkin	Bkz. (7/639)				
236	Halil Dere	Ülkemizdeki işsizliğe ilişkin	Bkz. (7/649)				
237	Halil Dere	Görevden alınan Millî Eğitim müdürlerine ilişkin	Bkz. (7/653)				
238	Necdet Ökmen	Uluslararası Türk Folklor Kongresine iştirak ettirilmeyen iki profesöre ilişkin	Bkz. (7/691) Düştü		09.02.1977	23	43
239	Necati Cebe	TRT Genel Müdürlüğü yetkisinin Danıştay kararına rağmen Prof. Nevzat Yalçıntaş'ta bulundurulmasına ilişkin	Bkz. (7/698) Düştü		09.02.1977	23	43
240	Doğan Araslı	Anarşik olaylara ilişkin					
241	Oğuz Aygün	Herkesin yüksek öğrenim yapması için gerekli tedbirlere ilişkin	Bkz. (7/705)				
242	Yılmaz Alparslan	Tekirdağ-Hayrabolu ilçesine bağlı bazı köylerde yapılan NATO askeri tesislerine ilişkin	Bkz. (7/717) Geri alındı		31.03.1976	18	83
243	Etem Eken	Kamu kuruluşlarında yapılan atamalara ve Danıştay kararlarının uygulanmamasına ilişkin	Bkz. (7/721) Düştü		09.02.1977	23	43
244	Doğan Araslı	Veteriner fakültesi açılmasına ilişkin	Bkz. (7/729)				
245	Celal Paydaş	Siverek Kız Enstitüsüne ilişkin	Bkz. (7/737)				
246	Necdet Evliyagil	Bir Danıştay kararı ile bazı bakanlık memurlarına ilişkin	Bkz. (7/745)				
247	Vehbi Meşhur	İmam-Hatip kadrolarının dağıtımına ilişkin	Bkz. (7/747) Geri alındı		15.03.1977	26	61
248	Mehmet Ali Arsan	Bakanlık Müsteşarının köy öğretmenleriyle ilgili sözlerine ilişkin	Bkz. (7/757)				
249	Hayrettin Uysal	Sakarya Millî Eğitim Müdürüne ve nakledilen öğretmenlere ilişkin	Bkz. (7/770)				
250	Tufan Doğan Avşargil	Öğretmen tayin ve nakillerine ilişkin	Bkz. (7/771)				
251	Mehmet Emin Sungur	TRT Genel Müdürünün Kıbrıs gezisine ilişkin	Bkz. (7/773) Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gryasettin Karaca	09.02.1977	23	43
252	Malik Yılman	Hatay Millî Eğitim Müdürü ile Eğitim Enstitüsü ve Lise Müdürlerine ilişkin	Bkz. (7/780)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
253	İlter Çubukçu	Hükümetin Komünizm tehlikesine karşı aldığı tedbirlere ilişkin	Bkz. (7/785)				
254	İlter Çubukçu	Yurt dışına kaçan Mıgırdıç Şellefyan'a ilişkin	Bkz. (7/786)				
255	Malik Yılman	Yaygın Yüksek Öğretim Kurulu Genel Sekreterine ilişkin	Bkz. (7/787)				
256	Osman Çıtırık	Düziçi Öğretmen Okulu Müdürü ve bazı öğretmenlerine ilişkin	Bkz. (7/788)				
257	Halil Dere	Gazi Eğitim Enstitüsünde öğretmen ve öğrenci münasebetlerine ilişkin	Bkz. (7/799)				
258	Halil Dere	Bir genel müdüre ilişkin	Bkz. (7/801)				
259	Muammer Alıcı	Ankara'nın bazı ilçelerindeki öğretmen tayin ve nakillerine ilişkin	Bkz. (7/803)				
260	Mehmet Özgür	İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerine ilişkin	Bkz. (7/804)				
261	Necati Cebe	Deneme Yüksek Öğretmen Okulunun kapatılma kararına ilişkin	Bkz. (7/806)				
262	Halil Dere	Öğretmen tayin ve nakillerine ilişkin	Bkz. (7/810)				
263	Necati Cebe	Tayin ve nakillerle saldırıya uğrayan öğretmenlere ilişkin	Bkz. (7/813)				
264	Orhan Yılmaz	Eylemli öğrenci olayları ile alınması gereken tedbirlere ilişkin	Bkz. (7/814)				
265	Ali Sanlı	Öğretmen lisesi mezunlarına ilişkin	Bkz. (7/817)				
266	Hüseyin Deniz	Öğretmen toplumunun huzur ve güvenine ilişkin	Bkz. (7/826)				
267	Kaya Bengisu	Emekli subay ve astsubaylarla ilgili karamameye ilişkin	Bkz. (7/831) Geri alındı		31.03.1976	18	83
268	Halil Dere	Yükseköğrenim gençliğinin sorunlarına ilişkin	Bkz. (7/832)				
269	Celal Paydaş	Teşvik belgesi, vergi iadesi ve gümrük indiriminden faydalanan şahıs ve firmalara ilişkin					
270	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir Eğitim Enstitüsü ile Yunus Emre Öğretmen lisesi müdürlerine ilişkin	Bkz. (7/979)				
271	Süleyman Şimşek	Ankara Milli Eğitim Müdürüne ilişkin	Bkz. (7/836)				
272	Faiz Sarlar	Ortak Pazara ilişkin	Bkz. (7/838)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
273	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ve ilçelerinde yasaklanan (GREV VAR) adlı oyuna ilişkin	Bkz. (7/846)				
274	Senai Yazıcı	Orta ve yüksek dereceli okullarla fakültelerdeki boykot ve kapatma olayına ilişkin	Bkz. (7/851) Geri alındı		30.03.1976	18	82
275	Doğan Öztunç	Yahya Demirel'in askerliğine ilişkin	Bkz. (7/852)				
276	Halil Dere	Almanya'ya gönderilecek öğretmenlerin seçimi için yapılacak sözlü sınava ilişkin	Bkz. (7/867)				
277	Veli Bakırlı	İstanbul'da yayınlanan Güneş Gazetesinin "Günün yorumu" köşesinde çıkan bir yazıya ilişkin	Bkz. (7/869)				
278	Halil Dere	Yapılan tayin ve nakillere ilişkin	Bkz. (7/873)				
279	Halil Dere	Ülkü-Bir'in kuruluş ve çalışmalarına ilişkin	Bkz. (7/876)				
280	Çetin Yılmaz	1974-1976 yıllarında Ankara Milli Eğitim Müdürlüğüne ayrılan tahsisatla yapılan harcamalara ilişkin	Bkz. (7/884)				
281	Cemil Erhan	Emniyet Genel Müdürlüğü örgütüne ilişkin	Bkz. (7/888)				
282	Ali Kökbudak	Milli Eğitim teşkilatında yapılan nakil ve atamalarla eğitim sistemindeki değişikliğe ilişkin	Bkz. (7/894)				
283	Ahmet Şener	Okul kitaplıklarından toplatılan kitaplara ilişkin	Bkz. (7/899)				
284	Mustafa Güneş	28.10.1975 günü basına verdiği demece ilişkin	Bkz. (7/900)				
285	Sabri Tıgılı	Vakıflara ait konut ve işyeri kiralarna ilişkin	Bkz. (7/905)				
286	Yılmaz Alparslan	Dış ödemeler dengesinin sağlanmasına ve Ortadoğu ülkeleriyle ekonomik işbirliği yapılmasına ilişkin	Bkz. (7/908)				
287	Sait Saylam	Son olaylarda yakalanan eylemcilerin kimliklerine ilişkin	Bkz. (7/910)				
288	Hasan Zengin	Manisa Milli Eğitim örgütünde yapılan değişikliklere ilişkin	Bkz. (7/916)				
289	Ekrem Şadi Erdem	Borçka Ticaret Lisesindeki Atatürk Panosunun indirilmesine ve tayin edilen lise müdürleriyle öğretmenlere ilişkin	Bkz. (7/919)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
290	Ali Yılmaz	Türkiye’de dinî vecibelerin müslüman ülkelerden ayrı zamanlarda ifa edilmesine ilişkin	Bkz. (7/920) Geri alındı		28.04.1976	19	94
291	Cevat Önder	1973 genel seçimlerinden bugüne kadar kamu ve özel teşebbüste görev alan, bir siyasî partiye mensup kişilerle milletvekili ve senatörlere ilişkin	Bkz. (7/921)				
292	Halil Dere	Eğitim Araçları ve Teknik İşbirliği Genel Müdürlüğünün Yay-Kur’a bağlanmasına ilişkin	Bkz. (7/924) Geri alındı		31.03.1976	18	83
293	Halil Dere	Gazi Eğitim Enstitüsü öğrenci sayısı ile derslere girmeyen öğrencilerin sorunlarına ilişkin	Bkz. (7/927)				
294	İsa Ayhan	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Bkz. (7/931)				
295	Murat Kahyaoğlu	Hükümetin göreve başlamasından bugüne kadar Genel İdare Teşkilâtında yapılan tayin ve nakillerle bunların kimliklerine ilişkin	Bkz. (7/946)				
296	Halil Dere	YAY-KUR (Açık Üniversite) ve Genel Sekreterine ilişkin	Bkz. (7/956)				
297	Mehmet Sönmez	İşçi haklarının geri alınmasını amaçlayan girişimlere ilişkin	Bkz. (7/967)				
298	Tufan Doğan Avşargil	Kayseri Mimar Sinan İlköğretmen Okulu Müdürüne ilişkin	Bkz. (7/971)				
299	İbrahim Akdoğan	Hazineye zarar verenlerden hesap sorulup sorulmayacağına ilişkin	Bkz. (7/974)				
300	Ekrem Şadi Erdem	İzmir Buca olaylarına ilişkin	Bkz. (7/1013)				
301	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize Valisinin TÖB-DER üyesi öğretmenlere karşı tutumuna ilişkin	Bkz. (7/847)				
302	Abdulkerim Zılan	Siirt İli ve bazı ilçelerinin öğretmen ihtiyacına ilişkin	Bkz. (7/985)				
303	Needet Evliyagil	Türkiye ile ilgili bir yapıtın İsviçre’deki Nagel Yayınvinde basılması için sürdürülen temaslara ilişkin	Bkz. (7/987)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
304	Orhan Birgit	Koalisyon partilerinin şiddet olayları karşısındaki tutumlarına ilişkin	Bkz. (7/993)				
305	Süleyman Mutlu	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı tarafından uygulanmayan Danıştay kararlarına ilişkin	Bkz. (7/994)				
306	Cevat Önder	Ankara-Yenimahalle ilçesinin bazı köylerinin kamulaştırılan tarım arazilerine ilişkin	Bkz. (7/998) Geri alındı		08.06.1976	20	108
307	Süleyman Mutlu	1968-1975 yılları arasında İstanbul'daki tarihi eserlerin bakım ve onarımı için yapılan masraflara ilişkin	Bkz. (7/1000)				
308	Halil Dere	Öğrencilerin okullarda siyasi parti rozetleri taşımalarına ilişkin	Bkz. (7/1005)				
309	Halil Dere	Bakan olduğundan beri yaptığı atamalardan kaçtığı hakkında Danıştay'ca yürütmeyi durdurma kararı alındığına ilişkin	Bkz. (7/1006)				
310	Veli Bakırlı	Adalet Partisi Grup toplantısından sonra yapılan açıklamaya ilişkin	Bkz. (7/1014)				
311	Necati Cebe	Balıkesir il ve ilçelerinden nakledilen ve işten el çektirilen öğretmenlere ilişkin	Bkz. (7/1024)				
312	Celal Paydaş	Urfa Kız öğretmen Okuluyla, Siverek Meslek Lisesinden çıkarılan öğrencilere ilişkin	Bkz. (7/1084)				
313	Gündüz Sevilgen	İktisadi Devlet Teşekküllerinin son beş yıldaki kâr ve zarar durumlarına ilişkin	Bkz. (7/966) Geri alındı		08.06.1976	20	108
314	Halil Dere	Ülkü-Bir'in milli eğitim müdürleriyle yaptığı yemekli toplantıya ilişkin	Bkz. (7/1021)				
315	Mustafa Ok	Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği tarafından Türkiye'ye dolaysız olarak yapılan ekonomik yardımlara ilişkin	Bkz. (7/1031)				
316	Mehmet Özdal	Kahramanmaraş Eğitim Enstitüsü ile öğretmen Lisesinin öğrenci alış şekline ilişkin	Bkz. (7/1035)				
317	Niyazi Onal	Okul kitaplarıyla ilgili beyanatının Tebliğler Dergisinde yer aldığına ilişkin	Bkz. (7/1041)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
318	Oğuz Söğütü	Bağ-Kur Genel Müdürlüğüne atanan kişiye ilişkin	Bkz. (7/1049)				
319	Murat Kahyaoglu	Eskişehir Vakıf Çifteler Çiftliğine ilişkin	Bkz. (7/1050)				
320	Reşit Ülker	İskenderun Demir ve Çelik tesislerine işçi alımında siyasi tercih yapıldığı iddialarına ilişkin					
321	Reşit Ülker	İskenderun Demir ve Çelik tesislerinde devrim yasalarına aykırı hareket edildiği iddialarına ilişkin					
322	Reşit Ülker	Tarım Kredi Kooperatiflerinin Son Havadis Gazetesine abone olmasının istenmesine ilişkin					
323	Cahit Angın	Türkiye’de yatırım yapan yabancı kuruluşlara ilişkin	Bkz. (7/980)				
324	Süleyman Mutlu	Isparta Valisine ilişkin	Bkz. (7/1061)				
325	Halil Dere	Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğüne ilişkin	Bkz. (7/1064)				
326	Halil Dere	Görevden alınan ve nakledilen ilköğretim müfettişleriyle ilgili beyanın yerine getirilmediğine ilişkin	Bkz. (7/1069)				
327	Halil Dere	Yatağan Termik Santrali inşaatıyla çevredeki linyit ocaklarına ilişkin	Bkz. (7/1090)				
328	Vahit Yaşar Çalın	1975 yılında demir-çelik ara ürünleri için verilen ithal izin belgelerine ilişkin	Bkz.(7/1095) Geri alındı		20.01.1977	23	35
329	Vahit Yaşar Çalın	Demir çelik ara ürünleri ithali için transfer talebinde bulunan firmalara ilişkin	Bkz. (7/1097)				
330	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale Lisesi Müdürlüğüne ilişkin	Bkz. (7/1099)				
331	Veli Bakırlı	Münih’teki Türk Turizm Pavyonunda yapılan soruşturma faaliyetine ilişkin	Bkz. (7/1104) Geri alındı		08.12.1976	21	16
332	Engin Ünsal	Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü uygulama ve biçimine ilişkin	Bkz. (7/1110)				
333	Oral Mavioğlu	Türk Hava Yolları Kompüter projesine ilişkin	Bkz. (7/1118) Geri alındı		04.11.1976	21	4
334	Osman Orhan Çaneri	Bakanlık Müsteşarı ile muavininin görevlerini kötüye kullandıkları iddialarına ilişkin	Bkz. (7/1125)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
335	Süleyman Mutlu	Şevket Demirel'in, özel kuruluşlarda idare meclisi üyeliği ile ortaklığına ilişkin	Bkz. (7/1129)				
336	İlter Çubukçu	Çukurova Elektrik Anonim Şirketinin (ÇEAŞ) imtiyaz sözleşmesine ilişkin	Bkz. (7/1159) Geri alındı		04.11.1976	21	4
337	İlter Çubukçu	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki siyasal yakınlaşmaya ilişkin	Bkz. (7/1160)				
338	Murat Kahyaoğlu	Ankara Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli vekil öğretmenlere ilişkin	Bkz. (7/1165)				
339	Hasan Celâlettin Ezman	Özel kalkınma fonundan Bingöl iline yapılacak tahsise ilişkin	Bkz. (7/1174)				
340	Necati Cebe	1975 mali yılında hangi firma ve şahıslara hangi mallar için hangi oranda ve ne miktarda vergi iadesi ödendiğine ilişkin	Bkz. (7/1175)				
341	Doğan Araslı	Kars'ın bazı ilçe ve köylerinin arazi sulama projelerine ilişkin	Bkz. (7/1181) Geri alındı		08.12.1976	21	16
342	Arif Kemal Önder	T.C. Devlet Demiryollarının ithal işlemlerine ilişkin	Bkz. (7/1182) Geri alındı		07.07.1976	20	121
343	Hasan Cerit	Üç öğrencinin öldürülmesi ile sonuçlanan son olaylarda görevli polis amir ve memurlarının kimliklerine ilişkin	Bkz. (7/1187)				
344	Süleyman Mutlu	Başbakanın akrabası olduğu iddia edilen bir müteahhide Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca kredi verilmesine ilişkin	Bkz. (7/1189) Geri alındı		07.07.1976	20	121
345	Hasan Cerit	Adana Ticaret Lisesinde ve diğer okullarda M.H.P.'nin programı niteliğinde olan Dokuz Işık kitabının özetinin çıkarılması için ev ödevi olarak verilip verilmediğine ilişkin	Bkz. (7/1195)				
346	Halil Dere	Mektupla öğretimin ikinci sınıfına geçen öğrencilerin durumlarına ilişkin	Bkz. (7/1206)				
347	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin doktor ve ebe ihtiyacına ilişkin	Bkz. (7/1209)				
348	Halil Dere	Muğla-Milas ilçesinde Sosyal Sigortalar hastanesi yaptırılmasına ilişkin	Bkz. (7/1211) Geri alındı		04.11.1976	21	4

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
349	Orhan Yılmaz	Elbistan Maden Sitesi Sosyal tesisleri ve lojmanları inşaatına ilişkin	Bkz. (7/1214)				
350	Neccar Türkcan	Hazine arazisi üzerine kurulduğu iddia edilen fabrikaya ilişkin	Bkz. (7/1215) Geri alındı		15.07.1976	20	125
351	Cahit Angın	Alpagut-Dodurga linyit işletmelerinin müdürüne ilişkin	Bkz. (7/1229) Geri alındı		04.11.1976	21	4
352	Osman Osman Orhan Çaneri	Nazilli Öğretmen Meslek Lisesinden, Ankara Atatürk Öğretmen Lisesine nakledilen bir öğrencinin akıbetine ilişkin	Bkz. (7/1230) Geri alındı		05.01.1977	22	28
353	İbrahim Göktepe	Genel-İş Sendikası Genel Başkanı, Eğitim Uzmanı ve İzmir Belediye Başkanının Moskova'ya gidip gitmediklerine ilişkin	Bkz. (7/1238) Geri alındı		04.11.1976	21	4
354	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir'de görev yerleri değiştirilen öğretmenlere ilişkin	Bkz. (7/1243)				
355	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir'de Etibank-MTA ve DSI'nin 1976 yılı yatırımlarına ilişkin	Bkz. (7/1245)				
356	Murat Kahyaoğlu	Çifteler İlköğretim Müdürlüğüne atanan kişinin durumuna ilişkin	Bkz. (7/1246)				
357	Murat Kahyaoğlu	Sivrihisar Lisesi Müdürü ile Müdür Muavini tarafından dövülen bir öğrenciye ilişkin	Bkz. (7/1247)				
358	Neccar Türkcan	Siirt-Şırnak ilçesinde öldürülen bir komiserin cenazesinin İzmir'e gönderilmesine ilişkin	Bkz. (7/1248)				
359	Osman Osman Orhan Çaneri	Çanakkale ilinde projeleri yapılan barajlara ilişkin	Bkz. (7/1249) Geri alındı		05.01.1977	22	28
360	Necdet Evliyagil	Turizm ve Tanıtma Bakanlığı müsteşarına ilişkin	Bkz. (7/1251)				
361	Osman Orhan Çaneri	Bakanlıktaki yolsuzluk iddialarıyla ilgili sorularına cevap verilmediğine ilişkin	Bkz. (7/1252)				
362	Halil Dere	Muğla-Milas ilçesi Ören köyünün yerleşim durumuna ilişkin	Bkz. (7/1255) Geri alındı		04.11.1976	21	4
363	Halil Dere	İlköğretim müfettişliği kadrolarına ilişkin	Bkz. (7/1257)				
364	Halil Dere	Köyceğiz ilçesi Dalaman Tersakan projesine ilişkin	Bkz. (7/1260) Geri alındı		04.01.1976	22	27

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
365	Halil Dere	Muğla Devlet Su İşleri Başmühendisine ve yatırımlara ilişkin	Bkz. (7/1262) Geri alındı		04.01.1976	22	27
366	Hasan Cerit	Yay-Kur için hangi firmalardan kaç adet televizyon alındığına ilişkin	Bkz. (7/1263)				
367	Orhan Kayıhan	Yeşilırmak suyunun bir kısmının Kelkit Çayına akıtılmasının mahsurlarına ilişkin	Bkz. (7/1265) Geri alındı		23.12.1976	22	23
368	Reşit Ülker	Toprak Mahsulleri Ofisinin İstanbul-Çatalca ilçesindeki buğday alımlarına ilişkin					
369	Reşit Ülker	Trakya'da Toprak Mahsulleri Ofisinin alımları yavaşlatarak buğday üreticisini zor durumda bıraktığı iddiasına ilişkin					
370	Reşit Ülker	Altındağ Kaymakamlığının, Ergenekon tablosunu okula astırmayan iki öğretmeni ağır ceza mahkemesine sevk ettiği iddiasına ilişkin					
371	Reşit Ülker	Mersin Vergi Kontrol Memurunun nakil nedenine ilişkin					
372	Reşit Ülker	Adana Cezaevinde, tutuklulara işkence yapıldığı iddiasına ilişkin					
373	Reşit Ülker	İstanbul-Üsküdar Kız Lisesinden tayin edilen öğretmenlere ilişkin					
374	Süleyman Şimşek	Orta Doğu Teknik Üniversitesinin Mersin bölgesinde açacağı Deniz Bilimleri Bölümünün engellenmesine ilişkin	Bkz. (7/1268)				
375	Faruk Sükan	Başbakanlık, Bakanlıklar ve 3659 ve 440 sayılı Kanunların kapsamına giren kuruluşların kadrolarına ilişkin	Bkz. (7/1270)				
376	Süleyman Mutlu	Üniversitelere girecek talebelerin tespiti için yapılacak merkezî sistem sınavlarına ilişkin	Bkz. (7/1275)				
377	Mustafa Ok	1975 yılı kütlü pamuk taban fiyatı ile ihraç fiyatı arasındaki farkın üreticiye ödenmesine ilişkin	Bkz. (7/1280)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
378	Ahmet Şener	Karadeniz Teknik Üniversitesiyle ilgili Anayasa Mahkemesi kararının uygulanmamasına ilişkin	Bkz. (7/1294)				
379	Abdi Özkök	Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okuluna 1975-1976 öğretim yılında düşük puan ve sahte belgelerle öğrenci alındığı iddiasına ilişkin	Bkz. (7/1313)				
380	Neccar Türkcian	Kütlü pamuk fiyat farkının üreticiye ödenmesiyle yağ ithalinin durdurulmasına ilişkin	Bkz. (7/1316)				
381	Arif Kemal Önder	Ticaret Sicili Gazetesinin Odalar Birliğine iade ediliş nedenlerine ilişkin	Bkz. (7/1319)				
382	Nadir Lâtif İslâm	İmam-hatip okulları mezunları ve öğrencilerine ilişkin	Bkz. (7/1324)				
383	Vahdettin Karaçorlu	Kamu iktisadî Teşebbüsleri ile müesseseleri ve işbiraklerinin yönetim kurulu üyelerine ilişkin	Bkz. (7/1328)				
384	Fahri Özçelik	Hükümetin kuruluşundan bugüne kadar görevden alınan veya yerleri değıştirilen kamu görevlileri ile bu konuda Danıştay'ca verilen yürütmeyi durdurma kararlarına ilişkin	Bkz. (7/1332)				
385	Gündüz Sevilgen	Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planına ilişkin	Bkz. (7/1336) Geri alındı		18.11.1976	21	10
386	Faruk Sükan	Emekli Sandığı Müdürler Kurulunun iki üyesi hakkında Danıştay Dava Daireleri Kurulunca verilen kararın uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin	Bkz. (7/1354)				
387	Reşit Ülker	Devlet İstatistik Enstitüsünde bazı memurların dövüldükleri ve tehdit edildikleri iddialarına ilişkin					
388	Halil Dere	1975-1976 öğretim yılında İlköğretmen okulları ve Eğitim Enstitülerinde derslerin kesilme nedenleriyle bu okullarda okuyan öğrencilerin durumlarına ilişkin	Bkz. (7/1358)				
389	Halil Dere	TİM-DER Genel Kurul Toplantısında ileri sürülen iddialara ilişkin	Bkz. (7/1359)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
390	Halil Dere	Görev yeri değiştirilen bir şube müdürüne ilişkin	Bkz. (7/1362)				
391	Halil Dere	Mektupla öğretimin kaldırılacağına ilişkin	Bkz. (7/1377)				
392	Reşit Ülker	Trafik kazalarının önlenmesi için alınacak tedbirlere ilişkin	Bkz. (7/1393)				
393	Çetin Yılmaz	İlkokul kitaplarında yapılan değişikliklere ilişkin	Bkz. (7/1410)				
394	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin yol ve ulaşım sorununa ilişkin	Bkz. (7/1412)				
395	Reşit Ülker	İstanbul Üsküdar Kız Lisesinden atılan bazı öğrencilere ilişkin					
396	Murat Kahyaoğlu	Eğitim enstitülerine öğrenci alınmış şekline ilişkin	Bkz. (7/1415)				
397	Ekrem Şadi Erdem	Eğitim enstitülerine öğrenci alınmış şekline ilişkin	Bkz. (7/1420)				
398	Mehmet Sönmez	Askerlik görevi yaparken ticaretle iştigal eden bir kişiye ilişkin	Bkz. (7/1424)				
399	Şükriye Tok	Kamyon montaj fabrikaları ile kamyon satış fiyatlarına ilişkin	Bkz. (7/1438) Geri alındı		20.01.1977	23	35
400	Fahri Özçelik	Eğitim enstitülerine öğrenci alınımında merkezi sistemden özel mülakat sistemine geçişin nedenlerine ilişkin	Bkz. (7/1439)				
401	Abdi Özkök	Kur'an kurslarında öğretildiği iddia edilen gizli yemine ilişkin	Bkz. (7/1447) Geri alındı		28.12.1976	22	24
402	Abdi Özkök	İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Halk Edebiyatı Dersi öğretmenine ve Ankara'da bazı okullarda alınan önkayıt ücretlerine ilişkin	Bkz. (7/1451)				
403	Çetin Yılmaz	1975-1976 öğretim yılında Bakanlıkça bastırılan ders kitaplarına ve ilkokullar ile orta dereceli okulların sınıf durumlarına ilişkin	Bkz. (7/1457)				
404	Halil Dere	Eğitim enstitülerine alınacak öğrenci sayısı ile öğrenci alınmış şekline ilişkin	Bkz. (7/1460)				
405	Halil Dere	Ankara'daki sanat okullarından birinin girişindeki Ülkü ocaklarıyla ilgili yazıya ilişkin	Bkz. (7/1461)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
406	Çetin Yılmaz	İstanbul Boğaziçi Üniversitesinde öğrenim karşılığı para alınıp alınmadığına ilişkin	Bkz. (7/1468)				
407	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ili ve ilçelerinin okul ve öğretmen durumları ile Türkiye'deki eğitim enstitüleri ve meslek liselerinin sayısına ilişkin	Bkz. (7/1469)				
408	Ahmet Şener	Trabzon ilindeki YSE çalışmalarına ve toplu sözleşmeden yararlanamayan yol-su işçilerinin durumlarına ilişkin	Bkz. (7/1476) Geri alındı		28.12.1976	22	24
409	Ferda Güley	Ordu-Gölköy-Düzyayla Belediyesi sınırları içinde yapılan ortaokulun yerine ilişkin	Bkz. (7/1478)				
410	Malik Yılman	Hatay Millî Eğitim Müdürlüğüne ilişkin	Bkz. (7/1483)				
411	Oral Mavioğlu	İçel-Silifke ilçesi Uzuncaburç Ortaokuluna ilişkin	Bkz. (7/1485)				
412	Halil Dere	İşini takibeden bir vatandaşın Bakanlıkta dövüldüğü iddiasına ilişkin	Bkz. (7/1489)				
413	Memduh Ekşi	Giresun Eğitim Enstitüsünde yapılan giriş sınavlarında öğrencilere yöneltilen sorulara ilişkin	Bkz. (7/1506)				
414	Çetin Yılmaz	Alman Sanayicileri Birliğinin Türkiye'ye yaptığı ziyarete ilişkin	Bkz. (7/1514) Geri alındı		09.02.1977	23	43
415	Necati Cebe	Eğitim Enstitülerinde görevli öğretmenler ile yapılan giriş sınavlarına ilişkin	Bkz. (7/1515)				
416	İbrahim Hortoğlu	Barit cevheri işleten ve üreten firmalara ilişkin					
417	Osman Aykul	Hükümetin kuruluşundan bugüne kadar isteği dışında tayin edilen öğretmen ve ilkokul müfettişlerine ilişkin	Bkz. (7/1520)				
418	Hasan Cerit	Öğretmen liseleri ile eğitim enstitülerine öğrenci alım şekline ilişkin	Bkz. (7/1521)				
419	Mehmet Emin Sungur	Yurdumuzda üretilen ve ithal edilen demire ilişkin	Bkz. (7/1531) Geri alındı		15.03.1977	26	61
420	Osman Orhan Çaneri	Film-San Vakfına ve düzenleyeceği festivale ilişkin	Bkz. (7/1543)				
421	Murat Kahyaoğlu	Temeli atılan tesislerin durumuna ilişkin	Bkz. (7/1545)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (6)	SORU SAHİBİ	SÖZLÜ SORU	DURUM	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
422	Ali Sanlı	Görevle Suudi Arabistan'a giden Bakanlara ilişkin	Bkz. (7/1555)				
423	Mehmet Emin Sungur	Orta dereceli okulların öğrenci sayısı ile öğretmen ihtiyacına ilişkin	Bkz. (7/1561)				
424	Necdet Evliyagil	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün, uçak seferlerini değiştirdiği iddialarına ilişkin	Bkz. (7/1565)				

1.3. Sözlü Soru Önergelerinin Milletvekillerine Göre Sayısal Dağılımı

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ	VERDİĞİ SÖZLÜ SORU ÖNERGELERİ									
Adana	Hasan Cerit	343	345	366	418						
”	İlter Çubukçu	203	218	253	254	336	337				
”	Osman Çıtırık	5	11	256							
Afyon Karahisar	Mete Tan	91	105								
”	Süleyman Mutlu	187	305	307	324	335	344	376			
Ağrı	Cemil Erhan	281									
”	Kerem Şahin	141									
Amasya	Orhan Kayıhan	367									
”	Vehbi Meşhur	247									
Ankara	Cevat Önder	207	291	306							
”	Muammer Alıcı	259									
”	Mustafa Kemal Erkovan	117	121	153	184						
”	Necdet Evliyagil	85	128	161	224	246	303	360	424		
”	Oğuz Aygün	241									
”	Rauf Kandemir	4	26								
Antalya	Fahri Özçelik	222	225	384	400						
”	Faiz Sarlar	272									
”	İhsan Ataöv	34	41	65	77	119	134	167			
”	Ömer Buyrukçu	223									
Artvin	Ekrem Şadi Erdem	289	300	397	122						
Aydın	İsa Ayhan	294									
”	Mustafa Şükrü Koç	227	228								
Balıkesir	Behram Eker	138									
”	Cihat Bilgehan	133									
”	İlhan Aytekin	108									
”	Necati Cebe	239	261	263	311	340	415				
Bingöl	Abdullah Bazencir	35									
”	Hasan Celâlettin Ezman	10	25	211	339						
Bolu	Abdi Özkök	183	379	401	402						
”	Müfit Bayraktar	89	132								
Burdur	Ali Sanlı	42	202	265	422						

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ	VERDİĞİ SÖZLÜ SORU ÖNERGELERİ											
Burdur	Faik Kırbaşlı	111											
”	Osman Aykul Osman Osman Orhan Çanakkale	417											
”	Zekiye Gülsen	18	31	330	334	352	359	361	420				
Çankırı	Mehmet Ali Arsan	125											
Çorum	Cahit Angın	248											
”	Etem Eken	323	351										
Denizli	Sami Arslan	49	243										
Diyarbakır	Hasan Değer	37	63	78									
”	Mahmut Uyanık	92	209										
Erzurum	Rıfki Danışman	199											
Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	164											
”		204	270	295	319	338	354	355	356	357	396		
”	Niyazi Onal	421											
Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	317											
”	Mustafa Güneş	39	40	416									
”	Yusuf Öztürkmen	284											
Giresun	Orhan Yılmaz	198											
Gümüşhane	Turgut Yücel	127	264	349									
Hakkari	Mikail İlçin	181											
Hatay	Ali Yılmaz	67	68	347	394								
”	Malik Yılman	100	166	169	290								
”	Mehmet Sönmez	252	255	410	186	297	398						
”	Sabri İnce	83	118	157									
Isparta	Mustafa Cesur	106	234										
İçel	Çetin Yılmaz	231											
”	İbrahim Göktepe	280	393	403	406	414							
”	Nazım Baş	30	45	90	353								
”	Oral Mavioğlu	84	116	148									
”	Rasim Gürsoy	333	411										
”	Süleyman Şimşek	69	70	98	147								
”		16	139	146	154	155	168	179	185	221	271		
İstanbul	Cemil Yavaş	374											
”	Doğan Öztunç	38											
”	Engin Ünsal	20	79	275									
”		27	60	332									

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ	VERDİĞİ SÖZLÜ SORU ÖNERGELERİ									
İstanbul	Gülhis Mankut	44									
”	Hüseyin Özdemir	120									
”	İsmail Fehmi Cumalıoğlu	36									
”	İhsan Toksarı	170	172	190							
”	İlhan Özbay	208									
”	Mehmet Emin Sungur	226	230	235	251	419	423				
”	Mustafa Parlar	50	51	52	53	143	144	160	178		
”	Necdet Ökmen	220	238								
”	Orhan Birgit	304									
”	Reşit Ülker	171	194	320	321	322	368	369	370	371	372
		373	387	392	395						
”	Şükriye Tok	399									
”	Vahit Yaşar Çalın	328	329								
İzmir	Kaya Bengisu	267									
”	Arif Kemal Önder	342	381								
”	Neccar Türkcan	350	358	380							
”	Süleyman Genç	149									
”	Şinasi Osma	150	152								
”	Yüksel Çakmur	182	193								
Kahraman Maraş	Ali Zülfikârıoğlu	216									
”	Halit Evliya	191									
”	İsmet Ağaoğlu	137									
”	Mehmet Özdal	316									
”	Oğuz Söğütlü	318									
Kars	Cemil Ünal	123	129								
”	Doğan Araslı	151	219	240	244	341					
”	Hasan Yıldırım	6	7	57	58						
”	Yasin Bozkurt	59	61	62	76						
Kastamonu	Hasan Tosyalı	165									
”	Mehdi Keskin	43	72	73	74	75	102	109	110		
”	Sabri Tıǧlı	285									
Kayseri	Tufan Doǧan Avşargil	250	298								
Kırşehir	Sait Saylam	287									

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ	VERDİĞİ SÖZLÜ SORU ÖNERGELERİ										
Kocaeli	İbrahim Akdoğan	173	215	299								
”	Sabri Yahşi	126										
”	Sedat Akay	47	103									
Konya	Ali Kökbudak	282										
”	Faruk Sükan	375	386									
Malatya	Hüseyin Deniz	266										
Manisa	Hasan Zengin	288										
”	Gündüz Sevilgen	19	313	385								
”	Mustafa Ok	315	377									
”	Süleyman Çağlar	80										
”	Süleyman Tuncel	64	107									
”	Veli Bakırlı	277	310	331								
Mardin	İbrahim Aksoy	48										
”	Nurettin Yılmaz	12	13	14	17	82	163					
”	Talât Oğuz	1	2	3	15	32	33					
Muğla	Ahmet Buldanlı	71	86	87	93	94	97	101	104	114	115	
		130	131	136	140	142	156	158	159	162	176	
		192	196	201	212	214	229					
”	Halil Dere	236	237	257	258	262	268	276	278	279	292	
		293	296	308	309	314	325	326	327	346	348	
		362	363	364	365	388	389	390	391	404	405	
		412										
Muş	Ahmet Hamdi Çelebi	8	9	28	29							
	Mehmet Zeki											
Nevşehir	Tekiner	213										
”	Ragıp Üner	135	177									
Niğde	Mehmet Bıyık	95	145									
Ordu	Ferda Güley	409										
”	Memduh Ekşi	413										
”	Mustafa Kemal Gönül	205	206									
”	Senai Yazıcı	112	113	200	274							
Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	273	301	407								
Sakarya	Hayrettin Uysal	249										
”	Nadir Lâtif İslâm	46	88	124	382							

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ	VERDİĞİ SÖZLÜ SORU ÖNERGELERİ			
Samsun	Ali Acar	195			
”	Hilmi Türkmen	99			
”	İlyas Kılıç	54			
”	İrfan Yankutan	174			
Siirt	Abdulkerim Zılan	302			
”	Nebil Oktay	232	233		
Sivas	Ekrem Kangal	96			
”	Enver Akova	55	56	81	
”	Mustafa Timisi	189	217		
”	Vahdettin Karaçorlu	383			
Tekirdağ	Yılmaz Alparslan	242	286		
Trabzon	Ahmet Şener	283	378	408	
”	Mehmet Özgür	260			
Tunceli	Süleyman Yıldırım	22	23		
Urfa	Abdülkadir Öncel	21	180		
”	Celal Paydaş	269	24	245	312
Yozgat	İhsan Arslan	66			
”	Nedim Korkmaz	210			
Zonguldak	Kemal Anadol	175	188		
”	Orhan Göncüoğlu	197			

2. YAZILI SORU ÖNERGELERİ

İlk kısımda 1973-1977 döneminde verilen yazılı soru önergeleri, ikinci kısımda yazılı soru önergelerinin yanıtlanma durumu; üçüncü kısımda ise bu soru önergelerinin Milletvekillerine göre sayısal dağılımı verilmiştir.

2.1. 1973-1977 Döneminde Verilen Yazılı Soru Önergeleri

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1	Aydın	Kemal Ziya Öztürk	İzmir İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu tarafından alınan kararın Anayasaya aykırı olup olmadığına dair	Ticaret Bakanı Maliye Bakanı	09.01.1974	1	27
2	Mardin	Talât Oğuz	Hâkim ve Savcı sayısına dair	Adalet Bakanı	09.01.1974	1	27
3	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Cumhuriyetimizin 50. yılı kutlama törenleri için yapılan harcamalara dair	Başbakan	09.01.1974	1	27
4	İzmir	Yüksel Çakmur	İzmir Organize Sanayi bölgesindeki arsaların değerlendirilmesinde yapılan yolsuzluk iddialarına dair	İmar ve İskân Bakanı	09.01.1974	1	27
5	Kars	Hasan Yıldırım	Kars ili ve ilçelerinde ortaöğretimle bağlı okulların öğretmen ihtiyaçlarına dair	Millî Eğitim Bakanı	09.01.1974	1	27
6	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Son aylarda yerleri değiştirilen öğretmenlere dair	Millî Eğitim Bakanı	09.01.1974	1	27
7	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Canlı hayvan fiyatlarına dair	Ticaret Bakanı	09.01.1974	1	27
8	Kars	Hasan Yıldırım	Kars Millî Eğitim Müdür Yardımcısı Turgut Öztürk'e dair	Millî Eğitim Bakanı	09.01.1974	1	27
9	Muğla	Ali Döğerli	Ege Bölgesi Ticaret Lisesi mezunlarının yüksek öğrenim yapmakta karşılaştıkları güçlüklerle dair	Millî Eğitim Bakanı	09.01.1974	1	27
10	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Gaziantep'in su sıkıntısının giderilmesine dair	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	09.01.1974	1	27
11	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Güney hududumuzda mayınlı sahalara yakın köylerde yaşayan vatandaşların mağduriyetlerinin önlenmesine dair	İçişleri Bakanı	09.01.1974	1	27

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
12	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	1975 yılında imtiyazı sona erecek olan Osmanlı Bankasının durumuna dair	Başbakan	09.01.1974	1	27
13	Erzurum	Rasim Cinisli	Erzurum'un yakacak ihtiyacına dair	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	09.01.1974	1	27
14	Antalya	İhsan Ataöv	Elmalı-Fethiye karayoluna dair	Bayındırlık Bakanı	09.01.1974	1	27
15	İstanbul	Reşit Ülker	Mühendis Harun Karadeniz'e pasaport verilmediğine dair	İçişleri Bakanı	09.01.1974	1	27
16	Ordu	Memduh Ekşi	Cumhuriyetin ellinci yıldönümünde illere gönderilen tahsisata dair	Başbakan	09.01.1974	1	27
17	Elazığ	Hasan Buz	Hacca gidecek vatandaşların pasaport muamelelerinde karşılaştıkları güçlükler dair	İçişleri Bakanı	09.01.1974	1	27
18	Elazığ	Hasan Buz	1973 Hac mevsiminde hacıların karayolu ile hacca gidememeleri sebeplerine dair	Başbakan	09.01.1974	1	27
19	Elazığ	Hasan Buz	Hacca giden vatandaşlarımızı taşıyan T.H.Y.'nin uçaklarına dair	Ulaştırma Bakanı	09.01.1974	1	27
20	İstanbul	Kâzım Özeke	Şoför ve yolcuların emniyet kemeri kullanmaları mecburiyetine dair	İçişleri Bakanı	15.01.1974	1	29
21	İstanbul	Reşit Ülker	Tereyağının dışardan ithal edilip ucuz satılmasına dair	Ticaret Bakanı	15.01.1974	1	29
22	Erzurum	Yahya Akdağ	Erzurum ilinin yakacak ihtiyacına dair	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	15.01.1974	1	29
23	Çorum	Etem Eken	Tuz fiyatlarına yapılan zamlara dair	Gümrük ve Tekel Bakanı	15.01.1974	1	29
24	Mardin	İbrahim Aksoy	Mardin iline bağlı bazı ilçe ve köylerinde hüküm süren asayişsizliğe dair	Başbakan	16.01.1974	1	30
25	Kars	Doğan Araslı	Türkiye'de suç işleyen yabancı uyruklu kişilerin sayısına dair	Adalet Bakanı	16.01.1974	1	30
26	Urfa	Celal Paydaş	Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesine Ziraat Bankasıncı yapılacak kredi yardımına dair	Ticaret Bakanı	22.01.1974	1	32
27	Manisa	Süleyman Tuncel	Ege ekici tütün piyasası açılmadan önce Bakanlıkça tütün randımanlarının açıklanıp açıklanmayacağına dair	Gümrük ve Tekel Bakanı	22.01.1974	1	32

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
28	İçel	Süleyman Şimşek	Tarsus-Adana arasındaki sulama kanallarına dair	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	29.01.1974	1	34
29	Hakkari	Mikail İlçin	Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde soyulan mesken ve işyerlerine dair	İçişleri Bakanı	29.01.1974	1	34
30	Hakkari	Mikail İlçin	Seçimleri kazanamayanların tayinlerine dair	Başbakan	29.01.1974	1	34
31	Hakkari	Mikail İlçin	Mahrumiyet bölgelerinde vazife gören ilkokul öğretmenlerine yan ödeme verilmesine dair	Başbakan	29.01.1974	1	34
32	Hakkari	Mikail İlçin	Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun gıda ve yakacak ihtiyacına dair	Başbakan	29.01.1974	1	34
33	Hakkari	Mikail İlçin	Devletleştirilen özel okullarda okuyan eski öğrencilerden alınan ücrete dair	Başbakan	29.01.1974	1	34
34	Hakkari	Mikail İlçin	Köylerde ve mahrumiyet bölgelerinde çalışan ilkokul öğretmenlerine yıpranma zammı verilmesine dair	Milli Eğitim Bakanı	29.01.1974	1	34
35	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri iline bağlı ilçelere doktor tayinine dair	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	29.01.1974	1	34
36	Hakkari	Mikail İlçin	Devlet memurlarından kesilen % 5 keseneklere dair	Maliye Bakanı	29.01.1974	1	34
37	Hakkari	Mikail İlçin	Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde hayvancılıkla uğraşanlara kredi ve yem yardımı yapılmasına dair	Tarım Bakanı	29.01.1974	1	34
38	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri Akşam Kız Sanat Okuluna dair	Milli Eğitim Bakanı	29.01.1974	1	34
39	Hakkari	Mikail İlçin	Seçimleri kazanamayan parlamenterlerden yönetim kurulu üyelikleri ile müşavirliklere tayin edilenlere dair	Başbakan	29.01.1974	1	34
40	Hakkari	Mikail İlçin	Çankaya-Dışkapı arasında yaya alt geçidi yapılmasına dair	Bayındırlık Bakanı	29.01.1974	1	34
41	Hakkari	Mikail İlçin	1965 Milletvekili ve 1966 Senato kısmi seçimlerini kazanamayanlardan yönetim kurulu üyeliklerine tayin edilenlere dair	Başbakan	29.01.1974	1	34
42	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale'deki Valeks ve Palamut Sanayii Fabrikasına dair	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	01.02.1974	1	34

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
43	Sivas	Mustafa Timisi	12 Mart 1971 tarihinden sonra işkence iddialarına dair	Başbakan	01.02.1974	1	34
44	Kütahya	İlhan Ersoy	Kütahya iline bağlı bazı bucaklarda ortaokul açılmasına dair	Millî Eğitim Bakanı	04.02.1974	1	36
45	İçel	Süleyman Şimşek	Cumhuriyetin 50. yılı münasebetiyle yayınlanan bazı eserlere dair	Devlet Bakanı	04.02.1974	1	36
46	Muğla	Ahmet Buldanlı	Ortak Pazara dair	Başbakan Yardımcısı Devlet Bakanı	07.02.1974	1	38
47	Kırşehir	Memduh Erdemir	1965 -1973 yılları arasında sendika ve federasyonlara kayıtlı işçi sayısına dair	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Çalışma Bakanı	07.02.1974	1	38
48	Burdur	Ali Sanlı	Burdur ve Isparta illerine ait yatırım miktarına dair	Başbakan	12.02.1974	1	39
49	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul Kuruçeşme Kömür Tevzi Deposundaki kömür kantarına dair	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	12.02.1974	1	39
50	İçel	Süleyman Şimşek	Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğüne dair	Millî Eğitim Bakanı	13.02.1974	1	40
51	İstanbul	Reşit Ülker	Bekçilerin Sıkıyönetim zammına dair	İçişleri Bakanı	13.02.1974	1	40
52	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Kamu sektöründe ve İktisadi Devlet Teşekküllerindeki idare meclisi üyelerine dair	Başbakan	19.02.1974	1	42
53	Ankara	Muammer Alıcı	Ankara'nın bazı ilçelerindeki çarşı ve mahalle bekçilerine dair	İçişleri Bakanı	19.02.1974	1	42
54	Hatay	Mehmet Sönmez	Ödenmemiş vergilere dair	Maliye Bakanı	21.02.1974	1	44
55	Burdur	Ali Sanlı	Deprem nedeniyle Bingöl ve Burdur ilinden sınavsız olarak üniversitelere kabul edilen öğrencilere dair	Millî Eğitim Bakanı	21.02.1974	1	44
56	Muş	Ahmet Hamdi Çelebi	1973 yılında Doğu ve Güneydoğu illerine kuraklık nedeniyle yapılacak yardımlara dair	Başbakan			
57	Urfa	Abdülkadir Öncel	Urfa iline tohumluk ve yeni tahsise dair	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı			

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
58	İçel	Nazım Baş	İstanbul Tıp Fakültesinde geçen bir olaya dair	İçişleri Bakanı	26.02.1974	1	45
59	Kocaeli	Sedat Akay	5 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye dair	Başbakan	26.02.1974	1	45
60	İzmir	Neccar Türkcan	Resmî kuruluşlarda kullanılan taşıtlara dair	Başbakan	28.02.1974	2	47
61	Konya	İsmet Büyükyaylacı	Kamu araba ofisinin kurulmasının düşünülüp düşünülmediğine dair	Maliye Bakanı	28.02.1974	2	47
62	Afyon K.	Rasim Hancioğlu	Haşhaş ekimine dair	Başbakan	05.03.1974	2	48
63	İçel	Süleyman Şimşek	Saraçoğlu mahallesindeki Devlet konutlarına dair	Başbakan	05.03.1974	2	48
64	Samsun	İlyas Kılıç	Artvin bölgesindeki bakır madeni araştırmalarına dair	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	05.03.1974	2	48
65	İstanbul	Reşit Ülker	Yapılan zamlara dair	Başbakan	05.03.1974	2	48
66	Bingöl	Abdullah Bazencir	Bingöl ilinde deprem nedeniyle yapılan prefabrikte evlere dair	İmar ve İskân Bakanı	05.03.1974	2	48
67	İstanbul	Doğan Öztunç	Vergi ve resim muafiyetleri ile yatırım indirimlerinin yeniden düzenlenmesine dair	Maliye Bakanı	05.03.1974	2	48
68	İçel	Nazım Baş	Kütahya'nın Simav ilçesine bağlı Savcılar köyündeki işkence iddialarına dair	İçişleri Bakanı	05.03.1974	2	48
69	Muğla	Ahmet Buldanlı	Son günlerde meydana gelen emniyet ve asayişe müessir olaylara dair	İçişleri Bakanı	05.03.1974	2	48
70	Muğla	Ahmet Buldanlı	Köye götürülecek hizmetlerde katılma payına dair	Başbakan	05.03.1974	2	48
71	Ankara	Mustafa Kemal Erkovan	Son günlerde kazaya uğrayan T.H.Y. uçaklarına dair	Ulaştırma Bakanı	05.03.1974	2	48
72	İçel	Süleyman Şimşek	İçel çevresi su ve sulama ihtiyacına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	07.03.1974	2	50
73	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Belçika Konsolosluğu doktoruna ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	07.03.1974	2	50
74	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	İstanbul Milletvekili Hüsamettin Tiyaşan'a ilişkin	Ticaret Bakanı			

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
75	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Ham petrol fiyatlarına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı			
76	Yozgat	İhsan Arslan	Etibank'a bağlı Seydişehir tesislerine dair	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	12.03.1974	2	51
77	Bursa	Mehmet Turgut	14 Ekim 1973'ten sonra zam gören maddelere dair	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	12.03.1974	2	51
78	Muğla	Ahmet Buldanlı	TRT Kurumuna dair	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	12.03.1974	2	51
79	Muğla	Ahmet Buldanlı	Boykota katılan öğretmenlere ilişkin	Başbakan	12.03.1974	2	51
80	Antalya	İhsan Ataöv	Yapılan zamlara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	19.03.1974	2	54
81	Antalya	İhsan Ataöv	Antalya'da yapılan otel inşaatına ilişkin	Başbakan	19.03.1974	2	54
82	İçel	Nazım Baş	Antalya'da yapılan otel inşaatına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	19.03.1974	2	54
83	İçel	Nazım Baş	Devlet Su İşlerinin Adana bölgesindeki bir müteahhidine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	19.03.1974	2	54
84	Zonguldak	Orhan Göncüoğlu	Yapılan zamlara ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	19.03.1974	2	54
85	Ankara	Necdet Evliyagil	Yapılan zamlara ilişkin	Başbakan	19.03.1974	2	54
86	Ankara	Necdet Evliyagil	1974 yılı turizm programına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	19.03.1974	2	54
87	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Karasularımızda batık gemilerin çıkarılmasına ilişkin	Başbakan	19.03.1974	2	54
88	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Biga barajına ilişkin	Maliye Bakanı	19.03.1974	2	54
89	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Biga barajına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	19.03.1974	2	54
90	Ankara	Mustafa Kemal Erkovan	Tevvik tedbirlerinden yararlandırılan projelere ilişkin	Başbakan	19.03.1974	2	54
91	Konya	Necati Kalaycıoğlu	Dışişleri Bakanlığında bulunan hediyelik eşyalara ilişkin	Dışişleri Bakanı	19.03.1974	2	54

NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
89	Gümüşhane	Turgut Yücel	Trabzon-Gümüşhane-Erzurum transit yoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	19.03.1974	2	54
90	Aydın	Nahit Mentеше	Aydın'ın Söke ilçesine ağır ceza teşkilatı ve açık cezaevi kurulmasına ilişkin	Adalet Bakanı	19.03.1974	2	54
91	Antalya	İhsan Ataöv	Antalya'nın Elmalı ve Finike ilçelerinde spor saha ve tesislerine dair	Gençlik ve Spor Bakanı	19.03.1974	2	54
92	Ankara	Necdet Evliyagil	İlk ve ortaöğretimde yenileşmeye ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	19.03.1974	2	54
93	Kars	Yasin Bozkurt	Kars Et Kombinasına ilişkin	Ticaret Bakanı	19.03.1974	2	54
94	Kars	Yasin Bozkurt	Kars telefon santralının genişletilmesine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	19.03.1974	2	54
95	K. Maraş	Ali Zülfikârıoğlu	Kahraman Maraş'ın Andırın ilçesi Kargaçayırı köyü ilkokulu öğretmenine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	19.03.1974	2	54
96	İzmir	Şinasi Osma	İzmir'in Çeşme ilçesi kaymakamına ilişkin	İçişleri Bakanı	19.03.1974	2	54
97	Hatay	Sabahattin Adalı	Selden zarar gören Reyhanlı'nın bazı köylerine ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	21.03.1974	2	56
98	Afyon K.	Mehmet Rıza Çerçel	Sakatlar ve eski hükümlülerin iş istemelerine ilişkin	Başbakan	26.03.1974	2	57
99	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Kamu İktisadi Teşebbüsleri yönetimlerinin düzenlenmesine ilişkin	Başbakan	26.03.1974	2	57
100	Ankara	Mustafa Kemal Erkovan	Kamu İktisadi Teşebbüslerinin ürettikleri hizmetlere yapılan zamlara ilişkin	Ulaştırma Bakanı	26.03.1974	2	57
101	Antalya	İhsan Ataöv	Antalya televizyonuna ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	26.03.1974	2	57
102	Yozgat	Ali Fuat Eyüpoğlu	Bazı Hükümet üyelerinin son gençlik olayları ile ilgili beyanlarına ilişkin	Başbakan	27.03.1974	2	58
103	İçel	Nazım Baş	Mersin Belediyesinin inşaat ruhsatlarının durdurulmasına ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	02.04.1974	2	60
104	Afyon K.	Mehmet Rıza Çerçel	Sosyal Sigortalar Kurumunun 27. Genel Kurulundaki temennilere ilişkin	Çalışma Bakanı	02.04.1974	2	60

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
105	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Trafik Kanununa göre elde edilen gelirlere ilişkin	Maliye Bakanı	02.04.1974	2	60
106	Denizli	Rıza Gençoğlu	Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları İdare Meclisi üyeliklerine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	02.04.1974	2	60
107	Aydın	Nahit Menteşe	Aydın'ın Germencik ilçesine bağlı Neşetiye köyünün iskânına ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	02.04.1974	2	60
108	Aydın	Nahit Menteşe	Aydın'ın Söke ilçesinde yapılmakta olan stadyuma ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	02.04.1974	2	60
109	Tekirdağ	Nihan İlgün	Vakıflar Genel Müdürlüğüne ilişkin	Başbakan	09.04.1974	3	63
110	Tekirdağ	Nihan İlgün	Trakya Yağı Tohumlar Kooperatifince satın alınan ayçiçeğine ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	09.04.1974	3	63
111	İçel	Süleyman Şimşek	Narenciye ve turfanda sebzeçiliğin pazarlanması ve teşvik tedbirlerine ilişkin	Ticaret Bakanı	09.04.1974	3	63
112	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Eber ve Akşehir Göllerindeki kamış ve sazlara Seka Genel Müdürlüğüne el konmasına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	09.04.1974	3	63
113	Bursa	Halil Karaatlı	Bursa televizyon istasyonu inşaatına ilişkin	Başbakan	09.04.1974	3	63
114	Bursa	Mehmet Turgut	Bir millî bankamızdaki suiistimal iddiasına ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	11.04.1974	3	65
115	Muğla	Ahmet Buldanlı	Devlet istikraz tahvillerine ilişkin	Maliye Bakanı	11.04.1974	3	65
116	Aydın	Nahit Menteşe	Aydın'ın Dalaman Bucağındaki ortaokula ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	11.04.1974	3	65
117	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1973 - 1974 yılları Bingöl iline ayrılan ödeneklere ilişkin	Bayındırlık Bakanı	11.04.1974	3	65
118	Konya	Kemalettin Gökakın	Millî güvenliğimiz açısından siyasi ve askerî politikamıza ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	16.04.1974	3	66
119	Adana	Alparslan Türkeş	Bozkurt sembolüne ilişkin	Dışişleri Bakanı	16.04.1974	3	66
120	Bursa	Halil Karaatlı	Mudanya-İstanbul feribot seferlerine ilişkin	Başbakan	16.04.1974	3	66
				Ulaştırma Bakanı			

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
121	Aydın	Nahit Menteşe	Aydın Ana-Çocuk Sağlığı Merkez binasına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	16.04.1974	3	66
122	Siirt	İdris Arıkan	Siirt'in Sason ilçesini Muş'un Merkez ilçesine bağlayacak karayoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	18.04.1974	3	68
123	Siirt	İdris Arıkan	Siirt-Şırnak-Eruh karayoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	18.04.1974	3	68
124	Siirt	İdris Arıkan	Batman ilçesinde Devlet hastanesi kurulmasına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	18.04.1974	3	68
125	Siirt	İdris Arıkan	Siirt'in televizyona kavuşturulmasına ilişkin	Başbakan	18.04.1974	3	68
126	Siirt	İdris Arıkan	Siirt'in Merkez ilçesindeki manyetolu telefonların otomatik şekle sokulmalarına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	18.04.1974	3	68
127	Siirt	İdris Arıkan	Siirt'in Merkez ilçesindeki Büyük Caminin onarımına ilişkin	Devlet Bakanı	18.04.1974	3	68
128	Siirt	İdris Arıkan	Siirt'te kurulması düşünülen Bidar Hidro-Elektrik santraline ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	18.04.1974	3	68
129	İçel	İbrahim Göktepe	İçel'in Erdemli ilçesinin kimyevi gübre ihtiyaçlarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	30.04.1974	3	69
130	Çorum	Cahit Angın	Çorum'da şeker fabrikası kurulmasına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	30.04.1974	3	69
131	Aydın	Nahit Menteşe	Aydın-Söke ilçesinin Sarıkemer kasabasında ortaokul açılmasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	30.04.1974	3	69
132	Antalya	İhsan Ataöv	Gümrük ve Tekel Bakanına ilişkin	Başbakan	30.04.1974	3	69
133	Van	İhsan Bedirhanoglu	Van'ın Muradiye ilçesinde yatılı bölge okulu açılmasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	07.05.1974	3	71
134	Van	İhsan Bedirhanoglu	Van'ın Muradiye ilçesinde Sümerbank satış mağazası açılmasına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	07.05.1974	3	71
135	Nevşehir	Ragıp Üner	Hacıbektaş ilçesinde imam-hatip okulu açılmasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	07.05.1974	3	71
136	Nevşehir	Ragıp Üner	Hacıbektaş ilçesini Avuç Köyüne bağlayan yolun yapımına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	07.05.1974	3	71

TUTANAK DERGİSİ								
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM	
137	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir'in Çardak köyündeki tarihi camiin onarılmasına ilişkin	Devlet Bakanı	07.05.1974	3	71	
138	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir'de yüksek lisan okulu açılmasına ilişkin	Başbakan	07.05.1974	3	71	
139	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir'de televizyon yansıtıcı cihazı kurulmasına ilişkin	Başbakan	07.05.1974	3	71	
140	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir'de Soma fabrikası açılmasına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	07.05.1974	3	71	
141	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir'in Gülşehir ilçesinde bölge tarım okulu açılmasına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	07.05.1974	3	71	
142	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir Tekstil Fabrikasına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	07.05.1974	3	71	
143	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir iline bağlı Gülşehir-Tozköy karayoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	07.05.1974	3	71	
144	K. Maraş	İsmet Ağaoğlu	Kahraman Maraş ili sınırları içindeki belediyelere ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	07.05.1974	3	71	
145	Diyarbakır	Hasan Değer	Diyarbakır Ziraat Bankası şubelerinden kredi alanlara ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	07.05.1974	3	71	
				Ticaret Bakanı				
146	K. Maraş	İsmet Ağaoğlu	Kahraman Maraş ve Gaziantep ilindeki bir kaçak sanığa ve Türkoğlu Kaymakamına ilişkin	İçişleri Bakanı	07.05.1974	3	71	
147	İzmir	Şinasi Osma	213 sayılı Vergi Usul Kanununa 215 sayılı Kanunla eklenen geçici 11. maddeye ilişkin	Maliye Bakanı	07.05.1974	3	71	
148	Kars	Yasin Bozkurt	Kars'ta hayvan hastanesi açılmasına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	07.05.1974	3	71	
149	Van	Salih Yıldız	Van Belediye Başkanının dilek ve temennilerinin cevaplandırılmadığına ilişkin	Başbakan	07.05.1974	3	71	
150	Kars	Yasin Bozkurt	Kars Televizyon İstasyonu inşaatına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	07.05.1974	3	71	
151	Balıkesir	Cihat Bilgehan	Balıkesir Kâğıt Fabrikası projesine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	07.05.1974	3	71	

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
152	Aydın	Nahit Menteşe	Aydın'ın Yenipazar ilçesinde Halk Bankası şubesi açılmasına ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	07.05.1974	3	71
153	Muğla	Ahmet Buldanlı	Şeker üretimi ve buhranına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	08.05.1974	3	72
154	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı'na bağlı bazı genel müdürlüklerde kiralanen lojmanlara ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	08.05.1974	3	72
155	Balıkesir	Cihat Bilgehan	Hâkimler kanunu tasarisına ilişkin	Adalet Bakanı	08.05.1974	3	72
156	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul'daki bazı yurtlarda komando adı verilen öğrencilere ilişkin	İçişleri Bakanı Gençlik ve Spor Bakanı	08.05.1974	3	72
157	Afyon K.	Mete Tan	Afyon Hükümet binasına ilişkin	Maliye Bakanı	16.05.1974	3	76
158	Ankara	Necdet Evliyagil	Türk-Yunan ilişkilerindeki Hükümet politikasına ilişkin	Dışişleri Bakanı	16.05.1974	3	76
159	İstanbul	Mustafa Parlar	Rize-Çayeli-Maden Köyünde tespit edilen bakır cevherine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	16.05.1974	3	76
160	İstanbul	Mustafa Parlar	Kamu Araştırma Kurumlarına dair	Devlet Bakanı			
161	İstanbul	Mustafa Parlar	Elbistan Termik Santralına dair	Maliye Bakanı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı			
162	İstanbul	Mustafa Parlar	İşçi dövizlerine dair	Başbakan			
163	İstanbul	Mustafa Parlar	Devletleştirilen Özel Yüksekokullara dair	Millî Eğitim Bakanı			
164	Erzurum	Rasim Cınisli	TRT Kurumunun bazı yayınlarına ilişkin	Başbakan	21.05.2004	4	81
165	İstanbul	Reşit Ülker	Ofis pirincinin dağıtımına ilişkin	Ticaret Bakanı	21.05.2004	4	81
166	İstanbul	Mustafa Parlar	O.D.T.Ü. tarafından geliştirilen frekans çarpma cihazının PTT idaresince kullanılmamasına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	21.05.2004	4	81

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
167	Ağrı	Kerem Şahin	C.H.P.'li bazı parlamenterlerin Ağrı Belediye seçimlerindeki beyanlarına ilişkin	Başbakan	21.05.2004	4	81
168	İstanbul	Sadettin Bilgiç	Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar kurulan anonim şirketler ile istihsal, satış ve kalkınma kooperatiflerine ilişkin	Ticaret Bakanı	22.05.1974	4	82
169	Kütahya	İlhan Ersoy	Kütahya'da uçak fabrikası kurulmasına ilişkin	Milli Savunma Bakanı	22.05.1974	4	82
170	Kütahya	İlhan Ersoy	Kütahya'da kimya ve maden fakülteleri açılmasına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	22.05.1974	4	82
171	Kütahya	İlhan Ersoy	Tiftik taban fiyatıyla ilgili kararnameye ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	22.05.1974	4	82
172	İçel	Nazım Baş	İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Göz Kliniği ile ilgili basında yer alan haberlere ilişkin	Başbakan	22.05.1974	4	82
173	İçel	Nazım Baş	İstanbul Ziya Gün Vakfına ilişkin	Devlet Bakanı	22.05.1974	4	82
174	Sakarya	Nadir Lâtif İslâm	Sakarya Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi bina ve sair tesislerinin inşasına ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	22.05.1974	4	82
175	Ankara	Necdet Evliyagil	Yabancı bir dergide yayımlanan Türkiye haritasına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	22.05.1974	4	82
176	İçel	Rasim Gürsoy	Mersin Belediyesinin Ataş Rafinerisi aleyhine açmış olduğu davaya ilişkin	Maliye Bakanı	22.05.1974	4	82
177	Muğla	Ahmet Buldanlı	Yunanistan'ın Türkiye'ye karşı izlediği siyasete ilişkin	Dışişleri Bakanı	22.05.1974	4	82
178	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri'nin Çukurca ilçesine girişin izne bağlı olduğuna ilişkin	İçişleri Bakanı	27.05.1974	5	87
179	Bolu	Müfit Bayraktar	İmam-Hatip kadrolarının dağıtımına ilişkin	Devlet Bakanı (Başbakan Yardımcısı)	05.06.1974	6	92
180	İzmir	Şinasi Osma	Dışişleri Bakanının Bütçe görüşmelerinde yapmış olduğu konuşmaya ilişkin	Dışişleri Bakanı	05.06.1974	6	92

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
181	İzmir	Süleyman Genç	1965-1974 yılları arasında Tarış'te, Tarış'ın yan ve iştiraki olan kuruluşlarında yönetim kurulu üyelerine ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	05.06.1974	6	92
182	Ankara	Necdet Evliyagil	Başbakan Yardımcısı başkanlığında Suudi Arabistan'a giden Türk Heyetinin gezilerine ilişkin	Başbakan	11.06.1974	6	94
183	Manisa	Süleyman Tuncel	Merkez-köy ve Köy-Kent çalışmalarına ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	11.06.1974	6	94
184	Afyon K.	Mehmet Rıza Çerçel	Genel ve katma bütçeli idarelerle Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Hükümetçe alınan tasarruf tedbirlerine ilişkin	Başbakan	11.06.1974	6	94
185	Adana	Yılmaz Hocaoglu	Adana-Kadirli ilçesinde askerlik şubesi kurulmasına ilişkin	Milli Savunma Bakanı	12.06.1974	6	95
186	Adana	Yılmaz Hocaoglu	Adana-Kadirli ilçesinde erkek sanat okulu ile kız enstitüsü açılmasına	Millî Eğitim Bakanı	12.06.1974	6	95
187	Adana	Yılmaz Hocaoglu	Adana-Kadirli ilçesinde bulunan Savrun çayı üzerinde baraj yapılmasına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	12.06.1974	6	95
188	Adana	Yılmaz Hocaoglu	Adana-Kadirli ilçesinde Devlet hastanesi yapılmasına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	12.06.1974	6	95
189	Adana	Yılmaz Hocaoglu	Adana-Kadirli ilçesindeki Orman Bölge Şefliğinin İşletme Müdürlüğü haline getirilmesine ilişkin	Orman Bakanı	12.06.1974	6	95
190	İzmir	Şinasi Osma	İzmir Atatürk Spor Sitesine ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	12.06.1974	6	95
191	İzmir	Şinasi Osma	Ortak Pazara ilişkin	Devlet Bakanı (Başbakan Yardımcısı)	12.06.1974	6	95
192	İzmir	Yüksel Çakmur	Buca Belediye Başkanına ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	12.06.1974	6	95
193	Urfa	Celal Paydaş	Urfa-Suruç ilçesi Aligöz köyünde meydana gelen olaya dair	İçişleri Bakanı			
194	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	1965-1973 yılları T.C. Ziraat Bankası tarafından verilen zirai kredilere ilişkin	Ticaret Bakanı	18.06.1974	6	97

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
195	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Ataş Rafinerisine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	18.06.1974	6	97
196	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Ziraat Bankasına ilişkin	Ticaret Bakanı	18.06.1974	6	97
197	Konya	Vefa Tanır	Zirai Mücadele ilaçlarının bulunamamasına ilişkin	Başbakan	18.06.1974	6	97
198	Nevşehir	Ragıp Üner	Devlet memurluğuna alınan 18 yaşından küçüklere ilişkin	Maliye Bakanı	18.06.1974	6	97
199	Afyon K.	Mete Tan	Kömür dağıtımının başlatılmamasına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	18.06.1974	6	97
200	Afyon K.	Mete Tan	TCDD Yakacık Senatoryumuna ilişkin	Ulaştırma Bakanı	18.06.1974	6	97
201	İzmir	Alev Coşkun	Frigofirik kamyonların dağıtımı ile ilgili basında çıkan haberlere ilişkin	Ticaret Bakanı	18.06.1974	6	97
202	Kars	Doğan Araslı	Canlı hayvan taban fiyatının tespitine ilişkin	Maliye Bakanı	18.06.1974	6	97
203	İstanbul	Reşit Ülker	Apartman kapıcılarına ilişkin	İçişleri Bakanı Çalışma Bakanı	20.06.1974	6	99
204	İzmir	Şinasi Osma	Milli Savunma Bakanlığı personelinin tayin bedellerine ilişkin	Başbakan	20.06.1974	6	99
205	Erzurum	Rasim Cinisli	Başbakanın Millet Meclisinde yaptığı konuşmaya ilişkin	Başbakan	25.06.1975	6	100
206	İzmir	Şinasi Osma	Yüksek dereceli hariciye memurlarıyla ilgili haberlere ilişkin	Dışişleri Bakanı	26.06.1974	6	101
207	Niğde	Mehmet Bıyık	Elma üreticilerine ilişkin	Başbakan	26.06.1974	6	101
208	Gaziantep	Orhan Tokuz	Kilis'in Sabuncupınar mevkiinde bulunan fosforit yataklarına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	26.06.1974	6	101
209	Balıkesir	Necati Cebe	İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin bir eski öğrencisine ilişkin	İçişleri Bakanı	26.06.1974	6	101
210	Tunceli	Süleyman Yıldırım	Tunceli Mazgirt İlçesi Jandarma Komutanına ilişkin	İçişleri Bakanı	02.07.1974	6	104
211	Erzurum	Rasim Cinisli	TRT Kurumuna yapılan tayinlere ilişkin	Başbakan	02.07.1974	6	104
212	İstanbul	Reşit Ülker	Bulgaristan'dan geçiş vizesine ilişkin	Dışişleri Bakanı	02.07.1974	6	104

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
213	Kütahya	İlhan Ersoy	Bir kanun tasarısının komisyonlara havalesine ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	02.07.1974	6	104
214	Eskişehir	Ethem Güngör	Zirai mücadele ilâçlarının fiyatlarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	05.07.1974	6	107
215	Afyon K.	Mete Tan	Haşhaş yağcılarının tazminat verilmesine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	05.07.1974	6	107
216	Gaziantep	Mehmet Bozgeyik	Millet Meclisi personeline ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	05.07.1974	6	107
217	Gümüşhane	Turgut Yücel	Gümüşhane'de DSİ'nin bir şube açmasına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	05.07.1974	6	107
218	Kars	Yasin Bozkurt	Hayvan ihracına ilişkin	Ticaret Bakanı	10.07.1974	6	110
219	Kars	Yasin Bozkurt	Et taban fiyatı ve destekleme alımlarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	10.07.1974	6	110
220	Kars	Yasin Bozkurt	Hayvan yeminin ücretsiz vagonlarla taşınmasına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	10.07.1974	6	110
221	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1974 yılında Bingöl iline tahsis edilen imam-hatip kadrolarına ilişkin	Devlet Bakanı	10.07.1974	6	110
222	Gaziantep	Orhan Tokuz	Gaziantep televizyonuna ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	10.07.1974	6	110
223	Gaziantep	Orhan Tokuz	Gaziantep hava alanına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	10.07.1974	6	110
224	İzmir	Yüksel Çakmur	Bornova Belediye Başkanına ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	11.07.1974	6	11
225	Sivas	Vahit Bozathı	Karakolda vatandaşa dayak atıldığı ve işkence yapıldığı iddialarına ilişkin	Başbakan	11.07.1974	6	11
226	İçel	Nazım Baş	Narenciye üretimine, turfanda sebze fiyatlarına ve suni gübre üretimine ilişkin	Başbakan	12.07.1974	6	12
227	İçel	Nazım Baş	Kütahya'nın Dağardı Antimuan maden işletmelerine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	12.07.1974	6	12
228	İzmir	Şinasi Osma	Buca Belediye Başkanı ve İzmir Vali Vekiline ilişkin	Başbakan	12.07.1974	6	12

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
229	Bolu	Müfit Bayraktar	İlkokul öğretmenlerinin atama ve yer değiştirilmesine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	12.07.1974	6	12
230	Konya	Özer Ölçmen	Ankara'da yeni bir telefon rehberi bastırılmasına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	12.07.1974	6	12
231	İstanbul	Mustafa Parlar	Çamlıhemşin-Ilıca kaplıcası arasındaki yolun yapımına ayrılan ödeneye ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	12.07.1974	6	12
232	İstanbul	Mustafa Parlar	Çamlıhemşin'in Devlet sahil yoluna bağlanmasına ilişkin	Başbakan	12.07.1974	6	12
233	İstanbul	Mustafa Parlar	1968-1974 yılları Rize ilinin bazı ilçe ve nahiyeelerine yol yapım ve bakımı için ayrılan ödeneklere ilişkin	Bayındırlık Bakanı	12.07.1974	6	12
234	İstanbul	Reşit Ülker	Mahalle muhtarlarının güvenliğine ilişkin	İçişleri Bakanı	12.07.1974	6	12
235	İçel	İbrahim Göktepe	Tarsus C.H.P. ilçe başkanına ve bir İçel milletvekiline ilişkin	Başbakan	01.11.1974	7	1
236	Kars	Doğan Araslı	Hayvan taban fiyatlarıyla destekleme alımlarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Ticaret Bakanı	01.11.1974	7	1
237	Kars	Doğan Araslı	Doğu bölgelerimize hayvan yemi taşınmasında ucuz tarifeli vagonlar tahsisine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	01.11.1974	7	1
238	Balıkesir	Necati Cebe	Balıkesir Kâğıt Fabrikasına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	01.11.1974	7	1
239	Aydın	Nahit Menteşe	Bucak müdürlerinin yan ödemelerden faydalandırılmasına ilişkin	İçişleri Bakanı	01.11.1974	7	1
240	Aydın	Nahit Menteşe	İlk öğretmen okulları birinci devre bitirme imtihanlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	01.11.1974	7	1
241	Aydın	Nahit Menteşe	Aydın'ın Dağkaraağaç köyündeki Ilıca çayı üzerine köprü yapılmasına ve köyün içme suyunu ilişkin	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	01.11.1974	7	1
242	Aydın	Nahit Menteşe	Vakıflar Genel Müdürlüğünce Aydın ili camilerine yapılan yardımlara ilişkin	Başbakan	01.11.1974	7	1
243	Aydın	Nahit Menteşe	İmam kadrolarının dağıtımına ilişkin	Başbakan	01.11.1974	7	1
244	Zonguldak	Cahit Karakaş	Zonguldak sporun şampiyonluğuna ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	01.11.1974	7	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
245	İstanbul	Mustafa Parlar	Şile'ye bağlı köy binalarının turizm bakımından değerlendirilmesine ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	01.11.1974	7	1
246	İstanbul	Mustafa Parlar	Şile'de Bez Fabrikası kurulmasına ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	01.11.1974	7	1
247	İstanbul	Mustafa Parlar	Şile'ye bağlı Göknaşlı köyündeki Ana Sağlık Merkezine ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	01.11.1974	7	1
248	İstanbul	Mustafa Parlar	Şile'ye bağlı köylerdeki su şebekesine ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	01.11.1974	7	1
249	İstanbul	Mustafa Parlar	Şile'ye bağlı köylerde Tapu ve Kadastro çalışmalarına ilişkin	Orman Bakanı	01.11.1974	7	1
250	İstanbul	Mustafa Parlar	Şile'ye bağlı köylerdeki öğretmenlere ve ihtiyaçlara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	01.11.1974	7	1
251	İstanbul	Mustafa Parlar	Şile'ye bağlı köylerin ihtiyaçlarına ilişkin	Devlet Bakanı	01.11.1974	7	1
252	Antalya	İhsan Ataöv	Antalya Belediye İş Hanına ilişkin	İçişleri Bakanı	01.11.1974	7	1
253	Antalya	İhsan Ataöv	Antalya-Kaş ilçesi Ahatlı köyü yoluna ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	01.11.1974	7	1
254	Antalya	İhsan Ataöv	Amerikan Televizyon aktörü David Janssen'in Türkiye'ye gelişine ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	01.11.1974	7	1
255	Antalya	İhsan Ataöv	Afyon-Kocatepe Gazetesinde yayınlanan TÖB-DER bildirisine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	01.11.1974	7	1
256	Antalya	İhsan Ataöv	Antalya'da programa alınan köy yollarına ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	01.11.1974	7	1
257	İstanbul	Mustafa Parlar	Şile ilçesi yollarına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	01.11.1974	7	1
258	İstanbul	Mustafa Parlar	İstanbul-Şile ulaştırma hizmetlerine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	01.11.1974	7	1
259	İstanbul	Mustafa Parlar	Şile'nin Göknaşlı köyü sulama projesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	01.11.1974	7	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
260	Aydın	Nahit Menteşe	Aydın-Çıldır Hava Alanına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	01.11.1974	7	1
261	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul-Yalova ilçesinin Çukur köyünde görülen guatr hastalığına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	01.11.1974	7	1
262	Konya	Şener Battal	3. Dönem Milletvekillerinin 1973 Ekim ayı maaş ve ödeneklerine ilişkin	Millet Meclisi Başkanı Maliye Bakanı	01.11.1974	7	1
263	Sivas	Nazif Arslan	Yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın Sivas ilindeki yatırımlarına ilişkin	Başbakan	01.11.1974	7	1
264	İstanbul	Reşit Ülker	Bolu Dağı Varan Turistik tesislerinde meydana gelen olaya ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	01.11.1974	7	1
265	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul-Ülker Bisküvi Fabrikasında çıkan olaylara ilişkin	İçişleri Bakanı	01.11.1974	7	1
266	İstanbul	Mustafa Parlar	İstanbul-Adalar arası ulaşım yetersizliğine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	01.11.1974	7	1
267	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul ilinde süt taban fiyatının yükseltilmesine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	01.11.1974	7	1
268	Bursa	Kasım Önadım	Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımıza ilişkin	Dışişleri Bakanı	01.11.1974	7	1
269	Niğde	Yaşar Arıbaş	Kıbrıs görüşümüzü anlatmak üzere yurt dışına giden parlamenterlere ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	01.11.1974	7	1
270	İçel	Rasim Gürsoy	Dışişleri Bakanı Turan Güneş'in mal beyanına ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	01.11.1974	7	1
271	İçel	Rasim Gürsoy	Dışişleri Bakanı Turan Güneş'in Mersin Belediyesinden aldığı paraya ilişkin	Maliye Bakanı	01.11.1974	7	1
272	Balıkesir	Necati Cebe	Bor endüstrisi ve Dördüncü Demir-Çelik Endüstrisine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	01.11.1974	7	1
273	İçel	İbrahim Göktepe	İçel iline bağlı belediyelere tahsis edilen ekmeklik buğday miktarına ilişkin	Başbakan	01.11.1974	7	1
274	İçel	İbrahim Göktepe	İçel Valisine ilişkin	Başbakan	01.11.1974	7	1

NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
275	Ankara	Necdet Evliyagil	Atina Büyükelçimize dair basında çıkan habere ilişkin	Dışişleri Bakanı	01.11.1974	7	1
276	İzmir	Şinasi Osma	Ortak Pazara ilişkin	Devlet Bakanı (Başbakan Yardımcısı)			
277	İzmir	Şinasi Osma	Buca Belediye Başkanı ve İzmir Vali Vekiline ilişkin	Başbakan			
278	Antalya	İhsan Ataöv	Türkiye İzciler Teşkilâtı Genel Başkanının Avrupa'ya yollanmasının sebebinin açıklanmasına ilişkin	Başbakan	07.11.1974	7	4
279	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Çankırı'da kurulacak ağır sanayiye ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	07.11.1974	7	4
280	Aydın	Behiç Tozkoparan	Pamuk yetiştiricilerine ilişkin	Başbakan	07.11.1974	7	4
281	Aydın	Behiç Tozkoparan	Aydın'ın Söke ilçesine bağlı köylerinde yetiştirilen tütün kalitelerine ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	07.11.1974	7	4
282	Aydın	Behiç Tozkoparan	Aydın iline bağlı bazı ilçelerin yol durumuna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	07.11.1974	7	4
283	Ankara	Mustafa Kemal Erkovan	Türkiye Jokey Kulübüne ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	07.11.1974	7	4
284	Yozgat	Ali Fuat Eyüpoğlu	Hürriyet Gazetesinde yayınlanan Soğukluk olayına ilişkin	İçişleri Bakanı	07.11.1974	7	4
285	Yozgat	Ali Fuat Eyüpoğlu	Avrupa'daki işçi çocuklarını okutan öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	07.11.1974	7	4
286	Gümüşhane	Turgut Yücel	Y.S.E. dergisine ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	12.11.1974	7	5
287	Eskişehir	Orhan Oğuz	Anadolu Üniversitesi'nin hazırlık çalışmalarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	12.11.1974	7	5
288	Antalya	Ömer Buyrukçu	Antalya'nın Elmalı ilçesi Jandarma Kumandan Vekili ve yardımcısının mahalle bekçisine yaptıkları işkenceye ilişkin	İçişleri Bakanı	12.11.1974	7	5
289	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul ili Kestanelik -Yahköy arasındaki yolun onarılmasına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	19.11.2004	7	8
290	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul-Kartal ilçesi müftüsünün nakline ilişkin	Devlet Bakanı	19.11.2004	7	8
291	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul Valisinin fiyat artışıındaki beyanlarına ilişkin	İçişleri Bakanı	19.11.2004	7	8

NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
292	Kayseri	Mehmet Altımyedioğlu	Ceyhan İş Bankası soygunu olayına karıştığı iddia edilen bir siyasî parti ilçe yönetim kurulu üyesine ilişkin	Başbakan	19.11.2004	7	8
293	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon-Bayat ilçesi ilkokuluna ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	24.11.1974	7	9
294	Gümüşhane	Turgut Yücel	Yol Su Elektrik Genel Müdürü ile ilgili basında çıkan yazılara ilişkin	Bayındırlık Bakanı	24.11.1974	7	9
295	Tekirdağ	Nihan İlgün	Tekirdağ-Çorlu kazası Kaymakamının resmî otomobili şahsî işlerinde kullanmasına ilişkin	İçişleri Bakanı Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	27.11.1974	7	10
296	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	İstanbul Hilton Otelinde yapılan bir düğünle ilgili basında çıkan haberlere ilişkin	Başbakan	27.11.1974	7	10
297	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Ankara Ordu Evinde usulsüz olarak ikamet eden kişi ile ilgili basında çıkan haberlere ilişkin	Millî Savunma Bakanı	27.11.1974	7	10
298	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Ankara-Yenimahalle ilçesine bağlı Ballıkuyumcu köyündeki bir kişiye verilen usulsüz krediye ilişkin	Başbakan	27.11.1974	7	10
299	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Milletvekillerinin devamsızlıklarıyla ilgili İçtüzük hükümlerinin tatbik edilip edilmediğine ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	29.11.1974	7	11
300	Antalya	İhsan Ataöv	1974 Bütçesinin Kamulaştırma ve Düzenleme faslına konan paraya ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	03.12.1974	7	12
301	İstanbul	Reşit Ülker	Sirkeci Halkalı arasında işleyen elektrikli trenlerin ihtiyacı karşılayamadığına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	03.12.1974	7	12
302	Tokat	Feyzullah Değerli	Kıbrıs barış harekâtı sırasında batan Kocatepe muhribine ilişkin	Başbakan	03.12.1974	7	12
303	Antalya	İhsan Ataöv	Askerî uçakların sivil kişilerin arzusuna göre kullanılması iddialarına ilişkin	Başbakan	03.12.1974	7	12
304	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul şehrinin temizliğine ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	03.12.1974	7	12
305	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul Yem Fabrikasının satışlarında kullanılan yem çuvallarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	11.12.1974	7	16

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
306	Antalya	İhsan Ataöv	Finike ilçesinin içme suyu sıkıntısına ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	11.12.1974	7	16
307	Nevşehir	Ragıp Üner	Bazı yabancı memleketler cezaevlerindeki Türk uyruklu kişilerin sayısı ve işledikleri suçlara ilişkin	Dışişleri Bakanı	17.12.1974	7	18
308	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir ilinin bazı ilçelerine lise ve sanat okulu açılmasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	17.12.1974	7	18
309	Konya	Necati Kalaycıoğlu	Yurdumuzdaki tıp fakültelerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	17.12.1974	7	18
				Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı			
310	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	A.B. Devletlerinin Türkiye'ye yapılan yardımı kesmesine ilişkin	Dışişleri Bakanı	17.12.1974	7	18
311	İzmir	İsmail Taşlı	Eski Gümrük ve Tekel Bakanı zamanında köylere dağıtılan televizyon-pikap gibi elektronik cihazlara ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	02.01.1975	7	21
312	Bolu	Müfit Bayraktar	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanının yaptığı tayinlere ilişkin	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	02.01.1975	7	21
313	Giresun	Orhan Yılmaz	Frintaş adlı bir şirketin kurulup kurulmadığına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	02.01.1975	7	21
314	Giresun	Orhan Yılmaz	Fındık İşletme Tesisi inşaatı ve cihazlarına ilişkin	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	02.01.1975	7	21
315	Giresun	Orhan Yılmaz	Frintaş Şirketine ait basında çıkan haberlere ilişkin	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	02.01.1975	7	21
316	Antalya	İhsan Ataöv	Başkanlık Divanı üyelerine tahsis edilen otoların maksat dışı kullanıldığına ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	02.01.1975	7	21
317	Bolu	Müfit Bayraktar	Eski İmar ve İskân Bakanının yaptığı tayinlere ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	02.01.1975	7	21
318	Antalya	İhsan Ataöv	1974 yılında belediyelere tahsis edilen motorlu araçlara ilişkin	Bayındırlık Bakanı	02.01.1975	7	21

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
319	Çorum	Cahit Angın	Çorum'da Şeker fabrikası kurulmasına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	02.01.1975	7	21
320	Giresun	Nizamettin Erkmen	Fındık mahsulüne ilişkin	Başbakan	02.01.1975	7	21
321	Sivas	Enver Akova	Sivas-Gürün kazasının Başören köyünün içme suyu programına ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	07.01.1975	7	22
322	İstanbul	İhsan Toksarı	Türkiye Öğretmenler Derneği Dergisine ilişkin	Başbakan	07.01.1975	7	22
323	İstanbul	İhsan Toksarı	Tunus Hükümetinin davetine Türk Hükümetinin temsilci göndermediğine ilişkin		07.01.1975	7	22
324	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Ateşli silâhların aranması ve ruhsatına ilişkin	İçişleri Bakanı	09.01.1975	7	24
325	İzmir	Yılmaz Ergenekon	Toprak Reformu Müsteşarlığıyla ilgili basında çıkan haberlere ilişkin	Başbakan	09.01.1975	7	24
326	Eskişehir	Seyfi Öztürk	1803 sayılı Kanun gereğince bu kanundan evvel geri alınmış olan şeref aylıklarının geri verilmesinin geciktirildiğine ilişkin	Maliye Bakanı	09.01.1975	7	24
327	İçel	İbrahim Göktepe	İçel'de kurulan İÇKO-BİRLİK ve İçel Erdemli merkez köylerini kalkındırma kooperatiflerine kredi miktarı ve tevziine ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	09.01.1975	7	24
328	İçel	Çetin Yılmaz	Türkiye'de tüketilen yem ve küspe miktarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Ticaret Bakanı	09.01.1975	7	24
329	Eskişehir	Orhan Oğuz	İşçi emeklilerinin Sosyal Güvenliklerine ilişkin	Sosyal Güvenlik Bakanı	14.01.1975	7	25
330	Gümüşhane	Turgut Yücel	Gümüşhane-Bayburt ilçesi Sünür ovasının sulanmasına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	14.01.1975	7	25
331	İstanbul	İhsan Toksarı	İstanbul Milli Eğitim Müdürünün gazetede çıkan beyanatına ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	14.01.1975	7	25

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
332	Bolu	Müfit Bayraktar	Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü öğrencilerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	14.01.1975	7	25
333	Tokat	Ali Şevki Erek	Aliğa rafinerisinde çalışan işçilerin ücretleri ile grev sebeplerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	14.01.1975	7	25
334	Sivas	Enver Akova	Eski Jandarma Genel Kumandanını öldürmek isteyenleri yakalayanlara verilecek ikramiyeye ilişkin	İçişleri Bakanı	14.01.1975	7	25
335	Siirt	İdris Arıkan	Kıbrıs Barış Harekâtında şehit, yaralı ve kayıp olanlara ilişkin	Millî Savunma Bakanı	14.01.1975	7	25
336	Konya	Kemalettin Gökakın	Kıbrıs Rum bölgelerinde yaşayan soydaşlarımıza ilişkin	Başbakan	21.01.1975	7	28
337	Konya	Kemalettin Gökakın	Konya ovasının sulanması için alınan plan ve tedbirlere ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	21.01.1975	7	28
338	İstanbul	İhsan Toksarı	Açık bulunan Fahri Başkonsolosluklara atanan kişilere ilişkin	Başbakan	21.01.1975	7	28
339	Antalya	İhsan Ataöv	Kıbrıs konusunda Birleşmiş Milletlerde yapılan müzakerelere ilişkin	Dışişleri Bakanı	21.01.1975	7	28
340	Antalya	İhsan Ataöv	Gazipaşa'da inşa edilen hastaneye ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	21.01.1975	7	28
341	Hatay	Ali Yılmaz	İstanbul ve Ankara şehirlerinde satılan Linyit kömürlerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	21.01.1975	7	28
342	Sivas	Enver Akova	Eczanelerde bulunmayan ilaçlara ilişkin	Başbakan	22.01.1975	8	29
343	Ankara	Mustafa Kemal Erkovan	Türkiye-Radyo Televizyon Kurumu Genel Müdürüne ilişkin	Başbakan	28.01.1975	8	31
344	Burdur	Ali Sanlı	Burdur ilinde etüdü yapıp 1975 yılı programına alınan baraj, yeraltı suları ve taşkınlarla ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	28.01.1975	8	31
345	Burdur	Ali Sanlı	Burdur ilinde gerçekleştirilen Toprak-Su yatırımlarına ilişkin	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	28.01.1975	8	31

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
346	Burdur	Ali Sanlı	Burdur iline bağlı köy ilkokullarının ihtiyaçlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	28.01.1975	8	31
347	Burdur	Ali Sanlı	Burdur ilinde 1306 sayılı Kanuna göre uygulama yapılan köylere ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	28.01.1975	8	31
348	Burdur	Ali Sanlı	Burdur ili köylerine cami onarımı ve yapımı için yapılan yardımın miktarına ilişkin	Devlet Bakanı	28.01.1975	8	31
349	Burdur	Ali Sanlı	Burdur ilinde 1974 yılındaki çeşitli şikâyetlerin sonuçları ile Ülkü Ocaklarına ilişkin	İçişleri Bakanı	28.01.1975	8	31
350	Burdur	Ali Sanlı	Burdur ilinde kolluk kuvvetlerince adalete intikal eden olaylara ve Ülkü Ocaklarına ilişkin	Adalet Bakanı	28.01.1975	8	31
351	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul Boğaz Köprüsü ve çevre yolu inşaatı nedeniyle istimlak edilen taşınmaz mallara ödenen para miktarına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	28.01.1975	8	31
352	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Komando adı verilen grupların teşkilât ve faaliyetlerine ilişkin	Başbakan	28.01.1975	8	31
353	Konya	Şener Battal	Astsubaylara ilişkin	Millî Savunma Bakanı	28.01.1975	8	31
354	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Ankara Belediyesince havagazı ücretlerine yapılan zamlara ilişkin	Başbakan	28.01.1975	8	31
355	Burdur	Ali Sanlı	Burdur ilinde 1974 yılında gerçekleştirilen köy elektrifikasyonu programına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	28.01.1975	8	31
356	İzmir	Neccar Türkcan	İskenderun Demir-Çelik tesisleri inşaatının yapımında hayatını kaybeden işçilere ilişkin	Çalışma Bakanı	28.01.1975	8	31
357	Sivas	Ahmet Durakoğlu	Sivas-Divriği ilçesi Lise Müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	28.01.1975	8	31
358	İçel	Oral Mavioğlu	Çukurova'da yaz aylarında görülen beyaz sineklere karşı alınacak tedbirlere ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	28.01.1975	8	31
359	İçel	Oral Mavioğlu	Tarım ilâçları ve gübrelerin satın alınma güçlüklerine ilişkin	Başbakan	28.01.1975	8	31
360	Eskişehir	Orhan Oğuz	Porsuk çayının kirlenmesine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	28.01.1975	8	31

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
361	İzmir	Kaya Bengisu	İzmir-Dikili ilçesindeki sahil evlerine ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	28.01.1975	8	31
362	İzmir	Kaya Bengisu	İzmir-Torbalı ilçesindeki demir madeni yatağına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	28.01.1975	8	31
363	Erzurum	Selçuk Erverdi	Yüksek öğretim kurumları ve yurtlarındaki öğrenci olaylarına ilişkin	İçişleri Bakanı	28.01.1975	8	31
364	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir-Çardak köyü yakınında Karamanoğlu Mehmet Beyden kalma caminin onarımına ilişkin	Devlet Bakanı	29.01.1975	8	32
365	Sivas	Enver Akova	Hastanelerde çalışan laborantların intibaklarına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	29.01.1975	8	32
366	İstanbul	Mustafa Kara	Bazı üniversite öğretim üyelerinin çeşitli yollardan rahatsız edilme iddiasına ilişkin	Başbakan	29.01.1975	8	32
367	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Millet Meclisi personeline ve bazı satınalmalara ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	30.01.1975	8	33
368	Balıkesir	Necati Cebe	Balıkesir ilinin okul ve öğretmen sorunlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	30.01.1975	8	33
369	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	T.C. Emekli Sandığının yatırımları ile iştirakçilerinin durumuna ilişkin	Maliye Bakanı	30.01.1975	8	33
370	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale-Biga ilçesi Çeşmealtı köy hududundaki Devlet Ormanı ve vakıf arazinin Kargı Çiftliği sahiplerince işgal edildiği iddialarına ilişkin	Başbakan	04.02.1975	8	34
371	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	1974 yılının çayla ilgili 2 No. lu karamamesine ve çay-kur borçlarına ilişkin	Maliye Bakanı	04.02.1975	8	34
372	İçel	Oral Mavioğlu	Çukurovada pamuk üreticilerine uygulanan taban fiyat politikasının amacından saptırıldığına ilişkin	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı	04.02.1975	8	34
373	İçel	Oral Mavioğlu	Tarsus yöresinde dağıtılan topraklı tuza ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	04.02.1975	8	34
374	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Avustralya'da çalışan işçilerimizin sosyal haklarına ilişkin	Başbakan	05.02.1975	8	35

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
375	İstanbul	Mustafa Parlar	İstanbul-Bakırköy Emlâk Vergi Dairesinin yeni bir binaya taşınmasındaki Hazine zararına ilişkin	Maliye Bakanı	05.02.1975	8	35
376	İçel	İbrahim Göktepe	Mersin Belediye teşkilâtına alınan işçilerle, işten çıkarılanlara ilişkin	İçişleri Bakanı	05.02.1975	8	35
377	İçel	İbrahim Göktepe	"Aydınlık" dergisinde yayınlanan bildiride adı geçen kişilere ilişkin	Başbakan	05.02.1975	8	35
378	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İzmir-İstanbul seferini yapan F-28 Bursa yolcu uçağının düşme sebepleri ve sonuçlarına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	11.02.1975	8	37
379	Giresun	Orhan Yılmaz	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının Şereflikoçhisar kampında kaybolan matkaplara ve yapılan tahkikata ilişkin	İçişleri Bakanı	11.02.1975	8	37
380	İstanbul	Mustafa Parlar	Ortak Pazar ülkelerindeki dış devlet temsilciliklerimize ilişkin	Başbakan	11.02.1975	8	37
381	İçel	Oral Mavioğlu	İçel'in Erdemli ilçesi lisesinin Türkçe öğretmenine ilişkin	Başbakan	11.02.1975	8	37
382	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Aydın'ın Nazilli ilçesi kaymakamına ilişkin	İçişleri Bakanı	11.02.1975	8	37
383	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Aydın'ın Germencik ilçesi Jandarma Birlik Komutanına ilişkin	İçişleri Bakanı	11.02.1975	8	37
384	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Yurt dışından ithal edilen otomobiller ile ilgili gazete haberine adının karıştığına ilişkin	Maliye Bakanı	11.02.1975	8	37
385	Antalya	Remzi Yılmaz	Bahkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü öğretmenlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	11.02.1975	8	37
386	Diyarbakır	Abdullâtif Ensarioğlu	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğüne ilişkin	Ulaştırma Bakanı	11.02.1975	8	37
387	İstanbul	İhsan Toksarı	Aydınlık Dergisinin bazı yayınlarına ilişkin	Adalet Bakanı	11.02.1975	8	37
388	İstanbul	İhsan Toksarı	İstanbul Üniversitesindeki olaylara ilişkin	Başbakan	11.02.1975	8	37
389	İstanbul	Reşit Ülker	Ankara Malî Bilimler Muhasebecilik Yüksek Okulundaki olaylara ilişkin	İçişleri Bakanı Millî Eğitim Bakanı	11.02.1975	8	37
390	İçel	Oral Mavioğlu	Sağlık hizmeti gören büro ve poliklinik işçilerinin hizmet zammı alan diğer personelden ayrı tutulmasına ilişkin	Sosyal Güvenlik Bakanı	11.02.1975	8	37

NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
391	Manisa	Gündüz Sevilgen	Türk Hava Yolları Genel Müdürlüğü teşkilâtı personeline ve uçak kazalarına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	11.02.1975	8	37
392	İçel	Rasim Gürsoy	İçel köylerinde yapılan ilkokullara ilişkin	İçişleri Bakanı			
393	İçel	Rasim Gürsoy	İçel Valisine ilişkin	İçişleri Bakanı			
394	Muğla	Ahmet Buldanlı	Türkiye’de Mason ve Siyonist teşkilâtına ilişkin	Devlet Bakanı			
395	İçel	Rasim Gürsoy	Siyonist ve mason derneklerine ilişkin	İçişleri Bakanı			
396	Muğla	Ahmet Buldanlı	İçişleri Bakanının Bütçe Komisyonundaki beyanlarına ilişkin	İçişleri Bakanı			
397	Giresun	Orhan Yılmaz	Giresun-Aksu’da meydana gelen faciaya ilişkin	İçişleri Bakanı			
398	Balıkesir	Behram Eker	Balıkesir özel İdare binası üzerindeki lojmanlara ilişkin	İçişleri Bakanı			
399	Muğla	Ahmet Buldanlı	Muğla Valisiyle ilgili basında çıkan haberlere ilişkin	İçişleri Bakanı			
400	Erzurum	Rıfki Danışman	Geri kalmış yöreler için yapılan ek yatırım programına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	11.02.1975	8	37
401	Erzurum	Rıfki Danışman	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı Bütçesine ilâve edilen ek yatırım programları ödeneklerine ilişkin	Köy İşleri ve Koope- ratifler Bakanı	11.02.1975	8	37
402	Yozgat	İhsan Arslan	Basın Yayın Genel Müdürünün Kıbrıs Barış Harekâtından sonraki girişimlerine ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	11.02.1975	8	37
403	İzmir	Yüksel Çakmur	Sahil şeridinin düzene sokulması amacıyla alınması gerekli tedbirlere ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	11.02.1975	8	37
404	İstanbul	Mustafa Parlar	İstanbul elektrik şebekesi ve tevzi projesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	11.02.1975	8	37
405	İzmir	Süleyman Genç	11 sayılı Kanun hükmündeki karamame ile bir Meclis Başkanvekiline ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	11.02.1975	8	37
406	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul ilinin çöp problemine ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	17.01.1975	9	40
407	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Köy ve mahalle muhtarlarına ilişkin	İçişleri Bakanı	17.01.1975	9	40

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
408	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Peynir üretim ve tüketimine dair	Ticaret Bakanı			
409	Kastamo- nu	Mehdi Keskin	Köylerin ilçelere telefon bağlantısına ilişkin	İçişleri Bakanı			
410	Tokat	Feyzullah Değerli	Tokat'ın Artova ilçesine bağlı Büvet Köyündeki bir olaya ilişkin	İçişleri Bakanı	19.02.1975	9	42
411	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Türkiye'ye gelen Amerikan narkotik uzmanı ve arkadaşlarının tetkiklerine ilişkin	İçişleri Bakanı	19.02.1975	9	42
412	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	1974 Ekim ayında teşvik belgesi alan projelere ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	19.02.1975	9	42
413	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale ili köy elektrifikasyonuna ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	19.02.1975	9	42
414	Afyon K.	Mete Tan	T.C. Devlet Demiryolları memurlarının özlük haklarına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	19.02.1975	9	42
415	Erzurum	Gıyasettin Karaca	Vergiler Temyiz Komisyonu Başkanlığına yapılan atamaya ilişkin	Maliye Bakanı	19.02.1975	9	42
416	İzmir	Süleyman Genç	Güvenlik Kuvvetlerine ilişkin	İçişleri Bakanı	19.02.1975	9	42
417	Kars	Doğan Araslı	Kars ilinde elektrik getirilen ve programa alınan köylere ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	19.02.1975	9	42
418	Antalya	Faiz Sarlar	Antalya Lisesinde dağıtılan bazı kitaplara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	19.02.1975	9	42
419	Antalya	Faiz Sarlar	Antalya And-Birlik Genel Müdürüne ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	19.02.1975	9	42
420	Gümüşha- ne	Turgut Yücel	Gümüşhane ilinin televizyon yayın sahasına alınmasına ilişkin	Başbakan	19.02.1975	9	42
421	Gümüşha- ne	Turgut Yücel	Enerji nakil hatlarının yapımına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	19.02.1975	9	42
422	Trabzon	Ömer Çakıroğlu	İstanbul Boğaziçi Lisesi Müdürlüğüne tayin edilen kişiye ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	19.02.1975	9	42
423	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir'de Soma fabrikası açılmasına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı			

NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
424	Trabzon	Mehmet Özgür	Trabzon liman ve alt yatırımlarının genişletilmesine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	21.02.2005	9	44
425	Trabzon	Mehmet Özgür	Trabzon Gümrüğündeki bina ve personel kıfayetsizliğine ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	21.02.2005	9	44
426	Hatay	Ali Yılmaz	TÖB-DER yöneticilerine ilişkin	Başbakan	21.02.2005	9	44
427	Tekirdağ	Nihan İlgün	Tekirdağ bölgesindeki ayçiçeği estrasyon tesislerinin inşasına ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	21.02.2005	9	44
428	Tekirdağ	Nihan İlgün	Sunî gübre ve ziraî mücadele ilaçlarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	21.02.2005	9	44
429	Tekirdağ	Nihan İlgün	Traktör ithaline ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	21.02.2005	9	44
430	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	TRT Genel Müdürüne ilişkin	Başbakan	21.02.2005	9	44
431	Samsun	İrfan Yankutan	Türk Hava Yolları Rotterdam Genel Satış Acentesinin teftişine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	21.02.2005	9	44
432	İçel	Oral Mavioglu	Beyaz sinekle mücadele için piyasaya sürülen bir ilaca ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	21.02.2005	9	44
433	İçel	Oral Mavioglu	Çukobirlik yöneticilerine ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	21.02.2005	9	44
434	İzmir	Neccar Türkcian	"Gizli yönleriyle Kıbrıs meselesi" yazı dizisine ilişkin	Başbakan	21.02.2005	9	44
435	İstanbul	Reşit Ülker	Parti yasaklarına aykırı hareket eden siyasi partilere ilişkin	Adalet Bakanı	21.02.2005	9	44
436	Hatay	Mehmet Sönmez	Tahtaköprü Barajına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	21.02.2005	9	44
437	Balıkesir	Necati Cebe	İşçi emekli aylıklarıyla ilgili çalışmalar ile Bağ-Kur üyelerine ilişkin	Sosyal Güvenlik Bakanı	25.02.1975	10	48
438	Balıkesir	Necati Cebe	Tarım iş yasasıyla ilgili çalışmalara ilişkin	Çalışma Bakanı	25.02.1975	10	48
439	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Dernekler Kanununa göre kapanan spor kulüplerine ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	25.02.1975	10	48

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
440	Hatay	Ali Yılmaz	Aydınlık Dergisi ve TÖB-DER yöneticilerine ilişkin	Adalet Bakanı	25.02.1975	10	48
441	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Devlet Ormanları içindeki su ürünleriyle ilgili yönetmeliğe ilişkin	Orman Bakanı	27.02.1975	10	50
442	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale'de çimento fabrikası kurulmasına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	27.02.1975	10	50
443	Bolu	Abdi Özkök	Bolu'nun Mudurnu ilçesinde Sümerbank Satış Mağazası açılmasına ve Bolu Sümerlit Fabrikasına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	27.02.1975	10	50
444	Bolu	Abdi Özkök	Bolu ili ve ilçelerindeki imam kadrolarına ilişkin	Devlet Bakanı	27.02.1975	10	50
445	Bolu	Abdi Özkök	Bolu ili ve ilçelerindeki okullara yapılan yatırım programlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	27.02.1975	10	50
446	Bolu	Abdi Özkök	Bolu ili ve ilçelerindeki elektrifikasyon projelerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	27.02.1975	10	50
447	Bolu	Abdi Özkök	Bolu ili Toprak Su ve Yol Su Elektrik yatırımlarına ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	27.02.1975	10	50
448	Bolu	Abdi Özkök	Bolu ilinin yatırım programlarına ilişkin	Başbakan	27.02.1975	10	50
449	Ankara	Mustafa Kemal Erkovan	TRT'nin (kuruluş ve görev) yönetmeliğine ve tatbik şekline ilişkin	Başbakan	27.02.1975	10	50
450	İzmir	Neccar Türkcın	Şeker üretim ve tüketimine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	04.03.1975	11	51
451	Eskişehir	Niyazi Onal	Pancar bedellerinin üreticiye ödenmesine ilişkin	Başbakan	04.03.1975	11	51
452	Afyon K.	Süleyman Mutlu	İşsizliğin önlenmesi için saptanmış bir çalışma olup olmadığına ilişkin	Başbakan	04.03.1975	11	51
453	İçel	İbrahim Göktepe	İçel-Anamur ilçesinde yapılan hastanenin hizmete açılmasına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	04.03.1975	11	51
454	İçel	İbrahim Göktepe	TÖB-DER toplantılarına ilişkin	Başbakan	04.03.1975	11	51
455	İstanbul	İhsan Toksarı	İstanbul Millî Eğitim Müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	18.03.1975	11	52
456	Antalya	İhsan Ataöv	1974 yılı Bütçesine ilişkin	Maliye Bakanı	18.03.1975	11	52

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
457	Muğla	Ahmet Buldanlı	Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğüne ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	18.03.1975	11	52
458	İzmir	Alev Coşkun	İzmir eski Belediye Başkanı hakkında açılan tahkikata ilişkin	İçişleri Bakanı	18.03.1975	11	52
459	Afyon K.	Mete Tan	Öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	18.03.1975	11	52
460	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	C.H.P. Genel Başkanının yurt dışı gezileriyle ilgili TRT yayınlarına ilişkin	Başbakan	18.03.1975	11	52
461	İstanbul	İhsan Toksarı	İstanbul Beyoğlu Ağacamii imam ve müezzin lojmanlarına ilişkin	Başbakan	18.03.1975	11	52
462	İstanbul	İhsan Toksarı	İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi 1974 yılı yatak sayısına ilişkin	Başbakan	18.03.1975	11	52
463	Hatay	Sabahattin Adalı	Almanya Hükümetinin Türkiye'ye yapacağı askerî yardıma ilişkin	Başbakan	18.03.1975	11	52
464	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ilinde yapılacak yatırımlara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	19.03.1975	11	53
465	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ilinde yapılacak yatırımlara ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	19.03.1975	11	53
466	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ilinde yapılacak yatırımlara ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	19.03.1975	11	53
467	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ilinde yapılacak yatırımlara ilişkin	Bayındırlık Bakanı	19.03.1975	11	53
468	Erzurum	Gıyasettin Karaca	Erzurum-Tortum ilçesine bağlı Uzundere bucağı Nüfus Memurluğunun merkeze nakline ilişkin	İçişleri Bakanı	25.03.1975	11	55
469	Erzurum	Gıyasettin Karaca	Erzurum-Horasan ilçesinde yakalanamayan bir suçluya ilişkin	İçişleri Bakanı	26.03.1975	11	56
470	Antalya	İhsan Ataöv	Parlamento binasında C.H.P. ve A.P. gruplarına ve Genel Başkanlarına tahsis edilen odalara ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	26.03.1975	11	56
471	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ilinde yapılacak yatırımlara ilişkin	Köy İşleri ve Koope-ratifler Bakanı	26.03.1975	11	56

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
472	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ilinde yapılacak yatırımlara ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	26.03.1975	11	56
473	Antalya	İhsan Ataöv	Elmalı İlçesi Gölova Bucağı Muhtarına ilişkin	İçişleri Bakanı	27.03.1975	11	57
474	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Öğretmenlerin derece ve kadro durumları ile terfilerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	27.03.1975	11	57
475	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Bakanlıklar ve kurumlara verilen 1, 2, 3 ve 4. derece kadrolara ilişkin	Başbakan	27.03.1975	11	57
476	Balıkesir	İlhan Aytekin	Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsündeki olaylara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	27.03.1975	11	57
477	İstanbul	Reşit Ülker	Muhtaç asker ailelerine yapılan yardımın miktarına ilişkin	İçişleri Bakanı	01.04.1975	11	58
478	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul'da Kur'an kursu olarak inşa edilen binanın pansiyon olarak kullanılmasına ilişkin		01.04.1975	11	58
479	İzmir	Yüksel Çakmur	Sağlık Bankası Yönetim Kurulu üyelerine ilişkin	Başbakan	02.04.1975	11	59
480	Urfa	Celal Paydaş	İstanbul'da meydana gelen bir zabıta olayı ile ilgili sorumluların tutumlarına ilişkin	İçişleri Bakanı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	02.04.1975	11	59
481	Hatay	Mehmet Sönmez	Çanakkale'nin Gökçeada Atatürk İlköğretmen Okulundaki rozet yasağına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	02.04.1975	11	59
482	İzmir	Alev Coşkun	T.C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü Disiplin Kurulunca alındığı gazetelerde yazılı karara ilişkin	Ticaret Bakanı	06.04.1975	11	61
483	Adana	Emin Bilen Tümer	Kadirli Esnaf Kefalet Kooperatifinin yıllık olağan Genel Kurul çalışmalarındaki olaylara ilişkin	İçişleri Bakanı	06.04.1975	11	61
484	Balıkesir	Necati Cebe	Nakliye araçları ithalatı için Teşvik Tedbirlerinden yararlanan firmaya kredi sağlanmasına ilişkin	Başbakan	06.04.1975	11	61
485	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Bir Amerikan şirketindeki âmme alacağı yolsuzluğuna ilişkin	Maliye Bakanı			
486	Çanakkale	Osman Osman Orhan Çaneri	Çanakkale-Etili Orman Bölge Şefliğinin iş vermesine ilişkin	Orman Bakanı			
487	Çanakkale	Osman Osman Orhan Çaneri	Gelibolu Yarımadasındaki İngiliz mezarlıklarına ilişkin				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
488	İzmir	Yüksel Çakmur	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon'un askerlik görevini yapıp yapmadığına ilişkin	Milli Savunma Bakanı	09.04.1975	11	63
489	Manisa	Gündüz Sevilgen	Orta dereceli okulların Sosyal Bilimler dalında görev alan ve tayinlerini bekleyen öğretmenlere ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	09.04.1975	11	63
490	Manisa	Gündüz Sevilgen	Memleketimizin yıllık traktör ihtiyacına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	09.04.1975	11	63
491	Manisa	Gündüz Sevilgen	Türkiye'de yurt dışında irtibatı olan cemiyet, kulüp ve benzeri kuruluşlara ilişkin	İçişleri Bakanı	09.04.1975	11	63
492	Manisa	Gündüz Sevilgen	Harp Okullarında askerlik mesleği dışında okutulan derslere ilişkin	Başbakan	09.04.1975	11	63
493	Manisa	Gündüz Sevilgen	Tescili yapılmış talebe cemiyetleri ile bunların birlik, federasyon ve üst kuruluşlarına ilişkin	İçişleri Bakanı	09.04.1975	11	63
494	Manisa	Gündüz Sevilgen	Resmî ve özel sektörde sakat ve malul olarak çalışanlara ilişkin	Başbakan	09.04.1975	11	63
495	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir Kırka Boraks İşletmesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	12.04.1975	11	65
496	Kırklareli	Mehmet Atagün	İzmir Milletvekili Yüksel Çakmur'un belediye bütçesinden bastırıldığı kitap ve broşürlere ilişkin	İçişleri Bakanı	12.04.1975	11	65
497	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale bölgesinde tütün baş fiyatına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	12.04.1975	11	65
498	Zonguldak	Orhan Göncüoğlu	Basın-Yayın Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Turkey 1975" adlı kitaba ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	15.04.1975	11	66
499	Adana	Emin Bilen Tümer	27 Mayıs 1960 devriminde Başbakanlık kasasından çıkan eşya ve paralara ilişkin	Başbakan	15.04.1975	11	66
500	Adana	Emin Bilen Tümer	Pamukların maliyet fiyatının altında devredileceğine ilişkin	Başbakan	15.04.1975	11	66
501	İstanbul	Reşit Ülker	Taşıt ücretlerinin indirilmesine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	15.04.1975	11	66
502	Hatay	Mehmet Sönmez	Hükümete Güvenoyu hakkındaki iddialara ilişkin	Başbakan			

NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
503	Diyarbakır	Mahmut Uyanık	Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş'in Hükümet programı görüşmeleri sırasında Millet Meclisinde yaptığı konuşmaya ilişkin	Başbakan	16.04.1975	11	67
504	Gaziantep	Yusuf Öztürkmen	Sosyal Sigortalar Kurumunda memur statüsünde iken işçi ikramiyesi alanlara ilişkin	Sosyal Güvenlik Bakanı	16.04.1975	11	67
505	Diyarbakır	Mahmut Uyanık	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan'ın bir şahsın işi ile ilgili konuşmasına ilişkin	Devlet Bakanı (Başbakan Yardımcısı)	17.04.1975	11	68
506	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Toprak ve Tarım Reformu uygulamasında Hükümetin düşüncelerine ilişkin	Başbakan	17.04.1975	11	68
507	Tekirdağ	Yılmaz Alparslan	Bakanlığın üst düzeydeki görevliler arasındaki tasfiye eylemlerine ilişkin				
508	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Fakir Baykurt'a ilişkin	Başbakan			
509	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir Senatörü Ömer Ucuzal'a ilişkin	Başbakan			
510	Giresun	Orhan Yılmaz	Petrol Ofisi Genel Müdürünün görevden alınması sebeplerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı			
511	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Etibank'ın Murgul Bakır Tesislerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı			
512	Urfa	Celal Paydaş	Siverek Ortaokulundaki olaylara ilişkin				
513	Gaziantep	Mustafa Güneş	Gaziantep Havaalanına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	29.04.1975	11	70
514	Burdur	Ali Sanlı	Bakanlık eski Müsteşarına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	29.04.1975	11	70
515	Balıkesir	Necati Cebe	A.B.D. Dışişleri Bakanı Yardımcısı Hartmann ile yapılan görüşmelere ilişkin	Dışişleri Bakanı	29.04.1975	11	70
516	Bolu	Müfit Bayraktar	Bakanlık İş Güvenliği Müfettişine ilişkin	Çalışma Bakanı	29.04.1975	11	70
517	Amasya	Hasan Bütünler	Amasya Öğretmen Okulundaki olaylara ilişkin	İçişleri Bakanı	30.04.1975	11	71
518	Tekirdağ	Ömer Kahraman	Tekirdağ çiftçisinin ilaç ihtiyacına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	30.04.1975	11	71

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
519	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Güney-Doğu Tarım Satış Kooperatifleri Birliği eski Genel Müdürüne ilişkin	Ticaret Bakanı	30.04.1975	11	71
520	İstanbul	İlhan Özbay	İstanbul Fen Fakültesi ve site yurdunda meydana gelen olaylara ilişkin	Başbakan	30.04.1975	11	71
521	Adana	İlter Çubukçu	Çukurova’da uygulanacak enerji nakline ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	30.04.1975	11	71
522	Adana	Emin Bilen Tümer	Çukurova’daki beyaz sinekle ilgili tedbirlere ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	30.04.1975	11	71
523	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Milli Eğitim Bakanlığında yapılan bazı atamalar ile Sosyal Sigortalar Kurumuna ilişkin	Başbakan	30.04.1975	11	71
524	Adana	Emin Bilen Tümer	Adana’da selden zarar gören çiftçilere ilişkin	Ticaret Bakanı Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	30.04.1975	11	71
525	İçel	Süleyman Şimşek	Kimyevî gübre fiyatlarında yapılan indirimle ilişkin	Başbakan	06.05.1975	11	72
526	İstanbul	Reşit Ülker	Kamu ve özel sektör elinde bulunan demir, çelik ve çimento miktarına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	06.05.1975	11	72
527	Ankara	Cevat Önder	Hükümet üyelerinden bazılarının makam arabalarına parti amblemini çekerek seyahat etmelerine ilişkin	Başbakan	06.05.1975	11	72
528	İstanbul	Abdurrahman Köksaloğlu	Haklarında soruşturma bulunan personelden göreve atananlara ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	06.05.1975	11	72
529	İstanbul	İlhan Özbay	Basın Yayın Genel Müdürlüğüne ilişkin	Başbakan	06.05.1975	11	72
530	Gaziantep	Mustafa Güneş	Son günlerde meydana gelen öğrenci olaylarında hükümetin taraf tuttuğu iddiasına ilişkin	Başbakan	06.05.1975	11	72
531	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin bazı ilçelerinde askerlik şubelerinin kapatılmasına ilişkin	Milli Savunma Bakanı	06.05.1975	11	72
532	İstanbul	Reşit Ülker	Odun satışları rüsumunun indirilmesi ile fire payının kaldırılmasına ilişkin	Orman Bakanı	06.05.1975	11	72

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
533	Gaziantep	Mehmet Özmen	Yerli ve yabancı petrol şirketlerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	06.05.1975	11	72
534	Hakkari	Mikail İlçin	Van-Nusaybin demiryolu hattının Hakkâri'ye uzatılması ile bu ilde bir havaalanının yapılmasına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	06.05.1975	11	72
535	Balıkesir	Necati Cebe	Yabancı petrol şirketlerine verilen ham petrol ithal iznine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	06.05.1975	11	72
536	Manisa	Gündüz Sevilgen	İzmir'de toplanan Bilderberg toplantısına ilişkin	Başbakan	06.05.1975	11	72
537	Manisa	Gündüz Sevilgen	Yugoslavya'dan gelen göçmenlerin mallarına ilişkin	Dışişleri Bakanı	06.05.1975	11	72
538	Manisa	Gündüz Sevilgen	Sosyal Sigortalar Kurumunun kuruluşundan bugüne kadar yaptığı yatırımlara ilişkin	Maliye Sosyal Güvenlik Bakanı	06.05.1975	11	72
539	Kocaeli	İbrahim Akdoğan	Gübre fiyatlarının indirimine ilişkin	Başbakan	06.05.1975	11	72
540	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin elektriksiz köylerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	08.05.1975	12	74
541	Trabzon	Ahmet Şener	Millî Eğitim Bakanlığının Meslekî ve İdarî sorunları ile halk eğitim personelinin özlük haklarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	08.05.1975	12	74
542	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Son gençlik olaylarında hayatlarını kaybedenlerle tutuklananların bağlı bulundukları örgütlere ilişkin	İçişleri Bakanı	08.05.1975	12	74
543	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Aydın-Çine ilçesi kaymakamının yasalara aykırı tutumuna ilişkin	İçişleri Bakanı	08.05.1975	12	74
544	Ankara	Cevat Önder	Ankara'ya bağlı Etimesgut semtinin belediye haline getirilmesine ilişkin	İçişleri Bakanı	08.05.1975	12	74
545	Gaziantep	Yusuf Öztürkmen	Hükümetin yüksek dereceli memurlar arasında yaptığı atamalara ilişkin	İmar ve İskan Bakanı Başbakan	08.05.1975	12	74
546	İstanbul	Doğan Öztunç	Uygulanan vergi politikasına ilişkin	Maliye Bakanı	08.05.1975	12	74
547	Hakkari	Mikail İlçin	Irak Hava Kuvvetlerince yanlışlıkla bombalanan Yüksekova'daki hasarın tespitine ilişkin	İçişleri Bakanı	08.05.1975	12	74

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
548	Hakkari	Mikail İlçin	Doğu ve Güneydoğu bölgesinde Devlet Demiryollarınca uygulanan nakliye tarifelerine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	13.05.1975	12	75
549	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Asker ailelerinin muhtaç olanlarına yapılan yardımların miktarına ilişkin	İçişleri Bakanı	13.05.1975	12	75
550	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Türk sinemacılığının ve filmciliğinin kalkınması için alınacak tedbirlere ilişkin	Başbakan	13.05.1975	12	75
551	Erzincan	Nurettin Karsu	Bakanlıkça verilen ithal belgelerine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	13.05.1975	12	75
552	Malatya	Hüseyin Deniz	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan'ın, haşhaş ekimi ile ilgili yaptığı konuşmaya ilişkin	Başbakan	13.05.1975	12	75
553	Adana	Emin Bilen Tümer	A.B.D. ve İngiltere Büyükelçilerinin yabancı petrol şirketleri lehinde yaptıkları girişimlere ilişkin	Dışişleri Bakanı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	13.05.1975	12	75
554	Diyarbakır	Hasan Değer	Ayasofya Camiine ilişkin	Başbakan	14.05.1975	12	76
555	İstanbul	Şükriye Tok	İstanbul'da Elektrometal Sanayii T.A. Şirketindeki greve ilişkin	Çalışma Bakanı	14.05.1975	12	76
556	Yozgat	Nedim Korkmaz	Yozgat'ın bazı kasabalarında 23 Nisan günü M.H.P.'ne mensup görevlilerin, öğrencileri tören harici gösterilere teşvik etmelerine ilişkin	Başbakan	14.05.1975	12	76
557	Tunceli	Süleyman Yıldırım	Yargı ödeneğinin farklı uygulanmasına ilişkin	Adalet Bakanı	20.05.1975	12	78
558	İstanbul	Şükriye Tok	Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Döner Sermaye Merkez Müdürlüğünün faaliyetlerine ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	20.05.1975	12	78
559	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Toprak İskân Genel Müdürlüğüne bağlı 50 No.'lu Toprak Komisyonunun toprak tevziine ilişkin	Köy İşleri Bakanı	20.05.1975	12	78
560	Burdur	Ali Sanlı	İzmir Havaalanı inşaatı ihalesine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	20.05.1975	12	78
561	İçel	Çetin Yılmaz	Orman Bakanlığında yapılan yeni atama ve yer değiştirmelere ilişkin	Orman Bakanı	20.05.1975	12	78
562	Gaziantep	Mustafa Güneş	Gaziantep'in Yavuzeli ilçesine bağlı köylerin içme suyu ihtiyacına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	22.05.1975	12	80
563	İstanbul	Şükriye Tok	Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait taşınmaz mallara ilişkin	Devlet Bakanı	22.05.1975	12	80

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
564	Antalya	Fahri Özçelik	Antalya-Aspendos Tiyatrosunun siyasi örgütlere tahsisine ilişkin	Kültür Bakanı	22.05.1975	12	80
565	Burdur	Ali Sanlı	1971-1974 yılları arasında ihraç ve ithal edilen anason miktarına ilişkin	Ticaret Bakanı	22.05.1975	12	80
566	Antalya	Ömer Buyrukçu	Antalya - Aspendos Tiyatrosunun siyasi örgütlere tahsisinde taraf tutulduğuna ilişkin	Kültür Bakanı	28.05.1975	12	81
567	Hatay	Mehmet Sönmez	İskenderun Demir-Çelik tesislerinde işçilerin yatakhanelerine yapılan baskına ilişkin	Başbakan	28.05.1975	12	81
568	Ankara	Necdet Evliyagil	Bulgaristan Gümrüğünü denetleme teşebbüsüne ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	28.05.1975	12	81
569	Hatay	Mehmet Sönmez	Ankara'da 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı gösterilerinin ertelenmesine ilişkin	Başbakan	03.06.1975	12	83
570	Adana	Emin Bilen Tümer	Pozantı-Çamardı karayoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	03.06.1975	12	83
571	Ankara	Necdet Evliyagil	Belediyelere yapılan hükümet yardımının durdurulmasına ilişkin	Başbakan	03.06.1975	12	83
572	Antalya	İhsan Ataöv	Antalya'nın bir mahallesinin su ve elektrik ihtiyacına ilişkin	İçişleri Bakanı	03.06.1975	12	83
573	Ordu	Mustafa Kemal Gönül	Ordu Stadyumunun genişletilmesine ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	03.06.1975	12	83
574	Muğla	Ahmet Buldanlı	Eurovision şarkı yarışmasına katılan sanatçılara ödenen para miktarı ile bir sanatçıya ilişkin	Başbakan	03.06.1975	12	83
575	İçel	Nazım Baş	Gülner-Silifke yoluna ayrılan tahsisata ilişkin	Köy İşleri Bakanı	03.06.1975	12	83
576	İçel	Nazım Baş	Mersin İlköğretmen Okulunda çıkan olaylara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	03.06.1975	12	83
577	İstanbul	Doğan Öztunç	Görevinden alınan yüksek dereceli memurlara ilişkin	Başbakan	03.06.1975	12	83
578	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramının Rize'de kutlanmamasına ilişkin	Başbakan	03.06.1975	12	83
579	Burdur	Osman Aykul	Burdur ve Isparta'da üretilen gülçiçeği ve güly ağna ilişkin	Ticaret Bakanı	03.06.1975	12	83
580	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ovasının sel afetinden kurtarılmasına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	03.06.1975	12	83

NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
581	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mütevelli Heyetinin tutumuna ilişkin	Başbakan	03.06.1975	12	83
582	Ordu	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Ulaştırma Bakanı	03.06.1975	12	83
583	Ordu	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	03.06.1975	12	83
584	Ordu	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Köy İşleri Bakanı	03.06.1975	12	83
585	Ordu	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	03.06.1975	12	83
586	Ordu	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	03.06.1975	12	83
587	Ordu	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	03.06.1975	12	83
588	Ordu	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Bayındırlık Bakanı	03.06.1975	12	83
589	Ordu	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	03.06.1975	12	83
590	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon Karahisar-Dinar ilçesine bağlı bazı köylerin içmesuyuna ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	04.06.1975	12	84
591	Afyon K.	Süleyman Mutlu	İstanbul-Karaköy Toprak Mahsulleri Ofisi Hububat deposunda çalışan bir Ziraat Yüksek Mühendisine ilişkin	Ticaret Bakanı	04.06.1975	12	84
592	Konya	Hüseyin Keçeli	Konya-Doğanhisar ilçesi Kaymakamına ilişkin	Başbakan	04.06.1975	12	84
593	Antalya	Fahri Özçelik	Antalya-Ahatlı köyüne ilişkin	Başbakan	04.06.1975	12	84
594	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul Kapalı Çarşısına ilişkin	Devlet Bakanı	04.06.1975	12	84
595	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Memur Yardımlaşma Kurumu ile Öğretmenler Yardımlaşma Kurumuna kesilen paralara ilişkin	Maliye Bakanı	04.06.1975	12	84
596	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Dış temsilcilikler için yapılan harcamalarda tasarruf yapılmasına ilişkin	Başbakan	04.06.1975	12	84
597	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Demir-Çelik mamulleri ithalatına tahsis edilen dövizle ilişkin	Başbakan	04.06.1975	12	84

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
598	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Millet Meclisinde çalışan personele ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	04.06.1975	12	84
599	Konya	Necati Kalaycıoğlu	Koka - Kola Özü tü tesislerinin kuruluş ve kâr transferlerine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	05.06.1975	12	85
600	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir ilinde boş bulunan imam kadrolarına atama yapılmasına ilişkin	Devlet Bakanı	05.06.1975	12	85
601	İçel	Oral Mavioğlu	Erdemli orman avukatından bir hâkim hakkındaki soruşturmadan dolayı yerinin değiştirildiğine ilişkin	Orman Bakanı	10.06.1975	12	86
602	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Gökçeada Açık Tarım Cezaevi yöneticileri ile ilgili basında çıkan yazılara ilişkin	Adalet Bakanı	10.06.1975	12	86
603	Muğla	Halil Dere	19 Mayıs gösterileri sırasında meydana gelen olaylarda polislerin tutumuna ilişkin	İçişleri Bakanı	10.06.1975	12	86
604	Muğla	Halil Dere	Türkiye Elektrik Kurumunca köylere verilecek elektriğe ilişkin	Başbakan	10.06.1975	12	86
605	Muğla	Halil Dere	Öztürkçe sözlükler kullandığı için imha edilen Millî Eğitim Dergisine ilişkin	Başbakan	10.06.1975	12	86
606	İçel	Oral Mavioğlu	Bazı yurtlarda meydana gelen olaylarla ilgili alınacak tedbirlere ilişkin	İçişleri Bakanı	10.06.1975	12	86
607	Muğla	Halil Dere	Millî Eğitim Bakanlığı'nda yapılan bazı atamalara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	10.06.1975	12	86
608	Manisa	Mustafa Ok	"Köylü Efendimizdir" yazılı panonun kaldırılmasına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	10.06.1975	12	86
609	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Bayramiç Lisesi Müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	10.06.1975	12	86
610	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Germencik'te kaçırılan C.H.P.'li Meclis üyesine ilişkin	İçişleri Bakanı	10.06.1975	12	86
611	Muğla	Halil Dere	Ülkü ocaklarına devri düşünülen bazı eğitim kuruluşlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	10.06.1975	12	86
612	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Gaziantep Eğitim Enstitüsünde meydana gelen öğrenci olayları ile kahvehanede dövülen vatandaşlara ilişkin	İçişleri Bakanı	12.06.1975	12	88
613	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Adapazarı'nda öldürülen TÖB -DER saymanı ile ilgili olayın aydınlatılmasına ilişkin	İçişleri Bakanı	12.06.1975	12	88

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
614	Muğla	Ahmet Buldanlı	TRT Kurumu eski Genel Müdürüne ilişkin	Başbakan	12.06.1975	12	88
615	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl - Solhan ilçesi Yenibaşak nahiyesini köylere bağlayan köprünün yapımına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	12.06.1975	12	88
616	Ankara	Muammer Alıcı	Ankara-Şereflikoçhisar'da mülkiyeti Hazineye ait meraların belediyece yasa dışı kullanıldığına ilişkin	Başbakan	12.06.1975	12	88
617	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Gümrüksüz satış mağazalarına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	12.06.1975	12	88
618	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	T.H.Y. nın dış hatlardaki indirimli seferlerine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	12.06.1975	12	88
619	Muğla	Halil Dere	Halk Eğitimi Genel Müdürlüğünün Kültür Müsteşarlığına bağlanacağına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	12.06.1975	12	88
620	Giresun	Orhan Yılmaz	Fındık ihracı ile tespit edilen taban fiyatlarındaki değişmelere ilişkin	Ticaret Bakanı	12.06.1975	12	88
621	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Bazı fabrika ve işyerlerinde çalışan işçilerin mesai bitiminde üzerlerinin aranmasına ilişkin	Çalışma Bakanı	12.06.1975	12	88
622	İçel	Oral Mavioğlu	Çukurova'da haşerelerle yapılan mücadelenin yetersizliğine ilişkin	Başbakan	12.06.1975	12	88
623	Isparta	Mustafa Cesur	Ecevit ve İrmak Hükümetleri zamanında verilmiş, Danıştayın yürütmenin durdurulması veya iptal kararlarına ilişkin	Başbakan	17.06.1975	13	89
624	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Hükümetin kuruluşundan bu yana Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında yapılan tayin, nakil ve verilen teşvik belgelerine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	17.06.1975	13	89
625	İstanbul	Reşit Ülker	12 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnemeyi değiştiren 1897 sayılı Yasanın yanlış uygulanmasına ilişkin	Maliye Bakanı	17.06.1975	13	89
626	Muğla	Halil Dere	Millî Eğitim Bakanlığında bazı müfettişlerin tayinlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	17.06.1975	13	89
627	Ordu	Memduh Ekşi	Ordu -Mesudiye arası yeni Dereyoluna ilişkin	Başbakan	17.06.1975	13	89
628	İçel	Süleyman Şimşek	Memur Yardımlaşma Kurumuna (MEYAK) ilişkin	Başbakan	17.06.1975	13	89
629	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Gima Türk Anonim Şirketine ilişkin	Ticaret Bakanı	19.06.1975	13	91

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
630	Siirt	Nebil Oktay	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan ve Bayındırlık Bakanı Fehim Adak'ın Güneydoğu gezilerindeki sözlerine ilişkin	Başbakan	19.06.1975	13	91
631	Siirt	Nebil Oktay	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan'ın Siirt'te "Manevi İlimler Üniversitesi" açılmasına ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	19.06.1975	13	91
632	Siirt	Nebil Oktay	Siirt-Eruh-Şırnak karayoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	19.06.1975	13	91
633	Ankara	Cevat Önder	Ankara-Ayaş ilçesinin bazı köylerindeki heyelana ilişkin	Başbakan	19.06.1975	13	91
634	Burdur	Ali Sanlı	Yeşilova Belediye Başkanı ve C.H.P. gençlik kolu yöneticilerinin gözaltına alınmalarına ilişkin	İçişleri Bakanı	19.06.1975	13	91
635	İçel	Süleyman Şimşek	Memur Yardımlaşma Kurumu (MEYAK) yasa teklifine ilişkin	Millî Meclisi Başkanı	19.06.1975	13	91
636	İçel	Süleyman Şimşek	Kadük olan Memur Yardımlaşma Kurumu (MEYAK) yasa tasarısının Hükümetçe yenilenmesine ilişkin	Başbakan	19.06.1975	13	91
637	Hatay	Sabri İnce	Hatay iline atanan Millî Eğitim Müdürüne ilişkin	Başbakan	19.06.1975	13	91
638	Muğla	Halil Dere	Polis Atama Yönetmeliğinin değiştiriliş nedenlerine ilişkin	İçişleri Bakanı	19.06.1975	13	91
639	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul metrosu ve büyük belediyelerin çeşitli sorunlarına ilişkin	Başbakan	19.06.1975	13	91
640	İstanbul	Şükriye Tok	İstanbul-Şile ilçesi A.P. örgütü tarafından düzenlenen güreş müsabakalarında biletlerin satılmasında kamu görevlilerinden yararlanıldığına ilişkin	Orman Bakanı	19.06.1975	13	91
641	Kocaeli	İbrahim Akdoğan	Ham petrol fiyat artış farkının toplanması gereken fonun durumuna ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	19.06.1975	13	91
642	Muğla	Halil Dere	Millî Selâmet Partili bakanların, memur atama ve nakillerine ilişkin	Başbakan	19.06.1975	13	91
643	Diyarbakır	Recai İskenderoğlu	Başbakan Yardımcısı (Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı) Alparslan Türkeş'in, çeşitli konulardaki beyanlarına ilişkin	Başbakan	24.06.1975	13	92
644	Muğla	Halil Dere	Et ve Balık Kurumunun besicilere olan borcuna ilişkin	Maliye Bakanı	24.06.1975	13	92
645	Tekirdağ	Ömer Kahraman	Ayçiçeği küspesine ilişkin	Ticaret Bakanı	25.06.1975	13	93

TUTANAK DERGİSİ								
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM	
646	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Kimyevi gübre fiyatlarına ilişkin	Başbakan	25.06.1975	13	93	
647	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Gelibolu ve havalesinde meydana gelen depreme ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	25.06.1975	13	93	
648	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Sakarya ili Y.S.E. Müdürüne ilişkin	Köy İşleri Bakanı	25.06.1975	13	93	
649	Muğla	Halil Dere	Ülkemizdeki işsizliğe ilişkin	Başbakan	26.06.1975	13	94	
650	Ordu	Senai Yazıcı	Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğüne yapılan atamaya ilişkin	Başbakan	26.06.1975	13	94	
651	Tekirdağ	Yılmaz Alparslan	Özel İdare ve Belediyelere yapılacak yardıma ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	27.06.1975	13	95	
652	Burdur	Ali Sanlı	Ordu ili Cerçil Köyünde meydana gelen sel felâketine ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	27.06.1975	13	95	
653	Muğla	Halil Dere	Görevden alınan Milli Eğitim müdürlerine ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	01.07.1975	13	97	
654	Muğla	Ali Döğerli	Muğla-Fethiye ilçesinde kurulan konserve ve plâstik fabrikasında hafta tatilinin Cuma günü yapılmasının doğru olup olmadığına ilişkin	İçişleri Bakanı	01.07.1975	13	97	
655	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Aydın-Çine ilçesi Tekeler Köyüne yapılan jandarma baskınına ilişkin	İçişleri Bakanı	01.07.1975	13	97	
656	Diyarbakır	Mahmut Uyanık	Diyarbakır olayları sırasında komando adı verilen grupların sözlerine ilişkin	Başbakan Yardımcısı	01.07.1975	13	97	
657	Diyarbakır	Mahmut Uyanık	Diyarbakır'da meydana gelen olaylarda Emniyet Müdürünün sözlerine ilişkin	Başbakan	01.07.1975	13	97	
658	İzmir	Yüksel Çakmur	Merkeze atanan İzmir Valisine ilişkin	Başbakan	01.07.1975	13	97	
659	Muğla	Halil Dere	İlköğretim müfettişlerinin teftiş yolluklarına ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	01.07.1975	13	97	
660	Muğla	Ali Döğerli	Badem fiyatlarının taban fiyatı tespitine ilişkin	Ticaret Bakanı	01.07.1975	13	97	
661	Hatay	Mehmet Sönmez	Ortadoğu Teknik Üniversitesindeki öğrenci boykotuna ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	01.07.1975	13	97	
662	Hakkari	Mikail İlçin	Ekmeklik buğday fiyatlarındaki artışın Hazinece karşılanmasına ilişkin	Başbakan	01.07.1975	13	97	

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
663	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri iline bağlı bazı ilçelerin yol durumları ile Hakkâri-Van karayoluna ilişkin	Başbakan	01.07.1975	13	97
664	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Gaziantep ilinin altyapı sorunlarına ilişkin	Başbakan	01.07.1975	13	97
665	Giresun	Orhan Yılmaz	Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Kuruluna davet edilen sendikalara ilişkin	Sosyal Güvenlik Bakanı	01.07.1975	13	97
666	Zonguldak	Fevzi Fırat	Zonguldak-Eflani ilçesine ait yolun asfaltlanmasına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	01.07.1975	13	97
667	İçel	Çetin Yılmaz	Yugoslavya'da emlaklı olan Türk vatandaşlarının müracaatlarına ilişkin	Maliye Bakanı	02.07.1975	13	98
668	İzmir	Kaya Bengisu	Bazı emniyet görevlilerinin gençlerin özgürlüklerini kısıtladıklarına ilişkin	İçişleri Bakanı	02.07.1975	13	98
669	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin sağlık sorunlarına ilişkin	Başbakan	02.07.1975	13	98
670	Sivas	Ahmet Durakoğlu	Sivas - Gemerek ilçesinde bulunan Birlik Madencilik ve Ticaret Limited Şirketine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	02.07.1975	13	98
671	Muğla	Halil Dere	Takdirname verilmeyen bazı orta dereceli okul öğretmenlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	03.07.1975	13	99
672	İzmir	Neccar Türkcan	İthal edilen gübre hammaddelerine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	03.07.1975	13	99
673	Burdur	Ali Sanlı	Burdur İli hastane ve lise binalarının ihalesine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	03.07.1975	13	99
674	Burdur	Ali Sanlı	Anason ihraç eden firma ve şahısların ödedikleri vergiye ilişkin	Maliye Bakanı	03.07.1975	13	99
675	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Söke ovasında işçilerin iş verenlere karşı yasal direnişini kırdıran mülki amirlere ilişkin	İçişleri Bakanı	03.07.1975	13	99
676	Adana	Emin Bilen Tümer	Ülkemizde asbestli Çimento oluklu ve düz levha sanayi ile iştigal eden dış sermayeli Şirketlere ilişkin	Ticaret Bakanı Sanayi ve Teknoloji Bakanı	03.07.1975	13	99
677	Tekirdağ	Yılmaz Alparslan	Tekirdağ - Şarköy ilçesinde arsa haline getirilen Ormana ilişkin	Orman Bakanı	03.07.1975	13	99

NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
678	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Sürelerini doldurup da terfi edemeyen emniyet mensupları ile görevden alınanlara ilişkin	İçişleri Bakanı	03.07.1975	13	99
679	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Deniz ulaşımındaki aksamalara ilişkin	Ulaştırma Bakanı	03.07.1975	13	99
680	Burdur	Ali Sanlı	Burdur ve çevresinde bazı kitalbevlerinin aranmalarına ilişkin	İçişleri Bakanı	03.07.1975	13	99
681	Burdur	Ali Sanlı	Burdur-Göhlhisar ilçesinde kurutulan söğüt gölüne ilişkin	Köy İşleri Bakanı	03.07.1975	13	99
682	Diyarbakır	Mahmut Uyanık	Diyarbakır olayları nedeniyle göz altına alınanlara ilişkin	İçişleri Bakanı	03.07.1975	13	99
683	Muğla	Halil Dere	Muvakkat öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	04.07.1975	13	100
684	Balıkesir	Necati Cebe	İsteksiz alım yapan merinos ve yapığı fiyatlarına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	04.07.1975	13	100
685	Balıkesir	Necati Cebe	1974-1975 yılı zetinyacı rekoltesine ilişkin	Ticaret Bakanı	04.07.1975	13	100
686	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Son üç aylık süre içinde görevi ve yeri değiştirilen kamu görevlilerine ilişkin	Başbakan	04.07.1975	13	100
687	Çorum	Etem Eken	YSE Genel Müdür Muavinliğine yapılan atamaya ilişkin	Köy İşleri Bakanı	04.07.1975	13	100
688	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Hopa limanının rıhtım ve depo tesislerine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	04.07.1975	13	100
689	İstanbul	Reşit Ülker	Üsküdar-Salacak arasında bir balıkçı barınağı yapılmasına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	04.07.1975	13	100
690	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Kilis Cumhuriyet Caddesi geçiş güzergâhı istimlâkının durdurulmasına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	04.07.1975	13	100
691	İstanbul	Necdet Ökmen	Uluslararası Türk Folklor Kongresine iştirak ettirilmeyen iki profesöre ilişkin	Kültür Bakanı	15.07.1975	13	101
692	Muğla	Halil Dere	Ankara okullarına tayin edilen Bakanlık müfettişlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	15.07.1975	13	101
693	Ankara	Önder Sav	Doludan zarar gören köylülerin borçlarının ertelenmesine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	15.07.1975	13	101

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
694	İçel	Çetin Yılmaz	Dandy Sakız Şirketine ilişkin	Maliye Bakanı Sanayi ve Teknoloji Bakanı	15.07.1975	13	101
695	İçel	Oral Mavioğlu	Orta Doğu Teknik Üniversitesinde, gözüaltına alınan öğrencilere ilişkin	İçişleri Bakanı	15.07.1975	13	101
696	İstanbul	Reşit Ülker	İzmir - Ören bucağında kurulan Nur kampına ilişkin	Başbakan	15.07.1975	13	101
697	Balıkesir	Necati Cebe	Diyarbakır olaylarında öldürülen Er Kâmil Karabağ'a ilişkin	İçişleri Bakanı	15.07.1975	13	101
698	Balıkesir	Necati Cebe	TRT Genel Müdürlüğü yetkisinin Danıştay kararına rağmen Prof. Nevzat Yalçıntaş'ta bulundurulmasına ilişkin	Başbakan	15.07.1975	13	101
699	Ankara	Cevat Önder	Ankara-Çamlıdere ilçesinin bazı köylerine tanınan orman kesim hakkına ilişkin	Başbakan	15.07.1975	13	101
700	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Köy Kalkındırma kooperatiflerine ilişkin	Başbakan	15.07.1975	13	101
701	İzmir	Yüksel Çakmur	Yahya Demirel'in mobilya ihracatından sağladığı vergi iadelerine ilişkin	Ticaret Bakanı	16.07.1975	13	102
702	Balıkesir	Necati Cebe	TARKO satış mağazalarının kapatılacağına ilişkin	Ticaret Bakanı	17.07.1975	13	103
703	Ankara	Necdet Evliyagil	Başbakanın Paris'te yayınlanan Match dergisindeki demecine ilişkin	Başbakan	18.07.1975	13	104
704	Ankara	Necdet Evliyagil	Almanya'da yayınlanan seyahat broşüründe, Türkiye'den bahsedilmemesine ilişkin		18.07.1975	13	104
705	Ankara	Oğuz Aygün	Herkesin yüksek öğrenim yapması için gerekli tedbirlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
706	Balıkesir	Necati Cebe	Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğüne ait lojmanlara ilişkin	Ulaştırma Bakanı	25.12.1975	14	33
707	Hatay	Sabri İnce	Hatay Milletvekili Sait Reşa'ya verildiği iddia edilen araziye ilişkin	Maliye Bakanı	25.12.1975	14	33
708	İstanbul	Reşit Ülker	Trafik kazalarının önlenmesi için alınan tedbirlere ilişkin	İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
709	Kars	Kemal Okyay	Kars-Ardahan ilçesinin İmar Planındaki değişikliğe ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	25.12.1975	14	33

NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
710	Kars	Doğan Araslı	Süt üreticilerine verilecek avans kredileri ile hayvan taban fiyat ve alım politikasına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
711	Hatay	Mehmet Sönmez	Temeli atılan ve işletmeye açılan tesislere ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
712	İzmir	Süleyman Genç	Amerika Birleşik Devletlerinin Türkiye’de bulunan üsleriyle ilgili Hükümet kararına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
713	Balıkesir	Necati Cebe	Amerika Birleşik Devletleri silâh ambargosu ile Hükümetin üslerle ilgili kararına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
714	Ankara	Necdet Evliyagil	Finlandiya’da toplanan Avrupa Güvenliği ve İşbirliği konferansına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
715	Hatay	Mehmet Sönmez	İkinci Toprak Reformu bölgesine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
716	Yozgat	Ali Fuat Eyüpoğlu	Karakolda bazı gençlere işkence yapıldığı iddialarına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
717	Tekirdağ	Yılmaz Alparslan	Tekirdağ-Hayrabolu ilçesine bağlı bazı köylerde yapılan Nato Askeri tesislerine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
718	İzmir	Süleyman Genç	İzmir-Selçuk ilçesi Adalet sarayına ilişkin	Adalet Bakanı	25.12.1975	14	33
719	Hatay	Mehmet Sönmez	Vergi iadesi adı altında yolsuzluk yapıldığı iddialarına ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
720	İçel	Hikmet Baloğlu	Karayolları Genel Müdürlüğünün çalışma saatleriyle ilgili genelgesine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	25.12.1975	14	33
721	Çorum	Etem Eken	Kamu kuruluşlarında yapılan atamalara ve Danıştay kararlarının uygulanmamasına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
722	Giresun	Orhan Yılmaz	Zonguldak-Ereğli Kömür İşletmelerinde görevden alınan, yeri değiştirilen ve tayin edilen personele ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	25.12.1975	14	33
723	İstanbul	Metin Tüzün	Amerika’nın Türkiye’deki ekonomik çıkarlarına ve İstanbul Hilton Oteline ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
724	İstanbul	Mustafa Parlar	Pazar-Kirazlık balıkçı barınağı inşaatına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	25.12.1975	14	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
725	İstanbul	Mustafa Parlar	Rize-Pazar-Hopa bölgesinde avlanan balıkların değerlendirilmelerine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	25.12.1975	14	33
726	İstanbul	Mustafa Parlar	Hemşin Nahiyesi ve Ardeşen-Çamlıhemşin yüksek gerilim hatlarının yapımına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	25.12.1975	14	33
727	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Tevşik belgesi alan firmaların adları ile yaptıkları yatırımlara ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	25.12.1975	14	33
728	İstanbul	Mustafa Parlar	Rize-Çamlıhemşin-Pazarhemşin nahiyesinde kurulacak çay atölyesine ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	25.12.1975	14	33
729	Kars	Doğan Araslı	Veteriner fakültesi açılmasına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
730	Hatay	Mehmet Sönmez	Yargı kararı olmadan toplatılan gazete, kitap ve dergiler ile kapatılan tiyatrolara ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
731	Ankara	Necdet Evliyagil	Tevşik belgesi verilen kişilere ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	25.12.1975	14	33
732	Manisa	Hilmi Okçu	Manisa-Akhisar ilçesinde yapılan küçük sanayi sitesine ilişkin	İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
733	Manisa	Hilmi Okçu	Soma - Savaştepe karayoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	25.12.1975	14	33
734	Manisa	Hilmi Okçu	Manisa-Gördes karayoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	25.12.1975	14	33
735	Urfa	Celal Paydaş	Urfa İline bağlı bazı ilçelerin yol durumlarına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	25.12.1975	14	33
736	Urfa	Celal Paydaş	Haşhaş üreticilerine izin belgesi verilmemesi nedenlerine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
737	Urfa	Celal Paydaş	Siverek Kız Enstitüsüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
738	Bolu	Abdi Özkök	Bakanlık teşkilâtında emekliye ayrılan ziraat yüksek mühendisi ve veterinerlere ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	25.12.1975	14	33
739	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul Sheraton Turistik oteline ilişkin	İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
740	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul Boğaziçi yangınına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
741	Çorum	Etem Eken	Tarko satış mağazalarının kapatılmasına ve bu mağazalardaki malların İPA (İslâm pazarı) na devredilmesine ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33

NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
742	Bolu	Abdi Özkök	Bolu Kıbrısçık Orman İşletmesinde değerlendirilmeyen kerestelere ilişkin	Orman Bakanı	25.12.1975	14	33
743	Bolu	Abdi Özkök	Bolu - Seben ilçesindeki suni tohumlamaya ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	25.12.1975	14	33
744	Siirt	Abdulkirim Zilan	Siirt iline bağlı bazı ilçe ve köylerin sorunlarına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
745	Ankara	Necdet Evliyagil	Bir Danıştay kararı ile bazı bakanlık memurlarına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	25.12.1975	14	33
746	Balıkesir	Necati Cebe	Traktör satışlarının durdurulmasına ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
747	Amasya	Vehbi Meşhur	İmam-Hatip kadrolarının dağıtımına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
748	İzmir	Yüksel Çakmur	Hakkında Cumhuriyet Savcılığınca soruşturma açılan bir kimseye pasaport verilmesine ilişkin	İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
749	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul-Beşiktaş A.O.Ç. Süt İşletmesinin kapatılacağı yolundaki haberlere ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
750	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale-Yenice ilçesi içme suyuna ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
751	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Ayvalık - Sancak tatil köyü turistik tesislerine ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	25.12.1975	14	33
752	İstanbul	İlhan Özbay	Ayvalık - Sancak tatil köyü turistik tesislerine ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	25.12.1975	14	33
753	Kars	Doğan Araslı	Aralık ve Iğdır'da pamuk ürünü için destekleme alımı yapıp yapılmayacağına ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
754	Balıkesir	Sadullah Usumi	Vergi borcu olan şahıs ve firmalara ilişkin	Maliye Bakanı	25.12.1975	14	33
755	Balıkesir	Sadullah Usumi	Sosyal Sigortalar Kurumunun alacaklarına ilişkin	Sosyal Güvenlik Bakanı	25.12.1975	14	33
756	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Yurt dışında çalışan işçilerimizin sosyal güvenlik haklarına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
757	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Bakanlık Müsteşarının köy öğretmenleriyle ilgili sözlerine ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
758	İçel	Oral Mavioğlu	Tarsus ilçesinde meydana gelen zehirlenme olayında hastane yetkililerinin davranışına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	25.12.1975	14	33
759	Muğla	Ali Döğerli	Susam ürünü için taban fiyatı ve destekleme alımı düşünülüp düşünülmediğine ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
760	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Bor Türevleri tesisinin Kırka'dan Bandırma'ya nakledilmesine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
761	Sakarya	Hayrettin Uysal	Amerikanın uyguladığı ambargonun kısmen kaldırılması için yapılan girişimlere ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
762	Diyarbakır	Mahmut Uyanık	Lice depreminde İngiltere Hükümetince yapılan yardım teklifinin reddine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
763	Diyarbakır	Mahmut Uyanık	Depremden sonra Lice'de yapılan konut ihalesine ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	25.12.1975	14	33
764	Kars	Doğan Araslı	Demir-Çelik ithal ve ihracına ilişkin	Ticaret Bakanı Maliye Bakanı	25.12.1975	14	33
765	İzmir	Arif Kemal Önder	Gazete ve gazetecilere yapılan döviz tahsisine ilişkin	Maliye Bakanı	25.12.1975	14	33
766	Hatay	Mehmet Sönmez	Hakkâri - Beytüşşebap ilçesi Tuzluca köyünde meydana gelen olaylara ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
767	Balıkesir	Necati Cebe	Bandırma Etibank Sülfirikasit Fabrikası işçilerine baskı yapıldığı iddiasına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	25.12.1975	14	33
768	Trabzon	Ahmet Şener	Of ilçesi köy yollarına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	25.12.1975	14	33
769	Trabzon	Ahmet Şener	Devlet Hava Meydanları personelinin fazla çalışma ücretine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	25.12.1975	14	33
770	Sakarya	Hayrettin Uysal	Sakarya Millî Eğitim Müdürlüğüne ve nakledilen öğretmenlere ilişkin	Başbakan / Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
771	Kayseri	Tufan Doğan Avşargil	Öğretmen tayin ve nakillerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
772	İzmir	Yüksel Çakmur	Faik Türün'ün A.B.D. Merkez İstihbarat Örgütü (CIA) tarafından Amerika'ya davet edildiği iddiasına ilişkin	İçişleri Bakanı Dışişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
773	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	TRT Genel Müdürünün Kıbrıs gezisine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
774	Hatay	Mehmet Sönmez	Hatay YSE Müdürüne ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
775	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul - Yeniköy'de Sait Halim Paşa Yalısındaki kumarhaneye ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
776	Mardin	Talât Oğuz	Mardin Sağlık Müdürlüğünce açılan memuriyet imtihanına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	25.12.1975	14	33
777	İstanbul	Reşit Ülker	Büyükelçiliklerimizde alınan koruma tedbirlerine ilişkin	Dışişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
778	Trabzon	Ahmet Şener	Trabzon-Vakfikebir ilçesinin Dolanlı Ardıçatak Karayoluna ilişkin	Köy İşleri Bakanı	25.12.1975	14	33
779	İstanbul	Engin Ünsal	Türk vatandaşlığından çıkarılan Hakkı Keskin'e ilişkin	İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
780	Hatay	Malik Yılman	Hatay Milli Eğitim Müdürü ile Eğitim Enstitüsü ve Lise Müdürlerine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
781	İstanbul	Metin Tüzün	Cumhuriyet Gazetesinin döviz istemine ilişkin	Maliye Bakanı	25.12.1975	14	33
782	Hatay	Mehmet Sönmez	Yahya Demirel'in vergi beyannamesine ilişkin	Maliye Bakanı	25.12.1975	14	33
783	Bolu	Müfit Bayraktar	Renault binek arabalarına yapılan zamlara ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	25.12.1975	14	33
784	İzmir	Coşkun Karagözoğlu	1196 sayılı Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleri ile Türkiye Tütün Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanununun bugüne kadar uygulanmayışına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
785	Adana	İlter Çubukçu	Hükümetin Komünizm tehlikesine karşı aldığı tedbirlere ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
786	Adana	İlter Çubukçu	Yurt dışına kaçan Mıgırdıç Şellefyan'a ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
787	Hatay	Malik Yılman	Yaygın Yüksek Öğretim Kurulu Genel Sekreterine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
788	Adana	Osman Çıtırık	Düziçi Öğretmen Okulu Müdürü ve bazı öğretmenlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
789	Eskişehir	Niyazi Onal	İndirimli kimyevî gübre satışına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	25.12.1975	14	33
790	Eskişehir	Niyazi Onal	Eskişehir - Seyitgazi yolunun yapımına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	25.12.1975	14	33
791	Ankara	Cevat Önder	THY Genel Müdüriyle bazı personeline ilişkin	Ulaştırma Bakanı	25.12.1975	14	33
792	Ankara	Cevat Önder	İngiltere'nin İstanbul Başkonsolosluğunca Türk Hava Yolları Genel Müdürlüğüne gönderilen davetiyeye ilişkin	Ulaştırma Bakanı	25.12.1975	14	33
793	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Öğrenci olaylarında ölen ve yaralananlar ile bazı emniyet mensuplarının tutumuna ilişkin	İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
794	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Memurların 39 aylık birikmiş maaş farklarına ilişkin	Maliye Bakanı	25.12.1975	14	33
795	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	"Açık Üniversite" Projesinin başına getirilen bir Amerikan vatandaşına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
796	Ankara	İsmail Hakkı Köylüoğlu	Ankara - Kırıkkale ve Ankara - Kızılcahamam karayoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	25.12.1975	14	33
797	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Gomel-Zikna Şirketiyle ilgili davaya ilişkin	Adalet Bakanı	25.12.1975	14	33
798	Trabzon	Ahmet Şener	Trabzon ilinin Of - İyidere - Kayabaşı köy yoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	25.12.1975	14	33
799	Muğla	Halil Dere	Gazi Eğitim Enstitüsünde öğretmen ve öğrenci münasebetlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
800	Muğla	Halil Dere	Gazi Eğitim Enstitüsünde öğretmen tayin ve nakline ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
801	Muğla	Halil Dere	Bir genel müdüre ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
802	İstanbul	Doğan Öztunç	Çimento üretimine, tüketimine ve karaborsasının önlenmesine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	25.12.1975	14	33
803	Ankara	Muammer Alıcı	Ankara'nın bazı ilçelerindeki öğretmen tayin ve nakillerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
804	Trabzon	Mehmet Özgür	İktisadî ve Ticarî İlimler Akademilerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
805	İstanbul	Şükriye Tok	Yurdun çeşitli yerlerinde çıkan olaylarda ölen, yaralanan öğrenci ve işçilere ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
806	Balıkesir	Necati Cebe	Deneme Yüksek Öğretmen Okulunun kapatılma kararına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
807	Urfa	Celal Paydaş	Hilvan olaylarıyla Esbiye Belediye Başkan ve Muhasebecisine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
808	İstanbul	Hasan Basri Akgiray	Federal Almanya'nın Köln kentinde Türk Evi adındaki kuruma ilişkin	Dışişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
809	İstanbul	Hasan Basri Akgiray	Bakanlık personeline ilişkin	Dışişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
810	Muğla	Halil Dere	Öğretmen tayin ve nakillerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
811	Muğla	Halil Dere	Öldürülen gençlerle Gazi Eğitim Enstitüsü Müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
812	Hatay	Mehmet Sönmez	Filistin Kurtuluş örgütüne ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
813	Balıkesir	Necati Cebe	Tayin ve nakillerle saldırıya uğrayan öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
814	Giresun	Orhan Yılmaz	Eylemli öğrenci olayları ile alınması gereken tedbirlere ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
815	Hatay	Sabri İnce	1975 yılı programı uygulamasına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
816	İstanbul	İlhan Özbay	Firintaş Nakliye Şirketine ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
817	Burdur	Ali Sanlı	Öğretmen lisesi mezunlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
818	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Memleketimizin traktör ihtiyacı ile ithalâtına ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
819	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Merkez köy araştırmasına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	25.12.1975	14	33
820	Balıkesir	Necati Cebe	Traktör ithalât ve satışına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
821	Burdur	Ali Sanlı	Gülyağı üretim, tüketim ve ihracatına ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
822	Ankara	İsmail Hakkı Köylüoğlu	Ankara'nın kirli havasına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	25.12.1975	14	33
823	Balıkesir	Necati Cebe	Ticaret Bakanlığı eski Müsteşarına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
824	İstanbul	Şükriye Tok	Yağ ithal ve stokuna ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
825	Bolu	Abdi Özkök	Kurulacak Alkoloid fabrikasına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
826	Malatya	Hüseyin Deniz	Öğretmen toplumunun huzur ve güvenine ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
827	K. Maraş	Ali Zülfikâroğlu	Öldürülen dış temsilcilerimize ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
828	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon - Sandıklı ilçesinin Çalça köyündeki yabani ahlat ağaçlarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	25.12.1975	14	33
829	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon Çimento fabrikasında işine son verilen bir işçiye ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	25.12.1975	14	33
830	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon - Sandıklı ilçesinin Davut ve Kırka köylerinin içme suyuna ilişkin	Köy İşleri Bakanı	25.12.1975	14	33
831	İzmir	Kaya Bengisu	Emekli subay ve astsubaylarla ilgili karamamenin çıkarılmasına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
832	Muğla	Halil Dere	Yükseköğrenim gençliğinin sorunlarına ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
833	Muğla	Halil Dere	Kredi ve Yurtlar Kurumu ile öğrenci yurtlarına ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	25.12.1975	14	33
834	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon - Sandıklı ilçesinin bazı köylerinin okul binalarına ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
835	İstanbul	İlhan Özbay	Hükümetçe İstanbul Belediyesine yardım düşünülüp düşünülmeyeceğine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
836	İçel	Süleyman Şimşek	Ankara Millî Eğitim Müdürlüğüne ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
837	İçel	Çetin Yılmaz	Tarım Satış Kooperatifi Birliklerinin sınai yatırımlarına ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
838	Antalya	Faiz Sarlar	Ortak Pazara ilişkin	Başbakan Yardımcısı	25.12.1975	14	33
839	Adana	Emin Bilen Tümer	Öğrenci olaylarında kışkırtıcı ajan kullanıldığı iddiasına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
840	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon Hükümet Binası için yapılacak istimlâke ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
841	Hatay	Mehmet Sönmez	Türkiye'nin, yıllık traktör ihtiyacı ile Köy - Koop'un traktör ithal iznine ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
842	Hatay	Malik Yılman	Motorlu araçların lastik ve yedek parça fiyatlarına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
843	Giresun	Orhan Yılmaz	Giresun ilinde yapılan ve yapımı devam eden Devlet yoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	25.12.1975	14	33
844	Giresun	Orhan Yılmaz	Giresun - Ankara şehirler arası telefon konuşmaları ile Giresun telefon santralına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	25.12.1975	14	33
845	Adana	Emin Bilen Tümer	Adana imar planında yapılan değişikliğin onaylanmamasına ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	25.12.1975	14	33
846	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ve ilçelerinde yasaklanan (GREV VAR) adlı oyuna ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
847	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize Valisinin TÖB - DER üyesi öğretmenlere karşı tutumuna ilişkin	İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
848	İzmir	Neccar Türkcan	Bazı yüksek dereceli kamu görevlilerinin çocuklarına okullarda tanınan kontenjana ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
849	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Merkez Bankasında açılan döviz çevrilebilir mevduat (DÇM) hesabına ilişkin	Maliye Bakanı	25.12.1975	14	33
850	Kırklareli	Mehmet Atagün	İstanbul'daki Kırklareli öğrenci yurduna yapılan saldırıya ilişkin	İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
851	Ordu	Senai Yazıcı	Orta ve yüksek dereceli okullarla fakültelerdeki boykot ve kapatma olayına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
852	İstanbul	Doğan Öztunç	Yahya Demirel'in askerliğine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
853	Muğla	Halil Dere	Muğla - Yatağan - Dipsiz içme suyu inşaatına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	25.12.1975	14	33
854	Muğla	Halil Dere	Halk Bankası Genel Müdürlüğüne ve bir şube müdürünün nakline ilişkin	Köy İşleri Bakanı	25.12.1975	14	33
855	İstanbul	Şükriye Tok	Bakanlık Teşkilâtında yapılan personel değişikliğine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	25.12.1975	14	33
856	İstanbul	Şükriye Tok	Yerlerinden alınan kadın memurlara ilişkin	Millî Savunma Bakanı	25.12.1975	14	33
857	İzmir	Alev Coşkun	Vergi iadesinden yararlanan firmalara ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
858	Trabzon	Ahmet Şener	Trabzon - Tonya ilçesinde kurulan Süt Mamulleri Kooperatifine ilişkin	Köy İşleri Bakanı	25.12.1975	14	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
859	Muğla	Halil Dere	Köyceğiz'in Ortaca Bucağında Zirai Donatım şubesi açılmasına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	25.12.1975	14	33
860	Muğla	Halil Dere	Tariş Ortaca Şubesinin pamuk alımına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	25.12.1975	14	33
861	Kastamonu	Sabri Tıǧlı	Kastamonu Orman Baş Müdürlüğünde yapılan personel değişikliğine ilişkin	Orman Bakanı	25.12.1975	14	33
862	Kastamonu	Sabri Tıǧlı	Kastamonu ilinde yapılan öğretmen tayin ve nakilleriyle, öğretmen açığına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
863	Kastamonu	Sabri Tıǧlı	Motorlu araçların lâstik darlığına ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
864	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir'in, Muttalıp ve Bağlar caddesindeki demiryolu geçitlerinde meydana gelen trafik kazalarına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
865	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelecek Türk göçmenlere ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
866	Çorum	Etem Eken	Yakıt sorunuyla ilgili Televizyon programına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	25.12.1975	14	33
867	Muğla	Halil Dere	Almanya'ya gönderilecek öğretmenlerin seçimi için yapılacak sözlü sınava ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
868	İzmir	Süleyman Genç	Öğrenci olaylarında güvenlik kuvvetlerinin tutumuna ve özel görevlilere ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
869	Manisa	Veli Bakırlı	İstanbul'da yayınlanan Güneş Gazetesinin "Günün yorumu" köşesinde çıkan bir yazıya ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
870	İçel	Süleyman Şimşek	Polis Örgütündeki huzursuzluklar, yapılan tayin ve nakillere ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
871	Konya	Hüseyin Keçeli	Yapılan tayin ve nakiller sonucu öğretilimsiz kalan okullara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
872	Muğla	Halil Dere	Kırşehir Halk Eğitimi Başkanının görevinden alınmasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
873	Muğla	Halil Dere	Yapılan tayin ve nakillere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
874	Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	Gaziantep - Kilis ilçesi Ispanak Jandarma Karakol Komutanına ilişkin	İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
875	İzmir	Süleyman Genç	Petrol Ofisi Genel Müdürlüğünde yapılan tayin ve nakillere ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	25.12.1975	14	33
876	Muğla	Halil Dere	Ülkü-Bir'in kuruluş ve çalışmalarına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
877	Bolu	Abdi Özkök	Urfa Bölgesindeki Toprak ve Tarım Reformu uygulanmasına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
878	İzmir	Yüksel Çakmur	TRT Eski Genel Müdürü İsmail Cem'e ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
879	Kayseri	Tufan Doğan Avşargil	İlköğretim kesiminde öğretmen açığına ve dağıtımına ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
880	Giresun	Vamık Tekin	Ahmet Türkel'in Bakanlığı zamanında bazı ticarî şirketlere ortak olduğu iddialarına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
881	Gaziantep	Mustafa Güneş	MEYAK kesintilerine ilişkin	Maliye Bakanı	25.12.1975	14	33
882	Ağrı	Cemil Erhan	Doğu Beyazıt Devlet Hastanesinde hastalara yemek verilmemesine ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	25.12.1975	14	33
883	İstanbul	Şükriye Tok	Sosyal Sigortalar Kurumuna bağlı iş yerlerinde çalıştırılan sakatlara ilişkin	Çalışma Bakanı	25.12.1975	14	33
884	İçel	Çetin Yılmaz	1974-1976 yıllarında Ankara Millî Eğitim Müdürlüğüne ayrılan tahsisatla yapılan harcamalara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
885	Hatay	Mehmet Sönmez	Dernekler Kanununda değişiklik yapılacağına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
886	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul İli Koordinasyon komitesinin ekmek fiyatıyla ilgili kararına ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
887	Muğla	Halil Dere	1965 yılında Muğla-Yatağan ilçesinin Eski Hisar Köyünde meydana gelen depremden sonra yaptırılan konutların dağıtımına ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	25.12.1975	14	33
888	Ağrı	Cemil Erhan	Emniyet Genel Müdürlüğü örgütüne ilişkin	Başbakan İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
889	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale Valisine ilişkin	İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
890	Burdur	Ali Sanlı	TEP Genel Başkanının tutuklanmasına ilişkin	Adalet Bakanı	25.12.1975	14	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
891	Ankara	Cevat Önder	Ankara-Haymana ilçesi Küçük Yayı köyünde hazineye ait toprakların kiraya verilış şekline ilişkin	Başbakan Köy İşleri Bakanı	25.12.1975	14	33
892	Balıkesir	Orhan Üretmen	Petrol Ofisi Genel Müdürlüğünde yapılan tayin ve nakillerle benzin istasyonlarına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	25.12.1975	14	33
893	Balıkesir	Necati Cebe	Yıldırım Beyazıt ve Atatürk öğrenci yurtlarına ve Kredi ve Yurtlar Kurumu Yönetim Kuruluna ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
894	Konya	Ali Kökbudak	Milli Eğitim teşkilâtında yapılan nakil ve atamalarla eğitim sistemindeki değişikliğe ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
895	Tekirdağ	Yılmaz Alparslan	Mahkeme kararına rağmen tutuklanmayan Tokat C.G.P. İl Başkanına ilişkin	İçişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
896	Antalya	Fahri Özçelik	Ortaöğretim, Yüksekokullar ve Üniversitelerde meydana gelen öğrenci olayları ile bu olaylarda yaralanan ve öldürülen öğrenci sayısına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
897	Çanakkale	Hasan Sever	Gelibolu İlçesinin Güneyli Köyü hudutları içerisindeki hazine arsalarına ilişkin	Maliye Bakanı	25.12.1975	14	33
898	Manisa	Mustafa Ok	TARİŞ'den çekirdeksiz üzüm alan ihracatçılara ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
899	Trabzon	Ahmet Şener	Okul kitaplıklarından toplatılan kitaplara ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
900	Gaziantep	Mustafa Güneş	28.10.1975 günü basına verdiği demece ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
901	İstanbul	Vahit Yaşar Çalın	İthal edilen Demir ve Çelikten gümrük alınmasını öngören Bakanlar Kurulu kararına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
902	İstanbul	Vahit Yaşar Çalın	İç ve Dış sorunlara ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
903	Çanakkale	Hasan Sever	Biga Yem Fabrikasına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	25.12.1975	14	33
904	Kastamonu	Sabri Tığlı	Sosyal Sigortalar Kurumuna ait konut ve işyeri kiralalarına ilişkin	Sosyal Güvenlik Bakanı	25.12.1975	14	33
905	Kastamonu	Sabri Tığlı	Vakıflara ait konut ve işyeri kiralalarına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
906	Balıkesir	Sadullah Usumi	Son olaylarla ilgili yeni tedbirlerin getirileceği beyanına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
907	Muğla	Halil Dere	Yatağan Bencik köyler grubu içme suyu projesine ilişkin	Köy İşleri Bakanı	25.12.1975	14	33
908	Tekirdağ	Yılmaz Alparslan	Dış ödemeler dengesinin sağlanmasına ve Ortadoğu ülkeleriyle ekonomik işbirliği yapılmasına ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
909	Elazığ	Ahmet Orhan Senemoğlu	TRT Genel Müdürlüğüne ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
910	Kırşehir	Sait Saylam	Son olaylarda yakalanan eylemcilerin kimliklerine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
911	Adana	Osman Çıtırık	Çırcırlanmış ve balyalanmış pamuğa tanınan vergi iadesine ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
912	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Bolvadin'de şeker pancarı kantarı kurulmasına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	25.12.1975	14	33
913	İçel	Oral Mavioğlu	Mersin İhracatçılar Birliğinin narenciye ihracatında yolsuzluk yapıldığı iddialarına ilişkin	Ticaret Bakanı	25.12.1975	14	33
914	İçel	Süleyman Şimşek	Adalet Bakanının sağ-sol çatışmasına ait verdiği beyanata ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
915	İstanbul	Şükriye Tok	Tarım işlerinde iş ve işçi bulma aracılığı yapan büro ve kişilere ilişkin	Çalışma Bakanı	25.12.1975	14	33
916	Manisa	Hasan Zengin	Manisa Millî Eğitim örgütünde yapılan değişikliklere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
917	Kütahya	Haşim Benli	İllere tahsis edilen kömür miktarına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	25.12.1975	14	33
918	İçel	Çetin Yılmaz	Özel dersane ve öğrenci yurtlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
919	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Borçka Ticaret Lisesindeki Atatürk Panosunun indirilmesine ve tayin edilen lise müdürleriyle öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
920	Hatay	Ali Yılmaz	Türkiye'de dinî vecibelerin müslüman ülkelere ayrı zamanlarda ifa edilmesine ilişkin	Devlet Bakanı	25.12.1975	14	33
921	Ankara	Cevat Önder	1973 genel seçimlerinden bugüne kadar kamu ve özel teşebbüste görev alan, bir siyasi partiye mensup kişilerle milletvekili ve senatörlere ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
922	İstanbul	Reşit Ülker	Devlet Tiyatrosunda sahneye konan "SAHTE KAHRAMANLAR" adlı yapıtın yasaklanmasına ilişkin	Kültür Bakanı	25.12.1975	14	33
923	İstanbul	Reşit Ülker	Haydarpaşa Silosunun Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından boş tutulmasına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	25.12.1975	14	33
924	Muğla	Halil Dere	Eğitim Araçları ve Teknik İşbirliği Genel Müdürlüğünün YAY-KUR'a bağlanmasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
925	İstanbul	Reşit Ülker	Türkiye'nin Norveç Büyükelçisinin Ana Muhalefet Partisi Genel Başkanına karşı tutumuna ilişkin	Dışişleri Bakanı	25.12.1975	14	33
926	İstanbul	Metin Tüzün	Sümerbank'ın Beykoz Kundura Fabrikasındaki greve ilişkin	Başbakan	25.12.1975	14	33
927	Muğla	Halil Dere	Gazi Eğitim Enstitüsü öğrenci sayısı ile derslere girmeyen öğrencilerin sorunlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.12.1975	14	33
928	Adana	Emin Bilen Tümer	Adana'da bir avcı atış poligonunun yapılıp yapılmayacağına ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	25.12.1975	14	33
929	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Orman Bakanı	30.12.1975	14	34
930	Aydın	İsa Ayhan	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Köy İşleri Bakanı	30.12.1975	14	34
931	Aydın	İsa Ayhan	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	30.12.1975	14	34
932	Sivas	Ekrem KANGAL	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Sosyal Güvenlik Bakanı	30.12.1975	14	34
933	Sivas	Ekrem KANGAL	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	30.12.1975	14	34
934	Aydın	İsa Ayhan	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Başbakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Başbakan	30.12.1975	14	34

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
935	Nevşehir	Mehmet Zeki Tekiner	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	30.12.1975	14	34
936	İzmir	Neccar Türkcan	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Ticaret Bakanı	30.12.1975	14	34
937	İstanbul	Hasan Basri Akgiray	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	30.12.1975	14	34
938	Hatay	Mehmet Sönmez	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Çalışma Bakanı	30.12.1975	14	34
939	Hatay	Mehmet Sönmez	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	30.12.1975	14	34
940	İçel	Çetin Yılmaz	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	30.12.1975	14	34
941	İçel	Çetin Yılmaz	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Kültür Bakanı	30.12.1975	14	34
942	Adana	Emin Bilen Tümer	Eski Ticaret Bakanı Ahmet Türk'ün ortak olduğu bir şirkete yapılan vergi iadesine ilişkin	Maliye Bakanı	30.12.1975	14	34
943	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Isparta Tekel Müdürlüğünde çalışan bir işçinin zorla istifa ettirildiği iddiasına ilişkin	Başbakan	30.12.1975	14	34
944	İzmir	Neccar Türkcan	PTT Genel Müdürlüğü Söke idaresince yüksek fiyatla satın alınan arsaya ilişkin	Ulaştırma Bakanı	30.12.1975	14	34
945	İstanbul	Şükriye Tok	T.C. Emekli Sandığı yatırımları ile gelir fazlalarına ilişkin	Başbakan	30.12.1975	14	34
946	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Hükümetin göreve başlamasından bugüne kadar Genel İdare Teşkilatında yapılan tayin ve nakillerle bunların kimliklerine ilişkin	Başbakan	30.12.1975	14	34
947	Tekirdağ	Yılmaz Alparslan	Trakya çiftçisinin gübre ihtiyacına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	30.12.1975	14	34

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
948	Tekirdağ	Yılmaz Alparslan	Ayçiçeği taban fiyatı ve Ünilever Şirketine ilişkin	Ticaret Bakanı	30.12.1975	14	34
949	Burdur	Ali Sanlı	Anason ihraç eden firma ve şahısların vergiye esas adreslerine ilişkin	Ticaret Bakanı	30.12.1975	14	34
950	Muğla	Halil Dere	"Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Dairesi"nin "Tahim ve Terbiye Dairesi" bünyesinde birleştirilmesine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	30.12.1975	14	34
951	Kırklareli	Mehmet Atagün	Ergene Nehri kollarındaki Poyralı ve Kırklareli projelerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	30.12.1975	14	34
952	Kırklareli	Mehmet Atagün	Kırklareli iline bağlı ilçe ve köylerin elektrik durumlarına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	30.12.1975	14	34
953	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	İstanbul'da bir işçinin ölümüne sebep olan kişinin bulunamayışına ilişkin	İçişleri Bakanı	30.12.1975	14	34
954	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Mahrumiyet yeri ödeneklerine ilişkin	Maliye Bakanı	30.12.1975	14	34
955	Tekirdağ	Yılmaz Alparslan	Tekirdağ ilinin bazı köylerinde açılan ortaokulların bina ve öğretmen durumlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	30.12.1975	14	34
956	Muğla	Halil Dere	YAY-KUR (Açık Üniversite) ve Genel Sekreterine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	30.12.1975	14	34
957	Balıkesir	Necati Cebe	Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulunun bir öğrencisinin öldürülmesiyle ilgili olarak yapılan soruşturmaya ilişkin	Adalet Bakanı	30.12.1975	14	34
958	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul-Maltepe Askerî cezaevinde bulunan bir hükümlünün sağlık durumuna ilişkin	Millî Savunma Bakanı	30.12.1975	14	34
959	İstanbul	Reşit Ülker	Trakya'da Toprak Mahsulleri Ofisinin, çiftçilerin ürünlerini değerlendiriş tarzına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	30.12.1975	14	34
960	İstanbul	Reşit Ülker	Van-Bitlis yöresinde motorlu araç lastiklerinin karaborsada satıldığı iddiasına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	30.12.1975	14	34
961	Ankara	İsmail Hakkı Köylüoğlu	Ankara'da yapımı düşünülen Adalet Sarayıyla ilgili çalışmalara ilişkin	Adalet Bakanı	06.01.1976	14	35

TUTANAK DERGİSİ								
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM	
962	Çanakkale	Hasan Sever	Çanakkale ilinin bazı ilçelerine bağlı köylerdeki Hazine arazilerinin dağıtımı ile topraksız çiftçilere ilişkin	Başbakan	06.01.1976	14	35	
963	Bursa	Mehmet Emekli	Marmara havalisi çeltik üreticisinin durumu ve pirinç ithaline ilişkin	Ticaret Bakanı	06.01.1976	14	35	
964	İstanbul	Reşit Ülker	Bekçilerin eczanelerden ilaç alımlarında karşılaştıkları zorluklara ilişkin	İçişleri Bakanı	06.01.1976	14	35	
965	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul'da son çıkan yangınlarda felâkete uğrayanlara kredi sağlanması ve yükümlülüklerinin ertelenmesine ilişkin	Başbakan	06.01.1976	14	35	
966	Manisa	Gündüz Sevilgen	İktisadî Devlet Teşekküllerinin son beş yıldaki kâr ve zarar durumlarına ilişkin	Başbakan	13.01.1976	14	38	
967	Hatay	Mehmet Sönmez	İşçi haklarının geri alınmasını amaçlayan girişimlere ilişkin	Başbakan	13.01.1976	14	38	
968	İstanbul	Reşit Ülker	Hükümet tarafından NATO'ya önerilen "Eğitim kolaylıklarına" ilişkin	Milli Savunma Bakanı	13.01.1976	14	38	
969	İçel	İbrahim Göktepe	Mersin Belediyesi ve YSE Müdürlüğünün TUR-YAP Şirketine yaptırdığı iddia edilen inşaatlara ilişkin	İçişleri Bakanı	13.01.1976	14	38	
970	İstanbul	Reşit Ülker	Pasaport verilmesinde yasa dışı davranıldığına ilişkin	İçişleri Bakanı	13.01.1976	14	38	
971	Kayseri	Tufan Doğan Avşargil	Kayseri Mimar Sinan İlköğretmen Okulu Müdürüne ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	13.01.1976	14	38	
972	Yozgat	Nedim Korkmaz	Karayolları Genel Müdürü ile bir bölge müdürünün bazı kurumlarda yönetim kurulu üyeliği yaptıklarına ilişkin	Başbakan	13.01.1976	14	38	
973	İçel	Oral Mavioğlu	Silifke'de olay çıkarttığı iddia edilen bir sivil emniyet memuruna ilişkin	İçişleri Bakanı	13.01.1976	14	38	
974	Kocaeli	İbrahim Akdoğan	Hazineye zarar verenlerden hesap sorulup sorulmayacağına ilişkin	Başbakan	13.01.1976	14	38	
975	İçel	Çetin Yılmaz	Silifke ilçesinde yasa dışı hareket eden emniyet mensuplarına ilişkin	Başbakan	13.01.1976	14	38	
976	İçel	Çetin Yılmaz	Tüzel ve özel kişilere gümrük depolarından verilen müsadere ve hibe mallarına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	13.01.1976	14	38	
977	Konya	Faruk Sükan	Haşhaş ekimi ile Alkoloid Fabrikasının kurulmasına ilişkin	Başbakan	14.01.1976	14	39	

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
978	Bolu	Abdi Özkök	Türk-Alman örnek ve tatbikat çiftliklerine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	14.01.1976	14	39
979	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir Eğitim Enstitüsü ile Yunus Emre Öğretmen lisesi müdürlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	14.01.1976	14	39
980	Çorum	Cahit Angın	Türkiye’de yatırım yapan yabancı kuruluşlara ilişkin	Maliye Bakanı	14.01.1976	14	39
981	İstanbul	Orhan Birgit	1803 sayılı Af Kanunundan yararlanan siyasi suçlulara ilişkin	Adalet Bakanı	14.01.1976	14	39
982	Diyarbakır	Hasan Değer	Lice deprem bölgesine yapılan yardımlarla, hasar gören okullara ilişkin	Başbakan	20.01.1976	14	41
983	İzmir	Yüksel Çakmur	Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş’in yasa dışı demecine ilişkin	Başbakan	20.01.1976	14	41
984	Siirt	Abdulkerim Zılan	Siirt ilinde bir çimento fabrikası kurulmasına ilişkin	Başbakan	20.01.1976	14	41
985	Siirt	Abdulkerim Zılan	Siirt ili ve bazı ilçelerinin öğretmen ihtiyacına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	20.01.1976	14	41
986	Kars	Hasan Yıldırım	Kars-Göle ilçesi Töb-Der lokalinde olay çıkaran üç astsubaya ilişkin	Millî Savunma Bakanı	20.01.1976	14	41
987	Ankara	Necdet Evliyagil	Türkiye ile ilgili bir yapıtın İsviçre’deki Nagel yayınevinde basılması için sürdürülen temaslara ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	20.01.1976	14	41
988	Trabzon	Mehmet Özgür	Trabzon Limanının tevsiine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	20.01.1976	14	41
989	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon Selevir Barajının sulama tesislerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	20.01.1976	14	41
990	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Sandıklı Dinar Karayolunun asfaltlanmasına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	20.01.1976	14	41
991	Hatay	Mehmet Sönmez	Komando Kampları ile Başbakan yardımcısının tutumuna ilişkin	Başbakan	20.01.1976	14	41
992	Adana	Emin Bilen Tümer	Adana Orman Başmüdürlüğünde son beş yılda yapılan tayin ve nakillere ilişkin	Orman Bakanı	20.01.1976	14	41
993	İstanbul	Orhan Birgit	Koalisyon partilerinin şiddet olayları karşısındaki tutumlarına ilişkin	Başbakan	20.01.1976	14	41
994	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı tarafından uygulanmayan Danıştay kararlarına ilişkin	Başbakan	20.01.1976	14	41

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
995	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Asker emekliler arasındaki ayrıcalıkların giderilmesine ilişkin	Maliye Bakanı	21.01.1976	14	42
996	İstanbul	Orhan Eyüboğlu	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş'in İzmir'deki son olaylar hakkında verdiği demece ilişkin	İçişleri Bakanı	21.01.1976	14	42
997	Adana	Emin Bilen Tümer	Adana madeni sanatkârlar esnafına tahsis edilen pik ve kok kömürünün İskenderun Demir ve Çelik Fabrikasından temin edilmesine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	29.01.1976	14	47
998	Ankara	Cevat Önder	Ankara-Yenimahalle ilçesinin bazı köylerinin kamulaştırılan tarım arazilerine ilişkin	Başbakan	29.01.1976	14	47
999	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Isparta-Eğirdir ilçesi Banus köyünün içme suyu, yol ve ebe ihtiyacına ilişkin	Başbakan	29.01.1976	14	47
1000	Afyon K.	Süleyman Mutlu	1968-1975 yılları arasında İstanbul'daki tarihi eserlerin bakım ve onarımı için yapılan masraflara ilişkin	Devlet Bakanı	29.01.1976	14	47
1001	İstanbul	Necdet Ökmen	Müfredat programlarının değiştirilmesine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	29.01.1976	14	47
1002	Muğla	Halil Dere	İş ve işçi bulma hizmetlerinin Ülkü Ocakları Derneği tarafından yürütüldüğü iddiasına ilişkin	Başbakan	29.01.1976	14	47
1003	Muğla	Halil Dere	Muğla'dan Doğu illerine atanan 5 öğretmenin kadro, maaş ve yolluklarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	29.01.1976	14	47
1004	Muğla	Halil Dere	Kız öğrencilerin yurt ihtiyaçlarına ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	29.01.1976	14	47
1005	Muğla	Halil Dere	Öğrencilerin okullarda siyasi parti rozetleri taşımalarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	29.01.1976	14	47
1006	Muğla	Halil Dere	Bakan olduğundan beri yaptığı atamalardan kaçtığı hakkında, Danıştay'ca yürütmeyi durdurma kararı alındığına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	29.01.1976	14	47
1007	Muğla	Halil Dere	Bir kısım Bakanlık yetkililerinin uygunsuz davranışları ve öğretim ücretlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	29.01.1976	14	47
1008	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Ülkü Ocakları Derneği ile yöneticilerine ilişkin	İçişleri Bakanı	29.01.1976	14	47

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1009	İzmir	Neccar Türkcan	İzmir Buca Eğitim Enstitüsünden atılan kız öğrencilere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	29.01.1976	14	47
1010	İzmir	Neccar Türkcan	Çeşitli nedenlerle aylıklarından vergi ödemeyen Milletvekili ve Senatörlere ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	29.01.1976	14	47
1011	İstanbul	Necdet Ökmen	İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinde yargılanan bir sanığa işkence yapıldığı iddiasına ilişkin	Adalet Bakanı	29.01.1976	14	47
1012	Adana	Emin Bilen Tümer	Düziçi İlköğretmen Okulu Müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı İçişleri Bakanı	29.01.1976	14	47
1013	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	İzmir Buca olaylarına ilişkin	Başbakan	03.02.1976	14	49
1014	Manisa	Veli Bakırlı	Adalet Partisi Grup toplantısından sonra yapılan açıklamaya ilişkin	Başbakan	03.02.1976	14	49
1015	Sivas	Ekrem Kangal	Üniversite, yüksekokul ve akademilere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	03.02.1976	14	49
1016	İçel	Süleyman Şimşek	Gülнар ilçesinin Göksu çayı üzerinde bir köprü yapılmasına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	05.02.1976	14	51
1017	Manisa	Mustafa Ok	Manisa-Alaşehir ilçesi Girelli köy halkının Faik Kırğız çiftliğinde iskân edilmesine ilişkin	Köy İşleri Bakanı	05.02.1976	14	51
1018	İzmir	Şinasi Osma	Spor-Toto Teşkilâtına ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	05.02.1976	14	51
1019	Burdur	Ali Sanlı	1971-1975 yıllarında anason ihraç eden firma ve şahısların ödedikleri vergi miktarına ilişkin	Maliye Bakanı	05.02.1976	14	51
1020	Muğla	Halil Dere	Yabancı ülkelerde bulunan işçi çocuklarının öğrenim ve öğretmen durumlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	05.02.1976	14	51
1021	Muğla	Halil Dere	Ülkü-Bir'in Millî Eğitim Müdürleriyle yaptığı yemekli toplantıya ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	05.02.1976	14	51
1022	Muğla	Halil Dere	1974-1975 öğrenim yılında Orman Muhafaza okullarından mezun olan öğrencilere ilişkin	Orman Bakanı	05.02.1976	14	51
1023	Muğla	Halil Dere	Tayin edilen müşavirler ile yazdırılan bir esere ilişkin	Kültür Bakanı	05.02.1976	14	51
1024	Balıkesir	Necati Cebe	Balıkesir il ve ilçelerinden nakledilen ve işten el çektirilen öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	05.02.1976	14	51

NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1025	Balıkesir	Necati Cebe	1973-1974-1975 yılları Ege Tütün Piyasasına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	05.02.1976	14	51
1026	Adana	Emin Bilen Tümer	Adana-Kadirli ilçesinde su yataklarının temizlenmesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	05.02.1976	14	51
1027	Burdur	Ali Sanlı	Anason ihracatı, ihrac fiyatları ve ihracatçılara ödenen vergi iadelerine ilişkin	Ticaret Bakanı	05.02.1976	14	51
1028	Burdur	Ali Sanlı	Anason ihraç eden firma ve şahıslara ilişkin	Maliye Bakanı	05.02.1976	14	51
1029	Burdur	Ali Sanlı	Anason ekimine ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	05.02.1976	14	51
1030	Burdur	Ali Sanlı	1965-1975 yılları arası anason ekim alanıyla üretim miktarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	05.02.1976	14	51
1031	Manisa	Mustafa Ok	Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği tarafından Türkiye'ye dolaysız olarak yapılan ekonomik yardımlara ilişkin	Başbakan	05.02.1976	14	51
1032	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Tarko ve Genel Müdürlüğüne ilişkin	Ticaret Bakanı	05.02.1976	14	51
1033	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Güneydoğu Tarım Satış Kooperatifleri Birliği eski Genel Müdürlüğüne ilişkin	Ticaret Bakanı	05.02.1976	14	51
1034	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Northem Electric A.Ş.'deki yabancı sermaye hissesine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	05.02.1976	14	51
1035	K. Maraş	Mehmet Özdal	Kahraman Maraş Eğitim Enstitüsü ile Öğretmen Lisesinin öğrenci alışı şekline ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	05.02.1976	14	51
1036	Muğla	Ali Döğlerli	İstanbul'da yasa dışı şoför ehliyeti verildiği iddialarına ilişkin	İçişleri Bakanı	05.02.1976	14	51
1037	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulunda Ülkü Ocakları öğrencilerinin yarattıkları şiddet hareketlerine ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	05.02.1976	14	51
1038	Adana	Emin Bilen Tümer	Eğitim Araçları Merkezinde çalışan öğretmenlerin iş güclüğü ödeneklerine ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	05.02.1976	14	51
1039	Tekirdağ	Ömer Kahraman	1975-1976 yıllarında bitkisel sıvı ham yağ ve yağlı tohum izni alan firmalara ilişkin	Ticaret Bakanı	05.02.1976	14	51

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1040	İstanbul	Şükriye Tok	Okul kitaplıklarından çıkarılan kitaplara ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	10.02.1976	14	53
1041	Eskişehir	Niyazi Onal	Okul kitaplarıyla ilgili beyanatının tebliğler dergisinde yer aldığına ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	10.02.1976	14	53
1042	Burdur	Ali Sanlı	Öldürülen bir öğrencinin cenaze töreninde meydana gelen olaylara adı karışan İngiliz tebaalı kişiye ilişkin	Başbakan	10.02.1976	14	53
1043	İçel	Oral Mavioğlu	Bedelsiz ithalat mevzuatında yapılan değişikliklerde keyfi uygulamalara ilişkin	Maliye Bakanı	10.02.1976	14	53
1044	Antalya	Faiz Sarlar	İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesine ilişkin	Maliye Bakanı	10.02.1976	14	53
1045	Ordu	Mustafa Kemal Gönül	Ankara Numune Hastanesi Başhekimine ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	10.02.1976	14	53
1046	İçel	Oral Mavioğlu	İçel Berdan Barajı sulama şebekesine yapılması düşünülen ek projeye ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	10.02.1976	14	53
1047	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Ayrı illere atanan karı-koca öğretmenlere ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	10.02.1976	14	53
1048	Malatya	Hüseyin Deniz	Malatya Sümerbank iş yerinden emekli olan işçilerin toptan ödenmeyen kıdem tazminatlarına ilişkin	Sosyal Güvenlik Bakanı	10.02.1976	14	53
1049	K. Maraş	Oğuz Söğütlü	Bağ-Kur Genel Müdürlüğüne atanan kişiye ilişkin	Başbakan	11.02.1976	14	54
1050	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir Vakıf Çifteler Çiftliğine ilişkin	Başbakan	11.02.1976	14	54
1051	Kars	Doğan Araslı	Kars ilinin bazı ilçelerinin telefon santrallerine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	11.02.1976	14	54
1052	Kars	Doğan Araslı	Kars ilinin hudut köylerini içine alan "Yasak bölge" şeridine ilişkin	Milli Savunma Bakanı İçişleri Bakanı	11.02.1976	14	54

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1053	Antalya	Ömer Buyrukçu	Astsubayların intibak durumlarına ilişkin	Milli Savunma Bakanı	11.02.1976	14	54
1054	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Ankara Numune Hastanesine gönderilmek üzere Meclis Postahanesine verilen mektupların açıldığı iddiasına ilişkin	Ulaştırma Bakanı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	19.02.1976	15	60
1055	Gaziantep	Mustafa Güneş	Ankara Tandoğan Meydanında bir siyasi parti tarafından düzenlenen açık hava toplantısında görev alan emniyet mensuplarına ikramiye verildiği iddiasına ilişkin	Başbakan	19.02.1976	15	60
1056	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Karayolları Genel Müdürlüğü Teşkilâtında görevli bir greyder şoförüne ilişkin	Bayındırlık Bakanı	23.02.1976	16	64
1057	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Yalvaç-Kumdanlı kasabası sulama barajı projesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	23.02.1976	16	64
1058	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon-Şuhut-Bocan köy yolunun yapımına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	23.02.1976	16	64
1059	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Isparta-Senirkent Endüstri Meslek Lisesinde görevli bazı öğretmenlerin davranışlarına ilişkin	Başbakan	23.02.1976	16	64
1060	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Medine’de vefat eden bir şahsın ölüm vukuatının ilgili mercie bildirilmemesine ilişkin	Dışişleri Bakanı	23.02.1976	16	64
1061	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Isparta Valisine ilişkin	İçişleri Bakanı	23.02.1976	16	64
1062	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Isparta Valisine ilişkin	Başbakan	23.02.1976	16	64
1063	Muğla	Halil Dere	Bakanlık Teşkilâtına atanan eczacılara ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	23.02.1976	16	64
1064	Muğla	Halil Dere	Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	23.02.1976	16	64
1065	Muğla	Halil Dere	Muğla-Dalaman Kâğıt Fabrikasına verilen tomrukların değerlendirilmesine ilişkin	Orman Bakanı	23.02.1976	16	64
1066	Muğla	Halil Dere	Tütün alım merkezlerinde depolar kurulmasına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	23.02.1976	16	64

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1067	Muğla	Halil Dere	Muğla-Yatağan Sıtma Savaş Şubesinin Marmaris'e nakline ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	23.02.1976	16	64
1068	Muğla	Halil Dere	Dalaman Kâğıt Fabrikası üretim artıklarının değerlendirilmesi çalışmalarına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	23.02.1976	16	64
1069	Muğla	Halil Dere	Görevden alınan ve nakledilen İlköğretim müfettişleriyle ilgili beyanının yerine getirilmediğine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	23.02.1976	16	64
1070	Muğla	Halil Dere	Afyon Ön Lisans Okulu Müdürüne ve yapılan tayin ve nakillere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	23.02.1976	16	64
1071	Muğla	Halil Dere	Muğla-Bayırılı kasabasında tapularını alamayan bazı ailelere ilişkin	Maliye Bakanı	23.02.1976	16	64
1072	Giresun	Mustafa Kemal Çilesiz	İstanbul'daki bir yağ fabrikasına yağlık olarak verilen fındıklara ilişkin	Ticaret Bakanı	23.02.1976	16	64
1073	İstanbul	Metin Tüzün	İstanbul depolarında stok edilen kok kömürünün halka dağıtılmasıyla kömür karaborsası yapanlara ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	23.02.1976	16	64
1074	İçel	Süleyman Şimşek	Köy İşleri Bakanının Tutumuna ilişkin	Başbakan	23.02.1976	16	64
1075	İstanbul	Reşit Ülker	Millet Meclisi Genel Kurulunda görev yapan hizmetlilere ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	23.02.1976	16	64
1076	Kars	Doğan Araslı	Altındağ Devlet Tiyatrosunda oynanan "LODOS" adlı oyun ile Devlet Tiyatroları repertuarında yapılan değişikliklere ilişkin	Kültür Bakanı	23.02.1976	16	64
1077	Sakarya	Hayrettin Uysal	Mersin'li bir ihracatçıya ve Kıbrıs'tan ithal ettiği portakal ambalajı kâğıtlarına ilişkin	Başbakan	24.02.1976	16	65
1078	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Söke'de yüksek fiyatla traktör satışı yapan bir kollektif şirkete ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	24.02.1976	16	65
1079	İzmir	Remzi Özen	Anason üretimi ile taban fiyatına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	24.02.1976	16	65
1080	İçel	Süleyman Şimşek	İçel-Tarsus ilçesine bağlı bazı köylerin sulama projesi dışında bırakılmasına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	24.02.1976	16	65

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1081	İçel	Süleyman Şimşek	İçel ilinde uygulanan götürü zirai gelir vergisi indirimine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	24.02.1976	16	65
1082	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Çankırı-Yapraklı bazı orman içi köylülerine fazla kesim ve çekim bedellerinin ödenmeişine ilişkin	Orman Bakanı	02.03.1976	18	70
1083	Adana	Hasan Cerit	Bakanlığın Adana bölgesinde görevli bir memurun Akdeniz Gübre Sanayii A.Ş.'de Yönetim Kurulu üyesi olup olmadığına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	02.03.1976	18	70
1084	Urfa	Celal Paydaş	Urfa Kız Öğretmen Okuluyla Siverek Meslek Lisesinden çıkarılan öğrencilere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	02.03.1976	18	70
1085	Ordu	Memduh Ekşi	Ordu ili köy yollarına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	02.03.1976	18	70
1086	Ağrı	Cemil Erhan	Ağrı-Eleşkirt ve Diyadin Temel Eğitim Yatılı Bölge Okulu müdürlerinin görevden alınmalarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	02.03.1976	18	70
1087	İstanbul	Şükriye Tok	Sosyal Hizmetler Enstitüsünde görevli eski bir parlamentere ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	02.03.1976	18	70
1088	İstanbul	Şükriye Tok	Bazı tiyatro eserlerinin yasaklanmasına ilişkin	Kültür Bakanı	02.03.1976	18	70
1089	İstanbul	Şükriye Tok	T.C. Karayolları Genel Müdürlüğünün Vakıflar Bankası idare Meclisi Üyeliğine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	02.03.1976	18	70
1090	Muğla	Halil Dere	Yatağan Termik Santrali inşaatıyla çevredeki linyit ocaklarına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	02.03.1976	18	70
1091	Muğla	Halil Dere	Kamu personelinin yan ödemelerine ilişkin	Başbakan	02.03.1976	18	70
1092	Muğla	Halil Dere	Yan ödemelerle ilgili karamamenin farklı uygulanmasına ilişkin	Orman Bakanı	02.03.1976	18	70
1093	Muğla	Halil Dere	Türkiye Emlâk Kredi Bankası'na başlatılan "konutsuza konut" kampanyasına ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	02.03.1976	18	70
1094	Muğla	Halil Dere	Eğitim enstitülerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	02.03.1976	18	70
1095	İstanbul	Vahit Yaşar Çalın	1975 yılında demir-çelik ara ürünleri için verilen ithal izin belgelerine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	09.03.1976	18	73

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1096	İstanbul	Vahit Yaşar Çalın	1975 yılında demir-çelik ara ürünleri için verilen ithal izin belgelerine ilişkin	Ticaret Bakanı	09.03.1976	18	73
1097	İstanbul	Vahit Yaşar Çalın	Demir-çelik ara ürünleri ithali için transfer talebinde bulunan firmalara ilişkin	Maliye Bakanı	09.03.1976	18	73
1098	Eskişehir	Niyazi Onal	Eskişehir-Çifteler ilçesi ilköğretim Müdürlüğüne yapılacak tayine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	09.03.1976	18	73
1099	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale Lisesi Müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	09.03.1976	18	73
1100	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Haşhaş üreticisine fazla ödenen paraların geri alınma şekline ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	09.03.1976	18	73
1101	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Isparta-Yalvaç ilçesine bağlı Tırtar köyünde bir çocuğun ölümüyle ilgili söylentilere ilişkin	Adalet Bakanı	09.03.1976	18	73
1102	Eskişehir	Niyazi Onal	Tekel mamulleri satıcılarının haklarına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	09.03.1976	18	73
1103	Balıkesir	İlhan Aytekin	TRT Ankara Televizyonunda da yayınlanan "İşçilerin teşkilatlanması sorunları" adlı açık oturuma ilişkin	Adalet Bakanı	09.03.1976	18	73
1104	Manisa	Veli Bakırlı	Müñih'teki Türk Turizm Pavyonunda yapılan soruşturma faaliyetine ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	09.03.1976	18	73
1105	Hatay	Mehmet Sönmez	Sahte belgelerle vergi iadesi, gümrük indirimi ve teşvik tedbirlerinden yararlananlar hakkında dava açılmasına ilişkin	Adalet Bakanı	09.03.1976	18	73
1106	İzmir	Süleyman Genç	İtalya'ya mobilya ihracına ilişkin	Ticaret Bakanı	09.03.1976	18	73
1107	İzmir	Süleyman Genç	Mobilya ihracatı yolsuzluk iddiaları ile Ankara'da İtalyan malı mobilya satan bir firmaya ilişkin	Başbakan	09.03.1976	18	73
1108	İçel	Süleyman Şimşek	1975 yılında ithal edilen cıvata, somun ve benzeri malzeme ile ithalatı yapan firmalara ilişkin	Başbakan	09.03.1976	18	73
1109	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Isparta-Yalvaç ilçesi Kumdanlı kasabası Belediye Meclisinin 17.2.1976 tarihli toplantısına ilişkin	İçişleri Bakanı	09.03.1976	18	73
1110	İstanbul	Engin Ünsal	Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü uygulama ve biçimine ilişkin	Kültür Bakanı	09.03.1976	18	73

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1111	Nevşehir	Ragıp Üner	Çifte Tabiiyet usulüne ilişkin	Dışişleri Bakanı	09.03.1976	18	73
1112	Nevşehir	Ragıp Üner	Kaldırılan banka ikramiyelerine ilişkin	Maliye Bakanı	09.03.1976	18	73
1113	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir il ve ilçelerindeki boş bulunan imam kadrolarına ilişkin	Adalet Bakanı	09.03.1976	18	73
1114	İçel	Süleyman Şimşek	Memur emekli ikramiyesinin otuz maaşa çıkarılmasıyla ilgili yasa teklifine ilişkin	Başbakan	16.03.1976	18	76
1115	Kırklareli	Mehmet Atagün	Kırklareli iline bağlı bazı kazaların karayollarına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	16.03.1976	18	76
1116	İçel	Oral Mavioğlu	Yapımı kararlaştırılan Tarsus ilçesi kapalı spor salonuna ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	16.03.1976	18	76
1117	İçel	Oral Mavioğlu	Tarsus-Malaz Bölgesi toprak sahiplerinin D.S.İ. drenaj ve sulama projesinin dışında bırakılmasına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	16.03.1976	18	76
1118	İçel	Oral Mavioğlu	Türk Hava Yolları Kompüter projesine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	16.03.1976	18	76
1119	İçel	Oral Mavioğlu	Tarsus ilçesinin Lise binasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	16.03.1976	18	76
1120	İçel	Oral Mavioğlu	Mersin'de portakal ihraç eden bir firmaya ilişkin	Ticaret Bakanı	16.03.1976	18	76
1121	İçel	Oral Mavioğlu	Silifke'nin Akdere köyünde düzenlenen yasa dışı bir toplantıya ilişkin	İçişleri Bakanı	16.03.1976	18	76
1122	İstanbul	Şükriye Tok	Su Ürünleri Kanunu uyarınca savcılıkça haklarında soruşturma açılan sınaî kuruluşlara ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	16.03.1976	18	76
1123	İzmir	Süleyman Genç	Yolsuzluk ve rüşvet iddialarına ilişkin	Millî Savunma Bakanı	16.03.1976	18	76
1124	Nevşehir	Ragıp Üner	Nevşehir ve ilçeleri arasındaki karayollarının asfaltlanmasına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	16.03.1976	18	76
1125	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Başkanlık Müsteşarı ile Muavininin görevlerini kötüye kullandıkları iddialarına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	16.03.1976	18	76
1126	Manisa	Hasan Zengin	Bursa şehir içi devlet yolu (Mudanya-İnegöl geçişi) projesinde belirtilen güzergâhın değiştirilmesine ilişkin	Bayındırlık Bakanı Sanayi ve Teknoloji Bakanı	16.03.1976	18	76

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1127	İçel	Oral Mavioğlu	İçel ilinin şehirlerarası telefon konuşmalarındaki güçlüklerle ilişkin	Ulaştırma Bakanı	16.03.1976	18	76
1128	İzmir	Neccar Türkcan	Demokrat İzmir Gazetesinde yayımlanan polis-öğrenci çatışmasıyla ilgili fotoğrafta görülen şahsın kimliğine ilişkin	İçişleri Bakanı	23.03.1976	18	79
1129	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Şevket Demirel'in özel kuruluşlarda idare meclisi üyeliği ile ortaklığına ilişkin	Ticaret Bakanı	23.03.1976	18	79
1130	İzmir	Şinasi Osma	F-104-S savaş uçaklarının alınmasına ilişkin	Milli Savunma Bakanı	23.03.1976	18	79
1131	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Öğretmenlerin terfilerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	23.03.1976	18	79
1132	Gaziantep	Mustafa Güneş	1338 sayılı Yasaya aykırı hareket eden emekli subaylara ilişkin	Başbakan	23.03.1976	18	79
1133	Van	İhsan Bedirhanoglu	Van-Atatürk Lisesi Müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	23.03.1976	18	79
1134	Burdur	Osman Aykul	Anason ekimi ve alımıyla ilgili gönderilen yazılı emre ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	23.03.1976	18	79
1135	İçel	Süleyman Şimşek	Kimyevî gübre darlığına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	23.03.1976	18	79
1136	Balıkesir	Necati Cebe	1975 yılında derece terfii yapamayan öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.03.1976	18	81
1137	Edirne	İlhan Işık	Trakya'da 1976 yılında pancar ekiminin artırılması yolundaki tedbirlere ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	25.03.1976	18	81
1138	İçel	Hikmet Baloğlu	Orman içinde bulunan aşılınmış zeytin ağaçlarının kesimine ilişkin	Orman Bakanı	25.03.1976	18	81
1139	İçel	Hikmet Baloğlu	Silifke Ortaokulunda görevli iki öğretmenin parti propagandası yaptığına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.03.1976	18	81
1140	Ordu	Mustafa Kemal Gönül	Ankara Numune Hastanesi Başhekimine ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	30.03.1976	18	82
1141	İzmir	Coşkun Karagözoğlu	Tütün mamulü satanların yüzde farklarının ödenmesine ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	30.03.1976	18	82

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1142	İçel	Süleyman Şimşek	Silifke Atatürk Ortaokulunda görevli iki öğretmenin parti propagandası yaptıkları iddiasına ilişkin	Başbakan	30.03.1976	18	82
1143	Giresun	Orhan Yılmaz	Giresun Seka-Aksu müessesesinde çalışan bazı işçilerin karakolda dövülmelerine ilişkin	İçişleri Bakanı	30.03.1976	18	82
1144	Giresun	Orhan Yılmaz	Giresun-Bulancak Orman İşletmesi Müdürlüğünde görevli Bölge Şefinin nakil işlemine ilişkin	Orman Bakanı	30.03.1976	18	82
1145	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	30.03.1976	18	82
1146	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	30.03.1976	18	82
1147	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	30.03.1976	18	82
1148	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Köy İşleri Bakanı	30.03.1976	18	82
1149	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	30.03.1976	18	82
1150	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	30.03.1976	18	82
1151	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	30.03.1976	18	82
1152	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	30.03.1976	18	82
1153	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Bayındırlık Bakanı	30.03.1976	18	82
1154	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	30.03.1976	18	82
1155	Balıkesir	Necati Cebe	1975-1976 öğretim yılında Ankara Ticaret ve Turizm Öğretmen Okuluna alınan öğrencilerin giriş puanlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	30.03.1976	18	82
1156	İçel	Hikmet Baloğlu	İçel-Güllnar ilçesinde yapılan traşlama orman kesimine ilişkin	Orman Bakanı	31.03.1976	18	83

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1157	İçel	Hikmet Baloğlu	Berdan sulama projesinde yapılan değişikliğe ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	31.03.1976	18	83
1158	İçel	Hikmet Baloğlu	Adana YSE Bölge Müdürüne ilişkin	Köy İşleri Bakanı	31.03.1976	18	83
1159	Adana	İlter Çubukçu	Çukurova Elektrik Anonim Şirketinin (ÇEAŞ) imtiyaz sözleşmesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	31.03.1976	18	83
1160	Adana	İlter Çubukçu	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki siyasal yakınlaşmaya ilişkin	Başbakan	31.03.1976	18	83
1161	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Emirdağ-Yunak karayoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	31.03.1976	18	83
1162	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon Alkoloid Fabrikasına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	31.03.1976	18	83
1163	Yozgat	Nedim Korkmaz	Emniyet teşkilâtında geçici görevle çatıştırılan emniyet müdürü ve amirlerine ilişkin	İçişleri Bakanı	06.04.1976	18	85
1164	Adana	Hasan Cerit	Çiftçi borçlarının ertelenmesine ilişkin	Başbakan	06.04.1976	18	85
1165	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Ankara Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli vekil öğretmenlere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	06.04.1976	18	85
1166	Gaziantep	Mustafa Güneş	Emniyet Genel Müdürlüğü Teknik Daire Başkanlığınca yapılan telsiz cihazları alımlarında yolsuzluk bulunduğu iddialarına ilişkin	İçişleri Bakanı	06.04.1976	18	85
1167	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri iline bağlı ilçe ve köylerin karayollarının açılmasına ilişkin	Başbakan	06.04.1976	18	85
1168	Adana	Hasan Cerit	Son bir yılda meydana gelen olaylarla öldürülen gençlere ilişkin	Başbakan	06.04.1976	18	85
1169	Tekirdağ	Ömer Kahraman	Tekirdağ ili emrine atanan ilkokul öğretmenleriyle kız öğretmen okulu müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	08.04.1976	18	87
1170	İçel	Oral Mavioğlu	Üreticilerin ihtiyacı olan göztaşının (Bakırsülfat) yüksek fiyatla satılmasına ilişkin	Başbakan	08.04.1976	18	87
1171	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Valiliklere gönderilen genelgeye ilişkin	İçişleri Bakanı	13.04.1976	18	88
1172	Muş	Ahmet Hamdi Çelebi	Muş YSE Teşkilâtına verilen kadrolara ilişkin	Köy İşleri Bakanı	13.04.1976	18	88

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1173	Muş	Ahmet Hamdi Çelebi	Muş Valisine ilişkin	İçişleri Bakanı	13.04.1976	18	88
1174	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Özel Kalkınma Fonundan Bingöl iline yapılacak tahsise ilişkin	Başbakan	13.04.1976	18	88
1175	Balıkesir	Necati Cebe	1975 mali yılında hangi firma ve şahıslara hangi mallar için hangi oranda ve ne miktarda vergi iadesi ödendiğine ilişkin	Başbakan	13.04.1976	18	88
1176	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl'de tabii afetlerden zarar gören köylerin mesken ihtiyacına ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	13.04.1976	18	88
1177	Muğla	Halil Dere	Bodrum Limanı Başkanlığında kayıtlı tekne sayısı ile personel durumuna ilişkin	Ulaştırma Bakanı	13.04.1976	18	88
1178	Gaziantep	Mustafa Güneş	Yabancı menşeli sigorta şirketlerine ilişkin	Ticaret Bakanı	13.04.1976	18	88
1179	Muğla	Halil Dere	Bodrum'da su ürünleri enstitüsü açılıp açılmayacağına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	13.04.1976	18	88
1180	İstanbul	Orhan Birgit	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş'in, 11 Nisan 1976 günü yaptığı basın toplantısına ilişkin	Başbakan	13.04.1976	18	88
1181	Kars	Doğan Araslı	Kars'ın bazı ilçe ve köylerinin arazi sulama projelerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	13.04.1976	18	88
1182	İzmir	Arif Kemal Önder	T.C. Devlet Demiryollarının ithal işlemlerine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	14.04.1976	18	89
1183	İzmir	Arif Kemal Önder	Bazı kamu iktisadi teşebbüslerinin ithal işlemlerine ilişkin	Maliye Bakanı	14.04.1976	18	89
1184	İzmir	Arif Kemal Önder	Bazı kamu iktisadi teşebbüslerinin ithal işlemlerine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	14.04.1976	18	89
1185	İzmir	Arif Kemal Önder	Bazı kamu iktisadi teşebbüslerinin ithal işlemlerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	14.04.1976	18	89
1186	Adana	İlter Çubukçu	Tercihli telefon tahsisine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	14.04.1976	18	89
1187	Adana	Hasan Cerit	Üç öğrencinin öldürülmesi ile sonuçlanan son olaylarda görevli polis amir ve memurlarının kimliklerine ilişkin	İçişleri Bakanı	15.04.1976	18	90

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1188	Kars	Doğan Araslı	Kars-Aralık ilçesine bağlı Hasanhan köyündeki bataklıkım kurutulmasına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	20.04.1976	19	91
1189	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Başbakanın akrabası olduğu iddia edilen bir müteahhide Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca kredi verilmesine ilişkin	Başbakan	20.04.1976	19	91
1190	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Yalvaç Çiftçi Malları Koruma Bekçilerinin özlük haklarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	20.04.1976	19	91
1191	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Bazı köylerin yol bağlantılarına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	20.04.1976	19	91
1192	Adana	Hasan Cerit	Gecikme cezalarının tahsiline olanak vermeyen sorumlulara ilişkin	Ulaştırma Bakanı	20.04.1976	19	91
1193	İzmir	Neccar Türkcen	Çeşitli isimler altında satılan bütan gazı tüplerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	20.04.1976	19	91
1194	İzmir	Neccar Türkcen	Çam fıstığı taban fiyatı tespitine ilişkin	Ticaret Bakanı	20.04.1976	19	91
1195	Adana	Hasan Cerit	Adana Ticaret Lisesinde ve diğer okullarda Dokuz Işık Kitabının özetinin çıkarılması için ev ödevi olarak verilip verilmediğine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	20.04.1976	19	91
1196	Afyon K.	Süleyman Mutlu	T.C. Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü Hareket Dairesi Müşavirine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	20.04.1976	19	91
1197	Burdur	Osman Aykul	Belediyelere yapılan malî yardımlara ilişkin	Başbakan	20.04.1976	19	91
1198	İzmir	Süleyman Genç	Antalya Pil Fabrikasında devam eden greve ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	20.04.1976	19	91
1199	İçel	Oral Mavioğlu	Bir öğrenciye ilişkin	Adalet Bakanı	27.04.1976	19	93
1200	İçel	Oral Mavioğlu	Zonguldak Kömür İşletmelerine vinç kiralayan firmalara ve kiralama işlemlerine ilişkin	İçişleri Bakanı	27.04.1976	19	93
1201	İçel	Oral Mavioğlu	Çukurova'daki tarım alanlarının korunması için alınacak tedbirlere ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	27.04.1976	19	93
1202	İçel	Oral Mavioğlu	İçel'de ormanların yakıldığı ve elde edilen arazilerin satıldığı iddialarına ilişkin	Başbakan	27.04.1976	19	93
				Orman Bakanı	27.04.1976	19	93

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1203	İçel	Oral Mavioğlu	İçel'de bazı sulama şebekelerinin proje dışı kullanıldığı iddialarına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	27.04.1976	19	93
1204	İstanbul	Hasan Basri Akgiray	Bakırköy Akıl Hastanesine yatırılan emekli hâkim binbaşının durumuna ilişkin	Adalet Bakanı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	27.04.1976	19	93
1205	İçel	Çetin Yılmaz	Son üç yıllık nebatî ve hayvanî yağların üretim, tüketim, ithal ve stok durumlarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Ticaret Bakanı	27.04.1976	19	93
1206	Muğla	Halil Dere	Mektupla öğretimin ikinci sınıfına geçen öğrencilerin durumlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	27.04.1976	19	93
1207	Muğla	Halil Dere	Ege sahillerinde trolle balık avcılığı yapıldığı iddialarına ilişkin	Başbakan	27.04.1976	19	93
1208	Adana	Hasan Cerit	Turan Emeksiz adı verilen Tarsus Ormanının adının değiştirilip değiştirilmediğine ilişkin	Orman Bakanı	04.05.1976	19	96
1209	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin doktor ve ebe ihtiyacına ilişkin	Başbakan	04.05.1976	19	96
1210	Muğla	Halil Dere	Alkoloid fabrikasının Bolvadin ilçesinde kurulması nedenlerine ilişkin	Başbakan	04.05.1976	19	96
1211	Muğla	Halil Dere	Muğla-Milas ilçesinde Sosyal Sigortalar hastanesi yaptırılmasına ilişkin	Sosyal Güvenlik Bakanı	04.05.1976	19	96
1212	Muğla	Halil Dere	Muğla iline yapılacak turizm yatırımlarına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	04.05.1976	19	96
1213	Manisa	Hasan Zengin	Manisa iline bağlı bazı köylerin tütün ekimiyle ilgili müracaatlarına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	04.05.1976	19	96
1214	Giresun	Orhan Yılmaz	Elbistan Maden Sitesi sosyal tesisleri ve lojmanları inşaatına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	11.05.1976	19	99
1215	İzmir	Neccar Türkcan	Hazine arazisi üzerine kurulduğu iddia edilen fabrikaya ilişkin	Maliye Bakanı	11.05.1976	19	99
1216	İzmir	Yüksel Çakmur	Tariş Üzüm Birliği yöneticilerine ilişkin	Başbakan	11.05.1976	19	99

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1217	Samsun	İlyas Kılıç	Samsun YSE Bölge Müdürünün İl Genel Meclisinin yıllık olağan toplantılarına katılmadığı iddiasına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	11.05.1976	19	99
1218	Samsun	İlyas Kılıç	Samsun YSE Bölge Müdürünün keyfi tasarruflarda bulunduğu iddiasına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	11.05.1976	19	99
1219	Samsun	İlyas Kılıç	Samsun YSE Bölge Müdürünün keyfi tasarruflarda bulunduğu iddiasına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	11.05.1976	19	99
1220	Samsun	İlyas Kılıç	YSE Bölge Müdürüne ilişkin	Köy İşleri Bakanı	11.05.1976	19	99
1221	Muğla	Ahmet Buldanlı	Ankara ve İstanbul'da görevli Cumhuriyet savcılarıyla Şavşat Savcısına ilişkin	Adalet Bakanı	12.05.1976	19	100
1222	İstanbul	Metin Tüzün	Petkim tesislerinden etrafa yayılan zehirleyici gazlara karşı alınan tedbirlere ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	12.05.1976	19	100
1223	İçel	Süleyman Şimşek	İçel-Erdemli'de ormanların yakıldığı ve elde edilen arazilerin satıldığı iddialarına ilişkin	Orman Bakanı	12.05.1976	19	100
1224	İzmir	Neccar Türkcan	Siyasî düşüncelerinden dolayı işlerine son verilen işçilere ilişkin	Köy İşleri Bakanı	12.05.1976	19	100
1225	Ankara	Hasan Özçelik	1976 mali yılı Millet Meclisi Bütçesinin görüşülmesi sırasında kabul edilen bir önerenin uygulanmamasına ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	12.05.1976	19	100
1226	Ankara	Necdet Evliyagil	Bakanlığın kuruluşundan bugüne kadar yaptığı yayınları, adları, yazarları ve baskı miktarlarına ilişkin	Kültür Bakanı	18.05.1976	19	102
1227	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon-Sultandağı Belediye Başkanı hakkında yapılan tahkikatın sonucuna ilişkin	İçişleri Bakanı	18.05.1976	19	102
1228	İzmir	Neccar Türkcan	Hayvancılığın geliştirilmesi ve süt üreticilerinin korunması için alınacak tedbirlere ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	18.05.1976	19	102
1229	Çorum	Cahit Angın	Alpagut-Dodurga linyit işletmelerinin müdürüne ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	18.05.1976	19	102
1230	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Nazilli Öğretmen Meslek Lisesinden, Ankara Atatürk Öğretmen Lisesine nakledilen bir öğrencinin akıbetine ilişkin	Başbakan	18.05.1976	19	102

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1231	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale ilinin hangi köylerinin yol, köprü ve içme suyu ihtiyaçlarının 1976 yılı programına alındığına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	18.05.1976	19	102
1232	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Toplum polisi için tabanca ithal edileceği iddiasına ilişkin	İçişleri Bakanı	18.05.1976	19	102
1233	İstanbul	Engin Ünsal	Büyük kentlerdeki polis karakollarının gecekondü bölgelerine yerleştirilmesine ilişkin	İçişleri Bakanı	18.05.1976	19	102
1234	İstanbul	Engin Ünsal	Ana çocuk sağlık merkezlerinin gecekondü bölgelerinde de açılmasına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	18.05.1976	19	102
1235	Ankara	Cevat Önder	Ankara ilçe ve köylerinde kimlere orman ürünleri dağıtıldığı ve orman kredisi verildiğine ilişkin	Orman Bakanı	01.06.1976	20	105
1236	Denizli	Hasan Korkmazcan	1975 - 1976 yasama yılında verilen kanun tasarısı ve tekliflerine ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	25.05.1976	19	104
1237	İçel	İbrahim Göktepe	Mektupla öğretime ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	25.05.1976	19	104
1238	İçel	İbrahim Göktepe	Genel-İş Sendikası Genel Başkanı, Eğitim Uzmanı ve İzmir Belediye Başkanının Moskova'ya gidip gitmediklerine ilişkin	Başbakan	25.05.1976	19	104
1239	İstanbul	İlhan Özbay	(Fiktif Depo) lardan yasa dışı mal çekildiği iddialarına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	25.05.1976	19	104
1240	Kars	Doğan Araslı	Kars-Göle ilçesi jandarma komutanına ilişkin	İçişleri Bakanı	03.06.1976	20	107
1241	Kars	Doğan Araslı	Kars ilinde meydana gelen depremde zarar gören yurttaşlara yardım yapılmadığına ilişkin	Başbakan İmar ve İskân Bakanı	03.06.1976	20	107
1242	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eğitim enstitüleri ile öğretmen liselerinde görevden alınan ve tayin edilen idareci ve öğretmenlere ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	08.06.1976	20	108
1243	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir'de görev yerleri değiştirilen öğretmenlere ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	08.06.1976	20	108
1244	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Gardiyanların çalışma saatleriyle ilgili uygulamaya ilişkin	Adalet Bakanı	08.06.1976	20	108
1245	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir'de Etibank-MTA ve DSİ'nin 1976 yılı yatırımlarına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	08.06.1976	20	108

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1246	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Çifteler İlköğretim Müdürlüğüne atanan kişinin durumuna ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	08.06.1976	20	108
1247	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Sivrihisar Lisesi Müdürü ile Müdür Muavini tarafından dövülen bir öğrenciye ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	08.06.1976	20	108
1248	İzmir	Neccar Türkcan	Siiirt-Şirnak ilçesinde öldürülen bir komiserin cenazesinin İzmir'e gönderilmesine ilişkin	İçişleri Bakanı	08.06.1976	20	108
1249	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale ilinde projeleri yapılan barajlara ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	08.06.1976	20	108
1250	Balıkesir	Orhan Üretmen	Balıkesirspor Adanaspor futbol maçından sonra ortaya çıkan şike iddialarına ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	08.06.1976	20	108
1251	Ankara	Necdet Evliyagil	Turizm ve Tanıtma Bakanlığı müsteşarına ilişkin	Başbakan	09.06.1976	20	109
1252	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Bakanlıktaki yolsuzluk iddialarıyla ilgili sorularına cevap verilmediğine ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	09.06.1976	20	109
1253	Hatay	Mehmet Sönmez	Adana Cezaevi yöneticilerinin tutumuna ilişkin	Adalet Bakanı	09.06.1976	20	109
1254	İstanbul	Hasan Basri Akgiray	Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısına ve yayınladığı bildiriye ilişkin	Adalet Bakanı	10.06.1976	20	110
1255	Muğla	Halil Dere	Muğla-Milas ilçesi Ören köyünün yerleşim durumuna ilişkin	Başbakan	15.06.1976	20	111
1256	Muğla	Halil Dere	Köyceğiz Ortaca kasabasının taşıma kanal inşaatının durumuna ilişkin	Köy İşleri Bakanı	15.06.1976	20	111
1257	Muğla	Halil Dere	İlköğretim müfettişliği kadrolarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	15.06.1976	20	111
1258	Muğla	Halil Dere	Bodrum-İstanköy Limanları arasında sefer yapan teknelerin yolcu taşıma durumlarına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	15.06.1976	20	111
1259	Muğla	Halil Dere	Muğla-Hisar mevkiindeki yerleşim yerlerinin durumuna ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	15.06.1976	20	111
1260	Muğla	Halil Dere	Köyceğiz ilçesi Dalaman Tersakan projesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	15.06.1976	20	111
1261	Muğla	Halil Dere	Bodrum Limanı rıhtımının yetersizliğine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	15.06.1976	20	111

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1262	Muğla	Halil Dere	Muğla Devlet Su İşleri Başmühendisine ve yatırımlara ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	15.06.1976	20	111
1263	Adana	Hasan Cerit	Yay-Kur için hangi firmalardan kaç adet televizyon alındığına ilişkin	Başbakan	15.06.1976	20	111
1264	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize Valisi ve Kalkandere Cumhuriyet Savcısına ilişkin	İçişleri Bakanı Adalet Bakanı	15.06.1976	20	111
1265	Amasya	Orhan Kayıhan	Yeşilırmak suyunun bir kısmının Kelkit Çayına aktılmasının mahsurlarına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	15.06.1976	20	111
1266	İstanbul	Hüseyin Özdemir	Orman Köy ilişkileri Genel Müdürlüğünce seçilen pilot köylerin adedi ile Ordu Mesudiye ilçesi Karacaören köyü projesine ilişkin	Orman Bakanı	22.06.1976	20	114
1267	Hatay	Sabri İnce	Görevden alınan müsteşar, müsteşar yardımcıları ile iş müfettişlerine ilişkin	Çalışma Bakanı	22.06.1976	20	114
1268	İçel	Süleyman Şimşek	Orta Doğu Teknik Üniversitesinin Mersin bölgesinde açacağı Deniz Bilimleri Bölümünün engellenmesine ilişkin	Başbakan	22.06.1976	20	114
1269	İstanbul	İlhami Sancar	Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanan Batı Almanya Başbakanının sözlerine ilişkin	Başbakan	22.06.1976	20	114
1270	Konya	Faruk Sükan	Başbakanlık, Bakanlıklar ve 3659 ve 440 sayılı kanunların kapsamına giren kuruluşların kadrolarına ilişkin	Başbakan	22.06.1976	20	114
1271	Samsun	Fuat Uysal	Vezirköprü Kereste Fabrikası Müdürüne ilişkin	Orman Bakanı	22.06.1976	20	114
1272	Sakarya	Hayrettin Uysal	Devlete ait maden yataklarının kanunsuz olarak bir şirkete verileceği iddiasına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	22.06.1976	20	114
1273	Ankara	Necdet Evliyagil	Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Paris Turizm Müşavirliğinin bastırıldığı dokümanlara ilişkin	Dışişleri Bakanı	22.06.1976	20	114
1274	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Yusufoğlu ilçesine gönderilen tabip ve sağlık personelinin durumuna ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	22.06.1976	20	114
1275	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Üniversitelere girecek talebelerin tespiti için yapılacak Merkezi sistem sınavlarına ilişkin	Başbakan	22.06.1976	20	114

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1276	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon-Emirdağ ilçesinin bazı köylerinin köy yol durumlarına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	22.06.1976	20	114
1277	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon-Çay ilçesi Pazarağaç köyü halkından Devlet Su işlerinin sulama parası aldığı iddiasına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	22.06.1976	20	114
1278	Ankara	Necdet Evliyagil	Türk Hava Yolları Londra Bürosuna atanan bir memureye ilişkin	Başbakan	22.06.1976	20	114
1279	Konya	Faruk Sükan	1975-1976 yıllarında faaliyetlerini durduran işyeri ve sanayi işletmelerine ilişkin	Başbakan	23.06.1976	20	115
1280	Manisa	Mustafa Ok	1975 yılı kütlü pamuk taban fiyatı ile ihraç fiyatı arasındaki farkın üreticiye ödenmesine ilişkin	Başbakan	23.06.1976	20	115
1281	Denizli	Fuat Avcı	Sarı Basın Kartı taşıyanlara ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	23.06.1976	20	115
1282	İstanbul	İhsan Toksarı	İstanbul-Üsküdar Toptaşı Cezaevindeki tutukluların verdikleri beyanata ilişkin	Adalet Bakanı	23.06.1976	20	115
1283	Kars	Hasan Yıldırım	Milliyet Gazetesinde yayınlanan "Bir mektup ve bir Ağabey" başlıklı yazıya ilişkin	Adalet Bakanı	29.06.1976	20	117
1284	Kars	Hasan Yıldırım	Kars ilinde jandarmanın tutumuna ilişkin	Başbakan	29.06.1976	20	117
1285	Adana	Hasan Cerit	Türkiye Garanti Bankası Ankara Merkez Şubesinden yasalara aykırı olarak kredi verildiği yolundaki iddialara ilişkin	Maliye Bakanı	29.06.1976	20	117
1286	Muğla	Halil Dere	Devlet memurları maaşlarının kat sayısının onbir olması veya yan ödeme almaları halinde bütçeye yüklediği miktara ilişkin	Maliye Bakanı	29.06.1976	20	117
1287	Kütahya	İlhan Ersoy	Kütahya-Simav ilçesinde bütün ekimine izin verilip verilmeyeceğine ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	29.06.1976	20	117
1288	İstanbul	Reşit Ülker	TRT Genel Müdürü hakkında "Resmî makamı fuzulî işgalden" dolayı adli kovuşturma olup olmadığına ilişkin	Adalet Bakanı	29.06.1976	20	117
1289	İstanbul	Reşit Ülker	Halkın kömür alırken uğradığı zorluklara karşı alınacak tedbirlere ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	29.06.1976	20	117

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1290	Ankara	Necdet Evliyagil	TIR araçları Kararnamesinin İran lehine değiştirilmesinin nedenlerine ilişkin	Dışişleri Bakanı	06.07.1976	20	120
1291	Ankara	Necdet Evliyagil	Karayollarından geçen TIR araçlarının ülkelere göre sayısı ile bu araçların karayollarımıza yüklediği masraflara ilişkin	Bayındırlık Bakanı	06.07.1976	20	120
1292	Ankara	Necdet Evliyagil	Türkiye'deki TIR araçlarının sayısına ve ait olduğu firmalara ilişkin	Ticaret Bakanı	06.07.1976	20	120
1293	Antalya	İhsan Ataöv	Elmalı ilçesi arazisinin tütün ekimine müsait olup olmadığına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Gümrük ve Tekel Bakanı	06.07.1976	20	120
1294	Trabzon	Ahmet Şener	Karadeniz Teknik Üniversitesiyle ilgili Anayasa Mahkemesi Kararının uygulanmamasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	06.07.1976	20	120
1295	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar-Dazkırı-Çevlik köyünün elektrik, içmesuyu ve okul ihtiyacına ilişkin	Başbakan	06.07.1976	20	120
1296	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar-Bolvadin ilçesinde kurulması kabul edilen Alkoloid Fabrikasına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	06.07.1976	20	120
1297	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Trafik kazalarının önlenmesinde ve şoför ehliyeti verilmesinde alınacak yasal tedbirlere ilişkin	Başbakan	06.07.1976	20	120
1298	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar-Sandıklı ilçesi Sorkun köy yolunun yapımına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	06.07.1976	20	120
1299	Manisa	Gündüz Sevilgen	Yargıtay Başsavcısına ve yayınladığı genelgeye ilişkin	Başbakan	07.07.1976	20	121
1300	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Kiğı-Yedisu yolunun yapımına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	07.07.1976	20	121
1301	Burdur	Ali Sanlı	İstanbul Barosuna kayıtlı bir avukata polis tarafından işkence edildiği iddiasına ilişkin	İçişleri Bakanı	07.07.1976	20	121
1302	Kars	Kemal Okyay	Ardahan Belediye Meclisi üyelerinin şikâyet dilekçelerine ilişkin	İçişleri Bakanı	13.07.1976	20	123
1303	İzmir	Arif Kemal Önder	Bazı Kamu İktisadi Teşebbüslerinin 30 Haziran 1976 tarihi itibarıyla ithal işlemlerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	13.07.1976	20	123

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1304	İzmir	Arif Kemal Önder	Bazı Kamu İktisadî Teşebbüslerinin 30 Haziran 1976 tarihi itibarıyla ithal işlemlerine ilişkin	Maliye Bakanı	13.07.1976	20	123
1305	İzmir	Arif Kemal Önder	Bazı Kamu İktisadî Teşebbüslerinin 30 Haziran 1976 tarihi itibarıyla ithal işlemlerine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	13.07.1976	20	123
1306	Kütahya	İlhan Ersoy	Kütahya'da Türkiye Elektrik Kurumu Bölge Müdürlüğünün açılıp açılmayacağına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	13.07.1976	20	123
1307	İzmir	Yüksel Çakmur	Devlet Planlama Teşkilâtı Teşvik ve Uygulama Dairesi Başkanı iken bir kısım firmalara bazı imkânlar sağlandığı iddiasına ilişkin	Maliye Bakanı	13.07.1976	20	123
1308	Muğla	Ali Döğnerli	Marmaris Rodos arasında Türk bandıralı gemilerin sefer yapmalarının sağlanmasına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	13.07.1976	20	123
1309	Muğla	Ali Döğnerli	Malî mesuliyet sigortası tarifelerinin bugünün koşullarına uygun olarak düzenlenmesine ilişkin	İçişleri Bakanı	13.07.1976	20	123
1310	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir il hudutları içinde mevcut madenler ile bunları işleten firma ve şahıslara ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	13.07.1976	20	123
1311	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Porsuk Çayına zararlı artıklarının döken sanayi kuruluşlarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	13.07.1976	20	123
1312	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Bazı yurttaşların PTT şubelerine müracaat ederek radyo ve televizyonlarını mühürlettirdikleri iddiasına ilişkin	Başbakan	13.07.1976	20	123
1313	Bolu	Abdi Özkök	Ankara-Ticaret ve Turizm Yüksekokuluna 1975-1976 öğretim yılında düşük puan ve sahte belgelerle öğrenci alındığı iddiasına ilişkin	Başbakan	13.07.1976	20	123
1314	Adana	Hasan Cerit	Teşvik belgesi ve vergi iadesi alan kişi ve firmalarla pasaport verilmeyen kişilere ilişkin	Başbakan	13.07.1976	20	123
1315	Tekirdağ	Yılmaz Alparslan	Tekirdağ-Saray ilçesinde bir tiyatro oyununun sahnelenmesinin bazı kişilerce önlenmesi olayına ilişkin	İçişleri Bakanı	13.07.1976	20	123
1316	İzmir	Neccar Türkcan	Kütlü pamuk fiyat farkının üreticiye ödenmesiyle yağ ithalinin durdurulmasına ilişkin	Ticaret Bakanı	13.07.1976	20	123

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1317	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri-Şemdinli ilçesinde bir vatandaşın jandarma erleri tarafından gece açılan ateşle öldürüldüğü iddiasına ilişkin	İçişleri Bakanı	13.07.1976	20	123
1318	Hakkari	Mikail İlçin	Kaçakçılığın önlenmesi amacıyla çıkarılan 10 sayılı genelgenin uygulanış şekline ilişkin	Başbakan	13.07.1976	20	123
1319	İzmir	Arif Kemal Önder	Ticaret Sicili Gazetesinin Odalar Birliğine iade ediliş nedenlerine ilişkin	Başbakan / Ticaret Bakanı	13.07.1976	20	123
1320	Kırşehir	Mustafa Aksoy	Hükümetçe kararlaştırılan büyük yatırımlara ilişkin	Başbakan	13.07.1976	20	123
1321	Kırşehir	Mustafa Aksoy	Kırşehir-Çiçekdağı ilçesi hudutları içerisinde bulunan arkeolojik saha üzerinde yapılan inşaatlara ilişkin	Kültür Bakanı	13.07.1976	20	123
1322	Kırşehir	Mustafa Aksoy	Kırşehir ili ilçe ve köyleri enerji nakil hattı inşaatına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	13.07.1976	20	123
1323	Nevşehir	Ragıp Üner	1976 yılında Nevşehir ilinde yapılacak yollara ilişkin	Bayındırlık Bakanı	14.07.1976	20	124
1324	Sakarya	Nadir Lâtif İslâm	İmam-hatip okulları mezunları ve öğrencilerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	15.07.1976	20	125
1325	Ankara	Necdet Evliyagil	Frankfurt Fatih Camii İmamına ilişkin	Adalet Bakanı	15.07.1976	20	125
1326	Nevşehir	Ragıp Üner	Adli Tıp Müessesesine ilişkin	Adalet Bakanı	20.07.1976	20	126
1327	Antalya	İhsan Ataöv	Gazipaşa Tapu Dairesinin mülkiyetine ve kira bedeline ilişkin	Devlet Bakanı	20.07.1976	20	126
1328	Sivas	Vahdettin Karaçorlu	Kamu iktisadî Teşebbüsleri ile müesseseleri ve iştiraklerinin yönetim kurulu üyelerine ilişkin	Başbakan	20.07.1976	20	126
1329	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Sümerbank Nazilli Basma Sanayi Müessesesinden re'sen emekli edilen işçilere ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	20.07.1976	20	126
1330	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Tarım Satış Kooperatiflerinin Son Havadis Gazetesine abone olması ile ilgili genelgeye ilişkin	Ticaret Bakanı	20.07.1976	20	126
1331	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Aydın'da bekçi tarafından öldürülen bir öğrenciye ilişkin	İçişleri Bakanı	20.07.1976	20	126
1332	Antalya	Fahri Özçelik	Hükümetin kuruluşundan bugüne kadar görevden alınan veya yerleri değiştirilen kamu görevlileri ile bu konuda Danıştay'ca verilen yürütmeyi durdurma kararlarına ilişkin	Başbakan	20.07.1976	20	126

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1333	Muğla	Halil Dere	Muğla YSE idarî işler memuru ve Sendika Şube Başkanının gerekçesiz işten çıkarılmasına ilişkin	Sosyal Güvenlik Bakanı	20.07.1976	20	126
1334	Muğla	Halil Dere	KÖY-KOP'ça Romanya'dan getirilen traktörlerin dağıtımına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	20.07.1976	20	126
1335	İstanbul	Reşit Ülker	Trafik kontrollerinin etkin bir şekilde yapılmamasının nedenlerine ilişkin	İçişleri Bakanı	20.07.1976	20	126
1336	Manisa	Gündüz Sevilgen	Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planına ilişkin	Başbakan	20.07.1976	20	126
1337	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon-Dazkırı-Sarıcakavak köyü içme suyuna ilişkin	Köy İşleri Bakanı	27.07.1976	20	129
1338	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyon Eber Gölüne ilişkin	Maliye Bakanı	27.07.1976	20	129
1339	Antalya	İhsan Ataöv	Son bir hafta içerisinde Genel Kurul toplantılarına katılmayan milletvekillerine ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	27.07.1976	20	129
1340	Ordu	Memduh Ekşi	Ordu ili ve bazı ilçelerinde yapılan Fındık Tarım Satış Kooperatiflerindeki seçim sonuçlarının onaylanmama nedenlerine ilişkin	Ticaret Bakanı	27.07.1976	20	129
1341	Ordu	Memduh Ekşi	Ünye Limanı yatırım projesine ilişkin	Ulaştırma Bakanı	27.07.1976	20	129
1342	Tekirdağ	Ömer Kahraman	Tekirdağ-Hayrabolu ilçesinde görevli emniyet mensuplarının tutum ve davranışlarına ilişkin	İçişleri Bakanı	27.07.1976	20	129
1343	Muş	Ahmet Hamdi Çelebi	Muş-Bulanık ilçesinde Sümerbank satış mağazası açılmasına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	27.07.1976	20	129
1344	Muş	Ahmet Hamdi Çelebi	Muş iline bağlı ilçelerde görev yapan sağlık savaş memurlarına araç tahsisine ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	27.07.1976	20	129
1345	Konya	Muzaffer Demirtaş	Cerrahpaşa Tıp Fakültesi yöneticilerine ve bazı öğretim üyelerine ilişkin	Başbakan	29.07.1976	20	131
1346	Rize	Sudi Reşat Saruhan	Sümerbank Genel Müdürlüğüne alınan memurlara ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	29.07.1976	20	131
1347	Rize	Sudi Reşat Saruhan	Bakanlığa bağlı hastanelerde açık bulunan dahiliye mütehassısı kadrolarına tayin edilen doktorlar ile İstanbul Vakıf Guraba Hastanesinde görevli bir doktora ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	29.07.1976	20	131

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1348	Manisa	Hasan Zengin	Manisa İli cezaevlerinde görevli gardiyanların çalışma saatlerine ilişkin	Adalet Bakanı	29.07.1976	20	131
1349	Manisa	Hasan Zengin	Manisa Tekstil Fabrikasında çalışan işçilere yasa dışı baskılar yapıldığı iddialarına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	29.07.1976	20	131
1350	Eskişehir	Niyazi Onal	Eskişehir Cumhuriyet Savcı Yardımcısının tayinine ilişkin	Adalet Bakanı	29.07.1976	20	131
1351	Manisa	Hasan Zengin	Manisa-Alaşehir ilçesi Girelli köyü halkının yerleşimine ilişkin	Köy İşleri Bakanı	29.07.1976	20	131
1352	Manisa	Hasan Zengin	Çiftçinin, esnafın, tüccarın ve sanayicinin banka kredileri ile üretim sorunlarına ilişkin	Başbakan	29.07.1976	20	131
1353	İstanbul	Reşit Ülker	Ankara Belediyesince hazırlanan Akkondu projesinin onaylanmama sebeplerine ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	29.07.1976	20	131
1354	Konya	Faruk Sükan	Emekli Sandığı Müdürler Kurulunun iki üyesi hakkında Danıştay Dava Daireleri Kurulunca verilen kararın uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin	Başbakan	29.07.1976	20	131
1355	İstanbul	Metin Tüzün	Muhtarların televizyon bildirim beyannameleri karşılığı aldıkları ücretin artırılmasına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	29.07.1976	20	131
1356	Balıkesir	Necati Cebe	Nakliye ücretlerinin günün koşullarına göre ayarlanmasına ilişkin	Orman Bakanı	14.09.1976	20	132
1357	Muğla	Halil Dere	İlköğretmen okulları ile Eğitim Enstitülerinden mezun olacak öğrencilere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	14.09.1976	20	132
1358	Muğla	Halil Dere	1975-1976 öğretim yılında İlköğretmen okulları ve Eğitim Enstitülerinde derslerin kesilme nedenleriyle bu okullarda okuyan öğrencilerin durumlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	14.09.1976	20	132
1359	Muğla	Halil Dere	TİM -DER Genel Kurul Toplantısında ileri sürülen iddialara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	14.09.1976	20	132
1360	Muğla	Halil Dere	Montreal Olimpiyat oyunlarına katılan sporcu ve yöneticilerin sayısı ve bu nedenle yapılan harcamalara ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	14.09.1976	20	132
1361	Muğla	Halil Dere	Geçen öğretim yılında ilkokula gidemeyen çocukların miktarı ile okulsuz köylere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	14.09.1976	20	132

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1362	Muğla	Halil Dere	Görev yeri değiştirilen bir şube müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	14.09.1976	20	132
1363	Muğla	Halil Dere	Milas'ta Etibank tarafından işletilen boksit madeni için kırma tesisi kurulması yolunda müracaat olup olmadığına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	14.09.1976	20	132
1364	Muğla	Ali Döğerli	Fethiye ilçesi ve köyleri içme suyu şebekesine ilişkin	Köy İşleri Bakanı	14.09.1976	20	132
1365	Trabzon	Adil Ali Cinel	Trabzon'da meydana gelen öğrenci olaylarında görevlilerin tutumuna ilişkin	İçişleri Bakanı Adalet Bakanı	14.09.1976	20	132
1366	İstanbul	Metin Tüzün	Bazı Yunan uyrukluların Türkiye'de bulunan gayri menkulleri üzerindeki tasarruflarına ilişkin	Başbakan	14.09.1976	20	132
1367	Sakarya	Nadir Lâtif İslâm	Sapanca Gölünün sanayi artıklarından korunmasına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	14.09.1976	20	132
1368	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	İmar ve iskân Bakanının Edirne'de yaptığı konuşmaya ilişkin	Başbakan	14.09.1976	20	132
1369	Ordu	Memduh Ekşi	Karadeniz Bölgesi çiftçilerinin kredi tutarlarının artırılması, banka ve Hazine borçlarının ertelenmesine ilişkin	Başbakan	14.09.1976	20	132
1370	Manisa	Hilmi Okçu	Gardiyanların çalışma saatlerine ilişkin	Adalet Bakanı	14.09.1976	20	132
1371	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Çankırı-İlgaz ve İsmetpaşa-Kurşunlu karayolunun ihalesine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	14.09.1976	20	132
1372	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Çankırı-Çorum projesine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	14.09.1976	20	132
1373	Trabzon	Mehmet Özgür	Trabzon Limanı inşaatı ihalesine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	14.09.1976	20	132
1374	Kars	Doğan Araslı	Çukobirliğin Iğdır ve Araklık'ta pamuk destekleme alımı için görevlendirilmesine ilişkin	Ticaret Bakanı	14.09.1976	20	132
1375	Burdur	Ali Sanlı	1974, 1975, 1976 yıllarında konkret ve gülyağı üretimi ile ihrac fiyatlarına ilişkin	Ticaret Bakanı	14.09.1976	20	132
1376	Burdur	Ali Sanlı	Gül üretim alanları ile gül üreticilerinin sorunlarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	14.09.1976	20	132

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1377	Muğla	Halil Dere	Mektupla öğretimin kaldırılacağına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	14.09.1976	20	132
1378	Muğla	Halil Dere	Muğla-Yatağan ilçesi, Şahinler ve Yeniköy'ün kamulaştırılan arazilerinin bedellerine ilişkin	Başbakan	14.09.1976	20	132
1379	Muğla	Halil Dere	Köyceğiz'de işçilerin sendikal haklarının engellendiği iddiasına ilişkin	Orman Bakanı	14.09.1976	20	132
1380	Muğla	Halil Dere	Fethiye İlköğretim Müdürlüğüne atanan kişiye ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	14.09.1976	20	132
1381	Muğla	Halil Dere	Marmaris'te Bakanlığa ait bir tesisin değerlendirilmesine ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	14.09.1976	20	132
1382	Muğla	Halil Dere	Karayolları Genel Müdürlüğüne ilişkin	Başbakan	14.09.1976	20	132
1383	Muğla	Halil Dere	Muğla Orman İşletmelerinde geçici olarak çalıştırılan işçilerle ilgili iddialara ilişkin	Orman Bakanı	14.09.1976	20	132
1384	Gaziantep	Mustafa Güneş	Gaziantep ilinde kolera hastalığı ile ilgili alınan tedbirlere ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	14.09.1976	20	132
1385	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Belediyelerin tanzim satış mağazaları açmasına ve ekmek sorununun çözülmesine ilişkin	İçişleri Bakanı	14.09.1976	20	132
1386	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Karayolları Genel Müdürlüğüne ilişkin	Başbakan	14.09.1976	20	132
1387	Balıkesir	Necati Cebe	Zeytin taban fiyatı ile zeytinyağı fonuna ilişkin	Başbakan	14.09.1976	20	132
1388	İzmir	Alev Coşkun	İzmir Defterdarının görevden alınmasına ilişkin	Maliye Bakanı	14.09.1976	20	132
1389	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul ve ilçelerinde süt taban fiyatının yükseltilmesine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	14.09.1976	20	132
1390	İstanbul	Reşit Ülker	Elâzığ Emniyet Müdür Vekiline ilişkin	İçişleri Bakanı	14.09.1976	20	132
1391	İstanbul	Reşit Ülker	Marmara yöresinde akaryakıt darlığının nedenlerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	14.09.1976	20	132
1392	İstanbul	Reşit Ülker	Çarşı ve mahalle beğçilerinin ücretlerinden gelir vergisi kesileceği iddiasına ilişkin	Maliye Bakanı	14.09.1976	20	132

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1393	İstanbul	Reşit Ülker	Trafik kazalarının önlenmesi için alınacak tedbirlere ilişkin	İçişleri Bakanı	14.09.1976	20	132
1394	İstanbul	Reşit Ülker	Ege kıta sahanlığı ile ilgili Resmi Gazete’de yayınlanan haritaya ilişkin	Başbakan	14.09.1976	20	132
1395	İstanbul	Reşit Ülker	Elektrik kesilmelerinin hastanelerde ölüm olaylarına yol açtığı iddialarına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	14.09.1976	20	132
1396	İstanbul	Reşit Ülker	Et fiyatlarının artmaması için alınan tedbirlere ilişkin	Ticaret Bakanı	14.09.1976	20	132
1397	İstanbul	Reşit Ülker	Canlı hayvan ihracı ile ilgili kararname üzerindeki görüş ayrılığının giderilmesine ilişkin	Başbakan	14.09.1976	20	132
1398	İstanbul	Reşit Ülker	Memur Kuruluşları Yasasının çıkarılması için Meclislerin olağanüstü toplantıya çağırılmasının düşünüldüğüne ilişkin	Başbakan	14.09.1976	20	132
1399	İstanbul	Reşit Ülker	THY’da yolsuzluk yaptığı iddia edilen bir memura ilişkin	Ulaştırma Bakanı	14.09.1976	20	132
1400	İstanbul	Reşit Ülker	Televizyon bildirim kontrolü yapan muhtarlara verilen para miktarının artırılmasına ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	14.09.1976	20	132
1401	Giresun	Orhan Yılmaz	Giresun Et Kombinasına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	22.09.1976	20	136
1402	Giresun	Orhan Yılmaz	Giresun Peynir-Tereyağ Fabrikasına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	22.09.1976	20	136
1403	İzmir	Neccar Türkcan	1976 yılı tütün avansına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	22.09.1976	20	136
1404	Muğla	Halil Dere	Anason alımına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	22.09.1976	20	136
1405	Muğla	Halil Dere	Fethiye Kız Gölü içme Suyu Projesine ilişkin	Köy İşleri Bakanı	22.09.1976	20	136
1406	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	1897 sayılı Kanunun uygulama şekline ilişkin	Maliye Bakanı	22.09.1976	20	136
1407	Adana	Hasan Cerit	Adana Merkez ilçesine bağlı bazı köylerin elektrik ve su durumlarına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	22.09.1976	20	136
1408	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	T.C.D.D. Genel Müdürlüğü müfettişlerinin durumuna ilişkin	Ulaştırma Bakanı	22.09.1976	20	136

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1409	Hakkari	Mikail İlçin	Albayrak, Çukurca ve Uludere Jandarma komutanlarına ilişkin	Başbakan	22.09.1976	20	136
1410	İçel	Çetin Yılmaz	İlkokul kitaplarında yapılan değişikliklere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	22.09.1976	20	136
1411	Elazığ	Ahmet Orhan Senemoğlu	Elâzığ olaylarına ilişkin	İçişleri Bakanı	22.09.1976	20	136
1412	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin yol ve ulaşım sorununa ilişkin	Başbakan	22.09.1976	20	136
1413	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir Erkek Öğrenci Yurdu Müdürüne ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	30.09.1976	20	138
1414	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Projeleri yapılan Eskişehir-Seyitgazi merkez Ayvalı Özü göletine ilişkin	Başbakan	30.09.1976	20	138
1415	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eğitim Enstitülerine öğrenci alınış şekline ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	30.09.1976	20	138
1416	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Lüks oto ithali ve kalite taşımacılığına ilişkin	Başbakan	30.09.1976	20	138
1417	İstanbul	Şükriye Tok	Yağ üretim ve ithaline ilişkin	Ticaret Bakanı	30.09.1976	20	138
1418	Manisa	Mustafa Ok	Salihli-Akaydın Kiremit Tuğla Fabrikasında işçilere baskı yapıldığı iddiasına ilişkin	Çalışma Bakanı	30.09.1976	20	138
1419	Hatay	Mehmet Sönmez	Yurt dışına çıkması yasaklanan kişilere ilişkin	İçişleri Bakanı	30.09.1976	20	138
1420	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Eğitim Enstitülerine öğrenci alınış şekline ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	30.09.1976	20	138
1421	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Cumhuriyet Öğrenci Yurdunun boşaltılmasına ilişkin	Başbakan	30.09.1976	20	138
1422	İstanbul	Şükriye Tok	Türk sporunun kalkınması için alınacak tedbirlere ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	30.09.1976	20	138
1423	Gaziantep	Mustafa Güneş	Cumhuriyet Öğrenci Yurdunun boşaltılmasına ilişkin	Başbakan	30.09.1976	20	138
1424	Hatay	Mehmet Sönmez	Askerlik görevi yaparken ticaretle iştigal eden bir kişiye ilişkin	Başbakan	30.09.1976	20	138
1425	Hakkari	Mikail İlçin	Hakkâri ili altyapı hizmetlerine ilişkin	Köy İşleri Bakanı	30.09.1976	20	138
1426	Trabzon	Ahmet Şener	Belediyeler için temin edilen fonun tevzi şekline ilişkin	Maliye Bakanı	30.09.1976	20	138

TUTANAK DERGİSİ								
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM	
1427	İstanbul	Engin Ünsal	Bakanlıklarda ve Devlet Bakanlığına bağlı daire ve kuruluşlardaki istihbarat ünitelerine ilişkin	Başbakan	05.10.1976	20	139	
1428	Bolu	Abdi Özkök	Bolu-Seben-Kozyaka köyüne yangın nedeni ile tahsis edilen kerestelerin verilmeyiş nedenlerine ilişkin	Başbakan	05.10.1976	20	139	
1429	Ankara	Necdet Evliyagil	Ankara halkının kömür ihtiyacını karşılamak için alınan tedbirlere ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	05.10.1976	20	139	
1430	İstanbul	Engin Ünsal	D.G.M. ile ilgili olarak direniş yapan işçilerin durumuna ilişkin	Başbakan	05.10.1976	20	139	
1431	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl-Kığı ilçesine bağlı bazı köylerin grup yolunun yapımına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	05.10.1976	20	139	
1432	İzmir	Coşkun Karagözoğlu	Küflü pamuk destekleme alımlarına ilişkin	Başbakan	05.10.1976	20	139	
1433	Zonguldak	Kemal Anadol	Çaycuma ilçesindeki Selüloz-Kâğıt (SEKA) fabrikasına alınan işçilere ilişkin	Başbakan Sanayi ve Teknoloji Bakanı	05.10.1976	20	139	
1434	İstanbul	Şükriye Tok	1976 yılı çimento imal ve ihracına ilişkin	Ticaret Bakanı	05.10.1976	20	139	
1435	İstanbul	Şükriye Tok	1975-1976 yıllarında bedelsiz ithalat yoluyla Türkiye'ye giren otomobil sayısına ve toplam değerlerine ilişkin	Ticaret Bakanı	05.10.1976	20	139	
1436	İstanbul	Şükriye Tok	Arsa Ofisi Genel Müdürlüğünün arsa alış ve satışlarına ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	05.10.1976	20	139	
1437	İstanbul	Şükriye Tok	Adalet Bakanlığı personeli için yapılan Sosyal Konutlara ilişkin	Adalet Bakanı	05.10.1976	20	139	
1438	İstanbul	Şükriye Tok	Kamyon montaj fabrikaları ile kamyon satış fiyatlarına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	05.10.1976	20	139	
1439	Antalya	Fahri Özçelik	Eğitim Enstitülerine öğrenci alımında merkezî sistemden özel mülakat sistemine geçişin nedenlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	05.10.1976	20	139	
1440	Adana	Hasan Cerit	Ceyhan-Sarıbahçe ve Kıvrıklı köylerinin su ihtiyaçlarına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	05.10.1976	20	139	
1441	İstanbul	Engin Ünsal	Kamu kuruluşlarının yönetim kurullarında görev alan siyasi parti mensubu kişilere ilişkin	Başbakan	05.10.1976	20	139	
1442	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul Profilo fabrikasında meydana gelen olaylara ilişkin	İçişleri Bakanı	05.10.1976	20	139	

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1443	İstanbul	Reşit Ülker	Çarşı ve mahalle bekçilerinin ücretlerinden gelir vergisi kesilip kesilmediğine ilişkin	İçişleri Bakanı	05.10.1976	20	139
1444	Adana	Emin Bilen Tümer	Haklarında vergi kaçakçılığı takibatı yapılan milletvekillerine ilişkin	Maliye Bakanı	05.10.1976	20	139
1445	Çorum	Etem Eken	Çorum iline yapılacak Şeker fabrikasının yeri ve zamanına ilişkin	Başbakan	05.10.1976	20	139
1446	Antalya	İhsan Ataöv	Millet Meclisi Genel Kuruluna devam etmeyen milletvekillerine ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	07.10.1976	20	141
1447	Bolu	Abdi Özkök	Kur'an kurslarında öğretildiği iddia edilen gizli yemine ilişkin	Başbakan	07.10.1976	20	141
1448	Gaziantep	Mustafa Güneş	Yahya Demirel'in 1975 yılı vergi beyannamesine ilişkin	Maliye Bakanı	07.10.1976	20	141
1449	Gaziantep	Mustafa Güneş	Gaziantep Adliyesi Başkâtibi ile Diyarbakır Lisesi Müdür Muavinin karakolda polisler tarafından dövülmesine ilişkin	İçişleri Bakanı	07.10.1976	20	141
1450	Konya	Mustafa Üstündağ	Konya yöresinde tohumluk kredisi alamayan çiftçilere ilişkin	Başbakan	07.10.1976	20	141
1451	Bolu	Abdi Özkök	İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Halk Edebiyatı Dersi öğretmenine ve Ankara'da bazı okullarda alınan önkayıt ücretlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	07.10.1976	20	141
1452	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Puro Sigara Fabrikasının yeri ile açılacak çay atelyelerine ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	07.10.1976	20	141
1453	Kars	Kemal Okyay	Bütan gazlarının fiyat ve nakliye ücretlerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	07.10.1976	20	141
1454	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Çankırı ilinin bazı ilçelerinin yol durumuna ilişkin	Başbakan	12.10.1976	20	142
1455	Sakarya	Hayrettin Uysal	Millet Meclisi Genel Kurulunun 6.10.1976 tarihli 140. Birleşiminde yapılan yoklama işlemindeki usulsüzlük iddialarına ilişkin	Millet Meclisi Başkanı	12.10.1976	20	142
1456	Kocaeli	İbrahim Akdoğan	İPRAŞ ve Aliğa rafinerilerinin tam kapasite ile çalışmama nedenlerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	12.10.1976	20	142
1457	İçel	Çetin Yılmaz	1975-1976 öğretim yılında Bakanlıkça bastırılan ders kitaplarına ve ilkokullar ile orta dereceli okulların sınıf durumlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	12.10.1976	20	142
1458	Muğla	Halil Dere	Zeytinyağı rekoltesi ile taban fiyatına ilişkin	Ticaret Bakanı	12.10.1976	20	142

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1459	Muğla	Halil Dere	Sünger avcılarının ekonomik ve sosyal durumlarına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	12.10.1976	20	142
1460	Muğla	Halil Dere	Eğitim Enstitülerine alınacak öğrenci sayısı ile öğrenci almış şekline ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	12.10.1976	20	142
1461	Muğla	Halil Dere	Ankara'daki sanat okullarından birinin girişindeki Ülkü Ocaklarıyla ilgili yazıya ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	12.10.1976	20	142
1462	Muğla	Halil Dere	Esnaf Kefalet Kooperatiflerince esnafa dağıtılacak kredi ve Bağ-Kur ödentilerinin bankalara yatırılış şekline ilişkin	Ticaret Bakanı	12.10.1976	20	142
1463	Muğla	Halil Dere	Ege bütün ekicisine verilen avansa ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	12.10.1976	20	142
1464	Muğla	Halil Dere	Ege ekim bölgesinde pamuk taban fiyatına ilişkin	Ticaret Bakanı	12.10.1976	20	142
1465	Muğla	Ali Döğerli	1957 yılında Marmaris'te olan depremden sonra yaptırılan konutların bazılarının dağıtılmayış nedenlerine ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	12.10.1976	20	142
1466	Muğla	Ali Döğerli	Muğla ili ve ilçelerinde üretilen bala, taban fiyat verilip verilmeyeceği ve ihracına ilişkin	Ticaret Bakanı	12.10.1976	20	142
1467	Muğla	Ali Döğerli	Muğla-Fethiye-ilçesi Ören-Temel, Ceylan ve Seki ovalarında şeker pancarı yetiştirilmesine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	12.10.1976	20	142
1468	İçel	Çetin Yılmaz	İstanbul Boğaziçi Üniversitesinde öğrenim karşılığı para alınıp alınmadığına ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	12.10.1976	20	142
1469	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ili ve ilçelerinin okul ve öğretmen durumları ile Türkiye'deki eğitim enstitüleri ve meslek liselerinin sayısına ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	12.10.1976	20	142
1470	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Çay alım merkezlerinde çalışan personele silâh taşıma izni verilmesine ilişkin	İçişleri Bakanı	12.10.1976	20	142
1471	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ilinin teleks ve telefon santralinin durumuna ilişkin	Ulaştırma Bakanı	12.10.1976	20	142
1472	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ilinin çimento ihtiyacına ilişkin	Ticaret Bakanı	12.10.1976	20	142
1473	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize'de Merkez Bankası Şubesinin açılmasına ilişkin	Maliye Bakanı	12.10.1976	20	142

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1474	Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ilinin 1976-1977 yılı yatırım programlarına ilişkin	Başbakan	12.10.1976	20	142
				Bayındırlık Bakanı			
1475	İzmir	Alev Coşkun	İzmir Bergama ilçelerindeki pamuk depolarının inşaatına ilişkin	Ticaret Bakanı	12.10.1976	20	142
1476	Trabzon	Ahmet Şener	Trabzon ilindeki YSE çalışmalarına ve toplu sözleşmeden yararlanamayan yol-su işçilerinin durumlarına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	12.10.1976	20	142
1477	İstanbul	Şükriye Tok	Emekli Sandığına ait gayrimenkullerin işletilmesi ve bazı saraylardan alınan arsalarla ilişkin	Maliye Bakanı	12.10.1976	20	142
1478	Ordu	Ferda Güley	Ordu-Gölköy-Düzyayla belediyesi sınırları içinde yapılan ortaokulun yerine ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	12.10.1976	20	142
1479	İçel	Süleyman Şimşek	TÖB-DER'in kapatılmasına ilişkin	Başbakan	12.10.1976	20	142
1480	Balıkesir	Necati Cebe	Yahya Kemal Demirel tarafından satın alındığı iddia edilen TIR kamyonlarına vergi ödemediği yolundaki yayınlara ilişkin	Adalet Bakanı	12.10.1976	20	142
1481	Adana	Osman Çıtırık	Başbakanın Trabzon'da yaptığı konuşmaya ilişkin	Başbakan	12.10.1976	20	142
1482	Balıkesir	Necati Cebe	Yahya Kemal Demirel tarafından satın alındığı iddia edilen TIR kamyonlarının vergi durumlarına ilişkin	Maliye Bakanı	12.10.1976	20	142
1483	Hatay	Malik Yılman	Hatay Millî Eğitim Müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	01.11.1976	21	1
1484	Ankara	Necdet Evliyagil	Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının Cumhuriyet Savcılanna gönderdiği tamimin Bakanlıkça toplatılmasına ilişkin	Adalet Bakanı	01.11.1976	21	1
1485	İçel	Oral Mavioğlu	İçel-Silifke ilçesi Uzuncaburç Ortaokuluna ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	01.11.1976	21	1
1486	Bolu	Abdi Özkök	Kamu İktisadî Teşebbüslerinin finansman yetersizliklerine ilişkin	Maliye Bakanı	01.11.1976	21	1
1487	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul-Kartal Emniyet Amirliğinde dövlüdüğü iddia edilen bir vatandaşa ilişkin	İçişleri Bakanı	01.11.1976	21	1
1488	Zonguldak	Kemal Anadol	Ereğli Kömürleri İşletmesi Yenice Sağlık Ocağına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	01.11.1976	21	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1489	Muğla	Halil Dere	İşini takip eden bir vatandaşın Bakanlıkta dövuıldığı iddiasına ilişkin	Milli Eğitim Bakanı	01.11.1976	21	1
1490	İstanbul	Reşit Ülker	Gazeteci Zekeriya Sertel'in Türkiye'ye sokulmayışına ilişkin	İçişleri Bakanı	01.11.1976	21	1
1491	İstanbul	Reşit Ülker	Mahalle muhtarlarına tabanca verilmesine ilişkin	İçişleri Bakanı	01.11.1976	21	1
1492	Muğla	Halil Dere	Fethiye-Göhlhisar-Burdur karayoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	01.11.1976	21	1
1493	Malatya	Hüseyin Deniz	Yurt içi gezileri ile parti kongrelerine ilişkin	Başbakan	01.11.1976	21	1
1494	Balıkesir	Necati Cebe	Balıkesir Balya ilçesindeki Atatürk Anıtına yazdınlan yazılarla ilgili olarak açılan soruşturmaya ilişkin	İçişleri Bakanı	01.11.1976	21	1
1495	İzmir	Alev Coşkun	Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağılı öğrenci yurtlarına ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	01.11.1976	21	1
1496	İzmir	Alev Coşkun	Menemen Çeltik Komisyonunca toplanan paraların sarf yerlerine ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	01.11.1976	21	1
1497	Giresun	Orhan Yılmaz	Türkiye'de Hristiyanlık propagandası yapıldığı iddialarına ilişkin	Başbakan	01.11.1976	21	1
1498	Giresun	Orhan Yılmaz	Karadeniz Bakır İşletmeleri Anonim Şirketine ilişkin	Başbakan	01.11.1976	21	1
1499	İstanbul	Engin Ünsal	İstanbul-Kuruçeşme Çay Paketleme Fabrikasında çalışan işçilere ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	01.11.1976	21	1
1500	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul-Kadırğa Öğrenci Yurduna ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	01.11.1976	21	1
1501	İstanbul	Reşit Ülker	Romanya'dan ithal edilen benzinin kalitesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	01.11.1976	21	1
1502	İstanbul	Reşit Ülker	1975 nüfus sayımı sonuçlarının açıklanmayışına ilişkin	Devlet Bakanı	01.11.1976	21	1
1503	Hatay	Mehmet Sönmez	Lizbon Büyükelçimize ilişkin	Dışişleri Bakanı	01.11.1976	21	1
1504	Balıkesir	Necati Cebe	Devlet Güvenlik Mahkemelerinin işlemlerine ilişkin	Adalet Bakanı	02.11.1976	21	2
1505	Ordu	Memduh Ekşi	Ordu-Samsun karayoluna ilişkin	Başbakan	02.11.1976	21	2

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1506	Ordu	Memduh Ekşi	Giresun Eğitim Enstitüsünde yapılan giriş sınavlarında öğrencilere yöneltilen sorulara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	02.11.1976	21	2
1507	Adana	Hasan Cerit	Memleketimizde kolera hastalığı bulunup bulunmadığına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	02.11.1976	21	2
1508	Adana	Hasan Cerit	Gemlik Suni İpek Fabrikasında çalışan bir greyder şoförüne ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	02.11.1976	21	2
1509	Ankara	Necdet Evliyagil	TIR araçlarına ilişkin	Başbakan	02.11.1976	21	2
1510	İstanbul	Metin Tüzün	İstanbul'da ölen ve yaralanan iki öğrenciye ilişkin	İçişleri Bakanı	09.11.1976	21	5
1511	Manisa	Mustafa Ok	Çekirdeksiz kuru üzüm ihraç fiyat farkının üreticiye ödenmesine ilişkin	Başbakan	09.11.1976	21	5
1512	İstanbul	Şükriye Tok	Et-Balık Kurumuna ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	09.11.1976	21	5
1513	Adana	Emin Bilen Tümer	Pozantı Orman İşletme Müdürlüğüne ilişkin	Orman Bakanı	09.11.1976	21	5
1514	İçel	Çetin Yılmaz	Alman Sanayicileri Birliğinin Türkiye'ye yaptığı ziyarete ilişkin	Başbakan	09.11.1976	21	5
1515	Balıkesir	Necati Cebe	Eğitim Enstitülerinde görevli öğretmenler ile yapılan giriş sınavlarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	09.11.1976	21	5
1516	Çankırı	Arif Tosyahoğlu	Çankırı-İlgaz ilçesinde Sümerbank satış mağazası açılmasına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	16.11.1976	21	8
1517	Çankırı	Arif Tosyahoğlu	Çankırı ilinde yapımına başlanan yolların yarım bırakılmasına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	16.11.1976	21	8
1518	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Dışişleri Bakanının dış politika ile ilgili demeçlerine ilişkin	Başbakan	16.11.1976	21	8
1519	Çankırı	Arif Tosyahoğlu	Çankırı Süt ve Yem Fabrikalarına iş için müracaat eden işçilerden para alındığı iddialarına ilişkin	Adalet Bakanı Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	16.11.1976	21	8
1520	Burdur	Osman Aykul	Hükümetin kuruluşundan bu güne kadar isteği dışında tayin edilen öğretmen ve ilkokul müfettişlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	16.11.1976	21	8
1521	Adana	Hasan Cerit	Öğretmen liseleri ile eğitim enstitülerine öğrenci alım şekline ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	16.11.1976	21	8

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1522	İçel	Çetin Yılmaz	Hacettepe Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesi öğrencilerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	16.11.1976	21	8
1523	Hatay	Mehmet Sönmez	Hatay şehir stadının kapatılmasına ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	16.11.1976	21	8
1524	Konya	Mustafa Üstündağ	Konya-Ermenek Kaymakamına ilişkin	Başbakan	16.11.1976	21	8
1525	Adana	İlter Çubukçu	Adana-İzmir arası uçak seferleri yapılmasına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	17.11.1976	21	9
1526	Adana	Hasan Cerit	Antalya Çavuş Talimhah Alayındaki bazı erlerin örgüt kurdukları iddialarına ilişkin	Millî Savunma Bakanı	17.11.1976	21	9
1527	İzmir	Neccar Türkcan	Cezaevlerinde görev yapan gardiyanlara ilişkin	Adalet Bakanı	17.11.1976	21	9
1528	--	--	--	--	--	--	--
1529	Manisa	Gündüz Sevilgen	Devlet Planlama Teşkilâtı personeline ilişkin	Başbakan	23.11.1976	21	11
1530	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Öğrenci yurtlarına ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	23.11.1976	21	11
1531	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Yurdumuzda üretilen ve ithal edilen demire ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	23.11.1976	21	11
1532	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Gecekondu kanununa göre belediyelere intikal ettirilmesi gereken arsa ve arazilere ilişkin	Maliye Bakanı	23.11.1976	21	11
1533	Malatya	Hüseyin Deniz	Malatya Endüstri Meslek Lisesi bahçesinde cami temeli atıldığı iddiasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	23.11.1976	21	11
1534	İçel	Çetin Yılmaz	Özel ve resmi sektörün Lübnan'a yaptığı un ihracatına ilişkin	Ticaret Bakanı	23.11.1976	21	11
1535	İçel	Çetin Yılmaz	Silifke emniyetinde görevli iken bekçinin ölüm sebebi ile bir emniyet komiserine ilişkin	İçişleri Bakanı	23.11.1976	21	11
1536	İçel	Çetin Yılmaz	Ankara-Adana karayolu üzerinde ilk yardım trafik hastanesi kurulmasına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	23.11.1976	21	11
1537	İçel	Çetin Yılmaz	Kuru üzümüne verilen taban fiyatının eksik uygulanışına ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	23.11.1976	21	11
1538	İçel	Çetin Yılmaz	1976 yılında ihraç edilen çimento miktarına ilişkin	Ticaret Bakanı	23.11.1976	21	11

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1539	İçel	Çetin Yılmaz	1974-1976 yıllarında Hükümet üyeleri tarafından atılan temellere ilişkin	Başbakan	23.11.1976	21	11
1540	Antalya	Fahri Özçelik	Antalya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinin bir öğretim üyesine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	23.11.1976	21	11
1541	İstanbul	Reşit Ülker	İzmir Jandarma Komutanının yargıç ve savcılarla ilgili araştırmasına ilişkin	İçişleri Bakanı	07.12.1976	21	15
1542	İzmir	Neccar Türkcan	Basın-Yayın Genel Müdürlüğüne ilişkin	Başbakan	07.12.1976	21	15
1543	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Film-San Vakfına ve düzenleyeceği festivale ilişkin	Devlet Bakanı	07.12.1976	21	15
1544	Bolu	Abdi Özkök	Ziraat Fakültesinin bir asistanına pasaport verilmeyişine ilişkin	İçişleri Bakanı	07.12.1976	21	15
1545	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Temeli atılan tesislerin durumuna ilişkin	Başbakan	07.12.1976	21	15
1546	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir ili Beylikahır-Sivrihisar arasındaki maden sahasının değerlendirilmesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	07.12.1976	21	15
1547	Muğla	Ali Döğerli	Fethiye Lisesinde görevli bir öğretmenin öğrencilerden Atatürk rozetlerini toplattığı iddiasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	07.12.1976	21	15
1548	İstanbul	Hasan Basri Akgiray	Kısa süreli askerlik hizmetinden yasaya aykırı olarak istifade eden kişiler bulunduğu iddiasına ilişkin	Millî Savunma Bakanı	07.12.1976	21	15
1549	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Devlet Personel Dairesince alınan istişari kararlara ilişkin	Maliye Bakanı	07.12.1976	21	15
1550	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	TCDD Genel Müdürlüğüne bağlı işletmelerde görev yapan müfettişlerin durumlarına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	07.12.1976	21	15
1551	Burdur	Ali Sanlı	Isparta Büyük Ülkü Derneğinde öldürüldüğü iddia edilen bir kişiye ilişkin	Adalet Bakanı	08.12.1976	21	16
1552	Burdur	Ali Sanlı	Denizli kolluk kuvvetlerine ilişkin	İçişleri Bakanı	08.12.1976	21	16
1553	Adana	Hasan Cerit	Yay-Kur sınavlarında görevlendirilen öğretmenlerin ödenmeyen tatil ücretlerine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	14.12.1976	22	18
1554	Ankara	Necdet Evliyagil	Film-San Vakfı'nın düzenlediği festivale ilişkin	Başbakan	14.12.1976	22	18
1555	Burdur	Ali Sanlı	Görevle Suudi Arabistan'a giden Bakanlara ilişkin	Başbakan	14.12.1976	22	18

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1556	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul Teknik Üniversitesinde bir genci öldüren sanıklara ilişkin	İçişleri Bakanı	14.12.1976	22	18
1557	İzmir	Arif Kemal Önder	PTT ile ortaklık kuran Northern Elektrik Co LTD. Şirketine ilişkin	Başbakan	21.12.1976	22	21
1558	Tekirdağ	Ömer Kahraman	Tekirdağ Millî Eğitim Müdürlüğüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	21.12.1976	22	21
1559	İzmir	Neccar Türkcan	İzmir-Bergama Göçbeyli Bucağına bağlı Yalnızdam Köyünün el konulan tütünlerine ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	21.12.1976	22	21
1560	Sivas	Ekrem Kangal	Sivas ili Susehri ve Koyulhisar ilçelerinde tütün ekimine izin verilmesine ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	21.12.1976	22	21
1561	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Orta dereceli okulların öğrenci sayısı ile öğretmen ihtiyacına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	21.12.1976	22	21
1562	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul Mimar Sinan Köyündeki Akçimento Fabrikasının yerinin değiştirilmesine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	21.12.1976	22	21
1563	İstanbul	Reşit Ülker	Kurban Bayramı nedeniyle bazı otobüs şirketlerinin yolculardan fahiş taşıma ücreti aldıkları iddiasına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	21.12.1976	22	21
1564	Manisa	Veli Bakırlı	Manisa Valisi ile Müttevelli kasabası Belediye Başkanına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	21.12.1976	22	21
1565	Ankara	Necdet Evliyagil	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün, uçak seferlerini değiştirdiği iddialarına ilişkin	İçişleri Bakanı	21.12.1976	22	21
1566	İzmir	Süleyman Genç	İntihar ettiği iddia edilen bir Yay-Kur öğrencisine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	21.12.1976	22	21
1567	İstanbul	Reşit Ülker	Gayri sıhhi işyerlerini saptayan yönetmeliğin değiştirilmesine ilişkin	Millî Savunma Bakanı	21.12.1976	22	21
1568	Manisa	Veli Bakırlı	Kocatepe Muhribinin batışı hakkındaki soruşturmaya ilişkin	Köy İşleri Bakanı	21.12.1976	22	21
1569	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar-Dazkırı ilçesine bağlı bazı köylerin içme suyu ihtiyacına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	21.12.1976	22	21
1570	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar iline bağlı bazı ilçe ve köylerin, yeraltı sulama suyu ihtiyacına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	21.12.1976	22	21

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1571	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar iline bağlı bazı köylerin okul ihtiyacına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	21.12.1976	22	21
1572	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar iline bağlı bazı ilçe ve köylerin içme suyu ihtiyacına ilişkin	Köy İşleri Bakanı	21.12.1976	22	21
1573	Sakarya	Nadir Lâtif İslâm	Haydarpaşa-Adapazarı elektrikli tren tesislerinin işletmeye açılmasına ilişkin	Bayındırlık Bakanı Ulaştırma Bakanı	21.12.1976	22	21
1574	Sakarya	Nadir Lâtif İslâm	Bazı bakanların dış politika konusundaki beyanlarına ilişkin	Dışişleri Bakanı	28.12.1976	22	24
1575	Ankara	Cevat Önder	Ankara-Keskin ilçesi Konur Köyünün elektrik sorununa ilişkin	Köy İşleri Bakanı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	28.12.1976	22	24
1576	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul-Şişli ilçesinin bazı mahallelerinin trafik ve kanalizasyon sorunlarına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	28.12.1976	22	24
1577	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	"Silâhları Bırakalım" kampanyasına katılan derneklerle yöneticilerine ilişkin	İçişleri Bakanı	28.12.1976	22	24
1578	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Bülent Ecevit ve Süleyman Demirel'in Başbakanlıkları sırasında siyasi parti bina ve toplantılarına yapılan tecavüzlere ilişkin	İçişleri Bakanı	28.12.1976	22	24
1579	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Ülkemizdeki büyük ve küçük baş hayvanların durumuna ilişkin	Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı	28.12.1976	22	24
1580	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Üretim mallarının fiyatlarına ilişkin	Başbakan	28.12.1976	22	24
1581	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Belediyelere yapılan yardımlara ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	28.12.1976	22	24
1582	Afyon K.	Şükrü Yüzbaşıoğlu	Patates ihracatına izin verilip verilmeyeceğine ilişkin	Ticaret Bakanı	28.12.1976	22	24
1583	İçel	Oral Mavioğlu	Tarsus İşletmecilik Yüksekokulunun Adana iline nakledilmesine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	28.12.1976	22	24
1584	Burdur	Osman Aykul	Isparta Gülbirliği Genel Müdürü ile gülyağı üreticilerinin durumuna ilişkin	Ticaret Bakanı	28.12.1976	22	24

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1585	Burdur	Osman Aykul	Burdur-Göhlhisar-Çamköy halkından bir kişinin güvenlik kuvvetlerince dövüldüğü iddiasına ilişkin	İçişleri Bakanı	28.12.1976	22	24
1586	Sakarya	Nadir Lâtif İslâm	İmam-Hatip Okulu çıkışlı din görevlileri ile vekil imamlara ilişkin	Devlet Bakanı	28.12.1976	22	24
1587	Sakarya	Nadir Lâtif İslâm	1957-1976 yıllarında Ankara-İstanbul karayolunda meydana gelen trafik kazalarına ilişkin	Başbakan	28.12.1976	22	24
1588	Gaziantep	Mehmet Özmen	Tarsus emniyet yetkilileri tarafından dövülerek öldürüldüğü iddia edilen bir şahsa ilişkin	Adalet Bakanı	28.12.1976	22	24
1589	İzmir	Neccar Türkcan	Yan ödemeler kararnamesinin uygulanmasına ilişkin	Başbakan	28.12.1976	22	24
1590	İzmir	Neccar Türkcan	Küçük çiftçi muaflığına ilişkin	Maliye Bakanı	28.12.1976	22	24
1591	Manisa	Mustafa Ok	Manisa-Saruhanlı-Mütevelli kasabası Belediye Başkanına ilişkin	İçişleri Bakanı	04.01.1977	22	27
1592	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul Belediyesinin gelir ve giderlerine ilişkin	Maliye Bakanı	04.01.1977	22	27
1593	İçel	Çetin Yılmaz	Turfanda sebze üreticisine ucuz kereste teminine ilişkin	Orman Bakanı	04.01.1977	22	27
1594	İçel	Çetin Yılmaz	Üçlü öğretim yapan ilkokullara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	04.01.1977	22	27
1595	İçel	Çetin Yılmaz	Fıstık Üreticilerinin kooperatif ve banka borçlarının ertelenmesine ilişkin	Başbakan	04.01.1977	22	27
1596	İçel	Çetin Yılmaz	Çukobirlik ortaklarının kooperatif borçlarının ertelenmesine ilişkin	Ticaret Bakanı Köy İşleri Bakanı	04.01.1977	22	27
1597	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul ilinde Hazine den arazi ve arsa isteyen belediyelere ilişkin	Maliye Bakanı	04.01.1977	22	27
1598	İçel	Çetin Yılmaz	Devletleştirilen özel yüksekokullara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	04.01.1977	22	27
1599	Manisa	Hasan Zengin	T.C. Merkez Bankasına ilişkin	Maliye Bakanı	04.01.1977	22	27
1600	İçel	Hikmet Baloğlu	Taşucu Balıkçılık Kooperatifinin elinde bulunan dalyanlara ilişkin	Maliye Bakanı Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	04.01.1977	22	27

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1601	Adana	Hasan Cerit	HASTAŞ'ın durumuna ilişkin	Ticaret Bakanı	04.01.1977	22	27
1602	Urfa	Abdülkadir Öncel	Üniversitelerde meydana gelen olaylarda haklarında disiplin kovuşturması açılan öğrencilere ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	05.01.1977	22	28
1603	İzmir	Arif Kemal Önder	Çukurova Elektrik Şirketinin imtiyazının genişletilmesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	11.01.1977	22	30
1604	İzmir	Kaya Bengisu	Bornova'daki çimento fabrikalarının çevreyi kirletmelerine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	11.01.1977	22	30
1605	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale Pet-Kim Plastik İşleme Fabrikasına ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	11.01.1977	22	30
1606	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale Pet-Kim Plastik İşleme Fabrikasının imalatına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	11.01.1977	22	30
1607	Çanakkale	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale ilinde projeleri yapılan barajlara ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	11.01.1977	22	30
1608	Ankara	Cevat Önder	Kütahya-Doğaslan köyü haşhaş ekicilerinin durumuna ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	11.01.1977	22	30
1609	İzmir	Neccar Türkcan	Tütün ekim istek beyannamelerine ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	11.01.1977	22	30
1610	Hatay	Malik Yılman	Ölüm yıldönümünde televizyonda İsmet İnönü ile ilgili program yapılmayışına ilişkin	Başbakan	11.01.1977	22	30
1611	Kütahya	Haşim Benli	Pet-kim Genel Müdürüne ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	18.01.1977	23	33
1612	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir-Sarıcakaya sulama projesine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	18.01.1977	23	33
1613	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir-Sarıcakaya yoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	18.01.1977	23	33
1614	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir-Yunus Emre öğretmen ve Bahçelievler liseleri müdürlerinin tutumuna ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	18.01.1977	23	33

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1615	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Ford traktörleri genel bayiliğinin Zirai Donatım Kurumundan alındığı iddialarına ilişkin	Başbakan	18.01.1977	23	33
1616	İstanbul	Hasan Basri Akgiray	Seka Genel Müdürlüğünce zamlı fiyatla kâğıt satıldığı iddiasına ilişkin	Ticaret Bakanı	18.01.1977	23	33
1617	Trabzon	Ahmet Şener	Geçici ilkokul öğrencilerinin durumuna ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.01.1976	23	36
1618	Giresun	Vamık Tekin	Yurt dışında görevlendirilen öğretmenlerin seçim şekline ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	25.01.1976	23	36
1619	İçel	Çetin Yılmaz	İçel-Gülnar ilçesinde meydana gelen olaylara ilişkin	Başbakan	25.01.1976	23	36
1620	İzmir	Arif Kemal Önder	Tariş Pamuk Birliği Yönetim Kurulu üyelerine ilişkin	Ticaret Bakanı	25.01.1976	23	36
1621	İçel	Oral Mavioğlu	Mersin'de kurulacak 4. Gübre Kompleksine ilişkin	Başbakan	25.01.1976	23	36
1622	Antalya	Fahri Özçelik	Antalya ilinde tütün, haşhaş ve anason ekimine izin verilmeyişine ilişkin	Başbakan	25.01.1976	23	36
1623	İzmir	Alev Coşkun	Tütün beyannameleri için yayınlanan genelgeye ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	25.01.1976	23	36
1624	İzmir	Alev Coşkun	İzmir Valisinin tutumuna ilişkin	İçişleri Bakanı	25.01.1976	23	36
1625	Ankara	Necdet Evliyagil	Kıbrıs'taki turistik tesislerin durumuna ilişkin	Dışişleri Bakanı	25.01.1976	23	36
1626	Kars	Doğan Araslı	Kars-Kağızman ilçesi Karayolları 125. Şube Şefine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	25.01.1976	23	36
1627	Giresun	Orhan Yılmaz	Gazeteci Zekeriya Sertel'e ilişkin	Başbakan	26.01.1977	23	37
1628	Erzurum	Selçuk Erverdi	Erzurum-Aşkale Şark Linyitleri İşletmesindeki greve ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	08.02.1977	23	42
1629	Ankara	Necdet Evliyagil	Türkiye ile Federal Almanya arasında imzalanan "Karşılıklı Teknik İşbirliği" Anlaşmasına ilişkin	Başbakan	08.02.1977	23	42
1630	İçel	Hikmet Baloğlu	Dünya Gazetesinin "Herkese Bir Konut" girişiminin gerçekleşme imkânının olup olmadığına ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	08.02.1977	23	42
1631	Burdur	Ali Sanlı	Film Kontrol Komitesince oynatılmasına izin verilen filmlerin mahallî zabıtaca denetlenmesine ilişkin	İçişleri Bakanı	08.02.1977	23	42

NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1632	Muş	Ahmet Hamdi Çelebi	Muş-Kızılağaç-Yürecik köyü ilkokul ihtiyacına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	08.02.1977	23	42
1633	Ankara	Muammer Alıcı	Ankara-Şereflikoçhisar ilçesinde açıldığı bildirilen Ticaret Lisesinin öğrenime başlamasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	08.02.1977	23	42
1634	Balıkesir	Necati Cebe	Savaştepe Öğretmen Lisesi ve Eğitim Enstitüsünde okutulduğu iddia edilen yemek duasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	08.02.1977	23	42
1635	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Patates üreticisi lehine alınacak tedbirlere ilişkin	Ticaret Bakanı	08.02.1977	23	42
1636	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	Şeker Şirkettinin pancar ekim alanlarını daraltan kararına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	08.02.1977	23	42
1637	Antalya	Fahri Özçelik	Antalya-Gündoğmuş-Güzelbağ Kasabası Ortaokuluna ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	08.02.1977	23	42
1638	İçel	Çetin Yılmaz	İçel İl Genel Meclisi üyelerine ait yetkilerin bakanlık tarafından geri alındığı iddialarına ilişkin	Başbakan	08.02.1977	23	42
1639	Trabzon	Ahmet Şener	Trabzon-Vakfıkebir ve Tonya ilçelerinin lise binalarının yapılmasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	08.02.1977	23	42
1640	İçel	Çetin Yılmaz	SEKA Akdeniz Selüloz Sanayi tesislerine ilişkin	Başbakan	08.02.1977	23	42
1641	İçel	Çetin Yılmaz	Türkiye'nin Cezayir Büyükelçisine ilişkin	Dışişleri Bakanı	08.02.1977	23	42
1642	Balıkesir	Necati Cebe	Trafik Muayene ve İmtihan Komisyonlarından Karayolları temsilcilerinin çekilmesine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	08.02.1977	23	42
1643	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Arazileri istimlak edilen şahıslara Seka Fabrikasında iş verilmesine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	08.02.1977	23	42
1644	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Çakırözü ve Akyuva köy yoluna ilişkin	Köy İşleri Bakanı	08.02.1977	23	42
1645	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Dinar-Dazkırı yolunun yapımı ve tamirine ilişkin	Bayındırlık Bakanı	08.02.1977	23	42
1646	Samsun	İlyas Kılıç	Samsun-Vezirköprü-Yağınözü köyünden bazı kişilerin orman arazisini mülk edinmek istemelerine ilişkin	Orman Bakanı	08.02.1977	23	42
1647	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar Topraksu eski Başmühendisine ilişkin	Köy İşleri Bakanı	08.02.1977	23	42
1648	Giresun	Orhan Yılmaz	Çay-Kur Genel Müdürlüğüne ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	09.02.1977	23	43

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1649	Trabzon	Mehmet Özgür	Yeni yapılacak gübre fabrikalarına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	15.02.1977	23	45
1650	Bolu	Abdi Özkök	Ankara Ticaret ve Turizm Yüksekokulu öğrencilerinden baskı ile aidat toplatıldığı iddiasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	15.02.1977	23	45
1651	Bolu	Abdi Özkök	Bazı gazete bayi ve okurlarının tehdit edildiği iddialarına ilişkin	İçişleri Bakanı	15.02.1977	23	45
1652	İzmir	Kaya Bengisu	İzmir'in bazı mahallerinde meydana gelen toprak kaymasıyla ilgili olarak alınan tedbirlere ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	15.02.1977	23	45
1653	İçel	Oral Mavioglu	Tarsus-Aladağ köyünde yapılması programına alınan köprüye ilişkin	Köy İşleri Bakanı	15.02.1977	23	45
1654	Adana	Hasan Cerit	Adana Merkez İlçe Başkanının polis memurlarınca tehdit edildiği iddiasına ilişkin	İçişleri Bakanı	15.02.1977	23	45
1655	Adana	Emin Bilen Tümer	Adana-Ceyhan ilçesi Lise Müdürünün tutumuna ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	15.02.1977	23	45
1656	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Pamuk ihraç fiyat farkından üreticiye pay verilmesine ilişkin	Ticaret Bakanı	15.02.1977	23	45
1657	İçel	Hikmet Baloğlu	Danıştay Kararlarının uygulanmayışına ilişkin	Adalet Bakanı	18.02.1977	24	48
1658	Gaziantep	Mustafa Güneş	Bazı derneklerin Ankara Valiliğince kapatılmasına ilişkin	İçişleri Bakanı	18.02.1977	24	48
1659	İzmir	Alev Coşkun	İzmir-Kiraz ilçesi Tarım Kredi Kooperatifi Müdürüne ilişkin	Ticaret Bakanı	24.02.1977	25	54
1660	Eskişehir	Orhan Oğuz	Futbol karşılaşmalarında meydana gelen olaylara ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	24.02.1977	25	54
1661	Amasya	Hasan Bütünler	Hastaş şirketler topluluğuna ilişkin	Ticaret Bakanı	24.02.1977	25	54
1662	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul'da kadastro çalışmaları nedeniyle köylülerle Hazine arasında doğan ihtilâflara ilişkin	Maliye Bakanı	24.02.1977	25	54
1663	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Af kapsamına giren gecekondulardan alınan vergilere ilişkin	Maliye Bakanı	24.02.1977	25	54
1664	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Artan siyasi cinayetlere ilişkin	Başbakan	24.02.1977	25	54
1665	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Aydın ilinde Cumhuriyet Halk Partili vatandaşlara saldırılarda bulunulduğu iddiasına ilişkin	İçişleri Bakanı	24.02.1977	25	54
1666	Burdur	Ali Sanlı	Emniyet 7. Şube Müdür ve memurlarına ilişkin	İçişleri Bakanı	24.02.1977	25	54

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1667	İçel	Hikmet Baloğlu	İçel-Tarsus-Aladağlı köy yolunun Kusun Deresi Köprüsüne ilişkin	Köy İşleri Bakanı	24.02.1977	25	54
1668	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Akaryakıt satış istasyonlarına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	10.03.1977	26	58
1669	Sakarya	Nadir Lâtif İslâm	Patates ürününün dengeli bir fiyata kavuşturulmasına ilişkin	Ticaret Bakanı	10.03.1977	26	58
1670	Trabzon	Ahmet Şener	Trabzon Tonya karayoluna ilişkin	Bayındırlık Bakanı	10.03.1977	26	58
1671	Balıkesir	Necati Cebe	Bir öğrencinin seçme sınavına girmeden Savaştepe Eğitim Enstitüsüne alındığı iddiasına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	10.03.1977	26	58
1672	Adana	İbrahim Tekin	Çukurova Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinin pamuk satışlarına ilişkin	Ticaret Bakanı	10.03.1977	26	58
1673	Sakarya	Nadir Lâtif İslâm	Sakarya'da kurulması düşünülen Demir-Çelik Tesislerine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	10.03.1977	26	58
1674	Balıkesir	Necati Cebe	Kesimci köylüye verilen odun oranının işletmelere göre değişmesine ilişkin	Orman Bakanı	10.03.1977	26	58
1675	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Muhtaç asker ailelerine yapılan yardıma ilişkin	İçişleri Bakanı	10.03.1977	26	58
1676	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	TRT Genel Müdürlüğüne ilişkin	Başbakan	10.03.1977	26	58
1677	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Devlet Personel Dairesi kararlarına uyulmadığına ilişkin	Devlet Bakanı	10.03.1977	26	58
1678	Sakarya	Hayrettin Uysal	Sakarya bölgesi pancar ekicilerinden Hava Kuvvetlerine Yardım Vakfı için kesilen paraya ilişkin	Başbakan Sanayi ve Teknoloji Bakanı	10.03.1977	26	58
1679	Muğla	Halil Dere	Öğrenci çatışmalarına bazı bakanlık memurlarının katıldıklarına ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	10.03.1977	26	58
1680	Muğla	Halil Dere	Zeytinyağı konusuna ilişkin	Ticaret Bakanı	10.03.1977	26	58
1681	Muğla	Halil Dere	Devlet Planlama Teşkilâtı rapor ve önerilerinin dikkate alınıp alınmadığına ilişkin	Başbakan	10.03.1977	26	58
1682	Muğla	Halil Dere	Bazı firmalarca kiralanan uçakların Türk Hava Yollarını zarara uğrattığı iddialarına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	10.03.1977	26	58
1683	Muğla	Halil Dere	Yatağan-Eskişehir Köyü deprem evlerine ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	10.03.1977	26	58

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1684	Muğla	Halil Dere	Bakanlık örgütüne alınacak memurlar için yapılan imtihanlara ve kazananların durumuna ilişkin	Kültür Bakanı	10.03.1977	26	58
1685	Muğla	Halil Dere	Tariş'in pamuk alımlarına ilişkin	Ticaret Bakanı	10.03.1977	26	58
1686	Muğla	Halil Dere	Ülkemizde kullanılan suni gübreye ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	10.03.1977	26	58
1687	Muğla	Halil Dere	Orman Genel Müdürlüğüne ilişkin	Orman Bakanı	10.03.1977	26	58
1688	Muğla	Halil Dere	Almanya'da çalışan vatandaşlarımızın durumuna ilişkin	Dışişleri Bakanı	10.03.1977	26	58
1689	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	10.03.1977	26	58
1690	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	İmar ve İskân Bakanı	10.03.1977	26	58
1691	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	10.03.1977	26	58
1692	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Orman Bakanı	10.03.1977	26	58
1693	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	10.03.1977	26	58
1694	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	10.03.1977	26	58
1695	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ili dahilindeki karayollarının bakım ve onarımına ilişkin	Bayındırlık Bakanı	10.03.1977	26	58
1696	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Köy İşleri Bakanı	10.03.1977	26	58
1697	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	10.03.1977	26	58
1698	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Turizm ve Tanıtma Bakanı	10.03.1977	26	58
1699	Bingöl	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	10.03.1977	26	58

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1700	Trabzon	Ahmet Şener	Yunus balığı avcılığına ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	11.03.1977	26	59
1701	Çankırı	Mehmet Ali Arsan	Yurt dışında çalışan işçilerin kurdukları şirketlere ilişkin	Ticaret Bakanı	11.03.1977	26	59
1702	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Anarşik olaylara karşı alınacak tedbirlere ilişkin	İçişleri Bakanı	15.03.1977	26	61
1703	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Hazineye ait konutlara ilişkin	Maliye Bakanı	15.03.1977	26	61
1704	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Bulgaristan karasularında yakalanan balıkçı motorlarına ilişkin	Dışişleri Bakanı	15.03.1977	26	61
1705	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Özel yüksekokulların devletleştirilmesi sonucu borçlandırılan öğrencilerin durumuna ilişkin	Maliye Bakanı	15.03.1977	26	61
1706	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İzmit-Petkim tesislerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	15.03.1977	26	61
1707	İzmir	Coşkun Karagözoğlu	Patates üreticisinin durumuna ilişkin	Ticaret Bakanı	15.03.1977	26	61
1708	Balıkesir	Necati Cebe	Susurluk ilçesi Yıldız köyüne ilişkin	Başbakan	18.03.1977	26	64
1709	Kars	Doğan Araslı	Kars-Göle İlköğretim Müdürlüğüne yapılan atamaya ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	18.03.1977	26	64
1710	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul-Kadıköy'de meydana gelen olaylarda güvenlik kuvvetlerinin tutumuna ilişkin	İçişleri Bakanı	18.03.1977	26	64
1711	İstanbul	Reşit Ülker	Emekli Sandığının, intibak işlemlerindeki uygulamasını Danıştay kararına rağmen değiştirmedigine ilişkin	Maliye Bakanı	18.03.1977	26	64
1712	Adana	Emin Bilen Tümer	Ceyhan Emniyet görevlilerinin halka kötü muamele ettiği iddiasına ilişkin	İçişleri Bakanı	18.03.1977	26	64
1713	Muğla	Halil Dere	Akaryakıt sıkıntısı ile ilgili gazete haberlerine ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	18.03.1977	26	64
1714	Muğla	Halil Dere	Ankara Belediyesinin 1977 yılı bütçesinin Valilikçe kısıtlanmasına ilişkin	İçişleri Bakanı	18.03.1977	26	64
1715	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar Sandıklı Örmekuyu köyü İlkokuluna ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	18.03.1977	26	64

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1716	Muğla	Halil Dere	TARİŞ'e ilişkin	Ticaret Bakanı	18.03.1977	26	64
1717	Zonguldak	Kemal Anadol	Karabük Beşbinevler Yapı Kooperatifine ilişkin	Başbakan	18.03.1977	26	64
1718	Bursa	Mehmet Turgut	Bakanlar Kurulu üyelerinin dış gezilerine ilişkin	Başbakan	23.03.1977	26	67
1719	İçel	Çetin Yılmaz	İl Genel Meclislerinin yetkilerine ilişkin	Başbakan	23.03.1977	26	67
1720	Aydın	Mustafa Şükrü Koç	Yurt dışında çalışan işçilerimizin çocuklarının eğitimine ilişkin	Dışişleri Bakanı	25.03.1977	26	69
1721	İstanbul	Engin Ünsal	Denizcilik Bankasındaki yolsuzluk iddialarına ilişkin	Ulaştırma Bakanı	25.03.1977	26	69
1722	İstanbul	Şükriye Tok	İstanbul-Kartal'da E.B.K. için istimlak edilen araziye ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	25.03.1977	26	69
1723	İzmir	Alev Coşkun	İzmir Körfezinin doğal güzelliğinin korunması için alınacak tedbirlere ilişkin	Bayındırlık Bakanı İmar ve İskân Bakanı	25.03.1977	26	69
1724	Muğla	Ali Döğeri	Marmaris'te akaryakıt ihtiyacını Petrol Ofisi dışında karşılayan bir kuruluşa ilişkin	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	25.03.1977	26	69
1725	İstanbul	Metin Tüzün	Eksik gramajlı çay paketlerine ilişkin	Gümrük ve Tekel Bakanı	30.03.1977	26	72
1726	İstanbul	Reşit Ülker	İstanbul-Şişli Çocuk Hastanesinde olay çıkaran bir polis memuruna ilişkin	İçişleri Bakanı	30.03.1977	26	72
1727	İçel	Çetin Yılmaz	1976-1977 yıllarında Et ve Balık Kurumunun yaptığı mubayaalara ilişkin	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	30.03.1977	26	72
1728	İçel	Çetin Yılmaz	Silifke-Kurtuluş köyü öğretmenine ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	30.03.1977	26	72
1729	Bolu	Abdi Özkök	Patates ürününe ilişkin	Başbakan	31.03.1977	26	73
1730	Sakarya	Hayrettin Uysal	Adapazarı İmamlar Köyünün adının değiştirileceği iddiasına ilişkin	İçişleri Bakanı	31.03.1977	26	73
1731	Trabzon	Ahmet Şener	Trabzon'da spor tesisleri ve spor akademisinin kurulmasına ilişkin	Gençlik ve Spor Bakanı	31.03.1977	26	73

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SEÇ. BÖL.	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	SORUNUN MUHATABI	TARİH	CİLT	BİRLEŞİM
1732	Gaziantep	Mehmet Özmen	Gaziantep Millî Eğitim Müdürüne ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	08.04.1977	26	79
1733	Eskişehir	Murat Kahyaoğlu	İstanbul Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okuluna ilişkin	Millî Eğitim Bakanı	08.04.1977	26	79
1734	İstanbul	Hasan Basri Akgiray	Toprak dağılımına ilişkin	Başbakan	08.04.1977	26	79
1735	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	İstanbul-Alibeyköy ve Bayrampaşa'da görevli öğretmenlerin yan ödemelerine ilişkin	Maliye Bakanı	08.04.1977	26	79
1736	İstanbul	Necdet Ökmen	İstanbul-Beykoz'daki yasak bölge içinde kalan halkın durumuna ilişkin	Millî Savunma Bakanı	08.04.1977	26	79
1737	İstanbul	Mehmet Emin Sungur	Pınar Süt Fabrikasına ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	08.04.1977	26	79
1738	Ankara	Necdet Evliyagil	Tevşik belgesi verilen kamu ve özel sektör kuruluşlarına ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	08.04.1977	26	79
1739	Artvin	Ekrem Şadi Erdem	Artvin-Ardanuç'ta bazı öğrencilere işkence yapıldığı iddiasına ilişkin	Başbakan	08.04.1977	26	79
1740	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar-Şuhut ilçesi sağlık merkezine ilişkin	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı	13.04.1977	26	82
1741	Giresun	Orhan Yılmaz	Yönetim kurulu başkanının arazisinin yüksek fiyatla Fiskobirlikçe satın alınmasına ilişkin	Ticaret Bakanı	13.04.1977	26	82
1742	Giresun	Orhan Yılmaz	Giresun kolluk kuvvetlerine ilişkin	İçişleri Bakanı	13.04.1977	26	82
1743	İzmir	Alev Coşkun	Orma Şirketine 350 milyon liralık tevşik belgesi verilmesine ilişkin	Sanayi ve Teknoloji Bakanı	13.04.1977	26	82
1744	Kırklareli	Mehmet Atagün	Kırklareli'nde atış sahası olarak istimlâk edilen tarım arazisine	Millî Savunma Bakanı	13.04.1977	26	82
1745	Afyon K.	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar Kooperatifler Müdürüne ilişkin	Köy İşleri Bakanı	13.04.1977	26	82

2.2. Yazılı Soru Önergelerinin Yanıtlanma Durumu

NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TUTANAK DERGİSİ		
					TARİH	CİLT	BİR.
1	Kemal Ziya Öztürk	İzmir İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu tarafından alınan kararın Anayasaya aykırı olup olmadığına dair	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Ahmet Türkel	22.01.1974	1	32
			Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	19.02.1974	1	42
2	Talât Oğuz	Hâkim ve Savcı sayısına dair	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Şevket Kazan	04.02.1974	1	36
3	Mehmet Ali Arsan	Cumhuriyetimizin 50. yılı kutlama törenleri için yapılan harcamalara dair	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Orhan Eyüboğlu	19.02.1974	1	42
4	Yüksel Çakmur	İzmir Organize Sanayi bölgesindeki arsaların değerlendirilmesinde yapılan yolsuzluk iddialarına dair	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı M. Nebil Oktay	29.01.1974	1	34
5	Hasan Yıldırım	Kars ili ve ilçelerinde ortaöğretimle bağlı okulların öğretmen ihtiyaçlarına dair	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Orhan Dengiz	29.01.1974	1	34
6	Ekrem Şadi Erdem	Son aylarda yerleri değiştirilen öğretmenlere dair	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	19.02.1974	1	42
7	Ekrem Şadi Erdem	Canlı hayvan fiyatlarına dair	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Ahmet Türkel	29.01.1974	1	34
8	Hasan Yıldırım	Kars Millî Eğitim Müdür Yardımcısı Turgut Öztürk'e dair	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Orhan Dengiz	22.01.1974	1	32
9	Ali Döğerli	Ege Bölgesi Ticaret Lisesi mezunlarının yüksek öğrenim yapmakta karşılaştıkları güçlüklerle dair	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	26.02.1974	1	45
10	İbrahim Hortoğlu	Gaziantep'in su sıkıntısının giderilmesine dair	Sözlü soruya çevrildi (6/39)				
11	İbrahim Hortoğlu	Güney hududumuzda mayınlı sahalara yakın köylerde yaşayan vatandaşların mağduriyetlerinin önlenmesine dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	16.01.1974	1	30
12	İbrahim Hortoğlu	1975 yılında imtiyazı sona erecek olan Osmanlı Bankasının durumuna dair	Sözlü soruya çevrildi (6/40)				
13	Rasim Cinisli	Erzurum'un yakacak ihtiyacına dair	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	12.02.1974	1	39
14	İhsan Ataöv	Elmalı-Fethiye karayoluna dair	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Nurettin Ok	29.01.1974	1	34
15	Reşit Ülker	Mühendis Harun Karadeniz'e pasaport verilmediğine dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	29.01.1974	1	34

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
16	Memduh Ekşi	Cumhuriyetin ellinci yıldönümünde illere gönderilen tahsisata dair	Yanıtlandı	Devlet Bakanı İsmail Hakkı Tekinel	29.01.1974	1	34
17	Hasan Buz	Hacca gidecek vatandaşların pasaport muamelelerinde karşılaştıkları güçlükler dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	29.01.1974	1	34
18	Hasan Buz	1973 Hac mevsiminde hacıların karayolu ile hacca gidememeleri sebeplerine dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	29.01.1974	1	34
19	Hasan Buz	Hacca giden vatandaşlarımızı taşıyan T.H.Y.'nin uçaklarına dair	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Ferda Güley	07.02.1974	1	38
20	Kâzım Özeke	Şoför ve yolcuların emniyet kemeri kullanmaları mecburiyetine dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	13.02.1974	1	40
21	Reşit Ülker	Tereyağının dışardan ithal edilip ucuz satılmasına dair	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Ahmet Türkel	29.01.1974	1	34
22	Yahya Akdağ	Erzurum ilinin yakacak ihtiyacına dair	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	12.02.1974	1	39
23	Etem Eken	Tuz fiyatlarına yapılan zamlara dair	Sözlü soruya çevrildi (6/49)				
24	İbrahim Aksoy	Mardin iline bağlı bazı ilçe ve köylerinde hüküm süren asayişsizliğe dair	Sözlü soruya çevrildi (6/48)				
25	Doğan Araslı	Türkiye’de suç işleyen yabancı uyruklu kişilerin sayısına dair	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Şevket Kazan	04.02.1974	1	36
26	Celal Paydaş	Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesine Ziraat Bankasıncı yapılacak kredi yardımına dair	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Fehim Adak	19.02.1974	1	42
27	Süleyman Tuncel	Ege ekici tütün piyasası açılmadan önce Bakanlıkça tütün randımanlarının açıklanıp açıklanmayacağına dair	Sözlü soruya çevrildi (6/64)				
28	Süleyman Şimşek	Tarsus-Adana arasındaki sulama kanallarına dair	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	12.03.1974	2	51
29	Mikail İlçin	Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde soyulan mesken ve işyerlerine dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	19.02.1974	1	42
30	Mikail İlçin	Seçimleri kazanamayanların tayinlerine dair	Geri alındı		19.02.1974	1	42
31	Mikail İlçin	Mahrumiyet bölgelerinde vazife gören ilkokul öğretmenlerine yan ödeme verilmesine dair	Sözlü soruya çevrildi (6/67)				
32	Mikail İlçin	Doğu ve Güneydoğu Anadolu’nun gıda ve yakacak ihtiyacına dair	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	12.03.1974	2	51

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
33	Mikail İlçin	Devletleştirilen özel okullarda okuyan eski öğrencilerden alınan ücrete dair	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	21.02.1974	1	44
34	Mikail İlçin	Köylerde ve mahrumiyet bölgelerinde çalışan ilkokul öğretmenlerine yıpranma zammı verilmesine dair	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	19.02.1974	1	42
35	Mikail İlçin	Hakkâri iline bağlı ilçelere doktor tayinine dair	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Selâhattin Cizrelioğlu	12.02.1974	1	39
36	Mikail İlçin	Devlet memurlarından kesilen % 5 keseneklere dair	Sözlü soruya çevrildi (6/68)				
37	Mikail İlçin	Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde hayvancılıkla uğraşanlara kredi ve yem yardımı yapılmasına dair	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	26.02.1974	1	45
38	Mikail İlçin	Hakkâri Akşam Kız Sanat Okuluna dair	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	12.02.1974	1	39
39	Mikail İlçin	Seçimleri kazanamayan parlâmenterlerden yönetim kurulu üyelikleri ile müşavirliklere tayin edilenlere dair	Geri alındı		19.02.1974	1	42
40	Mikail İlçin	Çankaya-Dışkapı arasında yaya alt geçidi yapılmasına dair	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe	19.02.1974	1	42
41	Mikail İlçin	1965 Milletvekili ve 1966 Senato kısmi seçimlerini kazanamayanlardan yönetim kurulu üyeliklerine tayin edilenlere dair	Geri alındı		19.02.1974	1	42
42	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale'deki Valeks ve Palamut Sanayii Fabrikasına dair	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	27.02.1974	2	46
43	Mustafa Timisi	12 Mart 1971 tarihinden sonra işkence iddialarına dair	Yanıtlandı	Başbakan Bülent Ecevit	27.02.1974	2	46
44	İlhan Ersoy	Kütahya iline bağlı bazı bucaklarda ortaokul açılmasına dair	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	26.02.1974	1	45
45	Süleyman Şimşek	Cumhuriyetin 50. yılı münasebetiyle yayınlanan bâzı eserlere dair	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Orhan Eyüboğlu	26.02.1974	1	45
46	Ahmet Buldanlı	Ortak Pazara dair	Sözlü soruya çevrildi (6/71)				
47	Memduh Erdemir	1965 -1973 yılları arasında sendika ve federasyonlara kayıtlı işçi sayısına dair	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	12.03.1974	2	51
			Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Önder Sav	12.03.1974	2	51

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
48	Ali Sanlı	Burdur ve Isparta illerine ait yatırım miktarına dair	Yanıtlandı	Başbakan Bülent Ecevit	26.03.1974	2	57
49	Reşit Ülker	İstanbul Kuruçeşme Kömür Tevzi Deposundaki kömür kantarına dair	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	12.03.1974	2	51
50	Süleyman Şimşek	Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğüne dair	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	30.04.1974	3	69
51	Reşit Ülker	Bekçilerin Sıkıyönetim zammına dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	26.02.1974	1	45
52	İbrahim Hortoğlu	Kamu sektöründe ve İktisadi Devlet Teşekküllerindeki idare meclisi üyelerine dair	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	30.04.1974	3	69
			Yanıtlandı	Devlet Bakanı İsmail Hakkı Birler	07.05.1974	3	71
53	Muammer Alıcı	Ankara'nın bazı ilçelerindeki çarşı ve mahalle bekçilerine dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	26.02.1974	1	45
54	Mehmet Sönmez	Ödenmemiş vergilere dair	Sözlü soruya çevrildi (6/118)				
55	Ali Sanlı	Deprem nedeniyle Bingöl ve Burdur ilinden sınavsız olarak üniversitelere kabul edilen öğrencilere dair	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	20.03.1974	2	55
56	Ahmet Hamdi Çelebi	1973 yılında Doğu ve Güneydoğu illerine kuraklık nedeniyle yapılacak yardımlara dair	Bkz. (6/9) Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	12.03.1974	2	51
57	Abdülkadir Öncel	Urfa iline tohumluk ve yeni tahsise dair	Bkz. (6/21) Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	05.03.1974	2	48
58	Nazım Baş	İstanbul Tıp Fakültesinde geçen bir olaya dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	21.03.1974	2	56
			Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1974	7	1
59	Sedat Akay	5 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye dair	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	04.04.1974	2	62
60	Neccar Türkcan	Resmî kuruluşlarda kullanılan taşıtlara dair	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Orhan Eyüboğlu	02.04.1974	2	60
61	İsmet Büyükyaylacı	Kamu araba ofisinin kurulmasının düşünülüp düşünülmediğine dair	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	26.03.1974	2	57
62	Rasim Hancıoğlu	Haşhaş ekimine dair	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	28.03.1974	2	59
63	Süleyman Şimşek	Saraçoğlu mahallesindeki Devlet konutlarına dair	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	18.04.1974	3	68

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
64	İlyas Kılıç	Artvin bölgesindeki bakır madeni araştırmalarına dair	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	14.03.1974	2	53
65	Reşit Ülker	Yapılan zamlara dair	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	19.03.1974	2	54
66	Abdullah Bazencir	Bingöl ilinde deprem nedeniyle yapılan prefabrikte evlere dair	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Ali Topuz	16.04.1974	3	66
67	Doğan Öztunç	Vergi ve resim muafiyetleri ile yatırım indirimlerinin yeniden düzenlenmesine dair	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	26.03.1974	2	57
68	Nazım Baş	Kütahya'nın Simav ilçesine bağlı Savcılar köyündeki işkence iddialarına dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	19.03.1974	2	54
69	Ahmet Buldanlı	Son günlerde meydana gelen emniyet ve asayişe müessir olaylara dair	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	26.03.1974	2	57
70	Ahmet Buldanlı	Köye götürülecek hizmetlerde katılma payına dair	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	02.04.1974	2	60
71	Mustafa Kemal Erkovan	Son günlerde kazaya uğrayan T.H.Y. uçaklarına dair	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Ferda Güley	16.04.1974	3	66
72	Süleyman Şimşek	İçel çevresi su ve sulama ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	09.05.1974	3	73
73	Süleyman Mutlu	Belçika Konsolosluğu doktoruna ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Selâhattin Cizrelioğlu	02.04.1974	2	60
74	İbrahim Hortoğlu	İstanbul Milletvekili Hüsamettin Tiyaşan'a ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Fehim Adak	26.03.1974	2	57
75	İbrahim Hortoğlu	Ham petrol fiyatlarına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	16.04.1974	3	66
76	İhsan Arslan	Etibank'a bağlı Seydişehir tesislerine dair	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	16.04.1974	3	66
77	Mehmet Turgut	14 Ekim 1973'ten sonra zam gören maddelere dair	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	18.04.1974	3	68
			Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	18.06.1974	6	97
			Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	23.05.1974	4	83
78	Ahmet Buldanlı	TRT Kurumuna dair	Yanıtlandı	Başbakan Bülent Ecevit	26.03.1974	2	57

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
79	Ahmet Buldanlı	Boykota katılan öğretmenlere ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	26.03.1974	2	57
80	İhsan Ataöv	Yapılan zamlara ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe	02.04.1974	2	60
81	İhsan Ataöv	Antalya'da yapılan otel inşaatına ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit	16.04.1974	3	66
82	Nazım Baş	Devlet Su İşlerinin Adana bölgesindeki bir müteahhidine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/116) Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	10.04.1974	3	64
83	Orhan Göncüoğlu	Yapılan zamlara ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	30.04.1974	3	69
84	Necdet Evliyagil	1974 yılı turizm programına ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit	04.04.1974	2	62
85	Osman Orhan Çaneri	Karasularımızda batık gemilerin çıkarılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	04.04.1974	2	62
86	Osman Orhan Çaneri	Biga barajına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	30.04.1974	3	69
87	Mustafa Kemal Erkovan	Tesvik tedbirlerinden yararlandırılan projelere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/117)				
88	Necati Kalaycıoğlu	Dışişleri Bakanlığında bulunan hediyelik eşyalara ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Turan Güneş	04.04.1974	2	62
89	Turgut Yücel	Trabzon-Gümüşhane-Erzurum transit yoluna ilişkin	Yanıtlandı Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	16.04.1974 30.04.1974	3 3	66 69
90	Nahit Menteşe	Aydın'ın Söke ilçesine ağır ceza teşkilatı ve açık cezaevi kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Şevket Kazan	10.04.1974	3	64
91	İhsan Ataöv	Antalya'nın Elmalı ve Finike ilçelerinde spor saha ve tesislerine dair	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Muslihittin Yılmaz	18.04.1974	3	68
92	Necdet Evliyagil	İlk ve ortaöğretimde yenileşmeye ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	04.04.1974	2	62
93	Yasin Bozkurt	Kars Et Kombinasına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Fehim Adak	02.04.1974	2	60
94	Yasin Bozkurt	Kars telefon santralının genişletilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Ferda Güley	28.03.1974	2	59

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
95	Ali Zulfikâroğlu	Kahram-an Maraş'ın Andırın ilçesi Kargaçayırı köyü ilkokulu öğretmene ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	09.04.1974	3	63
96	Şinasi Osma	İzmir'in Çeşme ilçesi kaymakamına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	02.04.1974	2	60
97	Sabahat-tin Adalı	Selden zarar gören Reyhanlı'nın bazı köylerine ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Ali Topuz	02.05.1974	3	70
98	Mehmet Rıza Çerçel	Sakatlar ve eski hükümlülerin iş istemelerine ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Bülent Ecevit	07.05.1974	3	71
99	Mustafa Şükrü Koç	Kamu İktisadi Teşebbüsleri yönetimlerinin düzenlenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Bülent Ecevit	29.05.1974	5	89
100	Mustafa Kemal Erkovan	Kamu İktisadi Teşebbüslerinin ürettikleri hizmetlere yapılan zamlara ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Ferda Güley	30.04.1974	3	69
101	İhsan Ataöv	Antalya televizyonuna ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit	11.04.1974	3	65
102	Ali Fuat Eyüpoğlu	Bazı Hükümet üyelerinin son gençlik olayları ile ilgili beyanlarına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Orhan Eyüboğlu	07.05.1974	3	71
103	Nazım Baş	Mersin Belediyesinin inşaat ruhsatlarının durdurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Ali Topuz	07.05.1974	3	71
104	Mehmet Rıza Çerçel	Sosyal Sigortalar Kurumunun 27. Genel Kurulundaki temennilere ilişkin	Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Önder Sav	23.05.1974	4	83
105	İbrahim Hortoğlu	Trafik Kanununa göre elde edilen gelirlere ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	30.04.1974	3	69
106	Rıza Gençoğlu	Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları İdare Meclisi üyeliklerine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	07.05.1974	3	71
107	Nahit Menteşe	Aydın'ın Germencik ilçesine bağlı Neşetiyi köyünün iskânına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı Mustafa Ok	30.04.1974	3	69
108	Nahit Menteşe	Aydın'ın Söke ilçesinde yapılmakta olan stadyuma ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Muslihittin Yılmaz Mete	18.05.1974	4	78
109	Nihan İlgün	Vakıflar Genel Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Süleyman Arif Emre	16.05.1974	3	76
110	Nihan İlgün	Trakya Yağlı Tohumlar Kooperatifince satın alınan ayçiçeğine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı Mustafa Ok	02.05.1974	3	70
111	Süleyman Şimşek	Narenciye ve turfanda sebzeçiliğin pazarlanması ve teşvik tedbirlerine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Fehim Adak	30.04.1974	3	69

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
112	Süleyman Mutlu	Eber ve Akşehir Göllerindeki karnış ve sazlara Seka Genel Müdürlüğünce el konmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	09.05.1974	3	73
113	Halil Karaatlı	Bursa televizyon istasyonu inşaatına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı İsmail Hakkı Birler	09.05.1974	3	73
114	Mehmet Turgut	Bir millî bankamızdaki suiistimal iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Ali Topuz	25.05.1974	5	85
115	Ahmet Buldanlı	Devlet istikraz tahvillerine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	07.05.1974	3	71
116	Nahit Menteşe	Aydın'ın Dalaman Bucağındaki ortaokula ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	30.04.1974	3	69
117	Hasan Celâlettin Ezman	1973 - 1974 yılları Bingöl iline ayrılan ödeneklere ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe	02.05.1974	3	70
			Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı Mustafa Ok	29.05.1974	5	89
118	Kemalettin Gökakın	Millî güvenliğimiz açısından siyasi ve askerî politikamıza ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Turan Güneş	30.04.1974	3	69
119	Alparslan Türkeş	Bozkurt sembolüne ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	07.05.1974	3	71
120	Halil Karaatlı	Mudanya-İstanbul feribot seferlerine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Ferda Güley	15.05.1974	3	75
121	Nahit Menteşe	Aydın Ana-Çocuk Sağlığı Merkez binasına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Selâhattin Cizrelioğlu	30.04.1974	3	69
122	İdris Arıkan	Siirt'in Sason ilçesini Muş'un Merkez ilçesine bağlayacak karayoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe	14.05.1974	3	74
123	İdris Arıkan	Siirt-Şırnak-Eruh karayoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe	07.05.1974	3	71
124	İdris Arıkan	Batman ilçesinde Devlet hastanesi kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Selâhattin Cizrelioğlu	07.05.1974	3	71
125	İdris Arıkan	Siirt'in televizyona kavuşturulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Bülent Ecevit	09.05.1974	3	73
126	İdris Arıkan	Siirt'in Merkez ilçesindeki manyetolu telefonların otomatik şekle sokulmalarına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Ferda Güley	14.05.1974	3	74
127	İdris Arıkan	Siirt'in Merkez ilçesindeki Büyük Caminin onarımına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Süleyman Arif Emre	06.06.1974	6	93

TUTANAK DERGİSİ								
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.	
128	İdris Arıkan	Siirt'te kurulması düşünülen Bıdar Hidro-Elektrik santraline ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	06.06.1974	6	93	
129	İbrahim Göktepe	İçel'in Erdemli ilçesinin kimyevi gübre ihtiyaçlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.05.1974	3	75	
130	Cahit Angın	Çorum'da şeker fabrikası kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	20.05.1974	4	80	
131	Nahit Menteşe	Aydın-Söke ilçesinin Sarıkemer kasabasında ortaokul açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	18.05.1974	4	78	
132	İhsan Ataöv	Gümrük ve Tekel Bakanına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/134)					
133	İhsan Bedirhanoglu	Van'ın Muradiye ilçesinde yatılı bölge okulu açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	15.05.1974	3	75	
134	İhsan Bedirhanoglu	Van'ın Muradiye ilçesinde Sümerbank satış mağazası açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	06.06.1974	6	93	
135	Ragıp Üner	Hacıbektaş ilçesinde imam-hatip okulu açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	18.05.1974	4	78	
136	Ragıp Üner	Hacıbektaş ilçesini Avuç Köyüne bağlayan yolun yapımına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe	09.05.1974	3	73	
137	Ragıp Üner	Nevşehir'in Çardak köyündeki tarihi camiiin onarılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Süleyman Arif Emre	11.06.1974	6	94	
138	Ragıp Üner	Nevşehir'de yüksek lisan okulu açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	30.05.1974	5	90	
139	Ragıp Üner	Nevşehir'de televizyon yansıtıcı cihazı kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Bülent Ecevit	30.05.1974	5	90	
140	Ragıp Üner	Nevşehir'de Soma fabrikası açılmasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/135) Sonra, yeniden yazılı soruya çevrildi Bkz. (7/423)					
141	Ragıp Üner	Nevşehir'in Gülşehir ilçesinde bölge tarım okulu açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	24.05.1974	4	84	
142	Ragıp Üner	Nevşehir Tekstil Fabrikasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	06.06.1974	6	93	
143	Ragıp Üner	Nevşehir iline bağlı Gülşehir-Tozköy karayoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe	21.05.1974	4	81	
144	İsmet Ağaoğlu	Kahraman Maraş ili sınırları içindeki belediyelere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/137)					

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
145	Hasan Değer	Diyarbakır Ziraat Bankası şubelerinden kredi alanlara ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	08.07.1974	6	108
			Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Fehim Adak	04.07.1974	6	106
146	İsmet Ağaoğlu	Kahraman Maraş ve Gaziantep ilindeki bir kaçak sanığa ve Türkoğlu Kaymakamına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	21.05.1974	4	81
147	Şinasi Osma	213 sayılı Vergi Usul Kanununa 215 sayılı Kanunla eklenen geçici 11. maddeye ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ve Maliye Bakan Vekili Cahit Kayra	30.05.1974	5	90
148	Yasin Bozkurt	Kars'ta hayvan hastanesi açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.05.1974	3	75
149	Salih Yıldız	Van Belediye Başkanının dilek ve temennilerinin cevaplandırılmadığına ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Bülent Ecevit	16.05.1974	3	76
150	Yasin Bozkurt	Kars Televizyon İstasyonu inşaatına ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit	18.06.1974	6	97
151	Cihat Bilgehan	Balıkesir Kâğıt Fabrikası projesine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	30.05.1974	5	90
152	Nahit Menteşe	Aydın'ın Yenipazar ilçesinde Halk Bankası şubesi açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı Mustafa Ok	29.05.1974	5	89
153	Ahmet Buldanlı	Şeker üretimi ve buhranına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	06.06.1974	6	93
154	Süleyman Mutlu	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı'na bağlı bazı genel müdürlüklerde kiralanan lojmanlara ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı Mustafa Ok	25.06.1974	6	100
155	Cihat Bilgehan	Hâkimler kanunu tasarısına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Şevket Kazan	20.05.1974	4	80
156	Reşit Ülker	İstanbul'daki bazı yurtlarda komando adı verilen öğrencilere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	23.05.1974	4	83
			Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Muslihittin Yılmaz Mete	04.06.1974	6	91
157	Mete Tan	Afyon Hükümet binasına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	25.06.1974	6	100
158	Necdet Evliyagil	Türk-Yunan ilişkilerindeki Hükümet politikasına ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Turan Güneş	11.06.1974	6	94
159	Mustafa Parlar	Rize-Çayeli-Maden Köyünde tespit edilen bakır cevherine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	01.11.1974	7	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
160	Mustafa Parlar	Kamu Araştırma Kurumlarına dair	Bkz. (6/50). Sözlü soruya çevrildi (6/143)				
161	Mustafa Parlar	Elbistan Termik Santralına dair	Bkz. (6/51). Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	18.06.1974	6	97
			Bkz. (6/51). Sözlü soruya çevrildi (6/144)				
162	Mustafa Parlar	İşçi dövizlerine dair	Bkz. (6/52). Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	13.06.1974	6	96
163	Mustafa Parlar	Devletleştirilen Özel Yüksekokullara dair	Bkz. (6/53). Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	24.05.1974	4	84
164	Rasim Cinisli	TRT Kurumunun bazı yayınlarına ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Bülent Ecevit	11.06.1974	6	94
165	Reşit Ülker	Ofis pirincinin dağıtımına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Fehim Adak	04.06.1974	6	91
166	Mustafa Parlar	O.D.T.Ü. tarafından geliştirilen frekans çarpma cihazının PTT idaresince kullanılmamasına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Ferda Güley	19.06.1974	6	98
167	Kerem Şahin	C.H.P.'li bazı parlamenterlerin Ağrı Belediye seçimlerindeki beyanlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/141)				
168	Sadettin Bilgiç	Cumhuriyetin ilânından bugüne kadar kurulan anonim şirketler ile istihsal, satış ve kalkınma kooperatiflerine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Fehim Adak	18.06.1974	6	97
			Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı Mustafa Ok	01.11.1974	7	1
169	İlhan Ersoy	Kütahya'da uçak fabrikası kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı Hasan Esat Işık	25.06.1974	6	100
			Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	06.06.1974	6	93
170	İlhan Ersoy	Kütahya'da kimya ve maden fakülteleri açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	25.06.1974	6	100
171	İlhan Ersoy	Tiftik taban fiyatıyla ilgili karamameye ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	08.07.1974	6	108
172	Nazım Baş	İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Göz Kliniği ile ilgili basında yer alan haberlere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/148)				
173	Nazım Baş	İstanbul Ziya Gün Vakfına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Süleyman Arif Emre	03.07.1974	6	105
			Yanıtlandı	Devlet Bakanı Süleyman Arif Emre	01.11.1974	7	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
174	Nadir Lâtif İslâm	Sakarya Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi bina ve sair tesislerinin inşasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	25.06.1974	6	100
175	Necdet Evliyagil	Yabancı bir dergide yayımlanan Türkiye haritasına ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit	26.06.1974	6	101
176	Rasim Gürsoy	Mersin Belediyesinin Ataş Rafinerisi aleyhine açmış olduğu davaya ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	18.06.1974	6	97
			Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	04.07.1974	6	106
177	Ahmet Buldanlı	Yunanistan'ın Türkiye'ye karşı izlediği siyasete ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Turan Güneş	19.06.1974	6	98
178	Mikail İlçin	Hakkâri'nin Çukurca ilçesine girişin izne bağlı olduğuna ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	19.06.1974	6	98
179	Müfit Bayraktar	İmam-Hatip kadrolarının dağıtımına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Süleyman Arif Emre	12.07.1974	6	112
180	Şinasi Osma	Dışişleri Bakanının Bütçe görüşmelerinde yapmış olduğu konuşmaya ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Turan Güneş	19.06.1974	6	98
181	Süleyman Genç	1965-1974 yılları arasında Tarih'te, Tarih'in yan ve iştiraki olan kuruluşlarında yönetim kurulu üyelerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/149)				
182	Necdet Evliyagil	Başbakan Yardımcısı başkanlığında Suudi Arabistan'a giden Türk Heyetinin gezilerine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan	01.11.1974	7	1
183	Süleyman Tuncel	Merkez-köy ve Köy-Kent çalışmalarına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı Mustafa Ok	12.07.1974	6	112
184	Mehmet Rıza Çerçel	Genel ve katma bütçeli idarelerle Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Hükümetçe alınan tasarruf tedbirlerine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	01.11.1974	7	1
185	Yılmaz Hocaoğlu	Adana-Kadirli ilçesinde askerlik şubesi kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı Hasan Esat Işık	12.07.1974	6	112
186	Yılmaz Hocaoğlu	Adana-Kadirli ilçesinde erkek sanat okulu ile kız enstitüsü açılmasına	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	25.06.1974	6	100
187	Yılmaz Hocaoğlu	Adana-Kadirli ilçesinde bulunan Savrun çayı üzerinde baraj yapılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe	19.06.1974	6	98
188	Yılmaz Hocaoğlu	Adana-Kadirli ilçesinde Devlet hastanesi yapılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Selâhattin Cizrelioğlu	03.07.1974	6	105

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
189	Yılmaz Hocaoğlu	Adana-Kadirli ilçesindeki Orman Bölge Şefliğinin İşletme Müdürlüğü haline getirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Ahmet Şener	03.07.1974	6	105
190	Şinasi Osma	İzmir Atatürk Spor Sitesine ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Muslihittin Yılmaz Mete	01.11.1974	7	1
191	Şinasi Osma	Ortak Pazara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/150). Ayrıca bkz. (7/276)				
192	Yüksel Çakmur	Buca Belediye Başkanına ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Ali Topuz	26.06.1974	6	101
193	Celal Paydaş	Urfa-Suruç ilçesi Aligöz köyünde meydana gelen olaya dair	Bkz. (6/24) Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	03.07.1974	6	105
194	İbrahim Hortoğlu	1965-1973 yılları T.C. Ziraat Bankası tarafından verilen zirai kredilere ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Fehim Adak	01.11.1974	7	1
195	İbrahim Hortoğlu	Ataş Rafinerisine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	09.07.1974	6	109
196	İbrahim Hortoğlu	Ziraat Bankasına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Fehim Adak	08.07.1974	6	108
197	Vefa Tanır	Zirai Mücadele ilaçlarının bulunamamasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	08.07.1974	6	108
198	Ragıp Üner	Devlet memurluğuna alınan 18 yaşından küçüklere ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Deniz Baykal	01.11.1974	7	1
199	Mete Tan	Kömür dağıtımının başlatılmamasına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	02.07.1974	6	104
200	Mete Tan	TCDD Yakacak Senatoryumuna ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Ferda Güley	01.11.1974	7	1
201	Alev Coşkun	Frigofirik kamyonların dağıtımı ile ilgili basında çıkan haberlere ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Fehim Adak	28.06.1974	6	103
202	Doğan Araslı	Canlı hayvan taban fiyatının tespitine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/151)				
203	Reşit Ülker	Apartman kapıcılarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1974	7	1
			Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Önder Sav	01.11.1974	7	1
204	Şinasi Osma	Milli Savunma Bakanlığı personelinin tayin bedellerine ilişkin	Yanıtlandı	Milli Savunma Bakanı Hasan Esat Işık	12.07.1974	6	112
205	Rasim Cinisli	Başbakanın Millet Meclisinde yaptığı konuşmaya ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Bülent Ecevit	12.07.1974	6	112

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
206	Şinasi Osma	Yüksek dereceli hariciye memurlarıyla ilgili haberlere ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Turan Güneş	05.07.1974	6	107
207	Mehmet Bıyık	Elma üreticilerine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	01.11.1974	7	1
208	Orhan Tokuz	Kilis'in Sabuncupınar mevkiinde bulunan fosforit yataklarına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	01.11.1974	7	1
209	Necati Cebe	İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin bir eski öğrencisine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	03.07.1974	6	105
210	Süleyman Yıldırım	Tunceli Mazgirt İlçesi Jandarma Komutanına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1974	7	1
211	Rasim Cinisli	TRT Kurumuna yapılan tayinlere ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Bülent Ecevit	01.11.1974	7	1
212	Reşit Ülker	Bulgaristan'dan geçiş vizesine ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Turan Güneş	01.11.1974	7	1
213	İlhan Ersoy	Bir kanun tasarısının komisyonlara havalesine ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanvekili Memduh Ekşi	01.11.1974	7	1
214	Ethem Güngör	Ziraî mücadele ilaçlarının fiyatlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	01.11.1974	7	1
215	Mete Tan	Haşhaş yağcılarına tazminat verilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	01.11.1974	7	1
216	Mehmet Bozgeyik	Millet Meclisi personeline ilişkin					
217	Turgut Yücel	Gümüşhane'de DSİ'nin bir şube açmasına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	01.11.1974	7	1
218	Yasin Bozkurt	Hayvan ihracına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Fehim Adak	01.11.1974	7	1
219	Yasin Bozkurt	Et taban fiyatı ve destekleme alımlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	01.11.1974	7	1
220	Yasin Bozkurt	Hayvan yeminin ücretsiz vagonlarla taşınmasına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Ferda Güley	01.11.1974	7	1
221	Hasan Celâlettin Ezman	1974 yılında Bingöl iline tahsis edilen imam-hatip kadrolarına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Süleyman Arif Emre	01.11.1974	7	1
222	Orhan Tokuz	Gaziantep televizyonuna ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit	01.11.1974	7	1
223	Orhan Tokuz	Gaziantep hava alanına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Ferda Güley	01.11.1974	7	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
224	Yüksel Çakmur	Bornova Belediye Başkanına ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Ali Topuz	01.11.1974	7	1
225	Vahit Bozathı	Karakolda vatandaşla dayak atıldığı ve işkence yapıldığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1974	7	1
226	Nazım Baş	Narenciye üretimine, turfanda sebze fiyatlarına ve suni gübre üretimine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	01.11.1974	7	1
227	Nazım Baş	Kütahya'nın Dağardı Antimuan maden işletmelerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cahit Kayra	01.11.1974	7	1
228	Şinasi Osma	Buca Belediye Başkanı ve İzmir Vali Vekiline ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/152). Ayrıca bkz. (7/277)				
229	Müfit Bayraktar	İlkokul öğretmenlerinin atama ve yer değiştirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ	01.11.1974	7	1
230	Özer Ölçmen	Ankara'da yeni bir telefon rehberi bastırılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Ferda Güley	01.11.1974	7	1
231	Mustafa Parlar	Çamlıhemşin-Ilıca kaplıcası arasındaki yolun yapımına ayrılan ödeneye ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit	01.11.1974	7	1
232	Mustafa Parlar	Çamlıhemşin'in Devlet sahil yoluna bağlanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe	01.11.1974	7	1
233	Mustafa Parlar	1968-1974 yılları Rize ilinin bazı ilçe ve nahiyelerine yol yapım ve bakımı için ayrılan ödeneklere ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Erol Çevikçe	01.11.1974	7	1
234	Reşit Ülker	Mahalle muhtarlarının güvenliğine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1974	7	1
235	İbrahim Göktepe	Tarsus C.H.P. ilçe başkanına ve bir İlçel milletvekiline ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	10.12.1974	7	15
236	Doğan Araslı	Hayvan taban fiyatlarıyla destekleme alımlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan	18.12.1974	7	19
			Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Haluk Cillov	29.11.1974	7	11
237	Doğan Araslı	Doğu bölgelerimize hayvan yemi taşınmasında ucuz tarifeli vagonlar tahsisine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Ferda Güley	27.11.1974	7	10
238	Necati Cebe	Balıkesir Kâğıt Fabrikasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan	10.12.1974	7	15
239	Nahit Menteşe	Bucak müdürlerinin yan ödemelerden faydalandırılmasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	19.11.1974	7	8
240	Nahit Menteşe	İlk öğretmen okulları birinci devre bitirme imtihanlarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	27.11.1974	7	10

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
241	Nahit Mentеше	Aydın'ın Dağkaraağaç köyündeki İlica çayı üzerine köprü yapılmasına ve köyün içme suyuna ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	17.12.1974	7	18
242	Nahit Mentеше	Vakıflar Genel Müdürlüğünce Aydın ili camilerine yapılan yardımlara ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş	03.12.1974	7	12
243	Nahit Mentеше	İmam kadrolarının dağıtımına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş	03.12.1974	7	12
244	Cahit Karakaş	Zonguldak sporun şampiyonluğuna ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Zekâi Baloglu	05.12.1974	7	13
245	Mustafa Parlar	Şile'ye bağlı köy binalarının turizm bakımından değerlendirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit	19.11.1974	7	8
246	Mustafa Parlar	Şile'de Bez Fabrikası kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	18.12.1974	7	19
247	Mustafa Parlar	Şile'ye bağlı Göknaşlı köyündeki Ana Sağlık Merkezine ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	03.12.1974	7	12
248	Mustafa Parlar	Şile'ye bağlı köylerdeki su şebekesine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	11.12.1974	7	16
249	Mustafa Parlar	Şile'ye bağlı köylerde Tapu ve Kadastro çalışmalarına ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Fikret Saatçioğlu	02.01.1975	7	21
250	Mustafa Parlar	Şile'ye bağlı köylerdeki öğretmenlere ve ihtiyaçlara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	24.11.1974	7	9
251	Mustafa Parlar	Şile'ye bağlı köylerin ihtiyaçlarına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş	29.11.1974	7	11
252	İhsan Ataöv	Antalya Belediye İş Hanına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	24.11.1974	7	9
253	İhsan Ataöv	Antalya-Kaş ilçesi Ahatlı köyü yoluna ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	17.12.1974	7	18
254	İhsan Ataöv	Amerikan Televizyonu aktörü David Janssen'in Türkiye'ye gelişine ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit	19.11.1974	7	8
255	İhsan Ataöv	Afyon-Kocatepe Gazetesinde yayınlanan TÖB-DER bildirisine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	27.11.1974	7	10
256	İhsan Ataöv	Antalya'da programa alınan köy yollarına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	17.12.1974	7	18

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
257	Mustafa Parlar	Şile ilçesi yollarına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Vefa Tanır	27.11.1974	7	10
258	Mustafa Parlar	İstanbul-Şile ulaştırma hizmetlerine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Sabahattin Özbek	03.12.1974	7	12
259	Mustafa Parlar	Şile'nin Göknaslı köyü sulama projesine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/160)				
260	Nahit Mentеше	Aydın-Çıldır Hava Alanına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Sabahattin Özbek	03.12.1974	7	12
261	Reşit Ülker	İstanbul-Yalova ilçesinin Çukur köyünde görülen guatr hastalığına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	27.11.1974	7	10
262	Şener Battal	3. Dönem Milletvekillerinin 1973 Ekim ayı maaş ve ödeneklerine ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	13.11.1974	7	6
			Yanıtlandı	Maliye Bakanı Bedri Gürsoy	27.11.1974	7	10
263	Nazif Arslan	Yurt dışında çalışan vatandaşlarımızın Sivas ilindeki yatırımlarına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan	18.12.1974	7	19
			Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan	20.02.1975	9	43
264	Reşit Ülker	Bolu Dağı Varan Turistik tesislerinde meydana gelen olaya ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit	13.11.1974	7	6
265	Reşit Ülker	İstanbul Ülker Bisküvi Fabrikasında çıkan olaylara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	19.11.1974	7	8
266	Mustafa Parlar	İstanbul-Adalar arası ulaşım yetersizliğine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Sabahattin Özbek	03.12.1974	7	12
267	Reşit Ülker	İstanbul ilinde süt taban fiyatının yükseltilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan	05.12.1974	7	13
268	Kasım Önadım	Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımıza ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Turan Güneş	19.11.1974	7	8
269	Yaşar Arıbaş	Kıbrıs görüşümüzü anlatmak üzere yurt dışına giden parlamenterlere ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	13.11.1974	7	6
270	Rasim Gürsoy	Dışişleri Bakanı Turan Güneş'in mal beyanına ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	13.11.1974	7	6
271	Rasim Gürsoy	Dışişleri Bakanı Turan Güneş'in Mersin Belediyesinden aldığı paraya ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Bedri Gürsoy	07.01.1975	7	22
			Yanıtlandı	Maliye Bakanı Bedri Gürsoy	28.01.1975	8	31

TUTANAK DERGİSİ								
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.	
272	Necati Cebe	Bor endüstrisi ve Dördüncü Demir-Çelik Endüstrisine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan	24.11.1974	7	9	
			Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	02.01.1975	7	21	
273	İbrahim Göktepe	İçel iline bağlı belediyelere tahsis edilen ekmeklik buğday miktarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Haluk Cillov	03.12.1974	7	12	
274	İbrahim Göktepe	İçel Valisine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	29.11.1974	7	11	
			Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	02.01.1975	7	21	
275	Necdet Evliyagil	Atina Büyükelçimize dair basında çıkan habere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/161)					
276	Şinasi Osma	Ortak Pazara ilişkin	Bkz. (7/191). Bkz. (6/150). Yanıtlandı	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Zeyyad Baykara	18.12.1974	7	19	
277	Şinasi Osma	Buca Belediye Başkanı ve İzmir Vali Vekiline ilişkin	Bkz. (7/228). Bkz. (6/152). Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Selahattin Babüroğlu	11.12.1974	7	16	
278	İhsan Ataöv	Türkiye İzciler Teşkilâtı Genel Başkanının Avrupa'ya yollanmasının sebebinin açıklanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Zekâi Baloğlu	02.01.1975	7	21	
279	Mehmet Ali Arsan	Çankırı'da kurulacak ağır sanayie ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan	24.11.1974	7	9	
280	Behiç Tozkoparan	Pamuk yetiştiricilerine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Haluk Cillov	03.12.1974	7	12	
281	Behiç Tozkoparan	Aydın'ın Söke ilçesine bağlı köylerinde yetiştirilen tütün kalitelerine ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Baran Tuncer	17.12.1974	7	18	
282	Behiç Tozkoparan	Aydın iline bağlı bazı ilçelerin yol durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Vefa Tanır	04.12.1974	7	13	
283	Mustafa Kemal Erkovan	Türkiye Jokey Kulübüne ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan	10.12.1974	7	15	
284	Ali Fuat Eyüpoğlu	Hürriyet Gazetesinde yayınlanan Soğukoluk olayına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	24.11.1974	7	9	
285	Ali Fuat Eyüpoğlu	Avrupa'daki işçi çocuklarını okutan öğretmenlere ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	24.11.1974	7	9	
286	Turgut Yücel	Y.S.E. dergisine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	02.01.1975	7	21	

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
287	Orhan Oğuz	Anadolu Üniversitesi'nin hazırlık çalışmalarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoglu	27.11.1974	7	10
288	Ömer Buyrukçu	Antalya'nın Elmalı ilçesi Jandarma Kumandan Vekili ve yardımcısının mahalle bekçisine yaptıkları işkenceye ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	27.11.1974	7	10
289	Reşit Ülker	İstanbul ili Kestanelik -Yalıköy arasındaki yolun onarılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Vefa Tanır	11.12.1974	7	16
290	Reşit Ülker	İstanbul-Kartal ilçesi müftüsünün nakline ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş	11.12.1974	7	16
291	Reşit Ülker	İstanbul Valisinin fiyat artışındaki beyanlarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	29.11.1974	7	11
292	Mehmet Altınyedioğlu	Ceyhan İş Bankası soygunu olayına karıştığı iddia edilen bir siyasi parti ilçe yönetim kurulu üyesine ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Sadi İrmak	05.12.1974	7	13
293	Süleyman Mutlu	Afyon-Bayat ilçesi ilkokuluna ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoglu	10.12.1974	7	15
294	Turgut Yücel	Yol Su Elektrik Genel Müdürü ile ilgili basında çıkan yazılara ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	08.01.1975	7	23
295	Nihan İlgün	Tekirdağ-Çorlu kazası Kaymakamının resmî otomobili şahsî işlerinde kullanmasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	21.01.1975	8	28
			Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan	23.01.1975	8	30
296	Mehmet Ali Arsan	İstanbul Hilton Otelinde yapılan bir düğünle ilgili basında çıkan haberlere ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Sadi İrmak	08.01.1975	7	23
297	Mehmet Ali Arsan	Ankara Ordu Evinde usulsüz olarak ikamet eden kişi ile ilgili basında çıkan haberlere ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı İlhami Sancar	07.01.1975	7	22
298	Süleyman Mutlu	Ankara-Yenimahalle ilçesine bağlı Balıkuyumcu köyündeki bir kişiye verilen usulsüz krediye ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Sadi İrmak	23.01.1975	8	30
299	Mehmet Emin Sungur	Milletvekillerinin devamsızlıklarıyla ilgili İltüzük hükümlerinin tatbik edilip edilmediğine ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	11.12.1974	7	16
300	İhsan Ataöv	1974 Bütçesinin Kamulaştırma ve Düzenleme faslına konan paraya ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Selahattin Babüroğlu	18.12.1974	7	19
301	Reşit Ülker	Sirkeci Halkalı arasında işleyen elektrikli trenlerin ihtiyacı karşılayamadığına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/171)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
302	Feyzullah Değerli	Kıbrıs barış harekâtı sırasında batan Kocatepe muhribine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı İlhami Sancar	09.01.1975	7	24
303	İhsan Ataöv	Askerî uçakların sivil kişilerin arzusuna göre kullanılması iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı İlhami Sancar	09.01.1975	7	24
304	Mehmet Emin Sungur	İstanbul şehrinin temizliğine ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	28.01.1975	8	31
305	Reşit Ülker	İstanbul Yem Fabrikasının satışlarında kullanılan yem çuvallarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan	07.01.1975	7	22
306	İhsan Ataöv	Finike ilçesinin içme suyu sıkıntısına ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Selahattin Babüroğlu	14.01.1975	7	25
307	Ragıp Üner	Bazı yabancı memleketler cezaevlerindeki Türk uyruklu kişilerin sayısı ve işledikleri suçlara ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Melih Esenbel	07.01.1975	7	22
			Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Melih Esenbel	18.03.1975	11	52
308	Ragıp Üner	Nevşehir ilinin bazı ilçelerine lise ve sanat okulu açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	08.01.1975	7	23
309	Necati Kalaycıoğlu	Yurdumuzdaki tıp fakültelerine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	06.02.1975	8	36
			Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	08.01.1975	7	23
310	Mehmet Ali Arsan	A.B. Devletlerinin Türkiye'ye yapılan yardımı kesmesine ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Melih Esenbel	07.01.1975	7	22
311	İsmail Taşlı	Eski Gümrük ve Tekel Bakanı zamanında köylere dağıtılan televizyon-pikap gibi elektronik cihazlara ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Baran Tuncer	28.01.1975	8	31
312	Müfit Bayraktar	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanının yaptığı tayinlere ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınöğlu	19.03.1975	11	53
313	Orhan Yılmaz	Frintaş adlı bir şirketin kurulup kurulmadığına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Haluk Cillov	07.01.1975	7	22
314	Orhan Yılmaz	Fındık İşletme Tesisi inşaatı ve cihazlarına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınöğlu	04.02.1975	8	34
315	Orhan Yılmaz	Frintaş Şirketine ait basında çıkan haberlere ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınöğlu	23.01.1975	8	30

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
316	İhsan Ataöv	Başkanlık Divanı üyelerine tahsis edilen otoların maksat dışı kullanıldığına ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	14.01.1975	7	25
317	Müfit Bayraktar	Eski İmar ve İskân Bakanının yaptığı tayinlere ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Selahattin Babüroğlu	18.03.1975	11	52
318	İhsan Ataöv	1974 yılında belediyelere tahsis edilen motorlu araçlara ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Vefa Tanır	16.01.1975	8	27
319	Cahit Ançın	Çorum'da Şeker fabrikası kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan	21.01.1975	8	28
320	Nizamettin Erkmen	Fındık mahsulüne ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	11.02.1975	8	37
321	Enver Akova	Sivas-Gürün kazasının Başören köyünün içme suyu programına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	04.02.1975	8	34
322	İhsan Toksarı	Türkiye Öğretmenler Derneği Dergisine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoglu	19.02.1975	9	42
323	İhsan Toksarı	Tunus Hükümetinin davetine Türk Hükümetinin temsilci göndermediğine ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Melih Esenbel	21.01.1975	8	28
324	Mehmet Emin Sungur	Ateşli silâhların aranması ve ruhsatına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	29.01.1975	8	32
325	Yılmaz Ergenekon	Toprak Reformu Müsteşarlığıyla ilgili basında çıkan haberlere ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı M. Salih Yıldız	28.01.1975	8	31
326	Seyfi Öztürk	1803 sayılı Kanun gereğince bu kanundan evvel geri alınmış olan şeref aylıklarının geri verilmesinin geciktirildiğine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Bedri Gürsoy	21.02.1975	9	44
327	İbrahim Göktepe	İçel'de kurulan İÇKO-BİRLİK ve İçel Erdemli merkez köylerini kalkındırma kooperatiflerine kredi miktarı ve tevziine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Haluk Cillov	28.01.1975	8	31
			Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	26.03.1975	11	56
328	Çetin Yılmaz	Türkiye'de tüketilen yem ve küspe miktarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan	29.01.1975	8	32
			Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Haluk Cillov	21.01.1975	8	28

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
329	Orhan Oğuz	İşçi emeklilerinin Sosyal Güvenliklerine ilişkin	Yanıtlandı	Sosyal Güvenlik Bakanı Sadık Şide	17.01.1975	9	40
330	Turgut Yücel	Gümüşhane-Bayburt ilçesi Sünür ovasının sulanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	04.03.1975	11	51
331	İhsan Toksarı	İstanbul Millî Eğitim Müdürünün gazetede çıkan beyanatına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoglu	27.02.1975	10	50
332	Müfit Bayraktar	Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü öğrencilerine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoglu	06.02.1975	8	36
333	Ali Şevki Erek	Aliğa rafinerisinde çalışan işçilerin ücretleri ile grev sebeplerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	20.02.1975	9	43
334	Enver Akova	Eski Jandarma Genel Kumandanını öldürmek isteyenleri yakalayanlara verilecek ikramiyeye ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	04.02.1975	8	34
335	İdris Arkan	Kıbrıs Barış Harekâtında şehit, yaralı ve kayıp olanlara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı İlhami Sancar	19.02.1975	9	42
336	Kemalettin Gökakın	Kıbrıs Rum bölgelerinde yaşayan soydaşlarımıza ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Melih Esenbel	04.03.1975	11	51
337	Kemalettin Gökakın	Konya ovasının sulanması için alınan plan ve tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	20.02.1975	9	43
338	İhsan Toksarı	Açık bulunan Fahri Başkonsolosluklara atanan kişilere ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Melih Esenbel	13.02.1975	8	39
339	İhsan Ataöv	Kıbrıs konusunda Birleşmiş Milletlerde yapılan müzakerelere ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı Melih Esenbel	11.02.1975	8	37
340	İhsan Ataöv	Gazipaşa'da inşa edilen hastaneye ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	28.01.1975	8	31
341	Ali Yılmaz	İstanbul ve Ankara şehirlerinde satılan Linyit kömürlerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	04.03.1975	11	51
342	Enver Akova	Eczanelerde bulunmayan ilâçlara ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	18.03.1975	11	52
343	Mustafa Kemal Erkovan	Türkiye-Radyo Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş	04.03.1975	11	51
344	Ali Sanlı	Burdur ilinde etüdü yapıp 1975 yılı programına alınan baraj, yeraltı suları ve taşkınlara ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	18.03.1975	11	52

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
345	Ali Sanlı	Burdur ilinde gerçekleştirilen Toprak-Su yatırımlarına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	11.02.1975	8	37
346	Ali Sanlı	Burdur iline bağlı köy ilkokullarının ihtiyaçlarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	21.02.1975	9	44
347	Ali Sanlı	Burdur ilinde 1306 sayılı Kanuna göre uygulama yapılan köylere ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	17.01.1975	9	40
348	Ali Sanlı	Burdur ili köylerine cami onarımı ve yapımı için yapılan yardımın miktarına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş	21.02.1975	9	44
349	Ali Sanlı	Burdur ilinde 1974 yılındaki çeşitli şikâyetlerin sonuçları ile Ülkü Ocaklarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	20.02.1975	9	43
350	Ali Sanlı	Burdur ilinde kolluk kuvvetlerince adalete intikal eden olaylara ve Ülkü Ocaklarına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Hayri Mumcuoglu	11.02.1975	8	37
351	Mehmet Emin Sungur	İstanbul Boğaz Köprüsü ve çevre yolu inşaatı nedeniyle istimlak edilen taşınmaz mallara ödenen para miktarına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Vefa Tanır	18.03.1975	11	52
352	Mehmet Emin Sungur	Komando adı verilen grupların teşkilât ve faaliyetlerine ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Sadi İrmak	25.02.1975	10	48
353	Şener Battal	Astsubaylara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı İlhami Sancar	20.02.1975	9	43
354	Mehmet Ali Arsan	Ankara Belediyesinde havagazı ücretlerine yapılan zamlara ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	18.03.1975	11	52
355	Ali Sanlı	Burdur ilinde 1974 yılında gerçekleştirilen köy elektrifikasyonu programına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	04.03.1975	11	51
356	Neccar Türkcan	İskenderun Demir-Çelik tesisleri inşaatının yapımında hayatını kaybeden işçilere ilişkin	Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Turhan Esener	01.04.1975	11	58
357	Ahmet Durakoğlu	Sivas-Divriği ilçesi Lise Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	13.02.1975	8	39
358	Oral Mavioğlu	Çukurova’da yaz aylarında görülen beyaz sineklere karşı alınacak tedbirlerle ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan	11.02.1975	8	37
359	Oral Mavioğlu	Tarım ilâçları ve gübrelerin satın alınma güçlüklerine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan	21.02.2005	9	44

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
360	Orhan Oğuz	Porsuk çayının kirlenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan	20.02.1975	9	43
361	Kaya Bengisu	İzmir-Dikili ilçesindeki sahil evlerine ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve iskân Bakanı Selahattin Babüroğlu	27.02.1975	10	50
362	Kaya Bengisu	İzmir-Torbalı ilçesindeki demir madeni yatağına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	04.03.1975	11	51
363	Selçuk Erverdi	Yüksek öğretim kurumları ve yurtlarındaki öğrenci olaylarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	04.03.1975	11	51
364	Ragıp Üner	Nevşehir-Çardak köyü yakınında Kâramanoğlu Mehmet Beyden kalma camiin onarımına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/177)				
365	Enver Akova	Hastanelerde çalışan laborantların intibaklarına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	18.03.1975	11	52
366	Mustafa Kara	Bazı üniversite öğretim üyelerinin çeşitli yollardan rahatsız edilme iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Sadi İrmak	27.02.1975	10	50
367	Süleyman Mutlu	Millîyet Meclisi personeline ve bazı satınalmalara ilişkin	Yanıtlandı	Millîyet Meclisi Başkanı Kemal Güven	18.03.1975	11	52
368	Necati Cebe	Balıkesir ilinin okul ve öğretmen sorunlarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisioğlu	13.02.1975	8	39
369	Mehmet Emin Sungur	T.C. Emekli Sandığının yatırımları ile iştirakçilerinin durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Bedri Gürsoy	18.03.1975	11	52
370	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale-Biga ilçesi Çeşmealtı köy hududundaki Devlet Ormanı ve vakıf arazinin Kargı Çiftliği sahiplerince işgal edildiği iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Fikret Saatçioğlu	27.02.1975	10	50
			Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	12.06.1975	12	88
371	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	1974 yılının çayla ilgili 2 No. lu karamamesine ve çay-kur borçlarına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Bedri Gürsoy	25.02.1975	10	48
372	Oral Mavioğlu	Çukurovada pamuk üreticilerine uygulanan taban fiyat politikasının amacından saptırıldığına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınioğlu	04.03.1975	11	51
373	Oral Mavioğlu	Tarsus yöresinde dağıtılan topraklı tuza ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Baran Tuncer	20.03.1975	11	54
374	Murat Kahyaoglu	Avustralya'da çalışan işçilerimizin sosyal haklarına ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Sadi İrmak	20.03.1975	11	54

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
375	Mustafa Parlar	İstanbul-Bakırköy Emlâk Vergi Dairesinin yeni bir binaya taşınmasındaki Hazine zararına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Bedri Gürsoy	25.03.1975	11	55
376	İbrahim Göktepe	Mersin Belediye teşkilâtına alınan işçilerle, işten çıkarılanlara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	27.02.1975	10	50
377	İbrahim Göktepe	"Aydınlık" dergisinde yayınlanan bildiride adı geçen kişilere ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş	18.03.1975	11	52
378	Mehmet Emin Sungur	İzmir-İstanbul seferini yapan F-28 Bursa yolcu uçağının düşme sebepleri ve sonuçlarına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Sabahattin Özbek	18.03.1975	11	52
379	Orhan Yılmaz	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının Şereflikoçhisar kampında kaybolan matkaplara ve yapılan tahkikata ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	25.02.1975	10	48
380	Mustafa Parlar	Ortak Pazar ülkelerindeki dış devlet temsilciliklerimize ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/178)				
381	Oral Mavioğlu	İçel'in Erdemli ilçesi lisesinin Türkçe öğretmenine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	18.03.1975	11	52
382	Mustafa Şükrü Koç	Aydın'ın Nazilli ilçesi kaymakamına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	18.03.1975	11	52
			Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	25.03.1975	11	55
383	Mustafa Şükrü Koç	Aydın'ın Germencik ilçesi Jandarma Birlik Komutanına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	18.03.1975	11	52
384	Mehmet Ali Arsan	Yurt dışından ithal edilen otomobiller ile ilgili gazete haberine adının karıştığına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Bedri Gürsoy	25.03.1975	11	55
385	Remzi Yılmaz	Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü öğretmenlerine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	04.03.1975	11	51
386	Abdullâtif Ensarioğlu	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Sabahattin Özbek	18.03.1975	11	52
387	İhsan Toksarı	Aydınlık Dergisinin bazı yayınlarına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Hayri Mumcuoğlu	27.02.1975	10	50
388	İhsan Toksarı	İstanbul Üniversitesindeki olaylara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	18.03.1975	11	52
389	Reşit Ülker	Ankara Mali Bilimler Muhasebecilik Yüksek Okulundaki olaylara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	18.03.1975	11	52
			Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	04.03.1975	11	51

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
390	Oral Mavioglu	Sağlık hizmeti gören büro ve poliklinik işçilerinin hizmet zammı alan diğer personelden ayrı tutulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sosyal Güvenlik Bakanı Sadık Şide	18.03.1975	11	52
391	Gündüz Sevilgen	Türk Hava Yolları Genel Müdürlüğü teşkilatı personeline ve uçak kazalarına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Sabahattin Özbek	18.03.1975	11	52
392	Rasim Gürsoy	İçel köylerinde yapılan ilkokullara ilişkin	Bkz. (6/69). Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	27.02.1975	10	50
393	Rasim Gürsoy	İçel Valisine ilişkin	Bkz. (6/70). Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	27.02.1975	10	50
394	Ahmet Buldanlı	Türkiye' de Mason ve Siyonist teşkilâtına ilişkin	Bkz. (6/97). Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	04.03.1975	11	51
395	Rasim Gürsoy	Siyonist ve mason derneklerine ilişkin	Bkz. (6/98). Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	04.03.1975	11	51
396	Ahmet Buldanlı	İçişleri Bakanının Bütçe Komisyonundaki beyanlarına ilişkin	Bkz. (6/101). Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	27.02.1975	10	50
397	Orhan Yılmaz	Giresun-Aksu'da meydana gelen faciaya ilişkin	Bkz. (6/127). Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	18.03.1975	11	52
398	Behram Eker	Balıkesir özel İdare binası üzerindeki lojmanlara ilişkin	Bkz. (6/138). Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	04.03.1975	11	51
399	Ahmet Buldanlı	Muğla Valisiyle ilgili basında çıkan haberlere ilişkin	Bkz. (6/156). Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	27.02.1975	10	50
400	Rıfki Danişman	Geri kalmış yöreler için yapılan ek yatırım programına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Vefa Tanır	04.03.1975	11	51
			Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	06.05.1975	11	72
401	Rıfki Danişman	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı Bütçesine ilâve edilen ek yatırım programları ödeneklerine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	25.03.1975	11	55
402	İhsan Arslan	Basın Yayın Genel Müdürünün Kıbrıs Barış Harekâtından sonraki girişimlerine ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı İlhan Evliyaoğlu	20.02.1975	9	43
403	Yüksel Çakmur	Sahil şeridinin düzene sokulması amacıyla alınması gerekli tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Selahattin Babüroğlu	25.03.1975	11	55
404	Mustafa Parlar	İstanbul elektrik şebekesi ve tevzi projesine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	18.03.1975	11	52
405	Süleyman Genç	11 sayılı Kanun hükmündeki karamame ile bir Meclis Başkanvekiline ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	11.02.1975	8	37
406	Mehmet Emin Sungur	İstanbul ilinin çöp problemine ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	19.03.1975	11	53

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
407	Mehmet Emin Sungur	Köy ve mahalle muhtarlarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	18.03.1975	11	52
408	Osman Orhan Çaneri	Peynir üretim ve tüketimine dair	Bkz. (6/31). Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Haluk Cillov	18.03.1975	11	52
409	Mehdi Keskin	Köylerin ilçelere telefon bağlantısına ilişkin	Bkz. (6/73). Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	04.03.1975	11	51
410	Feyzullah Değerli	Tokat'ın Artova ilçesine bağlı Büvet Köyündeki bir olaya ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	18.03.1975	11	52
411	Osman Orhan Çaneri	Türkiye'ye gelen Amerikan narkotik uzmanı ve arkadaşlarının tetkiklerine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	19.03.1975	11	53
412	Osman Orhan Çaneri	1974 Ekim ayında teşvik belgesi alan projelere ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan	18.03.1975	11	52
413	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale ili köy elektrifikasyonuna ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	25.03.1975	11	55
414	Mete Tan	T.C. Devlet Demiryolları memurlarının özlük haklarına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Sabahattin Özбек	18.03.1975	11	52
415	Gıyasettin Karaca	Vergiler Temyiz Komisyonu Başkanlığına yapılan atamaya ilişkin					
416	Süleyman Genç	Güvenlik Kuvvetlerine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	18.03.1975	11	52
417	Doğan Araslı	Kars ilinde elektrik getirilen ve programa alınan köylere ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	25.03.1975	11	55
418	Faiz Sarlar	Antalya Lisesinde dağıtılan bazı kitaplara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	27.03.1975	11	57
419	Faiz Sarlar	Antalya And-Birlik Genel Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	30.04.1975	11	71
420	Turgut Yücel	Gümüşhane ilinin televizyon yayın sahasına alınmasına ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Sadi İrmak	18.03.1975	11	52
421	Turgut Yücel	Enerji nakil hatlarının yapımına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/181)				
422	Ömer Çakıroğlu	İstanbul Boğaziçi Lisesi Müdürlüğüne tayin edilen kişiye ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	04.03.1975	11	51
423	Ragıp Üner	Nevşehir'de Soma fabrikası açılmasına ilişkin	Bkz. (7/140). Bkz. (6/135) Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Baran Tuncer	18.03.1975	11	52
424	Mehmet Özgür	Trabzon liman ve alt yatırımlarının genişletilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Vefa Tanır	19.03.1975	11	53

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
425	Mehmet Özgür	Trabzon Gümrüğündeki bina ve personel kıfayetsizliğine ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Baran Tuncer	25.03.1975	11	55
426	Ali Yılmaz	TÖB-DER yöneticilerine ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Sadi İrmak	18.03.1975	11	52
427	Nihan İlğün	Tekirdağ bölgesindeki ayçiçeği estrasyon tesislerinin inşasına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	26.03.1975	11	56
428	Nihan İlğün	Sunî gübre ve ziraî mücadele ilâçlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan	18.03.1975	11	52
429	Nihan İlğün	Traktör ithaline ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan	04.03.1975	11	51
430	Mehmet Ali Arsan	TRT Genel Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Sadi İrmak	20.03.1975	11	54
431	İrfan Yankutan	Türk Hava Yolları Rotterdam Genel Satış Acentesinin teftişine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Sabahattin Özbek	02.04.1975	11	59
432	Oral Mavioğlu	Beyaz sinekle mücadele için piyasaya sürülen bir ilâca ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan	18.03.1975	11	52
433	Oral Mavioğlu	Çukobirlik yöneticilerine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	20.05.1975	12	78
434	Neccar Türkcan	"Gizli yönleriyle Kıbrıs meselesi" yazı dizisine ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Sadi İrmak	18.03.1975	11	52
435	Reşit Ülker	Parti yasaklarına aykırı hareket eden siyasî partilere ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Hayri Mumcuoglu	18.03.1975	11	52
436	Mehmet Sönmez	Tahtaköprü Barajına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	01.04.1975	11	58
437	Necati Cebe	İşçi emekli aylıklarıyla ilgili çalışmalar ile Bağ-Kur üyelerine ilişkin	Yanıtlandı	Sosyal Güvenlik Bakanı Sadık Şide	18.03.1975	11	52
438	Necati Cebe	Tarım iş yasasıyla ilgili çalışmalara ilişkin	Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Turhan Esener	18.03.1975	11	52
439	Mehmet Emin Sungur	Dernekler Kanununa göre kapanan spor kulüplerine ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Zekâi Baloglu	18.03.1975	11	52
440	Ali Yılmaz	Aydınlık Dergisi ve TÖB-DER yöneticilerine ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı Hayri Mumcuoglu	18.03.1975	11	52
441	Osman Orhan Çaneri	Devlet Ormanları içindeki su ürünleriyle ilgili yönetmeliğe ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Fikret Saatçioğlu	26.03.1975	11	56
442	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale'de çimento fabrikası kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan	26.03.1975	11	56

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
443	Abdi Özkök	Bolu'nun Mudurnu ilçesinde Sümerbank Satış Mağazası açılmasına ve Bolu Sümerlit Fabrikasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan	20.03.1975	11	54
444	Abdi Özkök	Bolu ili ve ilçelerindeki imam kadrolarına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş	01.04.1975	11	58
445	Abdi Özkök	Bolu ili ve ilçelerindeki okullara yapılan yatırım programlarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	18.03.1975	11	52
446	Abdi Özkök	Bolu ili ve ilçelerindeki elektrifikasyon projelerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/183)				
447	Abdi Özkök	Bolu ili Toprak Su ve Yol Su Elektrik yatırımlarına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanı İsmail Hakkı Aydınoglu	01.04.1975	11	58
448	Abdi Özkök	Bolu ilinin yatırım programlarına ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Sadı İrmak	01.04.1975	11	58
449	Mustafa Kemal Erkovan	TRT'nin (kuruluş ve görev) yönetmeliğine ve tatbik şekline ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/184)				
450	Neccar Türkcan	Şeker üretim ve tüketimine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan	19.03.1975	11	53
451	Niyazi Onal	Pancar bedellerinin üreticiye ödenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan	27.03.1975	11	57
452	Süleyman Mutlu	İşsizliğin önlenmesi için saptanmış bir çalışma olup olmadığına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/187)				
453	İbrahim Göktepe	İçel-Anamur ilçesinde yapılan hastanenin hizmete açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	19.03.1975	11	53
454	İbrahim Göktepe	TÖB-DER toplantılarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	26.03.1975	11	56
455	İhsan Toksarı	İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	26.03.1975	11	56
456	İhsan Ataöv	1974 yılı Bütçesine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Bedri Gürsoy	02.04.1975	11	59
457	Ahmet Buldanlı	Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Erhan Işıl	01.04.1975	11	58
458	Alev Coşkun	İzmir eski Belediye Başkanı hakkında açılan tahkikata ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	27.03.1975	11	57
459	Mete Tan	Öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Safa Reisoğlu	26.03.1975	11	56

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
460	Mehmet Ali Arsan	C.H.P. Genel Başkanının yurt dışı gezileriyle ilgili TRT yayınlarına ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Sadi İrmak	01.04.1975	11	58
461	İhsan Toksarı	İstanbul Beyoğlu Ağacamii imam ve müezzin lojmanlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/190)				
462	İhsan Toksarı	İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi 1974 yılı yatak sayısına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Vekili Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	11.06.1975	12	87
463	Sabahattin Adalı	Almanya Hükümetinin Türkiye'ye yapacağı askeri yardıma ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Sadi İrmak	01.04.1975	11	58
464	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ilinde yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	15.04.1975	11	66
465	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ilinde yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan	01.04.1975	11	58
466	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ilinde yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	30.04.1975	11	71
467	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ilinde yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	15.04.1975	11	66
468	Gıyasettin Karaca	Erzurum-Tortum ilçesine bağlı Uzundere bucağı Nüfus Memurluğunun merkeze nakline ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Mukadder Öztekin	01.04.1975	11	58
469	Gıyasettin Karaca	Erzurum-Horasan ilçesinde yakalanamayan bir suçluya ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	24.04.1975	11	69
470	İhsan Ataöv	Parlamento binasında C.H.P. ve A.P. gruplarına ve Genel Başkanlarına tahsis edilen odalara ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	02.04.1975	11	59
471	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ilinde yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	03.06.1975	12	83
472	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ilinde yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	08.04.1975	11	62
473	İhsan Ataöv	Elmalı İlçesi Gölova Bucağı Muhtarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	24.04.1975	11	69
474	Murat Kahyaoğlu	Öğretmenlerin derece ve kadro durumları ile terfilerine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	24.04.1975	11	69
475	Murat Kahyaoğlu	Bakanlıklar ve kurumlara verilen 1, 2, 3 ve 4. derece kadrolara ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Süleyman Demirel	13.05.1975	12	75

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
476	İlhan Aytekin	Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsündeki olaylara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	15.04.1975	11	66
477	Reşit Ülker	Muhtaç asker ailelerine yapılan yardımın miktarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	24.04.1975	11	69
478	Reşit Ülker	İstanbul'da Kur'an kursu olarak inşa edilen binanın pansiyon olarak kullanılmasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/194)				
479	Yüksel Çakmur	Sağlık Bankası Yönetim Kurulu üyelerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/193)				
480	Celal Paydaş	İstanbul'da meydana gelen bir zabıta olayı ile ilgili sorumluların tutumlarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	24.04.1975	11	69
			Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	08.05.1975	12	74
481	Mehmet Sönmez	Çanakkale'nin Gökçeada Atatürk İlköğretmen Okulundaki rozet yasağına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	15.04.1975	11	66
482	Alev Coşkun	T.C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü Disiplin Kurulunca alındığı gazetelerde yazılı karara ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	15.05.1975	12	77
483	Emin Bilen Tümer	Kadirli Esnaf Kefalet Kooperatifinin yıllık olağan Genel Kurul çalışmalarındaki olaylara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	24.04.1975	11	69
484	Necati Cebe	Nakliye araçları ithalatı için Teşvik Tedbirlerinden yararlanan firmaya kredi sağlanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğu	07.05.1975	12	73
485	Osman Orhan Çaneri	Bir Amerikan şirketindeki amme alacağı yolsuzluğuna ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	28.05.1975	12	81
486	Osman Osman Orhan Çaneri	Çanakkale-Etili Orman Bölge Şefliğinin iş vermesine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	14.05.1975	12	76
487	Osman Osman Orhan Çaneri	Gelibolu Yarımadasındaki İngiliz mezarlıklarına ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	06.05.1975	11	72
488	Yüksel Çakmur	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon'un askerlik görevini yapıp yapmadığına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı Ferid Melen	06.05.1975	11	72
489	Gündüz Sevilgen	Orta dereceli okulların Sosyal Bilimler dalında görev alan ve tayinlerini bekleyen öğretmenlere ilişkin	Yanıtlandı		29.04.1975	11	70
490	Gündüz Sevilgen	Memleketimizin yıllık traktör ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	24.04.1975	11	69

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
491	Gündüz Sevilgen	Türkiye’de yurt dışında irtibatı olan cemiyet, kulüp ve benzeri kuruluşlara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	07.05.1975	12	73
492	Gündüz Sevilgen	Harp Okullarında askerlik mesleği dışında okutulan derslere ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı Ferid Melen	18.06.1975	13	90
493	Gündüz Sevilgen	Tescilli yapılmış talebe cemiyetleri ile bunların birlik, federasyon ve üst kuruluşlarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	06.05.1975	11	72
494	Gündüz Sevilgen	Resmî ve özel sektörde sakat ve malul olarak çalışanlara ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Süleyman Demirel	25.06.1975	13	93
495	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir Kırka Boraks İşletmesine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	22.05.1975	12	80
496	Mehmet Atagün	İzmir Milletvekili Yüksel Çakmur’un belediye bütçesinden bastırıldığı kitap ve broşürlere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	07.05.1975	12	73
497	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale bölgesinde tütün baş fiyatına ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	13.05.1975	12	75
498	Orhan Göncüoğlu	Basın-Yayın Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Turkey 1975" adlı kitaba ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/197)				
499	Emin Bilen Tümer	27 Mayıs 1960 devriminde Başbakanlık kasasından çıkan eşya ve paralara ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	20.05.1975	12	78
500	Emin Bilen Tümer	Pamukların maliyet fiyatının altında devredileceğine ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Süleyman Demirel	03.06.1975	12	83
501	Reşit Ülker	Taşıt ücretlerinin indirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	14.05.1975	12	76
502	Mehmet Sönmez	Hükümete Güvenoyu hakkındaki iddialara ilişkin	Bkz. (6/186). Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	20.05.1975	12	78
503	Mahmut Uyanık	Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş’in Hükümet programı görüşmeleri sırasında Millet Meclisinde yaptığı konuşmaya ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	20.05.1975	12	78
504	Yusuf Öztürkmen	Sosyal Sigortalar Kurumunda memur statüsünde iken işçi ikramiyesi alanlara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/198)				
505	Mahmut Uyanık	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan’ın bir şahsın işi ile ilgili konuşmasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/199)				
506	Osman Orhan Çaneri	Toprak ve Tarım Reformu uygulamasında Hükümetin düşüncelerine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mustafa Kemal Erkovan	20.05.1975	12	78

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
507	Yılmaz Alparslan	Bakanlığın üst düzeydeki görevliler arasındaki tasfiye eylemlerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	04.06.1975	12	84
508	Murat Kahyaoğlu	Fakir Baykurt'a ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	14.05.1975	12	76
509	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir Senatörü Ömer Ucuzal'a ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	14.05.1975	12	76
			Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	10.06.1975	12	86
510	Orhan Yılmaz	Petrol Ofisi Genel Müdürünün görevden alınması sebeplerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	03.06.1975	12	83
511	Ekrem Şadi Erdem	Etibank'ın Murgul Bakır Tesislerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	22.05.1975	12	80
512	Celal Paydaş	Siverek Ortaokulundaki olaylara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	07.05.1975	12	73
513	Mustafa Güneş	Gaziantep Havaalanına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	29.05.1975	12	82
514	Ali Sanlı	Bakanlık eski Müsteşarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/202)				
515	Necati Cebe	A.B.D. Dışişleri Bakanı Yardımcısı Hartmann ile yapılan görüşmelere ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	12.06.1975	12	88
516	Müfit Bayraktar	Bakanlık İş Güvenliği Müfettişine ilişkin	Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Ahmet Tevfik Paksu	22.05.1975	12	80
517	Hasan Bütünler	Amasya Öğretmen Okulundaki olaylara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	22.05.1975	12	80
518	Ömer Kahraman	Tekirdağ çiftçisinin ilaç ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.05.1975	12	77
519	İbrahim Hortoğlu	Güney-Doğu Tarım Satış Kooperatifleri Birliği eski Genel Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	28.05.1975	12	81
520	İlhan Özbay	İstanbul Fen Fakültesi ve site yurdunda meydana gelen olaylara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	28.05.1975	12	81
521	İlter Çubukçu	Çukurova'da uygulanacak enerji nakline ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/203)				
522	Emin Bilen Tümer	Çukurova'daki beyaz sinekle ilgili tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.05.1975	12	77
523	Murat Kahyaoğlu	Millî Eğitim Bakanlığında yapılan bazı atamalar ile Sosyal Sigortalar Kurumuna ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/204)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
524	Emin Bilen Tümer	Adana'da selden zarar gören çiftçilere ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	28.05.1975	12	81
			Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	20.05.1975	12	78
525	Süleyman Şimşek	Kimyevî gübre fiyatlarında yapılan indirimle ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	28.05.1975	12	81
526	Reşit Ülker	Kamu ve özel sektör elinde bulunan demir, çelik ve çimento miktarına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	22.05.1975	12	80
527	Cevat Önder	Hükümet üyelerinden bazılarının makam arabalarına parti amblemini çekerek seyahat etmelerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/207)				
528	Abdurrahman Köksaloğlu	Haklarında soruşturma bulunan personelden göreve atanana ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoğlu	19.06.1975	13	91
529	İlhan Özbay	Basın Yayın Genel Müdürlüğüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/208)				
530	Mustafa Güneş	Son günlerde meydana gelen öğrenci olaylarında hükümetin taraf tuttuğu iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	20.05.1975	12	78
531	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin bazı ilçelerinde askerlik şubelerinin kapatılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakan Vekili Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	28.05.1975	12	81
532	Reşit Ülker	Odun satışları rüsumunun indirilmesi ile fire payının kaldırılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	28.05.1975	12	81
533	Mehmet Özmen	Yerli ve yabancı petrol şirketlerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	25.06.1975	13	93
534	Mikail İlçin	Van-Nusaybin demiryolu hattının Hakkâri'ye uzatılması ile bu ilde bir havaalanının yapılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	03.06.1975	12	83
535	Necati Cebe	Yabancı petrol şirketlerine verilen ham petrol ithal iznine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	25.06.1975	13	93
536	Gündüz Sevilgen	İzmir'de toplanan Bilderberg toplantısına ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	25.06.1975	13	93
537	Gündüz Sevilgen	Yugoslavya'dan gelen göçmenlerin mallarına ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakan Vekili ve Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	03.06.1975	12	83
			Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	28.05.1975	12	81

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
538	Gündüz Sevilgen	Sosyal Sigortalar Kurumunun kuruluşundan bugüne kadar yaptığı yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Sosyal Güvenlik Bakanı Ahmet Mahir Ablum	25.06.1975	13	93
539	İbrahim Akdoğan	Gübre fiyatlarının indirimine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	28.05.1975	12	81
540	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin elektriksiz köylerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	25.06.1975	13	93
541	Ahmet Şener	Millî Eğitim Bakanlığının Mesleki ve İdari sorunları ile halk eğitim personelinin özlük haklarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	18.06.1975	13	90
542	Ekrem Şadi Erdem	Son gençlik olaylarında hayatlarını kaybedenlerle tutuklananların bağlı bulundukları örgütlere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	28.05.1975	12	81
543	Mustafa Şükrü Koç	Aydın-Çine ilçesi kaymakamının yasalara aykırı tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	18.06.1975	13	90
544	Cevat Önder	Ankara'ya bağlı Etimesgut semtinin belediye haline getirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve iskân Bakanı Nurettin Ok	05.06.1975	12	85
			Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	18.06.1975	13	90
545	Yusuf Öztürkmen	Hükümetin yüksek dereceli memurlar arasında yaptığı atamalara ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	10.06.1975	12	86
546	Doğan Öztunç	Uygulanan vergi politikasına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	10.06.1975	12	86
547	Mikail İlçin	Irak Hava Kuvvetlerince yanlışlıkla bombalanan Yüksekova'daki hasarın tespitine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	29.05.1975	12	82
548	Mikail İlçin	Doğu ve Güneydoğu bölgesinde Devlet Demiryollarınca uygulanan nakliye tarifelerine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	04.06.1975	12	84
549	Mehmet Emin Sungur	Asker ailelerinin muhtaç olanlarına yapılan yardımların miktarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	18.06.1975	13	90
550	Mehmet Emin Sungur	Türk sinemacılığının ve filmciliğinin kalkınması için alınacak tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	Kültür Bakanı Rıfkı Danışman	18.06.1975	13	90
551	Nurettin Karsu	Bakanlıkça verilen ithal belgelerine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	04.07.1975	13	100
552	Hüseyin Deniz	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan'ın, haşhaş ekimi ile ilgili yaptığı konuşmaya ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	17.07.1975	13	103

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
553	Emin Bilen Tümer	A.B.D. ve İngiltere Büyükelçilerinin yabancı petrol şirketleri lehinde yaptıkları girişimlere ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	15.07.1975	13	101
			Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	25.06.1975	13	93
554	Hasan Değer	Ayasofya Camiine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/209)				
555	Şükriye Tok	İstanbul'da Elektrometal Sanayii T.A. Şirketindeki greve ilişkin	Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Ahmet Tevfik Paksu	04.06.1975	12	84
556	Nedim Korkmaz	Yozgat'ın bazı kasabalarında 23 Nisan günü M.H.P.'ne mensup görevlilerin, öğrencileri tören harici gösterilere teşvik etmelerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/210)				
557	Süleyman Yıldırım	Yargı ödeneğinin farklı uygulanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	28.05.1975	12	81
558	Şükriye Tok	Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Döner Sermaye Merkez Müdürlüğünün faaliyetlerine ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoglu	26.06.1975	13	94
559	Süleyman Mutlu	Toprak İskân Genel Müdürlüğüne bağlı 50 No.'lu Toprak Komisyonunun toprak tevziine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	27.06.1975	13	95
560	Ali Sanlı	İzmir Havaalanı inşaatı ihalesine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	19.06.1975	13	91
561	Çetin Yılmaz	Orman Bakanlığında yapılan yeni atama ve yer değiştirmelere ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	25.06.1975	13	93
562	Mustafa Güneş	Gaziantep'in Yavuzeli ilçesine bağlı köylerin içme suyu ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	27.06.1975	13	95
563	Şükriye Tok	Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait taşınmaz mallara ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Hasan Aksay	01.11.1975	14	1
564	Fahri Özçelik	Antalya-Aspendos Tiyatrosunun siyasi örgütlere tahsisine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/222)				
565	Ali Sanlı	1971-1974 yılları arasında ihraç ve ithal edilen anason miktarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	10.06.1975	12	86
566	Ömer Buyrukçu	Antalya - Aspendos Tiyatrosunun siyasi örgütlere tahsisinde taraf tutulduğuna ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/223)				
567	Mehmet Sönmez	İskenderun Demir-Çelik tesislerinde işçilerin yatakhanelerine yapılan baskına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	01.11.1975	14	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
568	Necdet Evliyagil	Bulgaristan Gümrüğünü denetleme teşebbüsüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/224)				
569	Mehmet Sönmez	Ankara'da 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı gösterilerinin ertelenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	01.11.1975	14	1
570	Emin Bilen Tümer	Pozantı-Çamardı karayoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	25.06.1975	13	93
571	Necdet Evliyagil	Belediyelere yapılan hükümet yardımının durdurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	01.11.1975	14	1
572	İhsan Ataöv	Antalya'nın bir mahallesinin su ve elektrik ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	18.06.1975	13	90
573	Mustafa Kemal Gönül	Ordu Stadyumunun genişletilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	25.06.1975	13	93
574	Ahmet Buldanlı	Eurovision şarkı yarışmasına katılan sanatçılara ödenen para miktarı ile bir sanatçıya ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Süleyman Demirel	01.07.1975	13	97
575	Nazım Baş	Gülner-Silifke yoluna ayrılan tahsisata ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	01.11.1975	14	1
576	Nazım Baş	Mersin İlköğretmen Okulunda çıkan olaylara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.07.1975	13	100
577	Doğan Öztunç	Görevinden alınan yüksek dereceli memurlara ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	01.11.1975	14	1
578	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramının Rize'de kutlanmamasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	02.07.1975	13	98
579	Osman Aykul	Burdur ve Isparta'da üretilen gülçiçeği ve gülyاغına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	18.06.1975	13	90
580	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ovasının sel afetinden kurtarılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	01.11.1975	14	1
581	Mustafa Şükrü Koç	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mütevelli Heyetinin tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	15.07.1975	13	101
582	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	02.07.1975	13	98
583	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	18.06.1975	13	90
584	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	01.11.1975	14	1
585	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoğlu	25.06.1975	13	93

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
586	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	15.07.1975	13	101
587	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	15.07.1975	13	101
588	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	27.06.1975	13	95
589	Memduh Ekşi	Ordu iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	26.06.1975	13	94
590	Süleyman Mutlu	Afyon Karahisar-Dinar ilçesine bağlı bazı köylerin içmesuyuna ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	04.07.1975	13	100
591	Süleyman Mutlu	İstanbul-Karaköy Toprak Mahsulleri Ofisi Hububat deposunda çalışan bir Ziraat Yüksek Mühendisine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	01.07.1975	13	97
592	Hüseyin Keçeli	Konya-Doğanhisar ilçesi Kaymakamına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	02.07.1975	13	98
			Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	07.10.1976	20	141
593	Fahri Özçelik	Antalya-Ahatlı köyüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/225)				
594	Mehmet Emin Sungur	İstanbul Kapalı Çarşısına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/226)				
595	Mehmet Emin Sungur	Memur Yardımlaşma Kurumu ile Öğretmenler Yardımlaşma Kurumuna kesilen paralara ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	17.07.1975	13	103
596	Mustafa Şükrü Koç	Dış temsilcilikler için yapılan harcamalarda tasarruf yapılmasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/227)				
597	Mustafa Şükrü Koç	Demir-Çelik mamulleri ithalatına tahsis edilen dövize ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/228)				
598	Murat Kahyaoğlu	Millet Meclisinde çalışan personele ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	04.07.1975	13	100
599	Necati Kalaycıoğlu	Koka - Kola Özü tesislerinin kuruluş ve kâr transferlerine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	01.11.1975	14	1
600	Ragıp Üner	Nevşehir ilinde boş bulunan imam kadrolarına atama yapılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Hasan Aksay	01.11.1975	14	1
601	Oral Mavioğlu	Erdemli orman avukatından bir hâkim hakkındaki soruşturmadan dolayı yerinin değiştirildiğine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	04.07.1975	13	100

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
602	Osman Orhan Çaneri	Gökçeada Açık Tarım Cezaevi yöneticileri ile ilgili basında çıkan yazılara ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	19.06.1975	13	91
603	Halil Dere	19 Mayıs gösterileri sırasında meydana gelen olaylarda polislerin tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	02.07.1975	13	98
604	Halil Dere	Türkiye Elektrik Kurumunca köylere verilecek elektriğe ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	01.11.1975	14	1
605	Halil Dere	Öztürkçe sözlükler kullandığı için imha edilen Millî Eğitim Dergisine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.07.1975	13	100
606	Oral Mavioglu	Bazı yurtlarda meydana gelen olaylarla ilgili alınacak tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	02.07.1975	13	98
607	Halil Dere	Millî Eğitim Bakanlığında yapılan bazı atamalara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	25.11.1975	14	15
608	Mustafa Ok	"Köylü Efendimizdir" yazılı panonun kaldırılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	19.06.1975	13	91
609	Osman Orhan Çaneri	Bayramiç Lisesi Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.07.1975	13	100
610	Mustafa Şükrü Koç	Germencik'te kaçırılan C.H.P.'li Meclis üyesine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	02.07.1975	13	98
611	Halil Dere	Ülkü ocaklarına devri düşünülen bazı eğitim kuruluşlarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.07.1975	13	100
612	İbrahim Hortoğlu	Gaziantep Eğitim Enstitüsünde meydana gelen öğrenci olayları ile kahvehanede dövülen vatandaşlara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	02.07.1975	13	98
613	İbrahim Hortoğlu	Adapazarı'nda öldürülen TÖB - DER saymanıya ilgili olayın aydınlatılmasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	02.07.1975	13	98
614	Ahmet Buldanlı	TRT Kurumu eski Genel Müdürüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/229)				
615	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl - Solhan ilçesi Yenibaşak nahiyesini köylere bağlayan köprünün yapımına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	25.06.1975	13	93
616	Muammer Alıcı	Ankara-Şereflikoçhisar'da mülkiyeti Hazineye ait meraların belediyece yasa dışı kullanıldığına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	02.07.1975	13	98
617	Mehmet Emin Sungur	Gümrüksüz satış mağazalarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/230)				
618	Mehmet Emin Sungur	T.H.Y. nin dış hatlardaki indirimli seferlerine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	01.11.1975	14	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
619	Halil Dere	Halk Eğitimi Genel Müdürlüğünün Kültür Müsteşarlığına bağlanacağına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.11.1975	14	2
620	Orhan Yılmaz	Fındık ihracı ile tespit edilen taban fiyatlarındaki değişmelere ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	04.07.1975	13	100
621	Mehmet Emin Sungur	Bazı fabrika ve işyerlerinde çalışan işçilerin mesai bitiminde üzerlerinin aranmasına ilişkin	Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Ahmet Tevfik Paksu	27.06.1975	13	95
622	Oral Mavioglu	Çukurova'da haşerelerle yapılan mücadelenin yetersizliğine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	18.07.1975	13	104
623	Mustafa Cesur	Ecevit ve İrmak Hükümetleri zamanında verilmiş, Danıştayın yürütmenin durdurulması veya iptal kararlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/231)				
624	Mehmet Ali Arsan	Hükümetin kuruluşundan bu yana Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında yapılan tayin, nakil ve verilen teşvik belgelerine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	15.07.1975	13	101
625	Reşit Ülker	12 sayılı Kanun Hükmündeki Karamameyi değiştiren 1897 sayılı Yasanın yanlış uygulanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	18.07.1975	13	104
626	Halil Dere	Millî Eğitim Bakanlığında bazı müfettişlerin tayinlerine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.11.1975	14	2
627	Memduh Ekşi	Ordu -Mesudiye arası yeni Dereyoluna ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	01.11.1975	14	1
628	Süleyman Şimşek	Memur Yardımlaşma Kurumuna (MEYAK) ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	18.07.1975	13	104
629	Mehmet Ali Arsan	Gima Türk Anonim Şirketine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	15.07.1975	13	101
630	Nebil Oktay	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan ve Bayındırlık Bakanı Fehim Adak'ın Güneydoğu gezilerindeki sözlerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/232)				
631	Nebil Oktay	Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan'ın Siirt'te "Manevî İlimler Üniversitesi" açılmasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/233)				
632	Nebil Oktay	Siirt-Eruh-Şımak karayoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	01.11.1975	14	1
633	Cevat Önder	Ankara-Ayaş ilçesinin bazı köylerindeki heyelana ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	01.11.1975	14	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
634	Ali Sanlı	Yeşilova Belediye Başkanı ve C.H.P. gençlik kolu yöneticilerinin gözetimine alınmalarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	15.07.1975	13	101
635	Süleyman Şimşek	Memur Yardımlaşma Kurumu (MEYAK) yasa teklifine ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	15.07.1975	13	101
636	Süleyman Şimşek	Kadük olan Memur Yardımlaşma Kurumu (MEYAK) yasa tasarısının Hükümetçe yenilenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	18.07.1975	13	104
637	Sabri İnce	Hatay iline atanan Millî Eğitim Müdürüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/234)				
638	Halil Dere	Polis Atama Yönetmeliğinin değiştiriliş nedenlerine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	18.07.1975	13	104
639	Mehmet Emin Sungur	İstanbul metrosu ve büyük belediyelerin çeşitli sorunlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/235)				
640	Şükriye Tok	İstanbul-Şile ilçesi A.P. örgütü tarafından düzenlenen güreş müsabakalarında biletlerin satılmasında kamu görevlilerinden yararlanıldığına ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	01.11.1975	14	1
641	İbrahim Akdoğan	Ham petrol fiyat artış farkının toplanması gereken fonun durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	27.11.1975	14	17
642	Halil Dere	Millî Selâmet Partili bakanların, memur atama ve nakillerine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	01.11.1975	14	1
643	Recai İskenderoğlu	Başbakan Yardımcısı (Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı) Alparslan Türkeş'in, çeşitli konulardaki beyanlarına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	01.11.1975	14	1
644	Halil Dere	Et ve Balık Kurumunun besicilere olan borcuna ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	01.11.1975	14	1
645	Ömer Kahraman	Ayçiçeği küspesine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	15.07.1975	13	101
646	Osman Orhan Çaneri	Kimyevi gübre fiyatlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	01.11.1975	14	1
647	Osman Orhan Çaneri	Gelibolu ve havalesinde meydana gelen depreme ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	01.11.1975	14	1
648	Osman Orhan Çaneri	Sakarya ili Y.S.E. Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	01.11.1975	14	1
649	Halil Dere	Ülkemizdeki işsizliğe ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/236)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
650	Senai Yazıcı	Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğüne yapılan atamaya ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	18.07.1975	13	104
651	Yılmaz Alparslan	Özel İdare ve Belediyelere yapılacak yardıma ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoğlu	23.12.1975	14	31
652	Ali Sanlı	Ordu ili Cerçil Köyünde meydana gelen sel felâketine ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	01.11.1975	14	1
			Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	01.11.1975	14	1
653	Halil Dere	Görevden alınan Millî Eğitim müdürlerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/237)				
654	Ali Döğerli	Muğla-Fethiye ilçesinde kurulan konserve ve plâstik fabrikasında hafta tatilinin Cuma günü yapılmasının doğru olup olmadığına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1975	14	1
655	Mustafa Şükrü Koç	Aydın-Çine ilçesi Tekeler Köyüne yapılan jandarma baskınına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1975	14	1
656	Mahmut Uyanık	Diyarbakır olayları sırasında komando adı verilen grupların sözlerine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı-Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş	01.11.1975	14	1
657	Mahmut Uyanık	Diyarbakır'da meydana gelen olaylarda Emniyet Müdürünün sözlerine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1975	14	1
658	Yüksel Çakmur	Merkeze atanan İzmir Valisine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	13.11.1975	14	7
659	Halil Dere	İlköğretim müfettişlerinin teftiş yolluklarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.11.1975	14	2
660	Ali Döğerli	Badem fiyatlarının taban fiyatı tespitine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	18.07.1975	13	104
661	Mehmet Sönmez	Ortadoğu Teknik Üniversitesindeki öğrenci boykotuna ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	24.11.1975	14	14
662	Mikail İlçin	Ekmeklik buğday fiyatlarındaki artışın Hazinece karşılanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	01.11.1975	14	1
663	Mikail İlçin	Hakkâri iline bağlı bazı ilçelerin yol durumları ile Hakkâri-Van karayoluna ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	01.11.1975	14	1
			Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	01.11.1975	14	1
664	İbrahim Hortoğlu	Gaziantep ilinin altyapı sorunlarına ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	01.11.1975	14	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
665	Orhan Yılmaz	Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Kuruluna davet edilen sendikalara ilişkin	Yanıtlandı	Sosyal Güvenlik Bakanı Ahmet Mahir Ablum	01.11.1975	14	1
666	Fevzi Fırat	Zonguldak-Eflani ilçesine ait yolun asfaltlanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	01.11.1975	14	1
667	Çetin Yılmaz	Yugoslavya'da emlaklı olan Türk vatandaşlarının müracaatlarına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	01.11.1975	14	1
668	Kaya Bengisu	Bazı emniyet görevlilerinin gençlerin özgürlüklerini kısıtladıklarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1975	14	1
669	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin sağlık sorunlarına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	01.11.1975	14	1
670	Ahmet Durakoğlu	Sivas - Gemerek ilçesinde bulunan Birlik Madencilik ve Ticaret Limited Şirketine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	01.11.1975	14	1
671	Halil Dere	Takdimname verilmeyen bazı orta dereceli okul öğretmenlerine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.11.1975	14	2
672	Neccar Türkcan	İthal edilen gübre hammaddelerine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	18.07.1975	13	104
673	Ali Sanlı	Burdur İli hastane ve lise binalarının ihalesine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	01.11.1975	14	1
674	Ali Sanlı	Anason ihraç eden firma ve şahısların ödedikleri vergiye ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	01.11.1975	14	1
675	Mustafa Şükrü Koç	Söke ovasında işçilerin iş verenlere karşı yasal direnişini kırdıran mülki amirlere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1975	14	1
676	Emin Bilen Tümer	Ülkemizde asbestli Çimento oluklu ve düz levha sanayi ile iştigal eden dış sermayeli Şirketlere ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.11.1975	14	1
			Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	01.11.1975	14	1
677	Yılmaz Alparslan	Tekirdağ - Şarköy ilçesinde arsa haline getirilen Ormana ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	01.11.1975	14	1
678	Osman Orhan Çaneri	Sürelerini doldurup da terfi edemeyen emniyet mensupları ile görevden alınanlara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1975	14	1
679	Osman Orhan Çaneri	Deniz ulaşımındaki aksamalara ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	01.11.1975	14	1
680	Ali Sanlı	Burdur ve çevresinde bazı kitabevlerinin aranmalarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1975	14	1
681	Ali Sanlı	Burdur-Göhlisar ilçesinde kurutulan söğüt gölüne ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	01.11.1975	14	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
682	Mahmut Uyanık	Diyarbakır olayları nedeniyle göz altına alınanlara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1975	14	1
683	Halil Dere	Muvakkat öğretmenlere ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	11.11.1975	14	5
684	Necati Cebe	İsteksiz alım yapan merinos ve yapağı fiyatlarına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	01.11.1975	14	1
685	Necati Cebe	1974-1975 yılı zetinyağı rekoltesine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.11.1975	14	1
686	Ekrem Şadi Erdem	Son üç aylık süre içinde görevi ve yeri değiştirilen kamu görevlilerine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	01.11.1975	14	1
687	Etem Eken	YSE Genel Müdür Muavinliğine yapılan atamaya ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	01.11.1975	14	1
688	Ekrem Şadi Erdem	Hopa limanının rıhtım ve depo tesislerine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	01.11.1975	14	1
689	Reşit Ülker	Üsküdar-Salacak arasında bir balıkçı barınağı yapılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	01.11.1975	14	1
690	İbrahim Hortoğlu	Kilis Cumhuriyet Caddesi geçiş güzergâhı istimlakının durdurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	01.11.1975	14	1
691	Necdet Ökmen	Uluslararası Türk Folklor Kongresine iştirak ettirilmeyen iki profesöre ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/238)				
692	Halil Dere	Ankara okullarına tayin edilen Bakanlık müfettişlerine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.11.1975	14	2
693	Önder Sav	Doludan zarar gören köylülerin borçlarının ertelenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	18.07.1975	13	104
694	Çetin Yılmaz	Dandy Sakız Şirketine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	01.11.1975	14	1
			Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	01.11.1975	14	1
695	Oral Mavioğlu	Orta Doğu Teknik Üniversitesinde, gözüaltına alınan öğrencilere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1975	14	1
696	Reşit Ülker	İzmir - Ören bucağında kurulan Nur kampına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1975	14	1
697	Necati Cebe	Diyarbakır olaylarında öldürülen Er Kâmil Karabağ'a ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1975	14	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
698	Necati Cebe	TRT Genel Müdürlüğü yetkisinin Danıştay kararına rağmen Prof. Nevzat Yalçıntaş'ta bulundurulmasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/239)				
699	Cevat Önder	Ankara-Çamlıdere ilçesinin bazı köylerine tanınan orman kesim hakkına ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	01.11.1975	14	1
700	İbrahim Hortoğlu	Köy Kalkındırma kooperatiflerine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	01.11.1975	14	1
701	Yüksel Çakmur	Yahya Demirel'in mobilya ihracatından sağladığı vergi iadelerine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.11.1975	14	1
702	Necati Cebe	TARKO satış mağazalarının kapatılacağına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.11.1975	14	1
703	Necdet Evliyagil	Başbakanın Paris'te yayınlanan Match dergisindeki demecine ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoğlu	01.11.1975	14	1
704	Necdet Evliyagil	Almanya'da yayınlanan seyahat broşüründe, Türkiye'den bahsedilmemesine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	01.11.1975	14	1
			Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	01.11.1975	14	1
705	Oğuz Aygün	Herkesin yüksek öğrenim yapması için gerekli tedbirlere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/241)				
706	Necati Cebe	Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğüne ait lojmanlara ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	29.01.1976	14	47
707	Sabri İnce	Hatay Milletvekili Sait Reşa'ya verildiği iddia edilen araziye ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	10.02.1976	14	53
708	Reşit Ülker	Trafik kazalarının önlenmesi için alınan tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı ve İçişleri Bakan Vekili İsmail Müftüoğlu	20.01.1976	14	41
709	Kemal Okyay	Kars-Ardahan ilçesinin İmar Planındaki değişikliğe ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	24.02.1976	16	65
			Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	20.05.1976	19	103
710	Doğan Araslı	Süt üreticilerine verilecek avans kredileri ile hayvan taban fiyat ve alım politikasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	20.01.1976	14	41
			Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	20.01.1976	14	41
711	Mehmet Sönmez	Temeli atılan ve işletmeye açılan tesislere ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	23.03.1976	18	79

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
712	Süleyman Genç	Amerika Birleşik Devletlerinin Türkiye’de bulunan üsleriyle ilgili Hükümet kararına ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	16.02.1976	15	57
713	Necati Cebe	Amerika Birleşik Devletleri silâh ambargosu ile Hükümetin üslerle ilgili kararına ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	16.02.1976	15	57
714	Necdet Evliyagil	Finlandiya’da toplanan Avrupa Güvenliği ve İşbirliği konferansına ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	16.02.1976	15	57
715	Mehmet Sönmez	İkinci Toprak Reformu bölgesine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mustafa Kemal Erkovan	11.02.1976	14	54
716	Ali Fuat Eyüpoğlu	Karakolda bazı gençlere işkence yapıldığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	30.03.1976	18	82
717	Yılmaz Alparslan	Tekirdağ-Hayrabolu ilçesine bağlı bazı köylerde yapılan Nato Askeri tesislerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/242)				
718	Süleyman Genç	İzmir-Selçuk ilçesi Adalet sarayına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	06.01.1976	14	35
719	Mehmet Sönmez	Vergi iadesi adı altında yolsuzluk yapıldığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	27.01.1976	14	45
720	Hikmet Baloğlu	Karayolları Genel Müdürlüğünün çalışma saatleriyle ilgili genelgesine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	29.01.1976	14	47
721	Etem Eken	Kamu kuruluşlarında yapılan atamalar ve Danıştay kararlarının uygulanmamasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/243)				
722	Orhan Yılmaz	Zonguldak-Ereğli Kömür İşletmelerinde görevden alınan, yeri değiştirilen ve tayin edilen personele ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	16.02.1976	15	57
723	Metin Tüzün	Amerika’nın Türkiye’deki ekonomik çıkarlarına ve İstanbul Hilton Oteline ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakan V. Seyfi Öztürk	16.02.1976	15	57
724	Mustafa Parlar	Pazar-Kirazlık balıkçı barınağı inşaatına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	21.01.1976	14	42
725	Mustafa Parlar	Rize-Pazar-Hopa bölgesinde avlanan balıkların değerlendirilmelerine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	20.01.1976	14	41
726	Mustafa Parlar	Hemşin Nahiyesi ve Ardeşen-Çamlıhemşin yüksek gerilim hatlarının yapımına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	16.02.1976	15	57
727	Mehmet Ali Arsan	Tesvik belgesi alan firmaların adları ile yaptıkları yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	20.01.1976	14	41

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
728	Mustafa Parlar	Rize-Çamlıhemşin-Pazarhemşin nahiyesinde kurulacak çay atölyesine ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	06.01.1976	14	35
729	Doğan Araslı	Veteriner fakültesi açılmasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/244)				
730	Mehmet Sönmez	Yargı kararı olmadan toplatılan gazete, kitap ve dergiler ile kapatılan tiyatrolara ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	11.02.1976	14	54
731	Necdet Evliyagil	Tesvik belgesi verilen kişilere ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	20.01.1976	14	41
732	Hilmi Okçu	Manisa-Akhisar ilçesinde yapılan küçük sanayi sitesine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	13.01.1976	14	38
733	Hilmi Okçu	Soma - Savaştepe karayoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	03.02.1976	14	49
734	Hilmi Okçu	Manisa-Gördes karayoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	21.01.1976	14	42
735	Celal Paydaş	Urfa İline bağlı bazı ilçelerin yol durumlarına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	21.01.1976	14	42
736	Celal Paydaş	Haşhaş üreticilerine izin belgesi verilmemesi nedenlerine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	21.01.1976	14	42
737	Celal Paydaş	Siverek Kız Enstitüsüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/245)				
738	Abdi Özkök	Bakanlık teşkilâtında emekliye ayrılan ziraat yüksek mühendisi ve veterinerlere ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	03.02.1976	14	49
739	Mehmet Emin Sungur	İstanbul Sheraton Turistik oteline ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	03.02.1976	14	49
740	Mehmet Emin Sungur	İstanbul Boğaziçi yangınına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	21.02.1976	16	62
741	Etem Eken	Tarko satış mağazalarının kapatılmasına ve bu mağazalardaki malların İPA (İslâm pazarı) na devredilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	14.01.1976	14	39
742	Abdi Özkök	Bolu Kıbrısçık Orman İşletmesinde değerlendirilmeyen kerestelere ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	14.01.1976	14	39
743	Abdi Özkök	Bolu - Seben ilçesindeki suni tohumlamaya ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	21.01.1976	14	42
744	Abdulkerim Zılan	Siirt iline bağlı bazı ilçe ve köylerin sorunlarına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	27.02.1976	17	68
745	Necdet Evliyagil	Bir Danıştay kararı ile bazı bakanlık memurlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/246)				
746	Necati Cebe	Traktör satışlarının durdurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	04.03.1976	18	72

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
747	Vehbi Meşhur	İmam-Hatip kadrolarının dağıtımına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/247)				
748	Yüksel Çakmur	Hakkında Cumhuriyet Savcılığınca soruşturma açılan bir kimseye pasaport verilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı ve İçişleri Bakan Vekili İsmail Müftüoğlu	20.01.1976	14	41
749	Mehmet Emin Sungur	İstanbul-Beşiktaş A.O.Ç. Süt İşletmesinin kapatılacağı yolundaki haberlere ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	03.02.1976	14	49
750	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale-Yenice ilçesi içme suyuna ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	04.03.1976	18	72
751	Osman Orhan Çaneri	Ayvalık - Sancak tatil köyü turistik tesislerine ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoğlu	15.01.1976	14	40
752	İlhan Özbay	Ayvalık - Sancak tatil köyü turistik tesislerine ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoğlu	20.01.1976	14	41
753	Doğan Araslı	Aralık ve Iğdır'da pamuk ürünü için destekleme alımı yapıp yapılmayacağına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	14.01.1976	14	39
754	Sadullah Usumi	Vergi borcu olan şahıs ve firmalara ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	04.03.1976	18	72
755	Sadullah Usumi	Sosyal Sigortalar Kurumunun alacaklarına ilişkin	Yanıtlandı	Sosyal Güvenlik Bakanı Ahmet Mahir Ablum	03.02.1976	14	49
756	Mehmet Emin Sungur	Yurt dışında çalışan işçilerimizin sosyal güvenlik haklarına ilişkin	Yanıtlandı	Sosyal Güvenlik Bakanı Ahmet Mahir Ablum	16.02.1976	15	57
757	Mehmet Ali Arsan	Bakanlık Müsteşarının köy öğretmenleriyle ilgili sözlerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/248)				
758	Oral Mavioğlu	Tarsus ilçesinde meydana gelen zehirlenme olayında hastane yetkililerinin davranışına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	20.01.1976	14	41
759	Ali Döğerli	Susam ürünü için taban fiyatı ve destekleme alımı düşünülüp düşünülmediğine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	14.01.1976	14	39
760	Murat Kahyaoğlu	Bor Türevleri tesisinin Kırka'dan Bandırma'ya nakledilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	04.03.1976	18	72
761	Hayrettin Uysal	Amerikanın uyguladığı ambargonun kısmen kaldırılması için yapılan girişimlere ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	16.02.1976	15	57
762	Mahmut Uyanık	Lice depreminde İngiltere Hükümetince yapılan yardım teklifinin reddine ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	17.02.1976	15	58
763	Mahmut Uyanık	Depremden sonra Lice'de yapılan konut ihalesine ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	20.01.1976	14	41

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
764	Doğan Araslı	Demir-Çelik ithal ve ihracına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	04.03.1976	18	72
			Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	11.02.1976	14	54
765	Arif Kemal Önder	Gazete ve gazetecilere yapılan döviz tahsisine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	04.02.1976	14	50
766	Mehmet Sönmez	Hakkâri - Beytüşşebap ilçesi Tuzluca köyünde meydana gelen olaylara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	10.02.1976	14	53
767	Necati Cebe	Bandırma Etibank Sülfirikasit Fabrikası işçilerine baskı yapıldığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	16.02.1976	15	57
768	Ahmet Şener	Of ilçesi köy yollarına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	27.01.1976	14	45
769	Ahmet Şener	Devlet Hava Meydanları personelinin fazla çalışma ücretine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	29.01.1976	14	47
770	Hayrettin Uysal	Sakarya Milli Eğitim Müdürlüğüne ve nakledilen öğretmenlere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/249)				
771	Tufan Doğan Avşargil	Öğretmen tayin ve nakillerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/250)				
772	Yüksel Çakmur	Faik Türlün'ün A.B.D. Merkez İstihbarat Örgütü (CIA) tarafından Amerika'ya davet edildiği iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	13.01.1976	14	38
			Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	13.01.1976	14	38
773	Mehmet Emin Sungur	TRT Genel Müdürünün Kıbrıs gezisine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/251)				
774	Mehmet Sönmez	Hatay YSE Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	16.02.1976	15	57
775	Mehmet Emin Sungur	İstanbul - Yeniköy'de Sait Halim Paşa Yalısındaki kumarhaneye ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	30.03.1976	18	82
776	Talât Oğuz	Mardin Sağlık Müdürlüğünce açılan memuriyet imtihanına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	27.01.1976	14	45
777	Reşit Ülker	Büyükelçiliklerimizde alınan koruma tedbirlerine ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	16.02.1976	15	57
778	Ahmet Şener	Trabzon-Vakfikebir ilçesinin Dolanlı Ardıçatak Karayoluna ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	27.01.1976	14	45
779	Engin Ünsal	Türk vatandaşlığından çıkarılan Hakkı Keskin'e ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	13.01.1976	14	38
780	Malik Yılman	Hatay Milli Eğitim Müdürü ile Eğitim Enstitüsü ve Lise Müdürlerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/252)				

NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
781	Metin Tüzün	Cumhuriyet Gazetesinin döviz istemine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	11.02.1976	14	54
782	Mehmet Sönmez	Yahya Demirel'in vergi beyannamesine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	20.01.1976	14	41
783	Müfit Bayraktar	Renault binek arabalarına yapılan zamlara ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	14.01.1976	14	39
784	Coşkun Karagözoğlu	1196 sayılı Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleri ile Türkiye Tütün Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanununun bugüne kadar uygulanmayışına ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	17.02.1976	15	58
785	İlter Çubukçu	Hükümetin Komünizm tehlikesine karşı aldığı tedbirlere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/253)				
786	İlter Çubukçu	Yurt dışına kaçan Mıgırdıç Şellefyan'a ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/254)				
787	Malik Yılman	Yaygın Yüksek Öğretim Kurulu Genel Sekreterine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/255)				
788	Osman Çıtırık	Düziçi Öğretmen Okulu Müdürü ve bazı öğretmenlerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/256)				
789	Niyazi Onal	İndirimli kimyevî gübre satışına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.01.1976	14	40
790	Niyazi Onal	Eskişehir - Seyitgazi yolunun yapımına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	21.01.1976	14	42
791	Cevat Önder	THY Genel Müdürüyle bazı personeline ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	21.02.1976	16	62
792	Cevat Önder	İngiltere'nin İstanbul Başkonsolosluğunca Türk Hava Yolları Genel Müdürlüğüne gönderilen davetiyeye ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	21.02.1976	16	62
793	Mehmet Emin Sungur	Öğrenci olaylarında ölen ve yaralananlar ile bazı emniyet mensuplarının tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı ve İçişleri Bakan Vekili İsmail Müftüoğlu	20.01.1976	14	41
794	Mustafa Şükrü Koç	Memurların 39 aylık birikmiş maaş farklarına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	27.01.1976	14	45
795	Mustafa Şükrü Koç	"Açık Üniversite" Projesinin başına getirilen bir Amerikan vatandaşına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	10.03.1976	18	74
796	İsmail Hakkı Köylüoğlu	Ankara - Kırıkkale ve Ankara - Kızılcahamam karayoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	03.02.1976	14	49
797	Mehmet Emin Sungur	Gomel-Zikna Şirketiyle ilgili davaya ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	13.01.1976	14	38

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
798	Ahmet Şener	Trabzon ilinin Of - İyidere - Kayabaşı köy yoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	21.01.1976	14	42
799	Halil Dere	Gazi Eğitim Enstitüsünde öğretmen ve öğrenci münasebetlerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/257)				
800	Halil Dere	Gazi Eğitim Enstitüsünde öğretmen tayin ve nakline ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	27.01.1976	14	45
801	Halil Dere	Bir genel müdüre ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/258)				
802	Doğan Öztunç	Çimento üretimine, tüketimine ve karaborsasının önlenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	06.01.1976	14	35
803	Muammer Alıcı	Ankara'nın bazı ilçelerindeki öğretmen tayin ve nakillerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/259)				
804	Mehmet Özgür	İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/260)				
805	Şükriye Tok	Yurdun çeşitli yerlerinde çıkan olaylarda ölen, yaralanan öğrenci ve işçilere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	04.02.1976	14	50
806	Necati Cebe	Deneme Yüksek Öğretmen Okulunun kapatılma kararına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/261)				
807	Celal Paydaş	Hilvan olaylarıyla Esbiye Belediye Başkan ve Muhasebecisine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	27.04.1976	19	93
808	Hasan Basri Akgiray	Federal Almanya'nın Köln kentinde Türk Evi adındaki kuruma ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	21.01.1976	14	42
809	Hasan Basri Akgiray	Bakanlık personeline ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	16.02.1976	15	57
810	Halil Dere	Öğretmen tayin ve nakillerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/262)				
811	Halil Dere	Öldürülen gençlerle Gazi Eğitim Enstitüsü Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	10.03.1976	18	74
812	Mehmet Sönmez	Filistin Kurtuluş örgütüne ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	27.01.1976	14	45
813	Necati Cebe	Tayin ve nakillerle saldırıya uğrayan öğretmenlere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/263)				
814	Orhan Yılmaz	Eylemli öğrenci olayları ile alınması gereken tedbirlere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/264)				
815	Sabri İnce	1975 yılı programı uygulamasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	11.02.1976	14	54

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
816	İlhan Özbay	Firintaş Nakliye Şirketine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	03.02.1976	14	49
817	Ali Sanlı	Öğretmen lisesi mezunlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/265)				
818	Mehmet Emin Sungur	Memleketimizin traktör ihtiyacı ile ithalatına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	19.02.1976	15	60
819	Mehmet Emin Sungur	Merkez köy araştırmasına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	13.01.1976	14	38
820	Necati Cebe	Traktör ithalat ve satışına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	27.01.1976	14	45
821	Ali Sanlı	Gülyağı üretim, tüketim ve ihracatına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	19.02.1976	15	60
822	İsmail Hakkı Köylüoğlu	Ankara'nın kirli havasına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	04.03.1976	18	72
823	Necati Cebe	Ticaret Bakanlığı eski Müsteşarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	06.05.1976	19	98
824	Şükriye Tok	Yağ ithal ve stokuna ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	11.02.1976	14	54
825	Abdi Özkök	Kurulacak Alkoid fabrikasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.01.1976	14	40
826	Hüseyin Deniz	Öğretmen toplumunun huzur ve güvenine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/266)				
827	Ali Zulfikâr oğlu	Öldürülen dış temsilcilerimize ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	16.02.1976	15	57
828	Süleyman Mutlu	Afyon - Sandıklı ilçesinin Çalça köyündeki yabancı ahlât ağaçlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.01.1976	14	40
829	Süleyman Mutlu	Afyon Çimento fabrikasında işine son verilen bir işçiye ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	20.01.1976	14	41
830	Süleyman Mutlu	Afyon - Sandıklı ilçesinin Davut ve Kırka köylerinin içme suyuna ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	21.01.1976	14	42
831	Kaya Bengisu	Emekli subay ve astsubaylarla ilgili kararnamenin çıkarılmasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/267)				
832	Halil Dere	Yükseköğrenim gençliğinin sorunlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/268)				
833	Halil Dere	Kredi ve Yurtlar Kurumu ile öğrenci yurtlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	13.01.1976	14	38
834	Süleyman Mutlu	Afyon - Sandıklı ilçesinin bazı köylerinin okul binalarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	10.03.1976	18	74

NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
835	İlhan Özbay	Hükümetçe İstanbul Belediyesine yardım düşünülüp düşünülmediğine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	11.02.1976	14	54
836	Süleyman Şimşek	Ankara Millî Eğitim Müdürüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/271)				
837	Çetin Yılmaz	Tarım Satış Kooperatifi Birliklerinin sınaî yatırımlarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	03.02.1976	14	49
838	Faiz Sarlar	Ortak Pazara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/272)				
839	Emin Bilen Tümer	Öğrenci olaylarında kısırtıcı ajan kullanıldığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	17.02.1976	15	58
840	Süleyman Mutlu	Afyon Hükümet Binası için yapılacak istimlâke ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	04.03.1976	18	72
841	Mehmet Sönmez	Türkiye'nin, yıllık traktör ihtiyacı ile Köy - Koop'un traktör ithal iznine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	19.02.1976	15	60
842	Malik Yılman	Motorlu araçların lastik ve yedek parça fiyatlarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	04.03.1976	18	72
843	Orhan Yılmaz	Giresun ilinde yapılan ve yapımı devam eden Devlet yoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	27.01.1976	14	45
844	Orhan Yılmaz	Giresun - Ankara şehirler arası telefon konuşmaları ile Giresun telefon santralına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	23.02.1976	16	64
845	Emin Bilen Tümer	Adana imar planında yapılan değişikliğin onaylanmamasına ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	27.01.1976	14	45
846	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ve ilçelerinde yasaklanan (GREV VAR) adlı oyuna ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/273)				
			Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	03.02.1976	14	49
847	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize Valisinin TÖB - DER üyesi öğretmenlere karşı tutumuna ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/301)				
848	Neccar Türkcan	Bazı yüksek dereceli kamu görevlilerinin çocuklarına okullarda tanınan kontenjana ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	10.03.1976	18	74
849	Mustafa Şükrü Koç	Merkez Bankasında açılan dövize çevrilebilir mevduat (DÇM) hesabına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	27.01.1976	14	45
850	Mehmet Atagün	İstanbul'daki Kırklareli öğrenci yurduna yapılan saldırıya ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	03.02.1976	14	49
851	Senai Yazıcı	Orta ve yüksek dereceli okullarla fakültelerdeki boykot ve kapatma olayına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/274)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
852	Doğan Öztunç	Yahya Demirel'in askerliğine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/275)				
853	Halil Dere	Muğla - Yatağan - Dipsiz içme suyu inşaatına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	27.01.1976	14	45
854	Halil Dere	Halk Bankası Genel Müdürüne ve bir şube müdürünün nakline ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	11.02.1976	14	54
855	Şükriye Tok	Bakanlık Teşkilâtında yapılan personel değişikliğine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	03.02.1976	14	49
856	Şükriye Tok	Yerlerinden alınan kadın memurlara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı Ferid Melen	29.01.1976	14	47
857	Alev Coşkun	Vergi iadesinden yararlanan firmalara ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	11.02.1976	14	54
			Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	19.02.1976	15	60
858	Ahmet Şener	Trabzon - Tonya ilçesinde kurulan Süt Mamulleri Kooperatifine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	27.01.1976	14	45
859	Halil Dere	Köyceğiz'in Ortaca Bucağında Ziraî Donatım şubesi açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	03.02.1976	14	49
860	Halil Dere	Tariş Ortaca Şubesinin pamuk alımına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	10.02.1976	14	53
861	Sabri Tıǧlı	Kastamonu Orman Baş Müdürlüğünde yapılan personel değişikliğine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	03.02.1976	14	49
862	Sabri Tıǧlı	Kastamonu ilinde yapılan öğretmen tayin ve nakilleriyle, öğretmen açığına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	10.03.1976	18	74
863	Sabri Tıǧlı	Motorlu araçların lâstik darlığına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	20.01.1976	14	41
864	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir'in, Muttalıp ve Bağlar caddesindeki demiryolu geçitlerinde meydana gelen trafik kazalarına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	21.01.1976	14	42
865	Murat Kahyaoğlu	Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelecek Türk göçmenlere ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	10.02.1976	14	53
866	Etem Eken	Yakıt sorunuyla ilgili Televizyon programına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	04.03.1976	18	72
867	Halil Dere	Almanya'ya gönderilecek öğretmenlerin seçimi için yapılacak sözlü sınava ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/276)				
868	Süleyman Genç	Öğrenci olaylarında güvenlik kuvvetlerinin tutumuna ve özel görevlilere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	03.02.1976	14	49

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
869	Veli Bakırh	İstanbul'da yayınlanan Güneş Gazetesinin "Günün yorumu" köşesinde çıkan bir yazıya ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/277)				
870	Süleyman Şimşek	Polis Örgütündeki huzursuzluklar, yapılan tayin ve nakillere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	03.02.1976	14	49
871	Hüseyin Keçeli	Yapılan tayin ve nakiller sonucu öğretmensiz kalan okullara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	29.01.1976	14	47
872	Halil Dere	Kırşehir Halk Eğitimi Başkanının görevinden alınmasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	16.03.1976	18	76
873	Halil Dere	Yapılan tayin ve nakillere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/278)				
874	İbrahim Hortoğlu	Gaziantep - Kilis ilçesi İspanak Jandarma Karakol Komutanına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	21.01.1976	14	42
875	Süleyman Genç	Petrol Ofisi Genel Müdürlüğünde yapılan tayin ve nakillere ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	16.02.1976	15	57
876	Halil Dere	Ülkü-Bir'in kuruluş ve çalışmalarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/279)				
877	Abdi Özkök	Urfa Bölgesindeki Toprak ve Tarım Reformu uygulanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mustafa Kemal Erkovan	11.02.1976	14	54
878	Yüksel Çakmur	TRT Eski Genel Müdürü İsmail Cem'e ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	29.01.1976	14	47
879	Tufan Doğan Avşargil	İlköğretim kesiminde öğretmen açığına ve dağıtımına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	10.03.1976	18	74
880	Vamık Tekin	Ahmet Türkel'in Bakanlığı zamanında bazı ticari şirketlere ortak olduğu iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	10.02.1976	14	53
881	Mustafa Güneş	MEYAK kesintilerine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	21.01.1976	14	42
882	Cemil Erhan	Doğu Beyazıt Devlet Hastanesinde hastalara yemek verilmemesine ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	06.01.1976	14	35
883	Şükriye Tok	Sosyal Sigortalar Kurumuna bağlı iş yerlerinde çalıştırılan sakatlara ilişkin	Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Ahmet Tevfik Paksu	23.02.1976	16	64
			Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Ahmet Tevfik Paksu	20.04.1976	19	91
884	Çetin Yılmaz	1974-1976 yıllarında Ankara Millî Eğitim Müdürlüğüne ayrılan tahsisatla yapılan harcamalara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/280)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
885	Mehmet Sönmez	Dernekler Kanununda değişiklik yapılacağına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı ve İçişleri Bakan Vekili İsmail Müftüoğlu	20.01.1976	14	41
886	Reşit Ülker	İstanbul İli Koordinasyon komitesinin ekmek fiyatıyla ilgili kararına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	16.03.1976	18	76
887	Halil Dere	1965 yılında Muğla-Yatağan ilçesinin Eski Hisar Köyünde meydana gelen depremten sonra yaptırılan konutların dağıtımına ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	23.03.1976	18	79
888	Cemil Erhan	Emniyet Genel Müdürlüğü örgütüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/281) Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	03.02.1976	14	49
889	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale Valisine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	23.03.1976	18	79
890	Ali Sanlı	TEP Genel Başkanının tutuklanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	21.01.1976	14	42
891	Cevat Önder	Ankara-Haymana ilçesi Küçük Yayıcı köyünde hazineye ait toprakların kiraya verilmiş şekline ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	21.01.1976	14	42
892	Orhan Üretmen	Petrol Ofisi Genel Müdürlüğünde yapılan tayin ve nakillerle benzin istasyonlarına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	16.02.1976	15	57
893	Necati Cebe	Yıldırım Beyazıt ve Atatürk öğrenci yurtlarına ve Kredi ve Yurtlar Kurumu Yönetim Kuruluna ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	20.01.1976	14	41
894	Ali Kökbudak	Millî Eğitim teşkilâtında yapılan nakil ve atamalarla eğitim sistemindeki değişikliğe ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/282)				
895	Yılmaz Alparslan	Mahkeme kararına rağmen tutuklanmayan Tokat C.G.P. İl Başkanına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	03.02.1976	14	49
896	Fahri Özçelik	Ortaöğretim, Yüksekokullar ve Üniversitelerde meydana gelen öğrenci olayları ile bu olaylarda yaralanan ve öldürülen öğrenci sayısına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	17.02.1976	15	58
897	Hasan Sever	Gelibolu İlçesinin Güneyli Köyü hudutları içerisindeki hazine arsalarına ilişkin	Yanıtlandı Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	27.01.1976 20.04.1976	14 19	45 91
898	Mustafa Ok	TARİŞ'den çekirdeksiz üzüm alan ihracatçılara ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	27.01.1976	14	45

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
899	Ahmet Şener	Okul kitaplıklarından toplatılan kitaplara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/283)				
900	Mustafa Güneş	28.10.1975 günü basına verdiği demece ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/284)				
901	Vahit Yaşar Çalın	İthal edilen Demir ve Çelikten gümrük alınmasını öngören Bakanlar Kurulu kararına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	11.02.1976	14	54
902	Vahit Yaşar Çalın	İç ve Dış sorunlara ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	27.02.1976	17	68
903	Hasan Sever	Biga Yem Fabrikasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.01.1976	14	40
904	Sabri Tıgılı	Sosyal Sigortalar Kurumuna ait konut ve işyeri kiralarına ilişkin	Yanıtlandı	Sosyal Güvenlik Bakanı Ahmet Mahir Ablum	21.02.1976	16	62
905	Sabri Tıgılı	Vakıflara ait konut ve işyeri kiralarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/285)				
906	Sadullah Usumi	Son olaylarla ilgili yeni tedbirlerin getirileceği beyanına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	29.01.1976	14	47
907	Halil Dere	Yatağan Bencik köyler grubu içme suyu projesine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	21.01.1976	14	42
908	Yılmaz Alparslan	Dış ödemeler dengesinin sağlanmasına ve Ortadoğu ülkeleriyle ekonomik işbirliği yapılmasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/286)				
909	Ahmet Orhan Senemoğlu	TRT Genel Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	29.01.1976	14	47
910	Sait Saylam	Son olaylarda yakalanan eylemcilerin kimliklerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/287)				
911	Osman Çıtırık	Çırçırlanmış ve balyalanmış pamuğa tanınan vergi iadesine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	04.03.1976	18	72
912	Süleyman Mutlu	Bolvadin'de şeker pancarı kantarı kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	20.01.1976	14	41
913	Oral Mavioglu	Mersin İhracatçılar Birliğinin narenciye ihracatında yolsuzluk yapıldığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	27.01.1976	14	45
914	Süleyman Şimşek	Adalet Bakanının sağ-sol çatışmasına ait verdiği beyanata ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	14.01.1976	14	39
915	Şükriye Tok	Tarım işlerinde iş ve işçi bulma aracılığı yapan büro ve kişilere ilişkin	Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Ahmet Tevfik Paksu	04.03.1976	18	72
916	Hasan Zengin	Manisa Millî Eğitim örgütünde yapılan değişikliklere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/288)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
917	Haşim Benli	İllere tahsis edilen kömür miktarına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	16.02.1976	15	57
918	Çetin Yılmaz	Özel dersane ve öğrenci yurtlarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	27.01.1976	14	45
919	Ekrem Şadi Erdem	Borçka Ticaret Lisesindeki Atatürk Panosunun indirilmesine ve tayin edilen lise müdürleriyle öğretmenlere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/289)				
920	Ali Yılmaz	Türkiye'de dinî vecibelerin müslüman ülkelerden ayrı zamanlarda ifa edilmesine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/290)				
921	Cevat Önder	1973 genel seçimlerinden bugüne kadar kamu ve özel teşebbüste görev alan, bir siyasi partiye mensup kişilerle milletvekili ve senatörlere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/291)				
922	Reşit Ülker	Devlet Tiyatrosunda sahneye konan "SAHTE KAHRAMANLAR" adlı yapıtın yasaklanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Kültür Bakanı Rıfık Danışman	20.01.1976	14	41
923	Reşit Ülker	Haydarpaşa Silosunun Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından boş tutulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.01.1976	14	40
924	Halil Dere	Eğitim Araçları ve Teknik İşbirliği Genel Müdürlüğünün YAY-KUR'a bağlanmasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/292)				
925	Reşit Ülker	Türkiye'nin Norveç Büyükelçisinin Ana Muhalefet Partisi Genel Başkanına karşı tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	13.01.1976	14	38
926	Metin Tüzün	Sümerbank'ın Beykoz Kundura Fabrikasındaki greve ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	11.02.1976	14	54
927	Halil Dere	Gazi Eğitim Enstitüsü öğrenci sayısı ile derslere girmeyen öğrencilerin sorunlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/293)				
928	Emin Bilen Tümer	Adana'da bir avcı atış poligonunun yapılıp yapılmayacağına ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Erek	20.01.1976	14	41
929	Murat Kahyaoğlu	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çekirtmelere ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	03.02.1976	14	49

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
930	İsa Ayhan	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	04.02.1976	14	50
931	İsa Ayhan	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/294)				
932	Ekrem KANGAL	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Yanıtlandı	Sosyal Güvenlik Bakanı Ahmet Mahir Ablum	03.02.1976	14	49
933	Ekrem KANGAL	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	10.02.1976	14	53
934	İsa Ayhan	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Başbakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Yanıtlandı	Başbakan Süleyman Demirel	19.02.1976	15	60
935	Mehmet Zeki Tekiner	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	03.02.1976	14	49
936	Neccar Türkcan	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	29.01.1976	14	47
937	Hasan Basri Akgiray	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütü Tokoğlu	21.01.1976	14	42
938	Mehmet Sönmez	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Ahmet Tevfik Paksu	27.01.1976	14	45
939	Mehmet Sönmez	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	03.02.1976	14	49
940	Çetin Yılmaz	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	29.01.1976	14	47
941	Çetin Yılmaz	31.3.1975 tarihinden bugüne kadar Bakanlık örgütünde yapılan tayin, nakil, açığa alma ve işten el çektirmelere ilişkin	Yanıtlandı	Kültür Bakanı Rıfık Danışman	27.01.1976	14	45
942	Emin Bilen Tümer	Eski Ticaret Bakanı Ahmet Türkel'in ortak olduğu bir şirkete yapılan vergi iadesine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	11.02.1976	14	54

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
943	Süleyman Mutlu	Isparta Tekel Müdürlüğünde çalışan bir işçinin zorla istifa ettirildiği iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	16.02.1976	15	57
944	Neccar Türkcan	PTT Genel Müdürlüğü Söke idaresince yüksek fiyatla satın alınan arsaya ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	11.02.1976	14	54
945	Şükriye Tok	T.C. Emekli Sandığı yatırımları ile gelir fazlalarına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	11.02.1976	14	54
946	Murat Kahyaoğlu	Hükümetin göreve başlamasından bugüne kadar Genel İdare Teşkilatında yapılan tayin ve nakillerle bunların kimliklerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/295)				
947	Yılmaz Alparslan	Trakya çiftçisinin gübre ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	03.02.1976	14	49
948	Yılmaz Alparslan	Ayçiçeği taban fiyatı ve Ünilever Şirketine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	21.02.1976	16	62
949	Ali Sanlı	Anason ihraç eden firma ve şahısların vergiye esas adreslerine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	27.01.1976	14	45
950	Halil Dere	"Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Dairesi"nin "Tali ve Terbiye Dairesi" bünyesinde birleştirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	10.03.1976	18	74
951	Mehmet Atagün	Ergene Nehri kollarındaki Poyralı ve Kırklareli projelerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	30.03.1976	18	82
952	Mehmet Atagün	Kırklareli iline bağlı ilçe ve köylerin elektrik durumlarına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	16.02.1976	15	57
953	Hasan Celâlettin Ezman	İstanbul'da bir işçinin ölümüne sebep olan kişinin bulunamayışına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	23.02.1976	16	64
954	Hasan Celâlettin Ezman	Mahrumiyet yeri ödeneklerine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	11.02.1976	14	54
955	Yılmaz Alparslan	Tekirdağ ilinin bazı köylerinde açılan ortaokulların bina ve öğretmen durumlarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	10.03.1976	18	74
956	Halil Dere	YAY-KUR (Açık Üniversite) ve Genel Sekreterine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/296)				
957	Necati Cebe	Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulunun bir öğrencisinin öldürülmesiyle ilgili olarak yapılan soruşturmaya ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	03.02.1976	14	49

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
958	Reşit Ülker	İstanbul-Maltepe Askerî cezaevinde bulunan bir hükümlünün sağlık durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı Ferid Melen	10.02.1976	14	53
959	Reşit Ülker	Trakya'da Toprak Mahsulleri Ofisinin, çiftçilerin ürünlerini değerlendiriş tarzına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	27.01.1976	14	45
960	Reşit Ülker	Van-Bitlis yöresinde motorlu araç lastiklerinin karaborsada satıldığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	10.02.1976	14	53
961	İsmail Hakkı Köylüoğlu	Ankara'da yapımı düşünülen Adalet Sarayıyla ilgili çalışmalara ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	27.01.1976	14	45
962	Hasan Sever	Çanakkale ilinin bazı ilçelerine bağlı köylerdeki Hazine arazilerinin dağıtımı ile topraksız çiftçilere ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mustafa Kemal Erkovan	30.03.1976	18	82
963	Mehmet Emekli	Marmara havaisi çeltik üreticisinin durumu ve pirinç ithaline ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	19.02.1976	15	60
			Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	19.02.1976	15	60
964	Reşit Ülker	Bekçilerin eczanelerden ilaç alımlarında karşılaştıkları zorluklara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	03.02.1976	14	49
965	Reşit Ülker	İstanbul'da son çıkan yangınlarda felâkete uğrayanlara kredi sağlanması ve yükümlülüklerinin ertelenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	23.02.1976	16	64
966	Gündüz Sevilgen	İktisadî Devlet Teşekküllerinin son beş yıldaki kâr ve zarar durumlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/313)				
967	Mehmet Sönmez	İşçi haklarının geri alınmasını amaçlayan girişimlere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/297)				
968	Reşit Ülker	Hükümet tarafından NATO'ya önerilen "Eğitim kolaylıklarına" ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı Ferid Melen	10.03.1976	18	74
969	İbrahim Göktepe	Mersin Belediyesi ve YSE Müdürlüğünün TUR-YAP Şirketine yaptırdığı iddia edilen inşaatlara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	19.02.1976	15	60
970	Reşit Ülker	Pasaport verilmesinde yasa dışı davranıldığına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	03.02.1976	14	49
971	Tufan Doğan Avşargil	Kayseri Mimar Sinan İlköğretmen Okulu Müdürüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/298)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
972	Nedim Korkmaz	Karayolları Genel Müdürü ile bir bölge müdürünün bazı kurumlarda yönetim kurulu üyeliği yaptıklarına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	27.02.1976	17	68
973	Oral Mavioglu	Silifke’de olay çıkarttığı iddia edilen bir sivil emniyet memuruna ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	17.02.1976	15	58
974	İbrahim Akdoğan	Hazineye zarar verenlerden hesap sorulup sorulmayacağına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/299)				
975	Çetin Yılmaz	Silifke ilçesinde yasa dışı hareket eden emniyet mensuplarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	21.04.1976	19	92
976	Çetin Yılmaz	Tüzel ve özel kişilere gümrük depolarından verilen müsadere ve hibe mallarına ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	16.02.1976	15	57
977	Faruk Sükan	Haşhaş ekimi ile Alkoloid Fabrikasının kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	16.02.1976	15	57
978	Abdi Özkök	Türk-Alman örnek ve tatbikat çiftliklerine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	19.02.1976	15	60
979	Murat Kahyaoglu	Eskişehir Eğitim Enstitüsü ile Yunus Emre Öğretmen lisesi müdürlerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/270)				
980	Cahit Angın	Türkiye’de yatırım yapan yabancı kuruluşlara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/323)				
981	Orhan Birgit	1803 sayılı Af Kanunundan yararlanan siyasi suçlulara ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	16.02.1976	15	57
982	Hasan Değer	Lice deprem bölgesine yapılan yardımlarla, hasar gören okullara ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	24.02.1976	16	65
			Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	27.02.1976	17	68
			Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	10.03.1976	18	74
			Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	16.03.1976	18	76
983	Yüksel Çakmur	Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş’in yasa dışı demecine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	27.02.1976	17	68
984	Abdulkerim Zilan	Siirt İlinde bir çimento fabrikası kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	16.03.1976	18	76
985	Abdulkerim Zilan	Siirt ili ve bazı ilçelerinin öğretmen ihtiyacına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/302)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
986	Hasan Yıldırım	Kars-Göle ilçesi Töb-Der lokalinde olay çıkaran üç aştsubaya ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı Ferid Melen	10.03.1976	18	74
987	Necdet Evliyagil	Türkiye ile ilgili bir yapıtın İsviçre'deki Nagel yayınevinde basılması için sürdürülen temaslara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/303)				
988	Mehmet Özgür	Trabzon Limanının tevsiiine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	04.02.1976	14	50
989	Süleyman Mutlu	Afyon Selevir Barajının sulama tesislerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	30.03.1976	18	82
990	Süleyman Mutlu	Sandıklı Dinar Karayolunun asfaltlanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	16.02.1976	15	57
991	Mehmet Sönmez	Komando Kampları ile Başbakan yardımcısının tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	16.03.1976	18	76
992	Emin Bilen Tümer	Adana Orman Başmüdürlüğünde son beş yılda yapılan tayin ve nakillere ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	04.03.1976	18	72
993	Orhan Birgit	Koalisyon partilerinin şiddet olayları karşısındaki tutumlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/304)				
994	Süleyman Mutlu	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı tarafından uygulanmayan Danıştay kararlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/305)				
995	Ekrem Şadi Erdem	Asker emekliler arasındaki ayrıcalıkların giderilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	11.02.1976	14	54
996	Orhan Eyüboğlu	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş'in İzmir'deki son olaylar hakkında verdiği demece ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	27.04.1976	19	93
997	Emin Bilen Tümer	Adana madeni sanatkârlar esnafına tahsis edilen pik ve kok kömürünün İskenderun Demir ve Çelik Fabrikasından temin edilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	30.03.1976	18	82
998	Cevat Önder	Ankara-Yenimahalle ilçesinin bazı köylerinin kamulaştırılan tarım arazilerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/306)				
999	Süleyman Mutlu	Isparta-Eğridir ilçesi Banus köyünün içme suyu, yol ve ebe ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	13.04.1976	18	88
1000	Süleyman Mutlu	1968-1975 yılları arasında İstanbul'daki tarihi eserlerin bakım ve onarımı için yapılan masraflara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/307)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1001	Necdet Ökmen	Müfredat programlarının değiştirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	30.03.1976	18	82
1002	Halil Dere	İş ve işçi bulma hizmetlerinin Ülkü Ocakları Derneği tarafından yürütüldüğü iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	30.03.1976	18	82
1003	Halil Dere	Muğla'dan Doğu illerine atanan 5 öğretmenin kadro, maaş ve yolluklarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	10.03.1976	18	74
1004	Halil Dere	Kız öğrencilerin yurt ihtiyaçlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	11.02.1976	14	54
1005	Halil Dere	Öğrencilerin okullarda siyasi parti rozetleri taşımalarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/308)				
1006	Halil Dere	Bakan olduğundan beri yaptığı atamalardan kaç hakkında, Danıştay'ca yürütmeyi durdurma kararı alındığına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/309)				
1007	Halil Dere	Bir kısım Bakanlık yetkililerinin uygunsuz davranışları ve öğretim ücretlerine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	31.03.1976	18	83
1008	Osman Orhan Çaneri	Ülkü Ocakları Derneği ile yöneticilerine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	24.02.1976	16	65
1009	Neccar Türkcan	İzmir Buca Eğitim Enstitüsünden atılan kız öğrencilere ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.05.1976	19	96
1010	Neccar Türkcan	Çeşitli nedenlerle aylıklarından vergi ödemeyen Milletvekili ve Senatörlere ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	16.02.1976	15	57
1011	Necdet Ökmen	İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinde yargılanan bir sanığa işkence yapıldığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	27.02.1976	17	68
1012	Emin Bilen Tümer	Düziçi İlköğretmen Okulu Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	10.03.1976	18	74
			Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	23.02.1976	16	64
1013	Ekrem Şadi Erdem	İzmir Buca olaylarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/300)				
1014	Veli Bakırlı	Adalet Partisi Grup toplantısından sonra yapılan açıklamaya ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/310)				
1015	Ekrem Kangal	Üniversite, yüksekokul ve akademilere ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.05.1976	19	96

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1016	Süleyman Şimşek	Gülнар ilçesinin Göksu çayı üzerinde bir köprü yapılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	11.03.1976	18	75
1017	Mustafa Ok	Manisa-Alaşehir ilçesi Girelli köy halkının Faik Kırız çiftliğinde iskân edilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	11.03.1976	18	75
1018	Şinasi Osma	Spor-Toto Teşkilâtına ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Erek	23.03.1976	18	79
1019	Ali Sanlı	1971-1975 yıllarında anason ihraç eden firma ve şahısların ödedikleri vergi miktarına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	28.04.1976	19	94
1020	Halil Dere	Yabancı ülkelerde bulunan işçi çocuklarının öğrenim ve öğretmen durumlarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.05.1976	19	96
1021	Halil Dere	Ülkü-Bir'in Millî Eğitim Müdürleriyle yaptığı yemekli toplantıya ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/314)				
1022	Halil Dere	1974-1975 öğrenim yılında Orman Muhafaza okullarından mezun olan öğrencilere ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	04.03.1976	18	72
1023	Halil Dere	Tayin edilen müşavirler ile yazdırılan bir esere ilişkin	Yanıtlandı	Kültür Bakanı Rıfık Danışman	04.03.1976	18	72
1024	Necati Cebe	Bahkesir il ve ilçelerinden nakledilen ve işten el çektilen öğretmenlere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/311)				
1025	Necati Cebe	1973-1974-1975 yılları Ege Tütün Piyasasına ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	04.03.1976	18	72
1026	Emin Bilen Tümer	Adana-Kadirli ilçesinde su yataklarının temizlenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	29.04.1976	19	95
1027	Ali Sanlı	Anason ihracatı, ihraç fiyatları ve ihracatçılara ödenen vergi iadelerine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	27.02.1976	17	68
1028	Ali Sanlı	Anason ihraç eden firma ve şahıslara ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	20.05.1976	19	103
1029	Ali Sanlı	Anason ekimine ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	23.03.1976	18	79
1030	Ali Sanlı	1965-1975 yılları arası anason ekim alanıyla üretim miktarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	11.03.1976	18	75
1031	Mustafa Ok	Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği tarafından Türkiye'ye dolaysız olarak yapılan ekonomik yardımlara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/315)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1032	Mustafa Şükrü Koç	Tarko ve Genel Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	27.02.1976	17	68
1033	Mustafa Şükrü Koç	Güneydoğu Tarım Satış Kooperatifleri Birliği eski Genel Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	27.02.1976	17	68
1034	Mehmet Emin Sungur	Northem Electric A.Ş.'deki yabancı sermaye hissesine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	23.02.1976	16	64
1035	Mehmet Özdal	Kahraman Maraş Eğitim Enstitüsü ile Öğretmen Lisesinin öğrenci alışı şekline ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/316)				
1036	Ali Döğerli	İstanbul'da yasa dışı şoför ehliyeti verildiği iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	06.04.1976	18	85
1037	Murat Kahyaoğlu	Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulunda Ülkü Ocakları öğrencilerin yarattıkları şiddet hareketlerine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.05.1976	19	96
1038	Emin Bilen Tümer	Eğitim Araçları Merkezinde çalışan öğretmenlerin iş güclüğü ödeneklerine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	30.03.1976	18	82
1039	Ömer Kahraman	1975-1976 yıllarında bitkisel sıvı ham yağ ve yağlı tohum izni alan firmalara ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	10.03.1976	18	74
1040	Şükriye Tok	Okul kitaplıklarından çıkarılan kitaplara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	11.05.1976	19	99
1041	Niyazi Onal	Okul kitaplarıyla ilgili beyanatının tebliğler dergisinde yer aldığına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/317)				
1042	Ali Sanlı	Öldürülen bir öğrencinin cenaze töreninde meydana gelen olaylara adı karışan İngiliz tebaalı kişiye ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	06.05.1976	19	98
1043	Oral Mavioğlu	Bedelsiz ithalat mevzuatında yapılan değişikliklerde keyfi uygulamalara ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	01.06.1976	20	105
1044	Faiz Sarlar	İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	27.04.1976	19	93
			Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	27.07.1976	20	129
1045	Mustafa Kemal Gönül	Ankara Numune Hastanesi Başhekimine ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	19.02.1976	15	60
			Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	29.04.1976	19	95

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1046	Oral Mavioglu	İçel Berdan Barajı sulama şebekesine yapılması düşünülen ek projeye ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	12.05.1976	19	100
1047	Murat Kahyaoğlu	Ayrı illere atanan karı-koca öğretmenlere ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	20.05.1976	19	103
1048	Hüseyin Deniz	Malatya Sümerbank iş yerinden emekli olan işçilerin toptan ödenmeyen kıdem tazminatlarına ilişkin	Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Ahmet Tevfik Paksu	06.04.1976	18	85
1049	Oğuz Söğütü	Bağ-Kur Genel Müdürlüğüne atanan kişiye ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (318)				
1050	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir Vakıf Çifteler Çiftliğine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (319)				
1051	Doğan Araslı	Kars ilinin bazı ilçelerinin telefon santrallerine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	23.02.1976	16	64
1052	Doğan Araslı	Kars ilinin hudut köylerini içine alan "Yasak bölge" şeridinde ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı Ferid Melen	01.06.1976	20	105
			Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.06.1976	20	105
1053	Ömer Buyrukçu	Astsubayların intibak durumlarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı Ferid Melen	06.04.1976	18	85
1054	Mehmet Ali Arsan	Ankara Numune Hastanesine gönderilmek üzere Meclis Postahanesine verilen mektupların açıldığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	30.03.1976	18	82
			Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	10.03.1976	18	74
1055	Mustafa Güneş	Ankara Tandoğan Meydanında bir siyasî parti tarafından düzenlenen açık hava toplantısında görev alan emniyet mensuplarına ikramiye verildiği iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	21.04.1976	19	92
1056	Süleyman Mutlu	Karayolları Genel Müdürlüğü Teşkilâtında görevli bir greyder şoförüne ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	13.04.1976	18	88
1057	Süleyman Mutlu	Yalvaç-Kumdanlı kasabası sulama barajı projesine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	12.05.1976	19	100
1058	Süleyman Mutlu	Afyon-Şuhut-Bocan köy yolunun yapımına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	30.03.1976	18	82
1059	Süleyman Mutlu	Isparta-Senirkent Endüstri Meslek Lisesinde görevli bazı öğretmenlerin davranışlarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	30.03.1976	18	82

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1060	Süleyman Mutlu	Medine’de vefat eden bir şahsın ölüm vukuatının ilgili mercie bildirilmemesine ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	18.03.1976	18	78
1061	Süleyman Mutlu	Isparta Valisine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/324)				
1062	Süleyman Mutlu	Isparta Valisine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	18.03.1976	18	18
1063	Halil Dere	Bakanlık Teşkilâtına atanan eczacılara ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	16.03.1976	18	76
1064	Halil Dere	Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/325)				
1065	Halil Dere	Muğla-Dalaman Kâğıt Fabrikasına verilen tomrukların değerlendirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	15.04.1976	18	90
1066	Halil Dere	Tütün alım merkezlerinde depolar kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	23.03.1976	18	79
1067	Halil Dere	Muğla-Yatağan Sıtma Savaş Şubesinin Marmaris’e nakline ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	06.04.1976	18	85
1068	Halil Dere	Dalaman Kâğıt Fabrikası üretim artıklarının değerlendirilmesi çalışmalarına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayii ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	21.04.1976	19	92
1069	Halil Dere	Görevden alınan ve nakledilen İlköğretim müfettişleriyle ilgili beyanının yerine getirilmediğine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/326)				
1070	Halil Dere	Afyon Ön Lisans Okulu Müdürlüğüne ve yapılan tayin ve nakillere ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.05.1976	19	96
1071	Halil Dere	Muğla-Bayırır kasabasında tapularını alamayan bazı ailelere ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	06.04.1976	18	85
1072	Mustafa Kemal Çilesiz	İstanbul’daki bir yağ fabrikasına yağlık olarak verilen fındıklara ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	16.03.1976	18	76
1073	Metin Tüzün	İstanbul depolarında stok edilen kok kömürünün halka dağıtılmasıyla kömür karaborsası yapanlara ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	13.04.1976	18	88
1074	Süleyman Şimşek	Köy İşleri Bakanının Tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	05.05.1976	19	97
1075	Reşit Ülker	Millet Meclisi Genel Kurulunda görev yapan hizmetlilere ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	20.04.1976	19	91

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1076	Doğan Araslı	Altındağ Devlet Tiyatrosunda oynanan "LODOS" adlı oyun ile Devlet Tiyatroları repertuarında yapılan değişikliklere ilişkin	Yanıtlandı	Kültür Bakanı Rıfık Danışman	10.03.1976	18	74
1077	Hayrettin Uysal	Mersin’li bir ihracatçıya ve Kıbrıs’tan ithal ettiği portakal ambalajı kâğıtlarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.06.1976	20	105
1078	Süleyman Mutlu	Söke’de yüksek fiyatla traktör satışı yapan bir kolektif şirkete ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	18.03.1976	18	78
1079	Remzi Özen	Anason üretimi ile taban fiyatına ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	18.03.1976	18	78
1080	Süleyman Şimşek	İçel-Tarsus ilçesine bağlı bazı köylerin sulama projesi dışında bırakılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	20.05.1976	19	103
1081	Süleyman Şimşek	İçel ilinde uygulanan götürü ziraî gelir vergisi indirimine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	30.03.1976	18	82
1082	Mehmet Ali Arsan	Çankırı-Yapraklı bazı orman içi köylülerine fazla kesim ve çekim bedellerinin ödenmeyişine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	30.03.1976	18	82
1083	Hasan Cerit	Bakanlığın Adana bölgesinde görevli bir memurun Akdeniz Gübre Sanayii A.Ş.’de Yönetim Kurulu üyesi olup olmadığına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	31.03.1976	18	83
1084	Celal Paydaş	Urfa Kız Öğretmen Okuluyla Siverek Meslek Lisesinden çıkarılan öğrencilere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/312)				
1085	Memduh Ekşi	Ordu ili köy yollarına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	31.03.1976	18	83
1086	Cemil Erhan	Ağrı-Eleşkirt ve Diyadin Temel Eğitim Yatılı Bölge Okulu müdürlerinin görevden alınmalarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	30.03.1976	18	82
1087	Şükriye Tok	Sosyal Hizmetler Enstitüsünde görevli eski bir parlamentere ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	16.03.1976	18	76
1088	Şükriye Tok	Bazı tiyatro eserlerinin yasaklanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Kültür Bakanı Rıfık Danışman	30.03.1976	18	82
1089	Şükriye Tok	T.C. Karayolları Genel Müdürünün Vakıflar Bankası idare Meclisi Üyeliğine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	31.03.1976	18	83
1090	Halil Dere	Yatağan Termik Santrali inşaatıyla çevredeki linyit ocaklarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/327)				
1091	Halil Dere	Kamu personelinin yan ödemelerine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	27.04.1976	19	93

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1092	Halil Dere	Yan ödemelerle ilgili karamamenin farklı uygulanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	15.04.1976	18	90
1093	Halil Dere	Türkiye Emlâk Kredi Bankası'na başlatılan "konutsuza konut" kampanyasına ilişkin	Yanıtlandı	İmâr ve İskân Bakanı Nurettin Ok	30.03.1976	18	82
1094	Halil Dere	Eğitim enstitülerine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	31.03.1976	18	83
1095	Vahit Yaşar Çalın	1975 yılında demir-çelik ara ürünleri için verilen ithal izin belgelerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/328)				
1096	Vahit Yaşar Çalın	1975 yılında demir-çelik ara ürünleri için verilen ithal izin belgelerine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	23.03.1976	18	79
1097	Vahit Yaşar Çalın	Demir-çelik ara ürünleri ithali için transfer talebinde bulunan firmalara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/329)				
1098	Niyazi Onal	Eskişehir-Çifteler ilçesi ilköğretim Müdürlüğüne yapılacak tayine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	31.03.1976	18	83
1099	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale Lisesi Müdürüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/330)				
1100	Süleyman Mutlu	Haşhaş üreticisine fazla ödenen paraların geri alınma şekline ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	31.03.1976	18	83
1101	Süleyman Mutlu	Isparta-Yalvaç ilçesine bağlı Tırtar köyünde bir çocuğun ölümüyle ilgili söylentilere ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	13.04.1976	18	88
1102	Niyazi Onal	Tekel mamulleri satıcılarının haklarına ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	01.06.1976	20	105
1103	İlhan Aytekin	TRT Ankara Televizyonunda da yayınlanan "İşçilerin teşkilâtlanması sorunları" adlı açık oturuma ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	13.04.1976	18	88
1104	Veli Bakırlı	Münih'teki Türk Turizm Pavyonunda yapılan soruşturma faaliyetine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/131)				
1105	Mehmet Sönmez	Sahte belgelerle vergi iadesi, gümrük indirimi ve teşvik tedbirlerinden yararlananlar hakkında dava açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	30.03.1976	18	82
1106	Süleyman Genç	İtalya'ya mobilya ihracına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	30.03.1976	18	82

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1107	Süleyman Genç	Mobilya ihracatı yolsuzluk iddiaları ile Ankara'da İtalyan malı mobilya satan bir firmaya ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	13.04.1976	18	88
1108	Süleyman Şimşek	1975 yılında ithal edilen cıvata, somun ve benzeri malzeme ile ithalatı yapan firmalara ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	20.04.1976	19	91
1109	Süleyman Mutlu	Isparta-Yalvaç ilçesi Kumdanlı kasabası Belediye Meclisinin 17.2.1976 tarihli toplantısına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	04.05.1976	19	96
1110	Engin Ünsal	Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü uygulama ve biçimine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/332)				
1111	Ragıp Üner	Çifte Tabiiyet usulüne ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	27.04.1976	19	93
1112	Ragıp Üner	Kaldırılan banka ikramiyelerine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	27.04.1976	19	93
1113	Ragıp Üner	Nevşehir il ve ilçelerindeki boş bulunan imam kadrolarına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Hasan Aksay	01.06.1976	20	105
1114	Süleyman Şimşek	Memur emekli ikramiyesinin otuz maaşa çıkarılmasıyla ilgili yasa teklifine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	30.03.1976	18	82
1115	Mehmet Atagün	Kırklareli iline bağlı bazı kazaların karayollarına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	13.04.1976	18	88
1116	Oral Mavioglu	Yapımı kararlaştırılan Tarsus ilçesi kapalı spor salonuna ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	06.04.1976	18	85
1117	Oral Mavioglu	Tarsus-Malaz Bölgesi toprak sahiplerinin D.S.İ. drenaj ve sulama projesinin dışında bırakılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	25.05.1976	19	104
1118	Oral Mavioglu	Türk Hava Yolları Kompüter projesine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/333)				
1119	Oral Mavioglu	Tarsus ilçesinin Lise binasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	20.05.1976	19	103
1120	Oral Mavioglu	Mersin'de portakal ihraç eden bir firmaya ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	06.05.1976	19	98
1121	Oral Mavioglu	Silifke'nin Akdere köyünde düzenlenen yasa dışı bir toplantıya ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	21.04.1976	19	92
1122	Şükriye Tok	Su Ürünleri Kanunu uyarınca savcılıkça haklarında soruşturma açılan sınai kuruluşlara ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.04.1976	18	90

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1123	Süleyman Genç	Yolsuzluk ve rüşvet iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı Ferid Melen	06.04.1976	18	85
1124	Ragıp Üner	Nevşehir ve ilçeleri arasındaki karayollarının asfaltlanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	13.04.1976	18	88
1125	Osman Orhan Çaneri	Başkanlık Müsteşarı ile Muavininin görevlerini kötüye kullandıkları iddialarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/334)				
1126	Hasan Zengin	Bursa şehir içi devlet yolu (Mudanya-İnegöl geçişi) projesinde belirtilen güzergâhın değiştirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	06.04.1976	18	85
1127	Oral Mavioğlu	İçel ilinin şehirlerarası telefon konuşmalarındaki güçlüklerle ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	27.04.1976	19	93
1128	Neccar Türkcan	Demokrat İzmir Gazetesinde yayımlanan polis-öğrenci çatışmasıyla ilgili fotoğrafta görülen şahsın kimliğine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	11.05.1976	19	99
1129	Süleyman Mutlu	Şevket Demirel'in özel kuruluşlarda idare meclisi üyeliği ile ortaklığına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/335)				
1130	Şinasi Osma	F-104-S savaş uçaklarının alınmasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı Ferid Melen	06.05.1976	19	98
1131	Murat Kahyaoğlu	Öğretmenlerin terfilerine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.05.1976	19	96
1132	Mustafa Güneş	1338 sayılı Yasaya aykırı hareket eden emekli subaylara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Savunma Bakanı Ferid Melen	06.05.1976	19	98
1133	İhsan Bedirhanoglu	Van-Atatürk Lisesi Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.05.1976	19	96
1134	Osman Aykul	Anason ekimi ve alımıyla ilgili gönderilen yazılı emre ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	05.05.1976	19	97
1135	Süleyman Şimşek	Kimyevî gübre darlığına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.04.1976	18	90
1136	Necati Cebe	1975 yılında derece terfii yapamayan öğretmenlere ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	20.05.1976	19	103
1137	İlhan Işık	Trakya'da 1976 yılında pancar ekiminin artırılması yolundaki tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	27.04.1976	19	93
1138	Hikmet Baloğlu	Orman içinde bulunan aşılانmış zeytin ağaçlarının kesimine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	04.05.1976	19	96

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1139	Hikmet Baloğlu	Silifke Ortaokulunda görevli iki öğretmenin parti propagandası yaptığına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.05.1976	19	96
1140	Mustafa Kemal Gönül	Ankara Numune Hastanesi Başhekimine ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	29.04.1976	19	95
1141	Coşkun Karagöz	Tütün mamulü satanların yüzde farklarının ödenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	01.06.1976	20	105
1142	Süleyman Şimşek	Silifke Atatürk Ortaokulunda görevli iki öğretmenin parti propagandası yaptıkları iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.05.1976	19	96
1143	Orhan Yılmaz	Giresun Seka-Aksu müessesesinde çalışan bazı işçilerin karakolda dövülmelerine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	05.05.1976	19	97
1144	Orhan Yılmaz	Giresun-Bulancak Orman İşletmesi Müdürlüğünde görevli Bölge Şefinin nakil işlemine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	25.05.1976	19	104
1145	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.04.1976	18	90
1146	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	20.05.1976	19	103
1147	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoğlu	20.05.1976	19	103
1148	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	06.05.1976	19	98
1149	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Erek	27.04.1976	19	93
1150	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	03.06.1976	20	107
1151	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	13.04.1976	18	88
1152	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	28.04.1976	19	94
1153	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	06.05.1976	19	98

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1154	Hasan Celâlettin Ezman	1976 yılında Bingöl İline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	05.05.1976	19	97
1155	Necati Cebe	1975-1976 öğretim yılında Ankara Ticaret ve Turizm Öğretmen Okuluna alınan öğrencilerin giriş puanlarına ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	20.05.1976	19	103
1156	Hikmet Baloğlu	İçel-Gülnar ilçesinde yapılan traşlama orman kesimine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	04.05.1976	19	96
1157	Hikmet Baloğlu	Berdan sulama projesinde yapılan değişikliğe ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	20.05.1976	19	103
1158	Hikmet Baloğlu	Adana YSE Bölge Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	11.05.1976	19	99
1159	İlter Çubukçu	Çukurova Elektrik Anonim Şirketinin (ÇEAŞ) imtiyaz sözleşmesine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/336)				
1160	İlter Çubukçu	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki siyasal yakınlaşmaya ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/337)				
1161	Süleyman Mutlu	Emirdağ-Yunak karayoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	04.05.1976	19	96
1162	Süleyman Mutlu	Afyon Alkoid Fabrikasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.04.1976	18	90
1163	Nedim Korkmaz	Emniyet teşkilâtında geçici görevle çatıştırılan emniyet müdürü ve amirlerine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	05.05.1976	19	97
1164	Hasan Cerit	Çiftçi borçlarının ertelenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	06.05.1976	19	98
1165	Murat Kahyaoğlu	Ankara Millî Eğitim Müdürlüğünde görevli vekil öğretmenlere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/338)				
1166	Mustafa Güneş	Emniyet Genel Müdürlüğü Teknik Daire Başkanlığınca yapılan telsiz cihazları alımlarında yolsuzluk bulunduğu iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	25.05.1976	19	104
1167	Mikail İlçin	Hakkâri iline bağlı ilçe ve köylerin karayollarının açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	01.06.1976	20	105
1168	Hasan Cerit	Son bir yılda meydana gelen olaylarla öldürülen gençlere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	11.05.1976	19	99
1169	Ömer Kahraman	Tekirdağ ili emrine atanan ilkokul öğretmenleriyle kız öğretmen okulu müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	20.05.1976	19	103

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1170	Oral Mavioglu	Üreticilerin ihtiyacı olan göztaşının (Bakırsülfat) yüksek fiyatla satılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	20.05.1976	19	103
1171	Ekrem Şadi Erdem	Valiliklere gönderilen genelgeye ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	17.06.1976	20	113
1172	Ahmet Hamdi Çelebi	Muş YSE Teşkilâtına verilen kadrolara ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	15.06.1976	20	111
1173	Ahmet Hamdi Çelebi	Muş Valisine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	08.06.1976	20	108
1174	Hasan Celâlettin Ezman	Özel Kalkınma Fonundan Bingöl iline yapılacak tahsise ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/339)				
1175	Necati Cebe	1975 malî yılında hangi firma ve şahıslara hangi mallar için hangi oranda ve ne miktarda vergi iadesi ödendiğine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/340)				
1176	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl'de tabii afetlerden zarar gören köylerin mesken ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	15.06.1976	20	111
1177	Halil Dere	Bodrum Limanı Başkanlığında kayıtlı tekne sayısı ile personel durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	01.06.1976	20	105
1178	Mustafa Güneş	Yabancı menşeli sigorta şirketlerine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	11.05.1976	19	99
1179	Halil Dere	Bodrum'da su ürünleri enstitüsü açılıp açılmayacağına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	29.04.1976	19	95
1180	Orhan Birgit	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş'in, 11 Nisan 1976 günü yaptığı basın toplantısına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	01.06.1976	20	105
1181	Doğan Araslı	Kars'ın bazı ilçe ve köylerinin arazi sulama projelerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/341)				
1182	Arif Kemal Önder	T.C. Devlet Demiryollarının ithal işlemlerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/342)				
1183	Arif Kemal Önder	Bazı kamu iktisadi teşebbüslerinin ithal işlemlerine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	20.05.1976	19	103
1184	Arif Kemal Önder	Bazı kamu iktisadi teşebbüslerinin ithal işlemlerine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	23.06.1976	20	115
1185	Arif Kemal Önder	Bazı kamu iktisadi teşebbüslerinin ithal işlemlerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	15.06.1976	20	111
1186	İlter Çubukçu	Tercihli telefon tahsisine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	25.05.1976	19	104

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1187	Hasan Cerit	Üç öğrencinin öldürülmesi ile sonuçlanan son olaylarda görevli polis amir ve memurlarının kimliklerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/343)				
1188	Doğan Araslı	Kars-Aralık ilçesine bağlı Hasanhan köyündeki bataklığın kurutulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	20.05.1976	19	103
1189	Süleyman Mutlu	Başbakanın akrabası olduğu iddia edilen bir müteahhide Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca kredi verilmesine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/344)				
1190	Süleyman Mutlu	Yalvaç Çiftçi Malları Koruma Bekçilerinin özlük haklarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	20.05.1976	19	103
1191	Süleyman Mutlu	Bazı köylerin yol bağlantılarına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	20.05.1976	19	103
1192	Hasan Cerit	Gecikme cezalarının tahsiline olanak vermeyen sorumlulara ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	25.05.1976	19	104
1193	Neccar Türkcan	Çeşitli isimler altında satılan bütan gazı tüplerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	03.06.1976	20	107
1194	Neccar Türkcan	Çam fıstığı taban fiyatı tespitine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	11.05.1976	19	99
1195	Hasan Cerit	Adana Ticaret Lisesinde ve diğer okullarda Dokuz Işık Kitabının özetinin çıkarılması için ev ödevi olarak verilip verilmediğine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/345)				
1196	Süleyman Mutlu	T.C. Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü Hareket Dairesi Müşavirine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	08.06.1976	20	108
1197	Osman Aykul	Belediyelere yapılan mali yardımlara ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	17.06.1976	20	113
1198	Süleyman Genç	Antalya Pil Fabrikasında devam eden greve ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	25.05.1976	19	104
			Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	20.05.1976	19	103
1199	Oral Mavioğlu	Bir öğrenciye ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	25.05.1976	19	104
1200	Oral Mavioğlu	Zonguldak Kömür İşletmelerine vinç kiralayan firmalara ve kiralama işlemlerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	03.06.1976	20	107
1201	Oral Mavioğlu	Çukurova'daki tarım alanlarının korunması için alınacak tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	10.06.1976	20	110

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1202	Oral Mavioglu	İçel'de ormanların yakıldığı ve elde edilen arazilerin satıldığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	25.05.1976	19	104
1203	Oral Mavioglu	İçel'de bazı sulama şebekelerinin proje dışı kullanıldığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	20.05.1976	19	103
1204	Hasan Basri Akgiray	Bakırköy Akıl Hastanesine yatırılan emekli hâkim binbaşının durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	20.05.1976	19	103
			Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	25.05.1976	19	104
1205	Çetin Yılmaz	Son üç yıllık nebatî ve hayvanî yağların üretim, tüketim, ithal ve stok durumlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	10.06.1976	20	110
			Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.06.1976	20	105
1206	Halil Dere	Mektupla öğretimin ikinci sınıfına geçen öğrencilerin durumlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/346)				
1207	Halil Dere	Ege sahillerinde trolle balık avcılığı yapıldığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	20.05.1976	19	103
1208	Hasan Cerit	Turan Emeksiz adı verilen Tarsus Ormanının adının değiştirilip değiştirilmediğine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	25.05.1976	19	104
1209	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin doktor ve ebe ihtiyacına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/347)				
1210	Halil Dere	Alkoid fabrikasının Bolvadin ilçesinde kurulması nedenlerine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	08.06.1976	20	108
1211	Halil Dere	Muğla-Milas ilçesinde Sosyal Sigortalar hastanesi yaptırılmasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/348)				
1212	Halil Dere	Muğla iline yapılacak turizm yatırımlarına ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoğlu	17.06.1976	20	113
1213	Hasan Zengin	Manisa iline bağlı bazı köylerin bütün ekimiyle ilgili müracaatlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	22.06.1976	20	114
1214	Orhan Yılmaz	Elbistan Maden Sitesi sosyal tesisleri ve lojmanları inşaatına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/349)				
1215	Neccar Türkcan	Hazine arazisi üzerine kurulduğu iddia edilen fabrikaya ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/350)				
1216	Yüksel Çakmur	Tariş Üzüm Birliği yöneticilerine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	15.06.1976	20	111

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1217	İlyas Kılıç	Samsun YSE Bölge Müdürünün İl Genel Meclisinin yıllık olağan toplantılarına katılmadığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	30.06.1976	20	118
1218	İlyas Kılıç	Samsun YSE Bölge Müdürünün keyfi tasarruflarda bulunduğu iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	30.06.1976	20	118
1219	İlyas Kılıç	Samsun YSE Bölge Müdürünün keyfi tasarruflarda bulunduğu iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	17.06.1976	20	113
1220	İlyas Kılıç	YSE Bölge Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	17.06.1976	20	113
1221	Ahmet Buldanlı	Ankara ve İstanbul'da görevli Cumhuriyet savcılarıyla Şavşat Savcısına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	15.06.1976	20	111
1222	Metin Tüzün	Petkim tesislerinden etrafa yayılan zehirleyici gazlara karşı alınan tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	15.06.1976	20	111
1223	Süleyman Şimşek	İçel-Erdemli'de ormanların yakıldığı ve elde edilen arazilerin satıldığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	06.07.1976	20	120
1224	Neccar Türkcan	Siyasî düşüncelerinden dolayı işlerine son verilen işçilere ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	30.06.1976	20	118
1225	Hasan Özçelik	1976 mali yılı Millet Meclisi Bütçesinin görüşülmesi sırasında kabul edilen bir önerenin uygulanmamasına ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	25.05.1976	19	104
1226	Necdet Evliyagil	Bakanlığın kuruluşundan bugüne kadar yaptığı yayınları, adları, yazarları ve baskı miktarlarına ilişkin	Yanıtlandı	Kültür Bakanı Rıfık Danışman	01.07.1976	20	119
1227	Süleyman Mutlu	Afyon-Sultandağı Belediye Başkanı hakkında yapılan tahkikatın sonucuna ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	08.06.1976	20	108
1228	Neccar Türkcan	Hayvancılığın geliştirilmesi ve süt üreticilerinin korunması için alınacak tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	30.06.1976	20	118
1229	Cahit Angın	Alpagut-Dodurga linyit işletmelerinin müdürüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/351)				
1230	Osman Orhan Çaneri	Nazilli Öğretmen Meslek Lisesinden, Ankara Atatürk Öğretmen Lisesine nakledilen bir öğrencinin akıbetine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/352)				
1231	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale ilinin hangi köylerinin yol, köprü ve içme suyu ihtiyaçlarının 1976 yılı programına alındığına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	22.06.1976	20	114

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1232	Mustafa Şükrü Koç	Toplum polisi için tabanca ithal edileceği iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	29.06.1976	20	117
1233	Engin Ünsal	Büyük kentlerdeki polis karakollarının gecekondü bölgelerine yerleştirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	17.06.1976	20	113
1234	Engin Ünsal	Ana çocuk sağık merkezlerinin gecekondü bölgelerinde de açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sağık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	22.06.1976	20	114
1235	Cevat Önder	Ankara ilçe ve köylerinde kimlere orman ürünleri dağıtıldığı ve orman kredisi verildiğine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	30.06.1976	20	118
1236	Hasan Korkmaz-can	1975 - 1976 yasama yılında verilen kanun tasarısı ve tekliflerine ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	08.06.1976	20	108
1237	İbrahim Göktepe	Mektupla öğretime ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	06.07.1976	20	120
1238	İbrahim Göktepe	Genel-İş Sendikası Genel Başkanı, Eğitim Uzmanı ve İzmir Belediye Başkanının Moskova'ya gidip gitmediklerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/353)				
1239	İlhan Özbay	(Fiktif Depo) lardan yasa dışı mal çekildiği iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	29.06.1976	20	117
1240	Doğan Araslı	Kars-Göle ilçesi jandarma komutanına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	30.06.1976	20	118
1241	Doğan Araslı	Kars ilinde meydana gelen depremde zarar gören yurttaşlara yardım yapılmadığına ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	13.07.1976	20	123
1242	Murat Kahyaoğlu	Eğitim enstitüleri ile öğretmen liselerinde görevden alınan ve tayin edilen idareci ve öğretmenlere ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	06.07.1976	20	120
1243	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir'de görev yerleri değiştirilen öğretmenlere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/354)				
1244	Murat Kahyaoğlu	Gardiyanların çalışma saatleriyle ilgili uygulamaya ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	22.06.1976	20	114
1245	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir'de Etibank-MTA ve DSI'nin 1976 yılı yatırımlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/355)				
1246	Murat Kahyaoğlu	Çifteler İlköğretim Müdürlüğüne atanan kişinin durumuna ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/356)				

TUTANAK DERGİSİ								
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.	
1247	Murat Kahyaoglu	Sivrihisar Lisesi Müdürü ile Müdür Muavini tarafından dövuilen bir öğrenciye ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/357)					
1248	Neccar Türkcan	Siirt-Şırnak ilçesinde öldürülen bir komiserin cenazesinin İzmir'e gönderilmesine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/358)					
1249	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale ilinde projeleri yapılan barajlara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/359)					
1250	Orhan Üretmen	Balıkesirspor Adanaspor futbol maçından sonra ortaya çıkan şike iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Erek	29.06.1976	20	117	
1251	Necdet Evliyagil	Turizm ve Tanıtma Bakanlığı müsteşarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/360)					
1252	Osman Orhan Çaneri	Bakanlıktaki yolsuzluk iddialarıyla ilgili sorularına cevap verilmediğine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/361)					
1253	Mehmet Sönmez	Adana Cezaevi yöneticilerinin tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	13.07.1976	20	123	
1254	Hasan Basri Akgiray	Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısına ve yayınladığı bildiriye ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	06.07.1976	20	120	
1255	Halil Dere	Muğla-Milas ilçesi Ören köyünün yerleşim durumuna ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/362)					
1256	Halil Dere	Köyceğiz Ortaca kasabasının taşıma kanal inşaatının durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	06.07.1976	20	120	
1257	Halil Dere	İlköğretim müfettişliği kadrolarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/363)					
1258	Halil Dere	Bodrum-İstanköy Limanları arasında sefer yapan teknelerin yolcu taşıma durumlarına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	30.06.1976	20	118	
1259	Halil Dere	Muğla-Hisar mevkiindeki yerleşim yerlerinin durumuna ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	30.06.1976	20	118	
1260	Halil Dere	Köyceğiz ilçesi Dalaman Tersakan projesine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/364)					
1261	Halil Dere	Bodrum Limanı rıhtımının yetersizliğine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	01.07.1976	20	119	
1262	Halil Dere	Muğla Devlet Su İşleri Başmühendisine ve yatırımlara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/365)					

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1263	Hasan Cerit	Yay-Kur için hangi firmalardan kaç adet televizyon alındığına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/366)				
1264	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize Valisi ve Kalkandere Cumhuriyet Savcısına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	13.07.1976	20	123
			Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	29.06.1976	20	117
1265	Orhan Kayıhan	Yeşilırmak suyunun bir kısmının Kelkit Çayına akıtılmasının mahsurlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/367)				
1266	Hüseyin Özdemir	Orman Köy ilişkileri Genel Müdürlüğünce seçilen pilot köylerin adedi ile Ordu Mesudiye ilçesi Karacaören köyü projesine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	27.07.1976	20	129
1267	Sabri İnce	Görevden alınan müsteşar, müsteşar yardımcıları ile iş müfettişlerine ilişkin	Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Ahmet Tevfik Paksu	20.07.1976	20	126
1268	Süleyman Şimşek	Orta Doğu Teknik Üniversitesinin Mersin bölgesinde açacağı Deniz Bilimleri Bölümünün engellenmesine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/374)				
1269	İlhami Sancar	Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanan Batı Almanya Başbakanının sözlerine ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakan Vekili Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	14.09.1976	20	132
1270	Faruk Sükan	Başbakanlık, Bakanlıklar ve 3659 ve 440 sayılı kanunların kapsamına giren kuruluşların kadrolarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/375)				
1271	Fuat Uysal	Vezirköprü Kereste Fabrikası Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	27.07.1976	20	129
1272	Hayrettin Uysal	Devlete ait maden yataklarının kanunsuz olarak bir şirkete verileceği iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	21.09.1976	20	135
1273	Necdet Evliyagil	Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Paris Turizm Müşavirliğinin bastırıldığı dokümanlara ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	14.09.1976	20	132
1274	Ekrem Şadi Erdem	Yusufoğlu ilçesine gönderilen tabip ve sağlık personelinin durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	14.09.1976	20	132
1275	Süleyman Mutlu	Üniversitelere girecek talebelerin tespiti için yapılacak Merkezi sistem sınavlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/376)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1276	Süleyman Mutlu	Afyon-Emirdağ ilçesinin bazı köylerinin köy yol durumlarına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	20.07.1976	20	126
1277	Süleyman Mutlu	Afyon-Çay ilçesi Pazarağaç köyü halkından Devlet Su İşlerinin sulama parası aldığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	14.09.1976	20	132
1278	Necdet Evliyagil	Türk Hava Yolları Londra Bürosuna atanan bir memureye ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoğlu	14.09.1976	20	132
1279	Faruk Sükan	1975-1976 yıllarında faaliyetlerini durduran işyeri ve sanayi işletmelerine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	14.09.1976	20	132
1280	Mustafa Ok	1975 yılı kütlü pamuk taban fiyatı ile ihrac fiyatı arasındaki farkın üreticiye ödenmesine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/377)				
1281	Fuat Avcı	Sarı Basın Kartı taşıyanlara ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoğlu	14.09.1976	20	132
1282	İhsan Toksarı	İstanbul-Üsküdar Toptaşı Cezaevindeki tutukluların verdikleri beyanata ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	27.07.1976	20	129
1283	Hasan Yıldırım	Milliyet Gazetesinde yayınlanan "Bir mektup ve bir Ağabey" başlıklı yazıya ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	22.07.1976	20	128
1284	Hasan Yıldırım	Kars ilinde jandarmanın tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	14.09.1976	20	132
1285	Hasan Cerit	Türkiye Garanti Bankası Ankara Merkez Şubesinden yasalara aykırı olarak kredi verildiği yolundaki iddialara ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	14.09.1976	20	132
1286	Halil Dere	Devlet memurları maaşlarının kat sayısının onbir olması veya yan ödeme almaları halinde bütçeye yüklediği miktara ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	27.07.1976	20	129
1287	İlhan Ersoy	Kütahya-Simav ilçesinde tütün ekimine izin verilip verilmeyeceğine ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	14.09.1976	20	132
1288	Reşit Ülker	TRT Genel Müdürü hakkında "Resmî makamı fuzulî işgalden" dolayı adli kovuşturma olup olmadığına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	20.07.1976	20	126
1289	Reşit Ülker	Halkın kömür alırken uğradığı zorluklara karşı alınacak tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	14.09.1976	20	132
1290	Necdet Evliyagil	TIR araçları Kararnamesinin İran lehine değiştirilmesinin nedenlerine ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	14.09.1976	20	132

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1291	Necdet Evliyagil	Karayollarından geçen TIR araçlarının ülkelere göre sayısı ile bu araçların karayollarımıza yüklediği masraflara ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	14.09.1976	20	132
1292	Necdet Evliyagil	Türkiye’deki TIR araçlarının sayısına ve ait olduğu firmalara ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	20.07.1976	20	126
1293	İhsan Ataöv	Elmalı ilçesi arazisinin bütün ekimine müsait olup olmadığına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	27.07.1976	20	129
			Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	14.09.1976	20	132
1294	Ahmet Şener	Karadeniz Teknik Üniversitesiyle ilgili Anayasa Mahkemesi Kararının uygulanmamasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/378)				
1295	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar-Dazkırı-Çevlik köyünün elektrik, içmesuyu ve okul ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	14.09.1976	20	132
1296	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar-Bolvadin ilçesinde kurulması kabul edilen Alkoloid Fabrikasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	14.09.1976	20	132
1297	Mustafa Şükrü Koç	Trafik kazalarının önlenmesinde ve şoför ehliyeti verilmesinde alınacak yasal tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	14.09.1976	20	132
1298	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar-Sandıklı ilçesi Sorkun köy yolunun yapımına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	29.07.1976	20	131
1299	Gündüz Sevilgen	Yargıtay Başsavcısına ve yayınladığı genelgeye ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	14.09.1976	20	132
1300	Hasan Celâlettin Ezman	Kiği-Yedisu yolunun yapımına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	14.09.1976	20	132
1301	Ali Sanlı	İstanbul Barosuna kayıtlı bir avukata polis tarafından işkence edildiği iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	14.09.1976	20	132
1302	Kemal Okyay	Ardahan Belediye Meclisi üyelerinin şikâyet dilekçelerine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	06.10.1976	20	140
1303	Arif Kemal Önder	Bazı Kamu İktisadi Teşebbüslerinin 30 Haziran 1976 tarihi itibarıyla ithal işlemlerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	21.09.1976	20	135
1304	Arif Kemal Önder	Bazı Kamu İktisadi Teşebbüslerinin 30 Haziran 1976 tarihi itibarıyla ithal işlemlerine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	01.11.1976	21	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1305	Arif Kemal Önder	Bazı Kamu İktisadî Teşebbüslerinin 30 Haziran 1976 tarihi itibarıyla ithal işlemlerine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	14.09.1976	20	132
1306	İlhan Ersoy	Kütahya'da Türkiye Elektrik Kurumu Bölge Müdürlüğünün açılıp açılmayacağına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	21.09.1976	20	135
1307	Yüksel Çakmur	Devlet Planlama Teşkilâtı Teşvik ve Uygulama Dairesi Başkanı iken bir kısım firmalara bazı imkânlar sağlandığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	27.07.1976	20	129
1308	Ali Döğerli	Marmaris Rodos arasında Türk bandıralı gemilerin sefer yapmalarının sağlanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	14.09.1976	20	132
1309	Ali Döğerli	Mali mesuliyet sigortası tarifelerinin bugünün koşullarına uygun olarak düzenlenmesine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	14.09.1976	20	132
1310	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir il hudutları içinde mevcut madenler ile bunları işleten firma ve şahıslara ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	21.09.1976	20	135
1311	Murat Kahyaoğlu	Porsuk Çayına zararlı artıklarının döken sanayi kuruluşlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	14.09.1976	20	132
1312	Murat Kahyaoğlu	Bazı yurttaşların PTT şubelerine müracaat ederek radyo ve televizyonlarını mühürlettirdikleri iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	14.09.1976	20	132
1313	Abdi Özkök	Ankara-Ticaret ve Turizm Yükseköğretmen Okuluna 1975-1976 öğretim yılında düşük puan ve sahte belgelerle öğrenci alındığı iddiasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/379)				
1314	Hasan Cerit	Teşvik belgesi ve vergi iadesi alan kişi ve firmalarla pasaport verilmeyen kişilere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	14.09.1976	20	132
			Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	14.09.1976	20	132
1315	Yılmaz Alparslan	Tekirdağ-Saray ilçesinde bir tiyatro oyununun sahnelenmesinin bazı kişilerce önlenmesi olayına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	14.09.1976	20	132
1316	Neccar Türkcan	Kütlü pamuk fiyat farkının üreticiye ödenmesiyle yağ ithalinin durdurulmasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/380)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1317	Mikail İlçin	Hakkâri-Şemdinli ilçesinde bir vatandaşın jandarma erleri tarafından gece açılan ateşle öldürüldüğü iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	14.09.1976	20	132
1318	Mikail İlçin	Kaçakçılığın önlenmesi amacıyla çıkarılan 10 sayılı genelgenin uygulanış şekline ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	14.09.1976	20	132
1319	Arif Kemal Önder	Ticaret Sicili Gazetesinin Odalar Birliğine iade ediliş nedenlerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/381)				
1320	Mustafa Aksoy	Hükümetçe kararlaştırılan büyük yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	14.09.1976	20	132
1321	Mustafa Aksoy	Kırşehir-Çiçekdağı ilçesi hudutları içerisinde bulunan arkeolojik saha üzerinde yapılan inşaatlara ilişkin	Yanıtlandı	Kültür Bakanı Rıfkı Danışman	14.09.1976	20	132
1322	Mustafa Aksoy	Kırşehir ili ilçe ve köyleri enerji nakil hattı inşaatına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	14.09.1976	20	132
1323	Ragıp Üner	1976 yılında Nevşehir ilinde yapılacak yollara ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	14.09.1976	20	132
1324	Nadir Lâtif İslâm	İmam-hatip okulları mezunları ve öğrencilerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/382)				
1325	Necdet Evliyagil	Frankfurt Fatih Camii İmamına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	14.09.1976	20	132
1326	Ragıp Üner	Adli Tıp Müessesesine ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	01.11.1976	21	1
1327	İhsan Ataöv	Gazipaşa Tapu Dairesinin mülkiyetine ve kira bedeline ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mustafa Kemal Erkovan	14.09.1976	20	132
1328	Vahdettin Karaçorlu	Kamu iktisadî Teşebbüsleri ile müesseseleri ve iştiraklerinin yönetim kurulu üyelerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/383)				
1329	Mustafa Şükrü Koç	Sümerbank Nazilli Basma Sanayi Müessesesinden re'sen emekli edilen işçilere ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	14.09.1976	20	132
1330	Mustafa Şükrü Koç	Tarım Satış Kooperatiflerinin Son Havadis Gazetesine abone olması ile ilgili genelgeye ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	14.09.1976	20	132
1331	Mustafa Şükrü Koç	Aydın'da bekçi tarafından öldürülen bir öğrenciye ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	14.09.1976	20	132
1332	Fahri Özçelik	Hükümetin kuruluşundan bugüne kadar görevden alınan veya yerleri değiştirilen kamu görevlileri ile bu konuda Danıştay'ca verilen yürütmeyi durdurma kararlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/384)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1333	Halil Dere	Muğla YSE idari işler memuru ve Sendika Şube Başkanının gerekçesiz işten çıkarılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sosyal Güvenlik Bakanı Ahmet Mahir Ablum	12.10.1976	20	142
1334	Halil Dere	KÖY-KOP'ça Romanya'dan getirilen traktörlerin dağıtımına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	14.09.1976	20	132
1335	Reşit Ülker	Trafik kontrollerinin etkin bir şekilde yapılmasının nedenlerine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	14.09.1976	20	132
1336	Gündüz Sevilgen	Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/385)				
1337	Süleyman Mutlu	Afyon-Dazkırı-Sarıkavak köyü içme suyuna ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	14.09.1976	20	132
1338	Süleyman Mutlu	Afyon Eber Gölüne ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	01.11.1976	21	1
1339	İhsan Ataöv	Son bir hafta içerisinde Genel Kurul toplantılarına katılmayan milletvekillerine ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	29.07.1976	20	131
1340	Memduh Ekşi	Ordu ili ve bazı ilçelerinde yapılan Fındık Tarım Satış Kooperatiflerindeki seçim sonuçlarının onaylanmama nedenlerine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	14.09.1976	20	132
1341	Memduh Ekşi	Ünye Limanı yatırım projesine ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	14.09.1976	20	132
1342	Ömer Kahraman	Tekirdağ-Hayrabolu ilçesinde görevli emniyet mensuplarının tutum ve davranışlarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	14.09.1976	20	132
1343	Ahmet Hamdi Çelebi	Muş-Bulanık ilçesinde Sümerbank satış mağazası açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	21.09.1976	20	135
1344	Ahmet Hamdi Çelebi	Muş iline bağlı ilçelerde görev yapan sağlık savaş memurlarına araç tahsisine ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	14.09.1976	20	132
1345	Muzaffer Demirtaş	Cerrahpaşa Tıp Fakültesi yöneticilerine ve bazı öğretim üyelerine ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	14.09.1976	20	132
			Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	01.11.1976	21	1
			Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.01.1977	22	27
1346	Sudi Reşat Saruhan	Sümerbank Genel Müdürlüğüne alınan memurlara ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	14.09.1976	20	132

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1347	Sudi Reşat Saruhan	Bakanlığa bağlı hastanelerde açık bulunan dahiliye mütehassısı kadrolarına tayin edilen doktorlar ile İstanbul Vakıf Guraba Hastanesinde görevli bir doktora ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	14.09.1976	20	132
1348	Hasan Zengin	Manisa İli cezaevlerinde görevli gardiyanların çalışma saatlerine ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	14.09.1976	20	132
1349	Hasan Zengin	Manisa Tekstil Fabrikasında çalışan işçilere yasa dışı baskılar yapıldığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	14.09.1976	20	132
1350	Niyazi Onal	Eskişehir Cumhuriyet Savcısı Yardımcısının tayinine ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	14.09.1976	20	132
1351	Hasan Zengin	Manisa-Alaşehir ilçesi Girelli köyü halkının yerleşimine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	14.09.1976	20	132
1352	Hasan Zengin	Çiftçinin, esnafın, tüccarın ve sanayicinin banka kredileri ile üretim sorunlarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.11.1976	21	1
1353	Reşit Ülker	Ankara Belediyesinde hazırlanan Akkondu projesinin onaylanmama sebeplerine ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	14.09.1976	20	132
1354	Faruk Sükan	Emekli Sandığı Müdürler Kurulunun iki üyesi hakkında Danıştay Dava Daireleri Kurulunca verilen kararın uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/386)				
1355	Metin Tüzün	Muhtarların televizyon bildirim beyannameleri karşılığı aldıkları ücretin artırılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	14.09.1976	20	132
1356	Necati Cebe	Nakliye ücretlerinin günün koşullarına göre ayarlanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	06.10.1976	20	140
1357	Halil Dere	İlköğretmen okulları ile Eğitim Enstitülerinden mezun olacak öğrencilere ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	09.11.1976	21	5
1358	Halil Dere	1975-1976 öğretim yılında İlköğretmen okulları ve Eğitim Enstitülerinde derslerin kesilme nedenleriyle bu okullarda okuyan öğrencilerin durumlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/388)				
1359	Halil Dere	TİM -DER Genel Kurul Toplantısında ileri sürülen iddialara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/389)				
1360	Halil Dere	Montreal Olimpiyat oyunlarına katılan sporcu ve yöneticilerin sayısı ve bu nedenle yapılan harcamalara ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Erek	07.10.1976	20	141

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1361	Halil Dere	Geçen öğretim yılında ilkokula gidemeyen çocukların miktarı ile okulsuz köylere ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	09.11.1976	21	5
1362	Halil Dere	Görev yeri değiştirilen bir şube müdürüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/390)				
1363	Halil Dere	Milas'ta Etibank tarafından işletilen boksit madeni için kırma tesisi kurulması yolunda müracaat olup olmadığına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	01.11.1976	21	1
1364	Ali Döğerli	Fethiye ilçesi ve köyleri içme suyu şebekesine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	01.11.1976	21	1
1365	Adil Ali Cinel	Trabzon'da meydana gelen öğrenci olaylarında görevlilerin tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	12.10.1976	20	142
			Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	01.11.1976	21	1
1366	Metin Tüzün	Bazı Yunan uyrukluların Türkiye'de bulunan gayri menkûlleri üzerindeki tasarruflarına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	25.11.1976	21	13
1367	Nadir Lâtif İslâm	Sapanca Gölünün sanayi artıklarından korunmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	01.11.1976	21	1
1368	Mehmet Ali Arsan	İmar ve İskân Bakanının Edirne'de yaptığı konuşmaya ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	01.11.1976	21	1
1369	Memduh Ekşi	Karadeniz Bölgesi çiftçilerinin kredi tutarlarının artırılması, banka ve Hazine borçlarının ertelenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.11.1976	21	1
1370	Hilmi Okçu	Gardiyanların çalışma saatlerine ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	06.10.1976	20	140
1371	Mehmet Ali Arsan	Çankırı-İlgaz ve İsmetpaşa-Kurşunlu karayolunun ihalesine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	01.11.1976	21	1
1372	Mehmet Ali Arsan	Çankırı-Çorum projesine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	02.11.1976	21	2
1373	Mehmet Özgür	Trabzon Limanı inşaatı ihalesine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	07.10.1976	20	141
1374	Doğan Araslı	Çukobirliğin Iğdır ve Araklık'ta pamuk destekleme alımı için görevlendirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.11.1976	21	1
1375	Ali Sanlı	1974, 1975, 1976 yıllarında konkret ve gülyacağı üretimi ile ihraç fiyatlarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.11.1976	21	1
1376	Ali Sanlı	Gül üretim alanları ile gül üreticilerinin sorunlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	01.11.1976	21	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1377	Halil Dere	Mektupla öğretimin kaldırılacağına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/391)				
1378	Halil Dere	Muğla-Yatağan ilçesi, Şahinler ve Yeniköy'ün kamulaştırılan arazilerinin bedellerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	16.11.1976	21	8
1379	Halil Dere	Köyceğiz'de işçilerin sendikal haklarının engellendiği iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	06.10.1976	20	140
1380	Halil Dere	Fethiye İlköğretim Müdürlüğüne atanan kişiye ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	09.11.1976	21	5
1381	Halil Dere	Marmaris'te Bakanlığa ait bir tesisin değerlendirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	07.10.1976	20	141
1382	Halil Dere	Karayolları Genel Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	01.11.1976	21	1
1383	Halil Dere	Muğla Orman İşletmelerinde geçici olarak çalıştırılan işçilerle ilgili iddialara ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	06.10.1976	20	140
1384	Mustafa Güneş	Gaziantep ilinde kolera hastalığı ile ilgili alınan tedbirlere ilişkin	Geri alındı		11.11.1976	21	7
1385	Mehmet Emin Sungur	Belediyelerin tanzim satış mağazaları açmasına ve ekmek sorununun çözülmesine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	06.10.1976	20	140
1386	Mehmet Emin Sungur	Karayolları Genel Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	01.11.1976	21	1
1387	Necati Cebe	Zeytin taban fiyatı ile zeytinyağı fonuna ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.11.1976	21	1
1388	Alev Coşkun	İzmir Defterdarının görevden alınmasına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	25.11.1976	21	13
1389	Reşit Ülker	İstanbul ve ilçelerinde süt taban fiyatının yükseltilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	06.10.1976	20	140
1390	Reşit Ülker	Elâzığ Emniyet Müdür Vekiline ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	07.10.1976	20	141
1391	Reşit Ülker	Marmara yöresinde akaryakıt darlığının nedenlerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	18.11.1976	21	10
1392	Reşit Ülker	Çarşı ve mahalle bekçilerinin ücretlerinden gelir vergisi kesileceği iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	16.11.1976	21	8
1393	Reşit Ülker	Trafik kazalarının önlenmesi için alınacak tedbirlere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/392)				
1394	Reşit Ülker	Ege kıta sahanlığı ile ilgili Resmî Gazete'de yayınlanan haritaya ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	01.11.1976	21	1

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1395	Reşit Ülker	Elektrik kesilmelerinin hastanelerde ölüm olaylarına yol açtığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	01.11.1976	21	1
1396	Reşit Ülker	Et fiyatlarının artmaması için alınan tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.11.1976	21	1
1397	Reşit Ülker	Canlı hayvan ihracı ile ilgili kararname üzerindeki görüş ayrılığının giderilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	16.11.1976	21	8
1398	Reşit Ülker	Memur Kuruluşları Yasasının çıkarılması için Meclislerin olağanüstü toplantıya çağırılmasının düşünülüp düşünülmediğine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	01.11.1976	21	1
1399	Reşit Ülker	THY’da yolsuzluk yaptığı iddia edilen bir memura ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	11.11.1976	21	7
1400	Reşit Ülker	Televizyon bildirim kontrolü yapan muhtarlara verilen para miktarının artırılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	28.12.1976	22	24
1401	Orhan Yılmaz	Giresun Et Kombinasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	02.11.1976	21	2
1402	Orhan Yılmaz	Giresun Peynir-Tereyağ Fabrikasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	01.11.1976	21	1
1403	Neccar Türkcan	1976 yılı tütün avansına ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	02.11.1976	21	2
1404	Halil Dere	Anason alımına ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	02.11.1976	21	2
1405	Halil Dere	Fethiye Kız Gölü İçme Suyu Projesine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	01.11.1976	21	1
1406	Mehmet Emin Sungur	1897 sayılı Kanunun uygulama şekline ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	25.11.1976	21	13
1407	Hasan Cerit	Adana Merkez ilçesine bağlı bazı köylerin elektrik ve su durumlarına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	01.11.1976	21	1
1408	Mehmet Emin Sungur	T.C.D.D. Genel Müdürlüğü müfettişlerinin durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	01.11.1976	21	1
1409	Mikail İlçin	Albayrak, Çukurca ve Uludere Jandarma komutanlarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1976	21	1
1410	Çetin Yılmaz	İlkokul kitaplarında yapılan değişikliklere ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/393)				
1411	Ahmet Orhan Senemoğlu	Elâzığ olaylarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1976	21	1
1412	Mikail İlçin	Hakkâri ilinin yol ve ulaşım sorununa ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/394)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1413	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir Erkek Öğrenci Yurdu Müdürüne ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	09.11.1976	21	5
1414	Murat Kahyaoğlu	Projeleri yapılan Eskişehir-Seyitgazi merkez Ayvalı Özü göletine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	08.02.1977	23	42
1415	Murat Kahyaoğlu	Eğitim Enstitülerine öğrenci alınış şekline ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/396)				
1416	Mehmet Emin Sungur	Lüks oto ithali ve kalite taşımacılığına ilişkin					
1417	Şükriye Tok	Yağ üretim ve ithaline ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	02.11.1976	21	2
1418	Mustafa Ok	Salihli-Akaydın Kiremit Tuğla Fabrikasında işçilere baskı yapıldığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Çalışma Bakanı Ahmet Tevfik Paksu	11.11.1976	21	7
1419	Mehmet Sönmez	Yurt dışına çıkması yasaklanan kişilere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.11.1976	21	1
1420	Ekrem Şadi Erdem	Eğitim Enstitülerine öğrenci alınış şekline ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/397)				
1421	Ekrem Şadi Erdem	Cumhuriyet Öğrenci Yurdunun boşaltılmasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	09.11.1976	21	5
1422	Şükriye Tok	Türk sporunun kalkınması için alınacak tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	09.12.1976	22	17
1423	Mustafa Güneş	Cumhuriyet Öğrenci Yurdunun boşaltılmasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	09.11.1976	21	5
1424	Mehmet Sönmez	Askerlik görevi yaparken ticaretle iştigal eden bir kişiye ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/398)				
1425	Mikail İlçin	Hakkâri ili altyapı hizmetlerine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	09.11.1976	21	5
1426	Ahmet Şener	Belediyeler için temin edilen fonun tevzi şekline ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	25.11.1976	21	13
1427	Engin Ünsal	Bakanlıklarda ve Devlet Bakanlığına bağlı daire ve kuruluşlardaki istihbarat ünitelerine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	03.11.1976	21	3
1428	Abdi Özkök	Bolu-Seben-Kozyaka köyüne yangın nedeni ile tahsis edilen kerestelerin verilmeyiş nedenlerine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	11.11.1976	21	7
1429	Necdet Evliyagil	Ankara halkının kömür ihtiyacını karşılamak için alınan tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	25.11.1976	21	13

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1430	Engin Ünsal	D.G.M. ile ilgili olarak direniş yapan işçilerin durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mustafa Kemal Erkovan	25.11.1976	21	13
			Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	04.04.1977	26	75
1431	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl-Kiğı ilçesine bağlı bazı köylerin grup yolunun yapımına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	16.11.1976	21	8
1432	Coşkun Karagözoğlu	Küflü pamuk destekleme alımlarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	25.11.1976	21	13
1433	Kemal Anadol	Çaycuma ilçesindeki Selüloz-Kâğıt (SEKA) fabrikasına alınan işçilere ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	25.11.1976	21	13
1434	Şükriye Tok	1976 yılı çimento imal ve ihracına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	16.11.1976	21	8
1435	Şükriye Tok	1975-1976 yıllarında bedelsiz ithalat yoluyla Türkiye'ye giren otomobil sayısına ve toplam değerlerine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	02.11.1976	21	2
1436	Şükriye Tok	Arsa Ofisi Genel Müdürlüğünün arsa alış ve satışlarına ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	11.11.1976	21	7
1437	Şükriye Tok	Adalet Bakanlığı personeli için yapılan Sosyal Konutlara ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	01.11.1976	21	1
1438	Şükriye Tok	Kamyon montaj fabrikaları ile kamyon satış fiyatlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/399)				
1439	Fahri Özçelik	Eğitim Enstitülerine öğrenci alımında merkezî sistemden özel mülakat sistemine geçişin nedenlerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/400)				
1440	Hasan Cerit	Ceyhan-Sarıbahçe ve Kıvrıklı köylerinin su ihtiyaçlarına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	09.11.1976	21	5
1441	Engin Ünsal	Kamu kuruluşlarının yönetim kurullarında görev alan siyasi parti mensubu kişilere ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	16.11.1976	21	8
1442	Reşit Ülker	İstanbul Profilo fabrikasında meydana gelen olaylara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	09.11.1976	21	5
1443	Reşit Ülker	Çarşı ve mahalle bekçilerinin ücretlerinden gelir vergisi kesilip kesilmediğine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	25.11.1976	21	13
1444	Emin Bilen Tümer	Haklarında vergi kaçakçılığı takibatı yapılan milletvekillerine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	11.01.1977	22	30
1445	Etem Eken	Çorum iline yapılacak Şeker fabrikasının yeri ve zamanına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	16.11.1976	21	8

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1446	İhsan Ataöv	Millet Meclisi Genel Kuruluna devam etmeyen milletvekillerine ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanvekili Memduh Ekşi	01.11.1976	21	1
1447	Abdi Özkök	Kur'an kurslarında öğretildiği iddia edilen gizli yemine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/401)				
1448	Mustafa Güneş	Yahya Demirel'in 1975 yılı vergi beyannamesine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	14.03.1977	26	60
1449	Mustafa Güneş	Gaziantep Adliyesi Başkâtibi ile Diyarbakır Lisesi Müdür Muavinin karakolda polisler tarafından dövülmesine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	24.11.1976	21	12
1450	Mustafa Üstündağ	Konya yöresinde tohumluk kredisi alamayan çiftçilere ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	25.11.1976	21	13
1451	Abdi Özkök	İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Halk Edebiyatı Dersi öğretmenine ve Ankara'da bazı okullarda alınan önkayıt ücretlerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/402)				
1452	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Puro Sigara Fabrikasının yeri ile açılacak çay atelyelerine ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	30.11.1976	21	14
1453	Kemal Okyay	Bütan gazlarının fiyat ve nakliye ücretlerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	30.11.1976	21	14
1454	Mehmet Ali Arsan	Çankırı ilinin bazı ilçelerinin yol durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakan Vekili Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	09.12.1976	22	17
1455	Hayrettin Uysal	Millet Meclisi Genel Kurulunun 6.10.1976 tarihli 140. Birleşiminde yapılan yoklama işlemindeki usulsüzlük iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Millet Meclisi Başkanı Kemal Güven	11.11.1976	21	7
1456	İbrahim Akdoğan	İPRAŞ ve Aliğa rafinerilerinin tam kapasite ile çalışmama nedenlerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	16.11.1976	21	8
1457	Çetin Yılmaz	1975-1976 öğretim yılında Bakanlıkça bastırılan ders kitaplarına ve ilkokullar ile orta dereceli okulların sınıf durumlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/403)				
1458	Halil Dere	Zeytinyağı rekoltesi ile taban fiyatına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	16.11.1976	21	8
1459	Halil Dere	Sünger avcılarının ekonomik ve sosyal durumlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	11.11.1976	21	7
1460	Halil Dere	Eğitim Enstitülerine alınacak öğrenci sayısı ile öğrenci alınış şekline ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/404)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1461	Halil Dere	Ankara'daki sanat okullarından birinin girişindeki Ülkü Ocaklarıyla ilgili yazıya ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/405)				
1462	Halil Dere	Esnaf Kefalet Kooperatiflerince esnafa dağıtılacak kredi ve Bağ-Kur ödentilerinin bankalara yatırılış şekline ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	16.11.1976	21	8
1463	Halil Dere	Ege tütün ekicisine verilen avansa ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	25.11.1976	21	13
1464	Halil Dere	Ege ekim bölgesinde pamuk taban fiyatına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	16.11.1976	21	8
1465	Ali Döğerli	1957 yılında Marmaris'te olan depremde sonra yaptırılan konutların bazılarının dağıtılmayış nedenlerine ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	11.11.1976	21	7
1466	Ali Döğerli	Muğla ili ve ilçelerinde üretilen bala, taban fiyat verilip verilmeyeceği ve ihracına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	02.11.1976	21	2
1467	Ali Döğerli	Muğla-Fethiye-ilçesi Ören-Temel, Ceylan ve Seki ovalarında şeker pancarı yetiştirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	24.11.1976	21	12
1468	Çetin Yılmaz	İstanbul Boğaziçi Üniversitesinde öğrenim karşılığı para alınıp alınmadığına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/406)				
1469	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ili ve ilçelerinin okul ve öğretmen durumları ile Türkiye'deki eğitim enstitüleri ve meslek liselerinin sayısına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/407)				
1470	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Çay alım merkezlerinde çalışan personele silâh taşıma izni verilmesine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakan Vekili Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	07.12.1976	21	15
1471	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ilinin teleks ve telefon santralinin durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	09.11.1976	21	5
1472	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ilinin çimento ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	25.11.1976	21	13
1473	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize'de Merkez Bankası Şubesinin açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	25.11.1976	21	13
1474	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	Rize ilinin 1976-1977 yılı yatırım programlarına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	11.11.1976	21	7

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1475	Alev Coşkun	İzmir Bergama ilçelerindeki pamuk depolarının inşaatına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	16.11.1976	21	8
1476	Ahmet Şener	Trabzon ilindeki YSE çalışmalarına ve toplu sözleşmeden yararlanamayan yol-su işçilerinin durumlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/408)				
1477	Şükriye Tok	Emekli Sandığına ait gayrimenkullerin işletilmesi ve bazı saraylardan alınan arsalarla ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	16.11.1976	21	8
1478	Ferda Güley	Ordu-Gölköy-Düzyayla belediyesi sınırları içinde yapılan ortaokulun yerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/409)				
1479	Süleyman Şimşek	TÖB-DER'in kapatılmasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	24.11.1976	21	12
1480	Necati Cebe	Yahya Kemal Demirel tarafından satın alındığı iddia edilen TIR kamyonlarına vergi ödemediği yolundaki yayınlara ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	18.11.1976	21	10
1481	Osman Çıtırık	Başbakanın Trabzon'da yaptığı konuşmaya ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk	09.11.1976	21	5
1482	Necati Cebe	Yahya Kemal Demirel tarafından satın alındığı iddia edilen TIR kamyonlarının vergi durumlarına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	14.03.1977	26	60
1483	Malik Yılman	Hatay Millî Eğitim Müdürlüğüne ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/410)				
1484	Necdet Evliyagil	Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının Cumhuriyet Savcılanna gönderdiği tamimin Bakanlıkça toplatılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	25.11.1976	21	13
1485	Oral Mavioğlu	İçel-Silifke ilçesi Uzuncaburç Ortaokuluna ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/411)				
1486	Abdi Özkök	Kamu İktisadi Teşebbüslerinin finansman yetersizliklerine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	07.12.1976	21	15
1487	Reşit Ülker	İstanbul-Kartal Emniyet Amirliğinde dövlüdüğü iddia edilen bir vatandaşa ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	24.11.1976	21	12
1488	Kemal Anadol	Ereğli Kömürleri İşletmesi Yenice Sağlık Ocağına ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	30.11.1976	21	14
1489	Halil Dere	İşini takip eden bir vatandaşın Bakanlıkta dövlüdüğü iddiasına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/412)				

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1490	Reşit Ülker	Gazeteci Zekeriya Sertel'in Türkiye'ye sokulmayışına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	27.01.1977	23	38
1491	Reşit Ülker	Mahalle muhtarlarına tabanca verilmesine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakan Vekili Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	07.12.1976	21	15
1492	Halil Dere	Fethiye-Göhlhisar-Burdur karayoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	23.12.1976	22	23
1493	Hüseyin Deniz	Yurt içi gezileri ile parti kongrelerine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	23.12.1976	22	23
1494	Necati Cebe	Balıkesir Balya ilçesindeki Atatürk Anıtına yazdırılan yazılarla ilgili olarak açılan soruşturmaya ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	18.11.1976	21	10
1495	Alev Coşkun	Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı öğrenci yurtlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	24.11.1976	21	12
1496	Alev Coşkun	Menemen Çeltik Komisyonunca toplanan paraların sarf yerlerine ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	14.12.1976	22	18
1497	Orhan Yılmaz	Türkiye'de Hristiyanlık propagandası yapıldığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	11.01.1977	22	30
1498	Orhan Yılmaz	Karadeniz Bakır İşletmeleri Anonim Şirketine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	04.01.1977	22	27
1499	Engin Ünsal	İstanbul-Kuruçeşme Çay Paketleme Fabrikasında çalışan işçilere ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	07.12.1976	21	15
1500	Reşit Ülker	İstanbul-Kadınca Öğrenci Yurduna ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	07.12.1976	21	15
1501	Reşit Ülker	Romanya'dan ithal edilen benzinin kalitesine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	25.11.1976	21	13
1502	Reşit Ülker	1975 nüfus sayımı sonuçlarının açıklanmayışına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Mustafa Kemal Erkovan	11.11.1976	21	7
1503	Mehmet Sönmez	Lizbon Büyükelçimize ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	30.11.1976	21	14
1504	Necati Cebe	Devlet Güvenlik Mahkemelerinin işlemlerine ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	14.12.1976	22	18
1505	Memduh Ekşi	Ordu-Samsun karayoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	24.11.1976	21	12

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1506	Memduh Ekşi	Giresun Eğitim Enstitüsünde yapılan giriş sınavlarında öğrencilere yöneltilen sorulara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/413)				
1507	Hasan Cerit	Memleketimizde kolera hastalığı bulunup bulunmadığına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	07.12.1976	21	15
1508	Hasan Cerit	Gemlik Suni İpek Fabrikasında çalışan bir greyder şoförüne ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	14.12.1976	22	18
1509	Necdet Evliyagil	TIR araçlarına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	25.11.1976	21	13
			Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	09.12.1976	22	17
			Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	15.02.1977	23	45
			Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	16.03.1977	26	62
			Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	29.03.1977	26	71
1510	Metin Tüzün	İstanbul'da ölen ve yaralanan iki öğrenciye ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı ve İçişleri Bakan Vekili İsmail Müftüoğlu	09.12.1976	22	17
1511	Mustafa Ok	Çekirdeksiz kuru üzüm ihraç fiyat farkının üreticiye ödenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	21.12.1976	22	21
1512	Şükrîye Tok	Et-Balık Kurumuna ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	14.12.1976	22	18
1513	Emin Bilen Tümer	Pozantı Orman İşletme Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	09.12.1976	22	17
1514	Çetin Yılmaz	Alman Sanayicileri Birliğinin Türkiye'ye yaptığı ziyarete ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/414)				
1515	Necati Cebe	Eğitim Enstitülerinde görevli öğretmenler ile yapılan giriş sınavlarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/415)				
1516	Arif Tosyalıoğlu	Çankırı-İlgaz ilçesinde Sümerbank satış mağazası açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	14.12.1976	22	18
1517	Arif Tosyalıoğlu	Çankırı ilinde yapımına başlanan yolların yarım bırakılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	14.12.1976	22	18

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1518	Mehmet Ali Arsan	Dışişleri Bakanının dış politika ile ilgili demeçlerine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	02.02.1977	23	40
1519	Arif Tosyalıoğlu	Çankırı Süt ve Yem Fabrikalarına iş için müracaat eden işçilerden para alındığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	23.12.1976	22	23
			Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	16.12.1976	22	20
1520	Osman Aykul	Hükümetin kuruluşundan bu güne kadar isteği dışında tayin edilen öğretmen ve ilkokul müfettişlerine ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/417)				
1521	Hasan Cerit	Öğretmen liseleri ile eğitim enstitülerine öğrenci alım şekline ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/418)				
1522	Çetin Yılmaz	Hacettepe Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesi öğrencilerine ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	18.01.1977	23	33
			Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	21.02.1977	24	51
1523	Mehmet Sönmez	Hatay şehir stadının kapatılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	07.12.1976	21	15
1524	Mustafa Üstündağ	Konya-Ermenek Kaymakamına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	09.12.1976	22	17
			Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	10.02.1977	23	44
1525	İlter Çubukçu	Adana-İzmir arası uçak seferleri yapılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	11.01.1977	22	30
1526	Hasan Cerit	Antalya Çavuş Talimhah Alayındaki bazı erlerin örgüt kurdukları iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Milli Savunma Bakanı Ferid Melen	04.01.1977	22	27
1527	Neccar Türkcan	Cezaevlerinde görev yapan gardiyanlara ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	14.12.1976	22	18
1528	--	--	--	--	--	--	--
1529	Gündüz Sevilgen	Devlet Planlama Teşkilâtı personeline ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	12.01.1977	23	31
1530	Mehmet Emin Sungur	Öğrenci yurtlarına ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Ereğ	07.12.1976	21	15
1531	Mehmet Emin Sungur	Yurdumuzda üretilen ve ithal edilen demire ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/419)				
1532	Mehmet Emin Sungur	Gecekondulu kanununa göre belediyelere intikal ettirilmesi gereken arsa ve arazilere ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	16.12.1976	22	20
1533	Hüseyin Deniz	Malatya Endüstri Meslek Lisesi bahçesinde cami temeli atıldığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.01.1977	22	27

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1534	Çetin Yılmaz	Özel ve resmi sektörün Lübnan'a yaptığı un ihracatına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	07.12.1976	21	15
1535	Çetin Yılmaz	Silifke emniyetinde görevli iken bekçinin ölüm sebebi ile bir emniyet komiserine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	21.12.1976	22	21
1536	Çetin Yılmaz	Ankara-Adana karayolu üzerinde ilk yardım trafik hastanesi kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	07.12.1976	21	15
1537	Çetin Yılmaz	Kuru üzüme verilen taban fiyatının eksik uygulanışına ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	15.12.1976	22	19
1538	Çetin Yılmaz	1976 yılında ihraç edilen çimento miktarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	14.12.1976	22	18
1539	Çetin Yılmaz	1974-1976 yıllarında Hükümet üyeleri tarafından atılan temellere ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	20.01.1977	23	35
1540	Fahri Özçelik	Antalya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinin bir öğretim üyesine ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.01.1977	22	27
1541	Reşit Ülker	İzmir Jandarma Komutanının yargıç ve savcılarla ilgili araştırmasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	21.12.1976	22	21
1542	Neccar Türkcan	Basın-Yayın Genel Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütfi Tokoğlu	25.01.1976	23	36
1543	Osman Orhan Çaneri	Film-San Vakfına ve düzenleyeceği festivale ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/420)				
1544	Abdi Özkök	Ziraat Fakültesinin bir asistanına pasaport verilmeyişine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	18.01.1977	23	33
1545	Murat Kahyaoğlu	Temeli atılan tesislerin durumuna ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/421)				
1546	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir ili Beylikahır-Sivrihisar arasındaki maden sahasının değerlendirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	11.01.1977	22	30
1547	Ali Döğerli	Fethiye Lisesinde görevli bir öğretmenin öğrencilerden Atatürk rozetlerini toplattırdığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.01.1977	22	27
1548	Hasan Basri Akgiray	Kısa süreli askerlik hizmetinden yasaya aykırı olarak istifade eden kişiler bulunduğu iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Milli Savunma Bakanı Ferid Melen	28.12.1976	22	24
1549	Mehmet Emin Sungur	Devlet Personel Dairesince alınan istişari kararlara ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	21.12.1976	22	21
1550	Mehmet Emin Sungur	TCDD Genel Müdürlüğüne bağlı işletmelerde görev yapan müfettişlerin durumlarına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	15.02.1977	23	45

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1551	Ali Sanlı	Isparta Büyük Ülkü Derneğinde öldürüldüğü iddia edilen bir kişiye ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	04.01.1977	22	27
1552	Ali Sanlı	Denizli kolluk kuvvetlerine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	28.12.1976	22	24
1553	Hasan Cerit	Yay-Kur sınavlarında görevlendirilen öğretmenlerin ödenmeyen tatil ücretlerine ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	04.01.1977	22	27
1554	Necdet Evliyagil	Film-San Vakfı'nın düzenlediği festivale ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	25.02.1977	25	55
1555	Ali Sanlı	Görevle Suudi Arabistan'a giden Bakanlara ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/422)				
1556	Reşit Ülker	İstanbul Teknik Üniversitesinde bir genci öldüren sanıklara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	04.01.1977	22	27
1557	Arif Kemal Önder	PTT ile ortaklık kuran Northern Elektrik Co LTD. Şirketine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.02.1977	23	39
1558	Ömer Kahraman	Tekirdağ Millî Eğitim Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	02.02.1977	23	40
1559	Neccar Türkcan	İzmir-Bergama Göçbeyli Bucağına bağlı Yalnızdam Köyünün el konulan tütünlerine ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	20.01.1977	23	35
1560	Ekrem Kangal	Sivas ili Suşehri ve Koyulhisar ilçelerinde tütün ekimine izin verilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	11.01.1977	22	30
			Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	12.01.1977	23	31
1561	Mehmet Emin Sungur	Orta dereceli okulların öğrenci sayısı ile öğretmen ihtiyacına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/423)				
1562	Reşit Ülker	İstanbul Mimar Sinan Köyündeki Akçimento Fabrikasının yerinin değiştirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	25.01.1976	23	36
1563	Reşit Ülker	Kurban Bayramı nedeniyle bazı otobüs şirketlerinin yolculardan fahiş taşıma ücreti aldıkları iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	12.01.1977	23	31
			Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	27.01.1977	23	38
1564	Veli Bakırlı	Manisa Valisi ile Mütevellî kasabası Belediye Başkanına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	04.01.1977	22	27
			Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	10.03.1977	26	58

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1565	Necdet Evliyagil	Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'ün, uçak seferlerini değiştirdiği iddialarına ilişkin	Sözlü soruya çevrildi (6/424)				
1566	Süleyman Genç	İntihar ettiği iddia edilen bir Yay-Kur öğrencisine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	03.02.1977	23	41
1567	Reşit Ülker	Gayri sıhhi işyerlerini saptayan yönetmeliğin değiştirilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	22.02.1977	24	52
1568	Veli Bakırılı	Kocatepe Muhribinin batışı hakkındaki soruşturmaya ilişkin	Yanıtlandı	Milli Savunma Bakanı Ferid Melen	18.01.1977	23	33
1569	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar-Dazkırı ilçesine bağlı bazı köylerin içme suyu ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	11.01.1977	22	30
1570	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar iline bağlı bazı ilçe ve köylerin, yeraltı sulama suyu ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	12.01.1977	23	31
1571	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar iline bağlı bazı köylerin okul ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	18.01.1977	23	33
1572	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar iline bağlı bazı ilçe ve köylerin içme suyu ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	11.01.1977	22	30
1573	Nadir Lâtif İslâm	Haydarpaşa-Adapazarı elektrikli tren tesislerinin işletmeye açılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	04.01.1977	22	27
			Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nahit Menteşe	18.01.1977	23	33
1574	Nadir Lâtif İslâm	Bazı bakanların dış politika konusundaki beyanlarına ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	20.01.1977	23	35
1575	Cevat Önder	Ankara-Keskin ilçesi Konur Köyünün elektrik sorununa ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	08.02.1977	23	42
			Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	08.02.1977	23	42
1576	Mehmet Emin Sungur	İstanbul-Şişli ilçesinin bazı mahallelerinin trafik ve kanalizasyon sorunlarına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	08.02.1977	23	42
1577	Mehmet Emin Sungur	"Silâhları Bırakalım" kampanyasına katılan demeklerle yöneticilerine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	25.01.1976	23	36
1578	Mehmet Emin Sungur	Bülent Ecevit ve Süleyman Demirel'in Başbakanlıkları sırasında siyasî parti bina ve toplantılarına yapılan tecavüzlere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	25.02.1977	25	55

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1579	Mehmet Emin Sungur	Ülkemizdeki büyük ve küçük baş hayvanların durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	08.02.1977	23	42
1580	Mehmet Emin Sungur	Üretim mallarının fiyatlarına ilişkin					
1581	Mehmet Emin Sungur	Belediyelere yapılan yardımlara ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	28.03.1977	26	70
1582	Şükrü Yüzbaşıoğlu	Patates ihracatına izin verilip verilmeyeceğine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	19.01.1977	23	34
1583	Oral Mavioğlu	Tarsus İşletmecilik Yüksekokulunun Adana iline nakledilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	18.01.1977	23	33
1584	Osman Aykul	Isparta Gülbirliği Genel Müdürü ile gülyağı üreticilerinin durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	18.01.1977	23	33
1585	Osman Aykul	Burdur-Göhlisar-Çamköy halkından bir kişinin güvenlik kuvvetlerince dövüldüğü iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	25.01.1976	23	36
1586	Nadir Lâtif İslâm	İmam-Hatip Okulu çıkışlı din görevlileri ile vekil imamlara ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Hasan Aksay	14.03.1977	26	60
1587	Nadir Lâtif İslâm	1957-1976 yıllarında Ankara-İstanbul karayolunda meydana gelen trafik kazalarına ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	01.02.1977	23	39
			Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	01.02.1977	23	39
			Yanıtlandı	Ulaştırma Bakanı Nihat Menteşe	17.02.1977	23	47
1588	Mehmet Özmen	Tarsus emniyet yetkilileri tarafından dövülerek öldürüldüğü iddia edilen bir şahsa ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	02.02.1977	23	40
1589	Neccar Türkcan	Yan ödemeler kararnamesinin uygulanmasına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	02.02.1977	23	40
1590	Neccar Türkcan	Küçük çiftçi muafliğine ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	25.01.1976	23	36
1591	Mustafa Ok	Manisa-Saruhanlı-Mütevelli kasabası Belediye Başkanına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	21.02.1977	24	51
			Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	10.03.1977	26	58
1592	Mehmet Emin Sungur	İstanbul Belediyesinin gelir ve giderlerine ilişkin					
1593	Çetin Yılmaz	Turfanda sebze üreticisine ucuz kereste teminine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	27.01.1977	23	38
1594	Çetin Yılmaz	Üçlü öğretim yapan ilkokullara ilişkin	Yanıtlandı	Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	25.02.1977	25	55

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1595	Çetin Yılmaz	Fıstık Üreticilerinin kooperatif ve banka borçlarının ertelenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.02.1977	23	39
			Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	21.02.1977	24	51
1596	Çetin Yılmaz	Çukobirlik ortaklarının kooperatif borçlarının ertelenmesine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	18.01.1977	23	33
			Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	11.01.1977	22	30
1597	Mehmet Emin Sungur	İstanbul ilinde Hazineden arazi ve arsa isteyen belediyelere ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	29.03.1977	26	71
1598	Çetin Yılmaz	Devletleştirilen özel yüksekokullara ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	15.02.1977	23	45
1599	Hasan Zengin	T.C. Merkez Bankasına ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	25.01.1976	23	36
1600	Hikmet Baloğlu	Taşucu Balıkçılık Kooperatifinin elinde bulunan dalyanlara ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	02.02.1977	23	40
			Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	19.01.1977	23	34
1601	Hasan Cerit	HASTAŞ'ın durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	01.02.1977	23	39
1602	Abdülka-dir Öncel	Üniversitelerde meydana gelen olaylarda haklarında disiplin kovuşturması açılan öğrencilere ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	14.04.1977	26	83
1603	Arif Kemal Önder	Çukurova Elektrik Şirketinin imtiyazının genişletilmesine ilişkin					
1604	Kaya Bengisu	Bornova'daki çimento fabrikalarının çevreyi kirlletmelerine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	02.02.1977	23	40
1605	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale Pet-Kim Plastik İşleme Fabrikasına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	15.02.1977	23	45
1606	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale Pet-Kim Plastik İşleme Fabrikasının imalâtına ilişkin					
1607	Osman Orhan Çaneri	Çanakkale ilinde projeleri yapılan barajlara ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	08.02.1977	23	42
1608	Cevat Önder	Kütahya-Doğaslan köyü haşhaş ekicilerinin durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	27.01.1977	23	38
1609	Neccar Türkcan	Tütün ekim istek beyannamelerine ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	03.02.1977	23	41

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1610	Malik Yılman	Ölüm yıldönümünde televizyonda İsmet İnönü ile ilgili program yapılmayışına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	25.03.1977	26	69
1611	Haşim Benli	Pet-kim Genel Müdüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	10.03.1977	26	58
1612	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir-Sarıcakaya sulama projesine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	10.03.1977	26	58
1613	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir-Sarıcakaya yoluna ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	08.02.1977	23	42
1614	Murat Kahyaoğlu	Eskişehir-Yunus Emre öğretmen ve Bahçelievler liseleri müdürlüklerinin tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	25.02.1977	25	55
1615	Murat Kahyaoğlu	Ford traktörleri genel bayiliğinin Zırai Donatım Kurumundan alındığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	28.03.1977	26	70
1616	Hasan Basri Akgiray	Seka Genel Müdürlüğüne zamlı fiyatla kâğıt satıldığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	02.02.1977	23	40
1617	Ahmet Şener	Geçici ilkokul öğrencilerinin durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	15.02.1977	23	45
1618	Vamık Tekin	Yurt dışında görevlendirilen öğretmenlerin seçim şekline ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	15.02.1977	23	45
1619	Çetin Yılmaz	İçel-Gülnar ilçesinde meydana gelen olaylara ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	10.03.1977	26	58
1620	Arif Kemal Önder	Tariş Pamuk Birliği Yönetim Kurulu üyelerine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	17.02.1977	23	47
1621	Oral Mavioğlu	Mersin'de kurulacak 4. Gübre Kompleksine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	04.04.1977	26	75
1622	Fahri Özçelik	Antalya ilinde tütün, haşhaş ve anason ekimine izin verilmeyişine ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	04.04.1977	26	75
1623	Alev Coşkun	Tütün beyannameleri için yayınlanan genelgeye ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	21.02.1977	24	51
1624	Alev Coşkun	İzmir Valisinin tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	21.02.1977	24	51
1625	Necdet Evliyagil	Kıbrıs'taki turistik tesislerin durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	04.04.1977	26	75
1626	Doğan Araslı	Kars-Kağızman ilçesi Karayolları 125. Şube Şefine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	10.03.1977	26	58
1627	Orhan Yılmaz	Gazeteci Zekeriya Sertel'e ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	25.02.1977	25	55

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1628	Selçuk Erverdi	Erzurum-Aşkale Şark Linyitleri İşletmesindeki greve ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	16.03.1977	26	62
1629	Necdet Evliyagil	Türkiye ile Federal Almanya arasında imzalanan "Karşılıklı Teknik İşbirliği" Anlaşmasına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	25.03.1977	26	69
1630	Hikmet Baloğlu	Dünya Gazetesinin "Herkes Bir Konut" girişiminin gerçekleşme imkânının olup olmadığına ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	10.03.1977	26	58
1631	Ali Sanlı	Film Kontrol Komitesince oynatılmasına izin verilen filmlerin mahalli zabıtaca denetlenmesine ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	10.03.1977	26	58
1632	Ahmet Hamdi Çelebi	Muş-Kızılağaç-Yürecik köyü ilkokul ihtiyacına ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	25.02.1977	25	55
1633	Muammer Alıcı	Ankara-Şereflikoçhisar ilçesinde açıldığı bildirilen Ticaret Lisesinin öğrenime başlamasına ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	14.04.1977	26	83
1634	Necati Cebe	Savaştepe Öğretmen Lisesi ve Eğitim Enstitüsünde okutulduğu iddia edilen yemek duasına ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	25.02.1977	25	55
1635	Murat Kahyaoğlu	Patates üreticisi lehine alınacak tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	22.02.1977	24	52
1636	Murat Kahyaoğlu	Şeker Şirketinin pancar ekim alanlarını daraltan kararına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	22.02.1977	24	52
1637	Fahri Özçelik	Antalya-Gündoğmuş-Güzelbağ Kasabası Ortaokuluna ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	25.02.1977	25	55
1638	Çetin Yılmaz	İçel İl Genel Meclisi üyelerine ait yetkilerin bakanlık tarafından geri alındığı iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	25.02.1977	25	55
1639	Ahmet Şener	Trabzon-Vakfikebir ve Tonya ilçelerinin lise binalarının yapılmasına ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	25.02.1977	25	55
1640	Çetin Yılmaz	SEKA Akdeniz Selüloz Sanayi tesislerine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	04.04.1977	26	75
1641	Çetin Yılmaz	Türkiye'nin Cezayir Büyükelçisine ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	10.03.1977	26	58
1642	Necati Cebe	Trafik Muayene ve İmtihan Komisyonlarından Karayolları temsilcilerinin çekilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	14.03.1977	26	60

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1643	Süleyman Mutlu	Arazileri istimlak edilen şahıslara Seka Fabrikasında iş verilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	14.03.1977	26	60
1644	Süleyman Mutlu	Çakırözü ve Akyuva köy yoluna ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	16.03.1977	26	62
1645	Süleyman Mutlu	Dinar-Dazkırı yolunun yapımı ve tamirine ilişkin	Yanıtlandı	Bayındırlık Bakanı Fehim Adak	30.03.1977	26	72
1646	İlyas Kılıç	Samsun-Vezirköprü-Yağınözü köyünden bazı kişilerin orman arazisini mülk edinmek istemelerine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	10.03.1977	26	58
1647	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar Topraksu eski Başmühendisine ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	10.03.1977	26	58
1648	Orhan Yılmaz	Çay-Kur Genel Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztrak	29.03.1977	26	71
1649	Mehmet Özgür	Yeni yapılacak gübre fabrikalarına ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	30.03.1977	26	72
1650	Abdi Özkök	Ankara Ticaret ve Turizm Yüksekokulu öğrencilerinden baskı ile aidat toplatıldığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	18.04.1977	26	85
1651	Abdi Özkök	Bazı gazete bayi ve okurlarının tehdit edildiği iddialarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	10.03.1977	26	58
1652	Kaya Bengisu	İzmir'in bazı mahallerinde meydana gelen toprak kaymasıyla ilgili olarak alınan tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	14.03.1977	26	60
1653	Oral Mavioğlu	Tarsus-Aladağ köyünde yapılması programa alınan köprüye ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	16.03.1977	26	62
1654	Hasan Cerit	Adana Merkez İlçe Başkanının polis memurlarınca tehdit edildiği iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	10.03.1977	26	58
1655	Emin Bilen Tümer	Adana-Ceyhan ilçesi Lise Müdürünün tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	14.04.1977	26	83
1656	Mustafa Şükrü Koç	Pamuk ihraç fiyat farkından üreticiye pay verilmesine ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	10.03.1977	26	58
1657	Hikmet Baloğlu	Danıştay Kararlarının uygulanmayışına ilişkin	Yanıtlandı	Adalet Bakanı İsmail Müftüoğlu	10.03.1977	26	58
1658	Mustafa Güneş	Bazı derneklerin Ankara Valiliğince kapatılmasına ilişkin	Yanıtlandı				
1659	Alev Coşkun	İzmir-Kiraz ilçesi Tarım Kredi Kooperatifi Müdürlüğüne ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	14.03.1977	26	60
1660	Orhan Oğuz	Futbol karşılaşmalarında meydana gelen olaylara ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Erek	18.03.1977	26	64

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1661	Hasan Bütüner	Hastaş şirketler topluluğuna ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	07.04.1977	26	78
1662	Mehmet Emin Sungur	İstanbul'da kadastro çalışmaları nedeniyle köylülerle Hazine arasında doğan ihtilâflara ilişkin	Yanıtlandı	Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon	11.04.1977	26	80
1663	Mehmet Emin Sungur	Af kapsamına giren gecekondulardan alınan vergilere ilişkin					
1664	Mehmet Emin Sungur	Artan siyasi cinayetlere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	25.03.1977	26	69
1665	Mustafa Şükrü Koç	Aydın ilinde Cumhuriyet Halk Partili vatandaşlara saldırılarda bulunulduğu iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	30.03.1977	26	72
1666	Ali Sanlı	Emniyet 7. Şube Müdür ve memurlarına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	04.04.1977	26	75
1667	Hikmet Baloğlu	İçel-Tarsus-Aladağlı köy yolunun Kusun Deresi Köprüsüne ilişkin					
1668	Mehmet Emin Sungur	Akaryakıt satış istasyonlarına ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	11.04.1977	26	80
1669	Nadir Lâtif İslâm	Patates ürününün dengeli bir fiyata kavuşturulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	07.04.1977	26	78
1670	Ahmet Şener	Trabzon Tonya karayoluna ilişkin					
1671	Necati Cebe	Bir öğrencinin seçme sınavına girmeden Savaştepe Eğitim Enstitüsüne alındığı iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	25.03.1977	26	69
1672	İbrahim Tekin	Çukurova Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinin pamuk satışlarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	07.04.1977	26	78
1673	Nadir Lâtif İslâm	Sakarya'da kurulması düşünülen Demir-Çelik Tesislerine ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	04.04.1977	26	75
1674	Necati Cebe	Kesimci köylüye verilen odun oranının işletmelere göre değişmesine ilişkin	Yanıtlandı	Orman Bakanı Turhan Kapanlı	18.04.1977	26	85
1675	Mehmet Emin Sungur	Muhtaç asker ailelerine yapılan yardıma ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	12.04.1977	26	81
1676	Mehmet Emin Sungur	TRT Genel Müdürlüğüne ilişkin					
1677	Mehmet Emin Sungur	Devlet Personel Dairesi kararlarına uyulmadığına ilişkin	Yanıtlandı	Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca	06.04.1977	26	77

TUTANAK DERGİSİ								
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.	
1678	Hayrettin Uysal	Sakarya bölgesi pancar ekicilerinden Hava Kuvvetlerine Yardım Vakfı için kesilen paraya ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	04.04.1977	26	75	
1679	Halil Dere	Öğrenci çatışmalarına bazı bakanlık memurlarının katıldıklarına ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	14.04.1977	26	83	
1680	Halil Dere	Zeytinyağı konusuna ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	07.04.1977	26	78	
1681	Halil Dere	Devlet Planlama Teşkilâtı rapor ve önerilerinin dikkate alınıp alınmadığına ilişkin						
1682	Halil Dere	Bazı firmalarca kiralanan uçakların Türk Hava Yollarını zarara uğrattığı iddialarına ilişkin						
1683	Halil Dere	Yatağan-Eskişehir Köyü deprem evlerine ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	14.04.1977	26	83	
1684	Halil Dere	Bakanlık örgütüne alınacak memurlar için yapılan imtihanlara ve kazananların durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Kültür Bakanı Rıfık Danışman	04.04.1977	26	75	
1685	Halil Dere	Tariş'in pamuk alımlarına ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	07.04.1977	26	78	
1686	Halil Dere	Ülkemizde kullanılan suni gübreyle ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	06.04.1977	26	77	
1687	Halil Dere	Orman Genel Müdürlüğüne ilişkin						
1688	Halil Dere	Almanya'da çalışan vatandaşlarımızın durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil	14.04.1977	26	83	
1689	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	25.03.1977	26	69	
1690	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	İmar ve İskân Bakanı Nurettin Ok	28.03.1977	26	70	
1691	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin						
1692	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin						
1693	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir	18.03.1977	26	64	

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1694	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin					
1695	Hasan Celâlettin Ezman	Bingöl ili dahilindeki karayollarının bakım ve onarımına ilişkin					
1696	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Köy İşleri Bakanı Vefa Poyraz	18.04.1977	26	85
1697	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Erek	16.03.1977	26	62
1698	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Turizm ve Tanıtma Bakanı Lütüf Tokoğlu	12.04.1977	26	81
1699	Hasan Celâlettin Ezman	1977 yılında Bingöl iline yapılacak yatırımlara ilişkin	Yanıtlandı	Sanayi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru	04.04.1977	26	75
1700	Ahmet Şener	Yunus balığı avcılığına ilişkin	Yanıtlandı	Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal	11.04.1977	26	80
1701	Mehmet Ali Arsan	Yurt dışında çalışan işçilerin kurdukları şirketlere ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	07.04.1977	26	78
1702	Mehmet Emin Sungur	Anarşik olaylara karşı alınacak tedbirlere ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	11.04.1977	26	80
1703	Mehmet Emin Sungur	Hazineye ait konutlara ilişkin					
1704	Mehmet Emin Sungur	Bulgaristan karasularında yakalanan balıkçı motorlarımıza ilişkin					
1705	Mehmet Emin Sungur	Özel yüksekokulların devletleştirilmesi sonucu borçlandırılan öğrencilerin durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	18.04.1977	26	85
1706	Mehmet Emin Sungur	İzmit-Petkim tesislerine ilişkin	Yanıtlandı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç	12.04.1977	26	81
1707	Coşkun Karagözoğlu	Patates üreticisinin durumuna ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	07.04.1977	26	78
1708	Necati Cebe	Susurluk ilçesi Yıldız köyüne ilişkin					
1709	Doğan Araslı	Kars-Göle İlköğretim Müdürlüğüne yapılan atamaya ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	18.04.1977	26	85
1710	Reşit Ülker	İstanbul-Kadıköy’de meydana gelen olaylarda güvenlik kuvvetlerinin tutumuna ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	11.04.1977	26	80

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1711	Reşit Ülker	Emekli Sandığının, intibak işlemlerindeki uygulamasını Danıştay kararına rağmen değiştirmedigine ilişkin					
1712	Emin Bilen Tümer	Ceyhan Emniyet görevlilerinin halka kötü muamele ettiği iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	11.04.1977	26	80
1713	Halil Dere	Akaryakıt sıkıntısı ile ilgili gazete haberlerine ilişkin					
1714	Halil Dere	Ankara Belediyesinin 1977 yılı bütçesinin Valilikçe kısıtlanmasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk	12.04.1977	26	81
1715	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar Sandıklı Örmekuyu köyü İlkokuluna ilişkin	Yanıtlandı	Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem	11.04.1977	26	80
1716	Halil Dere	TARİŞ'e ilişkin	Yanıtlandı	Ticaret Bakanı Halil Başol	07.04.1977	26	78
1717	Kemal Anadol	Karabük Beşbinevler Yapı Kooperatifine ilişkin					
1718	Mehmet Turgut	Bakanlar Kurulu üyelerinin dış gezilerine ilişkin					
1719	Çetin Yılmaz	İl Genel Meclislerinin yetkilerine ilişkin					
1720	Mustafa Şükrü Koç	Yurt dışında çalışan işçilerimizin çocuklarının eğitimine ilişkin					
1721	Engin Ünsal	Denizcilik Bankasındaki yolsuzluk iddialarına ilişkin					
1722	Şükriye Tok	İstanbul-Kartal'da E.B.K. için istimlak edilen araziye ilişkin					
1723	Alev Coşkun	İzmir Körfezinin doğal güzelliğinin korunması için alınacak tedbirlere ilişkin					
1724	Ali Döğerli	Marmaris'te akaryakıt ihtiyacını Petrol Ofisi dışında karşılayan bir kuruluşa ilişkin					
1725	Metin Tüzün	Eksik gramajlı çay paketlerine ilişkin					
1726	Reşit Ülker	İstanbul-Şişli Çocuk Hastanesinde olay çıkaran bir polis memuruna ilişkin					
1727	Çetin Yılmaz	1976-1977 yıllarında Et ve Balık Kurumunun yaptığı mubayaalara ilişkin					
1728	Çetin Yılmaz	Silifke-Kurtuluş köyü öğretmenine ilişkin					
1729	Abdi Özkök	Patates ürününe ilişkin					

TUTANAK DERGİSİ							
NO (7)	SORU SAHİBİ	YAZILI SORU	AÇIKLAMA	YANITLAYAN	TARİH	CİLT	BİR.
1730	Hayrettin Uysal	Adapazarı İmamlar Köyünün adının değiştirileceği iddiasına ilişkin	Yanıtlandı	İçişleri Bakanı Sabahattin Özbek	18.04.1977	26	85
1731	Ahmet Şener	Trabzon'da spor tesisleri ve spor akademisinin kurulmasına ilişkin	Yanıtlandı	Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Erek	18.04.1977	26	85
1732	Mehmet Özmen	Gaziantep Millî Eğitim Müdürüne ilişkin					
1733	Murat Kahyaoğlu	İstanbul Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okuluna ilişkin					
1734	Hasan Basri Akgiray	Toprak dağılımına ilişkin					
1735	Mehmet Emin Sungur	İstanbul-Alibeyköy ve Bayrampaşa'da görevli öğretmenlerin yan ödemelerine ilişkin					
1736	Necdet Ökmen	İstanbul-Beykoz'daki yasak bölge içinde kalan halkın durumuna ilişkin					
1737	Mehmet Emin Sungur	Pınar Süt Fabrikasına ilişkin					
1738	Necdet Evliyagil	Teşvik belgesi verilen kamu ve özel sektör kuruluşlarına ilişkin					
1739	Ekrem Şadi Erdem	Artvin-Ardanuç'ta bazı öğrencilere işkence yapıldığı iddiasına ilişkin					
1740	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar-Şuhut ilçesi sağlık merkezine ilişkin					
1741	Orhan Yılmaz	Yönetim kurulu başkanının arazisinin yüksek fiyatla Fiskobirlikçe satın alınmasına ilişkin					
1742	Orhan Yılmaz	Giresun kolluk kuvvetlerine ilişkin					
1743	Alev Coşkun	Orma Şirketine 350 milyon liralık teşvik belgesi verilmesine ilişkin					
1744	Mehmet Atagün	Kırklareli'nde atış sahası olarak istimlak edilen tarım arazisine					
1745	Süleyman Mutlu	Afyonkarahisar Kooperatifler Müdürüne ilişkin					

2.3. Yazılı Soru Önergelerinin Milletvekillerine Göre Sayısal Dağılımı

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ	VERDİĞİ YAZILI SORU ÖNERGELERİ										
Adana	Alparslan Türkeş	119										
”	Emin Bilen Tümer	483	499	500	522	524	553	570	676	839	845	
		928	942	992	997	1012	1026	1038	1444	1513	1655	
		1712										
”	Hasan Cerit	1083	1164	1168	1187	1192	1195	1208	1263	1285	1314	
		1407	1440	1507	1508	1521	1526	1553	1601	1654		
”	İbrahim Tekin	1672										
”	İlter Çubukçu	521	785	786	1159	1160	1186	1525				
”	Osman Çıtırık	788	911	1481								
”	Yılmaz Hocaoğlu	185	186	187	188	189						
Afyon K.	Mehmet Rıza Çerçel	98	104	184								
”	Mete Tan	157	199	200	215	414	459					
”	Rasim Hancıoğlu	62										
”	Süleyman Mutlu	73	112	154	293	298	367	452	559	590	591	
		828	829	830	834	840	912	943	989	990	994	
		999	1000	1056	1057	1058	1059	1060	1061	1062	1078	
		1100	1101	1109	1129	1161	1162	1189	1190	1191	1196	
		1227	1275	1276	1277	1295	1296	1298	1337	1338	1569	
		1570	1571	1643	1644	1645	1647	1715	1740	1745	1572	
”	Şükrü Yüzbaşıoğlu	1582										
Ağrı	Cemil Erhan	882	888	1086								
”	Kerem Şahin	167										
Amasya	Hasan Bütüner	517	1661									
”	Orhan Kayıhan	1265										
”	Vehbi Meşhur	747										
Ankara	Cevat Önder	527	544	633	699	791	792	891	921	998	1235	
		1575	1608									
”	Hasan Özçelik	1225										
”	İsmail Hakkı Köylüoğlu	796	822	961								
”	Muammer Alıcı	53	616	803	1633							
”	Mustafa Kemal Erkovan	71	87	100	283	343	449					
”	Necdet Evliyagil	84	92	158	175	182	275	568	571	703	704	
		714	731	745	987	1226	1251	1273	1278	1290	1291	
		1292	1325	1429	1484	1509	1554	1565	1625	1629	1738	
”	Oğuz Aygün	705										
”	Önder Sav	693										
Antalya	Fahri Özçelik	1332	564	593	896	1439	1540	1622	1637			
”	Faiz Sarlar	418	419	838	1044							

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ	VERDİĞİ YAZILI SORU ÖNERGELERİ									
Antalya	İhsan Ataöv	14	80	81	91	101	132	252	253	254	255
		256	278	300	303	306	316	318	339	340	456
		470	473	572	1293	1327	1339	1446			
”	Ömer Buyrukçu	288	566	1053							
	Remzi Yılmaz	385									
Artvin	Ekrem Şadi Erdem	6	7	511	542	686	688	919	995	1013	1171
		1274	1420	1421	1739						
Aydın	Behiç Tozkoparan	280	281	282							
	İsa Ayhan	930	931	934							
”	Kemal Ziya Öztürk	1									
”	Mustafa Şükrü Koç	99	382	383	543	581	596	597	610	655	675
		794	795	849	1032	1033	1232	1297	1656	1665	1720
		1329	1330	1331							
”	Nahit Menteşe	90	107	108	116	121	131	152	239	240	241
		242	243	260							
Balıkesir	Behram Eker	398									
”	Cihat Bilgehan	151	155								
”	İlhan Aytekin	476	1103								
”	Necati Cebesiz	209	238	272	368	437	438	484	515	535	684
		685	697	698	702	706	713	746	767	806	813
		820	823	893	957	1024	1025	1136	1155	1175	1356
		1387	1480	1482	1494	1504	1515	1634	1642	1671	1674
		1708									
”	Orhan Üretmen	892	1250								
	Sadullah Usumi	754	755	906							
Bingöl	Abdullah Bazencir	66									
”	Hasan Celâlettin Ezman	1300	117	221	464	465	466	467	471	472	580
		615	953	954	1145	1146	1147	1148	1149	1150	1151
		1152	1153	1154	1174	1176	1431	1689	1690	1691	1692
		1693	1694	1695	1696	1697	1698	1699			
Bolu	Abdi Özkök	443	444	445	446	447	448	738	742	743	825
		877	978	1313	1428	1447	1451	1486	1544	1650	1651
		1729									
”	Müfit Bayraktar	179	229	312	317	332	516	783			
Burdur	Ali Sanlı	48	55	344	345	346	347	348	349	350	355
		514	560	565	634	652	673	674	680	681	817
		821	890	949	1019	1027	1028	1029	1030	1042	1301
		1375	1376	1551	1552	1555	1631	1666			
”	Osman Aykul	1134	1197	1520	1584	1585	579				

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ	VERDİĞİ YAZILI SORU ÖNERGELERİ									
Burdur	Halil Karaatlı	113	120								
"	Kasım Önadım	268									
"	Mehmet Emekli	963									
"	Mehmet Turgut	77	114	1718							
Çanakkale	Hasan Sever	897	903	962							
"	Osman Orhan Çaneri	42	85	86	370	408	411	412	413	441	442
		485	486	487	497	506	602	609	646	647	648
		678	679	750	751	889	1008	1099	1125	1230	1231
		1249	1252	1543	1605	1606	1607				
Çankırı	Arif Tosyahoğlu	1516	1517	1519							
"	Mehmet Ali Arşan	3	279	296	297	310	354	384	430	460	624
		629	727	757	1054	1082	1368	1371	1372	1454	1518
		1701									
Çorum	Cahit Angın	130	319	980	1229						
"	Etem Eken	23	687	721	741	866	1445				
Denizli	Fuat Avcı	1281									
"	Hasan Korkmazcan	1236									
"	Rıza Gençoğlu	106									
Diyarbakır	Abdullâtîf Ensarioğlu	386									
"	Hasan Değer	145	554	982							
"	Mahmut Uyanık	503	505	656	657	682	762	763			
"	Recai İskenderoğlu	643									
Edirne	İlhan Işık	1137									
Elazığ	Ahmet Orhan Senemoğlu	909	1411								
"	Hasan Buz	17	18	19							
Erzincan	Nurettin Karsu	551									
Erzurum	Gıyasettin Karaca	415	468	469							
"	Rasim Cinisli	13	164	205	211						
"	Rıfık Danışman	400	401								
"	Selçuk Erverdi	363	1628								
"	Yahya Akdağ	22									
Eskişehir	Ethem Güngör	214									
"	Murat Kahyaoglu	374	474	475	495	508	509	523	598	760	864
		865	929	946	979	1037	1047	1050	1131	1165	1242
		1243	1244	1245	1246	1247	1310	1311	1312	1413	1414
		1415	1545	1546	1612	1613	1614	1615	1635	1636	1733
"	Niyazi Onal	451	789	790	1041	1098	1102	1350			
"	Orhan Oğuz	287	329	360	1660						
"	Seyfi Öztürk	326									

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ	VERDİĞİ YAZILI SORU ÖNERGELERİ									
Gaziantep	İbrahim Hortoğlu	10	11	12	52	74	75	105	194	195	196
		519	612	613	664	690	700	874			
”	Mehmet Bozgeyik	216									
”	Mehmet Özmen	533	1588	1732							
”	Mustafa Güneş	513	530	562	881	900	1055	1132	1166	1178	1384
		1423	1448	1449	1658						
”	Orhan Tokuz	208	222	223							
”	Yusuf Öztürkmen	504	545								
Giresun	Mustafa Kemal Çilesiz	1072									
”	Nizamettin Erkmen	320									
”	Orhan Yılmaz	313	314	315	379	397	510	620	665	722	814
		843	844	1143	1144	1214	1401	1402	1497	1498	1627
		1648	1741	1742							
”	Vamık Tekin	880	1618								
Gümüşhane	Turgut Yücel	89	217	286	294	330	420	421			
Hakkari	Mikâil İçlin	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
		39	40	41	178	531	534	540	547	548	662
		663	669	1167	1209	1317	1318	1409	1412	1425	
Hatay	Ali Yılmaz	341	426	440	920						
”	Malik Yılman	780	787	842	1483	1610					
”	Mehmet Sönmez	502	54	436	481	567	569	661	711	715	719
		730	766	774	782	812	841	885	938	939	967
		991	1105	1253	1419	1424	1503	1523			
”	Sabahattin Adalı	97	463								
”	Sabri İnce	637	707	815	1267						
Isparta	Mustafa Cesur	623									
İçel	Çetin Yılmaz	328	561	667	694	837	884	918	940	941	975
		976	1205	1410	1457	1468	1514	1522	1534	1535	1536
		1537	1538	1539	1593	1594	1595	1596	1598	1619	1638
		1640	1641	1719	1727	1728					
”	Hikmet Baloğlu	720	1138	1139	1156	1157	1158	1600	1630	1657	1667
”	İbrahim Göktepe	129	235	273	274	327	376	377	453	454	969
		1237	1238								
”	Nazım Baş	58	68	82	103	172	226	227	575	576	173
”	Oral Mavioğlu	358	359	372	373	381	390	432	433	601	606
		622	695	758	913	973	1043	1046	1116	1117	1118
		1119	1120	1121	1127	1170	1199	1200	1201	1202	1203
		1485	1583	1621	1653						
”	Rasim Gürsoy	176	270	271	392	393	395				

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ	VERDİĞİ YAZILI SORU ÖNERGELERİ									
İçel	Süleyman Şimşek	28	45	50	63	72	111	525	628	635	636
		836	870	914	1016	1074	1080	1081	1108	1114	1135
		1142	1223	1268	1479						
İstanbul	Abdurrahman Köksaloğlu	528									
”	Doğan Öztunç	67	546	577	802	852					
”	Engin Ünsal	779	1110	1233	1234	1427	1430	1441	1499	1721	
”	Hasan Basri Akgiray	808	809	937	1204	1254	1548	1616	1734		
”	Hüseyin Özdemir	1266									
”	İhsan Toksarı	322	323	331	338	387	388	455	461	462	1282
”	İlhami Sancar	1269									
”	İlhan Özbay	520	529	752	816	835	1239				
”	Kâzım Özeke	20									
”	Mehmet Emin Sungur	299	304	324	351	352	369	378	406	407	439
		549	550	594	595	617	618	621	639	739	740
		749	756	773	775	793	797	818	819	1034	1385
		1386	1406	1408	1416	1530	1531	1532	1549	1550	1561
		1576	1577	1578	1579	1580	1581	1592	1597	1662	1663
		1664	1668	1675	1676	1677	1702	1703	1704	1705	1706
		1735	1737								
”	Metin Tüzün	723	781	926	1073	1222	1355	1366	1510	1725	
”	Mustafa Kara	366									
”	Mustafa Parlar	159	160	161	162	163	166	231	232	233	245
		246	247	248	249	250	251	257	258	259	266
		375	380	404	724	725	726	728			
”	Necdet Ökmen	691	1001	1011	1736						
”	Orhan Birgit	981	993	1180							
”	Orhan Eyüboğlu	996									
”	Reşit Ülker	15	21	49	51	65	156	165	203	212	234
		261	264	265	267	289	290	291	301	305	389
		435	477	478	501	526	532	625	689	696	708
		777	886	922	923	925	958	959	960	964	965
		968	970	1075	1288	1289	1335	1353	1389	1390	1391
		1392	1393	1394	1395	1396	1397	1398	1399	1400	1442
		1443	1487	1490	1491	1500	1501	1502	1541	1556	1562
		1563	1567	1710	1711	1726					
”	Sadettin Bilgiç	168									
”	Şükriye Tok	555	558	563	640	805	824	855	856	883	915
		945	1040	1087	1088	1089	1122	1417	1422	1434	1435
		1436	1437	1438	1477	1512	1722				
”	Vahit Yaşar Çalın	901	902	1095	1096	1097					

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ	VERDİĞİ YAZILI SORU ÖNERGELERİ									
İzmir	Alev Coşkun	201	458	482	857	1388	1475	1495	1496	1623	1624
		1659	1723	1743							
"	Coşkun	784	1141	1432	1707						
"	Karagözoğlu	311									
"	İsmail Taşlı										
"	Kaya Bengisu	361	362	668	831	1604	1652				
"	Arif Kemal Önder	1303	1304	1305	765	1182	1183	1184	1185	1319	1557
		1603	1620								
"	Neccar Türkcan	60	356	434	450	672	848	936	944	1009	1010
		1128	1193	1194	1215	1224	1228	1248	1316	1403	1527
		1542	1589	1590	1609	1559					
"	Remzi Özen	1079									
"	Süleyman Genç	181	405	416	712	718	868	875	1106	1107	1123
		1198	1566								
"	Şinasi Osma	96	147	180	190	191	204	206	228	276	277
		1018	1130								
"	Yılmaz Ergenekon	325									
"	Yüksel Çakmur	4	192	224	403	479	488	658	701	748	772
		878	983	1216	1307						
K. Maraş	Ali Zülfikâroğlu	95	827								
"	İsmet Ağaoğlu	144	146								
"	Mehmet Özdal	1035									
"	Oğuz Söğütlü	1049									
Kars	Doğan Araslı	25	202	236	237	417	710	729	753	764	1051
		1052	1076	1181	1188	1240	1241	1374	1626	1709	
"	Hasan Yıldırım	5	8	986	1283	1284					
"	Kemal Okyay	709	1302	1453							
"	Yasin Bozkurt	148	150	218	219	220	93	94			
Kastamonu	Mehdi Keskin	409									
"	Sabri Tıgılı	861	862	863	904	905					
Kayseri	Mehmet Altımyedioğlu	292									
"	Tufan Doğan Avşargil	771	879	971							
Kırklareli	Mehmet Atagün	496	850	951	952	1115	1744				
Kırşehir	Memduh Erdemir	47									
"	Mustafa Aksoy	1320	1321	1322							
"	Sait Salyam	910									
Kocaeli	İbrahim Akdoğan	539	641	974	1456						
"	Sedat Akay	59									
Konya	Ali Kökbudak	894									
"	Faruk Sükan	977	1270	1279	1354						
"	Hüseyin Keçeli	592	871								

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ	VERDİĞİ YAZILI SORU ÖNERGELERİ									
Konya	İsmet Büyükyaylacı	61									
”	Kemalettin Gökakın	118	336	337							
”	Mustafa Üstündağ	1450	1524								
”	Muzaffer Demirtaş	1345									
”	Necati Kalaycıoğlu	88	309	599							
”	Özer Ölçmen	230									
”	Şener Battal	262	353								
”	Vefa Tanır	197									
Kütahya	Haşım Benli	917	1611								
”	İlhan Ersoy	44	169	170	171	213	1287	1306			
Malatya	Hüseyin Deniz	552	826	1048	1493	1533					
Manisa	Hasan Zengin	916	1126	1213	1348	1349	1351	1352	1599		
”	Hilmi Okçu	732	733	734	1370						
”	Gündüz Sevilgen	391	489	490	491	492	493	494	536	537	538
		966	1299	1336	1529						
”	Mustafa Ok	608	898	1017	1031	1280	1418	1511	1591		
”	Süleyman Tuncel	27	183								
”	Veli Bakırlı	869	1014	1104	1564	1568					
Mardin	İbrahim Aksoy	24									
”	Talât Oğuz	2	776								
Muğla	Ahmet Buldanlı	46	69	70	78	79	115	153	177	394	396
		399	457	574	614	1221					
”	Ali Döğerli	9	654	660	759	1036	1308	1309	1364	1465	1466
		1467	1547	1724							
”	Halil Dere	603	604	605	607	611	619	626	638	642	644
		649	653	659	671	683	692	799	800	801	810
		811	832	833	853	854	859	860	867	872	873
		876	887	907	924	927	950	956	1002	1003	1004
		1005	1006	1007	1020	1021	1022	1023	1063	1064	1065
		1066	1067	1068	1069	1070	1071	1090	1091	1092	1093
		1094	1177	1179	1206	1207	1210	1211	1212	1255	1256
		1257	1258	1259	1260	1261	1262	1286	1333	1334	1357
		1358	1359	1360	1361	1362	1363	1377	1378	1379	1380
		1381	1382	1383	1404	1405	1458	1459	1460	1461	1462
		1463	1464	1489	1492	1679	1680	1681	1682	1683	1684
		1685	1686	1687	1688	1713	1714	1716			
Muş	Ahmet Hamdi Çelebi	56	1172	1173	1343	1344	1632				
Nevşehir	Mehmet Zeki Tekiner	935									

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ	VERDİĞİ YAZILI SORU ÖNERGELERİ									
Nevşehir	Ragıp Üner	135	136	137	138	139	140	141	142	143	198
		307	308	364	423	600	1111	1112	1113	1124	1323
		1326									
Niğde	Mehmet Bıyık	207									
"	Yaşar Arınbaş	269									
Ordu	Ferda Güley	1478									
"	Memduh Ekşi	16	582	583	584	585	586	587	588	589	627
		1085	1340	1341	1369	1505	1506				
		573	1045	1140							
"	Mustafa Kemal Gönül	573									
"	Senai Yazıcı	650	851								
Rize	Osman Yılmaz Karaosmanoğlu	846	847	1264	371	578	1452	1469	1470	1471	1472
		1473	1474								
		1346	1347								
"	Sudi Reşat Saruhan	1346									
Sakarya	Hayrettin Uysal	761	770	1077	1272	1455	1678	1730			
"	Nadir Lâtif İslâm	174	1324	1367	1573	1574	1586	1587	1669	1673	
Samsun	Fuat Uysal	1271									
"	İlyas Kılıç	64	1217	1218	1219	1220	1646				
		431									
		431									
Siirt	Abdülkerim Zılan	744	984	985							
"	İdris Arıkan	122	123	124	125	126	127	128	335		
"	Nebil Oktay	630	631	632							
Sivas	Ahmet Durakoğlu	357	670								
"	Ekrem Kangal	932	933	1015	1560						
"	Enver Akova	321	334	342	365						
"	Mustafa Timisi	43									
"	Nazif Arslan	263									
"	Vahdettin Karaçorlu	1328									
"	Vahit Bozatlı	225									
Tekirdağ	Nihan İlgün	109	110	295	427	428	429				
"	Ömer Kahraman	518	645	1039	1169	1342	1558				
"	Yılmaz Alparslan	507	651	677	717	895	908	947	948	955	1315
Tokat	Ali Şevki Erek	333									
"	Feyzullah Değerli	302	410								
Trabzon	Adil Ali Cinel	1365									
"	Ahmet Şener	541	768	769	778	798	858	899	1294	1426	1476
		1617	1639	1670	1700	1731					
		424	425	804	988	1373	1649				
"	Mehmet Özgür	424									
"	Ömer Çakıroğlu	422									
Tunceli	Süleyman Yıldırım	210	557								

SEÇİM BÖLGESİ	SORU SAHİBİ		VERDİĞİ YAZILI SORU ÖNERGELERİ							
Urfa	Abdülkadir Öncel	57	1602							
"	Celal Paydaş	26	193	480	512	735	736	737	807	1084
Van	İhsan Bedirhanoglu	133	134	1133						
"	Salih Yıldız	149								
Yozgat	Ali Fuat Eyüpoğlu	102	284	285	716					
"	İhsan Arslan	76	402							
"	Nedim Korkmaz	556	972	1163						
Zonguldak	Cahit Karakaş	244								
"	Fevzi Fırat	666								
"	Kemal Anadol	1433	1488	1717						
"	Orhan Göncüoğlu	83	498							

3. MECLİS ARAŞTIRMA ÖNERGELERİ

NO (10)	KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
1	C.G.P. Grubu adına Mardin Milletvekili Talât Oğuz'un, resmî israfın önlenmesini sağlamak amacıyla Anayasanın 88. maddesi uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına dair önergesi	09.01.1974	1	27	Komisyon kurulması reddedildi.	16.01.1974	1	30
2	C.G.P. Grubu adına Kayseri Milletvekili Mehmet Altmışyedioğlu ile Kastamonu Milletvekili Hasan Tosyalı'nın, Enerji ve Enerji Kaynaklarının konusunu incelemek, gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak amacıyla Anayasanın 88. maddesi uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına dair önergesi	09.01.1974	1	27	Komisyon kurulması reddedildi.	17.01.1974	1	31
3	C.G.P. Grubu adına Ağrı Milletvekili Rıza Polat ve 2 arkadaşının , Türkiye'de yetişmiş insanların özellikle teknik elemanlarımızın yurt dışına göçmelerini önlemek ve bu hususta gerekli tedbirleri almak amacıyla Anayasanın 88. maddesi uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına dair önergesi	09.01.1974	1	27	Komisyon kurulması reddedildi.	17.01.1974	1	31
4	C.G.P. Grubu adına, Kayseri Milletvekili Mehmet Altmışyedioğlu ve 2 arkadaşının, rüşvet ve yolsuzlukla mücadele için gerekli tedbirlerin saptanması amacıyla Anayasanın 88. maddesi uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına dair önergesi	10.01.1974	1	28	Komisyon kurulması reddedildi.	22.01.1974	1	32
5	D.P. Grup Başkanvekilleri Sakarya Milletvekili Vedat Önsal ve Denizli Milletvekili Hasan Korkmazcan'ın, fiyat artışlarını önlemek için alınacak tedbirleri ve Fiyat Kontrol Komitesinin çalışmalarını incelemek üzere Anayasanın 88. maddesi uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına dair önergesi	20.02.1974	1	43	Komisyon kurulması reddedildi.	28.02.1974	2	47

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
6	İzmir Milletvekili Alev Coşkun ve 9 arkadaşının, Paris'te düşen, THY'na ait DC-10-10 tipi Ankara uçağının hangi şartlar altında alındığının ve bu konudaki diğer bütün iddiaların incelenmesi için Anayasanın 88. ve Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına dair önergesi	19.03.1974	2	54	Komisyon kurulması kabul edildi.	13.04.1974	3	68
7	Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz ve 9 arkadaşının fındık randımanının ve Fiskobirlik yönetiminin aksaklıklarının tespiti ve üretici haklarının korunması için gerekli tedbirlerin alınması amacıyla Anayasanın 88 ve Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına dair önergesi	27.03.1974	2	58	Komisyon kurulması kabul edildi.	30.04.1974	3	69
8	Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı ve 9 arkadaşının TRT Kurumunun izlediği yayın politikasının ve tarafsızlık iddialarının incelenerek alınacak tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88 ve Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına dair önergesi	30.04.1974	3	69	Komisyon kurulması reddedildi.	09.05.1974	3	73
9	C.G.P. Grubu adına Grup Başkanvekili Siirt Milletvekili Nebil Oktay ve Van Milletvekili Salih Yıldız'ın Hayvancılığın geliştirilmesini sağlamak ve hayvancılıkla geçinen yurttaşların refaha kavuşması için gerekli kanuni ve idari tedbirleri tespit etmek üzere Anayasanın 88 ve Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına dair önergesi	30.04.1974	3	69	Komisyon kurulması kabul edildi.	05.02.1975	8	35
10	Kars Milletvekili Doğan Araslı ve 9 arkadaşının, Basın İllân Kurumunun bugünkü çalışma ve tasarruflarının ilgili yasayla bağdaşmaz tutumunu saptamak amacıyla Anayasanın 88. maddesi uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	24.11.1974	7	9	Komisyon kurulması kabul edildi.	14.04.1976	18	89

NO (10)	KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
11	Afyon Karahisar Milletvekili Süleyman Mutlu ve 10 arkadaşının, Türkiye’de açlık, besin ve beslenme sıkıntılarının neden ve tedbirlerinin saptanması amacıyla Anayasanın 88. maddesi uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	17.12.1974	7	18	10/17 ile birleştirildi. Komisyon kurulması kabul edildi.	21.04.1976	19	92
12	İstanbul Milletvekili Hasan Basri Akgiray ve 10 arkadaşının, Ülkü Ocakları Derneği ile komando adı ile türemiş grupların yasa dışı tutum ve davranışlarını saptamak, kurucu ve üyelerinin kimlerden oluştuğunu incelemek ve uğraşlarında yasalara aykırı eylemlerini araştırıp tespit etmek amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	14.01.1975	7	25	10/56 ile birleştirildi. Komisyon kurulması kabul edildi.	17.11.1976 24.11.1976	21 21	9 12
13	Urfa Milletvekili Celal Paydaş ve 12 arkadaşının, Güney bölgelerimizde kaçakçılık olaylarını yaratan sosyal ve ekonomik nedenler ile bu yüzden olmuş ve olmakta devam eden olaylar ve alınan tedbirlerin tespiti amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	14.01.1975	7	25	Komisyon kurulması kabul edildi.	12.02.1975	8	38
14	Mardin Milletvekili Nurettin Yılmaz ve 45 arkadaşının Güneydoğu bölgemizde mayınlanarak Suriyelilerin istifadesine bırakılan toprakların temizlenerek işlenir hale getirilmesi, kısmen Devlet Üretim Çiftlikleri olarak işletilmesi ve kısmen de topraksız köylülere dağıtılmasının teminini sağlamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	21.01.1975	8	28	Komisyon kurulması kabul edildi.	12.02.1975	8	38

NO	TUTANAK DERGİSİ					TUTANAK DERGİSİ		
	(10) KONUSU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
15	İstanbul Milletvekili Engin Ünsal ve 11 arkadaşının, Sosyal Sigortalar Kurumunun İşçi konutlarıyla ilgili İNTUR Şirketiyle yapmış olduğu ihalelerdeki usulsüzlükleri tespit etmek amacı ile Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	21.01.1975	8	28	Komisyon kurulması kabul edildi.	12.02.1975	8	38
16	Çankırı Milletvekili Mehmet Ali Arsan ve 10 arkadaşının, gübre fiyatlarının indirilerek köylümüze daha ucuz verebilme imkânlarını tespit etmek amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	11.02.1975	8	37	Geri alındı.	10.02.1976	14	53
17	Afyon Karahisar Milletvekili Mete Tan ve 9 arkadaşının, Türkiye'de açlık sorunuyla ilgili hükümetlerce alınan kararların tesirlerini incelemek, açlık tehlikesi olup olmadığını araştırmak ve bu hususta alınacak tedbirleri tespit etmek amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	19.02.1975	9	42	10/11 ile birleştirildi. Komisyon kurulması kabul edildi.	21.04.1976	19	92
18	Diyarbakır Milletvekili Hasan Değer ve 9 arkadaşının, Doğu ve Güneydoğu bölgesinin çeşitli sorunlarını tespit etmek amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	19.02.1975	9	42	10/60 ile birleştirildi. Komisyon kurulması kabul edildi.	08.12.1976	21	16
						12.01.1977	23	31
19	Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı ve 9 arkadaşının, Türkiye Öğretmenler Birliği Dayanışma Derneğinin (TÖB-DER) çalışmalarını ile siyasi anlam taşıyan faaliyetlerini tespit etmek ve gerekli tedbirleri almak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	19.02.1975	9	42	Komisyon kurulması kabul edildi.	12.01.1977	23	31

		TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
NO								
(10)	KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
20	İçel Milletvekili Oral Mavioğlu ve 11 arkadaşının, İçel-Alata Teknik Bahçıvanlık ve Ziraat Okulunun kuruluş ve faaliyetlerini tespit etmek amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	27.03.1975	11	57	10/36 ile birleştirildi. Komisyon kurulması kabul edildi.	02.02.1977	23	40
21	Kars Milletvekili Doğan Araslı ve 9 arkadaşının, Anadolu Ajansı Genel Müdürünün tutumunu saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	27.03.1975	11	57	Komisyon kurulması reddedildi	02.02.1977	23	40
22	Urfâ Milletvekili Celal Paydaş ve 20 arkadaşının, Eğitim ve öğretimde bölgeler ve okullar arasındaki dengesizliğin nedenlerini ve çarelerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	06.04.1975	11	61	Komisyon kurulması kabul edildi.	09.02.1977	23	43
23	Giresun Milletvekili Orhan Yılmaz ve 10 arkadaşının, Firintaş Nakliyat ve Ticaret A.Ş.'nin 1970 yılından itibaren zarar etmesinin nedenlerini ve sorumlularının kimler olduğunun saptanması amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	06.04.1975	11	61	Komisyon kurulması kabul edildi.	09.02.1977	23	43
24	Adana Milletvekili Emin Bilen Tümer ve 13 arkadaşının, Adana İktisadi ve Ticarî İlimler Akademisinin kuruluşundan bugüne kadar yapıldığı iddia edilen yolsuzlukları saptamak ve gerekli tedbirleri almak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	14.05.1975	12	76	Komisyon kurulması kabul edildi.	09.02.1977	23	43

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
25	Çorum Milletvekili Cahit Angın ve 11 arkadaşının, çeltikçiliği geliştirmek, verimi artırmak ve maliyeti düşürmek yolunda gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88. maddesi uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin	28.05.1975	12	81	Komisyon kurulması kabul edildi.	09.02.1977	23	43
26	Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı ve 9 arkadaşının, ilköğretim ve öğretmen yüksekokullarında meydana gelen olayları incelemek, her türlü fikir ve eylemleri tespit ederek gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	03.06.1975	12	83	10/39 ve 10/41 ile birleştirildi.	09.02.1977	23	43
27	Adana Milletvekili Emin Bilen Tümer ve 14 arkadaşının ilâç sanayiindeki aşırı kâr, maliyet fiyatı artışını, aynı cins ilâç ve benzeri kimyevî maddelerin çokluğunu ve döviz kaybını önlemek için gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	03.06.1975	12	83	Gündemde			
28	İzmir Milletvekili Yüksel Çakmur ve 23 arkadaşının Belediyelerin içinde bulundukları ekonomik huzursuzluğu gidermek, Maliye Bakanlığınca yapılan yardımın kesilmesinde politik nedenlerin olup olmadığını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	03.06.1975	12	83	Gündemde			
29	Ordu Milletvekili Memduh Ekşi ve 12 arkadaşının, fındık ürününün değeri pahasına pazarlanması ve üreticinin emeği karşılığını alabilmesini sağlamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	19.06.1975	13	91	Gündemde			

NO (10)	KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
30	İçel Milletvekili Çetin Yılmaz ve 9 arkadaşının, resmî dili ulusallıktan, Anayasa dilinden geriye çekme ve soyutlama çabalarının önlenmesini sağlamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	19.06.1975	13	91	Gündemde			
31	Adana Milletvekili Osman Çıtırık ve 9 arkadaşının, Kuveyt (PİC) firmasının Akdeniz Gübre Fabrikasına % 40 nispetinde ortak olması ile ilgili Hükümet tasarrufunun ulus çıkarlarına uygun olup olmadığını tespit etmek amacıyla bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	16.07.1975	13	102	Gündemde			
32	Demokratik Parti Grup Başkanvekilleri Niğde Milletvekili Mehmet Altınsoy ile Konya Milletvekili Özer Ölçmen'in, masonik faaliyetlere açıklık kazandırmak ve bu faaliyetlerin Türk iç ve dış politikasına etkilerini incelemek amacıyla bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	16.07.1975	13	102	Gündemde			
33	Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı ve 9 arkadaşının, Orta Doğu Teknik Üniversitesinde meydana gelen olayların gerçek nedenini meydana çıkarmak, öğrenme ve öğretme hürriyetlerini kısıtlayanları saptamak amacıyla bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	16.07.1975	13	102	Gündemde			
34	Kars Milletvekili Doğan Araslı ve 9 arkadaşının TRT yayınlarının Anayasanın tarafsızlık ilkesine uygun olup olmadığını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
35	Mardin Milletvekili Nurettin Yılmaz ve 9 arkadaşının, Diyarbakır ve dolaylarında meydana gelen depremle ilgili söylentilerin açıklığa kavuşturulması ve yerleşim nedeniyle bundan sonraki alınması gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
36	Bolu Milletvekili Abdi Özkök ve 15 arkadaşının, Tarım Meslek Liselerinin durum ve tutumlarını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	10/20 ile birleştirildi. Komisyon kurulması kabul edildi.	02.02.1977	23	40
37	Adana Milletvekili Osman Çıtırık ve 9 arkadaşının beyaz sinekle mücadelenin yöntemleriyle, kullanılan zirai ilâçların ithal ve dağıtım şekillerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
38	Adana Milletvekili Osman Çıtırık ve 9 arkadaşının, Yahya Demirel'e ait Orman Ürünleri ve İnşaat Malzemeleri İthalât İhracat Şirketinin mobilya ihracatı ile bundan doğan vergi iadesini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
39	Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı ve 9 arkadaşının, üniversitelerdeki öğrenci hareket ve çatışmalarının nedenlerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	10/26 ve 10/41 ile birleştirildi.	09.02.1977	23	43

NO		TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
	(10) KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
40	Denizli Milletvekili Fuat Avcı ve 9 arkadaşının, rüşvet olayının nedenlerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
41	Afyon Karahisar Milletvekili Süleyman Mutlu ve 9 arkadaşının, toplumumuzda anarşi yaratarak Anayasal düzeni yok etmek isteyen iç ve dış etkenlerle alınacak tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	10/26 ve 10/39 ile birleştirildi.	09.02.1977	23	43
42	Burdur Milletvekili Ali Sanlı ve 15 arkadaşının, gül üretimini geliştirmek, üreticinin örgütlenmesini ve finansmanını sağlamak için gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
43	Aydın Milletvekili Mustafa Şükrü Koç ve 24 arkadaşının, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin bugünkü statüsünün, Anayasada belirtilen ilkelere uygun olup olmadığını ve meydana gelen olayların gerçek nedenlerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
44	Mardin Milletvekili Nurettin Yılmaz ve 9 arkadaşının, Doğu ve Güneydoğuda ufak bir sarsıntıyla can ve mal kaybına sebep olan konutlar için alınacak tedbirlerle, Lice deprem felâketzedelerine gönderilen yardımın yerine ulaşip ulaşmadığını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
45	Adana Milletvekili Osman Çıtırık ve 9 arkadaşının, vergi iadesi sisteminin aksayan yönlerini tespit etmek, bu sistemin seçeneğini bulup tatbikini sağlamak ve ihracatın hangi sektörle yapılırsa Türkiye'nin yararına olacağını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
46	Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı ve 9 arkadaşının, müstehcen neşriyat ile Türk sinemacılığının sorunlarını tespit ederek gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
47	Gaziantep Milletvekili İbrahim Hortoğlu ve 9 arkadaşının, küçük sanayiın ülke kalkınmasına daha etkili bir katkıda bulunabilmesi için Devletçe yapılması gereken hizmetleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
48	Hatay Milletvekili Malik Yılman ve 15 arkadaşının, Petrol Ofisinin kuruluş amacına uygun olarak çalışıp çalışmadığını, yapılan nakil ve atamalarda başka nedenlerin bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
49	Sivas Milletvekili Ekrem Kangal ve 11 arkadaşının, amaç dışı kullanılan tarım arazisinin memleket tarımına ve ekonomisine verdiği kayıpları saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			

NO	(10) KONUSU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
50	İçel Milletvekili Çetin Yılmaz ve 9 arkadaşının, spor ve beden eğitimi sorununun aydınlığa kavuşturulması amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
51	İzmir Milletvekili Yüksel Çakmur ve 14 arkadaşının, TARIŞ ve buna bağlı işletmelerde meydana gelen olayların nedenlerini tespit etmek ve gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
52	Urfa Milletvekili Celal Paydaş ve 32 arkadaşının, müstakil karar alma nitelikleri ve fonksiyonları ortadan kaldırılan toprak komisyonlarının siyasî amaçlarla il emrine bağlanmasının doğuracağı mahzurları ve dağıtılması önlenen hazine arazilerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
53	Balıkesir Milletvekili Necati Cebe ve 9 arkadaşının, zeytin zararlıları ile savaşta başarısızlığın nedenlerini ve hükümetlerce izlenen, kredi, taban fiyat ve destekleme alımı politikalarının üretici zararına işleyen yönlerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.12.1975	14	33	Gündemde			
54	Manisa Milletvekili Mustafa Ok ve 15 arkadaşının, Türkiye'nin Nato'ya verdiği savunma planlarının Yunan Askeri makamlarının eline geçtiği iddiasını araştırmak ve gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88. Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	06.01.1976	14	34	Gündemde			

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
55	Eskişehir Milletvekili Murat Kahyaoglu ve 12 arkadaşının, "Ulusal Bor Politikamızı" geciktirmeden saptamak amacıyla Anayasanın 88. Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	13.01.1976	14	38	Gündemde			
56	Kars Milletvekili Hasan Yıldırım ve 9 arkadaşının, Komandolarla Ülkü ocaklarının faaliyetlerini ve Hükümetin bir kanadının bunlarla ilişkisi olup olmadığını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/56)	20.01.1976	14	41	10/12 ile birleştirildi. Komisyon kurulması kabul edildi.	17.11.1976 24.11.1976	21 21	9 12
57	Kars Milletvekili Doğan Araslı ve 9 arkadaşının, canlı hayvan destekleme alım politikasının ülke yararına olup olmadığını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	21.01.1976	14	42	Gündemde			
58	Afyon Karahisar Milletvekili Süleyman Mutlu ve 9 arkadaşının, Kalkınma Fonunun Devlet Planlama Teşkilâtınca nasıl harcandığını, kimlere ve hangi firmalara ödeme yapıldığını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	21.01.1976	14	42	Gündemde			
59	Giresun Milletvekili Orhan Yılmaz ve 10 arkadaşının, kıyı yağmacılığının önlenememesi nedenlerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	21.01.1976	14	42	Gündemde			
60	Urfa Milletvekili Celal Paydaş ve 9 arkadaşının, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin sorunlarını ve bu sorunların çözüm yollarını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	29.01.1976	14	47	10/18 ile birleştirildi. Komisyon kurulması kabul edildi.	08.12.1976 12.01.1977	21 23	16 31

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
61	İstanbul Milletvekili Mehmet Emin Sungur ve 10 arkadaşının, sivil ve askeri ceza evlerindeki tutuklu ve mahkûmların barınma, beslenme ve sağlık koşullarını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	29.01.1976	14	47	Gündemde			
62	Yozgat Milletvekili Nedim Korkmaz ve 9 arkadaşının, Devlet Planlama Teşkilâtı kalkınma fonunun nasıl harcadığı, kimlere ve hangi firmalara ödeme yapıldığını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	29.01.1976	14	47	Gündemde			
63	Muğla Milletvekili Adnan Akarca ve 9 arkadaşının, tarım işlerinde çalışanların sosyal güvenliğe kavuşturulmaları için gerekli tedbirleri saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	29.01.1976	14	47	Gündemde			
64	Konya Milletvekili Faruk Sükan ve 9 arkadaşının, İstanbul'da son çıkan yangınların sebeplerini ve sorumlularını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	29.01.1976	14	47	Gündemde			
65	Eskişehir Milletvekili Niyazi Onal ve 11 arkadaşının, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun mal ve para varlığı ile gerçek gelirini saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.02.1976	14	51	Gündemde			

		TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
NO								
(10)	KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
66	Eskişehir Milletvekili Niyazi Onal ve 9 arkadaşının, ülkemizdeki maden kömürü ve linyit yataklarının rezerv ve kapasitesini saptamak amacıyla bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.02.1976	14	51	Gündemde			
67	Kütahya Milletvekili Haşim Benli ve 13 arkadaşının, Kömür Politikasının açıklığa kavuşturulması amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.02.1976	14	51	Gündemde			
68	Burdur Milletvekili Osman Aykul ve 9 arkadaşının, Ziraî Kredilerin bölgeler ve tarım çeşitlerinin ihtiyaçlarına göre adaletli bir şekilde dağıtılıp dağıtılmadığını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.02.1976	14	51	Gündemde			
69	Eskişehir Milletvekili Niyazi Onal ve 10 arkadaşının, pancar üreticisi çiftçinin ve Şeker Şirketinin durumunu açıklığa kavuşturmak ve gerekli tedbirleri saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.02.1976	14	51	Gündemde			
70	Malatya Milletvekili Celal Ünver ve 10 arkadaşının, Akçadağ Öğretmen Lisesindeki olayları yerinde incelemek ve gerekli tedbirleri saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.02.1976	14	51	Gündemde			
71	Muğla Milletvekili Adnan Akarca ve 9 arkadaşının, av kuşları ile yaban hayvanların korunması ve avcılık konusundaki yasaların yeniden düzenlenmesi için gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	10.02.1976	14	53	Gündemde			

		TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
NO								
(10)	KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
72	Gaziantep Milletvekili İbrahim Hortoğlu ve 13 arkadaşının, Amerikan Lockheed Aircraft Şirketinin, Türkiye’de bazı kişilere rüşvet dağıttığı iddialarının doğru olup olmadığını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	10.02.1976	14	53	Danışma Kurulu’nun teklifi ile 10/72 ve 10/79 esas numaralı Meclis Araştırması önergelerinin, konunun güncelliği ve taşıdığı önem nedeniyle emsal teşkil etmemek üzere gündemin ilk sırasına alınması ve iki önergenin birleştirilmek suretiyle öncelikle görüşülmesi kararlaştırıldı.	09.03.1976	18	73
					Komisyon kurulması kabul edildi.	10.03.1976	18	74
73	Manisa Milletvekili Mustafa Ok ve 18 arkadaşının, Malatya, Mardin ve Zeytinburnu operasyonlarına katılan güvenlik kuvvetlerinin tutumlarını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	11.02.1976	14	54	Gündemde			
74	Gaziantep Milletvekili Mustafa Güneş ve 11 arkadaşının, yurt sathına yayılmış olan ağır sanayi takım ve tezgâhları kaçakçılık olayının sorumlularını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	19.02.1976	15	60	Gündemde			

NO	TUTANAK DERGİSİ					TUTANAK DERGİSİ		
	(10) KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
75	Ankara Milletvekili Cevat Önder ve 9 arkadaşının Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ile Basın Yayın Genel Müdürlüğünün faaliyetleri, iç ve dış personeli ve yolsuzluk iddialarını saptamak amacıyla, Anayasanın 88. Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	19.02.1976	15	60	Gündemde			
76	Aydın Milletvekili Kemal Ziya Öztürk ve 14 arkadaşının Millet Meclisi Tutanaklarına ve basına intikal eden, Soma Termik Santralının ihalesi konusunda gizli pazarlık yapıldığı iddiaların doğruluğunu saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	23.02.1976	16	64	Gündemde			
77	Balıkesir Milletvekili Sadullah Usumi ve 11 arkadaşının, süt sömürüsüne son vermek, üreticisini koruyucu ve hayvancılığı geliştirici tedbirlerin alınmasını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	23.02.1976	16	64	Gündemde			
78	Konya Milletvekili Hüseyin Keçeli ve 10 arkadaşının, Konya ovasının yeraltı sularından yararlandırılması konusunda gerekli tedbirleri saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	24.02.1976	16	65	Gündemde			
79	Demokratik Parti Grubu adına Grup Başkanvekilleri Konya Milletvekili Özer Ölçmen ile Niğde Milletvekili Mehmet Altınsoy'un, kamu kuruluşlarına yurt dışından yapılan alımlarda komisyonculuk, aracılık yapan şahıs ve firmaları saptamak; rüşvet ve yolsuzluk konularını açıklığa kavuşturmak amacıyla, Anayasanın	27.02.1976	17	68	Danışma Kurulu'nun teklifi ile 10/72 ve 10/79 esas numaralı Meclis Araştırması önergelerinin,	09.03.1976	18	73

		TUTANAK DERGİSİ			TUTANAK DERGİSİ		
NO							
(10)	KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT BİR.
	88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102. ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi				konunun güncelliği ve taşıdığı önem nedeniyle emsal teşkil etmemek üzere gündemin ilk sırasına alınması ve iki önergenin birleştirilmek suretiyle öncelikle görüşülmesi kararlaştırıldı.		
					Komisyon kurulması kabul edildi.	10.03.1976	18 74
80	Çankırı Milletvekili Mehmet Ali Arsan ve 9 arkadaşının, Yüksek Planlama Kurulunca Çankırı'da yapılmasına karar verilen Ağır Sanayi ve Teçhizat Fabrikasının bugüne kadar gerçekleştirilemediğinin nedenleri ile bu projenin seçim yatırımı olarak kullanıldığı konusunu saptamak amacıyla bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	02.03.1976	18	70	Gündemde		
81	İçel Milletvekili Çetin Yılmaz ve 9 arkadaşının, kültür, sanat ve ulusal dil sorunlarını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	03.03.1976	18	71	Gündemde		
82	Rize Milletvekili Osman Yılmaz Karaosmanoğlu ve 13 arkadaşının Orman Bakanlığında yapıldığı iddia edilen kanunsuzluk, yolsuzluk ve partizanca davranışları saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	09.03.1976	18	73	Gündemde		

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
83	Muğla Milletvekili Halil Dere ve 9 arkadaşının, Almanya'daki Türk işçi çocuklarının durumlarını ve eğitim sorunlarını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İttüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	23.03.1976	18	79	Gündemde			
84	Eskişehir Milletvekili Murat Kahyaoğlu ve 11 arkadaşının, sosyal güvenlik örgütlerini Sosyal Güvenlik Bakanlığının bünyesinde birleştirmek ve ulusal bir sosyal güvenlik politikasının saptanmasını sağlamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İttüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	23.03.1976	18	79	Gündemde			
85	Balıkesir Milletvekili Sadullah Usumi ve 15 arkadaşının, orman köylüsünün kalkınmasını sağlamak için gerekli tedbirleri saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İttüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	23.03.1976	18	79	Gündemde			
86	Demokratik Parti Millet Meclisi Grup Başkanvekilleri Niğde Milletvekili Mehmet Altınsoy ve Konya Milletvekili Özer Ölçmen'in, 1973 Genel Seçimlerinden bu yana, parti değiştiren milletvekillerinin ve yakınlarının mali ve hukuki durumlarında meydana gelen değişiklikleri saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İttüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	23.03.1976	18	79	Gündemde			
87	Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı ve 9 arkadaşının, bazı ses ve tiyatro sanatkarlarının komünizm propagandası yaptıkları yolundaki iddiaları açıklığa kavuşturmak ve bu kişilerin vergi mükellefiyetlerini yerine getirip getirmediklerini saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İttüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	31.03.1976	18	83	Gündemde			

		TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
NO								
(10)	KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
88	Afyonkarahisar Milletvekili Süleyman Mutlu ve 12 arkadaşının, Vakıflar Genel Müdürlüğünün gelir ve giderleri ile yaptığı iddia edilen yolsuzluk ve partizanlıkları saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	31.03.1976	18	83	Gündemde			
89	Çanakkale Milletvekili Osman Orhan Çaneri ve 9 arkadaşının, deniz ile ilişkilerimizin, denizciliğimizin gelişmemesinin nedenlerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	31.03.1976	18	83	Gündemde			
90	Burdur Milletvekili Osman Aykul ve 10 arkadaşının, ülkemiz tarımını geliştirmek, yetiştirilen ürünlerin bölgelerarası dağılımının dengeli bir şekilde yapılmasını sağlamak ve yabancı etkilerden arınmasını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	06.04.1976	18	85	Gündemde			
91	Aydın Milletvekili Mustafa Şükrü Koç ve 29 arkadaşının, Türkiye'nin ihtiyacı olan gübrenin yeterli miktarda iç ve dış kaynaklardan sağlanıp sağlanmadığını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	06.04.1976	18	85	Gündemde			
92	Konya Milletvekili Özer Ölçmen ve 9 arkadaşının, Hema Dışlı Sanayii T.A.Ş.'nin almış olduğu kredilerle yaptığı yatırımları saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	06.04.1976	18	85	Gündemde			

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
93	Hatay Milletvekili Mehmet Sönmez ve 14 arkadaşının, yurdun çeşitli yerlerinde meydana gelen öğrenci olaylarında yakalanan kişilere emniyet mensuplarınca yapılan yasa dışı davranışları saptamak amacıyla Anayasanın 88. Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	08.04.1976	18	87	Gündemde			
94	Çorum Milletvekili Cahit Angın ve 9 arkadaşının, traktör dağıtımı ve üretim sorununun çözülmesini sağlamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	08.04.1976	18	87	Gündemde			
95	Ankara Milletvekili Oğuz Aygün ve 9 arkadaşının, Ankara Belediye Başkanının yasa dışı ve keyfî tasarruflarda bulunduğu yolundaki iddiaları saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	13.04.1976	18	88	Gündemde			
96	Manisa Milletvekili Mustafa Ok ve 12 arkadaşının, halk katılım payları ile İçel YSE Bölge Müdürlüğü tarafından yapılan işlerden elde edilen gelirlerde yolsuzluk yapıldığı iddialarını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	13.04.1976	18	88	Gündemde			
97	İstanbul Milletvekili Mehmet Emin Sungur ve 11 arkadaşının, balıkçılığın geliştirilmesi ve balıkçıların sorunlarının çözülmesinde gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İktüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi	14.04.1976	18	89	Gündemde			

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
98	İçel Milletvekili Süleyman Şimşek ve 9 arkadaşının, İçel ilinde öğrenci ve öğretmen kıyımı olduğu yolundaki iddiaları saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	15.04.1976	18	90	Gündemde			
99	İçel Milletvekili Rasim Gürsoy ve 12 arkadaşının, Kocaeli Milletvekili Turan Güneş'in gelirlerinin kaynağını, beyan ettiği gelirleri ile ödediği vergi miktarının ve Bakanlığı sırasında yaptığı danışmanlık ve ortaklıkları saptamak amacıyla, Anayasanın 88. Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	04.05.1976	19	96	Gündemde			
100	Ankara Milletvekili Cevat Önder ve 9 arkadaşının, Hükümetin kuruluşundan bugüne kadar Danıştay'ca verilen yürütmeyi durdurma kararlarını, bu kararların uygulanmama nedenlerini ve bu sebeple açılan tazminat davalarını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	04.05.1976	19	96	Gündemde			
101	Sakarya Milletvekili Nadir Lâtif İslâm ve 12 arkadaşının, Ankara Tandoğan mitinginde belirlendiği iddia edilen, C.H.P. ile aşırı sol işbirliğinin mahiyet ve kapsamını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	11.05.1976	19	99	Gündemde			
102	Rize Milletvekili Sami Kumbasar ve 11 arkadaşının, milli çay politikasının saptanması amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	11.05.1976	19	99	Gündemde			

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
103	Tokat Milletvekili Feyzullah Değerli ve 12 arkadaşının, DİSK'in Taksim Meydanında yaptığı mitingde kullanılan sloganların yasa dışı olup olmadığını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	11.05.1976	19	99	Gündemde			
104	Cumhuriyet Halk Partisi Millet Meclisi Grubu adına Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Ali Nejat Ölçen ve Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal'ın, Emniyet Genel Müdürlüğü Teşkilâtının durumunu ve görevlerinin yürütülmesindeki tutumunu saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	01.06.1976	20	105	Gündemde			
105	Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Ali Nejat Ölçen ve 13 arkadaşının, Ankara Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisinde yoğun hale gelen öğrenci olaylarının nedenlerini saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	01.06.1976	20	105	Gündemde			
106	Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı ve 9 arkadaşının, Türkiye'de örgütlenmiş bulunan yasadışı kuruluşların faaliyetlerini saptamak amacıyla, Anayasanın 88. Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	09.06.1976	20	109	Gündemde			
107	İzmir Milletvekili Süleyman Genç ve 9 arkadaşının Parlamento ve parlamenterlerin kamuoyundaki saygınlığını zedeleyen nedenleri saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	10.06.1976	20	110	Gündemde			

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
108	Bahkesir Milletvekili Sadullah Usumi ve 9 arkadaşının, Bor Tuzları konusunda ülke ekonomisine yararlı olacak tedbirlerin saptanması amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İttüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	10.06.1976	20	110	Gündemde			
109	İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve 10 arkadaşının, Çimento karaborsasının nedenlerini ve sorumlularını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İttüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	15.06.1976	20	111	Gündemde			
110	İstanbul Milletvekili Mehmet Emin Sungur ve 12 arkadaşının Gecekondu, Şehirleşme, Konut ve Kira sorunlarının çözümlenmesi için gerekli tedbirleri saptamak amacıyla, Anayasanın 88. Millet Meclisi İttüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	15.06.1976	20	111	Gündemde			
111	Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz ve 9 arkadaşının, ormanların korunmasını ve orman içi köylülerin ekonomik ve sosyal kalkınmalarını sağlamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İttüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	15.06.1976	20	111	Gündemde			
112	İzmir Milletvekili Neccar Türkcan ve 10 arkadaşının Tarım Kredi Politikasını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İttüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	22.06.1976	20	114	Gündemde			
113	Gaziantep Milletvekili İbrahim Hortoğlu ve 16 arkadaşının, Ataş Rafinerisinin devletleştirilmeme nedenleri ile yabancı petrol şirketlerinin üretim, ithal, kâr transferleri ve ödedikleri vergi miktarlarını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İttüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	29.06.1976	20	117	Gündemde			

NO	TUTANAK DERGİSİ					TUTANAK DERGİSİ		
	(10) KONUSU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
114	Antalya Milletvekili Fahri Özçelik ve 10 arkadaşının, ANT-BİRLİK'in uğradığı zararları ve sorumlularını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	13.07.1976	20	123	Gündemde			
115	İçel Milletvekili Süleyman Şimşek ve 9 arkadaşının, trafik sorunlarını ve alınacak tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	14.07.1976	20	124	Gündemde			
116	İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve 9 arkadaşının, İskenderun Demir-Çelik Fabrikalarında meydana gelen olayları, sorumluları ve doğan zararı saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	20.07.1976	20	126	Gündemde			
117	İçel Milletvekili Süleyman Şimşek ve 11 arkadaşının, plâka tahdidi ve bu işle ilgili esnafın sorunlarını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	29.07.1976	20	131	Gündemde			
118	İçel Milletvekili Süleyman Şimşek ve 12 arkadaşının narenciye ve turfanda sebzeçilik konusunda Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	29.07.1976	20	131	Gündemde			
119	İstanbul Milletvekili Mehmet Emin Sungur ve 9 arkadaşının, İstanbul metro sorununun çözülmesi ve sonucunun tespiti amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	29.07.1976	20	131	Gündemde			

NO	TUTANAK DERGİSİ					TUTANAK DERGİSİ		
	(10) KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
120	İzmir Milletvekili Yüksel Çakmur ve 9 arkadaşının Buca Çocuk Ceza ve Islah Evinde meydana gelen olayların nedenleri ile sorumlularını tespit etmek amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	29.07.1976	20	131	Gündemde			
121	Hatay Milletvekili Sabri İnce ve 9 arkadaşının, Hatay il sınırları içerisindeki Hazine arazilerinin dağıtımında yapılan usulsüzlükleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	07.10.1976	20	141	Gündemde			
122	Ankara Milletvekili Necdet Evliyagil ve 10 arkadaşının, Turizm ve Tanıtma Bakanlığının sorunlarını ve alınacak tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	07.10.1976	20	141	Gündemde			
123	Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı ve 9 arkadaşının, Ankara Belediyesinin yasa dışı iddia olunan faaliyetlerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	07.10.1976	20	141	Gündemde			
124	İçel Milletvekili Çetin Yılmaz ve 9 arkadaşının, narenciye üretimi ve pazarlama konusunu incelemek ve gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	12.10.1976	20	142	Gündemde			
125	İçel Milletvekili Süleyman Şimşek ve 11 arkadaşının son günlerde atılan temellerin projeleri, fizibilite raporları ve programlarının olup olmadığını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	12.10.1976	20	142	Gündemde			

NO	TUTANAK DERGİSİ					TUTANAK DERGİSİ		
	(10) KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
126	İçel Milletvekili Süleyman Şimşek ve 12 arkadaşının, narenciye konusunda Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	01.11.1976	21	1	Gündemde			
127	Bursa Milletvekili Mehmet Emekli ve 9 arkadaşının, Müşküle üzümlü ihracındaki tıkanıklık nedenleri ile üreticisinin sorularını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	09.11.1976	21	5	Gündemde			
128	Afyonkarahisar Milletvekili Süleyman Mutlu ve 9 arkadaşının, haşhaş konusunda Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	16.11.1976	21	8	Gündemde			
129	Burdur Milletvekili Osman Aykul ve 10 arkadaşının, orman içi köylerinin sorunlarını ve çözüm yollarını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	16.11.1976	21	8	Gündemde			
130	Samsun Milletvekili İrfan Yankutan ve 9 arkadaşının, Tütünçüler Kooperatifi kurulması için kesilen paranın durumunu saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.11.1976	21	13	Gündemde			
131	Manisa Milletvekili Veli Bakırlı ve 9 arkadaşının, tütün üreticilerine verilen tütün avansının gecikme nedenlerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.11.1976	21	13	Gündemde			

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
132	Çorum Milletvekili Etem Eken ve 11 arkadaşının, Kırsal Kalkınma Projesinin gecikme sebeplerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.11.1976	21	13	Gündemde			
133	Eskişehir Milletvekili Murat Kahyaoğlu ve 14 arkadaşının, ilk ve orta dereceli okul kitaplarının Anayasa ve Atatürk ilkelerine, çağdaş eğitim-öğretim metotlarına uygun olup olmadığının saptanması amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	30.11.1976	21	14	Gündemde			
134	Bursa Milletvekili Mehmet Emekli ve 10 arkadaşının, Marmara Zeytin Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinin üreticiye daha yararlı olabilmesi yolunda gereken tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	07.12.1976	21	15	Gündemde			
135	Mardin Milletvekili Nurettin Yılmaz ve 25 arkadaşının, Van ve Ağrı illerinde meydana gelen deprem dolayısıyla yurt içinden ve yurt dışından yapılan yardımların ihtiyaç sahiplerine dağılıp dağıtılmadığını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	09.12.1976	22	17	Gündemde			
136	İstanbul Milletvekili Reşit Ülker ve 9 arkadaşının, Hükümetin İstanbul Belediyesine karşı tutumunu ve bu Belediyenin parasal sorunlarını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	09.12.1976	22	17	Gündemde			

		TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
NO								
(10)	KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
137	İçel Milletvekili Süleyman Şimşek ve 9 arkadaşının, Van ve çevresinde meydana gelen depremle ilgili olarak yapılan yardım miktarını, deprem fonunda toplanan paraların harcama yerlerini ve suiistimal iddialarının doğru olup olmadığını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	21.12.1976	22	21	Gündemde			
138	Burdur Milletvekili Osman Aykul ve 9 arkadaşının, yakacak sorununun çözüm yollarını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	21.12.1976	22	21	Gündemde			
139	Kars Milletvekili Hasan Yıldırım ve 11 arkadaşının, Kars, Kâzımkarabekir Öğretmen Lisesinde meydana gelen olayların sorumlularını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	21.12.1976	22	21	Gündemde			
140	Adana Milletvekili Hasan Cerit ve 10 arkadaşının, Ceyhan Hayati ve Sosyal Bilimler Yüksek Meslek Okulunda meydana gelen olayları ve sorumlularını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	21.12.1976	22	21	Gündemde			
141	Antalya Milletvekili Fahri Özçelik ve 9 arkadaşının, öğretmen meslek liselerindeki yasa dışı uygulamaları saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	28.12.1976	22	24	Gündemde			

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
142	Kütahya Milletvekili Ahmet Haşım Benli ve 12 arkadaşının, Yurdumuzdaki depremlerle ilgili olarak alınan ve alınacak tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	30.12.1976	22	26	Gündemde			
143	Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı ve 9 arkadaşının, İstanbul Belediyesi hakkında Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	06.01.1977	22	29	Gündemde			
144	Kütahya Milletvekili A. Haşım Benli ve 9 arkadaşının, Kütahya ve çevresi köy elektrifikasyonu uygulaması ile ilgili olarak Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	11.01.1977	22	30	Gündemde			
145	Kütahya Milletvekili A. Haşım Benli ve 9 arkadaşının, Ankara'ya dumanlı yakıt temin edecek olan Seyitömer tesislerinin işletmeye açılmasındaki gecikmeleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	11.01.1977	22	30	Gündemde			
146	Çorum Milletvekili Etem Eken ve 10 arkadaşının, Çorum'da yapılmasına karar verilen Şeker Fabrikasının gecikme nedenlerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	11.01.1977	22	30	Gündemde			
147	Konya Milletvekili Faruk Sükan ve 10 arkadaşının, buğday ihraç ve ithali konularında Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	20.01.1977	23	35	Gündemde			

		TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
NO								
(10)	KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
148	Kastamonu Milletvekili Vecdî İlhan ve 9 arkadaşının, Hükümetin Barit cevheri politikası konusunda Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.01.1977	23	36	Gündemde			
149	Malatya Milletvekili Celal Ünver ve 10 arkadaşının, Sümerbank Tekstil Fabrikalarındaki keyfi ve partizanca yönetimin sorumlularını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	26.01.1977	23	37	Gündemde			
150	İçel Milletvekili Süleyman Şimşek ve 9 arkadaşının, yakacak sıkıntısının nedenlerini ve sorumlularını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	26.01.1977	23	37	Gündemde			
151	Çanakkale Milletvekili Osman Orhan Çaneri ve 9 arkadaşının, zeytin ve ayçiçeği üreticilerinin sorunlarını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	26.01.1977	23	37	Gündemde			
152	Çanakkale Milletvekili Osman Orhan Çaneri ve 9 arkadaşının, Çanakkale-Gökçeada ve Bozcaada ilçelerinin sorunlarını ve çözüm yollarını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	08.02.1977	23	42	Gündemde			
153	Balıkesir Milletvekili Necati Cebe ve 11 arkadaşının, ceza evlerimizdeki yaşam koşullarının insan sağlığı ve kişiliği üzerindeki etkilerini saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.03.1977	26	69	Gündemde			

NO	(10) KONU	TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
		TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
154	Adana Milletvekili Hasan Cerit ve 9 arkadaşının, Çukobirlikte yapılan yolsuzluk ve partizanlıkları saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.03.1977	26	69	Gündemde			
155	Afyon Milletvekili Süleyman Mutlu ve 9 arkadaşının, Afyon ilinde bütün üretiminin yapıp yapılamayacağını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması yapılmasına ilişkin önergesi	25.03.1977	26	69	Gündemde			
156	Gaziantep Milletvekili İbrahim Hortoğlu ve 10 arkadaşının, ülkemizdeki çok uluslu şirketlerin durumlarını saptamak amacıyla, Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	25.03.1977	26	69	Gündemde			
157	Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal ve 9 arkadaşının, Sakarya ili fındık üreticisinin durumunu saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	31.03.1977	26	73	Gündemde			
158	Malatya Milletvekili Turhan Akyol ve 9 arkadaşının, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın imam kadrosu ihtiyacını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	01.04.1977	26	74	Gündemde			
159	Nevşehir Milletvekili Mehmet Sabri Dörtkol ve 12 arkadaşının, ülkedeki huzursuzluğun nedenleri ile alınacak tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	01.04.1977	26	74	Gündemde			

		TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
NO								
(10)	KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
160	Trabzon Milletvekili Lütü Köktaş ve 9 arkadaşının, çay ürününün sorunlarını ve çözüm yollarını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	01.04.1977	26	74	Gündemde			
161	Nevşehir Milletvekili Mehmet Sabri Dörtkol ve 12 arkadaşının, Milli Eğitimimizin sorunlarını ve alınacak tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	01.04.1977	26	74	Gündemde			
162	Malatya Milletvekili Turhan Akyol ve 9 arkadaşının, TRT'nin dinî yayınları konusunda Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	01.04.1977	26	74	Gündemde			
163	Çorum Milletvekili Yasin Hatiboğlu ve 12 arkadaşının, Yüksek İslâm Enstitülerinin Akademi olması için gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.04.1977	26	76	Gündemde			
164	Malatya Milletvekili Turhan Akyol ve 10 arkadaşının, faizsiz bir kredi sisteminin gerçekleşmesi için gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.04.1977	26	76	Gündemde			
165	Konya Milletvekili Şener Battal ve 11 arkadaşının, dış ticaret rejiminin sorunlarını ve çözüm yollarını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.04.1977	26	76	Gündemde			

NO	TUTANAK DERGİSİ					TUTANAK DERGİSİ		
	(10) KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
166	Konya Milletvekili Şener Battal ve 11 arkadaşının, otomotiv sanayiinin sorunlarını ve çözüm yollarını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.04.1977	26	76	Gelen kâğıtta			
167	Konya Milletvekili Şener Battal ve 9 arkadaşının, belediyelerin sorunlarını ve çözüm yollarını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.04.1977	26	76	Gelen kâğıtta			
168	Konya Milletvekili Şener Battal ve 10 arkadaşının, Ağır Sanayi Kuruluşlarının durumunu saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.04.1977	26	76	Gelen kâğıtta			
169	Manisa Milletvekili Gündüz Sevilgen ve 10 arkadaşının, çalışma ücret sisteminin esaslarını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.04.1977	26	76	Gelen kâğıtta			
170	Urfa Milletvekili Abdülkadir Öncel ve 10 arkadaşının, Urfa ilindeki Toprak ve Tarım Reformu uygulamasını saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.04.1977	26	76	Gelen kâğıtta			
171	Konya Milletvekili Şener Battal ve 11 arkadaşının, sanayileşmeyi gerçekleştirmek ve çağdaş milletler seviyesine çıkartmak için gerekli tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.04.1977	26	76	Gelen kâğıtta			

		TUTANAK DERGİSİ				TUTANAK DERGİSİ		
NO								
(10)	KONU	TARİH	CİLT	BİR.	AÇIKLAMA	TARİH	CİLT	BİR.
172	Elâzığ Milletvekili Hasan Buz ve 9 arkadaşının, Elâzığ-Palu depreminin zararlarını gidermek için alınacak tedbirleri saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İttüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.04.1977	26	76	Gelen kâğıtta			
173	Adana Milletvekili Mehmet Hulusi Özkul ve 11 arkadaşının, yabancı devlet okullarının millî eğitim hedeflerini ne ölçüde gerçekleştirdiklerini saptamak amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İttüzüğünün 102 ve 103. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önergesi	05.04.1977	26	76	Gelen kâğıtta			

4. GENEL GÖRÜŞME ÖNERGELERİ

1973-1977 Meclis Denetim faaliyetleri içinde toplam on iki genel görüşme önergesi verilmiştir. Bu önergelerden ortaöğretim ve öğretmen okullarında meydana gelen olayların incelenmesi konusunda verilen (8/1) nolu önergenin ön görüşmesi yapılmış; ancak önergenin görüşülmek üzere gündeme alınıp alınmayacağına dair yapılan oylama sonucunda, önerge kabul edilmemiştir.

İkinci sırada, Amerikan askerî yardımı ve Türkiye'nin dış güvenliği hakkında (8/3) nolu genel görüşme önergesi ele alınmaktadır. Söz konusu önergenin ilk görüşmeleri yapılmış, görüşme açılması konusunda yapılan oylama sonucunda önerge kabul edilmiş ve genel görüşme yapılmıştır.

Üçüncü sırada yer alan (8/2) nolu önerge geri alındığı için gündemden çıkarılmıştır. Geri kalan dokuz önerge ise sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündeme alınmış; ancak görüşülememiştir.

4.1. Ortaöğretim ve Öğretmen Okullarında Meydana Gelen Olaylar Konusunda Genel Görüşme Önergesi

Antalya Milletvekili İhsan Ataöv ve 11 arkadaşının son günlerde ortaöğretim ve öğretmen okullarında meydana gelen olaylar ve bu olaylar karşısında yetkililerin tutum ve davranışları konusunda Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 100. maddeleri uyarınca bir genel görüşme açılmasına dair önergesi (8/1) 2 Nisan 1974 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda okunmuş ve sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündemdeki yerini almıştır.¹

Genel görüşme önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

“Son günlerde bilhassa Doğu Bölgesindeki okullarımızda ve öğretim müesseselerinde öğrenciler ve gençlik arasında çatışmaların olduğu, bazı okulların kapatıldığı, öğrencilerden tutuklananlar olduğu, öğretmenlerin işten el çektirildiği öğrenilmiştir.

Başbakanın bu konudaki beyanı, İçişleri Bakanının çatışmanın ideolojik nedeni olmadığı yönünde yaptığı açıklama ve çelişkiler endişe vericidir. Velilerin, öğretmen ve öğrencilerin, basın organlarının ifadeleri ise konunun ideolojik ve bölücü olduğu yönündedir.

¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 2, Birleşim: 60, 2.4.1974, s. 474.

Konu, memleket güvenliği ile ilgili olup, âcil tedbir almayı gerektirmektedir. Hükümetin taraf himayesinde olduğu ve bazı beyanları ile olayları teşvik ettiği iddiaları ağırlık kazanmaktadır.

Orta öğrenim ve bilhassa okullarımıza öğretmen yetiştiren öğretmen okullarında vuku bulan olaylar ve bu olaylar karşısında yetkililerin tutum ve davranışları konusunda Yüce Meclisimizde bir Genel Görüşme açılmasını arz ve teklif ederiz.”²

Önergeyle ilgili ön görüşmeye 30 Nisan 1974’te başlanmıştır.³ Konu üzerinde ilk konuşmayı Milli Eğitim Bakanı Konya Milletvekili Mustafa Üstündağ yapmıştır:

“Bilindiği gibi, son günlerde kamunun ve yasama Meclislerimizin üzerinde hassasiyetle durduğu, öğrenci olaylarını titizlikle ve tarafsız olarak izlemekte ve gerekli tedbirleri almaktayız.

Genel görüşme önerisine paralel olarak, Yüce Meclisinize, bu konuda memleketimizde cereyan etmekte olan olayları sırasıyle açıklamak isterim.

Sayın milletvekilleri, Hükümetimiz işbaşına geldikten sonra, ülkemizde iç barışı sağlamak ve fikirlerin hoş görü ile karşılandığı, saygı gördüğü bir ortam yaratmak amacına dönük olarak çalışmalarına başlamıştır. Ancak, ülkemizde hiçbir kişi veya grubun söz ve düşünce özgürlüğü ilkelerini zedeleyici bir tutumla, fikirlerini bir baskı unsuru olarak kullanmasına, bunları eylem ve kaba kuvvet haline dönüştürmelerine, özellikle millî bütünlüğümüzü bozucu faaliyetlere girişmelerine olanak vermemek hususunda Hükümetimiz kararlı ve azimlidir. Bu konuda Yüce Parlamentomuzun bütün sayın üyelerinin destek ve tasvibini görmekle de güç kazanmaktayız.

İçişleri Bakanlığımızın bu konuyla ilgili olarak yayımladığı genelgelere paralel olarak, Millî Eğitim Bakanlığı olarak tümümüzün hislerine tercüman olacağını ümit ettiğim, bütün okullarımızda görevli yönetici ve öğretmenlerimize ulaştırmak üzere ve valiliklere gönderdiğim genelgeyi de burada bilgilerinize sunmayı bir görev bilirim.

Bunlarla ilgili, Millî Eğitim Bakanlığı olarak, valiliklere gönderdiğim genelge şudur:

“Son yıllarda okullarımızda öğretmen, yönetici ve öğrenciler arası işbirliğini zedeleyen, huzur ve ahengi bozan ve millî eğitimin hikmetlerini olumsuz yönde etkileyen durumlar ve olaylarla karşılaşmaktadır. Bakanlığımız toplumumuzun kalkınma ve gelişmesinde en ağır görevi yüklenmiş olan

² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 2, Birleşim: 60, 2.4.1974, s. 474.

³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 69, 30.4.1974, ss. 271-282.

öğretmen ve yöneticilerimizi maddî ve mânevi yönden en iyi olanaklara kavuşturmak, kendilerini toplum içinde lââyık oldukları düzeye ulaştırmak için gerekli tedbirleri almakta kararlı bulunmaktadır.

Bütün çabaların millî eğitimimizin amaçlarının gerçekleştirilmesine yöneltilmesi, toplumumuzda da barışın, meslektaşlarımız arasında birlik ve beraberliğin ve kurumlarımızda huzur içinde bir çalışma ortamının yaratılması hususlarında her kademedede hizmet gören yöneticilerimize ve öğretmenlerimize büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Tüm uygulamalarınızda, fikirlere karşılıklı saygı gösterilmesi, öğretmen ve öğrencilerimize güven verilmesi ve huzurun sağlanması esas olmalıdır. Okullarımızda söz ve düşünce özgürlüğü ilkelerini zedeleyici bir tutumla, fikirlerin bir baskı unsuru olarak kullanılmasına, bunların eylem ve kaba kuvvet haline dönüştürülmesine, özellikle bölünmelere yol açan her türlü faaliyete karşı bütün yöneticilerimiz ve öğretmenlerimizce; gecikmeden birleştirici tedbir ve çarelerin alınmasına, olayların başlamadan ve kurumlarımızı yıpratıcı bir duruma gelmeden çözümlenmesine, olayların nedenleri üzerinde durularak gerekli tedbir, kontrol ve rehberliğin sağlanmasına çalışılmalıdır.

Bununla beraber, eğilimleri ne olursa olsun yasa ve kurallara aykırı faaliyetlere ve tahriklere girişen, kaba kuvvete baş vuran yönetici, öğretmen ve öğrenciler hakkında da gene yasaların ve kuralların gerektirdiği tedbirler zamanında ve süratle alınmalıdır.

Gereğinin yapılmasını ve bu genelgenin her dereceli okul ve kurumlarımız yönetici ve öğretmenlerimize duyurulmasını önemle rica ederim.”

Sayın milletvekilleri, her sahada yasalarımıza ve Anayasamıza aykırı davranışlar karşısında Anayasamız ve yasalarımız, icra organı olan Hükümet tarafından uygulanmaktadır. Genel görüşme isteyen arkadaşlarımızın özellikle işaret ettikleri, bilhassa Doğu kesimindeki okullarda çıkan olaylar konusunda, Hükümet olarak hadiseleri haber alır almaz, (bazılarını daha olaylar çıkmadan haber almak) önleme yolluna gidilmiş, hadiseler haber alındıktan sonra, İçişleri Bakanlığı asayiş yoluyla duruma vaziyet etmiş; Millî Eğitim Bakanı olarak da, Bakanlık müfettişlerini süratle olay yerine göndererek gerekli raporları alıp, raporlardaki açıklamalara göre gerekli tedbirleri alma yoluna gitmişizdir. Bunlardan birkaç örneği, müsaade ederseniz huzurunuzda sunmak isterim.

Burada da zikredildiği gibi, Erzurum’da çıkan olaylar, Tunceli’deki olaylar, Horasan olayları ve bunun yanında Nevşehir-Hacıbektaş’taki olaylar,

Adana Haruniye olayları, Tokat Niksar ve Ankara’da çıkan çeşitli olaylar üzerinde gerekli tahkikatları yaptırmış bulunuyorum.”⁴

Üstündağ, kamuoyunu yoğun olarak meşgul ettiği için konuşmasının devamında ayrıntılı olarak Tunceli’de meydana gelen olaylar üzerinde konuşmuştur.⁵ Daha sonra, Tunceli Erkek İlköğretmen Okulunda, 15.3.1974 günü başlayıp gelişen ve 18.3.1974 Pazartesi günü öğrencilerin iki grup halinde fiilen birbirlerine saldırmaları ve 4 öğrencinin yaralanması üzerine emniyet kuvvetlerinin müdahalesiyle son bulan öğrenci olaylarının nedenlerini şöyle sıralamıştır:

“1- Tunceli Erkek İlköğretmen Okulunda okuyan yatılı öğrencilerin, Türkiye’nin 53 ilinden terkeb edilmiş öğrenciler olması; bu öğrencilerin okul mevcudunun yaklaşık olarak yarısını teşkil eden çevre öğrencileriyle öteden beri sürtüşme halinde olup, “yerli – yabancı” şeklinde bir ayırım yaratmaları, bugüne kadar bu durumu sezebilecek yapıda ve yeterlilikte yönetim ve öğretim, kadrosunun da bu okulda işbaşına gelmemiş olması ile bu kutuplaşmanın önlenemediği, üstelik zayıf bir disiplini olan okulda da öğrencilerin bu faaliyetlerini rahatlıkla sürdürmeleri;

2- Geçmiş yıllarda olduğu gibi, bu öğretim yılında da bazı öğretmenlerin bozkurt rozeti takmalarının öğrencilere kötü örnek olması ve öğrencilerin de öğretmenlerini taklit etmeleri, böylece mevcut gruplaşmanın daha da kuvvetlenmesi...

3- Okulda mevcut idareciler dahil, 30 öğretmenin sanki bu okul orta dereceli okullara öğretmen yetiştiren bir yüksek okulun staj okulu imişçesine 17’sinin stajyer öğretmen olması; ayrıca yöneticilerden okul müdürünün 5 yıllık öğretmen, 4 yıllık yönetici olarak en eskileri olduğu, diğerlerinin de 1 ilâ 3 yıllık öğretmen ve yönetici oldukları, bu itibarla okulda tecrübeli yeterli bir yönetim ve öğretim kadrosunun bulunmaması;

4.- 16 Mart tarihinin öğretmen okullarının kuruluş yıldönümü olması münasebetiyle okulca sahneye konulan eserin seçiminde, her çeşit ilk ve orta öğretim kurumlarında verilecek müsamereler hakkında yönetmelik esaslarına uyulmaması ve daha hazini, bu maksatla görevlendirilen öğretmenlerin yönetmeliğin, mevcudiyetinden dahi haberdar olmaması; ayrıca bu gece için hazırlanan programda mevcut millî oyunların bölgenin özelliği ve öğrenciler arasında mevcut gruplaşmaların dikkate alınmaması ve gerekli titizliğin gösterilmemesi;

5.- Öğrenciler arasında mevcut olduğu yöneticilerce ve hattâ ekseri öğretmenlerce bilinen gruplaşmayı tahrik edici nitelikte olan oyun provalarında

⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 69, 30.4.1974, ss. 272-273.

⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 69, 30.4.1974, s. 273-275.

Kafkas ekibinin göğüslerine taktıkları Türk Bayrağının bir yüzündeki yıldızın üzerine bozkurt resminin takılması; “Türkistan, Bozkurt, Türkes” diye oyuncuların bağırması; sınıfta bir öğrencinin çevre öğrenciler için “Buranın insanı iyi değildir, bunlara güvenilmez”; olay günü bahçede diğer bir öğrencinin de “Bu moskof memleketinde bunların kafasını ezeceğiz” gibi bazı davranış ve sözlerin sarfedilmesi.”⁶

Üstündağ konuşmasının geri kalan bölümünde okul yönetiminin değiştirildiğini, yatılı öğrencilerin geçici süre memleketlerine gönderildiklerini, bu tür olayların üzerine hızla gidildiğini belirtmiş ve Meclis’in de desteğini talep etmiştir.⁷ Üstündağ’dan sonra Millî Selâmet Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Şener Battal konuşmuştur.

Battal, “muhtelif koalisyon ortaklarından sonra Türk Milletinin idaresini ve henüz 14 yaşındaki Türk gençliğinin talim ve terbiyesi için teslim alıp, 6 yıllık fiilî ve mutlak iktidarı sonunda onları anarşi ve manevî buhran uçurumuna sürükleyen; estirilen mason rüzgârları, Kuzey rüzgârları ve sam yelleri ile memleket evlâtlarına üç yaşında, beş yaşında hoca göndermeyi gericilik sayıp; idama giderken ancak hoca göndermeyi akıl eden manevî mahrumiyetler mesulleri kızılık şerbeti içirilmiş gençlere maneviyat iksirini çok gören ve artık eserleri olan felâket tablosunu da taşan hâdiselerin sorumlusu bir siyasî kadronun mensupları; büyük yangından sonra muhtelif yerlerde çıkan siyasî ve âdi polarizasyon kıvılcımlarını bir genel görüşme talebi ile huzurlarınıza getirmek istemektedirler”⁸ diyerek önergeyi getiren partiye yönelik eleştirilerde bulunmuştur. Battal konuşmasının geri kalan kısmında, önergelerin ardında CHP-MSP koalisyon hükümetini bozma çabalarının bulunduğunu ileri sürmüştür:

“Muhterem arkadaşlar, bilindiği gibi demokrasi tahammüller rejimidir. Bundan şu hususu arz etmek istiyorum. Sizin fikrinize uymayan fiiline tahammül, sizin gibi düşünmeyen kimseye veya teşekküle tahammül ve hele hele iktidardan düşünce muhalefet oldunuz mu buna da tahammül etmek rejimidir.

Bu tahammülü kabul etmez de birtakım kaptis, hırs ve hırçlıklara kapıldınız mı o zaman bu sakim tutumunuzdan Türk Milleti, Türk Devleti zarar görür ve bu tahammülsüzler de kendilerinin meydana getirdikleri fırtına girdabında boğulurlar.

Sayın milletvekilleri; gençlik olaylarını incelerken biz birtakım politikacıların tahammülsüzlükleri ile irtibatlı olarak gençliği tahrik etmek ve kıskırtmak çabaları içinde olduklarına bilhassa işaret etmek istiyoruz. Hele 12 Mart fırtınasında gemisi karaya oturanların kendi başlarına gelen hazin tecellinin

⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 69, 30.4.1974, ss. 275-276.

⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 69, 30.4.1974, ss. 276-277.

⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 69, 30.4.1974, s. 277.

tarihî determinizm telâkkisi ile tekerrür edeceği hususundaki arzu ve temennileri meydana gelen olaylara sebep ve âmil teşkil etmektedir.

Hükümet kuruluşunu çıkmaza sokmanın, Mecliste muhalefet yapıyoruz diye galiz çığlıklar atmanın da ana saiki budur. Hele birtakım teşebbüsler tutmayınca Millî Selâmet Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi koalisyonu...

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Battal, Başkanınız bir ricada bulunacak.

Bu kürsüde eski tâbirle lisan nezahatini korumaya mecburuz. Bu kürsünün, bu çatının altında olan her arkadaşımız muhalefet görevini yapar, iktidar görevini yapar; ama galiz çığlıklar atmaz, bunu rica edeyim bu şekilde konuşmayınız. Rica ediyorum.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Muhterem Başkanım, nezaketi lisaniye elbette çok önemlidir. Millî Selâmet Partisi Grubu olarak elbette biz nezaketi lisaniye hususunda örnek olmak hususunda son derece titiziz. Bendeniz bu cümleyi söylerken Af Kanunu meselesi ile burada Parlamentoyu hıyanetle itham edecek kadar bazı kendini bilmez arkadaşlarımızı hatırlamış oluyorum. (M.S.P. ve C.H.P. sıralarından “Bravo sesleri” alkışlar) Onun için nezaketi lisaniyeye elbette riayet edeceğim, müsterih olunuz. Bundan sonraki cümlelerimde de siyasî takdir içinde kalacağım...

Hele birtakım teşebbüsler tutmayınca Millî Selâmet Partisi-Cumhuriyet Halk Partisi koalisyonu Yüce Türk Milletine hizmet heyecanı içinde topyekûn millî kalkınma hedeflerine dönük, 40 milyon insanın kardeşliğini, refahını temin yolunda birtakım mutlu azınlık ve birader menfaatlerine karşı olunca umutsuzluk içinde hırçınlıklarına kapılarak; akıllarına gençliği nasıl devreye sokarız gibi sözüm ona parlak düşünce geliverdi.

Bu parlak düşünceye öyle sevinerek sarıldılar ki bilemezsiniz. Zira gençler yaşı icabı heyecanların adamıdır. Hele Af Kanunu gibi bu heyecanlara birtakım siyasî kıvılcımlar saçabilecek bir mevzu da ortada ise o halde derhal harekete geçmek zamanı idi.

Saygıdeğer arkadaşlarım, biz bu hâdiselere katılan gençlerden ziyade onları istismar etmek isteyen çirkin politikayı huzurlarınızda tel'in etmek istiyoruz. Hele dökülecek gençlik kanları ile paslanmış şereflerini cilalamak isteyen köhne şöhretlere nefret duyuyorum.

Oynanmak istenen bu oyun çok hatalı ve yanlış bir oyundur. Bakınız demokrasimiz genç yaşına rağmen rayına oturmak durumundadır. Onu yolundan alıkoymak kimseye bir şey kazandırmaz.

Bu sebeple ordu tahrikçiliği, gençlik tahrikçiliği yerine millî kardeşlik ve beraberliği tesis ve idame etmenin gayreti içinde olmalıyız.”⁹

Battal konuşmasının devamında, değişik illerdeki görüşmelerini aktarmış ve “Cumhuriyet Halk Partisine oy veren vatandaşlarla, sağcı Millî Selâmet Partisine oy veren vatandaşlar, liberal partilere oy veren vatandaşlar birbirlerinin canı kadar aziz öz kardeşleridir. Siz bunlara kalkar da bu siyasî tercihlerinden dolayı “kardeş değil, birbirinize düşmansınız” deseniz bu milleti bölersiniz”¹⁰ ifadesiyle artan siyasal çatışma ve kutuplaşmaların giderilmesine işaret etmiştir. Konuşmasının devamında ise hükümetin tutumunu şöyle değerlendirmiştir:

“Bu olaylar karşısında Hükümet ödevini yapmakta mıdır? Tarafsızlığını muhafaza etmekte midir?” hususlarının tezekküründe büyük fayda mülâhaza etmekteyim.

Değerli milletvekilleri, kanaatlimiz odur ki, Hükümetin ciddî, olaylara takaddüm etmek isteyen basiretli ve tarafsız olmak hususundaki kararlılığından emin bulunuyoruz. Bakınız Sayın Başbakan 20 Mart tarihli beyanatında; “Gençler tahrik ediliyor. Tahrikçiler içinde politikacılar var. Politikaya karışmamaları gereken kimseler var. Yalnız gençliğe değil, millete karşı da büyük günah işleniyor.” diyerek samimî dile getirmektedir.

Yüce Meclis üyelerine bilhassa belirtmek isterim ki, bu iktidarın başının adı belki Demirel değildir ama, kanunsuzluk ve anarşiye karşı demir eldir; demir yumruktur. Eski Hükümet gibi, “Sokaklar aşınmaz” demenin rahatlığı içinde değildir bu Hükümet.

Bu iktidar millete karşı şefkatli, sevgi dolu bir iktidardır. Ancak, bin yıllık tarihinde zillet görmemiş yüce milletimizin beraberliğini bozmak, millî huzuru dağıtmak isteyenlere karşı da çelik iradeli ve demir yumruklu bir iktidardır. Bunu herkes böylece bilmeli ve ona göre vaziyet almalıdır.

Muhterem arkadaşlarım, iktidar kanadı C.H.P.’nin organı ve sesi olan Halkçı Gazetesi çeşitli makalelerinde ve haberlerinde bu tahriklere kapılmamak gerektiğini, 12 Martta devrilenlerin bir benzerini görerek ferahlamak istediklerine işaret ederek, itidali ve soğukkanlı duyarlılığı telkin etmektedir. Böylelikle, koalisyon kanadı olan bir parti organının bu husustaki itidal ve soğukkanlılık tavsiye etmesini de huzurlarınızda memnuniyetle karşılarım.

Şimdi sözümüzün burasında, “İktidarlar sükûnet mi isterler, kargaşalık mı?” diye sormak istiyorum. Bu sorunun cevabını bulmak zor değildir.

⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 69, 30.4.1974, ss. 278-279.

¹⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 69, 30.4.1974, s. 279.

Rahatlıkla diyebiliriz ki, iktidarımız mutlak huzur ve sükûnet istemektedir, iç barış istemektedir.

Sayın milletvekilleri, gençliğin heyecanı üzerine istismar tezgâhı kurup, suyun boğduğunu, ateşin yaktığını, taşın sert olduğunu bilmeyen gençleri tahrik etmenin, politik makyavelizmin tel’ini için Parlamentomuz beraberlik içinde olmalı ve bu işin çirkin aktörlerini tel’in etmelidir.”¹¹

Konuşmasını gençlerin maddi ve manevi bakımdan desteklenmesi konusunda sürdüren Battal, Mecliste genel görüşmesi istenen olaylarla ilgili olarak adlî soruşturmalar sürdüğü için, bu olaylar hakkında Meclis’in görüşme açmasının mahkemeleri etki altında bırakabileceğini belirtmiştir.¹²

Meclis Genel Görüşmesi açılmasına yönelik önerenin ön görüşmelerine 2 Mayıs 1974’te devam edilmiştir.¹³ Görüşmelerde ilk konuşmayı Adalet Partisi Grubu adına Edirne Milletvekili İlhami Ertem yapmıştır. Ertem konuşmasının başında Battal’ın AP’ye yönelttiği eleştirileri haksız bulduğunu belirtmiş ve konuşmasını şöyle sürdürmüştür:

“Muhterem arkadaşlarım, yalnız bir konu üzerinde ehemmiyetle durmam gereklidir. O da, sözlerinin başında ki “Yangını yaratan Parti” ifadesidir.

Muhterem arkadaşlarım, Adalet Partisi, eğer Türkiye’de birtakım hareketler olmuşsa, bu olayları yaratan değil; bütün imkânlarıyla, hukuk ve kanun içinde bu yangını söndürmeye çalışan bir partidir. Şimdi size bu sahada bir tahlil yaparak, bu meseleler hakkında biraz bilgi vermek istiyorum.

Muhterem arkadaşlarım; 1968 yılında Millet Meclisinde “Gençlik olayları hakkında” bir genel görüşme açıldı. Arz edeceğim hususlar, bu genel görüşmenin zabıtlarındandır. İsteyen arkadaşlarımız bu zabıtları tetkik ederek, gençlik olaylarının nasıl başladığını, nasıl geliştiğini kimlerin yangını çıkardığını, kimlerin yangını körüklediğini, kimlerin yangını söndürmeye çalıştığını, kolaylıkla anlayabilirler.

Muhterem arkadaşlarım, gerçekten, Türkiye 1968 yıllarında başlanan birtakım olumsuz hareketlerin içine girmiştir. Şimdi ben, en hafif örneklerle sözlerime devam edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım, 1968 yılında bir fakültede bir açık oturum münasebetiyle söylenen sözlerden, yazılan pankartlardan misaller vereceğim. Bu pankartlarda, “Eğitim, düzenden ayrılmaz”, “Köhne düzen sarsılıyor” “Boykota

¹¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 69, 30.4.1974, s. 280.

¹² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 69, 30.4.1974, ss. 280-281.

¹³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 70, 2.5.1974, ss. 319-339.

neden, bozuk düzen” denilmektedir. Şu arz ettiğim pankartlar, Türkiye’de eğitim ve öğretim davasının, bir eğitim ve öğretim davası olmaktan çıkarak, bir siyasî hüviyete nasıl büründüğünün ve memlekette nasıl bir düzen kavgası yaratılmak istendiğinin çok açık ifadesidir. Bu bildiriler o kadar çok ki, ben bunların içinden lalettayın, ortadan olanlarını alarak arz ediyorum. Yine bir fakülte öğrenci derneği, bildirisinde şöyle diyor: “Yarı aç, yarı tok yapılan öğrenim uğraşısına ve bütün bunların temelinde yatan talan düzenine karşı çıkan genç arkadaşlarımızı yürekten destekliyoruz. Halkımız, bu kavganın, emekçi halktan yana bir kavga olduğunu bilmelidir. Emekçi Türk Halkı ile omuz omuza, sonuna kadar dövüşeceğiz.”

Muhterem arkadaşlarım, şu bildiride, eğitim ve öğretimle ne kadar ilişki vardır? O, yüksek takdirlerinize sunduğum husustur. Ama, bildiri, açık olarak göstermektedir ki; Türkiye’de meseleler, eğitim ve öğretim sorunu değil, Türkiye’nin düzeni haline ve bunun kavgası yapılır hale getirilmiştir. Sık sık tekrar edilen “Emekçi”, “Emekçi halktan yana” sloganlarıyla da, Türkiye’ de yaratılmak istenilen bir sınıf kavgasının devamı halinde yürütülmüştür.

Şimdi, bu bildirilerin yayınladığı devirde, 16 Mart 1968 tarihli Ulus Gazetesi’nde, “Çok görmeyin üniversite gençliğinin bu şekilde sokağa çıkmasını”; 18 Mart 1968 tarihli Ulus Gazetesi’nde, “Şimdi iç ve dış sömürüye yeni bir savaşla giriyoruz”; 21 Mayıs 1968 tarihli ve yine Ulus Gazetesi’nde “Böyle bir düzende demokrasi yaşayamaz” denilmektedir.

Yine, aynı zamanın içinde ve bu kürsüde arz edilmiş, bir profesörün görüşü: “Boykotu ve işgali vakarla uygulayan ve işi sokağa taşırmayan Türk Üniversite Gençliğini tebrik etmek gerekir. Bu haklı bir medenî mücadeledir.”

Muhterem arkadaşlarım, işte, işgaller, boykotlar devam ederken, öğrenim hakkı zedelenirken, milyonlar sarfedilerek öğrenim ve eğitim için hazırlanan müesseseler bu hizmetleri görmez hale getirilir ve tahrip edilirken, bir profesörümüzün, öğrenci hareketleri karşısında söylediği şey budur...

Muhterem arkadaşlarım, o görüşmede Cumhuriyet Halk Partisinin Grup Başkanı olarak Sözcülüğünü yapan Sayın Nihat Erim de şöyle diyorlar:

“İşgal ve boykot hareketlerinde, gençlerimizin bu davranışlarında biz takbih edecek, ayıplayacak hiç bir nokta görmemekteyiz. Reforma ihtiyaç olduğunu, kendilerine özel usullerle gayet parlak surette ortaya koymuşlardır. Bundan dolayı gençlerimizi kınamak değil, tebrik etmek lâzımdır.”

...

Muhterem arkadaşlarım, şimdi bu görüşmede, bu konuşmalara, devrin Başbakanı Sayın Süleyman Demirel’in çok kısa bir kaç pasajından örnek vereceğim: “Boykotçu ve işgalci talebenin veya tüm talebenin haklı olduğunu, her şeyiyle haklı bulunduğunu ortaya koymak ve buna dayanarak da topyekûn

üniversite yönetimini, profesörlerini kötülemek gibi bir yol tutulursa, üniversite idaresi muhtar da olsa, çok büyük sıkıntılarla karşı karşıya kalacaktır. Kanun ve hukuk devletine yakışmayan hallerin arkasında, hak da olsa tasvip görmeyeceğine inanıyorum. Hakkın alınış şekilleri, vardır. Gençliğin verdiği heyecanla, mevcut sistemler suçlanıyor; gayri meşru, cemiyet dışı hareketlere temayül artıyor, bütün değerlerden uzaklaşıyor; herşey sahte, herkes sahtekâr sayılıyor. Sistemden kurtulmak için, anarşi yegâne cazip çare telâkki olunuyor. Mesele, boykot çevresini taşar; amme hizmetinin görülmesini önler, tahrip halini alır. Senelerce kendilerinden feyz aldıkları hocalarını tahkire varırsa, bunu boykot masumiyeti içinde mütalaaya imkân yoktur. Kanunsuzluk tasvip, teşvik görürse, işe böyle başlarsak, yarın mülkiyeti, öbür gün evi, daha öbür gün şahısları da koruyamayız. Tüm Türkiye’yi alâkadar eden meselelerde herkesten reaksiyon beklemek, ümit etmek hakkımızdır.”

İşte muhterem arkadaşlarım, öğrenci hareketleri böylesine başladı, böylesine gördüğü teşviklerle gelişti. Ne oldu sonu? Sonu; baştan bir kaç fakültede başlayan işgaller, boykotlar bütün üniversiteleri sarar, bütün yüksek okulları sarar hale geldi ve onların içinde artık boykot, eğer kendisine ait bir konuysa, kendisini dikkate alarak birtakım hareketin içine girmekse, üzerinde müsamaha ile durulabilir; ama, boykot işgal halini alır da, okumak isteyen gencin okumasına mani olursa, profesörler tartaklanırsa, profesörler derse sokulmazsa, okumak isteyen gençler üniversiteye girmekten men edilirse, girmek isteyenlere çeşitli işkenceler yapılırsa, bunun masumiyeti yoktur. Ama ne yazık ki, Türkiye’de hadiseler böyle gelişmesine rağmen, basında ve siyasî partilerimizde birtakım öğretim üyeleri arasında, maalesef doğru teşhis yerine, demin arz ettiğim, örneğini verdiğim tarzda teşhisle karşı karşıya kalmıştır. Bunun sonunda DEV-GENÇ’in, DİSK’in, TÖS’ün iştirakiyle beraber, yurdun çeşitli yerlerinde tamamen anarşi yaratmak maksadına, Türkiye’deki hukuk nizamını sarsmak gayesine dönük mitingler yapılmıştır. “Fındık”, “Haşhaş”, “Doğu”, “Pahalılık ve İşsizlik” mitingleri bunların örnekleridir.

Üniversitelerde başlayan işgal hareketleri iş sahalarına, fabrikalara, toprağa kadar gitmiş ve bütün bunların içinde maalesef bir kısım gençlik ve demin ismini saydığım dernekler faal rol oynamış, onların itici gücü olmuştur.

15 - 16 Haziran işçi yürüyüşü, Türkiye’de bir ihtilâl örneği idi ve bunu da destekleyen yine bu cemiyetlerdir.

İşte bu hareketler, Türkiye’yi böylesine bugünlere getirmiştir. Arkadan, banka soygunları, adam kaçırmalar, fidye istemeler, bankayı soyulmaktan kurtarmak için vazife görenlerin öldürülmesi, karışıklıklara karşı çıkan, nizamı kurmak isteyen erlerimizin şehit edilmesi birbirini takip eden hadiseler halinde Türkiye’yi gerçekten bir huzursuz döneme sokmuştur; ama bütün bu oluşların içinde millî itibarımız sarsılmış, yabancılar, yabancı başkonsoloslar kaçırılmış ve “Hareketler, Adalet Partisi gider; biter” denirken, 12 Marttan sonra, Adalet Partisi ayrıldıktan sonra daha şiddetle devam etmiş, arkasından örfi idare ilânı

gerekmiş, örfî idare zamanında yabancılar öldürülmüş, banka soygunları devam etmiştir.

Şimdi ben Millî Selâmet Partili arkadaşşıma soruyorum: Vicdanın, nasıl bu yangını yaratanın Adalet Partisi olduğunu, hem de hiç ilişkisi yokken, söyleyebilir?

Başbakan, konuşmasında, nelere dikkat edilmesi gerektiğini, nasıl önceden herkesin durumunu tespit etmesi gerektiğini ifade ettiğini; aksi halde Türkiye'nin gerçekten çok karanlık günlere doğru itildiğini en belîğ şekilde ifade etmişken ve 12 Marttan sonra da bütün bu hadiseler daha çok şiddetlenerek devam ederken, Türkiye'deki anarşik hareketlerin Adalet Partisiyle ilgisini kurmaya kalkmak, en azından vicdansızlıktır.

Değerli arkadaşlarım, radyo görüşmelerini yapan Sayın Başbakan Nihat Erim; 1971 yılında, biraz evvel o konuşmayı yapan, bu hareketleri, “Masum gençlik hareketleridir; takbih etmek değil, kutlamak lâzımdır” diyen Sayın Nihat Erim, bu defa radyo görüşmesinde şöyle diyor: “Bu Anayasa ile bu kanunlarla çare bulunacağını sanıyordum. Bu hareketler basit hareketler değildir. Bunların ardında devletimizin bütünlüğüne yönelmiş, dışarıdan idare edilen çok karışık birtakım hesaplar vardır”.

Muhterem arkadaşlarım, Nihat Erim'in Başbakan olarak, buna benzer konuşmaları devam etmiştir. O halde, Türkiye'de meselelere doğru teşhis koymak lâzımdır. Eğer, doğru teşhis koymazsak, tabî ki, alacağımız bütün kararlar yanlıştır.

Burada gayet masumane olarak, Türkiye'de son zamanlarda cereyan eden bazı hadiselerin bir genel görüşmesinin yapılmasını en insaflı ifadelerle dile getirmek isteyen arkadaşlarımızın bu halini bir samimiyetsizlik konusu olarak almak ve onların mensup olduğu partiye durmadan, hem de hissî, tamamen kinin ifadesi ve çok çürümüş, sakız haline gelmiş sloganlarla veyahut polemiklerle devam etmek, gerçekten katiyen tasvip edilmeyecek bir konudur.”

Ertem konuşmasının devamında Tunceli olayları ile ilgili görüşlerini dile getirmiştir. Bu konuda Bakan'ın konuşmasında geçen müfettiş raporlarının eleştirisini yapmış; “bozkurt” konusunda konuşurken Genel Kurul'da tartışmalar yaşanmıştır.

“Efendim, şimdi, raporun sebepleri tahlil eden kısmında deniyor ki;

“1. Bu öğretmen okuluna 53 ilden öğrenci alınmıştır.” Bu bir nevi tenkit manasında ise, buna karşı çıkarız. Türkiye bir bütündür, bölgeciliği önlemek bütün arzumuzdur. Sorumluluk taşıdığım zamanda da her yatılı okulda, bölgenin her tarafından öğrencilerin alınması sistemini kabul ettim ve müdafaa ettim, yine

o inanı taşıyım. Eğer, o bölge sadece kendi çocuklarını alırsa, orada gerçekten bir bölgecilik yapılmış olur.

Bu sebeple, her yatılı okulda, yurdun her yöresinden öğrenci bulunması, Türkiye'nin millî bütünlüğünü sağlamak bakımında çok yerinde bir tedbirdir, katiyen de bundan vazgeçilmemek gerekir. O zaman işte, bölgeciliğin en tehlikelisine düşülür.

İkinci husus olarak; “öğretmenlerin bozkurt rozeti taktıkları ve bunların bir huzursuzluk kaynağı olduğu” ileri sürülerek iki öğretmen ismi veriliyor ve bu bozkurt rozetinin üzerinde duruluyor.

Eğer; bozkurt rozeti takmayı müfettişler tenkit ediyorlarsa, bunu tasvip etmeye imkân yoktur muhterem arkadaşlarım. Bozkurt, Türk milliyetçiliğinin bir sembolüdür. Bozkurt,..

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Ne zamandan beri?

A. P. GRUBU ADINA İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Söylüyorum, dinlersen öğrenirsin.

BAŞKAN - Rica ederim müdahale etmeyin.

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Mitolojidir o.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Tabii, tabii; mitoloji gayet tabii... Kökümüz milliyete dayanıyor... Acele etmeyin.

Bozkurt, Türk milliyetçiliğinin sembolüdür. Bozkurt... Bozkurt, Türk Cumhuriyetine Atatürk'le girmiştir. Bozkurta karşı çıkmak, millî tarihe karşı çıkmaktır; Atatürkçülüğe karşı çıkmaktır. Binaenaleyh, bozkurt rozetini taşımaktan niçin, kaçınıyoruz, niçin gocunuyoruz? Bu bir.

KENAN DURUKAN (Sakarya) - Atatürk'ü karıştırmayın.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Muhterem arkadaşlarım bu böyledir, bütün Türk destanlarında bozkurt Türk halkının türeyişinde...

EKREM SADİ ERDEM (Artvin) - Turancılar onlar.

BAŞKAN - Rica ederim müdahale etmeyin efendim. Sayın arkadaşlarım müsaade edin hatip görüşmesini bitirsin.

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Beyefendiler, eğer siz Türk destanlarını inkâr ediyorsanız; eğer siz bir Ergenekon efsanesini ve destanını kabul etmiyorsanız; eğer siz bir Oğuz Kaan destanına karşıysanız dediklerinize hiç diyeceğim yoktur. Ama biz Türk milliyetçiliğinin kökünün Orta Asya'da

olduğunu ve Türk tarihinde, Türk milletinde bozkurtun bir kurtarıcı olduğunu, Türk milliyetçiliğinin bir sembolü olduğunu kabul ediyoruz.

NURETTİN KARSU (Erzincan) - Ya Atatürk milliyetçiliği?

İLHAMİ ERTEM (Devamla) - Eğer Millî Öğretmenler Federasyonları Derneğinde, Sakarya’da dendiği gibi “Bozkurtu bir it görenlerin” görüşünde iseniz, ona da karşıyız muhterem arkadaşlarım.”¹⁴

Ertem’den sonra Demokratik Parti Grubu adına İçel Milletvekili Nazım Baş konuşmuştur. Baş konuşmasında hükümeti ve Millî Eğitim Bakanı’nı eleştirmiştir:

“Özellikle, Hükümetin kuruluşundan sonra birden bire gelişen ve ortaöğretim müesseselerine kadar sirayet eden öğrenci kavgaları 12 Mart öncesinin öğrenci olaylarıyla bazı noktalarda bağlantı kurmaktadır.

Bu olayların gayesi nedir; sebebi nedir; niçin böyle bir zamanda tekrar patlak vermiştir? Bunları bilmekte fayda vardır.

Hükümet kuruluşundan sonra Sayın Gençlik ve Spor Bakanı; “Üniversitedeki faşistleri yumuşak yöntemle yok edeceğiz ve üniversiteyi huzura kavuşturacağız.” demekle resmî ağızdan olayların ilk tahrik ve teşvikçisi durumuna girmiştir.

Bunu takiben Sayın Başbakan; “Bazı politikacılar gençliği kışkırtıyor. Gençleri alet edenler ile mücadele edeceğim. Bunların içinde politikacılar ve politikaya karışmaması gereken kimseler de vardır.” demekle, öğrenci olaylarına tarafsız bir gözle bakmadan, sanki bir muhalefet partisi başkanı imiş gibi solculara yeşil ışık yakmıştır. Tahrikçiler ve huzur bozanlarla, Başbakanın kendisi değil, Devletin güvenlik kuvvetleri, yargı organları uğraşır.

...

Yine Sayın Millî Eğitim Bakanı, Bakanlık makamına oturur oturmaz ilk icraat olarak ve Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddesinden takibat görmüş öğretmenlerin göreve iadesini öngören kararıyla, ortaöğretimdeki 12 Mart öncesinin eylemci, boykotçu ve anarşist öğretmenleri tekrar göreve iade etmekle ortaöğretimdeki huzursuzluk ve kavgalara tekrar sebebiyet vermiştir.

OSMAN AYKUL (Bolu) - Haksızlığa uğrayan öğretmenler onlar.

BAŞKAN - Rica ediyorum, niçin müdahale ediyorsunuz.

D.P. GRUBU ADINA NAZIM BAŞ (Devamla) - Biz onların ne olduklarını biliyoruz.

¹⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 70, 2.5.1974, ss. 323-324.

Hattâ Sayın Bakanın yanlışlıkla, komünistlikten mahkûm hapisanedeki bir zatı müdürlüğe tâyin etmesi gibi büyük bir hataya düştüğü dahi vakıadır. Biz onları da biliyoruz.

İktidar kanadının bir senatörü kalkıyor, Cumhuriyet Senatosu kürsüsünden; “Komandoların kökü kazınsın” demekle tahrik ve teşvikçiliği parlamentodan başlatıyor. Fikir hürriyeti şampiyonluğu yapanların kök kazıma metotlarına iltifat etmeleri hazin değil midir? Sadece Sayın Millî Eğitim Bakanının bu kürsüden belirttiği; “İdeolojiyi, baskı ve şiddet vasıtası olarak kullananlar ve kaba kuvvete başvuranlar, karşılarında Devletin gücünü bulacaklardır.” şeklindeki beyanına yürekten katılıyoruz, inşallah bir daha, yanlışlıkla, hapisanedeki komünist, müdür tayin edilmez.”¹⁵

Baş, konuşmasının devamında ayrıntılı olarak öğrenci olayları üzerinde durmuş, okullarda ve yurtlardaki çatışmalara değinmiştir. Daha sonra bozkurt rozeti, faşizm ve komünizm hakkında düşüncelerini açıklayarak konuşmasını tamamlamıştır:

“Biraz evvel bozkurt rozetinden bahsedildiği zaman, bundan alerji duyanların, karakurtların olduğunu da gördük. Biz diyoruz ki; bozkurt rozetinin nereden çıktığını soran, bedbahtlar çıkmaktadır; ecdadını, tarihini, geçmişini bilenler elbette bu bozkurt nereden çıktı diyemezler. Demekte ısrar ederlerse ya geçmişini bilmeyen bir gafildir veya Türk düşmanıdır. Bozkurt rozeti yerine ayı resmi mi taksınlar? Bozkurt, Türk milletin millî sembolüdür.

EKREM SADİ ERDEM (Artvin) - Atatürk rozeti taksınlar.

NAZIM BAŞ (Devamla) - Kıymetli arkadaşlarım, dahası var, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı İstanbul’daki Millî Eğitim Müdürü okullara yazı yazar, “Falan gazetenin yayınları Millî Eğitim Bakanlığınca uygun görülmüştür” şeklinde ve talebelere okutulması, yayılması yönünde, tavsiyelerde bulunur. Yine haftalık çıkan bir mecmuada, politika ile uğraşmaması gerektiği söylenen, öğretmenler şiirler yazar, sol propaganda yaparlar; her gün bunları Ankara’daki bayilerden alıp okuyoruz.

Dün burada konuşan bir sözcünün söylediği söz çok enteresan ve gariptir. İdama giderken hocaya; “Ben Müslüman ve Türk değilim diye, başından kovmuş diye, politik üslup olsun diye, kötü suçlamalara alet etmemeliyiz gençleri” diyor. Bunu diyenlerin komünistlere karşı nasıl merhamet duyduklarını, dinî duygularının nasıl olduğu, nasıl onları masum göstermeye çalıştıkları meydandadır, görüyoruz ve göreceğiz.

Türkiye’de faşist gençlerin var olduğu ve faşizmden bahsedilmesi de insan mantığının anlayamayacağı bir durumdur. Faşist gençler varsa bunlar ne yapmışlardır; nerededirler; hangi Türk Anayasasını yıkmak ve hangi devleti yok

¹⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 70, 2.5.1974, ss. 325-326.

etmek suçundan, ne zaman muhakeme edilmişlerdir? Bunlar nerededir? Yoksa, “Faşistlerin kökünü kazıyacağım” diyen sayın bakanlar ve milletvekilleri, her şeyden önce Devletimizi yıkmak ve milletimizi parçalamak isteyen komünist gençlerin köklerini de kazıyacak mısınız? Kazıyacağız demenizi bekliyoruz. Varsa, her ikisinin kökünü birden kazıyalım.

Gençlerimiz millî ruha, manevî değerlere saygılı tarihine örf ve adetlerine sadık, millî duygu ve fikirlerle yetiştirilmelidir.

Muhterem, arkadaşlarım, bütün bu iddiaların açıklık kazanması için görülüyor ki bu mevzuda bir genel görüşme açılmasına zaruret vardır.

Verilen önerenin lehinde oy kullanacağımızı belirtir D.P. Grubu adına hepinizi saygılarımla selâmlarım”¹⁶

Baş’ın konuşmasından sonra Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Kars Milletvekili Davut Aksu konuşmuştur. Aksu konuşmasının başında açılması önerilen genel görüşmenin nedenleri üzerinde değerlendirmeler yapmış ve önerge sahibi Milletvekillerini eleştirmiştir:

“Önerge sahiplerinin genel görüşme açılması istemelerindeki amaç nedir? önce bunu araştıralım.

Amaç; devamlı surette Mecliste bir huzursuzluk yaramaktır. Amaç; 12 Mart öncesi olaylarının devam ettiği imajını vermek ve bunu kamuoyuna yansıtmaktır. Amaç; af kanununun Meclise döneceği sıralarda tansiyonu yüksek tutmak, duygusal davranışı akılcı davranışa hâkim kılmaktır. Amaç; sermaye çevreleriyle beraber yürüttükleri koroyu devam ettirmek ve onlara hoş görünmektir.

Efendim, bir atasözü vardır: “Sürü geri dönünce aksak ileri düşer.” Şimdi öyle görülüyor ki, böyle milliyetçiliği, mukaddesatçılığı kendisine bayrak edinen bazı kişilerin ne milliyetten ne de mukaddesattan haberi vardır...

...

Arkadaşlar, amaç; iktidar partilerinin kanatları arasına nifak sokmaktır. Unuttukları ve fakat farkına varamadıkları bir şey var. O da şu: Her gençlik olayınındeşelenişinde geçmiş iktidarın tutarsızlığı var. Bunun ortaya çıkacağından habersizdirler. Bu olayların meydana gelişi araştırıldığında dikkat edeceğimiz müşterek noktalar vardır:

1.- Olayların müşterek taraflarından birisi af kanununun komisyona gelişi sıralarına rastlamasıdır. Olayların hepsi üç günün içinde olur. Olaylar, hemen hemen aynı günde olur. Arhavi ve Gümüşhane olayları da aynı güne rastlar. Olayların orta dereceli okullarda da çıkması çok dikkati calip şey.

¹⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 70, 2.5.1974, s. 328.

Üniversitelere artık giremeyişlerinin sebebi, olayların bir saman alevi gibi kısa zamanda sönüşü de, artık gençlerin bile bu nevi kışkırtmalara meydan vermedikleri veya müsaade etmediklerini meydana koymaktadır.”¹⁷

Aksu’nun konuşması sırasında da milliyetçilik, faşizm ve komünizm üzerine yoğun tartışmalar sürmüş, Genel Kurul’da karşılıklı tartışmalar yaşanmıştır.¹⁸ Aksu, konuşmasının sonunda şu görüşlere yer vermiştir:

“Sayın Başkan ve muhterem milletvekilleri, görülüyor ki, bu genel görüşme isteminin maksadı, demin de arz ettiğim gibi, Mecliste tansiyonu yükseltmeden ibarettir. Bunların zaten gayeleri budur. Kendi dönemlerinde, demin de arz ettiğim gibi, muhakkak anarşi, muhakkak eylem, muhakkak işgal bulunduğu için, bunların tekrar Meclis kürsüsüne getirilmesini arzu etmişlerdir. Fakat, şunu unutuyorlardır ki, iktidarları devrinde hiçbir surette gençlik sorunları üzerinde bir genel görüşme açtırmamışlardır...

İLHAMİ ERTEM (Edirne) - Biraz evvel söyledim, kaç defa.

DAVUT AKSU (Devamla) - “Kaç defa” ise, ben bir defa biliyorum Sayın Ertem, belki de olabilir, sizin sözünüze katılıyorum.

Fakat, bunların gayeleri bu nevi hareketlerin, boykotların yine meydana çıkması ve 12 Mart öncesinin durumunun hâlâ devam ettiğini ortaya koymak, yine demokratik kurallardan ayrılıp, kapalı yönetime geçmek, yine eşe dosta, yine kardeşe, bacıya milyarları, milyonları kazandırmak olanaklarını sağlamaktır. Buna müsaade etmeyeceğiz. Demokrasiyi savunacağız arkadaşlar, demokrasi bizim malımızdır, halkın malıdır artık. Buna kimsenin gücü yetmeyecektir.”¹⁹

Aksu, “Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak maksatları ve gayeleri belli olan bu kimselerin genel görüşme açılması istemlerinin aleyhinde rey” kullanacaklarını belirterek konuşmasını tamamlamıştır.²⁰ Daha sonra kürsüye Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu adına Talât Oğuz çıkmıştır.

Oğuz, konuşmasına Atatürk’ü bir gençliğin yetiştirilmesi ve gençliğin sorunlarının siyasal mülâhazaların dışında değerlendirilmesi gerektiğini ifade ederek başlamış ve şöyle devam etmiştir:

“Türk gençliği geniş çoğunluğu ile kendisine Atatürk tarafından emanet edilen Türkiye Cumhuriyetini, Atatürk ilkelerini korumasını bilmiş, muhafaza, ve müdafaası için her türlü çaba ve gayreti göstermenin mutluluğuna ermek suretiyle Atatürk’ün hatırasını tazip etmemiştir.

¹⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 70, 2.5.1974, s. 329.

¹⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 70, 2.5.1974, ss. 329-332.

¹⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 70, 2.5.1974, s. 333.

²⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 70, 2.5.1974, s. 333.

Leninci militanlarla teokratik devlet özlemcileri Türk gençliğini temsil etmez. Türk gençliği çoğunluğu ile milliyetçidir, Atatürkçüdür. Cumhuriyetçi Güven Partisinin gençlik ve milliyetçilik anlayışı, Atatürk'ün birleştirici ve toplayıcı, kardeşlik ve millî beraberlik duygularını geliştirici anlayıştır.

Türk milletinin bütün fertlerini kıvançta, tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde millî şuur etrafında toplamak lüzumuna inanıyoruz. Eğitimin her kademesinde millî ahlakı, manevî değerlere bağlı Anayasacı, sapık davranışlardan uzak, demokratik anlayışı benimsemiş, çağımızın tekniğine, bilgilerine erişmiş, vatanını ve milletini yüceltmeye çalışan yapıcı, milliyetçi, Atatürkçü gençler yetiştirmeye mecburuz.

12 Mart'tan önce olaylara en erken ve en doğru teşhisi Cumhuriyetçi Güven Partisi koymuştur. Büyük acılara yol açan korkunç hataların işlenmesine engel olmak için Cumhuriyetçi Güven Partisi büyük çabalar göstermiştir.

Türk gençliğinin manevî ve maddî ihtiyacını karşılamak için eğitimde kabiliyetlere daha geniş imkânlar açmak, burs ve kredi yurt, ucuz kitap ihtiyaçlarını karşılamak için Cumhuriyetçi Güven Partisi geçen dönemde önemli teklifler getirmiştir.

Yurt dışından beslenen yıkıcı faaliyetlere, silâhlı şekavet hazırlıklarına erken teşhis koyup tedbir alınmasını isteyen parti de Cumhuriyetçi Güven Partisi olmuştur.

Bugün de gençlik sorunlarının Atatürkçü ve milliyetçi bir anlayışla ele alınması lüzumuna inanıyoruz.

Hükümetin açık şekilde taraf tutan ve olaylara önyargıyla bakan tutumunu hatalı görüyoruz. Bazı sorumlu Hükümet üyelerinin beyanları, olayları bir defa daha yanlış teşhis konduğunu göstermektedir.

Millî Eğitim Bakanı, 141-142. maddelerden haklarında halen cezaî takibat devam eden, yani Cumhuriyeti yıkmak amacıyla propaganda yapmaktan veya örgüt kurmaktan, sanık Millî Eğitim mensuplarının dava sonuçları beklenmeden derhal, göreve devamını emretmiştir.

Bir başka bakan, tasfiyeden bahseden tek taraflı sözler sarf etmiştir. Öğretmen okullarında ve başka okullarda cereyan eden olaylar ve Hükümetin peşin hükümle tek taraflı tutum izlemesi endişe vericidir. Konunun etraflıca ele alınması için bir genel görüşme açılmasında yarar görmekteyiz, zaruret görmekteyiz. Ne Leninci Atatürk düşmanlarından, ne de teokratik devlet özlemcisi Atatürk düşmanlarından bu millete hayır gelmez. Atatürk'e "nemrut" diye söven gafiller ile ona "burjuva" diye saldıran aşırı solcular bu memlekette büyük çoğunluğun milliyetçi ve Atatürkçü olduğunu görecekler ve daima hüsrana uğrayacaklardır.

Faşizmi de, komünizmi de, teokratik devlet özlemini de Anayasa dışı sayıyor ve hepsini reddediyoruz.

Milliyetçiliği faşizm sayan zihniyeti de reddediyoruz. Komünistlerin, kendilerinden olmayan herkese “faşist” diye saldırdıklarını da biliyoruz. Aşırı solun tuzağına Türkiye’yi düşürmemek için millet gerekli uyanıklığı göstermesini bilecektir.

Bir genel görüşme açılmasında yarar görüyoruz. Türk gençliğine inanıyoruz. Gençliğimizi, geleceğimizin teminatı olarak görüyoruz. Gençlerin sorunlarına sevgi ile, şefkatle eğilmek lüzumuna inanıyoruz. Kökü yurt dışında olan örgütlerin gençliğimize bir defa daha el uzatmasına engel olmak şarttır.”²¹

Oğuz’un konuşmasıyla birlikte gruplar adına yapılan konuşmalar tamamlanmış ve son söz önerenin ilk imza sahibi olarak İhsan Ataöv’e verilmiştir. Ataöv konuşmasına, okullarda meydana gelen olaylar hakkında bir genel görüşme açılmasında, demokrasi açısından her şeyin herkes tarafından bilinmesinde fayda bulunduğunu söyleyerek başlamış ve devamında af kanunu konusuna değinmiştir:

“Aslında bugün ne ile karşı karşıya olduğumuzun en güzel delili, Sayın Başbakanın bundan birkaç gün evvel basına verdiği demeçle gün ışığına çıkmıştır. Sayın Başbakan diyor ki, bir Avrupa gazetesine verdiği demeçte; “12 Marttan sonra bir taraf cezalandı, bir tarafa hiçbir şey yapılmadı. Biz bu affı çıkararak dengeyi sağlıyoruz, eşitliği sağlıyoruz.”

Şimdi bu şu demektir: 12 Marttan sonraki olaylar askerî mahkemelerden geçmiştir. Suçluyu yakalayan, onu mahkemeye sevk eden, onun hakkında ceza talebeden, taleplerini hazırlayan askerî savcılardır, askerî mahkemelerdir. Askerî mahkemeler, eğer huzurlarına gelen davalarda bazılarını ceza vermiş, bazılarını bırakmışsa, onun sorumlusu Meclisteki siyasî partiler veya Meclisteki iktidarlar olamaz. Mahkemenin vermiş olduğu karar, zannediyorum ki, herkesin kabul edeceği, uyacağı bir karardır. O kararları kabul etmeyip de, “Onlarda bir taraf cezalandırılmıştır, diğer taraf cezalandırılmamıştır, bu itibarla onlar da cezalanmadığına göre, bunların da cezasını biz bir kanunla kaldıralım” demek, hadiselerin ne dereceye kadar, derinliklerine kadar vukufla bilindiğinin delilidir. Biz buna inanıyoruz. Hadiseler biliniyor, ama bunu herkes bilmiyor. Sayın Başbakanın açıklamasıyla bir nebze anlaşılmıştır.

...

Şimdi muhterem arkadaşlarım, Türk basınında orta dereceli okullarla öğretmen okullarında cereyan eden olaylar dile gelmiştir. Bunların hiç birisi tektiz edilmedi.

²¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 70, 2.5.1974, ss. 334-335.

‘Tunceli’den öğrenci geliyor, Cumhurbaşkanına ve Sayın Bakana dilekçe veriyorlar. Bu öğrencilere Sayın Bakan; “Biz tarafsızız, her türlü fikrin takipçisiyiz, onları cezalandırırız. Siz müsterih olun, kardeş kardeş geçinin” diye nasihat ediyorlar. Ama Sayın Bakan öğretmen okullarına öğretmen tayin ederken bu güzel beyanları gibi hareket etmiyorlar. Burada Sayın Bakanı dinlerken; fevkalâde tarafsız, tebliğleriyle, bazı tamimleriyle, gayet insan. Yani “Bu Bakanın zamanında bu okullarda hadise niye oluyor?” diye insanın düşünmesi icabediyor. Ama işin içerisine eğildiğiniz zaman, Sayın Bakanın yapmış olduğu tayinlerde olayların kaynağı vardır. Şimdi size bir misal vereceğim.

Deniz Gezmiş’in öldüğü gün, sınıfında hıçkıra hıçkıra ağlayan, Deniz Gezmiş için yas tutan ... bir öğretmen var. Ağlıyor, haber veriyorlar; gidip tahkikat yapılıyor, “Niçin okulunda böyle ağladın?” Müfettişe “Ayağımda nasırı vardı da, o acıttı onun için ağladım” diyor. Şimdi nasırdan hıçkıra hıçkıra okulda ağlayan bu [öğretmen] Milli Eğitim Bakanlığına memur olarak veriliyor. Yani sınıf okutmaktan, çocuklara telinde bulunmaktan men ediliyor. Sayın Bakanımız gelir gelmez, kendisini Tekirdağ Öğretmen Okuluna, öğretmen olarak veriyorlar.”²²

Ataöv birçok örnekler verdikten sonra konuşmasını aşağıdaki cümle ile tamamlamıştır:

“Adalet Partisi iktidarı işgaldir, anarşidir, boykottur diyenlere sözlerimin sonunda şunu söylüyorum: Anarşi de, işgal de, boykot da, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun sözcüsü söyledi bunu, onların eseridir ve işgal, boykot dendiği zaman akla Adalet Partisi gelmez; ama Türkiye’de sefalet, ıstırap, zulüm, pahalılık dendiği zaman Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı gelir.”²³

Ataöv’ün konuşması ile önerge üzerindeki ön (geçici) görüşme tamamlanmış, yapılan oylama sonunda görüşme açılması kabul edilmemiştir.²⁴

²² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 70, 2.5.1974, s. 336.

²³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 70, 2.5.1974, s. 338.

²⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 3, Birleşim: 70, 2.5.1974, s. 338.

4.2. Amerikan Askerî Yardımı ve Türkiye'nin Dış Güvenliği Hakkında Genel Görüşme Önergesi

Afyon Karahisar Milletvekili Süleyman Mutlu ve 17 arkadaşının Amerika Birleşik Devletlerince yapılan askerî yardımın kesilmesi halinde ortaya çıkacak durumu incelemek, Devletlerarası çatışmada ülkemizin dış güvenliğinin sağlanması bakımından yeni tedbirlerin alınmasını tespit etmek amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 100 ve 101. maddeleri uyarınca bir Genel Görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/3) 14 Ocak 1975 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda okunmuş ve sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündemdeki yerini almıştır.²⁵

Genel görüşme önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

A.B.D. tarafından 1947 yılından bu yana memleketimize yapılagelmekte olan askerî yardımın kesilmesi yolunda Amerikan Kongresinde uzun bir süreden beri sürdürülmekte olan çabaların ve bu konudaki gelişmelerin Türk Kamuoyunu çok yakından ilgilendirdiği bilinmektedir.

Türk kamuoyu söz konusu askerî yardımı iki ülkenin ortak savunma alanında sürdürdükleri iş birliğinin doğal bir unsuru olarak telâkki etmektedir. Amerikan Kongresinin, ortak savunma amaçları ile ilgili olmayan sebep ve saiklerle yardımın kesilmesi yolunda ısrarla çaba göstermekte, herhangi bir beis görmemekte olması zihinlerde haklı olarak bu işbirliğinin A.B.D. Kongresinin nazarında değerini yitirmekte olduğu izlenimini doğurmaktadır. İki ülke arasındaki ortak savunma işbirliği, buna atfedilen değer ve karşılıklı yükümlülükler bakımından bir dengeye dayanması gerektiği cihetle, bu dengenin muhafazasındaki zaruret aşikârdır. Aksi takdirde işbirliğinin tek taraflı olarak sürdürülmesi gibi bir durumun Türk kamuoyunca benimsenmesi hayli güç olacaktır. Böyle bir gelişme neticede Türkiye'yi A.B.D. ile sürdürmekte olduğu işbirliği çerçevesinde almış olduğu yükümlülükleri yeniden değerlendirmeye sevkedecektir.

Yukarıdaki izahatın ışığı altında:

1. A.B.D. askerî yardımı ile ilgili son durumun tespiti.
2. Askerî yardım halihazırda sürekli olarak kesilmese dahi yardımın gittikçe azalan miktarı ve A.B.D.'nin tek taraflı bugünkü tutumu yakın bir gelecekte bu işbirliğinde açık bir dengesizlik durumunun ortaya çıkaracağını göstermektedir. Bu şartlar içinde karşılıklı yükümlülüklerimizin yeniden gözden geçirilmesi.

²⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 7, Birleşim: 25, 14.1.1975, ss. 533-534.

3. Askerî yardımın kesilmesi halinde bu boşluğun doldurulabilmesi için şimdiden alınması gereken tedbirlerin tespiti.

4. Millî Harp Sanayiinin kurulması için ne gibi tedbirlerin geçerli olduğunun tespiti.

5. Şimdiye kadar A.B.D.'nin Türkiye'ye ekonomik ve askerî yönden ne verdiğinin, buna karşı ne aldığıının tespiti.

6. Türkiye'nin Dışışleri sorunlarında durumunun yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Uzak olmayan bir zamanda karşımıza çıkabilecek herhangi bir devletlerarası çatışmada ülkemizin dış güvenliğinin sağlanmasını hesap ederek ne gibi tedbirler alınmasının gerektiğini tespit etmek amacı ile (Hükümet isterse gizli oturumda yapmak kaydıyla) Anayasanın 89. maddesi uyarınca genel görüşme açılmasını arz ve teklif ederiz.”²⁶

Önerenin ön görüşmesine 12 Şubat 1975'te başlanmış ancak hükümet hazır olmadığı için görüşme ertelenmiştir.²⁷ Öngörüşmeye yeniden 28 Nisan 1976 tarihinde ancak başlanmıştır.²⁸

Önerge üzerinde ilk sözü Millî Savunma Bakanı C. Senatosu Van Üyesi Ferid Melen almış ve aşağıdaki konuşmayı yapmıştır:

“Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Afyonkarahisar Milletvekili Sayın Süleyman Mutlu ve 17 arkadaşı tarafından; Amerika Birleşik Devletlerince yapılmakta olan askerî yardımın kesilmesi halinde ortaya çıkacak durumu incelemek ve dış güvenliğimizin sağlanması bakımından alınacak tedbirleri tespit etmek üzere bir genel görüşme açılmasına dair önermeleri üzerinde, Hükümetin görüşlerini arz etmek için söz aldım.

Genel görüşme yapılmasını isteyen önerge, Türkiye'nin güvenliği bakımından büyük bir önem taşıyan konuya taallük etmektedir. Bu önerge verildiği günlerde, Yüce Heyetinizde müzakere imkânını bulsaydı, hiç şüphesiz bundan çok yarar sağlanacaktı. Aradan uzun zaman geçmesine rağmen konu, bugün de önemini korumaktadır.

Sayın milletvekilleri, ambargo kararı, Amerikan Kongresince bildiğiniz gibi 5 Şubat 1975 tarihinde alınmıştır. 1 Nisan 1975'te göreve başlayan Hükümetimiz, ambargo kararını emrivaki şeklinde karşısında bulmuştur.

²⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 7, Birleşim: 25, 14.1.1975, ss. 533-534.

²⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 8, Birleşim: 38, 12.2.1975, s. 574.

²⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 94, 28.4.1976, ss. 115-123.

Ambargo kararı ile Amerika Birleşik Devletleri, Askerî Yardım Kanununda yapılan değişiklikle, Türkiye'ye yapılan hibe yardımları, kredi ve peşin satışlarla firmalardan yapılmış lisansa tabi siparişlerin Türkiye'ye sevkleri durdurulmuştu. Amerika Parlamentosunun bu kararı ile, müttefikî Türkiye'ye, her türlü silâh ve malzeme sevkini tamamen yasaklarken, Kıbrıs harekâtı ve Ege Denizi nedeniyle bizimle ihtilâf çıkaran Yunanistan'a yapmakta olduğu yardımı ise artırma yoluna girmişti. Bu karar, şüphesiz Türkiye için hayatî önem taşıyordu. İttifak içinde önemli bir yeri olan bir müttefike karşı sorumsuzca alınmış olan böyle bir karar karşısında, Türkiye'nin güvenliğini ve NATO içinde yüklendiği vecibelerin yerine getirilmesini sağlamak için olağanüstü tedbirlere müracaat gerekmekte idi.

Göreve başladığı günden itibaren durumu en iyi şekilde değerlendiren Hükümetimiz, bu kararın olumsuz etkilerini azaltmak üzere konuyu çeşitli yönleriyle ele alarak gereken bütün tedbirleri almıştır. Meseleyi büyük bir soğukkanlılıkla karşılayan Hükümetimiz, her fırsattan faydalanarak, kararın haksızlığını, yersizliğini ve ittifaka vereceği zararları Amerikan mercilerine ve dünya kamuoyuna, NATO müttefiklerine anlatmaya ve kararın kaldırılmasını sağlamaya çalışmıştır.

Bu çabalar, bildiğiniz gibi neticesiz olmamıştır. Ambargo, 2 Ekim 1975 tarihinde kısmen kaldırılmış, parası ödenmiş, silâh ve malzeme teslim alınmış ve peşin para ile serbest piyasadan yapılan alımlar serbest bırakılmıştır. Bu defa kabul edilen 1976 yılı Askerî Yardım Kanunuyla da ambargo tamamen kalkmıştır.

Ambargo kararının savunma gücümüz üzerinde olumsuz etki yapabilmesinin nedeni malûmunuzdur. İkinci Dünya Savaşından bu yana Silâhlı Kuvvetlerimiz büyük kısmı ile Amerikan Yardımından alınan silâh ve malzeme ile teçhiz edilmiş bulunmaktadır. Ambargo kararı, en çok bu silâh ve malzemenin ikmal ve yedek parça tedariki hususunda problemler doğurmuştur.

Bununla beraber, savunma gücümüzün bu yüzden zaafa uğramaması için Hükümet ve Silâhlı Kuvvetler çeşitli tedbirler ve tertiplere başvurmuşlardır. Öncelikle yedek parça ve askerî malzeme tedariki için yurt içi imkânlardan yararlanmak maksadıyla araştırmalar ve teşebbüsler yapılmış ve bundan memnuniyet verici sonuçlar alınmıştır.

Yurt içinden karşılanamayan, Amerikan orijinli malzeme ve yedek parçaların diğer ülkelerden, özellikle NATO içindeki müttefiklerimizden temini imkânları araştırılmış ve yeterli olmamakla beraber önemli sayılacak bir seviyede destek sağlanabilmiştir.

Hükümetimizin diğer bir teşebbüsü de, ambargonun bıraktığı boşluğu doldurmak ve Genelkurmayımızın tespit ettiği kuvvet hedeflerine göre ihtiyaç duyulan silâh ve vasıtaları Avrupa'daki müttefiklerimizden sağlamaya çalışmak olmuştur. Göreve başladığımız günden itibaren Silâhlı Kuvvetlerimizin acilen ihtiyaç duyduğu tank, zırhlı araç, uçak, top, roket, helikopter ve her türlü elektronik malzeme ve mühimmatı tedarik için, diplomatik yollardan ve diğer yollardan çeşitli teşebbüsler yapılmıştır.

Bu teşebbüslerin bir kısmı sonuç vermiştir. İhtiyaç duyduğumuz bazı malzemenin bir kısmını Avrupa'daki müttefiklerimizden satınalmayı başarmış bulunuyoruz. Bu alımlardan bir kısmı fiilen gerçekleşmiş, diğer bir kısmı da gerçekleşmek üzere bulunmuştur.

Muhterem arkadaşlarım, Federal Almanya'nın yaptığı askerî yardım bildiğiniz gibi devam etmektedir. Birbirini takiben yurdumuza gelen Federal Almanya Savunma Bakan Yardımcısı ve Savunma Bakanıyla yapılan görüşmeler sonunda bugüne kadar sekiz dillim halinde süregelen Alman yardımının dokuzuncu dilim anlaşması karara bağlanmış ve müşterek imalât tank ve palet fabrikalarımızın tevsii, millî bütçemizden tank, uçak ve roket gibi malzeme alımları hususunda mutabakata varılmıştır.

Hükümetimiz, programıyla savunma sanayiimizin geliştirilmesine de öncelik verilmesini kabul ve taahhüt etmiştir. Bu taahhüdü yerine getirmek üzere işe başladığımız günden itibaren yoğun bir çalışma içinde bulunuyoruz. Bu çalışmalar sonunda memleketimizin harp sanayiinin kurulmasına ve geliştirilmesine ilişkin esasları ve ilkeleri gösteren bir strateji geliştirilmiştir. Buna göre, şu sanayi dallarının kurulması ve geliştirilmesi kararlaştırılmıştır:

Türkiye'de tank imali, mevcut tanklarımızın modernleştirilmesi, zırhlı araç imali, elektronik cihazlar tekiz muhabere araçları imali, optik malzeme imali, her türlü ağır silâh, yani top, uçaksavar; tanksavar, güdümlü mermiler ve roket imali, piyade tüfekleri ve makineli tüfekler imali, uçak imaline başlanması, helikopter imali, harp gemileri ve yardımcı gemiler ve her türlü mühimmat imali.

Muhterem arkadaşlar, yine, Silâhlı Kuvvetlerimizi güçlendirmek üzere 1972 yılında "REMO Kanunu" diye adlandırılan 1601 sayılı Kanunla verilmiş olan 16 milyar liralık ödenek, 1904 sayılı Kanunla 23,5 milyar liraya çıkarılmıştır. Ayrıca, 13,5 milyar liralık yeni bir ödenek teklifimiz de Millet Meclisi komisyonunda müzakere edilmiş, tamamlanmış ve huzuruza gelmiştir.

Bu ödenekler yetersiz kaldığı takdirde, hiç şüphesiz, yeni tekliflerle huzuruza geleceğiz.

Bu ödenekler, bir yandan acil mahiyette olan alımlar için kullanılmakta, bir yandan da, yeni savunma sanayii kurulmasında bu kaynağa müracaat edilmektedir.

Bu tedbirlerle, Hükümetimiz, ambargo kararları ile, ittifakın yüklediği vecibeleri tek başımıza yürütmek imkânımızın kalmaması üzerine, Türkiye'nin ortak savunma tesislerinin faaliyetini, bildiğiniz gibi yaz mevsimi ortalarında durdurmuş ve buna ait ikili anlaşmaları geçersiz saymıştır. Daha sonra başlayan ikili görüşmelerle, ortak savunma tesislerinin Statüsü lehimize hükme bağlanarak, ambargonun etkisinin ortadan kaldırılması ve hattâ ambargoya nihayet verilmesi sağlanmıştır. Buna dair anlaşma, Yüksek Meclise sunulmuştur; yakında huzurunuzda gelecektir.

Uzun vadeli tedbir olarak, büyük kısmıyla millî kaynaklara dayalı millî savunma sanayi kurulması gereği üzerinde duruyoruz. Bu, aslında, milletimize malolmuş bir istektir. Kanaatimce, bütün gücümüzle buna yönelmemiz gerekmektedir. Ambargo gibi tedbirlere karşı en etkili tedbir, kanaatimizce budur ve bunun üzerinde durmamız gerekmektedir.

Bu suretle, arkadaşlarımızın, önermeleri üzerinde durduğu konular hakkında Hükümetin görüşlerini arz etmiş oluyorum.

Muhterem arkadaşlar, bu konu daha evvel bütçe vesilesiyle ve başka vesilelerle huzurunuzda müteaddit defalar konuşulmuştur. Ayrıca, huzurunuzda gelecek olan yeni anlaşma vesilesiyle de uzun boylu konuşulacaktır. Kanaatimce, bu tartışmaların, şüphesiz, gruplar görüşlerini arz edecekler, ama, daha çok o kanunun müzakeresi sırasında yapılması yararlı olacaktır.

Bu nedenle, Genel Görüşme açılmasında bugün için hiç şüphesiz, yarar yoktur demeyeyim ama, orayla terkinde daha çok yarar olduğu kanaatindeyim.²⁹

Bakan'dan sonra Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Amasya Milletvekili Vehbi Meşhur görüşlerini açıklamıştır:

“Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Ege ve Kıbrıs sorunları nedeniyle aciliyet kazanan ülke güvenliği konusu, pek çok konuda ülkenin dikkatli ve programlı bir tutum içinde bulunmasını gerektirmektedir.

Kıbrıs harekâtının başarısı uluslararası siyasal platformda sürdürülememiş, ülke savunma amaçlarının başka ülkelerin kontrolünde olduğunun, sağlıklı dostlarının bulunmadığının, dünya kamuoyunda yalnız kaldığını ve dış itibarının giderek zayıfladığının işaretleriyle karşılaşmıştır.

²⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 94, 28.4.1976, ss. 116-118.

Bunun yanında, Türkiye, giderek tehlikeli bir hal alan ekonomik çıkmaz içine itilmiştir. Şöyle ki: Son bir yılda izlenen sorumsuz ithalât politikası ile, mevcut döviz rezervleri çok kısa sürede eritilmiş ve ithalât, ülkenin kendi olanakları ile değil, yabancı ülkelerden sağlanan çok kısa vadeli borçlanmalarla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Ekim 1975 sonuna göre 1 354 400 000 dolar olarak bildirilen döviz rezervlerinin 856 400 000 doları yüksek faizli ve çok kısa vadeli borçlanmalardan, 309 700 000 doları güçlü ülkelerin kontrolünde bulunan Uluslararası Para Fonundan alınan kısa vadeli kredilerden oluşmaktadır.

Görüldüğü gibi, bu kaynakların tümü, yabancı şahıs ve ülkelerin kontrolünde olan kaynaklardır.

Orduya, ülke savunmasında hareket serbestisi ve bağımsızlık verecek kendi öz kaynağımız kalmamış, bu amaçla bir ihtiyat döviz stoku konulmamıştır.

Oysa, başarıyla sonuçlandırılan Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında ülkenin serbestçe kullanabileceği öz döviz kaynaklarının varlığı, bu harekâtın güvenliğini ve bağımsızlığını sağlamıştır.

Bugünkü durumun ise, ülke savunması açısından yaratacağı tehlikeleri takdirinize bırakıyoruz.

Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri; ülkenin temsilcileri olarak, ülkenin güvenliğini ve onurunu korumada birinci derecede sorumlu bir organı oluşturmaktayız. Bu konudaki sorumluluğunuz, Hükümetin iktidara geldiğinden bu yana, içte ve dışta yürüttüğü ülke güvenliği ve onurunu tehlikeye düşürebilecek politikaların hesabını sormak ve bundan sonra Hükümetçe yürütülmesi gerekli politikalarda denetleme görevimizi titizlikle yapabilmek hakkını bize vermektedir. Bu hak ve sorumluluk anlayışımız, bizi, ülkenin siyasal ve ekonomik açıdan bugünkü dışa bağımlılık derecesi konusunda Hükümeti ikaz edici açıklamalar yapmaya yöneltmektedir.

Bilindiği gibi, son yirmibeş yıldır iktidarı elinde tutan sağ güçler, kendi öz çıkarlarını, yabancı ülkelerin kapitalist çıkarlarıyla bütünleştirerek, tümü ile dışa bağımlı ve temelden yoksun, hafif montaj ve tüketim sanayileri oluşturmuşlardır.

1960 devrimiyle ülkeye getirilmek istenen plan disiplini de bir türlü benimseyemeyip, bu disiplinden sıyrılma çabasına girmişlerdir.

Türkiye, sanayileşerek kalkınma tercihini 1930'lerden itibaren başlatmış olmasına rağmen, bugün ülke savunmasını kendi olanaklarına dayandıracak, böylece siyasal bağımsızlığını gerçekleştirecek bir savunma sanayiine kavuşturulmamıştır.

Sağ iktidarlar yönetiminde ülke savunmasını ve güvenliğini yabancı ülkelerin himmetine dayandırmak yerine, bunu kendi sanayileri ile gerçekleştirmek tercihini yapmış olsalar idi, bugün Türkiye, dışa karşı bağımsızlığını, siyasal ve ekonomik açıdan koruyan saygın bir ülke olabilirdi. Tercih bu yönde yapılmış olsa idi, Türk sanayii, kendi ağır sanayiini kurup, gerçekleştirebilecek potansiyele sahip bulunduğunu her yönüyle kanıtlayabilirdi.

Sayın milletvekilleri, bu açıklamalarla ortaya çıkan karanlık tabloda en çarpıcı gerçek, ülke güvenliğinin, ülkenin kendi olanaklarıyla ve bağımsızlığını koruyarak sağlamasının tehlikede olduğudur. Bir ülke için hayati önem taşıyan bu tehlike, Hükümetin, aşağıdaki konularda Yüce Meclisi aydınlatmasını ve bundan böyle izleyeceği politikalar konusunda ayrıntılı açıklamalarda bulunmasını zorunlu kılmaktadır.

1. Millî Savunmada kullanılan araç ve gereçlerin ne kadarı Türk sanayileri tarafından üretilmektedir?

2. Türk sanayii tarafından üretilmeyen savunma araç ve gereçleri hangi ülkelerden ve hangi koşullar ile sağlanmaktadır ve kritik durumlarda bunların sağlanma ve kullanılma garantileri nelerdir?

3. Savunma sanayilerini destekleyen temel ve yan sanayilerde, örneğin kimyasal madde, lastik, demir, çelik, askerî taşıt araçları ve akaryakıt sanayilerinin ve yabancı sahiplilik durumları nelerdir?

4. Türkiye'nin savunma sanayileri ve diğer sanayilerinin her birinin ithalâta ve diğer bir deyişle, döviz harcamalarına bağımlılık oranı nedir?

5. Ülke güvenliğinin tehlikede olduğu dönemlerde ulusal savunmanın ve halkın zorunlu gereksinmelerinin güvence altına alınması bakımından hangi sanayilere el konulabilecek ve hangi sanayiler doğrudan doğruya savunma amaçlarına dönüştürülebilecek?

6. Açık istatistiklerde görülmeyen ve borç niteliği taşımayan ulusal savunma için ihtiyat döviz stoku tutulmakta mıdır; tutulmakta ise, döviz cinsi ve miktarı nedir?

Bu soruların cevaplandırılması için, Anayasanın 88, Meclis içtüzüğünün 99. maddesi uyarınca bir genel görüşme açılmasını arz ve teklif ederiz.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Yüce Meclise saygılar sunarım.”³⁰

Meşhur'un ardından Adalet Partisi Grubu adına Samsun Milletvekili Hayati Savaşçı konuşmuştur:

³⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 94, 28.4.1976, ss. 118-119.

“Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Amerika Birleşik Devletlerince yapılan askerî yardımın kesilmesi halinde ortaya çıkacak durumları incelemek, alınacak tedbirleri görüşmek üzere bir genel görüşme açılması hakkında, Afyon Milletvekili sayın Süleyman Mutlu ve 18 arkadaşının verdikleri önerge hakkında, Adalet Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere söz almış bulunuyorum.

Adı geçen önerge, Ocak 1975 ayı içinde Millet Meclisi Sayın Başkanlığına verilmiştir. Yani, bugün aradan bir seneden fazla bir zaman geçmiştir. O tarihten itibaren Meclis gündeminde bulunan bu konuyu bugüne kadar görüşme imkânı bulunamamıştı. Geçen bir seneden fazla zaman zarfında “askerî yardımın kesilmesi” deyiminin yerini “silâh ambargosu” deyimini almış ve devamlı gelişmeler göstermiş ve değişik safhalar arz etmiştir.

Konuyu bidayetinden itibaren gözden geçirmek gerekirse, Amerikan Kongresinde ambargo ile ilgili ilk kararlar Ecevit Hükümeti zamanında alınmış, uygulanmaya geçilmesi bakımından Amerika Birleşik Devletleri tarafından bazı süreler konmuş, adım adım ambargo tedbirleri yürürlüğe konarak ve kesinleştirilmek suretiyle, 5 Şubat 1975’ten itibaren her türlü silâh sevkiyatı durdurulmuştur. Bu tarih, hatırlanacağı üzere, sayın Sadi Irmak Hükümeti zamanına rastlar. O derecede ki, Türkiye, parasını ödediği silâhlarını bile alamama durumunda kalmıştı.

Başbakan sayın Demirel, iktidarı teslim aldığı zaman bir çok problemlerle beraber, böyle bir ambargo durumunu da beraber teslim almıştı. Bu safhada, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin ihtiyacı olan ve parası verilmiş olan silâh, araç ve malzeme, yedek parça sevkiyatı dahi, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetince durdurulmuştur.

“Silâh ambargosu” demek, Türk Silâhlı Kuvvetlerini mefluç bırakmayı hedef alan bir hareket demektir. Ambargo, sadece bir uçağın, bir silâhın, bir geminin Türkiye’ye verilmemesi veya satın alınmasına mani olunması demek değildir. Bir uçağın 10 cent değerindeki arızalı bir parçasının yerine yenisinin takılamaması, milyonlar değerindeki o uçağın uçamamasına veya bir tankın hareketsiz kalmasına, bir radarın mefluç duruma düşmesine sebep olur. Bu da, Silâhlı Kuvvetlerimizin harp gücüne tesir eder. Ambargo kararı bu derece ağır ve önemli bir karardır.

Amerikan Kongresinin ambargo kararını almasında müessir olan faktörleri ve bundan ayrı olarak Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin tutumunu burada tekrara lüzum görmüyorum. Ancak, Türk Hükümetinin ve Türk kamuoyunun, Amerika Birleşik Devletlerinin Türkiye’ye müteveccih politikasını; birisi, Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin, diğeri, Kongresinin olmak üzere iki politika arasında ayırım yaparak

değerlendirilmesine imkân yoktur. Demirel Hükümetinin, bu değerlendirmeyi, Amerika Birleşik Devletlerinin fiiliyata intikal eden politikası üzerinden yapmış olması hem tabîî, hem de kaçınılmaz olmuştur.

Amerika'nın müttefiki olan Türkiye'ye Amerika silâh ambargosu koyuyor da, müttefiki olmayan başka devlet, Amerika'dan silâh alabiliyordur. "NATO teşkilâtından çıktım" diyen Yunanistan silâh alabiliyor, ama "İttifakın içerisindeyim" diyen Türkiye silâh alamıyor; hatta silâhın parçasını dahi alamıyordu.

Amerika Birleşik Devletleri Kongresinin Türkiye'ye karşı içine girdiği ve hasmane olarak nitelendirilmesi mübalâğalı olmayacak tutumu, ittifak içinde bu derece sıkı işbirliği sürdüren iki ülke arasında mevcut olması lâzım gereken ilişkilerle bağdaştırmak şöyle dursun, normal münasebetlerle dahi bağdaştırmak güç olmuştur; fakat Amerika Birleşik Devletlerinin tutumu aksi tesir yapmış, Türkiye'nin barış içinde iyi niyetler ve elastikiyet göstermiş olan tutumlarını sertleştirmiş, Amerika Birleşik Devletlerinin beklediği sonucu vermemiştir.

Nitekim, Amerikan Kongresinin Türkiye'ye karşı silâh ambargosunu devam ettirmek hususunda 24 Temmuz 1975'te almış olduğu karar üzerine, Türk Hükümeti, 26 Temmuz 1975 günü, yani iki gün sonra Türkiye'deki Amerikan üslerinin faaliyetlerinin durdurulması ve derhal Türk Silâhlı Kuvvetlerine devri kararı almış ve bu karar 3 maddelik bir bildiri halinde hazırlanarak, Amerika Birleşik Devletleri Büyük Elçisine bir nota ile bildirilmiştir.

Bu notanın gerekçesi açıktır. Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ortak savunma ve işbirliğini düzenleyen 3 Temmuz 1969 tarihli Savunma İşbirliği Anlaşması gereğince, Amerika Birleşik Devletleri Türk Savunma gayretlerine matlup seviyede yardım etme taahhüdünü yüklenmiştir. Amerikan Hükümetinin aldığı ambargo kararı ile Türkiye'ye olan taahhütlerini artık yerine getiremeyeceği şüphe götürmez şekilde ortaya çıkmıştır.

Bu itibarla, Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki bu anlaşmanın hukukî gerçekten yoksun hale geldiği, Amerikan Hükümetine bu nota ile bildirilmiştir. Bu sebeple, mesele, askerî yardım ve kredi meselesi değil, Türk-Amerikan ilişkileri meselesi haline gelmiştir. Verilen nota ve karar titizlikle tatbik edilerek, ortak savunma tesislerine Türk Silâhlı Kuvvetleri el koymuş, tesislere Türk Bayrağı çekilmiş ve Türk komutanlar tayin edilmiştir.

Türkiye'deki ortak savunma tesislerinin faaliyetlerinin bu suretle durdurulması hususunda Hükümetin aldığı bu yerinde ve enerjik karar, Türkiye'deki bazı siyasî çevreleri tedirgin etmiş, yalan yanlış yorumlar yapılmış, Hükümetin yerinde aldığı bu karar kamuoyuna yanlış bir şekilde takdim edilmek için çaba harcanmıştır. Bunu üzüntü ile gördük. Bu tutum karşısında, gerek Genel Kurmay Başkanlığı, gerek Millî Savunma Bakanlığı zaman zaman

açıklamalar yapmak lüzumunu duymuştur. Siyasî çevrelerin ve sol basının “tesislere el konmadığı” şeklindeki yanıltıcı beyanları, asil Türk milletinin sağ duyusu karşısında başarısızlığa ve hüsrana uğramış, iltifat görmemiştir.

Türk Hükümetinin ortak savunma tesisleri hakkında aldığı karardan kısa bir müddet sonra sayın Başbakan Demirel, Helsinki’de yapılan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Zirve Toplantısından istifade ederek, Başkan Ford ile de ambargo konusunda bir görüşme yapmıştı. Bu görüşmede Başkan Ford, Amerikan Hükümetinin iyi niyetinin bir tezahürü olarak kendi emrine tahsis edilmiş Başkanlık fonundan Türkiye’ye hibe olarak 50 milyon dolarlık bir askerî yardımda bulunmak imkânının mevcut olduğunu; arzu edilirse bu yolu harekete geçirebileceğini ifade etmişti. Başkan Ford’un bu teklifi dahi ambargonun mana ve öneminin kendisi tarafından anlaşılmadığı veya anlaşılmak istenmediğini göstermiştir. Çünkü, Başkan Ford, ambargo meselesinin bir askerî yardım ve kredi meselesinden ziyade, Türk-Amerikan ilişkileri meselesi olduğunu takdir edememiş ve Sayın Süleyman Demirel 50 milyon dolarlık hibe teklifini nazikâne bir şekilde reddetmek suretiyle, kendisine gerekli cevabı vermiştir. Bundan sonra, Hükümetin, ambargo kaldırılmadığı takdirde Amerika Birleşik Devletleri ile herhangi bir müzakerenin bahis konusu olamayacağı şeklindeki sert tutumu karşısında, NATO’nun Güneydoğu kanadının tehlikeye girmesi ve Türk-Amerikan ilişkilerinin zedelenmesi karşısında, gerek Amerikan Senatosu ve gerekse Temsilciler Meclisi durumun nezaketini nihayet idrak etmek basiretini göstermişlerdir.

8 Ekim 1975’te Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi, Türkiye’ye uygulanan silâh ambargosunun kısmen kaldırılmasını öngören kanun teklifini kabul etmiştir. Senato tarafından da kabul edilen kanun, Başkan Ford tarafından da onaylanarak, kesin şeklini almıştı. Bu suretle, 96 milyon dolar değerinde 24 fantom uçağını da içine alan 184 000 000 dolarlık silâh ve malzeme peyderpey Türkiye’ye gönderilmeye başlanmış ve Silâhlı Kuvvetlerimiz ihtiyacının büyük kısmı bu suretle karşılanma yoluna gidilmişti.

Türk Hükümetinin olumlu politikasının neticesi, ambargonun kısmen kaldırılarak, Silâhlı Kuvvetlerimizin harp gücünün üstün seviyede tutulması yeni bir aşamadır. 1974 sonbaharında Ecevit Hükümeti zamanında filizlenen ambargo baskısı ve 5 Şubat 1975 tarihinde fiilen başlamak suretiyle devam edegelen durum, ancak Demirel Hükümeti tarafından, 8 Ekim 1975’te müspet yönde bir hamle ile Silâhlı Kuvvetlerimizin harp gücünü yeniden artırmıştır. Hükümetin bu başarısını burada takdirle zikretmek isterim. Ancak, ambargonun kısmen kaldırılmasını da, o tarihte yeterli bulmamıştık. Bunu, sadece olumlu yönde atılmış bir adım, bir hamle olarak kabul ettik.

Doğan bu yeni durum muvacehesinde, ortak savunma tesislerinin geleceği hakkında yetkili kurumlar ve Millî Güvenlik Kurulu ve Hükümetin, memleket menfaatlerine en uygun olumlu kararı alacağına herkes ittifak halinde olmuştu. Bu görüşlerin ışığı altında 17 Temmuz 1975'te Türkiye tarafından kesilen müzakereler, ortak savunma işbirliği esaslarını yeni bir kavrama dayandırmak üzere 28 Ekim 1975'te tekrar başlamıştı. Amerika Birleşik Devletleri temsilcileri, müzakerelerin bırakıldığı yerden başlamasını istedikleri halde, Türk Hükümeti ikili anlaşmaları yok kabul ederek, sıfırdan başlanacağını bildirmiştir. Amerikan Senatosunun, arzu ettiği zaman ambargoyu koyma, istediği zaman ambargoyu kaldırmak şeklindeki tehditkâr durumunu ortadan kaldıracak sağlam bir esasa bağlanması hususu, Türk Hükümeti tarafından üzerinde ısrarla durulan noktadır.

Gerek Helsinki Zirve Toplantısı, gerek Brüksel Zirve Toplantısı ve Amerika Birleşik Devletleri ile olan görüşmeler sonunda Türkiye tarafından sipariş edilen silâhların Türkiye'ye teslimine Amerika Hükümetinin mecbur kalması, keza İran Şahının memleketimizi ziyaret ederek Türk-İran dostluğunun ilerlemesi, Fransa Dışişleri Bakanının memleketimizi ziyaretinde, Fransa'ya yapılacak silâh siparişi ve Kıbrıs konuları üzerindeki görüşmeler, Çekoslovakya ve Sovyet Rusya ile ekonomik anlaşmalar ve en son olarak, 21 Nisan 1976'da İzmir'de Türkiye-İran-Pakistan Devlet Başkanları arasında yapılan RCD Zirve Toplantısı, Demirel Hükümetinin 1 sene içinde dış politikadaki başarılı çalışmalarıdır.

Bu başarılar, bazı siyasî çevreleri maalesef rahatsız etmiştir. Bu çevreler ve sol basın, Hükümetin dış politikası hakkında yanıltıcı beyanlar vererek kamuoyunu aldatmak ve yanıltmak gayretine girmişlerdir. Şayanı şükrandır ki, bugün artık bunlara kimse kanmıyor. Bu beyanların da, ne memlekete, ne de bunu yapan siyasîlere bir faydası olmayacağını burada belirtmek isterim.

Bunların bütün gayretlerine rağmen, Demirel Hükümeti, dış ülkelere olan başarılı ve dostane siyasî ve ekonomik münasebetlerini düzenlemeye devam edecektir.

18 Şubat 1976'da Amerika Birleşik Devletleri Senatosu yaptığı bir oturumda, Türkiye'ye askerî malzeme satışı ve hibe şeklindeki malzeme verilmesi konularını kapsayan bir kanun tasarısını 30'a karşı 60 oyla kabul etmiştir. Bu kanun, 1976 yılı içinde Türkiye'ye 25 milyon dolar hibe, 190 milyon dolar Hükümetin kredili satışı olmak üzere, 215 milyon dolarlık askerî yardım ve satış şeklindedir. Diğer taraftan da, Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komitesi Türkiye'ye 1976 yılı içinde 175 milyon dolar silâh yardımı ve satış yapılmasını öngören bir kanun tasarısını kabul etmişti. Dış İlişkiler Komitesinin tasarısında, herhangi bir şarta bağlı olmadan yardım ve satış istenmesi, Amerika'daki Yunan Lobisi tarafından öfke ile karşılanmıştır. Her iki Meclisten ayrı ayrı iki kanun yerine, Senato ve Temsilciler Meclisinden altı kişilik bir komite seçilecek ve bu iki kanun birleştirilecektir.

4 Mart 1976 tarihinde, Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi Türkiye'ye 50 milyon dolar hibe, 125 milyon dolar da kredili satışı kapsayan yardımı onaylamıştır.

20 Mart 1976 tarihinde Dışişleri Bakanı Sayın Çağlayangil, ambargo konusunda ve diğer konularda görüşmek üzere Başkan Ford'un davetlisi olarak Washington'a gitmiştir. Bu gidişinde, Millî Güvenlik Kurulu tavsiyesi ve Hükümetin görüşü çerçevesi içerisinde müzakerelere katılmıştır.

Yine bazı siyasî çevreler ve sol basın, Millî Güvenlik Kurulu ve Hükümetin görüş birliğine rağmen, tesisler üzerinde kurulacak yeni statüyü istismar cihetine gitmeye kalktılar. Halbuki, Kuzey Atlantik Antlaşmasının 3. maddesi aynen şöyledir: "İşbu antlaşmanın gayelerinin daha müessir bir şekilde tahakkukunu temin için, taraflar kendi hususî vasıtalarını geliştirerek ve birbirlerine karşılıklı yardımda bulunmak suretiyle münferiden ve müçtemian devamlı ve fiilî olarak hareket edip, bir silâhlı tecavüze karşı münferit ve müşterek mukavemet kuvvetlerini idame ve tezyid eyleyeceklerdir" demektedir.

Kaldı ki, Türk Hükümeti, tesislere konacak yeni statüde, geçmişteki tecrübeler gözönüne alınarak, tesisler yeniden hizmete girerse, bunlar bir Türk tesisi olarak hizmete girecektir; savunma işbirliği devam edecekse, onun oturacağı yeni temel, yeni konsept, bu esaslara göre olacaktır görüşünü getirmiştir. Nitekim, Sayın Çağlayangil'in, 1976 Martında Ford ve Kissinger'le yaptığı bu görüşme sonunda, 26 Mart 1976 tarihinde Kissinger ve Çağlayangil'in imzaları ile 22 maddelik bir anlaşma imzalamıştır. Bu anlaşmaya göre, Amerika Birleşik Devletleri, savunma için Türkiye'ye yılda 250 milyon dolar hesabı ile, dört yılda 1 milyar dolar verecek ve bu 1 milyar doların dışında her yıl 70 milyon dolar kredi ve 86 milyarlık savunma malzemesi verecektir. Ambargodan evvelki Amerika Birleşik Devletleri yardımı ise, sadece 90 milyon dolardı...

Bu sebeple, yeni yardım eskisinin çok üstündedir. Ayrıca, en küçük ve indirmeli fiyatlarla ve en son model olmak üzere 14 fantom uçağı, 36 savaş uçağı, 20 eğitim uçağı, 72 helikopter, 3 destroyer, 2 denizaltı, 1 denizaltı kurtarma gemisi verilecektir. Bu anlaşmaya göre, ayrıca, savunma gayesi ile evvelce ortak olarak çalıştırılmakta bulunan tesisler, bundan böyle Türk Silâhlı Kuvvetlerinin öz tesisleri olacaklardır.

Tesisler, Türk komutanlarının yönetiminde olacaktır.

Her halükârda bütün tesisler Türkiye'nin müsaade ettiği maksatlar dışında amaçlar için kullanılmayacaktır.

Karamürsel, Karaburun tesislerinin tamamı Türk personeli tarafından işletilecektir.

Tesislere Türk Bayrağı çekilecektir.

Halen kapalı olan üsler, anlaşma onaylanmadan işletmeye açılmayacaktır. İleride, Kongrenin, askerî yardımları onaylamaması veya en ufak bir değişiklik yapması halinde, anlaşma yürürlükten kalkacak ve üsler tamamıyla kapatılacaktır.

Bu suretle, ambargo, Kıbrıs'a bağlı olmaksızın açılmıştır. Bugün, bu anlaşma ile ambargo meselesi ile, Kıbrıs meselesi birbirinden ayrılmıştır.

Üsler ve ambargo üzerinde Demirel Hükümetinin bu başarılı sonuca varması, bazı çevreleri tedirgin etmektedir.

Anlaşmanın, Yunanistan'daki tepkileri geniş olmuş, Atina Hükümeti, ülkesindeki üslerle ilgili görüşmeler yapan, Washington'daki heyetini geri çağırmıştır. Yunanistan ve Kıbrıslı Rumlar için en önemli konu, Türkiye'ye konan ambargo konusunun kalkmasıdır.

Propagandalar buna göre yürütülmekte, ambargonun kaldırılmaması, Türkiye'ye silâh verilmesini önlemek üzere, ellerinden gelen bütün imkânları kullanmaktadırlar.

Ümit ederiz ki, Türkiye'deki sol basın ve bazı siyasîler bunların çalışmalarının paralelinde olmasınlar, Yunanistan ve Kıbrıslı rumların tutumlarına yardımcı olacak bir davranış içinde bulunmasınlar. Fakat, maalesef, bu anlaşmanın imzasını hemen takibeden günlerde, Amerika Birleşik Devletleri Kongresinin anlaşmayı onaylamayacağı hakkında, hemen, sol basınımızda makaleler kaleme alınmış ve ahkâmlar kesilmiştir. Bu, teessüre şayandır.

“Bu yazıların maksadı nedir, faydası var mıdır ve hangi devlete faydası vardır?” düşünmeye değer.

Amerikan yardımının kesilmesinden sonra, yardımın yeniden ve kısmen başlaması ve hatta tamamen başlaması bahis konusu olsa bile, artık Türkiye kendi silâhını kendi yapması gereğine inanmış ve Demirel Hükümeti, harp sanayiinin kurulması için gerekli teşebbüslere geçmiştir. Bu sanayi kuruluncaya kadar geçecek bir intikal devresinde, bir taraftan millî harp sanayimizi kurarken, diğer yandan da, çevremizdeki devletlerle silâh dengemizi muhafaza edebilmek için, dışardan kara, hava, deniz silâhları almak suretiyle, Silâhlı Kuvvetlerimizin harp gücünü daima formunda ve üstün seviyede tutmak mecburiyetindeyiz.

Bunun için ne gibi tertip ve tedbirler alınması gerektiğinde, Adalet Partisi Grubunun görüşlerini aksettiren daha geniş bilgiyi Yüce Meclis tarafından Genel Görüşme açılması kararı alındıktan sonra ifade edeceğiz.

Adalet Partisi Grubu olarak, Amerika Birleşik Devletlerinin ambargo kararı karşısında bir Genel Görüşme açılmasını uygun görüyoruz. Bu isteğe katılıyoruz. Adalet Partisi Grubu adına Yüce Meclise saygılar sunarım.”³¹

Savaşçı'nın konuşmasından sonra Genel Görüşme ve Meclis Araştırmaları için Meclis tarafından ayrılan süre tamamlanmıştır. Bu nedenle, görüşmelere 5 Mayıs 1975 tarihinde devam edilmiştir.³² Önerge üzerinde Millî Selâmet Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Şener Battal konuşmuştur:

“Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Cumhuriyet Halk Partisine mensup 18 arkadaşımız tarafından verilen, dış güvenliğimizin sağlanmasını temin için alınması gerekli tedbirlerin tespiti bakımından istenen Genel Görüşme ile ilgili olarak, Millî Selâmet Partisi Grubu adına görüşlerimizi arz etmeye çalışacağım. Cümlemenizi saygılarımla selâmlıyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Anayasamızın 89. maddesi uyarınca istenen Genel Görüşme önergesinde ezcümle şu hususların açıklığa kavuşması işaret edilmektedir:

1. Amerika Birleşik Devletleriyle yapılan askerî yardım anlaşması ve fiilî neticeleri.
2. Askerî yardımın azalmasının tevlit edeceği neticeler.
3. Askerî yardımın kesilmesi halinde boşluğun nasıl doldurulacağı.
4. Millî harp sanayi kurulması için gerekli tedbirler.
5. Amerikan askerî yardımının ve ekonomik yardımının aktif, pasif mukayesesi.
6. Türkiye Cumhuriyetinin dış politikasının durumunun tahlili.

Muhterem milletvekilleri; bu önemli suallerden sonra, dış güvenliğimiz için tedbirlerin tespitini istemek şeklinde önerge özetlenebilir.

Değerli arkadaşlarım; bu Genel Görüşme vesilesiyle Millî Selâmet Partisinin efkârı umumiyece çok iyi bilinen dış politika görüşlerini tekrar izahat imkânını bulduğumuz için, memnuniyet içinde olduğumuzu ifade etmek isterim. Millî Selâmet Partisi olarak biz, dış politikamızın “uydu politika” olmaktan çıkarılmasını daima tekrarlamışızdır. Dış politikamız şahsiyetli olmalıdır, dış politikamız bir diğer devletin emrivakileri karşısında eğilen söğüt politikası olmamalıdır. Dış politikamızın bütün unsurlarını ve istikâmetini kendi inisiyatifimizle biz, ama sadece biz tayin edebilmeliyiz. Dış politikada menfaatin

³¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 94, 28.4.1976, ss. 119-123.

³² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 97, 5.5.1976, ss. 230-241.

önemi kadar, sevgi ve kardeşlik esasları da önde olabilmelidir. Tarihî ve manevî bağlarla bağlı olmadığımız bloklarla kurulacak zoraki dostluklar, bilirsiniz ki; menfaate, hesaba dayalı olmanın ötesinde, bunların zayıfladığı anda tersine dönebilen dostluklardır.

Dış politikayı konuşurken, iç politikanın önemine de işaret etmek isterim. Esasen iç ve dış politika, fizikteki bileşik kaplara benzer; birbirleriyle yakından alâkalıdır. Dış politikada kuvvetli olabilmemiz için iç politikamızı da istikrarlı, 40 milyon insanın kardeşliğini temin ve tesis esasına dayandırmaya mecburuz; ayrıca, ekonomimizi ve millî sanayimizi de güçlendirmeye mecburuz.

Muhterem milletvekilleri; iç politikada 40 milyon insanın kardeşliği esasına bugünlerde o kadar büyük ihtiyaç vardır ki; siz sayın milletvekillerine, siyasî parti başkan ve yöneticilerine büyük işler düşmektedir. Bugün bu birlik ve beraberliği temin ederken, partiler arasındaki münasebetlerdeki öteden beri gördüğümüz kırıncı üslubu Millî Selâmet Partisi olarak yadırgıyoruz. Muhterem milletvekilleri, bazı siyasî parti liderlerinin birbirlerine verdiği cevaplardan kısmî cümleler söyleyerek iç politikadaki huzursuzluğu ifade etmek istiyorum; böylelikle iç politika ve dış politikanın bileşik kaplardaki denge gibi birbirleriyle irtibatını da tekrarladıktan sonra, bugünlerdeki kardeşliğe ihtiyacımızı önemle işaret etmek istiyorum.

Bakınız siyasî parti liderlerinden biri, diğerine ne diyor: “Ey sen, sen eşkıyanın başısın, eşkıyasın” diyor, diğeri ona cevap veriyor: “Sen bana eşkıya dedin ya, senin soyun sopun belli değil” diyor, aynı cümleler bunlar, liderlerin cümleleri. Yani “cibilliyetsizsin” diyor; diğeri cevap veriyor: “Seni gangster şebekesinin başı” diyor, öbürü: “Sana tükürdüğün tükürüğü yalatacağım.” diyor.

BAŞKAN - Sayın Battal, bir dakikanızı rica edeceğim. Efendim, bunlar Meclis dışındaki konuşmalar sanıyorum, bunları kürsüye getirmesiniz daha iyi olur; İçtüzük temiz bir lisanla konuşmayı amirdir efendim, rica ediyorum.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Sayın Başkanım, irtibatı öncelikle ifade ettim, iç politikada kardeşlik bugünlerde önemli ve konuşmamın devamında dış düşmanların ne emeller beslediğini söylüyorum; dış politika konuşulurken bileşik kaplar esasıyla iç politikanın kardeşliğe dayandırılması gereğini söylüyorum; hiç bir isim vermeden söylüyorum.

BAŞKAN - Anladım efendim, o lafzı kullanmayın, tasvip etmediğiniz cümleleri kullanmayın.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Müsaade ederseniz, köydeki iki vatandaşın birbirini sevmesinin gereklerini işleyeceğim; kusurlarını, kusur sahiplerine de ima yoluyla hatırlatayım izin verirsiniz.

Muhterem arkadaşlarım, daha devam ediyor: “Köprü altı zibidisi”, yok “zibidi zaptiye”... Bunlar, siyaset edebiyatımızın son derece kırıcı cümleleri.

Başta liderlerimiz olmak üzere siyasî partilerimiz, köydeki sade vatandaşımız, millî kardeşliği bugünlerde korumak zorundadır. İçinde bulunduğumuz dış politika şartları, bilirsiniz ki, son derece rahat şartlar değildir. Onun için bütün arkadaşlarımıza, bütün siyasî parti mensuplarına, liderlerine, bu manadaki Millî Selâmetin temennisini, tekrarla önemle ifade ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, ayrıca ekonomimizi ve millî sanayimizi de güçlendirmeye mecburuz. Bugün vasıl olduğunuz iç, dış ve ekonomi sanayi tablomuz, batı taklitçiliğinin neticesi bizi üzen bir tablodur.

Millî Selâmet Partisi ısrarla ifade etmektedir; Ortadoğu’daki dost ve kardeş ülkelerle yakın işbirliği kuralım, onlarla ekonomik bütünleşmeye gidelim. Kendi tankımızı kendimiz yapalım, kendi uçağımızı kendimiz yapalım, millî harp sanayimizi kuralım, Ortak Pazar tuzağından uzak olalım. Lider Türkiye’nin, Müslüman devletlerin hayranlıkla baktığı, onlarla işbirliği yapan bir lider Türkiye’nin dış politika motiflerini birlikte tespit edelim. Böylelikle süper devletlerin, her manada, iktisadî veya diğer yollardan işbirliği yaptığı devletlerle eşit münasebetler içinde olmadıklarını da bir daha hatırlayalım.

Sayın milletvekilleri; Amerika Birleşik Devletleri bize hayranlığından ziyade, yıllar yılı dış politikasına uygun geldiği için dost olmuştur. Bugün bu dostluğun devamında, menfaati varsa bize yaklaşmak ve dostluğunu sürdürmek istemektedir. Bu perspektif ile son yapılan Amerikan İkili Anlaşmasını tahlil etmek isterim:

26 Mart 1976 tarihinde Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasında imzalanan İkili Anlaşma, 22 maddeden ibarettir. Anlaşmada; Türk tarafı, Türkiye’de Amerikan üslerinin yeniden açılması ve kullanılması hususunu taahhüt etmektedir Birleşik Devletler ise; Türkiye Cumhuriyetine hibe, kredi, borçlanma olarak 1 milyar dolarlık savunma desteğini dört yıl içinde vermeyi taahhüt etmektedir. Ayrıca, bu anlaşma gereğince; Fantom uçağı, Hava ve Deniz Kuvvetleri için bir kısım vasıta ve teçhizat vereceğini taahhüt etmektedir. Bu Anlaşmanın en kısa özeti bu cümlelerden ibarettir.

Bu Anlaşmanın tahliline gelince:

Bizce Kissinger, Amerikan Kongresinden de, bir kısım Amerikan politika adamlarından da daha kurnaz gözükmektedir. Zira, Mısır’ı bile Araplar safından ayırmak ve İsrail karşısındaki Birleşik Arap cephesini yıkmak için anlaşma yapacak kadar ince hesaplar içindedir. Bu arada, 20 Nisan 1976 tarihli Financial Times Gazetesi, “Türkiye Bölgesel Zirve Toplantısında Ev Sahibi” başlıklı yazısı ile Türkiye’nin dış politikasındaki yeni ufuklara dikkati çekmektedir.

Bizce, son yapılan İkili Anlaşma, biraz evvel Mısır için belirttiğim 10 Nisan 1976 tarihli New York Post Gazetesindeki yorumla irtibatlı gözükmektedir. Türkiye’yi, Ortadoğu devletleriyle, İslâm devletleriyle yakınlaştırmak hadisesini geciktirme amacını taşımaktadır.

Diğer bir husus da, Pentagon’un teknik bakımdan en az bir dört yıllık Türk üslerine ihtiyacı olduğu hususudur. Bu sebeple, dört yıl da olsa, Türkiye’ye karşı rijit bir politikaya gidilmemelidir. Ayrıca, Türkiye’nin Kıbrıs’ta önemli tavizler vermesi, en azından nüfusa göre federasyon görüşüne yanaşırmanın çabaları içinde olabilir Kissinger. Kissinger’in bu niyetlerini, iç niyetlerine kadar biz böylelikle tahlil ediyoruz. Ama, dış politikada akıllı olmak lâzımdır, fanatik olmamak lâzımdır. Onun için mevcut şartları fanatizmden uzak, akılcı bir yolla ele almak gereğine inanıyoruz.

Muhterem milletvekilleri; Amerikan Hükümeti Gerald Ford yönetimi güvenilirliğini ispat etme imkânı ile karşı karşıyadır. Vietnam’daki bir anda ricat eden politikası da aklımızda olmalıdır. Ford Hükümeti anlaşma yaptıktan sonra “Ne yapayım, kongre tasdik etmedi” mazeretiyle sadece güvenilirliğini kaybetmeyecektir, zayıf hükümet olarak muhatap olma gücünden de bir hayli ziyarı olacaktır. Yapılan 26 Mart Washington Anlaşmasını -söylentilere ve kuvvetli tahminlere göre - kongrenin tasdik etmeyeceği ileri sürülmektedir. O halde bu anlaşmanın birtakım gözlemcilerle göre, “ölü doğduğu” iddiası, zayıf bir iddia değildir. Kaldı ki, anlaşmanın bizce önemli noktası, fiilî neticeleri gördükten sonra değerlendirilmesidir.

Yakın mazide parası verilen fantomları, Amerika Birleşik Devletleri Türkiye’ye vermediği gibi, bir de depo kirası istemiştir.

Sayın milletvekilleri, görüyorsunuz ki büyük bir Türk atasözü gereğince “Ele güvenip gerdeğe girilmez”, veya “Elden gelen öğün olmaz, o da vaktiyle gelmez”...

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - Açalım Genel Görüşmeyi.

ŞENER BATTAL (Devamla) - O halde biz kendi uçağımızı yapmak zorundayız, kendi tankımızı, kendi harp, silâh ve vasıtalarımızı yapmak zorundayız. Kısaca, millî sanayimizi kurmak mecburiyetindeyiz, işte, o zaman, “Biraz da başkalarının uykusu kaçsın” deyip, rahat uyumak imkânı bulabiliriz.

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - Açalım Genel Görüşmeyi, oy vereceğiz.

ŞENER BATTAL (Devamla) - Genel Görüşme de açılır; ama bana kalırsa harp sanayiini, uçak sanayiini bir an evvel kuralım, açalım o fabrikaları mesele daha iyi olur.

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - Ne sakallısınız siz, köşeden dönersiniz.

ŞENER BATTAL (Devamla) - O galiz sözünüz hiç hoş değil.

BAŞKAN - Sayın Mutlu rica ederim.

ŞENER BATTAL (Devamla) - (TUSAŞ) Türkiye Uçak Sanayii, (TÜMOSAN) Türkiye Motor Sanayii, (DESİYAB) Devlet İşçi Yatırım Sanayii Bankası gibi önemli kuruluşlarla bu yıl 26 büyük dev yatırımının inşallah temelleri atılacaktır. Bir küçük rulmanını, bir küçük start butonunu yapmayan sanayie sahip devletin, bağımsızlık ve imperium vasfını ifade edebilmek son derece zordur.

Sayın milletvekilleri, o halde bir geniş zamanda, Millî Selâmet Partisinin, çok daha evvel, yıllar önce söylediği bu hususları açıklamak istiyoruz.

Millî görüş, hızlı sanayileşmede de, dış politikada da bin yıllık mazideki büyük Türkiye'nin, yeniden büyük Türkiye doğuşunun görüşüdür. İşte biz dış politika meselelerini, Türkiye meselelerini, sanayi meselelerini görüşürken bu temel fikirden hareket ediyoruz. Bütün dünya bilmelidir ki, Türk Ordusu ve Türk milleti güçlüdür.

Birkaç günlük Amerikan ambargosu oldu diye Yunanlı, Türkiye üzerinde hayaller kurarsa, bu hayalleri kâbus haline gelebilir. Bu vesile ile onu ifade etmek istiyoruz. Yapılan küçük hesaplar, bu yüzden hep yanlışır.

Sayın milletvekilleri, son zamanlarda dış basında Yunan Silâhlı Kuvvetleriyle Türk Silâhlı Kuvvetlerinin mukayesesı yapılmaktadır. Bu kıyaslamalar son derece taraflıdır, ayrıca halen hayranlığını ortaya koymanın işgüzarlığı içindedir. Bir diğer husus da, Türk-Yunan münasebetlerindeki yüksek hararetin, birtakım silâh tacirleri için fırsat olacağı hesapları da vardır.

Gerek Yunanistan, gerekse Türkiye tahriklere kapılmamalıdır. Her iki devlet arasında olacak bir harp, mazideki yaraları tekrar deşecektir. Bilhassa Yunan basını ölçsüzlüğünü devam ettirirse, bunun neticesinde büyük bir sorumluluk içine düşecektir.

Kıta sahanlığı, Kıbrıs'ta kurulacak federasyon, her iki devlet arasında ekonomik iş birliği meseleleri tehditle çözülmez. 12 Mart tarihli Akropolis gazetesi ifadesiyle, "7 Jaguar hücum botunun anlamı" gibi cümleler bizi korkutmaz; iyice bilmeliler. Keza Epikera dergisinde yayınlanan silâh mukayeseleri, 25 Mart 1821 ayaklanmasını hatırlayarak, "Yunanlı tekrar ayaklandı. Yunan ihtilâli tekrar yeniden, yaşayacaktır" gibi cümlelerle ihtilâlin ruhundan bahsetmeler; elde silâhla "Millî bayramın kutlanışı" başlıkları, kötü ve korkulu rüyalarının tezahürlerinden ibarettir.

Megalo idea politikası Yunanistan için çıkmaz bir sokaktır; ısrarla ifade etmek isteriz.

Sayın milletvekilleri, dış politika meselesini 20 dakikada konuşmak, böyle yıldırım hızıyla bile olsa konuşmak son derece zordur.

Konuyu özetlemek istersek, Millî Selâmet Partisi olarak düşüncelerimiz şöyledir:

Uydu politikaya hayır. Şahsiyetli dış politika olmalıdır. Bu şahsiyetli dış politikanın tezahürü olarak Orta Doğu politikasına dönülmelidir. Lider Türkiye yeniden ayağa kalkmalıdır.

İslâm Ortak Pazarı bir an evvel teessüs etmelidir.

Filistin Kurtuluş Teşkilâtının Türkiye’de şubeleri açılmalıdır. İsrail Devletiyle elçilik seviyesindeki anlaşma yeniden gözden geçirilmelidir.

Millî sanayii, millî harp sanayii, uçak sanayii, hepimizin şevkle, imanla, kalp heyecanı ile arzu ettiği, hızla yapılması gerekli hususlar olmalıdır. “Biz uçak yapamayız; pırpır uçağı yapalım” görüşleri artık bugün cesaretini de, fikri şahsiyetini de yitirdi. Türk uçağı olacak, Türk tankı olacak; Türk silahı ve Türk motor sanayii ile Türk rulmanı ile dışa bağımlı sanayiden kurtulmadığımız müddetçe bağımlı dış politika devam edecektir.

Batı’nın kuyruğunda gitmek anlayışı ideal gaye olmamalıdır.

Muhterem milletvekilleri, bu genel çizgilerden sonra,

Epikera mecmuasının 25-31 Mart tarihleri arası nüshalarında, Türk Silâhlı Kuvvetleriyle, Yunan Silâhlı Kuvvetleri mukayese edilmektedir. Bu mukayeselerde % 90 yanlışlıklarını tahmin ediyoruz. Bu tahlillerin % 90 yanlış olduğunu tahmin ediyoruz; ama % 10 hakikat payı ile Türk Hava Kuvvetlerinde, Deniz Kuvvetlerinde ambargodan dolayı bir kısım açıklarımız, bilhassa yedek parça açıkları olduğu bir vakiydir. O halde son anlaşma, Amerikan Hükümetinin kendisini ispatlayabilmesi bakımından beklenmeye değer bir anlaşmadır. Kongrenin tasdik etmeyeceği kuvvetle tahmin edilmektedir. Kongre tasdik etmezse ne olur? Ondan sonra Türk milleti, 40 milyon insanın kardeşliği ile ne olacağını cihana ispat etmenin anlayışı içine girer ve yeniden önemli kararlar alırız; Türkiye, birtakım üs tavizleriyle, başkasının gölgesinde değil, kendi gölgesinde başkalarını barındıran ülke olmanın yolunu tutar.

Sayın milletvekilleri, zamanım doldu, Sayın Başkan ikaz etmeden hemen görüşlerimizi bağlamak isterim.

Genel Görüşme talebine prensip itibariyle katılıyoruz. Ancak, bu görüşmelerin gizli olması halinde önergeye beyaz oy verebiliriz.

Saygılarımla arz ediyoruz.”³³

³³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 97, 5.5.1976, ss. 230-233.

Battal'dan sonra Demokratik Parti Grubu adına Konya Milletvekili Özer Ölçmen partisinin önerge hakkındaki görüşlerini açıklamıştır:

“Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Demokratik Parti Grubu adına, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin teçhizatının ambargo muvacehesinde ve diğer dış etkenler muvacehesindeki istikbal durumunu görüşmek üzere verilmiş olan önerge hakkında Demokratik Partinin görüşlerini arz etmek üzere huzurunuzda bulunuyorum.

Muhterem milletvekilleri, aslında önerge, muhtemelen ambargonun etkilerinin Türkiye’de şiddetle hissedildiği bir zamanda verilmiş olmasına rağmen, geçen olaylar karşısında güncelliğini, aktualitesini kaybetmiş gibi görünmekle beraber, aslında Türkiye’nin temel sorunlarından biriyle ilgili olduğu için üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konu olarak görülmektedir.

Bu açıdan, bu konuda bir önerge verilmiş olması ve bu konuya Meclisin eğilmiş olmasının zamanı aslında geçmiş değildir. Meclisin bu konu üzerinde hassasiyetle ve etraflıca çalışması, muhakkak ki bir çok temel kararlar alınmasında yararlı sonuçlar doğuracaktır.

Amerikan Parlamentosunun Türkiye’ye koyduğu silâh ambargosu, muhakkak ki Batı demokrasileri ittifakı içinde bir parlamentonun aldığı en hissi ve en yanlış bir karar olarak tarihe geçecektir. Çünkü, bu kararla hür demokratik camiayı teşkil eden üyeler arasına ve bu üyelerin müşterek savunma sistemi arasına en büyük darbe, sekte vurulmuş ve adeta hür demokratik camia kendi bindiği dalı kesmiştir. Üyelerinden birini korumak, öbürüne de haksız bir ambargo ve tek taraflı bir muamele yapmak suretiyle, haklı olarak Türk kamuoyunda infiale varan, kırgınlığa, üzünlüğe, ümit kırıklığına varan tepkilere sebep olunmuştur.

İşte bu sıradadır ki, çok geç kalınmış olmakla beraber, Türkiye’de bir çok kuruluşlarımız, millî bir harp sanayiinin kurulması gereği üzerinde durmaya başlamışlar ve ilk adımlar olarak çalışmalar, seminerler düzenlenmeye başlamış, Türkiye’nin millî savunmasında dışa bağımlılığını azaltma çabaları için, ilk adımlar da olsa, fikir imale edilmesi ve yapıcı adımlara girilmesi teşebbüsleri ortaya çıkmıştır.

Bu arada askerî mehafilimiz de, Genelkurmayımız da, Türk Ordusunun savunma gücünün tek kaynaklı, tek menşeli olmasının mahzurlarının ortaya çıktığını ve bundan sonra millî savunmamızın tek kaynağa bağımlı olmaktan kurtarılıp, çok kaynaklı hale getirilmesinin zarureti üzerinde ısrarla durmaya başlamışlardır.

Tabî bu mübalağalı beyanları hariç tutarsak, ki maalesef halkımızı yanıltıcı Hükümet mehafilinden, hatta Başbakan Yardımcılığına yükselmiş devlet adamlarının ağzından çok mübalağalı ifadelerle halka ümitler verilmiş olmasını da, burada tehlikeli bir nokta olarak tebarüz ettirmeden geçemeyeceğim.

“En kısa zamanda yüzbin tank yapılacağını” ifade eden Başbakan Yardımcıları, Karadeniz gezilerinde “gelecek gelişlerinde Türk yapısı denizaltılarla o şehri ziyaret edeceğini” bildiren parti başkanları ve Başbakan Yardımcıları, maalesef millî harp sanayii meselesine âdetâ birkaç hafta, birkaç ay, hatta birkaç gün içinde halledilebilecek bir mesele gibi göstermişler ve bu bakımdan yanlış perspektifler doğmasına, yanlış imajlar doğmasına vesile olmuşlardır.

Benden evvel konuşan sayın sözcü arkadaşımın, hemşehrîmin, uydu politikasına karşı olmasını memnuniyetle karşılıyorruz; ama Millî Selâmet Partisi 1973 seçimlerinden beri iktidarın ikinci ortağı durumundadır; hem Cumhuriyet Halk Partisi ile yaptığı ortaklıkta iktidar ortağı idi, hem de bugünkü Hükümette ikinci kuvvette koalisyon ortağı durumundadır. Kendi sözcülerinden, Hükümet üyelerinden, Genel Başkanlarından öğrenmek istiyorum: Türkiye dış politikasının uydu politikasından kurtulması için hangi teşebbüslerde bulunmuşlardır, hangi olumlu adımları vardır? Millî harp sanayiinin kurulmasını, sayın Erbakan’ın beyanatı dışında, hangi aktif çalışma ile bugün hangi noktaya getirmişlerdir?

Öbür yandan, konunun esasına girebilmek için, acaba Genelkurmayımız dahil, Ordu yetkililerimiz dahil, Hükümet sözcülerimiz dahil, tek menşeli, yani bir tek Amerika’dan alınan millî savunma araçlarının sakıncaları belirtildiği, bunu çeşitlendirme gereğine defaatle işaret edildiği halde, son imzalanan Amerika-Türkiye üsleri kullanma anlaşmasının, bizim tabirimizle “26 haber alma tesisinin dört yıl için Amerika Birleşik Devletlerine kiraya verilmesi kontrat Anlaşması”nın, bu iddia edilen hususları, yani tek menşeli silâh alımı meselesini ne yönde etkileyeceğini kendileri tetkik etmişler midir? Hükümet tetkik etmiş midir? Genelkurmayımız tetkik etmiş midir? Sayın Millî Savunma Bakanı burada; kendilerinden, Genelkurmayımızın, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin görüşlerini rica ediyorum. Bu dört senelik anlaşma, millî harp sanayiini tekrardan dört yıl için uyutacak mıdır, uyutmayacak mıdır? “Dört yıllık bu anlaşmayı, yaptık nasıl olsa yılda 250 milyon dolarlık malzeme alma imkânına kavuştuk. Bu suretle yedek parçalarımızı alma ve eksiklerimizi tamamlama imkânına kavuşacağız” diye acaba bir zamanlar milletçe heyecanla sarıldığımız millî harp sanayii, tekrardan dört yıl için rafa mı kaldırılacaktır; yoksa, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin bu konuda başka düşünceleri, alternatifleri var mıdır? Bunu Sayın Bakandan burada lütfetmelerini rica ediyorum.

Hatta, bu konuda kendi silahımızı, kendi savunma araçlarımızı yapabilmek için bütün kuvvet komutanlıklarımız, ayrı ayrı güçlendirme vakıfları kurdular; Deniz Kuvvetlerini güçlendirme, Hava Kuvvetlerini güçlendirme ve sonunda, galiba Kara Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı da kuruldu, bu vakıflara bağışlar yapılmış, bazı hallerde Devlet Bankalarına, zorlama suretiyle, bağışlar yaptırılmış ve böylece sermaye teşekkül ettirilmiş olduğu halde, henüz bu vakıflarda da harp sanayiine yönelik en ufak bir olumlu çalışma görmemekteyiz. Sadece bu vakıflarımızın bankalardaki hesaplarına, ki yüklü meblağlardır tabii, ara sıra bankalardan ikramiye vurduğunu gazetelerden okuyarak Vakıflarımızın faaliyetlerine bu şekilde şahit olmaktadır.

Bu münasebetle muhterem milletvekilleri, konu ile direkt ilişkili olduğu için, Amerika Birleşik Devletleri ile imzalanan dört yıllık anlaşma üzerinde de biraz maruzatta bulunmak istiyorum, konu ile bağlantılı gördüğüm için.

Bu anlaşma, aslında, Amerika Parlamentosu tarafından Türkiye'ye karşı tevcih edilen hasmane hareketi tamire yönelik bir anlaşmadır. Bunu eğer Amerika Parlamentosu kabul ederse, bir nebze olsun münasebetlerde iyileşmeye doğru bir adım atılmış olacak. Fakat bunu, ambargonun yarattığı menfi ve hasmane havayı tümü ile kaldıracak, münasebetlerimizi tekrar eski seviyesine getirecek, hiç bir şey olmamış gibi Türk milletinin yüce eski sempatisini kazandıracak bir anlaşma imiş gibi, bir başarı imiş, bir muvaffakiyetmiş gibi takdim etmek de, Türk milletinin millî hislerini rencide etmekten öteye gidemez. Bunu iç politika gayeleriyle, Türkiye'de TRT'yi kullanarak, kendine bağlı basını kullanarak bir iç politika malzemesi haline getirmek, ileride bunu getirenleri hüsrana uğratacaktır.

Nitekim, "Bu bir kira anlaşmasıdır. İki NATO üyesi birbiriyle kira anlaşması yapamaz. Eğer bu üslerin çalışması, bu haber alma tesislerinin çalışması, hakikaten hür demokratik camia için vazgeçilmez birer unsur iseler, o zaman haliyle bunların işletilmesi, ama Türkiye'nin de NATO camiası içinde, hür demokratik camia içinde hak ettiği seviyeyi bulmasına da onun ortaklarının bir an evvel tevessül etmeleri gerekir" demiştik.

Nitekim, bu nevi üs kiralama anlaşmalarını, Amerika Birleşik Devletleri NATO üyesi olmayan, kendisiyle hiç bir askeri bağlantısı olmayan birtakım üçüncü ülkelerle, nötr ülkelerle, bitaraf ülkelerle yapmaktadır. Sina yarımadasındaki bazı askeri tesisler için, İsrail'e ve Mısır'a Amerika Birleşik Devletleri, o tesisleri ve üsleri kullanabilmek için yılda 700 milyon dolar birine 725 milyon dolar birine vermektedir.

Nitekim, Amerika bir nötr ülke olan İspanya'ya, onun toprakları üzerindeki bazı askeri üsleri kullanabilmek için yılda 400 milyon dolar vermektedir. Biz bu anlaşmayı bu açıdan tenkit ettik.

“İki NATO üyesi arasında böyle kira kontratı yapılmaz” deniyor. Eğer biz NATO üyesi isek ve bu tesisler NATO için yararlı ise; Amerika’sı da, Kanada’sı da, Fransa’sı da, Almanya’sı da Türkiye’yi, önce konvansiyonel silâhlar açısından, en az Araplar kadar, en az İsraililer kadar bir seviyeye getirir.

“Beni ikinci Dünya Harbinden kalma tanklarla, İstiklâl Savaşından kalmış tüfeklerle harbe zorlayamaz” dedik. Hakiki milliyetçilik budur. Hakiki milliyetçilik, Türkiye’nin durumunu müdrük olarak, onu çevresinde ve dünyada gücünü ve kuvvetini ispat edebilir, haysiyetine yaraşır bir seviyede silâhlarla ve savunma araçlarıyla mücehhez kılmaktır.

Nitekim, bu tenkitlerimizden 10 gün sonra, zaten her türlü silâhı yardım olarak veya parasıyla alma hakkına sahip olan Yunanistan’la da, sadece 4 tane üs için, Amerika Birleşik Devletleri 4 yıl için 700 milyon dolarlık bir anlaşma imzaladı. Türkiye 26 üssünü kullanmaya veriyor, Yunanistan 4 üssünü kullanmaya veriyor. Türkiye’nin 40 milyon insanı var ve 500 bini seferde, silâh başında tutuluyor. Yunanistan’ın 8-9 milyonu ve 100 bin civarında bir ordusu var. Buna rağmen aradaki fark sadece 300 milyon dolardır ve bundan daha acıklısı Yunanistan Kıbrıs hadiselerinden sonra Fransa’nın zorlamasıyla NATO’nun askerî kanadından çekilmiş bir memleket; yani esasında Yunanistan NATO üyesi değildir. Amerika NATO üyesi olmayan bir ülkeye dahi 4 tane üs için 700 milyon dolar vermekte ve zaten her istediğini serbestçe almakta olan zaten Fransa’sından Mirage uçaklarından drenotlarına, denizaltılarına kadar bin bir türlü askerî yardım gören Yunanistan’a ilâve olarak bu anlaşmayı da yapmıştır.

Şimdi, sayın Milliyetçi Cephe Hükümetinden soruyoruz: Hâlâ bu şartlar altında, bu anlaşmanın Türkiye’nin haysiyetine yaraşır, Türk-Amerikan münasebetlerini tekrardan eski duruma getirir bir anlaşma olduğunu iddia edebilecekler midir?

Sayın Millî Selâmet Partisi sözcüsü arkadaşımızdan da, bağımsız politika, uydu olmayan politika tezini söylerken, Hükümet içinde de acaba bu konuyu veya Hükümet dışında da, tenkit edip etmediklerini çok öğrenmek isterdik.

Bir başka konuya burada temas etmek istiyorum ve muhterem Hükümetten bu konunun cevabını lütfetmelerini rica ediyorum. Bir haftalık Amerikan siyasî dergisinin son baskısında, (U. S. News Report adlı haberler raporu adlı bir dergide) Türk ve Yunan anlaşmalarına değinilmekte ve Türkiye’nin, Rusya ile yaptığı gizli silâh müzakerelerinde sonuca ulaşmak durumunda iken, ulaşmasına ramak kalmış iken Amerika ile bu anlaşmayı yapması üzerine Rusya’dan silâh almaktan vazgeçtiğini, bu dergi son sayısında ifade etmektedir.

Bunu, bir Başbakan Yardımcısı da bir zamanlar söylemişti, “icap ederse Rusya’dan silâh alırız” demişti. Bu husus çok önemli bir noktadır. Sayın Hükümet sözcüsünün, bu dergi haberinin doğru olup olmadığını burada kamuoyuna açıklamasını rica ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Ölçmen, yalnız bir hususu hatırlatayım: Genel Görüşme, içtüzüğün 100 ve 101. maddelerine göre cereyan ediyor. Hükümetin, sizden sonra, yani imza sahibi sayın üyeden sonra konuşma hakkı yok. Bu konuları sual şeklinde söylüyorsunuz; bir yanlış anlamaya meydan vermemek için açıklamak isterdim.

Teşekkür ederim.

Buyurun, devam edin efendim,

FERRUH BOZBEYLİ (İstanbul) - Genel Görüşme Açılınca.

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla) - Teşekkür ederim sayın Başkan.

O zaman, bu vesile ile değil, başka bir vesile ile belki sayın Hükümet bu konuda kamuoyuna açıklamada bulunabilir veya Genel Görüşme sırasında da bu konuları enine boyuna öğrenme imkânına sahip olabiliriz. Eğer Hükümet isterse, gizli görüşme yapmak için, İttüzük içinde tabî ki imkânlar vardır. Mahremiyeti mevzubahis ise gizli görüşme de istenebilir. Bu hususu hatırlattığınız için teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Ben de teşekkür ederim efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla) - Gene “uydu politika” tabiri üzerinde durmak istiyorum. Yıllardır elçi tayinleri yapılmamaktadır. Kanada gibi bir ülkeye, NATO’nun Amerika’dan sonra en önemli ağırlığı olan ülkelerinden birine tayinler yapılamamaktadır. Millî Selâmet Partisinin buna mani olduğu kamuoyuna yayılmaktadır. Her iki hükümette de tayin işleri halledilememiştir, birçok büyükelçiliklerimiz boştur. Paris Büyükelçiliği halen boştur. Fransa hasmane bir tavır içindedir; Yunanistan’a yardım etmektedir, Ortak Pazarla işlerimizi engellemektedir.

Niçin tayinler yapılmaz mühim başkentlere? Libya’ya son ana kadar elçi tayini yapılamamıştı, elçimiz yoktu. Libya, en iyi münasebetler yürüttüğümüz Müslüman ülkelerden biridir. Peki Millî Selâmet Partisi bu konuda niçin köstekleyici tutum içine girer de burada da “uydu politika” takip etmediğini belirtir?

Ortak Pazar meselesinde, Hükümet olmadan evvel, seçimlerden evvel ve seçim bildirgelerinde Millî Selâmet Partililer, Ortak Pazarın bir Yahudi, siyonist sömürü düzeni olduğunu ilân etmişlerdir. Kendileri Halk Partisi ile ortaklık yapmışlardır, Ortak-Pazarla münasebetlerin iyileştirileceğini yazmışlardır.

Adalet Partisi ve diğer partilerle ortaklık yapmışlardır, gene Ortak Pazar münasebetlerinin iyileştirilmesine gayret göstereceklerini söylemişlerdir. Geçen gün Genel Başkan Yardımcıları bir beyanat vermişlerdir; “Ortak Pazardan çıkılması lâzımdır” demişlerdir. Sanayi Bakanlığı ellerindedir, diğer yatırımcı bakanlıklar ellerindedir. Ne müşahhas tedbir hazırlamışlardır? Çıkmak için bir girişimde bulunmuşlar mıdır? İşte, son Nice toplantısına gittik, Karma Parlamento Komisyonu toplantısına gittik. Avrupalılar bize “Müşahhas tedbirleriniz nedir?” diye sordular. Millî Selâmet Partisinin temsilcisi olarak Sayın Köktaş da oradaydı. “Taviz, taviz. Bu anlaşmalar iyi yürümüyor” diyorsunuz; “Çalışmalarınız nedir; hangi değişiklik tedbirlerini istiyorsunuz; hangi maddelerin değişikliğini istiyorsunuz? Bize bir kere Concret olarak, müşahhas olarak geldiniz mi?” dediler. Ne cevap vereceğiz; hükümetler hangi çalışmayı yapmışlardır. Tarım Bakanlığı, hangi tarım maddelerinde taviz istediğine dair bir çalışma yapmış mıdır? Sanayi Bakanlığı, hangi maddelerin 22 senelik listeden alınıp 12 senelik listeye alınmasına dair bir çalışma yapmış mıdır; bunu Hükümet ilân etmiş midir? “Bu gidiş iyi değildir, biz çıkmak istiyoruz” diye Millî Selâmet Partisi çıkıp söyleyebilmiş midir? Hem Hükümette olacaksınız, hem de ondan sonra muhalefet gibi tenkit edeceksiniz. Yok arkadaşlar böyle şey; iktidar iktidarlığını, muhalefet de muhalefetliğini bilmelidir.

Yeni bir yol tutturdunuz; hem iktidarda oluyorsunuz, hem de muhalefetten fazla iktidarı tenkit ediyorsunuz; olmaz böyle şey. İktidarda olan iktidarda olduğunu bilmeli ve muktedir olduğu işleri yapıp yapamayacağını söylemelidir.

Ortak Pazardan çıkmak isteyen adam, Ekonomik Kurul Başkanı ve sizin Genel Başkanınızdır, Başbakan Yardımcısıdır. Mademki Ortak Pazar kötü işliyor, Sayın Erbakan çıkıp, niçin, “Kötü işliyor” diye söylemez?

Ben de “kötü işliyor” diyorum, “Hatta katma protokol, bu şartlar altında Ortak Pazar Türkiye’nin aleyhinedir. Ortak Pazar yüzünden dış ticaret açığımız yıldan yıla artmaktadır. Üçüncü dünya ülkeleri ile olan ithalât ve ihracatımız Türkiye’nin daha lehine gelişmesine rağmen, AET’nin 9’ları ile olan ihracat ve ithalât açığımız Türkiye’nin aleyhine ve üçüncü dünya ülkelerden daha fazla menfi bir hızla gelişmektedir” diye niçin çıkıp sayın Erbakan bunları söylemez? Niçin Hükümette görüşmez? Niçin çıkıp da beyanat vermez?

BAŞKAN - Lütfen tamamlayın efendim, süreniz doldu.

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla) - İslâm ülkeleri ile kurulacak samimi ilişkilerde, Demokratik Parti başından beri Batı ile olan ilişkilerimizin muhakkak kendi çevremizle ve kendimize yakın olan ülkelerle takviye edilmesi gereğine işaret etmiş, bir İslâm Ortak Pazarının, Balkan Ortak Pazarının Türkiye’nin Batı

camiası içindeki yerini ve gücünü artıracığını ve Türkiye'nin daha lehine sonuçlar vereceğini ifade etmiştir. Bu bakımdan, İslâm ülkeleri ile yapılacak ilişkiler, Türk savunma gücünü artırma yönünden de büyük faydalar sağlayacaktır. Fakat bu mesele samimi olarak ele alındığında netice verir. Gidip başka ülkelerin kapısında üç gün bekleyip petrol dilenerek değil; İran'a Reisicumhurumuzu götürüp, Irak'a Reisicumhurumuzu götürüp protokol rezaletleri ile karşılaşp, bir nevi istiskal edilerek Devlet Başkanını müşkül durumda bırakarak, petrol dilenerek değil, haysiyetli bir dış politika ile, Türkiye'nin tarihine, şerefine, vakarına yakışır bir dış politika ile ancak İslâm ülkeleri ile işbirliği yapılabilir. Sadece hissi olarak değil, ekonomik bazlar üzerine kurulmuş, kültürel bazlar üzerine kurulmuş bir politika ile yapılabilir. Aksi takdirde Lima'ya gidersiniz 41 tane İslâm ülkesi Makarios'u kabul eder, sizin aleyhinize karar çıkarır. Aksi takdirde New York'a, Birleşmiş Milletlere gidersiniz, lehinizde bir tek İslâm ülkesi rey kullanmaz, 41'i de Makarios'un lehinde rey kullanır.

Uçak sanayi kurulmalıdır; evet; radyolarda, televizyonlarda beyanat vererek değil; hayatında uçak yapmamış bir Alman şirketine Kayseri'de uçak fabrikası kurdurarak değil. Hayatında maket bile yapmamış bir şirketi, seçimlerden evvel Kayseri'ye getireceksiniz ve "Uçak fabrikası kuruyoruz" diyeceksiniz seçimi kazanmak için adamların hayatında maket yapmadığı anlaşılacak, ondan sonra da "Türkiye' de uçak sanayii kuruyoruz" diyeceksiniz.

BAŞKAN - Sayın Ölçmen.

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla) - Yok. Bunları dolaşarak millete anlatacağız. Herkes burada samimi olmalı. İktidar, iktidar olduğunu, muhalefette muhalefet olduğunu yapıcı bir biçimde göstermelidir.

Saygılar sunarım.”³⁴

Ölçmen'in konuşmasından sonra, önerge üzerinde Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu adına Mardin Milletvekili Talât Oğuz konuşmuştur:

“Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Afyonkarahisar Milletvekili sayın Süleyman Mutlu ve 17 arkadaşının, Anayasanın 88. ve içtüzüğün 101 ve 100. maddelerine göre, Amerika Birleşik Devletleri tarafından kesilen yardım karşısında alınacak tedbirleri saptamak üzere bir Genel Görüşme açılmasını isteyen önergeleri üzerinde Grubumun görüşlerini izah etmek üzere huzurunuzu işgal etmiş bulunuyorum.

³⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 97, 5.5.1976, ss. 233-237.

Değerli arkadaşlarım, Amerika Birleşik Devletleri Kongresinin ambargo kararının, ne aynı ittifakın üyesi olma gerçeği ile, ne de karşılıklı yardımlaşmayı öngören ikili savunma anlaşması ile bağdaştırılması mümkün değildir. Ambargo hasmane bir harekettir. Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin haklı uyarılarına rağmen, Kongrenin takındığı tavır, Senato'nun almış olduğu karara rağmen, tamamen değişmemiştir. Bilinmelidir ki, Türk milleti dış tazyikler ve tehditler altında millî davalarda tutumunu değiştirecek bir millet değildir. Müşterek savunma anlaşması olan NATO ittifakına önem ve değer veriyoruz. Bu ittifakın, değerini korumaya devam ettiği inancındayız. Milletlerarası ilişkilerde ve münasebetlerde yumuşamanın, dünyadaki jeopolitik gerçekleri ve ülkemize yönelmesi muhtemel çeşitli tehditleri unutturmaması lâzımdır. Amerika Birleşik Devletleriyle aramızda ayrıca tek taraflı yardım değil, karşılıklı yardımlaşma mahiyetinde savunma için işbirliği anlaşması mevcuttur.

Değerli arkadaşlarım, sayın Süleyman Mutlu ve arkadaşlarının önergesi güncelliğini kaybetmekle beraber, bu önerge üzerinde devletler hukuku açısından, memleketin millî güvenliği yönünden fikir teatisinde bulunmak, her grubun bu önerge üzerinde kendi görüşünü millî değer açıları yönünden ifade etmesinde biz yarar mütalaa etmekteyiz.

Değerli arkadaşlarım, dünyada dış politikada ebedî bir dostluk ve ebedî bir düşmanlık mevcut değildir. Bu, devletler hukuku alanında kabul edilen ve batılı ülkelerin de savunduğu ve takip ettiği bir politikadır. Dış politika ülkelerin çıkarları üzerine kurulmuştur. Her ülke, ülkesinin; her devlet kendi bünyesinin millî gerçeklerine, millî menfaatlerine uygun olarak bir dış politika takip etmek mecburiyetindedir. Bugün dünyadaki sağ ve sol mücadelesi, kendi görüşümüz açısından, çağ dışı kalmış bir mücadeledir. Bütün dünya ülkeleri kendi toplumlarının, kendi insanların daha müreffeh daha mutlu yaşamaları için gerekli tedbirleri almak mecburiyetindedir; gerek sosyal alanda, gerek siyasi alanda ve gerekse iktisadî alanda. Bu bakımdan, bugün 20. Asır dünyasında, Amerika Birleşik Devletleri Sovyetler Birliği topraklarında bankalarının şubelerini açmakta, Sovyetler Birliği Amerika Birleşik Devletlerinin topraklarında kendi bankalarının şubelerini açmak suretiyle kendi ülkesinin millî menfaatleri açısından bir politika izlemektedirler.

Değerli arkadaşlarım, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin güçlendirilmesi ve araç ve gereçlerinin modern bir hale getirilmesi için, ambargo kararından evvel, Cumhuriyet Hükümetleri bir tedbiri düşünmek suretiyle 27 Haziran 1972 tarih ve 1601 sayılı Yasa ile REMO Planı adlı bir planı tanzim etmiş ve bununla ilgili yasayı Yüce Parlamente'ye sevk etmek suretiyle 1972 tarihinde bu yasa kanunlaşmış bulunmakta idi. Geçen sene, 1975 yılında, değerli arkadaşlarım hatırlarlar ki, bu yasanın tebdiliyle ilgili Yüce Parlamente'nin huzuruna bir yasa gelmişti. Yüce Parlamente, olağanüstü toplantıya çağrılmak suretiyle, REMO

planı diye adlandırılan bir planla bu yasada değişiklik yapmak suretiyle Silâhlı Kuvvetler emrine verilen 18 400 000 000 liranın 23 00 000 000 liraya çıkarılmasını kabul etmiştir. Bu gerekli yasayı Yüce Parlamentodan geçirdiğimizi her halde hatırlamış bulunmaktayız.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti şahsiyetli ve karakterli bir dış politika izlemesi ve bu politikanın sahibi olması kararındadır. Nitekim, Kıbrıs Barış Harekâtından sonra ve Kıbrıs Barış Harekâtını müteakip Ege Ordusunun kurulmasını takip eden zamanlarda REMO planı değiştirilmiş ve Silahlı Kuvvetler emrine, gerekli araç ve gereçlerin modern bir hale getirilmesi için gerekli imkânlar tanınmıştır.

Yine REMO planı içerisinde, tek bir, ülkeye bağımlı olmaktan kurtulma imkânları aranmış, İtalya ile, Almanya ile ve diğer devletlerle gerekli iktisadî münasebetlere, siyasî münasebetlere girişmek suretiyle gerekli imkânlar hazırlanmıştır.

Bu bakımdan, genel görüşmenin açılıp açılmaması mevzu üzerinde sözlerimi uzatmak suretiyle huzurunuzu pek fazla işgal etmek istemiyorum; ama meselenin objektif yönden anlaşılabilmesi, fikirlerin teati edilebilmesi, kıymetli grup temsilcilerinin kendi görüşlerini devletler hukuku yönünden ifade edebilmelerini temin için, biz Grup olarak bunu Yüce Meclisin takdirine bırakıyoruz.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür eder, saygılarımı sunarım.”³⁵

Oğuz’un ardından önerge sahibi olarak Afyonkarahisar Milletvekili Süleyman Mutlu önerge üzerinde konuşmuştur:

“Muhterem milletvekilleri, değerli arkadaşlarım;

Türkiye’ye karşı ambargo sesleri yükselmeye başladığı 1975 yılı başında, bazı arkadaşlarımla birlikte ortak savunma sistemi içinde kendisiyle en yakın ve yoğun ilişkiler halinde olduğumuz Amerika ile aramızdaki işbirliği koşullarının yeniden değerlendirilmesi zorunluluğunu duymuş ve bir Genel Görüşme isteği ile konuyu Meclise yansıtmıştık.

O zamandan beri cereyan eden olaylar, bu konudaki kaygılarımızın ne kadar yerinde olduğunu göstermiştir. Ambargo, üsler ve bu konularda Türk ve Amerikan hükümetleri arasında yapılan görüşme ve anlaşmalar göstermiştir ki, Türkiye’nin ulusal güvenliğini yeniden düzenlemek bir ihtiyaçtır. Bir şeyi üzülmek söylemek lâzımdır: Önergemizden bu kadar zaman geçtiği halde, Hükümet bu alanda yapıcı davranamamıştır. Durum eski ciddiyetini muhafaza etmektedir.

³⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 97, 5.5.1976, ss. 237-238.

Hükümet, Türkiye'nin ulusal güvenliğini esas alacağı yerde, kendini bir miktar silâh ve askerî malzeme sağlamak kaygısı içine kilitlemiştir. Bugün bu konu dünden daha çok kaygı verici ve ivedi bir konu haline gelmiştir.

Millî Savunma Bakanının bu konudaki açıklamalarını dikkatle dinledim. İtiraf etmeliyim ki, güven verici, hatta umut verici geçerli bir çözüme rastlayamadım. Aldığım izleme göre, bu konu bizzat kendileri için de doyurucu olmamıştır.

Demirel Hükümetini savunmak sorumluluğu, düşünceleri olduğu gibi açıklamaya mani olmuştur. Halbuki Adalet Partisinin Grup sözcüsü, savunmaya ihtiyaç değil, Genel Görüşmenin açılmasını ve oy vereceklerini bu kürsüden beyan etmişlerdir.

Millî Savunma Bakanı, konuşmasının bir yerinde aynen şunu söylemişlerdir: “Amerika Parlamentosu müttefiki Türkiye'ye her türlü silâh ve malzeme sevkinin tamamen yasaklarken, Kıbrıs Harekâtı ve Ege Denizi nedeniyle bizimle ihtilâf çıkaran Yunanistan'a yapmakta olduğu yardımı artırma yoluna gitmiştir” diyerek, Amerikan Parlamentosunun tutumundan yakınmakta ve yakınmaya da devam etmektedirler.

Amerikan Hükümeti, sırasıyla Türkiye ve Yunanistan'la son zamanlarda askerî işbirliği çalışmaları yapmıştır, anlaşmalar yapmıştır; fakat iş burada kalmamıştır. Amerika Hükümeti, Türkiye ile Yunanistan'ın anlaşmazlık halinde oldukları Kıbrıs ve Ege sorunlarında, yalnız Yunanistan'ın isteklerini tatmine yönelik tek taraflı ve Yunanistan için elverişli açıklamalarda bulunmuştur.

“Böyle bir durum karşısında Hükümet, durumu en iyi şekilde değerlendirir, değerlendirmiştir, konuyu çeşitli yönleri ile ele alarak, gerekli bütün tedbirleri almıştır” demek, hiç bir çare değildir muhterem milletvekilleri.

Sadece Millî Savunma Bakanının Demirel Hükümetini beyhude savunması boştur. Gerçekler matematik katiyetiyle ortadadır ve herkesin gözü önündedir.

Amerikan Hükümetinin iyi niyeti Türk ulusal güvenliğinin yegâne güvencesi olamaz. Türk Hükümetleri uyanık olmalıdır, kendi hakkını kendi savunmalıdır. Bir feragat gerekiyorsa, bu da karşılıklı olmalıdır. Amerika ciddi niyetli ise Yunanistan'la Türkiye'ye karşı denk mesafede bulunmalıdır.

Türkiye'nin ulusal güvenliğinde Amerika ile ciddi işbirliği yapılabilmesi için, Amerika'nın belirli miktarda silâh ve malzeme vermesi yeterli değil, ancak aldattıcıdır. Amerika ile ancak karşılıklı saygı ve eşitlik ortamı içinde işbirliği yapılabilir.

“Amerika, Kıbrıs sorunu ile Türk-Amerikan işbirliği arasında bir bağlantı kuramaz” dedik. Demirel Hükümeti de bu ilkeyi benimsedi ve hatta tantanalı şekilde açıkladı. Halbuki, şimdi Amerikan Hükümeti, Kıbrıs konusundan başka, Ege sorununda Yunan Dışişleri Bakanına yolladığı mektupla Türk-Amerikan askerî işbirliğine bunu açıkça bağlamış olmaktadır. Yani, “Kıbrıs’la bu ambargonun arasında bağlantı yok” dememize rağmen, Adalet Partisinin bunu benimseyerek ilân etmesine rağmen, son anlaşma ile Amerika bunu tescil etmiş ve “Yunanistan-Ege-Kıbrıs” üçlüsünü birbirine bağladığını ortaya koymuştur.

Muhterem arkadaşlarım, silâh ve askerî malzeme durumuna gelince; burada da, fiilî sorundan çok vaatlerle yetinilmiştir. Millî Savunma Bakanı, ambargonun Ekim ayından itibaren tamamen kaldırılmış olduğunu söylediler.

Üzülerek söylemek lâzım ki, durum, gösterdikleri kadar iyimserliğe elverişli değildir; gerek hibe, gerek kredili devlet satışları bizzat daha hafifletilmiş koşullar altında olsa da, Kıbrıs sorununa bağlı olmakta devam etmektedir. İmzalanan yeni anlaşmanın da ne zaman yürürlüğe gireceği bilinmemektedir.

Türkiye’nin ulusal güvenliği, adeta gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen koşullara terkedilmiş olmaktadır. REMO Planı ve diğer planlar çerçevesinde bütçeden ulusal savunmamıza tahsis edilecek paralarla dışardan ihtiyacımız olan silâh ve malzemenin sağlanabileceği belli değildir.

Seçim nedeniyle, “piyasada mal darlığı yok” dedirtmemek için eldeki dövizler tüketilmiştir. REMO Planı ne ile uygulanacaktır? İşte Genel Görüşmede bunlar görülecektir.

Amerika Birleşik Devletleri, Yunanistan’ı Türkiye’ye tercih etmiş ve etmeye devam edecektir. NATO’nun Güneydoğu kanadının sağlam ve Amerika Birleşik Devletlerinin menfaatine hizmet eder duruma gelmesi için Türkiye’de gerçek demokrasi kundaklanmaktadır.

1950 yılından beri Türk dış politikası uyduluktan kurtarılamamış; Johnson mektubu, Kıbrıs Harekâtı, bizi dış politikada uyaramamıştır, hâlâ uyduluğa devam etmekteyiz arkadaşlarım.

NATO’nun asıl gayesi, anlaşılmış olup, Genel Sekreteri Joseph Luns bile içişlerimize, seçimlerimize karışmakta, kendilerine uydu bir hükümetler, iktidarlar aradığını ortaya koymaktadırlar.

Amerika Birleşik Devletleri, sivil ve askerî personelin beynini yıkmaya devam etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri, ambargoyu Kıbrıs meselesi sebebiyle koyduğunu ilan ederken, Türkiye’nin Washington Büyükelçisi; “Kıbrıs nedeniyle değil, haşhaş nedeniyle” diye beyanat vermektedir. Nedir bu tutarsızlık? Genel Görüşmede bütün bunlar açıklanmalıdır.

Muhterem arkadaşlarım, Türkiye'nin, Amerika Birleşik Devletleri için bir kulak vazifesi görmekte olduğu, Orta Doğu'da müdahale ve casus uçuşları hareket merkezleri haline getirildiğini kimse inkâr edemez. Orta Doğu'daki komşumuz devletler bizim Amerika'ya verdiğimiz üsler nedeniyle bize güvenememektedirler, Makarios'a daha çok güvenmektedirler; kimse inkâr edemez. Çünkü, Amerika Orta Doğu'ya bizim topraklarımızdan müdahale etmeyi düşünmektedir ve gerçekte etmiştir. İlk savaşta Türkiye'nin nükleer savaş alanı olacağını kimse aklından çıkarmasın. Bunun sorumluluğunu kime yükleyeceğiz arkadaşlar? Kimin yakasından tutacaktır bu halk?

Muhterem arkadaşlarım, Genel Görüşmenin bir nedeni de, partiler uydurmalı, kaydırmalı lâflardan vazgeçmeli; Türkiye için, Amerika için Millî Emniyetimiz için ne söylediğini açıkça tescil etmelidirler burada. Ben burada geçmiş dedikoduları, basına yansıyan hususları ortaya koymuyorum. Ne şiş yansın ne kebab yansın... Böyle şey olmaz arkadaşlarım, politika gerçekçidir, politika tek yüzlüdür. İki yüzlü politika -şimdi Türkiye'de olduğu gibi - milletlerarası saygınlığı kaybetmekten başka bir işe yaramaz.

Muhterem arkadaşlarım, son olarak, Amerika Birleşik Devletleri ile Türk Hükümeti, yetkisine dayanarak tekrar anlaşma yaptığını söylemektedirler. İçi çürük kurtlu elmanın üzerini şekerle kaplayıp çocuğa sunar gibi elma şekeri sunmaktadırlar. Bunun ne derece dürüst, ne kadar Türkiye'nin iç ve dış menfaatlerine uygun bir anlaşma olduğunu bu Genel Görüşmede mutlaka görüşmeliyiz, ortaya dökmeliyiz muhterem milletvekilleri.

Vladivostok'ta iki büyük devletin liderleri toplandı. Aralarında bir karar aldıkları, Daily Expres London gazetesinde yorumlandı. Alınan karara göre, Orta Doğu'da bir savaş çıkarsa -ve çıkması da muhtemeldir - İran, Türkiye, Suriye, Irak; Rusların nüfus bölgesine bırakılmakta, Rusya'nın kontrolüne terk edilmektedir. Bu doğru mudur, değil midir? Genel Görüşmede bunları görüşmeliyiz muhterem arkadaşlarım.

Böyle bir durumda ülkenin ulusal güvenliğine huzurla bakmak kabil değildir, durum kaygı vericidir. Bir Genel Görüşme açılarak gerçek ortaya çıkmalı ve ulusal güvenliğimiz için alınması gereken tedbirler saptanmalıdır.

Beni dinlediğiniz için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.”³⁶

Mutlu'nun konuşması ile Genel Görüşme açılıp açılmaması hususunda görüşmeler tamamlanarak oylamaya geçilmiştir. Oylama sonucunda Genel Görüşme açılması kabul edilmiştir.³⁷

³⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 97, 5.5.1976, ss. 238-240.

³⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 97, 5.5.1976, s. 240.

Danışma Kurulu'nun 6 Mayıs 1976 tarihli toplantısında aldığı iki kararın, "1. Amerika Birleşik Devletlerince yapılan askerî yardımın kesilmesi halinde ortaya çıkacak durumu incelemek, devletlerarası çatışmada ülkemizin dış güvenliğinin sağlanması bakımından yeni tedbirlerin alınmasını tespit etmek amacıyla, Millet Meclisi Genel Kurulunun 5.5.1976 tarihli 97. Birleşiminde açılması kararlaştırılan genel görüşmenin (8/3) İçtüzüğü'nün 101. maddesi gereğince Millet Meclisi Gündeminin, özel gündemde yer alacak işler kısmında yer alması ve genel görüşmeye 12.5.1976 Çarşamba günü Birleşimde başlanması" ve "2. Genel görüşmede yapılacak konuşmaların, İçtüzükteki sürelerle bağlı olmaksızın, Hükümet adına yapılacak konuşmalara 1 saat, siyasî parti grupları adına yapılacak konuşmalara 30'ar dakika, kişisel konuşmalara ve önerge sahibine 20'şer dakika süre verilmesi" şeklindeki önerisi aynı günkü 98. Birleşimde okunmuş ve kabul edilmiştir.³⁸

Bu doğrultuda, görüşmelere 12 Mayıs günü başlanmış ancak yapılan yoklama sonucunda, Genel Kurulda çoğunluğun bulunmadığı anlaşıldığından görüşmeler bir sonraki birleşime ertelenmiştir. 13 Mayıs 1976 tarihli 101. Birleşimde görüşmeye başlanmış ve sonuçlandırılmıştır.³⁹

Görüşmelere başlamadan önce, görüşmelerin gizli bir oturumda yapılmasına dair Millî Selâmet Partisi Grubu tarafından bir önerge verilmiş; ancak önerge sahipleri Genel Kurul'da bulunmadığı için önerge işleme konmamıştır.⁴⁰ Dolayısıyla, Genel Görüşmeye başlanmıştır. İlk konuşmayı, ilk imza sahibi olarak Afyonkarahisar Milletvekili Süleyman Mutlu yapmıştır:

"Değerli milletvekili arkadaşlarım;

Bu genel görüşme ile 1949 yılından bu tarafa Türk Hükümetlerinin ne biçim uydu bir politika takip ederek, Türkiye'nin dış güvenliğini nasıl tehlikeye attıklarını ve millî gururumuza yakışır bir politika takip ederek, Türkiye'nin bugünkü çıkmazlara girmemesini temin edemediklerini görüşeceğiz.

Aziz arkadaşlarım, Amerika Birleşik Devletleri ile iç içe kaynaşmış hatta iç ve dış güvenliğimizi, ekonomik kaynaklarımızı tamamen Amerika'nın danışmanlarının emrine bırakmış olan Türkiye'nin hükümetleri, hiçbir zaman Amerika'ya kuşku ile bakmamışlar ve hatta Amerika'nın gölge hükümetleriymiş gibi, Türk halkından devamlı olarak gerçekleri saklamış oldukları da bir gerçektir.

³⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 98.6.5.1976, s. 275.

³⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 101, 13.5.1976, ss. 484-515.

⁴⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 101, 13.5.1976, s. 484.

1963 yılındaki meşhur Johnson-İnönü mektupları, Adalet Partisi yöneticilerine ışık tutmamış olacak ki, bugün halen iktidar başı olan Adalet Partisi yöneticileri, uysal ve kauçuktan daha yumuşak bir politika takip etmektedirler. O günün muhalefeti Adalet Partisi Genel Başkanının bazı demeçleri, Cumhuriyet Halk Partisinin başı bulunduğu Hükümet zamanında, Kıbrıs Sampson darbesini planlamaya cesaret vermiş; böylece, halktan yana olan Ecevit iktidarını, daha meyvelerini vermeden alaşağı etmek için iç ve dış işbirlikçiler beraber hareket etmişlerdir ki, bu tutumları da demeçlerinden belli olmuştur.

Şayet, Sayın Başbakan Ecevit bütün hukukî girişimleri yaptıktan sonra cesaretle Kıbrıs'a müdahale etmemiş olsaydı, yukarıda söylediklerimiz gerçekleştirilmiş olacaktı ve böylece halktan yana olan bir parti, korkaklıkla, Kıbrıs'ı satmakla itham edilecekti; kendi düşünceme göre, nereden geleceği belli olan bir darbe ile, halktan yana olan sloganları da söndürülecek, kişiliksiz Hükümetler kurulacaktı ve demokrasi artık rafa kaldırılmış olacaktı. Yüce Allah'ın yardımına bakın ki, Mehmetçiğin yumruğu ile Kıbrıs adası yarısına kadar kurtarılmış, bu gürültüden ve bu sarsıntıdan, Yunanistan'daki diktatör idare ve Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Sayın Nixon da iktidardan uzaklaştırılmış olmuştur.

Yerine gelen Sayın Ford yönetimi, görüşeceğimiz hususları uygulamaktan geri kalmamıştır. Benim konuşmam sual şeklinde tavsiye şeklinde ve izah şeklinde olacaktır:

1. Amerikan Parlamentosu, gerçek müttefiki olduğunu söylediği Türkiye'ye her türlü silâh, malzeme sevkini tamamen yasaklarken, Kıbrıs Harekâtı ve Ege Denizi nedeniyle bizimle ihtilâf çıkaran ve hatta NATO'nun askeri yönünden çekilen Yunanistan'a her türlü yardımı artırma yoluna gitmemiş midir?

Bizim hükümetlerin, "Amerikan Hükümetinin iyi niyetine Amerikan Parlamentosu karşı çıkmaktadır. Biz Parlamenti değil Ford yönetimi tanırız" sözü kâfi midir?

Türkiye'ye, bu sözler güven verebilir mi?

Amerika Birleşik Devletleri, fiilî tutumu ile, Yunanistan'ı Türkiye'ye tercih etmemiş midir muhterem arkadaşlarım?

NATO'nun asıl gayesinin, Türkiye'nin emniyeti değil, NATO'nun emniyeti meselesi olduğu aşikârdır, icap ederse NATO, kendi emniyeti için Türkiye'yi gözden çıkarabileceğini ve hatta bir noktada çıkarmaya kalkıştığını hadiseler göstermiştir.

Muhterem milletvekilleri; Millî İstihbarat Teşkilâtımız gerçekten Amerika'nın CIA teşkilâtı emrinde midir, organik bağımlılığı ve ilişkileri var mıdır, ivedilikle buna çare bulmak şart değil midir? Bu, bugün Hükümetin en yetkili bir ağzından açıklanmaktadır; ama arkasından başka ses çıkmamaktadır. İşte bunlar burada dile getirilmelidir.

Amerika ile aramızda yapılan anlaşmalarda, Adalet Partisi iktidarı, akıllı politika benimsemiş olsaydı; bugün Türkiye, Orta Doğunun sanayileşmiş devleti olacaktı, Orta Doğu ve Üçüncü Dünya Devletlerini yanımızda bulacaktık. Kısaca, biz silâh almayacak, silâh satar duruma gelecektik. Bunun sorumluları kimdir? 1965 yılından bu tarafa Adalet Partisi iktidar olduğu, iktidarlarda etken olduğu için Adalet Partisini bu şekilde dile getiriyorum. Türkiye'de üsler, Amerika için emniyet supabı olduğu kadar, Türkiye için önlenmesi imkânsız bir nükleer hedef değil midir?

Bir Amerikalı Bakanın; "Türkiye cezalandırılmalıdır, ekmek verdik elimizi ısırıldılar" demesi de, millî onurumuzla alay etmek değil midir? Bütün bunun sorumluları Amerika Birleşik Devletleri midir? Değildir muhterem milletvekilleri. Bunun sorumluları, kişiliksiz politika takip eden Türk hükümetleridir.

Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri için bir kulak olma durumundan kurtarılmalıdır.

Sayın Demirel, kendi grubunda; "Ege'yi Yunanistan gölü haline getirmeyeceğiz" demiş. Asla bir adım bile atıp Ege'ye çıkma cesareti gösterebildi mi, halen de gösterebilmekte midir?

Muhterem arkadaşlarım, ilk savaşta Türkiye'nin bir nükleer hedef olacağı kimsenin aklından çıkmamalıdır. Çift anahtar masalından vazgeçilmelidir. İleride ona geleceğim.

Yardımin tekrar başlaması için Adalet Partisi'nin yetkili ve yetkisizleri Amerika'yı ziyaret ederek, kulislerde Rum asıllı senatörlere; "Bizi Cumhuriyet Halk Partililere karşı zayıf düşürmeyin, mahcup etmeyin; ne olur yine bize elinizi uzatın. Ne dediniz de yapmadık?.." Vesaire; yalvaran Türk Parlamenterleri vardır; isimlerini vermek istemiyorum.

"Amerika bizden elini çekerse, Sovyet Rusya bir anda bizi yutar" sözleri, Türk halkını tanımamak demektir. Aslında Amerika ile Sovyet Rusya düşman değil, dünyayı bölüşmüş iki süper devlet ve sömürgeci güçler midir?

Türk hükümetlerinin ve halihazırda iktidarda olanların, "Amerika Türkiyesiz yaşayamaz. Türkiye onurludur. Atom silâhlarına ve üslere el koyarız. Ambargo düşmanlıktır, biz düşman mıyız?" vesaire gibi, Hükümet yetkililerinin ağzından çıkan sözler, ciddî ve sorumluluk duyan devlet adamı ağzı değildir.

Kıbrıs, Ege, haşhaş gibi sorunlarımızı neden kendimiz değil de, Amerika'nın Rum asıllı reklâm şirketlerine yüksek para karşılığı Amerikan kamuoyuna Türkiye'nin durumunu anlattırmaya çalışıyoruz? Bu, büyük bir siyasî hata değil midir muhterem milletvekilleri?

Sayın Süleyman Demirel, kendi grubunda yaptığı konuşma ile "İşte yardım kesildi, NATO'ya hayır diyenler, go home diyenler bayram etsin" bununla ne demek istenmiştir muhterem milletvekilleri? Bu kişileri kim zedelemiştir, bunlar kimlerdir? Bunlar açıklanmalıdır.

Millî Hareket Partisi Genel Başkanı Türkeş, "Yardımanın kesilmesi Amerika için talihsizliktir" dememiş midir? Bunun demekle, yani "biz sizin hizmetindeydik" demek istiyor.

Sayın Feyzioğlu da bundan farklı değil: "Hedef, Amerika'nın çıkarları zedelenmemeliydi" Bununla ne demek isteniyor? Bunlar burada açıklanmalıdır, işte bu Genel Görüşme, bu hususta partilerin fikirlerini açıkça ortalaya koymak için bulunmaz büyük bir fırsattır.

Sayın Demirel daha dün Associated Press Ajansı muhabirine, "Amerika bizi neden cezalandırıyor? Suçlu değiliz ki" diyor muhterem arkadaşlarım. Cezalandırmak, eşit şartlar altında bağımsızlığını sürdüren küçük veya büyük devletler arasında olmaz, Allah ile kul arasında olur. Veya sömürge devlet, müstemlekesine bunu uygulayabilir. Bu söz ne demektir? Ne demektir bu söz? Amerika'nın karşısında biz muhakeme oluyormuşuz, suçlu durumunda. Bir Başbakanın ağzından bu sözlerin çıkmaması lâzımdı. Arkasından sayın Demirel'in kahramanlığı aklına geliyor, bakın ne diyor aynı gün, aynı muhabire: "Biz Kıbrıs'ı istesek bugün de her tarafını fethederiz, alırsınız; dün de aldık" diyor. Zaten Rumlar, Amerika'daki Rumlar, Yunanlıların etkili çevreleri, "Türkler fetih gayesiyle çıkmıştır" diye bar bar bağırıp dünya kamuoyunu yanıltmaya çalışırlarken, biz de "Hayır, oradaki iki topluma barış getirmek için çıktık; toprak fetih gayemiz yoktur" derken, Hükümetimizin Başkanının ağzından o sözlerin çıkması, dünya kamuoyunu yanıltmak için uğraşan Rum kuruluşlarına yardım değil midir? Onların dediklerine "Evet, biz de böyle düşünüyoruz" demek değil de nedir muhterem arkadaşlarım?

Bir zamanlar sayın Demirel, "Silâhlı müdahaleye bile lüzum yok. Öh demekle 10 bin Yunan askerini Kıbrıs'tan attım" demişti. Niye böyle konuşuyor, iki defa "öh" deyiversin 20 bin Rumu atsin, niye savaşsın? Bunlar devlet adamının söyleyeceği sözler değildir muhterem milletvekilleri.

Sayın milletvekilleri, artık şu anlaşılmıştır ki, NATO'nun ve ikili anlaşmaların işleme, Türkiye yönünden işleme Amerika Birleşik Devletleri'nin; o günkü tutumuna ve Yunanistan ile aramızdaki bağımlılığın derecesine bağlı olduğu kanaatindeyiz.

Amerika Birleşik Devletleri'nin koyduğu ambargo, sadece silâhlarla ilgili değil, aynı zamanda ekonomiktir de. Bunlar Hükümetin hâlâ aklını başına getirmemektedir. Parası ödenmiş silâhlarımızın dahi ambargoya tabi tutulmasının manası ve ikili ilişkiler yönünden Hükümeti düşündürmeye sevk etmiş ise, Hükümetimiz hayli mesafe almış demektir.

Silâh ihtiyacımız, önce millî kaynaklardan temin edilmeli ve eşit şartlar altında Türkiye'nin güvenliği öncelik kazanmak şartıyla diğer devletlerle ilişkiler geliştirilmelidir. Millî Silâh Sanayii için, başta Makine Kimya Endüstrisi yeniden düzenlenmeli; engel kanunlar -ihale dağılımı gibi kanunlar kaldırılmalı; yüksek vasıflı çelik sanayii derhal ele alınmalı ve bu imalâta şimdilik rantabilite değil, prodüktivite düşünülmelidir muhterem arkadaşlarım.

Türk politikacıları bir şeyden vaz geçmelidirler; tekrar ediyorum muhterem milletvekilleri, Türkiye' de bu Parlamentonun içinde oturup yetkili görevler alanlar bir şeyden vazgeçmelidirler; o da şudur:

“Amerika Birleşik Devletleri bize yardımı keserse, NATO ve Amerika'nın varlığı tehlikeye düşer” gibi güldürücü, nasihata değer sözlerden vazgeçmelidir.

Amerika kendi güvenliğini bize mi danışacaktır?

8.4.1975 tarihli Hürriyet Gazetesinde bir yazı gözüme ilişti. O günün hükümeti “Ege'ye yeni bir çizgi çektik” diyor. Neymiş bu çizgi? Büyük puntolarla, “Ege'ye çizgi çekilmiş”. Neymiş bu çizgi? Yunanistan Ege'yi Türkiye'ye kapamış, 12 Adalara yığınak yapmaya başlamış, bizim Hükümet de Güvenlik Konseyini toplantıya çağırmış. İşte çektiği çizgi bu. Görün bir hükümetin güçsüzlüğünü. Bir hükümetin, Türk halkından ne kadar uzak olduğunu gösteren bir şeydir bu; üzücü ve yüzümüzü kızartıcı, ağlamamızı temin edecek bir şeydir.

BAŞKAN - Sayın Mutlu, iki dakikanız kaldı efendim.

SÜLEYMAN MUTLU (Devamla) - Tamam efendim.

Muhterem arkadaşlarım, maktu olarak yapılan yeni anlaşmalara kısaca dokunacağım. Dibacesinde, bu son yapılan anlaşmaya göre, savunma alanında yapılacak işbirliğinde, tarafların egemenliğine tam saygı gösterilmesi tespit edilmiştir.

Dokuzuncu satırında, ikili savunma anlaşmalarının NATO'da kalındığı müddetçe geçerli olduğu yazılmaktadır. NATO zaten bize silâhları kullandırmamaktadır, izine tabidir. Bu ikili anlaşma bize ne gibi yenilik getirmiştir?

Bu anlaşma, evvelki NATO Anlaşmasının 3. maddesi uyarınca kabul edilmişti. Amerika Birleşik Devletleri, ambargoyu koyarken, zaten geçmişteki NATO anlaşmasının 3. maddesini çiğnemişti.

İkinci maddesinde; “Bu anlaşma NATO anlaşmasının vecibeleriyle sınırlıdır” demiş. Silâhı bize yine kullanırmayacak.

Üçüncü maddesinde, Amerika Birleşik Devletlerine ait yerleri sıralamış; İstihbarat toplama tesisi, Karaburun istasyonu, İncirlik. Burada Amerika istediğini yapacaktır. Bunların dış emniyeti ve kontrolleri Türkiye Cumhuriyetine bırakılmış; o da ortak olarak bırakılmış. Yeni anlaşmayı, makro olarak söylüyorum, hızlı.

Dördüncü maddesinde: “Tesislerde Türk bayrağı çekilecek” diyor devamlı olarak Hükümetin sözcüleri. Yanında Amerika Birleşik Devletlerinin kıdemli subayının oturduğu binaya da, Amerikan bayrağı çekilecek. O da görülecek, ikisi yan yana. Hani bizim bayrak vardı?

7 ve 15. maddede: Tesislerde bulunacak Amerikalı personel için, silâh, teçhizat, yiyecek, içecek vesaire maddeler eskisi gibi, 19 Haziran 1951 tarihli Sözleşmeye göre girip çıkacak; gümrük kontrolundan uzak. Yine piyeksler çalışacak, kaçak mallar gelip gidecek.

21. maddenin üçüncü paragrafına göre taraflardan biri bir yıllık yazılı ihbarla yazılı anlaşmayı bozabilecek. Eğer bunu bozan Amerika Birleşik Devletleri olursa, “Ben anlaşmayı bozdum” diyecek, bozduğu tarihten itibaren anlaşmayı bir yıl daha Türkiye’nin üzerinde yürütecek. Anlaşma bu.

19. madde: İlk dört yıl için hibe, kredi, borçlanma için bize Amerika bir milyar dolar veriyor. Bunun 200 milyonu hibe, gerisi faizli kredi.

Muhterem arkadaşlarım, sözümü toparlıyorum ve bitiriyorum.

Türkiye şimdi neden dünyada yalnız kalmıştır ve kalmaya da devam edecektir? Bakın neden kalmıştır:

Cezayir meselesinde: Kurtuluş savaşında, Atatürk’ü önder olarak tanıyan Müslüman bir ülkenin bağımsızlık savaşında, Birleşmiş Milletlerde Türk Hükümeti Fransa’yı tutarsa; Süveyş meselesinde İngilizlerin yanında yer alırsa; İsrail’in tanınıp tanınmaması meselesinde Amerika’dan sonra ikinci sırayı kaparsa. Ondan sonra, “Dünyada yalnız kalıyorum” diyeceksin; “Dindaşlarımız bizi tutmuyor” diyeceğiz, “Yalnız kaldık” diye yakınılacak. Yalvaracak tarafımız kalmıyor. Görüyorsunuz, suç bizde, hükümetimizde muhterem arkadaşlarım; kişilikli politika takip edemediklerinden oluyor.

Üzerinde pazarlık yapılan devlet durumundan kurtulmalıyız. Türkiye bir nükleer savaşa hedef olmamalıdır. Kendi iradesi dışında savaşa sürüklenmemesi için gerekli tedbirleri almalıdır. Hükümetler, siyasî manevra kabiliyeti kazanmak için, başka milletlerin hükümetleri karşısında devamlı Parlamentodan karar almalıdırlar.

Muhterem milletvekilleri, iki yüzlü politika uygulamak, ancak saygınlığımızı dünya üzerinde azaltır.

Son sözümle, bize, dünya siyasî kişilerinden bazılarının ne gözle baktığına dair bir misal veriyorum:

BAŞKAN - Lütfen sözünüzü bağlayın efendim.

SÜLEYMAN MUTLU (Devamla) - NATO Genel Sekreteri Joseph Luns, Türkiye Başbakanı Sayın Demirel için 31.5.1975 tarihinde bakın, ne diyor arkadaşlarım -o zaman Sayın Demirel Başbakanı: “Demirel, özel konuşmalarında daha anlayışlı, resmî demeçlerinde tutarsız ve iki taraflı görünüyor” sözü, Türkiye’yi kimlerin ve hangi beyinlerin idare ettiğini ortaya koymaktadır.

Bu hususta beni dinlediğiniz için saygılarımı sunarım.”⁴¹

Mutlu’dan sonra Demokratik Parti Grubu adına Konya Milletvekili Özer Ölçmen konuşmuştur:

“Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; sayın Süleyman Mutlu ve arkadaşlarının verdiği, Amerikan yardımının kesilmesi halinde, savunma gücümüzün ve dış güvenliğimizin sağlanması konusundaki genel görüşme konusunda, Demokratik Parti Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Muhterem milletvekilleri; konu geçen birleşimde de açılması lehinde yaptığımız konuşmada söylediğimiz gibi aslında aktüalitesini, güncelliğini kaybetmiş gibi görünmesine rağmen, Türkiye için bir numaralı hayatî bir sorundur ve sorun olmakta da devam etmektedir.

Bu konuda sayın Hükümet Sözcüsü, Sayın Millî Savunma Bakanı Melen’in burada ifade buyurdıkları, Amerika Birleşik Devletleri ile yapılmış olan dört yıllık anlaşmanın neticesinde veya Amerikan Hükümetinin hazırlamış olduğu yardım tasarısı neticesinde ambargonun kalktığı fikrine katılmıyoruz. Henüz, Türkiye üzerinde Amerikan Kongresinin ambargosu devam etmektedir ve anlaşmanın onaylanmasına kadar da devam edecektir.

⁴¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 101, 13.5.1976, ss. 485-489.

Bizim kanaatimizce, bu dört yıllık anlaşma imzalanmış olsa dahi, ambargo tümüyle de kalkmış olmayacaktır. Bunun sebebini de, bu anlaşmayı iki NATO üyesi arasında yapılması gereken bir anlaşma şeklinde değil, NATO üyesi olmayan bir ülkeyle Amerika arasında üslerin kullanılmasına matuf yapılmış bir kira anlaşması şeklinde gördüğümüz için olduğunu belirtmiştik.

Şimdi, bu mukaddimeden sonra, sayın önerge sahibi Mutlu'nun deminki ifadelerinden bir kısmına cevap vermek istiyorum:

Sayın Mutlu, Türkiye'nin 1949 dan beri bir uydu politikası takip ettiğini ifade ettiler. Demokratik Parti olarak bu ifadeye katıyetle katılmıyoruz. Günün şartları içinde siyasî hadiseleri değerlendirmek gereğini işaret etmek isteriz. Türkiye'den Kars'ın, Ardahan'ın istenildiği günleri hatırlatmak isteriz. Türkiye'den baskıyla boğazların istenildiği günleri hatırlatmak isteriz.

O günler içinde, merhum devlet adamı İnönü dahil Türkiye'nin NATO'ya girebilmesi için gayret göstermişler; Cumhuriyet Halk Partisinin tek başına iktidarda olduğu zamanlarda ve Marshall yardımı da merhum İnönü ve Cumhuriyet Halk Partisi zamanında başlamıştır.

Bunlar, kötü mü olmuştur, iyi mi olmuştur? Zaman içinde muhasebesini yapmak mümkündür; fakat dünyanın bir detente politikasına girdiği bugün de, bir Amerikan Reiscumhurunun süpersonik jetlerle birkaç saat içinde Kızıl Çin Başkanını ziyaret edebildiği, Moskova'ya uçabildiği ve detente görüşmelerinin yapıldığı günler içinde, 20 sene evvelinin, 25 sene evvelinin soğuk harp atmosferini unutarak karara varmak haksızlık olacaktır.

Hem Marshall yardımının Türkiye'ye faydası olmuştur, hem NATO'ya girmenin Türkiye'ye ve NATO camiasına yararı olmuştur. NATO, 25 yıllık mazisi içerisinde caydırıcı gücünü bütün dünyaya ispat edebilmiş ve üyesi bulunduğu memleketlerin coğrafi bölgeleri içerisinde, bloklar arasında herhangi bir silâhlı çatışmaya mani olacak caydırıcı görevini ifa etmiş bir kuruluştur.

Uydu politikası, bilinçli olarak elde olan imkanları kullanmamaktan doğmuş olabilir. Fakat, imkânsızlıklar içinde dünyanın iki bloka ayrıldığı ve soğuk harbin en şiddetli şekilde sürdürüldüğü bir dönemde, kendini hür demokratik camianın müdafaa sistemi içerisinde kabul ettirebilmeyi, ben bir uydu politikası olarak görmüyorum.

Bugünkü politik gelişmeler içinde yirmi sene evvelinin iki kutuplu politikası yerine, çok kutuplu bir dünya dengesi meydana getirilmiş; Amerika Birleşik Devletleri ve Sosyalist Rusya yanında Çin Halk Cumhuriyeti, Bağımsızlar Bloku, Avrupa'nın Ortak Pazar çerçevesinde teşekkül ettirdiği blok gibi beş, altı kutuplu bir blok, dünya dengesine hâkim olmaya başlamıştır.

Gelişmeler, NATO’nun paktlar dışında da savunma güçleri kurulabileceği örneklerini göstermiş ve Fransa bunun en belirgin örneğini teşkil ederek NATO’nun askerî kanadından ayrılmasına rağmen, askerî bir potansiyel olabilme imkânına kavuşmuştur. Fransa misalinde, konuştuğumuz konu yönünden Türkiye için alınacak çok dersler vardır. Fransa, NATO’nun askerî kanadından ayrılmasına rağmen bugün dünyaya silâh sanayiinde, silâh malzemesi satabilecek en önemli güçlerden biri haline gelmiştir. Fransa’nın bu aşamaları nasıl katettiğini, Türkiye’nin iyi inceleyerek istifade etmesi gereklidir.

Ambargo meselesinde bütün Türk kamuoyu müştereken bunun hasmane bir hareket olduğunda birleşmiştir. Türkiye, savunma sanayii üzerinde millî harp sanayiinin ve millî savunma sanayii üzerinde gönül isterdi ki, ambargo meselesi zorlamadan çok daha evvel bu konuda adımlar atmaya başlasaydı. Maalesef, bize bu vesileyi acı bir dersle ambargonun ilânı vermiş ve ambargonun yarattığı sıkıntıdan dolayı millî harp sanayiinin kurulması için fikir imale edilmeye başlanmıştır.

Bu arada, söylenmiş olan resmî bir beyanı burada tekrar dile getirmek istiyorum: Ambargodan sonra gerek Genelkurmay yetkililerimiz, gerekse Hükümet yetkililerimiz tek menşeli savunma gücüne sahip olmamızın mahzurlarını açık seçik beyan ettiler. Türkiye Silâhlı Kuvvetlerinin savunma malzemesinin % 95’inden fazlasının Amerikan menşeli olmasının yarattığı sıkıntıları yarı üstü kapalı, yarı açık şekilde, Kıbrıs harekatımız sırasında çektiğimiz yedek parça sıkıntısına varıncaya kadar beyan ettiler ve gelecek Türkiye’nin savunma gücünün tek menşeli olmaması prensibi üzerinde durdular. Bu haklı bir görüştü. Bu metodu yerine getiren ülkeler dünyada bloklu veya bloksuz mevcuttu. Fakat bunun da ekonomik bir potansiyel gerektirdiği de açıkça ortada idi. Yani, “Parası olan silâhı alabilir” meselesinden dolayı önce ülkenin ekonomik gücünün yüksek seviyede olması, dış ticaret dengesinin lehte bir durum arz etmesi ve her an dövize çevrilebilir bir hesabının savunma gücü alımları için mevcut olması gereği ortaya çıkıyordu. Maalesef izlenen iç ve dış politikalar, Türkiye’nin bugün dış ticaret açığını menfî bir yöne getirmiş ve birkaç milyarlık işçi dövizleriyle temin edilmiş olan döviz rezervleri dahi eritilmiş ve kırmızı bilançolara geçirmiştir.

Meclislerimizin ittifakla kabul ettiği RE-MO planları ve ona ilâve planlarla 23,5 milyar bir, 13 milyar ek olarak verilmiş olan reorganizasyonu ve modernizasyonu için ordumuzun ayrılmış olan bütçe tahsisleri, korkarım ki hin-i hacette dövize çevrilemez vaziyette bankalarda beklemektedir. Çünkü döviz rezervlerimiz tüketilmiş durumdadır. Harp sanayiini yerine getirebilmek için, önce güçlü bir ekonomi şarttır. Harp gücünü, sanayi gücünü, savunma gücünü artırabilmek için birinci şart, ekonomik güç olarak görülmektedir. Ekonomi politikası onun için hepsinin önünde öncelik taşımaktadır.

Geçen konuşmamda da belirttiğim endişenin cevabını Hükümetten rica edeceğim. O da, 4 yıllık bu anlaşmayla tekrardan tek menşeli silâh alımına bağlanmıyor muyuz? Hazırladığımız millî harp sanayii planlarını, hazırladığımız çok menşeli hale getirebilme çabalarını bu suretle rafa kaldırmış olmayacak mıyız? Yine sırtımızı Amerika'dan alacağımız 250 milyon dolarlık yıllık kredi ile bir kısmı hibe, bir kısmı da satış olmak üzere alacağımız malzemeye güvenip 4 yıl için tekrardan bir rahatlama dönemine girmemiz endişesini taşıyorum. Hükümetten bunun kontr-garantisini rica ediyoruz ve ne tedbirler düşünüyorlar? Bu bahsettikleri ambargo sırasında gerek hükümet olarak, gerek Genelkurmay olarak vaat ettikleri çok menşeleştirme meselesinde ve millî harp sanayii meselesinde ne gibi tedbirler düşünüyorlar, öğrenmek istiyoruz.

NATO'nun bir de kendi içindeki politikasının rantabl olmayışının Türkiye üzerine etkileri vardır. Maalesef, NATO ülkeleri içinde bir silâh standardizasyonu bugüne kadar gerçekleştirilememiştir. Bu silâh standardizasyonun olmayışı da Türkiye'yi bir açıda etkilemiş ve tek menşeli silâh alımı meselesinde zorlamıştır. Bunda büyük konserlerin, büyük tröstlerin, silâh fabrikatörlerinin baskısıyla ülkelerinin politikalarını etkileyerek bir standardizasyonu önlemeleri ve kendi fabrikalarının mallarını NATO ülkeleri içinde satabilme rekabetlerini göstermek mümkündür. Bu suretle standardizasyona mani olunmaktadır.

Uçak meselesinde, fantomlar üzerinde duruyoruz. O kadar hızlı bir teknik tekâmül var ki, 2 yılda NATO ülkeleri arasında bir uçak alımı ve satışı rekabeti oldu ve sonunda bunu YF-16 tipli bir Amerikan firması, İsveç, İngiliz, ve Fransız firmalarını mağlup ederek kazandı ve türlü dedikodular, rivayetler, rüşvet aldığı iddia edilen generallere varana kadar çalkantılar yarattı bu NATO ülkelerinde. Acaba, biz de bu gelişmeleri zamanında ve yerinde takip edebiliyor muyuz? Bu suali sormak belki de abes olurdu; fakat biraz sonra bahsedeceğim ve bir Alman mecmuasından okuyacağım Kayseri Uçak Fabrikasına ait bir havadis, bu endişemizi burada belirtmemize vesile oldu.

Muhterem milletvekilleri, NATO içinde harp sanayiini geliştirme konusunda bizim durumumuzda olan, bizden daha iyi durumda olan ülkelerin de sıkıntıları oluyor. Bunlar kendi aralarında, kendi başlarına başaramayacakları projeleri, ikili, üçlü projelerle halletmek yoluna gidiyorlar. Gruplar teşekkül ettiriyorlar ve bir projenin; bir tank projesi olsun, uçak projesi veya makineli tüfek projesi diyelim; bunların füze projeleri geliştirilmelerinde bilim adamlarıyla, sanayicilerle müşterek çalışmalar yapıyorlar. Türkiye, bu yolla da millî savunma sanayiini geliştirmede adımlar atabilir, alternatiflerden bir tanesidir işte başlayabilmek için.

Öbür yandan, meselâ İstanbul’da İslâm Konferansı yürütülüyor, İslâm Ortak Pazarı kurulması tekliflerini biz de destekliyoruz. Bu arada, niye müşterek bir harp sanayii için fikir teatisinde bulunulmaz, niçin çalışmalar yapılmaz, komisyonlar kurulmaz? Müşterek savunmalarında böyle bir çalışmayı birlikte yürütmeleri muhakkak ki, İslâm ülkelerinin yararına olacaktır.

Çevremizde çok hızlı bir silâhlanma yarışının olduğu muhakkak. Bir yönden bütün petrol gelirlerinin büyük kısmını en modern silâhlara harcayanlar; öbür taraftan Yunanistan, Fransa’nın da himayesinde en modern cihazlarla savunma cihazlarıyla donatılmakta; Suriye ve Irak, İsrail tehlikesi karşısında gene çok menşeli bir silâh yarışına girmiştir. Muhakkak ki; tanksavarlar olsun, uçaksavar füzeleri olsun Türkiye’dekilerden daha modern denilebilecek tiplere sahip olduğunu, son Arap-İsrail savaşından öğrendiğimiz komşularımız karşısında, Türkiye’nin de en az onların seviyesinde bir konvansiyonel silâh gücü seviyesine getirilmesi gereklidir.

Fakat bunu, gönül isterdi ki, Batı camiasının, hür demokratik camianın Ortadoğudaki yegâne kalesi ve temsilcisi, İslâm alemiyle, Ortadoğu ile, Afrika ile ve Asya ile Batının bağlantısı olan, köprüsü olan Türkiye’nin, haliyle NATO içinde bu seviyeye getirilmesi; ortakları tarafından onlara haberleşme üslerini kiraya vererek değil, onlara şerefli bir ortak üye olarak hakkı verilmeli ve o seviyeye 4 yıllık kira anlaşmaları ile değil, süresiz bir NATO üyesi olarak, NATO’nun bir parçası olarak bu seviyeye getirilmeliydi. Gönül böyle isterdi; öyle olmamıştır, öyle olmadığı için de üzüntülerimizi belirtiyoruz.

Millî harp sanayii meselesi halka açıkça ve dürüstçe anlatılmalıdır. Millî harp sanayii bir iç politika silâhı olarak, millî harp sanayii bir seçim yatırımı olarak kullanılmamalı ve bu mevzuda halk kandırılmamalıdır. Sanki 6 ay sonra bitecekmiş, 1 yıl sonra bitecekmiş ve 1 yıl sonra 100 bin tankımız sınırlara yürüyüş yapacakmış, 100 bin uçağımız uçacakmış, denizaltılarımız dört bir çevre yüzeceklermiş şeklinde radyolara, televizyonlara, gazetelere beyanat vermek, bu konuda halkı istismar etmektir, halkı kandırmaktır. Halka her şeyin açık açık anlatılması lâzımdır. Bu işin maddî zorluklarının ve teknolojik zorluklarının anlatılması lâzımdır. Ama elbette günün birinde Türk milletinin bunu başaracağını da söylenmesi ve fakat o başarıya varana kadar da geçilecek merhalelerin, geçilmesi gereken merhalelerin açık açık anlatılması lâzımdır.

Bunun için kademeli planlar yapılır, bunun için orta vadeli ve uzun vadeli planlar yapılır. İşin en zorundan başlanmaz. Teknik kademesinin en birincisinden premiere’inden başlanır, daha tekâmül ettirilerek Secondeire’ine ikincisine geçilir ve daha tekâmül bir hale getirilir. Aksi takdirde yapılanlar, bir zamanlar bu beyanatları veren sayın politikacımızın 27 Mayıs’ta Meclis’in önünde duran, işlemeyen “Devrim Otomobili” ne benzeyeceği ve tanesi 700 bin liraya mal olan Devrim otomobillerinin de ancak müzede seyredilebileceği misalini aklımıza getirir.

Bu konu için kurulmuş olan kalkınma ve kalkındırma vakıflarımızdan da kısaca bahsetmek istiyorum: Bütün kuvvetlerimizin kalkındırma vakıfları vardır, iyi niyetle fakir fukaranın cebindeki 10 lirasından 5'ini vererek, ordumuzu güçlendirmek için bu vakıflara yardımda bulunmuştur. Bu vakıflarımızın paraları bir hayli birikmiştir. Milyarlarla parası olan bu vakıflarımızın varlığından haberdarız. Fakat, maalesef bu vakıflar hiç bir faaliyete, aktif duruma geçirilememişlerdir. Bu meblâğların hükümetçe mi, devletçe mi nasıl yapılacaksa, koordine edilerek tek bir elden yürütülmesi ve aktif hale geçirilmesi gerekir. Aksi takdirde bu paralar eskiden ve geçen yılki uygulamada olduğu gibi, bankaların ikramiye hesaplarında kazandıkları ikramiyelerden öteye, kamuoyuna kendilerini duyuramayacak bir duruma gelmişlerdir. Bir konsorsiyum kurularak, bu konsorsiyumun içine üniversiteden, Genelkurmayımızdan ve bu vakıfların yöneticilerinden ilgilileri almak suretiyle bu vakıfların müşterek şekilde tek merkezden idaresini temin etmek lâzımdır.

Silâh sanayii meselesinde; milletimizin hamasî duyguları malum olduğu için, bu konuda istismarın çok tehlikeli noktalara varacağını belirtmek lâzımdır. Bu konuda yapılacak hataların Türkiye'yi yurt dışında da, dünya kamuoyunda da müşkül durumlara düşürebileceğini belirtmek için bir örnek vermek istiyorum.

Alman Spiegel Dergisi'nin 3 Mayıs 1976 tarihli son sayısında: Dünyayı saran Lockheed skandalının Almanya çapındaki ve Alman sanayiindeki etkilerini araştıran bir yazıda -başlığı "Hepsi bahşiş bekliyorlar" şeklindeki bir yazıda - Alman sanayiinin dünyadaki rüşvet olaylarındaki rolü anlatılmakta ve bu arada Münih'te Ermetal ismi altında bütün müstahdeminin sayısı 50 kişiyi geçmeyen bir atelyenin de isminden bahsedilmektedir, iki motorlu AMC - 111 isimli bir uçak projesi hazırlayan bu atelyenin B. Grabovsky adlı sahibinin bir büyük alıcı bulduğu ve bu projesinden Türk Hava Kuvvetlerine Kayseri'de 36 uçak yapmak üzere anlaşma yaptığı bu mecmuada anlatılmaktadır.

Aynı yazı devamla; "Geçen yılın Eylül ayında Türk askerleri projeyi ihaleye bile çıkarmadan, çıkarmağa lüzum hissetmeden Grabovsky ile 300 daktilo sayfalık bir mukavele imzaladılar" diye alay etmektedir. "Lockheed skandalının patlaması üzerine Türk basınında, Kayseri Fabrikası projesi üzerinde de bazı yolsuzluklar olduğu haberleri çıkmağa başladı, Ankara ve İstanbul C. Savcılığı Ermetal meselesine el koydu. Kamuoyunun baskısı üzerine Millî Savunma Bakanı Ferid Melen'i Almanlara sözlü olarak verilmiş projeyi ihaleye çıkarmağa zorladı. Rüşvet verecek paraları olmadığını söyleyen Grabovsky, bu ihalenin de kendinde kalacağını kuvvetle ümit etmektedir" şeklinde yazı devam etmektedir.

Muhterem milletvekilleri; millet rızkından keserek vermekte, paralar toplanmakta, vakıflar kurulmakta, bizler Mecliste 23 milyarlık, 13 milyarlık gelen bütün Re-Mo projelerine ses çıkarmadan, itirazsız millî savunma gücümüzün kuvvetlenmesi için rey vermekteyiz. Sonra gidiliyor, ihaleye dahi çıkarmadan 50 kişilik bir atelyeye Türkiye'nin uçak sanayiini kurması için, 36 tane nakliye uçağı yapması için, hayatında daha bir tek model uçak imal etmemiş bir atelyeye sipariş veriliyor. Bu bir skandaldır. Bu bir skandaldır, bu meseleyi örnek bir mesele olarak, Meclislerin savunma gücümüzü denetlemesinde örnek bir mesele olarak, bir emsal teşkil etmesini ve bundan sonraki ihale hazırlıklarında öyle belli bir firmaya göre hazırlanmış ihaleler değil, girdiğinde tek bir firmanın kazanacağı şekilde ihaleler değil, Türkiye'nin yararlarını koruyacak şekilde ve her türlü firmanın girebileceği ve rekabet edebileceği ihaleler şeklinde hazırlanmasını temenni etmek için anlatıyorum. Sayın Melen'le bu konuda özel görüşmelerimiz de oldu. Kendisi hakikaten olaya muttali olduktan sonra el koymuş ve konunun durdurulmasına ve ihaleye çıkarılmasına, international ihaleye çıkarılmasına vesile olmuştur. Fakat bu vesile ile bundan sonra daha dikkatli olunmasını gerek Hükümet, gerek Silâhlı Kuvvetlerimiz olarak bu nevi alımlarda, bu çeşit skandallara sebebiyet verilmemesini temenni ediyoruz.

Muhterem milletvekilleri, sürem dolmak üzere olduğu için konuşmamı özetle bağlayacağım. Yalnız yine açık olmamız gerektiği inancını taşıyarak bir konuya, maddi bir konuya daha temas etmek istiyorum,

Kıbrıs Harbinin en heyecanlı anlarında, milletin millî hislerinin en galeyana geldiği anlarda iki büyük gazetemiz, Türkiye'nin en büyük tirajlı iki gazetesi, Silâhlı Kuvvetlerimize bağış için kampanya açtılar. Birisi, yanılmıyorsa 40 milyon lira toplayabildi haftalarca süren bu bağış kampanyasında; öbürü de ancak 50 milyon lira civarında para toplayabildi.

Bununla, tam fiyatını bilmiyorum ama, belki, alsak alsak ikisinin toplamıyla bir uçak alabiliriz veya iki uçak alabiliriz. Bu aslında meselenin devlet gücüyle halledilmesi ve devletin eliyle yönetilmesi gereğini ortaya koymaktadır. Devlet iyi bir organizatör olmalıdır. Müesseselerini, üniversitesinden sanayicilerine kadar iyi organize ederek, Genelkurmayımızın fikrî ve bilgi yardımlarıyla organize etmelidir. Mesele şahıslarla, derneklerde hallolacak bir mesele değildir.

Demokratik Partinin millî harp sanayimiz ve millî savunma gücümüz konusundaki görüşlerini özetlemek gerekirse;

Birincisi, NATO içinde Türkiye'nin önemi daha belirgin bir şekilde vurgulanmalıdır. Biz isteyici değil, hakkı olduğunu alıcı bir devlet durumunda olmalıyız.

İkincisi, bu mesele böyle kira mukaveleleriyle değil, NATO içindeki statümüzün, Türkiye'nin statüsünün doğru dürüst belirlenmesiyle halledilmelidir ve Türk savunma gücü hiç değilse çevresindeki komşu ülkelerin konvansiyonel savunma gücünden daha üstün hale getirilmelidir.

Üçüncüsü, bunu temin için, elastikiyet kazanabilmesi için Devletimizin ve Millî Savunmamızın gücü, ekonomik gücümüz artırılmalı; petrol aramalarına öncelik verilmeli, özellikle deniz petrol aramalarına öncelik verilmeli; hâlâ Hora gemisinin boyasının bitmesi şeklinde değil de, daha ciddi ve onurlu bir şekilde başlanılmalıdır.

Bir başka nokta, millî harp sanayii için nutuklar, beyanatlar değil, orta ve uzun vadeli planlar hazırlanmalıdır.

Müşterek, ikili, üçlü ve çoğul projelere, özellikle İslâm ülkeleriyle yapılabilecek, müşterek savunma tesisleri kurma projelerine geçilmelidir.

Bir başka nokta; vakıflar, merkezî ve rantabl bir hale getirilerek birer para toplama derneği halinden çıkarılmalıdır.

Millî harp sanayiinin kurulması için adımlar atılırken bunun dışa bağımlı bir montaj sanayii olmamasına dikkat edilmelidir. Millî harp sanayii kuruyoruz derken, fabrikanın her tarafını hazırlayıp da bir ufak noktasının işlemesi için dışarıya bağımlı kaldığımız anda, onun ismine yine “Millî sanayimiz” demek imkânından mahrum olacağız. Bunu hazırlarken daha uzun vadeli sürecekte de bu zamanı göze almak suretiyle tamamen kendi millî kaynaklarımızla çalışabilir bir halde olmasına dikkat edilmesini, Demokratik Parti olarak teklif ediyoruz.

Bu vesileyle beni dinlemek lütfunda bulunduğunuz için saygılarımı sunarım.”⁴²

Ölçmen'den sonra, Millî Selâmet Partisi Grubu adına Urfa Milletvekili Abdülkadir Öncel konuşmuştur:

“Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Yüce Meclisimiz bir hafta evvelki oturumunda, Afyon Milletvekili Süleyman Mutlu ve 17 arkadaşı tarafından verilen, Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ikili münasebetlerin gözden geçirilmesiyle ilgili Genel Görüşme açılması teklifini kabul etmiş bulunmaktadır. Şu anda müzakeresi yapılan bu teklif üzerinde, Millî Selâmet Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurlarınıza çıkmış bulunuyorum.

⁴² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 101, 13.5.1976, ss. 489-493.

Muhterem milletvekilleri; Genel Görüşme teklifinde söz konusu hususların tahliline girmeden evvel, 1947’den bu yana geçen devrenin tespitinin yapılmasında fayda görmekteyim. Hükümetlerimiz 1947’den 1973 sonuna kadar, özellikle milli savunma ihtiyaçlarının temin ve tedariki bakımından, asırlardan beri takip ettiği yoldan sapma yapmıştır. İkinci Dünya Harbi sırasında bile kendi silâhlarımızı kendimiz yaparken, İkinci Dünya Harbinden sonra bütün dünyada esintisini hissettiren siyonist politika bizi de tesirine almış, biz de bu tesire kapılmaktan kendimizi kurtaramamışızdır. Bu siyonist politika birtakım belli hedeflere ulaşmak için önce Orta Doğuda İsrail Devletini kurdurmuş, daha sonra da Birleşmiş Milletler teşkilâtının kurulmasını temin etmiştir. Gerek Birleşmiş Milletler, gerek onun arkasında gizlenen siyonist güçler bir yandan İsrail’in gelişmesi için gayret gösterirken, öte yandan Türkiye’nin savunma gücünü Amerika Birleşik Devletlerinin kontrolü altına almışlar. Çeşitli anlaşmalarla Türkiye’ye çeşitli askerî yardım imkânı sağlamışlar; bu yardım Türkiye’nin İsrail ile olan münasebetleri sürdükçe artmış, zayıfladığı zaman ise azalmıştır.

Öte yandan, yine bu askerî yardım, Türkiye’de askerî silâh ve teçhizat yapan müesseselerimizin istihsal hacmini daraltmış, kendi silâhımızı kendimiz yapalım diyebileceğimiz şevki söndürmüştür. Öyle ki Türk Ordusu, sadece Amerika Birleşik Devletleri malzemesi ile teçhiz edilir hale gelmiştir. Bugün Amerika; jeep vermese, cemse vermese, tank vermese, top vermese, uçak vermese Türkiye’nin savunma gücü atıl hale gelebilir. Amerikan silâh yardımı millî harp sanayimiz için âdeta bir gerileme devresi olmuştur.

Muhterem milletvekilleri, Amerikan yardımının, millî harp sanayii açısından bir tehlike olduğunu hisseden De Gaulle, Fransa’yı NATO ittifakından bu sebeple çekmiştir. Nitekim bu basiretli karar sebebiyle, Fransa şimdi ayakta durmakta, konvansiyonel silâhlarının hepsini, nükleer silâhlarının bir kısmını kendi yapıp kullanmakta ve hatta isteyen devletlere satmaktadır.

Dünyada en güçlü silâh sanayiinin Amerika Birleşik Devletlerinde olduğu inkâr edilemez. Nitekim, her yıl 200 milyar dolarlık silâh siparişinin %90’ı Amerika Birleşik Devletlerine verilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleriyle Türkiye arasında 1969 yılına kadar imzalanan çeşitli anlaşmalar, 1969 yılında tek bir metin haline getirilmiştir. Buna iki metin daha ilâve edilmiştir. 5 Şubat 1975 tarihindeki ambargo kararı üzerine yürürlükten kaldırılan bu anlaşmalar Amerika Birleşik Devletlerinin silâh yardımını dört kategoride topluyordu;

1. Parasını peşin vererek alma,
2. Kredi ile alma,

3. Hibe yoluyla alma,

4. Kefil göstererek alma.

Ambargo kararıyla Türkiye'ye bu dört yolun dördü de kapatıldı. Ve Türkiye olarak yıllarca sırtımızı Amerika'ya dayamış olmamızın ve millî harp sanayimizin kurulmasını ihmal etmemizin acı neticelerini göndük.

22 Mart 1976 tarihinde Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasında Washington'da imzalanan ikili anlaşmanın muhtevası muhterem üyelerin malumlarıdır. Bu ikili anlaşmanın yürürlüğe girmesi, yetkili organların tasdikine bağlıdır. Amerikan Kongresinin henüz tasdik etmediği ve o tasdik etmeden önce Meclisimizce tasdikini haysiyet kırıcı olarak mütalâa ettiğimiz bu anlaşmanın muhtevası üzerinde fazla konuşmak istemiyorum. Ancak, yürürlüğe girme imkânı doğsa bile, bu anlaşmaya güvenilerek yeniden bir gevşeme derecesine girileceğinden endişe ettiğimizi belirtmek isterim. Söz konusu anlaşma tesislerinin sahipliği, yardımın muhtevası bakımından cazip gibi görülüyor ise de, Türk savunma gücünün bu anlaşmaya dayandırılması, ihtiyaçların temininde bu anlaşma ile iktifa edilmesi, Türkiye'nin geleceği bakımından son derece mahzurludur.

Muhterem milletvekilleri, müzakeresi yapılan Genel Görüşme teklifinde altı hususta tespit istenmektedir:

1. Amerika Birleşik Devletleri askeri yardımı ile ilgili son durumun tespiti;

Bu noktada, biraz evvel işaret ettiğimiz gibi henüz yürürlük imkânına sahip bir anlaşma yoktur. Yapılmış olan anlaşma, Amerikan Kongresinde kabul edilmeden Yüce Parlamentomuzda müzakere edilmemelidir. Bu haysiyet kırıcı yola asla tevessül edilmemelidir.

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - Neden haysiyet kırıcı?

BAŞKAN - Karşılıklı konuşmayalım efendim, rica ederim.

Devam ediniz efendim.

ABDÜLKADİR ÖNCEL (Devamla) - Sayın Mutlu, "Neden haysiyet kırıcı" olduğunu biraz sonra arz edeceğim.

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - Amerika kabul ederse "Evet" mi diyeceğiz?

ABDÜLKADİR ÖNCEL (Devamla) - Hayır, öyle değil.

BAŞKAN - Karşılıklı konuşmayalım.

ABDÜLKADİR ÖNCEL (Devamla) - 2. Askerî yardımın azalmasının tevhit edeceği neticeler, şu anda uygulanan ambargonun millî savunma gücümüzü etkilemediği iddia edilemez. Ambargodan sonra, “Amerika’dan aldıklarımızı başka ülkelere alırsız” tarzındaki düşünceleri kısa bir süre sonra geçerliliğini kaybeder hale gelmiştir..

Neticede, ne yapıp yapıp, bize, Amerika ambargosunun kaldırılması imkânlarını aratmıştır. Ancak, bu ambargonun, kaldırılan yardım imkânları yeniden doğsa bile, daima Amerika Birleşik Devletlerinin menfaatine işleyeceğine, sadece Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye arasındaki menfaat dengesinin değil, Türkiye ile Yunanistan arasındaki menfaat dengesinin de aleyhimize gelişeceğine inanıyoruz.

3 ve 4. Askerî yardımın kesilmesi halinde, boşluğun doldurulması hususunda şimdiden alınması gereken birtakım zarurî tedbirler elbette düşünülmelidir. Bizce, bunların başında millî harp sanayiinin kurulması meselesi gelmektedir.

Aslında, Türkiye’nin savunmasını Amerika Birleşik Devletlerine veya bir başka ülkeye bağılı olmaktan kurtarmanın zamanı gelmiş ve geçmektedir.

Türkiye, kendi savunma ihtiyacını, kendi ülkesinde kuracağı tesislerden karşılamalıdır. Bu tesisler kuruluncaya kadar Ordumuzun zarurî ihtiyaçları için geçici tedbirlere başvurulabilir. Her türlü yardımı, her türlü şart altında kabul etmek gibi bir zillate düşmemiz asla kabul edilemez. Zaten bugüne kadar Amerika Birleşik Devletlerine; liderimiz, kurtarıcımız gözü ile bakmak hatasına düşmüş olmanın en acı neticeleri meydandadır. Gerçek bu iken, bu düşüncüyü devam ettirmekten daha büyük bir gaflet olamaz.

Şu sırada İslâm Ülkeleri Konferansına tam üye olan ve bütün İslâm ülkeleri tarafından İslâm devletleri blokunun müstakbel lideri gözü ile bakılan Türkiye’mizin, bu gerçeği dikkate alarak şahsiyetini bulması ve şahsiyetini bulabilmesi için millî harp sanayiini süratle kurması lâzımdır.

Bu sanayiinin kurulmasında bir finansman zorluğu çekileceğini tahmin etmiyoruz.

İslam ülkeleri, Türkiye’de böyle bir teşebbüsün kuvveten fiile intikal etmesi, hatta etme çalışmalarına başlaması halinde, gerekli her türlü maddî imkânı sağlayacaktır. Çünkü, böyle bir teşebbüsün gerçekleşmesinde kendilerinin de menfaati vardır.

5. Ambargonun tatbikine geçildiği 5 Şubat 1975 tarihine kadar olan devrede, Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki karşılıklı ekonomik ve askerî münasebetler dengesinin tespiti, her ne kadar Hükümetin izahat vermesi gereken bir husus ise de, bütün anlaşmalar birtakım menfaat hesaplarına dayandığından ve menfaat alış-verişinde Türkiye daima iyi niyetinin kurbanı olduğundan, lehimize olacağı temenni edilirse de, iddia edilemez.

6. Türkiye'nin dışışleri sorunlarından, durumun yeniden gözden geçirilmesi, Genel Görüşmenin bizce en önemli maddesidir. Ve bizce şu sıralarda başlamış bulunan İslâm Ülkeleri Konferansında Türkiye'nin dış işleri sorunları yeni hedeflerde hal çaresini bulacaktır.

Muhterem milletvekilleri, sözü tekrar Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki 26 Mart 1976 tarihinde Washington'da imzalanmış olan anlaşmaya getirmek istiyorum. Millî Selâmet Partisinin bu anlaşmayı kabul edebilmesi için dört temel şartı vardır:

1. 1969'dan bu yana üç kanun ile Amerika Birleşik Devletlerine tanınmış olan özel haklar kaldırılmalıdır;

2. Amerikan üslerindeki istihbaratın Amerika Birleşik Devletlerine ne ölçüde, Türkiye'ye ne ölçüde fayda sağladığı tespit edilmelidir;

3. Yine bu üslerdeki silâhların mahiyeti, üslerin sorumluluğunu yüklenmiş bulunan Hükümetimizce bilinmelidir;

4. Millî harp sanayiinin nasıl kurulacağı hususundaki hazırlıklar süratle tamamlanmalı, Meclislere getirilmeli ve karara bağlanmalıdır.

Sabırla bizi dinleme lütfunda bulunduğunuz için Grubum adına Yüce Meclisi hürmetle selâmlarım.”⁴³

Öncel'in konuşmasından sonra Adalet Partisi Grubu'nun görüşlerini Samsun Milletvekili Hayati Savaşçı dile getirmiştir:

“Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Amerika Birleşik Devletlerince yapılan askerî yardımın kesilmesi halinde ortaya çıkacak durumları incelemek, alınacak tedbirleri görüşmek üzere bir Genel Görüşme açılması hakkında Afyon Milletvekili Sayın Süleyman Mutlu ve 18 arkadaşının verdikleri önerenin ön görüşmeleri yapılmıştır ve önerge Yüce Meclisin 5 Mayıs 1976 günkü oturumunda kabul edilmiştir. Bu konuda Adalet Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere söz almış bulunuyorum.

Amerika Birleşik Devletleri askerî yardımının kesilmesi konusu bugün ne durumdadır? Önerenin birinci maddesi budur. Konuyu bidayetinden itibaren gözden geçirirsek, Amerikan Kongresinde ambargo ile ilgili ilk kararlar Ecevit Hükümeti zamanında alınmış, uygulamaya geçilmesi bakımından Amerika Birleşik Devletleri tarafından bazı süreler konmuş, adım adım ambargo tedbirleri yürürlüğe konmak ve kesinleştirilmek suretiyle 5 Şubat 1975'ten itibaren her türlü silâh sevkıyatı durdurulmuştur.

⁴³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 101, 13.5.1976, ss. 493-495.

Bu tarih, hatırlanacağı üzere Sayın Sadi Irmak Hükümeti zamanına rastlar. Sayın Demirel, birçok memleket meseleleri yanında ambargo meselesini de devralınca, diğer ekonomik ve politik iç ve dış meseleler gibi bu ambargo meselesi üzerine de derhal eğilmiş ve bu işi memleket menfaatlerine en uygun şekilde halletmek üzere diplomatik teşebbüslere girişmiş ve bir seneden beri çeşitli safhalardan geçerek ambargo bugünkü durumuna gelmiştir.

Bu diplomatik teşebbüslerin safhalarını, bundan evvel bu kürsüden yaptığım görüşmede Yüce Heyetinize arz etmiştim. Ambargonun en son durumunu şöyle özetleyebiliriz:

Sayın Çağlayangil'in 1976 Martında Ford'la ve Kissinger ile yaptığı görüşme sonunda, 26 Mart 1976 günü Çağlayangil ve Kissinger'in imzaları ile 22 maddelik bir anlaşma yapılmıştır. Bu anlaşmaya göre; Amerika Birleşik Devletleri savunma için Türkiye'ye yılda 250 milyon dolar hesabıyla dört yılda bir milyar dolar verecek ve bu bir milyar dışında, her yıl 70 milyon dolar kredi ve 86 milyonluk savunma malzemesi verecektir. Ayrıca, en düşük ve indirimli fiyatlarla ve en son model olmak üzere 14 Fantom uçağı, 36 savaş uçağı, 20 eğitim uçağı, 72 helikopter, 3 destroyer, 2 denizaltı, 1 denizaltı kurtarma gemisi verilecek. Bu anlaşmaya göre ayrıca; savunma gayesiyle evvelce ortak olarak çalıştırılmakta bulunan tesisler, bundan böyle Türk Silâhlı Kuvvetlerinin öz tesisleri olacaklardır. Tesisler, Türk komutanlarının yönetiminde olacaktır. Her halükârda bütün tesisler; Türkiye'nin müsaade ettiği maksatlar dışındaki amaçlar için kullanılmayacaktır.

Esasen, bilindiği üzere, 26 Temmuz 1975'te bu tesislerin faaliyeti, Türk Hükümetinin Amerika Birleşik Devletlerine verdiği bir notayla durdurulmuş, tesislere Türk komutanlar tayin edilmiş ve Türk Bayrağı çekilmiştir. Bu suretle ambargo Kıbrıs'a bağlı olmaksızın aşılmıştır. Bugün bu anlaşmayla, ambargoyla Kıbrıs birbirinden ayrılmıştır.

Demirel Hükümetinin ambargoyu bu safhaya kadar getirerek bu şekilde müspet bir sonuca vardırması, başarılı ve memleket menfaatlerine en uygun bir sonuçtur. Bundan sonra mesele, Amerika Birleşik Devletleri Kongresinin anlaşmayı tasdikine kalmıştır. Bu ise Türk Hükümetinin iktidarı dışındadır. Temennimiz odur ki, Kongre başka çevrelerin tesirine kapılmadan bu anlaşmayı tasdik etsin.

Ambargonun bugünkü durumunu bu suretle tespit ettikten sonra, verilen önergedeki, karşılıklı yükümlülüklerimizin yeniden gözden geçirilmesi hususuna geçelim.

Verilen önerge, Yüce Meclise 1,5 sene evvel verildiğinde, bu 1,5 sene zarfında ambargo konusunda Demirel Hükümetinin yaptığı girişimler bu önergenin cevabını vermiştir. Bu cevap açıktır. Kuzey Atlantik Anlaşmasının 3. maddesi şöyledir:

“İşbu anlaşmanın gayelerinin daha müessir bir şekilde tahakkukunu temin için, taraflar kendi hususî vasıtalarını geliştirmek ve birbirlerine karşılıklı yardımda bulunmak suretiyle, münferiden ve müctemian devamlı ve fiilî olarak hareket edip; bir silâhlı tecavüze karşı münferit ve müşterek mukavemet kudretlerini idame ve tesis edeceklerdir” demektedir.

İşte Demirel Hükümeti de bu maddeye göre karşılıklı yükümlülüklerini gözden geçirmiş, Amerika Birleşik Devletleri ambargoyu koyunca, Türk Hükümeti de Türkiye’deki Amerikan tesislerini kapatmıştır. Keza 17 Temmuz 1975’te Türkiye tarafından kesilen müzakereler, ortak savunma işbirliği esaslarını yeni bir kavrama dayandırmak üzere 28 Ekim 1975’te tekrar başlamıştı. Amerika Birleşik Devletleri temsilcileri, müzakerelerin tekrar bırakıldığı yerden başlamasını istediği halde, Demirel Hükümeti ikili anlaşmaları yok kabul ederek anlaşmaların yeni bir konsepte bağlanmasını istemiş ve bunda başarılı olmuştur. Bu teşebbüslerin sonucu 26 Mart 1976 Washington Anlaşmasını doğurmuştur.

Önergede zikredilen hususlardan birisinde de; askerî yardımın kesilmesi halinde bu boşluğun doldurulması için şimdiden alınması gereken tedbirlerin tespiti istenmektedir.

Bizim bu tedbirler ve tertipler hakkındaki görüşlerimiz şöyledir:

1. Amerika Birleşik Devletleri yardımının kesilmesi nedeniyle, Türkiye’nin elindeki tek mil Amerikan silâh ve gereçlerinin elden çıkarılarak, Amerikan ve NATO Standartları dışında başka bir Devletin, başka standartlara uygun silâh, malzeme, araç ve gereçleriyle eldekilerin değiştirilmesi düşünülemez. Silâh ve malzeme parkımızı, içinde bulunduğumuz ittifaka ve Batı standartlarına ters düşecek bir şekilde tanzim edemeyiz.

Batı standartlarını terk ettiğimiz takdirde, bu keyfiyet bizi Doğu blokunun kucağına düşürür ve onun bir peyki haline getirir işte o zaman bağımsızlığımızı kaybederiz. Bu durum daha birçok problemleri de beraberinde getirir. Bu intikal, intibak safhası, Silâhlı Kuvvetlerimizin en zayıf anı olarak yurt savunmasını tehlikeye sokar.

Bu sebeplerle elimizdeki silâhları başka standartlardakilerle değiştirmemizin büyük sakıncaları vardır.

2. Amerika Birleşik Devletleri yardımının kesilmesi halinde, bunun ortak savunma üzerinde icra edeceği etkilerle, başgösterecek boşluğu doldurması hususu, ortak savunma koşulları, yani Kuzey Atlantik ittifakı içinde ele alınmalıdır. Ancak, Türkiye’ye yapılan Amerikan yardımı ile NATO arasında doğrudan doğruya bir ilişki kurmak gerçekten yanlıştır. Yardım ayrı bir konu, NATO ayrı bir konudur.

Amerikan yardımı, 12 Temmuz 1947’de iki devlet arasında aktedilmiş bir karşılıklı yardımlaşma ve anlaşmadır. Türkiye’nin NATO’ya girişi ise bundan çok sonra, Şubat 1952’de mümkün olmuştur. Bu sebeple Türkiye, Amerikan yardımı konusu ile NATO’yu birbirinden ayırmaktadır.

3. Türkiye’nin dışa en az bağlı kalacak şekilde Silâhlı Kuvvetlerini donatabilmesi için, bir harp sanayiinin kurulmasına, kurulmuş olan ufak ünitelerin de genişletilmesinde katî zaruret vardır. Şurasını hemen ilâve edelim ki; kurulacak harp sanayii ile büyük devletlerin büyük ekonomik ve teknik imkânlarıyla yaptıkları Concorde’leri, Fontom’ları bizim de hemen yapmamıza malî ve teknik imkânlarımız yetmeyecektir; fakat kurulacak bir harp sanayii ile ve malî imkânlarımızın müsaadesi nispetinde kendi ordumuzu kendimiz donatabiliriz. Çok teknik, çok pahalı bir kısıtlı silâhı da dışarıdan temin etmemiz zarurettir. Neyi yapabileceğimiz, neyi dışarıdan alacağımız; teknik bakımdan, ekonomik bakımdan yapılacak bir etüt ve askerî bakımdan yapılacak bir çalışma sonucu tespit edilecektir.

Amerikan yardımı yeniden başlasa bile, harp sanayii kurma çalışmalarımız gevşetilmeyecektir. Kurulacak harp sanayii sayesinde kendi ordumuzu kendimiz donatacağımız gibi, yeni işgücü açacağımız ve dışarıya fazla döviz akmasına engel olacağımız tabiidir. Türk ekonomisinin potansiyeli, Silâhlı Kuvvetlerin ilerideki gelişme ve teknik ihtiyaçları bizi bu sonuca götürecektir.

Memleketimizde imal edilen bir silâh, dış piyasadan % 20-30 daha pahalıya mal olsa bile, sağladığı yan ekonomik yararlar nedeniyle Türkiye’de yapımı tercih edilmelidir. Bugünkü teknikte ileri, malî imkânları yüksek birçok büyük devletler dahi savunma alanında işbirliğine muhtaçtır. Savunma, günümüzde tek devletin altından kalkamayacağı pahalılıkta bir teknolojik seviyeye ulaşmıştır. Bu bakımdan silâh endüstrisi teknoloji ithalini gerektirir. Teknoloji ithali; lisans alınması, ortak yapılması şeklinde olabilir.

Memleketimizde imali mümkün olmayan silâhları, Türkiye, başka devletlerden, aynı standartlarda olmak üzere, peşin para veya kredi ile satın alacaktır. Bu meydana bir kısım malzemenin evvelce olduğu gibi, Alman yardımından temin edilmesi için yeni girişimler yapılmıştır.

Demirel Hükümeti esasen iktidar alır-almaz gerek harp sanayii kurulması, gerekse diğer devletlerden silâh mubayaası teşebbüslerine girişmiş olup, bunları planlı bir şekilde yürütmektedir. Silâhlı Kuvvetlerimizin harp gücü daima üstün bir seviyede tutulmaktadır. Bu hususu takdirle bu kürsüden zikretmek isterim.

4. Kamu kuruluşlarıyla, İktisadî Devlet Teşekkülleri ihtiyacı için memleketimizde imal edilerek kullanılacak araçların da askerî standartlara uygun olması ve bir seferberlikte ordunun sefer kadrolarını tamamlaması düşünülmelidir.

5. Askerî sanayii sivil sanayii ile bir tamamlama halinde düşünölmelidir. Şöyle ki:

- a) Askerî motorlu araçlar, sivil otomotiv sanayii ile,
- b) Elektronik cihazlar, sivil elektronik sanayii ile,
- c) Askerî gemi yapımı, sivil gemi yapım tesisleriyle birlikte düşünölmelidir.
- d) Optik aletler de böyledir.

Doğrudan doğruya askerî kesime hitap eden mallar için, sivil sektör, yan sanayii olarak yardımcı olmalıdır. Böylelikle, kaynak tasarrufu, döviz tasarrufu, hızlı teknik gelişme, geniş kullanma imkânları gibi yararlar sağlanır,

6. İşçi dövizlerinin bir kısmının, harp sanayiini kalkındırması ve kritik Silâhların yabancı ölkelerden satın alınması için kullanılması düşünölmelidir.

7. Yardımın kesilmesi karşısında Türkiye'nin de Amerikan öslerini ve dinleme ihbar merkezlerini kaldırması şeklinde alacağı karar, NATO'nun emniyeti bakımından SHAUE'i harekete geçirecek ve Washington'u düşöndürecektir. Demirel Hükümeti öslere el koymakla bu hususu gerçekleştirmiştir.

8. Amerika Birleşik Devletleri yardımı kesildiği takdirde peşin parayla silâh alımı ön plana geçeceğinden, bütçemizde Millî Savunmaya mümkün olan en fazla payı vermek mecburiyetindeyiz. Hükümetin bu konuda azamî fedakârlık yaparak, Millî Savunma bütçesine mümkün olanı verdiğini görmekten memnunuz.

9. Millî Savunma bütçesine ek olarak verilecek ödeneklerle, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin yeniden reorganizasyon ve modernizasyonu, REMO Planınca sağlanmışır. Şökranla ifade edelim ki, 27 Haziran 1972 tarihli ve 1601 sayılı Kanunla bu husus gerçekleştirmiştir. O kanunda bu ödenegin verilmesi 10 senelik bir safhaya bürönmüştü; ancak Cumhuriyet Hükümeti 16 milyarlık bu ödenegi kâfi görmemiş ve 10 yıllık bir müddeti de, Silâhlı Kuvvetlerin modernize edilmesi için uzun bulmuştur. Bu sebeple, bu kanun 3 Haziran 1975 tarihli ve 1904 sayılı Kanunla değıştirilmiş ve 16 milyarlık ödenek 23 700 000 000 liraya çıkarılmış ve ayrıca çıkacak lüzum ve şartlara göre % 50 nispetinde artırılması için Bakanlar Kuruluna yetki verilmiş ve 10 senelik müddet, 1973-1978 devrelerini ihtiva eden 6 yıla sığdırılmışır. Demirel Hükümeti bu sene yeni doğan durum ve şartlar muvacehesinde bunu da kâfi görmeyerek, yeni bir kanun tasarısıyla 23 700 000 000 liralık REMO ödenegini, 37 200 000 000 liraya çıkarmış ve bu tasarı 6 Mayıs 1976 günü Yöce Mecliste görüşölmüş ve açık oya sunulmuştur. Hükümetin, Silâhlı Kuvvetlerimizin yeniden teşkilâtlanması ve

silâh ve araçlarının yenilenmesi amacıyla gösterdiği bu büyük fedakârlık ve girişimler her türlü takdirin üstündedir. Silâhlı Kuvvetlerimizin süratle donatılması için bu büyük bir hamle olmuştur.

10. Millî Savunma bütçesi, REMO bakımından kullanılırken, fazla insan gücüne dayanan büyük ve hantal bir ordudan ziyade, vurucu gücü üstün, ateş kudreti ve hareket kabiliyeti yüksek bir kara ordusuyla, manevra ve hareket kabiliyeti üstün modern silâhlarla mücehhez, çevik bir deniz kuvveti, üstün performanslı, modern uçaklarla donatılmış bir hava gücü, çabuk ihbar ve müşterek harekâtı süratle mümkün kılan modern cihazlarla donatılmış bir irtibat ve muhabere şebekesi, taktik alanında kullanılacak nükleer kabiliyete ulaşma hedefi ve nihayet iyi eğitim görmüş üstün kabiliyetli personelden ve komuta heyetinden kurulu bir ordu REMO'nun gayesi olmalıdır. Verilen REMO ödeneğinin bu gayeyi tahakkuk ettirecek şekilde Genelkurmay Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı ve kuvvet komutanlıklarınca kullanıldığını görmekle bahtiyarız ve en faydalı bir şekilde kullanıldığına emin bulunmaktayız.

11. Amerikan yardımı kesildiğinde, Türkiye ortalama 200-250 milyon dolarlık askerî yardım açığını kendi kaynaklarıyla kapatmaya mecbur olacaktır. O halde, Türkiye Silâhlı Kuvvetlerini donatırken, sadece kendi savunma ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde donatmalıdır ve planını buna göre yapmalıdır. NATO savunması bundan zarar görse bile, Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri yardımının devam ettiği devrelerdeki gibi, artık tekml NATO savunmasını içine alan geniş bir savunma sistemi kurmaya mecbur olmamalıdır. Kendi malî imkânlarını, öncelikle kendi yurt savunmasını sağlayacak şekilde kullanmalıdır.

12. Amerika Birleşik Devletleri yardımının kesilmesi dolayısıyla, silâh, harp gemisi ve uçak tedarikindeki müşkülât ve silâhların daha titizlikle, daha kıskançlıkla, daha büyük itina ve bilgiyle kullanılmak, ömürlerini artırmak sorumluluğundayız. Kara, hava, deniz işbirliği, irtibat ve müşterek harekât daha basiretli şekilde koordine edilmelidir. Kıbrıs Harekâtında bu yüzden bir gemi kaybettiğimiz malumdur. Olayın sebepleri üzerinde durmuyoruz. Maksat, yardım kesildiği takdirde silâhlarımızı daha büyük bir kıskançlık, daha büyük bir titizlik, daha büyük bir bilgiyle kullanmak ve korumak zaruretini ortaya koymaktır.

Önergede, şimdiye kadar Amerika Birleşik Devletlerinin Türkiye'ye ekonomik ve askerî yönden ne verdiğinin, buna karşı ne aldığının tespiti istenmektedir.

Bu, teknik ve malî soruyu her halde Hükümetin cevaplandırması gerekecektir. Biz, Adalet Parti Grubu olarak, “politik açıdan ne almış, ne vermişsinizdir” sorusunu şöyle değerlendiriyoruz: Bu yardım, Amerika Birleşik Devletlerinin ve Türkiye'nin de dahil bulunduğu 15 üyeli Kuzey Atlantik

İttifakının ortak savunma gereği olarak yapılan bir yardımdır ve NATO'nun güneydoğu kanadında Türkiye, Doğu blokuna karşı caydırıcı bir kuvvet olarak daima varlığını göstermiştir. Türkiye'nin bu ortak savunmaya katkısı ve bu yolda katlandığı külfetler, aldığı yardımla kıyaslanmayacak kadar büyük ve önemlidir. Bunu daha iyi izah etmek için yardımın maksat ve sebebine bir göz atmamız gerekir.

Bilindiği üzere, Amerikan yardımı 1947 yılında Truman Doktrini ile başlamıştır. Truman Doktrini ise, Sovyetler Birliği ile Türkiye arasında mevcut dostluk ve anlaşmazlık paktının Sovyetler Birliği tarafından tek taraflı olarak ortadan kaldırılması, Kars ve Ardahan'ın talep edilmesi, Boğazlar üzerinde kontrol hakkı şeklinde beliren tehdidine karşı Türkiye'yi, dolayısıyla Ortadoğuyu ve dolayısıyla Kuzey Afrika'yı korumak amacıyla ve bir komünist tecavüze karşı koymak gayesiyle Amerikan Kongresi tarafından onaylanmış ve 15 Mayıs 1947 tarihinde 400 milyon dolarlık askerî yardımla başlamıştır. O tarihten bugüne kadar Türkiye bu komünist tecavüzün sıcak denizlere yayılmasına başarıyla karşı koymuş ve caydırıcı bir kuvvet olarak görevini yapmış ve vecibelerini yerine getirmiştir. Türkiye'nin, aldığı karşılık verdiği kıyaslanmayacak kadar önemlidir; komünizmin yayılmasına set çekmiştir.

Önergede, Türkiye'nin dışişleri sorunlarında durumun yeniden gözden geçirilmesi gereğine işaret edilmektedir.

Önerge 1,5 sene evvel verilmiştir. Biz, Adalet Parti Grubu olarak, bugün dahi böyle bir gereğe lüzum görmüyoruz. Bugün Türkiye, komşularıyla politik ve ekonomik dostane münasebetlerini yürütmeye devam etmektedir. Girdiği ittifaklarda karşılıklı vecibeler yerine getirildiği takdirde bu ittifaklara sadıktır. Türkiye bitaraf değil, bir taraftır; bulunduğu taraf ise demokratik devletlerin teşkil ettiği Batı blokunun bulunduğu taraftır, İslâm dünyası tarafıdır, barışın tarafıdır. Meseleleri, mecbur kalmadıkça, barış yoluyla halletme tarafıdır; demokratik cumhuriyet tarafıdır; uzak yakın bize dost elini uzatan bütün devletlerle dostane politik ve ekonomik münasebetleri koruma ve idame tarafıdır.

Önergenin son bölümünde “Uzak olmayan bir zamanda karşımıza çıkabilecek herhangi, bir devletlerarası çatışmada, ülkemizin dış güvenliğinin sağlanmasını hesap ederek, ne gibi tedbirler alınmasının gerektiğini tespit etmek amacıyla bu Genel Görüşmenin açılmak istendiği” ifade edilmektedir.

Biz Adalet Parti Grubu olarak, yukarıdaki görüşlerimizi, alınacak tertip ve tedbirleri arz etmiş bulunuyoruz. Hemen ilâve edelim ki, Silâhlı Kuvvetlerimiz, dıştan ve içten gelecek bütün tehlikelere karşı daima hazır ve güçlüdür; Amerikan yardımı olsa da olmasa da böyle bir hal karşısında görevini yapacak güçtedir; bunda bir endişemiz yoktur.

Adalet Parti Grubu adına Yüce Meclisi saygıyla selâmlarım.”⁴⁴

Savaşçı konuşmasının başlarında “Türkiye’ye yapılan Amerikan yardımı ile NATO arasında doğrudan doğruya bir ilişki kurmak gerçekten yanlıştır. Yardım ayrı bir konu, NATO ayrı bir konudur” demesine karşın konuşmasının sonunda, Türkiye ve ABD birbirinden ne alıp vermiştir sorusunu yanıtlarken Türkiye’nin pozisyonunu NATO açısından yorumlaması bir tezat oluşturmuştur. Savaşçı’dan sonra Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Ali Kökbudak konuşmuştur:

“Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anayasanın 88. ve İçtüzüğün 100, 101. maddelerine göre, Amerika Birleşik Devletleri tarafından kesilen yardım karşısında alınacak tedbirleri saptamak amacı ile açılması istenen Genel Görüşme önergesi üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini Yüce Meclise sunmak üzere söz almış bulunuyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Süleyman Mutlu ve 17 arkadaşımız 1,5 yıl kadar evvel bu Genel Görüşmeye ihtiyaç duymuşlardı. O zamanki durumu hatırlamak lâzımdır; Yunanistan’da işbaşında bulunan cunta iktidarı, Kıbrıs’ta Türkiye’ye karşı bir oldubitti yaratarak, Kıbrıs’ın tamamını Yunan egemenliğine sokmak hevesine kapılmış ve buna girişmek cüretini göstermişti. Türkiye’nin tepkisi, bundan sonra, bundan evvelkilerinden çok farklı oldu. İşbaşında, Bülent Ecevit başkanlığında, Cumhuriyet Halk Partisi ve M.S.P.’den oluşmuş, ülkemizin hak ve çıkarlarını korumaya azimli bir hükümet vardı. Bu oldubitti, bir Barış Harekâtı ile tesirsiz hale getirildi. Kıbrıs’taki soydaşlarımızın güvenliği ve hakları güvence altına alındı. Kuşkusuz sorumluluk bilinci içinde bulunan her hükümet için bundan başka yapılacak bir şey yoktu. Fakat bu davranış, bundan evvelki iktidarlardan benimsenmiş bir davranış değildi. Bundan evvel, sorun yaratmamak, çıkarlarımızın korunmasından önce gelen bir kaygı haline gelmişti. Türkiye’nin dış ilişkilerindeki tutumu, müttefiklerimiz içinde bile bu varsayıma göre değerlendirilmekteydi. Bu nedenle Ecevit Hükümetinin bu haklı kararı, müttefiklerimiz üzerinde bile şaşırtıcı bir etki yaptı. Türkiye’nin ittifak içindeki durumunun yeniden değerlendirilmesi ihtiyacı duyuldu. Bu sırada Türkiye’de hükümet değişikliği oldu. Ecevit Hükümeti işbaşından ayrıldı.

⁴⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 101, 13.5.1976, ss. 495-499.

Yunanistan'da Karamanlis Hükümeti, kendisinden beklenebilecek uzak görüşlülüğü gösteremedi. Türk-Yunan sorunlarına karşılıklı anlayış zihniyeti içinde, beraberce olumlu çözümler aramak yerine, ortak müttefiklerimizi Türkiye aleyhine tahrik edip, onları yanına alarak, Türkiye üzerinde baskı yaptırmak yolunu seçti. NATO'nun askerî örgütünden ayrıldığını açıklamak gibi nümayişkâr hareketlere baş vurdu. Yunanistan'ın bu tutumunun NATO ülkeleri üzerinde bazı etkileri oldu. Türkiye'den Yunanistan lehine taviz istendi. Bunun için de baskı çareleri arandı. Bu, özellikle Amerika Birleşik Devletlerinde görüldü. Dış ilişki gereklerini, Türkiye'nin durumunu ve niyetlerini iyi değerlendirebilecek mevkiye olan Amerikan Hükümeti, bu konuda dikkatli davranmaya özen gösterdiyse de, Amerikan Parlamentosu, en şiddetli baskı tedbirlerine bile gitmekten çekinmedi. Ambargo kararı aldı. Türk - Amerikan ilişkileri ciddi bir bunalıma girdi.

Ulusal güvenliğini büyük ölçüde Amerika ile arasındaki askerî işbirliğine dayandırmış olan Türkiye, çok önemli bir sorunla karşı karşıya kaldı. Ulusal güvenliğini tehdit eden bu durumdan bir an evvel kurtulması zorunlu idi. Bir ülkenin ulusal güvenliğini, başka ülkelerin arzusuna, iradesine terk etmesi söz konusu olamazdı. Böyle bir durumda, dahil olduğumuz ittifakın ve Amerika ile aramızdaki işbirliğinin, koşullarının ve geleceğinin yeniden değerlendirilmesi ve varılacak sonuçlara göre, dünya durumu gözönünde bulundurularak, ulusal güvenliğimizin dayanacağı temelleri saptamak gerekiyordu.

İşte böyle koşullar altında bu Genel Görüşmeye ihtiyaç duyulmuştu. Bugün durum, o günlerden çok farklıdır. Hükümet dünya koşullarının bir değerlendirmesini yapmadan, ulusal güvenliğimizi, ne olursa olsun NATO savunma sistemine dayandıracağını, başka bir şey düşünemeyeceğini açıkladı. Bu davranış, NATO askerî örgütünden çekildiğini hemen ilân eden Yunanistan'ın tutumuna göre, tamamen değişik bir tutumdur.

Amerika'nın iki ülkeye karşı davranışı da değişik oldu. Türkiye'ye silâh sevki durdurulurken, Yunanistan'a askerî yardım artırıldı. Amerikan Hükümeti de Kongrenin ambargo kararını uygulamamakta daha fazla direnmek ihtiyacını duymadı. Hükümet bu durumda ambargoya karşı etken olmaktan çok, gösteri niteliğinde girişimlerde bulundu ve sonradan gitti, henüz pek çok şey aydınlığa kavuşmamışken Amerika Hükümeti ile bir askerî işbirliği anlaşması imzaladı.

Bu Genel Görüşme, bu girişimlerde bulunulmadan evvel yapılabilseydi, belki Hükümet, içinde bulunduğumuz koşulları daha iyi anlamak ve daha isabetli bir politika izlemek olanağını bulmuş olurdu.

Dünya koşullarını kısaca hatırlamak yararlı olacaktır.

Uluslararası ilişkilerde ekonomik sorunlar ağırlıklarını gittikçe hissettirmektedir. Bu, bizi dış ilişki sorunlarını, ekonomik ve sosyal verilerden hareket ederek çözümlemeye zorlamaktadır. Kabul etmeliyiz ki, petrol anlaşmazlığı, ülkeler arasında gelirlerin daha dengeli şekilde paylaşması yönünde, küçük de olsa bir adım atılmasına vesile olmuştur. Hiç olmazsa eski düzenin devam etmemesi gerektiği daha belirgin hale gelmiştir.

Helsinki toplantılarına katılan ülkeler, Avrupa güvenliği ve işbirliği konularında bir metin üzerinde mutabık kalabilmişlerdir. En ileri tahrip gücüne sahip olan iki büyük devlet, aralarındaki rekabeti, silahlı çatışmaya götürecek boyutlara vardırılamaya iyice kararlı olduklarını Cenevre toplantılarında ortaya koymuşlardır.

Helsinki ve Cenevre zihniyetlerine, aynı olayın değişik sunuşları gözü ile bakmak doğru olmaz. Biri olmadan diğeri olmazdı, olamazdı denebilse bile, bunlar değişik bünyeli olaylardır. Helsinki’de sadece bloklar arası ilişkileri geliştirmek söz konusu olmuştur. Dolaylı olsa bile büyük devletler hegemonyasını hafifletmek, ülkeler arasında daha tutarlı bir eşitliğe erişmek çabası da hak edilmiştir.

Helsinki’de âdeta bu yönde değişiklikler yapılabilmesi olanakları aranmıştır. Cenevre zihniyetinde ise, büyük devletlerarası rekabeti düzenlemek kadar, büyük devletlerarası imtiyazı korumak arzusu da hissedilmiştir.

Denilebilir ki, gerginlik tohumlarını henüz bünyesinden atamamış bir yumuşama ortamı içindeyiz. Bir bakıma dünya iki boyutlu devamlı bir rekabet halindedir. Bir taraftan ülkeler, gruplaşarak, gruplararası toplu bir rekabet halindedirler. Diğer taraftan da dünya ölçüsünde ve grupları içinde kendilerine daha geçerli bir mevki, olanak sağlamak yolunda teker teker rekabet içindedirler.

Böyle olunca kabul etmek gerekir ki, ülkeler çıkarlarını, haklarını korumak için bloka bakılmaksızın bazen birbirlerinin yanında, bazen birbirlerinin karşısında yer almak durumunda kalabileceklerdir. Dış politikada, ulusal güvenlik düzenlenirken bu durumu gözönünde bulundurmak zorunludur.

Dünya siyasal tablosu böyle çok çizgili bir tablo olmakla beraber, dünya hiç olmazsa bugün daha çok gruplaşmaların etkisi altındadır. Diyebiliriz ki ülkeler, dünya ölçüsünde işbirliği ortamının devamlı barış içinde tek geçerli koşul olduğunu gittikçe daha iyi anlamakla beraber, genellikle güven ve çıkarlarının güvencesini gene gruplaşmalarda bulmaya devam etmektedir. Fakat bunun yanında gruplar içinde daha bağımsız hareket etmeye, daha eşit hak ve olanaklara sahip olmaya da artan bir önem vermektedirler.

İçinde bulunduğumuz döneme yumuşama dönemi diyebiliyoruz; fakat kuşkulardan tamamen kurtulmuş değildir. Dikkati elden bırakmamak lâzım geldiğini hissediyoruz. Yumuşama belirli bir çaba sonunda elde edilen ve ondan sonra kendiliğinden devam eden bir ortam değildir, ancak devamlı çaba ve dikkatle mevcut olabilecek bir ortamdır. Her şeye daha dikkat etmek lâzımdır. Yumuşama bir bütündür. Verebileceği huzurla muhafaza edilmesi gerekecek kaygıların bütün ülkelerce paylaşılmasından başka çare yoktur. Yumuşamayı iyi değerlendiremeyerek, “Sakıncalı hareketlerde bulunabiliriz” diye bazı ülkelerden, yumuşama yokmuş gibi hareket etmeleri istenemez, yumuşama onlardan saklanamaz; hiçbir hükümet buna dayalı bir politika yürütmeye yetkili değildir. Hele, yumuşama havasını kendi kamuoyuna yansıtmamaya hiç hakkı yoktur. Bir millet gerçek durumu ne kadar yakından ve sağlıklı bilirse, hükümet için basiretli bir dış politika izleyebilmek o kadar kolaylaşmış olur. Hükümet, milletin vasisi değildir, onun hizmetindedir; görevi, üzücü de olsa, gerçekleri söylemektir.

Değerli milletvekilleri, görebildiğimiz kadarı ile bazı devletler bölgelerinde ve dünya ölçüsünde hakça bir düzeni daha yeteri kadar içlerine sindirebilmiş değillerdir. İstikrara, eşitlik ortamı yerine, kendi egemenlikleri altında daha kolay varılabileceği fikri, onlar için geçerliliğini sürdürür görünmektedir. Hatta, bazı devletlerin hakça bir düzene erişmekten çok, imtiyazlı mevkilerini korumaya özen gösterdikleri hissedilebilmektedir. Böyle düşüncelere karşı çok dikkatli olmak lâzımdır.

Pek çok şeyde olduğu gibi dış ülkelerde de “Çıkar” bir ana kavramdır. Ülkelerin bir devamlı rekabet halinde olmaları doğaldır. Dış politikaya düşen, bu rekabeti normal ölçüler içinde tutabilmek, çıkarları çatıştırmak yerine, bağdaştırmayı başarmaktır. Geçerli ve devamlı bir işbirliği için, karşılıklı saygı kadar, ülkelerin kendi kişilik, hak ve çıkarına özen göstermeleri de çok önemlidir.

Bundan, şu genel sonucu çıkarmak kabildir: Bugünkü dünya dengesinde gruplaşmalar geçerliliğini korumaktadır; fakat hak ve çıkarların korunabilmesi, ulusal güvenliğin sağlanabilmesi için bir gruba dahil olmak yeterli değildir. O grup içinde de hak ve çıkarını korumak, eşit koşullar altında işbirliği yapabilmek lâzımdır.

Bir savunma sisteminin tüm güvenliği ile her üyenin kendi ulusal güvenliği birbirine karıştırılmamalıdır. Ülkeler, ortak güvenlik sistemlerine, başka ülkeleri korumak için girmezler, kendi çıkar ve güvenliklerinin daha iyi sağlanacağına inandıkları için girerler. Bir ülke, bir ortak güvenlik sistemi içinde kendi çıkar ve güvenliğinin beklediği gibi korunmadığını saptarsa, ortak savunma sistemi içindeki ilişkilerine, güvenlik ve çıkarlarını güvence altına alacak bir yön vermeye çalışır ve bunda başarı sağlayamadığı ölçüde, ulusal

güvenliği ve çıkarını dünya koşullarının olanak verdiği başka yollardan sağlamaya çalışır. Esas olan, bir sisteme dahil olmak değil, ulusal güvenlik ve çıkarın güvence altında olmasıdır.

Bir şeye daha dikkat etmek lâzımdır. Ulusal güvenlik sadece silaha, askeri güce dayanmaz. Siyasal destek ve tercihler ile dostluklar da ulusal güvenliğin önemli unsurlarıdır. Bir ülke, bir başka ülkeye ne ölçüde silah ve askeri malzeme desteğinde bulunursa bulunsun, siyasal ağırlığını o ülkenin anlaşmazlık halinde bulunduğu bir başka ülkeden yana kullanırsa, yeterli derecede güvenli bir müttefik olamaz. Askerî işbirlikleri, bu husus göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Bir müttefikimizden, özellikle aramızda en yakın işbirliği mevcut olan bir müttefikimizden, aramızda anlaşmazlık olan bir ülkeyi bize tercih etmemesi ve ikimize de eşit mesafede kalmasını istemek hakkımızdır ve şuna inanıyoruz ki, azimli ve kararlı davranılırsa müttefikimizi buna ikna etmek mümkündür.

Böyle bir ortam yaratılamazsa, ittifak pek fazla bir önem taşımaz. Ulusal güvenlik açısından bu siyasal ortam, silâh ve malzemeden daha az önemli değildir. Hükümetlerin bu konuda çok uyanık olmaları gerekir. Bilinmelidir ki, müttefikler arasında da bir tür rekabet vardır. Her üye, çok alıp az vermek, ittifakın tümü ile ilgili ortak savunma tedbirlerinin başka üyelerinkinden çok, kendi ulusal güvenliğinin güvence altına alınmasını arzular. Burada denge, ancak tarafların eşit dikkat ve titizliği ile sağlanabilir. Taraflardan biri diğerlerine nazaran hak ve çıkarlarına daha az sahip çıkarsa, kendini zor duruma sokmuş olur. Sonunda da ittifak içinde ahenk zedelenir. En kuvvetli ittifaklar, üyelerin her birinin ihtiyacına dengeli şekil de cevap veren ittifaklardır.

Bir ittifak içinde anlayışlı olmak ve yalnız kendini düşünmeyip ittifakın tümünü de gözönünde bulundurmak iyidir. Fakat diğer üyeler böyle hareket etmedikleri halde bu zihniyette ısrar edilmek istenirse bu yanlış olur. Hükümet, böyle bir yanlışlık içine kendini hapsedmiş gözükmektedir. Böyle bir duruma gelinmesinde izlediği politikanın rolü büyük olmuştur. Görüntüye esastan çok değer veren hükümetler için bu kaçınılmaz bir akıbet tir.

Bugün Türkiye, NATO çerçevesinde, dışa dönük sorunlardan çok, içe dönük sorunların baskısı altındadır. Bu koşullar altında müttefiklerimizle yapacağımız anlaşmaların değeri, bu içe dönük sorunlarımıza götüreceği katkı ile ölçülür.

Bunu anlayan hükümetler, ulusal güvenliklerinden, ittifaklarından yeterince yararlanabilmek olanağını bulabilirler. Aksi davranışta olanlar ise, ittifak üyeliği hakkında kendilerini yoksun bırakmış olurlar; ittifakın bir tür fedaisi haline gelirler.

Hiç bir hükümetin buna hakkı yoktur. Bu zihniyeti benimsemiş olan bir hükümet, milleti önünde de ezik düşmüş olur. Bu da onu dışarıya karşı, müttefikleri de dahil gittikçe daha zayıflatır, itibardan düşürür, tavizler vermek zorunluğunda kalır. Her verdiği taviz yeni taviz taleplerini peşinden sürükler. Amerika ile ilişkilerimiz bu verilere dayanılarak değerlendirilmelidir.

Türk - Amerikan işbirliği önemini korumaktadır. Ülkemizde halka dayanan, sorumluluğunu bilen, sorunlar üzerine ciddiyetle eğilen bir hükümet işbaşında olduğunda, bu işbirliğinin iki tarafın da yararına başarıyla sürdürülebileceği kanısındayız.

İlk yapılacak şey, askerî işbirliğini, askerî üs mukabilinde silah, malzeme sağlamak; diğer bir deyimle hizmet satmak şekline dönüştürmekten sakınmaktır. Bu zihniyetle yapılmış bir askerî işbirliği, ulusal güvenliğimiz açısından fazla bir anlam taşımaz.

Değerli milletvekilleri, görülmektedir ki, Türk - Amerikan ilişkileri, vazgeçilmek için değil, geçerli bir düzene sokulabilmek için incelenmeye muhtaçtır.

Hükümet böyle bir incelemeye girişmeden, Amerika Hükümeti ile bir askerî işbirliği anlaşması imzalamış bulunmaktadır.

Türk-Amerikan işbirliğinde zorluklar, Amerikan Hükümetinin tutumundan çok, Amerikan Parlamentosunun tutumundan doğmuştur. Amerikan Parlamentosu bu anlaşma üzerinde bir karar almadıkça, Türk - Amerikan ilişkilerinin bugünkü ortam içinde geçerli ve sağlıklı şekilde değerlendirilebilmesi, ilerisi için nasıl bir hareket tarzı benimsenmesinin uygun olacağı hususunda bir kanaate varılabilmesi kolay değildir. Esasen, evvelce de belirttiğimiz, bildirdiğimiz gibi, son anlaşmanın Amerikan Parlamentosunda görüşülmeden evvel Meclisimizde görüşülmesi yanlış olur. Bu safhada bu ilişkiler üzerinde daha ayrıntılarıyla durmak, dolaylı da olsa, anlaşmanın müzakeresini Amerikan Parlamentosundan evvel ele almak anlamına gelecektir.

Bundan sakınabilmek için, konuşmama burada son verirken Yüce Meclise ve onun Sayın Başkanı saygılar sunarım.”⁴⁵

Kökbudak'ın konuşmasını takiben, şahsı adına İzmir Milletvekili Süleyman Genç bir konuşma yapmıştır:

⁴⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 101, 13.5.1976, ss. 499-502.

“Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Türk - Amerikan ilişkileriyle ilgili görüşmeleri izledim. Adeta, Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ilişkilerin değil de, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların nasıl karşılanacağını tartışması şeklinde geçtiğini gördüm.

Gerçekte; çağımızda uluslararası ilişkiler ve bu ilişkilere dayalı olan ulusların kendi durumlarını tayinde yalnız silâhlı kuvvetlerin ihtiyaçları ile ilgili bir olgu değildir.

Çağımızda, ulusların kendi karakterlerine ve bağımsızlık ilkelerine uygun bir politikayı sürdürebilmeleri için öncelikle ulusların kendi bağımsız karakterlerine uygun bütün bağlantı ve anlaşmaları göz önüne alarak, uluslararası ilişkilerin gözden geçirilmesinin gerekliliğine inanmaktayım. Böyle olunca da, Türkiye ile Amerika arasındaki ilişkileri gözönüne sermeden, dünya dengesi üzerindeki gelişmeler hakkında düşüncelerimi söylemeyi görev sayıyorum.

Türkiye’nin konumu, çağımızda çok önemli bir yer işgal etmektedir. Dünyanın pek çok üniteleri, artık süper devletler tarafından paylaşılmıştır. Güney Amerika, Amerika Birleşik Devletlerinin etkinliği altına alınmış, onun genel kontrolü içerisine girmiştir. Uzak Doğu ise, oradaki ulusal kurtuluş hareketlerinin başarıya ulaşması sonucu olarak daha ileri ve sosyalist hareketlerin içerisinde yerini almıştır.

Böyle olunca, dünyamız için çatışmaların ve dünya üzerindeki bölüşmenin en girift olduğu nokta Orta Doğu ve Afrika’dır. Orta Doğu ve Afrika, hem doğal kaynakların en yüce olduğu bir merkez, aynı zamanda doğal kaynakların yanında önemli bir tüketim merkezidir ve petro-doların en egemen olduğu bir bölge olmaktadır.

Böyle olunca, Türkiye’nin konumunu ortaya koymadan, Türkiye’nin konumu üzerinde ciddi ciddi düşünmeden, Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ilişkileri doğru olarak değerlendirmek ve ona göre tavır takınmak olanak dışıdır.

O nedenle, bu mesele üzerinde ciddi ciddi durmaktayız ve bu mesele ile ilgili olarak, Türkiye’nin içinde bulunduğu hassas ve kalp atardamarını iyi tespit etmek, mecburiyetindeyiz.

Amerika Birleşik Devletlerinin bugünkü dünya üzerindeki genel stratejisi; Uzak Doğu’da uğradığı mağlûbiyetlerden ders alarak Orta Doğu’ya ve Afrika’ya egemen olma durumundadır. Orta Doğu ve Afrika’ya egemen olabilmesi için, Orta Doğu ve Afrika’nın en hassas noktası olan iki tane ülke vardır; birisi Basra’ya doğru sarkan İran, diğeri ise, Boğazlarla beraber sıcak denizlerle kucaklaşan Türkiye.

Aynı zamanda, Türkiye ile İran arasında ciddi ve bölüşmez olmayan, çatışmalara yol açmayan sürekli bir ittifak.

Bu genel doğruyu ortaya koyduktan sonra, bu genel doğru içerisinde durduktan sonra, dünyamızdaki birtakım gelişmeleri de başka bir açıdan gözönüne koymak zorundayız. Çağımızda artık, savaşlar, düzenli bir savaş olma çağından çıkmıştır. Özellikle, kapitalist emperyalist devletlerin, düzenli savaş sonucu burunlarını soktukları her yerde ciddi şekilde yenilgilere uğradığı ve mağlubiyetlerle döndüğü bilinmektedir.

O nedenle, düzenli savaşlar yerine, düzenli savaşları ortadan kaldıran, düzenli savaşları yok eden, bir nevi istihbarat örgütlerini savaş örgütü haline getirerek ülkelerin içinde ciddi çatışmalara yönelen yeni savaş stratejileri ortaya çıkmıştır.

İşte bu savaş stratejisi içinde Türkiye'nin durumu ve konumu çok önem kazanmaktadır. Türkiye'nin durumu ve konumunu, yeni savaş stratejileri içerisinde ele almak, süper devletlerin Türkiye üzerindeki oynadıkları oyunları tespit etmek ve ondan sonra Türkiye ile Amerika arasındaki ilişkilere göz atmak ve ona göre tavır takınmak zorundadır Türkiye Büyük Millet Meclisi.

Eğer bunu ele almazsak, bunu değerlendirmezsek, bunu gereği gibi yerli yerine koymazsak, o zaman Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ilişkileri gereği gibi değerlendiremeyiz ve bu yolu gereği şekilde izleyemeyiz.

Buna böylece dokunduktan sonra, işin önemli olan yanına dönmek istiyorum. Çağımızda -biraz evvel söylemiştim- direkt müdahalelerin iyi sonuçlar vermediği ve müdahale edenlerin, o direkt müdahalelerden nasıl zararlı çıktıklarını hep beraber yaşadık ve yaşamaya devam etmekteyiz.

O halde, müdahaleler değişik olmuştur. Dolaylı müdahale de sonuç vermemektedir, onun da çok ciddi sakıncaları çağımızda ortaya çıkmaktadır.

Uluslararası savaş da geçersiz hale gelmiştir. Çünkü, çağımızda böyle bir savaşın, kim tarafından çıkarılırsa çıkarılsın, insanlığı ve savaşı çıkaranları ciddi şekilde tahrip edeceği bilinmelidir ve bilinmektedir. Bütün süper devletler böyle bir savaştan kaçınmaktadırlar.

İttifaklararası savaş ise, yine eninde sonunda ittifakları ilgilendiren diğer müdahalelere doğru yönelmektedir ki, çağımızda bu savaş stili de bırakılmış ve terkedilmiştir. O nedenle, çağımızda kullanılmakta olan, biraz evvel söylediğim istihbarat örgütleri söz konusudur ve Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu sıkıntı, biraz sonra üstünde basa basa duracağım olayların temelinde, Türkiye'de yabancı istihbarat örgütlerinin çıkartmış oldukları iç içe savaş ve bu savaşın meydana getirdiği büyük sancı.

Bu sancıyı doğru değerlendirmedikten sonra, Türkiye içindeki iç içe savaşı çıkaranların sorumluluklarını ortaya koymadıktan sonra, Türkiye’de kurulacak iktidarlara başka ulusların açıkça, halkın iradesine “evet” demedikten sonra, Türkiye ile Amerika arasındaki ilişkilerin doğru değerlendirileceğine inanmamaktayım. Bunu ameliyat masasına yatırmadıkça, gereği şekilde değerlendirmedikçe, Türkiye - Amerika arasındaki ilişkileri doğru değerlendireceğimize inanmamaktayım.

Onun için değerli milletvekilleri, bu durumu değerlendirdikten sonra, Türkiye - Amerika Birleşik Devletleri ilişkilerini doğru değerlendirebilmek, yerli yerine oturtabilmek için, var olan bağlantılara bakmak ve bu bağlantıların karşılıklı getirdiği hakları ve sorumlulukları tartışmak, bağlantıların işleyişini sergilemek yeterli değildir.

Türkiye - Amerika Birleşik Devletleri ilişkilerini incelerken, Amerika Birleşik Devletlerinin, yoksul ve geri bırakılmış ülkelerde uyguladığı stratejiyi bilmek, dünyada bugüne dek bu politikanın doğurduğu sonuçları gözönünde tutmak, ona göre tavır takınmak zorundadır Türkiye Büyük Millet Meclisi. Amerika Birleşik Devletlerini doğru değerlendirmek, kapitalizmin yayılması, tekellerin egemenlik kurması ve diğer uluslarla olan ilişkilerini bu genel kuram içinde sürdürmeleri, eylemleri bilmekle mümkündür. Bilinmelidir ki, Amerika Birleşik Devletleri ile yapılan bağlantılar ve bu bağlantılarda devam eden hâkim üstünlük, sürekli olarak devam ettirilen ve ettirilecek olan bu üstünlük, bağımlı ilişkilerin yeni ve geçerli boyut kazanmasından başka bir şey değildir.

Bunun en son misalini Paris’te, Fransa’da toplanan Paris Zirvesinde görmüş bulunmaktayız. Paris Zirvesinde, çok uluslu şirketleri “yapma devlet” statüsüne kavuşturma çalışmaları OECD içinde sürdürülmektedir. Bu çalışmaların ürünü olarak doğacak hukukî statü, çok uluslu şirketleri devletleştirmeden, millileştirmelerden koruyacaktır, tekellerin yaygınlaşmasını sağlayacaktır, modern sömürgeciliğe yeni ve güçlü boyutlar kazandıracaktır. Bu çalışmalara Türkiye OECD çerçevesinde iştirak etmektedir.

Şimdi, yapma devlet statüsüne kavuşturulacak olan, çok uluslu şirketlerin üniteleri olan, örneğin bir İPRAŞ’ı devletleştirmeye kalktığınız zaman, karşınıza yapma devlet statüsünün formüle ettiği hukukî şekilleri çıkaracaktır. Size benzin verse de vermese de, görevini yerine getirse de getirmese de, ATAŞ rafinerisini millileştiremeyeceksiniz, devletleştiremeyeceksiniz.

Halbuki bu konuda geliştirilecek olan hukuksal statü ilkeleri, Paris Zirvesinde, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Almanya, Japonya gibi 7 tane ünlü kapitalist devletin kendi tekellerinin çıkarlarını korumada, onlara dünya egemenliğini vermede, sürdürdükleri sömürülere yeni hukuksal

statüler kazandırma çalışmalarına katılırken, sürdürürken, Türkiye de OECD ilişkileri içerisinde bu çalışmalara katılmaktaydı. Aynı şekilde, Avrupa'yı ziyaret ettiği zaman Ford, köpeklerin etrafını çevirdiği ve çok gizli görüşmelerin yapıldığı Paris Zirve Toplantısında, Ford'un katıldığı bu zirve görüşmelerinde çok uluslu şirketlerin statülerinin görüşülmesine devam edildi. Yoksul, geri kalmış bir ülke olan Türkiye temsilcileri de, bir başka çalışmada -ama zirvede değil, zirvede devlerin yoksul ulusları paylaştığı ünitelerde değil - bir başka ünitelerde bu çalışmalara katılarak, zirvede dünyayı paylaşan tekellerin çizdiği politik statüye Türkiye'yi uydurmak mecburiyetinde bırakmıştır.

Bugüne kadar yaptığımız tüm anlaşmalar bu özü taşımaktadır, bu öze uygun yapılmıştır, buna göre devam etmiştir. Ne zaman sakıncalı bir durum ortaya çıkmışsa, ne zaman Türkiye tehlikeli bir yaşantının içine girmişse, Türkiye insanı ne zaman tehlikelerle karşı karşıya kalmışsa, geçmişte yapılmış olan sakıncalı anlaşmalar günümüzde berraklığa kavuşmuştur. Bunun en güzel örneği de, ikili anlaşmalar yapılırken ve bu ikili anlaşmalara dayalı olarak yardım anlaşması Türkiye'ye birtakım sorumlulukları yüklerken, o anlaşmanın karşısı olan Amerika Birleşik Devletlerine de sorumluluklar yüklemişti; ama o, en son durumda, en sıkışık durumda, Türkiye bir düşman saldırısı ile karşı karşıya kaldığı bir ortamda yardımın gereklerini yerine getirmemiştir, anlaşmanın işlemlerini sağlamamıştır. O nedenle, bugüne kadar yapılan ve bu ilkeler içinde yapılmaya devam eden bu anlaşmalar, günümüz Türkiye'sinde de tekrar edilerek, hakim olanın, üstün olanın, egemen olanın genel buyrukları içerisinde yeni bir statüye kavuşturularak, modernleştirilip önümüze sunulan yeni bağlantılardır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya üzerindeki girişimlerini ve bu arada kendi yanlış iktidarlara korumak, kendi yanlış olmayan iktidarlara darbelerle, tekellerin açtığı savaşlarla, legal ve illegal diğer örgütlerle iktidardan uzaklaştırmak; toplumların geri sosyal düzenlerini korumak ve onları sürekli olarak büyük kapitalist merkezlerin tüketim merkezi olarak tutmak, doğal kaynaklarını sömürmek, yaratabilecekleri değerleri kendi kapitalist çerçevesi içerisinde tutma yolunda CIA'nın bir kısım politik örgütleri nasıl desteklediği, organize ve finanse ettiği bilinmektedir. Bunlar günümüz dünyasında Amerika Birleşik Devletleri'nin Senatosu tarafından ortaya çıkarılmıştır, belgelenmiştir, sergilenmiştir. Geri kalmış ülkelerde ne denli tuzaklar kurulduğu, darbeler yapıldığı, iktidarlara devrildiği bellidir. Türkiye bu konuda henüz düşünmemektedir, verdiğim bir önerge ise halen gündeme gelmemiştir.

CIA'nın bunları nasıl desteklediği, organize ve finanse ettiği bilinmektedir. Bunlar benim iddiam değildir. Bunlar, Amerika Birleşik Devletleri Senatosunun bir araştırmasında açığa vurduğu acı, ama çok doğru olan gerçeklerdir. Bunun yanında, Amerika Birleşik Devletleri, kendi amaçları

doğrultusunda, yoksul ve geri bırakılmış ülkelerde CIA'nın organize ettiği büyük tekelleri nasıl kullandığı aynı araştırmada açığa çıkmıştır, dünya kamuoyunun malı olmuştur. Dün bunu ulusçular, yurtseverler bu kürsülerde, yurdun çeşitli yörelerinde söylediği zaman, onlara söylenen ve sürekli olarak birtakım iddialarla karşılarına çıkılan iftiraların, böylece Türkiye Büyük Millet Meclisinin, bu milletin Meclisinin açığa çıkarmamış olduğu, husus, Amerika Birleşik Devletleri'nin Senatosunun araştırmasından açığa çıkmış oldu.

Acaba, şimdi bunları söylüyoruz diye karşımıza yine birisi çıkacak ve diyebilecek midir, “Bunları söyleyen komünistlerdir, vatan hainleridir”. Acaba, şimdi bunları söylüyoruz diye bize birisi çıkıp söyleyebilecek midir, “Bunları söyleyenler Rus uşağıdır, Rusya'dan destekleniyorlar” diye?

Değerli arkadaşlarım, ulusal meselelerde, ulusal varlıklarımızın korunmasında, onların yüceltilmesinde, onların en yüce değer olarak topluma mal edilmesinde, her türlü bağlantıların karşısına çıkılmasında, bağımsız ve ulusal karakterimize uygun davranmamızda biz her zaman en önde her türlü mücadelede varız. Ama, bütün koşullarıyla Türkiye’de bu mücadeleye herkesin saygılı olmasını da istemek, sanıyorum ki bizim hakkımızdır.

BAŞKAN - Sayın Genç, iki dakikanız kaldı.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Sayın Başkanım, toplayacağım.

CIA'nın, yoksul ve az gelişmiş ülkelerdeki ABD yanlısı iktidarların yaşattığı ve sürdürdüğü legal örgütlerle nasıl ilişki kurduğu bilinmektedir. Yetiştirdiği ve geri kalmış ülkelerde kullanmaya yönelik eğitilmiş olduğu ve bu denli ilişki kurduğu, bu ilişkilerini açığa sürdüğü bilinmektedir.

Halen Dışişleri Bakanı olan, yedi yıl Türkiye Cumhuriyeti'nin Dışişleri Bakanlığını yapmış olan İhsan Sabri Çağlayangil çok doğru, çok onurlu bir açıklama ile; “CIA'nın MİT'le ilişkisi vardır. MİT'in SAVAK'la, İsrail İstihbarat Örgütü ile ilişkisi vardır” demiştir. Ama, bu ne kadar doğru ise, bu ne kadar gerçekse, bunu söyleyen bir Dışişleri Bakanının tedbir almaması, gereğini yerine getirmemesi de o denli yanlıştır. Hükümeti, bu doğrunun doğrultusunda görev yapmaya çağırıyorum. Yapmayanlardan bir gün olur bu ulusal Meclisten hesap sorulabileceğini tekrarlamayı da görev biliyorum.

BAŞKAN - Sayın Genç, lütfen toplayın efendim.

SÜLEYMAN GENÇ (Devamla) - Topluyorum Sayın Başkan.

CIA'nın geri kalmış ülkelerde sürdürdüğü eylemlerin en ilginç, Yunanistan'daki darbe sonucunda ortaya çıkmıştır. Darbeci generallerin nasıl CIA ile ilişkisi olduğu, Yunan kontrgerilla örgütünün nasıl CIA ile ilgisi olduğu açığa çıkmıştır.

Bugüne kadar söylediğimiz ve söylemeye devam ettiğimiz ve devam edeceğimiz doğruları, İhsan Sabri Çağlayangil'in bir gazeteye yaptığı açıklama ile doğrulaması; bu ulusal Meclisin, böylesine önemli bir konunun üstüne gide gide onun sonucunu alması, bize düşen en yüksek görevlerden birisidir. Eğer milliyetçi isek, kendi Millî İstihbarat Örgütümüze yabancı millî istihbarat örgütünün katılmamasını, elini çekmesini, bu ulusal Meclisin gereğini yerine getirmesini salık veriyorum.

Değerli arkadaşlarım, Amerika Birleşik Devletleri, kendi yanlısı olmayan, kendi çıkarlarını savunmayan, ulusal çıkarlarını savunan, ulusal çıkarlarının bekçisi ve sürdürücüsü olan birtakım ülkelerde var olan iktidarların iktidar olmasını devirmede, illegal, legal örgütleri, birtakım tekelleri, istihbarat örgütlerinden elini çekmediği sürece; halkın iradesine gönlünü sindirmediği sürece, halkın iradesi ile gelen hükümetlere saygılı olmadığı sürece, iç işlerine iktidarların ve ulusların karıştığı sürece, Amerika Birleşik Devletleriyle bağımsız bir ülkenin onuruna, şiarına yaraşır ilişkiler kurmak mümkün değildir.

Bu genel gelişmeyi genişleterek asıl köke inmeli, asıl kökü bulmalı. Yoksa, Silâhlı Kuvvetlerimizin savunma eksiklerini buraya getirerek, Türk-Amerikan ilişkileri üzerinde gerçeği bulma olanak dışıdır.

Yüce Meclise ve Sayın Başkana saygılarımı sunarım.”⁴⁶

Görüşme üzerinde son konuşmayı Millî Savunma Bakanı C. Senatosu Van Üyesi Ferid Melen yapmıştır:

“Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Afyonkarahisar Milletvekili Sayın Süleyman Mutlu ve 17 sayın arkadaş tarafından verilen, Amerika Birleşik Devletlerince yapılmakta olan askerî yardımın kesilmesi halinde ortaya çıkacak durumu incelemek ve dış güvenliğimizin sağlanması bakımından alınacak tedbirleri tespit etmek üzere bir Genel Görüşme açılmasına dair olan önergeyi Yüce Meclis, geçen hafta yapılan müzakere sonunda kabul etmiş ve genel görüşme açılmasına karar vermişti. Bu karar üzerine bugün yapılan müzakerelerde, parti sözcüleri ve şahsı adına konuşan bir arkadaşımız, sayın milletvekillerinin görüşülmesi istenen konular hakkındaki görüşlerini ifade ettiler. Bu konuşmaları büyük dikkatle izledik.

Sayın Milletvekilleri, Türkiye'nin güvenliği bakımından büyük önem taşıyan bu konuyu çeşitli yönleriyle inceleyerek, çok değerli görüşler ve öneriler ortaya koydular. Geçen oturumda önerge üzerinde, Hükümet adına yaptığım konuşmada da söylediğim gibi, millî ve müşterek bir dava ile ilgili olan bu müzakereler kanaatimce çok yararlı olmuştur. Sayın sözcülere ve milletvekili arkadaşlara, önemli bir millî dava üzerinde yaptıkları uyarıcı ve yapıcı konuşmalarından dolayı teşekkür etmeyi borç biliyorum.

⁴⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 101, 13.5.1976, ss. 502-505.

Yalnız, bir noktaya işaret etmeye mecburum. Bu konuşmalar arasında, tabii eski iktidarlar hakkında da bazı sözler söylendi. Bilhassa Sayın Süleyman Mutlu, 1949 yılından bu yana gelmiş geçmiş iktidarların politikasını tenkit ettiler. Bugünkü koalisyon hükümeti sadece kendi dönemine ait icraattan sorumludur. Bu sebeple, sayın sözcülerin geçmiş iktidarlar hakkında söylediklerini burada cevaplandırmanın bana düşmeyeceğini kabul edersiniz. Kaldı ki, o süre içerisinde sadece bir tek parti iktidarda olmamış, çeşitli iktidarlar gelmiş geçmiştir. Bunların içerisinde bir süre, sanıyorum ki, Sayın Mutlu'nun bugün üyesi bulunduğu Cumhuriyet Halk Partisi de mevcuttur. Bir dönemde, ki, ben de o hükümetlerde üye idim.

Sayın Milletvekilleri, Sayın Süleyman Mutlu ve arkadaşlarının önergelerinde, Genel Görüşmede tespiti yapılmak istenen konular şunlardır: Bunları tekrar etmekte fayda görüyorum.

1.- Amerika Birleşik Devletlerinin, askerî yardımıyla ilgili son durumun tespiti.

2.- Amerika ile karşılıklı yükümlülüklerin gözden geçirilmesi.

3.- Yardım kesilmesi halinde boşluğun doldurulması için şimdiden alınması gereken tedbirlerin tespiti.

4.- Millî harp sanayiinin kurulması için ne gibi tedbirlerin geçerli olduğunun tespiti.

5.- Şimdiye kadar Amerika Birleşik Devletleri'nin, Türkiye'ye ekonomik ve askerî yönden ne verdiğinin, buna karşı ne aldığıın tespiti.

6.- Türkiye dışişleri sorunlarında da durumun yeniden gözden geçirilmesi.

Amerika Kongresinin, Amerika'nın müttefiki Türkiye'ye her türlü silâh ve malzeme sevkini bu önerenin verilmesinden bir süre sonra, yani 5 Şubat 1975 tarihinden itibaren yasaklayan ambargo kararı üzerine, bu kararın etkilerini ortadan kaldırmak üzere hükümetimiz tarafından yapılan teşebbüsler ve alınacak tedbirler hakkında, geçen hafta yaptığım konuşma ile bilgiler arz etmiştim. Bu konuşmamda, ambargo kararının şümulü, etkileri, ittifak savunma sistemine getirdiği zaafı da belirtmiş ve gerek bu kararın kaldırılması, gerekse Silâhlı Kuvvetlerimizin ateş ve harekâtı gücünde herhangi bir zayıflamayı önlemek üzere, kısa ve uzun vadede alınmasına ihtiyaç olan tedbirler ve bunları gerçekleştirme yöntemleri hakkında da bilgi arz etmiştim. Genel Görüşmede bize ayrılan süre de hudutlu olduğu için, bunları tekrar etmemeye çalışarak, önergede ve sayın sözcülerin konuşmalarında üzerinde durulan konuların bazıları hakkında görüşlerimi arz etmeye çalışacağım.

Sayın milletvekilleri, bilindiği gibi, Türkiye İkinci Dünya Savaşından sonra, kendisine özgü şartlar içinde ve o dönemde güvenliğine yönelen âcil dış tehditler karşısında emniyetini Kuzey Atlantik İttifakı içinde yer almakta görmüştü. İttifaka katıldığı tarihten bu yana geçen süre zarfında, Türkiye'nin NATO içindeki yerini muhafaza etmesi, Türk dış politikasının değişmeyen prensiplerinden biri olagelmıştır. Bu politika, 1950'lerden bu yana gelmiş geçmiş bütün hükümetlerin değişmeyen politikası olmuştur.

Ülkemizin jeopolitik durumu dolayısıyla, NATO savunması içinde belli başlı askeri güce ve bu savunmanın teminatı olan nükleer güce sahip bulunan Amerika Birleşik Devletleriyle, Kuzey Atlantik Anlaşmasının öngördüğü çerçeve içinde, daha sıkı bir işbirliği yürütmesi gerekli olmuştur.

Aynı jeopolitik durumda olan diğer NATO ülkeleri de, salt NATO üyeliğinin sağladığı teminatı daha da pekiştirmek, için söz konusu ülke ile aynı şekilde ikili savunma işbirliği yoluna gitmişlerdir.

Bahis konusu bu tertipler, münhasıran güvenlik ve savunma amaçlarına yönelik olmuştur. Tabiatıyla böyle bir savunma ve müşterek güvenlik tertiplerine girilmesinde, üzerinde itina ile durulması önem arz eden husus, bu şekildeki işbirliğinin karşılıklı yarara ve hükümlerlik haklarına saygı esasına dayanmasıdır. Ancak, bu temin edildiği sürece, yapılan işbirliği esası amacına yönelik yararlar sağlanabilir. Türkiye bu hususa başından beri daima titizlikle itina etmiştir.

Biraz sonra, ayrıntıları hakkında bilgi vereceğim son savunma işbirliği anlaşmasının imzalanmada ve buna takaddüm eden devredeki bütün çalışmalarımıza hâkim olan zihniyet bu olmuştur.

Son savunma anlaşması değerlendirilirken, hareket noktasını, Türkiye'nin sahip bulunduğu jeopolitik mevki dolayısıyla güvenlik ve savunmasının dayandığı, yukarıda belirttiğim zarureti bir vakıa olarak kabul etmek gerekir.

Üzerinde durmak istediğim ikinci bir nokta da, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin araç ve gereç bakımından dış kaynaklara bir ölçüde bağılılığı konusudur. Şüphesiz bu ihtiyaçların tamamının kendi imkânlarımızla sağlanması, temenniye şayandır. Bu amaçla da harekete geçmiş bulunuyoruz. Ancak, bu konuda kendimize hedef tespit ederken, gerçekçi olmakta da büyük yarar vardır.

Bugünkü şartlar altında, Türk Silâhlı Kuvvetlerini, dünya sanayiinin en gelişmiş imkânlarıyla tekâmül ettirilmiş silâhları ile teçhiz etmek zorundayız.

Bunun hemen gerçekleştirilmesinin mümkün olduğunu düşünemeyiz. Bu bizim için böyle olduğu gibi, iki süper devletin dışında, hatta sınaî alanda çok gelişmiş ülkeler için dahi mümkün olamamaktadır. Bugün Almanya, Fransa, İngiltere, aynı ölçüde olması bile, silâhlı kuvvetlerinin teçhizi için dış kaynaklara muhtaçtırlar. Bu sadece bir sınaî kapasite meselesi de değildir. Bir yerde ekonomik verimlilik, standardizasyon ve rasyonalizasyon meselesi olmaktadır. Dolayısıyla hedef tespit ederken, yerine getirilmesi mümkün bir hedef tespit etmekte yarar vardır.

Bizim için mesele, teknik imkânlarımızla mümkün olanın azamisini yapmak ve dış kaynaklara bağılılığı, bir politik tazyik unsuru olmaktan çıkarmak meselesidir. Bütün gayretlerimiz, bu istikâmete yöneliktir.

Dolayısıyla, memleketimizin savunma ve güvenlik politikasıyla Silâhlı Kuvvetlerimizin ikmâl politikasını değerlendirirken, yukarıda arz ettiğim bu iki vakayı gözönünde bulundurmak, gerçekçi ve sağlıklı bir politika yürütmek bakımından zorunludur.

Değerli milletvekilleri, şimdi kısaca Amerika Birleşik Devletleri Kongresinin ambargo kararından sonra Hükümetimizin takip ettiği politika ve bu konuda vuku bulan gelişmeler hakkında izahat arz edeceğim.

Hükümetimiz, iktidar görevini devraldığı zaman, Amerika Birleşik Devletleri Kongresinin 5 Şubat 1975 tarihinden itibaren ülkemize karşı uygulamakta olduğu silâh ambargosu, bütün unsurlarıyla devam etmekteydi.

Buna göre, hibe türündeki yardımlar, hükümetten hükümete krediler, hükümetten hükümete peşin parayla askerî satışlar, hükümet garantisiyle yapılabilecek satışlar, ayrıca piyasadan peşin parayla yapılabilecek her türlü savunma malzemesi, hatta hizmetlerinin mubayası yasaklanmış bulunuyordu.

Hükümetimiz, bir süre, başta Başkan Ford olmak üzere Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin, ambargonun kaldırılması yolunda sarf etmekte bulundukları çabalara bir şans tanımak amacıyla sabır ve itidal ile bekledi; ancak bu bekleme süresi, normal ölçüyü aşan bir düzeye ulaştığında, 16 Haziran 1975 günü toplanan Millî Güvenlik Kurulu, ambargo kararının Türk - Amerika Birleşik Devletleri Savunma işbirliği ilişkilerine yaptığı olumsuz etkileri tezekkür etmiş ve bu durumda alınması gereken tedbirlere ilişkin olarak Hükümete tavsiyelerini bildirmiştir.

Aynı gün yapılan Bakanlar Kurulu toplantısında, mesele bütün ayrıntılarıyla ele alınmış ve 17 Haziran 1975 günü Amerika Birleşik Devletleri Hükümetine bir nota verilerek, bu şartların devamı halinde Türkiye'nin kendisini 3 Temmuz 1969 tarihli Savunma İşbirliği Anlaşmasıyla bağlı saymakta devam edemeyeceğini bildirmiştir.

Bu arada, gerek Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin, gerek Kongre içinde bazı çevrelerin teşebbüsüyle ambargonun kaldırılması yolunda gayretler sürdürülmüştür.

Bütün çabalara rağmen, Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisinin, 24 Temmuz 1975 günü, ambargonun devamını öngören kararında ısrar etmesi üzerine, Hükümetimiz, iki ülke arasındaki ilişkilere hâkim olması gereken karşılıklı yarar dengesi ve saygının ortadan kalktığını müşahade ederek, 25 Temmuz 1975 günü yaptığı toplantıda, kamuoyuna açıkladığı şu kararı almıştır:

a) Türkiye ile Amerika arasındaki ortak savunma işbirliğini düzenleyen 3 Temmuz 1969 tarihli anlaşma ile bununla ilgili diğer anlaşmalar, hukukî geçerliliklerini kaybetmişlerdir.

b) Bu durum karşısında Türkiye'deki bütün ortak savunma tesislerinin faaliyeti, İncirlik ortak savunma tesisinin münhasıran NATO görevi mahfuz kalmak kaydıyla, 26 Temmuz tarihinden itibaren durdurulmuştur.

c) Faaliyeti durdurulan bütün tesisler Türk Silâhlı Kuvvetlerinin tam kontrol ve gözetimine devredilecektir.

Hükümet kararıyla faaliyeti durdurulan ortak savunma tesisleri şunlardır:

1. Sinop
2. Pirinçlik (Diyarbakır'da)
3. Belbaşı (Ankara'da)
4. Karamürsel
5. Kargaburun (Tekirdağ'da)

Bunlara ilâveten, ortak savunma tesisleri arasındaki irtibatı sağlayan beş yerdeki muhabere merkezleri de Silâhlı Kuvvetlerin tam kontrol ve gözetimine devredilmiştir. Bu merkezlerdeki faaliyet, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin kontrol ve gözetimi altında kısıtlı olarak sürdürülmektedir; bu son muhabere merkezleri.

Hükümetimizin bu kararı, ilgili kuruluşlarımızca 26 Temmuz 1976 tarihinden itibaren yürürlüğe konmuştur. Tayin edilen Türk komutanları, gerekli Türk personeli ile birlikte bu tarihten itibaren tesislerdeki ve muhabere irtibat merkezlerindeki görevlerine başlamışlardır. Bu durumda bugün herhangi bir değişiklik yoktur.

Hükümetiniz, ambargonun devamı süresince, Türk - Amerika Birleşik Devletleri savunma işbirliği konusunda izleyeceği politikayı açıkça ortaya koymuştur. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı dönüşünde 2 Ağustos 1975

günü sayın Başbakanımız İstanbul'da yaptığı açıklamada aynen şunları ifade etmişti: “Evvelâ, Türkiye'nin kabul edebileceği şartlarda yeni bir işbirliği imkânı mevcut olup olmadığı müzakere edilir; bu birinci safhadır. Bu konuda; mutabakat sağlanamayacağı anlaşılırsa, müzakere tasfiyeye dönüşür. Ambargo devam ettiği sürece, Amerika ile yeni bir işbirliği anlaşmasını müzakere etmek imkânsızdır.”

Amerikan Kongresinde ambargonun kaldırılması veya hiç olmazsa kısmen hafifletilmesi yolunda sarfedilen çabalar, 2 Ekim 1975 tarihinde Kongrenin aldığı kararla şu sonuçları sağlamıştır.

1. Peşin para ile piyasadan yapılan mubayaa serbest bırakılıyor.
2. 5 Şubattan önce mukavelesi yapılmış (hibe hariç) mubayaaların konusunu teşkil eden kalemlerin sevki üzerindeki ambargo kalkıyor.
3. Hibe, hükümetten hükümete kredili ve peşin para ile satışlar üzerindeki ambargo devam ediyor.

Bu suretle ambargo bütün unsurlarıyla tamamen ortadan kalkmış olmamakla beraber, Kongrede, Türk-Amerikan savunma işbirliği ilişkilerinin iki taraf için değerinin takdir edilmeye başlandığı ve bundan evvelki uygulamanın haksızlığı ve her şeyden evvel bu uygulama ile beklenen sonuçların elde edilmediği anlaşılmaya başlanmıştır.

Hükümetimiz, iki ülke arasındaki savunma işbirliği ilişkilerinin normal mecrasına oturtulabilmesi için, her şeyden evvel ambargonun bütün unsurları ile ortadan kaldırılması ve özellikle ikili savunma işbirliği ilişkileri ile Kıbrıs sorunu ve Türk-Yunan ilişkileri arasında herhangi bir irtibat kurulmaması şeklindeki temel görüşünde ve ısrarında bir değişiklik anlamına gelmemek ve bu hususların mutlaka gerçekleştirilmesini esas politika olarak muhafaza etmek kaydıyla, Amerikan Hükümeti ile yeni savunma işbirliği üzerine oturtulacağı yeni hukukî yapıyı ve düzenlemeyi müzakere etmeyi, mukabil bir jest olarak kabul etmiştir. Bu suretle, iki Hükümet arasında 28 Ekim tarihinden itibaren görüşmeler başlamıştır. Bu görüşmeler sonunda 26 Mart 1976 tarihinde Washington'da iki Hükümet arasında yeni bir savunma işbirliği anlaşması imza edilmiştir.

Yeni anlaşmanın ayrıntılarına girmeyeceğim. Ancak, yeni anlaşma ile getirilen bazı temel konsept değişikliklerini şöylece özetlemek mümkündür.

- 1.- Ortak olarak çalıştırılmakta olan bu tesisler, bundan böyle Türk Silâhlı Kuvvetlerinin öz tesisleri olacaktır.
- 2.- Tesisler, Türk komutanlarının yönetiminde bulunacaklardır.

3.- Türk Silâhlı Kuvvetleri, tesislerdeki faaliyetin ihtisas isteyen her bölümünde, özellikle teknik işletilmesinde % 50 nispetinde; gerektiğinde bu nispetin de üzerinde Türk personeli görevlendirilecektir.

4.- Tesis komutanları ve yetkili Türk makamları, tesislerin faaliyetlerini, belirgin ve geniş denetim ve gözetim bölümleri de dahil olmak üzere, tam yetki ile yürüteceklerdir.

5. Genel olarak Türk-Amerikan savunma işbirliğinin şümulü ve bütün tesislerin faaliyeti Kuzey Atlantik Anlaşmasından doğan mükellefiyetlerle sınırlı olacaktır.

Her halükârda bu tesisler Türkiye Cumhuriyetinin müsaade ettiği maksatlar dışındaki amaçlar için kullanılamayacaklardır.

Anlaşma, siyasî balkımdan da bazı önemli veçheler arz etmektedir. Anlaşmayla Türkiye-Amerika ikili savunma işbirliği ilişkileri ile Kıbrıs sorunu ve Türk-Yunan ilişkileri arasında bağ tamamen ortadan kaldırılmıştır.

Anlaşmayla, Türk Silâhlı Kuvvetlerine sağlanacak savunma desteği üzerindeki her türlü kısıtlamalar ve bu desteğin verilmesi için öngörülen bütün şartlar ortadan kaldırılmıştır.

Anlaşma, Amerikan Hükümeti bakımından 4 yıllık bir taahhüdü tazammun etmektedir. Bu bakımdan anlaşma kongrenin onayına sunulacaktır.

Kongre yıllık bütçe tasarıları üzerindeki kontrol yetkisini kullanırken Amerikan Hükümetinin anlaşmayla yüklendiği mükellefiyeti yerine getirmesine imkân tanımadığı takdirde Türkiye'nin işbirliğini durdurmak için gereken mukabil tedbirleri almak hakkı mahfuz tutulmuştur.

Anlaşma, kongrenin tasdikinden geçtikten sonra Türkiye ile ikili Amerikan yardımı mevzuatının yerini alacaktır.

Anlaşma, müteakip 4 senelik programlar üzerinde mutabık kalındığı sürece 4'er senelik dönemler için uzatılabilecektir. Ayrıca taraflardan her biri anlaşmanın yürürlük süresi zarfında anlaşmayı 1 senelik bir ihbarla sona erdirebileceklerdir.

Anlaşma, Türk-Amerikan savunma ilişkilerinin tabi olacağı tek belge olacaktır. Buna ilâve olarak ikili uygulama anlaşmaları'nın yapılması söz konusu değildir. Yalnız, tarafların ikili teknik mercileri fiilî uygulamaya ilişkin düzenlemeleri kendi aralarında tespit edebileceklerdir.

Böylece, kamuoyunda ikili anlaşmalar diye bilinen mesele tamamen kapanmış olacaktır.

Anlaşmanın maddî bakımdan Türk Silâhlı Kuvvetlerine sağlayacakları imkânlar hakkında çeşitli vesilelerle bilgi verilmiştir.

Anlaşma, Kuzey Atlantik Anlaşmasının üçüncü maddesi çerçevesi içinde yapılmıştır. Bu hüviyetiyle ortak yararına hizmet edecektir.

Anlaşmaya göre; Kuzey Atlantik Anlaşması içindeki görev ve mükellefiyetlerinin yerine getirilebilmesini temin maksadıyla Türk Silâhlı Kuvvetlerine Amerikan Hükümeti tarafından hibe ve kredi olarak her yıl 250 milyon dolar tutarında savunma desteği sağlanması öngörülmüştür. Ayrıca, her yıl 70 milyon dolar Exim Bank kredisi sağlanmıştır. Bunlara ilâve olarak evvelce Türkiye'ye teslimi kararlaştırılmış iken, ambargo kararı üzerine durdurulmuş olan 86 milyon dolar tutarındaki çeşitli savunma malzemesi de anlaşma yürürlüğe girer girmez derhal Türkiye'ye teslim edilecektir.

Böylece, 4 yıl içinde toplam olarak Türkiye'ye 1 166 000 000 dolar tutarında savunma desteği ve yardım sağlanmış olacaktır. Ayrıca en düşük ve indirimli fiyatlarla ve kısa zaman içinde teslim edilmek üzere Türkiye'ye fantom uçakları, değişik tiplerde savaş ve eğitim uçakları, helikopterler, destroyerler ve denizaltılarıyla denizaltı koruma gemisi sağlanacaktır.

Her iki hükümet 26 Martta Washington'da imzalanan anlaşmanın kendi parlamentolarınca gecikmeksizin tasdik edilerek yürürlüğe konmasında karşılıklı yarar görmektedirler.

Anlaşmanın tasdik ameliyesine değin Amerika Birleşik Devletleri 1976 dış yardım yetki kanunu içinde halen Türkiye'ye ayrılmış olan yer ve sağlanması öngörülen imkânlar hakkında da kısaca bilgi arz etmek istiyorum.

Amerika Birleşik Devletleri 30 Eylül 1976 tarihinde sona erecek olan 1976 dış yardım yetki kanunu görüşülürken Türkiye için bu devre zarfında 50 milyon dolar tutarında hibe yardımı, 130 milyon dolar tutarında askerî satış kredisi teklifinde bulunmuştu. Bittabi serbest piyasadan yapılacak mubayaalar ile peşin para ile hükümetten hükümete yapılacak mubayaalar bu limitin dışında tutulmuştur.

Dış yardım yetki kanunu, ilgili komisyon ve genel kurullarda görüşüldükten sonra 28 Nisanda son şeklini almış ve tasdik için Beyaz Saraya gönderilmiştir.

Kanunun son şekline göre 30 Eylül 1976 tarihine kadar geçerli olmak üzere Türkiye'ye 31 milyon dolar hibe yardımı yapılması öngörülmüştür. Öte yandan aynı kanunda belirtilen süre içinde Türkiye'nin Amerika Birleşik Devletlerinden 125 milyon dolarlık bir limit içinde askerî satış kredisi hükümetten hükümete peşin para ile ve kredi garantisi yoluyla savunma malzemesi satın alabilmesi de öngörülmüştür.

Ancak, bütün bu krediler şartlara bağlı kredilerdir, onu da arz edeyim:

8 Mayıs tarihi itibariyle aldığımız bilgiye göre, Başkan Ford, 1976 dış yardım yetki kanununu veto etmiştir. Başkanın, kanunu veto etmesi, Türkiye ile doğrudan doğruya ilgisi olmayan, idare ile Kongre arasındaki genel politika prensiplerine ilişkin bulunan sebeplere dayanmaktadır. Bu uyuşmazlığın, Kongre ile Başkan arasında kısa bir süre içinde halledilmesi beklenmektedir.

Değerli arkadaşlarım, önergede konuşulması istenen diğer bir konu da, yardımın kesilmesi halinde boşluğun doldurulması için alınması gereken tedbirlerin nelerden ibaret olacağı hususudur. Geçen çarşamba günü önerge üzerinde yaptığım konuşmada da belirttiğimiz gibi, Hükümetimiz; ambargo kararı, Amerika askerî malzeme yardımının kesilmiş olmasından dolayı husule gelen boşluğu doldurmak üzere, çeşitli tertip ve tedbirlere baş vurmuştur. Bildiğiniz gibi. 2. Dünya Savaşından bu yana Silâhlı Kuvvetlerimizin büyük kısmıyla Amerika yardımından alınan silâh ve malzeme ile teçhiz edilmiştir.

Ambargo kararı en çok bu silâh ve malzemenin ikmal ve yedek parça tedariki hususunda problemler doğurmuştur. Savunma gücümüzün bu yüzden zaafa uğramaması için, öncelikle bu malzemenin tedariki için yoğun bir çalışma yapılması gerekmiştir. Yedek parça ve diğer askerî malzeme tedariki için, yurt içi imkânlardan yararlanmak üzere araştırmalar yapılmış ve bundan memnuniyet verici sonuçlar alınmıştır. Yurt içinden karşılanamayan Amerika orijinli malzeme ve yedek parçaların diğer ülkelerden, özellikle NATO içindeki müttefiklerimizden temini imkânları araştırılmış ve yeterli olmamakla beraber önemli sayılabilecek bir seviyede destek sağlanabilmiştir.

Muhterem arkadaşlar, 1976 Bütçesi müzakerelerinde de izah ettiğim gibi, Silâhlı Kuvvetlerimizin kendi iç kaynaklarımıza dayanarak yeniden düzenlenmesi ve modernleştirilmesi ihtiyacı, ambargo kararından çok önce duyulmuştur. Kısaca “REMO” diye adlandırdığımız 1061 sayılı Kanun, bu ihtiyaç nedeniyle tedvin olunmuştur.

Silâhlı Kuvvetlerimizin yeniden düzenlenmesine ve modernleştirilmesine harcanmak üzere 1972 yılında yürürlüğe konulan bu kanunda Millî Savunma Bakanlığına 16 milyar liralık harcama ve taahhüde girme yetkisi verilmiştir. Kıbrıs Barış Harekâtının getirdiği yeni ihtiyaçlar, dünya fiyatlarında vuku bulan artışlar ve teknolojik gelişmeler bu yetkiyi de yetersiz hale getirdiğinden, Büyük Meclis 16 Temmuz 1975 tarihinde yürürlüğe giren 1904 sayılı Kanunla bu yetkiyi 23 700 000 000 Türk Lirasına çıkarmıştır.

Ayrıca Ege ve uzak denizdeki güç dengesinin aleyhimizde bozulmasını önlemek ve ambargo kararının yarattığı olumsuz etkileri bertaraf etmek, yeni uçak ve diğer silâhların alımında veya imal ettirilmesinde kullanılmak üzere, 2 ay önce Yüce Meclise sunduğumuz 13 500 000 liralık bir kanun tasarısı da geçen hafta Millet Meclisince kabul edilerek Senatoya gönderilmiştir.

Normal bütçelerden silâh, araç ve gereç alımı, imal ettirilmesi için ayrılan ödeneklerle birlikte Hükümete verilen harcama yetkisi bugün 40 milyar Türk Lirasının üstüne çıkmıştır.

Bu paralar, Genelkurmayımızın tespit ettiği kuvvet hedeflerine ve öncelik sıralarına göre silâh ve harp malzemesi alımında kullanılmaktadır. İhtiyaç duyulan silâh ve malzemeyi Avrupa'daki müttefiklerimizden satın almaya çalışıyoruz. Göreve başladığımız günden itibaren Silâhlı Kuvvetlerimizin acilen ihtiyaç duyduğu silâh ve malzemenin tedariki için idarî ve diplomatik yollardan çok çeşitli teşebbüsler yaptık. Geçen konuşmamda da arz ettiğim gibi, bu teşebbüslerden bir kısmı olumlu sonuçlara ulaşmış bulunmaktadır.

Alım mubayaalarının bir kısmı fiilen gerçekleşmiş ve diğer bir kısmı da gerçekleşmek üzere bulunmuştur.

1972'den bu yana sözleşmeye bağlanmış olan alımların tutarı ve 1976 yılında sözleşmeye bağlamaya çalıştığımız alımlarla birlikte 20 sene sonunda 20 milyar Türk Lirasını aşacaktır. Bugüne kadar dört uçak filosu, 50 uçaksavar bataryası, helikopterler, zırhlı personel taşıyıcıları, hücumbotları, denizaltılar, torpidolar, güdümlü mermiler ve mühim miktarda mühimmat alımı yapılmıştır.

Bir miktar uçak, helikopter, tank, zırhlı taşıyıcı, elektronik malzeme, tanksavar, radarlar, istihkâm malzemesi, arazi araçlarının da tedarikine çalışılmaktadır. Birçoğunun müzakereleri son safhaya gelmiştir, yakında anlaşmaya bağlanacaktır.

Önerge sahibi arkadaşımız, geçen haftaki konuşmasında REMO Planının, dışarıdan silâh tedariki için yeterli olmadığını, bu malzemenin bedelinin döviz olarak sağlanması gerektiğini söylemişti. Bu görüşü paylaştan başka arkadaşlar da oldu; bugün de aynı konuya temas eden arkadaşlar oldu.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin dış ödeme bakımından ferahlık içinde olmadığı bir vakiydir. Türkiye'nin dış ödeme güçlükleri vardı. Bunu inkâr edemeyiz. Çünkü bu bünyevî bir durumdur. Dış ticaret dengemiz devamlı olarak aleyhimizde açık vermektedir. Dış ticaret açıklarımız son yıllarda petrol fiyatlarına, petrol üreticisi memleketlerde yapılan zamların yarattığı yeni konjonktürden sonra daha da artmıştır. Ayrıca Türkiye'nin silâh alımı ihtiyacı yanında kalkınma, cihazlarına ihtiyacı da vardır. Bu nedenlerle büyük yatırım projelerinde olduğu gibi silâh alım, yaptırma, işlerinde de orta ve uzun vadeli krediler sağlamak gerekmektedir ve bu istikamette çalışmalarımız vardır.

Sayın milletvekilleri, yine evvelki konuşmamda arz ettiğim gibi, Almanya'nın yaptığı askerî yardım devam etmektedir. Birbirini takiben yurdumuza gelen Federal Almanya Savunma Bakanı Yardımcısı ve Savunma

Bakanı ile yapılan görüşmeler sonunda, bugüne kadar 8 dilim halinde süregelen Alman yardımının 9. dilim anlaşması karara bağlanmış, müşterek imalât olarak tank ve palet fabrikamıza yapılan yeni ilâveler millî bütçemizden tank, uçak ve roket gibi malzeme alımları ve kısmen de Türkiye’de imali hususunda kendileri ile mutabakata varılmıştır.

Sayın milletvekilleri, silâh tedariki için kendi iç kaynaklarımıza dayanılması ve Silâhlı Kuvvetlerimizin kullanacağı her türlü modern silâh araç ve gereçleri yurt içinden sağlama ilkesi, bir süreden beri Cumhuriyet hükümetlerince, partilerce, Meclislerce hatta milletçe benimsenmiş bir hedef olmaktadır. Millî kaynaklara dayalı bir harp sanayiinin kurulması fikri, ambargo kararından evvel de kabul edilmişti. Bunun nedenlerine bu vesile ile işaret etmiştim. Silâh, araç ve gereçlerde teknoloji hızla gelişmektedir. Buna ayak uydurmamız lâzımdır. Hızlı bir şekilde değişen teknolojiyi izleme ve buna uyma ancak gelişmiş bir savunma sanayiine sahip olmakla mümkündür. Döviz imkânlarımız, pahalı silâhları ihtiyacımızı karşılayacak miktarda satınalmaya imkân veremez. Ayrıca belirli amaçla ve yardım şeklinde verilen silâhları millî güvenliğin gerektirdiği ihtiyaçlarda kullanmak çeşitli problemler doğurmaktadır zaman zaman.

Savunma sanayiini kurmayı ve geliştirmeyi kararlaştırırken, biraz önce de işaret ettim, gerçekçi davranmaya özellikle dikkat etmeye mecburuz, ki bu dikkat gösterilmektedir. Savunma sanayiimizin ilkelerini tespit ederken, ülkemizin, hızlı ve dengeli bir kalkınma içinde bulunduğu gerçeğini göz önünde bulundurmaya özellikle itina gösterdik. Savunma gayretlerimizin kalkınma gayretlerini aksatmaması gerektiğine inanıyoruz. Savunma gayretleri ve kalkınma gayretleri arasında makul bir denge kurulması zarureti vardır. Kurulacak ve geliştirilecek savunma sanayii, ülkenin sanayiyle uyumlu ve onun bir parçası olmalıdır. Savunma sanayiinin gelişmesi ağır sanayiın gelişmesine paralel olarak yürütülmelidir, onunla ahenkleştirilmelidir. Savunma sanayiinin geliştirilmesinde öncelikle mevcut potansiyelden faydalanmalıdır. Görüşümüze göre, savunma sanayiini aşağı yukarı bu ilkeler üzerinde, bu temel üzerinde kurmak lâzımdır.

Kurulmasına ve geliştirilmesine karar verilen silâh ve malzeme ilk kademede şunlar olacaktır: Mevcut tanklarımızı modernleştirmek istiyoruz. Yeni tank imal edeceğiz bir ölçüde, daha doğrusu buna başlayacağız. Zırhlı araçlar imali, elektronik cihazlar imali, optik malzeme imali, top ve her türlü uçaksavar topları imali, roket ve güdümlü mermiler imali -ki, bunların bir kısmına, saydıklarımın bir kısmına zaten başlanmıştır ve bunları geliştirme söz konusudur, piyade tüfekleri ihtiyacımızı karşılayacak ölçüde yapıyoruz artık - uçak, helikopter, harb gemileri ve mühimmat imali.

Şimdilik sadece bu projeler üzerinde durmakla yetinmek lâzım. Bundan sonraki merhalelerde tabîi yeni mevzular, yeni projeler ele alınabilir.

Bu sanayiinin bir hamlede kurmanın realist bir görüş olmayacağını müdrük bulunuyoruz; bir arkadaşımız temas etti, ki doğrudur. Silâh sanayii teknik ve malî imkanlarımız ölçüsünde yürüyecektir, millî sanayiimize paralel olarak yürüyecektir.

Tekrar özetleyeyim; Harb silâh ve vasıtaları bakımından dışa bağılılığın azaltılması ve asgarî bir düzeye indirilmesi için en uygun tedbir, kanaatimizce, tam olmasa bile büyük ölçüde millî kaynaklara ve teknolojiye dayalı bir savunma sanayiine sahip olmaktır. Hükümetlerin bu amaçla yapacakları çalışmalara iktidariyle, muhalefetiyle bütün Meclisin yardımcı olacağına eminim.

Sayın milletvekilleri, takdim ettiğim bu izahattan sonra, izin verirseniz, görüşmeler sırasında ortaya konan bazı görüşlerle, sorulan sualler hakkında önergedeki konularla, tabîi ilişkisi bulunduğu ölçüde, cevap arz etmek istiyorum...

Ümit ediyorum ki, genel izahatım içinde tereddüdü mucip olan birçok konular ve sualler ve endişeler cevaplandırılmış olmaktadır. Bununla beraber, ayrıca açıklığa kavuşturulmasında yarar gördüğüm hususlar şunlardır:

Bir arkadaşımız, Amerika Birleşik Devletleri Yunanistan'a garanti verirken, Türk Amerikan ilişkileriyle Kıbrıs sorunu ve Türk - Yunan ilişkileri arasında bağlantı kurduğundan bahsetti. Bu hususta özetle şunları belirtmek istiyorum.

Yunanistan Dışişleri Bakanı Bitsios ile Amerika Dışişleri Bakanı Kissinger arasında teati edilen ve metinleri açıklanmış olan mektupları, bu iki memleket arasında yapılmış olan, Amerika Birleşik Devletlerine Yunanistan'ı Türkiye'ye karşı korumaya matuf askerî mükellefiyet yükleyen ahdî bir belge veya anlaşma olarak telâkki etmek yanlıştır. Yunan Dışişleri Bakanı mektubunda, Kissinger'den Doğu Akdeniz ve özellikle Ege'de mevcut ihtilâfların halli ve Kıbrıs konusuyla ilgili tutumunu sormuş ve Kissinger de bu mektuba verdiği cevapta, bu ihtilâfların barışçı yollardan halledilmesi, taraflardan hangisi olursa olsun, bu ihtilâflara askerî yollarla hal çaresi bulmak teşebbüslerine Amerika Birleşik Devletlerinin muhalefet edeceğini, Kıbrıs konusundaki Amerika Birleşik Devletleri tutumunun da Birleşmiş Milletlerde yapmış olduğu beyanatta belirtildiği şekilde olmaya devam ettiğini belirtmiştir. Mektupla belirlenen Amerika Birleşik Devletleri görüşleri; daha evvel açıklanmıştır. Bu konulardaki Amerika Birleşik Devletleri tutumunda farklı bir unsur getirilmemektedir.

Ayrıca, bu karşılıklı yazışma Yunanistan - Amerika ikili savunma işbirliği anlaşmasının bir cüz'ünü de teşkil etmemektedir.

HASAN ESAT IŞIK (Bursa) - Bu mektupların mevcudiyetinden Hükümetimiz memnun mu?

BAŞKAN - Karşılıklı konuşmayalım efendim.

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - Soru soruyor Sayın Başkan.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI FERİD MELEN (Devamla) - Bundan evvelki haftada diğer bir arkadaşımız, Türkiye'nin Amerika için bir kulak vazifesi gördüğünü ve tesislerde casus uçakları bulundurduğunu, bu bakımdan Ortadoğu ülkelerinin bizden şüphelendiklerini belirtti.

Savunma işbirliği anlaşması müzakere edilirken, arkadaşlarımızın temas ettiği bu husus itina ile ele alınmıştır. Anlaşmanın 2. maddesi aynen şöyledir: "İşbu anlaşmada öngörülen savunma işbirliğinin şümulü Atlantik Anlaşmasından doğan vecibelerle sınırlı olacaktır. Tesisler Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine müsaade edilen amaçlardan başka amaçlar için kullanılmayacak ve faaliyetler anılan amaçlardan başka amaçlara hizmet etmeyeceklerdir. Ayrıca tesisler Türk komutanın komutası altında bulunduğu, bunların hiç bir şekilde anlaşmada tespit edilen amaç ve görevlerin dışında kullanılması da bahis konusu değildir."

Gene geçen hafta Demokratik Parti sözcüsü arkadaşımız; Savunma İşbirliği Anlaşmasını bir kira mukavelesi olarak niteledi. Türk - Amerika ikili savunma işbirliği Atlantik ittifakının 3. maddesinde üye ülkelerin saldırıya karşı mukavemetini geliştirmek için öngörülen karşılıklı yardım ilkesine dayanmaktadır. Bizim bu son anlaşmada yaptığımız, bu karşılıklı yardımdan Amerika Birleşik Devletlerinin payına düşeni son ambargo uygulamasından sonra daha açık ve ayrıntılı olarak belirlemek olmuştur.

Anlaşmanın yapılmasında amil olan belli başlı unsur, muayyen bir meblâğ temin etmek değil, güvenlik gerekleri olmuştur. Kira, ancak Türkiye'nin böyle bir işbirliğine ihtiyacı olmadığı halde, bu şekildeki tesislere müsaade etmesi halinde bahis konusu olur.

Muhterem arkadaşlar, yine aynı sözcü arkadaşımız; memleketimizde 26 tesisin mevcudiyetinden bahsetti. Konuşmamın başında da belirttiğim gibi, 25 Temmuz tarihi itibarıyla faaliyeti durdurulan tesislerin adedi 5'tir. Bunları saydım. Bunun yanı başında 5 de ayrıca muhabere tesisi vardır. Bunların haricinde tesisin tarifi içine girmeyen, münhasıran ortak savunma amacı için Türkiye'de bulunmasına izin verilmiş olan Amerika Birleşik Devletleri personelinin idare, lojistik vesair sosyal ihtiyaçlar için Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından, özel hukuk kuralları içinde, mukavele yoluyla

memleketimizin muhtelif yerlerinde kurulmuş olan bürolar, depolar, ikmal merkezleri mevcuttur; bunları tesis olarak telâkki etmek şüphesiz mümkün değildir.

Gene aynı arkadaşımız, Amerika'nın Yunanistan'daki dört tesis için dört yılda 700 milyon dolar destek sağlamasına karşı, Türkiye'de varlığı iddia edilen 26 tesis için 300 milyon dolar farkla 1 milyar dolarlık destek sağlanmasından bahsetti.

Amerika, Türkiye ve Yunanistan ile yaptığı anlaşmalara mukabil bu ülkelere sağladığı desteği mukayese ederken, her iki ülkenin tesis sayısını dikkate almak yanlıştır. Zira, işte bu takdirledir ki, kira söz konusu olur. Savunma desteği miktarının tespitinde ülkelerin silâhlı kuvvetlerinin büyüklüğü, müşterek savunmada yüklendikleri görevlerin esas alınması gerekir. Mukayeseyi şu şekilde yapmak yerinde olur. Ancak, bu açıdan bakıldığında ve özellikle Yunanistan'ın NATO entegrasyonundan çıktığı gözönünde tutulduğunda, iki ülkeye yapılan savunma desteğinde bir nispetsizlik olduğunu teslim etmek gerekir. Bu görüşlerimizi ilgililere duyurmuş bulunuyoruz.

Görüşmeler sırasında, Rusya'dan silâh satın alınması yolunda bir teşebbüsün mevcut olup olmadığı bir arkadaşımız tarafından ortaya atıldı.

Bu konuda resmî bir teşebbüsün yapılmamış olduğunu ifade etmek isterim.

Önerge sahibi Sayın Mutlu, Vladivostok görüşmelerinde iki büyük devlet arasında nüfuz bölgelerinin görüşmelerdir. Bununla ilgili olarak ortaya atılan haberleri teyit ve tekzip etmek Hükümetimize düşen bir görev olmadığı gibi, bunu yapmayı mümkün kılacak bilgiye de sahip değiliz. Yalnız şu kadarını söyleyeyim; bu haber, mevcut vakıalarla çelişen bir mahiyet taşımaktadır. Dünyayı nüfuz bölgelerine göre paylaşmak, geçmişte kalan bir tatbikat olduğu gibi, biran için bu yola tevessül edebileceklerin halen bulunduğunu düşünsek bile, bu uygulama kabiliyeti olmayan bir yöntem olmaktan ileri gidemeyecektir.

Amerika Birleşik Devletleri ile yaptığımız Savunma İşbirliği Anlaşmasının Amerikan Kongresince tasdik edilmemesi ihtimalinden söz edildi. Bu takdirde ne yapılacaktır? Bu türlü bir ihtimalin mevcudolduğunu hesaba katmak gerekir. Bunu hiçbir zaman gözden uzak tutmamalıyız. Ancak, bunu çok vahim sonuçlar doğurabilecek bir ihtimal olarak düşünmek lâzımdır. O takdirde, ittifak bakımından yeni tedbirler isteyen yepyeni bir durum ile karşı karşıya gelmiş bulunacağız.

Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsü Sayın Vehbi Meşhur geçen Çarşamba günü yaptığı konuşmada; Millî Savunmada kullanılan araç ve gereçlerin ne kadarının Türk sanayii tarafından üretilmekte olduğunun açıklanmasını istediler.

Türk Silâhlı Kuvvetlerince kullanılmakta olan her çeşit silâhlarla araç ve gereçlerden ne kadarının Türk sanayii tarafından üretilmekte olduğunu kesin bir oranla ifade etmek maalesef mümkün değildir. Çünkü, bu her yıl, her an değişen bir oran olur. Bilindiği gibi silâh olarak hafif piyade silâhları, mühimmat, bazı roketler, bombalar, yardımcı gemiler, sevk malzemesi ve bazı cihazlar, yedek parçalar yapmaktayız. Askerî taktik araçlarla çeşitli ağır silâhların, uçak ve harp gemilerinin, elektronik malzemenin şimdilik büyük bir kısmını yurt dışından sağlıyoruz. Bunların büyük bir kısmının askerî yardım yolu ile sağlandığını biraz önce ifade etmiştim. REMO Planından sonra buna millî bütçelerden ve müttefik memleketlerden yapmakta olduğumuz alımlar da eklenmiştir.

Arkadaşımızın diğer soruları önerge ile doğrudan doğruya ilişkili olmadığı için onlar üzerinde durmak imkânını bulamadım.

Muhterem arkadaşlar, biraz önce de işaret ettim, Türk savunma gücünü tek kaynağa bağlı olmaktan kurtarmaya çalışıyoruz. Amerika ile yaptığımız yeni anlaşmadan sonra millî harp gücümüz tekrar dört yıl için aynı kaynağa bağlı mı olacak? Bu hususta bir arkadaşımız haklı olarak bir tereddüt izhar etti. Şüphesiz ki hayır. Silâhlı Kuvvetlerimizin ihtiyacı olan silâh, araç ve gereçlerin tamamını dört yıllık anlaşma ile sağlanan imkânlarla karşılamak mümkün değildir zaten. REMO programı yürüyecektir, yeni alımlar ve sanayi için başlamış olan çalışmaları hiç bir surette aksatmayı düşünmüyoruz.

Bir arkadaşımız yine bugün de tekrar ettiler, Silâhlı Kuvvetlerimizin kurdukları vakıfların şimdiye kadar harp sanayiine yönelik faaliyetlerine rastlanmadığını ifade buyurdular. Silâhlı Kuvvetlerin güçlendirme vakıflarının bugüne kadar biriken fonları iki milyar lirayı aşmıştır. Kara Kuvvetlerinin biriktirdiği 100 milyon fonun bir kısmı ile hafif telsiz araçları imal etmek üzere bir fabrika tesisini düşünmüştür, bunun için bir ortaklık da kurmuştur; araziye de sağladılar, yakında bu tesisi kuracaklardır.

Deniz Kuvvetleri vakfı 290 milyonluk bir bağış toplamıştır. Şimdiye kadar bunun 55 milyonunu harcayabilmiştir. Erek muhribinin tamiri, havuz yapımı, yeni deniz tekneleri, Girne Sahil Muhafaza botu, deniz müzesi için buradan harcamalar yapılmıştır.

Hava Kuvvetleri vakfı 1 600 000 000 liraya balığ olmuştur mevcudu. Biliyorsunuz 1794 sayılı Kanunla Türkiye’de uçak sanayiini kurmak üzere TUSAŞ diye adlandırdığımız bir Kurum kurulmuştur. Bu kurumun sermayesinin bir kısmını Hava Kuvvetleri sağlayacaktır ve bu fonun büyük bir kısmını bu kuruma tahsis edecektir. Kurum ayrıca faaliyete geçtiği takdirde, uçak sanayii kurmaya başladığı takdirde gene fon olarak elindeki paraları buraya aktarması lâzımdır ve yapacaktır.

Değerli arkadaşlarım, bugün konuşan arkadaşların üzerinde durdukları -ki konuşmamda belki cevabı olmayan- birkaç konu üzerinde de durmak istiyorum.

Sayın Süleyman Mutlu arkadaşımız, ilk nükleer savaşta Türkiye'nin boy hedefi olacağından bahsetti ve "Bunu akıldan çıkarmamak lâzım, bu çift anahtar sisteminden vazgeçmek lâzım." buyurdular. Bu, biliyorsunuz, nükleer yeni savunma stratejisinde -nükleer silâh şüphesiz stratejide yeni plan bir unsurdur ve gerektiği zaman kullanacaktır - ancak bunu nasıl kullanacağını NATO stratejisinde tespit edilmiştir. Sayın Işık yakinen bilirler; NATO Konseyi karar verecek, Amerika karar verecek, Türkiye karar verecek, bütün bu kararlar bir araya geldikten sonra bu silâhlar kullanılabilir. Onun için bunlar Türkiye'nin savunması için Türkiye'de tutulan NATO silâhlarıdır, müşterek silâhlardır.

Bundan dolayı Türkiye hedef olur mu? Bu olsa da olmasa da Türkiye bir nükleer silâh kullanacaksa zaten kullanacaktır onu, bunu kullanan da bunun akıbetlerine katlanacaktır; nükleer silâh kullanılması bugün artık kolay bir şey olmaktan çıkmıştır. Çünkü dünyanın tümüyle yok olması bu yüzden mümkündür.

Yine sayın Mutlu arkadaşımız, Yunanlıların Ege Denizinde yığınak yapmaları üzerine Güvenlik Kurulunu toplamaya çalıştığımızdan bahsettiler. Dışişleri Bakanlığındaki arkadaşlarımıza da sordum, böyle bir teşebbüs olmamıştır Güvenlik Kurulunu topladığımıza dair.

SÜLEYMAN MUTLU (Afyonkarahisar) - Var efendim, basında var; basında geçti.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI FERİD MELEN (Devamla) - Basında geçmiştir ama böyle bir teşebbüsü yok Hükümetin, olmamıştır. Hariciyeden aldığım resmî bilgi budur.

Yine arkadaşımız "Savunma tesislerinde Amerikan personelinin tabi olduğu rejim ne olacaktır?", diye tereddüt izhar ettiler. Bu tamamen NATO personelinin tabi olduğu rejime tabi olacaktır. Bir NATO anlaşması var biliyorsunuz; o rejime tabi olacaktır, özel rejim söz konusu değildir.

Sayın Özer Ölçmen arkadaşımız, sayın Mutlu'nun; Türkiye'nin uydu politikası takip ettiğine dair olan sözlerine cevap verdiler, kendilerine burada teşekkür etmek istiyorum. Benim söyleyeceklerimi aşağı yukarı tekrar ettiler. Bu sebeple zamanınızı almak istemiyorum.

Bu sayın Özer arkadaşımız; "4 yıllık anlaşmayla tek menşeli silâha bağlanmış olmayalım, bundan korkuyorum, tekrar Türkiye Amerikan yardımına kavuşunca tek menşeli silâha bağlı olarak kalacak ve eski vermiş olduğu karardan dönecektir." buyurdular.

Biraz evvel işaret ettim; bu söz konusu değildir; bu büyük hata olur. Esasen bizim ihtiyacımız bugün Amerika'nın yapacağı senede 250 milyon dolarla karşılanmaz. Silâhlı Kuvvetlerimizin ihtiyacı bunun çok üstündedir. Millî kaynaklarımızı da harekete getirmeye mecburuz. Bunu harekete getirirken gidip Amerika'dan silâh alma yerine, Almanya'dan, başka devletlerden çeşitli değişik silâhlar almak suretiyle tek menşee bağlı olmaktan kurtarmak lâzımdır ve bunu yapmak da akıllıca bir iş olur.

“Uçak meselesinde fantomlar üzerinde duruyoruz. Halbuki yeni uçaklar geliştiriliyor. Neden buna dönmüyoruz?” dediler.

Muhterem arkadaşlar, YF-16'dan bahsettiler. YF-16 uçağı, biliyorsunuz, halen serviste, hizmette olan uçaklar değil; 1980'lerden sonra hizmete girecek uçaklardır. Yapımları o zaman tamamlanacaktır.

Bu teşebbüs başlar başlamaz Hükümetimiz gayri resmî olarak bu faaliyete katılmak için bazı teşebbüsler yapmıştır. Fakat o vakit muvaffak olunamamıştı, çünkü Türkiye'de ambargo kararı mevcut olduğu için Belçika, Hollanda gibi memleketler pek bizim onlarla beraber olmamızı açıktan olmasa bile istemediler. Fakat şimdi yeniden karar vermiş bulunuyoruz, Genelkurmayımız bunu istemektedir. Bunun ortak yapımına biz de katılmak istiyoruz, Hükümetimizde bu günlerde karar almak istiyoruz. Bu uçağın ortak yapımına da katılacağız ve 1980'lerden sonra Silâhlı Kuvvetlerimizin elinde bu uçakların bulunmasını istiyoruz, ama arz ettiğim gibi bugün ihtiyacımızı, kadro eksikliklerimizi başka uçaklarla tamamlamaya mecburuz.

Bu sebeple fantom veya diğer uçaklar almak zorundayız.

BAŞKAN - Sayın Bakan, süreniz dolmak üzeredir efendim.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANİ FERİD MELEN (Devamla) - İzin vererseniz on dakika sürmez sayın Başkanım, hatta beş dakika içerisinde arkadaşlarımızın sorularına cevap arz etmek istiyorum, tatmin etmek istiyorum daha doğrusu.

“İslâm ülkeleriyle müşterek silâh imalâtına girişmelidir.” diye sayın Selâmet Partisi Sözcüsü arkadaşımız işaret ettiler.

Bu nevi teşebbüslere başlamış bulunuyoruz. İlk olarak CENTO içerisinde Pakistan ve İran'la müşterek imalât yapmak, standardizasyona gitmek hususlarında karşılıklı heyetlerimiz gitti, geldi. Müzakereler yapıyoruz, bir ölçüde de ilerleme kaydettik.

Yine bir arkadaşımız; Amerika ile anlaşmanın süresiz olmasını istediler. Süreli olmasını biz istedik. Hattâ üç sene mi, beş sene mi olsun, bu nokta üzerinde de aramızda tartışmalar olmuştur. Çünkü uzak bir vadeyi şimdiden ipotek altına sokmakta sanıyorum ki menfaat yoktur.

Yine Demokratik Parti sözcüsü arkadaşımız bir Alman dergisinin son sayısından, bu AMC-111 uçakları hakkındaki bir yazıdan bahsetti.

Muhterem arkadaşlarım, bunu bütçe vesilesiyle de arz ettim, basına da beyanat verdim. Çünkü bu konuda birçok neşriyat oldu. Doğrudur, bir mühendislik firmasıdır bu projeleri meydana getiren. Bu projeleri bizim Hava Kuvvetlerimiz uzun tetkikler yaparak beğenmiş. Performans bakımından en uygun nakliye uçağı olarak beğenmişti; tetkikler yaptı. Yalnız şunu söyleyeyim, bir anlaşma mevzuubahis değil, yani şirketle bir mukavele falan söz konusu değil. Yalnız mektuplar teati edilmiş, bazı ilâveler istemiş bizim ihtiyacımızı karşılayacak; onlar kabul etmişler; bu şekilde mektuplar teati edilmiş. Bunları Hava Kuvvetleri vardığı neticeyi Millî Savunma Bakanlığına intikal ettirdi, “Anlaşmayı yapın, bu uçakları Türkiye’de yaptırmak istiyoruz.” dedi Hava Kuvvetlerimiz. Biz de gerekli teşebbüsler yaptık. Yalnız uçakların uçmamış olması bir sakınca teşkil ediyordu, tabî dikkatli olmak lâzım. Bunun için Alman Savunma Bakanlığından garanti istedik. “Bu uçaklar henüz uçmamıştır, bunu garanti eder misiniz?” dedik. Savunma Bakanı garanti etmedi. “Yapamam”, deyince vazgeçtik. Bakanlık olarak ve bunu milletlerarası bir ihale konusu yaptık. 11 firma müracaat etti, fakat henüz bir tercih yapmış değiliz. Bu ihaleyi devam ettirecek miyiz, yoksa yeni bir ihale mevzuu mu yapacağız, çünkü belki iddia edilebilir ki, sadece en uygun şartlar bu firmanın tekliflerine göre ayarlanmıştır, böyle bir şey de söz konusu olabilir. Eğer böyle bir durum varsa, bu ihaleyi de yapmaktan vazgeçerek yeniden mevzuun esaslarını tespit ederek, ihale mevzuu yapacağız; durum budur. Şirketle herhangi bir mukavele yapılmamıştır, sözleşme yapılmamıştır. Sadece Hava Kuvvetlerimizin bir teşebbüsüdür. Eksik, yani neticelenmemiş bir teşebbüstür.

BAŞKAN - Sayın Bakan süreniz dolmuştur efendim, lütfen son cümlelerinizi rica edeyim.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI FERİD MELEN (Devamla) - Muhterem arkadaşlar, sanıyorum ki, diğer konular hakkında umumî izahatımda cevaplar bulacaksınız. Konuşmamın başında da ifade ettiğim gibi, memleketimizin hayatî önemdeki bir sorunu olan dış güvenliğimiz konusunda yapılan bu konuşmalar çok yararlı olmuştur, sayın milletvekillerinin ortaya attıkları değerli görüşleri ve önerileri tespit etmiş bulunuyoruz, bundan azamî ölçüde yararlanacağız, önemli bir davamızda yaptıkları katkılardan dolayı kendilerine şükranlarımı arz ederek sözlerimi tamamliyorum. Yüce Meclise saygılar sunarım.⁴⁷

⁴⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 101, 13.5.1976, ss. 505-515.

Melen'in konuşmasıyla birlikte Amerika Birleşik Devletlerince yapılan askerî yardımın kesilmesi halinde ortaya çıkacak durumu incelemek, Devletlerarası çatışmada Türkiye'nin dış güvenliğinin sağlanması bakımından yeni tedbirlerin alınmasını tespit etmek amacıyla Anayasanın 88., Millet Meclisi İcütüzüğünün 100 ve 101. maddeleri uyarınca açılan Genel Görüşme tamamlanmıştır.

4.3. Hükümetin İzlediği Dış Politika ve Türk-Yunan İlişkileri Konusunda Genel Görüşme Önergesi

DP Grubu adına Parti Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli'nin, Hükümetin izlediği dış politika ve özellikle Türk-Yunan ilişkileri konusunda bir genel görüşme açılmasına dair önergesi (8/2) 3 Temmuz 1974 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda okunmuş ve sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündemdeki yerini almıştır.

Genel görüşme önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

“Milletlerarası ilişkilerin çok süratli değişimler gösterdiği bir dönemi yaşamaktayız. Günümüzde diplomatik gelişmeler devletlerin iç siyasî faaliyetler ölçüsünde yakından izledikleri konular durumuna gelmiştir. Diplomatik faaliyetler devletlerin yalnız dış ilişkilerini değil aynı zamanda iç siyasî, sosyal ve ekonomik hayatını da etkilemektedir.

Son yıllarda çok kutuplu bir seyir izleyen milletlerarası ilişkiler günümüzde yeniden iki kutuplu bir eksen etrafında yoğunlaşmıştır.

Karşılıklı kuvvet, dengesine dayanan ikili bloklaşma geçen yıllarda Kızıl Çin'in milletlerarası sahneye çıkması üzerine üçüncü bir boyut kazanmış görünümündeydi. Ancak Hindistan'ın nükleer kulübe girmesi Orta-Doğu'da bazı ülkelerin de aynı çabaya girişmeleri ve petrolü silâh olarak kullanmaları Kızıl Çin'in önemini ikinci plana atmıştır.

Bugün dünyamız ekonomik güce ve diplomatik üstünlüğe dayanan yeni bir ikili bloklaşmanın sancısını çekmektedir.

Demokratik ülkeler İngiltere, Almanya ve Fransa'daki son siyasî gelişmelerle NATO bünyesindeki geleneksel yerlerini almaktadırlar. Orta-Doğu ülkeleri de 1967 savaşından beri ilk defa demokratik batı camiası ile münasebetlerini en iyi noktaya getirmenin gayreti içindedirler.

Böylece devletlerarası ilişkilerde diplomasi, diplomaside de Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyet Rusya ön plana çıkmaktadırlar.

Bütün bu gelişmeler içinde bulunduğumuz milletlerarası konjonktürün Türkiye açısından hassas bir konjonktür özelliği taşıdığını ortaya koymaktadır.

Ecevit Hükümeti bu hassas konjonktürün getirdiği gerçeklerle bağdaşmaz bir tutum içindedir.

Türkiye'nin bu dönemde çok kararlı, ciddi, kendine güvenir ve kendine güvenilir bir politika izlemesi zorunludur. Türkiye attığı her adımı, dikkatle atmak ve bu adımlarla istikrarlı bir dış politika çizgisi üzerinde mesafe almak durumundadır.

Türk dış politikasının kendine güvenen, şahsiyetli ve milletlerarası camianın şerefli bir üyesi olmaktan doğan vakara sahip geleneksel özellikleri titizlikle korumalıdır.

Halbuki Ecevit Hükümeti bu özellikleri zedeleyici tutumlar içindedir.

1. Hükümeti teşkil eden partilerin seçim öncesi tutumları Türkiye'de olduğu kadar dostumuz olan demokrasi dünyasında da bazı tereddütlere yol açmıştır. Özellikle NATO ve AET çevrelerinde beliren kuşkuşların hiçbir komplekse kapılmadan devletimizin şahsiyetine uygun bir tutumla giderilmesi gerekirdi. Halbuki Ecevit Hükümeti bir taraftan kendine güvensizlik ifade eden "Batı bize teminat versin" şeklinde meydan okumalara girişmiş, diğer taraftan AET nezdinde çok haklı olduğumuz revizyon faaliyetlerini öte yandan iktidar çevreleri, bağımsız mahkemelerin kanunlara dayanarak mahkûm ettiği kişilerin affını ve komünizmin suç olmaktan çıkarılmasını temin etmek maksadıyla Batıdaki bazı kuruluşların Türkiye'nin içişlerine karıştırılmasına zemin uygulayıcı davranışlara girişmişlerdir. T.B.M.M. iradesini bazı yabancı mihrakların kınamağa kalkışmasına göz yumulmuştur.

Millî ve şahsiyetli bir dış politikanın gereklerinden çok uzak olan bu tutum ve davranışların dış itibarımız üzerindeki olumsuz etkileri ortadadır.

2. Tarihi bağlarımız bulunan müslüman Orta-Doğu ülkeleriyle ve bağımsızlığına yeni kavuşan Afrika ülkeleriyle ilişkilerimizin güçlendirilmesi imkânları geliştirilmemiştir. Aksine Suudî Arabistan'a yapılan ve devletlerarası muaşerete aykırı talep ve tutumlar yüzünden başarısızlıkla sonuçlanan gezi ile bu yolda girişilecek faaliyetlerin önü tıkanmıştır. Devletimizin itibarını dikkate almayan tutumlarla dost ve kardeş ülkelerin yöneticileri de zor durumlara sokulmuştur.

3. Ecevit Hükümeti millî ve şahsiyetli dış politika ile yurdumuza birçok siyasî ve ekonomik avantajlar kazandırılması yolu açıkken, pratik hiçbir faydası olmayan teşebbüsleri ön plana almıştır.

Türkiye'ye dost ülkelerin temsilcilerinin yapacakları ziyaretler iptal edilirken Dışişleri Bakanının Çin ve Romanya'ya seyahatleri ön plana çıkarılmıştır.

Hükümet milletlerarası politikada Türkiye'nin yakın ve hayati çıkarı olan faaliyetlerle diplomatik önemleri daha az olan faaliyetlerin tayininde tam bir takdir hatası içindedir.

4. Nihayet Türk-Yunan münasebetleri de bugünkü hassas noktaya itilmiştir. Hükümetin hazırlıksız, devletimizin şahsiyet ve vakarını iyi değerlendirmeden giriştiği teşebbüsler hem çözüm alternatiflerini azaltmış, hem de Türkiye yönünden durumu olumsuz bir duruma sürüklemiştir.

5. Hükümet bütün bu gelişmelere rağmen muhalefet partileri ile konuyu görüşmek geleneğinin icaplarını yerine getirmemiş ve Meclise bilgi sunmak görevini hatırlamaz bir tutum içine girmiştir.

Bu durum karşısında Demokratik Parti Grubu olarak dış politikadaki gelişmelerin Yüce Meclis huzurunda enine boyuna görüşülmesini zorunlu buluyoruz. Konu İçtüzüğün gündem dışı görüşme usulü sınırlarına sığdırılamayacak bir ciddiyet arz etmektedir.

Bu sebeple dış politika konularında Anayasamızın 88. ve Millet Meclisi İçtüzüğünün 100 ve 101. maddeleri gereğince Genel Görüşme açılması yolunda gerekli işlemin yapılmasını Demokratik Parti Grubu adına saygılarımla arz ederim.”⁴⁸

Bu Genel Görüşme önergesi daha sonra, Grup Başkanvekili Mehmet Altınsoy’un verdiği 12 Şubat 1975 tarihli bir başka önerge ile geri alınmıştır. Bu geri almanın gerekçesi olarak da şu ifadeler yer verilmiştir:

“...Genel Görüşme Önergesi, uzun bir müddetten beri görüşülemediğinden aktüalitesini de kaybetmiş bulunmaktadır.

Esasen bu önergemiz müstafi Hükümetin izlediği dış politika ile ilgili olduğundan ve Hükümet de istifa suretiyle ayrıldığından grubumuz adına verilen bu önergenin geri verilmesi...”⁴⁹

⁴⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 105, 3.7.1974, ss. 439-440.

⁴⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 8, Birleşim: 38, 12.2.1975, s. 573.

4.4. Harp Sanayi Hakkında Genel Görüşme Önergesi

Afyon Milletvekili Süleyman Mutlu ve 13 arkadaşının, sanayimizin sınıflandırılması, harp sanayiinde nelerin yapılabileceği, nelerin özel sektöre bırakılabileceği ve öncelikle sanayiin hangi kısmına el konulabileceğinin tespiti konularında Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 100. maddesi uyarınca bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/4) 19 Haziran 1975 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda okunmuş ve sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündemdeki yerini almıştır.⁵⁰

Genel görüşme önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

“Türkiye'nin iş sahalarına göre nüfusunun % 67'si tarım kesiminde olduğu, sanayi kesimine bu nispetin en az % 40'ını aktaramadığımız takdirde Türkiye'nin açıktan, işsizlikten ve millî gelir azalımından kurtulamadığı gibi, dengeli bir millî gelir dağılımı ve buna bağlı dengeli bir toplumun yaratılması düşünülemez. İşte, Türkiye'nin bugünkü durumu aynen böyle olup, ayrıca dış dünyada yalnız kalmamıza ve sağlıklı dostumuzun olmayışına sebep olduğu aşikârdır.

Türkiye olarak hem içte hem de dışta itibarımız gittikçe düşmekte, hatta devletimize borç ve yüksek faizli para verecek dost devlet ve kuruluş bulunamaz hale gelmiştir. Bunların sebeplerinden biri de kendi iş gücümüze inanmamış olmamız, itimatsızlığımız, ciddi bir organizasyondan yoksun oluşumuz ve 1935 yıllarında dünyada herkesin yaptığı sanayi kesimini kuramamış görünmemizden ileri gelmektedir. Esasta dışa bağımlı bir sanayi fikrinden vazgeçip sanayinin neresinde olduğumuzu, neyi yapıp, neyi yapamadığımızı, ne kadarını yapabileceğimizi, dışarı sanayilere hangi kesimde muhtaç olduğumuzu bilmemiz gerekmektedir.

İkinci ve Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planlarında, sanayi kesiminde hedefe varamadığımız gibi, bunların nedenleri ve müsebbipleri de hiç araştırılmamış olup, hükümetler günlük, verimsiz işlerle uğraşmaktan, bakanlıklar eş dost gönüllemekten öteye bir adım atmış olduğu kanısında değiliz. Teorik olarak planlarda kalkınmış görünmemiz de bir şey ifade etmez. Hatta, Deniz, Hava ve Kara Kuvvetlerinin kurdukları güçlendirme vakıfları dahi ne yapacaklarını bir plana bağlayamadıkları gibi, toplanan bağışların bankalara yatırılarak faiz düşünüldüğü veya özel teşebbüsle ortaklıklar kurulması fikri yaygınlaşmakta olduğu kanısındayız. Bütün dünyada tek güçlü dostumuzun olmadığı gibi Ege ve Kıbrıs sorunlarında her türlü tavizin Türkiye'den beklenmesi, hatta çeşitli usullerle iç ve dış baskıların sürdürüldüğü şu anlarda bile Yüce Parlamentonun ve Hükümetin etkilendiği kanısında değiliz.

⁵⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 91, 19.6.1975, s. 98.

Türkiye’de ağır sanayi yapılamaz fikri yanlıştır. Halen yan sanayii gelişmiş olup, en az elektronik sanayiinde % 10’dan ağır gemi inşasında % 60’a kadar sanayimiz mevcuttur. Makine Kimya Endüstrisi gibi kuruluşlarımız tam kapasiteli çalıştırılmamakta, bazı yasal ve siyasal tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Türkiye’de sanayi vardır, ancak organizasyon yoktur. Organizasyonsuz bu gibi temel kuruluşların para ile de halledileceği fikri yanlıştır.

Bu nedenle; mevcut sanayimizin sınıflandırılması, sanayi dalında Türkiye’nin nelere ihtiyacı olduğu, Ordumuzun muhtaç olduğu harp malzemesinin hangilerini yapabileceğimizin, halen neleri yaptığımızın, özel sektör ile devletin hangi boyutlarda, ne kadarını yapmaları gerektiğini ve en kısa zamanda öncelikle sanayiın hangi kısmına el konacağını ve devlet güvenliğimiz için acilen dış piyasalardan temini gereken şeylerin neler olduğunun tespiti amacı ile, Anayasamızın 88., Meclis İktüzüğünün 99. maddesi uyarında bir Genel Görüşme açılmasını arz ve teklif ederiz.”⁵¹

Genel Görüşme önergesinin ön görüşmelerine 24 Kasım 1976 tarihinde sıra gelmiş, ancak hükümet hazır bulunmadığı için görüşme bir defaya mahsus olmak üzere ertelenmiştir.⁵² Daha sonra ise görüşülmeksizin kalmıştır.

⁵¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 91, 19.6.1975, s. 98.

⁵² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 21, Birleşim: 12, 24.11.1976, s. 364.

4.5. Doğu Anadolu Bölgesindeki Okullarda Eğitim Eşitliğinin Zedelenmesi Hakkında Genel Görüşme Önergesi

Tunceli Milletvekili Süleyman Yıldırım ve 24 arkadaşının, Doğu Anadolu Bölgesindeki okullarda okuyan Tunceli’li öğrencilerin öğrenim olanağını elinden alarak eğitim eşitliğini zedeleyen yetkililerin tutum ve davranışları konusunda Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 100. maddeleri uyarınca bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/5) 15 Ocak 1976 tarihinde Meclis Genel Kurulu’nda okunmuş ve sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündemdeki yerini almıştır.⁵³ Ancak sıra gelmediği için ön görüşmesi yapılamamıştır.

Genel görüşme önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

“Son günlerde bilhassa tüm üniversitelerde olduğu gibi Doğu Anadolu Bölgesindeki okullarımızda ve eğitim müesseselerinde öğrenci ve gençlik arasında çatışma olduğu bazı okulların süresiz kapatıldığı, öğrencilerden tutuklananlar olduğu, öğretmenlerin hiçbir gerekçe olmadığı halde işten el çektirildiği öğrenilmiştir.

Hükümet başta olmak üzere bilhassa Millî Eğitim Bakanı Sayın Ali Naili Erdem Türkiye’imizde vatandaş ve iller arasında ayırım yaptığı tasarrufları ile bariz şekilde belirlenmiştir.

Sayın Bakan Tunceli iline kasıtlı ve taraflı hareketleri ile Tunceli doğumlu tüm öğrencileri eğitim olanaklarından mahrum etmek çabasını gösterdiği, Akçadağ Öğretmen Okulunda, Urfa Kız İlköğretmen Okulunda ilimizin çocukları sebepsiz yere uzaklaştırılmışlardır. Yine bu ilin çocuklarının Elâzığ yüksekokul ve yurtlarda barınmaları olanaksız hale geldiği gibi ortaöğretimdeki tüm çocuklar okullardan uzaklaştırılmışlardır.

Tunceli ilimizin 1973 ve 1975 seçimlerinde M.C. partilerine oy vermemeleri, vatandaşın bu yasal hakkı karşısında M.C. Hükümetinin Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem tüm hıncını bu ilden almak için elinden geleni yapmış ve yapmaktadır. Şöyle ki:

1.- Tunceli ilinde Sayın Ecevit Hükümeti zamanında İlköğretmen Okulunun iki yıl süreli Eğitim Enstitüsü olarak Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü’nün 11 Kasım 1974 gün ve Planlama 010.0(6) sayı ile 1975-1976 ders yılında açılması kararlaştırıldığı ve hatta üniversitelerarası giriş sınavında 9113 kod numaralı olarak yer aldığı öğrencilerin sınavda bu okulu tercih ettikleri halde Sayın Millî Eğitim Bakanı tarafından 1975 seçimleri arifesinde oy avcılığı gayesi ile alınarak Bingöl iline verilmiştir. Yapılan

⁵³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 14, Birleşim: 40, 15.1.1976, ss. 430-431.

müracaatta A.P.'ye oy çıktığı takdirde Eğitim Enstitüsü açılacaktır. Hatta 10.10.1975 Cuma günü saat 17.00'den sonra Bakanlığın telefon emri ile vilâyete bildirdiği açılacak diye belediye hoparlörü ile halka anonsta yapılmıştır. Buna binaen Sayın Bakanın bu kadar siyasî istismar ve partizanlık yapması en azından işgal ettiği makamı ve görevinin verdiği sorumluluğu kötüye kullanmaktadır.

2.- M. C. Hükümetinin Sayın Bakanı bu hareketi ile bölgeler arasında ayırım yaptığı gibi iller arasında da tefrik yapmıştır.

Bu hareketi ile Bingöl'de A.P.'ye oy çoğaltmasını sağlamıştır ki, bariz bir istismardır.

3.- Sayın Bakan bununla da kalmayıp Tunceli Lisesi ile ilçe liselerinin kapatılması için dolaylı olarak öğretmen tayin ettirmemek ve mevcut öğretmenleri de istekleri olmadığı halde az mevcutlu lisedeki öğretmenlerin de çeşitli yerlere dağıtmış ve dağıtmakta da devam etmektedir.

Örneğin; Tunceli Lisesi 65 kadrolu ve modern lise olup, 3 000 mevcutlu öğrencisi olmasına rağmen Sayın Bakanın öğretmen katliamı sayesinde 17 öğretmen kalmıştır. Haftada 730 saat ders boş geçmektedir. Lise süresiz kapatılmıştır. Anayasanın öngördüğü eğitim eşitliği Sayın Bakan tarafından zedelenmiştir. Böyle bir liseden mezun olan bir talebenin diğer kentlerimizin lisesinde mezun olan ile eşit şartlar altında üniversite imtihanlarına girerek başarısının ne olacağını Bakan takdir etsin.

Konu eğitim eşitliğini zedelendiğinden Millî Eğitim Bakanının partizanca davranışlar içinde olduğu yukarıda sunduğum somut örnekleri ile yetkilerini kötüye kullandığı, tutum ve davranışları konusunda ve gerekli tedbirin alınması amacıyla Yüce Meclisimizde Anayasanın 88 ve İçtüzüğün 100. maddeleri gereğince bir genel görüşme açılmasını arz ve teklif ederiz.”

4.6. DGM’lerin İşlevi ve Uygulamaları Konusunda Genel Görüşme Önergesi

Burdur Milletvekili Ali Sanlı ve 15 arkadaşının Devlet Güvenlik Mahkemelerinin uygulama işlevinin sonuçları konusunda Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 100. maddeleri uyarınca bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/6) 15 Ocak 1976 tarihinde Meclis Genel Kurulu’nda okunmuş ve sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündemdeki yerini almıştır.⁵⁴ Ancak sıra gelmediği için ön görüşmesi yapılamamıştır.

Genel görüşme önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

“‘Türkiye Cumhuriyeti Demokratik Bir Hukuk Devletidir.’ Hukuk devleti kavramını soyut bir kavram olmaktan çıkaran temel güvence, bağımsız yargının varlığıdır. Bu öge hukuk devleti varlığının ön koşuludur.

1961 Anayasası hukuk devletinin işlerliğini sağlayan ve özgürlüklerin güvencesi olan kurumları demokratik hayatımıza yerleştirmiştir. Fakat Türkiye’deki toplumsal demokratik gelişmeden ürken dışa bağımlı sermaye sınıfları 12 Mart döneminde demokrasiyi buzdolabına koyarak dondurmuşlardır. Kamu oyunun, demokratik kuruluşların suskunlaştırıldığı ve oluşumlara katkıda bulunmadığı bir sıkıyönetim süreci içinde özgürlüklere de şal atılarak Anayasadaki kurumları çıkarlarına göre düzenlemişlerdir.

Bu dönemin ürünlerinden olan Devlet Güvenlik mahkemelerinin siyasal amaçlarla ve genel mahkemelere karşı bir güvensizliğin sonucu kurulduğunda kuşku yoktur.

1773 sayılı D.G.M.’nin kuruluş ve yargılama usulleri hakkındaki Yasanın 6. maddesi bu mahkemelere atanacak sivil savcı ve yargıçların Bakanlar Kurulunca saptanacağını, askerî savcı ve yargıçların Millî Savunma Bakanınca atanacağını belirtmektedir. Böylece siyasî iktidara bağımlı bir mahkemenin oluşturulduğu açıktır. Devletin soyut bir kavram olmayıp siyasî iktidarcı somutlaştırıldığı görülecek olursa, siyasal iktidara yönelik fiillerin, aynı siyasî iktidara bağımlı mahkemelerce yargılanması hukuk devleti kavramı ile bağdaştırmaya imkân bulunabilir mi?

Yargılamaya ilişkin usullerin totaliter rejimlere has özellikler taşıdığı, örneğin; gözaltına alma süresi, yargılamayı etkileyen, savunmayı kısıtlayan, sanıklar hakkında disiplinler hükümlerin ağırlaştırıldığı, yargılamanın halka açık yapılmasını önleyen tedbirlerin bulunuşu gibi usuller kanıtlamaktadır.

⁵⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 14, Birleşim: 40, 15.1.1976, ss. 431-432.

Gerek Anayasada ve gerekse 1773 sayılı Yasadaki ortak gerekçe, özetle;

a) Bütün dünyada olduğu gibi memleketimizde de yeni suç ve suçluluk kavramının ortaya çıkması,

b) Bunun sonucu olarak suçluların takip ve yargılanmalarında yeni usuller aranmasının ve bulunmasının zorunlu hale geldiği,

c) Özellik arz eden bu gibi suçların ihtisaslaşmış mahkemelerde görülmesini mümkün kılmak, denilmiştir.

Bu ortak gerekçede belirtilenler kesin olarak gerçeğe aykırıdır. Özetle;

a) Bu yasa ile yeni suç tipleri ve suçluluk kavramı getirilmemiştir. Türk Ceza Yasasında ve diğer yasalarda bulunan bazı suçlar Devlet güvenliği ile ilgili görülerek, genel mahkemelerin yetkileri kaldırılarak, D.G.M.'nin görevine verilmiştir.

b) 15 günlük gözaltına alma, reddedilen yargıcın karara katılması, 3005 sayılı Yasaya göre uygulama yapılması ve Yargıtay'da özel bir dairenin kurulması dışında yargılamanın süratle yapılmasına ilişkin genel mahkemelerin yargılama usullerinden ayrıcalığı yoktur. Üstelik D.G.M.'nin yargı çevresinin geniş bulunması genel mahkemelerden daha ağır çalışmasına ve çeşitli adaletsizliklere sebep olmasına yol açmaktadır. Delillerin toplanması ve talimatlar yargılamayı sürüncemede bırakmakta ve tutuklu sanıklar için işkenceye dönüşmektedir.

c) Yargıçlar geçici olarak atanmakta ve atanmalarında günün siyasî iktidarına yakınlıktan başka bir ihtisas aranmamaktadır. Bu nedenle teknik bir zorunluluktan da bahsetmeye olanak yoktur.

Bilindiği üzere D.G.M.'nin kuruluş ve yargılama usullerine ilişkin yasa Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir. D.G.M.'nin yeniden görevini sürdürmelerine olanak sağlamak için hiç bir hukukî neden yoktur. 2 yılı aşkın uygulamalar D.G.M.'nin kurulmasında duyulan kuşku ve eleştirileri hak verdirecek ölçülerde işlev kazanmıştır. Yetkili ceza mahkemelerinde aynı suçların kovuşturulması ile yargı birliği sağlanmış ve bağımsız yargı ilkesi işlerlik kazanmış olacaktır.

Demokratik hukuk hayatını dondurmaya yönelik düzenlemeler kalıcı olamazlar. Geçici ve yanıltıcı birtakım kazançlar sağlasa da, bedeli yüksek sancılarla ortadan kalkarlar. Batı dünyasında faşist İspanya dışında bu tür yöntemler kalmamıştır. Türkiye'yi yaşadığı çağın gerisinde tutmak mümkün

değildir. Halkımız için hiç bir temel özgürlük lüks değildir. Özgür koşulların sağlanması halinde Türk halkı en sağlıklı demokratik çözümleri bulacak kadar ergin ve yeteneklidir.

Bu nedenle Devlet Güvenlik Mahkemelerinin iki yılı aşkın bir süredir uygulama işlevinin olumsuz sonuçlarının Anayasanın 88 ve İçtüzüğü'nün 90-100-101. maddeleri uyarınca bir Genel Görüşme açılarak değerlendirilmesini arz ederiz.”

4.7. Samandağ Lisesinde Öğrenimin Aksaması Nedeniyle Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem Hakkında Genel Görüşme Önergesi

Hatay Milletvekili Malik Yılman ve 25 arkadaşının, Samandağ Lisesinde öğrenimi aksatan sebepleri ve sorumlularını saptama konusunda Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 100. maddeleri uyarınca bir Genel Görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/7) 9 Mart 1976 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda okunmuş ve sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündemdeki yerini almıştır.⁵⁵ Ancak sıra gelmediği için ön görüşmesi yapılamamıştır.

Genel görüşme önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

1973-1974 ders yılında Samandağ ilçesinde tarih öğretmenliği yapmakta iken not defterinde tahrifat ve rüşvet yemekten mahkemeye sevk edilen; bu nedenlerden dolayı görev yeri değiştirilen ... öğretmen Cephe İktidarı iş başına gelince; adı geçeni taltif etmeyi yeğ tutmuş; suç yeri ve halen mahkemesi devam eden Samandağ ilçesine Lise Müdürü olarak atamıştır.

Bunun neticesi olarak 21 Aralık 1975 tarihinden itibaren; şaibeli müdürü protesto etmek için 690 öğrenci derslere girmemektedirler.

Bir ara idarece Lise Müdürüne bir haftalık izin verilmiş; lise o hafta güllük gülistanlık olmuştur.

Tekrar göreve başlamasıyla protesto mahiyetindeki direniş devam etmiştir.

Sorunun halledilmesi için sorumlulara yapılan uyarı ve girişimler sonuçsuz kalmış 690 öğrencinin sene kaybetmelerine göz yumulmuştur.

Millî Eğitim Bakanlığı tedrisat programında ihtilas konulu bir ders olmadığına göre böyle şaibeli bir kişiyi iş başında tutmak 690 beynin Türkiye'mize katkıda bulunmalarını bir sene geciktirmiştir.

Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem'in bu tutumu Türkiye'mize 690 iş senesine malolmuştur.

Bu nedenlerden dolayı Anayasamızın 88 ve İçtüzüğümüzün 102. maddesi gereğince Millî Eğitim Bakanının tutumu hakkında Genel Görüşme açılmasını saygı ile rica ederiz.”

⁵⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 73, 9.3.1976, s. 76.

4.8. Türkiye Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) İlişkileri Konusunda Genel Görüşme Önergesi

Eskişehir Milletvekili Niyazi Onal ve 22 arkadaşının, Türkiye Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ilişkileri konusunda Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 100 ve 101. maddeleri uyarınca bir Genel Görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/8) 23 Mart 1976 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda okunmuş ve sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündemdeki yerini almıştır.⁵⁶ Ancak sıra gelmediği için ön görüşmesi yapılamamıştır.

Genel görüşme önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

AET-Türkiye ilişkileri, geciktirilmesinde büyük sakıncalar olan önemli bir aşamaya gelmiş bulunmaktadır. Özellikle giderek büyüyen dış ticaret açığı, konunun kısa sürede tartışılmasını ve ileriye dönük tedbirlerin gün geçirmeden alınmasını gerektirmektedir. Asıl sorun, hiç kuşkusuz, Türkiye'nin sağlıklı biçimde sanayileşmesi ve kalkınmasıdır. Bunun sonuçta AET'nin tam üyeliğini amaçlayan bir strateji ile başarılabilmesine Ankara anlaşması ve katma protokolün imzalanması sırasında karar verilirken, ekonomik gerçeklerden çok sayısal nedenlerle dayanıldığı bilinmektedir. 1963 yılından bu yana geçen zaman, zorlukları azaltacağı yerde çoğaltmış görünmektedir. Ankara anlaşmasının imzalandığı sırada AET tamamen kalkınmış ve sanayileşmiş bir topluluk iken Türkiye gelişmekte olan ve sanayileşmeye çalışan bir ülke idi. On üç yıl sonra AET'yi oluşturan ülkeler daha da zenginleşip güçlenmiş ve fakat Türkiye gene kalkınmaya çalışan bir ülke durumunda kalmıştır. Bu gerçeğin nedenleri Türkiye'de uygulanan ekonomi politikalarının yetersizliği ve hatta yanlışlığında yatmaktadır. Sorunlarımızın çözülememesi ve gittikçe büyüyen dış ticaret açığı bundan doğmakta, bu durum AET-Türkiye ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Ülkemiz bütün çalışmalarını seçim hesaplarına dayandıran ve bu uğurda ekonominin geleceğini tehlikeye atmaktan kaçınmayan, sorumluluk duygusundan uzak bir hükümetin yönetimindedir. Milletin aldatılabilir olduğu varsayımı üzerinde kurulu siyasal iktidar, AET ile ilişkilerimizi de aynı anlayışla yürütmeye çalışmaktadır. Geleneksel tarım ürünlerimizin daha çok ve iyi koşullarla ihracı, işçilerin serbest dolaşımı ve uzun vadeli düşük faizli kredi olanaklarının sağlanmasına yönelik bu politika; bugünü kurtarmaya çalışmakta, temel sorunları bir yana iterek Türkiye'nin geleceğini tehlikeye atmaktadır. Tarım ürünlerinin bir ölçüde daha fazla ihracının sağlanabilmesi dış ticaret dengesini düzeltecek bir girişim olmaktan uzaktır, işçilerin serbest dolaşımı için harcanan çabalar, daha çok iş gücü ihracı ve bunların gönderecekleri dövizlerin artması gibi uzun vadede doğruluğu ve geçerliliği çok şüpheli olan bir amaca

⁵⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 79, 23.3.1976, ss. 246-248.

yöneliktir. Dış borçlanma ile Türkiye'nin kalkınamadığı otuz yıla yakın bir süreden beri apaçık görüldüğü halde, hâlâ bundan medet umulmaktadır: Şu veya bu ölçüde ödünler koparmaya çalışmaktan ibaret bir politikanın tutarlı sayılamayacağı açıktır.

Devlet Planlama Teşkilâtı ile Hükümet ve onun doğrultusundaki dış işlerinin görüşleri arasında kamuoyuna yansıyan çatışmalar vardır. Özel sektörün sanayici kesimi yarınına güvenle bakamayacak durumdadır. Türkiye'de dayanıklı olan ve olmayan tüketim malları sanayii sağlıklı biçimde ve aşırı olarak gelişmiş, üstelik dışa bağımlılığı daha da artıran bir nitelik kazanmıştır. Yatırım malları sanayii bir türlü ve başlangıç olarak bile gerçekleştirilememektedir. Uzun vadeli büyük yatırımları gerektiren bu sanayinin kurulması, bir süre sonra kaçınılmaz olacak gümrük birliğinin ürktücü görüntüsü karşısında olanak dışı kalmaktadır. Bu durumda AET tarafından bize önerilen sanayi ve teknoloji işbirliği, Türkiye'nin geleceği açısından dikkatle değerlendirilmesi gereken büyük bir tehlike olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'de AET konusu kamuoyuna yeterince yansımamıştır. Bilim adamlarının kişisel tartışmaları ve birkaç açık oturum dışında, Hükümetin güncel hesaplarla yürütmeye çalıştığı ilişkiler bahis konusudur. Oysa AET-Türkiye ilişkileri ülkemizin kalkınması, yani sanayileşmesi sorunundan soyutlanarak ele alınamaz. Konunun gerektirdiği biçimde ele alınması, kamuoyuna duyurulması ve kesin bir tavrın geniş tartışmalar sonucu oluşturularak ortaya konulması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Millet Meclisinde yapılacak görüşmeler, hem siyasal partilerimizin bu konuya daha açık ve kesin biçimde, sorumluluk duygusuyla eğilmelerini sağlayacak; hem de kamuoyunda olumlu tartışmaların başlangıcı olacaktır. Hükümet üzerindeki denetim hakkı ve görevi bakımından da bunun biran önce yapılması gerektiği kanısındayız.

Bu nedenlerle Anayasanın 88, Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99-100 ve 101. maddeleri gereğince, AET-Türkiye ilişkileri konusunda Millet Meclisi'nde bir genel görüşme açılmasını ve işin özelliği bakımından bunun öncelikle yapılmasını saygılarımızla dileriz."

4.9. Amerikan Merkezî Haber Alma Teşkilâtı'nın (CIA) Türkiye'deki Faaliyetleri Konusunda Genel Görüşme Önergesi

İzmir Milletvekili Süleyman Genç ve 34 arkadaşının, (CIA) Amerikan Merkezî Haber alma Teşkilâtı'nın Türkiye'deki faaliyetleri konusunda Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 100 ve 101. maddeleri uyarınca bir Genel Görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/9) 31 Mart 1976 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda okunmuş ve sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündemdeki yerini almıştır.⁵⁷

Genel görüşme önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

“Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'in bir gazeteye açıklamasından sonra CIA'nın Türkiye'deki örgütsel gücü, bilgi toplama kaynakları kesinkes ortaya çıkmıştır. Ülkemizde sadece bilgi toplamıyor, belli bir politika uyguluyor, belli bir politikanın gerektirdiği eylemin gerçekleşmesi ve sonuç alması için çalışıyor. Veya, belli bir politikaya ters düşen eylemlerin gerçekleşmesi için olağanüstü çaba gösteriyor, sonuç almaya çalışıyor.

Çok tartışılan, uzun yıllarda tartışması devam edecek olan CIA'nın sadece bir istihbarat örgütü olmadığıdır. Aynı zamanda, bir eylem örgütü, bir uygulama örgütü olmasıdır.

Ülkemizde altı yıl Dışişleri Bakanlığı yapmış, kendi görev süresi içerisinde bu gerçekleri yaşamış, halen Dışişleri Bakanlığı görevini yürüten bir kişi bu sözleri söylemektedir.

1967 yılı Temmuzundan Yunanistan'daki darbenin CIA tarafından gerçekleştirildiği apaçık ortadadır. Aynı yıl, Mısır ve İsrail savaşının en kanlı şekilde sürdürüldüğü dönemdir.

ABD'nin temsilciler Meclisinin CIA hakkındaki araştırması “Pike” raporu olarak basına geçmiştir. Bu raporda, CIA ile ilgili ciddi bilgiler yer almıştır.

Bu açıklama ile “Pike”, raporu birleşince ülkemizin millî istihbaratı ile ilgili ciddi sakıncalar, vahim sonuçlar doğmaktadır. 100 kadar ülkede 5 000 asayiş uzmanı, Washington civarında uluslararası asayiş hizmetleri adı altında bu eğitim kurumunda CIA tarafından eğitilmiştir. Pike raporunda, enstitüyü CIA uzmanlarının yönettiği ve eğitimini yaptırdığı açıklanmaktadır. 23 yıllık bir eğitim planı CIA aracılığıyla çeşitli dönemlerde sürdürülmüştür. Aynı raporda, asayiş hizmet okulunda yetiştirilenler CIA ile ilişkilerini devam ettirdiği açıklanmaktadır.

⁵⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 83, 31.3.1976, ss. 454-456.

Ülkemizin bu okulda eğitim görmüş emniyet veya istihbarat görevlisi var mıdır, varsa kimlerdir? Bu günkü görevleri nedir? Gerçekten CIA yetkilileri ile ilişkileri devam etmekte midir? Kamuoyu bu bilgileri edinmenin ihtiyacı içindedir.

Alman Generali Horst Wendler'in basın yayın organlarına verdiği "Gizli Plan 10/1'e göre CIA örgütü Türkiye'de İstanbul dolaylarında komando ve gerilla birlikleri yetiştirecek, gizli bir program hazırlamıştı." İntiharından sonra, Fransa, İtalya, İngiltere ve Batı Almanya'da yayınlanan çeşitli dergilerde açıklanan sözleri yer almıştı. Aynı tarihlerde Türkiye'de "Hür Subaylar Komitesi" imzası ile gazetelere gönderilen bir bildiriye CIA'nın gizli raporlarından bazılarının fotokopileri eklenmişti.

Aynı yıllar M.H.P.'ye bağlı gençlik kolları ve ülkü ocakları M.H.P.'nin denetiminde yurdun çeşitli yörelerinde açmış oldukları kampları izlemiştik. Ülkemizi kargaşa fırtınasına çeviren eylem militanları ve terörist grup önderleri bu kamplarda yetiştirilmişti. 12 Mart'tan sonra ilerici ve devrimci kıyımında kontr-gerilla örgütü, önemli görev yapmış, günümüzde de yapmaya devam etmektedir. O gün yetiştirilen ve bu gün daha etkin bir biçimde eylemlerini sürdüren, ülkü ocaklarının pek çok yöneticisi kontr-gerilla ile ilgili ve MİT'in ajanı oldukları sıkıyönetim mahkemelerinde ortaya çıkmıştı. Bunları her yurtseverin bilmesinde ve öğrenmesinde büyük yararları olacağının ulusun tüm millîci fertleri tarafından paylaşıldığı inancındayım. Alman generalinin kurulacağını açıkladığı kamplarla M.H.P.'nin açmış olduğu kampların aynı olup, olmadığı, bu kamplarda yetiştirilen unsurların açıklanan plan içinde yetiştirildiği kuşkusu yaygınlaşmıştır.

ABD Temsilciler Meclisinin CIA hakkındaki araştırmasında, CIA'nın sürdürdüğü örtülü faaliyetlerinden, son 20 yıl içinde çeşitli ülkelerdeki siyasî partilere toplam 65 milyon dolarlık yardım yaptığı belgelenmektedir. "Pike" raporunda bu paranın önemli bir bölümü 1972 yılı seçimlerinde İtalya'da harcanmıştı. Hristiyan Demokrat Partiye 3,4 CIA tarafından kurulan İtalyan Sosyal Hareketi adlı partiye de 3,4 milyon dolar vermişti. Benzer adı taşıyan M.H.P. büyük maddî olanaklar içindedir. Her kasabanın en lüks binasını, her şehrin en merkezî yerini, parti merkezi olarak tutabilmektedir. Parti merkezinin yanında, Ülkü-Bir, Ülkü-Sen, Ülkü-Tek, Ülkü Ocakları, Büyük Ülkü Dernekleri, MİSK gibi kuruluşlar için merkezler tutmakta son derece lüks bir biçimde döşeyebilmektedir. Milyonlarca üyesi olan devletten milyonlarca yardım alan partiler tek parti merkezi binasının kirasını ödeyemez ve içini döşeyemez durumdadır. 300 bin civarında oy alan bir partinin milyonları aşan bunca giderini karşılaması dikkat çekicidir.

12 Mart'ın beşinci yıl dönümünde bu sözler şu çağrışımı yaptırmaktadır. Çağlayangil'in açıklamalarına göre, 12 Mart'tan hükümetin haberi vardı, CIA'nın haberi vardı. CIA'nın birleşik görev yaptığı ülkelerin yöneticilerinin haberi vardı. CIA ile birleşik görev yapan MİT'in de haberinin olması gerekir. MİT'in haberinin olmaması rejimimiz ve Millî Güvenliğimiz bakımından son derece ciddi bir olaydır. MİT'in haberi olup da Çağlayangil'in tanımladığı soysuzlaşma içinde ise, bu da çok ciddi ve vahim bir olaydır.

Ülkemiz, Demokratik rejimi yok edici olayların patlamasına gebedir. Bu nedenlerle, Türkiye'deki CIA'nın istihbarat ve örtülü eylemleri hakkında Millet Meclisinde İktüzüğün 100. maddesine göre bir Genel Görüşme açılmasını dilerim.”⁵⁸

⁵⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 83, 31.3.1976, ss. 455-456.

4.10. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun Sorunlarının Tespiti ve Çözüm Aranması Konusunda Genel Görüşme Önergesi

Erzincan Milletvekili Nurettin Karsu ve 13 arkadaşının Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun sorunlarını tespit ederek çözüm imkânlarının aranması konusunda Anayasa'nın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 100 ve 101. maddeleri uyarınca bir Genel Görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/10) 25 Mayıs 1976 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda okunmuş ve sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündemdeki yerini almıştır.⁵⁹ Ancak sıra gelmediği için ön görüşmesi yapılamamıştır.

Genel görüşme önergesinde aşağıdaki görüşlere yer verilmiştir:

“Türklerin Anadolu'ya ayak bastığı günden başlayarak, 600 yıllık Osmanlı Yönetiminin egemen olduğu dönem de dahil bugüne dek, köyde sadece jandarma ve tahsildardan başka devletin hiç bir olanağını yanında görmemiş olan Doğu Anadolu'nun dağlık ve kırsal yörelerinde yaşayan Türk köylüsü, bu gün de hâlâ kendi yazgısıyla başbaşa bulunmaktadır.

Sık sık sözü edilen yıllık kalkınma hızlarının ulaşamadığı bu dağlık-kırsal Doğu ve Güneydoğu Anadolu köylüsünün, bu kalkınmadan etkilenmesi kuşkusuz olanaksızdır.

Çağın dünyası hızla kalkınırken, ülke kalkınmasından bile nasibini alamıyan bu yöre halkı, doğanın zor koşulları ve yüksek doğum oranı nedeniyle, kalkınması bir yana, tam tersine daha da fakirleşmekte ve büyük Türkiye'den söz edenlere karşın, gerileme hızı günden güne artarak devam etmektedir.

Batı Anadolu'ya göç etme nedeni olan bu yoksullaşma sürecinin önü alınmadığı, bu yöreler için kalkınma hızı kavramının bir anlam taşımadığı ve iktidarların bu yörelere bakış açısı değişmediği sürece, bu yörelerde yaşayan Türk köylüsünün açlık sorunu çözümlenmedikçe, batı Anadolu'ya göç etme zorunluğu devam edecektir.

21. asrın eşiğine gelindiği bir çağda MC iktidarının kalkınan büyük Türkiye iddiaları yanında aç, susuz, yolsuz, okulsuz, ebesiz ve günümüzün tüm yaşam koşullarından uzak ve habersiz bir biçimde yaşayan Doğu Türk köylüsünün sorunlarına eğilmenin kaçınılmaz bir durum aldığını, başta yüce Meclis olmak üzere tüm Türk ulusunun bilmesinde yarar vardır. Hayvancılıkla geçinen ve ülkemizin et gereksinimini karşılayan Türk köylüsünün, sırtında saman taşıyarak hayvanlarını yaşatma çabasına ve erozyon nedeniyle yayla otlaklarının yıldan yıla artan bir hızla azalmasına ilgisiz kalındığı sürece, Doğu köylüsünün yüzü gülmeyecektir.

⁵⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 19, Birleşim: 104, 25.5.1976, ss. 661-662.

Hayali fabrika temelleri atan ve büyük Türkiye oluşturdıklarını söyleyen MC iktidarı liderlerinin Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun dağlık kırsal yörelerinde yaşayan Türk köylüsünün dayanılmaz çileli yaşamından habersiz olduklarını, günümüzde, bu köylülerin yaşam koşulları kanıtlamaktadır.

Erzincan'da Keşiş Dağları, Tunceli'de Munzur Dağları ve Ağrı'da Ağrı dağları üzerindeki köylerde doğa ile yaşam kavgası veren insanların, kendileri ve hayvanları için gerekli olup uzakta bulunan suyu, kışın tipi nedeniyle günlerce getiremedikleri ve çoğu kez karları eriterek içtikleri, aylarca tüm dünya ile ilişkilerinin kesildiğini iktidar sorumlularının bilmedikleri de bir gerçektir.

Anayasamızda; kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmezliği ve millî birlik ruhu içinde Türk halkını yüceltmeyi amaçlayan milliyetçilik kavramı somut bir biçimde ifade edilmesine karşın, MC iktidarı bunu, “Benden olanlar milliyetçidir” şeklinde soyut bir kavram şekline dönüştürmüş ve Türk halkını bu açıdan değerlendirerek, hizmetlerini de bu görüşle götürmektedir.

650 oturma birimi bulunan Erzincan'da 1976 programına konulan yeni yol yapımının sadece 153 Km. olması, söylediklerimizin doğruluğunu kanıtlamaya yeterlidir.

Bu çalışma düzeni böyle devam ettikçe ve bu yöntem değişmedikçe, Doğu ve Güneydoğu Anadolu köylüsünün kalkınması da olanaksızdır. Küçük bir azınlığı 20. asrın gereklerine uygun bir yaşam düzeyine çıkarmağa çalışırken, Doğu köylüsünün yokluklar, acılıklar ve sağlıksız geleneklerin esiri olarak yaşamasına göz yuman ve milliyetçiliğin Anayasadaki anlamına ters düşen iktidar, gerçek milliyetçi olamaz.

İş mevsiminin kısa geçtiği Doğuda buldozer, ekskavatör, greyder ve kamyon 3 vardiya, 24 saat durmadan çalışmadıkça okul, ulaşım, haberleşme, sulama, elektrik, sağlık ve erozyon sorunları kısa sürede çözüme ulaşamayacak ve Doğu insanının çilesi de bitmeyecek ve yoksullaşma sürecinde böyle devam edecektir.

Yukarıda belirtilen ve asırlardan beri süre gelen Doğu-Güneydoğu Anadolu sorunlarının bir çözüme ulaşabilme olanağının yaratılabileceği kanısıyla, Anayasamızın 88. ve Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 100. maddesi gereğince Genel Görüşme açılmasını talep ediyorum.”

4.11. Ege Denizi Kıta Sahanlığı Konusunda Genel Görüşme Önergesi

Afyon Milletvekili Süleyman Mutlu ve 16 arkadaşının Ege Denizi Kıta Sahanlığı konusunda Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 100 ve 101. maddeleri uyarınca bir Genel Görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/11) 15 Temmuz 1976 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda okunmuş ve sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündemdeki yerini almıştır.⁶⁰ Ancak sıra gelmediği için ön görüşmesi yapılamamıştır.

Genel görüşme önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

“Ege Denizindeki kıta sahanlığı konusunun siyasî, ekonomik ve askeri birçok yönlerden önemi bilinmektedir. Kısaca Ege sorunu Türkiye'nin hayatî bir meselesidir.

Lozan Antlaşmasını yıllarca adım adım çiğneyen Yunanistan uluslararası 1958 Sözleşmesinin özel durumlarla ilgili olmayan genel hükümlerini bahane ederek, kıta sahanlığını adalarına tatbik etmekte, işte böylece Ege Denizi % 9,3 Türkiye'nin elinde kalmakta diğer % 90,7'si Yunan iç denizi haline gelmektedir. Üstelik adalar Lozan ve 1947 Barış Anlaşmasıyla “İtalya'dan Lozan Anlaşması hükümleri Türkiye lehine saklı kalmak şartı ile olduğuna dair” bu anlaşmanın hükümleri görmezlikten gelinerek Türkiye'ye karşı silahlandırılmaktadır. Bütün bunlar Yunanistan Parlamentosunda açık açık tartışılmaktadır.

NATO'nun Brüksel toplantısı dahi Ege sorununu tavsatmakta ve uzun vâdede Yunanistan'ı desteklemektedir. Yunanistan Parlamentosunda tartışmaların bir kısmı Atina basınına aksetmiş ve “Türkiye Ege'de petrol ararsa savaş nedeni olacaktır. Ege tamamen bir Yunan denizi” derken Yunanistan Ege Denizinin % 78'inde petrol arama ruhsatı vermiş ve iyi netice almaya başlamıştır. Türkiye ise Ege'ye değil petrol arama, direkt geçecek bir gemi gönderemeyecek kadar çekingen davranmaktadır. HORA GEMİSİ ise Türk toplumunu aldatmak için kullanılan bir sembol haline gelmiştir.

Fiilen 1974 yılında Ecevit Hükümetinin giriştiği Ege sorunu FIR hattı, kıta sahanlığı, petrol ve sismik araştırma girişimi Yunanistan'ı derin düşünmeye ve kabuğuna çekilmeye zorlamış ise de Ecevit Hükümetinin kısa zamanda iktidardan ayrılışı ve Cephe partilerinin kurduğu Hükümetin millî sorunlarda tutarsızlığı, zayıflığı, dışa bağımlı oluşu Yunanistan'ı yeniden cesaretlendirmiş, neticede Yunanistan Ege'yi hem denizden hem de havadan Türkiye'ye fiilen kapatmıştır.

⁶⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 20, Birleşim: 125, 15.7.1976, ss. 485-486.

Milliyetçilik görüntüsüne bürünen Cephe Hükümeti Türkiye için her yönden hayatî önemi olan Ege sorunu ve kıta sahanlığı meselelerinin ne olduğu, ne olmadığı hakkında Parlamenteoya en basit bir bilgi dahi vermediği gibi, dahilde talebe ve işçi öldürtmekle meşguldür. İçerde asayiş dahi sağlayamayan bu Hükümete inanmak güçtür.

Her partinin ve Hükümetin Parlamenteoda açık açık fikir ve filleri ortaya getirmesi ve Parlamenteonun Ege sorununa ağırlığını koyması en halis dileğimizdir. Bu nedenle Anayasanın 88. maddesi uyarınca Genel Görüşme açılmasını arz ve teklif ederiz.”

4.12. Alman Sanayiciler Heyetinin İncelemeleri, Yatırım Teklifleri, İstekleri ve Temasları Konularında Genel Görüşme Önergesi

İzmir Milletvekili Süleyman Genç ve 11 arkadaşının, Türkiye'yi ziyaret eden Alman sanayiciler heyetinin incelemeleri, yatırım teklifleri, istekleri ve temasları konularında Anayasanın 88., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 100 ve 101. maddeleri uyarınca bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/12) 14 Ocak 1976 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda okunmuş ve sırası geldiğinde görüşülmek üzere gündemdeki yerini almıştır.⁶¹ Ancak sıra gelmediği için ön görüşmesi yapılamamıştır.

Genel görüşme önergesinde aşağıdaki gerekçelere yer verilmiştir:

“Dünya devleri, evrensel karteller, çok uluslu şirketler, kapitalist emperyalist sistemin uluslararası zorlamasını kolaylaştıran çok etkili ekonomik-politik araçlarına sahiptir. Özellikle kalkınmanın uluslararası finansmanı 20. Yüzyıl bağılıklarının en genel mekanizmasını oluşturur. Bu bazen tüm militer ya da diplomatik bağlantılardan daha kesin ve hoş görüşüz zorlayıcı bir iradedir. Bu yüzden kapitalizm militarist deneylerden savaş ekonomisinden ve savaş kışkırtıcılığından istenilen sonucu alamamaktadır. Militarist yöneticilerin eksikliğini görmektedirler.

Bilmek zorundayız ki; uluslararası kapitalizm özellikle gelecek çağın ana sanayileri olarak görülen yeni temel sanayi kollarını kalkınmaya çalışan ülkelere açmaya kesinlikle razı değildir. Az gelişmişlere bırakılan alan hafif ya da özerkleşme olasılığı taşımayan ikinci sanayilerdir.

Kapitalist emperyalist bütün gelişmiş ülkeler için en önemli sorun üretim mallarını satabilmek için pazarlarını genişletmektir.

Amerika'dan, Japonya'ya kadar bütün kapitalist emperyalist ülkeler için en önemli sorun, sermayelerini büyütme için yani yatırım olanakları bulmaktır.

Bunu gerçekleştiremeyen ülke çökmeye, ekonomisini durgunluğa itmeye, çürütmeye mahkûmdur.

Geçen hafta ülkemize gelip çeşitli temaslar, incelemeler ve de yoklamalar yapmış olan Batı Almanya heyetinin yatırım tekliflerinin ve isteklerinin bu genel manzara içinde değerlendirilmesi zorunludur.

⁶¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 22, Birleşim: 18, 14.12.1976, ss. 123-124.

Alman Sanayicileri Federasyonu Başkanı Dr. Hans Günther Sohl verdiği demeçte “Biz serbest dünya ticaretini geliştirecek her türlü girişimi destekliyoruz. Türkiye’de serbest bölgelerin kurulması iyi bir şey olur. Filipinlerde kuruldu. Geçenlerde Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat ile görüşürken o böyle bölgeler kurmak istediğini söyledi. Bu Türk-Alman ekonomik ilişkilerini geliştirir” dedi.

Federal Almanya heyeti, 1950’lerde yasalaşan son derece liberal olan 6224 sayılı Yasanın değişmesini istemektedirler. Bununla birlikte Federal Almanya heyeti “Türkiye’deki bürokrasiden yakınıp Türk makamlarının kendilerini bürokratik formalitelerden kurtaramıyorlar.” yakınmasıyla sözlerini bağlamıştır.

Siyasal iktidar “Her türlü engeli ortadan kaldırmak için her türlü işbirliğine hazır olduğunu” görüşmeler sırasında Başbakan Demirel “6224 sayılı Yasayı değiştirip istenilen kıvama sokabilecekleri” garantisini vermiştir.

Alman Sanayiciler Federasyonu Başkanı Dr. Hans Günther Sohl’un bürokratik engel dediği, yabancı sermaye izni verilirken belli oranda ihracat şartı aranmasıdır. Bugüne dek hiç bir uygulamada bu şart aranmamıştır. Aranmamış olsa da işe başlarken böyle bir koşulun olmamasını istemektedirler. Bu istek gizli taleplerini en doğal biçimde açığa vurmaktadır. Alman sanayicileri Türkiye’ye gelirken ticaret hacmini genişletmekten başka bir şey düşünmediklerini ortaya koymuştur.

Federal Almanya sanayicileri; Hükümetin kayıtsız şartsız teslimiyetine rağmen kendi deyimleriyle Türkiye’deki atmosferden rahatsız olmaktadırlar. Bunun düzelmesini istemektedirler. Bunun yanında, Alman işadamları Türkiye’de yapmak istedikleri yatırımlar için ayrıca kur garantisi tanınmasını da istedikleri de belirtilmektedir.

Alman sanayicilerinin ardından ülkemizi ziyaret eden Japon, Fransız sanayicilerin de aynı talepleri sürdürecekleri de açıktır. Yukarıda sıraladığımız bilimsel kuralın çağımızda geçerli stratejinin dışına çıkmayacakları ortadadır. Bunların yanında, sanayi tesislerinin neden olduğu Doğa kirlenmesi ileri kapitalist ülkelerde çok ciddi bir sorun olmuştur. Haliç’in İzmir ve İzmit körfezlerinin feci durumları bunun küçük örnekleridir. Tarsus-İçel arası Bornova ovası doğa tahribinin diğer örnekleridir.

Yabancı sermaye yatırımlarının ekonomik olduğu kadar, siyasal bağımsızlığımız ve çıkarlarımızla bağdaşır bir yanı olmamasının yanı sıra doğa kirlenmesi bakımından da özel sakıncaları olduğu açıktır.

Dördüncü Beş Yıllık Plan hazırlıklarının sürdürüldüğü günümüz Türkiye’inde evrensel kapitalizmin çok uluslu şirketleri değişik merkezlerde Türkiye’yi izlemeleri ilginçtir. Kendi önerilerini Devlet Planlama uzmanlarına empoze etmeleri siyasal yöneticilerimize dikte ettirmeleri ayrı özellik taşımaktadır. Ülkemize kapitalist sistemin damgasını vurup kendi çerçevesi içine sıkıştırıp boğmak istemektedir. Tüketim malları üreten ve kendi pazarlarını genişleten bu amacı taşıyan önerileri açıktadır.

Siyasal iktidar boşluğundan yararlanarak sömürge ülkesi koşullarını talep etmektedirler. Özlemini duydukları bölgeleri serbest belge olmasını kabul ettirmişlerdir. Gelecek için de, günümüz için de, içinde yaşadığımız bölge için de dünya barışı için de bu girişimler çok ciddî sakıncalar taşımaktadır. 4. Beş Yıllık Plan görüşülmemiştir. Stratejisi tayin edilmemiştir. Hedeflenen amaçlar saptanmamıştır. Böyle bir ortamda bitkisel bir hayat sürdüren bir Hükümetin bu tür bağlantılara girmeye hakkı yoktur. Bağımlılık koşulu dikta ederek gelen bugünkü Hükümete kabul ettiren evrensel kapitalizmin ünlü tekelleri yalnız bizi bağımlı kılmakla kalmayacak, çevremizde sermayenin doymaz hırsını ve saldırganlığını getirerek, etkisi altına alacaktır. Orta Doğuyu ve Afrika’yı denetleme ve sömürgeleştirme olanağına kavuşacaktır. Ardından da saldırganlığını ve savaş arzusunu ön plana çıkaracaktır.

Yukarıdan aşağıya sıraladığımız nedenlerle Millet Meclisinin İhtüzüğünün 100. maddesi gereğince bir Genel Görüşme açılmasını dilerim.”

5. GENSORU ÖNERGELERİ

5.1. Eğitim Politikasındaki Tutumu Dolayısıyla Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ Hakkında Gensoru Önergesi

Adalet Partisi Aydın Milletvekili Nahit Menteşe ve 9 arkadaşının, eğitim politikasındaki tutumu dolayısıyla Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ hakkında Anayasanın 89. maddesi uyarınca gensoru açılmasına dair önergesi 11 Haziran 1974'te Meclis Genel Kurulu'nda okunmuş ve gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmayacağına dair ön görüşmelerin 3 Temmuz'da yapılması kararlaştırılmıştır.

Gensoru önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun millî bütünlük ve beraberlik içinde, iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmasını hızlandırmak milli hedefimizdir. Bu hedefe ulaşmanın en güçlü ve teşkil vasıtalarından birisi de her alanda geliştirilecek Millî Eğitim hizmetleridir.

Eğitimin millî olma vasfı, millî devlet fikrinden ayrılamaz. Eğitim politikaları, millî amaçlara ulaşılması için, uygulanacak genel hareket davalarını tespit etmek ve bunu rehber yapmak durumundadır. Millî güvenliğin korunması bu amaçların başında gelir. Devletin, temel nizamının ana unsurlarıyla birlikte tüm varlığının iç ve dış tehlikelere karşı güçlü tutulabilmesi ve güven altına alınabilmesi amacından sapan bir eğitim politikası millî olma vasfını kaybeder.

Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ Bakanlıktaki icraatı, tutum ve davranışı ve Bakanlığa hâkim kılmak istediği düşünce ve zihniyet itibarıyla, yukarıda belirlediğimiz amaca tamamiyle ters düşmektedir.

1.- Millî Eğitim Bakanı, haklarında devleti ve rejimi yıkmak, komünist örgüt kurmak, bunları sevk ve idare etmek, komünizm propagandası yapmak gibi eylemlere katılmış görevliler hakkında genelge yayınlarak bunların derhal görevlerine iade edilmesini emretmiştir.

2.- Görevlerine iade emri verilenler arasında halen mahkeme kararıyla cezaevinde tutuklu bulunan da vardır.

3.- Belli ideolojik zihniyeti koruma gayesini güden bu genelge yasalara da aykırıdır.

Yürürlükteki kanun ve nizamlara göre yetki sahibi bulunan mercilerin, bu arada valilerin yetkilerine haksız bir müdahale niteliğindedir.

4.- Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ, kapatılmış TİP, Dev-Genç, Halk Kurtuluş Partisi veya Cephesiyle ortak hareketlere giren bazı kişileri özel himayesi altına almıştır. Bu suretle de eğitim müesseselerinde devlet ve rejim aleyhine birtakım eylemlerin yayılmasına sebebiyet vermiştir.

5.- Himaye ettiği kişilerin fiilleri Millî Eğitim Bakanının bilgisine sunulduğu halde, Bakan, millî menfaatlere ve millî güvenliğe aykırı tutumunu sürdürmüştür.

6.- Millî Eğitim camiası içinde bakanın bu tutumundan cesaret alan bazı kamu görevlileri Parlamenteoya hakaret etme cüretini dahi pervasızca göstermişlerdir.

7.- Bakanlığa bağlı bazı görevlilerin katıldığı toplantılarda, “Halkın sınıf şuurunun kuvvetlendirilmesi ve sınıf mücadelesinin hazırlanması” yolunda kararlar alınmış ve Bakan bu duruma bilerek seyirci kalmıştır.

8.- Rejimi ne olursa olsun, hiçbir memleket, istikbalinin ümidini teşkil eden çocuklarının kendi devletine ve rejimine karşı tek taraflı bir telkin altında ve zararlı cereyanlara açık biçimde yetiştirilmesine müsaade edemez ve seyirci kalamaz.

9.- Memleket sever, yüksek vazife yapma şuuruna sahip, milliyetçi, kanun ve nizamlara saygılı birçok öğretmen ve görevliler, anarşi ve boykota karşı çıktıkları için görevlerinden alınmaktadırlar. Bakanın, ideolojik amacı belli olan tutumu, büyük saygı duyduğumuz Türk irfan ordusu içinde ayrılıkları körüklemekte ve huzursuzluk yaratmaktadır.

10.- Eğitim Bakanının, keyfi ve şahsî tutumunun merkez teşkilâtı tasarruflarında özel bir görüntü arz ettiğini belirtmek isteriz. Bakan birçok görevlilerden baskıyla dilekçe almakta ve tayinlerini yeni icad ettiği bir usulle yapmaktadır. Baskı ve tahdide dayanan bu usulün sonucu olarak Anayasanın 114. maddesine göre tasarruflarına karşı yargı yolunu kapamakta ve yargı denetimi dışında keyfi icraatını sürdürmektedir. Buna ait misaller belgeleriyle birlikte Yüce Meclisin huzuruna getirilecektir.

Yukarıda belirtilen ve görüşmeler sırasında bütün yönleriyle açıklanacak olan sebeplerle, Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ taşıdığı makamın yetkilerini kötüye kullanmış, Eğitim Bakanlığının politikasını millî yörüngeden saptırarak devletin ve rejimin geleceğini tehlikeye atan bir tutum içine girmiştir. Bu durum, Millî Eğitim Bakanının siyasî sorumluluğunu gerektirir niteliktedir.

Anayasanın 89. maddesine göre işbu Gensoru önergemizin gündeme alınarak sonuçlandırılmasını saygılarımızla rica ederiz.⁶²

Millî Eğitim Bakanı Üstündağ hakkındaki Gensorunun gündeme alınıp alınmaması hususundaki ön görüşmeye 13 Haziran 1974'te geçilmiş⁶³; önerge okunduktan sonra önerge sahipleri adına Ankara Milletvekili Mustafa Kemal Erkovan bir konuşma yapmıştır. Erkovan konuşmasında Millî Eğitim Bakanı'nın Anayasa'nın başlangıcındaki "Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak..." ifadesine uymadığını; aynı şekilde Millî Eğitim Temel Kanunu'nun gençleri bilim anlayışı kuvvetli, millî tarih şuuruna sahip, vatanına, örf ve âdetlerine bağlı, milliyetçi ve sağlam düşünceli aydınlar ve yüksek öğrenime dayanan mesleklerde türlü bilim ve uzmanlık kolları için iyi hazırlanmış, bilgi ve tecrübe sahibi, sağlam karakterli vatandaşlar olarak yetiştirmek amacının dışına çıktığını, uygulamalarının Anayasa dışı rejim heveslilerini ümitlendirecek nitelik taşıdığını ileri sürmüştür.

Erkovan'a göre, Üstündağ gensoru önergesini kendisinin kişisel tasarruflarının bir sonucu olarak değil, hükümet meselesi olarak düşünmektedir. Halbuki bu, Erkovan'a göre doğru değildir: "Sayın Ecevit kendi ifadesinde de; 'Beni bu parti içinde ılımlı bulanlar var.' demişti. Zannederim bunlardan biri de Sayın Millî Eğitim Bakanı olsa gerek" diyerek Üstündağ'ın radikal uygulamalar içinde bulunduğuna işaret etmiştir. Erkovan bu doğrultuda Anayasa'da ve Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen hedefleri uygulayan öğretmenlerin, Bakanlığın takibi ve baskısı altına alındığını ileri sürmüş ve konuşmasını şöyle sürdürmüştür:

"Yersiz ve zamansız olarak bu öğretmenlerin birçokları her gün başka yerlere tayin edilmektedir. Bu tayin ve baskı hareketi Türkiye'nin her yerinde yaygın ve tehlikeli bir vaziyet alınıştır. Müfettişler bu baskı ve yaygın hareketler karşısında; bırakın imzalı şikâyetleri, imzasız şikâyetleri dahi vesika olarak almakta ve öğretmenleri bu şekilde sorguya çekmektedir.

Isparta, Tunceli, Adıyaman, Besni, Sivas, Ardahan, Gümüşhane, Antalya, Ankara, Balıkesir ve Trabzon illerindeki olayları, gensoru açılmasına imkân verirsiniz, dosyaları ile yüksek huzurlarınızda arz edeceğiz.

⁶² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 94, 11.6.1974, ss. 64-65.

⁶³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 96, 13.6.1974, ss. 158-163.

Sayın Bakanın, müfettişler vasıtasıyla, baskı altına aldığı öğretmenlere yönelttikleri soruların müşterek tarafı şudur: “Atatürkçülük kisvesi altında, milliyetçilik konusunu işleyerek beyin yıkadığınız...” şeklindedir. Bu bütün öğretmenlere yöneltilen müşterek sorudur.”⁶⁴

Erkovan konuşmasını özellikle sağ-sol çatışmasına getirmiş ve TÖB-DER üzerinde yoğunlaşarak şöyle devam etmiştir:

“Örnek olarak Başbakanlık tarafından yayınlanmış bulunan, Pekin’de basılıp da Türkiye’ye sokulan “Mao’nun El Kitabı”na karşılık, “Türk Gençliğinin El Kitabı”nı seminer konusu yapan öğretmen hakkında soruşturma açılmıştır. Bu hadise Ankara liselerinde cereyan etmiştir. Bu kitap, Atatürk hakkında Başbakanlık tarafından bastırılmış, “Türk Gençliğinin El Kitabı”dır. Bunu seminer konusu yapan öğretmen sorguya tabi tutulmuştur.

Sayın milletvekilleri, Millî Eğitim Bakanlığı, sanki TÖB-DER’in merkezinden idare edilmektedir. TÖB-DER der ki; “Bir avuç idarecinin şerefli Türk öğretmenin fikir yapısını temsil etmeyeceği şüphesizdir.”

Bir avuç idarecinin maksat ve gayesinin ne kadar tehlikeli ve Türkiye’yi yıkmaya matuf bir hareket olduğunu sizlere arz etmek isterim.

Şöyle ki:

1. Bütün TÖB-DER şubeleri aşırı sol militan üyelere açık olacaktır.
2. TÖB-DER şubelerinin bir odası veya bir katı mahallî ve aşırı sol militanlara, tahsis edilecektir.
3. Aşırı sol militan örgüt mensupları TÖB-DER şubelerinde Marksist, Leninist kitaplarla eğitilecektir.
4. Marksist, Leninist bütün kitapların TÖB-DER şubeleri vasıtasıyla %20 tenzilatlı olarak öğretmen ve öğrencilere satılması ilân edilmiş ve bu TÖB-DER Dergisinde çıkmıştır.
5. İşçi-köylü komitelerinin TÖB-DER vasıtasıyla kurulması ve genişletilmesi.
6. Marksist-Leninist eğitimlerin TÖB-DER’e mensup militanlara yapılması.

TÖB-DER tarafından % 20 tenzilatlı olarak öğretmen ve öğrencilere satılması salık verilen kitaplardan birkaçının ismini okumakla yetineceğim.

1. Bolşevik Partisi tarihi,

⁶⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 96, 13.6.1974, ss. 160-161.

2. Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz (Çin Komünist Partisinin yayınlarından),
 3. Devlet ve ihtilâl kitabı (Lenin'in),
 4. Proleterya ihtilâli,
 5. Komünist manifestosu,
 6. Yaşasın halk savaşlarının zaferi,
 7. Diyalektik ve tarihî materyalizm,
 8. Pekin Moskova çekişmesi,
 9. Dün köleydik bugün halkız
- gibi kitaplar.⁶⁵

Erkovan konuşmasının devamında, Üstündağ'ın göreve başlar başlamaz söz konusu görüşleri benimsedikleri için Milli Eğitim'den uzaklaştırılmış öğretmenleri görevlerine iade ettiğini, Keşanlı Ali Destanı'nın CHP desteğiyle öğretmenler tarafından oynandığını, ilköğretim müdürlüğü ve Eğitim Enstitüleri atamalarında siyasal ve ideolojik amaçlarla kayırmacılık yapıldığını ileri sürmüştür.⁶⁶

Erkovan'ın konuşması sırasında, Genel Kurul'da AP ve DP milletvekilleri kendisini desteklerken, CHP Grubuna üye milletvekilleri zaman zaman karşı çıkmıştır. Konuşmanın bitiminde konuşma süresi üzerinde tartışmalar yaşanmıştır. Bu tartışmalar öyle bir noktaya varmıştır ki, milletvekilleri arasında yumruklaşmalar, çanta atmalar gibi olaylar yaşanmıştır. Bunun üzerine birleşime geçici olarak ara verilmiştir.⁶⁷

İkinci oturum açıldıktan sonra, birinci oturumda meydana gelen olaylar hakkında milletvekilleri konuşma yapmışlardır. Adalet Partisi Grubu adına Çanakkale Milletvekili Refet Sezgin konuşmuştur. Sezgin bir kaç gün önce, kamuoyuna ve Meclise intikal etmiş bulunan gensorunun, İçtüzük hükümlerine uygun biçimde yapılacağını bilindiğini, kamuoyunun da önemli bir denetim yolu bulunan ve üzerinde çeşitli istikametlerde çok tartışma cereyan eden bir gensoruyu müzakere edeceğini belirtmiş ve “bu seviyede hiçbir olay, 1961'den bu yana Yüce Mecliste cereyan etmiş değildir” diyerek olayların büyüklüğüne atıfta bulunmuştur. Sezgin'in konuşması sırasında da Genel Kurul'da gerilim devam etmiştir. Sezgin, “Ektiğinizi biçiyorsunuz. Rüzgâr ekmeye devam ettiğiniz sürece, bu Mecliste fırtına biçersiniz”⁶⁸ diyerek bir anlamda Meclis'in içinde bulunduğu gerilime işaret etmiştir.

⁶⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 96, 13.6.1974, s. 161.

⁶⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 96, 13.6.1974, ss. 161-162.

⁶⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 96, 13.6.1974, s. 163.

⁶⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 96, 13.6.1974, s. 165.

Sezgin'den sonra, Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Vefa Tanır “İçinde bulunduğumuz şu çatı, 14 yıldan beri bugünkü karşılaştığı hadiseyle karşılaşmamıştır. Hepinizin malumu olduğu gibi, bu binaya Türkiye Büyük Millet Meclisi 1961’de ilk defa geldi. 1961’den evvel sadece Kurucu Meclis çalıştı. 1961’den bugüne kadar bu Meclis içerisinde hiç birinizin, paylaşamayacağı ideolojilerde partiler de geldi, gitti. Bu Mecliste çetin parti münakaşaları ve mücadeleleri oldu. 1961’den sonra bu Meclise karşı ihtilâl denemeleri de oldu. Bir gecenin içerisinde bir siyasî partinin övülmesinin, bir siyasî partinin devrinin methedilmesinin suç olduğu kanunların dahi çıktığı günlerde bu Meclis bugünkü hadise ile karşılaşmadı” diyerek olaylar hakkındaki görüşünü belirtmiştir⁶⁹.

Daha sonra, Demokratik Parti Grubu adına Denizli Milletvekili Hasan Korkmazcan çıkan olaylar hakkında konuşmuştur. Korkmazcan “bu olayları sistemli bir şekilde sergileyenler millet iradesine inançsızlıklarını ortaya koymaktadırlar; kendi iktidar olmalarının, meşru iktidar olmalarının gücüne inançsızlıklarını ortaya koymaktadırlar” diyerek hükümeti eleştirmiştir.⁷⁰ Korkmazcan’dan sonra, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Necdet Uğur olaylar hakkında konuşmuş, AP, DP ve CGP grupları adına yapılan konuşmalara atıfta bulunarak çatışma ortamının yumuşatılmadığını ifade etmiştir.⁷¹ Milli Selâmet Partisi Grubu adına konuşan Trabzon Milletvekili Hasan Aksay ise “hep beraber olmamızın lüzum ve zaruretinin her gün biraz daha kuvvetlendiği dünya şartları içerisinde” bulunulduğunu belirtmiştir.⁷² Daha sonra İstanbul Milletvekili Sadettin Bilgiç konuşmalarda kendi adının geçtiği gerekçeyle söz almıştır:

“Bugün de burada, konuşma yapmakta bulunan Milliyetçi Hareket Partisinden arkadaşımızın konuşmalarına, oturdukları yerden, daha başlangıçtan itibaren, diğer milletvekillerinin dinlemesine mani olacak şekilde müdahale edilmeye başlanmıştır. Öylesine ki; diğer hatiplerin, diğer dinleyicilerin, diğer milletvekillerinin, konuşan hatibi dinlemesine imkân bırakılmamıştır. Ve bu arkadaşlar her zaman kürsüde konuşan hatiplere daima sataşmışlardır ve işin garip tarafı da; Halk Partisi Grup yöneticileri tarafından himaye görmüşlerdir. (A. P. ve D. P. sıralarından, “Bravo” sesleri)

Aslında Parlamentoda hadisenin çıkmamasının şartı; grup yöneticilerinin, parti yöneticilerinin, arkadaşları ile bu meseleyi kendi gruplarında daha işin başında ciddi şekilde konuşmaları ile mümkündür. Arkadaşlarını kazanacağım, onları himaye edeceğim diye uygunsuzluklara, kanunsuzluklara teşvik eden davranışlara giren idareciler bunun cezasını mutlaka çekmeye mahkûmdurlar.

⁶⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 96, 13.6.1974, s. 166.

⁷⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 96, 13.6.1974, ss. 166-167.

⁷¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 96, 13.6.1974, ss. 167-170.

⁷² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 96, 13.6.1974, s. 171.

Muhterem arkadaşlar, bugünkü hadisede de, hadisenin çıkmaması için elimizden gelen gayreti sarf ettik. Ama, arkadaşlarımızın üzerine çullanıp kavgaya başladıkları sırada, kalabalık kitle halinde Halk Partili arkadaşların, şahıs seçmeden Demokratik Partili arkadaşlara tecavüzü karşısında, elbette arkadaşlarımızı korumaya, kavgaya mani olmaya mecburduk.”⁷³

Uğur ve Bilgiç’in konuşması sırasında ayrıca “demokrasi tehlikede” tartışmalarına atıfta bulunulmuş, her iki konuşmacı dışarıda çözüm aranmaması gerektiğini belirtmişlerdir.

Bilgiç’in konuşmasından sonra şahısları adına Sivas Milletvekili Mustafa Timisi ve Yozgat Milletvekili Ali Fuat Eyüpoğlu konuşmuştur. Timisi hükümeti destekler nitelikte bir konuşma yapmakla birlikte, Türkiye’nin toplumsal yapısının değiştiğini vurgulayarak hükümetin tahriklere kapılmamasını istemiştir:

“Demokrasi evvela birbirine tahammüldür. Yekdiğerimize tahammül edeceğiz. İster beğenelim, ister beğenmeyelim; bana göre yanlış, size göre doğru; size göre yanlış, bana göre doğru olan fikirlere saygılı olacağız.

Gördüğüm kadarıyla olayların nedeni Türk sosyal yapısında meydana gelen gelişmelere muayyen grupların gösterdikleri tahammülsüzlük...

...

Arkadaşlarım, Türkiye değişmektedir, Türkiye’nin sosyal yapısı değişmektedir. Türkiye’de ekonomik gelişmeler klasik partilerin boyutlarını aşarak gelişmektedir. Bu bir tahammülsüzlüğü yaratıyor. O halde, iktidar olan, Hükümet olan parti kanadında bulunan arkadaşlarımdan rica ediyorum; bazı tahriklere lütfen kapılmayınız. Bunu sizlerden hasseten rica ediyorum.”⁷⁴

Timisi’den sonra Yozgat Milletvekili Ali Fuat Eyüpoğlu bir konuşma yapmıştır. Eyüpoğlu Meclis’te yaşanan olayların toplumda da gerilime yol açacağına işaret etmiştir:

“Aziz arkadaşlarım, hepimiz hakikatleri duyduğumuz ve gördüğümüz gibi söylemek zorundayız. “Bu Meclisin çatısı altındayız” diye yakışsız hareketleri hoş görmek ve bunları kamuflle etmeye yanaşmak hiç birimize ne şeref getirecektir, ne de Büyük Millet Meclisinin haysiyetini yalnız burada bu suskumuz içerisinde kurtarabileceğiz.

⁷³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 96, 13.6.1974, s. 171.

⁷⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 96, 13.6.1974, ss. 172-173.

Dışarıya çıkıyoruz, duyuyoruz ki, Mecliste yaptığımız hareketler sokak çocuklarının yapmayacağı hareketlerdir. Bütün milletvekili arkadaşlarımı tenzih ederim, bir kaç tane, artık, heyecanının üzerinde kasıtlı hareket edebilecek şekilde onların Meclise bu sözü getirmeye hakları yoktur.

Fikir özgürlüğü diyoruz; arkadaşlar, fikir özgürlüğünün ilk önce, Türkiye’de demokrasi anlayışı içerisinde, Anayasa hakları içerisinde müdafaa edilmesi gereken yer olan Mecliste boğmaya çalışıyoruz.

Demek ki, Meclis içi fikir özgürlüğü yok, sokak fikir özgürlüğü mü olacak?”⁷⁵

Eyüpoğlu’nun konuşmasından sonra birleşim kapatılmış ve ön görüşmelere 18 Haziran 1974 tarihinde gruplar adına yapılan konuşmalarla devam edilmiştir.

Gruplar adına ilk sözü AP Grubu adına Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk almıştır. Öztürk, Millî Eğitim Bakanı ile kendilerinin hukuk devleti anlayışında, kanun ve Anayasa anlayışında farklılık olduğunu ifade ederek konuşmasına başlamış ve herkesin kişisel görüş ve düşüncelerinin olmasına karşın hükümet adamlarının öncelikle kanun inancı ve saygısının bulunması gerektiğini belirtmiştir. Öztürk, aksi takdirde kanunun yasakladığı bir fiilî, şu veya bu sebeple kanun yokmuş farz ederek, kanunları meriyetten şahsî düşüncelerle kaldırarak hukuk devletinin yaşayamayacağını, hukukun hükümlerinin sağlanamayacağını ifade etmiştir.⁷⁶

Öztürk, Meclis denetim faaliyetlerinin yalnızca muhalefet partilerinin bir görevi olmadığını, aynı ölçüde iktidar partisinin de hükümetin denetlenmesine katkıda bulunmasına işaret etmiş ve Millî Eğitim Bakanı Üstündağ ile ilgili gensoru gerekçesini şöyle temellendirmiştir:

“Muhterem arkadaşlarım, partilerimiz arasında bu bir kazanma veya kaybetme yarışması değildir. Bizim için önemli olan milletimizin ne kazanıp, ne kaybedeceğidir. Eğitim kuruluşlarında memleketin bugünü için, yarını için bir nesil yetiştirilmektedir. Nasıl bir nesil yetiştiriliyor? Ailenin en kutsal varlıklarından birisi olan çocuklar, körpe dimağlar kime, hangi zihniyete teslim ediliyor? Biraz sonra cereyan eden olaylar ve onu belgeleyen deliller bunu bütün açıklığı ile ortaya koyacaktır.

Kesin inancımız odur ki, Devlet müesseselerinden hiç birisinde Devlet düşmanı bir ideoloji barınamaz, barınmamalıdır. Eğitimin millî olma vasfı, “Millî Devlet” fikrinden ayrılamaz. Millî ülkü, yerine Marksist düşünceye bırakamaz.

⁷⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 96, 13.6.1974, s. 174.

⁷⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, s. 197.

Üzülerek arz edeyim ki; ülkemizde cereyan eden ve Devletin temel varlığına yönelmiş bulunan, geniş ölçüde eğitim müesseselerinde mihraklar kuran, ideolojik, Marksist, Leninist görüşler son birkaç aydan beri yeniden yeşerme, yayılma ve gelişme imkânları bulmuş ve bu harekâta başlamıştır.

Kanunların suç saydığı fiiller açıktan övülmekte, takip olunmamaktadır. Buna mukabil, milliyetçi görüşe sahip olanlar, haksız muamelelere mâruzdur. Milliyetçi kadrolar tasfiye edilmektedir.”⁷⁷

Öztürk, konuşmasının devamında, örnekler vererek Bakanın kanunlara aykırı eylemde bulunduğunu ileri sürmüş ve gensoru açılmasını savunmuştur.

Gensoru önergesi üzerinde Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu adına ise Kayseri Milletvekili Mehmet Altmışyedioğlu konuşmuştur. Altmışyedioğlu da Üstündağ hakkında verilen önergeyi desteklediklerini konuşmasının başında şöyle ifade etmiştir:

“Millî Eğitim Bakanı Sayın Mustafa Üstündağ, Bakanlığında millî menfaatlerimize, millî güvenliğimize ve yasalara aykırı bir politikayı bilerek ve ısrarla izlemektedir.

Sayın Bakanı açıkça ve pervasızca, aşırı solcuları himaye eden bir tutum içindedir. Bugüne kadar hiçbir devirde, hiçbir Millî Eğitim Bakanı aşırı solcuları, sistemli şekilde himaye konusunda bu ölçüde pervasızca hareket etmemiştir.

Sayın milletvekilleri, birkaç hafta önce, grup Sözcüsü olarak Millî Eğitim bütçesi üzerinde Cumhuriyetçi Güven Partisinin görüşlerini arz ederken de belirttiğim gibi; millî eğitim ülkemizin ve milletimizin yarını demektir. Türk çocuklarının kafa ve ruhlarını yoğuran öğretmenlik mesleği kutsal bir meslektir. Öğretmen, maddî ve manevî bakımdan huzur içinde görevini yapabilmelidir. Öğretmen, siyasî iktidarların haksız baskısından da, bir takım yan örgütlerin siyasî amaç güden tasallutundan da uzak olmalıdır.

Öğretmenlerin meslekî kuruluşları, kanunî amaçlarından saptırılarak, siyasî mücadelenin ortasına, hatta ideolojik sınıf kavgası kışkırtmalarının içine itilmemelidir. Millî Eğitim Bakanı bu anlayıştan uzaktır, icraatı sözlerine uymamaktadır.

⁷⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, ss. 197-198.

Sayın Üstündağ, aşırı sol militanı oldukları, haklarındaki adlî ve idarî dosyalarla meydanda bulunan şahısları ve önemli saydığı kişileri devamlı olarak kayırırken, milliyetçi unsurları idarî görevlerden ve önemli hizmetlerden sistemli şekilde ayırmaktadır.”⁷⁸

Altmışyedioğlu’nun konuşmasından sonra Millî Selâmet Partisi Grubu adına Sakarya Milletvekili İsmail Müftüoğlu konuşmuştur. Müftüoğlu konuşmasının başında Türkiye Cumhuriyeti’nin temel niteliklerine değinerek, Millî Selâmet Partisi’nin demokratik cumhuriyetin millî olma, Cumhuriyet Halk Partisi’nin sosyal olma, Adalet Partisi ve benzeri muhalefet partilerinin ise liberal olma niteliğine daha büyük önem atfettiğini ifade etmiş ve konuşmasını materyalizm eleştirisi üzerine temellendirmiştir. Müftüoğlu materyalist eğitim politikasının yanlış olduğunu, bunun sonucunda anarşi doğduğunu şu cümlelerle savunmuştur:

“..kalpleri ve dimağları millî idealden mahrum bırakan, boş bırakan bu hatalı gidişat kısa zamanda zararlı meyvelerini vermeye başlamış; bu boşluktan faydalanmasını bilen anarşist, Marksist cereyanlar ülke bütünlüğümüzü parçalamaya, Devletimizi yıkmaya bile teşebbüs edebilmişler ve işin en acı tarafı, kendi ideolojilerini, bu aziz milletin parasiyle kurulan eğitim müesseselerimizde okuyan bazı evlâtlarımıza aşılmasını bilmişler, bu hatalı politikadan doğan tehlike, ancak vatanımızın bekçisi kahraman Silâhlı Kuvvetlerimizin vaktinde yaptığı müdâhale ile önlenebilmiştir.”⁷⁹

Müftüoğlu konuşmasının devamında MSP’nin eğitim politikasını anlatmış, CHP-MSP koalisyonunun hükümet programında eğitim konusunun nasıl ele alındığını ifade etmiş ve eğitimde karşılaşılan sorunların büyük ölçüde AP hükümeti ile ilişkili olduğunu savunarak gensoru önergesine destek vermeyeceklerini ifade etmiştir:

“Adalet Partisi yöneticileri anarşik hareketlere, “Sokaklar yürümekle aşınmaz. Bu hareketler bütün dünyada vukua gelen olağan hadiselerdir.” çerçevesinde bakmışlardır. Sonuç malûm... Bu umursamazlık bir grup anarşisti bu milletin ordusu ile çarpışmaya cüret ettirebilmiştir, işte Adalet Partisi yöneticilerinin aşırı sol karşısında takip ettiği siyaset.

Okullarda, “Her şey maddeden ibarettir.” diye telkinde bulunacak, hiç bir maneî ahlâkî değer sözünü dahi etmeyecek, ettirmeyeceksiniz; arkasından, önce ana ve babasına, sonra Devlete isyan eden insanların ortaya çıkışını gayri tabîî karşılayacaksınız... Bu mümkün değildir. Materyalist gidişin, bu millî değerlerden uzak, ahlâk ve inançtan uzak gidişin sonu biliniz ki anarşidir, komünizmdir. Bilerek veya bilmeyerek memleket bu ortama itilmiştir.

⁷⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, s. 202.

⁷⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, s. 205.

Şimdi gensoru vererek Hükümeti düşürmek istiyorsunuz. “Maarif millî olmaktan uzaklaşıyor” diyorsunuz. Aslında şikâyetiniz; maarifin, milletin istediği ve beklediği ahlâkçı zemine oturtulmadığından değil; boş, maddeci, inançsız bir maarifin sizin istediğiniz bir biçimde kalmamasındandır. “Niçin bizim istediğimiz tarzda kalmıyor?” diye şikâyet ediyorsunuz. Aslında gayeniz, maarifin maddeci sisteme oturmasına mani olmak değil. Zira sizin yazdırıp devrettiğiniz müfredat programları böyledir; materyalisttir, maddecidir. Şikâyet ettiğiniz öğretmenler de dışarıdan gelmemiştir. Millî Eğitim camiası içerisinde iktidarlarınız süresince mevcut olmuş ve tarafınızdan hiç bir şekilde takibat dahi açılmamış kimselerdir.

Siz iktidarda iken hiç şikâyetçi olmadınız da, muhalefete düşünce mi hadise nazarınızda önem kazanmıştır?

Bu bakımdan verilen gensoru önergesi samimî değildir; tamamen siyasi bir gayeyi hedef almaktadır.

Millî Selâmet Partisi olarak; siyasi yatırım gayesiyle verilen bu gensoruya mesnet olarak zikredilen hususların Hükümet içerisinde ve koalisyon ortakları arasında halledileceğine inandığımız için müspet oy vermeyeceğimizi belirtirken...”⁸⁰

Müftüoğlu her ne kadar özellikle AP’ye karşı bir konuşma yapmışsa da, materyalizm, anarşizm ve komünizm karşıtı bir söylemle AP’nin siyasal-ideolojik dünyasını paylaştığını da göstermiştir. Böylece CHP’ye destek verirken, bir yandan da CHP’nin eğitim uygulamalarında koalisyon anlaşmasına uygun davranması yönünde imalarda bulunmuştur.

Müftüoğlu’ndan sonra Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal konuşmuştur. Uysal konuşmasında AP ve önerge ortaklarının iddiaları üzerinde durmuş ve bu konuda şu karşılığı vermiştir:

“Sayın milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak öncelikle belirtmeliyim ki, Türk millî eğitim politikası, millî olan vasfını kayıp etmişse, bunu, kurulalı henüz 4, 5 ay olmuş bulunan Cumhuriyet Halk Partisi ve Millî Selâmet Partisi Hükümetine ya da bu Hükümetin Millî Eğitim Bakanına yüklemek imkânı yoktur. Çünkü kesin kanımız odur ki, Türk millî eğitim politikası, millîlik vasfından uzaklaşma dönemini Sayın Süleyman Demirel’in başkanlığını yaptığı A. P. iktidarlarında yaşamıştır.”⁸¹

Uysal konuşmasının devamında AP hükümetlerine yönelik eleştirilerde bulunmuş ve Atatürk milliyetçiliği üzerinde ayrıntılı olarak durmuştur. Daha sonra ise, gensorunun asıl amacının başka olduğunu ileri sürmüş ve konuşmasını şöyle sürdürmüştür:

⁸⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, ss. 207-208.

⁸¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, s. 208.

“Sayın milletvekilleri; aslında Adalet Partisi açısından bu gensoru önergesinin verilmesinin temel nedenini kavramak gayet kolaydır. Cumhuriyet Halk Partisi-Millî Selâmet Partisi iktidarının Millî Eğitim Bakanı vaktiyle Adalet Partisine, millî eğitim politikasından, Türk Millî Eğitiminden amaçlarından ayrıldığı için, karşı çıkmış olan öğretmenleri, esasen çok sayıda muhtaç olduğumuz “İrfan Ordusu”nda görevlendirmek istediği için, suçlanmaktadır. Fakat bundan da önemlisi; mevcudiyetini ve gelecekte ayakta kalabilmesinin dayanağını, statükonun korunmasında bulan Adalet Partisi; Cumhuriyet Halk Partisi-Millî Selâmet Partisi iktidarı zamanında yoksul halk çocuklarını tümüyle okutulabileceğinden, hâkim sınıfların etkinliğinin kalkacağından, sömürü imkânlarının kesilmesinden ve sonuç olarak millî bir eğitim politikası uygulanacağından, Türk toplumunun demokratik düzen değişikliğini benimsemesinden korkmaktadırlar.

Açık ve seçik olarak ifade etmek isterini ki; Millî Selâmet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi iktidarının Millî Eğitim Bakanı, aslında millîlik vasfından uzak duruma Adalet Partisi iktidarı zamanında düşürülmüş bulunan eğitim politikasını, Türk Devletin ve Türk Milletinin yararlarına uygun olarak, millî bir yapıya kavuşturmak istemektedir. Bu iktidarın Millî Eğitimi Bakanı -hiç kimsenin kuşusu olmasın - Türk Millî Eğitimini, temelini Atatürkçülükten alan çağdaş ve bilimsel bir görüşle beslenen, millî ahlâka dayalı bir yörüngeye oturtmak istemektedir. Adalet Partisi ve önergeci ortaklarının bütün telâşi bu yüzdendir.

Fakat daha da önemli olarak belirtmek istediğim bir başka temel mesele vardır, sayın milletvekilleri: Bir iktidarın veya bir siyasî partinin uygulama ve tutumlarında “millîlik” vasfı açısından değerlendirmesini yapmak, yalnız eğitim politikasını ele almakla mümkün olamaz. Millî Selâmet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı yalnız eğitim politikası açısından değil; bütün yurt sorunlarında “millîlik” vasfını temel planda tutmakta, düşünce ve uygulamada, bu tutumu ile daha önce saptırılmış bulunan bütün gayri millî durumları düzeltmeye çalışmaktadır.

A.P. ve önergeci ortaklarının gensorularında sözünü ettikleri “Devletin temel nizamının ana unsurlarıyla birlikte tüm varlığının iç ve dış tehlikelere karşı güçlü tutulabilmesi ve güven altına alınabilmesi amacı”, kabul ederisiniz ki, yalnız eğitim politikasıyla mümkün olamaz. A.P. ve önergeci ortaklarının gensoru önergelerinde sözünü ettikleri ve saygıyla karşıladığımız Devletin iç, ve dış tehlikelere karşı güçlü tutulabilmesinin şüphesiz birtakım, temel şartları olması gerekir. Bu şartların başında, dünyanın bir ekonomik değişim içinde olduğu ve özel olarak Türkiye’nin önemli dış sorunlarla da karşı karşıya bulunduğu bir dönemde bütünleşmesi şartı gelmektedir. En azından kısır ve gerçekleşmesi de pek uzak görünen hayaller uğruna birtakım, yasal imkânları zorlamak, gayri ciddi iddialarla çeşitli siyasal oyunlara girmek gerekir.”⁸²

⁸² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, ss. 209-210.

Uysal dış politika sorunları arasında, petrol, Ege kıta sahanlığı ve Kıbrıs konularına değinmiş ve muhalefet partilerinin CHP-MSP koalisyon iktidarını düşürmek için gensoru mekanizmasını kullandığını ileri sürmüştür. Bunu ise milli bir politika takip edilmesi ile ilişkilendirmiştir.

“...Adalet Partisi ve önergeci ortaklarının amaçladıkları bir başka şey vardır. Devletin temel nizamının tüm varlığı ile güçlü tutulabilmesi gereğini yazan önerge sahiplerinin, bu amaçlarını Türk kamuoyuna açıklamak elbetteki Cumhuriyet Halk Partisinin görevi olacaktır. Daha düne kadar birbirlerinin karşısında bulunan iki parti, daha düne kadar gayri millî eğitim politikasında ortaklık kuran bir başka parti ve Türk çocuklarının eğitim yuvalarına beyin gücü yerine, beden gücü sokmakla malum olan bir dördüncü partinin aynı gensoru önergesinde birleşmelerinin amacı nedir?

Bunu Türk kamuoyuna açıklamak Cumhuriyet Halk Partisinin bir görevi olacaktır. Bu ortak amaçlarını C.H.P.-M.S.P. Hükümetini düşürmek hesaplarında bulmak mümkündür. Türkiye’nin dış politika meseleleri, özellikle petrole dayalı meseleleri söz konusu olduğunda, böyle millî politika uygulayan Hükümetleri düşürme yollarına, başvurulmasını, oyunlar düzenlenmesini biz yadırgamıyoruz.

Nitekim tarihimizde böyle bir olay vardır. Aynı heveslilerin ve aktörlerin sahnede olması bize zerrece etki yapmaz. Çünkü biz, “yeraltı kaynaklarımız bizindir” diyen bir iktidarız ve bizindir dediğimiz için Atatürk milliyetçisiyiz. Eğitimi bu millî kaynağa ve anlayışa sımsıkı bağlamak, gayri millî politikaların çözemeyeceği bir sağlamlıkla bağlamak ülkümüz olduğu içindir ki, Atatürk milliyetçisiyiz.

Yalnız esefle görüyoruz ki, bu tarihî sorumluluğu yüklenmeye hevesli yan güçler, Millî Eğitim Bakanı hakkındaki gensoruya, girdikleri sorumluluğun büyüklüğünü hesaplayamadan katılmışlardır. Nedir amaç? Devletin temel nizamının iç ve dış tehlikelere karşı güçlü tutulabilmesi midir? Kesinlikle hayır. Öyle olsa idi, Cumhuriyet Halk Partisi böyle bir oluşumun içinde yapısının gereği olarak en baştaki yeri alırdı.

Oysa amaç; adına millî cephe ya da “milliyetçi cephe” dedikleri bir cepheyi oluşturma çabaları içinde M.S.P.-C.H.P. iktidarını parçalamaktır; fakat, daha önemli olarak C.H.P.-M.S.P. iktidarının Türk toplumu yararına oluşturmak istediği temel yapısal ve demokratik değişikliği engellemektir. Daha da önemli olarak, Türk Devletin dış olaylara karşı bütün güçlülüğü ile hakkını koruması gereken bir dönemde zamanı ve dikkatleri kendi tasarıları ve hesapları üzerine çekmiş olmaktadır.

Açıkçası C.H.P.-M.S.P. Hükümetinin kararlı yasa uygulamalarından telâşa düşenler, bu Hükümetten biran önce kurtulmak, ya da bu Hükümetin kararlı uygulamalarını engellemek istemektedirler. Kendi aralarında anlaşımadıkları, her tarafı ile ve daha önceki denemeleri ile ortaya çıkmış bulunan bu garip cephenin adına “milliyetçi cephe” ya da “millî cephe” deme imkânını görememekteyiz. Bu bir “tutucu cephe”dir, bu bir “engelleme cephesi”dir, değerli arkadaşlarım.

...

Sayın milletvekilleri; M.S.P.-C.H.P.’nin millete dayanan iktidarı bütün bu oyunların üstesinden gelme zorundadır. Elllerinden iktidar gitmiş olanlar, halkın iradesi ile sömürü ve çıkarlara dur denilmiş bir dönemde bir tür siper savaşı, kurnazca ve inatçı bir yıpratma savaşı planlamış görünüyorlar. Demokratik mekanizmada da tutumlarını doğal karşılıyor. Ancak Millî Eğitim Bakanının şahsında bugün ortaya çıkan bu kurnazca ve inatçı yıpratma savaşında M.S.P.-C.H.P. iktidarı bu oyunculara önemli bir ders vermelidir, iktidar kenetlenmiş halde milletin yanında olduğunu göstermelidir. Çünkü millet bütün umudunu bu hayırlı iktidara bağlamıştır. Şimdiye kadar yaptığı, millet için yaptığı işler yanında daha çok işler yapacaktır.”⁸³

Uysal’dan sonra Demokratik Parti Grubu adına Niğde Milletvekili Mehmet Altınsoy konuşmuştur. Altınsoy, konuşmasının başında MSP ve CHP grupları adına yapılan konuşmaları değerlendirmiş ve Müftüoğlu’nun konuşmasına karşılık olarak şu ifadeleri kullanmıştır:

“Muhterem arkadaşlarım, Millî Selâmet Partisinin muhterem Sözcüsü Müftüoğlu arkadaşımız, “Millî Eğitimimizin materyalist bir felsefe üzerine oturduğunu, bunu manevî rayına oturtacaklarını” söylediler ve bunu da ortak hükümetlerinde, Sayın Üstündağ’ın Millî Eğitim Bakanlığı zamanında yapacaklarını beyan ettiler. Sayın Millî Eğitim Bakanının, Sayın Müftüoğlu’nun arzu ettiği hususu tahakkuk ettirmek için ortaklaşa çalıştığı TÖB-DER’in neler düşündüğünü kendisine şuradan okumak isterim. “Ahlâk dersleri adı altında, çocukların boş zamanları israf edilmemelidir. Felsefe derslerinde Marks, mukayese olarak verilmelidir”. Sayın Müftüoğlu, bu zihniyetle mi söylediğiniz hususları tahakkuk ettireceksiniz, merak ediyoruz?”⁸⁴

Altınsoy konuşmasının devamında haklarında “komünist propagandası” gerekçesiyle takibat yapılanların Atatürk milliyetçisi olamayacaklarını ifade etmiş ve millî eğitimin amaçları ve sorunları üzerinde durmuştur. Altınsoy konuşmasında gensoru önergesinin gerekçelerini değerlendirerek şu görüşlere yer vermiştir:

“Millî eğitimimizin bunca temel prensiplerinin uygulama usullerini gün ışığına çıkaracak bir münazara ortamına girememişsek ve bunun yerine Parlamento denetim yollarının en ağır ve en sert olan gensoru yolunu seçmeye mecbur kalmışsak, bunun nedenini muhalefetin huzursuz ve hırçın davranışı olarak nitelemek insaflı bir görüş olmayacaktır. Zira, Sayın Bakan, millî eğitimimizin bu temel meselelerinin hallini şimdilik kenara itip, yârarı kayırmayı, öğretmen camiasında ideolojik ayırımlar çıkarmayı, irfan ordusunu sağ ve sol kamplara bölmeyi, bu kamplardan birini tutup diğerini yermeyi, devlet

⁸³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, ss. 211-212.

⁸⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, s. 213.

yıkıcılarını eğitim camiasına sokmayı, millet bölücülerine öğrencileri teslim etmeyi, dürüst, vatanperver, milliyetçi öğretmenleri kıymayı ilk hedef olarak seçmiştir. Bu tarz davranışının murakabe yolu, gensorudan başka olamazdı ve olamadı.

Sayın Bakan tedbir yerine eylemi tercih etti. Millî eğitimin temel sorunlarını, yeni tabiri ile çelişik söylevlerle geçiştirip, daha doğrusu hedefinden saptırıp, millî eğitim, camiasında bir tayin, nakil, eski göreve iade, kendince mağdur saydıklarını himaye, menfur saydıklarını tasfiye trafiğini ihdas etti. Bu trafik yoğunluğu içinde de millî eğitimin temel meseleleri kaynayıp gitti.

Sayın Bakanın ilk icraatı meşhur genelgesiyle oldu. Bu genelge ve ona istinaden girilen tatbikat millî eğitimin bünyesinde yarattığı neticeler yönünden siyasî sorumluluğu gerektirecek nitelikte olduğu kadar, hukuken de mualleldir. Şöyle ki, Millî Eğitim bakanlarının, görevinden alınmış ve haklarında takibat yapılmış kişileri suçsuz çıktıkları ahvalde göreve iade etmek yetkileri vardır. Ancak bu, her görevinden alınan kişi için aynı usul ve yolla göreve iade edilmek zorunluğuna bağlıdır. Meselâ; müdürler kurulu kararı ile görevine son verilen bir öğretmen veya idareci bakanın emriyle göreve dönemez, hele bir tamimle bütün görevden alınanlar tekrar iade olunamaz. Aksi hal, bakanın sorumluluğunu gerektirir.

Sayın Üstündağ bu sorumluluğu yüzlerce defa yüklenmiştir. Şayet Yüce Meclisimiz gensoru önergesine iltifat ederse, bu sorumluluğun bütün delilleri detayları ile ortaya konacaktır.”⁸⁵

Altınsoy, konuşmasının devamında Millî Eğitimde karşılaşılan sorunları örnekler vererek anlatmıştır. Aşağıdaki alıntidan da anlaşılacağı üzere, konuşmada ve örneklerde Türkiye’nin içinde bulunduğu sağ-sol kamplaşması kendini hissettirmiştir:

“Muhterem arkadaşlar, millî eğitim bir bütündür. Adı, millî olan bir yerde bölücülük, taraf tutuculuk, ayırım yapma, ideolojik sınıflama caiz olamaz. Türk öğretmeni, Türk millî eğitiminin irfan ordusudur. Bu büyük toplum içinde yolunu şaşırmışlar, çarpık fikirliler, sapıklar, ahlâksızlar, hatta vatansızlar çıkabilir, fakat bunlar münferit vakalar olur. Camiayı bu kirden ayıklamak elbette mümkündür. Bunun kanun ve yönetmelikler yoluyla yapılması mümkündür. Bu kanun ve yönetmeliklerde, maarif mensuplarını ikiye bölmek, solcuları taltif, sağcıları tekdir etmek yazılı değildir.

Sayın Bakan bu ayırımı yapmıştır ve kendi ayırımına göre bir Bakan gibi değil, bir öğretmen gibi de yerini tayin etmiştir. Sayın Bakan sol kampın militan kadrosunun elebaşlığını kendince ihraz etmiştir. Bunu önce Bakanlık makamında, Bakanlığının ilk günlerinde, ziyaretçi ve Bakanlık mensupları

⁸⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, ss. 214-215.

önünde yüksek sesle; “Solculuğun sınırı nedir? Ben de solcuyum” diyerek ilân ve propaganda etmiştir ve vakit geçirmeden de bu kanaatini eyleme dönüştürmüştür.”⁸⁶

Altınsoy’dan sonra, kendilerine veya partilerine sataşma olduğu gerekçesiyle, Edirne Milletvekili İlhami Ertem, Başbakan Bülent Ecevit, Isparta Milletvekili Süleyman Demirel ve Altınsoy birer konuşma yapmışlardır. Bu konuşmalar genelde dış politika, Ege ve Oniki Ada üzerine yoğunlaşmıştır.⁸⁷ Daha sonra, gensoru önergesi üzerinde Millî Eğitim Bakanı Konya Milletvekili Mustafa Üstündağ söz almıştır. Üstündağ konuşmasının başında, kendisi Bakan olduğunda millî eğitim sisteminin ne koşullar içinde bulunduğunu ve kendisinin neler yaptığını açıklamıştır:

“Bakanlık mevkiinde bulunanlar açık taraf tutarak, kendileri gibi düşünmeyenlere ithamlar yağdırıp, büyük eğitim ordusunu bölmek için, gereken her şeyi yapmışlar; kendi kafalarına uyanların, meslekte en ağır suçu işleseler dahi, Bakanlık müfettişleri raporları ile bunlar açıkça saptansa dahi, haklarında en küçük bir işleme gidilmediğini; tersine, yöneticilikler verilerek taltif edildiklerini ve eğitim sistemi içerisinde ciddi bir ikiliği ve bölünmeyi başlatmış olduklarını gördüm.

Geçmişle uğraşmanın yararlı olmayacağına inandığım için bütün yapılara bir sünger çekerek, Türk millî eğitimine, Anayasamız ve yasalarımızın doğrultusunda, Atatürk ilkeleri ışığında gerçekçi yönünü verebilmek için çalışmalarına başladım, öncelikle, eğitim sistemimizin ana-unsuru olan, toplumumuzun isteklerine uygun olarak çocuklarımızı, gelecek nesli yetiştirecek olan değerli öğretmen topluluğunun Bakanlıkla olan küskünlüğünü, kırılganlığını gidermeyi ve öğretmenler arasındaki birliği ve bütünlüğü sağlamayı amaçladım.

Bu amaçla, benden önceki dönemde soruşturmaya tabi tutulmuş, mahkemeye sevk edilmiş, görevden uzaklaştırılmış, kış ortasında başka yerlere nakledilmiş; kısacası mağdur edilmiş öğretmenlerimize, yasalar içinde yardımcı oldum. Öğretmene güven ve huzur getirebilmek için, gerekenlerin süratle yapılmasına inanıyordum; çünkü, devletin eğitim sistemimize verdiği ağır görevi, kalkınmamız için gerekli nitelik ve nicelikle insan gücü yetiştirme görevini başarabilmesi, öğretmenlerimizin huzur ve güven içinde sınıflara girerek inançla, istekle ve bilinçli olarak çalışmalarına dayanıyordu.

Tüm uygulamalarımda, sistemin temel ögesi olan öğretmenin huzur ve güvene kavuşmasını amaçladım. Ondaki huzur ve güvenin, toplumumuza huzur ve güven getireceğine inanıyordum ve inanıyorum. Bunun için öğretmenin

⁸⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, ss. 215-216.

⁸⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, ss. 217-227.

sesine, öğretmenlerin ihtiyaçlarına, içinde bulunduğu sıkıntılara Millî Eğitim Bakanı olarak kulak vermem gerekiyordu. Zorunluydu bu. Büyük Atatürk'ün işaret ettiği, “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir” sözüne önem veren her akli başında yönetici bu yolu takip ederdi. Bilimsel yöntem, özellikle sosyal bir sistem olan eğitim sisteminin, yönetimde bulunanların topluma açık olmalarını, toplumun ihtiyaçlarını, sorunlarını sürekli şekilde tarayarak, sistemi devamlı bir gelişim ve oluşum içinde tutmalarını zorunlu kılar.

Bu yönden, ülkemizin en uç ve mahrumiyet bölgelerinde görev yapan öğretmenlerimizin toplumsal sorunları dile getirmelerini suç değil, bir başarı olarak niteleyip, onlardan faydalanma yoluna gidilmesini, demokrasimizin ve ülkemizin güçlenmesinde etkili bir yol olarak gördüm ve görüyorum.

Millî Eğitim Bakanlığım süresince bu görüşlerle, öğretmen toplumu içerisinde yaratılmak istenen bölünmeleri giderme gayretinde bulundum. Geçmişte yaşadığımız güçlükleri arkada bırakmak, ülkemizde hür demokratik rejimi bütün kurallarıyla işler hale getirmek için, geçmişin Anayasa ve yasa dışı bazı uygulamalarını dururdum. Bugüne kadar bu gensoruda dile getirilen önerileri, Karma Bütçe Komisyonunda, Senatoda ve Mecliste bütçe görüşmeleri sırasında açıklıkla cevaplandırdım. Cevaplarımda son derece dikkatli idim. Geçmişle ilgili haksız, bölücü uygulamaları dile getirmedim. İstedim, ki, kırınlıklara son verelim, küskünlükleri giderelim, millî birlik ve beraberlik duygusu içerisinde sosyal, ekonomik sorunlarımıza çözüm bulmaya çalışalım; eğitimde en ağır görevi yüklenen öğretmenle Bakanlığın ilişkilerini iyi ve etkin olarak kuralım; bölünmeleri kaldıralım ve gerekli huzuru sağlayarak, Türk millî eğitiminin, millî birlik ve bütünlük içerisinde, Atatürk ilkeleri doğrultusunda gelişmelerini sağlayalım.”⁸⁸

Üstündağ konuşmasının devamında kendisine yöneltilen eleştirileri yanıtlamış ve söz konusu genelge ile ilgili değerlendirmelerde bulunmuştur:

“Bugün burada iftiranın, böhmanın tamamını ve büyüğünü en geniş şekilde birlikte yaşadık. En çok üzerinde durulan nokta olarak, yayınladığım Genelgenin yasalara aykırı olduğu iddia edildi ve tamamen bu Genelgenin üzerinde konuşuldu. Sayın A. P. sözcüsü, Genelgemde ortaya koyduğum 141-142'yi söyledi; ama 163'ü, 311 ve 312'yi söylemek istemedi.

...

⁸⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, ss. 228-229.

Göreve geldim. 145. maddeye göre, iki ayda bir mutlaka durumunu tetkik edip, eğer görevine dönmesine engel yoksa, onu göreve döndürmeyi bana yasa emretmektedir.

Sayın milletvekilleri, Türk Anayasası açıktır, Türk yasaları açıktır. Hukukçular ve hukukçu olmayanlar şunu bilmeliyiz ki, hakkında her kovuşturma yapılan ve görevden uzaklaştırılan, suçlu olamaz. Hüküm giymedikçe herkes suçsuzdur. Bu hükümlere itirazımız var mı?

Göreve geldim, şu Genelgeyi gönderdim. Sayın Adalet Partisinin, geçmiş dönemde bu memlekete açtığı en büyük yara burada. Kendisi gibi düşünmeyen herkese, “komünist” demiştir Adalet Partisi. Halk Partisine demiştir, diğerlerine demiştir...

Onun için, haklı olarak, memlekette büyük hizmetler yapmış öğretmenleri, TÖS’ü, TÖB’ü, yüzbin üyesi olan bir derneği, şu anda yetmişbin üyesi olan bir derneği komünistlikle suçlayacak kadar bağnazlığa, tutuculuğa ve saplantıya girmektedir bu Parti.

...

Göreve geldik, barış ve huzur istedik. Göreve geldiğim zaman; tamamını tek tek tetkik ederek, henüz ceza giymemiş öğretmenler soruşturmada bulunuyorlarsa bunları ve görevlerine dönmelerinde bir engel görmediklerimi görevlerine iade ettim. Bunlar 59 tanedir. Sayın Adalet Partili arkadaşlarımın söylediği, valilerin yetkilerine karışmam meselesine gelince; ortaöğretimdeki tayinler Millî Eğitim Bakanlığının yetkisindedir; ilköğretimdeki tayinler valilerin yetkisindedir.

Valilere göndermiş bulunduğum Genelgeyi sizlere açık açık sunuyorum: “Eğer görevlerine dönmekte mahzur görmüyorsanız, durumlarını tetkik ederek iade edebilmek, tamamen sizin yetkinize kalmıştır.” diye yazılmıştır.

Değerli arkadaşlarım, işte, “genelge” diye durmadan bahsettikleri konu budur.”⁸⁹

Konuşmasının devamında, Üstündağ diğer konuşmacıların dile getirdikleri örnekler üzerinde durmuş ve eleştirileri yanıtlamıştır. Üstündağ konuşmasının sonlarında şu görüşlere yer vermiştir:

⁸⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, ss. 229-230.

“...Göreve geldiğim günden bu yana, geçmişin yaptığı hatayı işlememeye gayret ettim. Taraf tutarak tayin yapmadım, yapmayacağım. Ama, görevde kaldığım müddetçe tayinler yapmaya devam edeceğim. Nasıl yapmaya devam edeceğim; eğer o makamı işgal eden kişi hatırla, tarafla gelmişse, yetersizse, mutlaka onu değiştirip, o yeterliği taşıyan kişiyi oraya getireceğim. Bunu milliyetçilik sayıyorum...

...

Sayın Demirel’in zamanında Isparta’ya, bacanağı Millî Eğitim Müdürü olarak tayin edilmiştir. Görevden bugüne kadar almadım. Eğer yeterliyse, yerini dolduruyorsa bu bir suç değildir. Partiler arasında bir dinamiği muhafaza etmek için saygı göstereyim dedim. Ama, öğretmen o derece huzursuz ki, Isparta’daki eğitim kadrosu o kadar huzursuz ki, buna daha fazla dayanmama imkân yok. Asıl, bunu tutarsam milliyetçiliğe, eğitime hizmet etmeyeceğim. Onun için almaya mecburum. Bunu görev sayıyorum.”⁹⁰

Üstündağ’ın konuşması ile gensoru önergesi üzerindeki ön görüşmeler sona ermiş ve görüşme açılıp açılmaması konusunda yapılacak açık oylamanın ad okunarak yapılması kabul edilmiştir. Oylama sonucunda, Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ hakkında gensoru önergesinin gündeme alınması hususu, 201’e karşı 231 oyla ret edilmiştir.⁹¹

⁹⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, s. 233.

⁹¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 6, Birleşim: 97, 18.6.1974, ss. 233-234.

5.2. Uyguladığı Petrol Politikası ile Devleti Zarara Uğrattığı İddiasıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç Hakkında Gensoru Önergesi

Cumhuriyet Halk Partisi Millet Meclisi Grubu Başkanvekilleri Erzurum Milletvekili Selçuk Erverdi ve İstanbul Milletvekili Necdet Uğur ile 59 arkadaşının Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç hakkında, uyguladığı petrol politikası ile Devleti zarara uğrattığı iddiasıyla Anayasanın 89. maddesi uyarınca gensoru açılmasına ilişkin önergesi 28 Mayıs 1975 tarihinde Meclis Genel Kurulu’nda okunmuş ve gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmayacağı hususundaki ön görüşmelerin 3 Haziran’da yapılması kararlaştırılmıştır.⁹²

Gensoru önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

“Mobil Refining Co. ve British Petroleum adlı yabancı petrol şirketleri 1974 yılında Türkiye’nin Ege’de Kıta sahanlığında aramalara giriştiği ve hasat mevsiminin başladığı bir dönemde varili 11.32-11.46 dolar gibi aşırı fiyat istemeleri ile hükümete müracaat etmişler ve bu istemleri kabul edilmediği takdirde ham petrol ithalini ve Ataş rafinerisindeki üretimi durduracakları tehdidinde bulunmuşlardır.

Ecevit hükümeti ise bu haksız tutum ve talep karşısında hükümetçe saptanan fiyatlarla (34 graviteli petrol için 9.89 dolar, 36 graviteli petrol için 10.095 dolar) ithalat yapmadıkları takdirde Petrol Kanunun 131. maddesini uygulayarak belgelerini iptal edeceğini yabancı şirketlere bildirmiştir. Bu kararlı ve kesin tutum karşısında yabancı petrol şirketleri hükümetin saptadığı fiyattan ithale ve üretime devam etmişlerdir.

Irmak hükümeti zamanında şirketler varil başına fiyatı 10.80-11.00 dolara kadar indirerek istemlerini tekrarlamışlar, bu talepleri Irmak hükümetince de reddedilmiş, bunun üstüne şirketler 5 Şubat 1975 tarihinden itibaren Ataş rafinerisindeki üretimlerini durduracaklarını ilân etmişlerdir. Irmak hükümeti bu davranışa karşılık 6 Şubat 1975 tarihinde şirketler hakkında Petrol Kanununun 132. maddesini uygulayacağını ve 90 gün içinde üretime geçmezlerse belgelerinin iptal edileceğini kendilerine tebliğ etmiştir. Şirketler bu tarihten sonra fiyatlarını daha da indirerek varil başına 10.70-10.40 ve 10.365 dolar fiyatla ithalât yapmayı önermişlerdir. Irmak Hükümeti yürürlükteki 7/9131 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile tespit edilen 10.21 (36 graviteli hafif arap petrolü) dolar fiyatına hampetrol ithal fiyatı olduğunu ve bunun dışında bir fiyatın kabul edilemeyeceğini yabancı şirketlere tebliğ etmiştir.

⁹² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 81, 28.5.1975, ss. 335-336.

Demirel hükümeti güvenoyu aldıktan hemen sonra 132. madde gereğince şirketlere verilen sürenin bitimine 6 gün kala 29 Nisan 1975 tarihinde, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Selâhattin Kılıç yetkisini aşarak daha önce şirketlerin teklif ettikleri fiyatın da üstünde 10.50 dolar/varil fiyatı kabul etmiştir.

Demirel hükümetinin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Selâhattin Kılıç bu tasarrufları ile bir yandan ülkenin büyük bir malî kayba uğramasını ve bu arada Petrol Kanununun 85. maddesine aykırı olarak Türkiye hükümetlerini bir yıldan beri uğraştıran yabancı petrol şirketlerinin isteklerini yerine getirmek suretiyle iptaline 6 gün kalan bu şirketlerin rafineri belgelerinin devamlılığını sağlamıştır.

Petrol Kanununun 112. maddesinin 2. fıkrası ithal edilen hampetrolün fiyatının Bakanlar Kurulunca saptanacağını amir olup bu hükme dayanılarak çıkarılan 7/9131 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ithal edilecek 34 graviteli hafif arap petrolünün fiyatını 10.095 dolar (36 graviteli petrol için 10.21 dolar/varil) olarak tespit etmiştir. Hal böyle iken Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Selâhattin Kılıç yukarıda da açıklandığı gibi Bakanlar Kuruluna ait yetkiyi resen kullanarak ulusal yararlarımız aleyhine ve yabancı petrol şirketlerinin çıkarlarının lehine varil başına 28,5 sentlik bir fazlalık sağlamıştır. Bu şirketler Türkiye'ye yılda 2,5 milyon tonluk hampetrol ithal ettiklerine göre kendilerine sağlanan çıkar döviz olarak yaklaşık 5,5 milyon dolardır. Döviz olarak uğranılanın yanında yine yaklaşık olarak 80 milyon Türk liralık bir kayıp meydana gelmiştir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Selâhattin Kılıç:

1.- Petrol Kanununun 112/2 maddesi ile 7/9131 sayılı kararname hükümlerine aykırı hareket etmiş, yetkilerini aşmış ve bu arada devleti yılda yaklaşık 80 milyon TL. zarara sokmuş ve yabancı şirketlerin 5,5 milyon dolarlık haksız döviz transferine neden olmuştur.

2.- Ege araştırmaları, hasat mevsimi gibi her kritik dönemde ulusal çıkarlara ters düşen yabancı petrol şirketlerinin sahibi bulunduğu Ataş rafinerisinin belgesinin iptaline mani olmuştur.

Yukarıdaki nedenler Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Selâhattin Kılıç'ın siyasi sorumluluğunu gerektirir nitelikte olduğundan kendisi hakkında Anayasamızın 89. maddesi gereğince Gensoru açılmasını saygılarımızla öneririz.⁹³

⁹³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 81, 28.5.1975, ss. 335-336.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Kılıç hakkındaki Gensorunun gündeme alınıp alınmamasına dair ön görüşme 3 Haziran 1975'te yapılmıştır. Önerge okunduktan sonra, ilk konuşmayı önerge sahipleri adına İstanbul Milletvekili Reşit Ülker yapmıştır. Reşit Ülker konuşmasının başında Enerji Bakanı Kılıç'ın, Bakanlar Kurulu kararnamesi olmaksızın Mobil ve BP rafineri şirketlerinin 10,50 dolardan petrol ithaline onay vermesi dolayısıyla yetkisiz davrandığını ve Türkiye'yi zarara soktuğunu ileri sürmüştür. Ülker'e göre, "Kılıç, Bakanlar Kurulunu bir tarafa iterek, Bakanlar Kuruluna ait bir yetkiyi gasbederek, yabancı petrol şirketlerinin istediklerini yerine getirmiştir."⁹⁴ Ülker, İPRAŞ, Aliğa, Batman ve ATAŞ rafinerileri hakkında bilgi vererek söz konusu önergenin nedenlerini şöyle açıklamıştır:

"...Bilindiği gibi Türkiye'de dört rafineri vardır. Bunlardan İPRAŞ, Aliğa ve Batman rafinerileri, millî şirketimiz Türkiye Petrollerine aittir. Dördüncü rafineri ATAŞ'ın sahipleri ise Mobil, Shell ve BP isimli yabancı şirketlerdir. Mobil % 5 hissesini Marmara Petrol Anonim Şirketi adına bir Türk özel şirketine devretmiştir. ATAŞ'ın yıllık kapasitesi 4,4 milyon tondur. Bunun 2 milyon tonu yerli ham petrol, geri kalanı da ithal ham petrolü kullanılarak karşılanır. ATAŞ'ın işletme müsaadesinde, memleket ihtiyacını karşılamak üzere, hampetrol ithali yapmak yükümlülüğü açıkça belirtilmiştir. Bu açık hükme rağmen ATAŞ'ın Türkiye'nin kritik devrelerinde ülkemiz yararlarına, millî çıkarlarımıza ters düşen davranışlar gösterdiği milletimizce bilinmektedir. Nitekim 1974 Haziran ayında Ecevit Hükümeti zamanında, Ege kıta sahanlığımızda ilk defa petrol arama faaliyetine girildiği, hasat mevsiminin başlaması nedeniyle de, Türk çiftçisinin petrole çok ihtiyacı olduğu bir sırada, 11,32; 11,46 dolar gibi aşırı fiyat istemleriyle Hükümete başvurmuşlar ve bu istemleri kabul edilmediği takdirde, hem petrol ithalini ve ATAŞ Rafinerisinin de üretimini durduracakları tehdidinde bulunmuşlardır. Ecevit Hükümeti, saptanan fiyatlarda ithalat yapmadıkları takdirde, Petrol Yasasının 132. maddesini uygulayarak, belgelerinin iptal edileceği kesin biçimde kendilerine bildirilmiştir.

Irmak Hükümeti zamanında şirketler fiyatı 10,80 - 11 dolara kadar indirerek istemlerini tekrarlamışlardır. Bu istemleri de reddedilmiştir. Bu arada, 6.12.1974 günlü ve 7/9131 sayılı Kararname ile, petrol ithal fiyatı varil başına 10,21 dolar olarak tespit edilmiştir. Mobil ve BP bu karar aleyhine Danıştay'a başvurmuşlardır. Mobil ve BP, 5.2.1975 günün de bu fiyatla petrol getiremeyeceklerini bildirmişler ve aynı günde sadece yerli hampetrol işleyerek, ATAŞ'ın üretimini % 40'a düşürmüşlerdir.

⁹⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 386.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı da, 6.2.1975 gününde Petrol Yasasının 132. maddesinin kendilerine uygulandığını bildirmiştir. Bu maddeye göre, Hükümetin kararlarına ve talimatlarına uyamayan şirketin işletme müsaadeleri, tebligatın yapılmasını müteakip 90 gün sonunda Enerji Bakanı tarafından iptal olunur.

Bu uygulamadan sonra petrol şirketleri tekliflerinde fiyatları indirmeye devam etmişlerdir. 7 Mart 1975'te 45 günlük kredi ile 10,70 dolar, 19 Mart 1975'te 30 günlük kredi ile 10,40 dolar, 19 Mart 1975'te 45 günlük kredi ile 10,36 dolar teklif etmişlerdir, bu tekliflerinin tümü Irmak Hükümeti zamanında kararnamede saptanan fiyata aykırı görüldüğünden derhal reddedilmiştir.

Demirel Hükümeti güvenoyu aldıktan sonra, şirketlere verilen sürenin bitimine, yani ATAŞ'ın bu şirketlere ait olan hisselerinin millileştirilmesine ya da 10,21 dolarlık fiyatının kabulüne altı gün kala, 29 Nisan 1975 gününde, Milliyetçi Cephenin milliyetçi Bakanı Kılıç, Bakanlar Kurulunu bir kenara iterek, yasaları ve kararnameyi çiğneyerek, petrol şirketlerinin Danıştay'da açtıkları davanın sonucunu beklemezsizin, daha önce şirketlerin teklif ettikleri fiyatın da üstünde olan 10,50 dolar varillik fiyatı kabul etmiştir.

Bu kararıyla, Türkiye'yi, önergemizde de belirttiğimiz gibi, 80 milyon lira zarar ve 5,5 milyon dolar döviz kaybına uğratmıştır. Alınan karar, yabancı şirketlerin, fiyatları boyuna düşürdükleri bir sırada olmuştur.”⁹⁵

Ülker'e göre, Kılıç'ın siyasi sorumluluğunun ikinci nedeni “millî çıkarlara daima ters düşen, yabancı şirketlerin sahibi bulunduğu ATAŞ Rafinerisinin belgesinin iptaline engel olmasıdır.”⁹⁶ Ülker, ATAŞ'ın Türkiye'de millî olmayan tek rafineri olduğunu, İkinci ve Üçüncü Beş Yıllık Planlarda rafinerilerin ilke olarak, kamu kuruluşları elinde olmasını öngördüğünü, ancak Kılıç'ın ATAŞ'ın millileştirilmesine, bu şirketlere ait hisselerin millileştirilmesine engel olduğunu savunmuştur. Millileştirme gerekçesi olarak da Ülker şu görüşleri ileri sürmüştür:

“Bunun nedeni, rafinerilerin çok kârlı bir iş olmasıdır. Bir rafineri iki üç senede kendini amortize edebilmektedir. Örneğin ATAŞ 550 milyon liraya mal olmuş ve 2,5 senede kendisini amortize etmiştir. Bu kadar kârlı kaynağın, Türk Ulusunun elinde olması öngörülmüştür.

29 Mart 1957 tarihinde Hükümetimiz ile yabancı petrol şirketleri arasında yapılan mukavelede, rafineri belgesinin süresi 80 yıldır. Evet, maalesef 80 yıldır. 2,5 yılda 550 milyonluk masraflarını çıkaran, yani yılda yaklaşık olarak 200 milyon kâr getiren bir rafineri, yabancı şirketlere 80 sene süre ile

⁹⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 387.

⁹⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 387.

verilmiştir. Oysa, İPRAŞ işlemeye başladıktan itibaren on yıl sonra, millî kuruluş olan Türkiye Petrollerine devredilmiştir. 80 senelik sürede aldatılmamız yetmiyormuş gibi, bir de 3,2 milyon ton olan yıllık kapasitesini, 4,4 milyon tona çıkarmak isteği, yani, tevsii isteği 1966’da kabul edilmiştir.”⁹⁷

Ülker bu kapasite artırımını konusunda o dönemde bir araştırma önergesi verildiğini ve önergenin Meclis tarafından kabul edilmesi sonucu kurulan komisyonun Başkanvekilliğini Kılıç’ın yaptığını belirtmiş ve 31 Ocak 1968 tarihli komisyon raporundan aşağıdaki ifadeleri okumuştur:

“Petrol endüstrisinde en kârlı yatırım rafinerilerdir. Hemen hemen sermaye için hiç bir risk yoktur. Bir rafineri kendisini iki üç sene zarfında amorte etmektedir. Yani, her iki üç senede bir rafineri yeni bir rafineri doğurmaktadır.”⁹⁸

Ülker, bu raporu Kılıç’ın da imzaladığını belirtmiş ve buna uygun olarak bakanlığı sırasında yapması gerekenin “ATAŞ’ın petrol Yasasına göre, Türk milletinin eline geçmesini sağlamak”⁹⁹ olduğunu ileri sürmüştür. Ülker’e göre, Kılıç “bunun tam tersini yapmıştır. Türk Devletinin daha 63 yıl zarara uğramasını önlemek imkânını, Türk Devletine on milyarlarca lira kazandırmak imkânını ortadan kaldırmıştır. Mobil ve BP’nin isteklerini yerine getirmiştir. Bunları, sürenin bitimine 6 gün kala yapmıştır. Bunları bile bile yapmıştır. Rapordaki kendi deyimi ile; her 2-3 senede bir rafineriyi şirketlere armağan etmiştir.”¹⁰⁰ Ülker konuşmasının sonunda gensorunun gündeme alınmasıyla gerçeklerin açığa çıkarılmasına olanak sağlanmasını talep etmiştir.¹⁰¹

Ülker’den sonra Demokratik Parti Grubu adına Konya Milletvekili Özer Ölçmen önerge üzerinde konuşmuştur. Ölçmen, yıllar boyu ekonomik önemi yüzünden dünya siyasetini etkilemiş bulunan petrolün, son enerji krizinden sonra gerek devletlerin kendi içlerinde, gerekse devletler arasındaki ilişkilerde birinci sırayı almış bulunduğunu; dünya enerji krizinden doğrudan ve dolaylı yünden büyük ölçüde etkilenmiş olan Türkiye’nin de petrol sorununun siyasî gündemde ön sıralarda bulunmasının doğal karşılanması gerektiğini kaydederek konuşmasına başlamış ve bu konunun 20 dakikalık konuşmalarla aydınlanamayacağını ifade ederek, bir anlamda gensorunun gündeme alınması imasında bulunmuştur. Diğer yandan, Ölçmen ana muhalefet partisi CHP’nin tutumuna yakın durmadıklarını da şöyle ifade etmiştir:

⁹⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, ss. 387-388.

⁹⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 388.

⁹⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 388.

¹⁰⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 388.

¹⁰¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 388.

“...Bunun yanı sıra gensoru istemi de önerge sahiplerince bir yandan dar bir çerçeve içine sokulurken, öte yandan ideolojik bir yöreneye oturtulmak istenmiştir. “Dar çerçeve” derken, fiyat tespitini; “ideolojik yöreneye” derken de Cumhuriyet Halk Partisinin kronolojik kompleksi olan devletleştirme kompleksini kastediyoruz. Bu istek, kendini, önergenin sonradan bir evvelki cümlesinde; “Yabancı şirketlerin sahibi bulunduğı ATAŞ Rafinerisinin belgesinin iptaline mani olmuştur.” biçiminde ortaya koymaktadır.

Biz Demokratik Parti Grubu olarak, yabancı şirketlerin haksız kazanç sağlamalarına ihmal ve bilgisizlik yoluyla de olsa imkân veren bir tutumun da, yurt yararına hizmet görme ihtimali olan yabancı teknoloji, emek ve sermayeyi; ideolojik saplantılar içinde kovmayı arzulayan bir tutumun da karşısındaız.”¹⁰²

Ölçmen, 12 Mart hükümetlerince hazırlanan Petrol Reformu Kanunu’ndan başlayarak, Demirel Hükümeti, CHP-MSP koalisyonuyla kurulan Ecevit Hükümeti ve daha sonra kurulan Irmak Hükümetlerinin fiyat belirleme kararnameleleri ve Irak ve Libya ile yapılan petrol alım anlaşmaları hakkında değerlendirmelerde ve eleştirilerde bulunduktan sonra Milliyetçi Cephe olarak adlandırılan Demirel Hükümeti’nin uygulamaları konusunda şu görüşlere yer vermiştir:

“Bilindiğı üzere, çeşitli zorluklarla ve zorlamalarla sayın Demirel Hükümeti güvenoyu aldıktan 3-4 gün sonra adı geçen yabancı şirketlerin Enerji Bakanlığına, kararnamede öngörülenin çok üstünde bir fiyatla, yani 10,81 dolarlık müracaatlarına şahit oluyoruz. Bu, alenen bir yoklama demarşıdır ve sayın Bakan Kılıç tarafından reddedilmiştir. “Ret” yazısında sayın Bakanın lütfedip bana bizzat verdikleri bilgiye nazaran, adı geçen şirketlere 6 Şubat 1975 tarihli Kararname esasları dâhilinde, yani 34 gravite için 10,095, 36 gravite için 10,215 dolar üzerinden derhal ithalâta geçmeleri tebliğ ediliyor.

Bu arada Petrol Dairesi Reisliğı de Bakana “olura” sunulmak üzere hazırladığı teklifte birinci şık olarak peşin 10,21 dolar varil başına, ikinci şık olarak da 3 ay vadeli 10,50 dolar varil başına teklifte bulunuyor. Anladığımızı göre, ikinci şıkka da, yani 3 ay vadeli 10,50’lik teklife de Bakan “olur” veriyor ki, 90 günlük mühletin bitmesine bir hafta kala BP ile Mobil bunu kabul ederek ithalâta karar veriyorlar ve mal -burası da enteresandır - mal ertesi gün hemen Mersin Limanına geliyor. Her ne kadar Sidon Limanından yükleme ve Mersin’e boşaltma fazla vakit almıyorsa da, bu hazır oluş başka türlü de yorumlanabilir ve şüpheleri celbedebilir.”¹⁰³

Ölçmen, vadeli alımın tercih edilmemesi gerektiğı görüşünde olduklarını ise şöyle açıklamıştır:

¹⁰² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 389.

¹⁰³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 390.

“Nitekim, Hükümetin 6 gün daha direktip 10,21’lik peşin fiyatı kabul ettirebileceği tezini savunan yetkili kişiler mevcuttur. Burada 3 aylık vadeden doğan varıl başına 28,5 sentlik fark, bahse konu fazla ödeme meblâğını doğurmaktadır; bu da, ithal edilecek malın yıllık tonajı hesaplanırsa, 5 milyon doları aşmaktadır. 3 aylık vadeden doğan 28,5 sentlik farkın zarar doğurmayacağını iddia eden ve kendisini savunan Hükümete yakın çevreler, bu paranın Merkez Bankasında faizsiz olarak işleyeceğini iddia etmektedirler. Bundan başka da döviz transferlerinde 3 aylık bir zaman kazanma avantajının hesaba katılması gereği üzerinde durmaktadırlar.

Bize göre bu gerekçelerin geçerliliği yoktur. Şöyle ki: Birincisi; hükümetlerin yabancı şirketlere ham petrol ithali için döviz tahsisi yükümlülüğü yoktur. İkincisi de, Petrol Kanununun 115 ile 118. maddeleri hükümetle şirketlerin hesaplaşmalarını yıl sonunda öngörmektedir. Bu açıdan bakılmadığı takdirde dahi, mevcut döviz rezervlerimizle bu tediyatı peşin yapmamız ve 28,5 sent tasarruf sağlamamız, mantığa ve ticaretin bir gereği olmak icap ederdi. Bu faktörün dışında dünya petrol fiyatlarındaki son aylardaki düşüş eğilimini de hesaba katmak gerekir... Bu hususun yanı sıra, petrolün zor depolanır ve stoklanır bir madde olduğu düşünülürse, üretici ülkelerin fiyat düşüşlerine karşılık, alıcı ülkeleri vadeli alıma zorlamalarından daha tabîî bir ticarî kaide düşünülemez; zira döviz ve para bolluğu içerisinde yüzen bu ülkeler, petrollerini faizlendirmiş ve daha yüksek bir fiyata satmış olmaktadır. Onlar için geçerli olan bu ticarî kaideye alıcı olarak uymamız gereği yoktu kanısındayız...

Bu şartlar çerçevesi içinde Hükümetin ciddî bir piyasa etüdü yapması ve vadeli alım yolunu tercih etmemesi yerinde olurdu kanaatindeyiz.”¹⁰⁴

Ölçmen, konuşmasının devamında, Türkiye’nin tükettiği ham petrolün ancak dörtte birini yerli kaynaklardan üretebildiğini, bu oranın üçte birden dörtte bire düştüğünü; bu üretimde de millî şirket olan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının hissesinin yabancı şirketlerden az olduğunu belirtmiş ve kendilerinin tüm petrolün millî şirket tarafından çıkarılmasını arzuladıklarını ifade etmiştir. Ölçmen’e göre “bugüne kadar izlenen yanlış politikalar ve ideolojik sol saplantılar” dolayısıyla “son yıllarda gelmiş geçmiş hükümetler yabancı teknoloji ve sermaye konusunda bilgili, hesaplı bir sınır çizemedikleri için neyin yurt yararına, neyin zararına olduğunu tespit dahi edememişlerdir”. Ölçmen’e göre “solun sermaye ve yatırım düşmanlığı baskısı altında sinen hükümetler” petrolde de ciddi bir tespit yapamamışlardır.

Yabancı sermaye ve teknoloji konusunda “sol saplantılar”dan söz etmesine karşın, Ölçmen hemen ardından şu ifadelere yer vermiştir:

¹⁰⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 390.

“Yabancı petrol şirketlerinin, petrolün kaymağı olan rafinajda devam ederken yeni kuyular aramadaki lâkaydilerini üzüntü ve nefretle karşılıyor.

1974 yılının ülkemiz için çok kritik günlerinde üretimi durdurmaları, hükümete fiyat baskısı yapmaları, Türkiye hedefli gemilere rota değiştirmeleri, yeni Hükümete, güvenoyundan dört gün sonra, yüksek bir fiyat teklifiyle gelmeleri, ondan sonra kendilerine uygun olan teklif kabul edilince hemen mal sevkıyatına başlamaları bu şirketlerin lehine kaydedilecek hususlar değildir.

Biz demokratik sağ muhalefet olarak ne körü körüne sermaye müdafiliğinin, ne de körü körüne sermaye düşmanlığının millî çıkarlarımızı sağlayacağına inanmıyoruz. Bu bakımdan bilimsel ve ekonomik temele dayalı akılcı bir yolun kalkınmamıza esas teşkil etmesi gereğini savunuyoruz.”¹⁰⁵

Ölçmen konuşmasını sonunda Enerji Bakanı Kılıç’ın kendisine bir buçuk saatlik bir brifing verdiğini, ancak aldığı bilgileri kendi parti grubuna naklettiğinde, grubunun “vadeli alımın zorunluluğu konusunda ikna olmamış” olduğunu belirtmiştir. Konuşmasının başında olduğu gibi, son kısmında da özellikle CHP ile partileri arasındaki hattı keskin bir şekilde vurgulayacak, iktidar partilerine de çok yakın olmadıklarını gösterecek bir biçimde gensoru önergesinin gündeme alınmasını şu sözlerle desteklediklerini ifade etmiştir:

“...Konu iyi aydınlanmadığı takdirde köy kahvehanesinden miting meydanına kadar Türkiye’yi alıp satmaya varılacak bir polemik konusu yapılacaktır. Sol mihrakların, “Ulusal Petrol Savaşı” diye adlandırdıkları bu eğilime, Hükümete yakın çevreler de şimdiden girerek, “Petrol Kavgası” adlı müdafaa broşürleri bastırmaktadırlar.

Muhterem milletvekilleri, bu konu kavgayla, polemikle değil, müzakere ve ikna yoluyla çözümlenebilir.

Bu anlayış ve yukarıda arza çalıştığım tahliller ışığında grubumuz, konunun istismarını önlemek ve aydınlığa kavuşmasını sağlamak için gensoru önergesinin gündeme alınmasında fayda mütalaa etmiştir. Bu bakımdan Hükümete mensup partilerin de bu olumlu anlayışa iştirakle gensoru müzakereleri sırasında kamuoyu ve Meclislerimizi tatmin etme yoluna gitmelerini kendilerinden rica ediyoruz.”¹⁰⁶

Ölçmen’in konuşmasından sonra, Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu adına Mardin Milletvekili Talât Oğuz konuşmuştur. Oğuz, “Milliyetçi Partiler Topluluğunun oluşturduğu Hükümetin izlediği petrol politikası”nın Türk milletinin çıkarlarına tamamen uygun bulunduğunu, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç’ın yabancı petrol şirketleri ile ilgili olarak, daha evvelki

¹⁰⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 391.

¹⁰⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 391.

hükümetler tarafından alınan kararları uyguladığını belirtmiştir. Özellikle Ölçmen'in Irak'tan alınan petrolün fiyatının yüksek olduğu eleştirisine karşı, Irak'tan alınan petrolün fiyatının tespitinde Irak ve Türkiye arasındaki su konusunun da belirleyici olduğunu dile getirmiştir:

“Dost bir ülke olan, siyasî ve iktisadî münasebetlerin tesis edilerek geliştirildiği Irak Devletinden en uygun şartlarla petrol ithaline müsaade edilmektedir.

Değerli milletvekilleri, yabancı şirketlerin yaptıkları müracaat hukuk devleti ilkesinin ışığı altında kanun ve anlaşmalardan doğan hakların korunması göz önünde bulundurularak, İrmak Hükümeti döneminde hazırlanan 6 Şubat 1975 tarihli tebliğ esasları dairesinde ithalata başlamaları lüzumu 25 Nisan 1975 tarihinde Enerji Bakanlığı tarafından bildirilmiştir. 6 Şubat 1975 tarihli tebligatta, yabancı şirketlere peşin olarak 10,21 dolardan ithalat yapmaları; aksi takdirde, sözleşmenin ve bundan doğan hakların iptal edileceği ihtar edilmişti. 10,50 dolar fiyat millî şirketlerden İPRAŞ'ın Irak Devletinden satın aldığı ham petrolün en düşük fiyatıdır. Bu fiyat, İPRAŞ'a Irak Hükümetinin Türkiye'ye olan dostluklarına dayanılarak verdiği bir fiyattır. Bu fiyat, Irak ile Türkiye arasındaki su hakkından doğan tavizli fiyattır. Nitekim, aynı tarihlerde Irak Devleti, başka ülkelere daha yüksek fiyatlarla ham petrol sattığı bütün dünya kamuoyunca bilinmektedir. Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı zamanında İPRAŞ'ın Irak'tan aldığı ham petrol 3 ay vadeye bağlı bulunmakta idi. Vade faizi hesaplanmak suretiyle alındığı takdirde 10,50 doların 10,21 dolar olması gerektiği Sayın Cahit Kayra zamanında bir muciple tespit edildiği Bakanlık kayıtları ile sabittir. Kararname bu mucibe ve bu hesaplamaya istinaden çıkarılmıştır. Demek ki İPRAŞ, Irak Devletinden vadeli ham petrol aldığı zaman, varili 10,50 dolar üzerine hesap edilmesi gerekecektir. Hükümetin bugünkü uygulamasında yaptığını, aynen yabancı şirketlere uygulamaktan ibarettir.”¹⁰⁷

Oğuz vadeli petrol alımı konusunda ise yabancı şirketlere çıkar sağlanmadığını şöyle savunmuştur:

“Değerli milletvekilleri, yabancı şirketler petrolü peşin getirdikleri takdirde 10,21 dolardan; üç ay vade ile alındığı takdirde 10,50 dolardan ithalât yapacaklardır. Vadeli ithalâtta şirketler, akreditif miktarlarını Merkez Bankasına yatıracaklar ve ancak Merkez Bankası döviz transferlerini ham petrol gemiye yükledikten üç ay sonra transfer edecektir.

¹⁰⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 392.

Böylece transfer edilen miktarı Türk lirası olarak Merkez Bankası üç ay kullanmış olacaktır. Bu uygulama millî şirketlerle Irak Devleti arasında vaki olan uygulamanın aynısıdır. Görülüyor ki gerekçelere ve kayıtlara dayanarak arz ve izah ettiğimiz sebeplerden dolayı yabancı şirketlere çıkar sağlandığı iddiası doğru değildir ve varit değildir.”¹⁰⁸

Oğuz konuşmasının sonunda, Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı döneminde uygulanan petrol politikasını eleştirmiş ve mevcut hükümetin takip ettiği petrol politikasında yasalara, anlaşmalara, millî menfaatlara bir aykırılık görmediklerini, dolayısıyla Cumhuriyetçi Güven Partisi Millet Meclisi Grubu olarak önergeye olumsuz oy vereceklerini açıklamıştır.¹⁰⁹

Oğuz’dan sonra Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Erzurum Milletvekili Selçuk Erverdi konuşmuştur. Erverdi, Ölçmen’in eleştirilerine yanıt vererek konuşmasına başlamış ve daha sonra petrol konusunu uluslararası sistem, sömürü ve bağımsızlık bağlamında ele almıştır. Bu arada sıklıkla Turhan Feyzioğlu’nun görüşlerine referansta bulunmuştur:

“Petrol konusu, milletlerarası alanda büyük uğraşlara yol açan, çok uluslu dev şirketlerin her şeyi yapmayı göze aldıkları ve yaptıkları bir alandır.

Sayın Feyzioğlu’nun, işin ehemmiyetini belirtmek için sık sık kullandığı bir deyimle; “Petrol rengi, emperyalizmin hükümrân olduğu bir alandır” veya Sayın Selâhattin Kılıç’ın 1967’lerdeki ifadesiyle; “Petrol; dış politika, Millî Savunma gibi çok yönlü bir beynelmilel meseledir. Böyle olunca, hadiseler bu şümül içerisinde ve beynelmilel rekabet kaidelerine göre cereyan edecektir. Bu kaidelerin ise, pek çok labirentleri olduğunu ve bazı ahvalde hiçbir ahlâk ölçüsü ve limiti tanımadığını bilmek zorundayız. Büyük devletlerin, büyük şirketlerin Türkiye’yi bu rekabet ve menfaat kaidelerinden istisna edeceklerini ve bize hatır için özel muamele uygulayacaklarını zannetmek ancak köksüz ve zararlı bir aldanma olur.”

Nasıl ki, bağımsızlığın temel ilkelerinden birisi ve en önemlisi, yurt topraklarının yalnız üstüne değil, altına da sahip olmaksız, gerçek milliyetçilik de memleketin güvenliği ve ekonomisi bakımından büyük önem arz eden konularda ulusun imkânlarını yabancılara kaptırmamak, onların sömürülerine mani olmaktır.

Yine Sayın Feyzioğlu’nun ifadesine müracaat edersek; “Milliyetçilik, partiler yelpazesinde şurada burada oturanların inhisarında değildir. Yabancı petrol şirketinin pençesinden milletimin bir kuruşunu nasıl kurtarırım diye mücadele eden milliyetçidir” dememiz gerekir. Tabî, bu söz de milliyetçilik kadar kolay olmayan, uğraş isteyen, fedakârlık isteyen, gerçek yurtseverlik isteyen bir konudur.”¹¹⁰

¹⁰⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 392.

¹⁰⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 392.

¹¹⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 393.

Erverdi konuşmasının devamında Türkiye'deki rafineriler hakkında bilgi vermiş ve hükümetlerle Mobil, Shell ve BP şirketleri arasındaki ilişkilere ve petrol fiyatlarındaki anlaşmazlıklara işaret etmiştir. Bu arada, bir gazetenin söz konusu petrol şirketleri lehine yayın yaptığını ileri sürmüştür:

“...Sözde milliyetçiliği çıkarları için, kazançları için vasıta eden kuruluşlardan bir gazete, (ki, bu gazetenin Hükümetin kuruluşunu temin için Sayın liderleri bir araya getirmek gibi bir tarihî görevi yüklendiğini de hepimiz bilmekteyiz) Mobil ve BP tekliflerinin Hükümetçe reddi üzerine, 18.6.1974 tarihindeki yazısında şöyle diyordu; “Türk halk efkarının petrol meselesinde gerçeği bilmesi için yabancı petrol şirketlerinin muhakkak açıklama yapması, itham edildikleri konularda, petrolünü işleyip, para kazandıkları ülkenin insanlarına gerçekleri söylemeleri lâzımdır. Hakikatler ancak bu şirketlerin konuşmasından sonra ortaya çıkar. ATAŞ'ın ortaklarını önemli bir görev beklemektedir. Suskunluk, suçlamaları kabul anlamına gelmektedir. Mobil ve BP, hatta şimdilik Bakanlığın yanında görülen Shell bir araya gelerek kamuoyunu aydınlatıcı bir açıklama yapmalıdırlar.”

Millî çıkarlarımızı koruyan Hükümet kararına karşı çıkmayan Shell'i de, diğer şirketlerin yanında yer almaya, nöbete girmeye davet eden; vatandaşın ise, yetkili idarecilere değil, bu şirketlere inanmasını salık veren bu millî gazete, şirketlere ise, kendisini yalnız bırakmamalarını, haklarını birlikte savunmalarının uygun olacağını ifade ediyordu. Bu gazete ve bu gazete gibi sözde milliyetçilere hep birlikte sormamız gereken bir soru vardır: “Kimden yanasınız?”¹¹¹

Erverdi hükümetler ve petrol şirketleri arasındaki anlaşmazlıklar üzerinde ayrıntılı olarak durmuş ve petrol şirketlerinin yabancı ülkelerde siyasetçilere rüşvet dağıttığını belirtmiştir. Türkiye'de de petrol şirketlerinin hükümetlerin tutumuna göre hareket ederek fiyat belirlediklerini şu ifadelerle savunmuştur:

“Haklarında 132. maddenin uygulandığı, 6.2.1975 tarihinde kendilerine tebliğ olunan Mobil ve BP şirketleri, uygulamadan sonra, hangisini yutturabilirim dercesine, birtakım fiyatlar teklif etmişlerdir. Bunlar 7 Martta 45 gün kredili fob 10.70 dolar, 18 Mart 1975 tarihinde 30 günlük fob 10.40 dolar ve bu tekliften bir gün sonra da 45 günlük kredi ile fob 10.36 dolar olarak teklifler gelmiştir.

Burada bir noktayı dikkatlerinize sunmak istiyorum. Vadeleri aynı olan, farzımuhal 45 günlük kredi ile fob 10.70 dolara vereceğini söylediğini, yine 45 günlük kredi ile fob 10.36,5 dolara düşürmüştür. Demek ki, yalnız vadeleri, graviteleri değişmediği halde, petrol şirketleri önceden, neyi koparabilirim, neyi tutturabilirim diye müracaat etmekte, Hükümetin davranışına göre de fiyatlarda indirim yapmaktadır.”¹¹²

¹¹¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, ss. 393-394.

¹¹² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 394.

Erverdi Enerji Bakanlığı'nın vadeli fiyat uygulanması konusunda ise şu görüşleri savunmuştur:

“1967’lerde Karma Komisyonun raporlarının müzakeresi sırasında da Sayın Kılıç; gerçekten Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı bize direkt olarak döviz sağlayan bir faaliyet sahası olduğundan, ona verilecek dövizin adedi hendesî silsilelerle artan bir döviz tasarrufuna yol açacağını ve bu itibarla Hükümetin, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına vereceğimiz bir dolar karşılık birkaç dolarlık döviz sağlayacağı için, hususî bir statü tatbik edilmesi gerektiğine kani olduğunu ifade buyuruyorlar.

Şimdi aynı Kılıç, bırakın Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına özel statü tatbikini, Kararnamede kredili ithalâta müsaade edilmediği halde ve bir millî şirketin imkânlarının mahdud olması sebebiyle, Irak’tan petrol alırken kullandığı ve neması Devlete kalan kredi uygulamasını kendi ana şirketinden mal getiren Mobil ve BP’ye uyguluyor. Kâr şirketlerin olacak. Gerekçe olarak da, “Siz millî şirkete getirttiniz, ben de ATAŞ grubuna sağladım” buyuruyorlar. Bu gerekçe karşısında insanın aklına, Sayın Feyzioğlu’nun A.P.’li bir Bakana sorduğu, “Siz Cumhuriyet Hükümetinin Bakanı mısınız, Mobil şirketinin avukatı mısınız?” sorusu geliyor.”¹¹³

Erverdi, Bakan Kılıç’ın kredi faizine dayanarak ham petrol ithal fiyatında artırma yetkisinin bulunmadığını, “millî çıkarlar için değil, petrol şirketleri için”¹¹⁴ kahramanlık yaptığını savunmuştur. Konuşmasının devamında, yabancı basının konuya ilişkin yaklaşımı üzerinde durmuştur:

“29 Nisan tarihli İngiliz Financial Times Gazetesinde yayınlanan Mobil ve BP şirketlerinin ülkemizdeki durumuyla ilgili haberi okuyalım: ‘2 şirkete tanınan süre hâlâ geçerlidir. Ya 7 Mayıs’a kadar Hükümetin kararname ile tespit ettiği düşük fiyattan ham petrol ithal edecekler, ya da rafineri tesislerinin millileştirilmesine katlanmak zorunda kalacaklardır. Şirketler, bir yandan verilen fiyatlarla ithalin önemli zararlara yol açacağını iddia ederken, öte yandan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanının değişmesiyle sorunun çözümlenebileceğini ummaktadırlar.’

İngiliz gazetesinin daha önceden şirketlere atfen verdiği haberin, Sayın Selâhattin Kılıç’ın tasarrufuyla doğrulanmış olmasını dikkatinize sunarım.”¹¹⁵

Erverdi daha sonra Die Welt Gazetesinden parçalar okumuş ve konuyla ilgili yorumlarda bulunmuştur:

¹¹³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 395.

¹¹⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 395.

¹¹⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 395.

“Almanya’da yayınlanan, hem de sağ eğilimli olduğu tanınan 22 Mart tarihli Die Welt gazetesindeki, bu konudaki yorumdan kısaca parçalar sunmak istiyorum.

‘Ankara’da ulusal petrol piyasasına egemen olma isteği tomurcuklanıyor’. Bundan 30 gün önce, British Petrolün kumpanyasının Londra’daki kodamanları gözlerine inanamadılar, masalarının üzerinde Ankara’nın bir savaş ilânı duruyordu. British Petrol, bu 90 gün içinde ya petrolün varilini 10,21 dolara indirecekti ya da Türkiye’deki petrol hakları kamulaştırılacaktı.

Yeryüzünde pek az petrol fazlasına sahip tröstlerden biri olan bu firma, gazetelerde ilânlar vererek, varili 10,21 dolardan petrol aradığını belirtmeye başladı. Böylece Ankara’ya, “bakın kimsede bu fiyattan petrol yok” diyerek, ultimatının geri alınmasını sağlamaya başvurdu.

Bir noktasında da; ‘Aslında BP, haydi eyvallah dese, bundan malî zararı pek büyük olmaz. Ancak BP çarpışmadan, Mersin rafinerisinden ve öbür yatırımlardan elini çekecek olursa, bu tröstün dünya çapındaki ağında önemli bir delik açıldığı anlamına gelecektir. Çünkü, petrolcü ülkelerde uğradığı fiyat yenilgisinden sonra, tüketici ülkelerde de böyle bir saf dışı edilme aleyhine olacaktır’ buyuruyor.

Görüyoruz ki, konu dış basın tarafından, çok uluslu petrol şirketlerinin yalnız Türkiye için değil, petrol tüketen diğer ülkeleri de içeren şekliyle tartışılıyordu, ama Almanya’nın sağ eğilimli gazetesi ne bilsin ki, 22 Mart tarihinde bu şekilde yorum yaparken, birkaç gün sonra Türkiye’de sağcı Demirel Hükümetinin kurulacağını ve Hükümetin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Selâhattin Kılıç’ın güvenoyundan sonra ilk uygulama olarak, yabancı petrol şirketlerine, hem de sürenin bitimine 6-7 gün kala rafinerilerini hediye edeceğini bilmesi mümkün değildi, ama gerek bu yazıdan, gerekse İngiltere’de çıkan yazıdan anlaşılan şu ki, yabancı petrol şirketleri gerçekten güçlüdürler ve sorunlarını milliyetçi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına çözümleteceklerini önceden ilân etmekten çekinmemektedirler.”¹¹⁶

Erverdi, yukarıdaki görüşleri doğrultusunda, konuşmasının sonunda Enerji Bakanı Selâhattin Kılıç’ın uygulamaları ile Türk milliyetçiliğine ve ulusal çıkarlara aykırı hareket ettiğini, konunun ayrıntılı olarak incelenmesi için gensorunun gündeme alınmasını, siyasal sorumluluğu bulunan bir bakanın kabineden uzaklaşmasının, hükümeti zaafa düşürmeyeceğini, tam tersine güçlendireceğini belirterek önergeye olumlu oy kullanılmasını talep etmiştir.¹¹⁷

¹¹⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 396.

¹¹⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, ss. 396-397.

Erverdi'den sonra Millî Selâmet Partisi Grubu adına Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Ünsal konuşmuştur. Ünsal, petrol ve petrol ile ilgili meselelerin özellikle son 10 yılda siyasal hayatta önemli konular arasına girdiğini ve bu konuda çeşitli nedenlerle kamuoyunu geniş ölçüde meşgul eden tartışma ve polemikler yaşandığını belirterek konuşmasına başlamış ve bu önergeyle de aynı durumun tekrarlandığını ileri sürmüştür. Ünsal Türkiye'nin enerji ihtiyacı üzerinde ayrıntılı olarak durmuş ve tüm konuşmasını CHP'nin önceki dönemlerde uyguladığı petrol politikasının eleştirisi üzerine kurmuştur. CHP-MSP koalisyonu dönemiyle ilgili de şu görüşlere yer vermiştir:

“1974 senesinde Halk Partisi-Millî Selâmet Partisi Koalisyon Hükümetinin ilk aylarında, Bakanlıklararası Ekonomik Kurulda görüşülerek, ATAŞ Rafinerisinin ürünlerinde afişe fiyatlardan % 18 bir indirim yapılması karara bağlanmış ve bu husus 25 Şubat 1974 tarihli Resmî Gazetede, Enerji ve Maliye bakanlarının ortak tebliği olarak yayınlanmıştır. Aradan altı ay bile geçmeden, gene aynı bakanlıkların Resmî Gazetede yayınlanan tebliğleriyle, bu indirim nispetinin % 18'den % 12'ye indirildiğini görmekteyiz. Bu kararı almış olan bakanların, konuyu daha önce olduğu gibi Bakanlıklararası Ekonomik Kurula getirmeden kendi başlarına karara bağlamış olmaları, fevkalâde dikkat çekici bir husustur.

Halk Partisi kanadı bakanlarının, kendi başlarına Hükümetten karar veya talimat almadan Hazine aleyhine ve ATAŞ grubu şirketleri lehine sağladığı fayda, bu kararlar 100 milyon mertebesinde.

Böylesine açık ve seçik şekilde şirketler yararına hareket eden C.H.P.'nin, şimdi bu önergeyi verip, sureti haktan görünmeye kalkışmasının izahını yapmak elbette ki zordur. Bunun olsa olsa bir izah yolu vardır ve o da, kendi yaptığı bu icraatı unutturmak ve o sahadan dikkati dağıtmaktır.”¹¹⁸

Ünsal, konuşmasının sonunda gensoru önergesinin gerçeklerle bağdaşmadığını ileri sürmüş ve bu nedenle de gensoru önergesinin gündeme alınmaması yönünde oy kullanacaklarını ifade etmiştir.¹¹⁹

Ünsal'dan sonra Adalet Partisi Grubu adına Çanakkale Milletvekili Refet Sezgin konuşmuştur. Sezgin konuşmasının başlarında, gensoru önergesinin amacının hükümeti yıpratmak olduğunu ifade etmiş ve diğer konuşmacıların da ayrıntılı olarak ele aldıkları kararname süreçlerini ve hükümetlerle petrol şirketleri arasındaki anlaşmazlıklar üzerinde durmuştur.

¹¹⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 399.

¹¹⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 400.

Sezgin daha sonra özellikle petrol ithal eden ATAŞ Grubu Şirketlerinin hisselerinin millileştirilmediği iddiasını ele almıştır. Sezgin Petrol Kanununda, millileştirme diye bir meselenin olmadığını ancak belgenin feshinin bulunduğunu belirtmiş ve Enerji Bakanı Kılıç'ın anlamayı neden feshetmediğini ilgili 132. Maddeye atıfta bulunarak şöyle açıklamıştır:

“Madde 132: ‘90 günden az ve 180 günden çok olmamak üzere, geçici olarak durdurabileceği gibi, müsaade, arama ruhsatnamesi, işletme ruhsatnamesi veya belgenin doğrudan doğruya feshi için Bakana teklifte bulunur.’ Petrol Dairesi, fesih için. Fesih nizamını da vazı kanun Petrol Kanunu içerisinde tanzim etmiş. Buna riayet etmezse, verdiğiniz mehile bir petrol şirketi riayet etmezse, bunu feshetmeye kalktığınız zaman, yabancı petrol şirketi bu Kanun hükümlerine tevfikân, rafinerinin bir kısmını veya tamamını söküp götürebilir. Bu hak da burada yazılı. Mahkemeye müracaat edebilir.

Şimdi tasavvur ediniz, Sayın Selâhattin Kılıç şununla itham ediliyor: “Altı gün vardı, Mobilin teklifini kabul etti.” “Mobilin teklifini kabul etti” değil, Mobilin, Kararnameye uygun olarak yapılmış bulunan işleme mutavaat edeceğini beyan etmiş bulunuyor. O sebeple, elbette ki, müddet vermişsiniz, Sayın Işıl zamanında 90 günlük mehil verilmiş, onun içinde çeşitli teklifler olmuş, gelmiş gitmiş; en son demiş ki, “Ben, Sayın Kayra tarafından esasları tanzim edilmiş, oluruna imza atılmış bulunan vadeli alım fiyatından petrol getirmeyi kabul ediyorum.” E, bunu dedikten sonra, Sayın Kılıç ne yapacaktı? Yapacak başka bir şeyi var mıydı? Normal olarak yoktu.”¹²⁰

Sezgin konuşmalar sırasında değinilmeyen bir konuyu da gündeme getirerek Kılıç'ın Türkiye'nin yararına hareket ettiğini savunmuştur:

“Ama Sayın Kılıç bir şey daha yapmış orada. Tedbirli davranmış; ileriye de düşünmüş. “Petrol fiyatları düşebilir, bizim millî petrol şirketlerimiz daha ucuz fiyatla petrol ithal edebilir, o halde, Kararnamenin geçerlik süresi içerisinde muteber olmak üzere, fiyat farkını Hazineye kazandırmak için ne yapmak lâzım?” Onun tedbirini almış, onun tebligatını yapmış Sayın Kılıç. Buna hiç bir sözcü arkadaşım değinmedi. Niçin değinmedi acaba? Şöyle yapmış: Kararnamenin geçerlik süresi içinde, millî şirketlerin Kararname fiyatının altında ithalât yapmaları halinde, yani piyasa fiyatı düştüğü takdirde, bu değişikliğe yabancı şirketler de Kanun hükmü gereğince uyacaklardır. Bunu da söylemiş Sayın Kılıç; Sayın Kılıç görevini yapmış. Sayın Kılıç, bu görevini dikkatle yaptığı için, tebrike şayan olduğu halde, şimdi ve aslında Sayın Kılıç'ın şahsında Adalet Partisi ve Koalisyonu dahil bulunan -arkadaşlarımla çok sevdiği tabirle - “Cephe Partileri, Milliyetçi Partiler Topluluğu” Türk vatandaşlarına, Türk Milletine jurnal edilmektedir; bu haklı değildir.”¹²¹

¹²⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 401.

¹²¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 402.

Sezgin konuşmasının devamında yerli üretimle ithal petrolü karşılaştırmış ve yerli üretimle Türkiye'nin petrol ihtiyacının karşılanması gereği üzerinde durmuştur:

“Muhterem milletvekilleri, petrol meselesi Türkiye'nin önemli bir meselesidir; çok önemli bir meselesidir, hayatî bir meselesidir. Bizim, bir petrol politikası anlayışımız vardır. Bu anlayışta farklarımız olabilir. Bütün mesele, evvelâ, Türkiye'yi dışarıdan petrol ithal eder bir memleket durumundan kurtarmaktır; mesele bu. Bunun için, her imkândan millî menfaatlerimiz ölçüsünde istifade etmeyi düşünürüz; daima düşündük, bundan böyle de düşünmeye devam edeceğiz. “Biran evvel Türkiye'nin ihtiyacına yeter petrolü kendi kaynaklarımızdan temin etmek” Sayın Kılıç da böyle düşünüyor...”

Dahilde istihsal etmekte bulunduğumuz petrol, ithal edilen petrolün fiyatından 7 de 1 nispetinde ucuzdur; yani ithal petrolü 7 misli pahalıdır.

O halde, Türkiye'de millî petrol politikası, her şeyden önce Türkiye'nin menfaatlerine dikkat etmek suretiyle, hassasiyetle dikkat etmek suretiyle, memleketi biran evvel, ihtiyacına yeter petrolü bulmanın tedbirlerine kavuşturacaktır. Yapılacak olan budur, takip ettiğimiz şey de budur. Bunun için, bütün kaynakları seferber etmekte yarar vardır.”¹²²

Sezgin konuşmasının sonunda, gensoru önergesinin amacını hükümeti yıkmak olarak nitelemiş ve CHP'yi eleştirerek önergenin aleyhinde oy kullanacaklarını belirtmiştir:

“Muhterem milletvekilleri, Adalet Partisi Grubu olarak, münhasıran, çok güçlülükle kurulmuş bulunan ve kurulduğu tarihten bu yana memleketin önemli davalarına memleketin ihtiyaçları istikametinde el atmak suretiyle meseleleri çözüme kavuşturan ve el atma sırası gelmeyenleri de çözüme kavuşturacağı belli olan Hükümeti yıkma denemesinin başlangıcı olarak, bir murakabe duygusu içerisinde değil; ama bu Hükümeti mutlaka yıkmak düşüncesi içerisinde bu gensorunun verildiği açık bulunmaktadır. Yoksa, soruşturma istikametinde verilen önergenin neticesini bekleyerek onunla yetinmek gerekirdi; grubumuz bu kanaate vardı ve sayın Enerji Bakanı, sadece müellif Cumhuriyet Halk Partisinin hazırlamış olduğu ve Irmak Hükümeti tarafından tekemmül ettirilen kararnamenin gereğini ve görevini yerine getirdiği cihetle de, önergenin aleyhinde rey kullanacağımızı arz eder, saygılar sunarım.”¹²³

Gensoru önergesi üzerinde son konuşmayı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Adana Milletvekili Selâhattin Kılıç yapmıştır. Kılıç konuşmasının başında “Cumhuriyet Halk Partisine mensup bir grup sayın arkadaşımızın

¹²² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 402.

¹²³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 404.

verdiği bu gensoru önergesini bir dakikada bitirmek mümkündür”¹²⁴ diyerek konunun kendisi açısından kolaylıkla yanıtlanabilir olduğuna işaret etmiştir. Kılıç gensoru önergesinin ve konuşmaların polemiklerle dolu olduğunu ifade ederek önergenin iddiasını şöyle değerlendirmiştir:

“...Polemiklerden ayıklarsak, gensoru önergesinin hukukî müstenidatı, kararnamede verilen yetkileri aştığım iddiasıdır. Yalnız, Cumhuriyet Halk Partisi iki noktayı kamuoyundan ve çok mümkündür ki kendi grubundan da gizlemiştir. Bu iki nokta şudur:

Bahis konusu olan Kararnamenin 4. maddesine göre, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Bakanlar Kurulu kararı alınıncaya kadar, geçici ithal müsaadesine yetkilidir. Şirketlere verdiğim müsaadenin 3. maddesi de, değişiklikler makale şâmil olmak üzere, geçici ithal yetkisidir. İşte mesele burada biter. Bundan gerisi polemiktir, bundan gerisi demagojidir, bundan gerisi petrol sakızı çiğnemektir.

Hakşinas olunuz, başka hukukî dayanağınız yoktur. Tek yanlı zorlamalar yapacaksınız ve itham edeceksiniz, “ecnebi şirket”, “petrol” deyince, güya sempati kazanacaksınız... Türkiye çok değişmiştir.”¹²⁵

Kılıç, konuşmasında Cumhuriyet Halk Partisinin petrol politikasının “iktidarda iken petrol bulamama, muhalefette iken de petrol buldurtmamaya dönük.” olduğunu ileri sürerek CHP’yi eleştirmiş ve petrol konusunda gerçek fiyatın fiilen alınabilir, ulaşılabilir, kanunun tarif ettiği fiyatın 10,50 olduğunu savunmuştur:

“Petrol anlaşmaları gizlidir. Petrol anlaşmaları gizli olmasaydı, Cumhuriyet Halk Partisi bu gensoru için bir zahirî sebep dahi bulamayacaktı ve 10.50’ye 3 aylık vadeli kararnameyi getirecekti.

...

Gizliliği sağlamak için ve gerektiğinde peşin fiyatla petrol alabilme imkânı olduğundan, o fiyattan yukarı alınmasın, bir taban olabilsin diye geriye doğru dönülerek 10.21,5 fiyatı tespit edilmiştir. Bu bir fiktif fiyattır, bu bir nazari fiyattır. Türkiye’nin böyle bir anlaşması yoktur, böyle bir fiyattan ithal edilmiş bir gram petrolü yoktur.

Şimdi, kamuoyu önünde, güya 10.21,5’tan fiyat varmış da, Koalisyon Hükümetinin Enerji Bakanı 10.50’den fiyat almış gibi, son derece demagojik ve hatta yakışsız bulduğum polemiklere girilmiştir.

...

¹²⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 404.

¹²⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, ss. 404-405.

Peşin fiyatla aldığınız takdirde, sınır 10.21,5'tur. 10.22 dolarlık bir fiyat, kararnamenin üstünde bir fiyattır. Ancak, 10.50 dolarlık, üç ay vadeli bir fiyat Kararnameye uygundur.

Şimdi, demagoji yapmak isterseniz, “10.22 ilâ 10.50 arasındaki 28 sentlik farkı yabancı şirketlere verdin, filân memlekete verdin, Irak’a verdin, Libya’ya verdin” diyebilirsiniz; ama 10.22’lik peşin fiyat Kararnameye uygun değildir, 10.50’lik üç ay vadeli fiyat Kararnameye uygundur.”¹²⁶

Kılıç, konuşmasında Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı konusunda bilgi vererek CHP’nin yabancı sermaye konusundaki tutumunu eleştirmiştir:

“Değerli arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partisinin petrol politikası 1954’e kadar uzanır. O zaman, Petrol Kanununu çıkaran, aynı günde ve aynı tarihte, bir numaralı farkla, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığını kuran Demokrat Parti, yurdu yabancı şirketlere açmakla ve her tarafta yabancı şirketler tarafından işgal edilmekle itham edilmiştir. Şu ketmedilmiştir: Demokrat Parti zamanında petrol ihtiyacı artarken, bir taraftan millî kaynakları seferber etmek için Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığını kurarken, bir taraftan da uygun yabancı sermayeden yararlanılmıştır. Ama, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının Demokrat Parti tarafından kurulduğu ve mümkün, muhtemel bütün millî kaynakların seferber edildiği hiçbir zaman söylenmemiştir.

Aslında, aynı şekilde, tıpatıp benzer şekilde, 1965 Koalisyonunda da, o zamanki Dördüncü Koalisyonda da sayın Mehmet Turgut’un şahsında bugünkü gibi, petrol meselesi sayın Mehmet Turgut’un şahsında, Hükümeti tahrip vasıtası olarak kullanılmıştır.”¹²⁷

1965 yılı ile ilgili değerlendirmeleri üzerine, CHP Grubundan Kılıç’a o dönemde kendisinin de CHP’de bulunduğu hatırlatılmıştır. Bunun üzerine Kılıç “Kusura bakmayın, yanlışmış, bir yere girmişim siyasetin karanlığında; akşamda canım; ne var yani? Akşam karanlığında bir yere girmişim; sabah gördüm ki, o yer bana göre değil; çıktım, geldim canım....”¹²⁸ yanıtını vermiş ve gensoru önergesinin eski kadroların rahatsızlık duymasından dolayı da verilmiş olduğunu ileri sürmüştür.

Kılıç konuşmasının devamında önergede söz konusu olan 10.36,5 ve 10.40 fiyatlarının gerçekçi olmadığını, bunların faizi ve vadeleri dikkate alındığı zaman 10.50’nin üstünde, peşin fiyata irca edildiğinde ise 10.21,5’un üstünde bulunduğunu, bu nedenle kabul edilmediğini ifade etmiştir.¹²⁹ Kılıç kendisinin uygulaması ile ilgili olarak, Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün imzası ile

¹²⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 405.

¹²⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 406.

¹²⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 406.

¹²⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 406.

Kararname esaslarına uygun olduğunun belirtildiği, eğer peşin fiyattan ithale müsaade verilirse 10.21,5, üç ay vadeli fiyattan ithale müsaade verilirse 10.50 ve her iki şıkta da, makale şamil olmak üzere ithal müsaadesi “olur”unun kendisine teklif edildiğini belirtmiş¹³⁰ ve yetki tecavüzü konusunda da şu açıklamayı yapmıştır:

“Şimdi, Irak petrol fiyatı, yani 10.50, 31.12.1974 tarihine kadar muteberdir. 1 Ocak 1975’ten itibaren muteber olmak üzere yeni bir petrol fiyatı anlaşması yapılacaktır. Bundan sonra da Libya anlaşması yapılmıştır ve Libya anlaşmasının fiyatı bundan değişiktir.

İşte bu, bütün yönleriyle 4. madde, makale şamil oluş, bilâkis kanunları sadece 10.50 ve 10.21,5’a değil, 4. maddeye de ve memleket menfaatlerine de uyarak, kanunları koruduğumun o halde, Kararnamenin 4. maddesinde yazılı şart tekevvün etmiştir; yani, “serbest rekabet fiyatlarındaki değişiklik vuku bulduğu takdirde”. O halde 4. maddesini uygulayabilmek hakkı bende vardır. Ama bunu uygularken, Sayın Refet Sezgin’in de dediği gibi, 1 Ocaktan itibaren Irak fiyatı muteber olacağı için, ileride yapabileceğimiz bir ucuz anlaşmaya, petrol şirketlerinin de bu anlaşmaya zorlanabilmesi ve uymasını sağlamak için, petrol şirketlerine verdiğim ithal müsaadesi makale şamildir, geriye doğru teper...”¹³¹

Kılıç, Bakanlar Kurulu kararı olmaksızın fiyat belirlediği iddiasını da Enerji ve Tabii Kaynaklar eski Bakanı Cahit Kayra ile kendi uygulamasını karşılaştırarak yanıtlamıştır:

“11 ay Sayın Ecevit Hükümetinin Enerji Bakanı olarak Sayın Kayra’nın, Kanunun 112. maddesi açık açık, “Türkiye’ye petrol ithali Bakanlar Kurulu kararıyla yapılabilir” dediği halde, hiç bir Bakanlar Kurulu kararı istihsal etmeden, aşağılı yukarı çok değişen fiyatlarla ithal müsaadesi vermeye yetkisi oluyor da, Kararnamenin 4. maddesine göre geçici ithal müsaadesi vermeğe benim niye yetkim olmuyor?”¹³²

Kılıç, sözleşmenin feshine 6 gün kala yenilenmesi konusunda da şu görüşü savunmuştur:

“Sayın milletvekilleri, ne 6 gün kalması, ne 6 saat kalması hukukî mevzuatı değiştirmez. Petrol şirketleri, Hükümetin ve Enerji Bakanlığının şart koştuğu fiyatları kabul ettikten sonra, onu kabul etmek ki, benim yerimde başka birisi de olsaydı yapacağı başka bir muamele yoktur, ben de onu yaptım, iş tabii mecrasında cereyan etti. 6 saat kala kabul etseydim bu defa da diyeceklerdi ki -çünkü bir kısmının kafasında bu müddetin bitiminde, bu rafineri listesinin devletleştirileceği, hatta bir kısmının kafasında da bedava zaptedileceği fikri var- “A canım 6 saat daha sabret de, zaptedelim şu rafinerileri”. Bunları demeye getirilecek kadar yazılar yazılmıştır.

¹³⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 407.

¹³¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 408.

¹³² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 408.

Bakınız durum ne idi: ATAŞ rafinerisinin iki ay 24 gün çalışmamasından dolayı; akaryakıt istikrar fonu 75 milyon lira, direkt vergi geliri 25 milyon lira ve yine bir kısım malları dışarı satabilecektik ve bir kısım değişik malları dışarıdan alabilme zorunluluğundan dolayı da 5,1 milyon dolar Türk ekonomisi ve Türk maliyesi zarara maruz kalmıştır. Türkiye'nin stokları ki, evet yer yer cüzî sıkıntı oldu; çok büyük sıkıntı olmadı, doğru; ama nasıl oldu; Türkiye'nin stoklarının önemli bir oranda eritilmesi pahasına. Ben Türkiye'nin bugünkü şartları altında petrol mamul stoklarının eritilmesine imkân vermem; gerekirse sorumluluğu üzerime alırım; bu benim bakanlık anlayışımdır, bu benim millet anlayışımdır, devlet anlayışımdır. Hasat mevsimi gelmiş, turizm mevsimi gelmiş, sonra âdeta bir komplo gibi, Batman rafinerisini Mayısın ortasında revizyona sokacaksınız; “sokmam” dersiniz, bakan olarak, kırılabılır, 3 sene tamir ister; İPRAŞ rafinerisini Haziranın başında koyacaksınız; sonra ATAŞ'ı da muallakta bırakacaksınız ve Türkiye'yi petROLSÜZ bırakacaksınız. (C.H.P. sıralarından “Niye muallakta bırakıyoruz; devletleştirin” sesleri) Hayır, sayın milletvekilleri kanunî yetkilerimi iyi niyetle kullandım ve ATAŞ rafinerisini çalıştırdım.”¹³³

Kılıç, konuşmasının sonlarında Türkiye'nin yıllık üretiminin azaldığını, bir milyar dolarlık ithalata ihtiyaç bulunduğunu, petrol ithalinin Türkiye'nin kanlarını kuruttuğunu, 40 milyon tonluk farklı ihraç ürünlerinin ve 365 günlük çalışmanın üçte ikisinin bir tek kaleme, petrole verildiğini bu nedenle de esas politikanın Türkiye'de petrolü bulmaktan geçtiğini ifade etmiştir, “Türkiye'de bulunmuş petrol, kim tarafından bulunursa bulunsun, özel şirket, yabancı şirket, devlet... Kim tarafından bulunursa bulunsun, bir dolar 65 senttir; dışarıdan ithal edilen petrol 10 dolardır, 10,5 dolardır, 11 dolardır, piyasasına göre.”¹³⁴

Konuşmada geçen “kim tarafından bulunursa bulunsun, özel şirket, yabancı şirket, devlet” ifadesinden sonra milli politika üzerine Genel Kurul'da karşılıklı konuşmalar yaşanmıştır.

Kılıç'ın konuşmasından sonra gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmaması oylanmıştır; oylama sırasında da yoğun tartışmalar yaşanmış ve oylama birkaç defa tekrarlanmıştır. Bazı üyeler, oylamada ve sonuçların açıklanmasında usulsüzlük yapıldığı gerekçesiyle Başkanlık Divanından çekilmişlerdir. Nihai oylama sonucuna göre, oylamaya 427 milletvekili katılmış, 208 kabul ve 219 ret oyu ile gensoru önergesinin gündeme alınması reddedilmiştir.¹³⁵

¹³³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 409.

¹³⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, s. 409.

¹³⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 12, Birleşim: 83, 3.6.1975, ss. 410-415, 420-423.

5.3. Uyguladığı İç Politika ile Temel Hak ve Özgürlükleri Kullanma Olanağını Ortadan Kaldırdığı İddiasıyla İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk Hakkında Gensoru Önergesi

Cumhuriyet Halk Partisi Millet Meclisi Grup Başkanvekilleri Erzurum Milletvekili Selçuk Erverdi ve İstanbul Milletvekili Necdet Uğur ile 25 arkadaşının İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk hakkında uyguladığı iç politika ile temel hak ve özgürlükleri kullanma olanağını ortadan kaldırdığı iddiasıyla Anayasanın 89. maddesi uyarınca Gensoru açılmasına ilişkin önergesi 1 Temmuz 1975 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda okunmuş ve gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmayacağına dair ön görüşmelerin 13 Haziran'da yapılması kararlaştırılmıştır.

Gensoru önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

“Bir süreden beri, ülkemizde Devletin iç güvenliğini ve demokratik rejimin işleyişini tehdit eden olaylar yer almaktadır. Dört partinin cepheleşme hareketi ile birlikte başlayan saldırılar ve zorbalıklar, Cephe Hükümetinin kuruluşundan sonra, cüreti artmış olarak daha büyük hedeflere yönelmiş, daha yoğunluk kazanmış ve bütün yurda yayılmıştır.

Bugün, Anayasamızın öngördüğü temel hak ve özgürlüklerin birçoğunu, kullanma olanağı, yurdun pek çok yerinde kalmamıştır. Site Yurdundaki, Atatürk Üniversitesindeki öğrenciden, Erzurum'daki tiyatro sanatçısına; Makine Kimya işçisinden, cebinde Milliyet, Cumhuriyet gazetesi taşıyan mühendise; Tokat'taki esnaftan, Muş'taki avukata; İstanbul'daki yurt bekçisinden, Ankara'daki Toplum Polisine, Kahraman Maraş'taki öğretmene; babaannesinin kucağında üç yaşındaki yavrudan Ana Muhalefet Partisi Liderine kadar pek çok yurttaşımızın canı, malı, hakları ve özgürlükleri tehdit altındadır.

Cephe Hükümetinin işbaşında bulunduğu kısa dönemde siyasal nedenlerle yapılan öldürme, yaralama, toplu saldırı, baskı ve yıldırma olayları rekor düzeye çıkmıştır. Bu nitelikteki yüzlerce olayı, birbirinden kopuk birer “adi zabıta vakası” olarak değerlendirmek mümkün değildir.

Cephe Hükümetinin yapısı ve hedefleri, saldırıları yürüten kişiler ve kuruluşlarla olan ilişkisi, olaylar hakkında yaptığı değerlendirmeler, saldırılar karşısında izlediği tutum düşünülecek olursa, Türkiye'nin bir iç kargaşa ortamına sürüklenmesinde Hükümetin oynadığı rol açıklıkla ortaya çıkar.

Ülkeyi bu noktaya getiren örgütlenmiş zorbaları, Hükümet “Devlete yardımcı” ilân etmiştir. Şimdi bu milis kuvvetlerini Devletin içine yerleştirme, güvenlik kuvvetlerini onlara teslim etme hazırlığı yapılmaktadır. Yine bu amaçla yıllardan beri tarafsızlık anlayışı ile görev yapan polisler, sürülmekte, kıyılmakta; okulunu başarı ile bitirmiş, sicili temiz polislerin meslekleriyle ilişkileri kesilmektedir. Çeşitli polis dernekleri, emniyet müdürleri bu tablo karşısında kaygılarını dile getirmiş, uyarılarda bulunmuşlardır.

Hükümet, yüksek yargı organlarının kararlarına meydan okuyarak, iş çevrelerinin sözcülerinden gelen talimatlarla valileri görevinden alarak, hukuk düzenini ve Devlet otoritesini bizzat kendisi tahrip etmekte, böylece bir kargaşa ortamının oluşmasına yol açmaktadır.

Hükümetin bu tutumu ortaya koyuyor ki, bugüne kadar yaşadığımız olaylar, bundan sonra yaşayacaklarımızın sadece bir bölümüdür. Bu politika sürecek olursa, gelecek, yakın geçmişten daha da bunalımlıdır.

Geçen iki buçuk ay içinde böyle bir Hükümet iş başında olmasaydı ve Millî Cephe tertipleri sahneye konulmamış olsaydı, ne Gerede saldırısı olurdu ne Diyarbakır olayları. Nitekim, cepheleşme öncesinde Türkiye, 12 Mart sonrasının bütün güçlüklerine rağmen, bir iç barış ve güvenlik ülkesi haline getirilebilmişti.

Hükümet, saldırganlara cesaret vermekte, kanat germektedir. Hükümet, zorbalığı resmîleştirmekte, meşrulaştırmaktadır.

Bu tutum devam ettiği sürece ülkenin iç barışı ve güvenliği tehlikededir, demokratik rejim tehdit altındadır.

Bu nedenlerle, Hükümet adına iç güvenlik politikasından en başta sorumlu olması gereken İçişleri Bakanı hakkında Anayasanın 89. maddesi gereğince gensoru açılmasına ilişkin istemimizi saygılarımızla sunarız.”¹³⁶

İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk hakkındaki Gensorunun gündeme alınıp alınmaması hususundaki ön görüşme 3 Temmuz 1975 tarihinde yapılmış¹³⁷; bu birleşimde alınan Meclis kararı ile önerge sahipleri adına konuşacak milletvekilinin yarım saat, siyasî parti gruplarının birer saat ve Bakan’ın da bir saat konuşması kararlaştırılmıştır. Önerge sahipleri adına Denizli Milletvekili Hüdaî Oral konuşmuştur. Oral konuşmasının başında önergede yer alan gerekçelere değinmiş ve aşağıda yer aldığı üzere hükümet ortaklarını sert bir dille eleştirmiştir:

“Faşist ve çağdışı eğilimin kol gezdiği Cephe Hükümeti, demokratik hukuk devleti kurallarını, faşist eğilimlerin ve Cumhuriyet düşmanlarının arkasında, bu eğilimlerin teşvikçisi ve tahrikçisi olarak çığnemiş ve iç huzur ve barışı bozarak, Türk toplumunu tehlikeli ve vahim bir ortama doğru sürüklemeye başlamıştır.

Bu ortamda en büyük talihsizlik, 12 Mart’ta demokrasiyi kazaya uğratan Sayın Demirel’in, bugün daha güçsüz ve halktan kopuk olarak Hükümetin başında ve bu tertiplerin içinde oluşudur.

¹³⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 97, 1.7.1975, ss. 416-417.

¹³⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 469-539.

Yine, Türk Halkı için en büyük talihsizlik, demokrasiye inançsız, teokratik monarşi yanlısı ve sırtında devrim ve Cumhuriyet düşmanlığı yapmasıyla Anayasa Mahkemesinin mahkûmiyet kararını taşıyanlarla, faşizm temsilcileri ve dikta heveslilerinden oluşan bir iktidar Hükümetinin bulunuşudur.”¹³⁸

Oral konuşmasında hükümetin ülkeyi bir “iç kargaşa” ve “anarşi” ortamına sürüklediğini; cephe hükümetinin dört partiden oluştuğunu, ancak yaşanan sorunlara karşı halktan ve seçimlerden kaçtığını ileri sürmüştür.¹³⁹

Oral ülkede güvenlik sorunu yaşandığını ve bunun da hükümet ortakları tarafından desteklendiğini ileri sürmüştür. Komando adı verilen yasadışı örgütlenmenin başbakan yardımcısı tarafından devlet güvenlik kuvveti gibi gösterilmesinin ve desteklenmesinin tüm sorunların kaynağını oluşturduğunu ifade etmiştir:

“Değerli Milletvekilleri, görünen odur ki, ülkemizde üç yaşındaki yavrudan, Ana Muhalefet Partisi liderine kadar pek çok yurttaşımızın canı, malı, hak ve özgürlükleri tehdit altındadır. Cephe Hükümetinin iş başında bulunduğu kısa dönemde, siyasal nedenlerle yapılan öldürme, yaralama, toplu saldırı, baskı ve yıldırma olayları olanca hızıyla çoğalmıştır. Cephe Hükümetinin yapısına ve zihniyetine uygun olan bu olayların, Hükümeti oluşturan partiler ve Hükümet tarafından destek gördüğünde en küçük kuşku kalmamıştır.

Bir Başbakan Yardımcısı, Anayasa dışı faşist örgütünü, büyük bir cüretle, devlete yardımcı ilân edebilmiştir. Oysa, Anayasamıza göre hiç bir kimse veya organ, kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisini kullanamaz. Bu faşist örgüt, devlet kuvvetlerine yardımcı olma yetkisini hangi yasadan almıştır. Başbakan Yardımcısı böyle bir tanıımı nasıl yapabilmiştir? Bu anlayış ancak “Devlet benim” diyen faşizmde vardır. “Komando” adı verilen, yasa dışı, kaba kuvvet örgütlerine devlet yetkisi izafe edecek kadar hukuk devleti anlayışından yoksun bir kişinin Başbakan Yardımcılığında bulunması, bunalımın başlıca nedenlerindendir.

İçişleri Bakanının sorumluluğu altında, devlet güvenlik kuvvetlerinin içine yerleştirilmeye başlanan bu faşist örgüt mensupları, devleti yıkmak için ne gerekirse onu yapmaya çalışmaktadırlar. Kanlı olaylarda sorumlulukları saptanan ve Devlet Güvenlik Mahkemelerince haklarında kovuşturma açılarak tutuklanan birçok kimselerin, Millî Selâmet Partili olduklarının ve Millî Hareket Partisinin faşist örgütlerinde yer aldıklarının resmî belgelerle belirlenmesi, Hükümetin, karanlık ve tehlikeli oyunların içinde olduğunu göstermektedir.

¹³⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 471.

¹³⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 471.

Merzifon, Amasya, Diyarbakır, Gerede ve Tokat gibi, kanlı olayların sanıklarının Millî Selâmet ve Millî Hareket Partili oldukları ve bu partilerin yöneticileri arasında bulunduklarının iddianamelerde yer alması, Cephe Hükümetinin, tüm olayların başlıca sorumlusu olduğunda en küçük bir kuşku bırakmamaktadır. Kanlı olayların sorumlusu, teşvikçisi ve tahrikçisi ve bu olayları yaratanların hamileri, Hükümettedir.”¹⁴⁰

Oral, konuşmasının devamında mevcut hükümetin huzuru sağlayamayacağını, güvenliği tehdit eden olayların üstesinden gelemeyeceğini belirtmiştir. Çünkü ona göre, “kutsal duyguları ve inançları sömüren Millî Selâmet Partisi” ile “faşistler” Hükümet içinde “A.P. ile özdeşleşmişlerdir; demokratik hukuk devletini tahribe yönelmişlerdir.”¹⁴¹ Bu noktada, Oral’a göre, İçişleri Bakanı Meclis kürsüsüne çıkıp Anayasa ve yasalar gereğince, güvenliğini sağlamakla yükümlü olduğu Ana Muhalefet Partisi Genel Başkanına silahla saldıranları kınayacağı yerde, olayın nedeni olarak “camiye ateş edildiğini söyleyerek inanç sömürücülüğü” yapmış ve bir anlamda saldırganları desteklemiştir. Dolayısıyla, Asiltürk, İçişleri Bakanı olarak, “yurdun her yerinde gerekli siyasal tedbirleri almayarak, kardeş kanı dökülmesine tutum ve davranışlarıyla” yol açmış ve olayların faillerini teşvik etmiştir.¹⁴²

Oral’ın eleştirilerinden biri İçişleri Bakanı Asiltürk’ün tarafsız davranmamasıdır. Olayları teşvik eden Bakan, Oral’a göre:

“...Türk halkının can ve mal güvenliğini sağlayamaz. Yanında Genel Başkanı olduğu halde, bozkurt rozetli faşist örgütlerle, resmî devlet hizmetleriyle ilgili toplantılarda bulunan bir İçişleri Bakanından tarafsız bir uygulama beklenemez. Böyle bir İçişleri Bakanı, halk için bir zulüm aracı olmaktan öteye gidemez.”¹⁴³

Oral, Bülent Ecevit’in Gerede’de yaptığı mitingde yaşanan olaylara değinip, gerekli tedbirleri almadığı için Asiltürk’ü sert bir dille eleştirmiştir:

“Değerli arkadaşlarım, şu kürsüden, İçişleri Bakanı çıkmalı, “Ben İçişleri Bakanı olarak, hangi siyasal ve ekonomik kanaat ve düşünceye sahip olursa olsun, Türk vatandaşının iç güvenliği ile ilgili her türlü tedbiri almakla yükümlü ve sorumlu, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bir İçişleri Bakanıyım” demeliydi. Oysa ki, sayın Ecevit’in önünde ve arkasında taşlar ve kurşun yağarken, sayın Ecevit’in kürsüden inerek halkın üzerine gitmesinin olaylara sebebiyet verdiğini söyleyecek kadar gülünç ve mantıktan, sağduyudan uzak bir konuşmayı bu Parlamentoda yapabilmıştır.

¹⁴⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 472.

¹⁴¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 472.

¹⁴² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 472.

¹⁴³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 472.

Değerli arkadaşlarım, bir İçişleri Bakanı... Amma sağda, amma solda; amma sağda, amma ortada, hangi düşünceye sahip olursa olsun, kendi kişiliğinde, Bakanlığında, Cumhuriyet Hükümetinin İçişleri Bakanı olarak, onun can ve mal güvenliğinde ve özgürlüğünde ve toplantı ve gösteri yürüyüşü hürriyetinin kısıtlanmayacak bir ortama gelmesinden sorumludur.

İçişleri Bakanı, toplantı yapmak isteyen ve Anayasanın 28. maddesinde teminat altına alınan toplantı için, belirli, masum girişimlerde bulunan ister dernekler olsun, ister siyasî partiler olsun, onun huzur içinde konuşmasını sağlamakla yükümlüdür. Sayın İçişleri Bakanının cılız, her türlü hukukî nosyondan uzak, her türlü yasal sorunları bilmeyen, dağınık tutumu ile, orada Devlet Güvenlik Mahkemesince, Savcılığınca tevkif edilmiş olan Millî Selâmet Partilileri korumak için, devlet güvenlik kuvvetlerini dahi yanlı olarak kullanmak isteğinin en belirgin bir sonucu olan bir konuşmayı burada yapabilir ve Gerede olaylarından dolayı, kendi siyasî partisine mensup olsa dahi, onları kınayabilseydi, onların bunu yapmaması gerektiğini burada söyleyebilmek cesaretini, medenî cesaretini, çağdaş cesaretini gösterebilseydi kendini alkışlardık; ama onda bu cesaret yok. Çünkü, o çağın çok gerisinde kalmış, ne yaptığını bilmeyen bir İçişleri Bakanıdır.”¹⁴⁴

Oral’ın İçişleri Bakanı’na karşı yönelttiği eleştirilerden biri de devlette ve emniyette kadrolaşmadır.

“...Siyasî iktidar, kendisinin sağ cephede bulunduğundan, sağa açık olduğundan söz ederek, devlet yönetiminde sol tandanslı kişileri, demokratik sol anlayışta olan kişileri ve yöneticileri tasfiye etmek olanağına sahip değildir. Çünkü, demokratik hukuk devletinde bütün fikirler bütün düşünceler, her türlü tasalluttan uzak ve tüm halk oyunda değerlendirilebilecek fikirler olarak kabul edilir. Oysa ki, polislerin görevlerinden alınması, daha yakında, emniyet âmiri olması lâzım gelen dört arkadaşımızın, emniyet âmiri değil, sol tandanslı olduklarından söz edilerek, polislik mevkiine getirilmesi ve öbür yandan da, faşist olduğunda en küçük tereddüt olmayan, bozkurt rozetleriyle vatandaş kanı ellerine bulanmış bulunan ve Türkiye’nin bütün ortamını, demokratik rejimi tahrip edebilmek, normal seçimlere gitmemek için her türlü yasa dışı hareketleri, Hükümetten aldığı destekle ve güçle yapan komando teşkilâtına mensup kişilere, İçişleri Bakanlığında, güvenlik kuvvetlerinde görev verildiği müddetçe, Türkiye’deki iç güvenliği, huzuru ve iç barışı sağlamak mümkün değildir.”¹⁴⁵

Oral konuşmasının devamında “sanmayınız ki, sayın İçişleri Bakanı bunda yalnızdır. Sayın Demirel’i irşat ediyorum: 12 Mart öncesi, demokratik rejimi kazaya götüren sayın Demirel, ara rejiminden çıkmak için çırpındığı

¹⁴⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 472-473.

¹⁴⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 473.

zaman, yanında, demokratik rejimin başlıca savunucusu olarak sayın Ecevit'i ve Cumhuriyet Halk Partisini görmüştü"¹⁴⁶ diyerek AP ile ilgili eleştirilere başlamıştır. Oral MSP ve MHP'yi kastederek, olayları daha çok "iki tane küçük partinin yapmış olduğu"nu ancak bu tahrikler ve ortalığı karıştıran bu tutum ve davranışların yanında "çağdaş olduğunda şüphemiz olmayan; ama sağ yapıda olan" Adalet Partisi yöneticilerinin, "aynı fiillere, hemfiil olarak katılmış olmalarını anlamak mümkün değildir"¹⁴⁷ diyerek koalisyon partileri arasına bir sınır çizmiştir. Ancak AP ile ilgili eleştirilerini şöyle sürdürmüştür:

"Sayın İsmail Hakkı Yıldırım, 23.6.1975 tarihinde bir demeç vererek şöyle söylüyor: 'C.H.P. liderinin takip ettiği hatalı politikasının kendiliğinden davet ettiği millî bir reaksiyona maruz bulunduğu artık idrak edilmesi gerekir'. Yani, millet tepki gösteriyormuş, toplantılara artık gitmememiz, bu şekilde konuşmamamız gerekirmiş..."

Değerli arkadaşlarım, devam ediyor, diyor ki sayın Yıldırım -eğer Adalet Partisi Genel Başkanvekili olmasaydı, gerekli görmez, cevap dahi vermezdik-: "C.H.P. Genel Başkanı, sorumsuz tahriklerine devam ederse, milletin reaksiyonu giderek artabilir".

Değerli arkadaşlarım, bunun ölçüsü ne? "Milletin reaksiyonu giderek artabilir..."

Ya size tahammül edemeyen bir halk varsa, ya size tahammül edemeyen halk sokaklarda, Cumhuriyet Halk Partisinin iktidara gelmesi için çırpınıyor ve bekliyorsa... Onu hiç düşünüyor musunuz?

Bu biçim bir konuşma? Milletın reaksiyonunun giderek arttığını söyleme, bir iç savaş tahrik etmekten başka bir anlam taşımaz. Milleti tahrik ediyor; iç barışı bozuyor. Diyor ki: "Ey millet, reaksiyon gösterin, tepki gösterin, toplantıları sabote edin". İşte, Adalet Partisi Genel Başkanvekilinin yaptığı konuşma budur.

Değerli arkadaşlarım, bunda başarılı olamayacaklardır. Gitmektedirler, çökmektedirler, silinmektedirler. Sayın Demirel diyor ki: "Felâket tellâllığı yapıyormuş sayın Ecevit."

Değerli arkadaşlarım, felâket tellâllığı yapan, milletin reaksiyonundan bahsederek milleti iç savaşa sürükleyen esas felâket tellâli, tüccarları, Adalet Partisinin ta içinde bulunmaktadır."¹⁴⁸

¹⁴⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 474.

¹⁴⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 474.

¹⁴⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 474-475.

Oral, konuşmasının devamında “Bu Parlamentoda bugüne kadar, böylesine, Türkiye’deki vatandaşları birbirine sokan bir yönetim tarzı gelmedi. Her gittiğiniz yerde üç beş komando, silâhlandırılmış komando toplantıya müdahale ederek, taşla tecavüz etmektedir. Bugüne kadar tek bir Cumhuriyet Halk Partili tutuklanmamıştır. Tutuklanan kim? Millî Selâmet Partili. Tutuklanan kim? Adalet Partili. Tutuklanan kim? Millî Hareket Partili...”¹⁴⁹ diyerek olaylara karışanların hükümeti oluşturan partilere destek veren kişiler olduğunu ileri sürmüş ve konuyu seçimlere getirmiştir:

“Artık biz sağ partilerden çok şey beklemiyoruz. Tek beklediğimiz şey, seçim. Sizin hakkınızda gerçek hükmü Türk halkı verecektir.

Seçimden siz korkmaktasınız. Sizler, “milliyetçilik” adı altında, milletten korkan insanlarsınız. Sizler, Türk halkının şaşmaz kararından korktuğunuz için, seçime de gidememektesiniz ve devleti tahrip edebilmek için ve kutsal duyguları istismar etmek suretiyle oy alabilmek için her türlü gayrı meşru yollara tevessül edebilmektesiniz.”¹⁵⁰

Oral, hükümetin ve İçişleri Bakanı’nın meşruiyetini kaybettiğini, hükümetin polisi işçi ile, gençlerle çatıştırdığını, polis derneklerinin bildirilerinde polisin siyasî çekişmenin içine sokulmaktan şikayetçi olduğunun yer aldığını ifade etmiş ve şu değerlendirmeyi yapmıştır:

“Siyasal güç sahipleri, emniyet örgütüne parti militanlarını alırlarsa, liyakat ilkesini çiğneyerek, patronaj sistemini getirirler ki, bu da devletin, zor kullanma yetkisini elinde bulundururken, örgütün iç bütünleşmesini bozacağı gibi, toplumsal olaylarda, yanlış davranmasını zorunlu hale getirir. Bu da iç güvenliği temelinden yıkar.”¹⁵¹

Oral, konuşmasının sonunda yine konuyu seçimlere getirmiş ve “Bir müddet, bazı güvenlik kuvvetlerini tek yanlış kullanmak olanağını bulabilirsiniz; ama bilirsiniz ki, Türk halkı önümüzdeki seçimlerde size gerçek dersinizi verecek ve siz mukadder akıbetten kurtulamayacaksınız.”¹⁵² Oral’ın konuşması, kendilerinin içinde bulunan koşullardan dolayı karamsar olduklarını ve tek çözümü seçimde gördüklerini göstermiştir.

Oral’dan sonra Adalet Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili Oğuz Aygün konuşmuştur. Aygün konuşmasının başında Oral’ın iddialarını ele almıştır. Kendilerinin de “rejimi tehdit eden saldırıların” Türkiye’de var olduğunu, hak ve özgürlüklerin zedelendiğini kabul ettiklerini belirtmiş ve

¹⁴⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 475.

¹⁵⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 475-476.

¹⁵¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 476.

¹⁵² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 476.

“yalnız, bu rejimi tehdit eden saldırılarla, hak ve özgürlükleri zedeleyen failde beraber değiliz”¹⁵³ diyerek sorunun kaynağını iddia edilenin tam aksi olarak gördüklerini ifade etmiştir. Aygün’ün konuşması büyük ölçüde “Cephe Hükümeti”nin kuruluş nedenleri üzerine yoğunlaşmış ve temel gerekçe olarak da aşağıdaki alıntılarda da görüleceği üzere komünizm karşıtlığı olarak sunmuştur.

Aygün, Oral’ın “Bu Hükümet, tek başına iktidar olamayan siyasî partilerden oluşmuştur” sözüne karşı mevcut hükümeti oluşturan partilerin tek tek iktidar olmadığını kabul etmiş ancak eklemiştir, “yalnız burada çoğunlukta olan başka bir şey vardır; solun karşısında, milliyetçi ve mukaddesatçı olan ekip çoğunlukta. Ve siz, maalesef solun çıkırtkanlığını yapanlar, siz, çoğunlukta değilsiniz. Millet bir şeyi iktidara getirdi; millet, milliyetçi ve mukaddesatçı olan insanları iktidara getirdi; ama millet sizden oyunu esirgedi...”¹⁵⁴ Bu yanıtın sonra, İçişleri Bakanı ile ilgili eleştirilere de şöyle yanıt vermiştir:

“Değerli arkadaşlarım, evvelâ bir garabeti ortaya koyalım. O garabet de şudur: Burada eleştirmeye çalıştığımız İçişleri Bakanı mıdır; yoksa içişleri teşkilâtı, emniyet teşkilâtı, güvenlik kuvvetleri ve Dahiliye Bakanlığının administrasyonu mudur? Evvelâ bana bunu söyleyiniz...”

Eğer bu İçişleri Bakanının şahsı ise, Allah’tan korkunuz; Allah aşkına, yani İçişleri Bakanı sizinle on ay beraber iktidarda kaldı; o zaman birtakım mümtaz vasıfları taşıyordu da, sizinle ayrı olunca mı bu vasıflardan arınıverdi?”¹⁵⁵

CHP Grubundan gelen “seçime gidelim” sözlerine ise, seçimleri siyasal bir savaşa benzeterek karşılık vermiş ve bu savaşı kazanacaklarına inandıklarında seçime gideceklerini açıklamıştır. Aşağıda görüldüğü üzere, bu benzetme bile başlı başına içinde bulunan konjonktürün ne derece sert olduğunu göstermiştir:

“Muhterem arkadaşlarım, şimdi bakınız o “Gidelim” diyen arkadaşşıma söyleyeyim; şimdi bir odada toplanmışsınız “Hadi gel dışarıya kavga edelim” diyorsunuz. Değerli arkadaşım, her şeyin bir kaidesi var, her şeyin bir usulü var. Bu seçim de bir nevi siyasî bir harptir. Bu siyasî harbe girerken, bu siyasî harbin icapları ne ise, tedbirleri ne ise, şekli şümülü ne ise bunları yapar öyle gider akıllı bir teşekkül. Siz seçim sloganını ortaya atarken, yegân yegân siz de seçime inanmıyordunuz. Blöf yaptınız ve blöfünüz tutmadı.

¹⁵³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 476.

¹⁵⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 477.

¹⁵⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 477-478.

...Biz, seçimi akıllı bir politika olarak takip ediyoruz. Biz seçimi istediğimiz zaman getiririz; getirdiğimiz zaman da, istesenez de istemesenez de çıkartırız buradan.”¹⁵⁶

Aygün’ün yanıtladığı diğer bir konu bozkurt rozetiyle ilgilidir. Bu konudaki eleştirileri uygun bulmadığını, bozkurt rozeti takmanın eleştirilecek bir yanı bulunmadığını söyledikten sonra ise CHP-MSP koalisyonu üzerinde durmuş; söz konusu koalisyon hükümetinin dağılmasını CHP ve MSP arasında herhangi bir ortak noktanın bulunmamasına bağlamış ve Millî Cephe olarak nitelenen koalisyonun nasıl bir etkenle bir araya geldiğini açıklamıştır:

“Millî Selâmet Partisi ile anlaşamayacaklarını biz baştan da biliyorduk. O tarihte Millî Selâmet Partisi ile anlaşabilecekleri kanısında idilerse, affetsinler, Sayın Ecevit ileriye göremiyor; veya Sayın Ecevit o tarihte, “ne olursa olsun ben bir kere Başbakan olayım” diye düşünüyor idi ise, o zaman ona diyeceğim yok; o zaman, şu kadar zaman, Millî Selâmet Partisi ile boşuna vakit kaybetti.

Muhterem arkadaşlarım, Millî Selâmet Partisi ile münasebetimize gelince; bizim M.S.P. ile bir asgari müşteregimiz var. Onu hesaba katmıyorsunuz. Sizin, M.S.P. ile bir asgari müştereginiz yok, ama bizim var. Biz bir cenah açtık.

...Şimdi muhterem arkadaşlarım, bizim açtığımız bir cenah var, o cenah şu: Biz dedik ki, memleket bir tehlikeye gidiyor; bunu samimiyetle söylüyorum, bu tehlike, memleketin süratle yabancı ideolojilerin baskısı altında kalışı... (A.P. sıralarından “Komünizme doğru” sesleri)

Ve gayet açıklıkla, arkadaşlarımın ifade ettiği gibi, komünizme doğru sürüklenmek istenmesidir.

...Bakın ben Sayın Ecevit’e komünist de demiyorum.

Ama şimdi bu yola gittiğini gördük ve farkında olmadan C.H.P.’nin içerisine sızan birtakım unsurların da buna yardımcı olduğunu da müşahade ettik. Bunun üzerine, memleketi kurtarabilmek için bir tek çare olduğu noktasında, görüşerek-konuşarak değil, herkes içinden gelen bir duyguyla bir anda birleşti.... Bu açıdan cenaha C.G.P. geldi ve en enteresanı, birçok kimsenin hazmedemediği başka bir şey oldu... Demokratik Partinin içerisinde yer alan veya dışarıda bağımsız olarak bulunan, fevkalâde vatanperver, milliyetçi duyguyla hareket eden insanlar da bu çatının ve bu cenahın içine geldi. Anlayamadığınız budur, size anlatamadığımız budur.”¹⁵⁷

¹⁵⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 479.

¹⁵⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 480.

Aygün'ün konuşmasının devamında konu komünizm-faşizm tartışmalarına yoğunlaşmış ve Aygün milletvekillerinin sözlü müdahaleleri karşısında “Adalet Partisi, millî bütünlüğe örf, âdet ve harsımıza tecavüze yeltenen her türlü alçak ve namussuz ideolojinin karşısında olmaya devam edecektir”¹⁵⁸ demiştir. Faşizmi korudukları yönündeki eleştirilere karşı ise “Muhterem arkadaşlarım, ben evvelâ şahsen ve temsil ettiğim kitle itibarıyla, komünizmin karşısında olan bir zihniyetin temsilcisiyim. Gayet açıklıkla söyleyeyim, bu kürsüye sayın üyeleriniz gelsin, sayın konuşmanlarınız gelsin, sizin tabirinizle, bizim tabirimizle hatipleriniz gelsin ve bu kürsüde size, hepinizin duyacağı şekilde, “Biz komünizmin karşısındayız” desin, ben kendisini oturduğum yerden alkışlarım”¹⁵⁹ yanıtını vermiştir. Muş Milletvekili Tekin İleri Dikmen'in “Siz de kendi kongrelerinizde veya burada faşizmin karşısında olduğunuzu söyleyin” sözüne ise yanıt vermemiştir.¹⁶⁰ Aygün daha sonra ifade özgürlüğü konusuna değinmiş, özgürlüğün sınırlarını şöyle tanımlamıştır:

“Sırası gelmişken söyleyeceğim; fikir özgürlüğü, söz hürriyeti... Evet muhterem arkadaşlarım, biz bunun azamisine taraftarız, ama hudutsuz değil, hududu var. Hududu... Türkiye Cumhuriyet Anayasası tayin eder. Bu söz hürriyeti, fikir hürriyeti, Türkiye Cumhuriyetinin bütünlüğüne kastedeceği noktaya kadar ve komünizmin tehdit ettiği noktaya kadar vardır. Ama söz hürriyeti diye, komünizmin propagandasını yapan söz hürriyeti istiyorsanız, değerli arkadaşlarım bu mümkün değildir. Bizim kavgamız bu kavgadır, politikada varlığımızın nedeni budur. Sebebi vücudumuz budur.”¹⁶¹

Aygün, Asiltürk hakkında verilen gensoru önergesinin asıl nedenini İçişleri Bakanının şahsını aşan bir mesele olarak gördüklerini belirtmiş ve CHP'ye daha önce yönelttiği eleştiriyi şöyle yinelemiştir: “Bu gensoru, sizin zamanınızda İçişleri Bakanı olan ve bağrınıza bastığınız bir zatın bugün Adalet Partisiyle beraber koalisyonda İçişleri Bakanı oluşunu hazmedemeyişinizden verilmiştir. Ama başka bir şey derim; bağrınıza basmadıysanız, o zaman da samimi değildiniz.”¹⁶² Hemen ardından, gensorunun İçişleri Bakanı'nın şahsında hükümeti yıpratmak amacıyla verildiğini, CHP'nin hükümete karşı tahammülsüzlüğünün Gerede ve Diyarbakır “olaylarının müsebbibi ve yaratıcısı” olduğunu ileri sürmüştür.¹⁶³

¹⁵⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 481.

¹⁵⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 482.

¹⁶⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 482.

¹⁶¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 482.

¹⁶² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 482.

¹⁶³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 482.

Aygün'ün konuşması daha çok komünizm karşıtlığı üzerine kurulmuştur. Bu çerçevede, çıkan olaylar da sağ-sol çatışmasına bağlı olarak CHP ve sol ile ilişkilendirilmiştir:

“1950 Taksim nutkunda, böylesine samimi-yetsiz bir tutum içine giren Cumhuriyet Halk Partisinin o zamanki teşkilâtı, bugünkünden çok farklıydı. Çünkü, o zaman solcu ve komünist eylemlere itibar eden bir Cumhuriyet Halk Partisi yoktu. Sadece gençliği istismar eden gençlik kolları, gençlik teşekkülleri kanalıyla iktidara gelebilmeyi...

O zaman ne solculuk, ne komünizm yoktu, ne de onların sloganları yoktu. Cumhuriyet Halk Partisinin o günkü hareketi, gençliği istismar etmek gibi bir kusurdan öteye gitmiyordu. Müstebit bir idare vardı, tek parti idaresinden çıkılmıştı ve tek partiye bağlılıktan kurtulamamıştı, onun dengesizliği vardı. Ama bugün, o tarihte Demokrat Partinin iktidara gelişinin hemen akabinde, Demokrat Partinin iktidara gelişinin hemen akabinde, tahammülsüzlük göstererek, bu iktidarla bu memleketin işleri yürümez diye bağırانlar yine onlardı. Şimdi bakınız, 1975 senesine gelindi.

...

1975 Taksim nutkunda Sayın Ecevit, birtakım beyanlarda bulundu, ama onun da öbürüne bir benzer tarafı var, yine “Milliyetçi Cephe” tabir ettikleri, Milliyetçi Partiler Topluluğu dediğimiz Hükümetin, siyasî iktidarın iş başına gelişinden hemen sonra, yine aynı reaksiyonu, aynı heyecanı gösterdiler.”¹⁶⁴

Aygün'ün konuşması CHP Grubu adına söz alan Oral'ın konuşmasına yoğunlaşması Genel Kurul'da bulunan milletvekillerinin karşılık vermeleri nedeniyle sürekli değişik yönlerde doğru kaymıştır. Yine bunun bir örneği olarak, Aygün'ün “Milliyetçi Cephe tabir ettikleri” ifadesi üzerine, CHP Grubundan milletvekilleri sözlü olarak müdahale etmiş ve bunu CHP'nin koymadığını, kendilerinin koyduğunu belirtmişler ve kime karşı kurulduğunu sormuşlardır. Bu soru üzerine Aygün “Biz koyduk, biz koyduk. Bu bir cihattır. ‘Bu açılan cihat kime karşı’ der. Komünizme karşıdır, komünizme karşıdır.”¹⁶⁵ şeklinde karşılık vermiştir. Konuşmanın bundan sonraki kısmı ise neredeyse tamamen komünizme karşı cihat teması üzerinde ilerlemiştir. Olayları kimlerin yarattığı sorusunu yanıtlarken, bunu iki türlü incelemek gerektiğini belirtmiştir. “Bu hâdiseleri kimler yarattı? Yani şu önergenizde beyan ettiğiniz hâdiseleri kimler yarattı? Bu hâdiseleri ya sol militanlar yarattı, bizim iddiamız; veyahut da... sağ gruba mensup olduğunu ifade ettiğiniz gençler ve vatandaşlar sizin nazarınızda bu işlerin failidir.”¹⁶⁶

¹⁶⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 485.

¹⁶⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 485.

¹⁶⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 486.

Aygün bu soruları sormasına karşın, hemen devamında CHP'yi suçlamıştır:

“Ne bizi, ne milleti ve hatta ne de kendinizi aldatmaya çalışmayınız. Ya bütün mizansenî hazırlayan sizsiniz veya bunu hazırlayanlarla isteyerek veya parti çıkarınız için yardımcı ve berabersiniz. Bu size, parti olarak, bir siyasî taktik olarak belki biraz kazanç sağlar; ama millet ve memleket menfaatinden neler götürür? Düşününüz, bunu düşününüz.

Affettiğiniz anarşist gençlerin, mahkemelerde reddettiği, kabullenmediği Türk olarak düşününüz.

Bir daha söyleyeyim mi?.. Affettiğiniz, affettiğiniz anarşist gençlerin mahkemelerde reddettiği, kabullenmediği Türk olarak düşününüz.”

Aygün'ün bu sözleri üzerine Başkan “Sayın Aygün, affi Yüce Meclis çıkarmıştır” diye düzeltmek istemiştir; ancak bunun üzerine AP sıralarında şiddetli gürültüler olmuş, bazı milletvekilleri ayağa kalkmıştır. Trabzon Milletvekili Ömer Çakıroğlu “Komünistleri bu Meclis affetmedi”; Balıkesir Milletvekili İbrahim Behram Eker “Affi Anayasa Mahkemesi çıkardı; Başkan, doğru konuş... Bu Meclis, komünistleri affetmemiştir, doğru konuş” şeklinde karşılık vermişlerdir. Bunun üzerine, Aygün ise “Muhterem arkadaşlarım, Adalet Partisi Grubunun çok değerli üye arkadaşlarımdan rica ediyorum, Cumhuriyet Halk Partisi, zamanımızı kısıtlamak için birtakım tahrikte bulunabilir, lütfen sükûnetle dinleyiniz” diyerek bir anlamda ortamın daha fazla gerginleşmesine yol açmıştır.¹⁶⁷ Aygün daha sonra Diyarbakır ve Gerede olaylarına değinirken CHP'nin olayları kışkırttığını ifade etmiş ve bir rapordan söz etmiştir. Bahis konusu raporun kaynağının sorulması üzerine, Aygün MİT yanıtını vermiş ve bu noktadan sonra konuşma süresi sona erinceye kadar raporu nasıl ve kimden elde ettiği üzerine yoğun tartışmalar yaşanmış, ancak Aygün kimlik açıklamamakta direnmiş ve açıklamamıştır.¹⁶⁸

Aygün'den sonra Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu adına Mardin Milletvekili Talât Oğuz konuşmuştur. Oğuz CGP'nin Türkiye'nin muhtelif yerlerinde meydana gelen şiddet olaylarını, ülkenin düzenini ve güvenini sarsıcı, yasalara aykırı fiil ve hareketleri üzüntüyle karşıladıklarını belirtmiş¹⁶⁹ ve aşağıda görüleceği üzere konuşmanın merkezine CHP eleştirisini yerleştirmiştir:

“Her şeyden önce belirtelim ki, Cumhuriyetçi Güven Partisi, kurulduğu günden beri kimden ve nereden gelirse gelsin her türlü şiddetin, kanun dışı eylemin sorumsuz kışkırtmacılığın karşısındadır. Bütün partileri bu gerçeği görmeye davet ediyoruz.

¹⁶⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 487.

¹⁶⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 487-494.

¹⁶⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 494.

Önce gerçeklere aykırı iddialar ortaya atıp, sonra bu gerçek dışı iddialar üzerine kışkırtma binaları kurmak, seviyeli bir siyaset anlayışıyla bağdaşamaz.

Değerli milletvekilleri, şunu hemen belirtelim ki, Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu olarak biz, Atatürk yolunu terk edip sosyalizme özenenlerden ve tarihî yanlış tezini ortaya atanlardan çok daha büyük bir içtenlikle Atatürk ilkelerine bağlıyız.

OSMAN ÇİTİRİK (Adana) - Gardrop Atatürkçülüğü değil mi?

TALÂT OĞUZ (Devamla) - Anarşi tahrikçiliği, sınıf kavgası, ırk kavgası, mezhep kavgası, kışkırtıcılığı Atatürkçülükle bağdaşamaz. Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye’de huzuru yok etmeye yönelik kışkırtmalardan uzak durmalıdır.

Değerli arkadaşlarım, Hükümet 2 ayda iktisadî ve sosyal konularda Cumhuriyet Halk Partisi iktidarının 10 ayda yaptığından daha büyük ve faydalı icraat yapmıştır.

CELAL ÜNVER (Malatya) - Kime?

TALÂT OĞUZ (Devamla) - Kendisi Hükümet olmayınca, başkasının Hükümet olmasına tahammül edemeyen bir zihniyet karşısındayız. Türkiye’de anarşik eylemler aşırı sol örgütlere mensup militanların affıyla başlamıştır. Nedamet getirmemiş eylemcilerini hapishanelerden boşaltanlar bellidir. Bunlar cezaevinden veya takibattan kurtulur kurtulmaz, vatanın çeşitli bölgelerine dağılmak suretiyle üniversite ve yüksek okullarda ve başka yerlerde yasa dışı eylem ve davranışlarda bulunmuşlardır. Anarşi ve huzursuzluğun temelinde yatan gerçek sebep, anarşistlerin ve kanun tanımayan rejim ve Devlet düşmanlarının sorumsuzca başıboş bırakılması, sorumsuzca affedilmeleri olmuştur.

Bir vesileyle şu gerçeği de hatırlatmakta yarar görmekteyim. Grev hakkının nasıl kullanılacağı kanunla düzenlenmiştir, o kanunun altında Çalışma Bakanı olarak bugünkü Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanının imzası vardır. Her grevin kanunî olamayacağını bu kanun açıkça belirtmiştir.

Şimdi ise, Cumhuriyet Halk Partisi sözcüleri kanunları yok farzederek her grevin kanunî olacağını savunmak garabetini göstermiş bulunmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, anarşik olay ve eylemlerin çıkmasında hiç bir iktidarın yararı olmayacağı bellidir; fakat bilinmelidir ki, bu çeşit olayları kışkırtmanın demokrasiye bağlı hiç bir siyasî kuruluşa yararı yoktur. Meşru tenkit ile sorumsuz iftira ve küfür arasındaki sınırı unutmuş görünenlerin, memlekete büyük zararlar verdiği, telafisi gayri mümkün maddî ve manevî zararlara soktuğu bir gerçektir.

Cumhuriyetçi Güven Partisi olarak, demokratik hayatımızın vazgeçilmez unsurları bulunan bütün siyasî teşekkülleri Türkiye'nin huzurunu ve iç barışı tehlikeye düşürecek taşkınlıklardan uzak durmaya, millî birlik ve beraberlik ruhunu yaşatmaya çağırıyoruz.

Değerli arkadaşlarım, yıkıcılığı marifet sayanlar bir gün kendilerinin de enkaz altında ezildiğini görebilirler. Türkiye huzur içinde, güvenli bir ortam içinde kalkınmaya muhtaçtır. Vatanın muhtelif yerlerinde olay çıkarmanın yasalara aykırı hareketin Anayasayı ve yasaları ihlâlâ varan davranış ve hareketlerin hiç kimseye hiç bir zümreye ve hiç bir partiye yarar sağlamayacağı izahtan varestedir. Hür ve demokratik rejime yürekten bağlı olanlar kendilerini yıkıcı unsurların ve kasıtlı kışkırtıcıların etkisinden süratle kurtarmalıdır. Siyasî mücadele medenî ve meşru usuller içinde yapılmalıdır.

Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsünün konuşmasından sonra bir gerçeği daha belirtmek mecburiyetindeyim. Türk Ceza Kanunun 141. ve 142. maddelerinden, yani komünizmde takibata uğrayanlarla birlikte 163. maddeden takibata uğrayanları da eski memuriyetlerine derhal iade emri veren Bakan, Cumhuriyet Halk Partili Bakan değil midir? Bu genelge bu kürsüde okunmuştur. Cumhuriyet Halk Partisi iktidarda iken, Anayasa dışı bütün akım ve eylemleri affetmeyi görev sayarken muhalefete geçince, dünkü hükümet ortağını en ağır bir şekilde suçluyor. Millî Selâmet Partisi için, “Siyasî, sosyal, ekonomik görüş ve hedeflerimizde tam bir uyum vardır” diyen Cumhuriyet Halk Partisi yöneticileri değil miydi? Bugünkü sözlerle o günkü tutum ve beyanlar bağdaşır mı?

Biz, Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu olarak Anayasa dışı hiç bir akıma hiç bir zaman taviz verilmesini kabul etmeyen Atatürkçü ve milliyetçi anlayışı temsil ediyoruz ve bu inançla bu sözleri söylüyoruz.

Değerli milletvekilleri, son olaylarla ilgili olarak İçişleri Bakanı hakkında Anayasamızın 89. maddesinin öngördüğü şekilde gensoru açılmasını gerektirir ciddi bir gerekçe, herhangi bir delil öne sürülmüş değildir. İçişleri Bakanı, olay çıkmaması için tedbir almayı görev sayan ve olay çıkmaması için içtenlikle çaba gösteren bir tutum içindedir. Herkese düşen görev, olay çıkmaması yolunda Hükümete yardımcı olmaktır. Sayın Bakana atfedilecek açık bir kusur görülememektedir. Olayların sorumluları adalet huzuruna sevk edilmiştir.

Grup olarak gensoru önergesine ret oyu vereceğimizi belirtir, Yüce Meclise saygılar sunarım.”¹⁷⁰

¹⁷⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 495-496.

Oğuz'dan sonra Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Antalya Milletvekili Deniz Baykal önerge üzerinde konuşmuştur. Baykal konuşmasına Aygün'ün açıkladığı MİT raporu ile başlamıştır:

“Açıkça anlaşıyor ki, Devletin temel istihbaratını, iç güvenliği ile dış güvenliği ile ilgili en mahrem tutulması gereken bilgileri takip eden, tespit eden, hazırlayan kuruluşlara, Adalet Partisi Grup Başkanvekili nüfus etmek imkânına sahiptir...

Bu, Adalet Partisi grubunun nüfuz kabiliyeti bakımından öğreticidir. Bu, bu Hükümetin kendine emanet edilen devlet sırlarını, kendilerine görev olarak verilen konularda, üzerinde hassasiyetle durmaları gereken konularda, nasıl sorumsuzca muhafaza ettiklerini, onun bunun eline geçmesine nasıl müsamaha gösterdiklerini hatta belki de daha vahim olarak yardımcı olduklarını ortaya koyması bakımından ayrıca anlamlıdır.

Değerli arkadaşlarım, bu Hükümetin iç güvenlik politikasına ilişkin olarak gensoru açılmasına artık kesinlikle ihtiyaç vardır. Buradaki konuşmalar ortaya koydu ki, Millî İstihbarat Teşkilâtının mahrem raporları politikacıların elinde dolaşıyor.

Bu Hükümetin, Anayasanın öngördüğü, kanunlarımızın düzenlediği organların dışında, başka birtakım sivil kuruluşlarla, resmî devlet bünyesi içinde yer almayan özel kuruluşlarla işbirliği, dirsek teması içinde olduğunu resmen burada Başbakan Yardımcısının ağzından dinlemiştik; komandoların devlete yardımcı kuruluşlar olarak burada ilân edildiğine Meclisçe şahit olmuştuk. Şimdi anlaşıyor ki, Millî İstihbarat Teşkilâtının raporları sadece komando örgütlerine değil, komando örgütleriyle birlikte cihat açmış siyasî parti yöneticilerine kadar nüfuz ediyor.”¹⁷¹

Baykal hükümetin artık iç güvenlik sorunlarında kendisine güvenilebilecek, devletin çıkarları emanet edilebilecek bir niteliğinin kalmadığının belgelendiğini, hükümetin artık şaibeli olduğunu ve “Millî İstihbarat Teşkilâtı raporlarını sağa sola tevdi eden bir hükümet...” olduğunu ileri sürmüştür.¹⁷² Daha sonra güvenlik konusuna ve Aygün'ün sözünü ettiği cihat konusuna yönelik açıklamalarda bulunmuştur:

“Aylardan beri, Anadolu haritası kana bulanmıştır. Pek çok yurttaşımız için can güvenliği, siyasal, hakları kullanma olanağı kalmamıştır. Böyle bir manzaranın içinde Türkiye, Millet Meclisi konuya el atmış; burada siyasal bir çözüm bulacak, herkes şikâyetini söyleyecek, ortak bir çözüme varacağız. Adalet Partisi Grup Başkanvekili buraya geliyor, cihat açmaktan bahsediyor.

¹⁷¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 496.

¹⁷² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 496.

Adalet Partisinin mukaddesatçı bir parti olduğunu ifade ediyor. Cephe fikrine yeni yeni katkılar yaparak, cephe fikrinin cihat fikrine dönüşmesine yardımcı olacak katkıları yaparak, karşımıza daha elem verici, daha üzüntü verici bir tablo çıkarıyor.”¹⁷³

Baykal’a göre, Türkiye bir süreden beri, yakın çağ siyasal hayatının en bunalımlı dönemlerinden birisini yaşamaktadır. “Son 30-40 yılın ekonomik ve sosyal gelişimi, Türkiye’de yer alan büyük dönüşümler nihayet siyasal alana da kendisini aksettirmeye başlamıştır. Türkiye son 30 yıl içinde hızlı bir değişme geçirmiştir. Bu değişimin sonucu olarak Türkiye’de siyasal hayatta da bazı şeyler değişmeye başladı. Şimdi bu değişikliğin faturasını, sancılarını, ülke olarak hissediyoruz.”¹⁷⁴ Bu bağlamda Baykal özellikle ekonomik-toplumsal değişimle siyasal değişim arasında ilişkiler kurmuş ve demokratik rejimin yerleşmesinin “Türkiye durumundaki ülkelerde, kolay gerçekleştirilebilen bir rejim” olmadığını belirtmiştir. Bu nedenle, Baykal’a göre, demokratik rejimi Türkiye’de ayakta tutmak için pek çok sıkıntıyı göze almak ve birçok sınavı başarı ile vermek gerekmektedir. “Türkiye ekonomik ve sosyal değişimini demokratik bir düzen içinde yapmaya çalışıyor. Dünyada bu değişimi, tarıma dayalı bir ülkeden, sanayiye dayalı bir ülke durumuna değişimi, feodal yapıdan, endüstrileşmiş yapıya doğru geçişi, demokratik düzen içinde gerçekleştirmiş bir başka ülke daha yoktur.”¹⁷⁵

Baykal’a göre her ne kadar ilk defa Türkiye, bu konuda oldukça ileri bir noktaya ulaşmışsa da, hâlâ aşılması gereken, yeni dar boğazlar bulunmaktadır. Baykal bu noktada 27 Mayıs ve 12 Mart döneminden söz ederek verilmesi gereken sınavların sona ermediğini ileri sürmüştür:

“...Geçmişte demokratik rejimi ayakta tutmaya, yaşatmaya çalışırken belli dar boğazlardan geçtik. İki büyük sınav verdik. Bu sınavı demokratik rejim adına başarı ile verdik. 1960 yılında, bir siyasal parti yönetim kadrosunun, Anayasayı ihlâl ederek dikta kurma teşebbüsünü, bu toplum, Türkiye iflas ettirmiştir. Demokratik güçler, hakimiyeti tesis etmiştir. Demokratik rejimi ayakta tutmak imkânını bulabilmişizdir. 1960 sınavını, 27 Mayıs 1960 dar boğazını aşmak imkânını bulduk. İlk büyük sınavımızdı. 12 Mart 1971’de Türkiye demokratik rejim bakımından, yeni bir sınav vermek mecburiyeti içine itildi. O sınavı da başarı ile verdik. 12 Martın ara rejimini de demokratik yöne doğru açmak olanağını bulabildik. Bu da büyük bir başarıydı. Öyle anlaşıyor ki, artık verilmesi gereken sınavların sonu gelmiş değildir. Yeni yeni sınavlara ihtiyaç vardır. Türkiye, demokratik rejim bakımından, bizi yeni sınav vermek mecburiyeti içine itebilecek durumlara doğru tekrar yöneltilmeye başlamıştır.”¹⁷⁶

¹⁷³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 479.

¹⁷⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 497.

¹⁷⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 497.

¹⁷⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 497.

Baykal bu yeni sınavın da başarı ile verileceğinden kuşku duymadığını, Türkiye'nin demokratik rejim bakımından, geri dönülebilir noktayı çoktan aştığını belirttikten sonra Türkiye'deki büyük ekonomik ve toplumsal değişimin, siyasal hayatta bazı sıkıntılar doğurduğunu, yeni güçlerin ortaya çıktığını, "eski güç mihrakları"nın önemini ve iktidarını kaybetmeye başladığını ifade etmiş¹⁷⁷ ve bu konuda şöyle devam etmiştir:

"Türkiye demokratikleşmektedir. Bu demokratikleşmenin sonucu olarak ta, eski güç mihrakları, yavaş yavaş etkinliklerini, önemlerini yitirmektedirler.

Değerli arkadaşlarım, her böylesine değişim, bazı bunalımlar da yaratır. Eski güç mihrakları, etkinliklerini korumak, güçlerini sürdürmek isterler. Hâlâ, Türkiye kendilerinden sorulsun isterler. Yeni yeni birtakım güçlerin karşısına çıkıp, politika hakkında, ülke hakkında görüş söylemelerine, yön çizmelerine kolay kolay içleri razı olmaz.

Bu durum karşısında kıyamet kopmaya başlar. "Komünizm geliyor memleketi" denir. "İş işten geçiyor, memleket paramparça oluyor, ülke, bambaşka istikametlere gidiyor" denilir. Aslında giden kendi iktidarlarıdır, kendi güçleridir. Türkiye, komünizme doğru değil, Türkiye parçalanmaya, bölünmeye doğru değil, kendi kaderine kırk milyonun sahip olduğu, herkesin, onun bunun sözüyle değil, kendi anlayışıyla yolunu çiziceği, aydınlık bir ülke durumuna doğru gitmektedir. Cephe hikayesinin altında bu vardır. Kime açılıyorsunuz cepheyi, niçin açılıyorsunuz? Türkiye nereye gidiyor? Komünizm tehlikesi varmış..."¹⁷⁸

Baykal, konuşmasının devamında Aygün'e yönelik eleştirilerini sürdürmüş ve "cephe açıyoruz", "cihat yapıyoruz", "mukaddesatçı ve milliyetçiler olarak Mecliste bir araya geldik, cihat açıyoruz" sözlerinin "Komünistlere karşı açıyoruz. Halk Partisinin içine de komünistler sızdı, etkili olmaya başladılar, memleketi felakete doğru götürüyor" denerek aslında bu cephenin, Cumhuriyet Halk Partisine karşı açıldığını ileri sürmüştür.¹⁷⁹ Bu doğrultuda, "komünizme karşı cephe" fikrinin bir "heyula", içi boş bir edebiyat olduğunu savunmuştur:

"Değerli arkadaşlarım, bu açıkça ortaya koyuyor ki, komünizme karşı cephe edebiyatı, bir kadroyu, hatta belki de tek bir kişiyi belli bir noktaya çıkarabilmenin manivelasının ötesinde hiç bir anlam taşımıyor. Türkiye'de bugün ne bölünme, ne parçalanma tehlikesi vardır, eğer Hükümet elini çekerse. Bugün Türkiye'de ne komünizm tehlikesi vardır, ne de Anayasa dışı herhangi bir akımın Türkiye'ye hâkim olması tehlikesi vardır. Bütün bunlar kafalardadır.

¹⁷⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 497.

¹⁷⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 498.

¹⁷⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 498.

Kafalardaki o hayallerin belli bir fonksiyonu var, bir işi var. Nedir o iş? Bir araya getirebilmek için belli insanları, bir araya gelmesi imkânı olmayan, birbiri hakkında söylenmedik sözü bırakmayan insanları bir araya getirebilmek için bir heyula yaratmak lâzım. O heyuladır komünizm, o heyuladır memleketin parçalanması, bölünmesi. Bunların hepsi boş lâflardır. Bu lâflara biz inanmıyoruz, bu lâflara Türk halkı inanmıyor.”¹⁸⁰

Baykal’a göre, bu söylem sonucunda “Cephe hareketi Hükümet haline geldikten sonra”, olaylar daha bir hız kazanmıştır ve her gün yeni olaylar ortaya çıkmıştır. Baykal görüşünü desteklemek için Cephe Hükümetinin kuruluş döneminden itibaren gazete başlıklarından Türkiye’de yaşanan olayların bir listesini sunmuştur. Bu listede, çoğunlukla değişik illerde meydana gelen öğrenci olayları ve siyasal partiler arasındaki çatışmaların dökümü verilmiştir.¹⁸¹

Baykal’a göre, “Türkiye’de asayiş yoktur” ve nedenleri ne olursa olsun “bu asayışı sağlamaktan âciz kalan, asayışı tesis etmek imkânını bulamayan, asayışı tesis etmekte yetersiz kalan Hükümetin, en başta İçişleri Bakanının” Meclis’e hesap vermesi gerekmektedir.¹⁸² Ancak ona göre, sorun bu kadar basit değildir: “Hükümet asayişsizlik olaylarını oluşturan, onları yaratan bir görev de yapmaktadır. Bu olayların bu şekilde ortaya çıkışında bu Hükümetin rolü vardır, etkisi vardır, ayrıca bundan dolayı da bu Hükümetten hesap sorulması mecburiyeti vardır.”¹⁸³ Baykal bu noktada, hükümetin asayışı sağlayamamasının nedenleri üzerinde durmuş ve başlıca neden olarak da “Hükümetin yapısı”nın asayışı, iç barışı, güvenliği sağlamaya elverişli olmadığını ileri sürmüştür.¹⁸⁴ Baykal savını desteklemek için, hükümeti oluşturan partilerin tutumlarını değerlendirmiştir. MHP ve Ortadoğu Gazetesi’nin çatışmalara destek verdiğini; MSP ve Milli Gazete’nin laiklik karşıtı bir tutum takındığını savunmuştur.¹⁸⁵ AP’nin ise esas itibarıyla demokratik bir kurulu, geniş halk kitlelerine dayanan bir kitle partisi olduğunu ifade etmiş, Adalet Partisi’nin ve Demokratik Parti’nin Türkiye’deki demokratik gelişim içinde yerlerinin bulunduğunu söylemiştir. Ancak, Adalet Partisi yönetim kadrosunun ve özellikle Genel Başkan Süleyman Demirel’in içinde bulunulan asayiş bunalımı, iç barış ve iç güvenlik bunalımı bakımından etkilerinin bulunduğunu ileri sürmüştür.¹⁸⁶ Bunu ise Demirel’in daha önce yaşadığı olaylar ile ilişkilendirmiştir:

¹⁸⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 498.

¹⁸¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 498-500.

¹⁸² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 500.

¹⁸³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 501.

¹⁸⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 501.

¹⁸⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 501-503.

¹⁸⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 503.

“Adalet Partisinin Sayın Genel Başkanı, 1971 yılında yaşadığı talihsiz olayların etkisi altında, bu olaylarla hesaplaşma ihtiyacı içinde, Türkiye’de kendisine yardımcı olabilecek herkese muhtaç bir anlayış içinde, iktidara gelmeye yardımcı olacak herkesten medet umar bir anlayış içinde bulunmaktadır.

Hükümetin bugün asayiş konusundaki bu başarısız tablosunun oluşumuna Adalet Partisinin Sayın Genel Başkanının bu ruh halinin, bu psikozunun da önemli katkı yaptığını tahmin ediyorum.

Cephe hareketinden önce Sayın Demirel, ‘Alın yazısı değiştirilmez. Kaderde ne varsa yaşarız, görürüz.’ diyordu. Cephe hareketine bunları söyleyerek başladı. Siyâset adamlarının görevi, kendi kötü alın yazılarını millete yüklemek değil, milletin kötü alın yazısını, kötü kaderini olumlu yönde değiştirmektir.

Böyle bir teslimiyetçi ruh hali içinde; ne gelirse verecek bir canımız var, anlayışı içinde; alnımızın yazısı bizi nereye götürürse götürür anlayışı içinde bir büyük siyasal partinin lideri yola çıkarsa, Türkiye böyle bir noktaya elbette gelebilir. Nitekim gelmiştir.”¹⁸⁷

Baykal, konuşmasının devamında, üç yıldızlı, imzasız, kendisini saklayan bir yazarın Adalet Partisi organı olan bir gazetede sık sık kendisini gösterdiğini ve bu yazarın bazen İspanya iç savaşından bahsettiğini, oradan Türkiye’ye genellemeler yapmaya kalktığını, bazen de “triumvira”lardan bahsettiğini aktarmıştır: “Diyor ki: ‘Cumhurbaşkanımız Sayın Korutürk, Genelkurmay Başkanımız Sayın Sancar ve Başbakan Sayın Demirel el ele versinler, bir üçlü gibi beraberce ülkeyi idare etsinler’ ...Değerli arkadaşlarım, bu triumvira lafının siyaset edebiyatında yeri vardır. Triumviralar Roma İmparatorluğundaki üçlü dikta rejimleri için kullanılır. Tek imparator Roma’yı idare edemez, üç kişi bir araya getirilir, üçü diktatör yetkileriyle ülkeyi idare ederler. Bu yazar triumviradan bahsediyor ve üç isim söylüyor: Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Başbakan. Bizim bildiğimiz kadarıyla Türkiye triumviralarla değil Anayasayla idare edilir. Ve bizim Anayasamızda triumvira Genelkurmay Başkanı, Cumhurbaşkanı, Başbakan el ele versin, memleketi idare etsin diye bir anlayış bir hüküm yoktur. Bizim Anayasamızda Meclis vardır, yargı organları vardır, Danıştay vardır, Anayasa Mahkemesi vardır. Anayasayı millet yapmıştır.”¹⁸⁸

¹⁸⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 503.

¹⁸⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 503-504.

Konuşmada millî egemenlik konusuna değinilmiş; bunun üzerine Genel Kurulda tartışmalar yaşanmıştır.¹⁸⁹ Baykal konuşmasının devamında Adana, Tokat ve Gerede gibi farklı il ve ilçelerde yaşanan olaylara katılanların kimlikleri üzerinde durmuş ve bu kişilerin Cephe Hükümeti'ne üye olduklarını savunmuştur.¹⁹⁰ Daha sonra ise İçişleri Bakanlığı'nın polisi siyasallaştırma girişimi içinde bulunduğunu söyleyerek Polis Enstitüsü Yüksek Öğrenim Mezunları Derneği, Polis Derneği Yönetim Kurulu, Türkiye Polis Derneği Yönetim Kurulu gibi en büyük üç polis derneğinin bu tutum karşısında yer aldığını savunmuştur. Baykal bu konuda, Oral'ın konuşmasına benzer şekilde, “siyasal güç sahipleri emniyet örgütüne parti militanları alırlarsa, liyakat ilkesini çiğneyerek patronaj, kayırma sistemini getirirler ki, bu da devletin zor kullanma yetkisini elinde bulunduran örgütün iç bütünleşmesini bozacağı gibi toplumsal olaylarda yanlı davranmasını da zorunlu hale getirecektir. Bu da iç güvenliğinin temelinden yıkılmasıdır”¹⁹¹ değerlendirmesini yapmış ve İçişleri Bakanı hakkında verilen gensorunun gündeme alınmasını talep ederek konuşmasını tamamlamıştır.

Baykal'dan sonra, gensoru önergesi üzerinde Demokratik Parti Grubu adına Samsun Milletvekili Hilmi Türkmen konuşmuştur. Türkmen konuşmasına AP Grubu adına söz alan Aygün'ü eleştirerek başlamıştır. Bu eleştirilerden biri Oğuz Aygün'ün, Hükümetin kuruluşu sırasında “bir kısım Demokratik Partiden ayrılarak Cepheci Hükümeti destekleyen kimseler” hakkında konuşurken onları “vatanperver” olarak nitelemesidir. Türkmen o kimselerin “şâibeli Hükümete güvenoyu verdiği için vatanperver” olarak nitelendirildiklerini, ancak “vatanperverliğin ölçüsünü, milliyetçiliğin ölçüsünü, memleketçiliğin ölçüsünü” Adalet Partili sözcünün kendi tekeline alamayacağını belirtmiştir. Bu sırada Genel Kurul'dan Denizli Milletvekili Hasan Korkmazcan ve İzmir Milletvekili Remzi Özen “Banka kredilerinin hepsi onların olsun” ve “44,5 milyon liralık vatanperverler” şeklinde konuşmacıya destek olmuşlardır.¹⁹² Türkmen, DP'den ayrılarak AP'ye katılma nedenlerinin kamuoyunca bilindiğini, bahse konu milletvekillerinin 1971 12 Mart Muhtırasından önce, 1973 milletvekili seçimlerinden önce Adalet Partisi ve Adalet Partisinin Genel Başkanı Demirel hakkında söylediklerini kürsüden aktarmaya “benim ne terbiyem, ne de ahlâk anlayışım müsait değildir” diyerek DP'den ayrılan milletvekillerine karşı kızgınlıklarını ifade etmiştir.

Türkmen'in konuşması büyük ölçüde AP'ye ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'e yönelik eleştiriler içermiştir. Türkmen'e göre, Mevcut hükümet milliyetçi cephe değil sadece bir cepheci:

¹⁸⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 504.

¹⁹⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 505-506.

¹⁹¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 507.

¹⁹² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 509.

“Büyük iddialarla kurulan bugünkü Cephe Hükümeti, dikkat buyurursanız Milliyetçi Cephe Hükümeti diyemiyorum ve Demokratik Partili milletvekilleri olarak biz bu Hükümete Milliyetçi Cephe Hükümeti demiyoruz; biz bu Hükümete ancak, Cephe Hükümeti diyoruz.

Başında, vatanın rûyu zemin, milletin nevi beşer felsefesine sahip olan bir kişinin bulunduğu cephenin, milliyetçi bir cephe olmadığı gerçeğini herkesten iyi idrak ediyoruz. O bakımdan da “Milliyetçi” diyemiyoruz, ancak “Cepheci” diyoruz.

Muhterem milletvekilleri, kaldı ki bu Hükümeti teşkil eden partilerin dördünün de milliyetçilik felsefesi ayrıdır, tarifleri birbirinden tamamen farklıdır. Acaba bu Hükümet hangi tarifte birleşiyor? Bence bir milliyetçilik tarifi içerisinde değil. Bir mukaddes mana, bir manevî mana ifade eden “milliyetçilik” mefhumu içerisinde değil değil; belki bir “Menfaat cephesi” içinde birleşiyorlar.”¹⁹³

Türkmen’e göre, yürütmenin “en klâsik ve en önemli görevi olan iç güvenliği temin ve tesis görevini yerine getirmemiştir bu Hükümet. İç emniyetin tesisi şöyle dursun, bugünkü Hükümet iç huzurun ve iç barışın bozulmasına vesile olan davranışlara girmiştir.”¹⁹⁴ Dolayısıyla, Anayasa ve kanunlarla kendisine verilen aslî görevi yapmamış veya yapamamış bir duruma düşmüştür. İktidar partileri güvenlik sorunlarının üstesinden gelemedikleri gibi, Türkmen’e göre, Hükümette olmanın, iktidar olmanın şartlarını ve vebelerini unutmuş gibidirler. Bu nedenle de, sürekli kendi içlerinde çelişkiye düşerek konuşmaktadırlar. Türkmen hükümeti oluşturan partilerin kendi aralarındaki ilişkileri de şöyle değerlendirmektedir:

“Bu konuşmaların icraatla hiçbir ilgisi yoktur. Bir kısmı şikâyet, bir kısmı tahrip mahiyeti taşıyan bu konuşmalarla memlekete huzur getirilmez. Huzuru sağlamanın yolları hukukun içinde bellidir. Demokratik hukuk devletin otoritesi, en güçlü disiplini sağlamaya yeterlidir.

İktidar ise, devlet anlayışından mahrum bir tutum içinde bu otoriteyi kuramamaktadır.

İktidar partileri memlekete huzuru sağlamaktan birinci derecede sorumlu olduklarını unutmuş durumdadırlar. İktidar yalnız sol muhalefetle değil; bütün kuruluş ve kurumlarla kavga halindedir. Hatta iktidarın bazı kanatları kendi aralarında kavga halindedirler.

¹⁹³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 509-510.

¹⁹⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 510.

İktidarın küçük kanatları büyüğünün tabanını yemekle meşgulken, büyük ortak ise diğerlerinin başını yemek için fırsat kollamaktadır. Böylesine tutarsızlıkların yan yana olduğu bir Hükümetin, iç barış ve huzuru kendi eliyle bozulmaya iteceği vazihtir.”¹⁹⁵

Türkmen’e göre, “İktidarla, sol muhalefet siyasî mücadeleyi kör döğüşü haline getirmişlerdir. Bu gidiş kötü bir gidiştir, memleketin hayrına bir gidiş değildir. Vatanperver her vatandaş, memleket meselelerini takibeden her şahıs ciddî endişeler taşımaktadır. Sokakta anarşi vardır, okulda anarşi vardır, üniversitede anarşi vardır. Anarşi, Başbakanlığa kadar gelmiş ve hatta Sayın Başbakanın burnunda yumruk olmuştur arkadaşlar”.¹⁹⁶ Türkmen böylece hem hükümeti hem de kendileri dışında muhalefetteki CHP’yi eleştirmiştir. Konuşmasının devamında hükümete yönelik eleştirilerini şöyle sürdürmüştür:

“Bir Başbakanın makamında dövüldüğü, muhalefet liderinin meydandaki kalabalıklarla didiştığı, Başbakan Yardımcılarının, tankların himayesinde bile konuşamadıkları bir memlekette siyasî istikrar, huzur ve asayişten bahsedilemez. Üniversite kapılarında polis panzerlerinin nöbet tuttuğu bir ortamda geleceği aydınlatıcı çalışmalar yapılamaz.

Bugün Türkiye, anarşinin kitlelere yayıldığı bir ortama sürüklenmiştir. Bu ortamın doğuşunda sol muhalefetin kışkırtılmaları ile çıkarıcı iktidarın kanun hâkimiyetini sağlamadaki aczi yarış halindedir.

Hükümetin Türkiye’yi böyle bir ortama sürükleyeceği önceden bilinmiyor değildi. Demokratik Parti olarak, bugünkü şekli ile ve bilinen gayri ahlâki usullerle kurulan bu Hükümetin, hukuk devleti otoritesini temsil edemeyeceğine, vaktiyle işaret etmiştik.

Bu Hükümetin kuruluş iddiası, komünizmle ve anarşik eylemlerle müessir mücadele etmektir. Üç aya yaklaşan icraatın ortaya koyduğu manzara bunun tam tersinedir. Bu Hükümet iddiasının icraatını gerçekleştirme yolunda en ufak bir müspet işaret verememiştir. Veremezdi de, zira komünizmin bir memlekette yok edilmesi, hiç değilse ciddî tesir icra edecek bir güç olmaktan çıkarılması, güçlü iktidarların kârıdır, şaibesiz iktidarların kârıdır. Komünizan davranışlar, anarşik hareketler, müessir polisiye tedbirlerle önlenmeye gayret edilir; ama polisiye tedbirler devletin meşru emniyet güçlerini kullanarak, hukuk düzeni içinde, kanun çerçevesi içinde, kanunî organlar marifetiyle gerçekleştirilebilir.”¹⁹⁷

¹⁹⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 510.

¹⁹⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 510.

¹⁹⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 511.

Türkmen'e göre, Türkiye'deki toplumsal çatışmaların önüne geçebilmek için uygun sosyal politikalar da üretilememiş, "ekonomik, sosyal ve fikrî tedbirlerin ise henüz yanına bile varılamamıştır" çünkü "bir taraftan sol muhalefet, etnik gruplardan meslekî teşekküllere kadar her mahfilde ayırıcılık ve bölücülüğe dayanan taraflar toplama gayreti güderken, Hükümeti oluşturan partiler de her biri kendi hüviyetine uygun telâkki ettiği çevrelerde sol muhalefetle yarış halinde ve aynı zihniyetle bu bölüşmeden pay alma çabasına girmiştir."¹⁹⁸ Halbuki ona göre, "sosyal adaletsizliğin, millî gelir dağılımındaki büyük farklılıkların, haksız kazançların, haram kazançların, vergi adaletsizliklerinin, vergi kaçakçılıklarının, partizan icraatın, eş-dost kayırmanın, bakanlık imkânlarını koalisyon kanadı hissesine göre tahsise tabi tutmanın bertaraf edilmediği sürece yıkıcı cereyanlarla mücadele mümkün değildir."¹⁹⁹

Türkmen, Hükümetin kanun hâkimiyetini tesis edememesinin nedenini de kuruluş biçimine bağlamış; hükümetin belirli iç ve dış çevrelerin taleplerine ve çıkarlarına göre kurulduğunu ileri sürmüştür:

"Bir kere bugünkü Hükümet, kuruluşunda ahlâk dışı, demokrasiyi dejenere edici ve Parlamentoyu millet gözünden düşürücü usullerle işbaşına getirilmiştir. Temelinde ahlâkîlik olmayan, hiçbir hareketin siyasî tarihte milletlere huzur getirebildiği görülmemiştir. Bugün Hükümet, milletin 1973 seçimlerinde verdiği kararı hiçe sayan bir anlayışla, iç ve dış çıkar gruplarının desteğiyle kurulmuştur ve bu Hükümetin kurulduğu günü de, Ankara'nın lüks otellerinin odalarında bir kısım yerli çıkarıcılar havaya kurşun sıkarak kutlamışlardır.

Fakat görüyoruz ki, hiç birisi de bu Hükümetten beklediğini, bir iki grup hariç, alamamıştır. Bir iki tane petrol şirketi ve onun dışında Adalet Partililerin daima övdükleri bir iki sınıfın dışında veya grubun dışında veya kişilerin meydana getirdiği grubun dışında, hiçbir kimse harçlığını alamamıştır ve böyle giderse de alacağa pek benzememektedir."²⁰⁰

DP, AP ile birbirine yakın ideolojik yönelimlere sahip olduğu için, Türkmen eleştirilerini kişiselleştirerek Demirel'e yöneltmiştir; örneğin, "bu Hükümetin başında, dünyada bir benzeri kalmamış bir siyasî kişi oturtulmuştur", "Dünya demokrasilerinin hiç birisi, siyasî geçmişi bugünkü Başbakana benzeyen politikacıları hazmetmemiştir", "Bugünkü Başbakan, daha önceki iktidarı döneminde anarşinin sorumlusu olarak Anayasayı gösteriyordu. Yeni iktidarı döneminde ise, bizzat kendisinin Anayasa dışı ilân ettiği olaylar karşısında da üzerine düşeni yapamamıştır. Kanunsuzlukların karşısında şikâyetçilikle ve

¹⁹⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 511.

¹⁹⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 511.

²⁰⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 511-512.

nasihatçilikle iktifa etmiştir” gibi ifadeler kullanmıştır.²⁰¹ Daha sonra ise Cumhuriyet Halk Partisi’ni eleştirmiştir. Bu eleştirilerinin temel gerekçesini ise şöyle ifade etmiştir: “Hükümetin ciddi bir devlet anlayışına dahi sahip olmadığı ortadadır. Bütün bu gerçekler ortada iken, Cumhuriyet Halk Partisi asayişsizliğin ve anarşinin gerçek sebeplerini bir kenara bırakarak, gündeme alınıp alınmamasını tartıştığımız gensoruyu vermiştir. Cumhuriyet Halk Partisi bu gensoru ile ciddi ve samimî çözüm yolu bulmak anlayışından uzaktır.”²⁰² Gensoruyu ciddiyetten uzak bulmasının nedeni ise “30 küsur Hükümet üyesinin arasında asıl o Hükümetin başında bulunan, o Hükümeti temsil eden bir kişiye müteveccih gensoru değil de...”²⁰³ sadece bir bakanla ilgili olarak verilmiş olmasıdır. Türkmen CHP’ye yönelik eleştirilerini daha sonra şöyle sürdürmüştür:

“Sayın milletvekilleri, iç huzurun bozulmasında sol muhalefete cesaret veren ortamın sebepleri üzerinden dikkatle gensoruyla başka istikamete çekilmeye çalışılmaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi, Hükümetin asıl zaaf noktalarını kamuoyundan saklayarak, meseleyi bir İçişleri Bakanının icraatına düğümlenmeye kalkışmaktadır. Kışkırtmalarının asıl kaynağını teşkil eden ve sol muhalefete asıl cesaret veren unsurlar hedefin dışında tutulmuştur. Cumhuriyet Halk Partisi bir taraftan yurttan huzur sağlanmasını ister görünmekte, diğer taraftan her türlü kanunsuzluğun sebebi olan Hükümetin zayıf noktalarını şimdilik ayakta tutmaya çalışmaktadır. Af kanununda da aynı şeyi yapmıştır. Karşısında un çuvalı gibi bir muhalefet ve devamlı vurup tozutmak istemiştir. Belki bu bakımdan Cumhuriyet Halk Partisi, kendi partisi adına iyi bir politika yapmış olabilir, ama açıkça söylüyorum, memleket için iyi bir politika yapamamıştır. Eğer yapmış olsaydı, bugün Süleyman Demirel bu memlekette Başvekil olamazdı.

Böylelikle, millet muhalefet önünde görevi yapıyor görünerek, kolay başarı kazanabileceği bir ortamın ömrünü uzatmaya çalışmaktadır. Bu Hükümetin en büyük zaafı ve kanunsuz hareketlerin tertipçilerinin en büyük cesaret kaynağı, aslında Hükümetin başından sonuna kadar içinde bulunduğu davasızlık, çıkarıcılık ve devleti temsil yeteneksizliğidir.

Cumhuriyet Halk Partisi önergesi, bu gerçekleri sadece İçişleri Bakanını hedef alarak örtmeye çalışmaktadır. Böylelikle zaafı daha da büyütecek bir iktidarın karşısında solun daha çok güçleneceği hesabını gütmektedir.

²⁰¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 512.

²⁰² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 512.

²⁰³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 512.

Sayın milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisi gensorusunun kapsamı bu niyetleri apaçık ortaya koymaktadır. Hükümetin belli bir kanadını hedef alan olaylar gensoruda sayılıp dökülmektedir. Ancak, kanunsuzlukların açıkça sahneye konulduğu İzmir genel grev denemesine ve Diyarbakır olaylarına değinilmemektedir. Bunların karşısında Hükümetin kolektif sorumluluğu dile getirilmemektedir. Bu hareketlerin sahneye konulmasında kanun dışı düşünce taşıyanların asıl cesareti, Hükümetin aczinde, tereddüdünde ve sorumluluktan yoksun tutumunda gördükleri unutturulmak istenmektedir.

Böylelikle Cumhuriyet Halk Partisi, ilerde de kışkırtmalarını rahat yapabileceği bir ortamın sürüp gitmesini temin edici bir davranış içindedir. Meclislerin kapanacağı bir sırada, sırf propaganda amacıyla ve Hükümetin asıl zaaflarını kangren halinde uzatacak bir şekilde verilen bir gensoruyu, ciddî bir murakabe belgesi olarak sayamıyoruz.

Sayın milletvekilleri, gensoruya bir siyasî sorumluluğun ortaya çıkarılması, yahut da bir meselenin açıklığa kavuşturulması yoluyla tekerrürüne engel olmak maksadıyla verilir. Cumhuriyet Halk Partisinin gensorusu, sorumluluğu daraltacak ve huzursuzluğun devamına sebebiyet verecek zaafları perdeleyerek, bu anlayışın dışında hazırlanmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi bu tutumuyla siyasî istikrarın bozulmasına çare getirmek yerine, kanunsuzlukların rahat bir şekilde at oynatacağı bir ortamın devam etmesi arzusunu ortaya koymuştur.

Böylelikle sol muhalefetin, her zaman kolay istismar edilebilecek, kolay sindirilebilecek suni bir iktidarla mücadele etmek tercihinde bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Huzursuzluktan şikâyet eden gensoru ile huzurun getirilmesi çareleri değil, huzursuzluğu artırıcı başka bir propaganda yolu denenmektedir.

Demokratik Parti Grubu olarak, böyle bir gensorunun açılması lehinde davranmanın gerçekleri amacından saptıran bir anlayışa katılma olacağı düşüncesindeyiz.

Sayın milletvekilleri, Türkiye’de siyasî huzurun gerçekleşmesi için, sorumluların açık seçik ortaya çıkarılması lâzımdır. Çıkarıcılığa sırtını dayamış bir Hükümetle, Hükümetin zaaflarını kışkırtıcı metotlarla istismar eden bir sol muhalefet anlayışı, bugünkü huzursuzluğun temel sebebidir.

Cumhuriyet Halk Partisi, önerisiyle hem kendi sorumluluğunu örtmeye çalışmakta, hem de iktidarın sorumsuz muhalefetine yardım eden ve ortak hazırlayan zaaflarını devam ettirmek arzusunu ortaya koymaktadır.

Bu bakımdan, kanun hâkimiyetini sağlama sorumluluğunun, tümü ile iktidara ait olduğu gerçeği bir kenara bırakılarak İçişleri Bakanı muhatap alınmıştır. Herkes bilmektedir ki, bugünkü huzursuzluğun temel sebebi, iktidarın başına ve kompozisyonuna ait zaafların mevcudiyetidir. Bu zaafı Cumhuriyet Halk Partisi kendi siyasî çıkarları için kanunsuzluğu körükleyici istikamette kullanmak ve bir propaganda belgesi niteliğini taşıyan önergeye katılmamız mümkün değildir.”²⁰⁴

Görüldüğü üzere, Türkmen sorunu AP Genel Başkanı Demirel ile ilişkilendirmekte, CHP’yi de Demirel’i hedef almamakla itham etmekte ve eleştirmektedir. Bu konuşmanın açığa çıkardığı bir gerçeklik, sadece ideolojik açıdan karşıt olan partiler arasında şiddetli çatışmaların olmadığı, aynı zamanda birbirine çok yakın partiler arasında da pratik neden ve kaygılarla şiddetli çatışmalar olabileceğidir. Ancak çatışma ilk durumda doktrin veya ideoloji boyutunda, ikinci durumda ise, Türkmen’in konuşmasının da gösterdiği üzere, daha çok kişiler düzeyinde gerçekleşecektir.

Türkmen’den sonra, gensoru üzerinde Millî Selâmet Partisi Grubu adına Gümüşhane Milletvekili Mehmet Orhan Akkoyunlu konuşmuştur. Akkoyunlu konuşmasının başında bu önerenin aslında İçişleri Bakanını hedef almadığını, onun şahsında, bütün iddia ve isnatların Hükümete yöneltildiğini ifade etmiştir.²⁰⁵ Bunun da iki nedeni olduğunu ileri sürmüştür:

“Birincisi, önergeyi verenlerin, olayları tahlil ettiğimiz vakit görüldüğü üzere, hâdiselerin oluşunda sayın İçişleri Bakanına izafe edilebilecek bir ihmal veya kusuru bulamayışları; İkinci sebep ise, bu gibi yollardan Hükümeti yıkmaya denemesi, yapmaya kalkışmalarıdır.”²⁰⁶

Akkoyunlu, gensorunun gerekçelerden ve inandırıcılıktan yoksun bulunduğunu, bu nedenle reddedilmek durumunda olduğunu belirtmiştir. Aksi halde, Akkoyunlu’ya göre, “gensorular denetleme yolu olmaktan çıkıp, huzursuzluk vasıtası olurlar.”²⁰⁷ Akkoyunlu, önergede birçok olaylardan bahsedildiği halde, İçişleri Bakanının bu olaylardaki ihmal veya kusurunun ne olduğunun gösterilemediğini, Gerede ve Diyarbakır’da çıkan olayların hükümetin yerinde ve zamanında uyguladığı politikalarla büyümeden önlendiğini ifade etmiş ve Diyarbakır’da çıkan olayları “aşırı solcular ile onları destekleyenler”in çıkardığını savunmuştur.²⁰⁸ Akkoyunlu’ya göre:

²⁰⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 513.

²⁰⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 514.

²⁰⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 514.

²⁰⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 514.

²⁰⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 514.

“...Aşırı solun bu hareketlerine karşı güvenlik kuvvetleri vazifelerini yaptıklarında, maalesef, Türkiye’de bazı çevreler, zabıta’yı düşman kuvveti olarak göstermekte, onları katil ve cani olarak vasıflandırmaktadırlar.

Maksat gayet açıktır; bu şekilde davranarak, Hükümeti sol hareket karşısında zayıf düşürüp, onların istediklerini temin etmektir. Bu düşünce muhaldir. Zira, Hükümet kuvvetlidir ve daima böyle olacaktır. Böyle oluşu da bütün Türk milletinin menfaatinedir.”²⁰⁹

Akkoyunlu Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanının Gerede’yi ziyareti sırasında çıkan olaylar konusunda da şöyle konuşmuştur:

“...Birtakım dükkânlar tahrip edilmiş, birçok vatandaşlar yaralanmış, maalesef bir cami de kurşun yağmuruna tutulmuştur. Partim tarafından gönderildiğim için delilleri mahallinde bizzat tespit ettim. Arkadaşlar, dükkânları tahrip edilenler Halk Partili değil, yaralanan kimseler de Halk Partili değil. Failler ise, gerek mağdurlar ve gerekse Geredeliler tarafından teşhis edilememiştir ama, hepsinin yabancı olduklarını katiyetle söylemektedirler. Geredelilerin kendi camilerini kurşunlamaları ise mantık dışı bir iddia olur.”²¹⁰

Akkoyunlu daha sonra Kilis’te ve Sakarya’da meydana gelen olayları değerlendirmiştir. Akkoyunlu, “Cumhuriyet Halk Partisine mensup eski bir Bakanın bu kürsüden ‘Hasan Hüseyin’i siz öldürdünüz’ şeklindeki konuşmasından sonra, TÖB-DER’in, Türkiye çapında yaptığı toplantılar sırasında hâdise çıkan vilâyetleri göz önüne alırsanız, mezhep tahrikçiliğinin kimler tarafından yapıldığını görmüş olursunuz”²¹¹ diyerek çıkan olaylarda Cumhuriyet Halk Partisi’nin etkisinin olduğunu ima etmiştir.

Akkoyunlu konuşmasının devamında önerge sahipleri adına konuşan Oral’ın ve CHP Grubu adına konuşan Baykal’ın partilerine yönelik eleştirilerini yanıtlamış ve CHP’nin tutumunu eleştirmiştir. Bu çerçevede, “Cumhuriyet Halk Partisinin ortak olduğu koalisyon devresi ile şimdiki Hükümetin İçişleri Bakanlığı bünyesinde, Bakan da dahil olmak üzere hiçbir değişiklik mevcut değildir. Bu kadar kısa bir zaman içerisinde Bakanlığın hadiselere farklı şekilde baktığı nasıl iddia edilebilir?” sorusunu yöneltmiştir.²¹² Diyarbakır ve Gerede olaylarında CHP’nin sorumluluğunun bulunduğunu, devleti ve demokratik Cumhuriyeti ayakta tutan temel prensipleri bir yıla yakın bir zamandan beri CHP’nin tahrip ve ihlâlâ çalıştığını ileri sürmüştür.²¹³ Akkoyunlu’ya göre, “çünkü Cumhuriyet Halk Partisi en nazik devrede, işleyen bir Hükümeti bozarak

²⁰⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 514.

²¹⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 515.

²¹¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 515.

²¹² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 515.

²¹³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 515.

buhran çıkartmıştır. Bununla kalmayarak, devletin hükümsüz kalması için elinden gelen bütün çabayı göstermiştir: Yine, devletin bütçesiz kalması için teşebbüslerde bulunmuş, erken seçim olmadan talebeler derslere girmesin diye tahrikler yapmıştır.”²¹⁴

Akkoyunlu’nun bu ifadeleri üzerine, CHP sıralarından “Siz Atatürkçü müsünüz? Bunun cevabını verin”, “Lâik misiniz?” gibi karşılıklar verilmiştir. Akkoyunlu bu sorular karşısında “C.H.P.’nin yıkıcı tutum ve davranışları dolayısıyla millet huzurunda esas mesul olan, bazı C.H.P.’li yöneticilerdir” diyerek karşılık vermiş ve partilerinin tutumu hakkında şu açıklamada bulunmuştur:

“Arkadaşlarım, Millî Selâmet Partisi Anayasa ve mevcut Cumhuriyet kanunlarına uygun olarak kurulmuş bir partidir. Aksi sabit oluncaya kadar, töhmet altında bulundurulmak istenildiği takdirde, bu gibi davranışları veya bu gibi sözleri söylemiş olan kimseler en azından töhmetkâr insan sıfatını kazanmış olurlar. Atatürk’ün bizlere emanet ettiği Cumhuriyetin, Devletin ve demokrasinin yanındadır ve koruyucusudur.

Beyan ediyorum; Atatürk’ün bizlere emanet etmiş olduğu Cumhuriyetin, bizler Parlamentoda, Türkiye sathında koruyucusuyuz.

...

Müstakil bir hükmî şahsiyeti haiz olan bugünkü Partiyi, bundan evvelki müstakil bir hükmî şahsiyeti haiz olan parti ile irtibatlandırmak, büyük bir parti hüviyetine bürünmüş olan Halk Partisine yakışmazdı.

Arkadaşlar, iddialar yapılırken en azından ispat gücüne sahip olunması şarttır. Bu, insanlığın ve hukukun ilkel ilk kaidesidir. Bu kaideyi bilmeyenlerin, buna riayet etmeyenlerin özgürlükten bahsetmeye yetkileri yoktur.”²¹⁵

Akkoyunlu konuşmasının devamında farklılıklara hoşgörü ile yaklaşılmasının gereğinden bahsetmiş ve daha sonra ise din istismarı ve Atatürk istismarı ile ilgili tartışmalar üzerine şöyle konuşmuştur:

“Dinin ve mukaddesatın istismarcısı değil, Anayasanın teminat altına aldığı bir hükmî şahsiyetiz ve din ve inanç hürriyetimiz Anayasanın teminatı altındadır. Bize bu şekilde çirkin tecavüz, çok üzerinde durduğumuz, müştereken üzerinde durduğumuz Anayasaya tecavüzdür. Ve aynı zamanda, şu Türkiye Büyük Millet Meclisinin hükmî şahsiyetine tecavüzdür.

...

²¹⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 515.

²¹⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 516.

Biz, Atatürk'ün sadece günlük ve kısır parti çekişmelerine vasıta ve alet edilmesini istemiyoruz, kim ne derse desin. Hadiseler hepimizin başından geçiyor. Atatürk, bütün kötü düşüncelerin bile, bugün kendisine siper edilmek istendiği büyük bir insandır. Bunu hiç kimse inkâr edemez. Çünkü O'nun arkasına geçtiği takdirde söz söylenemeyeceğine inanmış olduğu içindir ki, kendisine bunu perde ittihaz edebiliyor. İşte istismarcı budur ve eğer biz buna müsaade edersek, tümümüzün karşısında bulunduğumuz zihniyet, Atatürk'ü kendisine perde etmek suretiyle söz söyletmez ve bir gün, öyle bir gün gelir ki, gözlerimizi açtığımız zaman, artık önünü alamayacağımız bir durumun ortaya gelmiş olduğunu görürüz.”²¹⁶

Akkoyunlu'dan sonra İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk konuşmuştur. Asiltürk kendisine yöneltilen iddiaların ve gensoru önergesinin politik amaç taşıdığını, CHP-MSP koalisyon hükümetinin kuruluşu için birlikte çalıştığı ve kendisine o dönemde “her türlü saygı ve iltifatlarını esirgemeyen” eski kabinede birlikte görev yaptığı bakanın ve Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşan milletvekilinin “bir kuzu postuna bürünerek” kendi partisinin aylardan beri yaptıklarını örtbas etmek için, konu Hükümet olduğu halde, onu bir tarafa bırakarak kendisini eleştirmesinden üzüntü duyduğunu; ve içinde bulunulan dönemde İçişleri Bakanlığı yapmanın zor bir görev olduğunu, kendisinin bu görevi bütün gücüyle, tarafsızlık ilkesi içerisinde yerine getirme çabası içinde olduğunu ifade etmiştir.²¹⁷ Asiltürk gensorunun amacının hükümeti gerçek anlamda denetime tabii tutmak olmadığını ileri sürmüştür:

“Değerli arkadaşlarım, bu gensorunun hedefi ne Hükümeti ciddî bir murakabeye tabi tutmak, ne onun hatalarını objektif ölçülerle ortaya koyarak yol göstermektir. Bu gensorunun hedefi, aslında dikkatleri başka yere çekmektir. Bu gensorunun asıl hedefi, Hükümetin kuruluşundan bu yana geçen kısa zaman zarfında milletimizin her kesimine, işçisine, köylüsüne, dar gelirli sine, esnafına, kırk milyon vatan evlâdına yaptığı hizmetlerin takdirle karşılandığını gören değerli Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarım, milletimizin düşüncelerini, milletimizin bu husustaki takdirlerini geçici olarak da olsa başka bir istikamete çekebilmek için memlekette büyük huzursuzlukların olduğunu, memlekette iç huzur ve barışın tehlikeye düşürülmesinde hakiki rolü olanları bir tarafa bırakarak, bunu Hükümetin yaptığı gibi göstererek dikkatleri başka bir noktaya çekmek istemesidir. Gensorunun asıl hedefi budur. Gensoru politiktir, gensoru, hiç bir zaman ciddî bir murakabeyi hedef almamıştır.”²¹⁸

²¹⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 517.

²¹⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 518-519.

²¹⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 519.

Asiltürk konuşmasının devamında iç huzur ve barış için tüm partilerin kendi davranışlarını ayarlaması, tahriklere ve ithamlara girişmemesi gerektiğini savunmuş ve eklemiştir: “İstediğimiz, bütün partilerin, bu elde edilmesi gereken, bu elde edildiği takdirde yeni hedeflere, iktisadî hedeflere, sanayi hamlelerine imkân verecek, kısa zamanda memleketimizi yoksulluktan, fukaralıktan kurtaracak yönde çalışmalara imkân verecek bu iç huzurun, bu iç barışın tesisinde bize yardımcı olmalarıdır. Bunu istemek bizim hakkımızdır, bunu yerine getirmek de bütün siyasî partilere düşen bir görevdir.”²¹⁹ Asiltürk, iktidar ve muhalefet arasındaki gerilimli ilişkiyi ve bağlantılı olarak düşünce özgürlüğünü şöyle değerlendirmiştir:

“Değerli arkadaşlarım, bize yapılan şeyi eğer beğenmezsek, onu bizim de başkalarına yapmamamız gerekir. Bunun başında fikir hürriyeti anlayışımız gelir. Eğer Cumhuriyet Halk Partili parlamenterler fikir hürriyetinden anladıkları, sadece kendilerinin konuşması, sadece kendilerinin istedikleri yerde, istedikleri zaman konuşması, onun dışındaki konuşanların bu konuşma haklarına manevî de olsa baskı yapmak şeklinde ise, bu yanlış bir düşüncedir ve ben öyle zannediyorum ki, bu düşünce ile memleketin hiç bir yere gitmesinin imkânı da yoktur. Bu düşüncenin bizzat kendisi fikir hürriyetini tahrip eder, bizzat kendisi fikir hürriyetinin yaşanmasına, kullanılmasına mani olur.”²²⁰

Asiltürk, bu doğrultuda, CHP lideri Ecevit’in Gerede’de aleyhinde tezahüratta bulunan kişilerin üzerine yürümesinin olayları tırmandığını ileri sürmüş ve “bazı parlamenterlerin gönüllerinde, bazı kendilerini aşan olaylarla bazı yetkilere kavuşmak yatabilir. Karşıdan birtakım insanları misal verebilirler. Onlara tavsiye ederim, şu Parlamentonun çatısı sallandığı zaman kimin başına yıkılacağı belli olmaz. Ayaklarını denk alsınlar.”²²¹ şeklinde sert bir uyarıda bulunmuştur. Asiltürk konuşmasının devamında, milliyetçi partilerin meydana getirdiği hükümetin daha başlangıçta bazı siyasî çevreleri rahatsız ettiğini, o çevrelerin hükümetin güvenoyu almamasını sağlamaya çalıştıklarını ancak bunda başarılı olamadıklarını ileri sürmüştür. Asiltürk’e göre, göreve başladığı andan itibaren hükümete karşı olanlar tedirgin olmuş ve fırsat bulundukça veya fırsat elde etmek için, çeşitli vesilelerle iç güvenliğin bozulmasını hedef alan faaliyetler” sürdürülmüştür.²²² Asiltürk konuşmasına şöyle devam etmiştir:

“Tertiplerle, tahriklerle, hatta saldırılarla, ülkenin huzuru bozulmaya çalışılmaktadır. Hükümetimizin göreve başladığı tarihten bu yana, yurdumuzun muhtelif bölgelerinde olaylar cereyan etmiştir. Başlangıçta aşırı sol, faaliyetleri için üniversite ve yüksekokullarımızı seçmiştir. Bunlar eğitim ve öğretim

²¹⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 519.

²²⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 519.

²²¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 520.

²²² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 520.

faaliyetlerini engellemeye çalışırken, yayınladıkları bildiriler, duvarlara yazdıkları yazı ve yapıştırdıkları afişlerle, tertipledikleri toplantılarda yaptıkları konuşmalarla, kullandıkları sloganlarla öğrencilikle bağdaşması mümkün olmayan bir tavır takınmışlar ve daima rejime ve hükümete olan düşmanlıklarını gözler önüne sermişlerdir. Yine, bu çevreler ve destekçileri bu kadarla da yetinmeyerek, kendileriyle aynı görüşü paylaşmayan öğrencilere, mevcut nizamı tamamen kanunlar çerçevesinde yeniden tesis görevlisi güvenlik kuvvetlerine taşla, zincirle, sopayla, hatta silahla saldırmışlardır.”²²³

Konuşmanın devamında üniversite imtihanlarının engellenmesinden ve Gerede olaylarından bahseden Asiltürk, TÖB-DER ile ilgili şu açıklama ve iddialarda bulunmuştur:

“Değerli arkadaşlarım, bir de TÖB-DER meselesi var. 1971 yılında; 36 öğretmen, bir asistan, 2 avukat ve diğerleri serbest meslek, sahibi olan 44 kişi tarafından kurulmuştur. Kurucuları arasında; komünizm propagandası yapmak, 12 Mart sonrası anarşik eylemlere katılan öğrencilere yataklık etmek suçlarından hüküm giyen, tutuklanan, göz altına alınan ve adli takibata uğrayan kimseler bulunmaktadır. Derneğin kuruluş amacı; üyelerinin tüm ekonomik, sosyal ve özlük haklarını koruyup geliştirerek, birleşme, dayanışmalarını sağlamak olduğu halde, devamlı olarak siyasetle uğraşmış ve gayesi dışında faaliyet göstermiştir. Öğretmen dertleriyle ilgilenmesi gereken TÖB-DER, yayınladığı bildirilerle; işçinin ve köylünün yoksulluğuna, faşist baskılara, emperyalist güçlerin ülkeyi sömürmesine, düzen değişikliği gibi konulara yer vermiştir.

...

Umumiyetle bildirilerinde, işçiyi işverene, köylüyü toprak sahibine, fakiri zengine karşı kışkırtmış ve düşman etme gayreti gütmüştür.

...

...TÖB-DER, amaç dışı faaliyetlerini sürdürürken, aşırı soldan ve bilhassa burada TÖB-DER’i müdafaa etmeyi sanki kendilerine bir vazife sayan bazı parlamenter arkadaşlarımdan, Cumhuriyet Halk Partili parlamenterlerden destek görmüştür.

...

27.1.1975 günü TÖB-DER Samandağı Şubesi, Samandağı Devrimci Gençlik Derneği ve Samandağı Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolu tarafından müştereken kaleme alınan; “Halkımıza” başlıklı bildiri, bu desteğin örneklerinden biridir....

²²³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 520-521.

Değerli arkadaşlarım, bildiride; halkların, kaderlerini kendilerinin tayin etmesi gerektiğinden... fabrikalar işçinin, topraklar köylünün olacağından, faşist baskıların işçi ve köylüyü sindirme gayesi ile sürdürüldüğünden söz edilmekte ve halk faşizme karşı, hakikatte demokratik parlamenter sistemin kurduğu Cumhuriyete ve hükümete karşı direnmeye açıktan davet edilmektedir.

...

31 Ocak 1975 günü TÖB-DER Bitlis Şubesi Yönetim Kurulu, Tüm Teknik Elemanlar Derneği Bitlis Yönetim Kurulu ile ve Cumhuriyet Halk Partisi Bitlis İl Teşkilâtı tarafından, “Halkımıza” başlıklı bir bildiri kaleme alınarak dağıtmıştır. Bildiride; yurdun muhtelif yerlerinde meydana gelen olayların faşizmin oyunu olduğu, saldırıların aşırı sağ tarafından düzenlendiği iddia edilmekte ve bildirilerin baş kısmına alınan, “Vurun ulan, vurun ben kolay ölmem, Ocakla küllenmiş közüm, karnımda sözüm var halden bilene” şiiriyle tahrik ve anarşi körüklenmek istenmekte ve ondan sonra bunlar çok masum hadiseler olmakta ve bunlar hiç bir zaman hadiseleri tahrik ve teşvik edici olarak burada kınanmamaktadır.

...

TÖB-DER Merkez Yönetme Kurulu kararınca yurt çapında düzenlenen toplantılardan biri de, 15.2.1975 günü Ankara Gölbaşı Sinemasında yapılmıştır. Toplantı esnasında Lenin, Hikmet Kıvılcımlı ve Doğu Perinçek gibi Marksist görüşlü şahısların kitapları satılmış, toplantı salonunun duvarlarına “İş, ekmek, özgürlük,” “Kahrolsun faşizm, Bağımsız Türkiye”, “Amerika Birleşik Devletleri yardımına ve NATO’ya hayır,” “Devrimci arkadaş sendikal hakın için uğraş,” ibarelerini havi pankart ve dövizler asılmıştır. Toplantıya TÖB-DER yöneticileri dışında, DİSK Genel Başkanı, Türk Hukuk Kurumu Başkanı profesör Aksoy, sayın Birlik Partisi Genel Başkanı Timisi, sayın Cumhuriyet Halk Partisi İzmir Milletvekili Genç arkadaşlarımız da katılmışlardır. Toplantıda Cumhuriyet Halk Partisi İzmir Milletvekili sayın Genç arkadaşımız bir konuşma yaparak; Türkiye’de buhranı emperyalistlerin yarattığından, çıkar çevrelerinden, karaborsa ve istifçiliğe yönelttiğinden, emekçi halkın mücadelesini yaptıklarından, devrimci TÖB-DER mensuplarının mücadelesinin halkın mücadelesi olduğu için desteklediklerinden bahsetmiştir.”²²⁴

Asiltürk Türkiye’nin genelinde gösteri ve toplantıların hükümet kurulduktan sonra başladığını ileri sürmüştür. Asiltürk’e göre, “bu toplantılarda milletimizin temel inançlarına, ahlâkî değerlerine, manevî değerlerine dil uzatanlar çıkmıştır”; “bu toplantılar tahrik unsuru olmuştur, ama bu tahrik unsurudur diye hiçbir zaman temel haklara tecavüz de edilemez; Hükümetin inancı budur, benim inancım budur.”²²⁵ Asiltürk Genel Kurul’da yaşanan tartışmalar üzerine de TÖB-DER ile ilgili olarak şu açıklamayı yapmıştır:

²²⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 522-524.

²²⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 526-527.

“Değerli arkadaşlarım, 160 binin üzerinde üyesi olan ve bu millete değerli vatan evlâtları yetiştiren Türk öğretmenini tenzih ederek, 3 tane kendini yabancı ideolojilerin karanlığına saptırmış olan insanlardan bahsediyorum. Türk öğretmenine hürmetimiz vardır, bize bir harf öğretmenin biz 40 yıl kölesi olacak ölçüde ona saygı duyan insanlarız, bu temel inancımızdır. Türk öğretmenini tenzih ederek söylüyorum, onlar Türk öğretmenini temsil etmiyor.

Bu hadiseleri yapanları, demokratik rejimi cici demokrasi diye gösterenleri Türk öğretmenin camiası içerisinde, o şerefli öğretmenin yanında gösteremezsiniz. Türk öğretmenine saygılıyız, Türk öğretmenine hürmet duyuyoruz, Türk öğretmeni en ücra köşelerde bu memleketin evlâtlarını ne güç şartlar altında yetiştiriyor, bu memlekete faydalı hale getiriyor. Bunlar, Türk öğretmeni çerçevesi içerisinde değerlendirilemeyen 3-5 tane sapıktan başka bir şey değildir.”²²⁶

Asiltürk’ün konuşması sırasında, komando meselesi ve Oğuz Aygün’ün konuşmasında sözünü ettiği MİT Raporu üzerinde Genel Kurul’da tartışmalar yaşanmış, Asiltürk, komandoların baskın düzenlemediğini ve Aygün’ün MİT Raporuna sahip olmadığını savunmuştur.²²⁷ Konuşmanın devamında, Sakarya’da ve Tokat’ta meydana gelen olayları değerlendirmiş ve kendilerinin laiklik anlayışı hakkında ayrıntılı açıklamalarda bulunmuştur.²²⁸

Asiltürk’ün konuşmasından sonra Gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmaması oylanmış ve önerenin gündeme alınması reddedilmiştir.²²⁹

²²⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 527.

²²⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 524-526, 528-529.

²²⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, ss. 529-534.

²²⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 13, Birleşim: 99, 3.7.1975, s. 536.

5.4. Yahya Demirel'in Hayali İhracat Yapmasını Önlemeyerek Görevlerini Kötüye Kullandıkları İddiasıyla Başbakan Süleyman Demirel, Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon ve Ticaret Bakanı Halil Başol Hakkında Gensoru Önergesi

C.H.P. Millet Meclisi Grubu Başkanvekilleri Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal ve İstanbul Milletvekili Ali Nejat Ölçen'in görevlerini kötüye kullandıkları iddiasıyla Anayasanın 89. maddesi uyarınca Başbakan Süleyman Demirel, Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon ve Ticaret Bakanı Halil Başol haklarında Gensoru açılmasına ilişkin önergesi 17 Mart 1976 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda okunmuş²³⁰ ve Danışma Kurulu'nun önerisiyle gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmayacağına dair ön görüşmelerin 24 Mart 1976 tarihinde yapılması ve bu görüşmelerin İçtüzüğü'nün 61. maddesindeki sürelerle kayıtlı olmaksızın, Hükümet ve Siyasi Parti Grupları adına yapılacak konuşma sürelerinin en çok 2'şer saat, önerge sahiplerinden birinin yapacağı konuşma süresinin ise en çok bir saat olması kabul edilmiştir.²³¹

Gensoru önergesinde şu gerekçelere yer verilmiştir:

“Başbakan Süleyman Demirel'in yeğeni Yahya Demirel, bazısı hayalî firmaları olmak üzere gerçek mobilya yerine adi sunta ihraç ederek T.C. Hazinesinden 20 milyon TL haksız vergi iadesi almıştır. Bu yolsuzluğun gereken ciddiyetle soruşturulmaması, bu yolsuzluğun kanıtlarını ortaya çıkarmaya başlayan kamu görevlilerinden bazılarının cezalandırılarak başka hizmetlere atanması, Maliye ve Ticaret Bakanlarının yolsuzluğu örtbas etmek için olayı inkâra yeltenmeleri, gerçek dışı beyanda bulunmaları, bir yandan Başbakanın yeğenini korumaya çalışırken öte yandan kendilerini suçlu olmaktan kurtarmaya gayret etmeleri, Türk kamuoyunun güvenini sarsmış, özgürlükçü demokratik rejime gölge düşürebilecek bir durum ortaya çıkarmıştır.

Devlet saygınlığını temelinden sarsıcı bu davranışların baş sorumluları olan Başbakan Süleyman Demirel ile Maliye ve Ticaret Bakanlarının hükümetten uzaklaştırılmaları tarihî bir zorunluk haline gelmiştir. Bu, yolsuzluk olayı ile ilgili soruşturmaların her türlü kuşkudan ve her türlü engelleme çabasından uzak olarak yürütülebilmesi için de gereklidir.

Başbakanın yeğeni Yahya Demirel, 5 parti halinde 27.377.394 TL değerinde gösterilen mobilya ihraç ettiği, belgeler de vererek beyan etmiş ve bunun karşılığında 20.530.455 TL vergi iadesi almak suretiyle haksız çıkar sağlamıştır.

²³⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 77, 17.3.1976, ss. 221-222.

²³¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 77, 17.3.1976, ss. 222-223.

1.- Olay Ticaret Bakanlığı Müsteşarı ve görevlileri tarafından ilk defa 2.5.1975'te şifahen ve daha sonra 12.5.1975 tarihinde yazılı belgeler halinde Ticaret Bakanı Halil Başol'a resmen intikal ettirilmiş ve gerekli soruşturmanın yapılması istenmiştir. Bu resmî başvuruya rağmen, Ticaret Bakanı, hiçbir işlem yapmaksızın, 2,5 ay süre ile olayı gizlemiş bununla da yetinmeyerek, 12 Temmuz 1975 günlü Cumhuriyet Gazetesindeki yayın üzerine, 14 Temmuz 1975 tarihinde kamuoyuna yaptığı açıklamada iddiaların ciddî olmadığını söylemek suretiyle, olayı örtbas etme gayretine girmiştir. Ticaret Bakanı 9 Ekim 1975²³² günü Sonhavadis Gazetesine verdiği bir demeçte ise, "ihracatın mevzuata uygun olduğu, ihracata konu olan mallarla ilgili ekspertiz raporlarının mevzuatın tayin ettiği şartlara uygun olduğu ve olayın cereyan ettiği zamanki Bakanlık yetkililerinin talepleri üzerine Gümrük İdaresince gerekli kontrol ve muayenelerin titizlikle yapıldığı, hayalî olduğu iddia edilen yabancı firmaların mevcut oldukları, dış ülkelerden sağlanan sicil kayıtlarından anlaşılmıştır." diyerek kamuoyunu yanıltma çabalarını sürdürmüştür.

Oysa, 5 ay sonra Kıbrıs'a ve Lübnan'a ihraç olunan nesnelerin gerçek mobilya değil sunta olduğu ortaya çıkmıştır.

2.- Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon da 10 Eylül 1975 tarihinde bir basın toplantısı yaparak son derece yüzeysel ve noksan bir soruşturmada sonra, tıpkı Ticaret Bakanı Başol ve Başbakan Demirel gibi konuyu inkâr etmiş, olayı meydana çıkaranları suçlamaya kalkışmış, olayda sahtecilik bulunmadığını iddia ederek Demirel ailesinin avukatlığını, görevinden üstün tutmuştur. Maliye Bakanı bu basın toplantısında, "İhracat muamelelerinin usulüne uygun olarak yapıldığını, aranan belgelerin tamam olduğunu, hiçbir yolsuzluğun bulunmadığını" belirtecek kadar ileri gitmiştir. Oysa, bugün iyice anlaşıldığı gibi, o tarihte Gümrük ve Tekel Bakanlığının 1974 Ağustos ayında görevlendirilen bir müfettişince yürütülmekte olan bir soruşturma vardı. Bu soruşturma sonunda düzenlenen raporun ortaya koyduğu sonuçlar, Bakanların ne denli maksatlı davrandıklarının en belirgin kanıtları olmuştur.

3.- Başbakan Demirel, bütün bu olup bitenlerden birinci derece sorumlu Hükümet başı olarak kendisine düşen görevleri yapmak yerine olayı aydınlığa çıkarmak isteyenleri 9 Eylül 1975 günlü demeci ile müfteri olmakla suçlayacak kadar ileri gitmiştir. Başbakanın bu tutumu ilk değildir. 1970 yılında kardeşlerinin kredi yolsuzlukları olayında olduğu gibi, konuyu örtbas etme, saptırma ve unutturma yolunu seçmiştir.

²³² Önerge sahipleri demeç tarihinin yanlışlıkla 9 Eylül 1975 olarak yazıldığını, bunun 9 Ekim 1975 olarak düzeltilmesini bir başka önerge ile talep etmişlerdir. Bkz., TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 288.

Maliye ve Ticaret Bakanlarının bu yolsuzluk konusunda Başbakan Demirel'in bilgisi altında durum alarak hareket etmiş oldukları açıktır. Başbakan Demirel'in ise yeğeninin yolsuzlukları ile ilgili soruşturmanın derhal ve yasalara uygun biçimde yapılması için hiçbir girişimde bulunmadığı, sorumluları saptamak ve yargı önüne çıkarmak yerine, tam tersine, sorumluları meydana çıkaran kamu görevlilerini uzaklaştırmakla cezalandırma yolunu seçmiş olduğu malumdur. Gerçekten, Bern Ticaret Müşaviri bu görevden alınıp Karaçi'ye tayin edilmiş, fakat kararname Cumhurbaşkanınca imzalanmamıştır. Bern Ticaret Ataşesi Ayhan Yaman önce Kuveyt'e, sonra Cezayir'e atanmıştır. Yine Bern Ticaret Ataşesi Güneş Uçar, Cidde'ye atanmıştır. Ticaret Bakanlığı Müsteşarı Şeref Durugönül önce Müşavirliğe alınmış, ardından Diyarbakır Bölge Ticaret Müdürlüğüne atanmasına ilişkin bir başka kararname ise Cumhurbaşkanlığınca onanmamıştır.

Böylece Başbakan Demirel yolsuzluk yapan yeğeninin hamisi durumundan kendisini kurtaramamıştır.

Demokratik rejimlerin en önde gelen sağlık koşulu, Devlet ve Hükümet işlerinin halkın gözü önünde cereyan etmesidir.

Demokratik rejimle yönetilen bir ülkede yolsuzluklar örtbas edilemez, gizlenemez. Devlet, her yolsuzluğun üzerine gider, sorumlularını bulur ve adalete teslim eder. Bunu engellemeğe, kamuoyunu bu konuda yanıltmaya kalkışan Hükümet üyeleri ve başka görevliler, en az, yolsuzluğu yapanlar kadar sorumludurlar.

Hükümetin ve bütün yetkililerin görevi, soruşturmaların ciddî, sürekli yapılmasını sağlamaktır, buna engel olucu davranışlardan ve beyanlardan, hele gerçek dışı beyanlardan kaçınmaktır. Bu, vatandaşın Devlete, Hükümete saygınlığının devamının da şartıdır.

"Mobilya yolsuzluğu" olarak anılan olayda, başta Başbakan olmak üzere, Maliye ve Ticaret Bakanları, bu gereklere uymamış, aksine, soruşturmayı engelleyici, olayı örtbas edici, kamuoyunu yanıltıcı bir tutum içine girmişlerdir.

Görünüm odur ki, Başbakan ile Maliye ve Ticaret Bakanları görev başında kaldıkları sürece, Meclis içi engellemeler yanında, Devlet görevlileri tarafından yapılmakta olan soruşturmaları saptırma ve sonuçsuz bırakma çabaları da devam edecektir.

Meclisin tüm üyelerinin bildiği bu gerçekler karşısında, Devlet ve Hükümete güvenin ve saygınlığın devamını sağlamanın, kimler tarafından yapılmış olursa olsun yolsuzluklarla ilgili hesapların sorulacağı inancını yerleştirmenin, yönetimde açıklığı ve dürüstlüğü gerçekleştirmenin kaçınılmaz koşulu, Başbakan ile Maliye ve Ticaret Bakanlarının görevden uzaklaştırılmasıdır.

Sonuç: Yukarıda açıklanan nedenlerle, görevini kötüye kullanan Başbakan Süleyman Demirel ile Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon ve Ticaret Bakanı Halil Başol haklarında, Anayasamızın 89. maddesi uyarınca Gensoru önergemizin gündeme alınması için işlem yapılmasını saygılarımızla dileriz.”²³³

Ön görüşmelere 24 Mart 1976 tarihinde başlanmış, görüşme öncesinde Aydın Bağımsız Milletvekili Kemal Ziya Öztürk verdiği bir önerge ile “Meclisimizin bugünkü gündeminde yer alan gensoru önergesine konu olay hakkında Zonguldak Ağır Ceza Mahkemesinde dava açıldığı bugünkü basın organlarında ifade edilmiş bulunduğu göre; Anayasamızın 132. maddesi muvacehesinde bu önergenin müzakeresine imkân bulunup bulunmadığı hususundaki Başkanlık görüşünün açıklanmasını” talep etmiş²³⁴, Başkan da “konuyla ilgili Anayasa Mahkemesinin 18.6.1970 tarih, 1970/25 ve 26 esas ve 1972/32 sayılı kararının bu tereddüdü izah edecek durumda...” olduğunu belirtmiş ve söz konusu kararı açıkladıktan sonra şu görüşe yer vermiştir: “Meclislerin icrayı denetleyebilmeleri için, Anayasada sıralanan sorulardan başlayıp gensoruya kadar giden denetleme yollarının Anayasamızın 132. maddesinin 3. fıkrasına dayanılarak bir konunun mahkemeye intikal etmiş olması ve buna dayanılarak bu saydığım ve okuduğum denetleme yollarının kapanmış olması Anayasanın tümünün işleyişine mani bir hal olarak mütalaa edildiğinden; Sayın Öztürk’ün, 132. maddenin 3. fıkrasına dayanılarak konunun ağır ceza mahkemesine gitmiş olması nedeniyle görüşmelerin yapılmayacağı hususuna Başkanlığımız iştirak etmemektedir.”²³⁵ Bu değerlendirmelerden sonra ön görüşmelere geçilmiştir.

Önerge üzerinde ilk konuşmayı önerge sahiplerinden Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal yapmıştır. Uysal tartışılacak olan konunun kendilerinin ne kişisel olarak ne de parti olarak özel bir sorunları olmadığını, “rejimin sağlığı yönünden Demirel Hükümetinin işbaşından ayrılmasını” düşündükleri halde, bu sorunda ne bir kişiyi hedef almayı ne de bir partiyi hedef almayı düşündüklerini ifade etmiş ve söz konusu sorunun bir devlet ve demokrasi sorunu olduğunu savunmuş ve şöyle devam etmiştir:

“Ülkemizde toplumun üzerinde durduğu ve bizi karşı karşıya getiren sorun, gerçekte bir devlet sorunudur, demokrasi sorunudur, hukukun üstünlüğü sorunudur.

²³³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 77, 17.3.1976, ss. 221-222.

²³⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 288.

²³⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 288.

Demokrasi açıkğöz insanların daha çok işe yaradığı bir sistem değildir. Bu açıkğöz insanların becerileriyle geliştirilmeye çalıştırılan çıkarıcı sıra düzenlerini koruyan bir sistem de değildir. Böyle bir şey çağımızın gerçekçi demokrasi anlayışında redde uğramıştır. Bu ret devletin, devlet olma vasfını pekiştirmiş, bu ret, çıkarıcı sıra düzenlerinin ortaya çıkardığı açıkğöz insan ihtiraslarının önüne hukukun üstünlüğünü dikmiştir. Çağımızın siyasal iktidarı hukukun üstünlüğünü bir yana bırakıp, kendini açıkğöz sanan insan ihtirasını ön plana çıkarma gayretine elbetteki düşemez.

Türkiye’de yaklaşık son on yılda kamuoyunu en çok ilgilendiren konulardan biri, başta geleni, Demirel ailesinin serveti ve hızla zenginleşmesi konusudur. Kamuoyunda güncelliğini ve ilgisini yitirmeyen bu tek konu, Demirel ailesiyle ilgili yolsuzluk iddialarıdır. Bu konu, Süleyman Demirel’in Başbakan olduğu dönemlerde daha da yaygınlaşmaktadır. Bu iddiaların bilinen son halkası ise hiç şüphesiz, “Mobilya dosyası”dır. Mobilya yolsuzluğu konusu değerli arkadaşlarım aylardır kamuoyunda tartışılmaktadır. Ne var ki, siyasal iktidar yetkilileri bu hassas ve önemli, devlet kavramıyla sıkı sıkıya ilişkili konuyu, davranış, tutum, ve beyanlarıyla aydınlığa çıkarıcı değil, saklayıcı ve engelleyici bir yola sokmuşlardır. Biraz sonra açıklayacağımız belgelerde görülecektir ki, siyasal sorumluluk taşıyan ilgili bakanlar Başbakanın yeğenini koruyucu duruma girmişlerdir.”²³⁶

Uysal konuşmasını şu sözlerle sürdürmüştür:

“Başbakan Süleyman Demirel’in yeğeni Yahya Demirel, bazısı hayalî firmalara olmak üzere, gerçek mobilya yerine adi sunta ihraç ederek, Türkiye Cumhuriyeti Hazinesinden 20 milyon Türk Lirası haksız vergi iadesi almıştır. Burada bir noktaya işaret etmek isteriz. Üzerinde durduğumuz konu mücerret yolsuzluk konusu değildir. Vatandaş yeğen bugün yargı organınca tutuklanmıştır. Vatandaşlık sorumluluğuyla ilişkili olduğu konunun hesabını elbetteki yargı organı önünde verecektir. Hayalî, gerçek, doğru ve yanlış bu hesap bizi değil, vatandaş yeğeni ilgilendirmektedir. Konu bu dava yanıyle Anayasada saptanmış bağımsız mahkemelerin hükmüne tevdi edilmiş bulunmaktadır. Böylece yargı yetkisinin kullanılmasıyla ilgili husus, bizim üzerinde durduğumuz sorunun dışında kalmaktadır.”²³⁷

Uysal, görüldüğü üzere, kendilerinin gensoru önergelerinin bir vatandaş olarak Yahya Demirel hakkındaki yolsuzluk iddiasıyla ilgili olmadığını belirtmiş ve gensorunun bu yolsuzluk iddiaları konusunda gerekli incelemeleri yapmayan Başbakan ve ilgili bakanlar hakkında olduğunu yinelemiştir. İlgililer hakkında cezai sorumluluk gerekçesiyle Meclis soruşturması talebinde bulunulmadığını,

²³⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 289-290.

²³⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 290.

ancak siyasal sorumluluk dolayısıyla gensoru açılmasının talep edildiğini ifade etmiş ve bu iki mekanizmanın birbirine karıştırılmaması gerektiğini vurgulamıştır.²³⁸

Uysal'a göre, sorumlu mevkide bulunan Başbakan ve Bakanların tutumlarından dolayı "mobilya yolsuzluğu konusu ciddiyetle soruşturulmamış, tersine bu yolsuzluğun kanıtlarını ortaya çıkarmaya başlayan kamu görevlilerinden bazıları cezalandırılarak başka hizmetlere atanmıştır."²³⁹ Vergi iadesi konusuna değinen Uysal, orman ürünlerine ihraç gücü kazandırılmasına dair 12.4.1973 gün ve 7/6270 sayılı Karar hükümlerine göre, ahşap mobilya ihraç eden ihracatçı, % 25'i vergi iadesi adı altında, % 50'si de Orman Genel Müdürlüğü Döner Sermaye Merkez Saymanlığının özel banka hesabından ödenmek üzere, toplam % 75 oranında bir ödemeye hak kazandığını belirtmiş ve bu koşulların yolsuzluklar için uygun bir fırsat sağladığını ileri sürmüştür:

"...Türkiye'de bu kereste kalkınmasının tatlı kârlar getirecek bir yolu işaretleyerek, taa 1967'lerde değinen Amerikan Yardım Teşkilâtının (AID) in Başkanı bay Grand olmuştur. Bay Grand, "Yabancı gözüyle Türkiye'nin gelişmesi ve potansiyeli" başlık ve 18 Mart 1967 tarihli yazısında şöyle diyordu: 'Gördüğüm incelemeler sonucu olarak gene inanmaktayım ki, Üçüncü Plan dönemi sonunda yıllık değeri 200 milyon doları aşkın tutarda orman ürünleri ihraç edilebilecektir. Bu, Türkiye'nin bugünkü ihraç maddeleri olan pamuk ve tütünün toplam değerinden fazladır.'

Değerli arkadaşlarım, açıkça, açık göz insanlara bu işaret oldukça yeterlidir elbet. Yılda 200 milyon doları paylaşmanın, kereste kalkınmasında büyük etkinliği olmalıdır. Hele bu konuda % 75 gibi bir vergi iadesi de işin içerisine girince değerli arkadaşlarım, kaşığı sürekli belinde taşıyan iyi pilav yiyecekler nerede yağlı pilavın olduğunu elbet bulacaklardır."²⁴⁰

Uysal'ın verdiği bilgilere göre, orman ürünlerine vergi iadesi sağlayacak kararın yürürlüğe girmesinden, "Başbakanın kardeşinin oğlu Yahya Demirel'in yarattığı olay meydana çıkıncaya kadar" bu konuda 35 uygulama yapılmıştır. Bu sayıya, Yahya Demirel'in gerçekleştirdiği 5 parti ihracat da dahildir. Ne var ki, "Yahya Demirel'in 5 partide yaptığı bu ihracat toplamı, öteki firmaların tüm ihracatının yaklaşık 14 katına ulaşmaktadır."²⁴¹ Uysal'a göre, Yahya Demirel 23 Şubat 1974'ten 22 Kasım 1974 tarihine kadar aldığı müsaadelerle Kıbrıs, İtalya ve Libya'ya toplam 1 860 takım mobilyayı "ihraç eder görünmüştür" ve bunlar için Türkiye Cumhuriyeti Hazinesinden "vergi iadesi" adı altında tam 20 milyon Türk Lirası tahsil etmiştir. Uysal daha sonra bu vergi iadesi uygulaması üzerinde

²³⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 290.

²³⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 290.

²⁴⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 291.

²⁴¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 291.

ayrıntılı olarak durmuş; bu işlemler sırasında usulsüzlük ve yolsuzluk yapıldığını ileri sürmüştür. Uysal bu olayla ilgili yabancı şirketlerin varolmadığının gazetelere yansması üzerine, ilgili bakanların konuyla ilgilenmeye başladıklarını, daha önce ise, bilgi ve belgeleri kamuoyundan gizlediklerini ileri sürmüştür: “Bir gerçeği örtmeye, ortaya çıkmasını engellemeye hiç kimsenin gücü yetmeyecektir. Yolsuzluk yapılmıştır. Hem Türkiye’den kaçan millet düşmanı Şellefyan’la işbirliği kurularak yapılmıştır. Bugün olmasa yarın, fakat mutlaka bir gün bu hesap tüm ayrıntılarıyla ortaya çıkacaktır.”²⁴²

Uysal, Yahya Demirel’in karıştığı olayın Demirel ailesinin ilk “yolsuzluğu” olmadığını daha önce de benzer olayların yaşandığını ifade etmiştir:

“Aslında, Demirel’i ve ailesini kurtarmak için resmî ağızlar tarafından ilk kez yalan söylenmemektedir; gerçeği gizleyip saptırarak kamuoyunu yanıltılabileceğine ilk kez inanan kimse Maliye Bakanı Ergenekon ve Başol olmamıştır. Daha önce de Demirel kardeşlerin Devlet bankalarından yasalara aykırı biçimde kredi alarak yolsuzluk yapıldığı belgeleriyle açıklandığında, yine “böyle şey yok” diyenler çıkmıştır. Ne var ki, belgeler ve mahkeme dosyaları geç de olsa gerçeği ortaya çıkarmıştır. Demirel biraderler, kendilerine bu denli kolaylık gösteren ve yardımcı olan görevlileri de ödölsüz bırakmamışlardır; Hacı Ali Demirel’e Ziraat Bankasından usulsüz kredi veren memurlardan, Bankanın Yenişehir Şubesi Müdür Yardımcısı Refet Gürsel, kredi yolsuzluğu soruşturması devam ederken görevinden istifa etmiş ve ticarete atılmıştır; OR-KO Ticaret adı altında bir şirket kurulmuş, Refet Gürsel % 32 ve Hacı Ali Demirel de % 45 payla bu adi ortaklığın sahipleri olmuşlardır. Böylece yine Demirel’ler sayesinde kereste kalkınmasına yeni bir şirket daha katılmıştır. “Ziraat Bankası kredileriyle Demirel’lerin ne ilgisi vardı?” diye, o zaman soranların burada söylediğimiz bu konuda aradıkları cevabı bulacaklarını sanıyoruz.”²⁴³

Uysal’a göre, Ticaret Bakanı Halil Başol “tek endişeleri, kendilerine verilen resmî görevi yerine getirmek ve Türkiye Cumhuriyeti Devletine hizmet etmek olan memurları da Yahya Demirel olayının iyice patlak vermesine yardımcı oldukları düşüncesiyle görevlerinden almıştır.”²⁴⁴ Bu kişilerden biri de Ticaret Bakanlığı Müsteşarıdır. “Ticaret Bakanı, bu yolsuzluğa direnen, onu ortaya çıkaran Ticaret Bakanı Müsteşarını görevden alıyor. Bu Müsteşarın evine bomba atılıyor, silâh atılıyor ve kendisi ölümle tehdit ediliyor; ama Başbakan Demirel’in kılı kırkırdamıyor. Bilinen mantığı ile vurduğum duymazlığı ile “ispat edin” diyor.”²⁴⁵ Dahası, Demirel “şâibeli yeğenine İsviçre’ye gidiş izni veriyor.

²⁴² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 294.

²⁴³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 296.

²⁴⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 296.

²⁴⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 296-297.

Yahya Demirel'i İsviçre'ye mobilya yolsuzluğuna kılıf hazırlamak üzere gönderiyor. Maliyeye 100 liralık borcu olanlar yurt dışına çıkamazken, Devletin milyonlarca lirasına kasteden yeğenini ise kolaylıkla yurt dışına çıkarabiliyor.”²⁴⁶

Uysal, Yahya Demirel'in İsviçre'deki ortağı olan Atılâ Özçelik hakkında ise herhangi bir işlem yapılmadığını savunmuştur:

“Türkiye’ de tutuklama kararı çıkarıldığı halde, bu Türk vatandaşının Türkiye’ye iadesi için neden herhangi bir diplomatik girişimde bulunmuyor? Aynı zat; dün bütün gazetelerde yayınlandığı gibi, Atılâ Özçelik, boy boy resimlerle beyanatlar veriyor ve altında biri kapalı biri açık son model arabalarla bir o Avrupa ülkesinden bir o Avrupa ülkesine gezebiliyor gidebiliyor; bir o Avrupa ülkesinde bir köşk, bir o Avrupa ülkesinde bir köşk sahibi olabiliyor. Sanki bizimle alay eder gibi, orada basın mensuplarına demeçler patlatıyor.

Bundan beş yıl önce sıfırdan başlayan bu adam kırk parası olmayan bu adam bugün hem Avrupa’nın, hem Türkiye’nin sayılı milyonerleri arasında adı geçen bir adam oluyor. Türkiye’ye de gelmiyor; Hükümet, onu buraya getirmek için hiç bir diplomatik işlem yapmıyor.”²⁴⁷

Uysal, Yahya Demirel hakkında açılan ceza davasından ise herhangi bir sonuç alınacağını düşünmemektedir; çünkü:

“Her davada olduğu gibi, bu davada da iki taraf vardır. Biri sanık sandalyesinde oturan Yahya Demirel’dir; diğer taraf ise kamudur. Daha geçerli bir deyimle devlettir. Bu davaya Devleti temsilen Hazine vekil taraf olarak katılacaktır; ama gelin görün ki Hazine, Maliye Bakanının ve onun üstü Başbakanın elindedir. Yani, bir tarafta yeğen vardır, diğer tarafta amca vardır.

Ve bu davada “Başbakan amca”, yeğenine karşı Devlet Hazinesini koruyacaktır. Oysa Başbakan Demirel’in böyle bir durumda tarafsız davranamayacağı, devlet hakkını koruyamayacağı, yakınlarının yolsuzluklarını örtbas etmeyi daima devlet yararına üstün tuttuğu ortadadır. İşte bu durum, insanın doğasına ve hukuka aykırıdır. Başbakan ve ilgili bakanlar görevde bulundukça, bu olayda, bu davada devletin görevi açısından, ulusun çıkarları açısından, demokratik rejim açısından ortaya çıkan çelişki, hukukun üstünlüğünü, ahlâkî değerleri tahrif ede devam edecektir.”²⁴⁸

Uysal geri kalmışlıkla iç ve dış sömürü mekanizmaları arasında ilişkiler kurarak konuşmasını tamamlamıştır:

²⁴⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 296.

²⁴⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 296-297.

²⁴⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 298.

“Değerli milletvekilleri, çağımızda, geri kalmış ülkelerde içeride sömürücü varsa, mutlaka dış sömürücü ile birleşmiştir. Geri kalmış ülkelerde sahteciler, milletlerini çoğu kez yalnız sömürmezler; o halde sömürücülük bir bütündür. Bu belâya uğramış ülkelerde her şey yıkıma uğruyor demektir. Bu duruma ülkenin ne siyaseti ve ne de ekonomisi dayanır.

Bir gerçeği bilerek konuşuyorum. Bir meydan okumaya karşı, tüm değerleri tahrip ederek “ben” demeye devam edene karşı, biz buna “dur” diyemiyorsak, bu sömürü ve sömürücü belâsından kolay kurtulamayız.

Birtakım insanların kafasında, hem de millet ve devlet kesesinden alarak, paranın her şeyi yapmaya hakkı ve gücü olduğuna dair bir düşünce dahi varsa, bu düşünceyi söküp atmalıyız.

...

Değerli arkadaşlarım, Demireller bir müstahkem mevki gibi normal yasaların dahi işlemediği, girilmesi, görülmesi, araştırılması yasak bir bölgedir. Üzerindeki iktidar gücünü, iktidarın kaynağı Meclis bile alıp bu müstahkem mevkiye girememiştir. Oysa, iktidar gücüyle donatılmış bu müstahkem mevkide, sömürünün yarattığı para babalarının tezgâhları çalışıyor, millet kesesinden alıyor, yeni milyonlar üretiyor, ortaya çıkıyor, ortaya salıyor.”²⁴⁹

Uysal, konuşmasını tamamlarken “bu müstahkem mevkiye hukukun üstünlüğüne dayalı, halk iradesiyle, millet iradesiyle Meclise gelmiş olan milletvekillerinin mutlaka girmesi gerektiğini, iktidar partilerine mensup milletvekillerinin oy çokluğu nedeniyle belki bu gensoru önergesinin gündeme alınmasının önleneyeceğini, böylece yolsuzluğun sorumlularının korunabileceğini, ancak sorumluları korumanın karşılığında “devleti ve ahlâkı harcamış” olacaklarını, halkın devlete güvenini bir kez daha yıkmış olacaklarını ifade etmiştir.”²⁵⁰

Uysal’dan sonra Demokratik Parti Meclis Grubu adına Niğde Milletvekili Mehmet Altınsoy konuşmuştur. Altınsoy konuşmasında AP’yi ve Başbakan Süleyman Demirel’i çok sert ifadelerle eleştirmiş ve itham etmiştir. Konuşmasının başında, millet ve devlet kavramları üzerinde duran Altınsoy, Türk milletinin devlet kurma niteliklerine sahip büyük bir millet olduğunu ifade etmiş ve kurulan devletlerin temel niteliğinin adalet ve fazilet olduğunu savunmuştur. Altınsoy’a göre, “Türk Devletinin karakteri böylece belli olmasına rağmen, Devleti yönetenler maalesef her zaman faziletli, her devirde adaletli olamamışlardır. Bu büyük Devleti kuran ve yaşatan, Afrika çöllerinden Avrupa ortalarına kadar yayıp büyüten yüksek karakterli idarecilerin “yok oldu” dendiği anda bile Devletini bütün heybetiyle ayakta tutan büyük kurtarıcıların yanında az da olsa vasıfsız ve faziletsiz yöneticiler görülmüştür ve görülmektedir.”²⁵¹

²⁴⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 298.

²⁵⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 298.

²⁵¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 299.

Altınsoy bu görüşleri doğrultusunda, farklı yönetici tipleri için tarihten örnekler vermiş ve önergedeki iddiaları destekleyecek şekilde içinde bulundukları dönemle ilgili imalarda bulunmuştur:

“İkinci Anadolu Türk Devletinin kurucusu Sultan Gazi Osman Han öldüğü zaman, arkasından ancak bir koyun çobanının mal varlığına denk miras bırakmışken, Sadrazam (Bugünkü deyiimiyle Başvekil) Hırvat Paşa süflî hayatı sona erdiğinde geriye yüz milyonlarca duka altın değerinde mal bırakabilmiştir, ama bu Devlet ‘ebed müddet’ adını rüşvetçi dönme Rüstem’den değil Gazi Hünkâr Ertuğrul oğlu Osman’dan almıştır.

Anadolu Türk Devletinin karakteri kuruluşundan beri değişmemiştir, ama yöneticilerinde değişen şahsiyet ve seciye ölçüsünde Devlet yücelmiş veya düşmüştür. Devlet yücelirken, başında, kendi tebaasının değil bir düşman ülkenin tebaasının bağından koparılan bir salkım üzümün parasını Omcaya asılı bıraktıran Murat Hüdavendigâr Gazi Han vardı; inkıraza yüz tuttuğu zaman da ise, memuriyetleri rüşvetle dağıtan rezil Halet Efendiler yönetiyordu. Ancak şurası unutulmamalıdır ki, Türk Devletinin yüceliş devrinde de çöküş devrinde de Devleti yönetenlerin hukukî ve siyasî sorumlulukları vardı, bugün de vardır. O devirlerde kanunen sorumlu olan Sadrazamların suçları tespit olundukta malları müsadere edilir hatta kendileri idam olunurdu. Siyasî sorumlulukları tespit edildiği ahvalde ise, Hükümet etme alameti olan mührü hümayun ellerinden alınırdı. Bugün de temel prensip aynıdır; ancak demokratik nizamın gereği olarak uygulama metodunda bir değişiklik vardır: Kanunî sorumluluğu tespit edilen Başvekil ve Vekiller Yüce Divana sevk olunur; siyasî sorumluluğu tespit olunanlar ise, iktidardan uzaklaştırılır.”²⁵²

Altınsoy, gensorunun gerekçesini değerlendirmiş ve suçun şahsiliği ilkesinin geçerli olduğundan söz ederek bu olaydan dolayı yöneticilerin suçlanamayacağını belirtmiştir; ancak Başbakan ve bakanların olayı örtbas etmek istemelerinden dolayı sorumlu olduklarını ileri sürmüştür:

“Muhterem arkadaşlar, suç ve cezanın şahsiliği prensibi, yazılı hukukun en eski kaidelerinden birisidir. Huysuzlanıp şahlanarak binicisini düşüren, sonra da çifte atıp öldüren atın eğer takımı ile birlikte cezaya çarptırıldığı Roma Hukuku dönemi 22 asır geride kalmıştır.

Kardeşlerin banka soygunundan, yeğenlerin sahte mobilya üç kâğıtçılığından ağabeylerin, amcaların cezalandırıldığı bir ülkeyi adalet adına varsaymak mümkün değildir. Ancak, bir başbakanın devlet katındaki mevkiini paravan yapan kardeşleri devlet bankalarından kanunsuz kredi almışsa, yeğenin devlet hazinesini soyduğu ihbarı amca başbakan tarafından örtbas edilmeye

²⁵² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 299-300.

gayret edilmişse, gene suç ve cezanın şahsiliği prensibinden hareketle nüfus suiistimalinin mihrakı olan devlet kasasını soyanları himaye eden Ceza Kanunumuzun tabiri ile ‘Görevini ve yetkisini kötüye kullanan kişi hakkında hukukun gereği yapılır.’ Bu kişinin başbakan olması ise, kanun önünde herkesin eşitliği prensibinin bir gereği olarak takip edilecek prosedür dışında hiç bir şeyi değiştirmez.”²⁵³

Olayı daha iyi anlamak için, Altınsoy, Demirel’in 1964’ten itibaren geçmişinin ve kişiliğinin incelenmesi gerektiğini savunmuş ve kendisiyle ilgili bazı ithamlarda bulunmuştur. Bunlar arasında Demirel’in “Bilgi” adlı Mason Locasına kaydolduğu iddiası ve Demirel’in söz konusu Mason locasından üye olmadığına dair belge alması²⁵⁴, Demirel’in “İncil ve Tevrat geleneği ile Müslümanlığını ispat etme” çabası²⁵⁵, Demirel’in demokratik sistemin eksikliklerinden yararlanarak genç yaşta, çok büyük hızla yönetim kademelerinde önemli makamlara gelmesi²⁵⁶ sayılmış ve Demirel’in en baştan itibaren yolsuzluklara bulaştığını ileri sürmüştür. Altınsoy bu yolsuzlukların komünizmi güçlendirdiğini, o dönemde Türkiye’de egemen olan anti-komünist mücadeleyi zayıflatıldığını savunmuştur:

“...ikinci dört yıllık dönemin ilk senelerinde köprülerin altından akan suların rengi değişmeye başlamıştır. Parlamento içinde muhalefetin, dışarıda matbuatın ve çeşitli çevrelerin dilinde Sayın Demirel iktidarına yönelik suiistimal iddiaları, Demirel biraderlerin kredi yolsuzluğu hikayeleri günün konusu haline gelmiştir. Bir ülkede devlet yönetiminin üst kademelerine yönelik ve hele siyasî kişiliklerin ismi etrafında yolsuzluk ve soygun şayiaları, bilhassa şüyu bulan olayların maddî delillere dayanılarak teyit olunması, o ülke içinde gelişme ve Devlete hâkim olma emeli ile pusuda yatan yeraltı komünist mihraklarının taarruza geçmesi için işaret fişeği niteliğini taşır. Maalesef ülkemizde de öyle olmuştur. Demirel biraderlerin nüfuz suiistimali ve kredi yolsuzluğu iddialarının arttığı nispette, şartlandırılmış komünist gençlerin de işgal, boykot, baskın, soygun, adam kaçırma, polis kurşunlama eylemleri şiddet kazanmıştır. Hatta banka soyan anarşistler ‘halkı soyanları da biz soyuyoruz’ diye, bu iddiaları, suçlarının mazeretine gerekçe yapmışlardır.

Memleketin içinde bulunduğu, daha doğrusu Demirel iktidarının meydana getirdiği ekonomik bunalıma eklenen suiistimal ve kredi yolsuzlukları rivayeti, Sosyal bünyeyi altüst etmeye her zaman hazır olan komünist ve anarşist gerillaların, kırsal ve kentsel eylemlerine tam bir gerekçe teşkil etti. Başkent sokaklarında adam kurşunlandığı, can ve mal emniyetinin ortadan kalktığı bir

²⁵³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 300.

²⁵⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 300.

²⁵⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 301.

²⁵⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 301

dönemde devrin Başbakanı tam bir vurdumduymazlık içinde; ‘Sokaklar yürümekle aşınmaz, demokrasilerde biraz da anarşi vardır’ diyebilecek kadar rahatlık ve pişkinlik içindeydi.”²⁵⁷

Altınsoy, konuşmasında Mıgırdiç Şellefyan’ın yolsuzluk olaylarında etkili bir isim olduğunu ve Demirel tarafından sürekli korunduğunu, yolsuzluklara AP içinde karşı çıkan kişilerin ise partiden ihraç edildiğini ileri sürmüştür. Bu çerçevede, Mıgırdiç ile Demirel arasındaki kayırmacı ilişkileri ortaya çıkaran Ethem Kılıçoğlu 29 Ocak 1970 tarihinde Adalet Partisinden kesin olarak ihraç edilmiştir.²⁵⁸ Benzer bir ihraç olayı Altınsoy’a göre Demirel’in kardeşlerinin kredi, kereste, okul ve arsa yolsuzluğu iddiası ile ilgili yaşanmıştır. Altınsoy, Demirel’in bu olayların üstüne gitmemesinin bir sonucu olarak “partisi içinde 72’ler Muhtırası adıyla maruf hareketin doğmasına sebep olmuştur. Sayın Demirel’in arkasında süngü olmayan bu muhtıraya da kulak vermemesi üzerine demokrasi tarihimizde ilk defa gösterilen ciddi bir fazilet anlayışının bir sonucu olarak, iddia ve şaibelere ortak olmama kararı veren 41 Adalet Partili milletvekili kendi hükümetinin bütçesine kırmızı oy vermek suretiyle, bütçenin reddini temin etmişlerdir.”²⁵⁹

Altınsoy’a göre, Demirel bu hareket üzerine, o döneme damgasını vuran “meşhur transfer hareketlerine girişmiş” ve bu transferlerle yeterli oyu sağladığı sonucuna varınca da “kendi bütçesine kırmızı oy veren milletvekillerine en ağır bir yılı geçmeyen muhakkak ihraç cezaları verdirmiştir.” Bunların dışında, Haziran 1970’te “Demirel Biraderlerin yolsuzluk iddiaları Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik toplantısına gelmiş... Soruşturma Komisyonu kurulması lehinde oy kullanan bütün Adalet Partili milletvekilleri o akşam hemen partiden ihraç olunmuşlardır.”²⁶⁰

Altınsoy, Demirel’in soruşturmalar, araştırmalar karşısındaki direnişinin bundan ibaret kalmadığını; 12 Mart’taki “süngülü muhtıranın” gelmesinde de Demirel’in tutumunun büyük rol oynadığını savunmuştur. Çünkü “muhtıra dönemine kadar sokaklarda devleti acze düşüren anarşistlerin tek sloganı şüphesiz Demirel’lerin yolsuzluk iddialarıydı.”²⁶¹ Altınsoy muhtıra ve siyasetin ticarileştirilmesi konusunda da şunları savunmuştur:

“Dünyanın her ülkesinde kanunsuzluk yapanların, devlete ve millete karşı karanlık emeller besleyenlerin arayıp bulamadıkları propaganda, malzeme ve sermayesi yöneticilerin yolsuzluk ve şaibeleridir. Birçok rejimleri çökerten, birçok devletlerin vatandaşını kanun dışı yollara ve itaatsizliğe iten, gerçek

²⁵⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 301-302.

²⁵⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 302.

²⁵⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 303.

²⁶⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 303.

²⁶¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 303

sebeup yönetimin faziletsizliğidir. Devleti yönetenler kapkaççı tüccar zihniyetiyle hareket ederlerse, siyaseti ticaret için yapanlar milletin kaderine hükmeden mevkilere oturlurlarsa, her türlü yıkıcı düşünce elbette meydan bulmaktadır.

Güvensizliğe düşen halkın karşısına, bozguncular bu şartlarda en kuvvetli silahlarla çıkarlar. Hiç bir namuslu vatandaş sağduyu ve fazilet anlayışıyla alay edercesine yolsuzluklara sünger çekmeye kalkışan yöneticilerin yanında yer almaz. Hiç kimseden haram servetlerin ve kitabına uydurulmuş yolsuzlukların bekçiliğini yapmak beklenemez.”²⁶²

Altınsoy konuşmasının devamında 1969 yılından itibaren yaşanan yolsuzluk olayları üzerinde ayrıntılı olarak durmuştur. Bunlar arasında, Ortak Pazarın bankası olan Avrupa Yatırım Bankası’ndan alınan, Türkiye’deki çeşitli sanayi dallarını, özellikle makine ve elektronik gibi sahaları teşvik etmek, Devlet Planlama Teşkilâtı ve Sanayi Kalkınma Bankasında bekleyen projeleri desteklemek amacıyla verilen 2,5 milyon dolarlık kredinin o sırada Planlama Teşkilatı’nın başında bulunan Turgut Özal ve yardımcıları Muammer Dolmacı ve konuşmanın yapıldığı tarihte Maliye Bakanlığını yürüten Yılmaz Ergenekon tarafından Demirel ailesine aktarılması da yer almaktadır. Bu olayda, Hacı Ali ve Şevket Demirel ile Süleyman Demirel’in kayınbiraderi Yılmaz Şener’in ortakları arasında bulunduğu Terakki Kollektif Şirketi kullanılmıştır. Fabrikaya vergi muafiyeti tanınmış, makineleri gümrüksüz Avrupa’dan getirtilmiş, kredi temin edilmiştir.²⁶³ Diğer bir örnek Orma Şirketinin kuruluş sermayesi olan “125 bin liranın Isparta Ziraat Bankası Şubesinden 1 kuruş dahi yatırılmadan” alınmasıdır. Bu durum “Komisyon raporuna derç edilmiştir.”²⁶⁴ Bu tür olaylara karışan kişiler Altınsoy’a göre her zaman Demirel ailesi tarafından korunmuştur; örneğin, “Yılmaz Ergenekon, Devlet Planlama Teşkilatındaki görevi sırasında Demirel aile şirketine yaptığı hizmetten ötürü, Demirel’lerin ortak olduğu Coca-Cola fabrikasına 12 Mart sonrasının mağduriyet döneminde 25 bin lira aylıkla müşavir olarak yerleştirilmiştir”; daha sonra ise Demirel, Ergenekon’u 1973 seçimlerinde Adalet Partisinden vaat almış yüzlerce kontenjan adayı arasından İzmir listesine merkez kontenjan adayı olarak sokmuş ve Demirel ailesinin servetini korumada gösterdiği üstün başarıdan ötürü kendisine Devlet Hazinesinin bekçiliği tevdi edilmiş, yani Maliye Bakanı yapılmıştır.”²⁶⁵

Altınsoy, konuşmasının devamında konuyu gensoru önergesine getirmiş ve CHP’yi daha önce bu tür yolsuzluk iddialarına karşı duyarsız kalmakla itham etmiştir:

²⁶² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 303.

²⁶³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 303.

²⁶⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 304.

²⁶⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 303-304.

“Muhterem milletvekilleri, bugün Başbakan Demirel’in yeğeni ile ilgili bir yolsuzluk iddiasını gerekçe alan gensoru önergesi, Yüce Meclisin şu saatlerini harcamamıza vesile olmaktadır. Halbuki, Yüce Meclisin birkaç yıl önceki oturumlarını işgal eden ve gene Sayın Demirel ile ilgili bir başka yolsuzluk iddiası o tarihlerde kesin sonuca bağlanmış olsa idi, Yüce Meclis şimdi bu saatlerini yurdun başka bir sorununu çözmek için harcayacaktı, ama olmadı. Demirel biraderlerin kredi yolsuzlukları macerasını yukarda anlatmaya çalıştım. O zaman işi hafife alan, hafife alan değil işine geldiği istikamette değerlendiren Millî Birlik Grubu ve Cumhuriyet Halk Partisi meseleye daha o vakit bu gensoruya verdiği ölçüde değer verse idi, bugün gensoru çabasına düşmesine lüzum kalmayacaktı.”²⁶⁶

Altınsoy CHP’nin bu tür şayialardan siyasal yarar sağlamak amacıyla olduğunu savunmuş ve şöyle devam etmiştir:

“Ama o tarihlerde Sayın Cumhuriyet Halk Partisinin hesabı bir başka neticenin istihsaline matuf idi. O tarihlerin Cumhuriyet Halk Partisi, seçimlere Adalet Partisinin başında Demirel ile gitmek istiyordu. Yani, kredi yolsuzluğu iddiası, Orma ve Terakki şirketleri şaibesi, özel okul ve arsa suiistimali rivayeti ile lekelenmiş bir şahsın kamburunu sırtında taşıyan bir Adalet Partisi ile seçime gitmekte fayda umuluyordu. Rakip parti olarak seçim meydanlarında bu kambura vura vura netice almanın hayalî yaşanıyordu.

Şimdi acı gerçek ortadadır ki, Cumhuriyet Halk Partisinin o günkü hesabı ne kendisinin yararına olmuştur, ne de yurdun yararına.

O vakit tahkikat konusu olan Terakki ve Orma Şirketi idi. Bu şirketlerin işgal mevzuu da kereste ve kerestenin yongasından yapılan suntaydı. Şimdi, görüyoruz ki, baba Ali Demirel şirketinin usulsüz kredi musluğundan beslenen imalatı suntay, oğul Yahya Demirel el çabukluğuyla mobilyaya tahvil edip yurt dışına ihraç etmektedir.”²⁶⁷

Altınsoy, konuşmasının devamında halen Meclis’te bulunan partilerin benzer bir tutuma girmemeleri gerektiğini, bu durumda yanlış yapmış olacaklarını savunmuştur:

“Bugün Cumhuriyet Halk Partisi’nin işlediği hatayı tamir etme imkânı, eski vebalinden kurtulma yolunda zuhur etmiş fırsatı vardır. Onu da kullanmaktadır, ama şu anda Cumhuriyet Halk Partisinin eski davranışını tekrar edecek olan muhterem partiler için; gelecekte bu günahlarının kefareti ödeme fırsatı ya doğar, ya doğmaz.”²⁶⁸

²⁶⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 305.

²⁶⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 305.

²⁶⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 305.

Altınsoy daha sonra, 1973 seçimlerinden sonra çıkarılan Af Kanunu ile yolsuzluklara bulaşan milletvekillerinin de affedildiğini savunmuş; Anayasanın ve İçtüzüğü'nün hükümetleri denetlemeye dair maddelerinin “hele Sayın Demirel iktidarda ise, bu maddeler her zamankinden daha çok başvurulmuş hukuk kuralları haline gelir.” diyerek işletilmesi gerektiğini belirtmiştir.²⁶⁹ Bu bağlamda, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Nixon'un Watergate skandalı sonucunda görevinden ayrıldığını, Japonya Başbakanı Tanaka'nın bir arsa meselesinden dolayı istifa ettiğini, Federal Almanya Başbakanı Brandt'ın kendisini korumakla görevli kişilerden birisinin, bir başka devlet adına casusluk yaptığının anlaşılması sonucunda istifa ettiğini aktarmış ve siyasal sorumluluğu bulunanların başka ülkelerde nasıl davrandıklarını hatırlatmıştır.²⁷⁰ Daha sonra ise, Başbakan Demirel, Ticaret Bakanı Başol ve Maliye Bakanı Ergenekon'un tutumlarını eleştirmiştir.²⁷¹ Bu doğrultuda, gensoru önergesinin gündeme alınmasının zorunluluk taşıdığını ileri sürerek milletvekillerinin ‘hükümet bunalımı çıkar’, ‘komünizme karşı mücadelede zafiyete düşülür’ veya ‘önergenin kabulü CHP’yi güçlendirir’ gibi farklı gerekçelerle önergenin aleyhinde oy kullanmamalarını talep etmiştir.²⁷²

Altınsoy'dan sonra Millî Selâmet Partisi Meclis Grubu adına Gümüşhane Milletvekili Mehmet Orhan Akkoyunlu önerge üzerinde konuşmuştur. Akkoyunlu konuşmasının başında “Millî Selâmet Partisi'nin, nereden gelirse gelsin, her türlü yolsuzlukların karşısında olduğunu, toplumsal yaşamın her aşamasında rüşvet, iltimas, irtikap ve görevini kötüye kullanma gibi emsali bütün kanun ve ahlâk dışı davranışların kesin olarak tasfiyesini prensip kabul ettiklerini ifade etmiş ve eklemiştir: “Yolsuzluklarla mücadelede, kanunî ve hukukî tedbirlerin kâfi gelmeyeceği kanaatindeyiz. Ayrıca, bunun yanında, meşru hukuk nizamını tamamlayan ahlâk nizamının da teessüs etmesinin şart olduğuna inanıyoruz.”²⁷³ Daha sonra ise önergede dile getirilen iddiaları değerlendirerek, suç konusu üzerinde konuşmasını sürdürmüştür.²⁷⁴

Akkoyunlu, hayalî firmalara yapıldığı iddia edilen mobilya ihracatı konusunda “şu anda, elde mevcut bulunan belgelerin bir kısmına göre, mezkûr firmaların varlığı tespit edilememiştir; diğer bir kısım belgelere göre ise, bu firmalar mevcuttur” diyerek farklı iddiaların ve kanıtların bulunduğunu ileri sürmüş ve “hayalî firmalara möble ihracı veya möble diye sunta ihraç edilerek haksız menfaat sağlanması fiil ve hareketleri ile, bu hareketleri yapanlar hakkında yürütülen soruşturmanın engellendiği, örtbas edildiği ve tahkikatların

²⁶⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 306.

²⁷⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 307-308.

²⁷¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 308-312.

²⁷² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 312-313.

²⁷³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 314.

²⁷⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 315

saptırıldığına dair iddiaların ayrı ayrı tahkik ve tespiti”nin gerektiğini belirtmiş ve bu çerçevede, Başbakan ve Bakanların yolsuzluk iddialarının üzerine gittiğini, incelemeler yapıldığını savunmuştur.²⁷⁵

Akkoyunlu konuşmasında hiçbir yolsuzluğun yanında yer almayacaklarını ifade etmesine karşın, söz konusu yolsuzluk iddiasının kişileri mahkum etme amacı güttüğünü ima etmiş ve şu görüşleri savunmuştur:

“Ortada bir iddia ve iddianın reddi vardır. Bunun her ikisi de, yerine göre, ispata muhtaç hususlardır. Görülüyor ki, yeteri kadar tahkikat yapılmadan, ne Cumhuriyet Halk Partisinin iddiaları ve ne de mukabil iddialar hakkında kesin hüküm vermek mümkün değildir.”²⁷⁶

Bu noktadan sonra, Akkoyunlu’nun konuşması sırasında Genel Kurul’da milletvekilleri ve konuşmacı arasında sürekli karşılıklı tartışmalar yaşanmıştır. Akkoyunlu, önerenin yeri ve zamanı olmadığı görüşünü şöyle savunmuştur:

“...Hükümeti denetlemek, muhalefetin tabîi hakkı ise, ithama maruz kalanların da savunma yapmaları o kadar tabîi haklarıdır.

Karar mevkiinde olanların vazifesi ise, meseleleri bütün imkânları kullanarak, yeteri kadar incelemek ve ancak ondan sonra karara varmaktır.

Yukarıdan beri verdiğimiz izahatlardan anlaşılmaktadır ki, gensoru önergesine mesnet yapılan her üç iddia da, henüz ciddî bir karara esas alınacak derecede tetkik ve tahkik edilmiş değildir. Esasen, bu konuların tetkik ve tahkike muhtaç olduğunu, yine Cumhuriyet Halk Partisi parlamenterleri tarafından, bu konuda verilmiş olan soruşturma önergesi göstermektedir. Zira, bu konu tetkik ve tahkike muhtaç değil ise, neden soruşturma önergesi verilmiştir? Eğer tahkike muhtaç ise, netice beklenmeden niçin gensoruya mevzu yapılmıştır?..

Kanaatimize göre, Cumhuriyet Halk Partisi bir tezat içindedir. Kanaatimizce, gensoru önergesi yersiz ve zamansızdır ve verilmesinde acele edilmiştir.”²⁷⁷

CHP Grubu tarafından verilen önergede dile getirilen iddialar konusunda ise ihtiyatlı yaklaşıtlarını hatta CHP’ye güvenmediklerini “şimdi, istiyorsunuz ki, sizin söylemiş olduğunuz sözleri senet kabul edelim ve söylemiş olduğunızı aynen kabul edelim. Arkadaşlarım, 2,5-3 senedir burada arkadaşlık yapıyoruz, sözünüzü senet kabul edecek kadar sizi görmedik, çok özür dilerim”²⁷⁸ sözleri ile ortaya koymuştur. Aynı şekilde, “Millî Selâmet Partisi, Hükümetlerin içinde de

²⁷⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 315.

²⁷⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 316.

²⁷⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 317.

²⁷⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 318.

olsa, dışında da olsa, prensipleri itibariyle, haksızın yanında bulunması mümkün değil. Yalnız. ‘Haksızın yanında bulunmayacağım’ diye, hadiseleri tam tahkik ve tetkik etmeden de bir karara varmak, hukuk dışı bir neticeye varmak, bu da mümkün değildir.”²⁷⁹ sözleri ile önergeyi desteklemeyeceklerinin işaretini vermiş ve siyasal istikrarı vurgulayan şu sözlerle konuşmasını tamamlamıştır:

“...Partimiz, ancak, ahlâk ve maneviyat bayrağını açarak yola çıkmış bir partidir. Ahlâk ve maneviyatın gereği, birtakım ithamların peşinden, gerekli tahkik ve tetkiki yapmadan, hemen katılıvermek değildir. Haklının ve hakkın tespiti hususunda gereken incelemeleri yapmak, elden gelen cehd-ü gayreti göstermek, ancak, her şey kesin aydınlığa vardktan sonra bir hükme varmaktadır. Yoksa siz, ‘Biz bunları getirdik, Millî Selâmet Partisi de ahlâk ve maneviyatçıdır. Böyle olduklarına göre, neden bizim peşimizden gelmiyorlar?’ diye düşünüyorsanız, şunu biliniz ki, siz teneke çalacaksınız, biz sizin peşinizden geleceğiz... Bu yok, boşuna zahmet ediyorsunuz. Hissiyatımıza hitabetmek suretiyle... hiçbir netice alamazsınız. Partimiz, hak ve adaletin ve hukuk devletinin teminatı olduğu kadar, ülkemizde siyasî istikrarın da teminatıdır.

Bu bakımdan, biz, Millî Selâmet Partisi olarak, zamansız verilmiş olan gensoru önergesinin gündeme alınmasına iltifat etmeyeceğimizi arz eder, Yüce Meclise saygılarımı sunarım.”²⁸⁰

Altınsoy’dan sonra Adalet Partisi Grubu adına Ordu Milletvekili Kemal Şensoy önerge üzerinde konuşmuştur. Konuşmasının başında, Şensoy önergede dile getirilen iddialara değinerek, Yahya Demirel, Başbakan Süleyman Demirel, Maliye Bakanı ve Ticaret Bakanı hakkında kesin hükümler tesis edildiğini ve tümünün suçlu olarak nitelendiğini ifade etmiştir. Şensoy’a göre:

“Anayasanın, mahkemelerin bağımsızlığına dair 132. maddesinin 3. fıkrasında aynen: ‘..Yasama Meclislerinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.’ deniyor.

Halbuki, önergenin mevzuu, Yahya Demirel’in mobilya ihracatını teşkil ediyor. Bu ihracatla ilgili idarî soruşturma henüz tümüyle bitmemiş ve fakat adli mercilere intikal etmiştir. Yahya Demirel de, filhal mevkuftur. Özgürlükçü demokrasiden bahsedenlerin, Anayasanın bu sarîh hükmüne rağmen, önergede yazılı şekilde beyanda bulunmaları Anayasayı ihlâl suçunu teşkil eder.

Tekrar ediyorum: Cumhuriyet Halk Partisi, bu tutumuyla, Anayasanın kesin bir hükmünü ihlâl eylemiştir.”²⁸¹

²⁷⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 319.

²⁸⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 319.

²⁸¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 321.

Bu doğrultuda, Cumhuriyet Halk Partisi, Şensoy’a göre, “böyle bir önerge ile, parlamentoya inançsızlığın açık bir örneğini vermiştir.”²⁸² Bunun nedeni ise 22 Ocak 1976 tarihinde Millet Meclisi Başkanlığına verilen bir soruşturma önergesi ile Başbakan Süleyman Demirel ile Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon ve Ticaret Bakanı Halil Başol haklarında Meclis Soruşturması talep edilmiştir. Bu soruşturma önergesinin konusu da, Yahya Demirel’in mobilya ihracatı ile ilgilidir. Bu önerge üzerine ile halen görüşülmekte olan önergenin konusu ve muhatapları aynıdır: “Herhangi bir konu, bir soruşturma önergesiyle Yüce Meclise intikal ettirildikten sonra, aynı konuda gensoru açılmasını nasıl izah edebiliriz?”²⁸³

Şensoy konuşmasının devamında “bunalım yaratma, usandırma, yıldırma, Cumhuriyet Halk Partisinin alâmeti farikasıdır. Bu, yeni de değildir. Maziye baktığımız zaman, Cumhuriyet Halk Partisi hep bu tutum içinde bulunmuştur.” diyerek Cumhuriyet Halk Partisi’ne yönelik eleştirilerde bulunmuş ve konuşmasını şöyle sürdürmüştür:

“Cumhuriyet Halk Partisi, iktidarı bırakıp kaçmanın büyük nedameti içindedir. Gittikçe hırçınlaşıyor, gittikçe sabırsızlaşıyor, öfkesini bir türlü yenemiyor. Kime darıldığı, kime gücendiği de belli değil. Çölde serabı su zannediyor koşuyor, kendisini yerden yere vuruyor, saçlarını yoluyor. Sanki Adalet Partisi, iktidarı Cumhuriyet Halk Partisinin elinden zorla aldı, sanki Millî Cephe Hükümeti, Cumhuriyet Halk Partisinin izniyle kuruldu. Bir zamanlar, ‘Dünyayı size zindan edeceğim’ diyordu muhterem Ecevit; şimdi de, ‘Bu Hükümetin yıkılmasıyla, ülkemizde düşmanlık duvarı da yıkılacaktır’ diyor.”²⁸⁴

Şensoy, daha sonra AP’ye karşı yoğun bir propaganda sürdürüldüğünü, bunların bir parçası olarak “bugünkü Başbakan Süleyman Demirel’in kardeşi Ali Demirel’in 26 yaşındaki oğlu Yahya Kemal Demirel’in 1974 yılı içinde aldığı ihracat müsaadelerine dayanarak, hayalî firmalar aracılığı ile yabancı ülkelere hayalî mobilya ihraç ettiği ve böylece vergi iadesi hükümlerinden yararlanarak, Hazine’den 20 milyon liradan fazla para aldığı iddia”nın bulunduğunu savunmuştur.²⁸⁵

Şensoy, Yahya Demirel ile ilgili iddiaları ve bunun basına yansımalarını şöyle değerlendirmiştir. Şensoy’a göre, mobilya ihracatı ve vergi iadesi yolsuzluğuna dair iddialar adli makamlara intikal etmiş olmasına ve Yahya Kemal Demirel’in tutuklanmış bulunmasına rağmen, Hükümetin istifasını sağlama maksadıyla, Başbakan Sayın Süleyman Demirel’e ve bütünüyle işbaşındaki Hükümete yöneltilen suçlamalar vesilesiyle kamu yönünden, Yahya

²⁸² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 322.

²⁸³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 322.

²⁸⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 322.

²⁸⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 322.

Kemal Demirel'in suçlanmasına devam edilmiştir; "13 Mart 1976 günü, Ankara'da, aşırı sol militanların da geniş ölçüde katıldığı anlaşılan bir mitingde, millet ve ülke bütünlüğü aleyhindeki, 'Halklara özgürlük' sloganlarının yanında, 'Suntacılar istifa' tarzındaki sloganların da kullanılmış olması, Yahya Kemal Demirel hakkındaki adli tahkikat safhasının dahi siyasî amaçlara elverişli bir sömürü aracı yapılmak istendiğini" kanıtlamıştır. Dolayısıyla, Şensoy, Yahya Kemal Demirel'in durumunun, muhalefet çevrelerince, Yahya Kemal Demirel'in taşıdığı Demirel soyadına ve Başbakan Süleyman Demirel'in yeğeni bulunmasına göre değerlendirilmek istendiğini ve bizzat Başbakan Süleyman Demirel'in durumunun da, yeğeni Yahya Kemal Demirel'in veya kardeşlerinin faaliyetlerine göre değerlendirildiğini ifade etmiş²⁸⁶; daha sonra ayrıntılı olarak "suçun şahsiliği" konusu üzerinde konuşmuştur.

"Yahya Kemal Demirel, Demirel soyadını taşıdığı ve Başbakan Sayın Süleyman Demirel'in yeğeni bulunduğu için, ne herhangi bir Türk vatandaşından imtiyazlıdır, ne de diğer Türk vatandaşlarının sahip olduğu haklardan mahrumdur. Yahya Kemal Demirel'i, taşıdığı soyadından ve Başbakanın yeğeni bulunuşundan dolayı kınamak, suçlamak veya töhmet altında tutmak, tezyif ve tahkir etmek, kimsenin hakkı değildir. Anayasanın 12. maddesindeki eşitlik ilkesinin, Başbakanın yeğeni olması dolayısıyla Yahya Kemal Demirel hakkında geçersiz olduğu elbette düşünülemez. Kısacası, Yahya Kemal Demirel, bütün Türk vatandaşlarıyla, kanun önünde eşittir."²⁸⁷

Şensoy'a göre, ayıca "Başbakan Sayın Süleyman Demirel'in sorumlu sayılabilmesi için, yeğeni Yahya Kemal Demirel'in mutlaka suçlu olması gerekmediği gibi, yeğenin gerçekten suçlu olması ve hüküm giymesi halinde de, Sayın Başbakanın sorumluluğu neticesi doğması söz konusu değildir."²⁸⁸ Her ne kadar suçun şahsiliği ilkesini açmak üzere kullanılmış olsa da, Şensoy'un bu ifade ile, Yahya Demirel'in suçlu bulunması durumunda Başbakan Demirel'in karşılaşacağı ithamları şimdiden önlemeye ve yumuşatmaya çalıştığı izlenimini uyandırmıştır.

Şensoy, daha sonra Yahya Demirel'in ticari yaşamı ile ilgili ayrıntılı bilgiler vermiş ve yolsuzluk iddialarını yanıtlamıştır.²⁸⁹ Hemen ardından ise Cumhuriyet Halk Partisi ve Demokratik Parti'ye yönelik eleştirilerde ve ithamlarda bulunmuştur. Örneğin Şensoy'a göre:

"...Cumhuriyet Halk Partisi kinin, hasedin esiri olmuştur. Mamur ve müreffeh Türkiye ideâli diyoruz; istihza ile karşılıyorlar. Büyüyen Türkiye'den korkuyor, limandan korkuyor, yoldan korkuyor, barajdan korkuyor, fabrikadan korkuyor; bu medeniyet düşmanlığıdır diyoruz. Cevap olarak 'A.P. Hükümeti dağdaki eşkıyadan daha tehlikelidir' diyorsunuz."²⁹⁰

²⁸⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 323.

²⁸⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 324.

²⁸⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 326.

²⁸⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 326-331.

²⁹⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 331.

Benzer şekilde, Şensoy’a göre “Cumhuriyet Halk Partisi her fırsatta zehirli oklarını insafsızca sinemize [AP’ye] saplıyor.” Şensoy CHP’ye yönelik eleştirilerini DP ve AP arasında ilişkiler kurarak şöyle sürdürmüştür:

“Sayın Cumhuriyet Halk Partililer, siz esasen baş almaya alışkınsınız; bunu bir defa yaptınız, 10 yıl bu memlekete büyük hizmetler getiren, sadece Türk milletinin değil, bütün dünyanın takdir ettiği büyük vatan evladı Menderesi ipe kadar götürdünüz.

Tuttuğunuz yolda bir değişiklik yok, fakat bu kürsüden bütün cihana ilân etmek isterim ki, Sayın Süleyman Demirel ve ona bağlı olan bizler, ona bağlı olan kıymetli vatan evlâtları, vatan ve milletin selâmeti için, bayrağımızın haysiyeti için, bu mukaddes vatan toprağı altında yatan binlerce şehidin aziz hatırası için başımızı veririz; fakat Adalet Partisinin başını siz alamayacaksınız, bu emelinizde Allah size ruhsat vermeyecektir.”²⁹¹

Şensoy CHP’ye yönelik eleştirilerini sürdürmüş ve asıl CHP’nin 24 Şubat 1976 tarihli basın toplantısında Ecevit’in basına açıkladığı Yahya Demirel’le ilgili yolsuzluklar hakkındaki müfettiş raporunu nasıl elde ettiğini açıklamasını istemiş ve CHP ile müfettişin birlikte hareket ettiğini ileri sürmüştür.²⁹² Şensoy soruşturmanın sınırlı tutulmadığını savunduktan sonra, Ticaret Bakanlığındaki personel atamaları ile ilgili iddiaları ise şöyle yanıtlamıştır:

“Bilindiği gibi, Hükümetimiz, Adalet Partisi Hükümeti, 31.3.1975 tarihinde görevi devraldıktan sonra birçok bakanlıkların müsteşarları değiştirilmiştir, iddia edildiği gibi Ticaret Bakanı da, eski müsteşarı Şeref Durugönül’ü, 21.5.1975 tarihinde görevinden almıştır. Bu tasarrufun mobilya ihracatı olayı ile bir ilgisi bulunmamaktadır. Bu sadece bir rastlantıdır...

Eğer, iddia edildiği gibi, eski müsteşarın görevden alınmasının gerçek nedeni mobilya ihracatıyla ilgili olsaydı, bu işle doğrudan doğruya ilgili olan yüksek dereceli diğer memurların da görevlerinden alınmaları gerekirdi. Halbuki, ihracat Genel Müdürü, Genel Müdür Yardımcısı ve diğer memurlar halen görevlerine devam etmektedirler. O zamanki Dış Ticaret Genel Sekreteri Reşat Erkmen ise, kendi isteği üzerine, en önemli dış temsilciliklerimizden biri olan Londra Ticaret Müşavirliğine gönderilmiştir. Eski Müsteşar Şeref Durugönül, mobilya ihracatı olayını büyük ölçüde bir polemik konusu haline getirmiş, basına beyan ve açıklamalarda bulunmuş ve bu konuyu devamlı olarak işleyen basın organları ile âdeta müşterek çalışmaya başlamıştır. Ticaret Bakanlığındaki dosyalarında kalması gereken birçok gizli belgeler basında kamuoyuna sergilenmiştir. Yüksek dereceli bir memurun kanuna aykırı bu gibi

²⁹¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 332.

²⁹² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 333 vd.

davranışlarına karşı ilgisiz kalınamazdı. Bu yüzden Şeref Durugönül'ü müsteşarlık görevinden aldıktan sonra, hakkında soruşturma açıldığı gibi, ayrıca idarî bir tedbir olmak üzere aynı maaş derecesine tekabül eden bir kadroyla Diyarbakır Bölge Ticaret Müdürlüğüne atanması hususunda bir kararname tasarısı da Başbakanlığa sevk edilmiştir. Bu tasarrufun gerçek nedeni de açıklanan hususlardır.

Değerli arkadaşlarım, diğer taraftan, Teftiş Kurulu Başkanının görevden alınmasında da, mobilya ihracatı olayının hiç bir ilgisi ve etkisi mevcut değildir. Yine, iddia edildiği gibi Bern Ticaret Müşavirliği mensuplarının başka görevlere nakledilmeleri de, münhasıran mobilya ihracatı olayı ile ilgili değildir...²⁹³

Şensoy diğer yandan ORMA firmasıyla ilgili iddiaların gündeme getirilmesini eleştirmiş ve Demokratik Parti'ye yönelik sert ifadelerde bulunmuştur:

“Sayın Demirel’le ilgili olarak Meclise intikal ettirilen ORMA Anonim Şirketi ile ilgili konular, soruşturma yönünden, soruşturmanın neticesinde tahkikat önermeleri yönünden, hepsi bitmiş, hepsi Yüce Meclisin kararına iktiran etmiş meselelerdir... Böyle bir tutum, böyle bir davranış, bu Yüce Meclisin kesin hükümlere bağladığı meseleleri tekrar burada getirip, iftira kampanyasının önünde âdetâ zil çalarcasına yürümek, değerli arkadaşımın irtikâp edeceği bir hareket olmamak lâzımdı.

Zaten, Demokratik Parti tükendikçe bize çatıyor. Tükendikçe, intikamını bizden almak istiyor. Demokratik Partinin ciğerinin birisi kopmuştur, kalbi durmak üzeredir...²⁹⁴

Şensoy’un konuşması sırasında Genel Kurul’da AP ile CHP ve DP milletvekilleri arasında karşılıklı sataşmalar, yumruklaşmalar yaşanmış ve milletvekilleri birbirlerine ağır hakaret ve küfürler yöneltmişlerdir.²⁹⁵

Şensoy’dan sonra Cumhuriyet Halk Partisi Millet Meclisi Grubu adına Tokat Milletvekili İsmail Hakkı Birler konuşmuştur. Birler konuşmasının başında yargı ve yasama organları arasındaki ilişkiye değinmiş ve Mahkemeye intikal etmiş bir davadan dolayı TBMM’de konu hakkında görüşme yapılamayacağı düşüncesinin Meclis’i sınırlandırmak anlamına geleceğini ileri sürmüştür. Daha önce benzer tartışmalar yaşandığını, o tartışmalarda Turhan Feyzioğlu’nun da Meclis’in sınırlandırılması düşüncesine karşı çıktığını ancak şimdi farklı bir tutum takındığını belirtmiştir:

²⁹³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 336-337.

²⁹⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 339.

²⁹⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 339-343.

“...O zaman yine Sayın Süleyman Demirel hakkında verilen bir soruşturma önergesi dolayısıyla, bir mahkemede hakaret davası açmış olduğu, yani konu mahkemeye intikal etmiş olduğu için Mecliste görüşülemeyeceği yolunda bazı üyeler tarafından verilmiş önerenin müzakeresiydi. Sayın Feyzioğlu aynen şöyle söylüyordu:

“Mahkemelerin bağımsızlığına siyasî organın müdahale etmemesi için konmuş olan yargı yetkisinin kullanılması konusunda, Meclisin hâkimlere baskı yapmasını önlemek için konmuş olan bir hükmü Meclisin siyasî murakabesini önlemek, icrayı korumak için kullanmak mümkün olmaz. Kaza kuvvetini korumak için konmuş olan bir madde, icra kuvvetini murakabeden kurtarmak için tefsir edilemez.”

Sayın Feyzioğlu 1970’te böyle söylüyordu. Dün Kayseri’de bir başka türlü söylüyor; benden sonra Partilerinin sayın sözcüsü bir başka türlü söyleyecek. Bunlara sanırım Meclis olarak alıştık.”²⁹⁶

Birler konuşmasının devamında hukukun üstünlüğünü korumakla birinci derecede görevli ve sorumlu olan hükümetin veya bazı üyelerinin davranışlarının sadece kendilerinin itibar yitirmeleri sonucunu doğurmayacağını, aksine işgal ettikleri makamların simgelediği, devlet-hükümet mefhumlarını da yaralayacağını, yıpratacağını ileri sürmüştür. Birler’e göre, devlete saygının azalması ve güvenin yok edilmesi “toplumda otorite bunalımı, hatta otorite boşluğu yaratır; toplumda huzursuzluklar doğurur. Buna kimsenin hakkı olmamak gerekir”²⁹⁷. Birler konuşmasının devamında, komünizm tehlikesi dolayısıyla önerenin reddedilmesi gerektiği gibi bir söylem geliştirdiğini; bunun doğru olmayacağını savunmuştur:

“...Bazılarınca sanıldığı veya iddia edildiği gibi, bu konuları konuşmak, tartışmak, gerçeği ortaya çıkarmaya çalışmak, ne “beynelmilel komünizmin” oyununa gelmektir, ne de toplumdaki huzursuzluğun sebebidir. Gerçeklerin ortaya çıkması, toplumu huzursuz etmez. Aksine her şeyin doğrusunu, bilen halk, dedikodulara kulak asmayacağı, dedikodularla zihinleri bulandırılmayacağı için, daha huzurlu, yarınından daha emin olur. Devletine, hükümetine güveni artar. Ama gerçeklerin ortaya çıkmasından bazı kimselerin huzurunun kaçacağı da muhakkaktır. Eğer sanılıyorsa ki, bazı kişilerin huzurunu kaçırmamak için gerçekleri örtbas ederek, hiç bir şey olmamış havasını sürdürerek, dilimizden düşürmediğimiz hür demokratik rejimi devam ettiririz; işte bu mümkün değildir. Var olan , elle tutulur biçimde var olan kötü bir olayı, bir suçu ayıplamamak, böyle bir olayın olduğunu, bir suçun işlendiğini söyleyenı ayıplamak; daha ileri giderek, bunu söyleyenleri, bu olayların üzerine gidenleri,

²⁹⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 343-344.

²⁹⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 344.

“beynelmilel komünizmin aleti”, “devlet yıkıcısı”, “vatan haini” saymak ve ilân etmek... Bu Türkiye’de mümkün değildir, mümkün olmayacaktır. Zira, sayın milletvekilleri, Türkiye, tarihteki “Yunan Isparta”sı değildir. Bilirsiniz eski Isparta’da hırsızlık suç sayılmazdı, yakalanmak suç sayılırdı.

Sayın milletvekilleri, bırakınız öncesini, 50 yılı aşan Cumhuriyet tarihimizde sayın Demirel kadar şahsı ve ailesi hakkında Devletle ilişkili olarak böylesine yoğun ve sürekli yolsuzluk iddialarına ve soruşturmalarına muhatap olmuş bir başka başbakan, bakan yoktur.”²⁹⁸

Birler, daha sonra yakın tarihten örnekler vererek benzer ithamlarla karşılaşan bakan ve yöneticilerin nasıl davrandıklarını aktarmıştır. 1939 yılı başında meydana gelen “tayyare kaçakçılığı olayı” sonucunda “Millî Müdafaa Vekili General Özalp tayyare kaçakçılığı işinde davanın selâmetle cereyanını temin için” istifa etmiştir.²⁹⁹ 1946 yılında zamanın Genelkurmay Başkanı Kâzım Orbay, görevi ile ilgili olmayan bir konudan oğlunun bir cinayet olayına adının karışmasından dolayı; “Genelkurmay Başkanı olarak kaldığım sürece, bu davanın selâmetle yürümesi mümkün görülmeyebilir, yürüse bile yürümedi sanılabilir; oğlum bu işin içindedir” diyerek, Genelkurmay Başkanlığından emekliliğini istemiş, ayrılmıştır.³⁰⁰ Birler’in verdiği diğer bir örnek, Millî Savunma Bakanı Münir Birsal’in istifasıdır: “Yıl 1948, dış memleketlere ihraç edilen, mobilya değil, hububat ile ilgili bir soruşturmaya, Millî Savunma Bakanı Münir Birsal’in adı, bir gazetede yayınlanan bir yazı içinde sadece isminin geçmesi suretiyle karıştırılır. Münir Birsal’in buna tepkisi; ne bağırıp çağırma, ne küfretmektir, ne gazeteleri mahkemeye vermektir. Yapılması gerekeni yapar, istifa eder.”³⁰¹ Birler’in verdiği başka bir örnek de Hava Kuvvetleri Komutanı’nın istifasını ve emekliliğini istemiş olmasıdır. Birler daha sonra diğer ülkelerden örnekler vererek şu yorumu yapmıştır: “Fransız Başbakanı Jacques Chaban Delmas, Federal Almanya Şansölyesi Willy Brandt, Amerika Birleşik Devletleri Başkan Yardımcısı Spiro Agnew ve nihayet Nixon... Bunlar, suçları sabit olduğu, mahkûm oldukları için mi istifa ettiler? Elbette ki hayır. Böyle bir şeyi beklemeden; ama sürdürülen soruşturma üzerine hiç bir gölgenin düşmemesi, kimsede en ufak bir şüphe kalmaması için, kendilerine, yönettikleri topluma duydukları saygının gereği olarak yaptılar bunu.”³⁰²

Birler konuşmasının devamında Akkoyunlu ve Şensoy’un eleştirilerini yanıtlamış ve Şensoy’un Yahya Demirel’le ilgili sözlerine şöyle karşılık vermiştir:

²⁹⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 344.

²⁹⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 345.

³⁰⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 345.

³⁰¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 345.

³⁰² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 346.

“Yahya Demirel, bütün Türk vatandaşları gibi, maddî ve manevî varlığını geliştirmeye yetkilidir.’ (C.H.P. sıralarından görüşmeler). Gülmeyin lütfen. Bunu Adalet Partisi Grubu adına burada konuşan arkadaşımız söyledi, bu cümleyi aynen not ettim.

Sevgili arkadaşlarım, hiç kimsenin maddî ve manevî varlığını geliştirme hakkını inkâr eden yok. Bu kürsüde, ne ben ne benden evvel konuşan değişik partilere mensup arkadaşlarımız, ne bugün, ne de yıllar boyunca tek kelime söylemedik. Bu cümlemin yeri ne? Eğer bana şunu söyletmek istiyorsanız, e söyleyeyim, günah benden gitti.

Evet, herkes gibi Yahya Kemal Demirel’in de maddî ve manevî varlığını geliştirme anayasal hakkıdır, doğrudur.

Ama sevgili arkadaşlarım, bu herkesten niçin farklıdır? Niçin herkes gibi alınının terini silerek maddî varlığını, kafasını yorarak, biraz mürekkep yalayarak manevî varlığını yüceltmeye çalışmaz, niçin illâ devletin kasasına eli uzanır? Bunun cevabı var mı? Bu sözü söylemeye mecbur kıldığımız için sizin adınıza ben üzgünüm.”³⁰³

Birler konuşmasının devamında Gümrük ve Ticaret Bakanlıklarının konuyu özenle takip etmediğini³⁰⁴, ihracata aracılık eden Etablissement Mopar şirketinin paravan bir şirket olduğunu savunmuştur. Öyle ki, “5 Mart 1975’te Yahya Demirel altıncı parti ihracat için Ticaret Bakanlığına başvurmuştur... Talep, Libya’ya 940 takım yemek odası ihracıdır. Tutarı 17.119.985 Türk Lirasıdır. Bu ihracat gerçekleştiği takdirde Yahya Demirel 12.615.000 lira civarında yeni bir vergi iadesi alacaktır.” Bu son talep Ticaret Bakanlığı’nca reddedilmiş ancak daha önceki ödemeler için soruşturma açılmamıştır.³⁰⁵ Birler bu red karşısında Yahya Demirel ve Mopar Şirketi’nin tutumunu ise şöyle açıklamıştır:

“Bu ret kararı karşısında sevgili arkadaşlarım, Yahya Kemal Demirel ne yapmıştır? İhraç izni verilmemesi sonucu, ekspertizi dahi yapılmış olduğuna göre, sevke hazır halde bulunması gereken 17 119 995 liralık yemek odası takımlarının elinde kalması bir yana, ihraç sonunda hak edeceği 12 615 000 liralık vergi iadesinden mahrumiyetine de yol açılmıştır. Ama Yahya Kemal Demirel bu işlem karşısında susmaktadır; bir kalemde 12 615 000 liradan vazgeçmiştir, hâlâ susmaktadır. Peki, gecikmeden doğan zarar ziyarı isteyeceğini bildiren Mopar, K. Arden ne yapmıştır? Mopar adına K. Arden’in, Yahya Demirel’e bir teleks notu var. Libya’daki alıcı firmanın ismini istiyor Ticaret Bakanlığı, “onu bildir” diye telgraf çekmiş, ona Mopar cevap veriyor:

³⁰³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 347-348.

³⁰⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 351

³⁰⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 351

“Bugüne kadar hiç bir ülke bizden alıcı ülkedeki firmanın adını istemek cüretini gösterememiştir, siz kim oluyorsunuz?” diyor, bir şey daha söylüyor: “Bu bahanelerle taahhütlerinizi yerine getirmekten kaçınamazsınız, 15 Nisan 1975’e kadar bu malları Libya’daki herhangi bir limana teslim zorundasınız. Bu şartı yerine getirmezseniz, her türlü zarar ziyan haklarımızı sizden talep edeceğimizi beyan ederiz.

Mopar ne yapıyor? O da hiç bir şey yapmıyor. Halbuki, Mopar akreditifi 27 Ocak 1975’te açtırmış, 1 236 100 doları Yapı Kredi Bankası Kızılay şubesine havale etmiş, kendisine düşen bütün yüklemeleri yerine getirmiş. Karşılığı olan mallar hâlâ gönderilmemiş; ses çıkarmıyor. Yapamazdı değerli arkadaşlarım, ses çıkaramazdı; çünkü, Etablissement Mopar, Comamar, Inter Tradempex, K. Arden Şellefyan, Yahya Kemal Demirel... Aynı soygun çarkının dişlileridir; bu çark döndüğü sürece hepsi yararlanacaktır. Bir Parti Genel Başkanının deyimi ile, zıkkımlanacaklardır. Böyle bir çarkın, bir soygun çarkının dişlilerinin birbiriyle çatışmasını, mücadele etmesini beklemek mümkün müdür?³⁰⁶

Birler daha sonra “bütün bu olup bitenlerden sonra Hükümet ne yapmıştır?” sorusunu sormuş ve soruşturmayı yürüten bürokratların baskılarla karşılaştığını savunmuştur. Bu arada soygun, yağma ve şiddet eylemleri arasında ilişki bulunduğunu ileri sürmüştür:

“...Aslında Ticaret Bakanının konu ile ilgili hiç bir şey yapmadığını söylemek haksızlık olur. Bütün bu olup bitenleri, Ticaret Bakanlığı idarî kademesinin başı Müsteşar olarak doğrudan görevli ve sorumlu olan Dış Ticaret Genel Sekreteri ve İhracat Genel Müdürü ile birlikte Bakana anlatan ve onlarla birlikte soruşturma açılması gereğini savunan Müsteşar, 21 Mayıs 1975 günü görevinden alınmıştır. Böylece, Ticaret Bakanının konuya ne ölçüde önem verdiği daha iyi anlaşılmaktadır. Daha sonra, 20 Temmuzda aynı Müsteşarın evine bomba atılacak, ertesi günü kurşun yağmuruna tutulacak ve failler polisin gözü önünde sırta kadem basacaklardır.

Sayın milletvekilleri, aslında soygun ve yağma ile şiddet eylemlerini birbirinden ayırmak mümkün değildir. Biri diğerini tamamlayan, birbirini besleyen faktörlerdir. Yağmacı, soyguncu, aldatığı kimselere, tekerine taş koyanları işaret ederek hücum emri verecek; bu aldatılmışlar, günlük nafaka veya sırtlarının sıvazlanması uğruna vuracak, kıracak, yakacak, yıkacaklardır. Meydana gelecek toz duman içinde soygunlar, yağmalar halkın gözünden daha kolay gizlenecektir.

Ne diyordu Maliye Bakanı, iş adamlarıyla yaptığı toplantıda onlara?

“Solcu yazarlar, vergi iadesine karşı hücum ediyorlar Hedefleri biz değiliz, sizsiniz. Kendinizi koruyun. Bunlara ilân vermeyin.”

³⁰⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 351-352.

Aradan bunca zaman geçmesine rağmen yalanlanmayan bu sözlerin sahibi hâlâ Bakan koltuğunda oturmaktadır.”³⁰⁷

Birler, Şensoy’un iddialarına da aşağıdaki gibi karşılık vermiştir:

“Bir belge okudular Sayın Şensoy, bu Etablissement Mopar Şirketinin çok itibarlı olduğu yolunda bir belge. Maliye Bakanının basın toplantısından alarak okudular; ama, biraz evvel okuduğum gümrük başmemuru tezkeresi gibi, onda da aynı metodu kullandılar, bunun da tamamını okumadılar. Şimdi izin verilerse ben de bazı belgeler okuyacağım:

Societe de Banque Suisse; “Özür dileriz, kayıtlarımızda mevcut değildir.” Bern Ticaret Müşavirliğine verdiği resmî cevap.

Union de Banques Suisses; “Bu firma, tarafımızdan tanınmamaktadır ve bölgemiz yıllıklarının hiçbirisinde de bulunamamıştır.” Şayet ihtisas sahibi bir ajans vasıtasıyla bir anket yaptırmamızı arzu ederseniz, bize bildirmenizi ve sarıh adres vermenizi rica ederiz. Bu takdirde gereğini memnuniyetle yapacağız.”

Bitmedi: Vaduz Kantonu Ticaret ve Sanayi Odası; “2.5.1975 tarihli mektubunuzu aldığımızı teyit ederiz ve Möpar Firmasının Vaud Kantonu Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı olmadığını kaydetmenizi rica ederiz. Her zaman hizmetinizde.” Altında imza. Bern Ticaret Müşavirliğine yazılıyor bu.

Bitmedi: “Cenevre Ticaret ve Sanayi Odası; Türkiye Büyükelçiliği; Baylar, 14 tarihli mektubunuza cevap olarak size bildiririz ki, Inter Traderpex Co. Ltd. ve Commar Co. Ltd. şirketleri ticaret siciline kayıtlı değildir. Öte yandan bu şirketler odamızın üyesi de değildirler. Saygılarımızın teyidini kabul ediniz baylar...”

Bitmedi: Union de Banques Suisses’in bir başka yazısı; “Üzgünüz, fakat bu firma ile ilişkimiz ve bu konuda bilgimiz yoktur. Ajansımız bize bildiriyor ki bu kuruluş şehrimizin ticaret siciline kayıtlı değildir ve verilen adres de tanınmamaktadır.”³⁰⁸

Birler Ticaret ve Maliye Bakanlarının Süleyman Demirel ve akrabalarını kollayacak şekilde davrandıklarını ve bunda şaşılacak bir şey olmadığını ileri sürmüştür:

³⁰⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 352.

³⁰⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 355.

“Yahya Murat 1970 öncesi dönemde kardeşi Hacı Ali Ziraat Bankasından usulsüz krediler alırken, Devlet Demiryolları arsalarını ucuza kapatırken de Süleyman Demirel Başbakanı. Demirel, o günkü çoğunluğun oylarıyla Meclis Soruşturmasından yakasını kurtarmıştır; ama Başbakanlıktan ayrıldıktan sonra, Ziraat Bankası Disiplin Kurulu bu usulsüzlüklere, yolsuzluklara alet olan müdürleri, memurları cezalandırmıştır, mahkemelerde mahkûm olmuşlardır. Bunlardan hangisinin bankadan atıldıktan sonra Hacı Ali Demirel’le ortak şirket kurduğunu sizler benden iyi bilirsiniz. Aslında bunda şaşılacak bir taraf da yoktur.

Şimdi, görevini bir yana bırakarak, Demirel’lerin avukatlığını üslenen, biraz sonra burada aynı göreve devam edecek olan sayın Maliye Bakanı Ergenekon da aynı yollardan geçmiştir. Devlet Planlama Teşkilâtı görevlisi olarak teşvik belgesi verdiği firmaya, hemen peşinden dolgun ücretle müşavir olmuş, çok kısa bir süre sonra yine dolgun bir tazminatla o şirketten, müşavirlikten ayrılmış, politikaya girmiş. Demirel hakkındaki Soruşturma Komisyonunda yaptığı şahitliğin karşılığı olarak da, önce kontenjan milletvekilliği, sonra Maliye Bakanlığı koltuğunu almış.”³⁰⁹

Konuşmasını gazete haberleri ile sürdüren Birler, Gensoru önergesinin görüşmeye açılmasını sağlama amacıyla tüm partilere yönelik örtük eleştiri ve çağrıda bulunarak konuşmasını sonlandırmıştır:

“..Sonuçta elbette ki bu Hükümeti düşürmek istiyoruz. Çünkü, inanıyoruz ki bu Hükümet gitmelidir, ülkenin, Devletin rejimin, Parlamentonun yararı, hatta şu sırada Hükümet sıralarında oturanların yararı bundadır. Çünkü biliyoruz bu Hükümet gidecektir, mutlaka gidecektir.

Ama istiyoruz ki, bu Gensoru, Parlamentonun üstünlüğünü, Yüce Meclisin milletin Meclisi olarak hükmünü verdiğini dosta-düşmana göstermenin vesilesi olsun.

İstiyoruz, ki, milletin oylarıyla seçilen ve bu kürsüden Anayasa andı içen milletvekilleri yeminlerine sadık kalsınlar.

İstiyoruz ki, kardeş kanı dökerek okulları, sokakları kana bulayarak, kendilerinden başka türlü düşünen herkesi hain ilân ederek milliyetçi olduklarını, dinî, devleti beklediklerini sananlar; vurgunculara, soygunculara ve onların koruyucularına bekçilik ettiklerini anlasınlar.

³⁰⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 359.

İstiyoruz ki, dinî, dinin gereklerini, ahlâkı, fazileti dillerinden düşürmeyenlerin bu gereklere ne ölçüde uyduklarını, fikirleriyle zikirlerinin ne olduğunu bütün millet görsün.

İstiyoruz ki, “Sonradan iade edeceğin vergiyi neden alıyorsun be hey gafil kapitalist?” diye haykırarak, bunu gaflet sayanların, hakkı olmadan Hazineyi soyanlara ne ad takacaklarını, bunların yanında mı, karşısında mı olduklarını” herkes anlasın.

İstiyoruz ki, vatanseverlik, devlet yararını koruma gibi sözleri en yüksek sesle haykıranlar, Hazine soygununa “zıkkımlanma” diyenler, nasıl davrandılar herkes öğrensın.

İstiyoruz ki, kim olursa olsun, herkesin yaptığıının cezasını çekeceği inancı bütün vatandaşların kafasına ve yüreğine yerleşsin.”³¹⁰

Birler’den sonra kürsüye Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu adına Kastamonu Milletvekili Hasan Tosyalı çıkmıştır.

Tosyalı konuşmasının başında, Birler’in kendilerinin Gensoru önergesiyle ilgili görüşlerini yanlış aktardığını ileri sürmüş ve Gensoru açılıp açılmayacağı konusunda partisinin görüşlerini açıklamıştır:

“Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu, Anayasanın 132. maddesini 1970 tarihinde nasıl anlıyorsa, bugün de öyle anlıyor. Biz bu önergenin hukuken görüşülemeyeceği görüşünü asla paylaşmıyoruz. Böyle bir görüşü hiç bir zaman öne sürmedik, sürmüyoruz.

Daha bu sabah Grup toplantımızda, 132. maddeden bahsedilince, Sayın Feyzioğlu 1970 yılında bu kürsüde savunduğu görüşü tekrarlayarak, Grubumuza açıkça izah etti ki, 132. madde gensorunun görüşülmesine asla engel değildir. 132. madde, birçok kimsenin zannettiğinin aksine olarak, “görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclislerinde soru sorulamaz, görüşme yapılamaz” tarzında yazılmamıştır.

132. madde, sadece “... yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz...” diyor. 132. madde, “görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclislerinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz” diyor. “Yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili görüşme yapılamaz” demek, davanın devamı sırasında, hâkimin kararları ve ara kararları hakkında, meselâ, bir hâkimin verdiği tutuklama veya tahliye gibi, kararlarla ilgili olarak dava devam ederken Meclislerde görüşme yapılamaz demektir. Dava bittikten sonra, elbette bu kürsüde mahkeme kararları da hukukî açıdan serbestçe tartışılır, eleştirilebilir.

³¹⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 363.

Grubumuz adına 1970 yılında belirtildiği gibi, bugün de tekrarlıyoruz ki, 132. madde, başlığın da anlaşılacağı üzere, sadece mahkemelerin bağımsızlığını korumak içindir, icrayı denetlemekle görevli bir Meclisin, bazen millet hayatı bakımından hayati önem taşıyabilecek bir konuyu, sırf bu konuyla uzaktan yakından ilgili bir hukuk veya ceza davası açıldığı için konuşmaması düşünülemez. Cumhuriyetçi Güven Partisinin eskiden beri savunduğu bu görüş, Anayasamıza uygun olan bir görüştür”³¹¹

Tosyalı mobilya ihracatı yolsuzluğu veya vergi iadesi yolsuzluğu adı altında basın organlarında, kamuoyunda geniş ölçüde tartışılan konu hakkında görüşlerini belirtirken Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu’nun hiç bir zaman, hiç bir suçluyu himaye etmediğini ve etmeyeceğini belirtmiş ve şöyle devam etmiştir:

“...Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu, Devlet aleyhine girilen hiç bir hareketin hamisi olmamıştır ve olmayacaktır. Biz, hırsızlığın, suiistimalin affı yolunda oy kullanmadık. Özellikle bakanların, başbakanların, parlamento üyelerinin ve yüksek devlet görevlilerinin her türlü yolsuzluklarının kesinlikle af dışında bırakılması için çaba gösterdik, önerge verdik. Bugün de Cumhuriyetçi Güven Partisi gerçeğin tam olarak aydınlanması, suç olan her fiilin aydınlığa kavuşması ve hak ettiği cezayı görmesi gerektiği görüşündedir. Bugün görüşmekte olduğumuz gensoru önergesinin verilisinden çok önce Partimiz ve Grubumuz bu konuda gerçeklerin aydınlanması için çaba göstermiş, girişimlerde bulunmuştur.

Biz burada herhangi bir yurttaşı Meclis denetimine tabi olmayan ve bağımsız mahkemeler önünde hesap verecek kimseleri yargılamak hakkına sahip değiliz. Herhangi bir yurttaşı suçlu veya suçsuz ilân etmek bizim görevimiz değildir. Bakanlara sirayet eden bir suç varsa, bunun hazırlık ve ilk tahkikatı Türkiye Büyük Millet Meclisince soruşturma yolu ile yapılır. Bugünkü konumuz da bu değildir. Esasen bir Soruşturma Hazırlık Komisyonu kurulmuştur. Bir an önce çalışır hale getirilmesi içten dileğimizdir.”³¹²

Tosyalı, mobilya yolsuzluğu konusunda asıl sorumluluğun Ecevit hükümeti’nde bulunduğunu; Demirel Hükümeti döneminde hiçbir ihmalin söz konusu olmadığını savunmuştur. Tosyalı’ya göre:

“Bugünkü Hükümetin işbaşına gelişinden sonra bu konuda yapılanları da, maddi gerçeklerin aydınlanması bakımından tespit etmek zorunluluğu vardır.

1. Bugünkü Hükümetin kuruluşundan sonra Yahya Demirel’e hiçbir ihraç ruhsatı verilmemiştir.

³¹¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 363-364.

³¹² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 364.

2. Bugünkü Hükümetin kuruluşundan sonra Yahya Demirel'in daha önce hazırlık muamelelerini yaptığı altıncı parti mobilya ihracatı, Bakanlık servislerinde beliren bazı şüphelerin ilgili bakana yansması üzerine kesin şekilde durdurulmuştur. Yahya Demirel'in yapmak istediği altıncı kısım mobilya ihracı ile ilgili talep bu Hükümet döneminde reddedilmiştir.

3. Bugünkü Hükümetin kuruluşundan sonra Yahya Demirel'e mobilya ihracı ile ilgili bir kuruluş vergi iadesi yapılmamıştır.

4. Bu Hükümetin Gümrük ve Tekel Bakanı, Hükümet kurulduğu sırada mobilya ihracı yolsuzluğunu teftiş etmekte olan müfettişin görevini tam olarak yapmasını ve gerçeğin aydınlanması dışında hiçbir hedef gütmeyerek teftişine devam etmesini istemiştir. Önce üçüncü parti ihracatla ilgili olarak ve ihbar mektubundaki bir parti mala münhasır şekilde teftiş görevi verilmiş olan bu müfettiş, ilgisi dolayısıyla teftiş sırasında muttali olduğu diğer partilerin de incelemesine başlamıştır.

Nitekim, verdiği ilk raporun, 27 Temmuzdaki ihracattan çok, yine Ecevit Hükümeti zamanında yapılmış olan diğer partilerle ilgili olduğu yayınlardan anlaşılmıştır.

5. Bugünkü Hükümet bu konu ile ilgili ilk yayınlar başlar başlamaz, mobilya yolsuzluğu iddiasına muttali olduğu andan itibaren, devam etmekte bulunan Gümrük Bakanlığı Başmüfettişinin incelemesini yeterli bulmayarak, yetkili ve konunun derinliğine inmeye meslekleri icabı daha da muktedir Maliye müfettişlerince iddianın incelenmesini emretmiştir. Gümrük Başmüfettişinin, sınırlı teftişi ile yetinilmeyerek Ticaret Bakanlığı Teftiş Heyetinin, yetenekli Maliye müfettişlerinin ve iddiaların mahiyetine göre derhal harekete geçirilmesine lüzum görülen adalet mekanizmasının olaya el koyuşu bugünkü Hükümet zamanına rastlamaktadır.

6. Bağımsız adalet mercileri bugünkü Hükümet zamanında derlenen delillerle Yahya Demirel'i ve olaya adı karışan iki sanığı tevkif edip cezaevine koymuşlardır.

7. Maliye müfettişleri yalnız yurt içinde değil, bütün ilgili ülkelerde derinlemesine teftiş yapıp raporlarını vermişlerdir. Maliye müfettişlerinin teftişini başlatan da bu Hükümettir. Bu Maliye soruşturmasının içte ve dışta derinliğine yapılışı da bu Hükümet zamanına rastlar.

8. Mobilya ihracında % 75 vergi iadesinin azaltılıp, çok daha düşük bir oranda yapılması yolundaki karar da yine bugünkü Hükümet zamanında alınmıştır.

9. Nihayet, mobilya yolsuzluğu veya vergi iadesi yolsuzluğu adı verilen olay hakkında yine bu iktidar zamanında, iktidar gruplarının da iştiraki ile ve oybirliği ile Meclis Soruşturması kararı alınmıştır...”³¹³

Tosyalı’ya göre:

“İleri sürülen yolsuzluk, Ecevit Hükümeti döneminde yapılmıştır. İddialar sabit olursa ortaya çıkacaktır ki, aynı yolsuzluk Ecevit Hükümeti zamanında tekrar tekrar yapılmıştır, göz göre göre. İhbar, Ecevit Hükümeti zamanında yapılmıştır. İhbar üzerine alınması zarurî olan sayısız tedbir, Ecevit Hükümeti zamanında ihmal edilmiştir.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım; meseleyi örtbas etmeye çalıştığı iddia edilen bugünkü hükümetin başı Sayın Demirel, iddiaya muttali olduğu gün, konunun tahkikini ve gereğinin yapılmasını yazılı emir halinde bütün ilgili bakanlıklardan istemiştir.

Peki ihbar mektubunun gönderildiği dönemde Başbakan olan Sayın Ecevit, bu konuda kime hangi emri vermiştir? Ecevit Hükümetinin Maliye Bakanı kime ne emir vermiştir? Muhbirin ifadesini dâhi 80 gün sonra aldırın o hükümetin Gümrük ve Tekel Bakanı görevini yapmış mıdır? Haberdar edilmesi gereken mercilerin ve makamların haberdar olmasını sağlamış mıdır?”³¹⁴

Söz konusu olayın Ecevit ve Demirel Hükümeti döneminde nasıl karşılandığı üzerinde ağırlıklı olarak durduktan sonra Tosyalı CHP’nin başlıca amacının Hükümeti düşürmek olduğunu savunmuş ve konuşmasını şöyle sürdürmüştür:

“Hülâsa, bütün bu maddî vakaların incelenmesi açıkça gösteriyor ki, iddia edilen yolsuzluklar karşısında ihmalcî davranan, vurdumduymaz davranan, bir günde yapılacak işi aylarca savsaklayan bakanlar, bu hükümet bakanları değil C. H. P.’li bakanlardır.

Sayın Başkanım değerli arkadaşlarım, şu hususlara dikkat edelim: Bugünkü Hükümet döneminde, Yahya Demirel’in ihraç talebi reddedilmekle kalmamış, bütün ilgili bakanlık ve kuruluşlarca, bağımsız yargı organlarınca gerekli soruşturmalar yapılmış, sanık Yahya tutuklanmıştır.

Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekillerinin önergesinin hedefi önergede açıkça yazılı değildir; fakat bu hedef çeşitli demeç ve bildirimlerle Cumhuriyet Halk Partisi tarafından açığa vurulmuştur. Bu hedef, Hükümeti yıkmak ve bir Hükümet bunalımı yaratmaktır.

³¹³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 365-366.

³¹⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 368.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı, başında bulunduğu Hükümeti, yanlış hesaplarla ve bu Parlamentonun bir hükümet kuramayacağı yolunda, bazı müşavirlerinin kendisine yaptıkları telkinlere uyarak, kendi isteği ile taammüden yıkmıştır.

Şimdi, bunu yapmakla ve başında bulunduğu hükümeti bilerek ve isteyerek yıkıp, hatta yeni hükümet kurulmasını beklemeden nöbeti terk etmeye kalkışmakla hata ettiği kanaatine varmıştır.

Adalet önünde hesap veren Yahya Demirel'i, Türkiye'de bir hükümet bunalımı çıkarmak için malzeme yapmaya çalışmaktadırlar.

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu olarak, mobilya yolsuzluğu konusunda, basında ortaya atılan bazı iddialar karşısında verilen bazı erken demeçleri tasvip etmemekle beraber, yukarıda arz edilen maddî deliller ve gerekçeler karşısında tahkikatın örtbas edildiği iddiasına katılmıyoruz.

..

Asıl amacı Türkiye'de bir hükümet bunalımına yol açmak olan gensoru önergesinin, halen adalete intikal etmiş bulunan bu konunun aydınlanmasına olumlu bir katkıda bulunacağına da inanmıyoruz.”³¹⁵

Tosyalı'nın konuşmasından sonra sataşmalar konusunda görüşmeler yapılmış daha sonra Maliye Bakanı İzmir Milletvekili Yılmaz Ergenekon konu hakkında konuşmuştur. Ergenekon 10 saati aşan bir zamandan beri bu konunun Meclisin huzurunda dile getirildiğini, çoğu zaman konunun dışına taşarak, bugünün meseleleriyle ilgili olmayan birtakım başka meselelerin dile getirildiğini ve gensoru açılma kararı verilmiş olsaydı, söylenecek olanların o sırada konuşulmuş olan sözler olacağını belirtmiştir. Ergenekon hukuki açıdan gensoru önergesi verilip verilemeyeceği konusunda görüşlerini aktardıktan sonra Gensoru önergesine konu olan olay ve iddiaları özetlemiştir:

“Gensoru ile, bugünkü Hükümetle, yolsuz olduğu iddia edilen muamele arasında bir ilişki kurulmak istenmektedir ve bu ilişki kurulurken birtakım; sahte vesaikin mevcut olduğu, sahte vesika tanzim edildiği, haksız vergi iadesi ödendiği ifade edilmektedir ve Hükümetin, bunu gereği gibi soruşturmadığı, örtbas ettiği ve bu fiilleri yaptığı iddia edilen kişi veya kişileri koruduğu ifade edilmektedir.

Burada, kanaatimizce iki meseleyi birbirinden ayırmak gerekiyor. Birincisi maddî hadise, ikincisi soruşturma safhası. Her iki hadisede de Türkiye'de hükümetler vardır, her iki hadisede de hükümetler muameleler karşısında belirli tavırlar takınmışlardır. Gerek soruşturma önergesinde, gerek gensoru önergesinde sahte tanzim edilmiş vesikalardan, haksız verilmiş vergi iadesinden bahsediliyor; yani “suç vardır” iddiası ileriye sürülüyor.”³¹⁶

³¹⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 370-371.

³¹⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 383.

Ergenekon eğer böyle bir suç var ise bunun kendi dönemlerinde işlenmemiş olduğunu, bu nedenle kendilerinin itham edilemeyeceğini savunarak konuşmasını sürdürmüştür:

“Değerli arkadaşlarıma bir noktayı hatırlatmak isterim. Bu muameleler sahte vesaiika dayandı ise, sahte vesika tanzim etmek suçtur; ama vesikanın tanzim edildiği tarihte bu suç tekevvün eder ve biter. Suç, eğer yapılmamış ihracatı yapılmış gibi göstermek ise, bu suç ihracatın yapıldığı tarihte işlenmiş olur, sonradan değil.

Yani, tescil muamelesi gerçeğe uygun değilse, Gümrük kontrolleri gerçeğe uygun değilse, iade haksız olarak yapıldı ise, bu hadiseler cereyan ettiği zaman bu suçlar işlenmiştir. O halde bu hadiseler cereyan ettiği zaman, suçun failleri o tarihte görevli veya suçla ilgili olan kişilerdir ve bu suçun işlenmesine müsamaha eden veya işlendikten sonra bu suçun gereği gibi takip edilmesini temin edemeyen hükümetler, bu suçla ilişki bakımından, her halde bu suç zamanında Hükümetle hiç ilgisi olmayan siyasî kadrolarla mukayese edilemeyecek kadar daha kabili itham durumdadırlar.”³¹⁷

Ergenekon konuşmasında, söz konusu ihracat muamelesinin aşamalarını değerlendirmiş; böylece her hükümetin bu olaydaki yerinin ve sorumluluğunun daha iyi tespit edileceğini ileri sürmüştür. Bu sırada konuyla ilgili müfettiş raporlarına yer vermiştir.³¹⁸

Ergenekon olayın örtbas edildiği ve Bakanlık personelinin cezalandırıldığı iddiaları üzerinde yoğun olarak durmuştur:

“Yolsuzluğun kanıtlarını ortaya çıkarmaya başlayan kamu görevlilerinin bazıları cezalandırıldı” diye gensoru önergesi devam etmekte. Cezalandırılmış ithamı hakkında verilen misalleri ve bunun cevabını biraz sonra arz edeceğim.

Kamu görevlileri, tabiatıyla her zaman aynı yerde kalmayacaklardır; görevleri icabı, belirli süreler içinde, tabiatıyla birtakım değişiklikler olacaktır.

Sayın Cumhuriyet Halk Partisi yetkililerine bir şeyi hatırlatmak isterim. Kendileri iktidara geldikleri zaman, “Bizimle çalışacak kadrolarla çalışırız ancak, bizimle çalışamayacak, bize ayak uyduramayacak kadrolarla çalışmaya mecbur değiliz” diyen kendileridir. Bir ifadeden sonra da, geniş mikyasta personel değişikliği yapan kendileridir.”³¹⁹

Ergenekon daha sonra bu konuya tekrar dönmüş ve şu görüşleri dile getirmiştir:

³¹⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 383-384.

³¹⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 383-384.

³¹⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 385.

“Soruşturma önergesinde, memur tayinleri bu soruşturmayı engellemek veya savsaklamak için yapılmış gibi gösterilmek istenmektedir. Bunun başında, Ticaret Bakanlığı Müsteşarının tayini gelmektedir. Bir bakan, beraber çalışmak istediği müsteşarı tayin etmeyecek de kimi tayin edecektir? Bir bakan, beraber çalışmak durumunda olan müsteşarı tayin ederken, muhalefet acaba bunu hangi hadiseye bağlayabilir, diye bir endişe içinde mi olacaktır? Değiştirilen müsteşar sadece Ticaret Bakanlığı Müsteşarı mıdır? Ben de müsteşarımı değiştirdim, diğer arkadaşlarımız da müsteşarlarını değiştirdiler.”³²⁰

Ergenekon’un üzerinde en fazla durduğu konu “Maliye ve Ticaret Bakanları, yolsuzluğu örtbas etmek için olayı inkâra yeltenmişler, gerçek dışı beyanda bulunmuşlardır” şeklindeki iddia olmuştur. Ergenekon işlemlerin hukuka uygun olduğunu ve kendisinin daha önce yapmış olduğu konuşmaların ve açıklamaların belgelere dayandığını savunmuştur:

“Burada, benim ihracat muamelelerimin, yani döviz alım bordrosunun, yani tescil muamelesinin usulüne uygun olduğu, eksiksiz olduğu ifade edilmiştir. Tescil muamelesi, döviz alım bordrosu ve gümrük çıkış beyannameleri, Devletin yetkili makamlarınca tanzim edilen resmî belgelerdir. Devletin yetkili makamlarınca tanzim edilen resmî belgeler, ancak sahteliği ispat olunabilen belgelerdir, hilafı değil. Hukukçu arkadaşlarım gayet iyi bilirler, ancak sahteliği ispat olunan belgelerdir ve sahteliği ispat olunana kadar da bütün güçleri ile meriyettedirler.

Şimdi değerli arkadaşlarıma sorarım: Devletin resmî belgeleri, ki bunların sahteliği hâlâ ispat edilememiştir, bunlar elinde olan bir Bakan, bu belgelerin dışında başka neye dayanarak konuşabilecektir? Devlet mesuliyetini taşıyan kişi, kendisine bir sual tevcih edildiği zaman, şayet elinde Devletin resmî belgesi varsa, bu belgeleri bırakıp gazete havadisıyla mı cevap verecektir? Devlet ciddiyeti bunu amirdir. Bugün böyle bir suale muhatap olduğum takdirde, elimde hangi resmî belge varsa, o belgeye istinat ederek konuşmak mecburiyetindeyim. Başka türlü konuşmaya imkân yoktur, başka türlü konuşmaya hukuken cevaz yoktur.”³²¹

Belgelerde sahtecilik yapılarak gerçek dışı ihracat yapılma durumuna karşı da şu açıklamayı yapmıştır:

“Şimdi, maddî muameleler ve soruşturma muamelesiyle ilgimize geçiyorum. İhracat muameleleri ve bununla ilgili vergi iadeleri 10 Ocak 1975 tarihinde bitmiştir. Bu muameleler içinde iki devre olması lâzımdır.

³²⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 393.

³²¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 386.

Birincisi; 6 Şubat 1974'ten - ilk müracaat tarihinden 31 Mart 1975'e kadar.

İkincisi; 31 Mart 1975'ten 24 Mart 1976'ya kadar.

İhracat muameleleri 10 Ocak 1975 tarihinde bittiğine göre, gerçek olmayan ihracat, hâsıl olan vergi iadesi, eğer varsa bunların hepsi bu ilk tarihler arasında yapılmış olacaktır.

Sahte evrak tanzimi, yani şimdi devletin elinde bulunan evrakların eğer sahteliği ispat edilirse, bu tarihler içinde bu evrakların tanzimi yüzünden, bunları tanzim edenler ve buna iştirak edenler sorumlu olacaktır.”³²²

Ergenekon daha sonra 27 Temmuz 1974 tarihinde başlayan soruşturmalar üzerinde durmuştur. Bu arada ihracat muamelelerinin hangi hukukî usullere tabi olduğu hakkında bilgi vermiş ve bu muameleler içinde, yani maddî fiil ve soruşturma muameleleri içinde Bakanlıkların neler yaptığını ayrıntılı olarak açıklamıştır.³²³ Daha sonra ise yapılan işleri özetleyecek nitelikte istatistiki bir döküm sunmuştur:

“Değerli arkadaşlarım, burada 1-2 istatistikî bilgi vermek isterim. Maliye Bakanlığında üç rapor tanzim edilmiştir; konu ile ilgili olarak bir de nihaî rapor tanzim edilmiştir.

Birinci raporun tarihi 28 Temmuzdur, ikinci raporun tarihi 23 Eylüldür, üçüncüsünün 25 Şubattır. Nihai rapor tarihi 17 Marttır. Rapora müstenidat olarak alınan belge sayısı 538'dir, incelenen belge sayısı bunun üç mislidir. Sadece nakliye muamelelerini tetkik edebilmek için 110 şoförün ifadesine başvurulmuştur. 4 gemi motorunun sahip, kaptan ve ilgili acentaları ile görüşülmüş, gemi motorlarının seyir jurnalleri incelenmiştir. Yurt dışına Cenova'ya, Derne'ye, Beyrut'a, Magosa'ya, Londra'ya gidilmiştir.

Yurt dışından Bern Ticaret Müşavirliği, Lozan Ticaret ve Sanayi Odası, Lozan Polis İdaresi, Cenevre Sanayi ve Ticaret Odası, Cenevre Ticaret Sicili, Cenevre Banque de Paris des Pays Bas, Credit Suisse, İsviçre Ticaret Geliştirme Ofisi, Vaduz Ticaret Sicili Dr. Peter Ritter, Londra Ticaret Müşavirliği, Londra Şirketler Kayıt Ofisi, Londra Craid-les Banc, Londra'da Mack Fair Laynes Avukatlık Bürosundan bilgi istenmiştir.

Yurt içinde Merkez Bankası, Yapı Kredi Bankası, Türkiye Cumhuriyeti Garanti Bankasının ilgili şubelerinden bilgi alınmıştır. İstanbul İhracatçı Birlikleri Umumî Kâtipliği, Orman Genel Müdürlüğü Döner Sermaye Saymanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu Ankara Şubesi Müdürlüğünden bilgi

³²² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 387.

³²³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 388-391.

alınmıştır. 60 mobilyacı ve 4 polyesterçi ile görüşülüp tutanak düzenlenmiştir. Rize Defterdarlığı, Kastamonu, Kütahya, Samsun Gelir Müdürlükleri, 25 vergi dairesi müdürlüğü, 23 mal müdürlüğünden bilgi alınmıştır.

Değerli arkadaşlarım, bu muhaberatın birer örnekleri bu dosyanın içinde ve suretleri de buradadır. Meydana gelen nihaî rapor 109 sayfa ve 366 eki ihtiva etmektedir. Türkiye’de vergi iadesinin usulüne uygun olarak yapılmadığı hakkındaki ilk hadise bu hadise değildir. Türkiye’de hiçbir hadisenin üzerine böyle gidilmemiştir, hiçbir hadisenin üzerine bu kadar süratli gidilmemiştir, hiçbir hadisenin üzerine bu kadar dikkatli gidilmemiştir, bu kadar hızlı gidilmemiştir.”³²⁴

CHP İzmir Milletvekili Alev Coşkun’un “Peki neden Yahya’yı bu kadar sıkıyorsunuz? Nedir bu Yahya’dan alıp veremediğiniz?”³²⁵ sorusuna yanıt olarak, Ergenekon sözlerini şöyle sürdürmüştür:

“Tek gayemiz; hiçbir şey gizlendi, hiçbir şey saklandı, şurası da bakılabilirdi buna bakılmadı, denemesin diye... Hiçbir zihinde karanlık nokta kalmasın diye, herkes vicdan huzuruna varabilsin diye ve neticede güvendiğiniz Türk adaleti gerçeği tecelli ettirebilsin, rahatça tecelli ettirebilsin diye.

Şimdi değerli arkadaşlarıma, bir sorumlu kişi olarak evvelâ itiraf ediyorum; hiçbir vergi iadesi muamelesi bu şekilde tetkik edilmemiştir, bu kadar hızlı bitirilen hiçbir muamele yoktur. Bu kadar detaylı müracaat edilen hiçbir muamele yoktur. Şimdi, başlangıçtaki sorumu tekrar ediyorum; nereye gidilecekti de gidilmedi? Buna cevap lâzım. Hangi vesikaya bakılacaktı, bakılmadı? Kimden ne sorulacaktı, sorulmadı? Hangi iş bir gün gecikmeyle yapıldı? Bunlara verilecek cevap yoktur.”³²⁶

Ergenekon konuşmasının devamında CHP’yi eleştirmiş ve Gensoru Önergesini CHP’nin genel bir stratejisi olarak yorumlamıştır:

“Değerli arkadaşlarım, olay ortaya atıldı, üzerinde görüşüldü, aylarca meydanlarda, Parlamentoda, basında konu yapıldı. Türkiye’nin en mühim meselelerinden biri haline getirildi Ne çıktı bunun sonunda? Bunun sonunda, fevkalâde ciddî yapılan bir tahkikat çıktı. Bunun sonunda, her iki hükümetin de belirli bir hadise karşısında ne derece ciddî, ne derece kararlı bir tutum içinde olduğu, hukuka ne derece saygılı olduğunun örnekleri çıktı. Bunu biz yadırgamıyoruz. Bu, Cumhuriyet Halk Partisinin bir taktiğidir. Önce itham eder, sonra kendi ithamını “Delil” diye kullanır. “Bu delili inkâr edemezsiniz” der, kesin delildir -biraz evvel benim bahsetmiş olduğum resmî vesika gibi- onun

³²⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 391.

³²⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 391.

³²⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 392.

sahteliğini dahi iddia veya ispat mümkün değildir. Eğer bir iddiayı Halk Partisi ortaya attıysa hiç bir şeyini karşısına getiremezsiniz, başka bir delil, irae etmek bile mümkün değildir ve bu delile göre de hüküm verir, şayet hüküm yargı mercilerince aynı olmazsa, bu hükmü de gönül ferahlığı ile karşılamaz.”³²⁷

Ergenekon konuşmasını şu sözlerle tamamlamıştır:

“Değerli arkadaşlarım, bu inceleme göstermiştir ki, söz konusu hadiseyle Hükümet arasında ilişki kurulmak istenmektedir. Hükümet ile irtibat var mı, yok mu, izahlarımızda meydana çıkmıştır. Bir irtibat vardır ama, bizim Hükümetimizle bir ciddiyet irtibatı vardır. Bizim Hükümetimizle bir irtibat vardır; bu irtibatta gerçek Devlet anlayışı vardır, gerçek hukuka saygı vardır. Fakat, bir şey daha çıkmıştır: Sayın Cumhuriyet Halk Partisi itham etmiştir, kendisi iddia etmiştir, savcı olmuştur ve bir irtibat kurma ümidiyle buraya getirmiştir hadiseyi; fakat suç irtibatı kurulmuştur. Kiminle? Kendi hükümetleriyle.

Adres yanlışdır sayın önerge sahipleri, adres yanlışdır. Adalet Partisine yönelmiş olduğunuz ithamlar, Adalet Partisinden yansımıştır size, kendinize yansımıştır.

Bizim şansımızdır bu, genellikle Cumhuriyet Halk Partisi devrinin hesabını vermek bize düşer. Hatta birtakım meselelerini de düzeltmek bize düşer; kuyruk bırakırlar, koparmak bize düşer; yokluk bırakırlar, kaldırmak bize düşer. Kendileri birtakım muameleler yaparlar, ondan sonra bu muameleler hakkında bizi suçlamaya kalkarlar, araştırıp, sormak, bulmak ve kendilerini de yerine oturtmak bize düşer.

Bu gensoru önergesi münasebetiyle herkes kendi yerini bulmuştur. Kamuoyu, kimin nerede olduğunu, kimin mobilyanın neresinde olduğunu öğrenmiştir.”³²⁸

Konuşma sonrasında, gensoru önergesinin gündeme alınması konusunda açık oylamaya geçilmiştir. Oylamaya 439 Milletvekili katılmış, 211 kabul, 228 ret ile gensorunun gündeme alınması reddedilmiştir.³²⁹

³²⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 394.

³²⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, s. 394.

³²⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 18, Birleşim: 80, 24.3.1976, ss. 394-395.

5.5. Başbakan Süleyman Demirel Hakkında Gensoru Önergesi

Demokratik Parti Millet Meclisi Grubu adına Grup Başkanvekilleri Konya Milletvekili Özer Ölçmen ve Niğde Milletvekili Mehmet Altınsoy Türkiye'nin iç ve dış sorunlarına Parlamenter bir çözüm bulabilmek amacıyla Anayasanın 89., Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 107. maddesi uyarınca Başbakan Süleyman Demirel hakkında 24.06.1976 tarihinde bir Gensoru önergesi vermişler ve önerge 30 Haziran 1976 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda okunmuştur:

Gensoru önergesinde şu görüşlere yer verilmiştir:

“Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 24.6.1976 tarihli Gensoru önergemizin özetidir.

Türkiye Demokratik rejimin işlerliğini kaybettiği, hukuk ve ahlâk ölçülerinin zedelendiği, millî ve manevî değerlerin tahribe uğradığı bir bunalım döneminde bulunmaktadır. Bunalımın uzayıp gitmesi devletimize vücut veren manevî temellerini ve millet bütünlüğünü sağlayan ortak inançlarını zayıflatırken, vatandaşın da bir ahlâk ve fazilet rejimi olan demokrasiye inancını kaybettirmektedir.

Günümüzde komünizm ve her türlü anarşinin tırmanışı hükümetin boyunu aşacak ölçüye ulaşmış ve bu husus bizzat hükümet başı ve üyelerince defaatle itiraf edilmiştir,

Kuruluş gayelerini komünizmle mücadele olarak ilân edenler, acizlikleri, yurdumduymazlıkları ve ailevî maluliyetleri dolayısıyla komünizmin yeşerip gelişeceği bir ortamı bizzat elleriyle sulamaya devam etmektedirler. Âciz iktidarlar her türlü kanunsuzluğa meşruiyet, her türlü ahlâksızlığa tabiiyet kazandırırılar. Bugünkü iktidar Türk siyasî hayatında aczin, inançsızlığın ve teşkilâtlanmış çıkarıcılığın temsilcisi haline gelmiştir. Bu durum yurdumuzdaki her türlü kanunsuzluğa cüret, her türlü yıkıcı girişime yaşama imkânı verdiği gibi devamı halinde vatandaşta, hırsızlığa, rüşvete, irtikâba karşı bir muafiyet kesbettirecektir.

Türkiye’de işlenen kanunsuzluklar ve suçlarda artış doğrudan Hükümete ve onun başına atfı yapılmakta ve bir nispetleme ile bu husus kanunsuzluklara da gerekçe olarak gösterilmektedir.

Kamplaşma ve cepheleşme bütün anayasal kuruluşlar içine çabuk üreyen bir virüs gibi sokulmuştur.

Türk Milletinin iftihar kaynağı olan Ordusunun dahi en yüksek komuta kademeleri bugünkü iktidarın ucuz ve günlük politika hesaplarına kurban edilerek birbirine düşürülmüş ve yıpratılmıştır. Aslında hükümetin kendi emeline hizmet için tezgâhladığı bu yıpratma şahıslardan ziyade ordumuzun manevî değerlerine vurulmuş bir darbedir.

Demirel hükümeti izlediği kararsız ve hesapsız dış politika ile Cumhuriyet tarihinde komünistler cephesine en çok yaklaşan hükümet durumuna gelmiştir. Cephe yetkilileri bir taraftan “Türkiye Milletlerarası komünizmin Rusya’da yönelttiği tehdit altındadır” derlerken diğer taraftan milletlerarası komünizmin merkezleriyle dostça ilişkilerden bahsetmekte ve onları dakikalarca TRT ekranlarına çıkartmakta bir beis görmüyorlar.

Demirel Hükümetinin ülkede yarattığı siyasî ve iktisadî buhrandan daha önemli olanı devletin ve milletin manevî yapısını tahrip eden maneviyat ve ahlâk buhranıdır.

Milletleri ayakta tutan üç ana sütun olan din, ahlâk ve hukuk bugün siyasî istismarlar yüzünden temellerinden sallanmaya başlamış ve milletimizin bekası için en büyük tehlikeyi işaret eder hale gelmiştir.

Manevî değerleri koruyacaklarını söyleyerek iktidar olanlar bunları en fahiş şekilde şahsî ve siyasî çıkarlarının vasıtası yapmışlar ve bu suretle manevî değerlere en büyük ihaneti işlemişlerdir.

Okul, kışla ve cami, iktidar nimetlerini paylaşma hırsına kurban edilmekte ve parsellenmektedir. Bugün Türkiye’de iktidar nimetlerini paylaşanların dışında herkes bir ümitsizlik ve şikâyet haleti ruhiyesi içindedir. İşçi, çiftçi, memur, emekli, tüccar ve hatta devletin başı Cumhurbaşkanı şikâyetçidir. Bu vahim duruma çare bulması gereken milletin meclisleri de meşru platform olma niteliğini bu iktidarın elinde kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaktadır. En önemli iç ve dış sorunları dahi Meclise getirme ve hesap verme lüzumu hissetmeyen, Meclislerin yasama ve denetim görevlerini arka plana itmeye çalışan hükümet, başı ve kendi hakkındaki rüşvet ve yolsuzluk iddiaları için kurulan komisyonları dahi çalıştırmamaktadır.

Siyasî tarih, milletlerin demokrasiye inançlarını kaybettikleri dönemlerin hemen peşinden dikta veya komünist rejimlerin takip ettiğine dair örneklerle doludur. Endişemiz Türkiye’nin bugün bu uçurumun eşiğine getirildiği noktasında toplanmaktadır.

Demokratik sağ görüşün temsilcisi olan D.P. Grubu işte bu yukarda özetlenen gerekçeler muvacehesinde Türkiye’nin içinde bulunduğu buhrana parlamenter bir çözüm bulabilmek amacıyla Anayasanın 89. ve Millet Meclisi içtüzüğünün 107. maddesi gereğince Başbakan Süleyman Demirel hakkında bir Gensoru açılmasını saygılarımızla arz ederiz.”³³⁰

Danışma Kurulu’nun 77 Nolu önerisiyle, Başbakan hakkındaki gensoru önergesinin, Anayasanın 89. maddesine göre gündeme alınıp alınmayacağı konusunun, Millet Meclisi gündeminin özel gündem kısmında yer alması,

³³⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 20, Birleşim: 118, 30.6.1976, ss. 349-350.

görüşmelerin Genel Kurulun 7.7.1976 Çarşamba günkü birleşiminde yapılması ve bu görüşmelerde, İçtüzüğün 61. maddesindeki sürelerle kayıtlı olmaksızın, Hükümet ve siyasî parti grupları adına yapılacak konuşma sürelerinin en çok birer saat, önerge sahiplerinden birinin yapacağı konuşma süresinin en çok yarım saat olması önerilmiş ve öneri kabul edilmiştir.

Danışma Kurulu'nun önerisinin kabul edilmesi sonucu, gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmaması hususundaki görüşmeler Genel Kurulun 7 Temmuz 1976 Çarşamba günkü Birleşiminde yapılmıştır.³³¹

Önerge üzerinde ilk konuşmayı önerge sahiplerinden Özer Ölçmen yapmıştır:

“Sayın Başkan, Sayın milletvekilleri;

Başbakan hakkında verdiğimiz Gensoru önergesinin gündeme alınması konusunda, önerge sahibi Demokratik Parti Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurunuzda bulunuyorum. Bu konuda Grubumuzun görüşlerini, bilahare Grubumuza ayrılan zamanda Genel Başkanımız Sayın Ferruh Bozbeyli Yüce Heyetinize arz edeceklerdir.

Sayın milletvekilleri, önergemizde de belirttiğimiz gibi, Türkiye bugün siyasî, iktisadî ve manevî bir buhranın içindedir. Bu durum, Türk Devletinin maruz kaldığı bunalımların en vahimlerinden biridir. Demokratik Parti Millet Meclisi Grubu, bugünkü sıhhsiz ortamın müsebbibi ve mesulü olarak, işbaşında bulunan Hükümeti ve özellikle onun Başbakanını görmektedir.

Bugüne kadar demokratik sağ muhalefet olarak bu tehlikeli gidişe Meclisler içinde “Dur” diyebilmenin çeşitli yollarını aradık. Fakat ne yazık ki, Hükümet, işine öyle geldiği için, olayları Meclisler dışına kaçırmayı tercih etmiş ve her türlü Meclis denetiminden kaçmıştır. Bugün Başbakanın yakınlarıyla ilgili yolsuzlukları tahkik için kurulması gerekli soruşturma Komisyonu, kırk küsur keredir toplandığı halde başkanını seçemediğinden, çalışmamaktadır. Diğer yolsuzluk iddialarını incelemekle görevli soruşturma komisyonlarının da durumu bundan pek farklı değildir. Araştırma önergelerinin sayısı 100’ü aşmıştır. Gene yüzlerce sözlü ve yazılı soruya Hükümet 20 gün içinde cevap vermek zorunda olduğu halde, aylardır cevap vermemektedir.

Türkiye için fevkalâde hayatî iç ve dış meseleler zuhur ediyor. Milletin temsilcileri bu olayları ancak gazetelerden ve de kısmen öğrenebiliyorlar. Hükümet, aylardır Meclislere uğramıyor; ne kanun çıkartmaya uğruyor, ne hesap vermeye uğruyor, ne de izahat vermeye uğruyor.

Muhterem üyeler, bir yanda, 4 000 kilometre uzaklıktaki Uganda’da ırkdaşlarını kurtarmak için İsrail komandolarının giriştiği ve aslında milletlerarası bir korsanlık harekâtı olan bir harekâtı dahi dakikası dakikasına

³³¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 20, Birleşim: 121, 7.7.1976, ss. 381-459.

parlamentosuna ve muhalefetine rapor eden bir İsrail Başbakanı; öte yanda Ege’de, Kıbrıs’ta Washington’da, Gaziantep’te olup bitenleri Meclislerine anlatmaya tenezzül etmeyen; şehit edilen büyükelçilerinin, konsoloslarının arkasını dahi aramayan Demirel Hükümeti... (D.P. ve C.H.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar, A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, müdahale etmeyiniz, rica ediyorum. Rica ediyorum efendim...

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla) - Demokratik parlamenter rejime inanç, her şeyden önce parlamentoya saygıyla mümkündür. Bir Başbakan, daha önceki dönemlerde de olduğu gibi, parlamentoyu, sadece ailenin yolsuzluklarının örtbas edilmesi için havaya kalkmaya amade eller ve kollar topluluğu olarak görmektedir. Parlamento müessesesine olan inancını yitirmemiş bir siyasî kuruluş olarak Demokratik Parti, şikâyetlerini, gensoru hakkını kullanarak Yüce Heyetinize arz etmeyi ve millet adına vereceğiniz karara iktiran etmeyi şerefli bir muhalefet görevi saymaktadır.

Muhterem üyeler, bu Hükümetin, daha kuruluşunda, gayrı ahlâkî metotlar uygulanmış, Hükümetle işi olan işadamlarından yüklü paralar toplanarak mebus transferleri sağlanmış. (D.P. ve C.H.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

...

Temeli bu metotlar ve ölçülerle atılmış bir Hükümetin üst yapısının da başka türlü olması beklenemezdi. Nitekim, 15 aylık uygulamada, vurgun ve menfaat hesapları, daima hukuktan ve demokrasiden daha geçerli unsurlar olmuşlardır. “Bir cephe kuruyoruz” bahanesi altında, aslında bir menfaat ortaklığı teessüs ettirilmiştir. Bu ortaklıkta her ortak kendi gücü ve kabiliyeti nispetinde, kendini, biraderlerini, yakınlarını ve parti dalkavuklarını bu paylaşımdan hissedar kılma yarışı içindedir. (D.P. sıralarından “Bravo” sesleri)

Bugün Türkiye’de banka kredilerinde olsun, teşvik belgelerinde olsun, ihalelerde ve tayinlerde olsun, kıstas, bu menfaat ortaklığına yakınlıkla ölçülür hale gelmiştir.

Banka kredileri, iş kapasitesini haiz yatırımcıya değil, biraderlerle ilişkisi olan maceracılar; teşvik belgeleri, teşvik edilmesi gerekli sanayi dallarına değil, biraderlerin maliyet altına ihraç ettiği, sonra iki mislin tekrar ithal ettiğimiz çimentoya veya suntaya; ihaleler, partiye en yüksek makbuzsuz teberruyu ödeyene verilir bir ülke haline gelmiştir bugün Türkiye. Fabrika işçisi olabilmek için dahi partilerin ilçe başkanlarının mührüne ihtiyaç vardır. Cephe partilerinin teşkilâtları İş ve İşçi Bulma Kurumunun yerine ikame olmuştur. Fabrikaya işçi sokmakla başlayan bu zihniyet, ta umum müdürlüklere, hatta kuvvet komutanlıklarına kadar uzanır hâle gelmiştir.

Önce okullarda başlatılan kamplaşma, bütün millî kuruluşlara ve en sonunda Ordu'ya da sıçratılmıştır. Bu Hükümetin işlediği en fahiş hatalardan biri de, Türk milletinin, gözü gibi titrediği Ordusunun dahi siyasî nüfuz oyunlarına alet edilmesi olmuştur.

Bu Hükümet, binlerce yıllık tarihinde, kahramanlığı kadar disipliniyle de maruf olan Türk Ordusundaki rütbe ve nasp hiyerarşisini ve düzenini, 27 Mayıs'taki ihlâlden sonra ikinci bir defa ihlâl etmiştir: Kıdem ve rütbe olarak, Hava Kuvvetleri Komutanlığına getirilmesi gerekli olan Orgeneral, Hükümetin Millî Savunma Bakanının ve Genelkurmay Başkanının imzasıyla Başbakana teklif edilmiş; Başbakan ise bu onayı 45 gün geciktirerek basına ve kamuoyuna çeşitli rivayetler ve dedikodular yaydırdıktan sonra teklifi geri çevirmiştir. Arkasından, sırada bulunan diğer orgeneral değil de, bir alt rütbeden bir havacı generalimiz Hava Kuvvetleri Komutanlığına tayin edilmiştir. Bu arada da, hem tayin edilen, hem de edilemeyen kıymetli generaller hakkında haksız bir sürü dedikodu kamuoyuna yayılmıştır.

Şimdi, buradan sayın Başbakana soruyoruz: Sayın Orgeneral Özaydınlı'nın atanması mahzurlu idiyse, sizin Hükümetinizin Millî Savunma Bakanı ve Genelkurmay Başkanı bunu niye teklif ettiler? Ve siz niye 45 gün düşündünüz? (A.P. sıralarından gürültüler)

... Ordu komutanlarının da muhakkak bir hükümet başına ve eğilimine bağlı olması mı gerekiyor?

Özaydınlı'nın sakıncalı bir eğilimi ve tutumu sabit ise, bu rütbeye kadar nasıl yükselebilmiştir?

Hazırladığınız kanun tasarısıyla, Askerî Şûraya ve kıdeme rağmen şahıslara öncelik yaratmanızın başka bir örneği var mıdır? Lockheed kuruluşmasının içine sokulduğu hukukî labirentin hesabını kim verecektir?

Sonuncu sorumuz: Bu tutumunuzla, aslında değerli komutanların şahıslarını değil, o müesseseyi yıprattığınızın farkında mısınız? Eğer 12 Mart'ın intikamını almak istiyorsanız, onun yolu bu değildir. Onun yolu, demokratik yolla seçimleri kazanmakla olur, Orduyu birbirine düşürmekle değil. Biz, Hükümetin, günlük emellerine hizmet için tezgâhladığı bu oyunları, Ordumuzun manevî gücüne indirilen darbeler olarak görüyoruz.

Sayın milletvekilleri, anarşiyi önlemek ve asayiş temin etmek vaadi ile işbaşına gelen bu Hükümet, anarşinin ve asayişsizliğin seyircisi haline gelmiştir. "Anarşi, Hükümetin boyunu aşmıştır" şikâyeti, ne gariptir ki, muhalefetten değil, iktidarın başından gelmektedir. İktidarın ortakları ise, her biri, bugünkü Hükümetin asayiş temin edemeyeceğini, ancak kendileri tek başlarına iktidar

olurlarsa bunun mümkün olabileceğini beyandan çekinmemektedirler. Hattâ ortaklar, birbirinin gençlik örgütlerini anarşinin mihrakları olarak suçlayacak duruma gelmişlerdir. Ondan sonra da, yavrusunu okula yollayan ana baba, banka kasiyerinin, jandarmanın, polis memurunun, bekçinin eşi çoluğu çocuğu da, bu Hükümetten, yakınlarının akşam eve sağ dönmelerini temin edecek tedbirleri beklemeye nafilâ devam edeceklerdir.

Banka soygunları artık vakayi adiyâ haline geldiği için, TRT’de en arkalarda, basında ise hiç yer almıyor ve bu Hükümetin İçişleri Bakanı, kendisi tedbir alacağı yerde, bankaların, soyulmaya karşı tedbir almalarını öneriyor. Öğrenci çatışmaları ise, o gün ölü yoksa, kayda değer olarak kabul edilip, gazetelerde dahi yazılmıyor.

Biz bu Hükümeti anarşi ile mücadele edemediği için suçluyoruz. Bu Hükümet, devlet ve kanun gücüyle anarşinin üstesinden gelemediği için, masum gençlerin de elini kana bulamıştır. Oysaki, muhafazakâr milletimizin arzuladığı gençlik, eli silâhlı değil, eli kitaplı Türk gençliğidir. Fakat bu Hükümet Türk gencinin eline, ne kitap, ne traktör, ne torna verememiştir; çünkü, onun Başbakanının gençlik imajında, kitap, traktör, torna yerine, 20 milyonluk vergi iadesi yatmaktadır. (D.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Sayın üyeler, işte, biz burada, bu yıl üniversiteye giremeyecek 250 bin gencin hesabını soruyoruz. Askerden döndüğünde tarlasını işletmeye, dükkânını çevirmeye, evinin eşyasını düzmeye 500 lira kredi bulamayan gençliğin hesabını sorarken, siz de ortaklarınızla birlikte, komünizmle mücadele cephesinin muzaffer başkomutanı rolünü oynayacaksınız; öyle mi? Hem de Sovyet Başbakanı Kosigin’le, Bulgar Devlet Başkanı Jivkov’la, Romen Komünist Partisi Başkanı Çavuşesku ile, Çekoslovak Başbakanı ile, Yugoslav Devlet Başkanı Tito ile el ele ve yan yana ve bu zevatı, milliyetçi TRT’nin ekranlarında 12 dakika kendi dillerinden Türk milletine hitap ettirerek, öyle mi? (D.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Aslında, bu zevatla sıkı fıkı ilişkiler kurmaya dahi lüzum kalmaksızın, rüşvet, yolsuzluk söylentileri ve şaibelerinizle, İtalya misali, solun Türkiye’de gelişmesine yeteri derecede katkınız olmakta idi. Bunlar da cabasını teşkil ediyor.

Türkiye’de demokratik solun iktidar olduğu yedi buçuk aylık dönemde dahi, Başbakan yardımcıları çıkıp da, Türkiye’nin NATO’dan çıkacağını ve Rusya’dan silâh alacağını beyan etmemişlerdi; ama bunu siz başardınız, sözde antikomünist cephenin Başbakanı, pes doğrusu.

Sizin güven oyu verdiğiniz, 12 Mart sonrası hükümetlerinden birinde, Kızıl Çin tanındığı gün, bu Mecliste, bu kürsüde müzakereler olmuştu ve o zamanın Başbakan Yardımcısına, bugünün Başbakanı bir sual tevcih etmişti, “Kuzey Kore ile, Kuzey Vietnam’ı ne zaman tanıyacaksınız?” diye Erim Hükümetine sormuştu. Biz de bugün sayın Başbakana soruyoruz: Sayın Mao’yu Türkiye’ye ne zaman davet etmeyi düşünmektedirler veya kendileri Sayın Mao’yu ne zaman ziyaret edeceklerdir?

...

Öte yandan, Türkiye'nin, hür demokratik camianın savunma sistemi NATO ile olan bütün bağlantısı ve pakt içinde oluşunun gerekçesini, Amerika'dan yılda alınacak birkaç yüz bin dolarlık üs kirasıyla aynı terazide tartma başarısını da gösterdiniz. Şimdi, D.P. Grubu olarak soruyoruz: Bu dış politikadaki zihniyetinizin birkaç yıl önce İstanbul'da Dolmabahçe'de 6. filo denizcilerini denize döken zihniyetten ne farkı kalmıştır? Haysiyetli ve milliyetçi bir dış politika izlemek için muhakkak süper devlet olmak gerekmez; ama bunun için de önce kendi milletine, sonra da dünya milletlerine güven veren, kişilikli ve şaibesiz devlet adamlarına ihtiyaç vardır. Eski harp hatıralarından başka aktüel hiç bir ilişkimiz olmayan Güney Kore'ye eğlence gezilerine, çağrılmadığımız Japonya'ya alışveriş gezilerine Dışişleri Bakanı yollayarak haysiyetli dış politika yürütülmez. (D.P. sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Çağrılmamıştır Japonya'ya, alışverişe gitmiştir Dışişleri Bakanı. Bunu da söyleyen kendi partili komisyon üyenizdir.

...

Bu Hükümet, ülkeyi iktisadî açıdan da, gelecek nesillere sirayet edecek ipoteklere bağlamış bulunmaktadır. Devlet Hazinesinin başına, Başbakanın ailesinin özel malî danışmanı getirilmiş olan bir hükümetten bundan fazlasını beklemek de zaten safdillik olurdu.

Yurt dışına ekonomik göçe zorlanmış vatandaşlarımızın sokak süpürerek, toprak altından kömür çıkararak biriktirdiği dövizler, seyahat dövizlerine, lüks tereyağ ithalatına, jiklet patentlerine müsrifçe harcanmış ve Türkiye bugün en mübrem ihtiyaçlarını karşılamaya gerekli döviz rezervlerinden mahrum bırakılmıştır. Satın alma gücü günden güne azalan Türk parası, "Kur ayarlaması" adı altında 12 kere değer kaybına uğratılmıştır. Bu durumda, işçi vatandaşın kendi hükümetine ve bankasına da itimadı kalmamış; parasını yurda getirmez ve yollamaz olmuştur. Çift rakamlı milyarlarla ölçülen tasarrufların, işçilerimiz tarafından Avrupa bankalarına yatırılmasının sebebi, bu Hükümete ve onun iktisadî politikasına olan güvensizliktir ve ne üzücüdür ki, bu hazin duruma düşen Hükümet, kendi vatandaşının parasını, kendi ülkesine getirebilmek için bir yabancı bankaya, Alman Dresner Bank'a komisyon karşılığı aracılık teklifinde bulunarak, âczini misliyle tescil ettirmiştir.

Sadece 1975 ve 1976 yıllarının ilk üç ayları arasındaki birkaç endeks mukayesesi, ekonomideki gerilemenin tablosunu ortaya çıkarmaya kâfi gelecektir. Bunlara göre, işçi dövizleri % 25 bir azalma ile, üç ayda 100 milyon dolar eksilmiştir. Tahvil ve hisse senetleri alımındaki düşüş % 43'tür. Belediyelerin inşaat ruhsatlarına göre, yatırımlar, % 11,5, sanayii finanse eden bankaların kredi ve ithalat hacimlerine göre ise daha büyük oranda gerilemiştir. 1975 yılında 1,5 milyar dolarlık dış borçlanmaya gidildiği halde, bütün temel mallara yapılan zamlar, yatırımları durdurmuştur. Ucuzluk hükümeti olacağını iddia eden bu Hükümetin zam zincirinden bazı halkaları birlikte hatırlayalım:

Fiyat ayarlaması adı altında Et ve Balık Kurumu maddelerine zam yapılıyor, et 65 liraya fırlıyor, yine de Et ve Balık Kurumu önünde kilometrelerce kuyruklar. Geçen yaz yağ sıkıntısı başlıyor, yağ kuyrukları çıkıyor, arkasından yağ zammı. 1976 yılbaşı, Tekel Bakanının beyanı: “Tekel maddelerine zam yok”. 1976 Nisanı: “Kalite ayarlaması” adı altında çaya zam. Arkadan, fakir fukaranın tek lüks mükeyyefatı kahveye gelen % 100’lük zam. Köylünün buğdayına zam yok, ekmeğin gramajını düşürmek suretiyle şehirlinin ekmeğine zam. O da, pazarları kuyruğa girip, boş dönme pahasına. 27 Mayıs 1976: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Selâhattin Kılıç’ın beyanı: “Elektriğe zam yok”. Akşam TRT’yi dinliyoruz, Bakanlar Kurulu kararı: Elektriğe % 20 zam.

“Petrole zam yok” derken, B.P. ve Mobil’in varil fiyatları 10,16 centten 10,50’ye, sonra da gravite farkıyla 11,23 dolara çıkıyor.

“Elektrikli ev eşyalarının maliyeti Türkiye’de Avrupa’ya nazaran çok yüksektir” diye bir Hükümet beyanı, arkasından, elektrik süpürgesinden buzdolabına kadar %15’lik zam.

Sanayi ve Teknoloji Bakanının, “Biz zam Hükümeti değiliz” beyanından tam 4 gün sonra OYAK’ın Renault otolarına 17 bin lira zam.

Traktöre yapılan 8 bin liralık zam az geliyor, karaborsaya düşüyor. Bugün 20 bin ilâ 40 bin lira arasında oynuyor bir traktörün karaborsa fiyatı.

Lâstiğe % 15 zam yapılıyor, az geliyor, yine karaborsada. Başbakana iletiliyor, seçim zamanıdır; Başbakan, “İsteyen haber versin, lastik yollayacağım” diyor. Başbakan, isteyenlere hakikaten lastik yolluyor ama; yollananlar, Adalet Partisi ilçe başkanlarıdır, bayi olarak.

Geçen ay yassı demire gelen % 30 zam. “Blister bakır Londra piyasasına uydurulacaktır” deniliyor, tel bakırın kilosuna 4 ilâ 5 lira arasında zam geliyor.

Zaten karaborsada olan çimentoya, Başbakan, “Zam yok” dedikten sonra, ona da % 30 zam geliyor. Ama, biraderlerin ortak olduğu çimento fabrikaları yurt dışına ihraç edip, Devletten vergi iadesi alıyormuş, o da ne gam.

Tarım ilâçları, Sümerbank mamulleri, tıbbî mütahzarat zamlarına son eklenen halka da, Sayın Başbakanın kullanmayı pek sevdiği tabir olan, fakir fukaranın tenceresini kaynatan tüp gaza yapılmıştır.

Bütün bu zamları sırtına yüklediği memur, çiftçi, işçi, esnaf kitlesine ne vermiştir bu Hükümet acaba?

Personel Kanunu katsayısının, artan hayat pahalılığı karşısında “11”e çıkarılmasını 1975 yılında muhalefette iken teklif eden zat, bu Hükümette Maliye Bakanı olunca, imzasını inkâr etmiş ve katsayıyı 9’ da bırakmıştır.

“Dün dündür, bugün de bugün” felsefesi ve zihniyeti bu Hükümetin başının hayat felsefesi olduğu için, aynı şekildeki bir vaat inkârına da buğday fiyatlarında rastlayınca yadırgamadık. 1974 yılında muhalefette iken, “Buğday 3 liradan alınmalıdır” buyuran bugünkü Başbakan, 2 mahsul yılı geçtiği halde çiftçiye ancak 275 kuruşu layık görebilmiştir.

Pancarda, pamukta, fındıkta, tütünde ve diğer ziraî ürünlerde durum, artan maliyetlere, işçilik ücretlerine, karaborsa gübresine, karaborsa ilâcına rağmen buğdaydan pek farklı değildir.

Ne grev, ne lokavt hakkı bulunmayan, direniş için sokaklara dökülmeyen Türk çiftçisini bu yıl Hükümet değil, Cenab-ı Hakkın rahmeti kurtarmıştır.

Sayın milletvekilleri, bu Hükümetin, sadece kendini bir süre daha ayakta tutmayı hedefleyen, ileriye sirayet edecek birtakım kötü mirası hazırlamakla meşgul olduğunu söylemiştik. Her ne pahasına olursa olsun, dış finansman temini zorunluğu Türkiye’yi birtakım siyasî ve iktisadî ipotekler altına sokmak üzeredir. Bu Hükümetin başı, gözünü kırpmadan, birkaç ay daha oturabilmek için bunları kabullenmeye hazır görünmektedir. Bu durumumuzu pek iyi bilen gerek Batı, gerekse Doğu camiası bundan mümkün nispette yararlanarak, iktisadî ve politik tavizleri koparma yarışına şimdiden girmiş bulunmaktadır.

Komünist blokla yapılan anlaşmalarda, krediler uzun vadeli ve düşük faizli görünmesine rağmen, bu ülkelerle serbest ticaret yapılmadığı için, ödemelerimiz mal mübadelesine dayandırılmakta ve sonuçta Türk dış ticaret hacmi büyük oranda komünist bloku ülkelere bağımlı hale getirilmektedir.

Öte yandan, Ortak Pazar, Hükümetin bir yıldır yalvardığı 600 milyon dolara karşı 300 milyon doları, o da Katma Protokoldaki değiştirme isteklerimizden vazgeçme ve Yunanistan’ın daha iyi şartlarla tam üyeliğine rıza gösterme pahasına lütfen verdiğini, vermeyi düşündüğünü ifade etmiştir. Bu 300 milyon dolar kredi karşılığı, işçilerimizin Ortak Pazarda serbest dolaşımından tutunuz da, domates salçasını, makarnayı gümrüksüz ihraç etme hakkımıza varana kadar tüm taviz isteklerimizden feragat etmemiz manası çıkacaktır.

Diğer taraftan, Amerikan sermayesi ise, Rum lobisi için Kıbrıs’a taviz, Yahudi lobisi için Siyonizm tavizi, Ermeni lobisi için Ermenistan tavizi almadan Türkiye’ye destek olmayacağını ispatlamış bulunmaktadır.

Bu şartlar altında, Demokratik Parti Grubu olarak, 3-5 aylık kuvvet şarjları için, ülkeyi sonu karanlık ipotekler altına sokturmamaya azimli olduğumuz ve buna da gücümüzün yeteceği iyi bilinmelidir.

Sayın üyeler, Türkiye aslında büyük kapasitelere sahip bir ülkedir. Yetenekli hükümetlerin ve yöneticilerin elinde, Türkiye, bugün içine itildiği vahim duruma düşmeyebilirdi. Hükümetlerin aczinin, beceriksizliğin, rüşvetin, yolsuzluğun ve bürokrasinin devlet çarkını nasıl lağa ettiğinin düzinelerle misali arasında en tipîği olarak Tekeli ve gümrükleri seçmek kâfi gelecektir. Türkiye 100 yıldır dünyanın en kaliteli tütünlerinin yetiştiği bölgedir. Bütün dünyada imal edilen en kaliteli sigaraların üzerinde kalite sembolü olarak Türk tütünü yazar. Buna rağmen, Türk Tekel'i hâlâ orta kalite bir sigara imal etmekten bile âcizdir. Bu Hükümet de kaliteli sigara imali yerine kaçakçılığın artışına seyirci kalmak yolunu seçmiştir. Bugün İstanbul'da her sokak başında ilkokul çağındaki çocukların cebinden bizim Tekel'in içilmez sigaralarının fiyatlarından daha ucuza, bütün tanınmış marka sigaraları satın almanız mümkündür; tabîî tümü Amerikan tipi Virjinya tütününden mamul olarak. Her gece sahillerimize kaç kaçak motor boşalıyor acaba ki, bu kadar arza imkân sağlanıyor? Fakat, bizzat bu Hükümetin Gümrük Bakanı bu kürsülerden, gümrüklerimizden 7 tane TIR kamyonunun geçip de, Türkiye içinde kaybolduğunu ifade edecek acz içinde bulunursa, bunlara şaşmamak gerekir. Sonra da, "Gaziantep'teki anarşistlerin eline o Çekoslovak malı, Rus malı silâhlar nereden geldi?" diye saf saf soranlar çıkıyor. Türkiye bu Hükümet döneminde, TIR filolarının gümrüklerden kaçak girebildiği, ama Almanya'dan köydeki ailesine bir hediye getiren işçiden ya rüşvet, ya 10 misli gümrük istenen bir garabet diyarı haline gelmiştir. TIR kamyonları için kimler sırada yazılı iken, tahsis ve kredilerin kimlere verildiği bir rezalet, yabancı TIR kamyonlarından alınacak ücret konusunda, iki günde bir bütün kıta Avrupasına bizi rezil ederek değişen çelişkili hükümet kararları ayrı bir rezalettir.

Değerli üyeler, bu satırbaşları halinde çizmeye çalıştığımız siyasî ve iktisadî bunalım ortamında bu Hükümetin manevî değerlere ne derece önem verip eğilebileceğini takdirlerinize bırakıyorum.

"Komünizan neşriyatla, müstehcen yayınla mücadele edeceğiz" sloganları ile kurulan bu Hükümet, tarihe, komünist neşriyatın en rahat satıldığı, oyunların en rahat oynandığı, seks filmlerinin en az sansüre uğradığı, seks mecmua ve kitaplarının en kolay reklam edildiği dönem olarak geçecektir. Bu konuda serbestliği ile tanınmış İsveç'inde, Danimarka'sında bile seks filmlerinde filmin müstehcenliğine göre, 21 yaş, 13 yaş, 16 yaş gibi gençlik için tahditler konmuştur. Sansür kurullarına din adamları alınır ve hükümetçe bu kurulların aldığı kararlar ciddiyetle uygulanır. Biz de ise, Yeşilçam mamulâtı yerli seks şaheserlerimiz İsveç filmlerine rahmet okutacak değerdeki seks şaheserlerimiz, Anadolu'nun sinema makinesi girmiş en ücra kasabalarında, daha buluşa ermemiş gençliğimize bile, Ramazana, Cumaya bakılmaksızın rahatça gösterilmektedir. Yeşilçam haydi neyse de, Hükümetimizin, Fransızlara birkaç milyon ödeyerek böyle bir film çevirttiğini ve bu filmde 100 küsur Türk genç

kızının ve erkeğinin toplu seks sahnesinde figüranlık yaptıklarını Turizm ve Tanıtma Bakanımızın ağzından bu kürsüden duyarak, kendileri ve onu tayin eden Başbakanları ile iftihar ettik doğrusu! Filmlerin yanı sıra, günlük gazetelerin kitap reklamlarında ve vitrinlerde solun en pambesinden en kızılına, seksin en normalinden en sapığına kadar her türlüünü, renkli resimli teşhir eden neşriyat propaganda edilmekte, satılmakta ve okunmaktadır ve bu Hükümet ve onun başı hâlâ TV ekranlarında...

... Komünizmle, ahlâksızlıkla mücadeleden bahsedebilmektedir. Sanki mer’i mevzuat bunu önlemeye yetersizmiş gibi, son günlerde bir de tasarı sevk ederek, göz boyama yoluna girmiştir bu Hükümet. Mevcut Ceza Kanunundaki müstehcen tabiri kâfi açıklık taşıymıyormuş, onun için Hükümet tedbir alamamış da, bugüne kadar bu sebeple kanuna, “müstehcen” kelimesinin yanına, “Şehvî duyguları tahrik eden” ibaresi ilâve edilirse, o zaman Hükümet harekete geçebilecek hukukî imkâna kavuşacaktı. İşte, bu da, Hükümetin manevî mücadele azminin bir başka veciz numunesi oluyor.

Komünizm konusunda Hükümetin gürültücü ve farfara tutumunun tipik bir örneği, Nazım Hikmet konusudur muhterem üyeler...

Rusya’ya giden Cumhuriyet Halk Partilileri, orada Nazım Hikmet’in mezarını ziyaret etmelerini tenkit eden Cepheciler ve onların Başbakanına bir sualimiz var, buradan, millet kürsüsünden: Başbakanın oturdukları eve, Buğday sokaktaki eve 500 metre yakınlıkta bir tiyatroda, Nazım Hikmet’in, “Yusuf ile Menofis” adlı eserinin aylardır oynamasına ne buyuruyorlar kendileri acaba? Hem de Başşehir Ankara’nın bütün duvarlarına hafta hafta ilânlar yapıştırılarak. “Evinin önünü temizlemekten âciz adam, elin Rusya’sına ne karışıyorsun?” diye sorarlarsa, ne cevap verecektir kendileri?

...

Yarım saatlik bir süre, tabî, bir Başbakanın ve onun Hükümetinin yarattığı buhranın satırbaşlarını dahi burada saymaya, görüyorsunuz ki kâfi gelmemektedir.

Bu bakımdan, bu zamanı genişletebilip, iddialarımızı daha iyi anlatabilmemiz için, Gensoru istemimizin, gündeme alınma istemimizin kabulünü sizlerden rica ederken, bu vesile ile bizim hakkımızda, Gensoru verdiğimiz için alnımızın çatına çatına vuracağını ifade eden Başbakana da ufak bir cevabımız olacak.

...Bütünü ile bu hazin tablo ortada iken, Sayın Demirel, milletimizin müstahak olmadığı şaibeli yönetimin karşısında fazilet mücadelesi verenleri tehlide yeltenmekte: Bizim üstümüze üstümüze gelecekmış, alnımızın çatına çatına vuracaktı? Bu kabadayıcı ifadelerle, Gensoru verdiğimiz için bizim üstümüze yürüyeceğini söyleyen Demirel, karanlıkta şarkı söyleyerek, korkulu yüreğine ve çevresine moral vermeye çalışmaktadır.

...Demirel, bırakınız bir şeyin üzerine gitmeyi, herhangi bir ciddi meselede yerinde dahi duramayacak bir kişidir. Demirel'in bir tek metodu vardır ciddi meseleler karşısında; o da, kaçmaktır. 1963'te kaçmıştır...

...12 Mart'ta kaçmıştır, 11 Aralık'ta kaçmıştır, Cumhurbaşkanlığı seçiminde kaçmıştır. (D.P. sıralarından alkışlar)

...Sayın Demirel bizim alınımızın çatına vuracaktı!..

...Bir insanın, "alın" sözcüğünü ağzına alabilmesi için, hele Demokratik Partinin manevî şahsiyetinin, şafak kadar temiz alından söz edebilmesi için, önce temiz alınlı olması gerekir. (D.P. sıralarından "Bravo" sesleri)

...Bizim alnımızda sahte belgelerle politikaya girme lekesi yok. Bizim alnımızda, Şellefyan'ın dostu olma lekesi yok.

...Bizim alnımızda gayri millî teşkilâtlara üye olma lekesi yok.

...Bizim alnımızda, millî iradenin emanetini Erim'e, Karaosmanoğlu'na teslim etme lekesi yok.

... Alından bahsedenler...

...alınlarını temizlesinler öyle gelsinler.

Saygılar sunarım. (D.P. ve C.H.P. sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)³³²

Ölçmen'den sonra parti gruplarının konuşma sırası belirlenmiştir. Danışma Kurulu kararı ile, ilk sırada Cumhuriyetçi Güven Partisi, ikinci sırada Demokratik Parti, üçüncü sırada Millî Selâmet Partisi, dördüncü sırada Cumhuriyet Halk Partisi, beşinci sırada Adalet Partisi sözcüleri konuşacaklardır.

Gruplar adına ilk konuşmayı Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu adına Kastamonu Milletvekili Hasan Tosyalı yapmıştır:

"Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

D.P. Grup Başkanvekilleri Özer Ölçmen ve Mehmet Altınsoy tarafından, Başbakan Süleyman Demirel hakkında Gensoru açılması isteği ile verilmiş olan önerge üzerinde C.G.P. Meclis Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurunuzda bulunuyorum.

³³² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 20, Birleşim: 121, 7.7.1976, ss. 383-388.

Demokratik Partinin, Gensoru önergesi, hiç değilse varmak istediği hedef bakımından, bundan bir süre önce Cumhuriyet Halk Partisinin verdiği önergeden farksızdır. Cumhuriyet Halk Partisinin bir süre önce verdiği Gensoru önergesinin hedefi bir hükümet bunalımı doğurmaktır. Hükümeti kaçarcasına terk edip gidenler, bundan pişmanlık duymuşlardı. Aylarca süren bir bunalımdan sonra binbir güçlkle kurulmuş olan bugünkü Hükümeti yıkıp, tekrar iktidara gelebilmenin hevesine kapılmışlardı.

...

Cumhuriyet halk Partisinin bu teşebbüsü millet çoğunluğunca onaylanmadı ve başarısızlıkla sonuçlandı. Bugün de, Parlamento, matematiği, Cumhuriyet Halk Partisi başkanlığında bir hükümet kurulmasına müsait görülmediği halde, bir bunalım çıkarılmaya çalışılıyor.

...Demokratik sağ görüşü temsil ettiğini söyleyen Demokratik Parti Grup Başkanvekillerinin önergesinde dikkati çeken şu husustur: Demokratik Parti Başkanvekilleri, muhtemel hükümet ortağı gibi gördükleri Cumhuriyet Halk Partisinden çok farklı olarak, Türkiye’de bir komünizm tehlikesinin ciddi şekilde mevcut olduğunu, aşırı solcu anarşinin büyük tehlike teşkil ettiğini kabul ediyorlar.

Demokratik Parti, bu anlayışla, Cumhuriyet Halk Partisi başkanlığındaki hükümetin komünist ve anarşistleri affetmek çabalarına bizim gibi karşı çıkmıştı: Cumhuriyet Halk Partisinin, komünist ve anarşistleri affetmesinin memlekette, komünizmin ve anarşinin yeniden başkaldırmasına yol açacağını Demokratik Parti sözcüleri de bu kürsüden açıkça söylemişlerdi, biz de bu görüşte idik. Bu görüş haklı çıkmıştır.

Bugün Türkiye’de görülen her anarşik eylemin, her aşırı sol örgütün, her yıkıcılığın kaynağında ve ardında o talihsiz ve zamansız af ile hapishanelerden boşaltılıp veya takibattan kurtulup milletin başına yeniden belâ edilen komünist ve anarşist militanlar olmuştur.

...

Fakat, komünist ve anarşistlerin salıverilmesinin anarşiyi ve yıkıcı eylemleri hortlatacağını vaktiyle haklı olarak bizlerle birlikte savunmuş olan Demokratik Parti, şimdi bu talihsiz ve vakitsiz affın ortaya çıkardığı sonuçları milliyetçi Hükümetin zimmetine yazmaya çalışmaktadır.

...

Hemen belirtelim ki, Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu olarak, komünizm ve anarşi ile mücadelede Devlet ve millet bütünlüğünün korunmasında gerekli kanunî, idarî, fikrî ve kültürel bütün tedbirlerin zamanında

ve en büyük titizlikle alınmasından yanayız. Bu konuda hiçbir ihmale ve gevşekliğe razı değiliz. Hükümetlerin içinde ve dışında Cumhuriyetçi Güven Partisi olarak daima bu görüşü savunduk. Ancak, şu kadarını söylemeden geçemeyiz: Bu Hükümetin yerine, bazılarının arzu eder göründükleri tarzda Cumhuriyet Halk Partisi hâkimiyetinde bir hükümet kurulursa, millî eğitimde ve başka alanlarda nelerin olacağını, böyle bir durumu aşırı solcuların ne kadar hasretle beklediğini sayın önerge sahipleri, sanırım takdir edecek durumdadırlar. Aşırı solcuların Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında nasıl himaye edildikleri ve nerelere yerleştirildikleri hususunda bugünkü Gensoru önergesi sahiplerinin bilgileri ve endişeleri bizimkinden az değildi. Nitekim, Ecevit Hükümeti işbaşındayken, aşırı solcu eğitimi hâkim kılmak için yapılan işlemlere karşı Demokratik Partinin de iştirakiyle ortak bir Gensoru önergesi vermiştik. Bu önerge vesilesiyle ortaya çıkan gerçekler hatırlanırsa, komünizme karşı mücadele hususunda daha sıhhatli teşhislere varmak, sanıyoruz mümkün olur.

Sayın arkadaşlarım, önergenin bir bölümünde, döviz rezervlerinin eritildiği söylenmekte; fakat aynı cümle içinde, ithalâta ağır kısıtlamalar bulunduğu yolunda bir tenkit yapılmaktadır. Bu iki tenkit arasında çelişki vardır.

Türkiye'nin döviz rezervleri, petrol fiyatlarındaki ani ve çok büyük artıştan müteessir olmuştur. Petrol fiyatlarındaki büyük artışa paralel olarak, sanayileşmek için ithale mecbur olduğumuz yatırım malları fiyatlarının da hızla yükselmesi, dış ödeme dengemizi bozmuştur. Petrol ihracatçısı olmayan, gelişme halindeki bütün ülkelerin dış ödeme dengeleri, bütün dünyayı etkileyen bu iki büyük gelişmenin zararlı sonuçlarından kurtulamamışlardır.

Durumu objektif ve insaflı olarak değerlendiren herkes açıkça görür ki, Türkiye'nin döviz rezervlerinin azalması yolundaki eğilim, biraz önce bahsettiğim petrol fiyatları artışından hemen sonra ve Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı zamanında başlamıştır.

Dış ticaret dengesizliğinin bünyevî sebepleri ortadadır. Bu dengesizliğin, şimdiki Hükümetten çok önce başladığı da yine ortadadır. Döviz rezervlerinin erimeye başladığı gerçeğine Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı sırasında Demokratik Parti sözcüleri dikkati çekmişlerdi.

İnsaflı ve anlamlı bir mukayese yapabilmek için, şimdiki Hükümetin kurulmasından önceki aylarda gerçekleşen ihracat ile, bu Hükümetin işbaşına gelmesinden sonra aynı aylarda gerçekleşen ihracatı kıyaslamak gerekir. Objektif ve insaflı bir mukayese yapılınca görülür ki, bugünkü Hükümet, kendisinden önceki döneme göre, Türkiye'nin ekonomisini canlandırmak, ihracatı artırmak yolunda önemli başarılar sağlamıştır.

Yatırımların durakladığı iddiasına gelince: Bu da, gerçeklere ve resmî rakamlara tamamiyle ters düşen bir iddiadır. Cumhuriyet Halk Partisinin işbaşında bulunduğu 1974 yılında, gerek kamu yatırımları, gerek özel yatırımlar, plan hedeflerinin çok gerisinde kaldığı halde, bugünkü Hükümet döneminde her iki sektörde yatırımların gerçekleşme oranları yükselmiştir. Solcu iktidarın duraklattığı yatırımlar hızlandırılmıştır. Bu gerçek, Devlet Planlama Teşkilâtının tespit ettiği resmî rakamlarda açıkça görülmektedir.

Burada, fiilen gerçekleştirilen yatırımlardan bahsediyoruz.

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu olarak, yatırımlardan bahsettiğimiz zaman, biz, tasavvurlardan değil, Devletin resmî istatistiklerine ve Devlet Planlama Teşkilâtının resmî bilgilerine göre gerçekten yapılan yatırımlardan bahsediyoruz.

Cumhuriyet Halk Partisinin kısa iktidarından sonra devralınan ekonomik miras, kolay ve rahat bir miras değildi. Türk milletine şeker yokluğu çektirmemek, Ramazan'da vatandaşı yarım kilo yağa hasret bırakmamak için ithalât yapma zorunluğu doğmuştur. Milletimizi buğdaysız bırakmamak için önemli miktarda gübre ithali zorunlu olmuştur. Bugünkü Hükümet ziraî üretimi teşvik ederek, gübreyi ucuzlatarak, buğday, pancar ve yağlı bitkilerin üretimine hız vererek, zarurî gıda maddeleri bakımından Türkiye'yi darlıklardan kurtarma yolunda çaba sarf etmiştir.

Bugünkü Hükümetin devraldığı bazı kötü mirasları mevcut iktidarın zimmetine yazmak insafla bağdaşamaz. Devralınan yokluk, darlık ve iktisadî durgunluğun giderilmesi yolunda büyük gayret sarf edilmiştir.

Memleketin ve ekonomimizin bünyesinden doğan güçlükler vardır; milletlerarası şartlardan doğan güçlükler de vardır; bunları inkâr etmek hiç kimseye kuvvet kazandırmaz. Bu bünyevî güçlükleri, kısa, orta ve uzun vadeli tedbirlerle yenebilmek için cesur ve isabetli tedbirlerin ne ölçüde alındığına bakılarak, insaflı bir değerlendirme yapmak lâzım gelir.

Sayın üyeler, bugünkü Hükümetin sosyal alanda yaptığı çalışmalar gerçekten iftihar verici ve göğüs kabartıcıdır ve sosyal konulardaki başarılı çalışmalar, geçirdiğimiz yıla hakikaten damgasını vurmuştur; çok değerli ve yararlı kanunlar Yüce Meclisten geçmiştir.

Sosyal adaleti yaygınlaştırmaya, geniş vatandaş kitlelerini sosyal güvenliğe kavuşturmaya yönelik ve bir kısmı halen Meclis gündeminde bulunan öteki sosyal tasarılar da kanunlaştığı zaman, başarılan hamlenin büyüklüğü ve değeri daha iyi anlaşılacaktır.

Sosyal adalet ve sosyal güvenlik alanında bu Hükümetin, işbaşına gelişinden itibaren ve nispeten kısa bir süre içinde, büyük enerji ve azimle yapılmış olan şimdi sayacağım işler, her memleketseveri sevindirecek işlerdendir.

1.-İşçi kıdem tazminatlarını artıran ve kıdem tazminatlarının 24 aylık kısmını vergiden muaf tutan kanun çıkarılmıştır.

2.- Emekli işçilerin, işçi dul ve yetimlerinin, malul işçilerin aylıkları artırılmıştır.

3. - Emekli işçilerin, işçi dul ve yetimlerinin ve malul işçilerin aylıklarını donmuşluktan kurtaran yeni bir sistem getirmiştir. Asgarî ücretler değişikçe, emekli işçilerin taban aylığı da buna bağlı olarak artacaktır. Tabanın üstünde aylık alan emekli işçilerin, işçi dul ve yetimlerinin ve malul işçilerin aylıklarını, değişik şartlara göre iki yılda bir Bakanlar Kurulu kararıyla ayarlama imkânını veren kanun çıkarılmıştır.

4.- Emekli işçilerin eş ve çocukları sigorta kapsamı dışında idi, bunlar Sağlık Sigortası kapsamına alınmıştır.

5.- Hem çalışan işçilerin, hem emekli işçilerin sigorta kapsamı dışında olan ana ve babaları sağlık sigortası kapsamına alınmıştır.

18 yaşına gelmiş ve evlenmemiş yetim kızların aylıklarının kesilmesi yolundaki hüküm kaldırılmıştır.

6.- Sigortasız geçen çalışma yıllarının on yıla kadar borçlanmak suretiyle sigortalılık süresi bakımından değerlendirilmesine imkân veren kanun yürürlüğe konmuştur.

7.-Kamu kesiminde çalışan yüzbinlerce tarım ve orman işçisinin sosyal sigorta kapsamına alınması sağlanmıştır. Özel kesimde çalışanlar dahil, bütün tarım ve orman işçilerinin sosyal sigortadan yararlanmalarını sağlayacak kanun tasarısı Meclise sunulmuştur. Halen Millet Meclisi gündemindedir.

8.- Yurt dışındaki işçilerimizin, gümrük kapılarında farklı muamele görmelerine zemin hazırlayan Gümrük Kanunu hükmü kaldırılmış, yurt dışında ve içinde maluliyete uğrayanların muhtaç oldukları araç ve gereçlerin sağlanmasında kolaylıklar getirilmiştir.

9.- Yurt dışındaki işçilerimizin pasaport süreleri iki yıldan beş yıla çıkarılarak, önemli bir sorunları halledilmiştir.

10.- Yurt dışındaki genç işçilerimizin askerlerinin, 29 yaşını bitirdikleri yılın sonuna kadar ertelenmesini sağlayan tasarı da kanunlaşmıştır.

11.- Kadın memurlara, diledikleri takdirde, 20 yıl hizmetten sonra emekli olma hakkı tanınmıştır.

12.- Aynı hak, Sosyal Sigortalar Kurumuna bağlı işyerlerinde çalışan kadınlara da tanınmıştır.

13.- Çiftçi mallarını koruma bekçileri Sosyal Sigorta kapsamına alınmıştır.

14.- İstiklâl Savaşı gazilerinin aylıkları artırılmış ve getirilen yeni sistemle donmuşluktan kurtarılmıştır. Yüce Meclisimizin himmetiyle, Kore’de savaşanlar da aynı hakka sahip kılınmıştır.

15.- Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası kurulmuştur.

16.- Köye ve köylüye giden hizmetleri artırmak için tedbirler alınmış, yurdumuzun geri kalmış yörelerini kalkındırmak için bütçeye ilk defa, bu bölgelere mahsus ayrı bir kalkınma fonu konmuştur.

17.- İşçi mesken kredileri artırılmıştır.

18.- Gecekondu önleme bölgelerinde ev yaptıranlara verilen kredinin faiz yükü azaltılmıştır.

19.- Ev hizmetlerinde çalışanları sosyal güvenliğe kavuşturacak kanun tasarısı Millet Meclisi gündemimizdedir.

20.- Bütün Türk yurttaşlarını sağlık sigortasına kavuşturacak olan Genel Sağlık Sigortası tasarısı da, komisyonlardan geçirilmiş ve Meclis gündemine girmiştir.

21.- Genel Tarım Sigortası tasarısı gündeme girmiştir.

22.- İşçi emeklilerini, dul ve yetimlerini Sosyal Sigortalar Kurumu yönetimine iştirak etme imkânına kavuşturacak tasarı gündemdedir.

23.- Memurların emeklilik ikramiyelerini artıran ve eski emeklilerin durumunu imkân nispetinde düzelten kanun yürürlüğe konmuştur.

24.- Küçük esnaf ve sanatkârların sosyal güvenliğini daha yeterli hale getirerek ve çeşitli sorunlarını çözmek için hazırlanan tasarılar kısmen komisyonlarda, kısmen de Meclis gündemimizdedir.

25.- Hükümet, Memur Yardımlaşma Kurumu ve İşçi Yardımlaşma Kurumu tasarılarını Parlamentoya sunmuştur.

26.- 65 yaşını aşmış, kimsesiz, her türlü gelirden yoksun yaşlılarla, yardımsız yaşayamayacak durumda olan sakatlara, aylık bağlanmasını öngören tasarı da kanunlaşmıştır.

27.- Emekli işçilerin sağlık sigortası hizmetlerinden, özellikle görme, işitme ve protez gibi cihazlardan yararlanmalarını sağlayacak kanun tasarısı gündeme girmiştir.

28.- Küçük çiftçilerin ve balıkçıların vergi muafiyet sınırlarının düzeltilmesi ile ilgili tasarı sevk edilmiş ve bilhassa köy hizmetlerinde mecburî katılma payını kaldıracak tasarı da Yüce Meclisin takdirine sunulmuştur.

29.- Bazı ülkelerle yeni sosyal güvenlik anlaşmaları imzalanmıştır.

30.- İşçi çocuklarının Türkiye’de geçerli diplomaya sahip olmaları, konut veya işyeri kredilerine kavuşturulmaları gibi amaçlarla sevk edilen çeşitli kanun tasarıları Parlamentodadır.

31.- Küçük esnaf ve sanatkârlara, BAĞ – KUR’dan konut ve toplu işyeri kredisi sağlanması konusunda ileri adımlar atılmıştır.

32.- Gübrenin ucuzlatılması, pancar avanslarının artırılması, küçük çiftçilerin ve az topraklı köylülerin gübre alımında peşin ödeme külfetinden geniş ölçüde kurtarılmalrı gibi konularda sosyal önem taşıyan kararlar uygulanmıştır.

33.- Asgarî ücret 40 liradan 60 liraya yükseltilmiştir. Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu olarak asgarî geçim indirimi ile ilgili dengeli ve hesaplı bir kanunun bir an önce çıkması için çalışmaya kararlıyız.

Bu arz ettiğim hususlar, kısa zamanda sosyal alanda yapılmış olan işlerin, çıkarılan kanunların, sevk edilen tasarıların bir kısmını özetleyen ve tam olmaktan uzak olan bir tablodur. Bu tablo, hepimize iftihar vericidir.

Sayın üyeler, gensoru önergesinin dış politika ile ilgili iddialarına gelince:

Bu Hükümetin kurulmasından önce, milletimiz, silâh ambargosu haksızlığı ile karşı karşıya bırakılmıştı. Bu haksızlığı yenmek, ambargoyu tesirsiz bırakmak amacına yönelik dış politika çalışmaları, insafla ve anlayışla değerlendirilmelidir. Bugünkü Hükümet kurulduğunda, Türkiye, parasını ödediği silâhları bile alamaz durumda idi. Bu Hükümetten önce hazırlanan, adım adım yürürlüğe konan silâh ambargosu, Hükümet kurulduğunda bütün şiddeti ile uygulanmakta idi. Komünist ülkeler dahil, tarafsızlar dahil, savaş hattındaki İsrail ve Arap ülkeleri dahi, Yunanistan dahil, yeryüzünde doksandan fazla ülkeye silâh satan Amerika Birleşik Devletleri, NATO ittifakının değerli bir rüknü olan ve ayrıca bir savunma anlaşması ile bağlı bulunduğu Türkiye’ye silâh satmıyordu.

Amerika Kongresindeki bazı üyelerin, Amerikan Milletinin temsilcisi gibi değil, Rum ve Yunan menfaatlerinin temsilcisi gibi davrandıklarına hep beraber elemle şahit olmuştuk. 1969 tarihli Savunma İşbirliği Anlaşması, bugünkü Hükümet kurulduğunda tek taraflı işliyordu. Amerika Birleşik Devletleri, kendi taahhütlerini yerine getirmiyordu. Dostane değil, hasmane bir davranış olan ambargoyu bütün şiddeti ile uyguluyordu. Buna karşılık, aynı savunma anlaşmasının Türkiye'ye yüklendiği vecibeler, olduğu gibi işliyor ve ortak savunma tesisleri faaliyetlerini sürdürüyordu. Aradan geçen onbeş ay zarfında ne olmuştur? Ambargo çemberi kırılmıştır ve Savunma İşbirliği Anlaşmasının tek taraflı işleyişine son verilmiştir. Anlaşmanın tek taraflı uygulanması süratiyle işletilmekte olan üslerin faaliyeti durmuştur. Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri'ne sipariş ettiği silâhları ve yedek parçaları almıştır. Yüzde yüz aleyhimize olan bir durum değiştirilmiş, ambargo ile teslimi durdurulmuş olan silâhlar ve yedek parçalar alınmıştır; fakat Türkiye bununla yetinmemiştir.

İç politika hesapları uğruna, değerli bir ittifakı çökertmeyi göze alan Rum asıllı tazyik gruplarının veya benzeri eğilimdeki başka grupların keyfine bağlı bir savunma ilişkisi olmayacağı, muhataplara anlatılmış, daha sağlam ve daha sıhhatli ilişkiler kurulması yolunda adımlar atılmıştır. Eski anlaşma yürürlükten kaldırılmıştır. Türkiye'nin çok daha lehinde yeni bir anlaşma imzalanmıştır; bu anlaşma ile, Türkiye'deki savunma tesislerinin tamamıyla Türk kontrolüne geçmesi sağlandığı gibi, Türkiye'nin millî savunmasına daha güvenilir ve daha büyük ölçüde katkı getirecek hükümler kabul edilmiştir.

Türk Hükümeti, ambargo sürdürülürse bunun asla karşılıksız kalmayacağını ilân ettiği zaman, ambargo kaldırılmazsa üslerin faaliyetinin mutlaka durdurulacağını dünyaya duyurmayı görev saydığı zaman, Türkiye'de bazı kimseler ortaya çıkmışlar ve "Bu Hükümetin sözüne bakmayın, bunlar blöf yapıyorlar; ambargo devam etse de bunlar hiçbir şey yapamazlar, hiçbir tepki gösteremezler." demişlerdi maalesef.

Sorumsuzca sarf edilen bu sözleri Rum asıllı mebuslar Amerikan Kongresi kürsüsünde delil diye kullanmışlar ve Türkiye aleyhinde ambargonun devamına karar aldırılmışlardır. Türk Hükümeti söylediğini yapmış, üslerin faaliyetini durdurmuştur; ancak bu etkili ve kararlı tutum sayesinde ki, menfur ve haksız ambargo çemberini kırmak mümkün olmuştur. Türk Hükümeti ve bu Hükümetin bütün üyeleri, bir savunma ittifakı olan NATO'nun önemini ve NATO'nun Güneydoğusunda Türkiye'nin ifa ettiği hayatî rolü ısrarla belirtmişlerdir. Fakat, NATO'nun önemini belirtmek, kendilerini, Rum ve Yunan menfaatlerinin gözü kapalı savunucusu sayan bazı sorumsuz çevreleri uyandırmaya yetmemektedir. Bugün de Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki anlaşmayı onaylatmamak için, Türk düşmanları, Rum tazyik grupları seferber haldedirler. Bu yeni anlaşmanın Türkiye'ye ne gibi faydalar sağladığını anlamak için, Türkiye'yi zayıflatmak isteyen çevrelerin bu anlaşmaya karşı giriştikleri "onaylatmama kampanyası"na bakmak kâfidir.

Türkiye, kendi kaderini Amerika Birleşik Devletleri Kongresindeki iç politika tertiplerinin iniş ve çıkışına terk edemez. Yeni anlaşma onaylanmadığı takdirde, Türk-Amerikan ilişkilerinin tekrar darbe yiyeceğine bütün dünyanın dikkatini çekmek her vatanseverin görevidir. Türkiye’ye karşı yeni haksızlıklar yapılırsa, Yunanistan durmadan silâhlandırılırken, Türkiye’yi silâhsız bırakmak tertiplerine girilirse, ambargoda olduğu gibi hasmane tertiplere yeniden başvurulursa, bir kelime ile, ittifak fikrine, dostluğa aykırı davranışlar yeniden Türkiye’ye reva görülürse, Türkiye böyle haksız ve sorumsuz muameleler karşısında hiçbir tepki göstermeden susacak bir ülke değildir, bunun açıkça anlaşılmasında yarar vardır. Hiç kimse, milletimize karşı en büyük haksızlıklar yapılsa bile, Türkiye’nin kılının kıpırdamayacağını, Türkiye’nin hiçbir dış politika alternatifi olmadığını sanmamalıdır. Türkiye’nin dostluğunu hiç kimse çantada keklik gibi görmemelidir. Yunanistan’ı kayıracak, Yunanistan’ı alabildiğine silâhlandıracak ve Türkiye’yi silâhsız bırakmaya yönelecek akılsızca baskılar karşısında, Türkiye Cumhuriyetinin, boynunu büküp kadere razı olacak bir ülke olmadığını bütün dünya açıkça bilmelidir. Bu gerçeği herkesin yüzüne karşı haykırmak, muhtemel gafletleri, akılsızca davranışları önlemek bakımından zorunludur.

Dış politika konularına vâkıf, dünyadaki gelişmeleri yakından izleyen, milletlerarası kuruluşlarda Türkiye’nin haklarını en çetin şartlar içerisinde büyük başarı ile savunmuş bir devlet adamı olarak Sayın Cumhuriyetçi Güven Partisi Lideri, Türkiye’ye karşı ambargo ve benzeri haksızlıklara yeniden kalkışılmasının tepkisiz ve cevapsız kalmayacağına, zamanında dikkati çekmiştir.

Sayın Cumhuriyetçi Güven Partisi Liderinin, Türkiye’yi ambargo ile dize getireceklerini sananlara hatırlattığı gerçek şu olmuştur: “NATO’nun Güneydoğu bölgesi hür dünya için hayatîdir. Türkiye bu bölgenin kilit ülkesidir.”

Yetersiz ve çok sathî bir özet halinde nakledilen bir demecinde, “Amerika ve Avrupalı müttefikleriniz size karşı yeniden ambargo uygularsa, Türkiye, müttefiklerinin anlayışsızlığı ile NATO’nun dışına itilirse ne olur?” sorusuna karşılık olarak, böyle bir sorumsuz davranışın, Türkiye’den çok hür dünyaya zarar vereceğini hatırlatmıştır.

Sayın Cumhuriyetçi Güven Partisi Lideri, “Ankara Hükümeti, kimseyi NATO’dan ayırmakla tehdit etmez ve etmemektedir; fakat Türkiye, millî güvenliğinin, tek taraflı ve haksız davranışlarla tehlikeye düşürülmesine de sessizce katlanamaz” demiştir.

İyice bilinmelidir ki, Kongrenin yeni anlaşmayı onaylamaması, Türkiye’ye karşı yeniden silâh ambargosu koyması, Avrupalı müttefiklerimizin, Amerika Kongresince takınılabilecek haksız ve sorumsuz bir tavrın zararlarını telâfi etmek için kendilerine düşeni yapmamaları halinde, Türkiye, göz göre göre kendi güvenliğini tehlikeye atamaz. Her devletin ilk görevi, kendi güvenliğini korumaktır. Sayın Feyzioğlu’nun belirttiği gibi, “Savunma ittifakları değerlidir; fakat hiçbir ittifak tek taraflı işleyemez. Vecibeler karşılıklıdır ve karşılıklı olarak işlemelidir. Müttefiklerimiz, bize karşı görevlerini yapmazlarsa, hatta dostlukla bağdaşmayan, ambargo gibi hatalı kararları yeniden uygulamaya kalkıştırlarsa Türkiye’yi kendilerinden uzaklaştırmış olurlar. Bundan da en büyük zararı, ittifakın kendisi ve hür dünya görür. Yunanistan’ı silâhlendirip Türkiye’ye karşı ambargo uygulama çılgınlığı, sonunda, Türkiye’ye değil, NATO’ya zarar verir.”

Cumhuriyetçi Güven Partisi Lideri, resmî bültende ve ciddî basında yer alan şu sözleriyle, reddedilmesi zor gerçekleri dile getirmiştir: “Türkiye, kendi güvenliğinin gereği olan çok yönlü dış politika temas ve ilişkilerini sürdürürken, ittifak ve taahhütlerinden ayrılmayı düşünmemektedir. Ancak, Türkiye, ittifaklarına ve taahhütlerine gösterdiği bağlılığı, müttefiklerinden ve dostlarından beklemek hakkına sahiptir. Bir ittifakın tek taraflı olarak devamı düşünülemez. İttifak ve dostlukla bağdaşmayacak her hareketin, Türkiye’nin haklı tepkisi ile karşılaşması normaldir. Bu gerçeğin, herkes tarafından açıkça bilinmesi ve anlaşılması faydalı olur.”

Sayın milletvekilleri, eğer Türkiye bundan bir yıl önce, “Ambargoyu kaldırmadığınız takdirde üsler çalışamaz” demeseydi, ambargo çemberi kırılmazdı. Eğer Türkiye, bir yıl önce, “Siz ambargoyu sürdürseniz de, biz tutumumuzu değiştirmeyiz. Siz, ittifakın ve dostluğun gereğini yapmasanız da, biz sizin en sadık dostunuz olarak kalırız, başka bir yolumuz ve imkânımız yok” demiş olsaydı, ambargo sürüp gider ve üsler de çalışmaya devam ederdi.

Türkiye, dostluğun ve ittifakın karşılıklı olacağını, karşı taraf, ittifak anlaşmasından doğan vecibesini yerine getirmezse, bunun tepkisiz kalmayacağını sözüyle ve icraatı ile ortaya koyabildiği içindir ki, ambargo çemberi kırılmıştır.

Bugün de, ittifakın tek taraflı değil, karşılıklı işlemesi gerektiğini herkese hatırlatmak lâzımdır. Gaflete kapılabilecek olanları, henüz vakit varken uyarmak bir vazifedir. Herkes, Türkiye’nin dostluğunun çantada keklik olmadığını bilmelidir. Bize karşı dostça davranana biz de dost oluruz. Anlaşmalardan doğan vecibelerini yerine getirene karşı biz de vecibelerimizi yerine getiririz; bunu herkes böyle bilmelidir.

Dış politika, iç politika tercihlerinin esiri olamaz. Dış politika, millî güvenliğin ve hayatî, millî menfaatlerin korunması, her düşünceden önce gelir.

Sayın üyeler, konuşmamın sonuna gelmiş bulunuyorum.

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu komünizme ve anarşiye karşı, rejimi ve Devleti korumaya karardır.

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu, her türlü yolsuzluk karşısında, Devlet idaresinde dürüstlüğü ve ciddiyeti hakim kılmak için elinden gelen her çabayı göstermeye karardır.

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu, millî ve manevî değerlerin savunucusudur. Millî ve manevî değerlerin şahsî ve siyasî çıkarlara alet edilmesinin karşısındadır.

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu, millî davalarda rey hesabı yapmaz. Devletin ve milletin geleceğini her düşüncenin üstünde tutar. Bütün Türk vatandaşlarını ırk, mezhep ve sınıf farkı gözetmeden, bu vatanın öz evladı ve öz sahibi sayan, birleştirici, toplayıcı, milliyetçilik anlayışı ve Atatürk'ün ışıklı görüşleri rehberimizdir. Bu inançlar içinde görev yapıyoruz ve görev yapmaya devam edeceğiz.

Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubu olarak bizim de üzerinde hassasiyetle durduğumuz ve eleştirdiğimiz konular vardır. Ancak, milletimizin içte ve dışta büyük sorunlarla karşı karşıya bulunduğu bir sırada, yerine konabilecek makbul bir Hükümet alternatifi dahi yok iken, bir Hükümet bunalımına yol açılmasına taraftar değiliz. Belge ve delillerle ortaya konacak her haksızlığın ve yolsuzluğun karşısına dikiliriz. Doğru bildiğimizi savunuruz, münhasıran Hükümeti yıkmak ve Hükümeti yıpratmak amacına yönelik teşebbüslere destek olmamız mümkün değildir. Muhalefette olsak dahi, yıkıcı değil, yapıcı olmayı daima şiar edinmiş bir partiyiz. Muhalefette bulunduğumuz dönemlerde dahi dış ve iç politika konularında yapıcı muhalefetin en iyi örneklerini verdik.

Grup olarak, Hükümeti yıkma ve yıpratma amacı güden bu gensoruya katılmıyoruz.

Yüce Meclise saygılar sunarım. (C.G.P. sıralarından alkışlar.)³³³

Tosyalı'dan sonra Demokratik Parti Grubu adına Ferruh Bozbeyli konuşmuştur.

³³³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 20, Birleşim: 121, 7.7.1976, ss. 389-394.

“Sayın Başkan, sayın milletvekili arkadaşlarım;

Memleketimiz, her geçen gün şiddetini artırarak gelişen bir huzursuzluk ve tedirginlik ortamına sürüklenmektedir. Bu huzursuzluk, Cumhurbaşkanından, Parlamenteoya ve Hükümeteye; üniversitelerden, liselere ve ortaokullara; Devlet dairelerinden iş ve çalışma hayatına kadar çeşitli çevreleri sarmıştır. Her geçen gün şikâyetler çoğalmakta ve umutsuzluk büyümektedir.

Bugün, Türk eğitim ve öğretim hayatı tam bir çıkmazın içindedir. 1975-1976 öğrenim ve öğretim dönemi heba olmuştur. 1976-1977 öğretim dönemi ise, umutlu bir gelecek vaatetmiyor. Yükseköğrenim çevrelerini saran anarşi, ortaöğretime, hatta ilköğretim alanına da sıçramıştır.

Sayın Demirel, bir konuşmasında, anarşinin Hükümeti aştığını, ilkokulları bile sardığını itiraf etmek mecburiyetinde kalmıştır. Yani, dertlere çare bulma ve şikâyetleri halletme mevkiinde olanlar bile, şikâyetçiler kafilesine katılmıştır.

Türk gençliği bölünmüş ve parçalanmıştır. Birbirlerine, bir milletin fertleri gibi değil de, düşman gibi bakan gruplar, kamplar meydana gelmiştir. Güpegündüz dersaneler basılmıştır, cinayetler işlenmekte ve bankalar soyulmaktadır.

Birbirini takip eden ve biri diğerini unutturarak gelişen olayların meydana getirdiği gürültülü ve uğultulu bir ortamda, büyük olaylar küçük, önemli olaylar da önemsiz bir izlenim bırakarak geçip gitmekte ve olayların gerçek bir değerlendirmesi yapılamamaktadır.

Karşılıklı suçlamalardan öteye gitmeyen siyasî beyanlar, olayların altında yatan tehlikeli gerçeği temelli karanlıklara sürüklemektedir.

İstanbul’da, İzmir’de, Ankara’da, Kars’ta, Erzurum’da, Tokat’ta, Elâzığ’da, Diyarbakır’da, Malatya’da, Gaziantep’te ve Bursa’da cereyan eden olaylar, sadece olaylardan zarar gören çevrelerde onulmaz yaralar açmakta ve Devlet otoritesine karşı güven duygusunu geniş ölçüde sarsmaktadır. Güvenlik kuvvetleri yetişinceye kadar, mütecavizlere karşı korunma ihtiyacı, iyi vatandaşları bile silahlanmaya teşvik etmektedir.

Vitrinlerden sokaklara, sinemalardan evlere kadar yayılan müstehcen yayınların, ahlâki değerler üzerinde yaptığı tahribat devam etmektedir.

Basın ve yayın organlarında, iç açıcı, ve huzur verici bir habere rastlamak âdeta hayal olmuştur.

Temel atma, kordela kesme gibi birkaç tatlı haberin arkasında yatan gerçekler öğrenildikçe, umutsuzluk daha da büyümektedir.

Planlarda öngörölmüş, kamu ve özel sektöre ait yatırımların, hükümetlerce, gerekli ekonomik ve malî tedbirlerinin alınamamış olması sebebiyle, yarım kalan işlerin Devletimize ve milletimize büyük zararlar iras ettiğini önemle kaydetmek isterim. Bu durumun aydınlattığı ortamda bu Hükümetin, bugünkü hayalî yatırım propagandasının neler getireceğinin, yakında herkesin gözleri önüne serileceğini de ifade etmek isterim.

Büyüyen işsizlik bir yanda, iş ve kazanç sahibi olanlarda bile, kendi işlerinin başında umutsuz ve bezgin bir hal görölmektedir. Amir, memur, öğretmen, öğrenci, esnaf, tüccar ve çeşitli meslek ve iş erbabı, “Yarın ne olacak?” kaygısını yaşamaktadırlar.

Cephe partilerinin olaylara bakış tarzı, endişeleri daha da çok artırıcı niteliktedir. Cephe ortakları, birbirlerine günah yüklemekten öteye bir iş yapmamışlardır.

Millî Selâmet Partisinin Sayın Genel Başkan Yardımcısı bir konuşmasında, “Ülkü ocakları da en az sol kadar anarşisttir” diyor.

Sayın Asiltürk, “Aşırı sol Cumhuriyet Halk Partisini, aşırı sağ da Hükümeti alet ediyor” diyor.

Gençlik ve Spor Bakanı, “Bir yurt bir grubun, diğer bir yurt da, başka bir grubun işgalindedir. Bir yurtda 1050, diğer bir yurtda 900 yatak boştur ve dışarıda da 15 000 kişi (Öğrenci) yurtsuz beklemektedir” demek suretiyle, Hükümetin aczini itiraf ediyor.

Adalet Bakanı, “Üç gündür içişlerine bakıyorum; benim zamanımda hiçbir olay çıkmadı” diyor.

Milliyetçi Hareket Partisi Gençlik Kolları Genel Başkanı, “Milliyetçi Hükümet giderek maslahatçı Hükümet haline geldi” diyor, hatta, devam ediyor: “Hükümet olaylara seyirci kalıyor. Profesyonel hırsızlar, vurguncular işbaşındadır. Anarşi âdeta teşvik edilmektedir” diyor ve Sayın Başbakan da, “Hükümet ahenk içinde çalışmalarına devam ediyor” diye beyanat veriyor.

Cephe partilerinin Meclis dışı ortaklarından bazı işveren çevreleri de umutsuzluğa kapılarak, “Memleket uçurumun kenarına geldi” diye feryat ediyorlar.

Demek ki, memleketimizde siyasî, ekonomik ve sosyal alanda yaygın bir huzursuzluk vardır. Huzursuzluğun varlığı da herkes tarafından kabul ve beyan edilmektedir.

Peki, bu huzursuzluğun kaynağı nedir? Soğuk dalgası, sıcak dalgası gibi bazen Balkanlardan, bazen de Güney çöllerinden mi geliyor? Kanaatimizce, huzursuzlukla kanunsuzluk bu konuda eşanlamlıdır.

Nelerden şikâyet ediyoruz? Anarşiden, yolsuzluktan, soygundan, hırsızlıktan, rüşvetten, adam kayırmadan, iltimastan, partizanlıktan. Bunların hepsi kanun dışı olaylardır.

Kanunlar ciddî bir takiple uygulanırsa, milletimizi bunaltan bu olayların tesiri ortadan kalkacak, hiç değilse asgarî bir noktaya kadar azaltılacaktır.

Kanunlar yeterli değilse, yeterli kanunlar yapmak iktidar çoğunluğunun elindedir. Yetersiz gördüğü kanunları yeterli hale getirmek iktidar çoğunluğunun elindedir.

Kanunları uygulamak ve kanun otoritesini sağlamak da Hükümetin görevidir; Kanunları etkili bir biçimde uygulamak, kanunlara inanan ehliyetli ve liyakatli bir kadronun işidir. Devlet kadroları partizan hesaplarla doldurulursa, kanunları eşit ve âdil bir şekilde etkili olarak uygulamak mümkün olmaz. Partizan memur, devlet hizmeti yapmaz; parti hizmeti yapar.

Bu Hükümetin işbaşında bulunduğu onbeş aylık dönem içinde Meclisimiz yeterli bir verimlilik içinde çalışmamıştır. Meclis zabıtları herkese açıktır. Mecliste çoğunluk sağlanamıyor. Birkaç istisnasıyla, sayın Başkanlarımız, birleşim başında ismen yoklama yapmak ve çoğunluğu aramak ihtiyacını duyuyorlar. Bir saati aşan yoklama sonunda ya çoğunluk olmuyor, yahut da varlığı ifade edilen çoğunluk gerçeği yansıtmıyor. Yoklama cetvellerinde ismen ve kayden çoğunluk sağlanmış görünse bile, Genel Kurulda fiilen çoğunluk görülüyor. Her toplantının gediklisi bir tek Bakan arkadaşımız dışında Hükümet üyelerini Mecliste nadiren görüyoruz.

Bu toplantı yılında, bütçe oylaması dışında, büyük çoğunluğun katıldığı tek oylama, hayalî mobilya yolsuzluğuyla ilgili gensoru münasebetiyle olabilmıştır.

Bu oylamada iktidar mensubu milletvekilleriyle destekçilerinin oy toplamı 231'i bulmuş ve sayın Başbakan için günlerce övünme vesilesi olmuştur.

İşte, Dernekler Kanunu aylardan beri gündemimizde beklemektedir. Çoğunluk sağlanıp, karara bağlanabiliyor mu? Üstelik Dernekler Kanununa Demokratik Parti olarak biz de müspet oy kullanıyoruz. Nerede Demirel'i kurtarmak için nefes nefese Meclise koşan 231 kişi?

Demirel'i kurtarmak için koşanlar, Dernekler Kanununu da kurtarmak isterlerse, onun için de koşabilirler.

Meclisimizden 5-10 tane kanun çıkmıştır. Biraz evvel konuşan Cumhuriyetçi Güven Partisi Grubunun sayın sözcüsü de bunları bir bir saymıştır; ama aziz arkadaşlarım, bu çıkan kanunlar, ya açık oylama tescili istemeyen, işaret oylaması ile yapılan kanunlardır, yahut ta Meclisteki bütün grupların ittifakıyla çıkan kanunlardır.

Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu on ay önce iptal edildi. Bugüne kadar bu konuda Hükümet bir tasarı getirmemiştir. Elde dört tane teklif vardır, dördünün de kapsamı birbirinden farklıdır.

Değerli arkadaşlarım, asgarî geçim indirimi kanun teklifi “Hükümet tasarı getirecek” diye Cephe partilerince reddedilmişti. Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu için Hükümet neden tasarı getirmiyor? Bu Kanun tatilden önce çıkmazsa, Güvenlik Mahkemelerinin görevi sona erecektir. İktidar partilerinin çoğunlukla temsil edildiği bu Mecliste hiç bir önemli iş görülmemiştir. Cevapsız kalan sözlü ve yazılı sorular, görüşülemeyen araştırma ve genel görüşme önergeleri, gündemimizin yarısını aşan bir birikimi meydana getirmiştir. Komisyonlarımız da çalışmıyor. Bu toplantı yılında içtüzükte belirtilen süre içinde komisyonlarda görüşülemediği için Meclis Kararı ile gündeme alınan işlerin yekûnu 50’ye ulaşmıştır. Oysa, komisyonlarda iktidar grupları 17, muhalefet grupları 16 üye ile temsil edilmektedir ve komisyonlar da 11 kişi ile toplanmaktadır.

Meclis çalışmalarında her üyenin bir sorumluluğu vardır, ama asıl sorumluluk iktidar çoğunluğuna düşer “Esnafları defter tutma yükünden kurtardık”. “Köylüden katılma payını kaldırdık” diye, Başbakanın parti sözcülerine kadar, radyolarla, gerçek dışı demeçler verilirken bu çoğunluk kastedilmiyor muydu? Hele şu günlerde, aslında bütün grupların elbirliği ile çıktığı halde, “65 yaşını doldurmuş, ve bakıma muhtaç olanlara maaş bağladık” diye arka arkaya, tekrar tekrar, iktidar partisine mensup sözcüler radyoları işgal ederken, bu çoğunluktan bahsetmiyorlar mıydı? İktidar çoğunluğunun görevi, sadece hükümet programını tasdik etmek, bir de sayın Başbakanın başı dara düştüğü zaman onu kurtarmak için nefes nefese Meclise koştırmaktan ibaret değildir.

Görünen şudur ki, bu Hükümet, hükümet olmaktan doğan, bu iktidar da, iktidar olmanın gerektirdiği görev ve sorumluluğa sırt çevirmiştir. Devlet ve millet işleri geniş ölçüde Meclis dışına sürüklenmiştir. Gensoru önergesinin bile Meclis dışından çözülmesine imkân veren bir usul icadedilse, bu Hükümet onu da deneyecektir.

Bir arkadaşımız kürsüye çıkar, “Ankara sokaklarında her gece silâhlar patlıyor, yürüyüşler yapılıyor, marşlar söyleniyor; bazı işyerlerinden haraç alınıyor” diye isim vererek, gün ve yer göstererek vatandaş şikâyetini dile getirir, Meclis kürsüsünden buna cevap verecek bir tek Bakan dahi bulunmaz; ancak iki gün sonra bakanın cevabını radyolardan dinleyebilirsiniz.

Üniversiteler basılır, yol kesilir, adam ölür; milletvekilleri olayları ancak basından takip edebilirler.

En önemli dış politika sorunları, Meclis dışında, televizyonlarda, açık oturumlarda seyredilir. Adalarda Yunanlılar yığınak yapıyor, Batı Trakya ve Kerkük Türkleri feryat ediyor, komünist ve sosyalist ülkelerle sarmaş dolaş bir dostluk politikası oluşturuluyor, İslâm Ülkeleri Dışişleri Bakanları Konferansı toplanıyor, hatta Hükümetin bir kanadının başı, kendi kendine İslâm konferansı toplantısına çağrıda bulunuyor ve yanı başımızda yangın var, Lübnan'da aylardan beri kan gövdeyi götürüyor da Meclislerde ne bir izahat veriliyor, ne bir görüşme yapılabilir, ne de herhangi bir husus ele alınabilir. Haberler Meclis dışında, görüşmeler, demeçler Meclis dışında cereyan ediyor. Hatta bazı grup sözcüleri bile birbirlerine karşı demeçlerini ve karşılıklı tartışmalarını Meclis dışında radyo ve televizyon vasıtasıyla yürütüyorlar.

Tekrar ediyoruz: Bu hükümet, iç ve dış politika sorunlarını, devlet ve millet işlerini Yüce Meclislerin dışına sürüklemiştir. Meclislerimizin varlığı bu Hükümeti rahatsız etmektedir.

Meclisleri geri plana iterek, kendisini ön planda tutmaya çalışan bu Hükümetin, diğer Anayasa kuruluşlarına bakış tarzı da aynıdır. Bu Hükümet, Anayasa Mahkemesini, Danıştay, üniversiteleri, hür sendikaları ve tarafsız basını da başına dert görüyor.

Kendi paraleline çekemediği ve kendi politikasının hizmetine sokamadığı herkesten ve her organdan şikâyetçidir.

Sayın Başbakanın ve Hükümet sözcülerinin bugünkü TRT'den ve Anadolu Ajansından şikâyet ettiğini hiç duydunuz mu? Yolsuzluklardan, soygundan, haram kazanç erbabının marifetlerinden Başbakanın hiç şikâyeti olmuş mudur? Türk Hava Yollarındaki yolsuzluklara adı karışanların, yeniden hepsinin idare meclisi üyeliklerine tayin edildiğini biliyor musunuz? Çünkü, sayın Başbakanın politika çizgisi içindedirler. Sayın Başbakan, hukukun üstünlüğüne değil, kendi politika hesaplarının üstünlüğüne inanıyor. Sayın Başbakana göre, kanun çizgisinden çıkmak önemli değildir; kendi politika çizgisinden çıkmak önemlidir. Daha dün kadar kendisine en ağır sözleri ve yenip yutulmaz hücumları reva gören bazı politikacıları da kendi iradesi çizgisine aldıktan sonra, onlardan da şikâyeti kalmamıştır. Bu zihniyetle demokratik hukuk devleti inancını ve Millî hakimiyet prensibini bağdaştırmaya imkân yoktur.

Aziz arkadaşlarım, bir milletin en büyük eseri kendi devletidir. Devlet de hukukî bir varlıktır. Devletimizin organlarının kuruluşu, işleyişi, görev ve yetkileri Anayasa ve kanunlarla tayin edilmiştir. Devletimizin varlığı ve devamlılığı, ona vücut veren hukukî kuralların gördüğü itibara bağlıdır. Devlete karşı saygı, devletin hukukuna saygı demektir. En sade vatandaşın Cumhurbaşkanına kadar herkes ve her organ, bu hukukî gerçeklerin içinde kendi yerini almıştır. Hiç bir şahıs, hukukun tanıdığı imkânlardan daha fazlasına sahip olamaz. Anayasa gerçeği budur.

Değerli arkadaşlarım, kanaatimizce bugünkü Demirel yönetimi, işte bu gerçeklerin dışına düşmüştür. Sayın Demirel, “Bu Anayasayla devlet yönetilmez” demişti. Bu Anayasayla devlet yönetilmezse, hangi anayasayla devlet yönetilecektir? Bugünkü yönetim hangi kurallara göre yürümektedir?

Biz, bugün için düşüğümüz genel huzursuzluğun kaynağını işte burada görüyoruz. Yönetim mi hukuka tabi olacaktır, hukuk mu yönetime tabi olacaktır? Meclis mi Hükümete tabi olacaktır, Hükümet mi Meclise tabi olacaktır? Anarşinin mi sözü geçecektir, kanunların mı sözü geçecektir? Refah ve mutluluk, “bismillah” deyip helâl sofrasının başına oturan vatandaşın mı hakkıdır, yoksa banka soyguncularının ve kredi hırsızlarının mı hakkıdır? (D.P. ve C.H.P. sıralarından “Bravo” sesleri)

Anayasa, “Siyasî düşünce farkı gözetilmeksizin herkes kanun önünde eşittir. Herkes dilediği alanda çalışma hakkına sahiptir” diyor. Oysa bu yönetimde, iş arayanların önce partiye kaydolmaları ve 400 lira bağışta bulunmaları ön şart olarak aranıyor. Çeşitli isimler altında onbinlerce müşavirlik ihdas ediliyor ve kadrolar siyasî düşünce ayrımı yapılarak dağıtılıyor. Anayasa, öğretim ve öğrenim hakkını teminat altına alıyor. Okumak ve yetişmek isteyen gençlerimize, bu haklarını kullanma imkânını sağlamak şöyle dursun; gençlerimizi ya katil, ya maktul hale düşüren ve ilim irfan yuvalarını faaliyetten alıkoyan anarşi okuldan okula, yurttan yurda kol geziyor.

Anayasa: “Devlet, özel teşebbüslerin güvenlik ve kararlılık içinde çalışmalarını sağlayacak tedbirler alır” diyor. Gerçekten teşvike ve korunmaya lâyık özel teşebbüsler bir yana itilerek; bir masa, bir telefon ile kapkaç ticareti yapan vurguncu esnaf haram parayla politika pazarı kuruyor. (D.P. sıralarından “Bravo” sesleri) Kanunlar iyileri ve iyilikleri teşvik etmek, kötülerini ve kötülükleri önlemek için yapılır. Nizamlar uygulanmazsa ve kanun otoritesi kurulmazsa, zorbalığın, anarşinin, hırsızlığın soygunculuğun saltanatı hâkim olur; her şey kapanın elinde kalır. Namuslu vatandaş mağdur ve mazlum, namussuz kimseler de memnun ve mesrur hale gelirler. Hükümet başının yolsuzluk suçundan sanık olarak dosyası Mecliste beklerken, yolsuzları yola getirmenin imkânı yoktur. (D.P. ve C.H.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Müşidi olan işin müritleri de türer. 10 lira almadan bir odadan bir odaya evrak götürmeyen odacı, müşterisinden 15 lira yerine 25 lira koparmaya çalışan taksi şoförü, “Benimle ne uğraşıyorsunuz, yolsuzlukların büyüğüne bakın, deveyi hamuduyla yutanlarla uğraşın” der ve böyle demekle de kendisini haklı görür. (C.H.P. sıralarından “Bravo” sesleri) Giderek kanun korkusu yüreklerden silinir, çalışıp kazanma şevki kırılır, kollayıp aşırma marifeti gelişir. Gümrüklerde de çift tarife uygulanmaya başlar, 11 tane TIR kamyonu aylardan beri herkesin gözü önünde kayıp olur ve bulunmaz; Gümrük ve Tekel Bakanı da “Kütahya dolaylarında bazı emarelere rastlandı” demekle yetinir.

Devlet dairelerinde de yollar çatallaşır. Vatandaş da bu iki yoldan birisini tercih etmeye mecbur kalır. Vatandaş için önemli olan, işler yolu bulabilmektir. Bu çatal yollardan birisi kanun yoludur, “Bugün git, yarın gel”, “Şu evrak noksan, bu imza eksik, müdür gelmedi” vesaire, uzar gider. İkinci yol, kestirme yoldur: “Ver parayı, kotar işini”. Böylece kanunsuzluk ve yolsuzluklar olağan hale gelir. Vatandaşa gösterilen yol budur diye, vatandaş da işler yolu denemeye kalkar.

Diyarbakır’da birkaç vatandaş kalkar parayla terhis tezkeresi satış şirketi kurar. Sakarya Belediye Meclisi üyesi de, kendisi mahkûm olduğu halde, yerine parayla bir adam tutar, onu hapse gönderir; kendisi de Belediye Meclisi üyesi olarak toplantılara katılır. Bu ve buna benzer örnekleri her gün gazeteler yazıyor. Okumayı bilenler okurlar.

Aziz arkadaşlarım; biz diyoruz ki, bir memlekette kanun yürümezse devlet yürür gider. Bugünkü yönetim, Devletimizin manevî yapısına musallat olmuştur. Hukuk devleti yerine ahabap devleti yöntemleri uygulanmaktadır. Sayın Demirel, “Bu Meclisten başka hükümet çıkmaz” diyor. “Anarşi Hükümeti aşmıştır” diyerek, anarşinin de altında kaldığını itiraf ediyor. Öyle ise, anarşinin de, Devlet, Millet meselelerinin de üstesinden gelecek yeni bir hükümete ihtiyaç vardır ve bu hükümet mutlaka Meclis içinden çıkmalıdır.

...Aziz arkadaşlarım, ben kimseyi incitmemeye çalışıyorum, ama oradan birisi bana...

...“Ecevit’le beraber hükümet kurun, ne duruyorsun?” diyor. Şu Meclisin içerisinde Ecevit’le beraber hükümet kurmayan tek parti Demokratik Partidir. Güven Partisi de Ecevit ile ortak hükümet kurdu, Adalet Partisi de Ecevit ile ortak hükümet kurdu, Millî Selâmet Partisi de kurdu.

...Onun için, ben bunları tenkit de etmiyorum. Kurulabilir de. İnsanlar bir araya gelir, anlaşılırsa hükümet de kurabilirler. İnsanlar anlaşınca Şellefyan’la bile ortaklık kuruyor, ne diyorsunuz siz? (D.P. ve C.H.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

...Aziz arkadaşlarım, şimdi daha önemli saydığımız başka bir konuya geçiyorum.

Orhun Kitabelerinde, Gültekin dikili taşında büyük hükümdar Türk Milletine şöyle hitap ediyor: “Ey Türk Milleti, egemenliğini sonsuz olarak elinde bulunduracaksın.” Aradan asırlar geçiyor, Keçecizade Fuat Paşa Sultan Abdülhamid’e sunduğu bir arızasında şunları söylüyor: “Hükümdarım, bu devlet batacak. Bu devleti bir millete dayandırmamız gerekiyor. Bu millet Rum milleti olamaz. Yunanlılarla birleşmek isterler; Arap milleti olamaz, imparatorluktan ayrılmak isterler; bu Devleti Türk Milletine dayandırmak lâzımdır” diyor.

Şükürle ifade edelim ki, Fuat Paşanın arzusu yerine geliyor. Bugünkü Anayasamızın 4. maddesinde “Egemenlik kayıtsız şartsız Türk Milletininindir” demektedir. Anayasamızın 3. maddesinde de “Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür” diyor. Elbette, en aziz varlığımız milletimizdir. Devlet de millet içindir, demokrasi de kanunlar da, meclislerde, millet içindir. Milletin işine yaramayan demokrasi, milletin işine yaramayan meclis, millet var oldukça hiç bir değer ifade etmez. Üzüntü ve acı ile ifade edelim ki; Devlet ve millet bütünlüğümüze yönelen tehlikeler her zamandan daha önemli ve daha ciddi bir safhaya gelmiştir. Vatanın bir bölgesine sahip çıkanlar vardır. Milletin bir zümresine üstünlük tanıyanlar türemiştir. Bazı partilere göre, kendilerine oy verenler cennetlik, oy vermeyenler de cehennemliktir. Bazı partilere göre de, milletin bir yarısı ilerici, bir yarısı da gericidir.

Komünist tırmanışlar her geçen gün irtifa kaydediyor. Ekonomik iktidarı elinde bulunduranlar, siyasî iktidarın kuruluş ve işleyişini de geniş ölçüde etkilemektedirler. Bir taraftan sınıf mücadelesini körükleyenler, diğer taraftan da halka karşı hâkim bir sınıf yaratma gayretini sürdürenler el ele vermişlerdir. Dinî, ahlâkî topyekûn manevî değerler, politik sömürünün aracı haline getirilmiştir. Politik çıkarlarının dışında hiç bir kutsal değer tanımayan çirkin ve karanlık politika, millî ve manevî değerlerimizi tahribe devam etmektedir. Allah korkusu, kuldan utanma duygusu ve kanun saygısı her geçen gün gücünden ve etkisinden kaybediyor. Bir millet, bir tarih demektir. Tarihi tükenmiş milletler silinir giderler. Kendi gitmiş, okul kitaplarında adı kalmış nice milletler vardır. Ortak millî değerler ve manevî yücelikler varlığını koruduğu süre içinde, millet fertlerinin bir bayrak altında ve birlikte yaşama ihtiyacı da devam eder.

Biz öteden beri saçılan ayrılık tohumlarına bu yönetimin yenilerini eklediğini, millet bütünlüğümüzü sağlayan ortak değerlerin geniş ölçüde tahribe uğratıldığını üzüntü ile görüyoruz. İhtilâfın, zıtlaşmanın, ikiliğin girmediği yer kalmamıştır. Meclislerde zıtlaşma, Devlet dairelerinde, üniversitelerde zıtlaşma, işçi teşkilâtlarında zıtlaşma ve Diyanet Teşkilâtı içinde zıtlaşma vardır; hem de uzlaşmaya imkân vermeyecek bir gerginliğe ulaşmıştır.

Devlete güvenmek yerine iktidara sığınmak ihtiyacı, işi peşinde koşan her vatandaş için daha emin bir yol olarak görünmektedir. Bir partinin himmeti olmadan bankalarda iş bitirmek, hastanelere hasta yatırmak âdetâ imkânsız hale gelmiştir. Politikanın girmediği yer kalmamıştır. Bazı partilerin kendilerine göre bir cami politikası, kendilerine göre bir okul politikası takibetmeleri, cami ve okullarda siyasî mezheplerin kurulmasına yol açmıştır. Ordu kademelerine de politikayı sokma hesapları, millî birliğimizin temel dayanaklarından biri olan bu müesseseyi de rahatsız eder hale gelmiştir.

Bir milleti ayakta tutan yapı taşları o milletin ortak değerleridir. Bir toplumda ortak değerler itibarını kaybeder, hukuk ve adalet susturulur, fertler arası sevgi, hoşgörü, vefa, sadakat gibi değerler etkisini yitirirse; toplum ekonomik bir toplum, vatandaşlar ve insanlar da ekonomik bir ünite haline gelirler. Bu hale gelmiş olan toplumlar da millet olmaktan çıkar, halk olur. Maddeperest topluma, materyalist topluma işte bu yoldan gidilir. Çorak vicdanların çıkar terazisinde tartıldığı panayır, işte bu meydanda kurulur.

Bugün “millet,” “milliyet,” ve “milliyetçilik” sözlerini ağızlarından düşürmeyenler, milletimize vücut veren ortak değerleri birer ikişer tahrip ederek, toplumumuzu çıkar kaygılarıyla hareket eden insanlar topluluğu haline getirme gafletine ve gayretine düşmüşlerdir. “Millet” yerine “Halk” diyenler, “Millet” yerine “Halklar” diyenlere bundan daha başarılı bir hizmet sunulamaz, hem de milliyetçilik adına... Millet hayatı yakın vadede, pratik kazanç ve kâr hesaplarının zebunu haline getirilmiştir.

Bölücülük ve yıkıcılıkla mücadele etmek yerine; “Sen bölersen ben de bölerim”, “Sen yıkarsan ben de yıkarım”, “Sen anarşi çıkartırsan ben de çıkartırım” diyerekten, yıkıcıların, bölücülerin ve anarşistlerin metotlarını taklit etme yoluna gidilmiştir. Bu durum, bölücülüğün, yıkıcılığın ve anarşinin doğurduğu genel huzursuzluğun devamını sağlamakta ve bir otorite boşluğu meydana getirmektedir. Bu ortam komünizmin de, her türlü diktacı maceracının da aradığı ortamdır.

Komünizm büyük tehlikedir. Ancak, komünizmi davet eden tehlike daha büyüktür ve bu noktada bu Hükümetin vebali çoktur.

Aziz arkadaşlarım, bir milletin ruhu zaptolunmadıkça, o milletin vicdanına hükmetmenin imkânı yoktur. Bu, insanlar için de böyledir: Bir bekçi 1 500 lira maaşla, kasasında yüz binler yatan bir bankayı beklemeye devam ediyorsa, onu görevi başında tutan ruh; Allah korkusu, Devlet saygısı, görev anlayışı ve çoluk çocuğunu düşünme duygusudur. Ve bir devletli de, kendisine teslim edilen Devlet Hazinesini eşe dosta dağıtıyor ve partizan hesaplarla kullanıyorsa, onun da manevî dünyası çoraklaşmış, devletle ve milletle manevî bağı kalmamış demektir.

“Bizim partiye kaydolursan sana iş bulurum”, “Partiye bağıшта bulunursan sana kredi veririm”, “Bizim partiye oy verirseniz köyünüze elektrik getiririm. İşte direkler köy yolunda bekliyor. Seçim sonunu bekliyorum. Rey çıkarsa direkler dikilecektir” diyerek yürütülen politika, alçakça bir politikadır ve vatandaşın vicdanına musallat olan bir politikadır. (C.H.P. ve D.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

“Milletin seçime değil de geçime ihtiyacı var diyenler, şimdi milletin geçim derdine yüz çevirecek ve daha şimdiden devleti harcayarak seçim planlamasına girmişlerdir. Peki, harcanmış devletin sonu ne olacak? Onu gelenler düşünsün.” İşte bütün hesap budur.

Değerli arkadaşlarım, ekonomik hayatımız da ciddi kaygılara yol açan bir duruma gelmiştir. Hayat pahalılığı fakir ve orta halli ailelerin boyunu çoktan aşmıştır. Normal bir gelir seviyesinin üstündeki vatandaşlarımız için bile, çarşı pazar yanına varılmaz olmuştur.

Cephe Hükümetinin kurulduğu günlerde, Hükümetin bir numaralı sorununun pahalılıkla savaş olduğu, bizzat Sayın Başbakan tarafından ilân edilmişti. Daha sonra aynı husus defalarca tekrarlandı; hatta pahalılıkla mücadelede büyük başarı kazandıklarını da ilân ettiler. Oysa, bir taraftan yerli ve yabancı istatistik rakamları, diğer taraftan da çarşı pazardaki etiketler Sayın Başbakanı tekzip etmektedir. Özellikle geçinme endeksleri, 1975’te fiyatların rekor seviyesinde arttığını göstermektedir; 1976’da bu artış hızla devam etmektedir.

Hükümet âdeta fiyat artışlarını teşvik eden bir politika yürütmektedir. Sayın Başbakanın Devletin ürettiği mallarla, temel ihtiyaç maddelerine zam yapılmayacağını tekrar tekrar söylemiş olmasına rağmen, bu beyanların arkasından büyük zamlar gelmiştir. Demir, çimento ve elektriğe yapılan zamlar, çeşitli mallarda da fiyat artışlarına yol açmıştır.

Hükümet Devletçe üretilen mallara da zam yapmıştır. Sümerbank mamullerine yapılan zamlar doğrudan doğruya fakir vatandaşın sırtına yüklenmiştir. Çaya yapılan yüksek oranlı zam, kalite ayarlaması olarak takdim edilmişse de, neticede kalite de bozulmuştur. Bu Hükümet, dar gelirli vatandaşlarımızın tek lüksü olan kahveye bile % 100 zam yapmıştır. Son olarak, tüp gazı yapılan zam da fukaranın sırtına yüklenmiştir.

Bu Hükümet döneminde, hayal kırıklığına uğrayan vatandaşlarımızın başında, rızkını topraktan kazanan kimseler gelmektedir. Gübresini, mücadele ilâcını, traktör lastiğini fahiş fiyatla temine zorlanan çiftçi, süratle artan temel madde fiyatları karşısında bir yıllık emeğinin karşılığını alamamaktadır; Hükümetçe maliyetin bile altında tespit edilen taban fiyatlar karşısında ümitsizliğe itilmektedir. Muhalefette iken teklif ettiği taban fiyatlara bile yaklaşamayan bir Hükümet, çiftçi ve köylüye güven veremez. Hayat pahalılığı her geçen gün fakir ve orta halli vatandaş biraz daha ezmekte, fukaralığı yoğunlaştırmaktadır. Sayın Başbakan “Hiç bir malın yokluğu ve karaborsası olmayacaktır” diye tekrar tekrar söyleye dursun; demir, çimento, traktör, zirai ilaçlar, oto lastiği ve yedek parça gibi önemli mallarda karaborsa ve mal darlığı devam etmektedir. Helvacılık ve lokantacılık yapan bazı kimselere bile gümrüksüz demir ithal belgesi verilerek yağmacılıktan pay dağıtma yoluna gidilmiştir.

Bu Hükümetin ekonomi politikası memleketimizi tam bir çıkmaza sokmuştur. Dış ticaret açığı gittikçe büyümektedir, ihracatı geliştirecek ve ithalâtı frenleyecek sıhhatli tedbirler alınamamaktadır.

Yakın vadeli, hatta günlük politika, ekonomimizin geleceğini ciddi tehlikelere sürüklemektedir. 1976 yılının başında ihracatımızda görülen artış, sıhhatli bir gelişmenin işareti değildir. Bu durum, 1975 yılında satılamayan geleneksel tarım ihraç ürünlerinin, ihraç fiyatları üzerinde titizlik gösterilmeden ihraç edilmesinin sonucudur. Nitekim, 1976 yılının ortalarına doğru ihracattaki gelişme durmuştur. İşçi dövizleri girişindeki azalma da devam etmektedir. Turizm gelirlerimizi artıracak tedbirler getirilememiştir. Bu sebeplerle, ödemeler dengesindeki açık büyümekte, döviz rezervlerimiz erimektedir. İthalât güçlükleri başlamıştır. Güçlükler gittikçe çoğalacaktır. İthalât güçlüklerinin artması, ara mal ve hammadde bakımından da dışarıya bağımlı olarak kurulmuş olan sanayimizin çöküşüne yol açacaktır. Nitekim daha şimdiden yüzlerce işyeri kapanmış veya faaliyetlerini geçici bir süre için tatil etmiştir. Bu durum, binlerce işçinin müktesep haklarını ihlâl etmiş, zaten büyük boyutlara ulaşmış olan işsizliğin daha büyük ve daha yaygın hale gelmesi tehlikesini doğurmuş ve toplum hayatımızın temelinden sarsılmasına yol açmıştır.

Bu tehlikeli gelişmeler karşısında, Hükümet, hiç bir köklü tedbire yönelmemekte, günü kurtarma politikası içinde kalmakta, yılı ve yılları hesap etmemektedir. Faizi ne kadar yüksek olursa olsun, vadesi ne kadar kısa ve elverişsiz olursa olsun, dış borçlanmalara girilmektedir. Dövizle çevrilir mevduat yoluyla bir milyar doların üstünde kısa vadeli ve yüksek faizli borçlanmalar yapılmıştır. Bu durum, ekonomimiz için büyük bir yük olacak, dış ekonomik itibarımızı da sarsıcı gelişmelere yol açacak, yeni borçlanmaları da imkânsız hale getirecektir.

Şimdi de, Dresner Bank aracılığı ile yurt dışındaki işçilerimizin parasını yurda getirme teşebbüslerine girilmiştir. Yurda gelecek para Türk işçilerinin parasıdır, kullanacak olan da Türk Devletidir; arada büyük kâr sağlayacak olan da Alman Bankasıdır. Sadece bu örnek dahi, Hükümetin işin sonunu ve getireceği zararları düşünmeden, günü gün etme, günü kurtarma politikasını göstermeye yeter sanırız.

Yurt dışındaki işçilerimizin tasarruflarının yurda celbi daha sıhhatli yollardan ve yatırımlara yönelik bir şekilde temin edilebilir. Hükümet, millî menfaatleri bir kenara iterek, günlük ve kolay yolu tercih etmektedir. Dışardan kısa vadeli ve pahalı krediler bulmak suretiyle ekonomik sıkıntılar daha ne kadar ertelenebilir ve bu durum ekonomimize neye mal olur? Önce bunun hesabı yapılmalıdır. Hükümet, taşıma su ile değirmen döndürmeye çalışmaktadır.

Ekonomik konularda hesapsız gidişin açık bir örneği de çimento konusundaki tutumdur. Cephe Hükümeti göreve başladıktan sonra, her ne sebeple ise, çimentodaki vergi iadesini beş misline çıkarmış ve çimento ihracatını teşvik etmiştik. Ancak, üretim ve tüketim miktarları iyi hesap edilmemiş olacak ki, arkasından çimentoda karaborsa başlamıştır. Karaborsayı önlemek için de, ucuz fiyatla ihraç edilen çimento yüksek fiyatla ithal edilmeye başlanmıştır. Bu yüzden millî ekonomi büyük zararlara uğramıştır. Yalnız zarara uğramayan ihracatçı, ithalatçı ve karaborsacıdır.

Bu durum, belli kişileri zengin etmek için bir hesabın gereği değilse, Hükümetin çimento konusundaki davranışları hesapsızlık ve gafletten öteye bir anlam taşımaz.

Ortak Pazarla olan ilişkilerimiz de Türkiye aleyhine işlemektedir. Bu konudan Hükümet de şikâyetçidir, şikâyetten öte de yaptığı bir iş yoktur. Hatta bugüne kadar Ortak Pazardan ne istediğimizi dahi bu Hükümet tespit edebilmiş değildir. Ortak Pazar yetkilileri, Katma Protokolün Türkiye aleyhine işlediğini kabul etmektedirler ve düzeltilmesi için Türkiye'nin taleplerini beklediklerini de beyan etmektedirler. Ancak, Hükümet, Ortak Pazardan taleplerimizin neler olduğunu tespit edip, açıklığa kavuşturamamıştır. Bu yüzden aleyhimizdeki gelişmeler de devam edip gitmektedir.

Hükümetin, memur aylıkları konusundaki davranışları da anlaşılmas bir mahiyet arz etmektedir. Fiyatların büyük ölçüde artmış olmasına rağmen, bütçe imkânsızlıkları gerekçesiyle maaş katsayısını artırmayan Hükümet, yan ödemeler kararnamesiyle bütçeye daha büyük bir yük getirmiştir.

Diğer taraftan, yan ödemelerin dağıtılmasındaki büyük adaletsizlik memur kesiminde büyük huzursuzluğun doğmasına yol açmıştır. Hem bütçe ağır bir yük altına sokulmuş, hem de kimse memnun edilememiş; aksine, memur kesiminde tedirginliklere yol açılmıştır.

Aziz arkadaşlarım, iç düzeninde huzur ve istikrarı yitirmiş; anarşik çalkantılar ortasında can güvenliğini koruyamayan ve ekonomisi bunalımlar içine sürüklenmiş bir yönetimin dış politikasından ciddi, başarılı ve geçerli sonuçlar beklemek zaten mümkün olmaz. Uzaklara gitmeye ne hacet; yanı başımızda, Batı Trakya'da, Kerkük'te insanlık dışı muamelelere maruz kalan soydaşlarımızın feryatlarına bile çare bulamıyoruz.

“Amerika para vermezse NATO'dan çıkarız” diyen ve NATO ile ilişkilerimizi Amerika'nın para vermesi şartına bağlı gören yöneticilerin, dün “NATO'ya hayır” kampanyasını yürütenlerle bugün aynı paralele düştüklerini üzüntü ile müşahede ediyoruz. Sosyalist Doğu bloku ile yakın ve dostane ilişkilerimizi geliştirme politikası, Batıya karşı bir gözdağı politikası mıdır; yoksa dış politikamızda bir yön değişikliği midir, henüz aydınlığa

kavuşmamıştır. Sosyalist ülkelerle sarmaş dolaş bir dostluk politikası sürüp giderken, beynelmilel komünist mihrakların Türkiye’de de bir ihtilâl hazırlığı içinde oldukları ve yerli uşaklarının da kendilerine yardımcı olacakları; Türkiye’imizi on parçaya bölmek istedikleri ve Batı Alman güvenlik makamlarının bu yolda hazırladıkları raporlar radyolarla ve gazetelerle yayınlanıyor, parselasyon haritaları neşrediliyor, vatandaşlar da kaygıdan kaygıya sürükleniyor da; bir tek Hükümet yetkilisi çıkıp, işin önemi, ciddiyeti ve mahiyeti hakkında ne Meclislere, ne de kamuoyuna bir bilgi vermiyor. Bazı çevreler, hatta bazı makam sahipleri de “Bu Hükümete yardım edilmelidir” temennisinde bulunuyorlar. Sayın Başbakan da bazı kanunlar için muhalefetin yardımını talep ediyor.

Değerli arkadaşlarım; yardım doğru yolda ve millet hizmetinde olanlara yapılır. Cephe ortakları aralarındaki anlaşmazlığı gidersinler; Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanun tasarısını getirsinler, yardım edelim. Çiftçi borçlarının ertelenmesi, muhtarlara maaş bağlanması ile ilgili tasarıları getirsinler, yardım edelim. Köy kalkınma paylarının kaldırılması, tarım ürünlerinin sigortalanması ve tarım işçilerimizin sosyal güvenliğe kavuşturulmasıyla ilgili tasarılar gelsin, yardım edelim. Aksi halde, idaresizliğe yardım idaresizliği, beceriksizliğe yardım beceriksizliği, yolsuzluğa yardım da yolsuzluğu yoğunlaştırmaktan başka bir işe yaramaz.

Bir müddet önce memleketimizde İslâm Ülkeleri Dışişleri Bakanları Konferansı toplandı: Kırk küsur ülkenin dış temsilcileri bir araya geldi. Demokratik Parti olarak toplantıya ümitle baktık. Bir çoğu bağımsızlığa yeni kavuşmuş, kalkınma ve gelişme heyecanı içine girmiş ülkeler. Bir umut, bir güven ve dayanak arayan ülkeler. Bazıları bazen Amerika’ya bazen, Rusya’ya yönelmiş sonra da elleri boş dönmüş ülkeler; Türkiye’mize bir lider devlet, bir ağabey devlet gözüyle bakanlar var. Milletlerarası münasebetlerde güven duygusu, kararlı ve ölçülü davranışlar başta gelir. İslâm Ülkeleri Konferansına Türkiye olarak bakış tarzımızda güven verici, kararlı ve ölçülü bir imaj veremedik. Protokolü, ziyafeti ve çeşitli merasimleriyle dört başlı bir yönetim, konferansı iç politikada bir sömürü vasıtası haline getirdi. İşte İslâm Konferansı Yasası kanunlaşmak üzere Meclisimizdedir. Parlamentomuzdan ne zaman çıkacağı henüz belli olmayan İslâm Konferansı Yasasının dikkatlere çarpan en önemli yanı, ismidir. Tasarının ismi şudur: “İslâm Konferansı Yasasının Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Bağdaştığı Ölçüde Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun tasarısı.”

Değerli arkadaşlarım, “Bağdaştığı ölçüde” ne demektir? Bağdaşıyor mu, bağdaşmıyor mu? Meclis çalışmalarında Anayasaya uygunluk esastır. Bu tasarı Hükümetin hem Anayasaya, hem de İslâm Konferansına bakış tarzını belirlemek bakımından çok ilgi çekicidir. Buna halk dilinde “Ne kız verme, ne de görücü küstürme” usulü denir, her halde hukukî bir usul değildir.

Değerli arkadaşlarım, Doğu bloku ve özellikle Sovyetler Birliğiyle komşuluktan doğma normal ilişki sınırlarını aşarak, ekonomik ve kültürel alanda aşırı bir yakınlaşma politikasına girilmesi, Türkiye'mizin geleceğini büyük bir tehlikenin kucağına atmaktır. "Komünizme karşı mücadele" sloganını dilinden düşürmeyen Cephe Hükümetinin, komünist blokla sarmaş dolaş bir politika yürütmesi, kendi iddialarındaki samimiyetsizliği tescil bakımından ibret verici bir tecelli ortaya koymaktadır.

Sovyetlerin Türkiye'ye yaptığı ekonomik ve teknik yardım faturasının beş sene sonra ihraç gücümüzün % 68'ini, yani bütçe gelirlerinin % 48'ini alıp götüreceği iddia edilmektedir. Bazı yabancı kaynakların iddiası budur. Bu iddia açıklığa kavuşturulmalıdır.

Mazideki kapitülasyonlardan ve Düyunu Umumiye facialarından sonra, gözümüzü dört açmak mecburiyetindeyiz. Sovyetler Birliğinden teknisyen ve eksper namı altında gelen binlerce insanın, başkaca hangi işlerle uğraştıklarını takip etmek gereğine de önemle dikkat çekmek istiyoruz. Şu acı gerçeği bir kere daha belirtmek isteriz: Macaristan'da, Çekoslovakya'da, Hindistan'da, Kuzey Vietnam ve Kore'de komünistler önce yardım meleği kılığında görünmüşler, sonra da gerçek çehrelerini göstermişlerdir.

Aziz arkadaşlarım, İsa'dan önce kurulmuş ve bugün isimleri tarih sayfalarında kalmış devletlerde bile, devletin ilk ve aslî görevi, huzur ve asayiş sağlamaktır, kanunları ve töreleri hâkim kılmak şeklinde görülmüştür. Toplamların devlet kurma isteği bir arada huzur ve güvenlik içinde yaşama ihtiyacından doğar. Tarih içinde mayalanan manevî ve millî kültür değerleri, fertlerin topluma bağlanmalarını sağlar. Ekonomik kalkınma, fikir ve sanat hareketleri huzurlu toplumlarda ilerleme kaydeder.

Üzüntüyle ve kaygıyla ifade edelim ki, ülkemiz ciddî bir sarsıntı içindedir.

Cumhurbaşkanımız bir konuşmasında diyor ki: "İnsanlar birbirini öldürüyor, katilini bulamıyoruz. Yangın çıkıyor, failini bulamıyoruz. Kazanın veya kastın hakiki failini bulamamak, bizi olanlardan daha çok üzmektedir. Bu durum bir kurt gibi içimizi kemiriyor ve dolaylı olarak devlet güvencesi sarsılıyor." Millî Güvenlik Kurulu bir bildirisinde: "Devletimizin karşı karşıya bulunduğu ve millî güvenlik ve bütünlüğümüze yönelmiş tehditler hakkında verilen izahatı değerlendirmiş ve Hükümete gerekli tavsiyelerde bulunulmuştur" deniyor. Bu şartlar altında vatanın ve milletin bütünlüğüne yönelen tehlikeler karşısında ve mutluluğunu yitirmiş bir Türkiye ortasında "Vatanın ve milletin bütünlüğünü koruyacağıma, halkın mutluluğu için çalışacağıma namusum üzerine söz veririm" diye yemin eden aziz milletvekili arkadaşlarımın, milletvekilliği görevini vicdan huzuru içinde yapıp yapmadıklarını bir kere daha değerlendirmeleri gereğine inanıyorum.

...Memleketimizde olup bitenlere gözlerini kapayıp “Ben hiç bir tehlike görmüyorum; milletçe gül gibi geçinip gidiyoruz, bu telâşa ne lüzum var” diyenler çıkabilir. Böyle insanlar tarihin her döneminde ve her toplumda da görülmüştür. Hülâgu Han Bağdat’ı yakıp yıkarken, bir kısım insanların “Güneşte ısınmış suyla abdest almak caiz midir, değil midir?” tartışmasına giriştiklerini tarih yazar.

Sokak sokak dolaşan anarşinin ne zaman, kimin kapısını çalacağı belli olmaz. Üniversite ve gençlik çevrelerindeki çatışmalar yüzünden her gün bir ana yüreğine düşen yangının tüm vatani sarmasını önlemek için erken davranmak, yangının alevi yüzümüzü yalamadan tedbir almak mecburiyetindeyiz.

Bu Hükümet tedbir alamıyor, alamadığını da itiraf ediyor. “Anarşi Hükümeti aşmıştır” diyor ve sızlanmaktan öteye de bir iş yapmıyor. Öyleyse, tehlikelerin en büyüğü ile karşı karşıyayız demektir. En büyük tehlike, aczin yarattığı tehlikedir. Acze düşmüş bir yönetim, devlet ve millet hayatına musallat olan her türlü tehlikenin davetçisidir. Hükümet ortaklarından bir partinin sayın genel başkanı, “Biz tek başımıza iktidar olsak anarşiyi önleriz” diyor. Böylelikle asgarî kendi ortaklarının aczini ilân etmiş oluyor.

Aziz arkadaşlarım; bu Hükümet, musluk akarken, kovasını doldurma sevdasına düşmüştür. İşbaşında kalabildiği süre içinde devlet imkânlarını partizan hesaplarla kullanarak, yandaşlarına veyahut da işini bitirmek için yandaş görünenlere çıkar sağlamakla meşguldür. Devlet ve millet işleri yüzüstü kalmıştır. Bu Hükümet kurulurken kendisine bağlanan umutlar da bugün tükenip gitmiştir. Şimdi bütün umutlar Meclise yönelmiştir. Bir milletin kendi meclislerine güvenmesi ve Paramentosuna umutla bakması büyük değer taşır. Artık Parlamentodan da umudum kalmadı, diyenlerin çoğalmaması lâzımdır. İnsanlar umutla yaşarlar. Umutsuzluğa düşenler yeni umut kapıları aramaya mecbur olurlar. Biz, umut Meclislerdedir, umut demokratik nizamın içindedir, diyoruz, Sayın Demirel de, “Bu Meclisten başka hükümet çıkmaz” diyor. Biz Meclisimizin bir tek hükümete mahkûm olduğu düşüncesinde değiliz. Bu Meclisten kendi bünyesinden birçok hükümetlerin çıkabileceğine inanıyoruz. Herkes kendi vebalinin kefilidir. Milletin eli de, millete vekil olanların yakasındadır. Takdir Yüce Meclisindir. Yüce Meclisinizi saygılarımla selâmlarım. (C.H.P. ve D.P. sıralarından alkışlar)”³³⁴

Bozbeyli’den sonra Millî Selâmet Partisi Grubu adına Kocaeli Milletvekili Şevket Kazan konuşmuştur:

³³⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 20, Birleşim: 121, 7.7.1976, ss. 394-403.

“Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri;

Demokratik Parti Grup Başkanvekilleri tarafından verilen gensoru önergesi üzerinde, Millî Selâmet Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurunuza çıkmış bulunuyorum.

Muhterem milletvekilleri; 1975-1976 çalışma devremizin sonuna geldiğimiz şu günlerde, Millet Meclisi olarak verimli bir hizmet yaptığımız iddia edilemez, çalışmadığımız da söylenemez. Ancak, partiler olarak, memleket ve millete hizmet yolunda samimiyetle yarışmış ve işbirliği yapmış olsaydık, bugün Meclis gündeminde bekleyip duran ve geniş vatandaş kitlelerini alâkadar eden, hayatî teklif ve tasarılarından mühim bir kısmını kanunlaştırmış olurduk. Filhakika bugün, Millet Meclisi gündeminde 102 Meclis Araştırması, 262 sözlü soru, 101 kanun teklif ve tasarısı mevcuttur. Bunlara her geçen gün yenileri eklenmekte, fakat evvelkilerden bir eksilme olmamaktadır. Böylesine yüklü olan bir Meclis gündemini hafifletmek için çalışmalar yapmak yerine, Yüce Meclisin bir gensoru müzakeresiyle meşgul oluşunu, gerek gensorunun muhtevası ve gerekse verilış zamanı itibariyle isabetsiz bulduğumuzu ifade etmek isterim. Bununla beraber, bir teşriî devre sonunda siyasî partilerin çeşitli memleket meseleleri üzerinde bilinen görüşlerini teyit ve yeni görüşlerini tespit bakımından, eğer bu gensoru müzakerelerinde meseleler yapıcı bir üslupla ele alınırsa, yine de bir fayda temin edilebileceğine işaret etmek isterim.

Muhterem milletvekilleri; 1946 yılından beri partiler arası münasebetler olsun, iktidar-muhalefet münasebetleri olsun, siyasî nezaket sınırları aşılarak siyasî husumet sahasına itilegelmiştir. Bu yüzden, iç barış bozulmakta, sık sık rejim buhranları doğmaktadır. İç barışın sık sık bozulması istikrarı ortadan kaldırmakta, istikrarın ortadan kalkışı kalkınmamızı, sanayileşmemizi engellemektedir. Bu ise ülkemize sanayi mamulü satarak fahiş kazançlar sağlayan yabancıların işine yaramaktadır. 50 senelik harpsiz geçen sulh devremiz, bu yüzden gereği gibi değerlendirilememiştir. Sanayileşme sahasında bugün maalesef eski vilâyetlerimiz, şimdi yakın komşularımız olan Yunanistan, Bulgaristan, Romanya hatta Arnavutluk’tan dahi geride kalınmıştır. Bu geride kalışın sorumlusu milletimiz değil, kısır çekişmeyi itiyat haline getiren politikacılarıdır. Ülkemiz, yeraltı ve yerüstü zenginlikleriyle en zengin ülkelerdendir. Türk işçisinin, Türk mühendisinin ve Türk teknisyeninin en kabiliyetli kişiler olduğu dış ülkelerde kazandıkları itibarla sabittir. Bütün bunlar vaktinde değerlendirilebilse ve içinde bulunduğumuz devre heder edilmeseydi, 40-50 senenin sonunda en güçlü sanayi ülkesi olmamız işten bile değildi.

Muhterem milletvekilleri, parlamenter demokraside iktidar kadar muhalefet de lüzumlu ve tabîi bir görevdir. “Bu görev yapılmasın” demiyoruz, “Partiler arası mücadele olmasın” demiyoruz; ancak, her şeyin bir ölçüsü, bir dozu vardır, buna dikkat edilsin, bu ölçü aşılmasın diyoruz. Yurt kalkınmasına

engel olacak şekilde şiddete ve husumete katılmayalım diyoruz. İster iktidarda olalım, ister muhalefette olalım, birinci derecede gözeticeğimiz husus hizmet olsun, kalkınma olsun, sanayileşme olsun diyoruz. Muhalefet görevimizi, iktidar görevimizi, partiler arası mücadele görevimizi kalkınmayı engellemeyecek, sanayileşmeyi sekteye uğratmayacak, hizmetleri aksatmayacak ve rejim buhranına müncer olmayacak dozajda yapalım, kaş yaparken, göze zeval vermeyelim diyoruz.

Eğer, 30 yıllık çok partili devrede bu ölçülere riayet edilseydi, ülkemiz bugün en zengin ülkelerden birisi olurdu. Ekonomisi dışa bağlı olmaktan kurtulurdu, makine satın alan değil, makine satan ülke olurdu. Harice işçi gönderen ülke değil, hariçten işçi getiren ülke, kendi harp silâh ve vasıtalarını kendi yapan ülke olurdu. Millî Selâmet Partisi olarak 1973 seçimlerinden beri bu ölçülere uymaya çalıştık. Bu 4 senelik devreyi erken seçimlerle siyasî buhranlar devresi olmaktan kurtarmaya gayret ettik, bunda muvaffak olduk. Öte yandan, yine bu devreyi bir hizmet devresi halinde geliştirmeye, koalisyon hükûmetlerinin imkânları ölçüsünde onu da başarmaya gayret ettik ve ediyoruz.

Muhterem milletvekilleri, müzakeresini yapmakta olduğumuz gensoru önergesinin muhtevasını üç noktada toplamak mümkündür:

- 1.- Komünizm tehlikesi büyüyor.
- 2.- İktisadî buhran artıyor.
- 3.- Dış ve iç politikada yanlış hareket ediliyor.

Muhterem milletvekilleri, komünizm tehlikesi memleketimiz için yeni bir tehlike değildir. Yıllardan beri zaman zaman yapılan operasyonlarla mücadele edilen bir tehlikedir. Bütün gayretlere rağmen bugüne kadar bu tehlikenin önü alınamamıştır. Çünkü bu tehlikeyi tehlike haline getiren sebepler üzerinde durulmamıştır; inceden inceye bu sebepler araştırılmamıştır.

Yapılan operasyonların arkasından birtakım kimseleri mahkûm etmekle tehlike önlendi sanılmış; fakat önlenemediği görülmüştür. Hep, idare-i maslahatçı tedbirlerle uğraşmış, köklü tedbirlerden kaçınılmıştır. Evlâtlarımızı komünizme iten sebep nedir? Bu düşünülmemiştir. Belki millet düşünmüş ama; iktidar olan zihniyetler düşünmemiştir; tabîi Millî Selâmet Partisi ortaya çıkıncaya kadar.

Millî Selâmet Partisi bu derdin temel sebebini siyasî platforma getiren ilk siyasî partidir. Nitekim, Millî Selâmet Partisi olarak bunun sebebini, bugüne kadar sürdüregelen materyalist eğitim sisteminde görüyoruz. Bu maddeci eğitim sistemiyle, vatanını, milletini seven, manevî değerlerine bağlı, büyüğüne saygı küçüğüne şefkat duyan, her gün ibadet aşkıyla çalışan yaygın bir nesil yetiştirmek mümkün değildir. Böyle bir nesil yetiştirilmedikçe de Türkiye’de

birbirine zıt, birbirine düşman cereyanların ve bu cereyanlara şuursuzca kapılan kitlelerin çatışmaları sürüp gidecek, önlenemeyecektir. (M.S.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Bu tehlikeyi bertaraf edişin ve içinde bulunduğumuz buhrandan kurtuluşun tek çıkar yolu vardır: Maarifimizi manevî temeller üzerine kurmak. Bu tek çıkar yola girebilmek için Millî Selâmet Partisi olarak, ortağı olduğumuz her iki koalisyon hükümetinin kuruluşunda, protokole, manevî temele dayalı millî maarifle ilgili hükümler koydurduk. Bu hükümler üzerinde ortaklarımızın da aynı hassasiyetle durmalarını ve bizim gösterdiğimiz gayreti göstermelerini istiyoruz.

Bir süre önce bir hükümet tebliği ile, okul kitaplarında millî maarif hedefleri istikametinde değişiklik yapılacağı ilân edilmiş olmasını büyük bir memnuniyetle karşıladık. Bu kararın, Millî Eğitim Bakanlığınca zaman kaybedilmeden tatbika konmasını bekliyoruz.

Hükümeti ve bütün siyasî partileri tekrar tekrar ikaz ediyoruz : Bu materyalist sistemle hiç bir yere gidilemez. Sokaklar bir harp arenası, eğitim müesseseleri bir anarşi yuvası olmaktan kurtarılamaz. Anarşiyi doğuran, kardeşi kardeşe düşman eden, bu materyalist zihniyetin kendisidir.

Sevgi nedir, şefkat nedir, rahmet nedir, iffet nedir, saygı nedir, hürmet nedir, vefa nedir, feragat nedir, hak nedir, adalet nedir? Bunun gibi daha nice, insanı insan yapan hasletleri yetiştirdiği nesle aşılamayan bir eğitim sistemi, sonunda mutlaka kendi kendisini yiyecektir. Nitekim yemektedir de.

Komünizmle mücadele, sokaklarda bağırmakla, duvarlara yazı yazmakla, nutuk atmakla, onunla mücadele dernekleri kurdum ve hatta onunla mücadele hükümetleri kurdum demekle olmaz. Komünizmle mücadelenin yolu tektir, bu tek yola girilecektir. Bu yol, her çeşit materyalizmin terki ile millî ve manevî değerlere dönüş yoludur. Bunun için de manevî temellere dayalı bir eğitim sistemi zarurîdir.

Bu sahada, önümüzdeki devre içinde müzakere edeceğimiz Dördüncü Beş Yıllık Planı da bu açıdan ele almak, bu açıdan görüşmek ve bu açıdan kabul etmek zarureti vardır.

Şikâyetçisi olduğumuz bütün ruhî dengesizliklerin, bütün içtimaî hastalıkların temelindeki sebep budur. Rüşvet yaygınsa, haksız menfaat temini itiyat halini almışsa, iltimas, yolsuzluk, sahtekârlık gibi nahoş birtakım haller ahval-i adiyeden sayılacak hale gelmişse, bütün bunların temelinde inançsızlık ve maneviyatsızlık yatmaktadır. Onun içindir ki, önce ahlâk ve maneviyat diye haykırıyor ve bunu, insan unsurunun huzur ve saadeti için en başta gelen ihtiyaç olarak kabul ve ilân ediyoruz.

Muhterem milletvekilleri, Gensoru önergesinde, son günlerde komünist ülkelerle yapılan görüşmeler ve imzalanan anlaşmalar tehlikeli ve Hükümetin kuruluş amacı ile çelişik gelişmeler olarak gösterilmiştir. Biz komünist ülkelerle kültürel anlaşmalar yapıldığını tahmin etmiyoruz. Ancak, yapılan anlaşmaların karşılıklı araştırma transferi yapılması esasına dayandığını, teknik mahiyette olduğunu biliyoruz ve biz Millî Selâmet Partisi olarak tekniğe Çin’de dahi olsa talibiz. Kaldı ki, yalnız biz değil, bugün beynelmilel sahada, sosyo-ekonomik yapıları birbirinden farklı bütün ülkeler, ister Doğu, ister Batı bloklarına mensup olsunlar, birbirleriyle anlaşmalar yapmakta, münasebetlerini millî menfaatleri ölçüsünde geliştirmeye çalışmaktadırlar. Bugün Amerika Rusya’dan, Rusya Amerika’dan aynı şekilde teknik bilgi transferi yapmaktadır.

Öte yandan Türkiye olarak bütün komşularımızla normal ve dostâne münasebetler içinde olmamız, ancak anlaşmalar yolu ile mümkündür. Biz yapılan her türlü anlaşmayı, Türkiye’ye sağladığı maddî ve manevî menfaatler çerçevesinde daima destekleriz. Anlaşma yaptığımız ülkelerin iç rejimleri bizi ilgilendirmez. Dikkat edilecek husus; anlaşmaların ister teknik, ister kültürel mahiyette olsun, ne getirdiği ve ne götürmekte olduğudur. Hükümetlerin de, Meclislerin de buna dikkat etmesi lâzımdır. Ne gariptir ki, öteden beri içinde bulunduğumuz bu Parlamentoda, Hükümetler tarafından imzalanan ve onaylanmak için Meclislerimize gelen anlaşmalar üzerinde siyasî partiler maalesef söz almamakta, hiçbir fikir serdetmemektedirler. Bu tehlikeli bir alışkanlık haline gelmiştir ve bu alışkanlıktan kurtulmamız lâzımdır. Kurtulmak lâzımdır ki, bugün bazı yönleriyle şikâyetçisi olduğumuz Ortak Pazar Katma Protokol Anlaşmasının tasdikine benzer bir hatalı hareket daha yapmayalım.

Muhterem milletvekilleri, dış politika münasebetlerinde Müslüman ülkelerle Türkiye arasındaki gelişmeleri, partimizin memnuniyetle karşıladığını ifade etmek isterim. Bu temasları elbette siyasî istismar konusu yapanlar olabilir. İstismar eden, bir şeyi istemediği halde ister gözüktür. Millî Selâmet Partisi görev aldığı hükümetlerin programlarına, “Tarihî ve manevî bağlarla bağlı olduğumuz ülkelerle münasebetlerimizi geliştireceğiz” hükmünü koyduran partidir. Bununla iktifa etmeyip uygulama sahasını temin için, takipçilik görevini de hakkı ile yapan bir partidir. Son olarak İstanbul’daki Yedinci İslâm Ülkeleri Konferansında bu konferansın mana ve ehemmiyetini bütün dünyaya hissettiren partidir. Samimidir. Bu samimiyettir ki, bugün Türkiye ile 5 İslâm ülkesi arasında ekonomik işbirliği çalışmalarını başlatmış; bu samimiyettir ki, bugün Türkiye ile İslâm Ülkeleri arasında imzalanan 8 adet anlaşmayı Meclis gündemine kadar getirmiştir. Bizim dışımızda, bazı şahsî hatalara rağmen müspet yönde gelişen Türkiye ile Müslüman ülkeler arasındaki bu münasebetlerin daha da gelişeceğine ve her sahada en ileri işbirliğine varan seviyeye ulaşacağına inandığımızı belirtmek isterim.

Muhterem milletvekilleri, görüŖülen önergede, Hükümetin hür demokratik camianın savunma ittifakının, Türkiye’deki manevî dayanaklarını ortadan kaldırdığı iddia edilmektedir. Bundan kastedilen, Türkiye’siz bir NATO’nun zayıflayacağı iddiası ise, buna katılırız. Gerçekten Türkiye’siz bir NATO ittifak, NATO’nun sadece bölgesel müessiriyetini değil, bütün dünya çapındaki müessiriyetini de azaltacaktır.

Türkiye’nin anlaşmalara vefası öteden beri bilinmektedir. Anlaşmalara imza koyan Türkiye, elbette bir Yunanistan değildir. Türkiye Türkiye’dir, içinde yer aldığı her ittifakın güven, emniyet ve vefa unsurudur.

Yukarıda bahsi geçen sözden kastedilen, farzımuhal NATO’dan kopmakla Türkiye’nin çaresiz kalacağı, savunmasız kalacağı, yalnız kalacağı iddiası ise, bunu şiddetle reddedeniz. Belki kısa bir süre millî harp sanayimizi kuruncaya kadar sıkıntı çekeriz; ama sonunda biz kazançlı çıkarız.

Yeter ki şahsiyetli bir dış politika zihniyeti işbaşında olsun. Uydu değil, lider Türkiye ideale sahip olanlar iktidarda bulunsun.

Muhterem milletvekilleri, gensoru önergesinde, döviz rezervlerinin azaldığından, ithalâta kısıtlamalar konulduğundan, kredilerin ve yatırımların durdurulduğundan bahsedilmektedir. Bundan iki üç yıl kadar evvel döviz rezervleri fazla idi ve bundan şikâyet ediliyordu. Kalkınmaya şiddetle muhtaç olan bir ülkede, dövizleri rezerv olarak tutmakta elbette faydası yoktur. Para kasaları doldurmak için bir ideal değil, millet ve memleketin hayrında kullanılması gereken bir vasıttır. Biriken paraya bu gözle baktığınız ve bu yolda kullandığınız takdirde, bundan elbette milletimiz ve memleketimiz fayda görecektir. Güçlü bir Türkiye olabilmek için kalkınma hamlelerini ihmale tahammülümüz de yoktur. Türkiye manen ve maddeten kalkınmalıdır. Türkiye sanayileşmelidir. Devletin bütün imkânları, bu meyanda döviz rezervleri, planlı, programlı ve fakat şevk ve gayret coşkunluğu ilerisinde yatırımlara sevk edilmelidir. İsraktan şiddetle kaçınılmalı, Devletin tek kuruşu yersiz ve lüzumsuz yollara harcanmamalıdır.

İthalâta ağır kısıtlamalar konulduğu iddiasına katılamıyoruz. Tam tersine ithalât ve ihracatımızda 6 ayda büyük artışlar olduğunu, liberasyon için yapılan müracaatların geçen seneye nispetle yüzde yüz arttığını, 2 milyardan fazla transfer sağlandığını biliyoruz.

Dış ticaret açığına gelince; yıldan yıla artan bu açığı kapatmanın köklü çaresini geçmiş iktidarlar maalesef aramamışlar, tedbirlerini getirmemişlerdir. Yabancı ülkelerde çalışan işçilerimizin temin ettiği dövizler, bir ara iktidarda bulunanlara iftihar vesilesi olmuş ise de, bugün bu dövizlerin hükümetler için böyle bir vesile sayılamayacağı ortaya çıkmıştır. Dış ticaret açığının bertaraf edilmesi için Millî Selâmet Partisi olarak gerekli gördüğümüz en sıhhatli yol,

istihsalin ve bunun neticesi olarak ihracatın artırılmasıdır. Bilhassa yeni kurulacak sınaî tesislerimizde istihsal edeceğimiz ürünleri ihraç etmeye başladığımız gün, dış ticaret açığı günden güne eriyecek ve kasalarımız dolmaya başlayacaktır.

Muhterem milletvekilleri; önergede kredilerin kısıtlandığından ve yatırımların durdurulduğundan bahsedilmektedir. Bu iddialara da katılmak mümkün değildir. Hakikatte kredilerin durdurulması bir yana, artırıldığı herkesçe bilinmektedir. Adaletsiz işleyen bir kredi sisteminden evvelce menfaat sağlayıp da, bugün bu menfaati haleldar olanlar şikâyetçi olabilir. Yoksa borçlu olduğu halde borcuna bakılmaksızın kendisine gübre, faizsiz besi, süt kredisi verilen ve ziraî borçları ertelenerek, faizleri kaldırılacak olan Türk köylüsü krediden şikâyetçi değildir.

Yarım kalmış sanayi tesisini bir an evvel işletmeye açabilmesi için Hükümetin kendisine “Gel iste, kredi vereyim” dediği sanayici, krediden şikâyetçi değildir.

Sosyal mesken kredisini yükselttiği için işçi, kredi politikasından şikâyetçi değildir. Bütçeye konulan fonlarla maddî ferahlığa kavuşturulacağı inancını taşıyan, bugüne kadar kredi nimetlerinden gereği gibi faydalanamayan geri kalmış bölgelerdeki vatandaşlar, kredi politikasından şikâyetçi değildir.

Muhterem milletvekilleri, yatırımların hızı ile yatırımların hayalî olduğu iddiası üzerinde kısaca durmak istiyorum. Kısaca dedim, çünkü artık konuşma noktası aşılmış, iş icraat noktasına gelmiştir. Bundan sonra eserler konuşacaktır. 1976 yılı yatırım hızı, 1974 ve 1975 yıllarına nazaran son derece yüksektir. 1974’te % 80, 1975’te % 90 nispetinde gerçekleşen devlet yatırımlarının bu yıl % 100’ün üstüne çıkacağına muhakkak gözüyle bakılmaktadır.

Üçüncü Beş Yıllık Planın ana gayesi olan ve planın öngördüğü ağır sanayi, büyük sanayi, makine sanayi sahasında 200’ü aşkın ve 150 milyar değerinde yatırım programa alınmıştır. Cumhuriyet tarihinin en büyük kalkınma hamlesi yapılmaktadır. Ancak, bu yatırımlarla dış ticaret dengesi sağlanabilecek, işsizlik ortadan kaldırılmış olacak, Türkiye güçlenmiş sayılı sanayileşmiş ülkelerden birisi halini alacaktır. Hükümetimiz, bu konuda en büyük ve en hayırlı hamleyi yapmaktadır. Bu büyük tarihi hamle, her bakımdan tebrik ve takdire lâyıktır.

Üçüncü Beş Yıllık Planın ana hedefi olan bu yatırımların yakın bir gelecekte gerçekleşmesi ile tarihimizde misli görülmemiş bir refah seviyesine gelinmiş olunacaktır. Bugün aziz milletimiz, parti farkı gözetmeden bu millî hamleyi topyekûn desteklemektedir. Bütün siyasî partilerimizden devlet-millet kaynaşması çerçevesinde milletimizin sesine kulak vererek bu hareketlere destek olmasını bekliyoruz. Bu hamleler, bir millî dava olarak benimsenmedikçe ve

topyekûn desteklenmedikçe hedefine ulaşamaz. Birtakım haksız ve yersiz isnatlarla bu şevk söndürülmemelidir. Yatırımlar için bütçede para bulunmadığı, Planlamada görüşülmediği, Planda yer almadığı hatta hayalî olduğu sözleri evvelkilerde olduğu gibi kısa bir zaman sonra balon gibi sönüp gidecektir.

Birtakım sorumlu kişiler bu yatırımlara “hayalî” diyebilir, ama milletimiz, “hayalî,” olmadığını görüyor ve biliyor; bu yatırımların süratle gerçekleşeceğine olan inancını her vesile ile ortaya koyuyor. Buna canlı bir örnek olarak, geçen Pazar günü Konya’ da traktör ve traktör motor fabrikasının temel atma merasiminde yapılan bir konuşmayı göstermek isterim.

Konuşan hatibin sözlerini aynen okuyorum: “Değerli hemşehrilerim, kurulacak tesis bazı çevrelerce tenkit konusudur. Tenkitler yapıcı olduğu takdirde değer ifade eder. İyiniyet ve elbirliği her meseleyi halledecektir. Milyarlık tesisleri Türkiye Hükümeti gerçekleştirecek güce sahiptir. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmamalıdır. Benim kanaatime göre, bu gibi tesislerin yapılması için çok zaman kaybedilmiştir. Meselelerin üzerine gitmek gerekir; yeter ki, samimî duygularla hareket edilsin. Hiç bir yabancı devlet kalkınmamız için torba ile para vermez, al şu fabrikayı kur demez; daha açıkçası, pazar kaybetmenin endişesini duyar. Fazla umutsuz olmamak gerekir. Senelerce cihana hükmetmiş bir devletin çekirdeğini teşkil etmekteyiz. Bugünkü Batı medeniyeti sanayiî bizden gitmiştir. Bu kadar güçlü tarihi olan millet, hiç bir zaman dostlarına avuç açmamalıdır. Bunun imkânlarını aramalıyız. Aramızda bulunan bölücülere fırsat vermemeliyiz. Sıkı kardeşlik bağları bizi başarıya götürecektir.”

Dinlediğiniz bu konuşmayı yapan, lâlettayin bir kimse değildir, bir belediye başkanıdır; hem de bu yatırımların hayalî olduğunu iddia eden Gensoru sahibi partinin, Demokratik Partinin Belediye Başkanıdır. (A.P. ve M.S.P. sıralarından alkışlar)

Muhterem milletvekilleri; Gensoru önergesinin muhteva bakımından zayıf, zaman bakımından yersiz olduğunu konuşmamın başında ifade etmiştim. Bununla beraber, muhtevada yer alan şikâyet konusu hususların hangi tedbirlerle bertaraf edilebileceğini de, partimizin temel görüşü açısından bir defa daha ortaya koymaya çalıştım.

Netice olarak; müzakeresi yapılan bu Gensoru önergesini desteklememiz mümkün değildir. Önergeye Millî Selâmet Partisi Grubu olarak ret oyu vereceğimizi belirtir, hepinize saygılar sunarım. (A.P. ve M.S.P. sıralarından alkışlar.)”³³⁵

³³⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 20, Birleşim: 121, 7.7.1976, ss. 403-407.

Kazan'dan sonra Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Orhan Birgit konuşmuştur:

“Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Cumhuriyet Halk Partisi Millet Meclisi Grubu olarak biz, bu Gensoru önergesinin gündeme alınabileceğine inanmıyoruz. Bu inancımızın temelinde, Demirel Hükümetini ayakta tutabilmek için cepheleşmiş bulunan siyasal partilerin ülkeye ve hatta kendilerine neye mal olursa olsun bugünkü iktidarlarını sürdürme isteklerine payanda yaptıkları aritmetik durumları kadar, Parlamento albümünde hiçbir partiye kayıtlı olmadıkları bildirilen bağımsız milletvekillerinden bazılarının çeşitli çıkar hesapları da yatmaktadır.

Bir çıkar cephesinin çevresinde ister siyasal partilerin grup disiplini, ister bazı bağımsız üyelerin özel hesaplarıyla toplanmış olsunlar, sayın Demirel için verilmiş bulunan bu Gensoru önergesinin gündeme alınmaması için biraz sonra kalkacak parmakların sayısını üç aşağı beş yukarı bildiğimiz halde, önerge sahibi Demokratik Partinin değerli üyelerine de teşekkür ediyoruz. Hiç değilse bu Gensoru önergesi dolayısıyla dördüncü yasama döneminin üçüncü yılını da tamamlamakta olan Meclisimizde sadece kendisini ve Bakanlarını değil, bütün bir idareyi de yasama organının denetiminden kaçırmaya çalışan Başbakan için söyleyeceklerimiz olabilecektir.

Millet Meclisinin gündeminde 100 Araştırma ve Genel Görüşme önergesi beklemektedir. Gündemde bekleyen sözlü soruların sayısı ise 247'dir. Denetleme için ayrılmış Çarşamba günleri iktidar partilerinin, özellikle Adalet Partisinin çoğunluk yaptırtmamayı amaçlayan tutumunun yanı sıra, soruya muhatap Hükümet üyelerinin birleşimlere ısrarla gelmedikleri gerekçeleri tutanaklarca saptanmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisince kurulmuş soruşturma komisyonlarınca görev yapma olanağı dahi sağlanamamakta, sorunlar zamanın akışına bırakılarak çürütülme yolu seçilmektedir. Görev bölümü yapabilmiş soruşturma komisyonlarının Anayasa ve içtüzükten aldıkları yetki ile Hükümetten, kamu kuruluşlarından istedikleri bilgiler tam bir umursamazlık içinde cevapsız bırakılmakta veya geciktirilmektedir. Başbakanın MİT raporlarının gizliliğine uymadığı iddiası ile kurulan Soruşturma Hazırlık Komisyonu, Başbakanlık eliyle MİT Müsteşarlığından istediği bilgiye 2 ayı aşkın zamandır ancak birkaç gün önce cevap alabilmiştir. Senatoda asayiş olaylarıyla ilgili bir Araştırma Komisyonu da, idarenin çeşitli makamlarında ısrarla istediği bilgilerden birçoğuna cevap alamadığı için, sayın Başkanı vasıtasıyla durumu bir basın toplantısıyla kamuoyu önünde kınamak zorunda kalmıştır. Ünlü Lockheed olayı ile ilgili olarak kurulan Meclis Araştırma Komisyonu, Başbakanın bilgisine başvurmak gereğini duymuş; ama sabıkalı bir Ülkü Ocakları Başkanı ile makamında sohbet için zaman ayırabilecek olan Demirel, bu Komisyona gelmeyi onur meselesi saymıştır.

Böyle bir zihniyetin, “Egemenlik ulusundur” ilkesine içtenlikle bağlı olduğu söylenemez. Kendisi Parlamenteoya gelmez. Bugün hakkında bir Gensoru önergesi görüşülür, yine gelmez. Ya Parlamenteoya saygısızlığını kanıtlamak için gelmez; ya da burada söylenenler çok ağırdır, sinir bunalımları geçirmektedir; onları Grubunun gözü önünden kaçırmak için yukarda dinlemeyi tercih eder.

Denetleme komisyonlarının istedikleri bilgileri, emrindeki Devlet görevlilerinin cevaplandırmamasını ısrarla sağlar.

İşte sayın Demirel budur. Demirel yargı organları karşısında da aynı tutumu izler.

Bu nedenle biz, bu Gensoru önergesini Demirel zihniyetinin Cumhuriyet Halk Partisi açısından bir defa daha ve millet kürsüsünden ortaya konması için yararlı görüyoruz ve konunun esasına girmeden önce genel olarak, kamu hukukunda yüzyıllardan beri kurallaşmış siyasal partiler ve hükümetlerle ilgili bazı görüşleri özetlemek istiyoruz:

Değerli milletvekilleri, siyasal partiler iktidar yolu ile kendi programlarının çerçevesinde ülkeye hizmet için faaliyette bulunurlar, bunun için demokratik savaş yaparlar. Hükümetler de böyle kurulur. Hükümet, gerçekte ne onu kuran Başbakanın şahsının ne de hısım, akrabasının kârını sağlayan bir şirkettir. Hükümet, Ortaçağ sultanlarının şaşaası gibi, bir zümreye saltanat sağlamak ya da seçim esasları için de kurulmaz.

Demokrasinin bir fazilet rejimi olduğu Montesquieu’dan beri söylenir. Her Hükümetin ortak görevleri ve programı çevresinde kamuya hizmet amaçları olur. Devletin yeryüzünde belirmesinden beri her Hükümetin ilk iş olarak, vatandaşlarının mal ve can güvenliğini sağlaması gerekir. Can güvenliği olmayan yerde Hükümet yoktur. Can güvenliği sağlamayan Hükümet, Hükümet değildir. Can güvenliğini umursamayan Hükümet, Hükümet olma ahlâkından da yoksundur. Can güvenliğine kasteden ve bir kısım eşkıyayı koruyan Hükümet ise, Hükümet değildir. Her Hükümet, ülkede rüşveti, kanunsuzluğu, kanun dışı kazançları, yolsuzlukları önlemekle görevlidir. Buna bazı siyasal partiler “Devlet yönetiminde önce ahlâk ve maneviyat prensibi” adını vermektedirler. Bunları sağlayamayan Hükümet, manevî değerleri de sağlayamayan Hükümettir.

Rüşveti, kanunsuz kazançları, yolsuzlukları umursamayan, hele teşvik eden Hükümet ise, ahlâktan yoksunların hizmetinde olan Hükümet demektir.

Anayasayı, yasaları olduğu gibi, kendi programını, ilkelerini bile bir tarafa bırakarak, sadece kendi partisinin ya da partilerinin çıkarlarını sağlamaya, böylelikle vatandaşlarının gözünü boyamaya çalışan Hükümet, Hükümet değildir, bir çıkar kuruluşudur.

Parlamentar rejimlerde görülebilen koalisyon hükümetleri, partilerin anlaşabildiği konularda ortak hizmeti amaçlayan hükümetlerdir. Ortak çalışma yerine, ortaklarının siyasal sermayesini kendi üzerinde toplamaya, çalışan koalisyon lideri varsa, ona, “Başbakan” değil, tarihte örnekleri görüldüğü gibi, bir akşam yemeğine çağırdığı dostlarını gizlice ve yavaş yavaş zehirleyerek göz diktiği mallarına kavuşmanın gününü bekleyen kapkaççı da denilebilir.

Değerli arkadaşlarım, ülkemizde de 53 yıllık Cumhuriyet tarihimiz içinde, parlamentar sisteme dayanan çeşitli hükümetler kurulmuştur. Bunlar hataları ya da sevapları ile geçmişin malı olmuşlardır. Bugün bu Gensoru dolayısıyla huzurunuzda eleştirdiğimiz Isparta Milletvekili ve Adalet Partisi Genel Başkanı sayın Demirel başkanlığındaki Hükümet; 31 Mart 1975 tarihinde dört siyasal partinin teşkil ettiği Milliyetçi Cephe tarafından kurulmuştur.

1960 öncesinde bir iktidar kendisini meydana getiren siyasal parti ile yetinmiyor ve o partinin çevresinde bir cepheleşmeden bahsediyordu. Demirel ve onunla cephe birliğine girişenler de böyle yaptılar, cephe kavramının içinde düşmanlık olduğunu unutmuş görünerek yola çıktılar. Böylelikle düşünce farklılıklarına göre insanları düşman kamplarına bölme hareketi hızlandı. Etnik nedenlerle mezhep nedenleri ile bölücülük, ayrımcılık büyütüldü. Gerçek anlamdaki milliyetçilikle ters düşen bir ortam yaratıldı ve yerleştirildi. Bugün bu cepheleşmenin tescilinin 463. günündeyiz ve sayın Demirel de durumun nihayet farkına varmış olmalı ki, şimdi iş işten geçtikten sonra “Cephe sözü bizim değildir.” demektedir.

Sayın Demirel, gerçekleri kendi isteğine göre değiştirmekte ustadır, hem de karşındakilerin gözlerinin içine baka baka değiştirmekte ustadır, başkomutanlığına talip olduğu cephe için de böyle yapmaktadır.

Cephe’yi kurmuştur, kurdurtmuştur, isimlendirtmiştir; şimdi “Hayır” demekte, diyebilmektedir: “Biz solculara karşı cephe falan kurmuş değiliz. Biz doğrudan doğruya milliyetçiliğe sahip çıkmışızdır. Milliyetçiliğe sahip çıkınca biz, milliyetçiliğe sahip olmayanlar bizim karşımızda yer almış; kendileri bizi cephe ilân etmişlerdir. Cephe lâfı bizim değil. Cephe’yi, milliyetçiler bir araya gelin, dediğimiz zaman, vay bunlar cephe kuruyor diye solcular ortaya attı. Bizde buna karşı dedik ki: Efendim, siz de deyin milliyetçiyiz diyemediler”. Milliyet Gazetesinde sayın Abdi İpekçi ile sohbetinde 23 Haziran 1976’da sayın Demirel böyle söyledi.

Huzurunuzda Millet Meclisi kürsüsünden sayın Demirel’in bu konuda da gerçek dışı beyanda bulunduğunu, iki Demirel yandaşının tanıklığı ile açıklayacağım. Günlerden 13 Ocak 1975 Pazar’dır. Eskişehir’de Adalet Partisi Gençlik Kongresi yapılmaktadır. Adalet Partisi yanlısı gazetelere göre, sayın Seyfi Öztürk bu kongrede şunları söylemiştir:

“Milliyetçi Cephe sadece milliyetçi partilerin yan yana gelmesinden ibaret değildir. Bir felsefe, bir inanış, bir ülkü birliğidir. Milliyetçi Cephe, komünizm tehlikesine karşı kurulmuştur.”

Demirel, başında bulunduğu 31 Mart Hükümetine, Cephe adını takanların milliyetçiliğe sahip olmayan solcular olduğunu söyleye dursun; bay Türkeş 16 Ocak 1975'te Orta Doğu Gazetesine göre; Konya'da yayınlanan bir gazeteye verdiği demeçte şöyle diyordu:

“Yurdumuzda sürüp giden Hükümet bunalımına bir an önce çare bulmak ihtiyacı, ayrıca memleketimizde çok yaygın ve azgın hale gelmiş olan komünist faaliyetlerle bölücü, ayırıcı faaliyetler, Türk Milletinin manevî değerlerini tahribe çalışmaktadır. TRT aşırı solcuların eline geçmiş bulunmaktadır. Her tarafta milletimizin varlığını ve gücünü meydana getiren manevî temeller yıkılmaya çalışılmaktadır. Bunlara karşı parti endişelerinin üstüne çıkmak ve komünizme karşı olanlar, aşırı solculuğu memleket için tehlike sayan partilerin işbirliği gereklidir. Bu zaruretin ve ihtiyacın 4 parti tarafından anlaşılmış olduğuna görülmüyor. Bu maksatla milliyetçi cephe teşekkül etmiştir”.

Hani sayın Türkeş'in; 27 Mayıs'ta radyolarda Demokrat Partili milletvekillerini toplama emri, bunun dışında, bir, “NATO'ya ve CENTO'ya bağlıyız”dan farklı idi; onu da söyleseydi, millî birliğin sesini milliyetçi cephenin bu yeni üyesi duyurmuş olacaktı.

Bunlar söylenildiği zaman henüz bu Hükümet kurulmuş değil. Hazırlıkları yapılıyor ve şu anda birisi Demirel'in sol, diğeri sağ kolu olan iki Hükümet Üyesi, Cephe'yi niçin kurmakta olduklarını anlatıyorlar. Felsefesi vardır Cephenin, ülküsü vardır; tabii bay Türkeş'in kafa yapısı ve insafı içinde değerlendirilebilecek hasımları da vardır.

Değerli arkadaşlarım, sayın Demirel burada olsaydı, “Bana ne” diyebilecekti belki. Cephe sözcüğünün kendi ağzından çıkmadığında ısrar edebilecekti. Onun için burada yok. Kendisi, bazı politikacıların alnının kabağına bazı şeyleri vuracağını söylüyormuş; alnının kabağına kendi söylediği bir sözü getirivercektik. (C.H.P. ve D.P. sıralarından alkışlar.)

Tarih, 10 Aralık 1975. Yer, Başbakanlık. Sayın Demirel basın toplantısını yapmış, soruları cevaplandırıyor. Basın Yayın Genel Müdürlüğünce bastırılmış kitabın 67. sayfasının 3. paragrafı. Burada Yeni Ortam Gazetesinden Barış Kaşıkçı kendisine şu soruyu sormuş:

“Konuşmanızın orta yerinde, bir çağrı ile, biliyorsunuz kamuoyunda büyük tepkilere yol açan Cephe Hükümeti sözcüğü vardı. Bu sözcükten geri dönüş mü bu çağrı?”

Şimdi, doğruları söyleyen bir adamsa, Abdi İpekçi'ye söylediği gibi, “Hayır, Cephe sözünü ben tekellüm etmedim” diyecek, “Bunu solcular icat etti” diyecek. Ama bakın ne diyor Devlet arşivine geçen, Basın Yayın Genel Müdürlüğünün kitabının 67. sayfasında Başbakan?

Cevap: “Çağrı, milliyetçi cepheden dönüş değildir. Cephe etrafında toplanmak isteyenlere, daha evvelki yaptığımız çağrı berdevamdır. Türkiye’de milliyetçi cephe etrafında toplanmak istemeyenler de vardır. Onların Cumhuriyet etrafında toplanması çağrısını yapıyoruz”.

Değerli arkadaşlarım, aslında bu çağrının sağda bölünmüş oyları -buna cephe partilerinin oyları da dahildir- Adalet Partisinde toplamak için yapıldığı ve Demirel ile yandaşlarının adına “Milliyetçi Cephe” adını verdikleri topluluğun, geçici siyasal iktidarının da bu amaçla kurulduğu bugün gün ışığına çıkmıştır. Böyle olduğu içindir ki, anarşi sokaktan her çeşit Devlet kadrosuna ve bizzat Hükümet ortaklarının içine kadar uzanmıştır. Böyle olduğu içindir ki; günümüzde Devlet memurunun tarafsız olması, yasalardan yana olması şöyle dursun, cephe partilerinden herhangi birisine yandaş olması dahi yetmemektedir. Bağlı olduğu bakanlık cephenin hangi kanadındaysa, memurun, o Bakanın siyasal felsefesine hizmet etmesi gerekmektedir.

Henüz Devletin dış temsilciliklerini bir yana bırakırsak, ki onlara da bu nedenle aylardır atama yapılamamaktadır, dürüst, tarafsız ve namuslu devlet memurlarını, polisleri ve işçileri tedirgin edici bir hızla parsellenme devam etmektedir. Zaman zaman ölçü, bir değerinin yararına ya da bir başkasının zararına kaçırılmakta ve işte o zaman kavga başlamaktadır. El ele verdikleri söylenen ortakların, resmi nitelikli sözcülerince değilse de, yarı resmî organlarca açığa çıkartılan bu kavgadan bazı somut örnekleri Yüce Meclisin bilgisine sunmakta yarar görmekteyiz.

Millî Eğitim Bakanlığı, Cephenin kuruluşunda, Millî Hareket Partisi gibi Parlamentoda sadece 3 üye ile temsil edilebilen en küçük ortak da dahil olmak üzere, hemen bütün ortaklarca kendi partilerinden bir üye için düşünülmekteydi. Sonunda, Ülkü Ocaklarının toplantılarındaki girişimleri ve geçmişi de gözönünde tutularak, Sayın Ali Naili Erdem üzerinde, bir Adalet Partisi-Millî Hareket Partisi anlaşması sağlandı. Gerçek Türk Milliyetçilerinin sadece kendileri olduğu gibi bir sabit fikre saplanmış olan Ülkücüler ya da Milliyetçi Hareketçiler, Sayın Erdem’in, Bakanlık makamının temsil görevleriyle yetinmesini istiyorlardı. Atamalar, kıyımlar, eğitim ilkelerinin saptanması ise, oraya yerleştirilmiş Ülkücüler tarafından yapılmalıydı. Journalleri onlar hazırlamalı, sonuçlarını onlar değerlendirmeliydi. Bu amaçla kimler nerelere atandı? Bu konuda Grubumuza mensup çok değerli arkadaşlarım zaman zaman bu kürsüden, gerçekleri dile getirdiler. Ben bunlardan bahsedecek değilim. Size bu konu ile ilgili olarak, Bay Türkeş’in eliyle son haftalarda kamuoyuna

açıklanan bir belgeyi okuyacağım ve Türk millî eğitiminin solculardan temizlenmesi gerekçesi adı altında nasıl Milliyetçi Hareket Partilileştirildiğinin sayısız örneklerinden rastgele bir tanesini gözlerinizin önüne sereceğim.

Değerli arkadaşlarım, Ordu'nun Korgan ilçesi Ortaokul Müdürü Ahmet Karayılan 29 Mayıs günü bir saldırı sonunda bıçaklanarak öldürüldü. Rahmetli genç eğitimcinin sağlığında hızlı bir Millî Hareket Partisi militanı olduğu, bu Partinin organı “Devlet” dergisinin 347. sayısında yayınlanan mektubundan anlaşılıyor. Bu mektup, “Sayın Başbuğumuz Alparslan Türkeş’in Ulvî Şahsına” diye başlıyor. Öğretmen, ölümünden 16 gün evvel yazmış ve göndermiş. O tarihte resmî bir devlet memuruydu; dergide yayını Bay Türkeş’in sağladığı anlaşılıyor. Mektup, “Sayın Başkanım, çizmiş olduğunuz mana ve ilim yolunda taşra temsilciliğinizi yapan bizler büyük engellerin karşısında bulunuyoruz. Şikâyetçi değiliz, fakat elimizde olan bazı imkânlarla bu engelleri eriteceğimizi sanıyoruz,” diye başlıyor. Neyin “sayın başkanı”dır Bay Türkeş? Bir siyasal partinin. Kendisine “Başbuğ” veya “Başkanım” diye hitap eden bir devlet memurudur, bir eğitimcidir. Mektubunda, Korgan Ortaokulu Müdürlüğüne, 6 ay önce Fatsa’dan, arzuya binaen tayin edildiğini bildiriyor. Demek atanması siyasal bir amaçla yapılmış. Gitmiş Korgan’da ilçenin kaymakamını, savcısını “Aşırı solcu takımı” diye, o mektup ile, bağlı olduğu Millî Eğitim Bakanına değil Hükümetin Başkanı olarak görmesi gereken Başbakana değil, Millî Hareket Partisi Genel Başkanına şikâyet ediyor.

Bir ölünün ardından söylemek istemem, kendisini rahmetle anmaktan başka bir şey söylemek istemem; ama Bay Türkeş, kendisine gelen bir mektubu mademki yayınlamış ve açığa çıkartmıştır; ölmüş ya da hayatta olan yüzlerce benzerinden gelen mektuplardan, biri saymak ve üzerinde kısaca da olsa durmak gerekir.

Ordu'nun Korgan ilçesinde Millî Hareket Partisinin bir örgütü var mıdır, bilmiyorum? Olmasa da Bay Türkeş ve yandaşları hesabına üzüler bir eksiklik yaratmadığı anlaşılıyor. Türkiye'nin hiç bir yerinde Millî Hareket Partisi örgütü olmasa ne gam Sayın Türkeş için. Devletten maaş alan memurlar, istatistik Enstitüsünden TRT'ye; Millî Eğitiminden bilmem nereye kadar, sabıkalı komandolarını onun adına besliyorlar. Çünkü, bu 24 yaşındaki genç, kendisini sadece taşra temsilcisi olarak göstermekle kalmıyor o mektupla, ayrıca Parti ve Cephe için eleştirilerini de iletiyor ve şöyle diyor:

“Üst makamlardaki idarecilerimizin maslahatçı oluşlarından yakınıyor, hiç olmazsa, kendi bünyemizde lüzumlu ıslahatın yapılmasını istirham ediyorum.

Daha düne kadar şahsınıza hücum eden ve devamıza set çekmek isteyen bazı kimseler, bugün s rf menfaatleri için bize yanaşmak, teşkil tlara girmek istiyorlar.

Efendim, milliyetçi gençlik ve milliyetçi hareket olarak hızla büyüyoruz. Fakat bu s rf bünyeyi bozmak, bundan istifade etmek için siyonizmin hasta bünyesinden mikroplar s zmaya çalışmaktadır. Bazan da ferd  menfaatler mevzuubahis olarak size yanlış raporlar verilmektedir.

Gençliğimizin din istismarcıları tarafından umumî ef ara yanlış kabul ettirilmemesi için daha disiplinli, genel kaidelerimize daha sadık, nefis-i emmareden uzak oluşlarını arzu ediyor, bunun çok şeyler kazandıracalı kanaatindeyim.

Sel m eder, bayraklaşmış, abideleşmiş mefkureyi taşıyan ellerinizden  per, sonsuz hürmet ve saygılarımı sunarım.”

“Hürmet ve saygıları”nı bir arada sunacak kadar Türkçe düz yazı kurallarından yoksun, ama arzuya binaen Korgan Ortaokulu Müdürlüğüne atanması gerekecek kadar, Milliyetçi Hareketin taşra temsilciliğinde yeteneklidir bu rahmetli genç  Ğretmen.

Bay Türkeş onun mektubunu yayınl tırken, Devlet kadrosunda böyle temsilcileri olduğunu saklamamaktadır. Hatta bunu bir övünç ve gözdağı sayarak tırmanma eyleminin basamaklarından birisi görmektedir. Mektupta “idarei maslahat i üst makam idarecileri, siyonizmin hasta bünyesinden s zmak isteyen mikroplar, din istismarcıları” gibi suçlamaları Sayın Demirel, Koalisyonunun kanatlarından başta kendi partisi olmak üzere, hangilerine münasip görmektedir bilemem. Bildiğim, okuduğumuz bu mektubun hiç bir yorumu gerek bırakmayacak şekilde Devletin eğitim kadrolarına bugün egemen olan düşüncenin bir açık belgesi olduğudur.

Değerli arkadaşlarım, Millî EĞitim Bakanı geçenlerde İstanbul Millî EĞitim Müdürünü görevden aldı ve yerine de yeni atama yaptı;  lk -Bir’in İstanbul şubesi Başkanınca bu işlem karanlık bazı çevrelerin Bakanı yanıltması olarak nitelendirildi. Adalet Partisi İstanbul Milletvekili arkadaşlarım olmalı bu karanlık çevreler; çünkü, Tercüman Gazetesinin bir Cepheci yazarı onları suçluyor.

Bakınız  lk -Bir Başkanı daha neler demektedir bildirisinde, bu gazetede yayınlandı: “Bizi görevden alabilirler, emekliliğe sevkedebilirler ve hatta daha ileri giderek şerefli mesleğimizden ayırabilirler, ama bizi h rsızlığa, iltimasa, rüşvete ve her türlü kanunsuzluğa göz yummaya zorlayamazlar.”

Cephenin bir kanadının yan eğitim kuruluşunun bu açıklamasından öğreniyoruz ki, Eğitim Bakanlığında kanunsuzluk, hırsızlık, rüşvet vardır. Sayın Erdem'in bu ağır suçlamaların altından kalkmayı deneyip denemeyeceğini bilmiyorum. Aslında, Devlet kadrolarında rüşvet olduğunu sade Cephenin yan örgütleri söylemiyor, biraz önce Sayın Şevket Kazan buraya geldi Millî Selâmet Partisi Grubu Sözcüsü olarak, “Rüşvet yaygınsa, haksız menfaat, temini itiyat halini almışsa, iltimas, yolsuzluk, sahtekârlık gibi nahoş birtakım haller ahvali adiyeden sayılacak hale gelmişse...” diye devam etti. E, sorarlar “Ne yapıyorsunuz o zaman, ne yapıyorsunuz?” Hükümet partilerinden birisi olarak burada muhalefet sözcüsü gibi konuşmak yetmez, ne yapıyorsunuz?

Ben şimdi bu kürsüden “Bu Hükümet sözde milliyetçi, aslın da maslahatçıdır” desem, “Profesyonel hırsızlar, vurguncular işbaşındadır, anarşi âdeta teşvik edilmektedir, planlı saldırılar oluyor ve Hükümet hiç bir tedbir almıyor, biz de meşru savunma hakkımızı kullanırsak sonra ne olur bu Hükümetin hali?” desem, Adalet Partisi sıralarından arkadaşlarım tepki gösterir, beni kör bir muhalefet anlayışı ile suçlarlar. Oysa bu sözleri, Hükümetin en küçük ortağı Millî Hareket Partisinin Gençlik Kolları Başkanı söyledi (Milliyet Gazetesi 20.11.1975) ve Sayın Başbakan, “Hırsızlar, vurguncular işbaşındadır” sözlerine karşın, “Kimmiş onlar?” bile diyemedi. Bilmiyorum Ülkü Ocakları Başkanını odasına çağırıp “Yahu, kulağıma söyle, kimmiş onlar, bizden kimse var mıymış?” dedi mi; onun için mi çağırdı, onu bilemiyorum. (C.H.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar.)

“Bu Cephenin içerisinde Türk Devletini bölmek isteyenler var. Siyasî şeriat adına sağ şemsiyenin altına sığınarak.” Aslında şöyle demiş -özellikle bir Erzurum Milletvekili arkadaşımın ailesinden geldiğini bildiğim için ismini anmak istememiştim - “Şeyh Sait gibi siyasî şeriat adına sağ şemsiyenin altına sığınarak” demiş. “Ümmetçilikle Türk Devletini parçalamak isteyenler var, büyük Yahudi sermayedarları ile iş yapanları var, içinde bu Cephenin vurguncu, “bölgeci, tefeci var.” Bunları da ben söylemiyorum. Sayın Türkeş'in “sağ kolum” dediği ve kendisinden “Doğunun Başbuğu” diye bahsedilen Yılma Durak adında bir Milliyetçi Hareket Partili söylüyor, 18.4.1976 tarihli Milliyet'te; hem de bir devlet dairesinde, Erzurum'da Karabekir Eğitim Enstitüsü Müdürü'nün odasında, kendisi gibi başka devlet memurlarının önünde söylüyor; Erzurum Atatürk Üniversitesinde Kütüphane Memuru.

Önce bu bölücülük, şeriatçılık, yahudilik, vurgunculuk, tefecilik suçlamalarını, Sayın Cephe partilerinin üyeleri, içinizden, aranızdan gelen suçlamaları cevaplandırın, hangisi hanginize yakıştırılmak isteniyor Bay Türkeş'in sağ kolu tarafından, bunu bir düşünün; sonra Cephe'de birlik, beraberlikten bahsedin.

Cephe'nin devlet sektöründe karşılıklı hayat sahası arama ve parselleme çabaları, sadece öğretmenlerin, sadece kamu kesimindeki diğer görevlilerin değil, işçilerimizin sırtında da yürütülüyor.

Genel Başkanımız Sayın Bülent Ecevit, Ülkü Ocakları'nın, Ülkücü İşçiler Derneklerinin, Tarih'te ve İskenderun Demir-Çelik'te, yasa dışı yollardan militan yetişmiş Ülkücülerin yerleştirilmeleri için yaptıkları açık girişimlerin belgelerini tek tek 1976 Bütçesi üzerinde, bu kürsüden yaptığı konuşmada ortaya koymuştur. Ne Başbakan, ne Hükümetin diğer üyeleri bu belgeler ve kanıtlar karşısında hiç bir şey söylemediler. Devleti, sadece Cephe partilerinin değil, onların yandaş örgütlerinin rozetleri ve tavsiye mektuplarıyla parsellemekte olduklarını kanıtlayanların karşısına çıkmadılar. “Sen çok adam yerleştirdin, sıra bende”; ya da, “Orası senin değil, benim hayat sahamdır” çekişmesi sürdü gitti, hâlâ da sürüp gidiyor ve arada bir, son defa İskenderun'da olduğu gibi patlak veriyor.

Dörtüyl Mahkemesince, makamı fuzulî işgal ve yetkisiz görev yapma suçundan tutuklanan ve geçen hafta tutukluluk kararı kaldırılan İskenderun Demir-Çelik İşletmeleri Müessesesi Müdürü İsmail Hakkı Yaraş olayı da bunlardan birisidir.

Ülkü Ocakları, geçen yılın sonunda Milliyetçi Hareket Partisi il başkanlıklarına gönderdiği mektupla; sınavla fabrikaya alınacak işçiler için gerekli belgelerle kendilerine başvurulmasının sağlanmasını istemişlerdi ya, -Sayın Bülent Ecevit bu kürsüden bu mektupları belgeleriyle açıklamıştı- işte bu yoldan ve tabii, Tanrı'nın Türk'ü koruması sayesinde İskenderun Fabrikasına girenlerin oluşturduğu sendika ile Yaraş arasında hızlı bir çekişmenin başladığı anlaşıldı. Nedir bu çekişme, nasıl gelişti?

Değerli arkadaşlarım, bunu, hiç bir şey katmaksızın, kendi yorumumuzu, düşüncemizi söylemeksizin Cephe'nin ikinci ve dördüncü ortağının yarı resmî organlarını karşılıklı konuşturarak ortaya koyalım.

Milliyetçi Hareket Partili Devlet Dergisi, 17 Mayıs 1976 günlü sayısında şunları yazdı:

“İskenderun Demir-Çelik İşletmelerine yeni tayin edilen Millî Selâmet Partili Müdür İsmail Hakkı Yaraş, bütün komünist gazetelerin serbestçe satılıp dağıtıldığı müessesede, Devlet Gazetesinin satışını yasaklamıştır. Haber, bizi hayli düşündürdü. Gerçi bugüne kadar buna benzer haberler almamış değildik. Yurdun çeşitli yerlerinde “Akıncılığı” adından başka hiç bir yerinden ve hareketinden belli olmayan Millî Selâmet Partili gençler (Akıncılıkları Milliyetçi Hareket Partisine göre böyle imiş) komünistlere göstermedikleri kahramanlıkları, Ülkücülere göstermeye kalkıyorlar. Komünistlerle işbirliği yapıp, ülkücüler aleyhinde asılsız söylenti ve iftiralar yayıyorlardı. Millî Selâmet Partisinin hakimiyetindeki dairelerde...”

Daireler artık Türkiye Cumhuriyetinin hâkimiyetinde değil arkadaşlarım; bazen Millî Selâmet Partisinin, bir yerde Milliyetçi Hareket Partisinin, kalırsa Cumhuriyetçi Güven Partisinin, tabîî çokça da büyük ortağın. Zaten o diyor ki, nasıl olsa hepsi benim olacak.

“...Millî Selâmet Partisinin hakimiyetindeki dairelerde, komünistlere gösterilen yakınlık Ülkücülerden esirgeniyordu.”

İtiraz, o dairenin Millî Selâmet Partisinin hâkimiyetinde olmasından doğmuyor; Ülkücülere orada hayat hakkı Millî Selâmet Partili kadar gösterilmiyor, bundan. Bundan daha büyük partizanlık belgeleri olur mu?

“İskenderun’da aldığı kararla, Devleti sattırmayarak, Milliyetçi Harekete düşmanlığını ortaya koyan Yaraş’ın marifeti bu kadarla da kalmıyordu. Ülkücüler, Seydişehir’de ve Tariş’te olduğu gibi İskenderun’da da işçiyi komünist zorbaların elinden büyük fedakârlıklarla kurtarmışlardı...”

Yani, Sayın Türkeş’e ve onun Ülkücülerine bu Devlet ne kadar teşekkür etse azdır arkadaşlarım.

Her yerde komünist zorbalar var, devlet yok; onlardan ancak Sayın Türkeş’in Ülkücülere kurtarabiliyor. Neyin karşılığında? Onu görüyorsunuz şimdi.

Netice olarak, müdürün, Devlet’i yasaklayarak ve Çelik-İş’e davranışlarıyla ortaya koyduğu milliyetçilik düşmanlığı ve körü körüne partizanlığı, -yani Millî Selâmet Partili müdürün, Milliyetçi Hareket Partisine göre, körü körüne partizanlığı ve milliyetçi ırk düşmanlığı- buradan ekmek yiyen yüz bine yakın Türk insanının hayatında tat bırakmamıştır... Neticeyi bekleyelim, göreceğiz.

Böyle diyordu Milliyetçi Hareket Partisinin organı.

Bir aylık bir beklemeden sonra beklenen netice geldi ve görüldü ki, Yaraş yerinden alınmıştır. Kendisini oraya atayan Millî Selâmet Partili Sayın Bakan “Göreve devam edin” diyordu. Hatta, gazetelerden okuduğumuza göre, yemek sırasında gelmiş bu yerinden alınma mektubu, Sayın Bakan da oradaymış.

Yaraş ise baskılardan bunalmış ve üç gün istifaya kalkmıştı da, talepleri, Ankara’dan “olmaz” diye geri çevrilmişti; ama Yaraş, da makamı fuzuli işgal ve yetkisiz görev yapma suçundan tutuklanmıştır. Ankara’ dan Hatay Valisine telefon ediliyor; “Yaraş için şu tedbiri alın” diyor. Vali, Ankara’dan bir bakandan, bir Sayın Başbakan Yardımcısından gelen bir tamime “Emredersiniz” diyor ve telefonu kapatıyor; yarım dakika sonra bir başka telefon, bir başka Cephe kaynağından, “Hayır Yaraş için sakın onu yapmayın”. O kapanıyor, bir başka telefon; “Yaraş için şöyle yapın; hayır Yaraş için böyle yapmayın”... Buna isterseniz Cephenin telefon anarşisi de diyebilirsiniz.

Olayı bir de Millî Selâmet Partisi organı Millî Gazete yazarının gözüyle izleyelim değerli arkadaşlarım. 28 Haziran 1976 Pazartesi günlü Millî Gazetede Sayın Selâhattin Eş, Cephemizin İskenderun çıkarmasını şöyle anlatıyor:

“Yaraş bu tesislerde çalışan 12 bine yakın personelin büyük bir kısmını İslâmî şuura sahip kimselerle doldurmuştur. -Özetliyorum - Bundan bir süre önce Zonguldak-İstanbul yolunda kendisi ile yol arkadaşlığı yaptığım milliyetçi-toplumcu bir mühendisin anlattığına göre, bu kabahat gerçekten yenilir yutulur cinsinden değil. Çünkü Yaraş, fabrikaya alacağı personeli imtihana tabi tutuyor, onlara “Cenaze namazı nasıl kılınır; gusül apdesti nasıl alınır?” gibi sualler soruyordu. Böyle münasebetsizlik olur muydu? Ülkülerinde böyle şeylerin derinlemesine pek yeri olmayanlar bu imtihan engellerinden geçemeyince, dağarcıklarındaki dokuz ışıklı okları teknikçilik, gelişmecilik ve daha bilmem nelercilik adına Yaraş’ın üzerine boşaltmaya başladılar. Yerine vekâleten getirilen ülkü sahibi kişinin ise makamına, ancak emniyet tedbirleri arasında girebilmek durumunda kalması ibret vericidir”.

Bir M.S.P. organında bunlar yazılıyor ve bu yazıdan anlıyoruz ki, “Ülkümüz Turan, Rehberimiz Kur’an” diyen ülkücü işçiler, “Gusül apdesti nasıl alınır; cenaze namazı nasıl kılınır?” gibi sorularda başarı sağlayamadıkları için, demir-çelik tesislerinden yüzgeri edilmişlerdir. Dileyelim ki, ülkeyi bu duruma getiren zihniyet, Milliyetçi Cephenin cenaze namazının kılınacağı güne kadar olsun, Millî Selâmet Partili Müdürün aradığı niteliklerle kendilerini güçlendirsinler. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

Bir fabrika müdürünün makamı fuzulî işgal ve yetkisiz görev suçuyla tutuklanmasını isteyenler, bir Anayasa kurumunun, TRT’nin başına fuzulî işgal olarak oturttukları kimsenin korunması için özel komandolar görevlendirmekten geri kalmamaktadırlar. Karataş’ın işgalindeki TRT’de, bugün Anayasanın 121. maddesi ve kendi yasası bir yana atılmıştır. Bunun somut örneklerini TRT’nin Beşinci Danışma Kurulunda belgeleriyle tek tek ortaya koyduk. Söylediklerimiz, diğer siyasal parti temsilcileri önünde söylediklerimiz, tutanaklara bir bir geçti; ama Karataş’tan tek bir cevap bile gelmedi, gelemezdi.

Muhalefet partilerinin haberleri nasıl sansüre uğruyor? Üzerlerine kimler, hiçbir şeyden pervasız, sanki bu işgalciler saltanatı süresiz devam edecekmiş gibi, el yazıları ile keyfî işlemlerinin işaretlerini koyuyorlar? Bunları bir bir anlattık. Milliyetçi Hareketçilerin ve onun yandaş örgütlerinin bu Anayasa kurumunu da nasıl bir plan ile ele geçirmekte olduklarının örneklerini, sadece biz değil, oradaki Türk-İş temsilcisi bile belirtti. Nedense Sayın Karataş din imtihanı yapmadığı için, Bay Türkes’in adamları oraya rahat rahat girebiliyorlar; gusül abdesti nasıl alınır, onu bilmeseler de.

M.S.P.’nin sayın temsilcisi de, işgalci Genel Müdürden, “Bize iltimas yapmayın; ama hakkımızı da çiğnetmeyin” dediği Sayın Genel Başkanlarının arzularını tekrarladı. TRT’deki personel kırımını ise Adalet Partisinin sayın milletvekillerinin de hâlâ, eğer kendi eski yandaşlarıyla ilişki ve irtibatları kalmışsa, en çok onları üzecek ve düşündürecek derecededir ve onlar aleyhine işlemektedir.

...

Partinizi inkâra devam edin, Türkeş’le özdeşleşin.

Karataş TRT’sinin beceriksizce haber ürettiğinden, C.H.P.’den çok D.P.’den çok, bence Sayın Demirel’in şikâyetçi olması gerekmektedir. Çünkü, Karataş TRT’si, bir kışkırtıcı ajanca uydurulan Mustafa Cemilov’un öldüğü yalanını kendi mikrofonlarından ve ekranlarından bütün dünyaya yayarak, Devletimizin dış ilişkilerinde gerginlik yaratmakla ve Sayın Başbakanın çok önem verdiği Türkiye-Sovyetler Birliği dostluğunu tehlikeye düşürmekle kalmamıştır; bizzat Sayın Demirel’i de, bu uydurma senaryonun içine, zoraki bir şekilde de olsa almıştır. Cemilov’un öldüğü haberi TRT ile yayınlanınca, bir sayın Adalet Partili senatör, olayı protesto amacıyla açlık grevine başlamıştır.

Sayın arkadaşlarım, bir yanında Amerikan, öbür yanında Türk Bayrağı, ortada Kırım haritası... Kırım’ın Türklüğünü Amerikan desteği ile, Kırım’daki Türklerin yaşamasını Amerikan desteği ile ortaya koyan bir dergi bu.

Açlık grevine katılan Sayın Adalet Partili senatörün resmi, Sayın Başbakanın fotoğrafı ve Cemilov ile ilgili demeçleri, bu Amerikan-Türk Bayraklı dergide çıkıyor. TRT’ye de hangi kaynaklardan geldiğini, bu dergilerin kimlerce beslendiğini Sayın Çağlayangil anlattı 12 Mart öncesi hikayeleriyle; Milliyetçi Cephemize ithaf ediyoruz.

Cemilov’un öldüğü haberi TRT ile yayınlanınca, bir Sayın Adalet Partili senatör, olayı protesto amacı ile açlık grevine başlamıştır. Tabii koskoca Devlet Radyo ve Televizyonunun yalan bir haberi, üstelik yalan olacağını bile bile yayınlayacağını aklına getirmede için. Sayın Demirel de bu sayın senatörü ziyaret etmiştir. TRT ekranlarında, açlık grevinde bulunan sayın senatörün yatağı başında, üzüntülü bir yüz ile Sayın Demirel’in filmleri bütün dünyaya yayınlanmıştır.

Cemilov’un hamdolsun sağ ve hayatta olduğunu yabancı ajanslardan duyduğu zaman Sayın Demirel’in o ziyareti ile ilgili fotoğraflarının altına şöyle bir not düşmesi akla yakın gelmelidir: “Karataş’ın E... şakası!” (C.H.P. sıralarından gülüşmeler)

O arada bu tür yayınlar Cephenin işgal yoluyla TRT'nin başına getirdiği kimselerin, genel kültür ve dünya sorunları bakımından da yetersizliğini ortaya koyma açısından önem taşımaktadır. Karataş TRT'si, Cemiloğlu'nun anti-komünist bir kimse olduğunu uzun uzun işleye dursun, senatörlerimiz, Başbakanımız yaslar tutsunlar, Fransız Komünist Partisine bağlı CGT örgütü de, aynı günlerde Cemiloğlu'nun çok iyi ve bilinçli bir komünist olduğunu belirterek, yargılanmasını protesto amacıyla bir günü, üyeleri arasında "dayanışma günü" olarak ilân etmiştir... Bir yanda, Cemilov'u kendi anti-komünist düşüncelerinin eylemi için kullanmak isteyenler, öte yandan CGT'nin eylemi...

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin dramı işte buradadır... Türkiye'nin dramı, sadece ekonomik düzeyde değil, sosyal ve bilimsel alanda da, kültürel alanda da fukaralığın diz boyu olmasındandır. Hele hele Türkiye'nin dramı, bu tür fukaraların, beyaz yakalı göbeklerine sık ve pahalı kravatlar takarak, en yüksek yerlere gelmelerinde, oradan kendi ülkelerine, o ülkenin insanlarına, hatta dünyamıza nizam vermeye kendilerinde hak görmelerindedir. (C.H.P. sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Kim Marksist, kim değil; bunu bilmemek 21. yüzyıla doğru, bir hükümetin başı için, o devletin en yüce, en saygıdeğer kurumlarından biri olan TRT'ye getirilen başı için, utanç verici bir şeydir bu kriterleri hâlâ bilmemek.

Konuşmamın başlarında, Cephenin kuruluşundan bu yana 463 gün geçtiğini söylemiştim. Bundan 457 gün önce 5 Nisan 1975 günü Sayın Demirel, Hükümet Başkanı olarak Sayın Cumhurbaşkanımızla ilk haftalık görüşmesini yaptı. Bu toplantıdan çıkarken de gazetecilere "Enflasyon, bir ülkenin fukara zümrelerini ezen ve ekonomisini çıkmaza sokan bir durumdur. Biz, zaten dünyada enflasyon şampiyonu olduk:1974'te dünyanın en pahalı memleketi biziz. Biz, enflasyonla savaşmak, yoklukla pahalılıkla, fukaralıkla savaşmak için hükümetiz" dedi.

463 gündür Cephenin fukaralıkla nasıl savaştığını da önceki Pazar günü Karataş televizyonunda yayınlanan bir İstanbul programından öğrendik.

...İstanbul'da dilenciler azalıyormuş değerli arkadaşlarım. Çünkü, bu insanların bir çoğu şimdi dilenme yerine köşe başlarında kaçak Amerikan sigarası satıyorlarmış...

Polisle köşe kapmaca oynayarak, yakalandığı zaman mahkemeleri ve cezaevlerini boylamayı göze alarak yapılan bu uğraştan da herhalde Sayın Başbakan kendisine özel bir pay çıkarmayacaktır; ama biz, ülke ekonomisinin bugün girdiği içinden çıkılmaz durumdan Cepheyi ve onun başını sorumlu tutacağız.

Türkiye 1975 yılına; yani Cephenin işbaşına geldiği yıla, kısa ve orta vadeli borcu hemen hemen olmaksızın girmiştir.

1974 Ekiminin sonunda döviz rezervimiz 1 940 000 000 dolardı. Eskiden kalan 200 milyon dolar kadar dövize çevrilir mevduatımız vardı. Transferi bekleyen de 500 - 600 milyon dolardı ve 1,4 milyar dolar kadar kesin ve net döviz rezervimiz vardı. Bugün döviz durumu, tersine 1 660 000 000 borçlu olduğumuzu göstermektedir.

Fiyat artış hızı, geçen yıla oranla iki kat yükselmiştir. Bu, bütün dünyada istikrarın görüldüğü bir dönemde olmakta ve Türkiye, enflasyonist bir burgaç içine girmektedir.

Sayın Demirel'in "Dünyanın en pahalı memleketi biziz" dediği 1974 yılında, 1973 yılına göre Ankara geçinme endeksinin artışı 4'ten 4,7'ye yükselmiştir. 1975 yılında bu artış 10,7 olmuştur, içinde bulunduğumuz yılın ilk beş ayında ise artış, % 8,6'dır.

Sayın Demirel de bu artışı kabul etmekte, yılın ikinci yarısında bu artışı indireceğini söylemektedir. Oysa, bir tarım ülkesi olan Türkiye'de ekonomik yasalar, fiyatlardaki asıl artışın yılın ikinci yarısından sonra hızlandığını saptamıştır.

Sayın Başbakana kalırsa, fiyat artışları gıda maddelerinden gelmektedir. Oysa asıl artış, sanayi ürünlerinde ve girdi fiyatlarında olmaktadır ve bunun farkında olduğu için Ticaret Bakanlığında hazırlanan endeksleri düşük göstermek amacıyla önlemler alınmaktadır.

Kamu İktisadî Teşebbüslerinin hemen bütün mamuller için önerdiği zam istekleri geçen yıl, 1975 Senato seçimleri dolayısıyla zorla bir miktar tutulmuştur; ama gerçekler siyasal amaçlı barajı zorlamakta ve yer yer yılmaktadır. Önümüzdeki aylarda tamamen tutulamaz olacaktır.

1974 yılı Ağustos ayında bir kilo ekmeğe 250 kuruş veren İstanbullu, şimdi aynı ekmeği 438,50 kuruşa alabilmektedir. Aynı tarihlerde koyun eti %72,5, peynir % 62,4'lük artış göstermiştir.

Şayet ben, bu konuşmayı yaparken yenisi de yetişip, açıklanmadıysa, resmen ilân edilen son zam, sıvı gaz ücretlerinedir. Bu zamdan sonra, ev kadını mutfak tenceresini kaynatırken, herhalde Cepheye ve liderine hayır dua edemeyecektir.

Sayın Demirel, bugün Adalet Partisi Grubunda “Hükümet ederken bazı sevimsiz görünen işleri memleketin büyük menfaatleri için uygulamak bir zarurettir” diyorlar.

İşin içine bir defa memleketin büyük menfaatleri zarureti girdi mi, bu, yeni zamlara, yeni kapılar açmak demektir. Daha geçenlerde aynı Sayın Demirel petrole zam olmayacağını da söylüyordu.

Serbest piyasada fiyatlar yükselirken, resmî fiyatları, özellikle kamu sektörünün ürettiği mallarda düşük tutmanın sakıncası artık Başbakan tarafından da kabul edilmektedir; ama atı alan Üsküdar’ı geçmiş, demir-çelikte olduğu gibi vurguncu vurgununu vurmuştur, istifler yapılmıştır.

Biz, “Halktan yana politika izlenmeli” dedikçe, bunun ne anlama geldiğini sorar Sayın Demirel.

Bir defa daha örnekleyelim: Demir-çelik fiyatlarıyla Cephe, çift fiyat uygulamıştır bu sektörde. Serbest piyasada; yani gerçekte 9 lira; ama resmen 5 lira... İş adamları ucuz demir almış, pahalı satmışlardır.

Ecevit iktidardayken, fiilî ve resmî fiyatlar arasındaki fark kaldırılmıştı ve gayri meşru kazanç önlenmiş, gelir kamuya aktarılmıştı.

İşte, halktan yana politika budur. Halktan yana politika, çimentonun üretim kapasitesini çok küçük yatırımlarla ve mevcut tesislere küçük değirmenler eklenerek arttırmak, böylece yazın 23 dolardan çimento ithal edip, kışın 20 dolara ihracat yaparak vergi iadesini de ekleyip yâra, akrabaya yeni milyonlar kazandırmamaktadır. Çimento fiyatlarındaki artışın sorumluluğunu da, Sayın Demirel’in gazetesi Son Havadis’te sadece Millî Selâmet Partili Sayın Bakanın omuzuna yüklemek de bir siyasî çıkarıcılıktır arkadaşlarım. Bu gazetenin, 10 Mayıs 1976 tarihli nüshasında sunî sıkıntıya sebep olarak Millî Selâmet Partili yetkililerin partizanca keyfî tahsisleri gösteriliyor. Şikâyeti niye bize düşüyor; onu da anlayamıyorum; Sayın Kazan çıktı burada, Hükümetten çok memnun olduklarını anlattı.

...Geride bıraktığımız dönemin son altı ayı, yatırımların, özellikle özel sektörde sanayi yatırımlarının azaldığı bir dönem olmaktadır. Kamu yatırımlarının maliyetleri iki yıl öncesine oranla % 86 artarken, Başbakanın 15 Haziran 1975 tarihli basın toplantısında kesin sözlerle tek tek saydığı enerji santrallerinin projeleri hâlâ meydana çıkmamıştır, yerleri belli değildir, ödenekleri yoktur. Öte yandan, kim önce açıklar ve söylerse o kazanacakmışçasına Cephe önderleri arasında nerede, ne zaman, neyin yapılacağını ilân edebilme yarışı başlamıştır. Yarış sadece, projeleri olsun, olmasın, bu yatırımların yerleri ve isimlerinde değil, tutarlarındadır. Milyarlar yerlerini trilyonlara terketmiş ve “Ciddiyetsiz Hükümet” imajı bu alanda da

yerleşmiştir. Fabrika yapan fabrikalar, motor sanayii, trilyonlar... Hükümetin her kanadı için ayrı ölçülerde düzenlenen temel atma törenleri... Kimine Başbakanın mesaj dahi göndermediğinin gözden kaçmadığı... Hepsi güzel, ama bu tesislere gerekli enerjiyi sağlayacak 50 barajın hikâyesi ne oldu? Projeleri ne oldu? Ödenekleri ne oldu? 1976 Bütçesinde yedi sulama barajının toplam bedeli olarak 850 milyon lira yerine sadece 4 milyon lira konulmuştu. Yani her biri için 100 biner lira. 33 sulama projesinin maliyetleri, 1 840 000 000 liradır. Bütçeye bunlar için konan ödenek 7 milyon liradır. Gene her biri için 100 bin lira ve yılın da yarısı geçmiştir, dövizler bitirilmiştir. Böyle bir ortamda hâlâ yatırımların gerçekleştirilebileceğinden bahsetmek, Karataş televizyonunda “Tatlı Cadı” adıyla oynatılan ve insanların hayal gücü ile de yaşayabilecekleri imajını yaratmaya çalışan senaryoların yazarları ile Sayın Demirel’in aşık atmaya kararlı olduğunu ortaya koyar.

1975’in ilk beş ayında 435 milyon dolar olan işçi dövizleri, bu yılın ilk 5 ayında 123 milyon eksiği ile 312 milyondur. Avrupa’daki ekonomik canlanmaya rağmen işçi dövizlerimizdeki bu % 30’luk eksilme, sıradaki işçilerimizin ülkemizin ekonomik hayatına umutsuz bakmalarındandır. Hükümet de bunu bildiği için büyük aracı faizi ile devreye yabancı bir Alman bankasını sokmak zorunluluğunu duymuş, ulusal bankalarımızın Federal Almanya’da bu amaçlarla temsilcilik, ajans, ya da şube açtığını unutmuş görünmek zorunda kalmıştır.

İşçi dövizlerindeki azalmanın bir başka nedenini de ithalâtçının karaborsadan döviz alarak ithalât yapma zorunda kalması ve elini bu amaçla yurt dışındaki işçilerimize uzatmasında aramak gerekir.

Makine-Kimya Endüstrisinin 800, Demir-Çelik’in 300 milyon liralık transfer için, bir kısmı geçen yılın ortasından olmak üzere beklediği de dikkate alınırsa, ekonomimizin Cephe elindeki bilançosu daha da kötümser bir tablo ortaya koymuş olur. Kamu sektöründeki bu transfer bekleyişlerine sırtını çevirdiği anlaşılan Başbakan, geçen yılın bugünlerinde transferlerde beklemenin söz konusu olmadığını söylüyordu. Şimdi daha çelişik beyanların sahibidir. Bir yandan dış ödemeler dengesindeki sıkışıklığı kabul ediyor, öte yandan günde asgarî 40 milyon dolarlık transfer yapılacağından bahsediyor. Geçen hafta sonunda 625 milyon dolarlık, yani 10 milyar liralık transfer yapıldığını ileri sürüyor. Bu ölçüde transfer yapıldıysa, Makine Kimya Endüstrisi gibi ulusal savaş sanayinin hammadde ihtiyacı için döviz bekleyen bir kamu kuruluşunun ve TEK’in ihtiyaçları niçin karşılanmamaktadır? Makine Kimya Endüstrisinin 1975 Temmuz ayından beri beklediği ve üç defa tekit ettiği “fişek şeridi”, Nisandan beri beklenen “namlu” ihtiyacı, sekman talepleri de 625 milyonluk transferin içinde midir? Seçenekler nereye ve kimlere yapılmıştır? Yoksa, gerçek transfer tutarı 300 milyon dolar civarındadır da, Başbakanın verdiği 625 milyon doların önemli bir kısmı transfer vaadi midir?

Değerli arkadaşlarım, sınırlı bir süre içinde ekonomimizin tüm sorunlarını ele alma olanağı yoktur. Bu nedenle, Demirel'in bu politikasıyla Türk ekonomisinin 1977 Ekimine kadar sağlıklı bir şekilde götürülemeyeceğini ve hastalığın daha da artacağını söylemekle yetineceğiz.

Bu tutum, ülkede işsizliği daha da artıracaktır. Ciddi yatırımların yerine, ancak temel atma törenlerinin yapılmasını sürdürecektir. Böyle bir tutum, Türkiye'yi büyük sosyal bunalımlara götürecektir. Komünizm ülkemizde ciddi bir tehlike olursa, Demirel'in ekonomimizde sürdürdüğü bu tutumun doğuracağı bunalımlardan sonra olur. Demirel, o nedenle komünizm tehlikesini başka yerlerde değil, kendi tutumunda aramalıdır.

Sosyal Güvenlik önlemleri adı altında çıkarılan bazı yasalarla ciddi düzenlemeler yaptığını sanıyorsa, Sayın Başbakan bir defa daha yanılmaktadır. Çünkü, bunların çoğu göstermelik olmaktadır. Sadece isimleriyle sosyal güvenlik önlemleri getirdiği kanısını vermektedir. Memur maaşlarına 11 katsayı istegimize karşı çıkarken Başbakan, asıl sorunun küçük memurun derdine çok daha yardımcı olmak olduğunu söylüyordu bu kürsüden. Nerededir en az geçim indirimi için Hükümet tasarısı? Cumhuriyet Halk Partili parlamenterlerin getirdiği teklifi, Parlamentoda çoğunluğu düşürerek engelleyeceksiniz, daha sonra iktidar partilerinin oylarıyla reddedeceksiniz, gerekçe olarak da, Hükümetin hazırladığı bir tasarının kanunlaşmasını amaç edindiğinizi söyleyeceksiniz. Oysa o tasarı, geniş ve yoksul kimseler için değil, daha çok iş adamlarının en az geçim indiriminden yararlanması için hazırlanmıştır. O arada, sadece büyük ve belirli memurlara yardımcı olacak yan ödemeleri getirecek, sonra da asıl sorunun küçük memurun derdine çözüm bulmak olduğunu söyleyeceksiniz. Bu yan ödemelerden sadece küçük memurların değil, emeklilerin de yararlanmadığını ve onların her geçen gün daha da artan hayat pahalılığının girdabında çırpındığını unutmuş görünerek, çıkarttığınız bu türlü yasalara "Sosyal güvenlik yasaları" adını verip, övüneceksiniz...

Toplu sözleşmeler bile bu hayat pahalılığında işçinin tam bir refah düzeyi içine girmesini sağlayamamaktadır. Gelirin üçte birini alan emekçilerin, verginin üçte ikisini ödediği bu düzende toplu sözleşmelerle artan işçi ücretleri daha çok devletin vergi gelirlerine yardımcı olmaktadır. Hayat pahalılığındaki artışın % 30'a doğru yol aldığı bir dönemde emekliler için getirilen tasarı da Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun emeklilerin yararına sağlamak, istediği düzeltmelerin Cephe partililerince engellenmesi de mi sosyal güvenlik sağlama adına yapılmıştır? İstedığınız kadar radyolarda emeklilerin hayat düzeyine artış sağlandığını ileri süren demeçler verin, 42 yıl 10 ay bu Devlete hizmet vermiş 1970 öncesi bir emekli memurun bir ayda eline, sizin sosyal güvenlik tasarısı dediğiniz ve şimdi kanunlaşan yasayla, sadece 50 ekmeğe fazla alabilecek kadar para geçirttiniz. Bunun nesine sosyal güvenlik diyorsunuz?

Bursa’da iki ayrı konfederasyona bağılı işçilerin cinayetle sonuçlanan kavgası için Sayın Demirel, “Sendika seçme hakkında umarım aklı selim hâkim olur” diyor. Sayın Başbakanın işçilerden istediğı o aklı selim, kendisine ve Cephe gruplarına daha evvel hâkim olsaydı da, Cumhuriyet Halk Partisi milletvekillerinin getirdiğı referandum tasarısı reddedilmeseydi.

Buraya kadar söylediklerimi şöyle özetleyebilirim: Ülkeyi birleştirici, bütünleştirici, barışı sağlayıcı ve milliyetçi amaçlarla kurulduğı ileri sürülen Demirel cephesi İktidarı, birleştirme yerine, daha çok bölünmeyi, hatta kendi ortakları arasında da bölünmeyi, sokaktaki anarşiyi devlet kadrolarına da sıçratmayı sağlamıştır. Hayatı daha da pahalılaştırmış, ekonomimizi içinden çıkılmaz bunalımlara doğru sokmuştur. Bu durumdur Demirel’i gittikçe daha asabi yapan ve bu gidiştir halkın dikkatlerini başka yerlere çekmek için her gün yeni senaryolar, yeni düşman hedefleri yaratmak çabasıyla Sayın Demirel’in uyuklarını kaçırılan...

Daha geçenlerde bir soruyu yanıtlarken, Cephe ortağı Millî Hareket Partisinin yan örgütleriyle ilgili suçlamalar için “Suçlanan Millî Hareket Partisi lideri bunlara rahatlıkta o kadar çok cevap vermiştir ki, bizim cevap vermemizi gerektirecek hiçbir şey bırakmamıştır” diyordu. Bu sözlerinden sadece 3 gün sonra Sayın Başbakanın da bu konuda cevap vermesini gerektirecek bir olay oldu. Anayasa Mahkemesi, Millî Hareket Partisinin yurt dışında örgüt kurduğunu saptayan Cumhuriyet Başsavcısının açtığı davaya baktı. Yurt dışında örgütü olmadığını, Yüksek Mahkeme önünde bildiren, resmî temsilcisi vâsıtasıyla bildiren bu partinin yalan söylediğini de belirterek, durumu Siyasî Partiler Yasasına aykırı buldu ve Hükümetin en küçük ortağına 6 aylık bir süre tanıyarak ihtarda bulundu. Bu karardan sonra Bay Türkeş, Demirel’e herhalde söyleyecek bir şeyler bırakmış olmaktadır...

Başbakan bu kürsüden, Hükümetinde temsil edilen ve hem gerçek dışı beyanda bulunduğu, hem yasa dışına çıktığı Anayasa Mahkemesince saptanan ve Türkiye’yi dost dış ülkelerde de güç durumda bırakan küçük ortağı hakkında rahatlıkla konuşması gerekmektedir. Düşüncelerini söylemelidir; ama ortağı Millî Hareket Partisinin, yüksek mahkeme önünde gerçeklere aykırı beyanda bulunması Sayın Demirel için tedirginlik yaratacak bir durum değildir. Çünkü, asıl gerçek dışı beyanların sahibi kendisidir.

Kaldı ki...

...Bütün bir sağ Cepheyi kendi komutasında ve kendi partisi içinde eritmeyi amaç ettiği artık gün ışığına çıkmış olan Sayın Demirel’in, Millî Hareket Partisinin bugün girdiğı çizgiden üzüldüğü mü, yoksa memnun mu olduğu dahi tartışılır haldedir. Aylardır, herkesten önce kendi eline geçmesi

gereken raporlar ve belgelerden dolayı, yakın ülkü arkadaşlarının dikkatini çekeceğine, gösterdiği müsamaha, onları bu yasa dışı ve dönüşü olmayan yolda daha ileriye gitmeye zorlamış olabilir.

Koalisyon Protokolüne bağladığı, ortaklarına verdiği sözleri tutmamış bir kimsedir Sayın Demirel. Protokolde Basın-Yayın Genel Müdürlüğünün, Cephenin Millî Selâmet Partisi kanadına bağlanacağına değin bir koşul vardı. Bu koşulun gerçekleştirilmesini sağlamak, bir kararname işi bile değil, bir onaydan ibarettir. Demirel, bütün bir ustalık içinde ve o kendisine özgü gerçek dışı beyanları siyaset yapmanın baş koşulu saymasıyla övünen tabiatı içinde aradan 15 ay geçtiği halde, bu sözünü de tutmadı. Bu yüzden Cephenin büyük ve ortanca ortakları, bu kesimle ilgili kararnamelerde uyuşamıyorlar. Bu yüzden, aylarca Devletin dış basın temsilciliklerinde görevli basın uzmanları maaşlarını alamadılar. Bu yüzden Basın-Yayın Genel Müdürlüğü ile ilgili kadrolar çıkmıyor, atamalar yapılamıyor, kira ücretleri ödenemiyor. Bu yüzden dış temsilciliklerimizde çalışan 24 yabancı uyruklu mahallî memur, marttan bu yana maaşlarını alamıyorlar ve angarya altındaymışçasına çalışıyorlar. Tabî Devletin dışarıdaki itibarı da zedeleniyor. Yoksa bizim umurumuzda bile değil Demirel'in Millî Selâmet Partisine verdiği sözü tutup tutmadığı.

Niçin, anlamıyoruz, niçin Millî Selâmet Partili Sayın bakanlar Hükümetle bu konudaki anlaşmazlıklarını birtakım devlet memurlarının maaş almaması pahasına sürdürüyorlar? Onların ekmeğini keserek sürdürüyorlar ve bunu kendi ekmeklerini yerken, o lokmalarını yerken nasıl rahatlıkla yapabiliyorlar?

Şimdi, kendisine hedef olarak Cumhuriyet Halk Partisini mağlup etmeyi seçmiştir Demirel. Bu, aslında bir hedef değildir, bir hayaldir 1976 Cervantes' inin...

Onun içindir ki, her gün yeni iftiralar, yeni senaryolarla çıkmaktadır. Geçen hafta bugün toplanan partisinin ortak grup toplantısında "Bir zamanlar İstanbul'da Beyazıt Kulesine kızıl bayrak çeken kimse, şimdi Cumhuriyet Halk Partisinin il başkanıdır" sözlerinin sahibi, isim ve il adını vererek bu iddiasını ispat etmelidir. Her fırsatta söylediği, ama ne olduğunu bilmediği anlaşılan "haysiyet ve şeref cellâdı" olmak istemiyorsa, Adalet Partisinin Sayın Genel Başkanı bu iddiasını ispat etmeli ve bizim de elimizde bulunan belgeleri ortaya koymamıza imkân vermelidir. Ama kendi partisi içinde, işte isim vererek, yer vererek söyleyeyim; o tür kızıl bayraklar çekilirken söylenen "Enternasyonal" söyletmeyi deneyen bir Sedat Börekoğlu, bugün Adalet Partisinin İstanbul Belediye Meclisi üyesidir; 1976 İstanbul mitinginde de Genel Başkanını kürsüden halka takdim edecek kadar partisinin çalışmalarında önemli söz sahibidir...

1968 yılında, anarşik olayların kendi Başbakanlığı sırasında başladığı zamandan bu yana, Sayın Ecevit'in bu olaylar karşısında takındığı kesin ve açık tavrı en iyi bilenlerden, bilmesi gerekenlerden biri olmalıdır Sayın Demirel. Ama maksatlı bir kışkırtıcı ajan tutumu içine girmeyi, kendisine bu konularda anlayışsızlık ithamı yapanlara hak verdirtecek ölçüde tercih ediyorsa, bu bir Demirel planı gereğidir değerli arkadaşlarım.

Türkiye'yi 12 Marta nasıl getirdiğinin belirgin örneklerini Sayın Çağlayangil'in ve o zaman Hükümette bulunan Sayın Turhan Bilgin'in yaptığı açıklamalar, sıkıyönetim mahkemelerindeki belgeleri de pekleştirecek ölçüde ortaya koydukları halde, Sayın Demirel, bugün de kendisi tekrar işbaşına gelmez başlayan anarşik olayları sadece af olayına bağlayarak, gene belirli Demirel planını uygulamak istemektedir.

Halk Partisi 12 Mart döneminin şiddet eylemlerine girişenleri dışında bütün suçluların affını istediğini saklamamıştır. Belirli bir suçun işleyicisini affetmek başka bir şeydir, onun düşünce ya da eylemini benimsemek başka bir şeydir. Adalet Partisi de 1973 seçimlerine girerken, taraftar olduğunu söylediği adı suçluların eylemine kol-kanat gerdiği için mi böyle bir girişimde bulunmuştu? Kaldı ki, Ecevit Hükümetinin getirdiği af yasası teklifinde Cumhuriyet Halk Partisi ile Milli Selâmet Partisinin ortak imzaları vardır. Parlamentonun reddettiği bu teklifin bugünkü hale dönüşünün şayet bir kabahatlisi varsa, bu da bir yasayı nasıl reddedeceğini bilmeyecek ölçüde kanun yapma tekniğinden yoksun bulunan Adalet Partili sayın milletvekilleri.

... Zira, yasa, Anayasa Mahkemesinde bu nedenle iptal edilmiştir. Bugünkü anarşik olayları, sadece af yasasından yararlananların eseri saymakta hangi bilgilere dayanmaktadır? Sayın Demirel'in bunu da belgeleri ile tek tek kanıtlaması gerekir.

Değerli arkadaşlarım, 26 Ocak 1976 günü de Sayın Demirel buna benzer bir demeç vermişti. Yazılı soru ile Sayın Adalet Bakanına başvurdum; "Aftan yararlananlar kaç kişidir; kimlerdir ve bunlardan anarşik olaylara karışarak mahkemeye verilenler aftan sonra kimlerdir; durumları nedir?" diye. Bana cevap verdi Sayın Adalet Bakanı, 16 Şubat 1976 günü: Cezaevlerinden tahliye olunanlarla bilâhare suç işlemek suretiyle tekrar cezaevlerine alınanlarla ilgili istatistik tutulmadığı için böyle bir bilgiye sahip bulunmadığını bildirdi. (C.H.P. sıralarından gülüşmeler) Oysa bu konuda basına bile yansıyan bazı bilgileri açıklasa idi, aftan yararlananların arasında yeniden siyasal cinayetler işleyenlerin ve bu cinayetlere yardımcı olanların, Cephe Hükümetinin destekleyicisi katiller olduğu bir kez daha anlaşılacaktır.

...15 aydır bu gibi kimseleri topluma kazandırmak için ne yaptığını söyleyeceğine Sayın Başbakan, onları yeniden suça itecek, suç işletecek ortamı daha da genişletmekle meşguldür aslında.

Değerli arkadaşlarım, belki Sayın Başbakan diyebilir ki, “Ben aftan yararlanarak dönenlerin topluma kazandırılacağını iddia eden ceza hukuku doktrininin yana değilim; bu inanıştan yana değilim.” Böyle olsaydı diyebilirdi. Demirel kardeşler 1974 affından yararlandılar; Ziraat Bankası kredilerine, ondan sonra hayalî mobilyaya, ondan sonra Garanti Bankası olaylarına karışmazlardı diyebilir.

...Fakat arkadaşlarım, ceza hukuku doktrininde bu bir görüştür; ama bir başka görüş daha vardır. Sayın Başbakanın karşısına dosyalı muhalefet olarak çıkanlar vardır. Sayın Başbakanın yolsuzluk yaptığını söyleyerek çıkanlar vardır. Bunların hepsi, hepsi demiyorum bunların bir kısmı Sayın Başbakana güvenoyu verecek şekilde, Sayın Başbakana göre ıslah olmuş, onun yanına gitmişlerdir.

...Bunları topluma kazandırmak için harcadıklarının 1/10'unu diğer yurttaşlar için Sayın Başbakan harcayamaz mıydı değerli arkadaşlarım?

...Sayın Milletvekilleri; Demirel Hükümetinin 436 günlük icraatını 60 dakikalık aritmetik bir kuralı 1-1,5 dakika aşamadığım için..

... Sayın Başkan, mütemadiyen uyarıyorsunuz, sizin yüzünüzden sözümü şaşıyorum.

...Ben Sayın Başkanın yerinde otursaydım arkadaşlarım, şey yapardım...

Tamamen anlatamıyorum, Cumhuriyet Halk Partisinin milliyetçilik anlayışını tamamen anlatamıyorum. Son sözlerimi söylüyorum.

Buraya kadar Demirel Hükümeti zamanında ülkemizin ekonomik durumunu, dış politika durumunu anlatmaya çalıştık ve en kutsal kavramların ne hale geldiğini zamanın elverdiği ölçüde anlatmaya...

...Değerli arkadaşlarım, biz bu Hükümet hakkındaki hükmümüzü vermiş bulunuyoruz. Sınaya sınaya, adım adım gelerek vermiş bulunuyoruz. Önemli olan, Cumhuriyet Halk Partisinin, bu Hükümetin düşmesine inandığı için Gensorunun açılmasına beyaz oy vereceği değildir; önemli olan, Cephe içerisinde bulunan diğer siyasî partilerin ve kendilerini bağımsız olarak tanıtanların ne rey vereceğidir. Vatandaş onları da görecektir, tıpkı olayları gördüğü gibi, bizi de görecektir.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ve saygılarımla selâmlıyorum. Konuşmamı bir kaç dakika aştığım için - elimde kronometre yok - Sayın Başkandan da özür diliyorum. (C.H.P.sıralarından alkışlar)”³³⁶

Önerge üzerinde Adalet Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili Oğuz Aygün konuşmuştur. Ancak aşağıda takip edileceği üzere, konuşma sırasında yoğun olarak muhalefet partileri ile karşılıklı atışmalar yaşanmıştır:

“Muhterem Başkan, muhterem milletvekilleri; gündemimizde bulunan Gensoru önergesi hakkında Adalet Partisi Millet Meclisi Grubunun görüşlerini Yüce Heyetinize arz etmek üzere huzurlarınızda bulunur ve sözlerime başlarken, Yüce Türk Parlamentosunun âdabına ve haysiyetine yakışır bir konuşma yapmaya gayret edeceğimi peşinen arz ve ifade ediyorum.

...Bu kürsüyü o seviyede tutmak mecburiyetindeyiz ki, büyük Türk milletinin vekarını, kudsiyetini ve yüceliğini muhafaza edebilsin ve ona lâyük olsun. Bu ölçüler içinde fikirlerimizi dile getirirken, kelime ve cümleleri itina ile seçmeye çalışacağım.

Siyasî hayatımızın en büyük sıkıntısı mesuliyet hissini taşımayan beyanlardır. Elbette her hatip ne söyleyeceğini kendisi bilir ve kendi üslubu ile konuşur. Ancak, demokratik terbiye ve haysiyetli politikada ne söyleneceği değil, çoğu kere, nelerin söylenmemesi gerektiğine dikkat etmek lâzımdır. Demokratik rejimin büyük nimetleri yanında birtakım güçlükleri de vardır. Demokratik rejim sabır ve tahammül gerektirir.

... Biz bu mukaddes çatının altında sabır ve tahammül ölçüsünü en geniş manada kurmaya ve korumaya mecburuz. 41 milyon Türk’ün huzuru için buna ihtiyaç vardır. Bu müessese içinde konuşan hatipler ve dinleyen sayın parlamenterler hazımlı, anlayışlı ve toleranslı olmalıdırlar.

... Her şey söylenmelidir. Ancak, söylenen her şey Yüce Türk Parlamentosunun kudsiyetine, haysiyetine yakışır seviyede olmalıdır. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Aziz milletimiz bu kürsüdeki konuşmalardan rencide edilmemelidir. Kendi temsilcilerini, Yüce Türk Parlamentosunun içerisine göndermiş olduğu görevlilerini, kendi haysiyetine, kendi yüceliğine yakışır şekilde görmeyi istemek, Yüce Türk milletinin hakkıdır.

Tezyif ve tahkir edici sözler söylemek, galiz kelimeler kullanmak son derece kolaydır. Hatta bunları insanların dışındaki bazı canlılarda olduğu gibi, fiilî tecavüzlerle de süslemek mümkündür.

³³⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 20, Birleşim: 121, 7.7.1976, ss. 407-419.

Muhterem arkadaşlarım, muarızlarına fiilî tecavüzde bulunmak, lisan zafiyetinin ve fikir dağarcığının boş oluşunun açık delilidir. (A.P. sıralarından alkışlar)

Bu Yüce Türk Parlamentosunun bu kürsüsünde olan bazı hadiseleri hatırladığım için onları dile getirerek konuşuyorum. Herkesi, her şeyi, her makamı ve hükümeti, Parlamento adabına yakışır şekilde tenkit etmek hakkımızdır. Ancak, millet kendi temsilcisi olan ve kendisinin seçmiş olduğu parlamentonun içinden çıkartmış olduğu hükümetin haysiyetiyle oynanmasını tasvip etmez ve edemez. Çünkü, hükümeti tenkit başka, hükümet müessesesini tahrip etmek başka şeylerdir. Hiç kimsenin ne sebeple ve ne şekilde olursa olsun, bu müesseseyi tahrip etmeye hakkı yoktur. Kendimizi mesuliyetsizlik çizgisine çekebiliriz. Bizi bir hudutta tutan insan olmanın, hele Türk milletinin ferdi olmanın büyük iradesiyle mütekâmil kişiler olarak, ağzımızdan çıkan kelimelere hâkim olmamız, bu mesuliyet anlayışının ve duygusunun sonucudur.

Demokrasiye, bu müesseseye ve Yüce Türk milletine olan saygımız, bizi bir hudutta ve bir seviyede olmaya mecbur etmektedir. Bu duygularla Adalet Partisi Millet Meclisi Grubu adına cümlenizi sevgi ve saygılarla selâmlıyorum. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, değerli milletvekilleri; Gensorudaki iddia ve ithamların aslı yoktur. Çünkü, çoğu evvelce kaziye-i muhkeme teşkil etmiştir. Tekrarı manasızdır, abestir; bu bir kere muteber değildir. Tekrar edilirse, ısrar edenî küçültür, zor durumda bırakır.

Politikada fikriyat, kinin, hasedin ve nefretin üzerine inşa edilmemelidir. Fikirler hislerden tecrit edilerek değerlendirilebilmelidir. Aksi halde, hisler değiştikçe fikirler de değişik hüviyet ve karakter kazanır. Başka bir tabirle, fikirler his denizinde, his âleminde yüzen ve gıdasını ondan alan unsurlar halinde olmamalıdır. Çünkü, böyle fikirlerin değer ölçüsü düşük, gücü zayıf ve tesir sahası dardır.

Bu önergede fikirlerinizi teşkil eden iddia ve ithamlar, inişlerinizin esiri olan köksüz ve cılız unsurlar halindedir. Bu gensoru ile ne netice almak istiyorsunuz? Almak istediğiniz netice, gösterdiğiniz hedef değildir. Almak istediğiniz netice ortaya koyduğunuz tema değildir. Siz, işaret ettiniz ve dikkatleri çektiğiniz noktaya değil, başka bir hedefe ve başka bir neticeye ulaşmak istiyorsunuz.

Bu psikolojiyi tahlil etmek zorundayız ki, meseleyi bütün çıplaklığı ile ortaya çıkarabilelim. Hedef, Türk milletinin huzuru, refah ve saadeti değildir. Hedef, her ne pahasına olursa olsun veya memleketi ne getirirse getirsin, bu iktidarın gitmesi ve sizin iktidarda olmanızdır.

Siz, A.P. içindeki iktidar tecrübenizle başarılı olacağınızı zannediyor iseniz, içinde bulunduğunuz A.P. devrini muvaffak bir dönem olarak kabul ediyorsunuz demektir. Yok aksi kanaatte iseniz, yani tüm A.P. devrini başarısız kabul ediyorsanız; soruyorum, sizin yeriniz neresidir ve nereden hareketle iktidar olma arzu ve hevesi içinde bulunuyorsunuz? (A.P. sıralarından alkışlar)

... Sizin beyanlarınız ve iddialarınız o hale gelmiştir ki, içinde hakikilik payı da olsa, göze çarpmıyor ve kale alınmıyor. (D.P. sıralarından gürültüler)

... Çünkü, mühim olan hareketlerinizin ruh ve manasıdır. Bu ruh ve mana yapıcı değil, yıkıcıdır. (Gürültüler)

... Samimî ve dostça değil, hasmane ve gaddardır ve de zalimdir. Pire için yorgan yakan bir mana taşımaktadır.

... Şimdi kalkıyor, bu Hükümeti yıkmaya çalışıyorsunuz. Şikâyetlerinizde bir yenilik yoktur. Çalınan hep aynı plaktır...

... Siz içinde olmadınız mı, o iktidar makbul değildir.

... Bu önerge, her gün biraz daha yıpranan ve kuruluş nedenleri itibarını yitirmiş olmasına rağmen, efkârı umumiyyede var olduklarını ispata yeltenen bir teşebbüsten başka bir şey değildir. (A.P. sıralarından alkışlar)

Bu ise, bu gensoru ile efkârı umumiyyede büyük bir hata ve yanlışın bir kere daha tescili olacaktır.

Demokratik Partinin, iç ve dış siyasetimizi ilgilendiren basındaki ve radyodaki bütün beyanlarını toplayıp, bir değerlendirmeye tabi tutsak, bu beyanların çok büyük bir kısmında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin ve onun başı...

... Sayın Demirel'in, neyi iyi yapıp, neyi iyi yapmadığından dolayı tespiti muhatap olduğunu kestirmek en bitaraf kişilerin dahi içinden çıkacağı ve neticeye ulaşacağı bir husus değildir.

... Bu beyanların bir kısmının da altından Demokratik Parti imzasını kaldırıp da...

... bitaraf bilirkişilerin takdirine sunarsak, bu beyan ve tenkitlerin Hükümeti yıkmayı hedef tutan...

... Ve uzun zamandan beri mücadelesinin içinde olan "Sol Ana muhalefet Partisi"nin beyanlarıdır diyeceklerinden hiç kimsenin şüphesi yoktur.

Demokratik Partinin kendi içinde halihazırda 1965-1969 A.P. iktidarı yıllarında bugün tenkide tabi tuttukları meselelerin bakanlıklarını yapmış muhterem kişileri de vardır. O günün muhterem bakanları, bugünün tenkitçileri olarak hiç bir realist ilâç mertebesinde tedavi ve teşhis için bir fikrin sahibi değillerdir, samimî değillerdir.

... Çünkü, Adalet Partisinden ayrılışlarındaki duyguları ve hırsları, bugün Sayın Demirel'in şahsında, Cumhuriyet Hükümetinin yıkılışı gibi hiç bir milliyetçi, memleketsever görüşle bağdaşmayan kin ve garaza dönüşmüştür. İşte bu önerge, bu duyguların ilâmidir.

Cumhuriyet tarihimize bakınız, ne araştırma ne soruşturma ve ne de Gensoru müesseseleri, gelmiş geçmiş bütün hükümetler dahil, hiç bir zaman ciddiyeti bu kadar şüphe edilen bir tarzda suiistimal derecesine varan, hizmeti durduran, efkârı umumiyei telâşa veren bir şekilde kullanılmamıştır.

...

Gensorunun hedefi Sayın Süleyman Demirel'dir; ama Sayın Demirel, millet huzurunda olduğu kadar, milletin temsilcisi bu Meclis huzurunda da her zaman hesabını vermiş, ümit ve tahminlerinizin fevkinde aldığı itimat ile şevkle, şerefle, itibarla, daha kuvvetli bir insiyatifle başarılarına başarı ilâve ederek hizmete devam etmektedir ve de edecektir.

...

Sayın Başkan, Sayın Demirel, bir Koalisyon Hükümetinin başıdır. Bu Hükümetin programı Meclislerimizden tasvip görmüş ve geçmiştir. Eğer buna aykırı bir tutum ve tatbikat var ise, bu aslında peşinen ve başlangıçta kendisine itimat oyu vermeyen Demokratik Partinin değil, ona itimat oyu veren Adalet Partisi, Millî Selâmet Partisi, Cumhuriyetçi Güven Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ve muhterem bağımsız milletvekillerinin hakkıdır. Siz daha güvenoyunun başlangıcında Hükümeti külliyen reddetmişsiniz; bırakmıyorsunuz ki bizler de, iktidarı oluşturan ve ona itimat oyu veren parlamenterler olarak denetim görevimizi yapabilelim.

...

Tahammül ediniz, sonunda siz de konuşursunuz.

Önergeyi elime alıyorum. Şimdi, önergenin başlangıcında ne amaç ile verilmiş olduğu belirtilmiştir. Türkiye'nin iç ve dış sorunlarına parlamenter bir çözüm bulabilmek amacı ile verildiği ifade edilmiştir. Şu ana kadar önerge sahipleri ve bütün siyasî parti grupları görüşlerini...

...

Bu müzakerelerle bu belirtilen amaca ne ölçüde ve ne seviyede hizmet edilmiştir? Başka bir tabirle bu Parlamento bu amaca ne vermiştir? Amaç iç ve dış sorunlara samimiyetle çare bulmak mıdır, yoksa bu amaca hizmet etmek midir? Amaç, tahrip, tezyif etme, Hükümeti tedirgin edip başka yönlere çekirtmeye çalışmak mıdır?

Konuşmamızın içerisinde bu suallerin cevabını zannediyorum ki bulacaksınız.

Gensorunun ilk cümlesini okuyorum; Sayın Ölçmen’in ifade ettiği gibi ilk cümleyi okuyorum: “Türkiye, demokratik rejimin işlerliğini kaybettiği, hukuk ve ahlâk ölçülerinin zedelendiği, millî ve manevî değerlerin tahribe uğradığı bir bunalım döneminde bulunmaktadır”...

...Şimdi muhterem arkadaşlarım, bu bir yargıdır. Bu yargıya misal gösterilmelidir.

...Demokratik rejim bir müesseseler rejimidir. Bu müesseselerin başında Parlamento gelir. Parlamento işliyor mu? (D.P. sıralarından gürültüler)

...Bu Gensoru önergesinin görüşülmüş olması Parlamantonun işlediğinin en bariz, en seçkin, en açık delilidir. İşlemeyen bir parlamentoda böyle bir önerge görüşülebilir mi?

Şimdi soruyorum, hür basın var mı? Bağımsız yargı vazife başında değil mi? Hür sendika, grev hakkı, toplu sözleşme mevcut mu? Toplantı ve gösteri yürüyüşleri hakkı var mı? Üniversite özerk mi? Hak aramanın ve hak almanın bütün kanun yolları açık mı? Bütün bu müesseseler mevcut, bunların yanında siyasî kadrolar, partiler de var ve bunlar faaliyette değiller mi? Muntazaman seçimler yapılmıyor mu?

... O halde demokratik rejimin işlerliği nerede kaybolmuş? Karamsar bir tabloya gerçekleri unutup, Türkiye’yi ve Türk Milletinin içinde bulunduğu rejimi başka türlü göstermek insafsızlık değil mi? (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

42 Müslüman ülkenin Dışışleri Bakanları tarihimize ilk defa İstanbul’da konferansa geliyorlar. Memleketimiz hakkında güzel şeyler söylüyorlar, hatta millî davalarımızı benimsediklerini ifade ediyorlar.

Alman Başbakanı Mister Schmidt geliyor, övücü cümlelerle bizim hakkımızda düşündüklerini ifade ediyor.

... Birkaç gün evvel Avrupa Parlamentolar Birliği Başkanı Çernets memleketimize geliyor...

Batı demokrasilerinin bütün işlerle hüküm sürdüğü memleketler meyanında, bizim de içinde bulunduğumuz Avrupa Parlamentolar Birliği Başkanı bir teşhis koyuyor, diyor ki: “Türkiye’de demokrasinin bütün kaide ve kuruluşlarıyla işlediğini ve Avrupa Konseyi olarak, bunu, bu şekilde memnuniyetle müşahade etmekte bulundukları”nı ifade ediyor.

Türkiye'nin dostu ve düşmanı, bütün dünyaya seslenerek, bu gerçek için Türkiye'ye şahadet ediyor.

Bugün dünyada 156 tane devlet bulunmaktadır; ancak 70'inde şu veya bu şekilde bir parlamento bulunmaktadır. Bunlardan ancak 23'ü ki, ferdi hürriyetlere dayalı, çok partili ve muhalefetin de temsil edildiği memleketlerdir, bunlardan birisi de Türkiye'dir. Peki siz, bütün bu beyanların aksine, yanlış bir yargıyı tesis ederken neye istinat ediyorsunuz? Ve bu ne talihsizliktir ki, birbirimize merhaba diyoruz. Demeye de mecburuz. Bu büyük millî müessesede...

...Demokratik rejim hakkında yanlış beyanlar bizi daima yaralar.

...Günler bir didişme ile heba olup, geçip gidiyor. Bu yüzden gelecek nesillerin bedduaları üzerimize olacaktır. Biz, bizden öncekileri rahmetle anıyoruz; gelecek nesillerin bizi ne ile anacaklarını hesaba katmaya mecburuz. (D.P. sıralarından "Lanetle anacaklar" sesleri)

Önerge sahipleri, milliyetçi Hükümetin icraatına karşı olduklarını, beyan etmiş bulunmaktadırlar, beğenmemektedirler. Halbuki, bugünkü Hükümetin yaptıkları işlerin hesabı, sadece memleket sathında değil, muhtelif vesilelerle bu kürsüde verilmiştir ve hesap görülmüştür. Dört kere buraya gensoru önergesi getirdiniz; bu dördüncüsü.

...Onbeş aydır vazife başında bulunan bir Hükümete dört defa gensoru önergesi verdiniz ve son dört ay içinde de, bu Hükümete iki defa arka arkaya güvenoyu alma fırsat ve imkânını verdiniz.

...Meclisin yasama görevini bitirdiği sırada, Hükümetin, bir kere daha büyük bir güçle güvenoyu alarak gitmiş olmasını temin etmiş oluyorsunuz. (A.P. sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bu şansımızı bütün hakkıyla kullanacağız.

... Bu Hükümetin, hangi şartlarda ve nasıl bir buhranın sonucunda görev olarak kurulduğu Yüce Heyetinizin malûmudur. Buna rağmen, o günün şartlarında bir kurtarıcı gibi mesuliyeti omuzlarına alan bu Hükümetin kurulması engellenmek istenmiştir.

... Daha sonra bu da muvaffak olamayınca çalışması engellenmek istenmiştir.

Hayatınızı tehdit üstüne kurmuşsunuz. Allah yardımcınız olsun.

Bu çabalar da istenilen neticeyi sağlamayınca yeni taktiklere başvurulmuştur.

... Cumhuriyet Halk Partisinin sayın Genel Başkanı, yurt dışında İskandinav ülkelerinden seslenerek, Türkiye'ye gelir gelmez Hükümeti devireceğini söylemiştir.

... Bu arada garip karşıladığımız bir hususu belirtmekte fayda mütalâa ediyoruz ve bir tespiti Yüce Heyetinize arz etmek istiyorum. Sağda olduğunu ve milliyetçi olduğunu ifade eden Demokratik Parti, soldaki yerini ve çizgisini henüz tespit edememiş olan Cumhuriyet Halk Partisi ile işbirliği yaparak Hükümeti düşürmek istemektedir. Bu meseleyi ve bu muameleyi ikmal ederken...

... Vasıta olarak kullandığı önergesinde, komünizmle yeterince mücadele edilmediğini de gerekçe olarak göstermektedir. Halbuki Cumhuriyet Halk Partisi, her ne kadar oy potansiyelini kaybetmemek için, Genel Başkanları Sayın Ecevit'in siyasî akrobasi ile aşırı solu ve ılımlı olanları bir arada tutmak çaba ve gayretlerini bir menfi sonuca ulaşmadan muhafaza edebilmiş ise de artık limit noktaya gelmiş ve kendisine gönül bağlayanların bir kanadı, bir kitleyi tercih etmek ve partisinin siyasî karakterini belirgin hale getirmek mecburiyetinde kalmıştır.

Bunun içindir ki, Cumhuriyet Halk Partisi komünizmi tehlike saymamakta ve her ne kadar son beyanında, "Komünizme karşıyız" demekte ise de, aslında karşı çıktığı, komünizmle olan mücadeledir. Komünizme karşı olan kişi, komünizmle mücadelenin her şekline ve mücadele eden her unsura saygılı ve yardımcı olmak durumundadır. Bugünkü Cumhuriyet Halk Partisinin tutumu bir çelişki tablosunu meydana getirmiştir. Sayın Ecevit bu çelişkiden kendisini süratle kurtarmak mecburiyetindedir; Türk siyasî hayatı için kurtarmak mecburiyetindedir.

... Her halükârda oy ve itibar kaybedecektir. Ya aşırı solun kendisine beslenen ümitlerini ortadan kaldırarak, istenmeyen ve sol için yeterince kifayetli olmayan kişi ilân edilerek oy kaybedecek ve o cenahta düşman ve hasım kazanacaktır; ancak ılımlı ve köklü Cumhuriyet Halk Partili vatandaşların desteğini ve sevgisini devam ettirecektir. Bu taktirde, bu karakteri kazanan Cumhuriyet Halk Partisiyle bu Parlamentoda daha rahat, memlekete faydalı diyaloglar kurmak ve Parlamenter çalışmayı daha verimli hale getirmek mümkün olacaktır veyahut aşırı solu tercih edip, ılımlı Cumhuriyet Halk Partili vatandaşlarımızı kaybedecektir. Biz sadece durum tespitiyle, samimî bir duyguyla işaret ediyoruz; elbette takdir, yöntem ve hedef, günah ve sevabıyla kendilerine ait olacaktır.

Önergede Cumhuriyet Halk Partisi ve Demokratik Partinin birleştiği ithamlar, bağımsız, demokratik müesseselerin bulunduğu bir ülke olan Türkiye için haksızlıktır, abestir. Türkiye’de kanunsuzluk varsa, kanun mercileri vardır. Hak arama yolları açıktır, iddia edilen hususların ispatı için yasa mercileri açık bulunmaktadır. Yok farz ederek bir peşin yargıyla gidişin yararı yoktur.

Önergede ve burada konuşan Sayın Ölçmen’in beyanında, bir başka tezat dikkati çekmektedir: Beynelmilel münasebetlerin kurallarını hiçe sayarak, bir tarafta devleti temsilen yapılan dış temas görevi ile, başka tarafta olan rejimi koruma görevi karıştırılmaktadır. İktidarda bulunmanın görev ve icabatı olarak komünist bir ülkeyle beynelmilel temaslarda bulunmak başka şeydir, komünizm yanlısı olmak veya komünizmin karşısında bulunmak başka şeylerdir.

...Bu Hükümet Demokratik Cumhuriyet rejimini komünist saldırılara, komünizan tahriplere karşı korumaya fevkalâde azimli ve kararlıdır. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar.)

... Bu kararlılığı, Devlet münasebetlerindeki ihmalini gerektirmez.

... Devletlerin beynelmilel münasebetlerin esprisi ve zarureтини anlayamamış olmaları da bu Parlamento için bir talihsizliktir.

Eğitim müesseselerinde cereyan eden olaylar hakkında geç de olsa teşhis konmuştur ve doğru teşhis konmuştur.

...Bu teşhis mercii üniversitelerin yeterli demokratik haklarıdır. Eğitim müesseselerinde cereyan eden olaylar, gençlik ve öğrenci olayları değildir. Eğitim müesseselerini saha olarak seçmiş, Cumhuriyet rejimini, Türk Devletini yıkmayı amaçlayan, ideolojik bir kısım gençleri araç olarak kullanan beynelmilel bir düzen ve sistem kavgasının bir bölümü olarak tezahür etmektedir. Önergede, iktisadî buhrana işaret edilmiştir. Bu konuda en yetkili sayın Hükümet üyesi genel durumu biraz sonra yüksek huzurlarınızda sergileyecektir. Pek tabîî, siz beğenmiyorsunuz diye mutlaka iktisadî buhranı kabul etmek mecburiyetinde değiliz. Demokratik rejimlerde genel değerlendirmeyi yapan mekanizma seçimlerdir. 1975 seçimlerinden bu yana henüz bir yıl geçmiştir. Hükümeti meydana getiren partilerin bu seçimlerde almış olduğu oy miktarını biran için düşünürseniz, vatandaşlarımızın iktisadî mi, ahlâkî mi, ne çeşit bir buhran içinde oldukları kendiliğinden ortaya çıkar. Kendisini kamuoyunu temsilen yargı yerine oturtan kimse, neyi, ne ölçüde temsil ettiğini bilmek zorundadır. Demokrasilerde başka ölçü aranmaz, ölçü budur; bu Parlamento karar verir, Hükümet olunur; bu Parlamento aksine karar verir, Hükümet olunmaz. Millet ekseriyetiyle karar verir, iktidar olunur. Bu kaideyi huzurlarınızda bir kere daha söylemeye mecbur bıraktığınızdan dolayı üzüntülüyüm.

...Yüce Meclisimizde Cumhuriyet Halk Partisinin dışındaki bütün milliyetçi partilerin, şimdi burayı dikkatle dinleyin lütfen. Burayı dikkatle dinleyin, burayı dikkatle dinleyin...

... Yüce Meclisimizde, Cumhuriyet Halk Partisinin dışında bütün milliyetçi partilerin tabanda müşterek olduğu iki unsur vardır. Bu partilere rey veren bütün vatandaşlarımız komünizme ve aynı zamanda Cumhuriyet Halk Partisine karşıdır. (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

... Ve bu vatandaşlarımız mutlak milliyetçi çizgidedirler. (C.H.P. sıralarından gürültüler.)

.. Demokratik Partiye ters geliyor, bu terslik Hükümetten gelmiyor.

...Milliyetçi Hükümetin varlığı Demokratik Partiye ters geliyorsa, bu terslik Hükümetten gelmiyor; sizin yörünge değiştirmenizden geliyor.

...

Gensoru adına uygun ne tertibi ve ne çareyi ortaya koydunuz? Demokratik Parti demokratik sağ görüşle, Cumhuriyet Halk Partisi ise demokratik sol görüşle meselelere baktıklarını ifade ediyorlar ve ne kadar gariptir ki, ikisi de aynı şeyi görüyor. Bu, fizikman mümkün değildir.

Ne Amerika Birleşik Devletleri ilişkileri, ne NATO ne AET ilişkilerinde ifade edilen fazla bir durum yoktur. Bu ilişkilerin her safhası vatandaşın önüne serilmiştir. (Gürültüler.)

Hükümet, ambargoyu, yalnızlığa itilmiş bir Türkiye'yi, dış ilişkileri bozulmuş bir Türkiye'yi devraldı. Ajistasyon vardı, hapishanelerden salıvermiş Devlet ve rejim düşmanlarının yeniden teşkilatlanıp Devlete yönelen saldırıları mevcuttu.

... Bu Hükümetle beraber memlekete yeniden kalkınma gücü verilmiş; duraklamış olan yatırımlar harekete geçirilmiştir. Bu yıl, büyük yatırımların birbirini takip ettiği yıl olmakta devam edecektir. (Gürültüler.)

... Birtakım sloganlarla, iftiralarla aydınlık Türkiye'yi karartmaya kimsenin gücü yetmeyecektir. (A.P. sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar.) Bu önergedeki yargıya varmak için neyin ne ile mukayesesini yapıyorsunuz; kıstasınız, ölçünüz nedir? Eserler herkesin gözü önündedir.

1974 Ecevit Hükümeti devrini gördünüz. Ölçünüz o ve onu beğeniyorsanız, bir özlemi belirtiyorsunuz demektir, O zaman, "Ecevit Hükümeti daha iyi idi" deyiniz, herkesin zamiri ortaya çıksın. (A. P. sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar.)

...Önerge verenler, gayri ciddî, gerçek dışı bazı çevrelerin iddialarına sahip çıkmışlardır. Bu iddialar doğru değil ki önerge doğru olsun, ideolojik yanlı, politik yanlı bir makaleyi okuyup, oradaki iddiayı tahkik etmeden benimseyenler buna göre hükme varmaktadırlar.

Tarihimizde devirler gelip geçmiştir. Ancak, yalanın ve iftiranın saltanatı uzun sürmemiştir.

...

Demokratik, parlamenter ve komünizme karşı bir nizamın bekçiliğini yapıp, sabırla, heyecanla ve ehliyetle, yurt kalkınmasına hizmet eden ve hizmetleri ispata muhtaç olmayıp, tarihe tescil edilmiş bulunan bir Başbakanı, vatanımıza ve millî bütünlüğümüze kasteden her türlü ideoloji çıkırtkanlarının... (C.H.P. ve D.P. sıralarından gülüşmeler, “Yuh” sesleri ve gürültüler, A.P. sıralarından alkışlar.)

... Vatanımıza, millî bütünlüğümüze kasteden ve her türlü ideoloji çıkırtkanlarının son ümitle, fevkalâde mütecaviz, cüretkâr hareketleri ile, vatan sathında yaptıkları tahribat sırasında, hedef olarak almanın, hele kendilerini millete, sağcı ve milliyetçi ilân eden bir parti ile bağdaşması mümkün değildir.

...

Tekrar ediyorum. Herkesi tahrikle, her şeyi tahriple iktidar olma yolu milliyetçilik ve vatanseverlik değildir, işte temelde farkımız buradadır. Türkiye’nin en büyük düşmanı ve Yüce Milletimiz için en büyük tehlike komünizmdir. Bunun inancında ve kanaatinde bizimle beraber misiniz? Değilsiniz, işte ihtilâflarımızın mesnedi burasıdır. Halbuki, millî varlığımızı muhafaza etmek istiyorsak; bu aziz vatanın toprağında yaşayan, havasını teneffüs eden ve engin maddî ve manevî nimetlerinden istifade eden, hatta kendi varlıklarını sadece ve sadece buna borçlu olan herkesin ve hepimizin aynı heyecan ve inançta birleşmemiz lâzımdır. Komünizmle mücadelenin tek ve kesin netice verebilecek olan yolu; Devletin bütün varlığı ve müesseseleri ile mücadeleye katılması ve kararlı olmasıdır. Devletin tarafsız olması icap eden müesseseleri aslında bitarafırlar ama, bir meselede bir taraf olmaya mecburdurlar. Kimden ve neden yana olacaklardır? Cumhuriyetten ve rejimden yana olacaklardır. Parlamento bu mücadelenin ön safhasında olmalıdır.

...Parlamentoya komünizan yanlısı kişilerin girmiş olması talihsizliktir. Reisicumhurdan muhtarımıza kadar herkesin, bütün Devlet kuruluşlarının; özel sektörün ve Anayasa başta olmak üzere bütün yargı organlarının; ordusu ve bütün güvenlik kuvvetlerinin, hülâsa bu aziz topraklarda, ayyıldızlı bayrak altında bu güzel vatanın havasını teneffüs eden, bu toprakların suyunu içen herkesin, bu mukaddes ve o nispette varlığımızın teminatı için kaçınılmaz olan mücadelede bir ve beraber olma mecburiyeti vardır.

Değerli arkadaşlarım, yüksek huzurlarınızda konuşan arkadaşlarım, Sayın Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsü birtakım meseleleri dile getirdi, Sayın Demokratik Parti Genel Başkanı ve sözcüsü Sayın Bozbeyli birtakım şeyleri dile getirdi.

Şimdi huzurlarınızda kısa kısa kendilerine arzıcevap edeceğim.

...

Cumhuriyet Halk Partisi ve onun gibi düşünenler komünizmi ülke için tehlike saymamışlardır. Komünizmin serbestçe örgütlenmesini önermektedirler.

Cumhuriyet, kurulduğu günden beri komünizmi tehlike saymıştır; Anayasa tehlike saymıştır, büyük Atatürk tehlike saymıştır ve milletimiz tehlike saymıştır. Devlete yönelen bu meşum tehlike karşısında vatandaşlarımızın, Cumhuriyeti korumak isteyenlerin, Devlet ve millet bütünlüğünü korumak isteyenlerin, millî, manevî ve tarihî değerlere saygılı olanların, bütün cumhuriyetçilerin, milliyetçilerin, maneviyatçıların bir araya gelmesi hadisesi vuku bulmuştur. İşte sizin tahammül edemediğiniz bu hadisedir.

...

Devlete yönelen iç tehlikeler dış tehlikelerle işbirliği halindedir. Dış tehlike karşısında bir ve beraber olarak bütünleşip dikilen Türk Milleti, bugün dış düşmanlarla işbirlikçisi ve temsilcisi olan iç tehlikeler karşısında birleşme ve bütünleşme zarureti varmıştır. Bu anlayış memleket bütünlüğünü güçlendirmiştir...

Millî şuur etrafında toplanma azmini kuvvetlendirmiştir.

Sınıf kavgacıları, bölücüler, dış ülkelerden rejim arayışı içinde olanlar hüsrana uğramıştır ve uğrayacaktır.

Cumhuriyet Halk Partisi, açıkça, fikir özgürlüğü adı altında Türkiye’de komünizmin serbest olmasını istemektedir. Bunun altındaki mâna; komünizmden ülkeye yarar geleceği inancıdır. Milletimiz hiç bir zaman buna imkân vermeyecektir. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

...C.H.P. Sözcüsü, konuşmasında, Millî Eğitim Bakanının çalışmalarına değinerek ağır hücumlarda bulunmaktadır; bunu tabî karşılıyoruz. Gerçekten, C.H.P.’nin millî eğitim anlayışı ile bizim millî eğitim anlayışımız arasında fark vardır.

... Bizim mevcut Millî Eğitim Bakanımızı ve onun eğitimi millîleştirme çalışmalarını Cumhuriyet Halk Partisinin beğenmesi düşünülemez. Biz, eğitimin milliliğini savunuyoruz ve savunmakta devam edeceğiz. (A.P. ve M.S.P. sıralarından alkışlar) Cumhuriyetin temelinde millî eğitim vardır. Cumhuriyetin

çocukları, Cumhuriyet düşmanı bir ideolojinin emrinde yetiştirilemez. Cumhuriyet Halk Partisi, sözcüsünün lisanında TRT'yi tenkit etmiştir. TRT'yi partizanca kullanmış olma imkânından mahrum olmanın ıstırapı ve isyanı vardır konuşmasında. Onlar TRT'nin millîleştirilmesinden şikâyetçidirler.

... TRT'nin solun emrinden çıkıp, devletin emrine girmesinden şikâyetçidirler. Bu konuda da Cumhuriyet Halk Partisi talihsiz bir gayretin içindedir.

... Turizm Bakanı iken Meclisin kürsüsünde sayın Birgit, Cem macerasına nasıl başladığını şu sözlerle anlatıyordu: “Biz evvelâ sayın İpekçi'yi TRT Genel Müdürü yapmaya karar verdik; baktık ki, yasalar sayın İpekçi'nin Genel Müdür olmasına engeldir, Hükümet olarak kanun kuvvetinde kararname yapma yetkisini kullandık ve TRT'ye İpekçi'yi Genel Müdür olarak atadık” diyor.

Sosyalist bir yazarı, kendi yandaşı, fikirdaşı olduğu için TRT'nin başına getirirken yasaları çiğneyen ve Meclislerin vermediği bir yetkiyi saptırma yaparak kullanan Ecevit'in Turizm Bakanı, bugün TRT Genel Müdürü hakkında birtakım eleştiriler yapmak istemektedir. Bu çelişkili bir durumdur. TRT Genel Müdürünü müdafaa etmek bize düşmez, ama çelişkiyi Parlamentoda dile getirmek bize düşer.

... Bugün hukuktan bahsedenlerin dün hukuku ne hale getirdiklerini sormak da bizim görevimizdir. Partizanlığın âlâsını Cumhuriyet Halk Partisinin iktidar olduğu dönemde gördük. Bir bakıma esefle, ama bu memleketin çocuğu olduğum için iftiharla söyleyeyim; yedibuçuk aylık fiili iktidar dönemimize rağmen, Adalet Partisine ve bugün hükümette bulunan espriye siz partizanlığı katamadınız.

... C.H.P. Sözcüsü, 1971'den önce de Adalet Partisine, onun hükümetlerine ve Adalet Partisinin sayın Genel Başkanına utanç verici iftiralarda bulunmuştur. 1971-1975 yılları arasında birçok hükümetler geldi geçti, ama bunların hiç birisinde bir tek Adalet Partili suçlu sandalyesine oturmadı.

...Mesele nedir? Mesele; bugünkü Hükümeti Cumhuriyet Halk Partisinin ve yandaşlarının desteklemesini beklemek ve istemek abestir. Zira bu Hükümet, onların zihniyetine karşı kurulmuştur ve kendi programını, kendi görüşünü icra etmektedir. Cumhuriyet Halk Partisinin düşünceleri ve istekleri bizi ilgilendirmez. İktidar olduğu zaman kendi düşüncesini ve programını uygular. Ancak bu hükümet, Cumhuriyet Halk Partisinin hayal dahi etmediği, aklından geçirmediği hizmetleri birbiri ardına gerçekleştirmeyi başarmış bir hükümettir.

...Şimdi, dün terk edip kaçtığı ve büyük bir bunalım geçirdiği, Genel Başkanından en küçük üyesine kadar topyekûn bunalım geçirmiş olduğu ve bu sebeple bırakıp kaçmış olduğu bir Hükümeti kaybetmiş olmanın ıstırabı ve bunun karşısında tekrar kovalamakta kendilerini “Umut” ilân etmiş olanlar memleketi mutsuz hale getirmişlerdir.

... İftira ile, kışkırtma ile gözyaşı ve masum kanı akıtmaktan öteye bir hizmet verememişlerdir.

Bugünkü Hükümet belli amaçlara yönelmiştir. Millî, manevî değerlere saygılı ve milliyetçilik inancı etrafında toplanmıştır. Ve bütün çabanız, ilk gün burada buyurduğunuz kehanetin tahakkuk etmemiş olması ve hâlâ Koalisyon Hükümetinin, düşüncelerinizin aksine dimdik ayakta bulunuşudur. (A.P. sıralarından alkışlar)

Anarşist ve komünistlerin her safhada savunmasını ve korunmasını Cumhuriyet Halk Partisi yapmıştır. Sonunda ise, Cumhuriyet Halk Partisi Meclisten istediği gibi af kanunu çıkaramayınca, bu kez Anayasa Mahkemesine müracaat etmiştir. Sonuç almak için, millet işlerini bir tarafa bırakıp, hatta devleti temsil görevini ihmal ederek, af yasası için özel gayret sarf eden Cumhuriyet Halk Partili Bakanlar vardı.

Aftan yararlanan devlet ve rejim düşmanları, daha hapisanede iken bile açık ve seçik şekilde, Marksist, Maoist ve Leninist rejim kurmak için savaşa devam edeceklerini ilân etmişler, nedamet göstermemişlerdir. Bunlar, yıllarca beyinleri yıkanmış vatan hainleridir. C.H.P. bu hainleri korumuş, benimsemiş ve muhafaza etmiştir. (C.H.P. sıralarından gürültüler) Cumhuriyet Halk Partisi her çeşit solu Türkiye’ye sokabilmek ve sevimli gösterebilmek için ne kadar kutsal mefhum varsa onları, kendi solculuğuna göre tarif edip slogan ve propaganda imal etmek gayreti içine girmiştir. Kutsal kavramlar solcuların değil, ancak milliyetçi ve maneviyatçı olanların ağzına yakışır. (A.P. sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, kanunları çıkaralım diyorsunuz. Kaç gündür şu Meclise, sadece denetim için, o denetimi de Hükümeti yıpratmak, düşürmek, memlekette yeniden bir buhran çıkarmak için Meclise geliyorsunuz. Dün kanun gününde neredeydiniz? Ondan evvelki günlerde nerede idiniz? (A.P. sıralarından alkışlar)

Bakınız, bakınız, dün Cumhuriyet Halk Partisinden Meclise iki tane üye geliyor (C.H.P. sıralarından gürültüler) ve sadece ve sadece, Meclisteki durumu, tabloyu temaşa etmek için geliyor.

...30 Haziran çarşamba günü Cumhuriyet Halk Partisi 81 kişi ile geliyor; fakat obstrüksiyon yaparak Meclisi terk ediyor. 1 Temmuz perşembe günü Cumhuriyet Halk Partisi ancak 12 üye ile geliyor. Ondan sonra da, “Şu

kanunların Meclisler tatile girmeden evvel kanunlaşması, yasalaşması şarttır” diye beyanatlar veriyorsunuz. (C.H.P. sıralarından gürültüler) Bunu hangi samimiyetle, hangi insaf ölçüleri içerisinde beyan ediyorsunuz? (C.H.P. sıralarından gürültüler)

...Muhterem arkadaşlarım, evvelâ samimî olmaya mecburuz. Bu Parlamentoya geleceksiniz, gücünüz yettiği nispette kanunları çıkaracaksınız. Gücünüzün yetmediği nispette millî iradeye, Meclisin iradesine hürmetkar olacaksınız. Kaide budur. Bu kaideyi öğrenmedikçe, sizi milletin iktidar yapması mümkün değildir.

Değerli arkadaşlarım zamlardan bahsettiler. Zamlar mevzuunda şunu söyleyeyim...

...Değerli arkadaşlarım, zamların peşpeşe geldiğini söyleyerek Hükümeti suçladınız ve ne kadar garip tecellidir ki, bunu ifade eden şahıs Cumhuriyet Halk Partisinin sözcüsü oldu.

...Sevgili arkadaşlarım, vaktiyle zammı şifa olarak kabul eden, Cumhuriyet Halk Partisinin sayın Genel Başkanıdır. Zammı şifa olarak kabul edenlerin bugün zam yapıyor diye Hükümeti tenkit etmeleri, bu kürsüde bunu dile getirmeleri, ne kadar gayri ciddî bir tutumun içinde olduklarını ortaya koyar.

...Değerli arkadaşlarım, bu Mecliste, kendi iktidarı döneminde yapılan zamları mazur gösteren sayın Ecevit’tir.

... Muhterem arkadaşlarım, zamanımı yeni bir anarşi örneği vererek, Sayın Birgit’in yaptığı gibi tecavüz etmemek için ölçüler içerisinde tamamliyorum.

Yalnız, son olarak, gerek Yüce Parlamente’nin içerisinde görev yapan her parlamenterin, gerekse bizi dinleyen yüce Türk milletinin ve bütün dünya milletlerinin bir kere duyması, bilmesi için ve anlamayan kafalara bir kere daha vurarak içine sokmak için; millete inanmış, güvenmiş, hâkimiyeti milliyeden başka hiç bir güce itibar etmemiş, demokratik usullerin dışında iktidar olmaya tenezzül etmemiş bir siyasî düşüncenin, bir siyasî potansiyelin, bir siyasî gücün (D.P. sıralarından gürültüler) temsilcisi olarak bu mukaddes çatının altında ve yüce millet temsilcileri, sizlerin huzurunda...

... Sayın milletvekilleri, sizlerin huzurunda kesinlikle ifade ediyorum ki, bütün dünya komünist olsa, tarihi hasletlerinin kazandırdığı yüksek vasıfları ile ve maneviyatının yüksek gücü itibarıyla Türk milleti asla komünist olmaz ve olamayacaktır. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)...”³³⁷

³³⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 20, Birleşim: 121, 7.7.1976, ss. 420-436.

Aygün'ün konuşmasından sonra, komünizmle ilgili sataşmalar olduğu gerekçesiyle görüşme açılmış ve tartışmalar sürmüştür.³³⁸ Daha sonra ise Bakanlar Kurulu adına Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon gensoru önergesi üzerinde son konuşmayı yapmıştır:

“Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, görüşülmekte olan gensoruda Hükümet adına görüşlerimizi ifade etmek için huzurunuzda bulunuyorum. Yüce Meclisin değerli üyelerini bu vesile ile saygı ile selâmlıyorum.

Değerli milletvekilleri, gensoru bir denetim yoludur. Bu denetim yolunu kullanmak, Parlamentoda grubu bulunan bütün partilerin hakkıdır. Ayrıca, belli sayıya ulaşmış parlamenterlerin de hakkıdır.

Gensoruda bir maksat güdülür. Bu maksat, Hükümetin gütmüş olduğu politikayı, almış olduğu kararları eleştirerek, bunların yanlışlığını ispat ederek, ülkenin yararına değil zararına olduğunu ispat ederek Hükümetin düşürülmesini sağlamak maksadıdır. Veya bir başka maksat daha güdülür; bu da Hükümeti yıpratmak maksadıdır.

Bu gensorunun verilmesinden Hükümet olarak büyük memnuniyet duyduk. Bize iki fırsatı vermiş oluyor. 15 ayı tecavüz eden bir zaman zarfında Cumhuriyet Hükümeti bu ülkenin yararına neler yapmıştır; bunları bir defa daha özet olarak saymak fırsatını bize veriyor.

İkincisi; gensoru veren ve gensoruyu destekleyenlerin, neyin tarafında ve neyin karşısında olduğunu tespit etmek ve Yüce Meclislere kamuoyuna açıklamak fırsatını veriyor. Bu itibarla, gensorunun maksadını aramaktan ziyade, bu gensoruyla Hükümetin tüm politikasını tenkit etmek, vermiş olduğu bütün kararları yanlış telâkki etmek gibi, grup sözcülerinden biraz evvel de dinlemiş olduğumuz ifadelere göre, o halde Hükümetin icraatına karşı, Hükümetin icraatını memleketin yararına bulmayan bir iddia vardır gensoru sahiplerinde. Hükümetin ne yaptığı ve neyi yapmadığını ortaya koymak da bizim vazifemizdir bu iddianın karşısında.

Değerli milletvekilleri. Cumhuriyet Hükümeti sizin güveninizle işbaşındadır. Bu büyük Millet Meclisinin kararına dayanır Cumhuriyet Hükümetinin karşınızda bulunması. Büyük Millet Meclisinin güvenine sahiptir; bütün Meclisin hükümetidir, bütün milletin hükümetidir. Bir tefrik yapmak mümkün değildir; Anayasaya uygun değildir, hukuk ruhuna ve esprisine uygun değildir.

³³⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 20, Birleşim: 121, 7.7.1976, ss. 436-443.

Cumhuriyet Hükümeti huzurunuza bir program takdim ederek çıkmıştır. Bu programda neyi yapacağını ve nasıl yapacağını ifade etmiştir. Size karşı taahhüdü bu programın içindedir. Millete karşı taahhütleri de bu programın içindedir. Bizi “ne diye bu programı uygulamadınız” diye “ne diye bu programı uyguladınız” diye suçlayamazsınız. Bizi ne diye bu programı uygulamıyorsunuz diye suçlayamazsınız.

...

Sizin programınızı beğenmediğimiz için ayrı programa sahibiz. (Gürültüler)

...Sizin programınızı beğenmediğimiz için sizden oy istemedik. Bu itibarla, bu programın içinde neyi icra ettiysek bunun cevabını burada veririz, bunun hesabını burada veririz. Sizin programlarınıza bağlı değiliz, beğenmiyoruz, bağlı olmayacağız.

...

Bu kürsüde konuşmaktan kimse kimseyi engelleyemez. (A.P. sıralarından “bravo” sesleri, alkışlar)

...

Sayın Başkan, biz buraya millet meselesini görüşmeye geldik...”³³⁹

A.P. ve D.P. Milletvekilleri arasında kavga çıkması üzerine oturuma yarım saat ara verilmiştir. Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon 2. oturumda konuşmasına devam etmiştir.

“Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Gensorunun maksadını ve alınması gereken sonucu kısaca ifade ettikten sonra, Hükümetin böyle bir gensoru karşısında ne yaptığı, neyi yapmadığı; Meclislere karşı hangi taahhüdün altında olduğunu ifade ediyor. Hükümeti düşürmek maksadının yanında tabiatıyla Hükümeti yıpratmak maksadı da gensorular için kullanılıyor. Burada Hükümetin kararlarını, yanlış icraatını, yanlış politikasını ortaya koymak gereklidir.

³³⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 20, Birleşim: 121, 7.7.1976, ss. 443-445.

Sayın sözcülerin ifadelerinden, Hükümetin 15 aydır yapmış oldukları içinde yanlış, ülkenin yararına olmayan, ülkenin zararına olan bir misal verilmiş değildir. Bir genel politika ifadesi yapılmıştır, “Bu Hükümeti istemiyoruz” ifadesi yapılmıştır.

Bu Hükümet ve icraatı bütçe vesilesiyle iki defa Yüce Meclislerin itimadına iktiran etmiştir. Onu takiben bir gensoru vesilesiyle de son dört ay içinde üç defa Yüce Meclislerin itimadına iktiran etmiştir. Bu itibarla bu önerge ile bir fırsat elde ettiğimizi ifade ettim, bu fırsat da icraatımızın ibrası şeklinde telâkki edilmektedir.

O halde bu önergenin gayesi ne olabilir? Bu önergenin gayesi tahriptir; gayesi Hükümeti yıkmaktır; gayesi Hükümeti kendi arasında bir huzursuzluğa itmektir. Esasen Hükümeti düşürmek yerine Hükümeti yıkmak veya Hükümeti çökertmek tabiri bir süreden beri Cumhuriyet Halk Partisinin Sayın Genel Başkanı tarafından da kullanılmaktadır.

Cumhuriyet Halk Partisinin Sayın Genel Başkanı, Hükümetin kurulmamasından şikâyetçidir 1974 yılı sonunda ve 1975 yılının başında ve sağ partilerin bir araya gelerek ne olursa olsun Hükümeti kurmasının teşvikçisidir. Hatta o kadar teşvikçisidir ki, bir ara Hükümet buhranı çözülene kadar öğretime ara verilmesini tavsiye edecek kadar bu teşvikini ileri götürmüştür. Ancak, Hükümetin kurulması yaklaştığı sırada Cumhuriyet Halk Partisinin Sayın Genel Başkanı -1 Nisan 1975’te Hükümet yeni kurulmuş - “böyle bir Hükümet kurulamaz” teşhisini ifade ediyor. Ondan sonra, “Bunlar Hükümet değil hayal kurar”; yine, “Hükümet kurulsa bile güvenoyu alamaz” şeklinde ifadelerini sürdürüyor.

Aynı sayın Genel Başkan 2 Haziran’da “Hükümet istifa etmelidir” diye Hükümeti çekilmeye davet ediyor.

Geçen sene 21 Eylül’e geldiğimiz zaman Cumhuriyet Halk Partisinin Sayın Genel Başkanı “Bu Hükümete dünyayı zehir edeceğiz” diyor. Niye? Hükümeti düşürmek dururken Hükümete dünyayı zehir etmekte ne fayda umulur? Hükümet hizmet için ortadadır, bunu kötü ifa ediyorsa Meclislerin murakabesine maruzdur. Meclisler kendisine güven vermiştir, bu güveni geri alabilirler. Fakat ne diye Hükümete dünya zindan edilmek isteniyor?

Cumhuriyet Halk Partisinin Sayın Genel Başkanı, 25 Kasım 1975’te “Kamuoyu Hükümetin çökmesini bekliyor” diyor. 11 Ocak 1976’da “Bu Hükümetin yıkılması zorunludur” diye ifade ediyor.

Görüldüğü gibi çökmek, yıkılmak, çökertmek... Bunlar tahrip terimleri, Hükümetin siyasî yollarla, oy yoluyla düşürülmesinin terimleri değil.

Değerli milletvekilleri, önergede birtakım ithamlar var. Bu ithamların başında demokratik rejimin işlerliğini kaybettiği geliyor. Demokratik rejimin işlerliğini kaybettiği iddiası karşısında biz, demokratik rejimin bütün müesseseleriyle işlerliğini devam ettirdiğini ifade ediyoruz.

Niye? Demokratik rejimin kuruluşları, Anayasal kuruluşları nelerdir? Parlamentodur, bağımsız yargıdır, genel oy mekanizmasının işleyişidir, özerk kuruluşlardır, yürütme organıdır ve hür basındır.

... Şimdi bu müesseselerin hangisi işlemiyor? Parlamento mu işlemiyor, bağımsız yargı mı işlemiyor, genel oy mekanizması mı işlemedi veya işletilmedi? Bunların hiç birisini söylemek mümkün değil.

Özerk müesseseler mi işlemiyor? Hür basın yok mu? Hür basın yok mu ülkemizde? Basın istediğini yazamıyor mu?

... Demokratik rejimin müesseseleri bunlar. Bunlar işlemiyorsa gelin beraber çaresini bulalım; kötü işliyorsa gelin beraber çaresini bulalım, ama bu müesseselerin bugün Türkiye’de kendilerini tanzim eden kanunlar çerçevesinde işlemediğini iddia etmek mümkün değil.

Yine hukuka saygının, meşruiyete saygının tahrip edildiği iddia ediliyor önergede. Acaba bu tahrip hadisesinde bugünkü siyasî iktidarın yeri neresi? Böyle bir tahrip var mı? Varsa yeri neresidir? Veya Türkiye’de meşruiyeti, hukuka saygıyı ve hukuk devletini tahrip etmek isteyen hareketler var mı? Varsa nerede, kimin desteğiyle bu hareketler gelişiyor? Kimler tarafından himaye görüyor? Bunları ortaya koymak lâzım.

Şunu açıklıkla ifade ediyorum ki, siyasî iktidar Anayasa düzenine taraftar olduğunu her zaman ilân etmiştir. Bu Anayasa düzeninin dışında bir düzen aramadığını da her zaman ilân etmiştir. Anayasanın yeterli müesseseleri ihtiva ettiğini, eksiklikleri her kanunun olabildiği gibi Anayasanın da eksiklikleri vardır; fakat bu müesseselere sadık olduğunu, değiştirilene kadar da bunlara hürmetkar olduğunu ifade etmiştir, ama buna karşı Anayasaya, Anayasal kuruluşlara saygısızlıklar Türkiye’de yok değil. Var, bunların birtakım unsurları var. Bunları tahrik eden birtakım amiller var.

Öncelikle Anayasanın getirdikleri hükümlere saygı göstermek gerekir. Değiştirmek isteyebiliriz, ama değiştirene kadar riayet etmek gerekir. Anayasa mülkiyeti getirmiştir, mülkiyet hukukumuzun temelidir Anayasanın içinde; ama bir sayın genel başkan “Toprak işleyenin, su kullananın” demiştir senelerce evvel bu ifadedden sonra Türkiye’de gerçekten toprak işgalleri acaba bu doğru mudur, acaba toprak işgali hukuka aykırı bir fiil değil midir endişeleri doğmuştur.

Sayın genel başkan bu görüşlerini Milliyet Gazetesine 29 Haziran günü de tekrarlamıştır.

Yine Türkiye Cumhuriyeti hepimizin bildiği hepimizin kabule mecbur olduğu birtakım esaslara dayanır. Türkiye Cumhuriyetinde sınıf esası yoktur, sınıf ayrılığı yoktur, millî hâkimiyet fikri vardır ve millî hâkimiyetin, tek milletin üstünlüğü vardır. Ancak, Türkiye’de ayrı ayrı sınıfların bulunduğunu kabul etmek Cumhuriyet fikrinde bir ittifakın mevcut olmadığı veya Anayasa dışı, Anayasanın kabul edemeyeceği birtakım yorumlara iltifat edildiğini göstermektedir. “Biz ayrı ayrı sınıflar olduğu gerçeğini kabul ediyoruz” diyen, bir partinin sayın genel başkanıdır, yine 29 Haziran 1976 tarihinde; fevkalâde yakın.

... Değerli arkadaşlarım yine, “Anayasaya karşı saygıda hangi çizgideyiz” noktasına geldiğimiz zaman, bir değerli arkadaşımızın ifadesini burada tekrar etmeye mecburum. Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili Sayın Uysal, Sakarya’da vermiş oldukları demeçte, “Cumhuriyetimizi tehlikeye sokabilecek olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanun tasarısı gibi teklifleri asla çıkartmayacağız” ifadesinde bulunmuşlardır. Gelen tasarı veya teklifi beğenmeyebilirsiniz; ama...

... Devlet Güvenlik Mahkemeleri Anayasa içinde yer almıştır, bu mahkemelerin kuruluşu Anayasanın emridir. Eğer bunun kuruluşunu engellerseniz, o zaman Anayasanın bir emrinin yerine getirilmesine karşı çıkıyorsunuz demektir.

...

Değerli arkadaşlarım, burada misallerime devam ediyorum.

... “Kamu görevlileri de hukukun üstünlüğü ve hukuk devletine saygı mefhumunda birtakım yanlış yollara itilmek istenmektedir. Kamu görevlileri, devlet memurları Hükümetin gelip geçici olduğunu, kendilerinin kalıcı olduğunu düşünmelidirler ve Hükümettekiler Devleti yıkmaya çalışsalar da, devlet memurları Devleti ayakta tutmaya çalışmalıdırlar.” (C.H.P. sıralarından “Doğru” sesleri) Bu bir partinin sayın Genel Başkanının ifadesidir. Sizin güven verdiğiniz Hükümet Devleti yıkmaya çalışacak ve bir kamu görevlisi sizin güven verdiğiniz Hükümetin Devleti yıkmak istediğini teşhis edecek, bu hükmü verecek ve ona karşı direnecek. Bunu devlet anlayışıyle bağdaştırmak mümkün değildir; hiç olmazsa bizim anlayışımızla bağdaştırmak mümkün değildir. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

...

Devam ediyorum. (Bunlar benim ifadelerim değil, ben nakilim burada): “Yapılacak olan şudur: Hepimiz kendi kasabamızda, kendi mahallemizde gerçek polis hangisidir; sahte polis, SS polisi hangisidir, bunları bileceğiz, gerçek polise saygı göstereceğiz, SS’lere ise eli kanlı hain muamelesi yapacağız.”

Söz konusu olan Türk polsidir. Bunun için de bir kısmını gerçek polis bir kısmını SS polisi diye ayırma imkânı yoktur. (C.H.P. sıralarından “Doğru” sesleri, gürültüler)

...Değerli arkadaşlarım, Hükümetin icraatını ifade ederken, Hükümet 31 Mart 1975 tarihinde nasıl bir tabloyu, ne kadar meseleyi devraldı, bunu kısaca ifade etmekte zaruret var. 31 Mart 1975’te Hükümet neler bulmuştur? Türkiye’nin siyasî ortamında, iktisadî ortamında hangi meseleleri vardır? Anarşi vardır ve devam etmektedir. Enflasyon vardır, hızını artırmaktadır.

... Ödemeler dengesi bozulmuştur. Dış ticaret açıklarımız büyük bir süratle artmıştır, fevkalâde büyük süratle artmıştır. Yatırımlar gerilemiştir. Sosyal adalet ve sosyal güvenlik tedbirleri alınmamıştır, unutulmuştur, üzerinde çaba ve gayret sarf edilmemiştir. Ambargo vardır ve Türkiye yalnızlığa itilmiştir. Belli başlı bu meselelerle Cumhuriyet Hükümeti karşı karşıya gelmiştir.

... Bu meseleleri halletmek için çaba sarf etmiştir. Gecisini gündüzünü bu meselelerin halli için harcamıştır.

Bunun başında, en önemli konu, Türkiye’yi meşgul eden anarşi konusudur.

Değerli arkadaşlarım, şunu kabul etmek gerekir ki, anarşi sadece Türkiye’nin meselesi değildir. Anarşi, hür dünyanın ortak derdidir; yalnız Türkiye’nin değil. Yine anarşi, bugünün de meselesi değildir. Senelerden beri Türkiye’yi de meşgul etmiştir, hür dünyanın birçok ülkelerini de meşgul etmiştir; gelişmekte olan birçok ülkeleri de halen meşgul etmeye devam etmektedir.

Bu itibarla anarşiyi, bugün bu Hükümet zamanında veya bundan evvelki hükümet zamanında başlamış bir hadise gibi görmek ve anarşiyi bu hükümetlerle ilgilendirmekte büyük bir isabet olduğu kanısında değilim.

Kaldı ki, anarşinin nereden geldiği, maksadının ne olduğu Türkiye’de 2 sene süreyle sıkıyönetim mahkemeleri tarafından incelenmiştir, bağımsız yargı tarafından tespit edilmiştir. Anarşinin maksadı bağımsız yargı tarafından ortaya konmuştur; gayesi, bağımsız yargı tarafından ortaya konmuştur; hepimizin hürmet etmeye mecbur olduğumuz kararlar şeklinde ortaya konmuştur.

Bunun karşısında, anarşiye başlangıçta değişik teşhisler konulmuştur; doğru veya yanlış birtakım ifadelerde bulunulmuştur. Bunların bir kısmı başlangıçta masum öğrenci olayları telâkki edilmiştir. Arkasından, işgal ve boykotun aynı şey olabileceği söylenmiştir. Halbuki hadise, hukuk dışı bir hadisedir, aynı şey olduğunu söylemek mümkün değildir.

... Anarşi, 1968 yılında talebe hareketi olarak başlamıştır. 1970, 1971, 1972, 1973, 1974 ve 1975 yıllarında da muhtelif şekillerde devam ettiğini görüyoruz.

Sıkıyönetim devrinde de devam etmiştir. Sıkıyönetim devrinde özel kanunlar tatbik edilmiştir, özel mahkemeler kurulmuştur. Devlet âciz midir? Âciz değildir. Âciz olmadığını, bütün gücünü ortaya koyarak ispat etmiştir; fakat anarşiyi, belli mihraklardan beslendiği için, belli maksatlara yöneldiği için ve genellikle yurt dışı birtakım mahreklerden desteklendiği için önlemek mümkün olamamıştır.

... Özellikle sıkıyönetim mahkemelerinin bu konuda koymuş olduğu teşhis ve varmış olduğu neticeler fevkalâde önemlidir. Sıkıyönetim, rejime karşı bir davranışın olduğunu tespit etmiştir; Türkiye’de düzeni zorla değiştirmek kastı olduğunu tespit etmiştir. Silâhlı bir eyleme girişerek mevcut nizamı yıkmak, Anayasayı tebdil etmek ve tağyir etmek kararında olan bir kısım kişilerin mevcut olduğunu, bunların yakalandığını, kendi ifadelerine de dayanarak, sıkıyönetim, bizzat faillerin ifadeleriyle desteklenen hükümler vermiştir.

Ancak, sıkıyönetimin vermiş olduğu bu hükümler, gerçekte Türkiye’yi yıkmak isteyenlerin mutlaka Türk Devleti tarafından bir müeyyideye maruz bırakılması kesin kanaati, milletin ortak kanaati bir süre devam edebilmiş ve af, bunların mühimce bir kısmını yeniden, gerekli cezalarını çekmeden ve mütenebbih de olmadan, cezaların tümü çekilmeyebilirdi ama; mütenebbih olmak için gerekli bir asgarî süre geçebilirdi, mütenebbih dahi olmadan af yoluyla dışarıya çıkarılmıştır.

Af konusunda bir hususa işaret etmek isterim: Yüce Meclis af kararını vermiştir. Kimleri affedeceğini bu iradesinde göstermiştir; affetmek istemediklerini de bu iradesinde göstermiştir. Ama, Yüce Meclisin vermiş olduğu bu karara rağmen, 2 seneden beri 37 defa af kararı çıkmıştır. 37 defa af iradesi yeniden kullanılmıştır; af iradesi Yüce Meclisin dışında kullanılmıştır. (A.P. sıralarından alkışlar, C.H.P. sıralarından gürültüler)

...

Değerli arkadaşlarım, af müzakereleri yapılırken biz davranışımızı ifade ettik. Sayın Genel Başkanımızın ağzından davranışımızı ifade ettik. 27 Mart 1974 tarihli Meclis Tutanağından bu ifadenin kısa bir pasajını okuyorum: “Nizam kavgasının cereyan ettiği bugün, dünyada komünist rejim kurmak emelinde olanlarla, devletin uzunca süre uğraştığı, Türkiye’de komünistleri ve anarşistleri affetmenin doğuracağı vahim neticeleri ortaya koymayı bir görev sayıyoruz. Bu affa evet diyenler tarihî vebal altında bulunacaklardır. Komünistlerin ve anarşistlerin affı, ülkenin âcil çözüm bekleyen bir sorunu değildir. Ama affın tahakkuku halinde ülkenin yeniden birçok önemli sorunlarla karşı karşıya kalacağından kimsenin şüphesi olmamalıdır.”

Bunu sayın genel başkanımız af müzakereleri Yüce Meclislerde yapılırken ifade etmiştir.

Yine bir nokta daha ifade edilmiştir. Birçok spekülasyona mani olmak için, aynı oturumda. “Bu ülkede şimdiye kadar bakanlık, başbakanlık yapmış kimseler mutlaka af kapsamı dışında tutulmalıdır. Bu hususta Adalet Partisi bir de önerge vermiştir. Fakat Yüce Meclis bunu reddetmiştir.” Meclis tutanağından ifade ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, affın Yüce Meclislerin irade ettiği şekilde çıkması üzerine, zamanın Sayın Başbakanı affın bu şekilde çıkışından üzüntülerini ifade ediyor ve bu üzüntülerini ifade ederken de, affı bekleyen birtakım grubun mevcut olduğunu, bunların sabır içinde beklediğini, ancak Meclislerin bu şekilde af çıkarması karşısında bu satırın taşacağını ifade ediyor ve buna karşı “Fakat bu ümitler şimdi büyük ölçüde yıkılmış olabilir. Çünkü affı Meclis kabul etmemiştir.” Sayın Ecevit’in ifadesidir bu. “Bu durumu beklediğini, ancak Meclislerin bu şekilde af çıkarması karşısında bu sabrın taşacağını ifade ediyor ve buna karşı “Fakat bu ümitler şimdi büyük ölçüde yıkılmış olabilir. Çünkü affı Meclis kabul etmemiştir.” Sayın Ecevit’in ifadesidir bu. “Bu durumda Türkiye’de demokrasiyi yaşatmanın da gereği olan asayiş ve huzuru sağlamak, son derece güçleşmiş olmaktadır” diyor zamanın Başbakanı. Affı Meclis o şekilde kabul etti diye, memlekette asayiş sağlamanın güçleşmiş olduğunu kabul ediyor. Biz anarşiyi çıkaranın müsamahasına sığınarak ülkede asayiş sağlayamayız. Asayiş sağlayacak olan güvenlik kuvvetidir, Devletin kendi gücüdür. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar).

...Değerli arkadaşlarım, aftan sonra tabiatıyla anarşi durmadı. Affı beklerken bir nisbî sükûnetin olduğunu kabul etmek gerekir. Birtakım mevzii hâdiseler bulunmasına rağmen. Fakat aftan sonra 20 Temmuzda ilân edilen Sıkıyönetime rağmen, ki af Mayıs ayının sonunda çıktı. Ondan sonra Anayasa Mahkemesine gitti. Anayasa Mahkemesi iptal prosedürünü işletti ve onun hemen arkasından 20 Temmuzda örfî idare ilân edildi Türkiye’de. Örfî İdareye rağmen Türkiye’de anarşik hâdiseler...

... Örfî idare 20 Temmuz'da Kıbrıs hâdiseleri sebebiyle ilân edildi. Fakat ondan sonra uzatışlarının nedeni tabiatıyla farklı.

“1974 yılında anarşik hâdise oldu, olmadı” suallerinin cevabı liste halinde elimde. 1974 yılında; 28 Ocak 1974, 1 Mart 1974, 2 Mart 1974, 18 Mart 1974, 29 Mayıs 1974, 3 Haziran 1974, 6 Haziran 1974, 4 Ekim 1974, 7 Kasım 1974, 5 Aralık 1974, 10 Aralık 1974, 12 Aralık 1974 tarihinde soyulan bankaların listesi.

...

Yine 1974 yılında; 8 Şubat 1974, 17 Şubat 1974, 8 Mart 1974, 13 Mart 1974, 18 Mart 1974, 18 Mart 1974, 21 Mart 1974, 22 Mart 1974, 13 Nisan 1974, 24 Nisan 1974, 6 Mayıs 1974, 7 Mayıs 1974, 8 Mayıs 1974, 9 Mayıs 1974, 10 Mayıs 1974, 12 Haziran 1974, 18 Haziran 1974, 28 Haziran 1974, 1 Temmuz 1974, 5 Temmuz 1974, 9 Temmuz 1974, 8 Ekim 1974, 1 Kasım 1974, 5 Kasım 1974, 8 Kasım 1974, 13 Kasım 1974, 14 Kasım 1974, 21 Kasım 1974, 25 Kasım 1974, 26 Kasım 1974, 28 Kasım 1974, 4 Aralık 1974 tarihinde olan öğrenci olaylarının listesi elimde.

...Yine 1974 yılında, bakınız basın hâdiseyi nasıl görüyor: 22 Mart 1974 tarihli gazetelerden okuyorum: “C.H.P. Ortak Grubunda gençlik olayları görüşülecek. Öğrenci olayları için bazı bakanlarla komisyon kuruldu.” 11 Mayıs 1974 tarihli gazetelerde: “öğrenciler dün çatıştı, 25 yaralı var. Bakanlar Kurulu gençlik olaylarını görüştü. Polis yurtlarda 24 saat nöbet tutacak”.

9 Kasım 1974 tarihli Hürriyet Gazetesinde manşet: “Anarşi hortladı. Orta Doğu ve Hacettepe Üniversitesinde sağ-sol çatıştı, çok sayıda yaralı var. İstanbul'da yürüyüş yapan öğrenciler Amerikan bayrağını yırttılar. Ceyhan soygununu Türkiye Halk Kurtuluş Ordusunun düzenlediği anlaşıldı. Anarşi hortladı. Boykot dalga dalga yayılıyor. Ceyhan'da banka soyan beş anarşistten biri yakalandı”.

8 Şubat 1975'te Elâzığ'da TÖB-DER düzenlediği faşizmi tel'in mitinginde 11 polis yaralı, 47 vatandaş çeşitli yerlerinden yaralı.

15 Şubat 1975'te 52 ilde TÖB-DER toplantıları; faşizmi tel'in mitingi. O zaman bu Hükümet yok, bu siyasî iktidar yok. Kim faşizmi getirmiş? Hangi kanunla, nasıl getirmiş? İzahı da yok.

Değerli arkadaşlarım, afla çıkanlar, bir sayın sözcü ifade ettiler, “Çıktı da ne oldu” dediler, “Hangisi başka bir olay yaptı?”; afla çıkanların ne yaptığı polis arşivlerinde mevcuttur.

...Ben sadece bir iki misali arz edeceğim Yüce Meclise.

Zeytinburnu olaylarında TİKKO isimli kuruluşun mensubu, bir vurucu güç olan kuruluşun mensubu, Garbis Altınoluk. 13 Haziran 1972 günü, sandık cinayeti diye tanınan olayın faili ve gizli örgüt kurma suçundan yakalanarak İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesince 20 yıl ağır hapse mahkûm olmuştur.

... 1803 sayılı Af Kanunundan yararlanarak tahliye edilmiş ve ondan sonra 28 Haziran 1975 günü TİKKO isimli gizli örgüte mensup arkadaşlarıyla birlikte Dr. Nuri Buga'nın evine silâh tehdidi ile girerek 1 750 lira gasbetmiştir,

...Malatya olayında Mehmet Emin Aktaş; Suriye'den getirilen silâhların çoğunun getirilmesinde gayreti olmuş, Suriye'ye gidecek Halk Kurtuluş Ordusu mensuplarını huduttan bu şahıs geçirmiş; El Fetih'teki Teslim Töre ile irtibatlı, takma adı Çeto, Sıkıyönetim Mahkemesinde 10 sene ceza yemiş. Malatya'daki Mehmet Emin Aktaş bu.

Yine Hasan Basri Temizalp, Jandarma Genel Komutanı Kemalettin Eken'e yapılan tecavüzün faili, 19.12.1972'de yakalanmış, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına sevk edilmiş, Türk Halk Kurtuluş Ordusu gizli örgütüne mensup, hakkında dava açılmış ve yine Af Kanunu ile dışarıya çıkmış. 22.1.1976 günü Malatya'da kendilerinden şüphelenen ve kimliklerini soran bir polis memuru ile bir bekçiyi öldüren üç kişiden biri. Ne yapmış afla çıkanlar? İşte bunları yapmışlar, onları arz ediyorum.

...Celâl Alagöz. 1972 yılında Filistin El Fetih kampına giderek gerilla eğitimi görmüş. Haziran 1972 tarihinde arkadaşlarıyla beraber bol miktarda silâh, patlayıcı madde ve bomba olduğu halde Samandağında yakalanmış; Adana Sıkıyönetim Komutanlığına teslim edilmiş ve bu da Af Yasasından yararlanarak çıkmış. 8 Haziran 1976 günü Gaziantep operasyonu sonunda ele geçirilmiştir. Türk Halk Kurtuluş Ordusu adlı gizli örgütün lideri olduğu anlaşılarak adalete intikal etmiş.

...Burhan Erdoğan çeşitli anarşik olaylara adı karışmış, sıkıyönetim komutanlığınca hakkında giyabi tutuklama kararı var. Af Yasası ile kurtulmuş. 22 Ocak 1976 günü meydana gelen Malatya olaylarında güvenlik kuvvetlerince yürütülen operasyonda yakalanmıştır.

Sadece beş tane misal arz ettim değerli arkadaşlarım.

...Biraz evvel arkadaşlarım, 20 Temmuz 1974'te ilân edilen sıkıyönetimin Kıbrıs gerekçesi ile olduğunu ifade ettiler, doğrudur. Kıbrıs gerekçesiyle yapılmıştır; ama 1974 yılında anarşik hâdiseler, demin birkaç misalini saymış olduğum anarşik hâdiseler gelişince, bundan sonra sıkıyönetim uzatmalarında sadece Kıbrıs meselesi gerekçe olarak gösterilmemiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde, 4.12.1974 tarihinde yapılan sıkıyönetim müzakerelerinde zamanın Başbakanı Sayın İrmak, “Sıkıyönetime rağmen ülkemizde legal ve illegal örgütler, banka soygunu, gasp, yıkıcı beyanname ve yayın dağıtma gibi faaliyetler yeniden başlamıştır” diyor. Netice olarak; “Bundan önce sıkıyönetimi gerektiren koşullarda bir değişiklik meydana gelmemiştir” diye ifade ediyor.

Yine 4 Mart 1975’te aynı Başbakan: “Kıbrıs ile ilgili genel durumun gerginliğini sürdürmesi ve iç güvenlik nedeniyle” diye... Artık iç güvenlik nedeni sıkıyönetim gerekçeleri arasına girmiştir.

30 Nisan tarihinde Sayın Demirel Hükümetinin ilk defa sıkıyönetimi uzatma gerekçesi içinde de “Kıbrıs ile ilgili durumun gerginliğini sürdürmesi ve iç güvenlik nedeni” sıkıyönetimin gerekçesi olarak gösterilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, buraya kadar iç güvenlik konularını ve bu konular hakkında Devletin resmî makamlarının görüşlerini ifade ettim. Meseleyi biraz daha ilerletmek istiyorum şimdi: Sayın Demirel’in Başbakan olmasından sonra aynı hâdiseler devam edegelmiştir. Bu hâdiseleri ondan sonra Devletin yetkili organları ve muhtelif kuruluşların ilgilileri nasıl teşhis etmişlerdir, nasıl tespit etmişlerdir; bunu da ifade etmek isterim.

22 Nisan 1975 tarihinde 18 üniversite rektörü Sayın Başbakana ortak bir mektup göndermişlerdir. Bu göndermiş oldukları ortak mektubu tamamıyla okumuyorum, fakat huzur bozucu, verimsiz etki ve eylemlerin hâlâ sürdürüldüğünü ifade ediyorlar ve; “Siyasal hedeflere yönelen bu eylemler öğrenci kitlelerini peşinden sürüklemek için günlük eğitim sorunlarının işlemek geleneğini kurmuş ve esas maksadı kamuoyunu da zaman zaman inandırabilen bir örtü altında gizleyebilme başarısına ulaşmıştır”.

Sayın rektörler esas maksadın gizlendiğini ifade ediyorlar. “Yüksek öğrenim kuruluşlarında eğitim güvenliğinin tehdit altında bulunması geleceği oluşturacak kuşakların niteliklerine olumsuz etkiler yapmakta ve millî varlığımızı çözümü güç ve gün geçtikçe de güçleşen sorunlarla karşılaştırmaktadır” diyorlar.

Sayın rektörlerin teşhisi: “Bu maksatların artık eğitimle ilgili problemler olmadığı, doğrudan doğruya siyasî maksat taşıdığı bu itibarla üniversitelerimizin bu tedbirleri anayasal düzenin ayrılmaz bir parçası bulunan güvenlik kuvvetleri ile bir bütün halinde çalışarak yürütme bilincinde ve kararındadır” diye bitiriyorlar mektuplarını.

Yani, “Artık Devletin bir tedbir alması gerekmekte olduğu, üniversitedeki hâdiseler bir üniversite hâdisesi değildir, üniversitedeki hâdiseler, rejimi yıkma hadisesidir” diye kendi teşhis ve ifadelerini söylüyorlar.

Yine aynı ay 26 Nisan 1975 günü Millî Güvenlik Kurulu (ki güvenlikle ilgili konuları tetkik eden ve Hükümete tavsiyede bulunmaya yetkili en yüksek organ) Başkanı Sayın Cumhurbaşkanı Sayın Başbakan ve ilgili bakanlarla temsil ediliyor, Silâhlı Kuvvetlerin yüksek kademesi de bu kurulda temsil ediliyor.

Bu kurulun teşhisi şu (Bu kurulun elinde Devletin bütün arşivleri var, bu kurul olan biten bütün hâdiselere muttali): “Millî Güvenlik Kurulu bu toplantısında Devletimizin iç ve dış güvenliği ile ilgili konuları ayrıntıları ile görüşmüştür. Toplantıda üniversite ve yüksekokullarda öğretimin aksamasına sebep olan üzücü olayların, sadece öğretim ve okul sorunlarından doğmayıp Devletin temel nizamını yıkmayı amaçlayan ve öteden beri bilinen faaliyetlerin bir parçası olduğu kanısına varılmıştır”.

Bu Millî Güvenlik Kurulunun kanaatidir. Bu olayların hedefinin ne olduğunu Millî Güvenlik Kurulu ifade ediyor. Türkiye’de sahip olunması icap eden bütün bilgilere sahip kuruluş bunu ifade ediyor ve en yüksek sorumlu kuruluş bunu ifade ediyor, bunun üzerine de Hükümete birtakım tavsiyelerde bulunuyor.

Bunun karşısında Anamuhalefet Partimiz hâdiselerin ülkeye, rejime yönelmiş büyüklüğünü ihmal edercesine sadece siyasî iktidarı suçlamakla meselelerin halledileceğini zannediyor. Siyasî iktidarı suçlamakla çözülebilecek bir mesele olsa hepimiz siyasî iktidarı suçlamaya devam edelim. Ancak, bu hâdiselerin hedef aldığı mademki devlettir, hedef rejimdir, hedef ülkenin bütünlüğüdür, hedef Türkiye’nin tek bir Türk Milleti tarafından bir büyük ülke olarak ilelebet devam etmesine engel olmaktır. O halde bu hedefin bilerek karşısına Devletin tüm olarak bütün organları ile çıkması gerekecektir.

Türkiye’nin bütünlüğünü korumak, rejimi korumak için de Hükümetin çok büyük görev ve sorumluluğu vardır. Fakat bu görev ve sorumluluk sadece Hükümete ait değildir. Bütün Anayasal kuruluşların görev ve sorumluluğu vardır; bütün siyasî kuruluşların görev ve sorumluluğu vardır; iktidarda olsun, muhalefette olsun bütün sayın milletvekillerinin Türkiye’nin bütünlüğünü korumada alınması icap eden kararları düşünmek, teklif etmek ve kabulüne yardım etmekte görev ve sorumluluğu vardır. Muhalefet olmak bu sorumluluktan bizi berî kılmaz. Bunu ifade ediyorum.

Bu noktada bir iki misalle, acaba Cumhuriyet Halk Partisinin sayın yöneticileri veya birtakım mensupları hâdiseleri nasıl görmüşlerdir:

Devlete karşı silâhlı bir kalkışmanın yer yer görülebildiği bir ülkede; Malatya’da kendisine hüviyet sorulan kişiler Devletin bekçisine ve polisine silâh çekmiş ve öldürmüştür. Hüviyet sordu diye öldürmüştür. Bekçinin bir suçu, bir günâhı yoktur, bir yere alıp götürmemiştir, işkence yapmamıştır. Hiçbir sebep ve bahane yoktur; fakat sadece hüviyet soruldu diye öldürmüştür. Onun karşısında güvenlik kuvvetleri faili arama, yakalama mecburiyetindedir; adlî makamlara teslim etme mecburiyetindedir.

Bakınız, bunun karşısında 23 Cumhuriyet Halk Partili sayın milletvekili bir araştırma talep etmektedirler. Vermiş oldukları önergede, “Malatya operasyonu bir oç alma operasyonudur” ifadesini kullandılar. Vermiş oldukları önergede “Devletin eşkiyalaşması” tabirini kullanırlar. Devlete silâh çekenı tavzih etmezler. Devlete silâh çeken ne olmuştur?

Bekçinin sıfatı nedir? Bekçiyi öldürene güvenlik kuvvetleri nasıl gidecektir. Polisi öldürene nasıl gidilecektir? Bu tavzih edilmez; ama “Devlet eşkiyalaşmıştır” denilir. “Malatya operasyonu Devletin karıştığı silâhlı bir linç hareketidir” diye bir teşhis konulur.

...Değerli arkadaşlarım, Devlet kuvvetleri cinayet işleyenlerin üzerine gitmiştir. Niçin? Teslim olunuz diye gitmiştir. Geliniz sizi adalete teslim edelim diye gitmiştir. Neyle mukabele görmüştür? Silâhla mukabele görmüştür ve orada Devlet güvenlik kuvvetleri şehit edilmiştir. Silâhlı müsademe devam ettirilmiştir. Silâhlı müsademenin faillerden hiçbir noktasında bir teslim emaresi görülmemiştir.

Silâhlı müsademeye girildiğinde sonucu her halde şu veya bu olacaktır. Güvenlik kuvvetleri mensubu ölürken bu neticeyi bu müsademenin tabîî neticesi gibi görebiliyorsunuz da anarşistin ölmesini niye tabîî neticesi olarak görmüyorsunuz? (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

...Değerli arkadaşlarım, Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı da bu konuda fikirlerini ifade ediyorlar. 28 Haziran 1976’da Milliyet Gazetesi ile yapmış oldukları mülakatta, “Yakalamak için kullandığı yöntem bir yana; bir kulübede saklı iki genci ele geçirmek için tankları, tüfekleri kullanmak teknik bir zorunluluk mudur, değil midir?” sualı ile Gaziantep olayları üzerinde Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı fikirlerini beyan ediyor.

...Sayın Başkan, ben devam ediyor ve bir durum tespiti yapmaya çalışıyorum. Tabiatıyla kendileri bu ifadenin bir başka gerekçe ile söylenmiş olduğunu beyan ettiklerine göre mesele yoktur.

Şimdi bir şey daha ifade ediyorum: 18 Nisan 1976 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi Tandoğan Meydanında bir miting yapmıştır. Bu mitingde birtakım sloganlar vardır. Bu mitinge katılan taraftarlar kendilerinden veya başkalarından, bakınız bu sloganlardan sadece birkaç tanesini ifade edeceğim. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

... “Halkların özgürlüğü kısıtlanamaz”, “Halk iktidarı kuracağız”.

... “Yaşasın işçi sınıfının devrimci mücadelesi”, “Bu meydanda çengimiz var, faşistlere hıncımız var”, “Er olan meydana gelsin”, “Bağımsız Türkiye, katil iktidar”, “Deniz, Yusuf, İnan, savaşa devam”.

... “Bağımsız, bloksuz Türkiye”, “Katil polis”.

Değerli arkadaşlarım bu noktayı dikkatlerinize sunmak istiyorum; son bir sloganı ifade ediyorum: “Bir gün bu ufukta kızıl güneş doğacaktır”. (A.P. sıralarından, “Asla, asla” sesleri)

Bunlar Tandoğan mitinginde bulunan sloganlardır. Ben bunun Cumhuriyet Halk Partisinin kendi fikirlerini yansıttığını kabul etmiyorum, yalnız bu müsamahayı hoş göremiyorum... (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, C.H.P. sıralarından gürültüler)

...

Son zamanlardaki anarşik olaylarda... (C.H.P. sıralarından gürültüler)

... Mehmet Sevsev Malatya’da, Bekir Altındağ Malatya’da; Tahsin Kazan Gaziantep’te; Ömür Kaban Gaziantep’te, Jandarma eri Kâmil Karadağ Diyarbakır’da, Jandarma Çavuşu Mehmet Yaylacı Gaziantep’te, Jandarma eri Ömer Çevik Gaziantep’te Devleti korurken şahit olmuşlardır; bunlara sahip çıkalım değerli arkadaşlarım. (A.P. sıralarından, “Bravo” sesleri)

...Cumhuriyetin temel vasıflarında ittifak halinde olalım. Geliniz Türkiye’yi böldürmeme azminde ittifak halinde olalım, geliniz bu rejimi yaşatma azminde ittifak olalım, buna davet ediyorum.

... Dış politikada birtakım tenkitler yapılmıştır; bu tenkitlerde dış politikanın, özellikle kararsız, şekilsiz, belirsiz olduğu ifade edilmiştir.

... Dış politikada büyük sıkıntıyı Cumhuriyet Hükümeti devralmıştır, bir yalnızlığı devralmıştır, bir ambargo ağırlığını devralmıştır. Hatta şunu ifade edeyim, bu yalnızlığımız o derece ifade edilmiştir ki, 1 Kasım 1974’te Birleşmiş Milletlerde tamamen aleyhimize olan bir karara Hükümetimiz katılmamıştır. Dış politikamız büyük Atatürk’ ün çizmiş olduğu politikadır, bu iyi komşuluğa dayanır, halklara karşılıklı saygıya dayanır, içişlerine karışmamaya dayanır. Bu politikayı Büyük Atatürk çizmiştir ve Cumhuriyet Hükümetleri şimdiye kadar bunu büyük bir değişiklik göstermeden hangi devirde olursa olsun tatbik etmişlerdir.

Bu itibarla, komşularımızla yapmış olduğumuz münasebetleri, ülkelerin bu prensiplerin ışığı altında devletler arasında iyi komşuluk ve karşılıklı saygı münasebetlerinden başka türlü yorumlamak mümkün değildir. Bunlardan rejimler arasında akrabalık kurulmaz. Rejimler arasında akrabalık kurulmuş olsa idi, Amerika ile Sovyetler Birliğinin münasebetleri her halde bizimle Sovyetler Birliğinin münasebetlerinden çok daha yakındır, onların arasında bu akrabalık kurulmuş olurdu.

... Bu itibarla, komünizme karşı olmakla komünist devletle münasebet kurmak her halde birbirinden çok daha farklıdır, çünkü şimdiye kadar Türkiye komünist ülkelerle münasebet kurmaya devam etmiştir.

... Değerli arkadaşlarım, 1975 yılında Türkiye dış itibarını artırıcı ve yeni dostluklar kazanıcı büyük hamlelere girişmiştir, büyük temaslar yapmıştır, sadece bunların başlıklarını saymakla geçeceğim, vaktimin tükenmekte olduğunu fark ediyorum.

17-19 Mayıs 1975 tarihinde Türk-Yunan Dışişleri Bakanları Roma görüşmesini yapmışlardır; 29-30 Mayıs 1975'te Brüksel'de NATO Devlet ve Hükümet Başkanları Zirve Toplantısını yapmışlardır. Burada Sayın Başbakanımızın Yunan Başbakanı ile görüşmesi vardır. Meallerinin ne olduğu basından takip edilmiştir.

... Cumhurbaşkanımızın İran ziyareti vardır.

18-20 Haziran 1975'te Federal Almanya Dışişleri Bakanı Genscher'in ziyareti vardır.

1 Ağustos 1975'te Helsinki Konferansına ülkemiz katılmıştır ve nihaî senedini imzalamıştır.

20 Temmuz 1975'te Sayın Başbakanımız Bulgar Cumhurbaşkanı ile bir görüşme yapmıştır. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

29 Ağustosta Sayın Başbakanımız Helsinki nihaî senedi ışığı altında, ilişkilerimizin geliştirilmesi bakımından, bu senedin gerekleri hakkında icap edeni yapmıştır.

28 Ekim 2 Kasım 1975'te İran Şahı ülkemizi ziyaret etmiştir. 3 - 5 Kasım 1975 tarihinde Fransız Dışişleri Bakanı Sauvagnargues ülkemizi ziyaret etmiştir.

18-24 Kasım tarihlerinde Sayın Cumhurbaşkanımız Pakistan'ı ziyaret etmiştir.

1-3 Aralık 1975'te Başbakanımız Bulgaristan'ı ziyaret etmiştir.

26-29 Aralıkta Sovyetler Birliği Başbakanı ülkemizi ziyaret etmiştir.

5 - 7 Ocak 1976'da Çekoslovak Başbakanı ülkemizi ziyaret etmiştir.

...

21 - 22 Nisan 1976'da RCD ülkeleri Devlet ve Hükümet başkanları Zirve toplantısı İzmir'de yapılmıştır.

26 - 29 Nisan'da Sayın Cumhurbaşkanımız Irak ziyaretini yapmıştır.

Nihayet, 12-15 Mayıs tarihinde 7. İslâm Ülkeleri Konferansı İstanbul'da yapılmıştır. 42 İslâm ülkesinin dışişleri bakanları İstanbul'a gelmiştir ve Türkiye bunlara misafirperverlik yapmıştır, ev sahipliği yapmıştır; bu 42 ülke ile yakınlık kurmuştur.

... 27-29 Mayıs 1976'da Federal Almanya Şansölyesi Schmidt ülkemizi ziyaret etmiştir.

3-6 Haziran'da Bulgar Cumhurbaşkanı Jivkov, 8-11 Haziran'da Yugoslav Cumhurbaşkanı Mareşal Tito ve nihayet 22-25 Haziran'da Romanya Cumhurbaşkanı Çavuşesku ülkemizi ziyaret etmiştir.

İşte çok yönlü dış politika, komşularla iyi münasebet ve dostluk kurmanın gereği bu. Bu gereği yerine getirmek için Türkiye bu temasları yapmıştır.

Değerli arkadaşlarım, kısa bir şekilde bu Hükümet ekonomik konularda ne yaptı, ondan bahsetmek isterim.

Bu Hükümet geldiğinde kucağında enflasyonu buldu, pahalılığı buldu; % 30 artan fiyat artışları buldu, kıtlık buldu, vesika buldu, karne buldu, kuyruk buldu. İhracat azalmaktaydı, bütçe konuşmalarında ifade ettim.

... İhracat, özellikle 1974 yılının ikinci yarısında bir önceki yıla nazaran % 5,5 azalmıştır. Dış ticaret açığı bir önceki yıla nazaran 3 misli artmıştır. Yatırımlar durmuştur. Şimdi size şunu ifade ediyorum ki, son 5 yıl içinde ülkemizde, en yüksek kalkınma hızı 1975'te temin edilmiştir. Devletin rakamları burada. (C.H.P. sıralarından gürültüler)

... Ülkemizde en düşük fiyat 1975'te elde edilmiştir. Devletin rakamları burada, aksini iddia etmek mümkün değildir.

...

Kalkınma hızı 1975'te % 8, fiyatlarda artış % 10,1.

1976 yılında bu gelişme daha büyük bir süratle devam etmektedir. 1976 yılı ilk 5 ayında Türkiye'de ihracat, bir önceki yıla nazaran % 98 artmıştır.

...Ödemeler dengemizde 1974 yılında ihracatımızın ithalâtımızı karşılama oranı % 26 civarına düştüğü halde, bu oran ilk 5 ay sonunda % 53 nispetlerinde yükselmiştir.

“Transferler yapılmıyor” ifadesine cevap veriyorum: Şimdiye kadar 2,5 milyar dolarlık ithalât yapılmıştır Haziran ayı sonu itibariyle. Haziran ayı içinde, 684 milyon dolarlık ithalât transferi yapılmıştır. Türkiye 2 milyar hacminde dış krediye sahiptir. 1976 yılında, sadece kamu sektörünün kullanabileceği dış kredi, 568 milyon dolardır.

Dış borçlardan bahsediliyor ve deniyor ki: “1974 yılı sonunda 1975’e girerken, Türkiye’nin hemen hemen dış borcu yok gibi idi”. Gerçek bu değil değerli arkadaşlarım. Dövizle ödenmesi gereken dış borçlar 1973 yılı sonunda 2654000000; 1974 yılı sonunda -yok dediğiniz yılın sonunda-2901000000. Artış, o yıl içinde 247000000. 1975 yılında 2901000000’a karşı dış borç 3012000000, artış 111 milyon 1975 yılı sonunda. Dış borç yoktur değil.

Özellikle şunu da ifade etmek isterim ki, Türkiye kalkınması için yabancı kaynağı kullanacaktır. Her ülke kendi şartlarına uygun bir şekilde yabancı kaynağı kullanmaktadır. Bu itibarla, dış borcu olması Türkiye için küçümsenecek bir hadise değildir, utanılacak bir hareket değildir. Bu itibarla “Borcu yoktur” değil; “ödeme gücü vardır, ödeme gücü artmaktadır” şeklinde bunu ifade etmek icap eder. (A.P. sıralarından alkışlar)

Bütçe konuşmalarında ifade etmiştim: Türkiye’ de fert başına dış borç yükü en düşük olan ülkelerden biridir. Ürdün’de 127 dolar, İsrail’de 1 487 dolar, Cezayir’de 327 dolar olan fert başına dış borç yükü Türkiye’de 99 dolar civarındadır.

...1975 yılında ekonomi nasıl gelişti; kalkınma hızında, fiyatlarda, ödemeler dengesinde göstermiş olduğu gelişmeyi ifade ettim. Şunu da belirtiyim ki, 1975 yılında bütçe açıkları artırmaya çıkarılmıştır; fakat bütçesi açıksız kapanmıştır Türkiye’nin.

Türkiye Cumhuriyeti kurulalıdan beri bu ebatta bir bütçe yapılıp açıksız kapanması mümkün değildir, 1975 yılı için bu Türk maliyesinin bir başarısıdır. 1975 yılında, Türk kamu gelirleri Cumhuriyet devrinde en yüksek artışı sağlamıştır ve % 50,2’dir.

Değerli arkadaşlarım, bu noktada fevkalâde kısa bir şekilde, sosyal muhtevalı neler getirdik, neler yaptık bunları zikretmek, bunları belirtmek isteriz. Biz programımızda fakirin, fukaranın yanında olduğumuzu, çaresizliğin yanında olduğumuzu, çaresizlikle savaşağımızı ifade ettik; bunların tedbirlerini getirdik. Bunların tedbirlerinin mühim bir kısmını icra safhasına koyduk, bir kısmını da Meclis gündemlerinde; inşallah kısa bir zamanda tamamlamak nasip olacaktır.

... Değerli arkadaşlarım, sadece başlıkları saymakla yetiniyorum.

1897 sayılı Kanunla Devlet personeline yeni imkânlar getirildi.

Yan Ödemeler Kararnamesiyle 230 bin memura yeniden yan ödeme imkânı getirildi.

Asgari ücret 40 liradan 60 liraya çıkarıldı bu yıl, % 50 artırıldı.

Emekli işçilerle bunların dul ve yetimlerinin emekli maaşları yükseltildi.

Memur emekli ikramiyeleri artırıldı.

1970 öncesi memur emeklilerine yeni imkânlar sağlayan Kanun çıkarıldı.

Şeref aylıklarının kapsamı genişletildi miktarları artırıldı.

Çalışan kadınlara 20 yılda emekli olma imkânı tanındı.

Üniversite Personel Kanunu yeniden düzenlendi ve çıkarıldı.

Emekli işçilerin eş ve çocuklarıyla, bakmakla yükümlü oldukları ana ve babalarının, Sağlık Sigortasından faydalanması sağlandı.

İşçilerin değerlendirilmiş olan geçmiş hizmetlerinin, borçlanma yoluyla değerlendirilmesi imkânı getirildi.

İşçi kıdem tazminatları 15 günden 30 güne çıkarıldı.

Gemi Adamlarının Kıdem Tazminatı Kanunu çıkarıldı.

Yurt Dışında Çalışan İşçilerin, Askerlik Görevlerinin Ertelenmesine Dair Kanun çıkarıldı; Pasaport Harç Miktarları ve Vize Müddetlerini Değiştiren Kanun çıkarıldı.

Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Koruma Bekçilerinin Sosyal Sigorta Kapsamına alınmasına Dair Kanun çıkarıldı.

... Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası kuruldu.

Gecekondu önleme bölgesinde ev yaptıracaklara verilen kredinin faizleri düşürüldü.

... Bağ-Kur kaynaklarından küçük esnafın daha yüksek bir şekilde istifadesi sağlandı, 65 yaşını dolduran kimsesizlere Devlet elini uzattı, sakata Devlet elini uzattı; bu kanunlar Meclislerce kabul edildi çıkarıldı. Genel Sağlık Sigortası, Tarım Sigortası kanunları getirildi, Gelir Vergisinde tadilât getirilerek asgarî geçim indirimi artık zenginlerin istifade edecekleri bir meta olmaktan, bir kolaylık olmaktan çıkarılma imkânı...

...Tarım orman işçilerinin sosyal sigorta kapsamına alınmasını mümkün kılacak tasarılar getirildi, küçük esnaf ve sanatkârları defter tutma mükellefiyetinden kurtarıcı tasarılar getirildi, köy elektrifikasyonunda katılma paylarını kaldırıcı teklifler getirildi.

...

Ben, Türkiye’de çaresizliğe, fukaralığa, sosyal adalete ve sosyal güvenliğe susamış olan bu 41 milyonun tamamına hitap eden tedbirleri getirmek şerefi bu Cumhuriyet Hükümetine nasip olmuştur, diyorum; getirmiş olduğumuz tedbirleri çok kısa bir şekilde saydım, bunlar mıdır hata? Türk milletine bunları çok mu görüyorsunuz? (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlarım milliyetçiliğe sahibiz, sahip kalmaya devam edeceğiz.

... Manevî değerlere sahibiz, sahip kalmaya devam edeceğiz, kalkınmaya büyük bir hız vereceğiz, fakirin fukaranın, çaresizin daima yanında olduk, bundan sonra da yanında devam edeceğiz. Saygılar sunuyorum. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)”³⁴⁰

Ergenekon’un konuşması ile, Başbakan Süleyman Demirel hakkında gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmayacağı hususundaki görüşmeler tamamlanmıştır. Açık oylamaya 417 Milletvekili katılmış, 190 üye kabul, 227 üye ret oyu kullanmış, oylama sonuçlarına göre önergenin gündeme alınması reddedilmiştir.³⁴¹

³⁴⁰ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 20, Birleşim: 121, 7.7.1976, ss. 446-458.

³⁴¹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 20, Birleşim: 121, 7.7.1976, ss. 458-459.

5.6. Türkiye’yi Hükümet İcraatı ile Genel Bir Bunalım Ortamına Sürüklediği İddiasıyla Başbakan Süleyman Demirel Hakkında Gensoru Önergesi

Demokratik Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Konya Milletvekili Özer Ölçmen’in, Türkiye’yi Hükümet icraatı ile genel bir bunalım ortamına sürüklediği iddiasıyla Başbakan Süleyman Demirel hakkında Anayasanın 89. ve Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 107. maddeleri uyarınca gensoru açılmasına ilişkin önergesi 1 Nisan 1977’de Meclis Genel Kurulu’nda okunmuştur.

Gensoru önergesinde şu görüşlere yer verilmiştir:

“Millet Meclisi Başkanlığına

Türkiye, demokrasi ile yönetilen ülkelerde ve siyasî tarihimiz boyunca görülmemiş ağırlıkta bir bunalım döneminde bulunmaktadır.

Bu bunalım döneminin en belirgin özelliği yurttan ancak çöküntü dönemlerinde rastlanabilecek bir güvensizliğin hüküm sürmesidir. Türkiye’de can güvenliği, mal güvenliği, eğitim hürriyeti ve vatandaşın istikbal emniyeti kalmamıştır. Her türlü kanun dışı hareket kanun hâkimiyetini ortadan kaldıracı bir etkinliğe ulaşmıştır.

Türkiye’de siyasî, sosyal ve ekonomik hayatın kargaşa içinde olduğu ahlâkî ve manevî çöküntülerin geleceğimizi tehdit edecek boyutlara ulaştığı artık bizzat bu bunalımlara yol açanlar tarafından saklanamaz duruma gelmiştir.

Başbakan anarşinin Hükümeti aştığını, üniversitelerde Hükümetçe alınacak hiçbir tedbir bulamadıklarını ve komünizmin son üç yılda kat ettiği mesafenin elli yıllık mesafeyi geçtiğini yazılı beyanlarıyla ortaya koymuştur.

Türkiye’nin içinde bulunduğu ağır anarşik ortamı Millet Meclisi huzurunuzda tasvir eden İçişleri Bakanı Devletin belgelerini ortaya koyarak Hükümetin içinde bulunduğu çaresizliğe Meclislerce çare aranmasını istemiştir.

İçişleri Bakanı seçim ortamında sandık hâkimiyetinin bugünkü siyasî şartlar altında sağlanamayacağını ifade etmektedir. Emniyet ve asayişin seçimler sırasında millî iradenin serbestçe tecellisine imkân verecek ölçüde konulamayacağı ve seçim emniyetine yeterli imkânların seferber edilemeyeceği bizzat Hükümetin asayişten sorumlu üyesi tarafından itiraf olunmaktadır.

Türkiye’deki siyasî ve sosyal ortamın bugünkü vahim şartlara gelmesine sebebiyet veren Demirel Hükümetinin ülkede güvenliği sağlayamayacağı artık herkesçe bilinen açık bir gerçektir. Demirel Hükümeti kendi icraatının ülkeyi sürüklediği bunalım noktasında her türlü kanunları hâkim kılma ve çıkış yolu bulma iradesini yitirmiştir. Türkiye’nin seçim yılına ve seçim dönemine girdiği şu günlerde asayişsizliğin demokratik rejimi tehdit edecek boyutlara varması kadar tedbir almak mevkiinde olanların irade çöküntüsü içinde bulunmaları da ayrı bir kaygı konusudur.

Türk demokrasisinin geleceği önümüzdeki seçimlerin güven içinde yapılmasına ve sonuçlarına herkesçe güven duyulmasına bağlıdır. Türkiye'nin geleceği ile ilgili bütün umutlar önümüzdeki seçimlere bağlanmıştır. Milletçe millî iradenin yeniden tecellisine bağlanan bu umutların boşa çıkmaması 1977 seçimlerinin huzurlu bir ortamda gerçekleşmesiyle çok yakından ilgilidir.

Seçim sonrası seçim öncesinin şartlarını ve bunalımlarını aratmamalıdır. Pakistan seçimleri Türkiye için çok yönlü ibret dersleri taşıyan taze bir örnektir. Seçim öncesinde gerekli güven ortamının yaratılmaması hem seçimlerde kanlı kitle olaylarına yol açmış, hem de seçim sonrasında bunalıma şiddet kazandırmıştır.

Bugün bir çok sağduyu sahibi vatandaşın yüreğinde seçim döneminde Türkiye'de de benzer durumların doğması endişesi mevcuttur. Seçmen kütüklerinin tetkiki sırasında bile ortaya çıkan kanlı olaylar seçim döneminin felâket habercisi niteliğini taşımaktadır.

Cinayet faillerinin bulunmayışından Cumhurbaşkanının dahi şikâyetçi olduğu, üniversitelerde siyasî cinayetlere kurban giden gençlerin sayısını bakanların dahi bilmediği bir ülkede bu şartları değiştirmeden seçim yapmak yeni kurbanların cenaze törenlerine davetiye çıkarmak olacaktır.

D.P. Grubu Türkiye'de kanun ve nizam hâkimiyeti yerine kanunsuzluğun, anarşinin ve her türlü yolsuzluğun at oynatmasını devlet idaresinin faziletli bir yönetim elinde bulunmayışına bağlı görmektedir. D.P. görüşünün ne kadar haklı olduğu bütün bunalımlar döneminde defalarca üzücü olaylarla kanıtlanmıştır.

İki yıllık Demirel iktidarının gerçek iktidar olamayışındaki zaafı da aynı sebeplere bağlı görmek gerekmektedir. Başında sanık durumunda ve hesap vermekten kaçan bir yöneticiyle yola çıkan şaibeli Demirel iktidarı acze, zaafa ve dirayetsizliğe düşmüşse bunun sebebini devlet yönetiminin fazilet dışı tutumlarla bağdaşmazlığı gerçeğinde aramak lâzımdır. Nitekim Başbakan Demirel ve A.P.'li iki bakan hakkında T.B.M. Meclisi Soruşturma Hazırlık Komisyonunun aldığı karar bu gerçeği bir başka açıdan belgelemektedir.

T.B.M. Meclisi Soruşturma Hazırlık Komisyonunun vardığı sonuç 1961 Anayasası döneminde ilk defa ortaya çıkan bir durumdur. Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir Başbakan ve bakanları hakkında ilk defa böylesine ciddî bir itham karara bağlanmıştır. Üstelik bu kararı alan komisyon üyeleri arasında Hükûmete vücut veren iki gruba mensup olan parlamenterler de bulunmaktadır.

İktidarı oluşturan grupların ve kanatların birbirlerine güvenleri, birlikte iş görme iradeleri ve ülke yararı etrafında toplanma imkânları kalmamıştır. Bu Hükümetin başı, kendi ortağı ve yardımcısı tarafından dünyaya dış danışmanların emrinde olarak takdim edilmektedir.

Hükümet kendine güvenini yitirmiş bulunmaktadır. Hükümetin başı Meclise de güven duymadığını erken seçim önergesinin gerekçesinde açıklıkla belirtmiştir.

Bu bunalımlı geçitte kendisine ortaklarınca güvenilmeyen hem Hükümetine, hem de dayandığı Meclise güvenini kaybettiğini söyleyen bir Başbakana Meclisin güvenip güvenmediğinin tespiti Anayasal ve Demokratik bir zorunluluk olmuştur. Önemli olan Başbakanın Meclislerin tıkanıklığı ve iş göremezliği yolunda hüküm vermesi değildir. Meclislerin Başbakan hakkında ve icraatı ile seçim ortamında Türkiye'nin güvenliğini sağlayıp sağlamayacağı konusunda hüküm vermesidir.

Çok uluslu gizli derneklerle ilişkileri ve yolsuzluk iddiaları karşısındaki umursamazlığı ile devlet yönetiminin acze sürüklenmesinde önemli bir unsur teşkil eden Başbakanın bunalımların ve tıkanıklıkların sebeplerini dışarıda araması gerçekleri örtemeyecektir. Başbakanın, bizzat yardımcısı tarafından dış danışmanlardan emir aldığı yolundaki ithamlar karşısında sustuğu hiç bir demokratik ülke yoktur.

D.P. Grubu olarak millî iradenin huzurlu bir ortamda yeniden tecellisine fırsat hazırlamak için kendi kendine güvenmeyen ve güvenine muhtaç olduğu Meclisleri iş göremez ilân eden bir Hükümetin siyasî sorumluluğunu öncelikle tespit zorunluluğunu görüyoruz.

Bu durum karşısında Başbakanın iktidarsız Hükümetini Türkiye'nin daha fazla taşımaya tahammülü kalmamıştır. Hele seçim dönemine bu Hükümetle girilmesi demokrasimiz için etkileri ileri yıllara sirayet edecek sakıncalar doğuracaktır.

D.P. Grubu olarak Türkiye'yi, baş sorumlusu olduğu Hükümet icraatı ile genel bir bunalım ortamına sürükleyen Başbakan Süleyman Demirel hakkında Anayasanın 89. ve İçtüzüğü'nün 107. maddeleri uyarınca Gensoru açılmasını saygılarımızla arz ederiz.”³⁴²

Gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmaması konusundaki görüşmeler 6 Nisan 1977 tarihinde yapılmıştır.³⁴³ Görüşmelerde ilk sözü önerge sahibi olarak Konya Milletvekili Özer Ölçmen almıştır:

³⁴² TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 26, Birleşim: 74, 1.4.1977, ss. 299-300.

³⁴³ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 26, Birleşim: 77, 6.4.1977, ss. 427-465.

“Sayın başkan, değerli milletvekilleri;

Demokratik Parti Grubu adına vermiş olduğumuz Gensoru önergesinin izahatını huzurunuzda yapmak üzere kürsüye gelmiş bulunuyorum.

Muhterem milletvekilleri, bu önergeyi Demokratik Parti Grubu Yüce Başkanlığa arz ettiği zaman, henüz Millet Meclisimizden erken seçim kararı çıkmamış idi. Biz, bu kararın çıkıp çıkmayacağını hesaba katarak değil, içinde bulunduğumuz durum açısından, bu Hükümetin işbaşında kalmasının yaratacağı sakıncaları hesaplamış; fakat bu hesapların daha ziyade Ekim ayındaki normal, Anayasa emri olan seçim zamanına göre dahi tehlikeli bir sonuç doğuracağını hesaplamış idik. Yüce Meclisimizin erken seçim kararı almasından sonra, Gensoru önergemizin öneminin arttığı kanaatini taşıyoruz.

Yüce Meclis bir karar almıştır; karara, grubumuz saygı göstermektedir. Memleketimize ve milletimize, erken yapılacak bir seçimin olumlu sonuçlar doğurması en halisane temennimizdir; fakat bu sonucu sağlayabilmek için de, Gensorumuzda belirttiğimiz ve üzerinde ağırlıkla durduğumuz seçim emniyeti konusunun memleketi seçime götürecek olan bir hükümetin şaibelerden arınmış olması konusunun daha da ağırlık taşıyacağı kanaatinde bulunmaktayız.

Muhterem milletvekilleri, Demokratik Parti Grubu, bundan iki yıl evvel bugünkü Demirel Hükümeti kurulurken, bu Hükümetin ileri sürdüğü iddiaların, maalesef, bu Hükümetin başında bulunan bazı kişiler bu Hükümetin başında göründükçe gerçekleşmesine imkân olamayacağını beyan etmiş, o bakımdan da, Hükümete katılma tekliflerini reddetmiş idi. Biz, o zamanki beyanlarımızda, “Gönül ister ki, biz yanılalım, zaman bizi yanılsın, şüphelerimizin yanlışlığı ortaya çıksın da millete hizmet edilsin” demiştik. Ama üzülererek burada beyan ediyorum ki, geçen iki yıl, Demokratik Parti Grubunu haklı çıkarmıştır. Kendine “Milliyetçi” ismini takan ve ülkeyi cephelere bölmek gibi bir iddia ile ortaya çıkan bu Hükümetin, geçen iki sene sonunda ne cephesi, ne birliği, ne de dirliği kalmamıştır.

Biz, zaten bu şahıslarla kurulmuş olan bu Hükümetin milliyetçi bir icraat sağlayamayacağı tahminindeydik ve cephelerinin de aslında karşılıklı menfaatleri dengeleyen, tavizleri dengeleyen bir oluşum içinde olduğunu teşhis etmiştik. Nitekim, bugün birbirlerine düştükten, birbirlerini muhalefetten çok daha ağır şekilde itham eden bir parçalanmaya geçtikten sonra, bu iddialarımızın ortaya çıktığını, gerçekleştiğini görmekteyiz; fakat bir yandan da endişe duymaktayız. Çünkü, mühim olan, bu cephenin birliğini, bütünlüğünü korumasını değil, milletin birliğinin ve bütünlüğünün, bu parçalanmış cephe tarafından tehlikeye atılmak noktasına getirilmiş olmasıdır.

Bugün, bizim Bütçe tenkitlerinde de söylediğimiz gibi, fiilen varlığı ortada kalmamış ve içinden dışından verilen muhtıralarla, ömrü, o muhtıraların metninde yazılı olan bir terime bağlanmış olan bu Hükümetin bizzat, anarşi içine oturmuş ve yerleşmiş durumdadır. Bu Hükümetin, anarşiyi, yurt dışında, kökü dışarıda derneklerde falan aramasına lüzum kalmamıştır; anarşi, bizatihi gelip Hükümetin içine oturmuş durumdadır.

Bugünkü ortam, sokakta öldürülen gençlerin sayısının ve çetelesinin tutulamadığı bir ortamdır. Öldürülen gençlerin sayısını Hükümetin üyeleri dahi bilmemekte, her biri çelişkili rakamlar vermektedirler. Banka soygunları vak'ayı âdiye haline gelmiş, ajans bültenlerinin, spordan önceki son haberi şeklinde teferruat arasında sayılmaktadır. Banka soygunlarına, Başkentte birkaç kilometre uzaklıktaki tren soygunları da ilâve olunmuş bulunmaktadır.

Kaçakçılık, vurgun ve soygun, artık gazetelerin dahi önem vermedikleri hadiseler haline gelmişlerdir.

Televizyonda Hükümet ve partilerinin reklâmını yaparken, bugün Türkiye'nin sahip olduğu üniversitelerin ve yüksekokulların sayısından bahseden Başbakan, Türkiye de kaç yüksekokulun ve kaç üniversitenin açık olduğunu aynı televizyon konuşmasında söyleyemeyecek bir durumdadır.

Türkiye'de çok az sayıda bulunan, öğrenim ve öğretim yapmakta olan yüksekokulların ve kuruluşların da içine çengel atılmak suretiyle, onların da öğrenimlerini normal olarak yürütmeleri engellenmektedir.

Bu Hükümetin kendi ortaklarının kendi kendilerine yönelttikleri ithamların ağırlığı ve vahameti, muhalefetin yönelttiklerini çoktan geçmiş bulunmaktadır.

Bu Hükümetin üçüncü ortağı olan bir parti, bu Hükümetteki diğer bir ortağın Atatürk'e sövdüğünü, şeriat devleti kurmak istediğini, gidip, ta Çankaya'ya, Reisicumhura dahi şikâyet etmiş, fakat Hükümete devam etme kararı almıştır.

Hükümetten, Hükümetin en küçük ortağı olan Millî Hareket Partisinin Genel Sekreteri daha dün akşam televizyonda, yöneticilerin seçimleri tehlikeye soktuğunu ve bu yöneticilerle seçimlere gidildiği takdirde tehlikeler doğacağını beyan etmiştir.

Gene, dördüncü ortağın Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı, bir televizyon beyanatında, diğer Başbakan Yardımcılarının ve Hükümet ortaklarının ülkeyi ve Devleti kayalara doğru sürdüğünü, kayalara doğru sevkettiğini, ancak kendisinin, düzlüğe çıkarmak için gayret sarf ettiğini söylemiştir.

Hükümetin ikinci ortağı ve Başbakan Yardımcısı, bu Hükümetin dış danışmanlardan emir alarak hareket ettiğini söylemektedir.

Bunlara ilâveten, ikinci ortağın diğer sözcüleri, Türkiye’yi artık mason derneklerinin idare ettiklerini, Bilderberg toplantılarında hükümetler için karar alındığını beyan etmektedirler.

Hükümetin asayişle sorumlu bulunan İçişleri Bakanı, bu kürsüden daha geçenlerde, bu Hükümetin seçim güvenliğini sağlayamayacağını beyan etmiştir. Bu Hükümetle seçimlere gidildiği takdirde vahim neticeler doğacağını ima eden şahıs, herhangi bir parlamenter değil, Hükümetin herhangi bir üyesi değil, maalesef İçişleri Bakanıdır.

Bizzat Hükümetin Baş ve Başbakan Sayın Demirel, bir mesajında veya beyanında, “Anarşi, Hükümeti dahi aştı” diye itiraf etmek zorunda kalmıştır.

Muhterem milletvekilleri, bu şartlar altında artık bu Hükümetin kendi kendine güveninin kalmadığını söylemek gerekmektedir.

Bu durumda, kendine güvenini yitirmiş, kendi kendine güvenmeyen bir Hükümetin, güven oyu aldığı Meclislerden nasıl güven isteyeceğini merak etmekteyiz. Bu Hükümet çeşitli vesilelerle ve çeşitli sözcülerinin ağzından, “Artık ben bunu yürütemeyeceğim; ben bu görevi yapamam” diye açıkça ifade etmektedir. Buna sizler, Anayasanın yetkili kuruluşu olan, hükümetlerin kurulmasında ve görevden alınmasında tek yetkili kuruluş olan Yüce Heyetiniz, zorla, “Hayır, biz senden memnunuz; memnun olmasak da, senin yıpranmandan yarar görüyoruz; onun için seni görevden almayacağız, görevine devam et” mi diyeceksiniz?

Bu Hükümetin Başbakan Yardımcısı, erken seçim kararını dış danışmanların aldırıldığını söylemektedir.

Bu, Türkiye için, Türk Parlamentosu için, Türk demokrasisi için çok vahim bir ithamdır. Bunu söyleyen şahıs, ister ciddî, ister gayri ciddî olsun, ithamın kendisi bizatihi çok vahim bir mahiyet arz etmektedir. Bu şahıs gayri ciddî idi ise, niçin iki seneden beri bu şahısla birlikte Türkiye’nin iç ve dış meselelerini çözümüleme konusunda ısrar gösterdiniz; Meclislerden güven istediniz? Ayrıca, bu zatın söylemediği iddiaları teyit eden birtakım vakalar da ortadadır. Bunlara cevap verilmemesi Hükümet adına, Türkiye’nin üzerine gölge düşürecek mahiyette vahamet taşımaktadır.

Yanılmıyorsam, Ocak ayı başlarında, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Waldheim, Kıbrıs’ta verdiği bir beyanatta, Kıbrıs sorununun Haziran ortalarına doğru çözümlenmesinin imkânı olacağını; zira, Türkiye’de Haziranda erken seçim yapılacağını beyan etmişti. Acaba, Sayın Başbakan Yardımcısı Erbakan’ın bu iddiasıyla, Sayın Waldheim’in beyanları arasında bir paralellik var mıdır?

Gene, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Carter'in Özel Temsilcisi Clifford'un Türkiye'yi ziyareti sırasında Hükümetin sadece bir kanadıyla ve Başbakanla, öte taraftan Anamuhalefet Partisi Lideriyle bir görüşme yapmış olmasının arkasından erken seçim önergelerinin verilmesi de bazı istifhamlar yaratmaktadır.

Biz bunları, bu iddialar varittir diye söylemiyoruz; fakat bu şüphelere, bu istifhamlara bir Başbakan Yardımcısının iddiaları da eklenince, bunların muhakkak cevaplandırılması, tekzip edilmesi ve açıklığa kavuşturulması gereği ortaya çıkmaktadır.

Gene, aynı Başbakan Yardımcısı, Kıbrıs için pazarlıklar döndüğünü ifade etmekte ve Millî Selâmet Partisinin Hükümette kalması süresince Kıbrıs'ta toprak tavizi verilmeyeceğini ifade etmektedir.

Bunun mefhumu muhalifinden çıkan mana, demek ki, Hükümette toprak tavizi pazarlıkları yapılmış veya Hükümet, toprak tavizi pazarlığına zorlanmıştır. Bütün bu hususlar müphem kalmış, bütün bu iddialara Hükümetin başı veya diğer üyeleri cevap vermemişlerdir. Onun yerine, bu Hükümet, Makarios-Denktaş görüşmelerini büyük bir propaganda vesilesiyle, Türk kamuoyuna, "Hükümetin başarısı" şeklinde takdim etmiş; fakat neticede, bugün Viyana görüşmelerinden izleyebildiğimiz kadarıyla, bu, "başarı" diye takdim edilen hususun, aslında Rumların gayet güzel kullandığı bir taktik olduğu ve Rum kesiminin, toprakların % 80'ine, hem de en yararlı olan % 80'lik kesimine talip oldukları sonucu ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Muhterem milletvekilleri, bu Hükümet, kendi yaşamını kendi ortakları arasındaki taviz pazarlıklarıyla sürdürdüğü için, bütün ülke meselelerini de, özellikle dış politika meselelerini de aynı taviz pazarlığı zihniyeti ile yürütmektedir. Kıbrıs'ta toprak tavizini, Amerika Birleşik Devletleriyle imzalanan, aslında üsleri kiraya verme anlaşması olan Savunma İşbirliği anlaşmasına bağlı kılmaktadır.

"Rusya ile dostluk paktı imzalayacağım" diye çıkardığı haberleri de, yeni öğrendiğimize göre, Dışişleri Bakanını yollamak suretiyle, üç ay vadeli fuel-oil alımı için Sovyet Rusya ile yürütmektedir.

Bir ülkenin Dışişleri Bakanı, komşu komşu, devlet devlet gezerek, hatta emirlik emirlik gezerek, üç aylığına borç fuel-oil dilenmektedir.

Öte taraftan, meseleleri bir taviz pazarlığı şeklinde gören Hükümet, bütün ana konularımızı, önemli konularımızı da bu taviz pazarlığı esası içinde kaybettirmekte, Ortak Pazarda olsun, NATO'da olsun, hür camia içinde olsun, üçüncü dünya ülkeleriyle olsun, ilişkilerimiz tamamıyla basit, yüzeysel tavizlerin hesaplandığı; pazarlığın yapıldığı bir duruma getirilmiş ve Türkiye, yalnız adam statüsünde, daha da yalnızlığa itilmiştir.

Devletin elinde bulunan ve kamuoyunu aydınlatmakla yükümlü, tarafsızlıkla aydınlatmakla yükümlü olan televizyonda ise, Dışişleri Bakanının, petrol istemek yerine, dünya meselelerini konuşmaya gittiği söylenmekte, hatta Sayın Demirel'e dahi kendi televizyonu ihanet etmektedir. Geçenlerde bir akşam bülteninde, televizyonda, elektrik kısıntısının kaldırılacağını ilân eden Sayın Başbakanın arkasından, aynı televizyon, İstanbul'da ve İzmir'de kısıntıların tekrar konulduğunu ve hangi saatlerde elektriğin kesileceğini ilân etmek suretiyle bizatihi, emrinde olduğu Başbakana ihanet etmiştir.

Muhterem milletvekilleri, bu Hükümetin mesul olduğu vahim tablonun yanı sıra, demokrasiyle yönetilen bütün ülkelerde demokrasinin sağlıklı işleyebilmesinin baş şartı olan icrayı denetim meselesinde, dünyada emsali bulunan ve o ülkelerin demokrasilerine olumlu katkıları bulunan birçok denetim yolları bugüne kadar yürütülmüş ve icabında, dünyanın en ünlü devlet adamları durumuna gelen kişiler, bazı yolsuzluklara, dahilleri olmadan isimleri karıştığı halde, siyaset sahnesinden silinmişlerdir. Amerika Birleşik Devletlerinde, bir telefon dinleme meselesi yüzünden bir Watergate skandalı çıkmış ve ekonomik bakımdan kudretli bir ülkenin Başkanı Nixon, bugün siyasî hayatta ismi anılamayacak derecede perişan edilerek, görevinden alınmıştır. Batı Almanya'da Nobel Ödülü kazanmış bir Başbakan, Şansölye Brandt, kendi dahli olmayan bir casusluk hadisesinden dolayı Başbakanlıktan uzaklaştırılmıştır. Bir Hollanda Kraliçesinin kocası Prens Bernardt, Lockheed rüşvet olayına adı karıştırıldığı için ve sonunda üç kişilik tahkikat komisyonunun tahkikatı neticesinde sorumlu bulunduğu için, bütün askerî görevlerinden af edilerek bir köşeye itilmiştir. İtalya'da, Başbakan ve bakanlar aynı soruşturmalara tabi olarak, siyasî kariyerlerini kaybetmişlerdir. En son, Hindistan'da İndra Gandhi'nin oğlunun ismi bir yolsuzluğa karıştığı için, yıllardır iktidarda bulunan Kongre Partisi de, İndra Gandhi de seçimleri kaybetmekle bunun kefareti ödemişlerdir.

Türkiye'de de milletin her gün konuştuğu, gazetelerin sık sık bahsettiği ve bu yüzden kamuoyuna mal olmuş iki tane tahkikat meselesi vardır. Meclislerimiz, geç de olsa, bu konuların üzerine eğilmişlerdir. Milletimizin, Meclislerimizden beklediği husus, Japonya'sında, Amerika'sında, İtalya'sında, Hollanda'sında olduğu gibi, Türkiyemizde de sağlıklı demokrasinin bir örneğinin verilerek, varsa suçluların bulunması ve cezalandırılmasıdır.

Maalesef, bu konuda kurulan Araştırma ve Soruşturma komisyonları çeşitli engellerle karşı karşıya kalmışlardır. "Mobilya-sunta" meselesi olarak adlandırılan Soruşturma Hazırlık Komisyonunun, başkanını dahi seçmesi 80 tur engellenmiş, ancak 80. turda başkanını seçebilen bu Komisyon, çalışmalarını 1 Nisan 1977 tarihinde bitirebilmiştir. Bu Komisyonun çalışmalarından sonra Başkanın yaptığı açıklamada, Komisyonun şu hususları ortaya çıkardığı anlaşılmaktadır:

1. Yahya Kemal Demirel tarafından iyi kaliteli mobilya adı altında sunta ihraç edildiği,

2. İhraç edilen malların yalnız vasıfları ve değerleri bakımından değil, miktar ve ağırlıkları bakımından dahi resmî makamlara gerçek dışı beyanlarda bulunulduğu...

ORHAN BİRGİT (İstanbul) - Sayın Başkan, Hükümet yok salonda, Hükümet gelsin.

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla) - 3. İhraç edilen malın beyan edilen cinsten mobilyalar olmayıp, kereste, sunta ve başka mallar olduğuna dair, reddi kabil olmayan çok açık deliller bulunduğu, hatta bizzat Yahya Kemal Demirel'in imzasını taşıyan bazı belgelerle bu hususun açıkça ortaya çıktığı,

4. Sözde, mobilyaları imal ettiği ifade edilen ve ailenin diğer fertlerinin ortak bulunduğu, Klasik Ağaç Limitet Şirketinin bu miktarda mobilya imal edecek durumda olmadığı, kuruluş tarihi, çalıştırdığı işçi sayısı vesaire, açık delillerle sabit bulunduğu ve bu şirketin bir yolsuzluğunun paravanı olarak kullanıldığı...

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Sayın Başkan, Gensorunun muhatabı Hükümettir. Nerededir Hükümet? Hükümeti davet buyurunuz.

BAŞKAN - Sayın Ölçmen, bir dakikanızı alayım efendim.

Efendim, hükümeti burada bulundurmak Başkanlığın bu konuda görüşmelerde görevi değil. Elbette Hükümetin ilgi göstermesi lâzım, onu biz takdir edemeyiz efendim.

Buyurun Sayın Ölçmen.

İSMAİL HAKKI BİRLER (Tokat) - Sayın Başkan, zatiâlinizden ve sayın konuşmacıdan özür dilerim...

BAŞKAN - Efendim, Sayın Ölçmen zaten bitiriyor, sonra alırım.

İSMAİL HAKKI BİRLER (Tokat) - Gensorunun muhatabı Hükümettir. Zatiâlinizin görevi, elbette, Hükümeti burada bulundurmak değildir. Böyle bir gücünüz de olmayabilir; ama bir Gensoru görüşülmesinde bu kadar laubali hareket edilmesini anlayamıyorum.

BAŞKAN - Sayın Birler, sözleriniz zapta geçti.

Özür dilerim Sayın Ölçmen, buyurun efendim.

CEVAT ÖNDER (Ankara) - Sayın Başkan, Sayın Ölçmen'den özür diliyorum.

“Adın nedir? Reşit. Kendinle eşit”. Biz söylüyoruz, biz dinliyoruz. Başbakanın burada olması lâzım. Hükümet nerededir? Gensorunun muhatabı Başbakandır. (Gürültüler.)

BAŞKAN - Efendim, konuşmacının konuşmasını kesmek usulümüzde yok biliyorsunuz.

Efendim, özür dilerim, buyurunuz Sayın Ölçmen.

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Sayın Başkan, bir seçim için, burada olmadık oyunlara giriyorsunuz; ama hırsızlık dosyaları okunurken de...

BAŞKAN - Sayın Tekin, çok rica ederim...

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Siz mi rica edeceksiniz? Ben sizden rica ediyorum.

BAŞKAN - Ne istiyorsunuz Sayın Tekin?

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Hırsızlık dosyaları okunurken burada...

BAŞKAN - Yani, Başkanınız olarak, Hükümeti kolundan tutup, ben mi getirip oturtacağım? Rica ediyorum.

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Mecbursunuz bunu yapmaya.

BAŞKAN - Çok rica ediyorum, oturun lütfen yerinize.

İBRAHİM TEKİN (Adana) - Diğer tüzük oyunlarını nasıl oynuyorsunuz? Aynı oyunu burada da oynayın.

BAŞKAN - Sayın Ölçmen, buyurunuz efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla) - Sayın Başkan, geçen süremi sayacağınızı umuyorum.

4. Sözde mobilyaları imal ettiği ifade edilen ve ailenin diğer fertlerinin ortak bulunduğu, Klasik Ağaç Limited Şirketinin bu miktarda mobilya imal edecek durumda olmadığı, kuruluş tarihi, çalıştırdığı işçi sayısı vs. açık debilerle sabit bulunduğu ve bu şirketin bu yolsuzluğun paravanı olarak kullanıldığı,

5. Ankara’da imal edildiği iddia edilen mobilyaların, ekspertiz için Isparta’ya, oradan da ihraç için Karadeniz Ereğli’sine nakledildiği yolundaki iddiaların gerçek dışı ve sahte belgelere dayandırıldığı,

6. Mobilyaları naklettiği iddia edilen ve kendilerinden habersiz, adlarına taşıma ücreti faturası tanzim edilen nakliyecilerin büyük çoğunluğu, ne Isparta’da, ne de Karadeniz Ereğli’sine mobilya taşımadıkları ve rastgele plaka numaraları kullanarak, sahte belgeler tanzim edildiği,

7. Malları ithal ettiği iddia edilen şirketlerin, ya hayalî ya da milyonlarca liraya varan vergi iadesi alabilmek için paravan olarak kullanılan uydurma şirketler olduğu,

8. Libya'da, Lübnan'da, Kıbrıs'ta, İtalya'da ve İsviçre'de yapılan incelemelerin, yolsuzluğu açıkça ortaya koyduğu,

9. Kıymetli mobilya olarak ihraç edildiği iddia edilen malların bir kısmının, verilen bir talimat ile, gittiği yerde yakıldığı, bir kısmının sunta olarak satıldığı, bir kısmının yağmur altına terkedildiği ve asıl amacın, az miktarda değersiz mal yurt dışına gönderip, bunların değerli mobilya olduğunu, sahte rapor, sahte belge ve gerçek dışı beyanlarla iddia edip ve yalnız vasıf bakımından değil, miktar bakımından da resmî makamları aldatıp, milyonlarca lira vergi iadesi almaktan ibaret bulunduğu Komisyonumuzca tespit edilmiştir.

Muhterem üyeler, ben, bu Komisyon beyanını burada tekrar etmek lüzumunu hissettim. Çünkü, Devletin TRT'si bunu böyle okumadı; bir cümlesini veya iki cümlesini okudu; onun yerine, Adalet Partili üyelerin muhalefet şerhlerini Devletin TRT'si dakikalarca okudu; hem de hangi Adalet Partili üyelerin muhalefet şerhlerini? Bugüne kadar kasıtlı olarak muhalefet şerhlerini yazıp, bastırmayan, Başkana vermeyen; ama TRT'ye, Hami beye, Şaban beye muhalefet şerhlerini daktilo sayfalarınca yetiştiren Adalet Partili üyeler.

BAŞKAN - Sayın Ölçmen, beş dakikanız var efendim.

ÖZER ÖLÇMEN (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan; geçen süreyi sayacağınızı umuyorum Sayın Başkan.

Muhterem üyeler, bu karar, 16 muhterem parlamenterin üye olduğu Komisyondan alınmıştır. Bu karar, 10'a karşı 6 oyla alınmıştır. Bu 10 oy içinde 4 siyasî parti grubumuzun temsilcileri bulunmaktadır; 6 karşı oy ise, sadece 6 Adalet Partili üye tarafından verilmiştir. Sayın Başbakan, bugün Gensorunun gündeme alınmasını istediğimiz ve Gensoruyu yönelttiğimiz Sayın Başbakan da, Devletin televizyonuna çıkarak, akşamüstü, Komisyonun aldığı bu kararı, "bir çamur atma" olarak nitelemiştir. Dün Millet Meclisimizin 340 küsur oyla aldığı karar muhterem ve büyük bir karar olacak, işine gelindiği zaman; ama bu Meclise niyabeten görev yapan ve 5 tane muhterem siyasî parti grubumuzun temsil edildiği Komisyonun 10 reyile aldığı karar, çamur atma olacak, öyle mi? İşte, bu Başbakanın demokrasi anlayışı, işte bu Başbakanın millî irade anlayışı, işte bu Başbakanın Meclislere hürmeti.

Muhterem üyeler, aynı şekilde, yine millete mal olmuş olan ve Demokratik Parti Grubunun verdiği bir önergeyle Cumhuriyet Halk Partili arkadaşların Lockheed konusunda verdikleri önerge birleştirilerek kurulan, Devlet Alımlarındaki Tüm Rüşvet ve Yolsuzlukları İncelemek Üzere Kurulmuş

Bulunan Soruşturma Komisyonu da görevini tamamlamış ve yine 8'e 3 ile bir karar almıştır. Bu kararda, Başbakanın, Millî Savunma Bakanının ve diğer askerî yetkililerin de sorumlu görüldükleri ve haklarında bir soruşturma komisyonu kurulması için teşebbüse geçilmesi tavsiye olunmaktadır.

Burada, Başbakan olarak veya başka sorumlular olarak, “Şeref ve haysiyetlerle oynanılmaz” gibi yuvarlak beyanatlar verilmektedir. Tabî ki, şeref ve haysiyetlerle oynanılmasının karşısındayız; ama her şeyden evvel Amerikan Senatosunun Araştırma Komisyonu Başkanı Senatör Church’ün Türkiye’ye yönelttiği, Türk milletine yönelttiği bir itham vardır: “13 milyon lira Türkiye’de Lockheed rüşvet dağıtmıştır” denilmiştir. Ya bu haber yalandır ya Hükümet olarak, Meclisler olarak, Genelkurmay olarak elele verir, “Bu haber yalandır” der, gider, Senatör Church hakkında ne gibi muamele yapılması gerekiyorsa onu yaparız yahut da sadece Nezih Dural’ı, o da yıllar sonra... Kimdir Nezih Dural? Nezih Dural, Altay Şirketinin temsilcisidir. Yeni mi biliyordunuz Türk Parasını Koruma Kanununa karşı geldiğini de, içeriye aldınız, tek sorumlu olarak? Rüşveti dağıtması gereken adamı içeri alıyorsunuz, rüşvet alanlar meydanda yok...

... Bunu, samimî olanlar, birlikte ortaya çıkarmak için çaba harcarlar ve Japon milleti gibi, Hollanda milleti gibi, İtalyan milleti gibi, Türk milletinin de aklanmasına vesile olurlar. Niçin, Türk milletinin üzerinde bu şaibe kalacaktır; bu şaibeye bulaştırılan bütün milletler aklanmıştır da, sorumluları cezaî müeyyideleriyle başbaşa bırakmıştır da, Türkiye’nin üzerinde bu istifham kalacaktır?

...

Muhterem üyeler, yarım saatlik bir süre içinde bütün bu meselelerin içine girmeye imkân yok. Grubumuz adına yapılacak konuşmada, Gensoru istemimizin gerekçelerini daha ayrıntılı anlatabileceğimiz kanısındayım. Bunun için son birkaç dakika içinde sözlerimi bağlayacağım;

Hükümetin asayişten sorumlu Bakanı, bu Hükümetin seçimlerde can güvenliğini sağlayamayacağını bu kürsüden ifade ederken, yani bu Hükümetin, sandık emniyetini sağlamaktan aciz olduğunu beyan ederken, diğer bir bakan, millî harp sanayiinin kurulmasının Hükümet içinde engellendiğini, bazı dış çevrelerin emriyle millî harp sanayinin kuruluşuna mani olunduğunu beyan ederken ki, bu beyanlar sonucu, hıyaneti vataniyeye varacak vahamet içindedirler, Hükümetin Başbakan Yardımcısı ve Hükümetin dış danışmanlardan emir aldığı iddia ederken, bu direktiflerin, Kıbrıs’ta Mehmetçiğin şehit kanı ile kazandığı topraklarımızı satmak anlamını taşıyacağını öne sürerken, Ortak Pazar da dahil, Türkiye’nin dış meselelerinin çok uluslu gizli derneklerce tezgâhlandığı söylenirken, bütün bunların, muhalefetin değil de, Hükümetin kendi kendine yönelttiği ithamlar olduğu bilinirken, bu Hükümetin kendi kendine güveninin kaldığını hangi Hükümet üyesi ve hangi Hükümetin başı iddia etmektedir?

... Milletin, bu 30 kişilik gayri mütecanis, uyumsuz, gayesiz topluluğa itimat etmesi ve bunlarla idare edilmeye tahammül etmesi de aynı derecede imkânsızdır. Vatandaş, sokaklarda her gün gençlerin, çocukların öldürüldüğü, cinayet faillerinin bulunamadığı, trenlerin, bankaların, evlerin, devlet kasasının soyulmasının günlük vaka haline geldiği, TRT'den, Devletin en küçük kuruluşlarına kadar bir parti ocağı haline getirildiği, rüşvetin, soygunun hesabının sorulmadığı bir Türkiye'de yaşama savaşı vermektedir vatandaş. Bunun baş sorumlusu olarak Başbakanı ve Demirel'i görmekteyiz. Bize göre, hükümet sorumluluğu müşterektir. Koalisyon partilerine göre oranlar halinde bölünemez ve Hükümetin esas sorumlusu, onun başında bulunan kişi, yani Başbakandır. Bu bakımdan, Gensoru önergemiz Başbakana müteveccih olarak verilmiştir.

Muhterem üyeler, bu maruzatım içinde, Gensoru önergemizin gündeme alınması istikametinde rey kullanmanız suretiyle meselenin vuzuha vardırılmasına yardımcı olmanızı istirham ederken, Devletin ve milletin pilavına uzanan gayrimeşru kaşıkçıların kaşıklarını kırmak üzere, Gensoru önergemizin gündeme alınması istikametinde rey kullanılmasını arz eder, saygılar sunarım. (D.P. ve C.H.P. sıralarından alkışlar)”,³⁴⁴

Gensoru görüşmelerinde Hükümet'in bulunmayışı eleştiri konusu olmuştur. Ayrıca başlangıçta gruplar adına söz talebinde bulunulmamıştır. Ancak, daha sonra D.P. Grubu adına Denizli Milletvekili Hasan Korkmazcan söz almış ve aşağıdaki konuşmayı yapmıştır:

“Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Demokratik Parti Grubu, Hükümet icraatı ile ülkeyi genel bir bunalım ortamına sürüklediği gerekçesiyle sayın Başbakan hakkında gensoru açılmasını istemektedir.

Demokratik Parti Grubunun bu istemi kapsayan Gensoru önergesi, 1 Nisan 1977 Cuma günü Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur.

Demek ki, Demokratik Parti Grubunun önergesi, verişinden sonra beş gün ve üç birleşim geçtikten sonra görülebilmektedir.

Demokratik Parti Grubunun önergesinin görüşülmesi, aslında gecikmiş bir görüşmedir. Bu görüşmenin gecikmesine herhangi bir Anayasa hükmü, bir İçtüzük hükmü mü sebep olmuştur? Bu görüşmenin gecikmesi, Millî Selâmet Partisi Grubunun engellemesi yüzünden mi vukuf bulmuştur? Hayır, bu gecikme, Adalet Partisi, Cumhuriyet Halk Partisinin ortaklaşa tezgâhladıkları Millet Meclisinin denetimini engelleyen hareketlerin sonucudur.

³⁴⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 26, Birleşim: 77, 6.4.1977, ss. 429-434.

Değerli arkadaşlarım, Gensoru önergelerinin görüşülmesi hususunu düzenleyen, Anayasamızın 89. maddesi, Gensoru önergelerinin, verilışinden sonraki üç birleşim içerisinde görüşüleceğini ifade etmektedir.

Demokratik Parti Gensoru önergesi, Cuma günü saat 14.00’te Meclis Başkanlığına verildiğine göre, dün bu Gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmayacağı hususunun Yüce Meclis tarafından ele alınması ve sonuca bağlanması lâzımdı.

Demokratik Parti Grubunun verdiği Gensoru önergesi ile ilgili Anayasa ve İçtüzük hükümleri bu yolda olduğu halde, Anayasanın Hükümüne açıkça karşı çıkılarak yapılan geciktirme, Cumhuriyet Halk Partisi, Adalet Partisi işbirliğinin, hukukun ne kadar dışında olduğunu belgeleyen yeni bir delildir.

Değerli milletvekilleri, eğer Anayasa hükmünün, “Verilişinden sonraki üç birleşim içinde” sözünden Sayın Meclis Başkanlığı üç birleşim geçtikten sonra şeklinde bir hususu anlıyor ise, gene de, önergemizin en son güne bırakılmasının, erken seçim kararı alındıktan sonraya bırakılmasının hangi siyasî entrikalarla gerçekleştiğini anlamakta müşkülât çekmekteyiz.

Değerli arkadaşlarım, bu Gensorunun acaba gerekçeleri mi sayın engelci Adalet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi gruplarının katılmadıkları hususları kapsamaktadır; acaba gerekçenin yersiz oluşu sebebiyle mi Anayasayı ve İçtüzüğü rafa kaldırarak Gensoru görüşmelerini erken seçim kararının sonrasına bırakmışlardır?

Aziz arkadaşlarım, aslında Gensoru önergesinde, Demokratik Partinin, gerekçe olarak katkıda bulunduğu yeni bir husus yoktur. Demokratik Parti Gensorusunun gerekçesini doğrudan doğruya, bugünkü işbaşındaki Hükümetin mensupları kendileri yazmışlardır. Demokratik Parti Gensorusu ne demektir: “Türkiye’de her türlü kanun dışı hareket, kanun hâkimiyetini ortadan kaldırııcı bir etkinliğe ulaşmıştır” demektir. Bu söz, bizim sözümüz değildir; bu söz, doğrudan doğruya, sorumlu Hükümetin başının sözüdür, sorumlu Hükümetin İçişleri Bakanının sözüdür.

Türkiye’nin içinde bulunduğu ağır anarşik ortamı Millet Meclisi huzurunda tasvir eden İçişleri Bakanı, Devletin belgelerini ortaya koyarak, Hükümetin içinde bulunduğu çaresizliğe Meclislerce çare aranmasını istemiştir. Bu husus da, Yüce Meclisin huzurunda perşembe günü vuku bulmuştur; bunu da Demokratik Parti, oturduğu yerde bir Gensoru önergesi getirmek maksadı ile icat etmiş değildir.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye’de seçim yılına girildiği, seçim döneminin başladığı şu günlerde asayışsızlığın daha da geniş boyutlara ulaştığı, hatta demokratik rejimi tehdit edecek ölçülere ulaştığı hususu gene bugünkü

sorumlu Hükümetin Başbakanı tarafından söylenmiştir; Demokratik Parti Gensoru önergesine de o kanatla girmiştir. Türk demokrasisinin geleceğinin, önümüzdeki seçimlerin güven içinde yapılmasına ve sonuçlarına herkesçe güven duyulmasına bağlı olduğu gerçeği de, Meclisimizde yer almış olan bütün grupların ortak bir belgesinden alınmıştır. Bu belge, Partilerarası Seçim Komisyonunun hazırladığı 17 maddelik gündemdir.

Değerli arkadaşlarım, cinayet faillerinin bulunamayışından Cumhurbaşkanının dahi şikâyetçi olduğu, üniversitelerde siyasî cinayetlere kurban giden gençlerin sayısını bakanların dahi bilmediği bir ülkede, bu şartları değiştirmeden seçim yapmak, yeni kurbanların cenaze törenlerine davetiye çıkarmak olacaktır. Bu söz, Demokratik Parti Gensoru önergesinde yer almıştır; ama bu sözün iki unsurundan birisi, Sayın Cumhurbaşkanının beyanlarıyla sabittir, ikincisi de, bütçe görüşmeleri sırasında iki sayın bakanın, üniversitedeki gençlerin, “ölen gençlerin adedi kaçtır?” konusunda yaptıkları tartışmalarla Meclis zabıtlarına girmiştir.

Bu kadar haklı gerekçelerle ortaya konulmuş bir Gensoru önergesi, maalesef, Cumhuriyet Halk Partisi-Adalet Partisi engeliciliği ile ve Anayasanın 89. maddesi, Meclis İçtüzüğü çiğnenerek Çarşamba gününe bırakılmıştır. Üstelik, Meclisin içtüzüğünü çiğneme eğilimleri, Hükümet tarafından, Gensoru önergesinin müzakereleri safhasında da devam ettirilmiştir. Bu önerenin sahibi olan şaibeli Başbakan, şu anda, dün Demokratik Parti Grubu sözcüsünün kürsüye yürüdüğü zaman nasıl dışarıya kaçmışsa, yine kaçmış bulunmaktadır.

Bizim karşımıza, Millî Selâmet Partisinin anahtarı gibi, her hükümet temsili meselesini üzerine alan bir bakanı çıkarmaktadırlar. Bizim muhatabımız, Sayın Demirel’in çantasını taşıyan birtakım bakanlar değil, bizzat kendisidir. Gelip burada oturmalıdır, dinlemelidir. Bu tutumu da Sayın Demirel’in, içtüzük hükümlerine aykırı, Cumhuriyet Halk Partisiyle birlikte başlattıkları engellenmenin bir devamı mahiyetindedir.

... Değerli arkadaşlarım, Demokratik Parti Grubunun hazırladığı Gensoru önergesi, demokrasi tarihimizin belki de en haklı Gensoru önergesini teşkil etmektedir. Çünkü, muhalefet tarafından hazırlanmış birtakım ithamları değil, doğrudan doğruya iktidarın sorumlularınca ifade edilmiş gerekçeleri ihtiva etmektedir. Bizim amacımız, bugün için Türkiye’de Hükümet-cephe iktidarının sorumluluğuna katılan kaç milletvekili olduğunu; bizim amacımız, Cumhuriyet Halk Partisiyle Millî Selâmet Partisinin son günlerde ortaya koydukları beyanlara ne kadar sahip çıktıklarını bir kere daha tespit olmaktan öteye geçememektedir. Bu Gensoru önergesi, eğer Anayasa ve içtüzük hükümleri açıkça çiğnenerek engellenmemiş olsaydı, belki Türkiye’nin sağlıklı bir ortamda seçim yapabilmesinin bir çıkış kapısı olacaktı. Bugün bu niteliğini büyük ölçüde kaybetmiş bulunmasının sebebi, biraz evvel ifade ettiğim gibi, Süleyman Demirel’in, Milliyetçi Cephe dağıldıktan sonra kurduğu erken Seçim cephesinde, Cumhuriyet Halk Partisinin yer almış olmasıdır.

Değerli arkadaşlarım, şurasını açıklıkla bu noktada bir kere daha ifade edelim ki, biz, gensoru önergemizi hazırlarken, ne Adalet Partisinin, Sayın Demirel'in Milliyetçi Cephe'deki ortağı Millî Selâmet Partili kardeşlerimize güvendik, ne de şimdi erken seçim cephesindeki yeni ortağı Cumhuriyet Halk Partisinin oylarına güvenerek gensoru hazırladık. Demokratik Parti, Türkiye'de demokrasinin fazilete, dürüstlüğe, namusa dayalı olması gerektiğine inanan büyük vatandaş çoğunluğunun sağduyusuna güvenerek gensorusunu hazırlamıştır. Onun için, mücadelemizi, bütün engellere rağmen, erken seçim kararının çıkışından sonra ki, sonuç alınamayacak duruma getirilmiş olmasına rağmen, tarih önünde yapıyoruz; bugünkü Hükümetin sorumluluğu altında seçimlere gitmenin meydana getireceği sıkıntıların sorumluluğunu paylaşacak olanları tek tek tespit etmek amacıyla görüşmelerimize devam ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, Cephe İktidarı dönemi sona ermiştir. Cephe iktidarı iki yıllık bir icraatın sonunda siyaset sahnesine, ringlere havlu atarak, iktidarı bırakmıştır; Cephe İktidarı, iki yıllık icraatın sonunda pes ederek gitmiştir, erken seçim önergesini vermek suretiyle bunu göstermiştir. Belki, Cephe İktidarını kuranlar, Cephe iktidarının mimarları, milletin sofrasından, kendilerine yetecek kadar pilâvı paylaşmışlardır, pilâv paylaşma merasimi bittiği için erken seçim önergesine sarılmışlardır; ama, bu Cephe İktidarı döneminin, olup biten, hukuk dışı, ahlâk dışı, namus dışı icraatının millet önünde hesabının sorulmayacağı manasına gelmemelidir. Belki, milletin pilâvına kaşık sallayanların “Pilâvdan dönenin kaşığı kırılınsın” diye, yüzüstüce televizyon ekranlarına çıkanların, Meclis içerisinde kendilerini kurtarmak için Müslüman kardeşlerimizden, “Sosyalist Enternasyonal”ci Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımıza kadar müttefikleri bulunabilir ama, millet içerisinde, kendilerinin şaibesine ortak olacak müttefiği artık bulamayacaklardır. Bu tarihi tespiti yapmak için Cephe döneminin, Devlet hayatımızda, millet hayatımızda ne gibi çöküntüler ve yıkıntılar meydana getirdiğini bir kere daha tespitle fayda mütalaa ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, Cephe İktidarı döneminin, Türk Milletine verdiği zarar, sadece ekonomik gerçeklerin rafa kaldırılması suretiyle Türkiye'nin uğradığı maddî kayıplar değildir. Cephe İktidarı döneminde, Türk Milletinin uğradığı zarar, sadece her biri istikbal vaat eden 200'den fazla üniversiteli gencimizin hayatlarını kaybetmiş olmaları değildir. Cephe İktidarı döneminde asıl kaybolan değer Devlet ciddiyetidir. Bu dönemde Devlet ciddiyeti, belki birkaç dönem tamir edilemeyecek ölçüde büyük yaralar almıştır. Yalnız demokrasi ile yönetilen ülkelerde değil, yalnız dikta ile yönetilen fakat Devlet geleneği olan ülkelerde değil, daha istiklâline dün kavuşmuş Afrika ülkelerinde dahi, bugünkü Cephe İktidarının sergilediği ölçüde bir ciddiyetsizliğin eşine rastlamak mümkün değildir.

Değerli arkadaşlarım, bunların tek tek misallerini saymamıza gerek yoktur. Bugünkü Hükümetin, şu son dört gün içerisinde sergilediği hazin manzara dahi, Devlet ciddiyetinden ne kadar yoksun bir noktada bulunduğumuzun ifadesidir.

Bir Hükümetin İçişleri Bakanı çıkacak bu kürsüye, “Bu Hükümetin yönetiminde bugün için can ve mal güvenliği yoktur; yarın için de, seçim sandığı başında can ve mal güvenliğinin sağlanacağı garantisi yoktur” diyecektir. Bunun karşısında bir Başbakan çıkıp, Türkiye’nin Hakkari’de, İstanbul’da, Edirne’de, Samsun’da görev yapan polisinin yüreğine soğuk su serpecek, jandarma erinin moralini düzelterek bir beyanda bulunmayacaktır.

Değerli arkadaşlarım, belki Sayın İçişleri Bakanı, bunu sadece partisine yarım saatlik bir engelleme süresi kazandırmak için söylemiş olabilir. Eğer böyle ise, bu, Sayın İçişleri Bakanının ifade etmeye çalıştığı gerçeklerden çok daha vahim bir durumdur. Milletimizin nikâhı, tapusu, canı malı ve ırzı, Devlet ciddiyetini, partisine 20 dakikalık zaman kazandırmak için kullanan bir Bakana teslim edilmiş demektir ve böyle bir Bakan karşısında ses çıkarmayan Başbakana teslim edilmiş demektir. Bu durum, bizim bildiğimiz, şu anda bilmekte olduğumuz asayişsizlikten çok daha vahim bir noktadır.

Değerli arkadaşlarım, Cephe İktidarı döneminde millet bütünlüğü büyük ölçüde yıkılmıştır, zedelenmiştir. Bunu inkâr etmenin imkânı yoktur. Bugün maalesef, memleketimizin birçok bölgelerinde mezhep ayrılığına dayalı, parti ayrılığına dayalı ve rozet ayrılığına dayalı uygulamalar yapılmaktadır ve bu uygulamaların sonucunda Türkiye’nin birtakım insanları yine İçişleri Bakanının ifadesiyle Kıbrıs’ta siperlerde karşı karşıya gelen Rum Askerleriyle Türk Askerlerinin arasındaki kinden daha derin bir kinle birbirine bakabilmekte, birbirine silâh çekebilmektedir.

Millet görüntüsü, milletimizin beyni mesabesinde olan üniversitelerimize musallat olmuştur; ama 2 yıl önce üniversite duvarlarının arkasına hapsedilmiş olan bölünme hadiseleri, bölünme görüntüleri yavaş yavaş memleketin en ücra köyüne, en ücra kasabasına kadar yayılmış bulunmaktadır.

Seçim sandıkları başında meydana gelen hadiseler, siyasî parti ayrılıklarının nasıl bir düşmanlığa dönüştürüldüğünü göstermektedir. Bugün için artık bölüntünün sadece millet çapında, millet boyutunda ve partiler arasında olduğunu söylemek de mümkün değildir. Aynı dünya görüşüne bağlı insanlar arasında da derin uçurumlar meydana gelmiş, Marksist ideolojiye inanan insanlar Ankara’nın meydanlarında Çin’cilik, Rus’çuluk kavgasını yapabilecek duruma gelmişlerdir. Bir zamanlar “Davadan döneni vurun” diye kitabının arkasında vuruşma metodunu tavsiye eden bir zat, bugün aynı metodu kullananlara cani olarak sıfat takabilmek imkânını bulmuştur.

Bölüntü demek ki, hem milletin unsurlarını teşkil eden, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarını teşkil eden partiler arasında vardır, mezhepler arasında vardır, üstelik aynı siyasî ideolojiye bağlı kimselerin arasında da vardır.

Bununla şunu ifade etmek istiyorum: Cephe İktidarı döneminde maalesef, hukukun rafa kaldırılması; ihtilâfların, problemlerin silâhla çözümlenmesi metot haline gelmiştir. Esasen, asayişsizlik, genel bir ortam konusudur. Asayişsizlik sadece banka soygunu ile, üniversitede çarpışmayla, dağa adam kaçırma ile olmaz. Asayişsizlik, vatandaşların kendi aralarındaki çözümleri, kendi aralarındaki problemleri silâhla çözmeye eğilimlerinin arttığı bir ortamda neşvünema bulabilir. İşte şimdi böyle bir ortamın içerisinde bulunuyoruz ve bu ortamın meydana gelişinin baş sorumlusu Cephe İktidarıdır.

Değerli arkadaşlarım, milliyetçilik Cephe İktidarı döneminde tahribe uğramıştır. Adı milliyetçi olan; ama kökü dışarıda gayri millî birtakım demeklerin, milliyetçiliğin sinsi düşmanlarının emrinde olan bu cephe; milliyetçiliğimizin dayanağı olan, tarih boyunca dayanağı olan millî birlik şuurunu yıkmaya çalışmış, millî tarih şuurunu yıkmaya çalışmış ve millî itibarımıza büyük darbeler indirmiştir.

Şimdi, milliyetçilik, adı milliyetçi olan ama başında kökü dışarıda bir cemiyetin, çok uluslu bir cemiyetin içerisinde çıkıp gelen bir Başbakan taşıyan Cephe döneminde öyle bir anlam kısırlığına dönüşmüştür ki; Cumhuriyet Halk Partisi bile, 6 okundan birisi “Milliyetçilik” olan Cumhuriyet Halk Partisi bile milliyetçiliği, sadece millî çıkarları korumak anlamında almaktadır.

Değerli arkadaşlarım, milliyetçilik millî çıkarları korumakla sınırlandırılmaz. Bir milletin millî değerleri dışındaki çıkarlarını sömürge idareleri bile korur. Katanga sömürge idaresi altında iken, Angola sömürge idaresi altında iken, o memleketlerin ekonomik kaynaklarını, o ülkeleri yöneten sömürge idareleri dahi korumuşlardır.

Millî çıkarları korumak meselesi milliyetçiliğin ölçüsü olamaz. Millî çıkarları korumanın ötesinde milliyetçiliğin manevî cephesi vardır; milletleri tarih içinden getirip, yarınlara apayrı bir unsur olarak götürecek olan dünya milletleri arasındaki yarışta, millî benliğin muhafazasına yarayacak olan değerlerin korunmasıyla yakından ilgilidir.

Şimdi Cumhuriyet Halk Partisi, karşısında, milliyetçi diye menfaat cephesini gördüğü için olacak, “Milletin menfaatlerini biz sizden daha iyi koruruz, biz sizden daha iyi milliyetçiyiz” diye tavra satabilmek fırsatını, Cephe İktidarının icraatıyla bulmuştur.

Değerli arkadaşlarım; Cumhuriyet Halk Partisi, “Haşhaşa, Ege’de, Kıbrıs’ta biz milliyetçiliğimizi gösterdik” diyor. Cumhuriyet Halk Partisi haşhaşa ayak parmaklarının üstüne basarak, millî çıkarlarımızın korunmasına yardımcı olmuştur; bunu o zamanki haşhaş tartışmalarıyla ilgili konuşmalarımızda belirttik; ama haşhaş konusunda dahi alınan tedbirlerin ne kadar yetersiz olduğu bugün ortadadır.

Ege konusunda milliyetçiliğinin delili olarak Cumhuriyet Halk Partisi tarafından ileri sürülen çalışmaların ne kadar yetersiz olduğu, Hora gemisi efsanesinin çıkmasına meydanın boş bırakılmış olmasıyla da ortadadır”

Kıbrıs konusundaki millî çıkarların korunmasında Cumhuriyet Halk Partisinin ne kadar yetersiz kaldığı hususunu, iki yıldan beri hala bir sonuca bağlanamamış olması, hala Rumların kafasındaki % 82’lik haritanın silinememiş olması ortaya koymaktadır. (D.P. sıralarından “Bravo” sesleri.)

Yani bununla şunu ifade ediyorum: Sayın Cumhuriyet Halk Partisi karşısındaki milliyetçiliği bugünkü menfaat cephesinin temsil ettiği inancına dayanıp da, sadece millî çıkarları korumak açısından milliyetçiliği değerlendirecek olursa yanılacaktır ve o yanılığı millet önünde ortaya koyacak gerçek milliyetçiler, sahteliğin dışında kalan milliyetçiler bu Meclis çatışanda da vardır, bu memleket içinde de vardır.

Değerli arkadaşlarım, Cephe İktidarı döneminde üzerine milletçe titrediğimiz Ordunun şeref ve itibarıyla da oynanmıştır. Devletin ciddiyeti yıkılmış, milliyetçilik ve maneviyatçılığın temel dayanakları dinamitlenmiş ve millî bütünlüğün bir sembolü olan Ordumuz, Kıbrıs zaferinin arkasından büyük yaralar alacak duruma düşürülmüştür. Sayın Genelkurmay Başkanı, millet huzuruna çıkıp, “Ordunun şeref ve haysiyetini korumak millî bir görevdir” diyor. Bu millî görevi eğer Meclise niyabeten vazife gören komisyonların yerine getirmediği iddiasında ise Sayın Genelkurmay Başkanı, büyük bir yanılı içerisindedir. Ordunun bugünkü şeref ve itibarını gölgeleyici olarak vasıflandırılan olaylar, bugünkü iktidarın başının ve bugünkü iktidarın Millî Savunma Bakanının, bizim bu konuda kendilerini sorumlu tutacağımız, Meclis önünde hesap verme durumunda olan eşhasın tutumlarıyla ilgilidir.

Lockheed yolsuzluğu ortaya çıktığı zaman, böyle bir yolsuzluğun asla ve kata vuku bulmadığını ifade eden Millî Savunma Bakanı ve Lockheed yolsuzluğu ile ilgili bazı tereddütler kamuoyunda iken, Ordunun âdeta müdafaası vazifesi şaibeli Süleyman Demirel’e düşmüş gibi, milletin huzuruna çıkıp Demirel’in, “Ordu içerisinde böyle bir şey yoktur” beyanları, Ordunun itibarına asıl darbe indiren hadiselerdir. (D.P. sıralarından alkışlar.)

Eğer Türk Ordusunun savunulması, 12 Mart döneminde dört imzalı mektupla pabuçlarını Kızılay meydanında bırakarak kaçan Süleyman Demirel'e kaldıysa, o Ordunun itibarını ayakta tutmak mümkün değildir. (D.P. sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar.) Her şeyden önce Ordunun itibarını muhafaza etmek gerekiyorsa, çizmeler, ağızları millet hakkını yemekten bulaşmış olan dudaklara uzatılmamalıdır. 12 Mart günü Sayın Demirel, 12 Mart'ın hatırlatacağı birtakım çağrışmalardan ürkererek, evinden çıkmaması lâzımken, bir ordu karargâhını ziyaret etmek cüretinde, hayasızlığında bulunmuştur; çizmeleri yalamaya gitmiştir. Ama... (D.P. sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar.)

...

Sayın milletvekilleri, geçen dönemde Yüce Meclisin çatısı altında, biz milletin haklarını savunurken, milletin sofrasına hayasızca uzanan kaşıkları kırmaya çalışırken, böyle bağırıp çağıran, böylesine efendilerine yaranma hevesine düşen çok insanlar gördük, onların hiç birisi bugünkü Meclis çatısı altına girmediler; bunların da 59 günlük zamanı kalmıştır.

Değerli arkadaşlarım, cephe iktidarının bugün ortada bıraktığı bir enkazdır. Bu enkazın ekonomik alanda da, kalkınma alanında da, dış ekonomik ilişkilerde de ve dış politikada da izlerini uzun yıllar silmek güç olacak; aziz milletimizin yeni büyük hamlelerine ihtiyaç gösterecektir. Bugünün ekonomisi, kendi gazetelerinde 20 yıllık hizmeti 2 yılda gerçekleştirdik demelerine rağmen; bugünün ekonomisi 2000 yıllarında trilyonların üstüne çıkacağız denilmesine rağmen, bir iflâs ortamında bulunmaktadır.

Günlerden beri gazetelerde yazılan, Dışişleri Bakanının Arap petrol şeyhlerinin çadırlarını petrol dilenmek için dolaştığı yolundaki haberler tekzip edilmemiştir. Günlerden beri Türk ekonomisinin ağır sanayi patlaması içinde olduğu iddia edilen bir dönemde, 9 tane elektrik direğinin tamirâtı bitirilememiştir. Sanayi patlamasının iddia edildiği bir dönemde maalesef, bu patlamayı seyredecek elektrik enerjisinden ve aydınlığından bile millet mahrum bulunmaktadır.

Her halde ekonomik gerçekleri örtebilmek için, palavranın endazesini kaçırmış olanlar bir parça utanma duygusuna sahipler ki, yüzleri görülmesin diye milleti karanlıkta bırakmaktadırlar.

Değerli arkadaşlarım; bu dönemde milletin kalkınma yönünden katedebildiği bir mesafe yoktur, ama milletin kalkınma şevki maalesef ciddi raylardan çıkarılmış, kalkınma şevki kırılmıştır. Ciddiyetsiz bir kalkınma olmaz, alınteri dökmeden kalkınma olmaz, enerjisiz kalkınma olmaz. Bugünün ekonomik gerçeklerini milletin gözünden uzaklaştırabilmek için 2000 yılının astrolojik fallarına bakanlar, alınteri olmadan bir kalkınma olabileceği imajını millete vermeye çalışmaktalar. Enerjisiz, düzensiz, plansız bir kalkınma olabileceği imajını milletin aklına sindirmeye gayret etmektedirler.

Ayçiçeği tarlalarından, buğday tarlalarına kadar tapusuz fukara vatandaşın üzerinde olduğu halde, ekinleri bertaraf edilerek, buldozerler altında bırakılarak atılan temeller, milletimizin kalkınmaya olan inancını büyük ölçüde sarsmıştır. Bu ciddiyetsiz gidiş yüzünden yarın milletçe alınteri dökerek, milletçe sıkıntılara katlanarak girişeceğimiz kalkınma hamlesini başlatmakta güçlük çekeceğiz. Onun için Türkiye’de her şeyden önce devlet ciddiyetini kurma zorunluluğu vardır.

Aziz milletvekili arkadaşlarım, bu dönemde dış ekonomik ilişkiler de bozulmuştur. Dış ekonomik ilişkilerimizin ilerideki yıllarda Avrupa Ekonomik Topluluğu ile bütünleştirilmesi yolundaki çabalar hiç bir mesafe katetmeden, aksine Türkiye’nin ihraç edebildiği pamuk ipliğinin dahi daraltılması gibi geri bir noktaya itilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, bundan beş sene önce sanayicilerimizle görüşseydiniz, size, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile önümüzdeki yıllarda rekabet edebileceğimiz düzeye gelebileceğimiz inancını ifade ederlerdi; bugün ise, hiç bir sanayicimiz bu inancı taşımamaktadır. Demek ki, geçirdiğimiz bir kaç yıllık bozuk ekonomik uygulama, Ortak Pazar’la rekabet edebilme inancındaki sanayicilerimizin şevklerini de ortadan kaldırmış bulunmaktadır. Bugünkü Hükümet, milletimizin tek sanayi ürünü olarak ihraç metayı olan iplik ihracatındaki gelişmeleri durdurduğu gibi, Cenab-ı Hakkın verdiği yağmurla bol idrak ettiğimiz buğdayı değerlendirememiş, vatandaşın tütününü dünya pazarlarında yerini bulamamış, hala da vatandaşın elindeki ürünü tesellüm edecek şartları bile hazırlayamamıştır.

Anason ekimini, bazı bölgelerimizin tek geçim kaynağı olan anason ekiminin yasaklanması, anasona dünya pazarlarında ve iç tüketimde yer bulamamıştır. Pamuk konusunda vatandaşa vad edilen kilo başına elli kuruşu dahi vermemiş ve Devlet sözüne vatandaşın güveninin sarsılmasına yol açmıştır. Petrol konusunda, önce Sovyet Rusya’dan sonra Romanya’dan, daha sonra Irak’tan ve en sonunda üç çadırılık, beş çadırılık Arap şeyhlerinden dilencilige çıkılacak noktaya gelinmiştir; fakat gene de bir sonuç elde edilememiştir.

Değerli arkadaşlarım; karaborsa, döviz rezervimizdeki bütün aşınmalara rağmen, dış ticaret açığımızdaki büyümelere rağmen alabildiğine devam etmektedir. Amerika’dan gelen, Romanya’dan ve Yugoslavya’dan gelen kaçak sigaralar milyonlarca liralık, milyarlarca liralık değere ulaşmakta, Hükümet bunları getiren Mafia babalarıyla uğraşacağına, fakir fukaranın kendilerine tahsil dahi vermek imkânını bulamadığımız evlâtlarını polis karakollarında sabahlatmak yolunu tercih etmektedir. (D.P. sıralarından “Bravo” sesleri)

Bugün pazarlar kaçak mallarla ve lüks tüketim mallarıyla doludur. Bir taraftan milletin savunmasını sağlayabilmek için her akşam televizyonda yüzde onbir faizli Savunma Tahvilinin reklâmı yapılmakta, öbür taraftan Mehmetçiğin eline verilecek tüfeğin dövizini bulunmamakta, ama lüks Amerikan tüketim mallarını her pazarda depo depo bulmak imkânı bulunmaktadır. Devletin kaçakçı, Mafia babaları karşısında ne kadar acze düştüğünün en canlı belirtisi, Amerikan Pazarlarında ve Şark Pazarlarında sergilenmektedir.

Değerli arkadaşlarım, dövize çevrilebilir mevduat hesabının milletimize yüklediği ağır yükler Merkez Bankasının kârlarını silip süpürmüştür. Eğitim hayatında da milyonlarca vatandaşımız artık Türk Milletinin Anayasasıyla tespit ettiği, millî eğitimin temel kurallarına göre tespit edilen eğitimi almamaktadır. Milyonlarca gencimiz artık kamplaşmanın ve cepheleşmenin şartlanmasına terk edilmiştir. Bugün açıklıkla ve iddia ile ortaya koyuyorum ki; Türk gençleri üzerinde, ortaokulda okuyan gençlerimiz üzerinde, lisede okuyan gençlerimiz üzerinde ve üniversitede okuyan gençlerimiz üzerinde sokağın etkisi millî eğitimin etkisinden, devletin etkisinden daha fazladır. Millî Eğitim Bakanının, ortaokul talebesine, lise talebesine, üniversite öğrencisine, sokaktaki maceraperest militan kadar sözü geçmemektedir. (D.P. sıralarından “Bravo” sesleri)

Ders kitapları rezaleti herkesin bildiği boyutlara ulaşmıştır. Hangi kitabın kapağını kaldırsanız, menfaat cephesinin ulufe dağıtımı sonucunda meydana getirilen bu kitaplar, çocuklarımızın eline ulaştırılamayacak, çocuklarımızın çantasında taşınmasının bir yüz karası olduğu gerçeklerini saklayamamaktadır. Bu konuda kendilerine teklifte bulunan ciddi bilim adamlarından hiç birisi menfaat cephesinin ulufesine tenezzül etmemiştir? Ders kitabı yazmak bir ciddi eğitim işi, uzmanlık işidir. Kendi yandaşlarınıza ulufe dağıtacağız diye yazdığınız kitapların hiç birisi, maalesef eğitimimizin temel amaçlarına uygun değildir. Bu kargaşa içerisinde elbette çantasındaki kitabın sözünü değil, sınıfta ders veren öğretmeni değil, sokakta kendisine anarşi talimi yaptırana daha üstün görecektir öğrenci; bunda şaşılacak bir şey yoktur.

Değerli arkadaşlarım; bu dönemde millî müesseselerimizden birisi, 1961 Anayasasıyla kurduğumuz ve Türkiye’nin de, İngiltere’nin BBC’si gibi, Almanya’nın, Amerika’nın tarafsız televizyonları gibi ciddi bir müessesesi var diye iftihar etmeyi yürekten arzuladığımız TRT, bu dönemde insan onuruna yakışmayacak bir biçimde kullanılmıştır. TRT’nin başına getirilen birtakım değerli insanlar, başladıkları noktalardan çok aşağılara itilmişlerdir bu iki yıl içerisinde. TRT’nin başındakilere birtakım şaibelerin bekçiliği yaptırılmak istenmiştir. TRT milletin sesi olmaktan çıkmış, menfaat cephesinin sesi olmuş, giderek menfaat cephesinin en büyük ortağının sesi haline gelmiştir. Bu şikâyetler, yalnız Demokratik Parti muhalefetine şikâyeti değildir; bu şikâyetlere aynı zamanda bugünkü Cephe ortaklığının içerisinde bulunanlar da katılmaktadırlar.

Değerli arkadaşlarım; dün saat 19.30’da Devlet Radyosunun haber bültenlerinde ve saat 20.30’daki televizyon haber bültenlerinde, bugün üzerinde görüşmekte olduğumuz Gensoru önergesiyle ilgili hiç bir haber yer almamıştır. Yani, Cephe İktidarının parti borazanı yaptığı TRT, haber bültenlerinde milletin kaderiyle ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisindeki denetim yollarının başında gelen bir Gensoru müessesesinin, millî iradenin temsil edildiği bu çatı altında ele alınacağı hususunu iki cümle ile dahi millete duyurmamıştır.

Vaktiyle şaibeliler ortaklığının savunucusu olan birtakım komisyonların, muhalif kalan azalarının görüşlerini dakikalarca veren TRT, Gensorunun görüşüleceği gerçeğini milletten saklamaya çalışmıştır; ama aynı bültende Kıbrıs'taki en büyük düşmansınız, Türklük düşmanı Makarios'un sağlık durumuyla ilgili bültenler yer almıştır, sağlık durumunun düzelmekte olduğuna dair doktor raporları yer almıştır. (D.P. sıralarından “Bravo” sesleri)

... TRT, Milliyetçi Cephe İktidarının sağlık raporunun yazılacağı Gensoruyu millete duyurmuyor, her halde onu ölmüş kabul ediyor; öbür taraftan, Makarios'un sağlık durumunun iyiye gittiğine dair doktor raporlarına yer veriyor. İşte, Milliyetçi Cephe adıyla kurulan menfaat cephesinin bir millî kuruluşu getirdiği hazin nokta böyle noktalanıyor.

Değerli arkadaşlarım, size TRT'nin bir haber bültenini dinlerken başında tuttuğum notları aynen okuyacağım. (Hangi gün olduğunu hatırlamıyorum)

TRT, Perşembe ve Cuma günleri, Soruşturma Komisyonundaki Adalet Partili muhalif üyelerin muhalefet şerhlerini verdi. Bunu Lockheed yolsuzluğu ile ilgili olarak bir kere verdi, sunta yolsuzluğu ile ilgili olarak iki kere verdi. Buna karşılık, Sunta Komisyonunun Başkanı olan Sayın Mehmet Altımyedioğlu'nun Cumhuriyetçi Güven Partili olduğunu söylemedi. Yani, Süleyman Demirel'in ve iki bakanının millet hazinesini soyanlara göz yumma sorumluluğu ve suç altında bulundukları gerçeğini kabul eden Komisyonun başında, Süleyman Demirel Hükümetine güvenoyu veren bir partinin üyesinin bulunduğu gerçeğini milletten saklamaya çalıştı.

Buna karşılık, Yılmaz Alparslan'ın, Lockheed Komisyonu Başkanının Cumhuriyet Halk Partisinin üyesi olduğunu her cümlede başında verdi.

Demokratik Partinin Gensoru metni radyoda tam olarak verildi; buna karşılık, televizyonda kesilerek verildi.

Radyoda, Sunta Komisyonu ile ilgili bakanlar hakkındaki illiyet rabitasının hangi noktalardan doğduğu hususu verildi; buna karşılık, televizyonda verilmedi.

Muhalefet şerhi, her iki komisyonla ilgili Adalet Partisi üyelerinin, azınlıkta kalan üyelerin muhalefet şerhleri, komisyonun asıl iddialarından daha kısa olarak verildi.

...

Değerli arkadaşlarım; Cephe Hükümeti döneminde her konu millî çıkarlar açısından değil, sadece Cephede yer almış olan ortakların çıkarları açısından ele alındığı için, dış politikada da millî itibarımızı derinden yaralayan gelişmeler oldu. Milliyetçi Cephe İktidarından beklenen, iktidarlara döneminde

Batıdaki müttefiklerimiz nezdinde Türkiye'nin itibarını kabul ettirmek, Orta-Doğu'da tarihî bağlarımız bulunan ülkelerle aramızdaki bağları güçlendirmek ve Türkiye'nin ekonomik ilişkilerini daha yüksek bir düzeye getirmek idi. Ama Milliyetçi Cephe, bütün bunlarda kendi tutum ve davranışlarıyla başarısızlığa uğradıktan sonra, bir zamanlar solculara “Moskova’ya, Moskova’ya” diye bağırırken, kendileri solculardan önce Moskova’nın yolunu tutmaktan başka bir çare bulamadı. Moskova’da, Milliyetçi Cephe İktidarının Dışişleri Bakanının verdiği demeç ibret vericidir.

Bir taraftan Türkiye’de, “Kökü dışarıda komünizm geliyor” heyulâsı ile her türlü vurgunculuğunuzu, yolsuzluğunuzu, hırsızlığınızı örtmeye çalışacaksınız; bunların hesabını sormaya çalıştığımız dönemlerde “Komünist öcüsü geliyor” diye milleti tehdit edeceksiniz; öbür taraftan, komünistlerin başkentinde Lenin’in mezarına çelenk koyduktan sonra “Rusya ile dostluktan gurur duyuyoruz” diyeceksiniz.

Aziz arkadaşlarım; Türkiye’deki komünist faaliyetlerin kökü dışarıda ise, bu kök ya Bizim Radyo’yu yöneten Moskova’dan olacak, ya da Çin’den olacak. Bunlara karşı tutumunuz ne olmuş, bunlara karşı takip ettiğiniz yol ne olmuş? Biz ideolojik yapısı, yönetimi ne olursa olsun, komşular arasında ve milletlerarasında dostluk bağlarının, barışın, iyi ilişkilerin korunmasından yanayız. Elbette en yakın komşularımızdan birisi olan Sovyet Rusya ile de Türkiye’nin iyi ilişkiler içerisinde bulunması görüşündeyiz. Ama bir taraftan Amerika’ya “Sen benim istediklerimi yap, benim savunmamda gerekli katkılarda bulun” diyeceksiniz; öbür taraftan, bu katkılar sağlanmazsa biz Rusya’ya doğru yola çıkarız, tarzında şantaj politikasına girişeceksiniz. Biz Türk Devletinin şerefiyle Türk Devletinin tarihi ile bu tutumu bağdaştıramıyoruz.

Elbette Amerika’yla da, Avrupa’yla da, Orta-Doğu ülkeleriyle de, Rusya’yla da, Çin’le de iyi ilişkiler kuralım, ama bu ilişkileri kurmanın şartları vardır. Ne Amerika’nın ve Avrupa Ekonomik Topluluğunu kapı arkasında oturmaya razıdır Türk milleti; ne de Rusya’yı, kendi komşusu olan Rusya’yı birtakım şantajların aracı olarak kullanmaya razıdır.

Bu politika iki yıl içerisinde Türkiye’yi nereye götürmüştür? Acaba ambargonun kaldırılmasına mı vesile hazırlamıştır? Kıbrıs’ta ve Ege’de ağırlığını Rumların safına koyan Amerika’nın tavrını mı değiştirmiştir? Avrupa Ekonomik Topluluğu içerisinde işçi serbestçe dolaşımı hakkını mı sağlamıştır? Pamuk ipliği ihracatımızın seviyesini mi yükseltmiştir? Hiç bir şey getirmemiştir Türkiye’ye.

Değerli arkadaşlarım; Türkiye'nin bugünkü manzarası netice itibariyle kanun hâkimiyetinin kalmadığı, anarşinin her türlü hesabı ve ölçüyü aştığı bir manzara göstermektedir. Türkiye'de meşhur tabiri ile her vatandaşın kör bir kurşuna hedef olması ihtimal dahilindedir.

Demokratik Parti, böyle bir ortamda erken seçime gidilirken veya vaktinde yapılacak seçime giderken, Türkiye'nin şartlarının yeniden değerlendirilmesi ve Türkiye'deki asayişsizliği bir ölçüde dizginliyebilecek bir iktidarın kurulması yolunda Yüce Meclisi göreve çağırmak maksadıyla bir Gensoru vermiştir. Gensoru, Cephe İktidarının siyasî platforma havlu attığı bir dönemde verilmiştir. Gensoru, erken seçime Cephe İktidarının başının imza koyduğu bir dönemde verilmiştir. Cephe İktidarının başının soruşturma komisyonlarına yakasını kaptırdığı bir dönemde verilmiştir.

Bu dönemde elbette Süleyman Demirel ve ortakları, soruşturmalardan kaçabilmek, milleti hâkem ve hâkim tayin ederek Meclisteki denetimden kurtulabilmek yolunda gayret göstereceklerdir; bunu başından beri bekliyordu. Esasen milleti hakem ve hâkim tayin ettiklerini, Adalet Partisinin sayın sözcüleri defaatle demeçlerinde ifade ettiler. Ama bu dönemde Cumhuriyet Halk Partisinin de, aynen Milliyetçi Cephe başının iktidardan vazgeçmesi gibi, muhalefetten vazgeçeceğini tahmin edemiyordu. Cumhuriyet Halk Partisi, iktidarın başının soruşturma kapanına kısıldığı günlerde, onun iktidardan vazgeçip siyaset platformuna havlu atışı gibi, muhalefetten vazgeçip ikinci bir havluyu ringlere atmıştır. Onun için, bugünkü Gensoru müzakereleri büyük ölçüde amacından uzaklaşmış bulunmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, soruşturma konusunda Cephe İktidarının başı, kendisini memurlarla kıyas ediyor. Bir gazeteci, “Hakkınızda, Cumhuriyetçi Güven Partili ve Millî Selâmet Partili üyelerin de bulunduğu bir komisyon, onların da katılmalarıyla soruşturma açılmasına lüzum görmüştür; bu durumda Başbakanlık sıfatınızı muhafaza edecek misiniz, yoksa istifayı düşünüyor musunuz?” diye soru soruyor. Sayın Başbakanın cevabı: “Efendim, soruşturma açıldığı zaman görevden alınmak, memurlarla ilgilidir; ben memur değilim, ben Başbakanım.”

Değerli arkadaşlarım, bir Başbakan, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun hükümlerine sığınarak, “Ben memur değilim, Başbakanım” gerekçesiyle soruşturmalardan yakasını sıyıramaz. Aynı şekilde, “Hakem ve hâkim millettir” safsatasıyla da soruşturmadan sıyrılamaz. Millet, siyasî görevler için kendi evlâtlarından teşekkül etmiş partilerin dürüstçe bir yarışı için hakemdir. Millet, millet hizmetinde görev almak isteyen namuslu insanlar arasında hakemdir; ama şaibeleri örtmek için hâkim değildir. Beraat ilâmı seçim

sandığından alınmaz; beraat ilâmı, Anayasaya göre Türk Milleti adına yargı yetkisini kullanan hâkimden alınır. Katanga’da bile bu gerçek bilinirken, Adalet Partisi -İsmi adalet olan menfaat cephesinin başı olan parti - bu gerçeği milletin gözünden saklamaya çalışmaktadır. Şimdiden haber verelim; milletin hakemliğine giderken, milleti hâkim yerine koyanlar, milletten umduklarını bulamayacaklardır. Artık Türk siyasî hayatı dürüstlerin, faziletli insanların yarıştıkları bir platform haline gelecektir.

1973 seçimlerinde seçime böylesine kısa bir dönem kaldığı günlerde Adalet Partisinin sözcüleri, “300 milletvekili ile geleceğiz, Anayasayı değiştireceğiz” iddiasında bulunuyorlardı. Biz de hatırlatıyorduk, sırtınızda şaibe kamburu bulunduktan sonra bugünkü mevcudunuzu da getiremezsiniz diye. Bugünden de haber veriyoruz: “200’le geleceğiz, 180’le geleceğiz” umutlarını bir kenara bırakınız, sırtınızda şaibe kamburu bulunduğu müddetçe bugünkü mevcudunuzu da Meclis çatısı altına sokamayacaksınız. Türk Milletini Hindistan Milletinden, Hollanda Milletinden, Japon Milletinden daha haysiyetsiz mi zannediyorsunuz? (D.P. sıralarından “Bravo” sesleri) Türk Milletini İtalyan Milletinden, Alman Milletinden ve 72,5 milletten devşirme Amerikan Milletinden daha az mı tarih şuuruna sahip zannediyorsunuz? Yanıldığınızı göreceksiniz. Cephe iktidarının başını, Milliyetçi Cephedeki ortakları kurtaramamıştır. Bugün memleketi ihtilâl eşiğine getirdiğini söyleyerek, geceleri rüyasında ihtilâller görerek, ihtilâl ateşleri görerek erken seçim önergesini imza edecek noktaya gelmesine mani olamamışlardır. Cephe İktidarının şaibeli Başını, bugünkü erken seçim cephesinde yer alan Cumhuriyet Halk Partisinin kurtarma harekâtı da salâha ulaştıramayacaktır. (D.P. sıralarından “Bravo” sesleri)

Aslında Sayın Demirel’in kurduğu Milliyetçi Cephe’de bugün kurduğu erken seçim cephesi de, unsurları değişik olsa bile, millet menfaati hesaplarıyla değil, şahsî menfaat hesaplarıyla kurulmuştur.

Değerli arkadaşlarım, Milliyetçi Cephe kurulurken de, pilav kaşığının büyüğünün kendi elinde olduğunu Sayın Demirel biliyordu; erken seçim cephesi kurulurken de asıl kurtulanın kendisi olduğunu bilmektedir. Bu çıkarlara alet olan Sayın Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımız, seçim güvenliğinin sağlanması konusundaki endişelerimize bugün katılmamaktadırlar; “Seçim güvenliği kendiliğinden sağlanacaktır. Türk halkı canını dişine takarak seçim güvenliğini ortaya koyacaktır, sandık emniyeti sağlanacaktır” diye bize cevap vermektedirler.

Değerli arkadaşlarım, seçimde vatandaşlarımızın yalnız oyunu istemeye hakkımız var, canını istemeye hakkımız yok. (D.P. sıralarından “Bravo” sesleri)

Cumhuriyet Halk Partisi seçim emniyeti meselesini 2. plana atarak; Cumhuriyet Halk Partisi birtakım şaibelilerin seçim öncesinde tasfiye edilmesi imkânlarını bir tarafa atarak, erken seçim kervanına katılmak suretiyle vatandaşın canını tehlikeye atmıştır; bundan sonra dökülecek kanların sorumluluğu altına girmiştir.

Bir tek vatandaşımızın burnunun kanaması dahi, miting meydanlarında sayın Ecevit'in ve sayın Demirel'in bağırlarına bastıkları bir tek yavrumuzun dahi babasız kalmasına Süleyman Demirel'in şaibeyle seçime girmesi yüzünden sebep olursak, bunun vebalini vicdanlarımızda duyacağız. Biz bu vebalden kurtarmak için, gensoru önergemizi getirip koyduk. Son dakikalar, Meclisimizin önündeki, kendimize çeki düzen verme vazifesinin yerine getirilebileceği son dakikalar çalmaktadır. Yüce Meclisin bu dakikaları iyi değerlendireceği kanaatindeyiz.

...

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz Cumhuriyet Halk Partisinin bu yola niçin gittiğini biliyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi bu yolda, iktidarda bulunduğu zaman karşısında muhalefet olarak, muhalefette bulunduğu zaman da karşısında iktidar olarak sağlıklı bir kişi bulunmasını tercih etmektedir. Ama bu, kolay yoldur, çıkar yol değildir. Cumhuriyet Halk Partisi için de, diğer partiler için de, Adalet Partisi için de Türkiye'nin sağlıklı unsurlardan kurtarılması, Türk demokrasisinin demokratik ortama yakışmayan şaibelilerden temizlenmesi birinci problem olmalıdır. Bu sağlanamadığı müddetçe, rejim için güven beslemek imkânı yoktur; demokratik rejimin imkânlarını iyiler arasında bir yarış haline çevirebilmek imkânı yoktur. Onun içindir ki, demokrasinin Türkiye'den daha eskiden kurulduğu ülkeler de, demokrasinin daha emekleme devresinde olduğu ülkeler de, faziletli devlet yönetimi prensibini birinci planda tutmaya, bizden daha kararlı görünmektedirler. Değerli arkadaşlarım, Türk milletinin de bu kararlılık içinde olduğunu önümüzdeki seçimlerde, Cumhuriyet Halk Partisi de, Adalet Partisi de, Millî Selâmet Partisi de bir kere daha anlayacaktır. Şaibeli insanların zaaflarından istifade ederek siyâsî sonuçlar elde etmeye çalışmak, şaibeli insanlara dosyalar göstererek, kapı arkasında taviz koparma pazarlıklarının hiç kimseye güç getirmeyeceği ve kamuoyunun sağduyu ile beslenmiş olduğu gerçeği, önümüzdeki seçimlerde bir kere daha ortaya çıkacaktır.

Aziz arkadaşlarım, bugün için Adalet Partisinin ve Cumhuriyet Halk Partisinin, eğer seçim emniyetini de kapsayan, partilerarası komisyonda ortaya koydukları bir gündem bulunmasaydı, seçimlere bu Hükümetle gitmenin de hiç bir mahzuru yoktur görüşünü biz de belki paylaşabilirdik. Daha doğrusu Cumhuriyet Halk Partisi, Millî Selâmet Partisi ve bu Komisyonda yer alan diğer partiler, böyle bir yükümlülük altında olmayabilirlerdi. Halbuki kendi

imzalarıyla birkaç hafta önce, Türkiye’de seçim güvenliği bulunmadığını ve seçim güvenliğinin sağlanmasıyla ilgili fiilî tedbirler alınması lüzumunu Partilerarası Komisyonun gündemine koymuşlardır. Bu gündem maddesi dosyalarda tozlanacaktır ve emniyetsiz, güvenliği alınmamış; şartları, ortamı iyi hazırlanmamış bir seçim dönemine gidişimizin belgesi olarak kalacaktır.

...

Vatandaşın, biraz önce de ifade ettiğim gibi, sadece oyunu istemek hakkımız var siyasî partiler olarak. Vatandaş askere çağırırsınız, koşar gelir. Vatandaşın vergi istersiniz, verir. Vatandaşın oy istersiniz, onu da verir. Ama siz, 190 milletvekilinizle seçim güvenliğinin tedbirlerini burada almazsınız; sandık başındaki fukara köylüye, gecekondudaki işçiye bırakırsınız işi. O zaman vatandaşın oyunun ötesinde, canını da istemek metodudur bu ve yanlıştır. Onun için değerli arkadaşlarım, bu tedbirleri Meclis çatısı altında alamamışsak, hiç olmazsa bu sözlerimiz önümüzdeki seçim kampanyası ile ilgili bir ikaz mahiyetinde değerlendirilsin. Önümüzdeki seçim kampanyasında, vatandaşlar arasındaki gerginliği artırarak parsa toplama yoluna partilerimiz itibar etmesinler. Böylelikle hiç olmazsa az zararla 1977 seçimlerini tamamlamak gibi bir imtihan verelim.

Türk Milletinin şeref ve itibarı, gerçekten sayın Başbakan Demirel’in ifade ettikleri gibi; hadisesiz, sakın bir seçim geçirebildiğimiz takdirde artacaktır, ama Türk demokrasisinin itibarını daha da arttıracak olan vakıa, bu seçimlerden şaibe kamburlarını geride bırakarak çıkabilmiş olmamız olacaktır, bu seçimlerden Türk demokrasisini güçlendirerek çıkabilmemiz olacaktır.

Bu seçimleri, millî bütünlüğü perçinleyecek bir tarihî hadise olarak değerlendirebilmemiz, milletimizin itibarını arttıracaktır. Bu seçimleri, millete dürüstçe hizmet etmek isteyen insanların yarış alanı haline getirebildiğimiz takdirde, seçimlerden başarı ile çıkmış olacağız. Bu başarının ortaya çıkabilmesi için bütün milletvekili arkadaşlarımızın kendilerine düşen çabayı gösterecekleri umudunu Demokratik Parti olarak hâlâ muhafaza ediyoruz. Gensoru önergemizin gündeme alınması hususunda Yüce Meclisin oylarını talep ederek sözlerime son veriyorum.

Yüce Meclise, Demokratik Parti Grubunun saygılarını sunuyorum. (D.P. ve C. H. P. sıralarından alkışlar)³⁴⁵

Korkmazcan’dan sonra Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal konuşmuştur:

³⁴⁵ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 26, Birleşim: 77, 6.4.1977, ss. 435-444.

“Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Türkiye’de parlamenter demokratik rejimde müesseselerin nasıl çürümekte olduğu, demokrasi ile yönetildiğini iddia ettiğimiz ülkemizde bazı kurumların nasıl çökmekte bulunduğunu burada hep beraber görüyoruz, izliyoruz.

Gensoru müessesesi hiç kuşkusuz siyasî sonuçları olan önemli bir müessesedir. Bundan birkaç gün önce seçimlerin öne alınması ile ilgili tartışmalarda, Millî Selâmet Partisinin sayın Genel Başkanı ve bu Hükümetin bakanları, bu kürsünün önüne kadar gelerek, âdeta kürsüyü yumruklayarak ve büyük ortakları Adalet Partisine dönerek, benim burada söylemek istemediğim, fakat zabıtlara geçen önemli sözler söylediler.

Şimdi bu sözleri söyleyenlerin yerinde yeller esiyor. Sayın arkadaşlarım, hiç kuşkusuz hükümete karşı verilmiş olan bir gensoru, burada Gensorunun içeriğinde bulunan önemli iddiaları kapsayan, demokratik rejimle ilgili bulunan, hükümet idaresi ile ilgili bulunan, soygunla ilgili bulunan, ulusal güvenlikle ilgili bulunan, suiistimallerle ilgili bulunan, genç ve taze insanların her gün öldürülmesi ile ilgili bulunan bir Gensoruda Hükümet Başkanı burada yok, hükümet sıraları bomboş ve Türkiye’nin güvenliğinin bir numaralı siyasî sorumlusu Meclise gelmemiş bulunuyor ve yine Hükümetin içinde bulunan bir İçişleri Bakanı, kendi vebali ve sorumluluğu altında bulunan işlerin de görülmekte olduğu bu Gensoruda, o da yerinde yok.

Şimdi değerli arkadaşlarım; bu, Türkiye’de müesseselerin çürümekte olduğunu göstermektedir. Eğer ki biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak, seçimlerin Hazirana alınması konusunu gündeme getirmemiş olsa idik -sayın Demokratik Partisi sözcüsünün sözünü bağlarken burada söylemekte olduğu bir iddiaya şimdi söyleyeceğim sözlerle cevaplamak istiyorum - eğer seçimlerin Hazirana alınmasını gündeme getirmemiş olsa idik, bugün bir Gensoru yoktu (C.H.P. sıralarından, “Bravo” sesleri), bugün bir soruşturma konusu yoktu, bugün bir mobilya konusu yoktu. (A.P. sıralarından, “Var var” sesleri)

Demek ki, seçimlerin Hazirana alınması ile ilgili konu gündeme geliyor, ve ondan sonra Millî Selâmet Partisi ayağa kalkıyor ve içinde bulunduğu Hükümetin bir kanadına vatan hainliğine varacak suçlamalar yapıyor. İçinde bulunduğu Hükümetin bir kanadına burada söylenmesi mümkün olmayan, Hükümet icraatı ile ve yurt bütünlüğü ile Cumhuriyet ilkeleri ve Anayasamızın temel ilkeleri ile çelişen birtakım karalamalarda ve iddialarda bulunuyor; kendisi de o Hükümet içerisinde illâ o koltuğu bırakmayacağım diye, “Ahlâk” diye, “Ahlâk” diye ahlâkı çürütüyor, yok ediyor. (C.H.P. sıralarından, “Bravo” sesleri, alkışlar)

İşte müesseseler böyle çürüyor, böyle çürütülüyor.

...Sizin Hükümetten ayrılmanız, sizin Hükümeti bozmanız bizi zerrece ilgilendirmiyor, umurumuzda bile değil. Çünkü biz, Türkiye’de daha çok kan dökülmemesi için, daha çok soygun yapılmaması için, daha çok Türkiye’de değer kavramları çürümesin diye, ahlâk kavramı değer ölçülerini daha fazla yitirmesin diye, ortadan kalkmasın diye, bir an önce sizin Hükümetinizden Türk halkını kurtarmak için Haziran seçimlerine “Evet” dedik. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

Bunun için değerli arkadaşlarım, meseleler burada görüşülürken, Gensoru önergesi ile ortaya çıkan birtakım hususlara, Gensoru önergesiyle ortaya çıkan birtakım gerçeklere karşı bazı partilerin davranışına da güldük geçtik, gülüyoruz geçiyoruz. Çünkü dün böyle söyleyenler, yarım saat sonra başka şeyi söylüyorlar. Bugün herhangi bir konu üzerinde görüş ortaya koyanlar, hemen akşama doğru fikirlerini değiştiriyorlar. Çünkü onlar için devletin batması, milletin ıstırap çekmesi, gençlerin öldürülmesi, bombalar atılması, okullarda eğitim özgürlüğünün kalmaması önemli değil. Onlar için yalnız koltuk önemli, koltuk.

Şimdi değerli arkadaşlarım, şu anda Ankara Üniversitesinde -şu anda bana gelen bir bilgiyi size aktarayım - bugün olaylar olmuş. Bomba ve tabancalar patlamış. Bir ölü var, 3 genç komada. Baskın yapan komandolar, Hükümetin himayesi altında. Şimdi değerli arkadaşlarım; bu olayları, siz İçişleri Bakanı olarak buraya çıkaracaksınız; “Efendim seçimler Haziranda yapılırsa, Türkiye’nin başına çok felâketler gelir, vahim olaylar cereyan eder, seçim güvenliği kalmaz” diyeceksiniz; siz iş başında bulunduğunuz sürece Hükümet olarak, Cephe olarak iş başında bulunduğunuz sürece, seçimi biz Ekimde değil eğer kudretiniz yetse, gücünüz yetse, Anayasayı rafa kaldırmayı planlasanız düşünseniz daha 1 yıl sonraya aktarsanız, o zaman Türkiye kökünden batar. Çünkü sizin yönetiminiz hiç bir şeyi çözmeye muktedir değildir. Siz, aşiret yönetimiyle Türkiye’yi yönetiyorsunuz. (C.H.P. sıralarından “Bravo sesleri, alkışlar)

...Şimdi değerli arkadaşlarım, Gensoru önergesinin amacına, içeriğine; Gensoru önergesinde söz konusu edilen unsurlara yaklaşımadan önce, onları değerlendirmeden önce, benden önce burada konuşan çok değerli Demokratik Parti Grup Sözcüsünün milliyetçilik kavramıyla ilgili Cumhuriyet Halk Partisine atıf yapan sözlerine de bir ölçüde cevap vermek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, ülkemizde milliyetçilik kavramı gerçekte çok kişilerin, çok grupların ve bazı siyasî partilerin ucundan yakalayıp çekerek, sündürerek kendi kafalarındaki mantığa ve kendi kafalarındaki çıkar değerlerine uygun olarak maalesef yorumlanmaktadır ve öyle ileriye sürülmektedir. Tıpkı, kendisine “Milliyetçi Cephe” denilen bugünkü Hükümet de büyük ölçüde eylem, iş, tavır ve davranışla milliyetçi olmadığı halde, kendisine “Milliyetçi” sözünü yakıştırmaya çalışmış olması gibi.

Şimdi değerli arkadaşlarım; biz haşhaşa, biz Ege’ de, biz Kıbrıs’ta Türkiye Cumhuriyetinin, Türk halkının ve onu 1974 yılında 7,5 aylık iktidar olarak yönetirken, görevimizi yaparken, bu davranışlarımızla gerçek milliyetçi, Atatürk milliyetçisi, millî misak hudutları içerisinde, Atatürk’ün ortaya koyduğu esas çizgide ortaya çıkarmış bulunuyoruz.

Bir söz vardır: “Yeraltı kaynaklarım benimdir” diyemiyenler milliyetçi olamazlar. Soralım bugün Hükümette bulunan partilere, hangisi “Yeraltı kaynaklarımız benimdir” diyebiliyor? Onun cevabını almak çok zor.

... Şellefyanların, ortaklarınızın, dışarıda ve içerideki ortaklarınızın.

... Yeraltı kaynakları sizler tarafından onlara, sizin çıkarlarınızı ve ikbalinizi sağlamak için peşkeş çekilen meta olarak sizin tarafınızdan kullanılmaktadır; siz onun için milliyetçi olamazsınız.

Şimdi bir başka gerçeği de vurgulamak istiyorum. Sayın Demokratik Parti Sözcüsü Korkmazcan’ın ifadeleri arasında bu milliyetçilik kavramına gerçekte bugün daha çağdaş, daha ulusal bir tanım getirmeye doğru yöneldiği için arkadaşımız, kendisini bu aşamada kutlamak istiyorum elbet. Ama, bir unsuru da belirlemek istiyorum. O unsur da şu:

20 Temmuz 1974 sabahı Başbakanlıkta, Başbakanlık merdivenlerinde Sayın Bozatlı Sayın Ecevit’e, Başbakana; “Siz bir millî kahramansınız” diye hitap etmişti. Kıbrıs Harekâtı ile ilgili olarak Sayın Ecevit, Başbakan kendisine; “Hayır, söylemeyiniz, yapmayınız” diye cevap vermişti. Sayın Bozbeyli; “Hayır beyefendi, siz bunu reddedemezsiniz, siz bir millî kahramansınız” demişti (A.P. sıralarından gülüşmeler, alkışlar)

... Değerli arkadaşlarım, şimdi gerçekte kimin milliyetçi olup olmadığını, bir başka unsurla “Cephe” diye ortaya çıkan; fakat milliyetçilik kavramını yalnız çıkarları için kullanan Adalet Partisine, çok güzel ve doğru olarak mısralarına sokmuş, yerleştirmiş olan bir ozanın iki dizesini ithaf etmek istiyorum:

“Düşman geldi mi kaç kaç,

Düşman gitti mi gel gel..”

İşte sizin milliyetçiliğiniz... (C.H.P. sıralarından gülüşmeler, “Bravo” sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, Türkiye’de bugün ülkenin bu hale gelmesinin, Türkiye’de bugün...

... Dışarıdaki düşman, dışarıdaki düşman geldi mi kaçmak, gitti mi gelip toprakları ve gömüleri zaptedip çıkarlarınız için kullanmak. Onu söylüyorum.

...Değerli arkadaşlarım; bugünkü Türkiye'nin bugünkü hale gelmesinin, Türk halkının ıstırap içerisinde bulunmasının, gençlerimizin öldürülmesinin, kan dökülmesinin gerçek kaynağında bugünkü Hükümetin tavrı ve düşüncesi yatmaktadır, ilkel görüşü yatmaktadır. Şimdi buna biraz yaklaşalım.

Değerli arkadaşlarım, bu Hükümetin içinde bulunan, Hükümet sorumluluğuna Hükümetin bütün icraatıyla katılan başta Başbakan olmak üzere Bakanlar Kurulunu meydana getiren bütün üyeler, aynı şekilde, elbette ki sorumludur. Ancak, Türkiye'ye ekilmek istenilen zararlı tohumlar, ülkeyi bölen, Cumhuriyet ilkesinin özünü tahrip eden, Anayasayı tahrip eden fikirler nasıl bu manzumenin, bugünkü Hükümet manzumesinin içerisine girdi, çöreklendi, yeşillendi ve meyva verdi?

Şimdi Hükümetin bir kanadının Genel Başkanı, Hükümette Başbakan Yardımcısı olan zat diyor ki; "İnsanlık, kardeşlik, barış gibi sözler, aldatmak için uydurulan sözlerdir."

Sokakta kan elbet dökülür; insanlar birbirini elbet vurur; öğrencilerden bir grup bir grubun üzerine elbet yürür; bombalar elbet patlar. Çünkü; ekilen tohum işte insanlığı, kardeşliği, barışı reddeden düşüncenin tohumudur ve beyin yıkama ameliyesi vardır. O beyin yıkama ameliyesine yatkın insanlar, bu ameliyeyle belki farkında olmadan kafalarına bu barışı, kafalarına bu kardeşliği, kafalarına bu insanlık kavramlarını yerleştiremezler ve böylece hükümet icraatında ve yönetiminde kin, hükümet icraatında ve yönetiminde düşmanlık, hükümet icraatında ve yönetiminde husumet ortaya çıkar.

Şimdi değerli arkadaşlarım, arkasından ne gelir? Arkasından size şu belgeyi göstereyim, bir utanç belgesi olarak Yüce Meclisin huzurunda arz edeyim: Bir beyaz güvercin. Bütün insanlık için beyaz güvercin barışı temsil eder; beyaz güvercin barışı temsil eder. Sonra Dede Korkut masallarından alınmış olan Deli Dumrul'u papaklı olarak burada resmeyleceksiniz, eline kan akıtıcı bir araç vereceksiniz ve bu barış simgesi güvercini katlettiğini, katledeceğini ifade edeceksiniz. Öldüreceğini, öldürteceğinizi ifade edeceksiniz. Ve bunu, Devletin parasıyla Millî Eğitim Bakanlığı basacak, körpe çocuklara, Cumhuriyet ilkeleriyle, barışla, kardeşlikle, insanlıkla yetiştirmek durumunda olduğumuz genç ilkokul çocuklarına bunları göndererek, onlara kin ve düşmanlık tohumları ekeceksiniz.

Şimdi değerli arkadaşlarım, bu durum karşısında Cephe Hükümetinin utanması lâzımdı...

Şimdi bir başka husus: Yine Cephenin içinde resmî devlet görevi yapan, bakanlık makamına oturmuş bulunan ve bir partinin genel başkanı sıfatını da taşıyan, Başbakan Yardımcılığı görevini yapan kişi, kendi resmî organında açıkça, "ülkücü gençliğin mücadelesi, Türk Devletinin varlığını sürdürmek için

girişilen -bugünün siyaset cambazları nasıl değerlendirirse değerlendirsın - minnetle karşılanacak şerefli bir mücadeledir ve bu yolda ölenler, en aziz şehitlerimiz arasında yer almışlardır, alacaklardır” diyor.

Şimdi Akıncılarla, Ülkücüler bazan çarpışıyor. Akıncılarla Ülkücüler çarpışırken, Ülkücü gençlerden biri kendi ifadelerine göre, Akıncılardan bir Türk yurttaşı olan genci öldürdüğü zaman o genç şehitliğin en yüksek mertebesine yükseliyor.

...Şimdi değerli arkadaşlarım, bunlar utanç belgeleridir. Bunları duyan bir insanın yüzü kızarmazsa, ona Türkiye Cumhuriyetinin Atatürkçülüğün unsuru olarak ifade ve hitap edilemez.

Şimdi değerli arkadaşlarım, o halde bütün Hükümetin bünyesi içerisine sızan, Hükümetin bünyesi içerisine bizzat oturan, Hükümetin bünyesi içerisine bizzat giren düşünce bu düşünce olduktan sonra, elbette ki seçim güvenliği zor olur, elbette ki can güvenliği bütün yurttaşların bir kuşku halinde yüreklerine girer, kafalarına girer, elbette ki Türkiye’de demokratik rejim büyük bir dar boğaza gelir, saplanır.

Biz, Allah’a şükrediyoruz ki, Haziran ayına seçimi aldık, getirdik. Yoksa daha 5 ay, 6 ay gibi bir zaman içerisinde böyle bir Hükümetle Türk ulusunun başına gelecek olan felaketi düşündükçe titriyoruz; ama Milliyetçi Hareket Partisi gibi tepinip, titremiyoruz; vatanseverlikle titriyoruz.

Onun için değerli arkadaşlarım, mesele çok vahim boyutlara ulaşmıştır Türkiye’de. Çok vahim boyutlara ulaşan ülkemizde bugünkü Hükümetin tek tek bakanlarını siyasal sorumluluk açısından kusurlu görmek ve suçlamak mümkündür. Ama, en önemlisi, bütün bu sorumlulukların başı Sayın Başbakan Süleyman Demirel’dir. Çünkü, Hükümet başı olarak bu Hükümete, “Süleyman Demirel Hükümeti” denir bir başka anlamda.

O halde, Sayın Başbakan Süleyman Demirel, sorumluluklarının hesabını elbette ki verecektir. Sayın Başbakan Süleyman Demirel’in siyasî sorumluluğu vardır. Sayın Başbakan Süleyman Demirel’in bu siyasî sorumluluğuna bağlı, Lockheed Komisyonunun saptadığı ve Sunta Komisyonunun saptadığı suistimallerle ilgili sorumluluğu vardır.

Şimdi değerli arkadaşlarım, burada konuşan, Gensoru önergesi veren Sayın Demokratik Parti Sözcüsü, denetimden kaçma konusunu Cumhuriyet Halk Partisinin, Adalet Partisi ile el ele vererek sağladığını ifade ettiler. Bu doğru değildir, asla doğru değildir. Şimdi ifade edeceğim gerçekler karşısında, sanıyorum ki olayların içerisinde yaşayan Sayın Korkmazcan da bunu kabul edeceklerdir.

Sözümün başında ifade ettim; Gensoru önergesinin gündeme gelmesi, Lockheed Komisyonunun raporunun hızlanması, Sunta Komisyonu raporunun hazırlanıp, komisyon kararının hazır duruma gelmesi, Soruşturma Hazırlık Komisyonunun kararının belirlenmesi uzun zamandan beri Cumhuriyet Halk Partisinin tam mevcuduyla izlemiş olduğu, takip etmiş olduğu bir konu olmasına rağmen, ancak, seçimlerin öne alınması konusu ortaya çıkınca birden bire bu ön plana geçiverdi. Biz, bu komisyonlarda, Sunta Komisyonunda bulunan üyelerin çoğunluğunu temsil etmiyoruz. Soruşturma Hazırlık Komisyonunun büyük çoğunluğunu bugünkü Hükümeti teşkil eden, Cephe Hükümetini teşkil eden partilerin sayın üyeleri meydana getiriyordu. Sayın Millî Selâmet Partisinin o komisyondaki üyesi, dışa, kamuoyuna Demokles’in kılıcı gibi Hükümet içerisindeki dengeyi, Hükümet içerisindeki pazarlığı, Hükümet içerisindeki kadro çıkarlarından tutun da birtakım parti çıkarlarına varan isteklerini sağlamak için Demokles’in kılıcı gibi kullanma tavrını başından beri kullandı, devam etti. Üyesini istifa ettirdi, üyesini çekti. Elbette ki rapor birtakım belgelere, doğrulara dayanacak. Hiç kimse Sayın Süleyman Demirel’in fizyonomisine bakarak, elbette ki, karar vermeyecekti. Sayın Süleyman Demirel’in, Başbakanın siyasî sorumluluklarını, yaptığı işlerin doğru mu, yanlış mı olduğunu, belgelerle ortaya konduğu şekilde görüşünü ortaya çıkaracaktı. Ama bir mesele koalisyon içerisinde, cephe içerisinde denge unsuru, siyasî çıkar unsuru, birtakım hesaplar unsuru olarak kullanılırsa, o hesapların bugüne kadar gecikmiş olmasının vebalini de Cumhuriyet Halk Partisine yüklemek kimsenin hakkı değil ve haddi de değildir. (C.H.P. sıralarından “Bravo” sesleri)

Onun için değerli arkadaşlarım, biz meseleyi iki durumda mütalaa ediyoruz. Gelirsiniz buraya, Birleşik Toplantıya gelirsiniz, cidden hırsızlıkların önüne geçmek istiyorsanız, cidden soygunların önüne geçmek istiyorsanız, cidden suiistimallerin önüne geçmek istiyorsanız, kıvırmadan, “ahlâk” diye diye ahlâkı çiğnemededen buraya gelirsiniz tam kadronuzla, toplanınız Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu olarak; herkesin hesabını yasalar, Anayasa ve hukuk içerisinde veririz ve herkes payını alır. Yok, gelmezseniz, biz hesabımızı milletimize, aziz ulusumuza, halkımıza tevdi edeceğiz, meseleleri ona götüreceğiz, ona şikâyet edeceğiz. Meseleleri o büyük hakeme götüreceğiz. O, Haziranda herkesin hesabını ve defterini ona göre değerlendirecektir.

... Şimdi değerli arkadaşlarım Türkiye bu Gensoruyla çok önemli şeyler kazanabilirdi; ama gayri ciddî bir tutum içerisine giren bazı kişiler ve gruplar, Türkiye’nin bu Gensoruyla çok önemli değerler ve boyutlar kazanmasını, Türkiye’ye, halkımıza, demokratik rejime, onu engellediler, önlediler; tıpkı erken seçimi engellemek için gösterdikleri çaba gibi. Onda başarıya ulaşamadılar, bunda söylediklerinin, ortaya koyduklarının, kamuoyuna ilân ettiklerinin tam tersini yaptılar.

Biz söylemiyoruz bunu. Şimdi elimde bugünkü Günaydın gazetesi var. Sayın Devlet Bakanını da, Sayın Öztürk'ü de karşımda, sıralarda oturmuş olarak görüyorum. Bugünkü Günaydın gazetesinde A.P.'li Devlet Bakanı Seyfi Öztürk “İki yıldır çektiklerimiz yeter” diyor “M.S.P. Gensoruya keşke olumlu oy kullansa da bitli yorgana benzeyen bu Hükümetten kurtulsak.” (Gülüşmeler)

Şimdi değerli arkadaşlarım, bu bitli yorganın içinde, bitli yorganı üzerine çekenlerin içinde bütün kabine üyeleri bulunduğu göre, acaba o bitler sirke yapmışsa diye korkuyorum, halk tabiriyle kehle yapmışsa korkuyorum, o zaman bütün ülkeyi sarar diye korkuyorum; onun için bunun hesabını kendi aralarında paylaşınlar. Biz, ister Hükümeti bozun, ister bozmayın, ister başka bir biçimde hükümet kurun, ister kurmayın, canınız isterse beraberce kolkola gidin, akşam televizyonda ve radyoda birbirinize veriştirin, sonra arka taraflarda odalara gidin, beraberce kafa kafaya verin, “Eğer kararı geri alırsanız,” “biz sizinle, Ekime kadar seçimden vazgeçeriz, Hükümete devam ederiz” diye...

... Pazarlıklarınızı orada birbirinize söyleyin, bunlar bizi ilgilendirmiyor. Biz, siz hükümette olsanız da, olmasanız da; başka bir hükümet kurulsun da, kurulmasın da, Haziranda Türk Ulusuna, demokratik sol ve halkın bütün ihtiyaçlarını çözebilecek bir programı sunarak ondan tek başına iktidar hakkını, İnşallah alarak gelmeye hazır bir partiyiz. (C.H.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

...

Demokratik Partinin vermiş olduğu Gensoru önergesinin temel niteliği şudur: Türkiye demokrasiyle yönetilen ilkelerde ve siyasi tarihimize boyunca görülmemiş ağırlıkta bir bunalım döneminde bulunmaktadır.

Gensoru önergesinde kesin çizgilerle bu ifade ediliyor.

“Türkiye’de can güvenliği, mal güvenliği kalmamıştır” deniliyor.

“Eğitim hürriyeti, gelecek emniyeti kalmamıştır” deniliyor.

“Her türlü kanun dışı hareket, kanun hâkimiyetini ortadan kaldıracak güce ulaşmıştır” deniliyor.

“Seçimlerin güven içinde yapılamayacağı tehlikesi, sonuçlara güven duyulamayacağı kuşkusu vardır” deniliyor.

“Siyasi cinayetler her gün çoğalmaktadır; olaylar durdurulacağına hızlanmaktadır.” deniliyor.

“Cinayet failleri bulunmamaktadır.” deniliyor.

“Hükümet acze, zaafa ve dirayetsizliğe düşmüştür. Demirel Hükümeti, başta kendisi olmak üzere, bazı bakanlarıyla birlikte şaibeli duruma gelmiştir. Mobilya konusu ciddi bir itham kararına bağlanmıştır. Seçim ortamında bu Hükümetin, Türkiye’nin güvenliğini sağlayıp sağlayamayacağı konusu ciddi ve önemlidir.” deniliyor ve bu iddialar Gensoru önergesinde ortaya konuyor.

Şimdi değerli arkadaşlarım, Devletin başta gelen görevi; kendisi hakkında ortaya konan savları ve iddiaları, en başta hükümet olarak ciddiyetle dinlemektir. Ciddiyetle bu iddiaları ortaya koyan Demokratik Parti Gensorusunun ve burada konuşan ve konuşacak olan grup sözcülerinin ortaya koyduğu gerçekleri değerlendirmektir. Böyle bir değerlendirme içerisinde bir hükümet, en azından hükümet olmanın gereği olarak girmek zorundadır. Hükümetlik şartı olarak girmek zorundadır; hükümetlik gereği olarak bunları dikkatle dinlemek zorundadır ve bu iddiaların geçerli veya geçersiz olmadığını, olamayacağını bu kürsüden açıklamak durumundadır. Ama ne çare ki, ne yazık ki, üzülmek durumundayız ki, Türkiye’de hükümet yok. Olmadığı içindir ki, bütün meseleleri gayri ciddi olarak ele almakta. Adalet Partisinin uzun zamandan beri, başının, Türk toplumunda işlemekte olduğu birtakım sözler işte bugün Türkiye’de, Türkiye’yi içinden çıkılmaz sorunlarla karşı karşıya bırakmıştır. 1970 yılında Sayın Demirel diyor ki, “Vatandaşlar, siz, sizi otobüsten indirenlere karşı görevinizi yapınız; siz, sizi indirenleri cevaplayınız”.

Aynı Başbakan, 1970 yılında bunu söylemiş olan Başbakan, 1977 yılında, Grubunda, bütçe konuşmalarında ifade ettiğimiz gibi; “şimşek eken fırtına biçer” diyor. Bu noktadan, bu son noktaya doğru bir hat çizersek, o hat üzerinde Sayın Süleyman Demirel’in kafasını, yapısını, kişiliğini değerlendirmek durumunda kalırsak, ülkeye en büyük düşmanın bu kafa olduğunu saptarız, Türkiye’ye en büyük düşmanın bu kafa olduğunu saptarız. Çünkü, bunlar devlet idaresiyle, hükümet idaresiyle asla bağdaşamaz sözlerdir, asla bağdaşamaz düşüncelerdir, asla bağdaşamaz fikirlerdir. Devlet ciddiyet ister, Devlet kanunların gereğini, ister beğen ister beğenme, ister o fikirler sana hoş gelsin, ister gelmesin; herkese hükümet olarak, aynı gözle ve kanun kafasıyla bakmayı gerektirir. Böyle bakmadan yoksun kişiler işbaşına gelince, ülkemiz, bugünkü gibi, karşı karşıya kaldığı çıkmazlara varır, karşı karşıya kaldığı zor durumlar onu bekler.

Değerli arkadaşlarım, şimdi demek oluyor ki, bu yönetim, bu düşünce tarzı, bu fikir, ülkemizin gelişmesini, ülkemizin daha ileri boyutlara, güzel Türkiye’mizin mutlu yaşanır, barış içerisinde yaşanır, kardeşlik içerisinde yaşanır bir ülke haline gelmesini engellemektedir. Onun içindir ki, Süleyman Demirel ne zaman iktidar olmuşsa, ne zaman hükümet kurmuşsa Türkiye’de kan dökülmüş, Türkiye’de düşmanlık başlamış, Türkiye’de insanlar birbiriyle kin halinde, birbiriyle husumet cepheleri halinde bölünmeye gitmiş. Süleyman Demirel ne zaman hükümet olmuşsa, başa gelmişse, Türkiye’ye getirdiği tablo bu olmuştur.

Değerli arkadaşlarım, Gensoruda da belirtildiği gibi, ifade edildiği gibi, elbette ki şu anda gayri ciddi bir duruma gelmiş olan Cephe Hükümetinin karşısında bulunan ve Meclisin genel oy oranında hiç bir zaman 226'yı ve çoğunluğu bulmayacak durumda olan, bugünkü şartlar içerisinde, şu andaki şartlar içerisinde muhalefet partilerinde kusur bulmak mümkün değildir. Çünkü, bizim gücümüz yetse, bu Hükümeti elbette ki düşürürüz; bir şeref olur bu bizim için, kıvanç vesilesi olur; Türk halkının ıstırabını dindirmek için, Türkiye'ye sağlam bir demokratik yönetim getirmek için bize ulaşacak olan, bizi sevindirecek olan, dolayısıyla Türk halkını sevindirecek olan bir mutluluk olur, kıvanç olur. Ama ne çare ki bizim gücümüz, oy gücümüz buna yetmiyor. Oynak zeminde Cephe Hükümeti kanatlarının çayırdaki pehlivan güreşi yapar gibi zaman zaman birbirlerine peşrev çekerek göstermelik birtakım durumlara girmesi de bu işi sağlayamayacağına göre, biz Haziranda Cephe Hükümetini Türk halkının önünde ona hesap sorma durumu ile karşı karşıya bırakıyoruz.

... Sayın arkadaşlarım, biz Adalet Partisinin buraya 256 milletvekili ile geldiğini biliyoruz; buraya 240'ın üstünde milletvekili ile geldiğini biliyoruz; ama Adalet Partisinin kurumuş ahlat ağacına döndüğünü de biliyoruz. Artık armut değil ahlat bile veremeyecek durumdadır, aşı lazım aşı. O ahlat ağacını iyi armut vermek için aşılama lâzım; o iyi armudu yiyecekler de nerededir bilmiyorum, onu kendi grubunuzda arayın.

...Şimdi değerli arkadaşlarım, onun için sizin 240'ın üzerinde, 250'nin üzerinde milletvekili ile buraya gelmiş olduğunuzu biliyoruz. Ama, 1973 seçimlerinde bu sayınızı nasıl muhafaza edemediğinizi, nasıl Türk halkının size cevap verdiğini, siz kendiniz çok iyi biliyorsunuz; sizi 149'a indirdi. Öyle sanıyorum ki, bu sefer 99'ların etrafında dolaşacaksınız.

Onun için değerli arkadaşlarım, Türk halkı kendini yenilemeden, kendi sorunlarını çözebilecek noktaya bir partinin geldiğini görmeden, hiçbir partiye ileriye doğru gitme olanağı vermez. Bir kere size vurdu, sizi bir daha düzeltmez. Çünkü, siz malûlsünüz. Çünkü sizin sırtınızda kanbur var, kendinizi yenileyemediniz.

...

Biz her şeyi açık konuşuruz. 1950 yılında o günkü yönetim biçimi olarak günahları ve sevaplarıyla bizim üzerimize yüklenmiş olan durumu biz seve seve üzerimize aldık, çektik, yüce Türk ulusunun bize reva gördüğü iktidardan düşürme kararına boynumuzu büktük, “Sen haklısın Türk halkı” dedik, “Sen haklısın Türk ulusu” dedik; çünkü, “Demokrasilerde sen karar vereceksin” dedik.

Bizi düşürdü, uzun yıllar bizi iktidara getirmedi. Ne zaman yeniledik kendimizi, çağdaş bir parti, Türk halkının ıstıraplarını ve sorunlarını çözecek duruma, onun partisi haline, Türk ulusunun partisi haline, çıkarıcıların ve şirketlerin partisi haline değil sizin gibi, Türk halkının partisi haline geldik ve 1973'te sizi 149'a indirttik.

Şimdi değerli arkadaşlarım, siz artık iflah etmezsiniz. Sizi artık Türk halkı iktidara getirmez. Çünkü, siz şişe şişe, büyüye büyüye yalnızca bir balon haline geldiniz. (A.P. sıralarından gülüşmeler) O balonunuz sizin 1973 seçimlerinde söndürüldü. Çünkü o şişmenin içerisinde, saçı bitmemiş yetimin ıstırapı vardır. O şişmenin içerisinde yeraltı kaynaklarını birtakım çevrelere peşkeş çekerek, yoksul bırakılmış olan kesimlerin ıstırapı vardı. O şişmenin içerisinde, ezilen sınıfların, ahlârlarının vahşetlerinin ıstırapı vardı; milyarlık bütçeleri yutarak şişenlerin içinde, Türk halkına reva gördükleri yoksulluk, kan ve çıkardan başka bir şey olmadığı için, topyekûn Türk ulusunun ıstırapı vardır.

...

Değerli arkadaşlarım, bir Başbakan ki, Türkiye'de şaibeli bir kişi olarak Hükümetin başında bulunuyor, o Başbakan ki, aranan Ülkü Ocaklı suçlu başkanları, polisin gözü önünde eylem yapan, polisin gözü önünde her türlü saldırılara giren birtakım dernek başkanlarını kendi makamında kabul edebiliyor, yargı organlarının tutulması için 10 kez müracaatı ve ikazı karşısında onları tutturmuyor, himaye ediyor, böyle bir Başbakan, inşallah bir daha ülkemize gelmez.

Polis dernekleri, iki yıldır yayınladıkları bildirilerle, Hükümetin, polisi hukuk devletine yaraşır biçimde görev yapmaktan alıkoyduğunu defalarca açıklıyorlar; Hükümet bunlar karşısında susuyor. Böyle bir Hükümet, inşallah bir daha Türkiye'nin başına gelmez. Bu Hükümetin İçişleri Bakanını -ki, gözümüz İçişleri Bakanını arıyor - devletin güvenliği ile ilgili Bakanını, burada 71. maddeyi ters yorumlayarak, gizli oturum talebinde bulunan Bakanları gözlerimiz arıyor. O Bakanlar gizli oturuma çok önemli, çok ciddi birtakım sorunlar getirdiklerini burada ifade ediyorlar; fakat bu Hükümetin İçişleri Bakanı Mecliste bu iddiaları dinlemiyor. Sonra dışarıda beyanat veriyor, diyor ki, "Liselere, ortaokullara kadar birtakım zorbalara ellerini uzatmışlardır."

Sen ne görev yaparsın Sayın İçişleri Bakanı? Senin görevin nedir Sayın Bakan? Sen kırmızı plakalı arabaya binip, evinden Bakanlık makamına gitmek için mi görevlendirildin? Senin bu memlekette sorumluluğun yok mudur? Birtakım çevreler bunları tahrik ediyorsa, Senin istifa ederek, Türk ulusuna şerefle bu istifanın nedenini açıklayacak gücün ve düşüncen yok mu? Bunu sormak bizim görevimizdir.

Şimdi değerli arkadaşlarım, eğitim büyük ölçüde duruyor. Eğitim enstitülerinde yasa dışı sınavlar yapılıyor, binlerce öğrenci mağdur ediliyor; eğitim özgürlüğü yok. Bu Hükümetin Millî Eğitim Bakanı, bu Hükümetin Başbakanı, Türkiye’de sanki hiç bir şey olmamış gibi makamında rahat oturabiliyor.

Sayın Başbakanın kendisini koruyacak, yanında özel tuttuğu belki komandoları vardır. Sayın Başbakanın, elbetteki resmî görevli, yanında adamları vardır. Sayın Başbakanın kurşun geçirmeyecek otomobili, Devlet adına kendisinin altına verilmiş olan otomobili vardır, Türk halkının, insanların, yurttaşların, gençlerin, ne etrafında onları koruyacak komandosu var, ne resmî onlara verilmiş olan devlet görevlileri var, ne de bir kurşundan sakınmak için, anasının babasının yanına sağ gidebilmesi için kurşun geçirmeyecek binecek arabası vardır.

Türk halkının, Türk ulusunun, Türk gençliğinin, topyekûn 40 milyonun gerçekte kendilerine bu güvenliği getirecek hükümeti olması lâzımdır; bunlar değil. Böyle bir hükümetin işbaşında bulunması lâzım. Türk halkı bunun umudu içerisinde, bunun güvencesi içerisinde, “Ben Türk yurttaşım, her türlü özgürlüğüm güvence altındadır,” ancak o zaman diyebilir.

Bugün Türk yurttaşının güvencesi yoktur. Özgürlük güvencesi yoktur, can güvencesi yoktur. Demokratik Partinin Gensorusunda ifade ettiği gibi, hiç bir güvencesi yoktur.

...5 dakika sonra konuşmamı bitireceğim. Çünkü, bu Hükümet 2 yıldan beri kös dinledi; meseleleri bu kadar gayri ciddi aldı; Hükümetlik niteliği kalmadı. Hükümetlik niteliği kalmamış olan bir hükümete söz söylemek boşunadır; ama tarih, gelecekte herkesin konuştuğunu değerlendirecek ve o değerleri bu zabıtlardan çıkaracak, bakacaktır. Onun için biz bu Hükümetin husumet duvarları olarak, kin duvarları olarak, düşmanlık duvarları olarak ülkede ördüğü bu karanlık durumu aydınlığa çıkaracağımız güne kadar, elbette ki bu sözleri söylemeye devam edeceğiz. O zaman, o aydınlık günler geldiği zaman bu ülkede bugün üzerinde durduğumuz bu kötü ve çirkin olayların hiç biri olmayacak. Hatta başbakan sıfatını, bakan sıfatını, devlet adamı sıfatını, kişiliği ne olursa olsun, Türk Milletinin oyuyla seçilmiş, Parlamente’ya gelmiş, Parlamente’da hükümet üyeleri olan insanlar radyolardan ve televizyondan birtakım çirkin sözcükler, kelimeler kullanmış olmalarına rağmen, bir daha bu ülkede, Türkiye Televizyonu ve Radyosu böyle devlet adamlarının, böyle hükümet adamlarının olmaması yüzünden çok daha güzel sözcüklerle halka ve millete hitap edeceklerdir. Bir Başbakan çıkıyor, Meclisin millet adına görev yapan komisyonlarına “müfteri” diyor, “yalancıdır” diyor. Bir Başbakan çıkıyor, Türk Milleti adına görev yapan komisyon raporlarını, orada Hükümetin içerisinde bulunan partilerin temsilcileri olmasına rağmen, çoğunlukla o raporlar kaleme alınmış bulunmasına rağmen, oradaki kişilere, başkanlarına, insanın burada söyleyemeyeceği, söylediği zaman utanacağı sözlerle hitap ediyor. Böyle bir Başbakan, ancak...

...Bir başka ülkede, belki Afrika'nın daha yeni yeni millet olma durumuna gelmekte olan bir ülkesinde bulunabilir.

...Ama değerli arkadaşlarım, siz, Türkiye radyosu, Türkiye televizyonunu kullanacaksınız; partizanlık yapacaksınız; oraya fuzulî şağil olarak, zorla, TRT'yi işgal etmiş bir adamı oturtacaksınız; mahkeme kararlarını tanımayacaksınız, hukuku tanımayacaksınız; o televizyondan, o radyodan keyfinizce küfredeceksiniz, size cevap verenlerin sözlerini de sansüre tabi tutturacaksınız...

Şimdi değerli arkadaşlarım, sözlerimi fazla uzatmayacağım. 150 tane, en azından 150 tane taptaze gencin kanına girmiş olan bir şaibeli Hükümetin yönetiminin son bulmasına tam 59 gün kaldı. Türkiye'de talanın, Türkiye'de soygunun, Türkiye'de karaborsanın, Türkiye'de çıkarın kol gezdiği ve bütün bunları himaye eden bir Hükümetin, Türk halkının oylarıyla gitmesine tam 59 gün kaldı. Onun için, bu Gensoruyu, kendileri ne kadar gayri ciddi alırlarsa alsınlar, biz, bu gayri ciddi alışın altında, kendilerinin her türlü devlet adamlığından ve her türlü yönetim noksanlığından meydana gelen ve ülkemiz için esef verici bir tavrı tespit etmiş bulunmakla yetiniyoruz. Gensoru önergesine görevimizi şerefle yapmanın huzuru içerisinde, gündeme alınması yolunda oy veriyoruz; fakat bundan bir şey beklemiyoruz. Esas hesabı bundan 59 gün sonra soracağız.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım. (C.H.P. ve D.P. sıralarından alkışlar)³⁴⁶

Uysal'dan sonra Adalet Partisi Grubu adına Kastamonu Milletvekili Mehdi Keskin konuşmuştur:

“Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Demokratik Parti adına sayın Başbakan Süleyman Demirel hakkında verilmiş olan Gensoru üzerinde Adalet Partisi Grubunun görüşlerini açıklamak üzere huzurunuzda bulunuyorum. Sözlerime başlarken Millet Meclisi üyelerini şahsım ve Grubum adına saygı ile selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, Adalet Partisi adına bizim görüşlerimizi açıklarken kullanacağımız üslup diğer, bizden önce konuşanların üslubuna benzemeyecektir.

Çünkü, herkes kendisine yakışanı yapar, herkes kendisine yakışan şekilde konuşur değerli arkadaşlarım.

... Biz Yüce Meclisin çatısına ve Yüce Meclisin kürsü haysiyet ve şerefine uyan bir üslup içinde konuşmayı ülkeye hizmet şuurunun ve idrakinin icabı sayıyoruz.

³⁴⁶ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 26, Birleşim: 77, 6.4.1977, ss. 444-452.

Sayın milletvekilleri, Gensoru önergesi üzerinde görüşlerimize geçmeden önce, bugüne nereden ve nasıl gelindiğini birkaç kalın çizgi ile belirtmekle yarar görüyorum.

1973 seçimleri bir ara rejiminde yapılmıştır. Her ara rejiminden sonra oylarda bir dağılmanın görüldüğü, siyasî ve sosyal bir vakıadır. 1961 seçimleri bunun bir misalidir, 1973 seçimleri bunun bir misalidir.

Oylardaki bu dağılma sonunda 1973 seçimleri herhangi bir partiyi tek başına iktidara getirmemişti. Meclisin dağılık tablosu hükümet teşkilini zorlaştırmış, 100 gün süren uzun gayretlerden sonra Cumhuriyet Halk Partisi-Millî Selâmet Partisi Koalisyon Hükümeti kurulabilmişti.

Bu hükümetin başı olan, Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanı Sayın Ecevit, Meclis kürsüsünden bu Hükümetin çok uzun süre devam edeceğini ifade etmişti. Buna rağmen ancak 7,5 ay devam edebildi.

Böylece siyasî edebiyatımıza, yeni ve 7,5 aydan ibaret olan bir “çok uzun süre” mefhumu getirilmiş oldu. Bu iddialı çok uzun sürenin 7,5 ay sürdüğüne siyasi tarihimizde bir başka misal gösterilemez. Zaten tarihte ölçüsüz iddialar hep böyle neticelenmiştir.

Bu sürecin sonunda istifa eden eski Başbakan, normal bir hükümetin kurulmasını dahi bekleyemeyeceğini ve hükümeti terk edip gideceğini ilân etmekten çekinmemiştir.

Sayın milletvekilleri, işte bu durum karşısında tekrar bağımız başbakan garabetine dönmüş, Sayın Sadi Irmak Hükümeti göreve gelmişti. Bu Hükümette görev alan bakanlardan sadece birkaç tanesinin millî irade ile Parlamente'ya gelmiş olması, bağımsız başbakan çıkırının demokratik ilkelerle ve millî irade kavramı ile ne derece bağdaştığını açıkça göstermiştir.

Nitekim bu hükümetler Yüce Meclisin itimat ve teveccühüne mazhar olamadı. Biz bu ülkenin bağımsız başbakanlar devrine bir daha döndürülmemesini en büyük temennimiz olarak arz etmek istiyoruz.

Biz, Adalet Partisi olarak demokrasinin bu memlekette bütün kaideleriyle işlemesi gerektiğine her zaman inandık ve bunu hep savunageldik.

Bu bağımsız başbakan dönemi 4,5 ay sonra bitti. Adalet Partisi memleketin uzun süre hükümete kalmadığı büyük mahzurları görmüştür. Demokratik kaideler içinde bir hükümet kurulmasının lüzum ve zarureti her zamanki gibi inanmıştır.

O dönemde, “Bu Meclislerin toplumun on yıl gerisinde kaldığı” gibi garip iddialar da vardı, “Bu Parlamente'dan bir hükümet çıkmayacak” iddiaları vardı. Bütün bu aksi ve yanlış görüşlere rağmen demokratik kaidelerin işlerliğine

inanan ve ona itibar eden Adalet Partisi, Aralık 1974'te, Millî Selâmet Partisine, Demokratik Partiye, Cumhuriyetçi Güven Partisine ve Milliyetçi Hareket Partisine birer mektup göndererek, "milliyetçilik" çatısı altında bir araya gelmeye ve birlikte hükümet kurmaya davet etmişti...

... Millî Selâmet Partisi, Cumhuriyetçi Güven Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi bu davete icabet etmiştir. Bir kısım bağımsız arkadaşlarımızın da desteği ile bugün işbaşında bulunan Hükümet kurulmuştur. Bu Hükümet, "Bağımsız Başbakan" devrine nihayet vererek rejimin hükümeti olmuştur.

Bu Hükümet, güven oylamasında, müteaddit Gensoru önergelerinin ön müzakere ve oylamalarında, bütçe oylamalarında daima bu Parlamentonun desteğini kazanmıştır. Bu destekle 24 aydır ayakta durmuştur, bu destekle 24 aydır icraatını sürdürmüştür.

Hükümet, icraatının hesabını Yüce Meclise ve Yüce Milletimize her zaman vermeye hazırdır, Parlamenteoya karşı sorumluluğunun idraki içindedir. Burada Adalet Partisi Grubu olarak, bu Hükümete vücut veren, bu Hükümetten desteğini hiç bir zaman esirgemeyen değerli grupların muhterem mensuplarına ve bağımsız arkadaşlarımıza minnet ve şükranlarımızı arz etmeyi vazife sayıyoruz.

Sayın milletvekilleri, bugün, ülkemizde seçime 59 gün kala, bir gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmamasını konuşuyoruz. Gensoru önergesinde, asayişsizliğin demokratik rejimi tehdit edecek boyutlara ulaştığı iddia olunmaktadır. Bu iddia doğru ise, bunun üzerinde durmak lâzımdır. Demek ki, tehlikede olan demokratik rejimin bizatihi kendisidir. İşte bu noktada demokratik rejimin bütün organlarıyla altını çizerek tekrar ediyorum, bütün organlarıyla kendisini koruması gerektiği ortaya çıkar. Siyasî partilerin hepsi demokratik rejimin birer uzvudur. Onların hepsine görevler düşer. Rejimi korumak sadece Adalet Partisinin görevi değildir, bütün siyasî partilerin görevidir. Bu görevi yalnız şu veya bu partilerden değil, bütün siyasî partilerden istemek ve beklemek icap eder.

Sayın milletvekilleri, Yüce Meclisler demokratik rejimin en büyük müessesesidir. Bu yüce müesseseye düşen görevler vardır. Halbuki güvenlikle ilgili birçok kanunlar, Hükümetin hazırlayıp sevketmesine rağmen, hâlâ bu Meclislerden çıkmamıştır. Bu kanunların çıkmasını engellemek için Meclislerin önünü tıkamanın ülkemize bir yararı yoktur.

Değerli arkadaşlarım, Hükümet müessesesi demokratik rejimin getirdiği Anayasal kuruluşlardan sadece birisidir. Hükümet ancak Anayasanın ve kanunların kendisine vermiş olduğu yetkileri kullanabilir. Hükümetten bunların dışında bir tasarruf ve icraatı kimse beklememelidir. Bu Hükümet 24 aydan bu yana ülkede asayişî korumak ve sağlamak için her türlü gayreti, kanunlar çerçevesinde göstermiştir.

Demokratik rejimin müesseselerinden birisi de yargıdır değerli arkadaşlarım. Yargı bağımsızdır. Fakat yargının, kendisine vücut veren ve kendisinin bağımsız olarak işlemesini temin eden demokratik rejime karşı tarafsız olması düşünülemez. Yargının, rejimin diğer organları gibi hür parlamenter sistemden yana olması tabiidir. Şu halde demokratik rejim, önergede belirtildiği ve iddia olunduğu gibi tehlikede ise, onu bu tehlikeye karşı korumak sadece Hükümetten, sadece sorumluluk altına alınmak istenen Başbakanın kişiliğinden beklenmemelidir. Siyasî partileriyle, Parlamentosuyla, icrasıyla, yargısıyla bu rejimin bütün müesseseleri rejimden yana olmak, onu korumak onu savunmak zorundadırlar. Huzurunuzda bu mecburiyeti ifade etmeyi A.P. Grubu olarak bir görev sayıyoruz.

Değerli arkadaşlarım, yalnız Hükümetin değil bütün Anayasal kuruluşların ülkeyi tehdit eden komünizm ve anarşi karşısında, komünizm tehlikesi karşısında kendilerine düşen tarihî görevleri yapıp yapmadıklarının muhasebesi vicdanlarda yapılmalıdır. Hangi Anayasal kuruluş, hangi görevini yapmıştır veya yapmamıştır; bunun muhasebesini yüce milletimizin vicdanlarına bırakıyoruz.

Sayın milletvekilleri, asayiş konusunda verilmiş olan bu önerge üzerinde konuşurken bir noktaya işaret etmek gerekir. Ülkemizde 1965-1971 döneminde yalnız İstanbul'a münhasır olmak üzere ve 1 ay süre ile sıkıyönetim ilân edilmiştir. Yani 6 senede sadece 1 ilde sadece 11 ay sıkıyönetim. Halbuki 12 Marttan sonra 1971-1973 döneminde birçok ilimizde ilân edilen sıkıyönetim 26 ay devam etti. 26 ay süren bu sıkıyönetim nispi bir sükûnet getirebilmiş ise de, olayların bittiğini iddia etmek güçtü. 1974 yılında ise, 10 ay işbaşında kalmış olan Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı devrinde bu 10 ayın 4 ayı 11 ilde sıkıyönetim altında geçmiştir. Buna karşılık, 24 aydan beri görev başında bulunan Demirel Hükümeti sıkıyönetime başvurmadan ülkeyi idare edebilmiştir; bunu belirtmeyi bir hakşinaslık sayarım.

Değerli arkadaşlarım, 24 aydan fazla bir zamandır işbaşında olan Hükümet, gerek ekonomik alanda, gerekse diğer alanlarda, dış münasebetlerimizde büyük hizmetler ifa etmiştir. Buna rağmen, Yüce Meclislere sevk edilen kanun tasarılarından, özellikle asayişle ilgili olanlar henüz çıkmamıştır. Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu, Dernekler Kanunu gibi asayişle doğrudan ilgili önemli kanunların çıkarılmasında Parlamentonun önünün tıkanmasını ve bu tıkanıklığın giderilememesini üzüntü ile karşılıyoruz. Bu tıkanıklığı millet açacaktır aziz arkadaşlarım. Bir yandan bu tıkanıklık açılacak, bir yandan da ülkeyi idare edecek olanlar millettan yeni bir güç almış olacaklardır. Dün bu Yüce Meclisten geçmiş olan erken seçim önergemizin gerekçesi de, işte budur. Öyle sanıyoruz ki, erken seçim önergemizin oylanmasından önce verilen bu gensoru önergesi, milletimizin genel arzusu haline gelmiş olan erken seçimi önleme taktiklerinden biri olarak düşünülmüştür. Yoksa bu önergede yuvarlak sözlerden başka, Başbakanın siyasî sorumluluğunu gerektiren ciddi bir delile rastlamak mümkün değildir.

Sayın milletvekilleri, bu sorumluluk meselesine çok kısa temas etmek istiyorum. Anayasamızın 105. maddesi sorumluluktan bahsederken şöyle diyor: “Başbakan, Bakanlar Kurulunun Başkanı olarak, Bakanlıklar arasında işbirliğini sağlar ve Hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetir. Bakanlar Kurulu, bu siyasetin yürütülmesinden birlikte sorumludur.

Her Bakan, kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden ayrıca sorumludur.”

Burada, Bakanlar Kurulunun müşterek sorumluluğu ve bir de her Bakanın kendi bakanlığından sorumluluğu olmak üzere iki türlü sorumluluk bahis konusudur.

Gensoru önergesinde, asayişsizliğin, demokratik rejimi tehdit edecek boyutlara ulaştığı ve seçim emniyetinin bulunmadığı iddia edilmesine rağmen, yalnızca, münhasıran Başbakanın sorumluluğu üzerinde durulmasındaki sebebi anlamak da bizim için zor değildir. Ancak, şunu ifade etmeyi bir zaruret sayıyorum:

Biz, Adalet Partisi olarak, Cumhuriyet Hükümetini ve onun bütün icraatını, Başbakan ve bakanlarının her birisi ile bir bütün olarak savunuyoruz.

Önergede; seçimler için gerekli emniyet ortamının bulunmadığı iddia edilmektedir. Muhalefetin bu iddiası da yeni değildir.

... Bu Hükümetle seçime gidilemeyeceği, gerek önergede, gerekse burada yapılan konuşmalarda iddia edilmektedir.

Sayın milletvekilleri, ülkemizde çok partili hayata geçildiğinden bu yana 8 defa genel seçim yapılmıştır. Bunlardan; 1954 ve 1957 seçimleri yapıldığı zaman Demokrat Parti tek başına iktidarda idi. 1969 seçimleri yapıldığı zaman Adalet Partisi tek başına iktidarda idi. 1965 ve 1973 seçimleri yapıldığı zaman, gene Adalet Partisi koalisyonun en büyük kanadı olarak iktidarda bulunuyordu.

Demokrat Parti ve Adalet Partisi iktidarda iken yapılmış olan bu 5 seçimin hiç birinde seçim emniyetini bozacak ve seçimin sıhhatine gölge düşürecek bir olayı hiç kimse gösteremez.

...

O halde, Adalet Partisinin iktidarda bulunması, seçimin emniyet ve sıhhati için bir teminattır, önergede ve burada yapılan konuşmalarda iddia edildiğine göre bu Hükümetle seçime gidilemezmiş. Peki hangi Hükümetle seçime gidilecek? Rejime uymayan bir ara rejim Hükümetiyle mi seçime gidilecek? Öyle bir Hükümet olursa millete hesabı kim verecek?

Yüce Meclisin muhterem üyeleri, Adalet Partisi Grubu ve Adalet Partisinin bakanları, yöneticileri Hükümet meclûbu değildir. Yaptığımız iş, sadece ülkeye hizmetten ibarettir.

Şimdi, konuşmamın bu noktasında önerenin gerçek niteliğini ifade etmek istiyorum.

Bu gensorunun arkasında ne vardır? Bu gensoru şeklen, zahiren Cumhuriyet Hükümetini bir denetleme vasıtası olarak kullanılmıştır; ama şeklin, zahirin ötesinde, aslında bu önerge erken seçimi önlemek ve ülkede bir Hükümet buhranı çıkarmak maksadına matuftur.

... Küçük bir azınlık kendini Hükümet yerinde olma hevesine kaptırmıştır. İşte önerenin arkasında bu hesaplar vardır. Peki önerenin arkasında bunlar var, önerenin içinde ne var?

... Değerli arkadaşlarım, önerenin arkasında bunlar var, peki içinde ne var?

... Değerli arkadaşlarım, şu sıralardan kem sözler geliyor; ama benim kem sözleri duyamamak ve bir fiske ile iade etmek gibi bir özelliğim vardır, fiske ile iade ediyorum.

... Önerenin içinde ne var? İddiaların tamamı Hükümet kurulduğundan bu yana, hatta Hükümetin kurulmasına tekaddüm eden günlerde başlamış, tekrar edile, edile, edile, tekrar etmekten uslanılmayan iddialardır, bıkılmayan iddialardır. Bütün bunlar şimdi alt alta konmuş, yekûn çizgisi çekilmiş bir gensoru önergesi halinde, şeklen bir gensoru önergesi halinde Yüce Meclise takdim edilmiştir. İşte önerenin içinde olan budur.

Bu iddiaların, önergede yazılı olarak verilen ve biraz önce bu kürsüde iddia edilen iddiaların hepsi, 35 gün kadar evvel 1977 malî yılı Bütçesinin tümü üzerindeki görüşmelerde, her bakanlık Bütçesinin ayrı ayrı görüşmelerinde arız amik söylenmiş iddialardı. Bunların hesabı o zaman yapıldı. Kim yaptı? Yüce Meclis yaptı. Bu iddiaların hepsi komisyonlarda, Meclis bütçe müzakerelerinde durmadan tekrar edilen iddiaların tıpatıp aynısıdır.

Değerli arkadaşlarım, şimdi önerge sahipleri eğer millî iradeye saygılı iseler, Yüce Meclis kararlarına saygılı iseler, bir şeyi kabule mecburdurlar: Bütün bu iddiaları 35 gün evvel bu Yüce Meclis 233 oyla reddetmiştir arkadaşlar. Bütçe oylamaları bir senelik harcamanın tasvibi anlamına geldiği kadar, ülkeyi o anda idare etmekte olan hükümete güvenoyu mahiyetindedir. 35 gün evvel Yüce Meclis bu Hükümete 233 oyla güvenoyu vermişti aynı iddialar tekrar edilmişken.

Değerli arkadaşlarım, Yüce Meclis Hükümetimize güvenoyu verdiği, güvenoyunu devam ettirdiği sürece de bu hizmetlere elbette devam edilecektir.

Şimdi sayın milletvekilleri, önerenin arkasında ne vardır, içinde ne vardır; bunları arz etmiş bulunuyorum. Peki acaba önerenin önünde ne vardır? Önerenin önünde seçim vardır değerli arkadaşlarım.

Seçim, demokraside hem hesaplaşmanın, hem de millet hakemliğine müracaatın yoludur.

Biraz önce burada konuşan bir arkadaşın “Millet iradesi safsatası” cümlesini de reddediyorum arkadaşlarım. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri) “Millet hakemliği safsatası”nı reddediyorum.

Aziz arkadaşlarım, bu Meclis zabıtlarına, kürsüye, bir siyasi parti grubunun sözcüsü olarak çıkan bir şahsın “Millet hakemliği safsatası” ibaresini geçirmesinden elem duyduğumu ifade etmek istiyorum. (A.P. sıralarından alkışlar.)

Demokratik rejimi ya kabul edersiniz, ya etmezsiniz. Kabul ediyorsanız, millet iradesi herkesin en muteber, en makbul, en aziz sayacağı bir iradedir, safsata değil.

İşte bu önerenin önünde seçim vardır.

İleri sürdükleri bu iddialar ve önergeyle bugün kürsüde ifade ettikleri bu iddiaların hepsi daha evvel söylenmiştir; ama bu iddiaların aslı nedir, ne derece doğrudur, ne derece değildir; bunu milletimiz 59 gün sonra inşallah söyleyecektir.

Herşeyin hesabını millet görecektir. En iyiyi bilen millettir, en iyiyi takdir eden millettir! Adalet Partisinin inancı budur arkadaşlarım. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar.)

Gerçekten seçim demek yalnız oyların Pazar günü gidip, zarfın içine konulup, sandığa atılması demek değildir. İktidarın da muhalefetin de ne yaptığıнын, iktidarın da muhalefetin de neyi yapmadığının, kime neyi yaptırmaya izin verdiğinin, kime, neyi, nasıl yaptırmadığının hesabının millet tarafından görülmesidir. Seçimde millet murakabesine tabi olan sadece iktidarlar değildir ki, muhalefetler de bu murakabeye tabidir.

Büyük milletimiz, 59 gün sonra bizi de murakabe edeceği gibi, muhalefeti de murakabe edecek, en iyi ve en doğru kararı verecektir. Milletimiz, ne karar verirse, o kararın başımızın üstünde yeri vardır. (A.P. şualarından “Bravo” sesleri, alkışlar.)

Çünkü, bu Yüce Meclisin, şu anda içinde oturmaktan şeref duyduğumuz bu Yüce Meclisin var oluşunun sebebi yüce milletimizdir.

59 gün sonra seçim yapılacak. Bir ülkede bu iddialar bir parti hesabına propaganda yapma niteliğinden öte bir Gensoru niteliği taşımamaktadır.

Değerli arkadaşlarım, eğer demin bazı siyasî partilerin grup sözcüleri, üzerinde önemle durulmayı icabettiren birkaç konuya temas etmeselerdi, ben konuşmamı burada bitirmek istiyordum; ama ileriye sürülen birkaç iddiaya cevap vermeyi, vazife şuurumun gereği sayıyorum.

Değerli arkadaşlarım, nedir bugün görüştüğümüz? Bugün görüştüğümüz, asayiş konusunda Başbakan hakkında bir Gensoru açılması ve bunun gündeme alınıp alınmamasıdır; ama muhalefetimiz sadece bunu görüşmekle kalmıyor, her zaman yaptığı gibi, hangi konuyu görüşürseniz görüşünüz, ilgisi olsun, olmasın, diğer bazı konuları istismar için buraya getiriyor; adettir. Bugün de o yapılmıştır.

Cumhuriyet Halk Partisinin Grup Sözcüsü “Mobilya Komisyonunun Başkanını dinlemediniz mi? İhracatta yolsuzluk varmış, suç varmış” diyor ve asayişle ilgili Gensoruda bu iddiayı ortaya atıyor.

Aslında buna cevap vermeyi gereksiz bulurduk değerli arkadaşlarım; ama bir görevi yerine getirmeye mecburum.

...

Değerli arkadaşlarım, bildiğiniz gibi, mobilya konusunda Yüce Mecliste iki tane Soruşturma Komisyonu vardır. Bunlardan birisi, Sayın Demirel ve arkadaşları hakkında; birisi de Sayın Ecevit ve arkadaşları hakkındadır. Ama bu iki komisyonun niteliği, mahiyeti, iddialar, Cumhuriyet Halk Partili Komisyon Başkanı tarafından ısrarla gizlenmektedir.

Sayın Süleyman Demirel ve iki bakan arkadaşı hakkında kurulmuş olan Soruşturma Hazırlık Komisyonunun görevi, ihracatta yolsuzluk var mı, yok mu bunu incelemek değil; bu yolsuzluğu kim yapmış, bunu incelemek de değil. Böyle bir yolsuzluk iddiası vardır. Bu iddiayı, Süleyman Demirel ve iki bakan arkadaşı iyi incelemişlerdir, iyi tahkik etmemişlerdir, üstüne gitmemek suretiyle ihmalde bulunmuşlardır; iddia bu.

Ama, Sayın Ecevit hakkındaki Soruşturma Hazırlık Komisyonundaki soruşturma evrakındaki iddia bu değil; “Sayın Ecevit ihmal etmiştir” değil. Açıkça iddia şu..

.... Ecevit Başbakan iken ve kendi bakanları hükümette iken, mobilya ihracatı konusunda yolsuzluk yapıldığı mahkemece tespit edildiği takdirde, “Niye yaptırdın” diye ondan hesabını sormaktır. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri.)

...Değerli arkadaşlarım, Komisyon Başkanı, “ihracatta suç var” demiş. E iyi ya; nasıl tespit ettin bunu sayın Komisyon Başkanı? Benim Hükümetimin yaptırdığı tahkikata müstenit evraka göre tahkik ettin, evraka göre bunu tespit edebilmişsin. Öyleyse, benim Hükümetim hangi gizlemeyi, hangi ihmali yapmış? Eğer o ihmali yapsaydı, sen onu tespit edemezdin.

... Değerli arkadaşlarım, asayişle ilgili bir gensorunun müzakeresi sırasında yalan ve iftiranın başka konularda da sürdürülmesi halinde de olsa; biz, görevini yapan, doğru yapan, namuslu yapan insanların huzuru içindeyiz. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri.)

Adalet Partisinin hükümette bulunduğu hiç bir devirde hiç bir yolsuzluk örtbas edilmemiştir. Nitekim, eğer mobilya konusunda, Cumhuriyet Halk Partisinin iktidarda bulunduğu zaman ödeme yapılmış olan parada bir yolsuzluk varsa, bunun hesabını da o devrin hükümet adamları olan Ecevit’ten ve bakanlarından sormak boynumuzun borcudur. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri.)

...

Değerli arkadaşlarım, Cumhuriyet Halk Partisinin sayın sözcüsü, Adalet Partisinin balonunun söndüğü gibi bazı iddialar ileri sürdü. Adalet Partisinin balonu söndü mü sönmedi mi, onu bilmem ama, Cumhuriyet Halk Partisinin akgünler balonunun sönmesine 7,5 ay çok geldi.

Cumhuriyet Halk Partisi sayın sözcüsü, grup başkanvekili sayın arkadaşım, asayişle ilgili konuları görüşürken Millî Eğitim Bakanının tasarruflarından bahsetti. Millî Eğitim Bakanının tasarrufları bu derece kanunsuz, bu derece Anayasaya aykırı, bu derece millî menfaatlere aykırıydı da, grup kararı aldınız, nerede Gensoru, nerede Gensoru? (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri) Neden vazgeçtiniz? O zaman basına da, Sayın Genel Başkanınızın ağzından intikal eden iddialarınız, ithamlarınız doğru muydu yanlış mıydı? İthamlarınız doğruysa, niye vazgeçtiniz, yalansa niye iftira ettiniz?

Asıl üzüntü ile ifade etmek istediğim bir yere geliyorum. Sayın Uysal, Cumhuriyet Halk Partisi adına, grup adına yaptığı bir konuşmada “Dize okuyacağım, mısra okuyacağım” diye “düşmana gel - kaç” gibi bazı imalarda bulundu. Değerli arkadaşlarım, siyasî rekabeti en keskin bir husumet ve düşmanlık haline getirmenin de ötesinde, kendi öz milletinin büyük bir kesimini düşman karşısında kaçacak gibi göstermekle suçlamak gözü dönmüştüğüne, büyük Türk Milleti, düşmandan tarih boyunca kaçmamış ve bundan sonra da hiç bir ferdi kaçmayacak olan büyük Türk Milleti lâıyk olduğu cezayı ve cevabı verecektir. Buna büyük emniyetimiz vardır.

Milletimizin cevabına intizaren, ben daha fazla cevap vermek istemiyorum değerli arkadaşlarım; ama burada bir konuya özellikle temas etmek istiyorum.

Çok önemli gördüğüm bir hususu konuşmamın sonunda şöyle ifade ediyorum: Bu Mecliste denetleme görevi yapılırken, gerek bu kürsüde, gerekse bu çatının altında kem sözler söylemeye, şahsiyat yapmaya bir son vermek zorundayız arkadaşlarım. Herkesin bu mecburiyete uyması gerekir. Denetleme önergeleri şahsî kin ve garazın, geçmişten gelen kin ve garazın ve intikam duygularının, siyasî intikam duygularının, haksız ve yersiz isnat ve iftiraların bir vasıtası haline getirilmemelidir. Meclis kürsüsünde tahkir ve tezyif, iftira ve küfür, ona muhatap tutulmak istenenlere hiç bir şey kaybettirmez. Bunu yapanlara gelince. Meclis kürsüsünde haya etmeden sövenlere, şahsiyetleri ve haysiyetleri varsa çok şey kaybettirir.

Ya şahsiyetleri ve haysiyetleri kaybedecek bir şeyleri yoksa, neyi kaybedecekler? Bu Yüce Meclisin çatısı altında iftira ve sövmeyi âdet haline getirenlere bakıp “üslubu beyan, aynıyla insandır” deyip geçemeyiz. Bekleyiniz değerli arkadaşlarım, göreceksiniz; bu Yüce Meclisin manevî havasının gerektirdiği tavır ve üsluba, şahsî ve siyasî terbiyesi, ahlâkî müsait olmayanlara büyük milletimizin gereken dersi vermekte gecikmeyeceğine inancımız tamdır. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar.)

Sayın milletvekilleri, Gensoru önergesine arz ettiğimiz sebeplerle katılmıyoruz. Adalet Partisi Grubunun, Sayın Başbakanımıza ve bir bütün olarak Cumhuriyet Hükümetine itimadı tam olarak devam etmektedir. Yüce Heyetinize arz eder, cenabı Allah’tan milletimize yardımlarını niyaz eder, saygılar sunarım. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar.)”³⁴⁷

Keskin’den sonra, gensoru üzerinde son olarak Hükümet adına Devlet Bakanı Gıyasettin Karaca konuşmuştur:

“Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 4 saatten beri değerli arkadaşlarımız...”

... Demokratik Parti Grubu adına verilmiş olan gensorunun müzakeresini sürdürmektedir. Arkadaşlarımın, devam eden bu 4 saatlik süre içinde yorulduklarının, sabır ve dikkatlerinin azaldığının idraki içerisinde, fazla zamanınızı almadan, mümkün mertebe bazı noktalara cevap vermek suretiyle huzurlarınızdan ayrılmak istiyorum.

³⁴⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 26, Birleşim: 77, 6.4.1977, ss. 452-458.

Saygıdeğer aziz parlamenterler, 4 yıla yakın bir zamandan beridir burada müştereken Devletin ve milletin en mukaddes çatısı altında Türk Milleti adına yasama görevlerimizi ifa ettik; geldik ve gidiyoruz. Hiç olmazsa bu son günlerde, son oturumlarda, bu kutsal çatının altında; Türk Milletinin şerefine, Türk Milletinin vekarına, Türk Milletinin büyüklüğüne yaraşır ve Yüce Meclisi temsil eden bu müessesenin şerefiyle mütenasip sözleri bırakarak, bizden sonra gelen değerli millî irade temsilcilerine örnek olmamız lâzım gelirdi. Fakat maalesef ve maatteessüf, ibretle seyrettik; yapılan konuşmalar son derece çirkin ve edep dışıydı. Arzu edilen gensoruyla ilgili hiç bir konu dile getirilmedi ve hiç bir mesele söylenmedi. Hiç bir şeyin söylenmemesi ve hiç bir şeyin dile getirilmemiş olması, bir hükümeti düşürebilecek sebeplerin ve nedenlerin mevcut olmadığının en tabii ve en bariz misali idi.

Elimde kalem ve kâğıt 4 saat burada dinledim; acaba ne gibi haklı ve hukukî bir icraatı veya bir hizmeti tenkit edecekler de, ben bu hizmet ve icraata cevap veremeyeceğim de, yanımdaki bir arkadaşına herhangi bir bakanlığın veyahut da Hükümetin hizmetiyle ilgili...

... Hangi hizmet hakkında nasıl bir noksanlığı gidermek için bir bilgi alacağım diye düşündüm.

... Bunların hiç birisinin bu kürsüde dile getirilmemiş olması, gensoru verilisinin nedenlerini bütün açıklığı ile ortaya koymaktadır.

... Saygıdeğer parlamenterler, eğer hatırımda yanlış kalmadıysa, Türkiye’de Büyük Millet Meclisinin göreve başladığından bugüne kadar ilk defa bir örnek ile karşı karşıya kalıyoruz. Dış dünyanın parlamentolarını bilmediğim için, ilgilenmediğim için, onlar hakkında bir şey söyleyemiyorum; ama diyebilirim ki, dış dünyanın parlamentolarında da, emsaline, bu kabil bir davranışa rastlamak mümkün değildir.

Yüce Meclis seçime karar vermiştir. Seçim ülkemizde hukuken ve fiilen başlamıştır. Hukuken ve fiilen seçimin başladığı bir ülkede, hâlâ ilk günde olduğu gibi, bugün de, gene Hükümeti düşürmenin hasreti içerisinde, bakıyorum çırpınmalar devam etmektedir.

Sizi temin etmek isterim ki, eğer Hükümet seçim içerisinde olmasaydı ve hemen hükümetin kurulması mümkün olsa idi, arkadaşlarımızın bu 24 aydan beri bu hasretlerini gidermek, bu çırpınışlarını hiç olmazsa giderebilmek için, varsın hükümet olarak çekilelim derdik; ama görüyoruz ki, bizi yıkmak isteyenler ve bizim dışımızda ittifak etmek isteyenler, Türkiye’de yeni bir hükümet kurma imkânından da mahrumdurlar.

Türkiye’de hükümetin hangi şartlar altında ve nasıl kurulduğunu hepiniz biliyorsunuz.

... Cumhuriyet Halk Partisinin sözcüsü burada konuşurken “Bu Hükümeti düşürmek bizim için bir şereftir” dediler, “Bu Hükümeti düşürmek milletimize büyük hizmettir” dediler.

Şimdi, ben yüce parlamenterlere ve bunu söyleyen arkadaşımıza ve bunu söyleyen arkadaşımızın mensup olduğu partideki siyasî parlamenterlere sormak isterim: Bu Hükümeti düşürmek bir şeref ise ve millete bir hizmet ise, düşürdükten sonra ne yapacaksınız? Yeniden hükümet mi olacaksınız, hükümet mi kuracaksınız? Eğer yeniden bir hükümet kurmak, yeniden hükümet olmak istiyorsanız, hazır hükümet sizin elinizde iken, kimse sizin arkanızdan sizi kovalamazken, hiç bir kimse sizi sırf millete hizmet edesiniz diye rahatsız etmezken, hiç bir kimsenin haberi olmadan, hiç bir kimsenin müdahalesi olmadan, kendi kendinize neden hükümeti bıraktınız da, bugün hayıflanıyorsunuz arkadaşlarım? (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, gensoru bir anayasal haktır. Kullanan arkadaşlara veya siyasî gruplara söylenecek hiç bir sözümüz yoktur. Ancak, bir müesseseyi, yerinde ve şartları tahakkuk ettiği zaman kullanmak lâzımdır.

3.7.1975 yılında, 99. Birleşimde bir gensoru verildi. Aynı yılın içerisinde, bütçe müzakerelerinin tümünün oylanmasında ve bütçenin bitiminde yapılan oylamada Hükümet güvenoyu aldı. 1973 yılında, 1975 yılında Hükümet üç defa güvenoyu almıştır, bir.

24.3.1976 yılında tekrar Hükümeti düşürmek için bir güvenoyu getirilmiştir, 439 üye iştirak etmiştir, 228 ret oyu ile Yüce Meclis Hükümete güvenini izhar etmiştir.

1976 yılında; bir defa gensoru, bir defa bütçenin tümünden maddelere geçişi, bir defa da bütçenin tamamının kabul edilmesi suretiyle üç defa güvenoyu almıştır.

1977 yılının 15 Şubatında, bütçenin tümünden maddelerine geçilmesi Yüce Meclisin oyuna sunulmuş, büyük çoğunlukla kabul edilmiştir; bir güvenoyu almıştır. Aradan 14 gün geçtikten sonra, bütçenin tümü ve bütün maddeleri Yüce Meclisin tasvibinden geçmiş, güvenoyu almıştır. Aradan 34 gün geçmiştir, yeniden Hükümet hakkında tekrar gensoru verilmek suretiyle güvensizlik oyu istenmiştir.

Arkadaşlarım, görülüyor ki, 15 günde bir, 13 günde bir, 34 günde bir, en fazla en fazla 3 ayda bir bu Hükümeti düşürmek için bu Yüce Mecliste ittifaklar ve birlikler kurulmaktadır.

Arkadaşlarım, bu Mecliste tenkit zımında konuşan arkadaşlar esasında Hükümeti, Hükümet üyelerini, dolayısıyla Hükümet üyelerinde şahsında Yüce Meclisin üyelerini, Yüce Meclisin şahsında yüce milletimizi tahkir ve tezyif etmişlerdir. Tenkidin anlamında ve kapsamında tahkir ve tezyif yoktur ve olmamalıdır.

Arkadaşlarım, Türk Milleti zulüm edenleri affetmez. Bugün bu yapılanlar zulüm etmekten başka hiç bir anlam taşımamaktadır. (A.P. sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar) Bizim günahımız nedir Hükümet olarak?..

... Karşımızda bulunan muhalefet, özellikle muhalefetin içerisinde Cumhuriyet Halk Partisi, bu Hükümetten devamlı olarak şikâyet etmektedir.

... Gensorular getirmiştir, gensoru getirilmesi için ittifaklar aramıştır. Meclisin içinde, Meclisin dışında, ülkenin içinde, ülkenin dışında, Hükümete lüzumlu lüzumsuz sataşmalarda bulunmuştur. Bütün bunların sebebi, “Biz bir an evvel iktidar olalım” demelerindendir. Siz mademki bu Hükümetten, bu iktidardan memnun değilsiniz, mademki Ekime sabredebilecek kadar zamanınız kalmadı, biz masum bir taleple Yüce Meclisin huzuruna geldik ve erken seçim istedik. Dünyanın hiç bir tarafında, parlamenter rejimle idare edilen hiç bir ülkede ve hiç bir devirde hükümetlerin erken seçim istemesinden dolayı muhalefetlerin hırçınlaştığı görülmemiştir. Eğer bir yerde muhalefet iktidarın erken seçiminden huylanıyorsa, o muhalefet kendisini Türk kamuoyuna kabul ettirmemiş demektir arkadaşlarım.

... Eğer biz erken seçim değil de, seçimin uzatılmasını istemiş olsa idik, sizin bu şekilde fevri hareketlere girmiş olmanız lâzımdı. Erken seçimi isteyen, biran önce Türk Milletinin iradesinin yeniden tecellisini isteyen bir Hükümete karşı bu şekilde davranışları doğrusu garipsememek ve ayıplamamak mümkün değildir arkadaşlarım.

Arkadaşlarım; Cumhuriyet Halk Partisinin Grup Sözcüsü burada ifade ettiler: “Seçime gideceksiniz göreceksiniz, 90’a ineceksiniz, 99’a ineceksiniz; biz daha fazla geleceğiz, biz iktidar olacağız” dediler. Ben, Türk Milletinin iradesinin hiç bir siyasî partinin cebinde olmadığı kanaatindeyim. Ama bir siyasî parti mi kuvvetli, diğeri mi zayıf; onu yüce millet bilir. Yalnız, geçmiş tecrübelerden ve denemelerden elde edilen riyazi sonuçlar vardır. İşte bu riyazi sonuçlardan eğer bir sonuç çıkarmak icabederse, Sayın Cumhuriyet Halk Partisinin sözcüsü çok büyük bir tezaadın içerisine girmektedir.

Arkadaşlarım; doğrudur, doğruya doğru diyeceğiz; eğriye eğri diyeceğiz. 1973 milletvekilleri seçiminde Cumhuriyet Halk Partisi en fazla parlamenter çıkararak, Yüce Mecliste en fazla sandalyeye Cumhuriyet Halk Partisi sahip olmuştur. Bu onun hakkıdır, hiç bir şey diyeceğimiz yok. Bu inkâr da edilemez.

Şimdi, 1973 seçimlerinden sonra Cumhuriyet Halk Partisi 10 ay Hükümette kaldı. 1975 yılında Türkiye’de kısmî senato seçimleri ile kısmî milletvekilleri seçimi oldu. Türkiye’de solcu basın, sol basın şunları yazdı:

“50 tane senatörlüğün 28 tanesini Cumhuriyet Halk Partisi getirecektir. 12 ilâ 13 senatörlüğü de Adalet Partisi getirecektir.” 6 tane milletvekili seçiminin, bir kısım basın “6’sını da Cumhuriyet Halk Partisi kazanacaktır.” Bir kısım solcu basının insafılı düşünenleri de “6 milletvekilinden 1 tanesini Adalet Partisi, 5 tanesini de Cumhuriyet Halk Partisi kazanacaktır” dediler. Tıpkı, birkaç haftadan beri seçim nabzı yoklaması yapılan denemeler gibi.

...

Muhterem arkadaşlarım, 1975 seçimlerinin sonucu alındı. Basının tahminine göre sonuç şöyledir:

1975 kısmî Senato seçimlerinde 13 senatör Adalet Partisi, 28 senatör Cumhuriyet Halk Partisi; 1 milletvekili Adalet Partisi, 5 milletvekili Cumhuriyet Halk Partisi çıkaracak denemelerin ilân edilen sonuçlarında, Adalet Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisinde en fazla senatörü çıkardı. 28 senatör çıkarmak suretiyle en fazla sandalyeye sahip çıktı ve yine Adalet Partisi, Türkiye’de yapılan 6 milletvekili seçiminden, Cumhuriyet Halk Partisinin kalesi bulunan Zonguldak da dahil olmak üzere, beşini birden kazandı arkadaşlarım. Şimdi, eğer seçimin neticelerini burada yorumlamak, burada tetkik etmek icap ederse, kimin çok çıkaracağı, kimin az çıkaracağı bir yıl önce yapılan seçimlerin neticeleriyle ortadadır, doğrudur.

1973 yılında en yüksek sayıda sandalyeyi işgal eden büyük siyasî parti, 1975 seçimlerinde küçük parti durumuna düşmüştür arkadaşlarım.

Muhterem arkadaşlarım, yüksek huzurlarınızda söylenen sözlerin çoğunun, büyük kısmının ve tamamının hiç bir mesnedi yoktur; hiç bir mesnede, hiç bir suretle de istinat etmemektedir arkadaşlarım. Bu kürsüde konuşan arkadaşlarımızın bir kısmı meseleye vakıf olmadıkları için, bir kısmı ihtisasları dahilinde olmadığı için, akıllarına geldiği gibi sözler sarf etmektedir. Hele Cumhuriyet Halk Partisinin sözcüsünün bu konuda ileri sürdüğü sözler, bizim için de, Yüce Meclis için de son derece üzücü telâkki edilmelidir.

Arkadaşlarım, bahsedilen Soruşturma Komisyonu ile ilgili mesele, Cumhuriyet hükümetleri zamanında işlendiğinde, o gün Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Başbakanı Sayın Ecevit’tir. O gün Cumhuriyet Hükümetinin Maliye Bakanı Cumhuriyet Halk Partisindendir. O gün Cumhuriyet Hükümetinin Gümrük ve Tekel Bakanı Cumhuriyet Halk Partisinin milletvekilidir. Kendi zamanlarında, kendi Başbakanlığında, kendilerinin Maliye Bakanlığında, kendilerinin Gümrük ve Tekel Bakanlığında yapılmış bir muameleyi, kesinleşmiş, bütün neticeleriyle infaz edilmiş bir muameleyi, başkaları üzerine suç atmak şeklinde tecelli ettirmeleri, ne insanlığa ne de ahlâka sığmayan bir davranıştır arkadaşlarım.

Gümrük ve Tekel Bakanı Mahmut Türkmenoğlu 23 Temmuz 1974 günü mobilya yolsuzluğu hakkında tahkikat açtırmıştır. Kendisine ihbar vukubulduktan 45 gün sonra işe el atmıştır ve tahkikatın devam etmesinden 18 gün sonra Sayın Başbakan Ecevit, Sayın Başbakan Ecevit'in Maliye Bakanı, Sayın Başbakan Ecevit'in Cumhuriyet Halk Partisi Gümrük ve Tekel Bakanı tarafından vergi iadesi ödemesi yapılmıştır.

Arkadaşlarım, muameleyi yapan siz, ödeyen siz, izin veren siz, ihracatı kabul eden siz, ithalatı kabul eden siz. Muamelelerin tamamı baştan sona kadar tarafınızdan geçmiş, aradan bir de Irmak Hükümeti geçmiş...

...

Bu paraya taalluk eden muamelelerin ifasında Cumhuriyet Hükümetinin Başbakanı o gün Sayın Ecevit'tir. Muamelelere izin veren, müsaade veren, ruhsatı veren Cumhuriyet Halk Partisinin Gümrük ve Tekel Bakanındır.

... Bu parayı, bu vergi iadesi şeklinde söylenen parayı iade eden, o gün Sayın Ecevit'in emrinde bulunan Cumhuriyet Halk Partisi Maliye Bakanındır. Para ve muamele, haklı ve gerçek müracaat üzerine yapılmıştır. Ödemeler... (C.H.P. sıralarından gürültüler)

...

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Sözcüsü, bu kürsüde konuşurken, "Adalet Partisi iktidara geldiği zaman memlekette kan akar, memlekette hadiseler olur" diyor. Bunun da gerçeğe ilgisi yoktur. Sayın Cumhuriyet Halk Partisinin ve Genel Başkanı bulunan Sayın Ecevit'in Cumhuriyet Hükümetinin Başbakanı olduğu zaman, Türkiye'de kendisinin Başbakan olduğu zaman cereyan eden hadiselerin birkaç tanesini kronolojik bir sıra halinde huzurlarınızda arz etmek istiyorum.

...Şimdi, 1974 yılında, Sayın Ecevit'in Başbakan olduğu zaman, Türkiye'de 11 tane banka soyulmuştur.

23 Ocak'ta Bahçelievler İş Bankası, 4 Şubat'ta Batman'da benzin istasyonu.... (C.H.P. sıralarından gürültüler)

... Bu hadiselerin dışında; 6 Şubat'ta, üniversiteye girmeyen 12 genç askerlik görevine başlamış. 8 Şubat'ta afiş yapıştıran öğrencileri polis dövmüş. 17 Şubat'ta Erzurum Ziraat Fakültesinde öğrenciler derslere girmiyor. 8 Mart'ta Atatürk Yurdunda öğrenciler dışardan gelen bir grubun saldırısına uğruyor.

... Cebeci Yurdunda, Atatürk Üniversitesi Yurdunda, diğer yurtlarda öğrenciler birbirine giriyor.

... Yaralı var, ağır yaralı var, kanlar akıyor. Aynı durumlar o günde sizin zamanınızda Türkiye’de devam ediyor.

... 9 Kasım 1974 tarihinde, Hürriyet Gazetesi yazıyor: “Türkiye’de anarşi hortladı.”

... Muhterem arkadaşlarım, burada saatlerce en ağır sözleri söylediniz. Söz savunmanızdır; görülüyor ki gerçekleri dinlemeye tahammülünüz yoktur. Madem dinlemiyorsunuz, konuşmamın son kısmını yaparak huzurlarınızdan ayrılacağım.

... Bugüne kadar Türkiye’imizde cereyan eden hadiselerin mağduru biz, saldırılan biz olduğumuz halde, bağrımıza taş basarak sustuk, susmayı tercih ettik; memleketin huzur ve güvene ihtiyacı vardır diye. Bizim sükûtu muza rağmen, her nedense saldıranlar, saldırtanlar ve saldırganlar susmak bilmiyorlar. Bunun manasını anlamak, bir bakıma göre de, hiç bir tefsire mahal bırakmayacak kadar açıktır. Türk Devletinin ve milletin bekası, milliyetçi düşüncede aranmalıdır. Temsil ettiğimiz milliyetçi düşünce birleştiricidir.

... “Ben komünizme karşıyım”, ve “milliyetçiyim” diyen her ses derinden gelen bir sestir. Bu ses, Türk milliyetçiliğinin sesidir, bu ses senin sesindir, milletin sesidir, benim sesimdir. Milliyetçi düşüncede...

... Milliyetçi düşüncede, komünizm bir fikir hareketi değil, ihanet hareketidir. Milliyetçilik hareketi ile komünizan kırırdanışlar eşit sayılarak bu cereyanlar karşısında tarafsızlık oyunu oynanamaz ve oynanmasına da müsaade etmeyeceğiz. Çünkü, biz cumhuriyetçiyiz ve cumhuriyetin taraftarıyız. Biz, demokrasi ile cumhuriyeti millete ve gelecek nesillere daha güçlü ve daha kuvvetli olarak emanet etmek istiyoruz.

... Kendimiz için düşündüğümüz hiç bir ihbar fikrimiz yoktur. Biz savaş değil, barış istiyoruz. Biz huzur ve sükûn içinde erken seçim yaparak yüce milletin iradesine lâayık, yeni siyasal iktidarın bir an önce seçilerek kurulmasını istiyoruz.

Biz, gönlü kine, garaza değil, sevgiye açık olan yüce milletimizin mümtaz temsilcilerinden, Gensoru önergesinin reddedilerek, gecikmeden süratle seçime gitme imkânının sağlanmasında yardımcı olunmasını istiyoruz.

Saygılarımızı sunarım arkadaşlarım. (A. P. sıralarından alkışlar)³⁴⁸

Karaca'nın konuşması ile gensoru görüşmesi tamamlanmış ve oylamaya geçilmiştir. Başbakan Süleyman Demirel hakkındaki gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmaması konusunun açık oylamasına 419 Milletvekili katılmış; 198 kabul, 221 ret oyu kullanılmıştır. Böylece gensorunun gündeme alınması kabul edilmemiştir.³⁴⁹

³⁴⁸ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 26, Birleşim: 77, 6.4.1977, ss. 458-464.

³⁴⁹ TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 26, Birleşim: 77, 6.4.1977, s. 465.

DİZİN

- Abdi Özkök, 903, 914, 916, 927, 940, 941, 944, 978, 996, 997, 1002, 1005, 1012, 1034, 1042, 1043, 1045, 1049, 1056, 1060, 1090, 1108, 1113, 1116, 1123, 1145, 1152, 1154, 1156, 1160, 1167, 1171, 1174, 1189
- Abdulkerim Zilan, 909, 934, 948, 997, 1012, 1108, 1123, 1180
- Abdullah Bazencir, 895, 919, 944, 953, 1066, 1174
- Abdullâtif Ensarioğlu, 974, 1086, 1175
- Abdurrahman Köksaloğlu, 983, 1177
- Abdurrahman Ünsal, 1375
- Abdülkadir Öncel, 894, 902, 919, 927, 948, 952, 1053, 1065, 1181, 1214, 1279, 1281, 1282
- Abdülkerim Doğru, 920, 1064, 1066, 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1092, 1095, 1096, 1099, 1101, 1104, 1105, 1107, 1108, 1111, 1112, 1113, 1118, 1119, 1120, 1122, 1123, 1124, 1129, 1130, 1133, 1134, 1136, 1137, 1143, 1145, 1146, 1147, 1148, 1153, 1154, 1158, 1160, 1162, 1164, 1166, 1167, 1168, 1169, 1170
- Adil Ali Cinel, 1038, 1149, 1180
- Adnan Akarca, 1194, 1195
- Ahmet Buldanlı, 889, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 947, 952, 953, 954, 956, 959, 960, 975, 979, 986, 989, 1028, 1064, 1066, 1067, 1069, 1071, 1073, 1087, 1090, 1098, 1100, 1139, 1179, 1183, 1185, 1187, 1188, 1189, 1191, 1199, 1203, 1206, 1210
- Ahmet Durakoğlu, 972, 992, 1084, 1104, 1180
- Ahmet Hamdi Çelebi, 893, 894, 918, 919, 947, 952, 1024, 1025, 1036, 1055, 1065, 1136, 1147, 1166, 1179
- Ahmet Karayılan, 1501
- Ahmet Mahir Ablum, 919, 923, 1096, 1104, 1109, 1118, 1120, 1147
- Ahmet Orhan Senemoğlu, 1007, 1041, 1118, 1151, 1175
- Ahmet Şener, 908, 914, 916, 933, 940, 942, 948, 984, 998, 999, 1000, 1003, 1006, 1033, 1041, 1045, 1054, 1055, 1057, 1059, 1060, 1074, 1096, 1110, 1112, 1115, 1118, 1144, 1152, 1156, 1165, 1166, 1168, 1170, 1172, 1180
- Ahmet Tevfik Paksu, 1094, 1097, 1101, 1116, 1118, 1120, 1128, 1142, 1152
- Ahmet Türkel, 1005, 1009, 1062, 1063, 1116, 1120
- Alev Coşkun, 962, 979, 980, 1003, 1039, 1045, 1046, 1054, 1056, 1060, 1061, 1074, 1090, 1092, 1115, 1150, 1156, 1157, 1165, 1167, 1171, 1172, 1178, 1183, 1450
- Ali Acar, 903, 928, 948
- Ali Döğerli, 949, 991, 998, 1015, 1034, 1038, 1044, 1049, 1060, 1062, 1103, 1109, 1127, 1145, 1149, 1155, 1160, 1171, 1179
- Ali Fuat Eyüpoğlu, 955, 967, 995, 1068, 1079, 1107, 1181, 1349
- Ali Kökbudak, 908, 933, 947, 1006, 1117, 1178, 1290
- Ali Naili Erdem, 1091, 1092, 1096, 1098, 1100, 1101, 1103, 1104, 1105, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1119, 1121, 1123, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1140, 1147, 1148, 1149, 1150, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1165, 1166, 1167, 1168, 1169, 1170, 1171, 1325, 1330, 1500
- Ali Nejat Ölçen, 1203, 1415
- Ali Sanlı, 895, 904, 907, 917, 920, 928, 932, 943, 944, 952, 971, 972, 982, 985, 986, 990, 991, 992, 993, 1001, 1005, 1010, 1014, 1015, 1016, 1033, 1038, 1049, 1054, 1056, 1065, 1083, 1084, 1094, 1097, 1102, 1103, 1104, 1113, 1117, 1121, 1126, 1127, 1144, 1149, 1161, 1166, 1168, 1174, 1190, 1327

Ali Şevki Erek, 921, 971, 1083, 1098,
1113, 1117, 1119, 1120, 1125, 1126,
1132, 1134, 1141, 1148, 1150, 1152,
1157, 1159, 1167, 1170, 1172, 1180
Ali Topuz, 1066, 1068, 1069, 1074,
1076
Ali Yılmaz, 898, 902, 909, 923, 926,
927, 934, 945, 971, 977, 978, 1007,
1083, 1089, 1119, 1176
Ali Zülfikârîoğlu, 905, 929, 946, 955,
1002, 1068, 1113, 1178
Alparslan Türkeş, 956, 982, 990, 1012,
1013, 1025, 1069, 1093, 1102, 1103,
1123, 1124, 1136, 1173, 1501, *Bkz.*
Türkeş
Arden Şellefyan, 1439
Arif Kemal Önder, 912, 915, 937, 940,
946, 998, 1025, 1033, 1034, 1035,
1050, 1053, 1054, 1110, 1136, 1144,
1145, 1146, 1161, 1164, 1165, 1178
Arif Tosyalıoğlu, 1047, 1158, 1159,
1175
Atatürk, 1046, 1049, 1157, 1160, 1208,
1227, 1228, 1229, 1231, 1232, 1271,
1346, 1353, 1355, 1356, 1358, 1359,
1394, 1409, 1410, 1473, 1527, 1544,
1554, 1580
Atilâ Özçelik, 1422
Ayhan Yaman, 1417
Baran Tuncer, 1079, 1081, 1085, 1088,
1089
Bedri Gürsoy, 1078, 1082, 1085, 1086,
1090
Behiç Tozkoparan, 967, 1079, 1174
Behram Eker, 900, 925, 944, 975, 1087,
1174
Bekir Altındağ, 1544
Bernardt, 1557
Birgit, 1528, 1530, *Bkz.* Orhan Birgit
Bitsios, 1312
Bozbeyli, 1527, 1580, *Bkz.* Ferruh
Bozbeyli
Brandt, 1429, 1557, *Bkz.* Willy Brandt
Burhan Erdoğmuş, 1540
Bülent Ecevit, 1051, 1064, 1065, 1066,
1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1074,
1075, 1162, 1290, 1358, 1385, 1504,
Bkz. Ecevit

Cahit Angın, 911, 913, 936, 938, 945,
957, 970, 1012, 1028, 1070, 1082,
1123, 1139, 1175, 1187, 1201
Cahit Karakaş, 964, 1077, 1181
Cahit Kayra, 1062, 1063, 1064, 1065,
1066, 1067, 1070, 1071, 1074, 1075,
1076, 1370, 1380
Carter, 1556
Celâl Alagöz, 1540
Celal Paydaş, 894, 906, 907, 910, 919,
931, 932, 935, 948, 950, 961, 980,
982, 996, 1001, 1019, 1063, 1074,
1092, 1094, 1108, 1112, 1130, 1181,
1184, 1186, 1192, 1193
Celal Ünver, 1195, 1211, 1394
Cem İpekçi, 1528, *Bkz.* İsmail Cem
Cemil Erhan, 908, 933, 944, 1005, 1019,
1116, 1117, 1130, 1173
Cemil Ünal, 899, 900, 924, 946
Cemil Yavaş, 895, 920, 945
Cevat Önder, 904, 909, 910, 929, 934,
935, 944, 983, 984, 990, 994, 1000,
1006, 1007, 1013, 1029, 1051, 1053,
1095, 1096, 1101, 1106, 1111, 1117,
1119, 1124, 1140, 1162, 1164, 1173,
1197, 1202, 1558
Church, 1561
Cihat Bilgehan, 900, 924, 944, 958, 959,
1071, 1174
Clifford, 1556
Coşkun Karagözoğlu, 999, 1022, 1042,
1059, 1111, 1134, 1153, 1170, 1178
Çağlayangil, 1246, 1284, 1335, 1507,
1515, *Bkz.* İhsan Sabri Çağlayangil
Çavuşesku, 1457, 1546
Çetin Yılmaz, 908, 915, 916, 917, 933,
941, 942, 945, 970, 985, 992, 994,
1002, 1005, 1007, 1009, 1011, 1027,
1041, 1043, 1044, 1047, 1048, 1049,
1052, 1054, 1055, 1060, 1082, 1097,
1104, 1105, 1114, 1116, 1119, 1120,
1123, 1138, 1151, 1154, 1155, 1158,
1159, 1160, 1163, 1164, 1165, 1166,
1171, 1176, 1188, 1192, 1198, 1206
Davut Aksu, 1230, 1231
De Gaulle, 1280

- Demirel, 1242, 1268, 1269, 1272, 1284, 1341, 1386, 1387, 1407, 1416, 1417, 1499, 1507, 1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1514, 1515, 1519, 1520, 1541, 1551, 1555, 1562, 1575, 1577, 1585, *Bkz. Süleyman Demirel*
- Deniz Baykal, 920, 1062, 1065, 1066, 1067, 1068, 1069, 1071, 1072, 1073, 1074, 1396
- Deniz Gezmiş, 1234
- Denktaş, 1556
- Doğan Araslı, 901, 905, 906, 912, 925, 930, 931, 937, 946, 950, 962, 964, 976, 995, 996, 997, 998, 1016, 1018, 1025, 1026, 1029, 1038, 1054, 1059, 1063, 1074, 1076, 1088, 1106, 1108, 1109, 1110, 1128, 1130, 1136, 1137, 1140, 1149, 1165, 1170, 1178, 1183, 1186, 1188, 1193
- Doğan Öztunç, 894, 897, 908, 919, 922, 933, 945, 953, 984, 986, 1000, 1003, 1066, 1096, 1098, 1112, 1115, 1177
- Doğu Perinçek, 1413
- Ecevit, 1267, 1387, 1390, 1392, 1432, 1510, 1523, 1538, 1576, 1580, 1596, 1602, *Bkz. Bülent Ecevit*
- Ekrem Kargal, 898, 922, 948, 1008, 1014, 1050, 1120, 1125, 1161, 1180, 1191
- Ekrem Şadi Erdem, 899, 909, 916, 924, 933, 934, 941, 944, 949, 982, 984, 993, 1007, 1013, 1014, 1024, 1031, 1041, 1061, 1062, 1094, 1096, 1105, 1119, 1124, 1125, 1136, 1142, 1152, 1172, 1174, 1227, 1229
- Emin Bilen Tümer, 980, 981, 983, 985, 986, 992, 1002, 1003, 1008, 1009, 1012, 1013, 1014, 1015, 1043, 1047, 1056, 1059, 1092, 1093, 1094, 1095, 1097, 1098, 1104, 1114, 1119, 1120, 1124, 1125, 1126, 1127, 1153, 1158, 1167, 1171, 1173, 1186, 1187
- Engin Ünsal, 894, 896, 911, 919, 921, 936, 945, 999, 1020, 1029, 1042, 1046, 1060, 1110, 1132, 1140, 1152, 1153, 1157, 1171, 1177, 1185
- Enver Akova, 896, 897, 920, 922, 948, 970, 971, 973, 1082, 1083, 1085, 1180
- Enver Sedat, 1341
- Erbakan, 1255, 1259, 1555, *Bkz. Necmettin Erbakan*
- Erhan Işıl, 1079, 1083, 1084, 1085, 1087, 1088, 1089, 1090
- Erim, 1457, 1463, *Bkz. Nihat Erim*
- Erol Çevikçe, 918, 1064, 1067, 1069, 1070, 1073, 1076
- Etem Eken, 895, 906, 920, 931, 945, 950, 993, 995, 996, 1004, 1043, 1063, 1105, 1107, 1108, 1115, 1153, 1175, 1208, 1210
- Ethem Güngör, 963, 1075, 1175
- Ethem Kılıçoğlu, 1426
- Fahri Özçelik, 905, 915, 916, 930, 940, 941, 944, 986, 987, 1006, 1035, 1042, 1049, 1054, 1055, 1097, 1099, 1117, 1146, 1153, 1160, 1165, 1166, 1173, 1205, 1209
- Faik Kırbaşlı, 899, 923, 945
- Faiz Sarlar, 908, 932, 944, 976, 1002, 1016, 1088, 1114, 1127, 1173
- Faruk Sükan, 914, 915, 939, 940, 947, 1011, 1031, 1032, 1037, 1123, 1142, 1143, 1148, 1178, 1194, 1210
- Fehim Adak, 905, 918, 930, 990, 1063, 1066, 1067, 1068, 1071, 1072, 1074, 1075, 1087, 1091, 1097, 1098, 1099, 1100, 1101, 1103, 1104, 1105, 1107, 1108, 1111, 1112, 1114, 1123, 1124, 1128, 1130, 1132, 1133, 1134, 1135, 1141, 1144, 1146, 1149, 1150, 1155, 1157, 1158, 1162, 1163, 1165, 1166, 1167
- Ferda Güley, 916, 942, 947, 1045, 1063, 1066, 1067, 1068, 1069, 1072, 1074, 1075, 1076, 1156, 1180
- Ferid Melen, 1092, 1093, 1115, 1122, 1124, 1128, 1133, 1159, 1160, 1162, 1236, 1277, 1301, 1313, 1316, 1317, 1318, *Bkz. Melen*
- Ferruh Bozbeyli, 1258, 1320, 1454, 1473, *Bkz. Bozbeyli*
- Fevzi Fırat, 992, 1104, 1181

Feyzioğlu, 1269, 1436, 1442, *Bkz.*
 Turhan Feyzioğlu
 Feyzullah Değerli, 968, 976, 1081, 1088,
 1180, 1203
 Fikret Saatçioğlu, 1077, 1085, 1089
 Ford, 1054, 1165, 1244, 1246, 1267,
 1284, 1299, 1304, 1309, *Bkz.* Gerald
 Ford
 Fuat Avcı, 1032, 1143, 1175, 1190
 Fuat Uysal, 1031, 1142, 1180
 Gazi Osman Han, 1424
 Genscher, 1545
 Gerald Ford, 1251, *Bkz.* Ford
 Gıyasettin Karaca, 919, 928, 931, 976,
 979, 1088, 1091, 1105, 1151, 1153,
 1157, 1159, 1161, 1165, 1166, 1168,
 1175, 1598
 Grabovsky, 1277
 Grand, 1420
 Gülhis Mankut, 895, 920, 946
 Gültekin (Kül Tigin), 1480
 Gündüz Sevilgen, 894, 910, 915, 919,
 935, 940, 947, 975, 981, 984, 1011,
 1033, 1036, 1048, 1087, 1092, 1093,
 1095, 1096, 1122, 1144, 1147, 1159,
 1179, 1214
 Güneş Uçar, 1417
 Hacı Ali Demirel, 1421, 1427, 1428,
 1441
 Halil Başol, 891, 1092, 1094, 1095,
 1097, 1098, 1101, 1102, 1103, 1104,
 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1110,
 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118,
 1120, 1121, 1122, 1123, 1126, 1127,
 1129, 1130, 1131, 1132, 1135, 1136,
 1137, 1138, 1144, 1145, 1146, 1147,
 1148, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153,
 1154, 1155, 1156, 1158, 1160, 1161,
 1163, 1164, 1165, 1166, 1167, 1168,
 1169, 1170, 1171, 1415, 1416, 1418,
 1421, 1432
 Halil Dere, 889, 890, 906, 907, 908, 909,
 910, 911, 912, 913, 915, 916, 917,
 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937,
 938, 939, 940, 941, 942, 947, 988,
 989, 990, 991, 992, 993, 1000, 1001,
 1002, 1003, 1004, 1005, 1007, 1008,
 1010, 1013, 1014, 1017, 1018, 1019,

1025, 1027, 1030, 1031, 1032, 1036,
 1037, 1038, 1039, 1040, 1043, 1044,
 1046, 1057, 1058, 1059, 1060, 1100,
 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1112,
 1113, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119,
 1121, 1125, 1126, 1129, 1130, 1131,
 1136, 1138, 1141, 1143, 1147, 1148,
 1149, 1150, 1151, 1154, 1155, 1156,
 1157, 1169, 1171, 1179, 1199
 Halil Karaatlı, 956, 1069, 1175
 Halit Evliya, 903, 928, 946
 Haluk Cillov, 1076, 1079, 1081, 1082,
 1088
 Hans Günther Sohl, 1341
 Hasan Aksay, 921, 1097, 1099, 1132,
 1163, 1348
 Hasan Basri Akgiray, 1001, 1009, 1027,
 1030, 1049, 1054, 1061, 1112, 1120,
 1138, 1141, 1160, 1165, 1172, 1177,
 1184
 Hasan Basri Temizalp, 1540
 Hasan Buz, 950, 1063, 1175, 1215
 Hasan Bütüner, 982, 1056, 1094, 1168,
 1173
 Hasan Celâlettin Ezman, 893, 894, 904,
 912, 918, 919, 929, 937, 944, 956,
 963, 979, 980, 986, 989, 1010, 1023,
 1025, 1033, 1042, 1058, 1069, 1075,
 1091, 1098, 1100, 1121, 1134, 1135,
 1136, 1144, 1153, 1169, 1170, 1174
 Hasan Cerit, 912, 913, 917, 937, 939,
 942, 944, 1019, 1024, 1025, 1026,
 1027, 1031, 1032, 1034, 1040, 1042,
 1047, 1048, 1049, 1053, 1056, 1130,
 1135, 1137, 1138, 1142, 1143, 1145,
 1151, 1153, 1158, 1159, 1161, 1164,
 1167, 1173, 1209, 1212
 Hasan Değer, 898, 904, 922, 929, 945,
 958, 985, 1012, 1071, 1097, 1123,
 1175, 1185
 Hasan Esat Işık, 1072, 1073, 1074, 1313
 Hasan Korkmazcan, 1029, 1175, 1182,
 1348, 1401, 1562
 Hasan Özçelik, 1028, 1139, 1173
 Hasan Sever, 1006, 1011, 1117, 1118,
 1122, 1175
 Hasan Tosyalı, 902, 926, 946, 1182,
 1442, 1463

- Hasan Yıldırım, 893, 896, 918, 920, 921, 946, 949, 1012, 1032, 1062, 1124, 1143, 1178, 1193, 1209
- Hasan Zengin, 909, 933, 947, 1007, 1021, 1027, 1037, 1052, 1118, 1133, 1138, 1148, 1164, 1179
- Haşim Benli, 1007, 1053, 1119, 1165, 1179, 1195, 1210
- Hayati Savaşçı, 1241, 1283
- Hayrettin Uysal, 906, 931, 947, 998, 1018, 1031, 1043, 1057, 1060, 1109, 1110, 1130, 1142, 1154, 1169, 1172, 1180, 1203, 1212, 1353, 1415, 1418, 1577
- Hayri Mumcuoğlu, 918, 1084, 1086, 1089
- Hırvat Paşa, 1424
- Hikmet Baloğlu, 995, 1022, 1023, 1024, 1052, 1054, 1056, 1057, 1107, 1133, 1134, 1135, 1164, 1166, 1167, 1168, 1176
- Hikmet Kıvılcımlı, 1413
- Hilmi Okçu, 996, 1038, 1108, 1149, 1179
- Hilmi Türkmen, 898, 923, 948, 1401
- Horst Wendler, 1334
- Hüdaî Oral, 1383
- Hüseyin Deniz, 907, 932, 947, 985, 1002, 1016, 1046, 1048, 1096, 1113, 1128, 1157, 1159, 1179
- Hüseyin Keçeli, 987, 1004, 1099, 1116, 1178, 1197
- Hüseyin Özdemir, 899, 924, 946, 1031, 1142, 1177
- İbrahim Akdoğan, 902, 905, 909, 927, 929, 934, 947, 984, 990, 1011, 1043, 1096, 1102, 1123, 1154, 1178
- İbrahim Aksoy, 895, 920, 947, 950, 1063, 1179
- İbrahim Behram Eker, 1393
- İbrahim Göktepe, 894, 895, 897, 913, 919, 920, 922, 938, 945, 957, 964, 966, 970, 974, 978, 1011, 1029, 1070, 1076, 1079, 1082, 1086, 1090, 1122, 1140, 1176
- İbrahim Hortoğlu, 895, 917, 920, 942, 945, 949, 950, 952, 953, 954, 956, 961, 962, 983, 988, 992, 993, 994, 1004, 1062, 1065, 1066, 1068, 1074, 1094, 1100, 1103, 1105, 1106, 1116, 1176, 1191, 1196, 1204, 1212
- İbrahim Tekin, 1057, 1168, 1173, 1559
- İdris Arkan, 957, 971, 1069, 1070, 1083, 1180
- İhsan Arslan, 896, 921, 948, 954, 975, 1066, 1087, 1181
- İhsan Ataöv, 894, 895, 896, 897, 899, 900, 902, 919, 920, 921, 924, 926, 944, 950, 954, 955, 957, 965, 967, 968, 969, 971, 978, 979, 980, 986, 1033, 1035, 1036, 1043, 1062, 1067, 1068, 1070, 1077, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1090, 1091, 1098, 1144, 1146, 1147, 1154, 1174, 1216, 1233
- İhsan Bedirhanoglu, 957, 1022, 1070, 1181
- İhsan Sabri Çağlayangil, 926, 1092, 1094, 1095, 1097, 1106, 1107, 1109, 1110, 1112, 1113, 1119, 1129, 1132, 1142, 1143, 1157, 1158, 1162, 1166, 1169, 1300, 1301, 1333, *Bkz.* Çağlayangil
- İhsan Toksarı, 902, 903, 927, 928, 946, 970, 971, 974, 978, 979, 1032, 1082, 1083, 1086, 1090, 1091, 1143, 1177
- İlhami Ertem, 1223, 1227, 1228, 1231, 1358
- İlhami Sancar, 1031, 1080, 1081, 1083, 1084, 1142, 1177
- İlhan Aytekin, 898, 923, 944, 980, 1020, 1092, 1131, 1174
- İlhan Ersoy, 952, 960, 963, 1032, 1034, 1064, 1072, 1075, 1143, 1145, 1179
- İlhan Evliyaoğlu, 1087
- İlhan Işık, 1022, 1133, 1175
- İlhan Özbay, 904, 929, 946, 983, 997, 1001, 1002, 1029, 1094, 1095, 1109, 1113, 1114, 1140, 1177
- İlter Çubukçu, 904, 905, 907, 912, 929, 932, 937, 944, 983, 999, 1024, 1025, 1048, 1094, 1111, 1135, 1136, 1159, 1173

İlyas Kılıç, 895, 920, 948, 953, 1028,
1055, 1066, 1139, 1167, 1180
İndra Gandhi, 1557
İrfan Yankutan, 902, 927, 948, 977,
1089, 1180, 1207
İsa Ayhan, 909, 934, 944, 1008, 1120,
1174
İsa Hisan Bingöl, 918
İsmail Cem, 1005, 1116, *Bkz.* Cem
İpekçi
İsmail Fehmi Cumalıoğlu, 895, 919, 946
İsmail Hakkı Aydınöğlu, 1077, 1079,
1080, 1081, 1082, 1084, 1085, 1087,
1089, 1090
İsmail Hakkı Birler, 919, 1065, 1069,
1435, 1558
İsmail Hakkı Köylüoğlu, 1000, 1001,
1010, 1111, 1113, 1122, 1173
İsmail Hakkı Tekinel, 1063
İsmail Hakkı Yaraş, 1504
İsmail Hakkı Yıldırım, 1387
İsmail Müftüoğlu, 1097, 1100, 1106,
1107, 1108, 1109, 1111, 1117, 1118,
1121, 1122, 1123, 1125, 1131, 1137,
1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143,
1144, 1146, 1147, 1148, 1149, 1153,
1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1161,
1163, 1167, 1352
İsmail Taşlı, 969, 1081, 1178
İsmet Ağaoğlu, 900, 925, 946, 958,
1070, 1071, 1178
İsmet Büyükyaylacı, 953, 1065, 1179
Jacques Chaban Delmas, 1437
Jivkov, 1457, 1546
Kâmil Karadağ, 1544
Karaosmanoğlu, 1463
Karataş, 1506, 1507, 1511
Kasım Önadım, 966, 1078, 1175
Kaya Bengisu, 907, 932, 946, 973, 992,
1002, 1053, 1056, 1085, 1104, 1113,
1164, 1167, 1178
Kâzım Orbay, 1437
Kâzım Özeke, 950, 1063, 1177
Keçecizade Fuat Paşa, 1480
Kemal Anadol, 902, 903, 927, 928, 948,
1042, 1045, 1060, 1153, 1156, 1171,
1181

Kemal Demir, 1077, 1078, 1081, 1083,
1085, 1087, 1090, 1091, 1092, 1104,
1109, 1110, 1116, 1127, 1128, 1129,
1130, 1134, 1138, 1139, 1140, 1142,
1147, 1148, 1149, 1151, 1158, 1160,
1161, 1168, 1169
Kemal Güven, 1078, 1080, 1082, 1085,
1087, 1091, 1099, 1102, 1125, 1129,
1139, 1140, 1147, 1154
Kemal Okyay, 994, 1033, 1043, 1106,
1144, 1154, 1178
Kemal Şensoy, 1431
Kemal Ziya Öztürk, 949, 1062, 1174,
1197, 1418
Kemalettin Eken, 1540
Kemalettin Gökakın, 956, 971, 1069,
1083, 1179
Kenan Durukan, 1227
Kerem Şahin, 900, 925, 944, 960, 1072,
1173
Kissinger, 1246, 1250, 1251, 1284, 1312
Korkut Özal, 918, 1063, 1064, 1065,
1070, 1071, 1072, 1074, 1075, 1076,
1092, 1094, 1095, 1096, 1098, 1099,
1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106,
1107, 1108, 1109, 1111, 1113, 1115,
1118, 1119, 1121, 1122, 1123, 1126,
1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135,
1136, 1137, 1138, 1139, 1144, 1145,
1147, 1149, 1150, 1151, 1154, 1155,
1157, 1158, 1159, 1161, 1163, 1164,
1165, 1169, 1170
Korutürk, 1400
Kosigin, 1457
Lenin, 1347, 1413, 1573
Lütfi Köktaş, 1213
Lütfi Tokoğlu, 1095, 1097, 1098, 1103,
1106, 1109, 1120, 1134, 1138, 1143,
1160, 1170
Mahmut Uyanık, 904, 928, 945, 982,
991, 993, 998, 1093, 1103, 1105,
1109, 1175
Makarios, 1260, 1265, 1556, 1572
Malik Yılman, 907, 916, 931, 932, 942,
945, 999, 1003, 1045, 1053, 1110,
1111, 1114, 1156, 1165, 1176, 1191,
1330
Mao, 1457

Mehdi Keskin, 895, 896, 897, 898, 920, 921, 923, 946, 976, 1088, 1178, 1589
Mehmet Ali Arsan, 906, 931, 945, 949, 967, 968, 969, 972, 974, 977, 979, 989, 996, 997, 1017, 1019, 1038, 1043, 1047, 1059, 1062, 1079, 1080, 1081, 1084, 1086, 1089, 1091, 1101, 1107, 1109, 1128, 1130, 1149, 1154, 1159, 1170, 1175, 1185, 1198
Mehmet Altınsoy, 1188, 1197, 1199, 1322, 1356, 1423, 1452, 1463
Mehmet Altmışyedioğlu, 968, 1080, 1178, 1182, 1351, 1572
Mehmet Atagün, 981, 1003, 1010, 1021, 1061, 1093, 1114, 1121, 1132, 1172, 1178
Mehmet Bıyık, 898, 900, 922, 925, 947, 962, 1075, 1180
Mehmet Bozgeyik, 963, 1075, 1176
Mehmet Emekli, 1011, 1122, 1175, 1207, 1208
Mehmet Emin Aktaş, 1540
Mehmet Emin Sungur, 890, 905, 906, 907, 917, 930, 931, 942, 943, 946, 968, 970, 972, 973, 974, 975, 977, 985, 987, 989, 990, 996, 997, 999, 1000, 1001, 1015, 1039, 1040, 1041, 1048, 1049, 1050, 1051, 1052, 1056, 1057, 1059, 1061, 1080, 1081, 1082, 1084, 1085, 1086, 1087, 1088, 1089, 1096, 1099, 1100, 1101, 1102, 1108, 1109, 1110, 1111, 1113, 1127, 1150, 1151, 1152, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1168, 1170, 1172, 1177, 1194, 1201, 1204, 1205
Mehmet Gölhan, 1076, 1078, 1079, 1082, 1085, 1088, 1089, 1090
Mehmet Hulusi Özkul, 1215
Mehmet Orhan Akkoyunlu, 1407, 1429
Mehmet Özdal, 910, 935, 946, 1015, 1127, 1178
Mehmet Özgüneş, 1077, 1080, 1083, 1084, 1086, 1090
Mehmet Özgür, 907, 932, 948, 977, 1000, 1012, 1038, 1056, 1088, 1089, 1112, 1124, 1149, 1167, 1180
Mehmet Özmen, 984, 1052, 1061, 1095, 1163, 1172, 1176

Mehmet Rıza Çerçel, 955, 961, 1068, 1073, 1173
Mehmet Sabri Dörtkol, 1212, 1213
Mehmet Sevsev, 1544
Mehmet Sönmez, 897, 899, 901, 903, 909, 916, 922, 924, 926, 927, 934, 941, 945, 952, 977, 980, 981, 986, 991, 995, 996, 998, 999, 1001, 1002, 1005, 1009, 1011, 1012, 1020, 1030, 1041, 1046, 1048, 1065, 1089, 1092, 1093, 1097, 1098, 1103, 1106, 1107, 1108, 1110, 1111, 1112, 1114, 1117, 1120, 1122, 1124, 1131, 1141, 1152, 1157, 1159, 1176, 1201
Mehmet Turgut, 954, 956, 1060, 1066, 1069, 1171, 1175, 1379
Mehmet Yaylacı, 1544
Mehmet Zeki Tekiner, 904, 929, 947, 1009, 1120, 1179
Melen, 1272, 1278, *Bkz.* Ferid Melen
Melih Esenbel, 1081, 1082, 1083
Memduh Ekşi, 917, 942, 947, 950, 987, 989, 1019, 1036, 1038, 1046, 1047, 1063, 1075, 1098, 1099, 1101, 1130, 1147, 1149, 1154, 1157, 1158, 1180, 1187
Memduh Erdemir, 952, 1064, 1178
Mete Tan, 897, 898, 922, 923, 944, 959, 962, 963, 976, 979, 1071, 1074, 1075, 1088, 1090, 1173, 1185
Metin Tüzün, 995, 999, 1008, 1018, 1028, 1037, 1038, 1047, 1060, 1107, 1111, 1119, 1129, 1139, 1148, 1149, 1158, 1171, 1177
Mıgırdıç Şellefyan, 907, 932, 999, 1111, 1426, *Bkz.* Şellefyan
Mikail İlçin, 896, 912, 915, 921, 937, 941, 945, 951, 960, 983, 984, 985, 991, 992, 1024, 1027, 1035, 1041, 1063, 1064, 1073, 1095, 1096, 1103, 1104, 1135, 1138, 1146, 1151, 1152
Muammer Alıcı, 907, 932, 944, 952, 989, 1000, 1055, 1065, 1100, 1112, 1166, 1173
Muammer Dolmacı, 1427

Mukadder Öztekin, 918, 1062, 1063,
1076, 1077, 1079, 1080, 1082, 1083,
1084, 1085, 1086, 1087, 1088, 1090,
1091

Murat Hüdavendigâr, 1424

Murat Kahyaoglu, 904, 908, 909, 910,
912, 913, 915, 917, 929, 932, 934,
936, 937, 938, 941, 942, 945, 973,
980, 981, 982, 983, 988, 998, 1004,
1008, 1009, 1012, 1015, 1016, 1022,
1024, 1029, 1030, 1034, 1041, 1049,
1053, 1054, 1055, 1061, 1085, 1091,
1093, 1094, 1099, 1109, 1115, 1119,
1121, 1123, 1127, 1128, 1133, 1135,
1140, 1141, 1145, 1152, 1160, 1165,
1166, 1172, 1175, 1193, 1199, 1208

Muslihittin Yılmaz, 1067, 1068, 1071,
1074

Mustafa Aksoy, 1035, 1146, 1178

Mustafa Cemilov, 1507

Mustafa Cesur, 905, 930, 945, 989,
1101, 1176

Mustafa Güneş, 908, 933, 945, 982, 983,
985, 1005, 1006, 1017, 1022, 1024,
1025, 1039, 1041, 1043, 1056, 1094,
1095, 1097, 1116, 1118, 1128, 1133,
1135, 1136, 1150, 1152, 1154, 1167,
1176, 1196

Mustafa Kara, 973, 1085, 1177

Mustafa Kemal Çilesiz, 1018, 1129,
1176, 1183, 1204

Mustafa Kemal Erkovan, 899, 901, 903,
924, 925, 927, 944, 953, 954, 955,
967, 971, 978, 1066, 1067, 1068,
1079, 1083, 1090, 1093, 1107, 1116,
1122, 1146, 1153, 1157, 1173, 1345

Mustafa Kemal Gönül, 904, 929, 947,
986, 1016, 1022, 1098, 1127, 1134,
1180

Mustafa Ok, 910, 914, 935, 939, 947,
988, 1006, 1014, 1015, 1032, 1041,
1047, 1052, 1068, 1069, 1071, 1072,
1073, 1100, 1117, 1126, 1143, 1152,
1158, 1163, 1179, 1192, 1196, 1201

Mustafa Parlar, 895, 900, 901, 902, 920,
925, 926, 927, 946, 959, 964, 965,
966, 974, 975, 995, 996, 1071, 1072,
1076, 1077, 1078, 1086, 1087, 1107,
1108, 1177

Mustafa Şükrü Koç, 905, 930, 944, 955,
974, 984, 987, 988, 991, 992, 1000,
1003, 1015, 1029, 1033, 1035, 1056,
1060, 1068, 1086, 1096, 1098, 1099,
1100, 1103, 1104, 1111, 1114, 1127,
1140, 1144, 1146, 1167, 1168, 1171,
1174, 1190, 1200

Mustafa Timisi, 903, 905, 928, 929, 948,
952, 1064, 1180, 1349

Mustafa Üstündağ, 891, 918, 919, 1043,
1048, 1062, 1064, 1065, 1067, 1068,
1069, 1070, 1072, 1073, 1076, 1154,
1159, 1179, 1217, 1343, 1344, 1351,
1358, 1361

Muzaffer Demirtaş, 1036, 1147, 1179

Müfit Bayraktar, 897, 900, 922, 924,
944, 960, 964, 969, 971, 982, 999,
1073, 1076, 1081, 1082, 1083, 1094,
1111, 1174

Münir Birsell, 1437

Nadir Lâîf İslâm, 895, 897, 899, 915,
920, 922, 924, 940, 947, 960, 1035,
1038, 1051, 1052, 1057, 1073, 1146,
1149, 1162, 1163, 1168, 1180, 1202

Nahit Menteşe, 927, 955, 956, 957, 959,
964, 966, 1067, 1068, 1069, 1070,
1071, 1076, 1077, 1078, 1093, 1094,
1095, 1096, 1098, 1100, 1104, 1106,
1107, 1108, 1110, 1111, 1114, 1115,
1121, 1127, 1128, 1133, 1136, 1137,
1141, 1145, 1147, 1148, 1151, 1155,
1158, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163,
1174, 1343

Nazım Baş, 897, 899, 900, 922, 923,
925, 945, 953, 954, 955, 960, 963,
986, 1065, 1066, 1067, 1068, 1072,
1076, 1098, 1176, 1228, 1229

Nazım Hikmet, 1462

Nazif Arslan, 966, 1078, 1180

Nebil Oktay, 905, 906, 930, 948, 990,
1062, 1101, 1180, 1183

- Necati Cebe, 906, 907, 910, 912, 917, 931, 932, 935, 937, 942, 944, 962, 964, 966, 973, 977, 980, 982, 984, 993, 994, 995, 997, 998, 1001, 1006, 1010, 1014, 1015, 1022, 1023, 1025, 1037, 1039, 1045, 1046, 1047, 1055, 1057, 1059, 1075, 1076, 1079, 1085, 1089, 1092, 1094, 1095, 1105, 1106, 1107, 1108, 1110, 1112, 1113, 1117, 1121, 1126, 1133, 1135, 1136, 1148, 1150, 1156, 1157, 1158, 1166, 1168, 1170, 1174, 1192, 1211
- Necati Kalaycıoğlu, 954, 969, 988, 1067, 1081, 1099, 1179
- Neccar Türkan, 913, 914, 938, 940, 946, 953, 972, 977, 978, 992, 1003, 1009, 1014, 1022, 1026, 1027, 1028, 1030, 1034, 1040, 1048, 1049, 1050, 1052, 1053, 1065, 1084, 1089, 1090, 1104, 1114, 1120, 1121, 1125, 1133, 1137, 1138, 1139, 1141, 1145, 1151, 1159, 1160, 1161, 1163, 1164, 1178, 1204
- Necdet Evliyagil, 897, 899, 901, 905, 906, 909, 913, 917, 922, 924, 926, 930, 931, 934, 938, 943, 944, 954, 955, 959, 960, 961, 967, 986, 994, 995, 996, 997, 1012, 1028, 1030, 1031, 1032, 1033, 1035, 1042, 1045, 1047, 1049, 1050, 1054, 1061, 1067, 1071, 1073, 1079, 1098, 1106, 1107, 1108, 1124, 1139, 1141, 1142, 1143, 1144, 1146, 1152, 1156, 1158, 1161, 1162, 1165, 1166, 1172, 1173, 1206
- Necdet Ökmen, 905, 906, 930, 931, 946, 993, 1013, 1014, 1061, 1105, 1125, 1172, 1177
- Necdet Uğur, 1348, 1362, 1382
- Necmettin Erbakan, 904, 905, 906, 928, 930, 982, 985, 990, 1073, 1093, 1096, 1101, *Bkz.* Erbakan
- Nedim Korkmaz, 904, 929, 948, 985, 1011, 1024, 1097, 1123, 1135, 1181, 1194
- Nevzat Yalçıntaş, 906, 931, 994, 1106
- Nezih Dural, 1561
- Nihan İlgün, 956, 968, 977, 1068, 1080, 1089, 1180
- Nihat Erim, 1224, 1226, *Bkz.* Erim
- Nixon, 1429, 1437, 1557
- Niyazi Onal, 910, 935, 945, 978, 1000, 1016, 1020, 1037, 1090, 1111, 1127, 1131, 1148, 1175, 1194, 1195, 1331
- Nizamettin Erkmen, 970, 1082, 1176
- Nurettin Karsu, 985, 1096, 1175, 1227, 1228, 1336
- Nurettin Ok, 1062, 1096, 1099, 1101, 1102, 1103, 1106, 1109, 1114, 1117, 1120, 1123, 1131, 1135, 1136, 1137, 1140, 1141, 1148, 1149, 1153, 1155, 1163, 1166, 1167, 1169
- Nurettin Yılmaz, 893, 894, 897, 901, 918, 919, 922, 926, 947, 1184, 1189, 1190, 1208
- Oğuz Aygün, 906, 931, 944, 994, 1106, 1173, 1201, 1388, 1401, 1414, 1517
- Oğuz Söğütü, 910, 936, 946, 1016, 1128, 1178
- Oğuzhan Asiltürk, 891, 919, 920, 1063, 1065, 1066, 1068, 1071, 1073, 1074, 1075, 1076, 1078, 1091, 1092, 1093, 1094, 1096, 1098, 1099, 1100, 1102, 1103, 1104, 1105, 1107, 1108, 1110, 1112, 1114, 1115, 1116, 1117, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1127, 1128, 1129, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1139, 1140, 1142, 1143, 1144, 1145, 1146, 1147, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154, 1156, 1157, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1165, 1166, 1167, 1168, 1170, 1171, 1382, 1383, 1410
- Oral Mavioğlu, 911, 916, 936, 942, 945, 972, 973, 974, 977, 988, 989, 994, 998, 1007, 1011, 1016, 1021, 1022, 1024, 1026, 1027, 1045, 1051, 1054, 1056, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1099, 1100, 1101, 1105, 1109, 1118, 1123, 1127, 1128, 1132, 1133, 1136, 1137, 1138, 1156, 1163, 1165, 1167, 1176, 1186
- Orhan Birgit, 910, 919, 920, 935, 946, 1012, 1025, 1067, 1068, 1071, 1073, 1075, 1076, 1077, 1078, 1123, 1124, 1136, 1177, 1496, 1558, *Bkz.* Birgit
- Orhan Dengiz, 1062

Orhan Eyüboğlu, 1013, 1062, 1064,
1065, 1068, 1124, 1177
Orhan Göncüoğlu, 903, 928, 948, 954,
981, 1067, 1093, 1181
Orhan Kayıhan, 914, 939, 944, 1031,
1142, 1173
Orhan Kürümoğlu, 918
Orhan Oğuz, 967, 970, 972, 1056, 1080,
1083, 1085, 1167, 1175
Orhan Öztrak, 1093, 1095, 1108, 1111,
1115, 1121, 1123, 1126, 1129, 1130,
1131, 1133, 1134, 1138, 1140, 1143,
1144, 1151, 1154, 1155, 1157, 1160,
1161, 1164, 1165, 1167
Orhan Tokuz, 962, 963, 1075, 1176
Orhan Üretmen, 1006, 1030, 1117,
1141, 1174
Orhan Yılmaz, 899, 907, 912, 924, 932,
938, 945, 969, 974, 975, 982, 989,
992, 995, 1001, 1003, 1023, 1027,
1040, 1046, 1054, 1055, 1061, 1081,
1086, 1087, 1094, 1101, 1104, 1107,
1112, 1114, 1134, 1138, 1151, 1157,
1165, 1167, 1172, 1176, 1186, 1193
Osman Aykul, 917, 942, 945, 986, 1022,
1026, 1047, 1051, 1052, 1098, 1133,
1137, 1159, 1163, 1174, 1195, 1200,
1207, 1209, 1228
Osman Çıtrık, 893, 907, 918, 932, 944,
999, 1007, 1045, 1111, 1118, 1156,
1173, 1188, 1189, 1191, 1394
Osman Orhan Çaneri, 894, 911, 913,
917, 919, 936, 938, 942, 945, 951,
954, 973, 976, 978, 980, 981, 982,
988, 991, 993, 997, 1005, 1013, 1020,
1021, 1028, 1029, 1030, 1049, 1053,
1064, 1067, 1085, 1088, 1089, 1092,
1093, 1100, 1102, 1104, 1109, 1117,
1125, 1131, 1133, 1139, 1141, 1160,
1164, 1175, 1200, 1211
Osman Yılmaz Karaosmanoğlu, 908,
909, 916, 933, 934, 942, 947, 973,
986, 1003, 1031, 1043, 1044, 1045,
1085, 1098, 1114, 1142, 1154, 1155,
1180, 1198
Ömer Buyrukçu, 905, 930, 944, 967,
986, 1017, 1080, 1097, 1128, 1174
Ömer Çakıroğlu, 976, 1088, 1180, 1393
1616

Ömer Çevik, 1544
Ömer Kahraman, 982, 990, 1015, 1024,
1036, 1050, 1094, 1102, 1127, 1135,
1147, 1161, 1180
Ömür Kaban, 1544
Önder Sav, 918, 993, 1064, 1068, 1074,
1105, 1173
Özalp, 1437
Özaydınlı, 1456
Özer Ölçmen, 964, 1076, 1179, 1188,
1197, 1199, 1200, 1254, 1258, 1259,
1260, 1272, 1316, 1366, 1452, 1454,
1455, 1463, 1550, 1552, 1558, 1559,
1560
Ragıp Üner, 900, 902, 924, 927, 947,
957, 958, 962, 969, 973, 976, 988,
1021, 1035, 1070, 1074, 1081, 1085,
1088, 1099, 1132, 1133, 1146, 1180
Rasim Cinisli, 950, 959, 962, 1062,
1072, 1074, 1075, 1175
Rasim Gürsoy, 896, 898, 900, 921, 923,
925, 945, 960, 966, 975, 1073, 1078,
1087, 1176, 1202
Rasim Hancıoğlu, 953, 1065, 1173
Rauf Kandemir, 893, 894, 918, 919, 944
Recai İskenderoğlu, 990, 1102, 1175
Refet Gürsel, 1421
Refet Sezgin, 1347, 1375, 1380
Remzi Özen, 1018, 1130, 1178, 1401
Remzi Yılmaz, 974, 1086, 1174
Reşat Aktan, 1076, 1078, 1079, 1080,
1081, 1082, 1084, 1089, 1091
Reşit Ülker, 889, 890, 902, 903, 911,
914, 915, 927, 928, 936, 939, 940,
941, 946, 950, 952, 953, 959, 962,
964, 966, 967, 968, 974, 977, 980,
981, 983, 989, 993, 994, 999, 1005,
1008, 1010, 1011, 1018, 1032, 1036,
1037, 1039, 1040, 1042, 1043, 1045,
1046, 1049, 1050, 1059, 1060, 1062,
1063, 1065, 1066, 1071, 1072, 1074,
1075, 1076, 1078, 1080, 1081, 1086,
1089, 1092, 1093, 1095, 1101, 1105,
1106, 1110, 1117, 1119, 1122, 1129,
1143, 1147, 1148, 1150, 1151, 1153,
1156, 1157, 1160, 1161, 1162, 1170,
1171, 1177, 1204, 1205, 1208, 1364

Rıfık Danışman, 901, 926, 930, 945,
975, 1087, 1096, 1119, 1120, 1126,
1130, 1139, 1146, 1169, 1175
Rıza Gençöğlü, 956, 1068, 1175
Rıza Polat, 1182
Sabahattin Adalı, 955, 979, 1091, 1176
Sabahattin Özbek, 1078, 1086, 1087,
1088, 1089, 1172
Sabri İnce, 898, 906, 923, 930, 945, 990,
994, 1001, 1031, 1102, 1106, 1112,
1142, 1176, 1206
Sabri Tıgılı, 908, 933, 946, 1004, 1006,
1115, 1118, 1178
Sabri Yahşi, 899, 924, 947
Sadettin Bilgiç, 960, 1072, 1177, 1348
Sadık Şide, 1083, 1087, 1089
Sadi Irmak, 1080, 1084, 1085, 1088,
1089, 1090, 1091, 1242, 1284, 1590
Sadullah Usumi, 997, 1006, 1109, 1118,
1174, 1197, 1199, 1204
Safa Reisoğlu, 1076, 1077, 1079, 1080,
1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086,
1088, 1090
Sait Saylam, 908, 933, 946, 1007, 1118
Salih Yıldız, 958, 1071, 1082, 1181,
1183
Sami Arslan, 895, 896, 897, 919, 921,
922, 945
Sami Kumbasar, 1202
Sancar (Semih), 1400
Sauvagnargues, 1545
Schmidt, 1546
Sedat Akay, 895, 898, 920, 923, 947,
953, 1065, 1178
Selâhattin Babüroğlu, 1079, 1080, 1081,
1082, 1085, 1087
Selâhattin Cizrelilioğlu, 1064, 1066, 1069,
1073
Selâhattin Eş, 1506

Selâhattin Kılıç, 891, 1091, 1093, 1094,
1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1100,
1102, 1104, 1106, 1107, 1109, 1110,
1113, 1115, 1116, 1117, 1119, 1120,
1121, 1124, 1126, 1128, 1129, 1130,
1132, 1134, 1135, 1136, 1137, 1142,
1143, 1144, 1145, 1146, 1149, 1150,
1152, 1154, 1156, 1157, 1160, 1162,
1164, 1165, 1166, 1170, 1362, 1363,
1369, 1371, 1373, 1374, 1376, 1377,
1459
Selçuk Erverdi, 973, 1054, 1085, 1166,
1175, 1362, 1371, 1382
Senai Yazıcı, 899, 904, 908, 923, 928,
933, 947, 991, 1003, 1103, 1114,
1180
Seyfi Öztürk, 917, 943, 970, 1050, 1082,
1091, 1093, 1095, 1096, 1097, 1098,
1102, 1106, 1107, 1108, 1110, 1116,
1118, 1123, 1124, 1125, 1129, 1132,
1136, 1142, 1152, 1153, 1156, 1162,
1175, 1350, 1498, 1584
Spiro Agnew, 1437
Sudi Reşat Saruhan, 1036, 1147, 1148,
1180
Sultan Abdülhamid, 1480
Süleyman Arif Emre, 1068, 1069, 1070,
1072, 1073, 1075
Süleyman Çağlar, 897, 922, 947
Süleyman Demirel, 891, 900, 925, 1051,
1091, 1093, 1098, 1120, 1162, 1224,
1244, 1269, 1353, 1358, 1399, 1401,
1405, 1415, 1418, 1419, 1423, 1427,
1431, 1432, 1433, 1434, 1436, 1440,
1441, 1452, 1453, 1463, 1520, 1549,
1550, 1552, 1564, 1568, 1569, 1572,
1574, 1576, 1582, 1583, 1585, 1589,
1596, 1605, *Bkz.* Demirel
Süleyman Genç, 901, 925, 946, 961,
975, 976, 995, 1004, 1005, 1020,
1021, 1026, 1050, 1073, 1087, 1088,
1107, 1115, 1116, 1131, 1132, 1133,
1137, 1162, 1178, 1203, 1295, 1300,
1333, 1340

Süleyman Mutlu, 903, 910, 911, 912, 914, 928, 935, 936, 937, 939, 944, 953, 956, 959, 968, 973, 978, 985, 987, 1002, 1007, 1009, 1012, 1013, 1017, 1018, 1020, 1022, 1024, 1026, 1028, 1031, 1032, 1033, 1036, 1050, 1051, 1055, 1059, 1061, 1066, 1069, 1071, 1080, 1085, 1090, 1097, 1099, 1113, 1114, 1118, 1121, 1124, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1135, 1137, 1139, 1142, 1143, 1144, 1147, 1162, 1167, 1171, 1172, 1173, 1184, 1190, 1193, 1200, 1207, 1212, 1235, 1236, 1242, 1251, 1252, 1260, 1261, 1262, 1266, 1270, 1272, 1279, 1281, 1283, 1290, 1301, 1302, 1313, 1316, 1323, 1338

Süleyman Şimşek, 894, 900, 901, 902, 903, 905, 908, 914, 918, 925, 926, 927, 930, 932, 939, 945, 951, 952, 953, 956, 983, 989, 990, 1002, 1004, 1007, 1014, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1028, 1031, 1045, 1063, 1064, 1065, 1066, 1068, 1095, 1101, 1102, 1114, 1116, 1118, 1126, 1129, 1130, 1132, 1133, 1134, 1139, 1142, 1156, 1177, 1202, 1205, 1206, 1207, 1209, 1211

Süleyman Tuncel, 896, 898, 921, 923, 947, 950, 961, 1063, 1073, 1179

Süleyman Yıldırım, 894, 919, 948, 962, 985, 1075, 1097, 1180, 1325

Şellefyan, 1421, 1463, 1480, 1580, *Bkz.* Mıgırdıç Şellefyan

Şener Battal, 966, 972, 1078, 1084, 1179, 1213, 1214, 1220, 1221, 1248, 1249, 1251, 1252

Şeref Durugönül, 1417, 1434

Şevket Demirel, 911, 937, 1022, 1133, 1427

Şevket Kazan, 918, 919, 920, 1062, 1063, 1067, 1071, 1488, 1503

Şeyh Sait, 1503

Şinasi Osma, 901, 925, 946, 955, 958, 960, 961, 962, 963, 967, 1014, 1022, 1068, 1071, 1073, 1074, 1075, 1076, 1079, 1126, 1133, 1178

Şükriye Tok, 916, 941, 946, 985, 990, 1001, 1002, 1003, 1005, 1007, 1009, 1016, 1019, 1021, 1041, 1042, 1045, 1047, 1060, 1097, 1102, 1112, 1113, 1115, 1116, 1118, 1121, 1127, 1130, 1132, 1152, 1153, 1156, 1158, 1171, 1177

Şükrü Yüzbaşıoğlu, 1051, 1173

Tahsin Kazan, 1544

Talât Oğuz, 893, 894, 918, 919, 947, 949, 999, 1062, 1110, 1179, 1182, 1231, 1260, 1369, 1393, 1394

Tanaka, 1429

Tekin İleri Dikmen, 1391

Teslim Töre, 1540

Tito, 1457, 1546

Tufan Doğan Avsargil, 907, 909, 931, 934, 946, 998, 1005, 1011, 1110, 1116, 1122, 1178

Turan Güneş, 966, 1067, 1069, 1071, 1073, 1075, 1078, 1202

Turgut Özal, 1427

Turgut Yücel, 902, 927, 945, 955, 963, 967, 968, 970, 976, 1067, 1075, 1079, 1080, 1083, 1088, 1176

Turhan Akyol, 1212, 1213

Turhan Esener, 1084, 1089

Turhan Feyzioğlu, 1371, *Bkz.* Feyzioğlu

Turhan Kapanlı, 920, 1085, 1092, 1095, 1097, 1099, 1102, 1104, 1106, 1108, 1115, 1119, 1124, 1126, 1129, 1130, 1131, 1133, 1134, 1135, 1138, 1139, 1140, 1142, 1148, 1150, 1152, 1158, 1163, 1167, 1168

Türkeş, 1269, 1499, 1501, 1502, 1507, *Bkz.* Alparslan Türkeş

Vahdettin Karaçorlu, 915, 940, 948, 1035, 1146, 1180

Vahit Bozatalı, 963, 1076, 1180

Vahit Yaşar Çalın, 911, 936, 946, 1006, 1019, 1020, 1118, 1131, 1177

Vamık Tekin, 1005, 1054, 1116, 1165, 1176

Vecdi İlhan, 1211

Vedat Önsal, 1182

Vefa Poyraz, 919, 1088, 1089, 1091,
1097, 1098, 1099, 1100, 1101, 1102,
1103, 1104, 1105, 1106, 1110, 1113,
1115, 1117, 1118, 1120, 1123, 1126,
1128, 1130, 1134, 1135, 1136, 1137,
1138, 1139, 1141, 1143, 1144, 1147,
1148, 1149, 1151, 1152, 1153, 1162,
1164, 1167, 1170
Vefa Tanır, 962, 1074, 1078, 1079,
1080, 1082, 1084, 1087, 1088, 1179,
1348
Vehbi Meşhur, 906, 931, 944, 997,
1109, 1173, 1239, 1314
Veli Bakırlı, 908, 910, 911, 933, 935,
936, 947, 1004, 1014, 1020, 1050,
1116, 1125, 1131, 1161, 1162, 1179,
1207
Waldheim, 1555
Willy Brandt, 1437, *Bkz.* Brandt
Yahya Akdağ, 950, 1063, 1175
Yahya Demirel, 891, 908, 933, 994, 999,
1003, 1043, 1045, 1106, 1111, 1115,
1154, 1156, 1189, 1415, 1419, 1420,
1421, 1422, 1428, 1431, 1432, 1433,
1434, 1437, 1438, 1439, 1441, 1443,
1444, 1445, 1446, 1558
Yasin Bozkurt, 896, 897, 921, 946, 955,
958, 963, 1067, 1071, 1075, 1178
Yasin Hatiboğlu, 1213
Yaşar Arıbaş, 966, 1078, 1180
Yılma Durak, 1503

Yılmaz Alparslan, 906, 908, 931, 933,
948, 982, 991, 992, 995, 1006, 1007,
1009, 1010, 1034, 1094, 1103, 1104,
1107, 1117, 1118, 1121, 1145, 1180,
1572
Yılmaz Ergenekon, 891, 924, 970, 981,
1082, 1092, 1095, 1096, 1099, 1101,
1102, 1104, 1105, 1106, 1109, 1110,
1111, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118,
1120, 1121, 1122, 1124, 1126, 1127,
1129, 1130, 1132, 1136, 1143, 1144,
1145, 1147, 1149, 1150, 1151, 1152,
1153, 1154, 1155, 1156, 1158, 1159,
1160, 1163, 1164, 1168, 1178, 1415,
1416, 1418, 1427, 1432, 1446, 1531,
1532
Yılmaz Hocaoglu, 961, 1073, 1074,
1173
Yılmaz Şener, 1427
Yusuf Öztürkmen, 903, 928, 945, 982,
984, 1093, 1096, 1176
Yüksel Çakmur, 903, 927, 928, 946,
949, 961, 963, 975, 980, 981, 991,
994, 997, 999, 1005, 1012, 1027,
1034, 1062, 1074, 1076, 1087, 1092,
1093, 1103, 1106, 1109, 1110, 1116,
1123, 1138, 1145, 1178, 1187, 1192,
1206
Zekâi Baloglu, 903, 928, 1077, 1079,
1089
Zekiye Gülsen, 899, 924, 945
Zeyyad Baykara, 1079

ISBN : 978 - 605 - 4700 - 09 - 7 (Tk. No.)

ISBN : 978 - 605 - 4700 - 11 - 0 (2. Cilt)

**TBMM BASIMEVİ
ANKARA - 2012**